7
9-B
29
9
3 M
4
C. 45 a.
7-9-B-29.

IO. DVBRAVII
OLOMVZENSIS
EPISCOPI
HISTORIA BOIEMICA,

A' CL. V.
THOMA IORDANO Medico nouis Genealogiarum, Epiſcoporum, Regum, Ducum CATALOGIS, neceſſariis, quinetiam ANNOTATIONIBVS ſic ornata & illuſtrata, vt nunc demùm edita dici poſſit.

Cum gratia & priuilegio Cæſareæ Maieſtatis.

BASILEAE
APVD PETRVM PERNAM,
M D LXXV.

S. Mariæ a Scala

Cornelio Francescucci

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
CARMELITANI SCALZI DI S. MARIA DELLA SCALA

RVDOLPHO ET ERNESTO,

REGI ET REGNIS EXOPTATISS. FRATRIBVS AVSTRIACIS, IMPER. CAESARIS MAXIMILIANI AVGVSTI FF.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IOANNES CRATO à Craffthèim
Medicus, S.

NON ſum neſcius, conſimili plerunq; fortuna & aliorum libros in publicum edi, & alienos liberos educari, vt nimirum pro gratia & laude, quam ij conſectari videntur, quos labor & aliorum vtilitas delectat, vituperationem ſubeant. Eſt autem hic liber ante annos XXIII instituto atque ſumptu autoris Ioannis Dubrauij Olmucenſis Antiſtitis in oppido Morauiæ Proſtanna typis deſcriptus, ſed (quod ſciam) in celebri aliquo mercatu nunquam diuulgatus. Diu enim autor ipſe exemplaria continuit, quæ eo demortuo in vicinis ſaltem locis ſparſa fuiſſe comperimus. De veritate autem hiſtoriæ huius, aut ſtyli puritate vel impuritate, nullum meum iudicium interponere debeo. Ad res ipſas verò reſpicienti attentius, cùm abſq; temporum annotatione in magna obſcuritate verſentur, ſæpe iſta legens lucem atque ordinem in iis deſideraui. Et cùm alios aliter illa ipſa quæ Dubrauius narrat, expoſuiſſe ſcirem, veritatem in collatione limandam eſſe neceſſarium putaui. Itaque Thomæ Iordano, ingenio & iudicio, artis etiam medicæ vſu præſtanti viro, Marchionatus Morauiæ Medico hortator fui, vt cum Hungaricis, Polonicis & Sleſiacis Hiſtoriis iſta conferret, & ſi quo modo poſſet, dilucidiora & meliora faceret. Extant enim de Bohemicis & Morauicis rebus perpauca Latinè ſcripta, & præter Aeneæ Syluij Commentaria, ſeu potius opinionum commenta, fortaſſe nulla. Quid præſtiterit Iordanus, in medio eſt. Mihi cũ hac in re morem geſſerit, vt illi viciſſim, dum has partes librum commendandi daret, obſequar, æquiſſimũ videtur. Quid verò Medicis cum hiſtoriis? & tantúmne à curationibus veſtris otij? qui in alios inquirunt cupidè, forſitan obiicient. Velim ſanè mihi otij eſſe plurimum: certè in nulla re quàm hiſtoriarum lectione conſumerem libentius, non quòd Luciani præceptum, qui in Medicis hiſtoriarum cognitionem requirit, & illorum proprium eſſe hiſtorias ſcribere ſtatuit, tanti faciam, ſed quòd nulla verior, nulla rectior ad communem vitam rectè inſtituẽdam, ſeu, vt Polybius ſcripſit, πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, via atq; ratio, hiſtoriarum cognitione eſſe videatur. Hæc enim, vt præclarè Marcus Cicero affirmat, eſt teſtis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magiſtra vitæ, nuncia veritatis. Utinam autem ea lege, qua Hiſtoricum ſummus Latinitatis autor aſtringit, ſe teneri ij qui ſcribunt meminiſſent: cùm ne quid falſi dicere audeat, ne quid veri non audeat, vt ſuſpicionem gratiæ omnem & ſimulta

*tis vitet, ſapienter præcipit. Uerùm longè aliter euenire res ipſa nobis tacentibus
loquitur. Nam & noſter autor ſuæ perſonæ quaſi oblitus, Germanis hominibus
verborum atrocitate ſæpe odia aſpera mouere conatur, & in narrationibus, quæ
vt picturæ coloribus, quo eminere vel depreſſa eſſe videantur, illuſtrari oratione
poſſunt, ita ſui loci atq; ordinis fauet, ita præiudicat, vt planè ζῆλον ἄζηλον demon
ſtret. Hæc verò, ſicut multa alia, quæ credere pietas vetat, vel exagitare, vel deplo-
rare hoc in loco nobis non eſt propoſitum. Illud vnum cauendum putaui, ne ſi Ty-
pographo, nulla mētione facta vel conſilij noſtri, vel operæ à Iordano ſumptæ, de-
tur, inconſideratus aliquis alieno labore parta verbis in ſe transferret, & hunc li
brum, quem autor in nomine Sacratiſsimi Imperatoris Cæſaris Maximiliani,
parentis veſtri primùm apparere voluit, à laudatiſsima familia Auſtriaca alie
num faceret. Uobis autem, Sereniſsimi Principes, eum deberi nemo eſt qui ne-
ſciat, vtque hoc debitum publicè quaſi profiterer, præclara veſtra hoc tempore in
regno Bohemiæ occupatio me admonuit. In ea verò cùm ita ſitis coniuncti, vt per-
petuò fraterna caritate eſtis coniunctiſsimi, ambos ſcripto iſto, licèt timor & vere
cundia non mediocriter ſuſpenſum me teneret, compellandos exiſtimaui. Explo
rato autem iudicio & ſententia verè nobilis viri, D. Uuolfgangi Rumpfij, ſummi
atque intimi à cubiculo veſtro familiaris, cœpi confidere, hæc, quòd & libenter
multumq; legitis hiſtorias, & verò quòd Ungarica atq; Bohemica ſingulari ani-
mo & cura amplectimini, non quidem tanquam ignota nec viſa prius, ſed vt de-
bita & propria, grata acceptaq; habituros. Sciunt multi, & propemodum res ipſa
in oculos incurrit, vos pietatis & ſapientiæ ſtudio nihil prius & antiquius ducere.
Nihil verò ad hoc conducibilius eſſe, cùm hiſtoria omnme ſapientiam contineat,
(quemadmodū Nazianzenus inquit, ἱςορία συμφέρη ἐςὶ σοφία, & initiū atq; fons
omnis ſapientiæ, ἀρχὴ φρονήσεως καὶ σοφίας, vt Dionyſius Halicarnaſſeus ſcripſit)
quis niſi rerū omniū imperitus non intelligit? Quid autē Principem magis ornat?
Quid Reipubl. Principis ſapientia & prudētia vtilius. Itaq; præclarus autor Dio
dorus Siculus in hiſtoriarum neglectionē publicarū calamitatū cauſam confert,
quòd nimirum, cùm tot aduerſis caſibus homines vrgeantur, & in eoſdem toties
incurrant, non lectione & conſideratione exemplorum erudiantur. Sapere au-
tem eos felicius, qui alieno periculo ſapiunt, vetus eſt dictum: & à multis obſerua-
tum, maximo & ſuo & ſuorum damno, Principes & qui ad gubernacula ſedent,
atq; cum imperio ſunt, in hiſtoriarum ignoratione verſari. Minus enim non ne-
ceſſaria mouerent, & maiori ſtudio neceſſaria facerent, ſi vel ipſi, vel quos in con-
ſilium adhibent, hiſtoriarum periti eſſent, & quid ſit Rempubl. conſtituere, quid
item deſtituere, noſſent. Siciliæ Regem Renatum, Andium ducem, Regnum &
Neapolim amiſiſſe inſcitia hiſtoriæ, Gallici Scriptores teſtantur. Ac in promptu
eſſent exempla, quæ regularum obſides à Platone vocantur, ſi exemplis in re ma-
nifeſta opus eſſe videretur. Quoſdam verò deſtitui in cognitione, literarum bono,
quoſdam inertiam tardare, vel alias occupationes pluris facere, compertum habe
mus. Proinde vulgatum eſt magis quàm intellectum illud, quod de Platonis prin
cipis ingenij & doctrinæ ſententia M. Cicero refert: Beatas fore Reſpubl. ſi aut do*

cti, aut

ſti aut ſapientes homines regere eas cœpiſſent, aut qui regnant, omne in doctrina ſuum ſtudium collocaſſent. Aliter autem olim ac nunc iudicatum, & melioribus temporibus in primis approbatam fuiſſe hanc ſententiam Flauius Vopiſcus teſtatur. Cum enim de nouo Imperatore creando Cornificius Conſul ad Senatum retuliſſet, & Tacitum placere oſtenderet, acclamatum ab vniuerſo Senatu: Quis melius quàm literatus imperet? Neq; verò hoc de placido illo imperio quod legum autoritate continetur, intelligendum eſſe, ſapientiſſimus Rex Alphonſus, tum alijs ab eo praeclarè dictis & factis, tum iſto oſtendit, quòd ſignu militaribus librum appingi iuſſit, & armorum leges ijs contineri multis verbis grauiſſimis teſtatus eſt. De L. Lucullo verò à quo M. Cicero omnem liberalem, & dignam homine nobili doctrinam perceptam affirmat, Plutarchus ſcripſit, & Cicero confirmauit, eum cùm ad Mithridaticum bellum à Senatu miſſus, Roma profectus, rei militaris rudis fuiſſet, in itinere & nauigatione legendis rebus geſtis, tantum Imperatorem factum, vt nō modo, quemadmodum M. Cicero inquit, opinionem omnium quæ de virtute eius erat, vicerit, ſed etiam gloriam ſuperiorum. Idq; eò fuiſſe mirabilius, quòd ab eo laus Imperatoria non admodum expectaretur, qui adoleſcentiam in forenſi opera conſumpſerat. Non vtar pluribus exemplis, ne currentes, quod aiunt, incitare videar: nec meo teſtimonio in re manifeſta opus eſt. Quis enim non videt, vos paterna illa elegantia, ſuauitate, humanitate, moderatione & facundia tinctos, & vt naturæ bona optimis literis confirmentur, ſtudioſiſſimos? Non eſt meum in os laudare, neq; ad veritatem verbis addere quicquam didici: fateri tamen verum & honeſte poſſumus, & debemus. Quàm multos ex omni memoria tot linguarum peritos Imperatores fuiſſe legimus, quot ſummus Imperator, & moderatiſſimus Chriſtianæ Reipubl. Moderator Parens veſter eſt? Huius exemplo vos non tam excitare, quàm ea quæ facitis, & ab ineunte ætate feciſtis, comprobare æquum eſt. Memini cùm ante annos XI. D. Ferdinandus Imp. ſacratiſſimæ memoriæ Auus veſter epiſtolas primò ex Hiſpania à vobis miſſas acciperet, magna cum voluptate non modò literarum picturam nobis commonſtraſſe, verùm etiam diligentiam ſcribendi collaudaſſe. Imitantur hoc præclarum exemplum laudatiſſimi Fratres veſtri, Matthias atque Maximilianus inclyti Archiduces, ac maiori etiam ſtudio, quàm quibuſdam nulla liberali doctrina perpolitis, qui nimios quaſi & immodicos eos in literis eſſe arbitrantur, rectum videatur. Sed verum hercle hoc verbum eſt: Homine imperito nihil quicquam eſt iniuſtius. Apollinaris quidam ſcripſit, vnicum nobilitatis iudicium literarum cognitionem virtutis ſtudijs vigentibus fuiſſe. Quibus igitur notis iſti belli æſtimatores nobiles agnoſcentur? Certè ſi vel princeps, vel in excelſo Reipublicæ loco poſitus, literas Latinas neſciat, cùm res magnæ vbique ferè gentium Latinis literis contineantur, hunc nimium pauca ſcire conſentaneum eſt. Macte igitur virtute atq; ingenio Matthia, Maximiliane, Alberte & Uenceslae, Cæſarum progenies, ea via qua cœpiſtis ad ſummum decus pergite, & hiſtoriarum cognitionem, in qua toto animo eſtis, ſapientiæ & politicæ prudentiæ fontem, recteq; gubernandi certiſſimam normam & regulam ſtatuite. Vos autem Sereniſſimi Principes, Ru-

dolphe Rex atq; Erneſte, ad quos magnorum regnorum cura ſpectat, & iam propè in manibus eſt, cùm ſuos noſſe ſalus ſit Reipublicæ, haud dubiè ad iſta quoque, qualiacunq; ea ſunt, interdum cùm per occupationes licebit, reſpicietis: & quæ Regno Bohemiæ atq; Auſtriæ fuerit adiunctio, quæ multorum annorum, diuina quaſi virgula monſtrata, ſucceſſio, videbitis. Ut verò quaſi oculis obijciã, præcipua in pauca conferam. Ottocharus, hoc enim cognomẽtum Premislao Regi Boemiæ fuit, ſiue eò ſe à Polono diſcernere, ſiue Otthoni charum eſſe oſtendere voluerit: is, inquam, Ottocharus Margaretham vnicam Auſtriæ hæredem in vxorem duxit, eamq; (vt opinio eſt) deinceps veneno ſuſtulit. Diuinitùs verò in Rom. Regem electo Rudolpho Habſpurgio, & Imperatore creato, quia in Auſtria minimè iuſto dominatu Bohemus eſſe videbatur, ſui officij eum admonuit: cumq; apud elatum animo Regem monitis nihil proficeret, ne quid detrimenti Reſpublica caperet, iuſta aduerſus illum arma ſumpſit. Sed prius quàm armis contenderent, perſuaſus Rex obſeruantiæ onus ſibi imponi patitur, & vt in more eſt poſitum, acceptis vexillis, ſe clientem Imperatoris profitetur. Ibi Cæſar vt arctiori neceſſitudinis vinculo Auſtriam, (in qua de ſentẽtia Imperij primogenitus Rudolphi Albertus, Archidux Auſtriæ, Norimbergæ in comitijs, anno Chriſti 1284. celebratis, nominatus & Auſtriæ præfectus fuerat) cũ Bohemia coniungeret, filiam Cuitam, quam Dubrauius Iuditham appellat, Uuenceslao filio Regis Ottochari deſpondet. Agnes verò Ottochari filia Rudolpho II. Imperatoris filio in manum conuenit. Ad hæc Iglauiæ pactionem conficiunt, vt nullo legitimo hærede in Regno Bohemiæ relicto, vel ſuperſtite, ad Rudolphi poſteritatem regnum deferatur. Uerùm infelix Rex, cùm in Bohemiam reuertiſſet, Bulgaræ mulieris iracundia exagitatus, tanquam graui dedecore ſe contaminaſſet, quòd Cæſari ſubiectum ſe palàm oſtendiſſet, filiam monaſterio includit, & ſumptis armis Imperatori bellum mouet. Sed cùm, ſecundùm Aeſchyli ſententiam, Deus ſuperbiæ & perfidiæ vindex ſit, in eo bello non ſine graui Imperatoris Rudolphi dolore, quem veris & manifeſtis indicijs oſtendit, Ottocharus trucidatur. Itaque optimus Cæſar nihil eorum, quæ in rem filij Uenceslai eſſent, qui octo annorum puer erat, prætermiſit, & vt rectè educaretur, Regnumq; optimè adminiſtraretur, ſingulari fide & voluntate procurauit. Simulac verò Uenceslaus ex ephebis exceſſit, & regere Bohemos imperio cœpit, filiam Cæſaris, ciuitate Egra in dotem accepta, & ſingularibus dignitatum ornamentis auctus, quæ etiam nunc Bohemici Reges obtinent, in matrimonium duxit. Cæterùm cùm demortua Imperatoris filia, Elizabetham vnicam Regis Poloniæ Premislai natam duxiſſet, Poloni licèt Uladislaum Locticum, præteritis Sileſiæ principibus, ad quos Regnum optimo iure pertinebat, iam elegiſſent, repudiato tamen Loctico, Uenceslaum Bohemum ſplendida legatione ad gubernationem Poloniæ vocant. Adit quidem Regnum: verùm conſecratus, Henrico à Leippa Bohemo, præcipuæ nobilitatis viro, & alijs paucis in adminiſtratione abſens vſus eſt, & filio Uenceslao ex Polona nato, Hungaricum etiam Regnum conſilio & armis acquiſiuit. Uerùm quia ſibi ætatem grauem, filium in adoleſcentia leuitate quadam lubricum animaduerteret, nec tot Regna

à rerum

à rerum imperito iuuene regi poſſe videret, Otthoni Bauarico, qui Hungaricum ambiebat, Hungariæ Regnũ quaſi de manu in manũ, cùm Coronam eam, quam Hungari Sanctam appellant, in ſua poteſtate haberet, tradit. Moriens verò filio ſexdecim annorum regnum Bohemiæ & Poloniæ ſingularibus verbis commendat. Sed cùm adoleſcens homo, vitæ ſuæ modum tenere nondum ſciret, biennio pòſt Olmutij, non quidem in tumultu, vt Auſtriacus ſcriptor commemorat, ſed ex improuiſo, à neſcio quo adortus, occiditur. Reliquerat verò cum poteſtate in Bohemia affinem ſuum Henricum Carinthiæ Ducem, cui ſororem Annam, quam Auſtriaci ſcriptores Agnetam nominant, in matrimonium dederat. Is igitur extincto Venceslao dominari incipit. Verùm Imperator Albertus Rudolphi primi filius, memor qua ratione Bohemi ex pactione Iglauienſi (cuius Dubrauius, quemadmodum etiam illius, quæ de ſucceßione in Regno Poloniæ hac ipſa in vrbe Vienna, cùm trium Regnorum, Hungariæ, Bohemiæ, & Poloniæ Reges hic cum Imperatore Maximiliano conueniſſent, laudabiliter conflata eſt, nullo verbulo in ſua Hiſtoria meminit) obſtricti Auſtriacis eſſent, Regnum filio Rudolpho iuſte & legitimè appetebat, & cùm Henricus cedere nollet, armis illum è Bohemia expulit, & vt Rudolphus filius occuparet, perfecit. Mortua verò erat Viennæ Rudolphi coniunx Philippi Franciæ Regis filia Blanca. Itaque vt maiori beneuolentia Bohemos ſibi deuinciret, Venceslai ſenioris viduam relictam in vxorem duxit. Verùm cùm vix integro anno in Bohemia fuiſſet, vitam neſcio quomodo amiſit, & ex Auſtriacu principibus primus Pragæ ſepultus eſt. Henrici verò Carni, vt hòc quoq́ addam, deinceps non diuturna fuit gubernatio. Bohemi enim illius coniugis ſororem Elizabetham, quam inclementius quaſi carceri incluſam tractabat, è cuſtodia liberatam, Henrici Imperatorũ ſeptimi filio Ioanni Comiti Lucelburgio in matrimonium Spiræ collocarunt. Ita rurſus neglecta Auſtriaca familia in Lucelburgiorum poteſtate Bohemia fuit. Verùm non multo pòſt Carolus Imperator quartus Ioannis Regis Bohemiæ filius, Rudolpho in Auſtriaca familia quarto, viro ſummo & Fundatori dicto, (quòd is ea, quæ à patre Alberto ſecũdo, cognomẽto Sapiente in Academia Viennenſi, & ſummi templi ad Diui Stephani ædem adminiſtratione inchoata fuerant, abſoluit & perfecit) filiam in matrimonium dedit. Sed minimè diuturna fuit hæc adiunctio. Nam cùm Rudolphus ſocerum Imperatorem ſingulari ſplendore equeſtri in Italiam comitatus eſſet, Mediolani obijt, eiusq́ cadauer primum conditorio in æde Diui Stephani, quod ſepulchrum ipſe Archiducibus conſtruxit, illatum eſt. Extinctum autem die Iacobi, quo D. Ferdinandus Imperator placidißimè ante annos decem ex hominibus beato exitu deceßit, annotatũ reperimus. Filius deinde Caroli quarti Sigiſmundus, cùm fratri Venceslao, qui non modò imperij dignitatem amiſit, ſed & Bohemiæ Regnum, & ſe ſuosq́ otio & negligentia perdidit, ſucceßiſſet, Archiducem Auſtriæ Albertum quintum, filiæ ſuæ Elizabethæ maritum, & ſibi generum atq́ ſucceſſorem in Regnis & Imperio eſſe voluit. Voluntati huic fortuna quidẽ reſpondit, verùm minimè diuturna ea fuit. Nam cùm ex melopeponum intemperantiori eſu dyſenteria correptus eſſet, ea optimũ & in familia Au

*ſtriaca Imperatorem quartũ altero Regni anno extinxit. Albæ regali is ſepultus
eſt, cùm viuus Albam Græcam Regno Hungariæ adieciſſet. Ex eo verò Elizabe
tha Ladislaum poſthumũ ad Comarum peperit, cuius tutelam Fridericus tertius
ſingulari fide ſuſcepit, & nõ modò diadema Hungariæ & Bohemiæ ſibi oblatum
reſpuit, verùm Auſtriam ipſam anno 1457. Ladislao reſtituit. Hic Frideri-
cus tertius, (quẽ rectius quartum, ſi Fridericum Pulchrum numeremus, appella-
re licet) ex Erneſto Archiduce Auſtriæ, matre Cymburga, Vithuldi Ducis Li-
thuaniæ, Regis Poloniæ, fratris filia, natus eſt. Res Imperij poſt Auguſtum diutiſſi
mè adminiſtrauit, & Ladislao adoleſcente in Bohemia extincto non modò Au-
ſtriam totam recuperauit, verùm ſingulari beneficio Dei ad Oceanum vſq; illius
iura extendit. Fuit enim magni illius Maximiliani primi pater, cui ducta in v-
xorem Maria Burgunda, Dei munere Belgium, Burgundiæ, Brabantiæ, Gel-
driæ, Lucelburgi, Lotharingiæ Ducatus, denique Comitatus ſummi Flandriæ,
Holandiæ, Selandiæ, Hannoniæ, Picardiæ, Artheſiæ, Namurci acceſſerunt. Ma
ximiliani verò filius Philippus non modò Hiſpaniam vniuerſam, verùm & At-
lantici maris inſulas & Mediterranei, interq; has comprimis nobiles Corſicam,
Sardiniam, & Siciliam, non ſine Dei numine, per quod Reges regnant, adiecit.
Quæ verò & quanta, quàm magna atque ſingularia præpotens Deus & Regum
Rex munera & beneficia in Carolum quintum, & Ferdinandum Imperatores
ſummos, & paternum & maternum auum veſtrum cõtulerit, quantis & quàm
veris bonis domum Auſtriacam & Rempublicam Chriſtianam eorum opera au
xerit, hoc in loco commemorare & nimis longum eſſet, & cùm illa etiam nunc o-
culis omnium obuerſentur, ſuper uacaneum. D. Ferdinandus certè poſt diu-
turna ex Ladislai poſthumi obitu trium Regum, Georgij Bodebratij Bohemi,
Matthiæ & Vladulai, certamina, ducta in matrimonium, extincto miſerè opti
mo Rege & adoleſcente Ludouico fratre, Anna Regina lectiſſima, Vladulai Re-
gis Hungariæ & Bohemiæ, Poloniæ verò Sigiſmundi fratris filia, in Regno Hun-
gariæ & Bohemiæ Ludouico ſucceſſit. Huius Imperatoris laudes nulla vnquam
ſecula, licèt nondum ſcriptis comprehenſæ ſint, tacebunt. Eum ego ante vitæ exi-
tum ſingularia quædam de optima in Rempublicam Chriſtianam voluntate ſua
commemorãtem audiui. Poſſem recitare plurima, niſi mihi ſubuereri quiddam,
quod ſcribere non debeo, in mentem veniret. Dion Hiſtoricus Titum Imperato-
rem moriturum dixiſſe, ſe vnius rei pœnitere, id verò quid eſſet nunquam ape-
ruiſſe, ſcribit. Idem D. Ferdinandum Imperatorem dixiſſe multi ſciunt, verùm
cùm nemo interrogaret, apertè protuliſſe. Vreret hoc quoſdam, continere igitur ſa
tius eſt. Illud reticere non debeo, quod crebris ſermonibus ante obitum vſurpauit,
inter ſumma beneficia, quæ Deus in gubernatione Imperij conceſſiſſet, primum
atque maximum, vero animi iudicio, optimaq; conſcientia hoc ſe ducere: quòd ad
ſedandas diſcordias publicas animum adieciſſet, & tolerantiæ in religione formu
lam benigniſſimus Deus ſibi in mentem dediſſet. Eſt in viuis Ioannes Nauius, vir
integerrimus, qui à Sereniſſimo Archiduce Ferdinando nobis in valetudinis Cæ
ſareæ curatione additus erat, eo præſente mihi legendam dedit, atque vt apertis*

verbis

verbis legerem, iuſsit, epiſtolam bene longam ſua manu ad Electorem Mauritium multis verbis & ſententijs accuratiſsime de pace publica, conſcientiarum libertate, & Reipublicæ ſalute ſcriptam. Hanc, inquam, ſi Cenſores quidam viderent, haud dubiè animaduerterent, quàm inſigni, non modò Italus quidam & Gallus, verùm etiam noſtri homines, qui de vna religione, (cùm nullo vnquam tempore non modò in vniuerſo mundo, ſed ne in vna gente quidem, vna & per omnia ſimilis ſibi religio fuerit, ſemperq; Abelis iuſti, & Cainica ſoboles, conſimilia illis, quæ principiò facta ſunt, fecerint) clamitant, D. Ferdinandum Sacratiſsimæ memoriæ Imperatorem iniuria afficiant. Sed hos quaſi in vlcere vngues non commouere ſatius eſt, ne commoti, exulcerata, quæ D. Ferdinandus Imperator ſanare ſtudebat, grauius dilacerent. Iſtos verò ipſos autores eſſe ſermonum omnium, quæ de vobis mitiſsimis & concordiæ atque tranquillitatis ſtudioſiſsimis Principibus per Germaniam improbiſsimis ſermonibus nuper ſunt diſſeminata, nemo niſi qui hæc non alibi, quàm in Cainico pectore atque cerebro naſci poſſe intelligit, dubitare poteſt, vel debet. Quæ autem, malùm, hæc confingendi & conficta ſpargendi licentia? De Alexandri Seueri Imperatoris imperio hoc præconium refertur, fuiſſe illud ἀναίμακτον. Multò verius de optimi Parentis veſtri Imperatoris Maximiliani ſecundi moderatiſsima Imperij moderatione hoc dici poſſet, niſi fata obſtarent, & non modò furor bellicus, ſed furiæ Theologicæ arma miniſtraret. Aeternus Deus, qui ſuo iuſtiſsimo arbitrio Regna diſpenſat, & progeniem iuſticiæ atque clementiæ (quibus virtutibus, optimi Principes, proximè ad Deum homines accedere nõ ignoratis) obſeruantium benignè fortunat, vt Dauid cecinit, vobis & poſteritati veſtræ placida, felicia (quid aũt eſt felix, niſi ſit placidum & moderatum?) omnia concedat: & vt difficultates, quæ rebus ruituris, & ad interitum accelerantibus incumbunt, ſuſtinere poſsitis, præpotenti ſuæ fortitudinis manu vos fulciat, ſuſtentet, & defendat. Viennæ, Idib. Iunij.

CIↃ IↃ . LXXIIII.

DUCES SIVE PRINCIPES BOHEmiæ, poſt & ante aſſumptum Chriſtianiſmum.

I. CZECHVS gentis conditor.
II. CROCCVS. Huic tres filiæ:
III. LYBVSSA, Bela, Techa.
IIII. PREMISLAVS arator ducit coniugem Lybuſſam. Ex hoc coniugio,
V. NEZAMISLIVS. Ab hoc
VI. MNATHA. Huius filius
VII. VOGENVS. Duo huic liberi,
VIII. VNESLAVS & Vratislaus, cui Lucenſis & Zatecenſis principatus deſtinati. Filius verò Vladislaus à Siderio confoſſus. Huius filius ſeptennis Zbislaus à Duringo pædagogo interemptus. Vneslai filius
IX. CREVOMYSLIVS. Huius
X. NECLAN. Iſtius verò duo filij
XI. HOSTIVITIVS & Myſtibogius, cui Gurimẽſis attributa ditio, qui à diabolo eſt ſuffocatus, ſuperſtite filio Radislao Gurimenſe.
XII. BORIVORIVS, ſed primus Chriſtianus. Huic è Ludmilla Slauiborij Melnicenſis filia
XIIII. SPITIGNEVS.
XV. VRATISLAVS & Boleslaus. Vratislaus è Drahomira Lucenſe.
XVI. S. VENCESLAVS cœlebs.
XVII. BOLESLAVS ſæuus, & Premislaua, quę fratris Venceslai aurem abſciſſam ad limen templi repertam arcula incluſerat. Boleſlaus è Brenna genuit Strachy quam monachum Ratisbonæ, poſt Epiſcopum Pragenſem tertium.
XVIII. BOLESLAVS Pius, Mladam monialem ordinis Diui Benedicti (poſtea Maria à Pontifice Max. denominata) Dombrauam, ſiue Dambroucam Meſchonis Poloniæ Principis coniugẽ, ex qua natus Boleslaus primus Rex Poloniæ, ab Otthone tertio Imperatore ſalutatus. Boleslaus ex Hemma è Principibus Saxoniæ
XIX. BOLESLAVM à conſobrino Polono oculis orbatum. Hic
XX. IAROMYRIVM, &
XXI. VDALRICVM filios habuit. Iſte ex Beatrice ruſtica coniuge ſuſcepit
XXII. BRETISLAVM primum Marchionem Morauiæ, qui ex Iutha vel Iuditha Otthonis Ruffi Cæſaris filia è monaſterio Ratisbonenſi rapta, genuit
XXIII. SPITIGNEVM, Vratislaum Olomuzĳ dominũ & primum Regem, Cunradum Brunnæ dominum, Otthonem Znoymę dominum, & Iaromyrium Epiſcopum Pragenſem.

PRINCI-

PRINCIPES BOHEMIAE XXIII.

numero, Stoymiro fratre Sucoslai Bilinæ exule in Bauaria, quem Stilfridum vocabant Germani, adnumerato, qui tertium locum obtinuit, licèt citò exauctoratus.

I. CZECHVS.

II. Croccus.

III. Lybuſſa. — IIII. Premislaus.

V. Nezamyslius.

VI. Mnatha.

VII. Vogenus.

VIII. Vneslaus. | Vratislaus *Lucenſis.*

IX. Creuomyslius. | Vlaſtislaus.

X. Neclam. | Zbislaus.

XI. Hoſtiuitius. | Myſtibogius *Gurimenſis.*

XII. Boryuorius — *Ludmilla.* *primus Chriſtianus.* | Radislaus.

XIIII. Spitigneus. | XV. Vratislaus. — *Drabomira Lucenſis.* | Boleslaus.

XVI. S. Venceslaus. | XVII. Boleslaus *ſæuus.* — *Brena.* | Premislaus.

Strachyquas *Monachus.* | XVIII. Boleslaus *Pius.* — *Hemma.* | Mlada. | Dombraua. — *Miesco Poloniæ princeps.*

XIX. Boleslaus.

XX. Iaromyrius.

XXI. Vdalricus. — *Beatrix ruſtica.*

XXII. Bretislaus. — *Iuditha Otthonis Caſ. filia.*

Spitigneus XXIII. *Dux.* | Vratislaus *Olomuzi dominus I. Rex.* | Conradus *Brunæ dominus.* | Ottho *Znoymæ dominus.* | Iaromyrius *Epiſcopus Pragenſis.*

VRATISLAVS, Conradus, Ottho, filij Bretislai Marchionis primi Morauiæ, Principis Boiemiæ 22.

CONRADVS Brunnæ dominus, ex Valdburgi ſuſcepit Vdalricum & Leopoldum.

VDALRICVS Vratislaum, cui fuit coniunx Vaſilca, fortaſsis Baſilia Rutheni principis filia.

LEOPOLDVS Conradum Marchionem, cui tribuitur vxor Palatina Bauarica N. aliis Maria Henrici V Cæſaris filia.

OTTHO Znoymæ dominus, ex N. Belæ VI in ordine Regis Hungariæ filia, genuit Suatoplucum Marchionem, & Otthonem Nigrum: hic Venceslaum.

VRATISLAVS diademate regio primus ab Henrico III Cæſare dicto ſeniore cohoneſtatus eſt: huius vxor prima N. exulē maritum in Hungaria viſitatura cum fœtu in itinere moritur: ſecunda Adelheid, Regis Hungariæ Andreæ filia, ex qua ſuſcepit Bretislaum, Boryuorium, Boleslaum, Iudithā Vladislao I principi Poloniæ poſt Reges abrogatos nuptam. E tertia Boleslai Audacis ſiue Feri Poloniæ Regis F. Suataua, Vladislaū: N. Vicberti Luſatiæ Marchionis coniugem, ex qua Venceslaus Marchio Luſatiæ, Sobieslaum Principem Lucenſem, & Henricum Epiſcopum Olomuzenſem.

I. Interregnum. 6. Interreges. VRATISLAI ſucceſſores annis 60. dicuntur ſolo principis titulo regia dignitate neglecta vſi: nimirū Conradus Brunnæ dominus I. BRETISLAVS Vratislai F. II. Boryuorius Vratislai F. III. Suatoplucus Otthonis Znoymæ domini F. IIII. Vladislaus Vratislai Regis F. V.

II. BRETISLAVS è Lucretia principis Rhenani filia genuit Vladiſlaum iuuenem, ductorē copiarum in Italia loco patris pro Cæſare.

III. BORYVORIVS ex N. Leopoldi Auſtriæ ducis ſorore Iaromyrium VI. Sobieslaus Princeps Lucenſis ex Adleida filia Colomanni Regis Hungariæ. Vladislaū, Mariam Leopoldo Duci Auſtriæ locatam, Sobieslaum, Vdalricum, Venceslaum (qui Spitigneum à Premislao Ottogaro excæcatum) liberos ſuſcepit.

II. Interregnum. 8. Interreges. VLADISLAVS Vladislai F. Vratislai primi Regis nepos, repetita regia dignitate à Friderico Barbaroſſa Cæſare coronatus, fratres habuit Theobaldum, Italica expeditione in caſtris Cæſaris mortuum, & Henricum Epiſcopū Pragenſem, & N. Friderici Ducis Bauariæ vxorem. Coniuges duas, Gertrudin Conradi Cæſaris filiam, & Iuditham Landtgrauij filiam. Liberos quinque, Fridericum primum Interregem, qui ex Elizabeth coniuge genuit filiam N. Petro Nepotulo Emanuelis Imp. Conſtantinop. deſponſam: Suatoplucum, cuius vxor fuit N. Geiſæ II Regis Hungariæ filia:

Albertum

Albertum Archiepiſcopum Saltzburgenſem, Vladislaum Marchionem Morauiæ (& huic filius Vladislaus Marchio) Premiſlaum, poſtea Ottogarum. Vdalricus Sobieslai Lucenſis filius, ſecūdus Interrex. Sobieslaus frater, tertius Interrex. Conradus Leopoldi Znoymenſis filius, quartus Interrex. Venceslaus Otthonis Nigri filius quintus Interrex. Premislaus Vladislai filius poſtea Ottogarus, ſextus Interrex. Henricus Epiſcopus Pragenſis Vladislai filius Regis frater, ſeptimus Interrex. Vladislaus Marchio Morauię, Vladislai Regis filius, octauus Interrex.

PREMISLAVS Ottogarus Vladislai Regis filius III. Rex, è Conſtantia Belæ III. Regis Vngariæ filia genuit

VENCESLAVM Ottocarū IIII. Regem, & Annam Henrico II. pio, Henrici Barbati Principis Vratislauiæ & Poloniæ filio, qui à Tartaris cæſus eſt, nuptam. N. filia Otthoni Marchioni Brandenburgenſi locata, ex qua Ottho Longus Marchio, comes expeditionis Ottocari in Pruſsiam. Agnes ſpreto Friderico II Cæſ. monialis facta. N. filia Vdalrico Carinthiæ Principi nupta. Theodorici Marchionis Miſniæ F. ſterilitatis prætextu repudiauit Premislaus R.

VENCESLAVS Ottocarus è Kunigundi filia Philippi Cæſaris ante Otthoni à Vittelſpach Palatino pacta, Ottocarum quintum Regem produxit.

OTTOCARVS quintus Rex Margaretham Henrici VI Cæſaris viduam fratris Friderici Ducis Auſtriæ filiam hæredē prætextu ſterilitatis in cœnobium detruſit, ſuperinducta Kunigundi Roſcislai Regis Bulgariæ filia, è qua ſuſcepit Agnetē Rudolpho Duci Sueuiæ Rudolphi Habſpurgenſis Cæſaris filio nuptui traditam (hinc natus Ioannes Cæſaris Alberti parricida) & Venceslaum ſextum Regem. E concubina Nicolaum Ducem Oppauienſem cū tribus filiabus locatis Vartēbergo, Straconicenſi & Crauato Baronibus,

VENCESLAVS è Iuditha Rudolphi Habſpurgenſis Cæſaris filia genuit Venceslaum ſeptimum Regem, & Iuditham Ruperti filij Adolphi Naſſouij Cæſaris vxorem. Ex Elizabetha filia Premislai Principis maioris Polonię (poſt Rudolpho miti Alberti Cæſaris filio nupſit) Annam Henrico Principi Carinthiæ, & Elizabeth Ioanni Cæſaris Henrici ſeptimi Lucemburgenſis F. Regi Bohemiæ octauo, coniugio traditas procreauit. Habuit etiam præpoſitum Viſſegradenſem ſpurium.

VENCESLAVS ſeptimus iunior dictus, Violam Ducis Teſchinij filiam vxorem duxit: hæc poſtea Petro Roſenſi nupſit. Rex Olomuzij à ſicario interfectus liberis caruit.

I. HENRICVS Carinthiæ Princeps maritus Annę. III. Interregnum. Interreges tres.

II. RVDOLPHVS mitis Dux Sueuiæ.

III. FRIDERICVS Dux Auſtrię filij ambo Alberti Cæſaris.

IOANNES

IOANNES octauus Rex ex Elizabetha genuit Carolum (poſtea IIII. Rom. Imperatorem) Premislaum (infans hic ceſsit humanis) Ioannem Ducem Carinthię, Comitem Tirolis: demum Marchionem Morauiæ. Eius filij Iodocus Barbatus Cæſar deſignatus, & Procopius Marchiones Morauiæ: Mariam Caroli V. Regis Galliæ vxorem: Margaretham Ducis Palatini Bauariæ Hermãni coniugem, poſt viduam Caſimiro Polonię Regi deſponſam, ſed ante nuptias mortua: Iuditham Friderico Marchione Miſniæ repudiato, Ioanni II. Regi Francorum nuptam. E Beatrice Borbonij Ducis filia coniuge ſecunda, Venceslaum Comitem Lucemburgenſem & Ducem Brabantiæ.

CAROLVS nonus Rex & Cæſar quartus, quatuor habuit coniuges, Blancam Philippi Comitis Valeſiæ, poſt Regis Galliæ VI ſororem: deinde Annam Palatini Rheni filiã: tertio Annam Bulconis Ducis Suidnizenſis in Sileſia filiam. Ex hac

VENCESLAVS decimus Rex & Cæſar. Extremùm Elizabethã Bugislai Ducis Stetini Pomerani filiam, Caſimiri Regis Polonię neptim, Ludouici I Regis Hungariæ conſobrinam. Ex hac

SIGISMVNDVS vndecimus Rex & Imp. & Ioannes Luſatiæ Gorliziiq; Marchio. Ex aliis Margaretham Ludouici I Regis Hungariæ Poloniæq; vxorẽ, tum Elizabeth Alberti tertij Ducis Auſtrię coniugem. Venceslao Regi duæ fuêre coniuges, Ioanna Comitis Hollandiæ filia prior: Sophia Palatini Baioari filia poſterior. Totidem Sigiſmundo: Maria nimirum Ludouici I Regis Hungarię & Poloniæ filia hæres: ſecunda Barbara Hermanni Comitis Ciliæ filia: hinc Elizabeth, quam

ALBERTVS duodecimus Rex & Cæſar Dux Auſtriæ, vxorem duxit: ex qua

LADISLAVS decimustertius Rex poſthumus. Incidunt

GEORGIVS à Kunſtat Podiebradij dominus XIIII Rex, &

MATTHIAS Huniades XV Rex Bohemiæ & Hungariæ, necnon Elizabeth Caſimiri Regis Poloniæ, & Anna Vilhelmi Ducis Saxoniæ coniuges.

VLADISLAVS XVI Rex, Caſimiri filius, qui ex Anna Gandala Vaſcone

LVDOVICVM XVII produxit, & Annam

FERDINANDI Auſtrij, poſt Imp. Rom. Regis XVIII coniugem. Huius filius

MAXIMILIANVS XIX ex Maria Caroli V Rom. Imp. filia.

RVDOLPHVM XX procreauit.

Vratislai

Vratiſlai primi Regis ſucceſſores primum interregnum conſtituunt, qui vt Principes Rempubl. Bohemam adminiſtrarunt.

1. Conradus ſeptimeſtris Rex, Vratislai frater.
2. Bretislaus, Vratislai filius.
3. Boryuorius, Vratislai Regis filius.
4. Suatoplucus Otthonis Znoymæ domini filius.
5. Vladislaus, Vratislai Regis filius.
6. Sobieslaus, Vratislai Regis F.

Vladislaus II *Rex, Vladislai Principis filius, Vratislai Regis* N.
Interregnum ſecundum. Interreges VIII.

1. Fridericus Vladislai Regis F.
2. Vdalricus Sobieslai Principis F. Vratislai Regis N.
3. Sobieslaus, Sobieslai F.
4. Conradus Leopoldi Znoymenſis F.
5. Vẽceslaus Otthonis Nigri F.
6. Premislaus Vladislai Regis F. poſt Rex tertius.
7. Henricus Epiſcopus Pragenſis Vladislai F. Vladislai Regis frater.
8. Vladislaus Marchio Morauiæ Vladislai Regis F.

De his Aeneas Syluius. Et hos regis nomine abſtinuiſſe conſtat, ſiue quia magis vi quàm iure imperarunt: ſiue quòd indultum Imperatoris Romani ſumendæ coronæ more maiorum obtinere non valuerunt.

Epiſcopi & Archiepiſcopi Pragenſes.

1. Dethmarus.
2. Adalbertus.
3. Strachyquas.
4. Theodatus.
5. Hellichardus.
6. Iſo.
7. Seuerus.
8. Iaromyrius.
9. Coſmas.
10. Hermannus.
11. Maynardus.
12. Ioannes.
13. Ottho.
14. Daniel à Lippa.
15. Fridericus.
16. Valentinus.
17. Henricus Interr. 7.
18. Daniel.
19. Andreas.
20. Ioan. Scholaſticus.
21. Nicolaus.
22. Ioannes.
23. Tobias.
24. Ioannes.

1. Erneſtus I. Archiepiſcopus.
2. Ioannes, poſt Cardinalis.
3. Sbinco à Leporib.
4. Albicus.
5. Conradus Vueſtphalus.
6. Rokizana.

Aliorum, ſi qui fuerunt, nulla hoc libro fit mentio.

Ob gentis cognationem & commercia: fœdera pacta & reſciſſa: connubia contracta: bella cũ Hungaris & Polonis geſta: & quia multorum Boemiæ Principum rebus deſperatis Hungaria non minus quàm Polonia tutum præbuit aſylum, tam qui Hungariæ, quàm qui Poloniæ rerum potiti ſunt, ad hiſtoriæ perſpicuitatem (vt quæ quo locorum referenda ſint, conſtet) nomina aſcribere placuit.

Mieſcho, alijs Miecislaus I Princeps Chriſtianus, qui Dombrauam Bohemam vxorē duxit, pacto Chriſtianiſmo.

1. Boleslaus Rex I ab Otthone Cæſare ſacratus.
2. Mieſco, vel Miecislaus Rex.
3. Caſimirus Monachus Cluníenſis in Burgundia.
4. Boleslaus Ferus vel Audax Regno priuatus.

Vladislaus princeps I.

Boleslaus Criuouſtus. Huic filij quatuor, — Sbigneus nothus.

Vladislaus II.
Boleslaus Criſpus eius filius, Leſco exauguratus.
Miecislaus ſenex.
Caſimirus.
Leſcus Albus.
Boleslaus Pudicus.
Leſco alter. Huius frater Lochtecus, alia matre.

5. Premislaus Rex.
6. Vladislaus Lochtecus.
7. Venceslaus Bohemus monoculus.
8. Caſimirus Magnus II.
9. Ludouicus Rex Hungariæ.
10. Vladislaus Iagello Dux Lithuaniæ.
11. Vladislaus Varnenſis.
12. Caſimirus.
13. Ioannes Albertus.
14. Alexander.
15. Sigiſmundus I.
16. Sigiſmundus II.
17. Henricus Dux Andegauenſis, Caroli IX. Francorum Regis frater, & ſucceſſor, Henrici II. filius.

Reges Hu

TOX

Geyſa.—*Saroltha.*

S.Stephanvs I.*Rex.*—*Giſela Henrici Imp.F.*

S.Emericus. Giſela.—*Vuilbhelmus frater Sigiſmundi ducis Burgundiæ.*

Andreas IIII.R.—*Agm*

Iudith *vidua Bretiſlai ducis Bohemiæ 22.Otthonis 3.F.*—Petrvs II. *Rex.*—*Soror Alberti ducis Auſtriæ.*

Salomon V.R.*Sophia Henr.Imp. filia.* Dauid. Adelheit. *Vratislans I.R.Bohemiæ.*

Qui Geiſam magnum ſeptimũ, Ladiſlaum ſecundum, filium Belæ cæci, eiusque fratrem Stephanũ annumerãt, XL. conſtituunt Reges.

Adelheit.—*Boryuorius princeps Bohemiæ.* Ladislaus. Stephanvs 2. IX.*Rex.*—*N.R*

Conſtantia.—*Premislaus 1.Otto III.Rex Bohe*

Venceslaus *Ottocarus IIII.Rex Bohemiæ.*

Intercedunt Venceslaus Bohemus XXII. & Ottho Bauariæ Dux XXIII.Reges.

Bela 4.XVII. *ſub quo Tartari.*—*Ma*

Stephanvs 5.XVIII.*Rex.* Bela. Kinga *ſiue* Ku

N.Veſtalis primùm, pòſt Zauiſſio Roſenſi Bohemo nupſit. Ladislavs 4.*Cunus* XIX.*Rex.*—*N.filia Caroli de Apulia.* Maria.—*Carolus Rex*

Carolus *Martel*

N.—*Maria Caſimiri ducis Poloniæ filia.*—*Beatrix ris filia.*

Carolus. Ladislaus. *Elizabeth Ste nenſis Banif*

Catharina. Maria XXV. *Regina.*—Sigismvnd *Rex.*

Intercedit Ladislaus 4. Polonus Varnenſis XXIX.Rex.
Intercedit Matthias XXXI.Rex.

Ladislavs XXX. Elizab

Vladislavs XXXII

Maria Philippi filia.—Lvdovicvs XI

Iohannes Sepuſius XXXIV.

Maximil

Hungariæ.

OXYS

Michael.—*Ruſſa ſiue Ruthena.*

Ladislaūs *Caluus.* Vazul.

—*Agmunda Ruthena.* Bela VI. *Rex.*—*Meſchonis R. Poloniæ filia.* Leuentha.

Geiſa *magnus.* S. Ladislavs VII. *Rex.* Lampertus. N.—*Zelemirus Rex Dalmatiæ.* N.—*Ottho Marchio Morauiæ.*

Georgius *concubina.* Colomannvs VIII. *Rex.* Almus. Pyriſca.—*Emanuel Græcus Cæſar.*

Bela 2. X. *Rex.*—*Helena Vri Macedonis filia.*

—*Roberti Guiſcardi Regis Siciliæ filia.* Nicolaus. Borychius *ex adulterio coniugis Ruſſæ.* Geisa 2. XI. *Rex.*—*Minoslai Ruthenorū principis F.* Ladislaus. Stephanus. Almus.

Stephanvs 3. XII. *Rex.* Bela 3. XIII. *Rex.*—*Philippi Regis Galliæ ſoror.* Arpad. Geiza.

Ottocarus Bohemiæ. Emericvs.—*Conſtantia Arragonia.* XIIII. *R.* Ladislavs 3. XV. *R.* Andreas *Hieroſolymitanus* XVI. *Rex.*—*Gertrudis filia Bertoldi ducis Morauiæ ſoror S. Heduigis.* —*Filia Marchionis Eſtenſis poſt expeditionē Hieroſolymitanā.*

Stephanus.—*Tomaſſina Maurocena Veneta.*

Andreas *Venetus* XX. *Rex.*

—*Maria Imp. Græci F. alijs Miecis. lai Halizienſis principis F.* Colomannus *Rex Haliziæ in Ruſſia.*—*Salome Leſci albi Poloniæ principis ſoror.* Andreas. S. Elizabeth *Landtgrauij Thuringiæ uxor.* N.—*Iacobus R. Arragoniæ.*

Kunigundis—*Boleslaus Pudicus princeps Poloniæ.*

Carolus Claudus Rex Siciliæ.

Martellus Rex Siciliæ.—*Clementia Rodolphi Imp. filia.*

trix Henrici VII. Cæſa ris filia.—Carolvs *Robertus* XXI. *Rex*—*Elizabeth Ladislai Lokteci Regis Poloniæ filia.*

Stephani Boſ. Boni filia.—Lvdovicvs XXIIII. *Rex.*—*Margaretha Caroli IIII. Imp. filia.* Andreas Rex *Neapol.* Stephanus.

Carolvs *paruus* XXVI. *Rex à Forgatio interfectus.*

Ladislaus *Rex Neapol. Iadram in Dalmatia Venetis vendidit, vocatus in Hungariam contra Sigiſmundum.*

...mvndvs XXVII.—*Barbara Cilienſis.* Adluga—*Lagello Rex Poloniæ.*

Elizabeth.—Albertvs *Cæſar* XXVIII. *Rex.*

...lizabeth.—*Caſimirus Rex Poloniæ.* Anna.—*Vilhelmus dux Saxoniæ.*

...XXII.—*Anna Gandala.*

...vs XXXIII. Anna.—Ferdinandvs XXXV.

...milianvs XXXVI.—*Maria Auſtriaca Caroli V. Imp. filia.*

Rvdolphvs XXXVII.

Reges

CHARACTERum ſignificatio.
—Coniuges.
| Liberi.
N. Nomina ignota.
Pr. Princeps à rege primo.
Int. Interrex.
D. Dux.

BRETISLAVS I. Marchio…

N. *Cum fetû mortua.* —*Adleida Andreæ Regis Hungariæ filia.* —*Suatana Boleslai Feri Poloniæ Regis filia.* —VRATIS… *R. B.*

Bretislaus. —*Lucretia Princ. Rheni F.*
| Vladislaus *iuuenis ductor copiarum in Italia.*
Boleslaus.
Boryuorius *3. Princ.* —*N. Leopoldi Auſtrij ſoror.*
| Hiaromyrius.
Vladislaus *5. Pr.*
N. —… | Venceſla…
Vladislaus. Ma…

N. —*Fridericus Dux Bauariæ.*
Theobaldus *in Italia mortuus.*
Gertrudis *Conradi Cæſ. F.* —VLADISLAVS II. *Rex.*

Fridericus *1. Int.* —*Elizabeth.*
| N. —*Petrus nepotulus Emanuelis Imperatoris Conſtantinopolitani.*
Albertus *Archiepiſcopus Saltzburgenſis.*
Suatoplucus. —*Geiſæ R. Hungariæ filia.*
Vladislaus *Mar…*
| Vladislaus *alter.*
VENC…

N. —*Iudith Rudolphi Cæſ. filia.* —Eliz…

Ioannes *Præpoſitus Viſegradenſis pòſt Epiſcopus Olomuzēſis 24. Spurius, Volko dictus.*
Iudith. —*Rupertus Naſſouius Adolphi Cæſaris filius.*
VENCESLAVS *iunior.*

Blanca Philippi Comitis Valeſiæ F. —CAROLVS IX. *R. Boiemiæ, pòſt quartus Imp.* —*Anna Palatini Rheni F.*
—*Anna Bulconis D. Suidniceñſis F.*
—*Elizabeth D. Stetinenſis F.*

Margaretha. —*Ludouicus R. Hungariæ.*
Elizabeth. —*Albertus Dux Bauariæ.*
Ioanna Comitis Hollandiæ F. —VENCESLAVS X. *R. & Imp.* —*Sophia Pa… latini F.*

Magdalena *ſponſa Caroli VII. Regis Galliarum filia.*

Maria Burgunda Philipp… Hiſpan. Regis filia.

Intercedit GEORGIVS à Kunſtat XIIII. Rex.

es Boiemiæ.

hio Morauiæ, 22. Princeps Boiemiæ.

ratislavs I. R.Bo. Conradus.—*Valpurgis.* *I.Pr.* Ottho—*Belæ Regis Hungariæ filia.*

Vdalricus. Leopoldus. Suatoplucus 4.*Princ.* Ottho *Niger.*

Vratislaus.—*Vasilea Rutbena.* Corradus—*Palatina* *4.Int.* *Bauarica.* Ottho *Marchio.* Suatoplucus. Venceslaus 5.*Interrex.*

—*ücbertus Lusatiæ Marchio.* Sobieslaus *Princeps Lucensis 6.Princ.*—*Adleida Colomāni R.Hung.F.* Henricus *Episcopus Olomuzensis Zdyck dictus.* Iudith.—*Vladislaus I. à regibus Prin. Poloniæ.*

nceslaus *Marchio.*

Maria.—*Leopoldus dux Austriæ.* Sobieslaus 3.*Int.* Vdalricus 2.*Int.* Venceslaus.

aus—*Iudith Landtgrauij filia.* Henricus *Episcopus Pragensis 7.Int.* Spitigneus *exoculatus à Premislao.*

Marchio Morauiæ 8.Int. Premislavs *Ottocarus 6.Int.postea* III.*Rex.*—*Constantia Belæ Regis Hung.filia.*—*Theodorici Marchionis Misniæ F.repudiata.*

Venceslavs *Ottocarus* IIII.*R.*—*Kunigundis Philippi Cæs.filia.* N.—*Ottho Marchio Brandeb.* Agnes *monialis.* Anna.—*Henricus Pius Vrat. Pr. à Tartaris cæsus.* N.—*Vdalricus Carinthiæ Pr.*

Ottocarvs V.*Rex.*—*Kunigunda Bulgara.*—*Margaretha Henrici VI.Cæs.vidua.* N. *concubina ex qua* { Nicolaus *Dux Oppauiæ.* N.—*Vartembergus* N.—*Straconicensis* N.—*Crauarus* } *Barones.*

Elizabeth Premislai R.Poloniæ filia.—Venceslavs VI.*R.senior.* Agnes.—*Rudolphus Dux Sueuiæ Rudolphi Cæs.filia.*

... R.—*Viola Ducis Teschinij filia.* Elizabeth.—Ioannes *Comes Lucemburgi* VIII.*Rex.*—*Beatrix Ducis Borbonij filia.*

Venceslaus *Dux Brab.*—*N.Alberti Comitis Hollan.F.*

Premislaus. Ioannes *Marchio Morauiæ.*—*Margaretha Carinthia.* Maria.—*Carolus R. Galliæ.* Margaretha.—*Henricus D. Bauariæ.* Iudith.—*Ioan. R. Galliæ.*

Iodocus *Barbatus Cæs.designatus.* Procopius *Marchio Morauiæ.* Ioan. *prius Episcop. Olomuzensis, post Patriarcha Aquilegiæ.*

ia Pa... ...li F. *Maria Lud.R. Hung.F.*—Sigismvndvs XI.*R.& Imp.*—*Barbara Comitis Ciliæ F.* Ioannes *Lusatiæ & Gerlizij Marchio.*

Albertvs XII.*R.& Cæs.*—Elizabeth.

...—Ladislavs XIII.*Rex.* Elizabeth.—*Casimirus Rex Poloniæ.* Anna.—*Vilhelmus Dux Saxoniæ.*

Anna Gandala Vasco.—Vladislavs XV.*Rex.*

...—Lvdovicvs XVI.*Rex.* Anna.—Ferdinandvs XVII.*R. & Imp.*

Maximilianvs XVIII.*Rex & Imp.*—*Maria Caroli V.Cæsaris filia.*

SERIES DVCVM.

Duces.

1. Czechus.
2. Croccus.
3. Lybuſſa.
4. Premislaus.
5. Nezamyslius.
6. Mnatha.
7. Vogenus. Voien Crommero. Vorcius Syluio.
8. Vneslaus.
9. Creuomyslius.
10. Neclan.
11. Hoſtiuitius.
12. Boryuorius 1 Chriſtianus.
13. Stoymirus, Germanis Sulfridus.
14. Spitigneus.
15. Vratislaus.
16. S. Venceslaus.
17. Boleslaus ſæuus.
18. Boleslaus pius.
19. Beleslaus excæcatus.
20. Hiaromyrius.
21. Vdalricus.
22. Bretislaus.
23. Spitigneus.

SERIES REGVM PRINcipum, & Interregum.

1. Vratislaus Rex.

Principes VI.

1. Conradus.
2. Bretislaus.
3. Boryuorius.
4. Suatoplucus.
5. Vladislaus.
6. Sobieslaus.

2. Vladislaus Rex.

Interreges VIII.

1. Fridericus.
2. Vdalricus.
3. Sobieslaus.
4. Conradus.
5. Venceslaus.
6. Premislaus poſtea Rex tertius.
7. Henricus Epiſcopus Pragenſis
8. Vladislaus.

3. Premislaus Rex, poſtea Ottocarus.
4. Venceslaus Ottocarus.
5. Ottocarus.
6. Venceslaus.
7. Venceslaus iunior.

Interreges III.

Henricus Dux Carinthiæ.
Rudolphus Dux Sueuiæ.
Fridericus Dux Auſtriæ, vtriq; filij Alberti Cæſ.

8. Ioannes Comes Lucemburgenſis.
9. Carolus quartus Rom. Imp.
10. Venceslaus Rom. Imp.
11. Sigiſmundus Rom. Imp.
12. Albertus Rom. Imp.
13. Ladislaus.
14. Georgius à Kunſtat Podiebradius.
15. Vladislaus.
16. Ludouicus.
17. Ferdinandus Rom. Imp.
18. Maximilianus II. Rom. Imp.
19. Rudolphus Rex Hungariæ.

Epitomen hiſtoriarum Liuij Florus: Trogi verò Iuſtinus, non pari ſucceſſu meditati ſunt: cùm hic amiſſorum Trogianorũ commentariorum reus agatur. Compendium hic minimè inſtituitur, ſed Lectoribus occupatioribus (non ſegnibus pigritiæ fomenta addendo) Summaria ſingulorum librorum indicis conſummatiſsimi loco eſſe poterunt.

SVMMA PRIMI LIBRI.

PROPOSITIO operis. Situs, ambitus, fines, oppida, fluuij, Bohemiæ, delicia ſoli, ritus, mores, primordia gentis: vbi Slauinorum omnium luculenta deſcriptio. Occaſio migrationis Croatarum in Bohemiam. Zechius patria ob homicidium extorris in Bohemiam cum Lecho fratre profugit. Hic in Poloniam gentis auctor. Polonorum & Bohemorum hi quaſi indigetes Dij. Democratia eiuſq́ incommoda. II Princeps Croccus vates. Slauinorum cultus ſacer. Suatouitus Rugiorum idolum. Croccus Rempubl. apud Polonos legibus exornat. In illius memoriam Cracouia extructa. Filiæ Crocci Bela, Teſcha, Lybuſſa diuinatrices magæ. III Lybuſſa patri ſurrogatur. Traducitur muliebris dominatus. Apologus Aeſopico ſimilis de Rege ranis dato. Deo auctore principes creandi.

SVMMA SECVNDI LIBRI.

IIII Premiſlaus (promethea dixeris) aruſpex agricola in maritum & dominatus conſortem à Lybuſſa adoptatus. Equi indicio deprehenſus ſuper vomere prandens. Præſagia de incrementis & duratione imperij Bohemici. Praga condita, etymon, & augurium de illius vrbis potentia. Vlaſta amazon. Conſpiratio muliebris. Prælium atrox. Aſylum mulieribus conſtitutum. Dolus in amatorios adoleſcentes Stiradius fraude circumuentus, crudele fœminarum ſubit ſupplicium. Immanis amatorum in infantes ſæuitia. Ars arte deluditur. Milada Viſſegradi conuiuij prætextu cum complicibus necatur. Vlaſta prælians ſuccumbit. Septenne puellarum imperium. Fodinas metallicas primus indagauit Premiſlaus. Moriturus crepidas & peram ſacris coronationis vſibus poſteris dicauit. V Nezamiſlius (epimetheus) huic Gurymenſis eſt æmulus. Cruenta acie captus truncatur nare & auribus. Salina reperta & inuidia amiſſa. VI Mnatha venator. Familia Verſouicenſis cæteris illuſtrior. Ambit principatum: ſuo ſe iugulat re comperta gladio. Mentio Caroli Magni ac bellorum cum Saxonibus & Hunnis geſtorum. VII Vogenus Martialem dixeris. Impubi tutor Rohouitius Verſou cenſis datus. Senem opulentum è ſublimi dat præcipitem. Viſſegrado excludit Vogenum. Fugit ad Zatecenſes: affectat vrbis dominium. Populatur Lucenſes. Legatum principis capite truncat. Expugnatur latronum receptus: ipſe ſibi laqueum innectere cogitur. Prima Miſnenſium prædonum in Boemiam irruptio. Streka arx illis obijcitur: ea direpta à Miſnenſibus. Vogenus Morauorum compeſcit incurſus. Saxones Miſnis coniunctos ingenti clade afficit. Lipniciam & Betouiam arces Morauorum ſuccendit & diripit profligato eorum exercitu. VIII Vniſlaus fratri Vratiſlao Lucenſem & Zatecenſem regiones concedit. Suppetias vterque ſeruunt popularibus contra Carolum Cæſarem. IX Creuomyſlius (cereus in vitium flecti) metallorum plus iuſto indagator.

Hormirij lepida fabella.

S V M M A   T E R T I I
L I B R I.

*X Neclan(bebes obtuſus)contra quem Vlaſtiſlaus patruelis ad faſtigium prin-
cipatus aſpirat. Vrbem Cognominem condit. Ferocia Vlaſtulai arroganti reſponſo
reſpuentis pacem oblatam. Edictum cruentum. Sagarum mendacia & impoſtura.
Imbellis princeps. Siderio à Chaynouo equiti ſtrenuo ſuas partes obeundas delegat.
Vlaſtiſlaus confoditur. Siderius ab inuidis interemptus. Septennis filius Vladiſlai ca-
ptius cum Duringo pædagogo in conſpectum Neclan adducitur. Vita donatus à Du-
ringo perfido necatur. Flagitium ſuſpendio expiatur. Craſnizius Garimenſis te-
trarcha inhiat principatui. Montani elabitur caſſes. Curimum obſidetur & oc-
cupatur. Fugit Craſnitius ad Hormidurum Morauiæ Regem. Impetrat auxilia.
Prælium inter Morauos & Bohemos commiſſum. Profligati Morau. Craſnitius in a-
cie occumbit: Rex verò peſte obit. X I Hoſtiuitius princeps, cui frater Myſtibogius
inſtinctu Croſmilij Verſouicenſis bellum indicit. Caſinum oppugnat Myſtibogius. Lu-
ditur opera. Arbitris res commiſſa, qui controuerſias ſopiunt. Succoſlaus Bilnæ
præfectus res nouas molitur aduerſus principem. Ei apponitur Creſſus. Mileſius
Sucoſlai filius in prælio interfectus. Myſtibogius clàm coniuratus arma ſubmini-
ſtrat. Succoſlaus arce expugnata à militib. obtruncatur: tum vndis mergitur. Factio-
ſus & ſeditioſus Verſouicenſis. Myſtibogius exercitum ducit contra Suatoplucum
Morauiæ Regem. Huius filium Suatobogium Arnulphus Cæſar è baptiſmo ſuſcipit.
Dono dat annuũ boûm tributum à Bohemis Cæſaribus pendi ſolitum. Suatoplucus
Noſiſlaum Myſtibogio obijcit. Cæſi primò Bohemi, pòſt redintegrato prælio victoria
potiuntur. Giula Pannoniæ præfectus Morauiam infeſtis armis impetit. Fulmine i-
ctus animam reddit. Vagus fluuius Pannoniæ & Morauiæ limes. Myſtibogius à Dia-
bolo ſtrangulatus.*

S V M M A   Q V A R T I
L I B R I.

*X I I Boriuorius primus Chriſtianus princeps. Occaſio aſſumpti Chriſtianiſmi.
Methudium & Cyrillum Marouiæ prophetas audit. Regium titulum Slauini in Mo-
rauia à Conſtantio Pogonato Cæſare Græco acceperunt. Raslaus Morauiæ rex à Lu-
douico Cæſare oculis priuatus: ab eo Hormidurus, Suatobogius, Suatoplucus: cuius ſe-
des Veſprinij. Per dolum Hunni extorſerunt Pannoniam. Velegradi regiam condit.
Simultates inter Arnolphum Cæſarem & Suatoplucum, eò quòd hic plus iuſto Græ-
cis eſſet addictus Cæſaribus. Filius Suatoplucus (vel Suotobogius) Cæſare in Nor-
mannis bellum gerente vaſtat Noricum. Sacrilegium in Methudium præſulem com-
miſſum. Proſcribitur Suatoplucus à Cæſare, & regiones illius publicantur. A vicinis
diripiuntur: ipſe heremum ingreditur. Nitria Marcomanni regni vmbilico. Arnul-
phus Phtiriaſi obit. Filius Ludouicus à Berengario regno & oculis exuitur. Morauiæ
graphica delineatio, cum oppidis, fluuijs, terræ bonitate. Boryuorius ſuis inuiſus ob ſu-
ſceptum Chriſtianiſmum. Cedit furori coniuratorum ad Suatoplucum confugit. Co-
mitia de nouo principe creando. X I I I Placet Stoymirus frater Sucoſlai Bilinæi ab
Hoſtiuitio proſcriptus. Reuocatur ab exilio Bauarico Stilfridus nominatus. Ob linguæ
obliuionem priuatur dignitate. Armata comitia vincit Boriuorij factio. Reuocatur
ſecum adducto Methudio. Ludmilla principis vxor cum patre totaq; familia ſacra
tinguntur lympha. Templa ſacris vſibus eriguntur: ſcholæ extruuntur. Lingua ver-
nacula in ſacris vſi Bohemi. Quando ea exoleuit conſuetudo, & cuius indultu per-
miſſa. Methudius & Cyrillus Romæ mortui in diuorũ accenſentur catalogum. Quin-
quennium ſedes vacat. Secundus Iohan. Morauus præſul. Principatu Boryuorius ab-
dicat Spitigneo filio ſurrogato. X I I I I Spitigneus, Deconius & Myrſo gubernatores
morũ additi. E bona indole malus fructus emergit. Proteruè patri monenti reſpondet.*

Ex

Ex improuiſo vitam finit. XV *Vratiſlaus quem Methodius in pietate, Dobroſinus in ciuilibus erudijt. Boleſlaus natu minimus filiorum Boiruorij moritur infans. Drahomira Lucenſis Chriſtianiſmum pollicita coniunx datur Vratiſlao. Fallit fidem datam. Venceſlaus naſcitur. Pietati addictiſsimus Vratiſlaus. Hunni Germaniam inuaſuri in tranſitu Morauos populantur. Vratiſlaus exercitum conſcribit aduerſus Hungaros. Sumptum belli & ſtipendia ſoluunt iſti impetrata pace. Henricus Cæſar Saxo Hunnos profligat. Venceſlaum nepotem Ludmilla auia educandum ſuſcipit neglecto Boleſlao. Moritur Vratiſlaus. Drahomira Iezabel ſacra Chriſtiana prohibet. Perſequutiò in Chriſtianos inſtituta iuſſu Drahomiræ. Vatinianum in Chriſtianos odium, & crudelis Laniena Pragæ patrata.*

SVMMA QVINTI LIBRI.

XVI S. *Venceſlaus principatum init. Boleſlao portio hæreditatis trans Albim aſsignatur. Religioni eſt addictiſsimus Venceſlaus. Ludmilla ſicarijs ſubmiſsis à Glote in templo interficitur. Vltio diuina in parricidas. Vindicta neglectus in Venceſlao. Radiſlaus Gurimenſis tetrarcha inſultat Venceſlao. Duellum. Auxilium cælitùs miſſum Venceſlao. Venia datur Radiſlao, inque integrum reſtituitur. Ottho Vormaciam ad conuentum Imperialem Venceſlaum euocat. Prodigium in conſeſſu principum. Diuorum petit à Cæſare reliquias. Rex ſalutatur. Abnuit. Tributum Carolinum remiſſum: inſignia illi collata. Sanctæ Ludmillæ tranſlatio. Aedes diuo Vito extructa. Morauia & Ratisbona antiſtites in Bohemia ſacris præſunt. Drahomira in ſacerdotes impia, econtrà Venceſlaus beneficus. Venceſlaus celebs perpetuò. Boleſlao filius naſcitur. Inuitatur ad natalitia Venceſlaus. Trucidatur à fratre orans in templo. Strachyquas à terrore conuiuij dictus filius. Daniæ Regis ſomnium.* XVII *Boleſlaus ſæuus amicos fratris potiſsimum ſacerdotes perſequitur. Terræ hiatu abſorpta Drahomira. Necis auctores diuinitùs puniti in perpetuam generationem. Prodigijs territus Boloſlaus de ſæuitia nonnihil remittit. Ottho Cæſar Hunnos ad Auguſtam ad internecionem cedit. Senem operas ſeruiles detrectantem obtruncat Boleſlaus. Ottho Cæſar Boleſlauiam obſidet. Supplex Boleſlaus pacem certis conditionibus impetrat. Tranſlatio corporis Diui Venceſlai additu miraculis. Emeranus Ratisbonenſis Epiſcopus Venceſlai templum ſacrat. Strachyquas illi traditur erudiendus. Dombrauam filiam Meſichoni Poloniæ principi pacto Chriſtianiſmo deſpondet. Hungari Morauia, Boiemiáque vaſtatis Auſtriam & Styriam petunt, illic profligantur. Moraui venas metallicas & argentarias diripiunt. Mulctantur à Boleſlao. Deliberatio de Epiſcopatu Pragam inuehendò. Schiſmata Pontificum obſtiterunt.*

SVMMA SEXTI LIBRI.

XXVIII *Boleslaus Pius. Strachyquas Monachus fit. Aureum ſacerdotum ſeculum. Mlada, pòſt Maria, ſoror, Romam profecta monialis ius nominandi Præſulis à Pontifice fratri impetrat. Dethmarus Saxo primus Epiſcopus Pragenſis: ſecundus Adalbertus anteà Voytichius Slauonici Lybecenſis comitis filius. Ab inimicis fidei malè accipitur. Prælio commiſſo Chriſtiani ſuperiores euadunt. Strachyquati Epiſcopatum reſignare vult. Hic reijcit. Adalbertus Roma fulmen pontificium in Boiemos procurat. Crabrones irritat. Fratres illius quinque iugulantur, quod ille Miſſam celebrans Romæ vidit. Strachyquas Epiſcopus Pragenſis tertius. A dæmone inaugurandus occiditur. Reuocatur Roma Adalbertus. Diuertit cum Gaudentio ad Stephanum Hungariæ ducem, quem baptiſat & Regem ſalutat:*

Eidem Cæſar ſororem locat. Hinc ſex comitibus in Bohemiam proficiſcitur Adelbertus. Pluuia ſub ingreſſum: hinc ortum adagium ominoſum Breunouienſem abbatiam è patrimonio extruit. Anaſtaſius Epiſcopus Strigonienſis ex hoc contubernio. Noua conſpiratio in Chriſtianos. Velitantia certamina. Auxilio Iudæorum pagani ceduntur: quibus ob rem bene geſtam ſynagoga conceditur. Adalbertus tranſit ad Polonos cum Gaudentio. Hunc Gneſna Epiſcopum conſtituit, ipſe in Pruſſiam contendit. Pecudibus illic concionatur. Martyrium ſubit. Gneznæ corpus redemptum & ſepultum miraculis claruit. Ottho tertius Cæſar religionis ergo Gneznam proficiſcitur: votum ſoluit. Stephanus rex Hungariæ Adalberto Strigonij baſilicam erigit. Hemma princeps Saxonia coniunx Boleslai. Theodatus Saxo ſextus Pragenſis Epiſcopus. Socij Breunouienſes vitam aſperam & ſolitariam eligunt. Meſcho Poloniæ princeps eos veneratur. Interfecti à prædonibus. Boleslaus rex Poloniæ Boleſlao Bohemo auunculo bellum indicit Verſouicenſis inſtinctu. Sileſiam Glaziumq́ vaſtat. Domum reuerſus Voldimarum Ruſſiæ principem hoſtem habuit. Boleſlaus Bohemus damna vlturus Cracouiam deditione occupat. Craſſotam vrbi præficit. Triumphans domum reuertitur, primus princeps Poloniæ ſalutatus. Polonus fruſtra Cracouiæ recuperationem molitur. X I X Boleſlaus cæcus, auarus, imbellis. Digreſſio de Electoratus inſtitutione. Berſomitus Craſotæ filius. Cracouia ob negata ſtipendia in Poloni poteſtatem venit. In Sileſia occurrit Polono Bohemus. Aſtu colloquium inſtituitur. Cracouienſi conuiuio Bohemus oculis priuatur, conſiliarij trucidantur. X X Hiaromyrius patre inepto ob cæcitatem Principatus excipit habenas. Cochanus Verſouicenſis fraudis auctor ſeſe inſinuat Hiaromyrio: venationibus indulget princeps. Cochanus prætextu venationis principem arbori alligatum, telis confodere incipit vnà cum ſuis gentilibus. Houora venator ex improuiſò ſuperuenit. Liberationem princeps diuo Iohanni Baptiſtæ & Houoræ accceptam refert. Hinc Baronis titulum ab Henrico Cæſare impetrat à Quercu: prædia donat: ſummum Boemiæ venatorem conſtituit. Tredecim Verſouicenſes vita mulctati. Polonus Boleſlaus Vdalrico principis fratri cuſtodes ponit in aula Cæſarea ipſo aſſentiente Cæſare. In Bohemiam exercitum ducit Polonus. Pragam occupat Hiaromyrius viſſegradi ſeſquiennium tolerat obſidionem. Vdalricus deluſis cuſtodibus euadit in Boemiam. *Cochanus Vdalrico recuperationem Pragæ ſpondet. Stratagema vſurpatum in recuperatione vrbis. Cochanus Polonum ducem ſaluum dimittit. Lis de principatu inter fratres. Vdalricus fratrum Hiaromyrium luminibus priuat, & ineptum Reipublicæ adminiſtrandæ facit conſilio Cochani. Solus rerum potitur.*

SVMMA SEPTIMI
LIBRI.

X X I V*dalricus Beatricem ruſticam vxorem ducit.* Bretislaus *primo anno naſcitur. Ab Hellichardo Epiſcopo baptiſatur. Boleslaus Poloniæ rex Glacium tentat. Peſte reijcitur. Morauiam populatur. Deinde Pruſſios petit & Saxones. Reconciliatur Hiaromyrio fratri. Aequo iure à fratribus* Boemia *adminiſtratur. Lis de decimis inter agricolas & Epiſcopum. Verſouicenſes ſuſpecti, Lithomiriziumoppidum muniunt. Syba venenatum telum in cubiculum* V*dalrici irrito euentu torquet. Latet auctor.* Bretislao *pater Morauiam regendam tradit ſub Marchionis titulo. Expeditio* Bretislai *in* Po*loniam felicibus auſpicijs. E manubijs* V*ngaricis Reheradenſe cœnobium erigit. Iuttam vel Iuditham Otthonis Cæſaris filiam à monialibus Ratisbonæ rapit,* Coniugem *ducit.* Bellum *conflatum inter Henricum I I Imperatorem &* Boiemos. *Iutta* C*æſarem cognatum placatum reddit eluſis iuramentis.* Spitignæus *naſcitur* Bretislao. Bellum *Henrici* Cæſaris *in Hungaria* Bretislai *ope confectum, reſtituto* Petro *Rege pulſo ab Aeba. Albertus* Bauarus *primus Auſtriæ Marchio.* V*dalricus mor i tur.*

X X II Bretiſlaus victor. Iaromyrij ad Vdalrici cadauer contra Verſouicenſes querimonia. Cochanus Iaromyrium interficit. Deprehenſus plectitur diro ſupplicio. Meſcho Polonia Rex Boleſlai F. mortem obit. Caſmirus Meſchonis F. Monachus Cluniacenſis. Vindictæ auidus Bretiſlaus fecialem ad Polonos mittit. Iniquum fert reſponſum. Bellum denunciat. Expeditio Bretiſlai in Poloniam Cracouiam, Sydecam, Gneſnam occupat. Hic ſanctorum corpora & Eccleſiæ theſauros aufert. Innumeros abducit captiuos. Præter dictas vrbes Poſnaniam & Vratiſlauiam nondum emenſa æſtate expugnat. Accuſatur Bretiſlaus apud tres Pontifices. à Caſmiro apud Cæſarem. Huic arrogans ſatis datum reſponſum. Bannus imperij in Bretiſlaum. Bellum indictum. Cæſaris copia deleta. Saxones meliore fato præda onuſti domos repetunt. Procopius Belina comes ob rem malè geſtam crudele ſubit ſupplicium. Caſmirus Polonus ope Cæſaris in paternum deducitur regnum. Ob Caſmiri votum ſolutum (Cluniacenſis iam fuerat Monachus) ieiunia, & tributum à P.M. Polonis indicta. Cæſar Pragam obſidet. Conciliatur Seueri Epiſcopi interceſſione Bretiſlaus. Penduntur 150 argenti libræ, & ſolennis promittitur obedientia. Ad Caſimirum Polonia tranſit ſola Vratiſlauia excepta. Ea pacto annuo tributo quoquè Caſmiro restituta. Hieronymus primus Epiſcopus Vratiſlauienſis. Latrones Vngaros binis prælijs ſuperat Bretiſlaus annuente Andrea Rege Vngariæ. Diui Procopij vita & ἀποθέωσις. Borimius Verſouicenſis ſemina iacit diſſenſionum inter Bohemum & Polonum: Triginta comitibus crucis adyt ſupplicium. Pax perpetua inter Polonos & Bohemos ſancita. Moritur Bretiſlaus quinque filijs ſuperſtitibus. Moribundi oratio & ſuprema voluntas de ſucceſſione. Omnes Bohemiæ principes victorijs ſuperauit.

SVMMA OCTAVI LIBRI.

XXIII Spitigneus μισογέρμανος. Intra triduum Germanos ſolùm vertere mandat. Neque matre & Veſtali comitiſſa exceptis. Occaſio huius in Germanos odij. Mater Iuditha Petro Regi Vngariæ nubit: eo mortuo in Morauiam ad alios filios reuertitur. Cœnobium Prak ad Znoymam erigit. Tercentum nobiles Morauos ob Germaniſmum ſpoliat & carceribus addicit. Inhumanus in fratres. Vratiſlaus maior in Hungariam fugit. Cunradus & Ottho Pragam abducuntur aulicis miniſterijs deſtinati. Coniunx Vratiſlai grauida in maritum ſuſceptam indignationem excipit: Belina præfecto cuſtodienda traditur. A Seuero Epiſcopo corripitur durius. Dimittit Vratiſlai coniugem incolumem. Hæc maritum conuentura, abortu facto, in itinere expirat. Andreas Rex Hungariæ ſororem Adleitam Vratiſlao coniugem tradit. Spitigneus princeps fratribus reconciliatur reſtitutis bonis, ſomnio eiúſque interpretatione per Epiſcopum facta, territus. Bretiſlaus filius natus Vratiſlao ex Adleida. Seuerus principum victus precibus renunciat Epiſcopatum Olomucenſem Iohanni. Vidua petit audiri à Spitigneo, ſat memorandum facinus: Pragæ templum condit.

XXIIII Vratiſlaus. Diuidit inter fratres Morauiam Iaromyrius minimus ſe neglectum queritur. Spes Epiſcopatus Pragenſis ipſi inijcitur. Placatur pòſt habitu reiecto ad ingenium redit. Copijs Boleſlai Audacis regis Poloniæ adiutus fratrem principatum obtinentem impetu irrito conatu. Mors Adleidæ coniugis Vratiſlai. Vratiſlaus primæ coniugis carcerem vlciſcitur in præfecto. Deliberatio de ſucceſſore Seueri in Epiſcopatu. Iaromyrius inuito principe palmam obtinet. Vratiſlaus Suatauam Poloniæ regis ſororem coniugem tertiam ducit. Sileſiæ deſcriptio. Iaromyrus Gerardus dictus confirmatur ab Henrico Cæſare per Moguntinum Archiepiſcopum. Repetit à Iohanne Olomucenſem Epiſcopatum. Hinc diſſenſionum longa ſeries. Excommunicatur. Romam citatur. Monaſterio mancipatur. Mathildis in-

gratiam Pontificis reponit Gerardum. Bella parricidialia in Germania, inter Cæſa-
res Henricos patrem & filium. Henrico à Pontifice exauctorato ſufficitur Rudolphus.
Eo caſo Henricus filius. Patri ob Luſatiam ſtipulatam Vratislaus, filio Henrico Leopol
dus Auſtriæ Marchio auxilia tulêre. Leopoldus Morauiam infeſtis ſignis inuadit. Pro-
fligatur à Vratulao. Hic Henrico patri ad Rhenum ſuppetias fert. Simultates in-
ter Cæſarem & Vratislaum. Pater carceri Leodienſi à filio incluſus moritur. Boleſlaus
Ferus Rex Poloniæ à Pontifice Maximo regno priuatus ob necem diui Sſtaniſlai. V-
ratislaus cum fratre Gerardo Epiſcopo animaduertit in Magos & Iudæos.

SVMMA NONI LIBRI.

Vratislaus regium decus ab Henrico Cæſare Maguntinis comitijs adeptus. Co-
ronatur Pragæ cum coniuge à Gilberto Treuirenſe Archiepiſcopo. Gerardo à Cæ-
ſare adijcitur Olomucenſis Epiſcopatus. Inſoleſcit Gerardus. Aemulus illi à Re-
ge fratre datur. Collegium ſiquidem Canonicorum Pragæ inſtituit: eius præpoſi-
tus & Cancellarij Regni dignitate cohoneſtatus. Luſatij inclinant ad Saxones.
It in officio retineantur, mittitur Bretislaus filius cum Alexio ſtrenuo milite.
Conflictus Saxonum & Miſnenſium cum Boiemis. Interfecto Alexio Bretislao
ſaucio cruentam reportant victoriam Boiemi. Lotharius vindex ex Italia. Infenſus
Vratislao ob anteceſſorem Henricum Cæſarem, cuius beneficio tenebat Luſatiam:
huic Lotharius factus erat ſupplex. Deprecatur culpam vel potius excuſat factum V-
ratislaus, & ſic lis dirempta. Ottho frater Vratislai obijt filijs Suatoplaco & Ot-
thone relictis. Hæres vult eſſe Rex ipſe. Cunrado fratre aſſentiente Gerardus
in poſſeſsionem pupillos locat. Gerardo à Rege obijcitur Venceſlaus litem moturus
de Epiſcopatu Olomuzenſi. Gerardus Romam ad Pontificem profecturus Stri-
gonij moritur. Rex Pragenſem Epiſcepatum ab Olomuzenſi in perpetuum ſepa-
rat. Exuit patrueles Olomuzio. Subſtituit Bretulaum filium. Oppugnat Cun-
radum fratrem Brunnæ. Deſiderius aſſentator aulicus iuſſu Bretulai necatur.
Valdpurgis Conradi coniunx marito veniam impetrat. Bretislaus rebellis pa-
tri. Conciliatur per Conradum. Diffiſus paternæ beneuolentiæ ad Ladislaum
Regem Hungariæ confugit, benignè illic habitus cum proſcriptis compluribus V-
ratislaus præterito rebelli, contumacique filio, Cunradum fratrem ſucceſſorem
deſignat: illi quatuor liberorum tutela commendat. I. Cunradus primi Inter-
regni primus à Rege Princeps ſeptimeſtris. Vdalrico & Leopoldo filijs Znoy-
mam & Brunnam aſsignat. Epiſcopus Cabilonaus impoſtor. II Bretislaus
ſecundus à Rege princeps auxilio Ladislai Regis Hungariæ patriæ principatum
repetit. Filiam principis Rhenani ducit. Relapſi Boiemi ad Paganiſmum. Coſ-
ma Epiſcopi exhortatio ad Bretulaum. Decretum contra gentiliſmum. Bellum
contra Vladislaum primum Poloniæ principem ob non ſoluta annua vectigalia.
Nemine aduerſante peruaſtata Sileſia reuertitur. Sacri milites multa nefariè
in Boiemia agunt. Vladislaus Polonus in Morauiam Boleſlao filio damnis dam-
na æquat. Morauiam populatur. Vlciſcitur illatas iniurias Bretislaus capta
& direpta Briga. Pòſt Camineciam condit arcem munitam. Pecunia debita nu-
merata Polonus pacem impetrat. In Luſatiam Verſouicenſes exulatum deporta-
ti. Mulſat Bretislaus Iudæos prætextu Apoſtaſiæ. Exuit Brunna & Znoyma
Cunradi filios. Præfecit fratrem Beryuorium. Illi in Auſtriam profugiunt. Pax
æterna ſancita. Filij Cunradi Morauia pulſi. Rex oppidum à Gotfrido Mar-
chione pignori accipit: hinc ex Morauia prædas agit. Vdalricus capitur.
Glacij carceri committitur. Rezium expugnatum à Bretislao & Godefrido re-
ſtitutum. Boryuorius ſororem Leopoldi Auſtrij coniugem ducit. Peſtis atrox. Bre-
tislaus ad conuentum Imperij Ratisbonam proficiſcitur. Feudum accipit. Bori-
uorius

uorius ſucceſſor inſtituitur. Boleslaus Polonus Vladislai filius ad auunculum Bretislaum uenit, illic aulæ fit magiſter. Reuerſus à venatione princeps à Loreco Verſouicenſe ſagitta confoditur. Ipſe per auia fugiens, præceps gutture fracto, quoque animam efflat.

SVMMA LIBRI DECIMI.

BORiuorius tertius à rege princeps: filios Conradi in integrum reſtituit. Vdalricus toti inhiat prouinciæ: Prenſat aulicos, ipſum denique Cæſarem. Optio datur Bohemis. Amici reducunt Vdalricum: qui viſo Boriuorij aduerſario agmine, fuga ſibi conſulunt: hinc conatus Vdalrici fracti. Reſtituuntur duo Verſouicenſes ægrè aſſentiente Boriuorio. Bellum in Polonia inter Boleslaum diſtortum & Sbignaum nothum filios Vladislai principis. Boriuorius & Suatoplucus ſpurio fauent. Muneribus placati reducunt exercitum. Suatoplucus à Boriuorio muneribus acceptis fraudatus aſpirat ad regnum. Prehenſat potiores Boemorum procerum etiam ipſos Pragenſes.: Pragam obſidet irrito conatu: vulpina omiſſa leoninam induit. Fingit Budiuoius per Hiruinum, Verſouicenſes (qui Pragam ſtrenuè contra Suatoplucum defenderant) prodituros Boriuorium. Iuſſi puniri Boleslauiam ad fratrem principis tranſeunt. Ingens coniuratio aduerſus Boriuorium. Fugit in Poloniam Sobieslao fratrum minimo ſpontaneo comite. Suatoplucus regnum vacuum occupat. IIII Suatoplucus à rege princeps Bohemiæ. Othoni fratri Olomucium tradit: patruelibus Znoymam & Brunnam reſtituit. Boriuorius Cæſari fit ſupplex. Citatur Suatoplucus. Reducitur à Saxonibus Boriuorius. Obſtat Otho Suatopluci frater. Pragenſes alieni à Boriuorio: omnia reperiẽs aduerſa exilium Polonicum repetit. Epiſcopus Bambergam concedit. Suatoplucus ius ſuum ære redimit apud Cæſarem: Non eſt ſoluendo. Otho frater traditur obſes. Iudæos, eccleſiaſticos & mercatores expilat. Filius Suatopluci Bamberga baptizatur. pecuniam debitam Cæſar remittit, & Othonem dimittit. Bellum Cæſaris in Hungaria. Suatoplucus in commilitium accerſitus. Nihil actum. Boriuorius à factione Verſouicenſi reuocatur abſente in Hungaria Suatopluco. Inuectiua in Verſouicenſem, quam ſequutum extremum ſupplicium cum totius familiæ internecione. Vltum veniunt Hungari à Morauis acceptas iniurias duce Suatopluco. Is ſeſe opponit. Læuus à ramo illi excutitur oculus. Repetit Hungariam: diripit vicos & oppida celebria, prædasq́; agit Suatoplucus. Colomanni regis Hungariæ bellum ſopitum. Expeditio in Poloniam cum Cæſare. Glogouia vrbs ab vtroque obſeſſa. Suatoplucus à Sicario in caſtris Cæſaris occiditur. Soluitur obſidio dilapſo milite Boemo. Comitia Pragæ prætoria habita. Irrita habetur Cæſaris, qui fratrem Othonem ſuffecerat in caſtris electio. V. Vladislaus à rege princeps Bohemiæ. Othonem patruum Marchionem Morauiæ conſtituit. Hic Epiſcopo Olomuzenſi Cremſirium vendidit. Boriuorius repetit Bohemiam à fratre. Ad comitia Ratiſponam profecturus occaſionem præbet Boriuorio clam Pragam ingrediendi. Reuertitur. Confligit feliciter cum Venceslao filio Egberti Marchionis Morauiæ. Otho tria milia Morauorum affert auxilio. Suſpecta vires Othonis. Epiſcopus ad Cæſarem ablegatur nomine Vladislai. Cæſar in Boemiam venit. Luſatius cuſtodia traditur. Boriuorio adduntur cuſtodes. Deliberatio de principe. Vladislaus Othoni prælatus, ſuffragatore Epiſcopo. Otho locupletior redditur donatione bonorum patrui Leopoldi. Vladislaus iunior Bretislai filius auxiliares copias ducit pro Cæſare in Italiam. Vladislaus Verſouicenſem ignominioſè multat, & prætorem Pragenſem inſolito contumelia modo afficit.

SVMMA LIBRI VNDECIMI.

SO Bieslaus fratrum minimus Polonis adiutus Bohemiam inuadit. Reprimuntur præda recepta. Suatáua mater Sobieslaum principi reconciliat. Conceditur illi fruenda Lucenſis regio. Otho conuiuij prætextu capitur: in carcerem Creuoclatenſem abducitur ſuſpectus de ambitu. Colloquium Stephani ſecundi regis Hungariæ cum Vladiſlao duce. Zolthus ambos committit principes ſuſpicione repletos. Hinc prælium atrox. Zolthi ſupplicium. Fœdus ictum. Sobieslaus ducit ſororem regis Stephani. Vladiſlao Bretiſlai filio ex Italia redeunti equeſtres inſtituti ludi. Semina diſſenſionum falſarumq́; ſuſpicionum à ſuſurronibus iacta inter Vladiſlaum & Sobieslaum. Vaceconem tanquam delatorem Sobieslaus interficit magno principis dolore. Fugit Sobieslaus ad Marchionem Luſatiæ affinem: ab Erknbergo capitur: ſcribæ ope euadit: Marchionis Luſatiæ conſilio Cæſarem compellat: repellitur cum Marchione incerceſſore. Othonem, coniugis ſuæ & illius (ſorores erant) interceſſione priſtinis reſtituit bonis & dignitati. Borіuorium fratrem regni conſortem admittit. Terræmotus Tridenti. Vultauiæ exundatio inſolens. Ruina arcis Vicegradenſis lauò omine. Perperam accipitur, quòd Borіuorius fauet Germanis. Ne occulta odia in manifeſtum erumpant incendium in Bauariam Borіuorius, pòſt in Hungariam (vbi fato fungitur) concedit. Germano Epiſcopo & Iudæo quæſtore inſtituto Vladiſlaus offendit proceres. Iudæus baptizatus aram Chriſtianam noctu demolitur. Punitur cum cæteris Iudæis Sobieslaum Vladiſlaus à matre exoratus ſucceſſorem inſtituit moriturus. Sobieslaus ſextus à Rege princeps Bohemiæ. Otho Vicegrado non cedit, niſi omnium ſuffragio audiat Sobieslaum electum. Spoliatur Otho Brunnenſi regione: ea Vratiſlao Vdalrici filio reſtituitur. Monaſterij Tralizenſis fundatores. Otho ad Lotharium Cæſarem quæſtum confugit. Cæſar in Boiemos. A Sacellano Sobieslai Duci Venceslai haſta munito profligatur exercitus Cæſarianus. Captiuis reſtitutis pax facta. Sobieslaus Cæſari auxilia pollicetur aduerſus Conradum & Fridericum competitores. Cum Bela cæco rege Hungariæ fœdus init Sobieslaus. Vratiſlaum Brunnæ Dominum capit: Venceslao Othonis filio Olomuzium donat: Bambergam cum Cæſare obſidet: Bauariam depradatur: ſpolijs opimis onuſtus reuertitur. Lotharius baptiſmo filij ſui (cui Vladiſlao nomen) intereſt, & confirmat Luſatiæ donationem. Cunradus Marchio capitur: Vicegradi detinetur. Inſidiæ in Sobieslaum detecta. In conſpirationis auctores ſeuerè animaduerſum. Religio percellit Sobieslaum ob ſublatos inſidiatores. Epiſcopus Pragenſis Hieroſolyma reuerſus innocens neque coniurationis conſcius deprehenditur. Abſoluitur & reſtituitur Epiſcopatui. Conradus & Vraculaus carcere liberantur. Venceslaus Othonis filius Sobieslao charus: Arcem ſuam templo Diuo Venceslao conſtruendo donat. Cæſari Sobieslaus Romam ad coronam ſuſcipiendam proficiſcenti 300. equites addit Iaromyro Borіuorij filio duce. Certamen inter Bohemos & Germanos de ſtatiuis. Belæ cæco regi Hungariæ auxilia mittit contra Boleslaum Polonum, qui Borichium Colomanni ſpurium in regnũ Hungariæ intrudere conabatur. Conradus Polonorum ſternit exercitum. Bela ſororem Cunrado offert. Sobieslaus triennij neglecta tributa à Polono repetit. Hic falſè oratores mordet. Boemus in Sileſiam, Morauiam petit Polonus cum exercitu. Damna vtrinque data. Lotharius Cæſar intercedit. Induciæ triennales conſtitutæ, pax pòſt perpetua Glazij ſancita. Nuptiæ Cunradi cum Belæ ſorore. Vratiſlai cum Vaſilia Ruthena, Mariæ filiæ Sobieslai cum Leopoldo Auſtriæ duce. Sobieslaus vacat vrbibus condendis & exornandis. Lotharius Cæſar moritur. Cunradus ſuccedit. Aſtipulatur illi Sobieslaus. Proſcriptus Henricus Bauarus competitor. Vladiſlaus Vladiſlai fratris filius à Cæſare ſucceſſor inſtituitur. Gertrudis ſoror illi à Cæſare coniunx datur.

Summa

SVMMA LIBRI DVODECIMI.

Vladiſlaus princeps poſtea rex ſecundus. Solitudo nobilium cùm magiſtratuum iniret, & ſacramentum exigeret fidelitatis. Suſpicio. Cunradus caput aduerſæ factionis. Conſilium prudens de conniuendo Henrici præſulis. Cunradus Belæ auſpicijs Vladislaum profligat. Vladislaus cum fratre Henrico ad Cęſarem. Cunradus Pragæ excluſus ſacra delubra arcis incendio abſumit. Lotharius in Bohemiam profectus omnia pacata reſtituit Vladislao. Suſpectus à functionibus ciuilibus amouet. Bellum Cunrado mouet, Bela iam mortuo. Eludit. Patrueles alij conciliantur. Syon cœnobium. Pramonſtratenſis ordo ſeminalium Epiſcoporum OlomuZenſium. Vladislaus corrigit magiſtratus, cauſis, earumq́; dijudicatione ad ſe translata. Epiſcopi cenſuram in ſacerdotes agunt. Henricus domi parum proficiens Pontificem adire cogitat. Deflectit ex itinere, concordiam parturus inter Vladislaum & Cunradum. Spoliatur viatico à Cunrado. Perſequitur Romanum iter. Eugenius Papa Guidonem legatum mittit coercitum licentiam ſacerdotum. puniuntur ſacerdotes. Cunradus excommunicatur: cenſuram eccleſiaſticam ſpernit. Vladislaus obſidet Cunradum Znoymæ: pellitur Cunradus. Henricus præſul montem Oliueti monaſterium Lithomysly condit. Cunradus in gratiam à Cunrado Cęſare recipitur, nomine dato ſacræ militiæ. Bellum ſacrum Cęſaris Cunradi, regum Galliæ, Hiſpaniæ & Angliæ. Manuel Græcus Cęſar prodit exercitum. Cunradus Cęſar à reditu conatur in Poloniæ regnum reſtituere Vladislaum à fratribus exactum. Bolesłaus Criſpus Cęſarem ludificatur. Chriſtiana coniunx Boleslai Polonis infenſa & ijs quoque exoſa. Mors Conradi Cęſaris turbat tranſactiones Polonicas, Gertrudis quoque Bohema ſoror Conradi Cęſaris moritur: ita etiam Epiſcopi Pragæ & Olomuzij humanis ceſſere. Cęſari Conrado Fridericus Barbaroſſa Epiſcopis alij ſufficiuntur. Cęſar iturus in Italiam Vladislaum conſtituit vicarium. Nuptijs cum Beatrice Burgunda celebratis. Vladislaum regem Bohemiæ declarat, illiq́; Iudith filiam Lantgrauij coniugem tradit. Comes eſt Cęſari expeditione ſuſcepta contra Inſubres. Non æquos domi habet cenſores ob coronam ſuſceptam, coniugium contractum, & militiam externam. Excuſatio verè heroica. Verona omiſſa rex Brixiam occupat. Brixiani coguntur auxilia conferre Cęſari contra Mediolanenſes. Nobiles Boemi vadum reperiunt in fluuio Abdua & primi tranſeunt. Pontem ſternunt pulſis Mediolanenſibus pontis cuſtodia relictis. Laudenſes accuſant Mediolanenſes: hi verò veniam ſupplices à Cęſare petunt. Anſhelmus Rauennas Epiſcopus Mediolanenſibus aduerſatur: hoſtes declarantur imperij. Crudelitas patrata in Ekberti comitis aulæ præfectum à Mediolanenſibus. Cingitur obſidione Mediolanum. Gualuaginus Angleriæ Comes præfectus Mediolani Pontifex Mediolanenſibus fauet. Statius caſtra Ludouici Palatini inuadit: repellitur ab Vladislao rege. Specula Mediolanenſibus erepta. Fridericus regis filius caſtellum capit. Virginum pudicitiam rex redimit à milite, & gratis ſuis puellas inuiolatas reſtituit. Statius erumpit. Confoditur. Bohemi vrbis portionem muro conſcenſo, portis effractis diripiunt. Deliberatio in vrbe de deditione. Obſtat Gualuaginus, cui aduerſatur Blateranus. Rege Bohemiæ apud Cęſarem interceſſore vtuntur. Conditiones propoſitæ & acceptæ. Triumphans Cęſar ingreditur vrbem. ſacramentum fidei coronatus ſolenniter à ciuibus exigit. Coronam gratitudinis ergo Bohemiæ regi imponit. Præmia militibus Bohemis diſtributa. Mutata regni inſignia ex aquila in leonem. Fuluus leo in album mutatus cauda bifurcata. Iocus. Cui competat auctoritate Cęſarea vis coronandi regem Bohemiæ. Sobieslaus Sobieslai filius cepit, rege abſente, & diripuit Olomuzium. Captus carceri Prenda mancipatur. Longo pòſt tempore Cęſaris interceſſione liberatus. Pons Pragenſis ab architecto Italo extructus. Noua Mediolanenſium rebellio.

SVMMA LIBRI DECIMI TERTII.

Daniel Epiſcopus Pragenſis mittitur ad Regem auxilia aceerſitum contra Medio-
lanenſes. Decernuntur auxilia ductoribus Friderico filio & Theobaldo Regis fratre.
Rex bellum Hungaricum ſuſcipit. Occaſio belli. Præfertur ab Hungaris Stephanus
Bela, Stephano Geyſæ filio. Huius mater Vladislaum petit adiutorem, pacto filiæ ma
trimonio eum Suatopluco regis filio, adiecta dote ſatis ampla. Manuel Conſtanti-
nopolitanus Imperator Stephani Belæ partes fouet. Pugna commiſſa. Græculi Hunga-
rorum gens bellicoſa & Albanorum. Rokitha miles Bohemus conciliationi ſtudet.
Ius Imperatoris Græci in reges Hungaros. Bohemus ſucceſſionem non ætatem vrget.
Cauſa potitur. Congreſſus Imperatoris cum Rege. Friderici filia deſponſatur Petro
nepotulo Manuelis. Regina Hungariæ munificentia. Mediolano Iudæorum ope poti-
tur Cæſar. Excidium vrbis. Gualuagini pœna. Theobaldus regis frater in Italia mi-
litiam continuat. Daniel Epiſcopus apud Cæſarem manet. Fridericus reuertitur.
Odia inter Cæſarem & Pontificem, Cæſarianis & Pompeianis ſimilia. Alexandria
extructa. Theobaldus & Epiſcopus in Italia moriuntur. Albertus frater regis fit
Archiepiſcopus Saltzburgenſis. Rex ob ſenium deſes Vogislaum onerum non honoris
participem facit: apud monachos Strahouienſes ſolitarius degit. Ob inuidiam Vo-
gislaus à Suatopluco regis filio pugione vulneratur. Spontaneum ſubit exilium Sua-
toplucus. expiatum facinus. Rex Fridericum filium ſucceſſorem deſignat, regni ad-
miniſtratione prorſus abdicata. Patri & filio duobus ſeruire regibus moleſtum eſſe
aiunt Bohemi. Vdalricus Sobieslai filius fratris Sobieslai decennalem carcerem re-
mitti poſtulat à Cæſare. Hic ab Vladislao non impetrat. Noribergam rex euocatur.
Dimittit liberum Sobieslaum. Hic non ſatis acceptus Friderico regis filio. Suſpicio-
nibus vtrumque replent gnathones aulici. Sobieslaus aulam Cæſaream in Frideri-
cum commouet. Vladislaus à Cæſare filij Friderici in regno confirmationem petit:
haud æquum fert reſponſum. Cedit Rex cum coniuge in Luſatiam. Fridericus à So-
bieslao pulſus, ad Hungariæ regem Belam fugit. Quarto pòſt menſe Rex fato functus:
Interregnum. præfuit regno 35. annos. Interregnum. Fridericus I. interrex. Vladislaus ſecundus, So-
bieslaus frater tertius. Præfectum Prinda, ſub cuius cuſtodia fuerat aſſeruatus, ſua
manu iugulat: facti pœnitet, quod publica pœnitentia teſtatum facit. Gualuaginus
carcerem Germanicum effugit: concitat Inſubres. Genua rebellis. Vdalricus auxilia-
res copias Cæſari ducit. Bohemi rapaces Vlmæ & in Alpibus palantes occiduntur.
Genua ſubacta. Exiguo comitatu redux Vdalricus. Domi in deſertores animaduer-
ſum. Bellum Henrico Auſtriaco cum Conrado Znoymæ Marchionibus. Sobieslaus huic
fauet. Auſtrius profligatus è ponte decidens ceruicem frangit. Cauſa mortis à Cæ-
ſare in Sobieslaum transfertur. Emericum regem Hungariæ fratri prodit Sobieslaus:
citatur: morbum ſimulat. Fridericus princeps declaratur: Praga recipitur. Sobies-
laus in Luſatiam. Popularis Fridericus cum coniuge. Cæſar Fridericum in Germa-
niam euocat. Sobieslaus noua domi molitur. Redeuntem Fridericum profligat conci-
ſo exercitu, tam Cæſariano quàm Bohemo. In Cæſaris contumeliam Germanum cata-
phractum terra obruit. Reparato prælio Sobieslaus ad Pragam ſternitur: manu Fri-
derici vulnus accepit. in exilio moritur. Ob rem bene geſtam copias auxiliares præ-
mijs afficit Fridericus.

SVMMA LIBRI DECIMI QVARTI.

Fridericus exactionibus onerat Boiemiam: Notam delet electione fratris in Epi-
ſcopum Pragenſem. Nouum odium nobilitatis conflatum ex collatione magiſtra-
tuum hominibus Germanis. Conradus Marchio captat occaſionem regni inuadendi.

Clam

Clam agit. Friderico ad conuentum imperij Ratiſbonam euocato Vicegradum occupat. Pragenſes ſeſquimenſem reſiſtentes ſe dedunt. Cæſar Conradum cum Bohemis proſcribit. Palatinus Bauarus mediator. Superbum accipit reſponſum. Conradus manſuetior. Pro tribunali ſolenne à Bohemis de Friderici reſtitutione Cæſar exigit iuramentum. Hæreſis Picardæ origo & auctores. Petrus Valdenſis. Pauperes de Lugduno. Ludouicus rex Galliæ multos interimit, in Bohemiam reliquiæ eorum. Conradus extimulat Vdalricum & Venceslaum Sobieslai filios contra Fridericum. Tumultuario milite collecto Pragam inuadunt. Aduentu copiarum Friderici dilabitur latronum cuneus. Nouum exigit à nobilibus iuſiurandum Fridericus. Fratrem minorem aduerſus Cunradum (eò ſe Venceslaus receperat) armauit. Betouiam obſidet. Fruſtratus expectatione reuertitur cum exercitu incolumis. Ratiborius Verſouicenſis gentis ſuæ infamiam vindicaturus principumq́; Bohemiæ gratiam demeriturus, collecto equitatu Polonico Premulao aduerſus Cunradum ſeſe coniungit. Cruenta pugna. Victor Premuslaus, quod Ratiborio acceptum habetur. Ea propter in gratiam recipitur. Inſignia mutantur: pro naſſa ſecures. Prinda donatur, vt fines Germanicos tueatur. Premislao Olomuzium aſſignatum. Cunradus habitu tabellarij fit ſupplex Friderico. Ius eligendi epiſcopi Olomuzenſis cui nam competat? Saladinus Aegypti Sulthanus occupat Hieroſolymam. Comitia Norberga. Fridericus Cæſar dux ſancti belli. Fridericus Cunradum mittit. Philippus rex Galliæ & Richardus Angliæ ſocij belli. Armeniam Cæſar ſubiugat. Iconium capit. Fluuio mergitur. Anglus et Gallus æmuli. Saladini apohtegma. Fridericus: moritur. et ſuffectus Cunradus IIII. Interrex. Henricus Barbaroſſa filius Siculum regnum inuadit contra Tancredum. Cunradus opem fert ipſe peſte Neapoli moritur cum Othone patruele. Venceslaus Othonis filius. V. interrex trimeſtris à Premulao oppreſſus fugit Bambergam ad Cæſarem. Premislaus Vladuslai regis filius. VI. interrex quadrimeſtris. Citatur à Cæſare. Venceslaum reponi mandatur. Redit Venceslaus. A Marchione Luſatiæ interceptus vitam carcere finit. Filium Spitigneum Henrico epiſcopo commendat. Henricus Vladislai regis filius & epiſcopus & princeps. interrex VII. Confirmatur pacta pecunia à Cæſare. Soluendo non eſt. Purgat latronibus Bohemiam. Premislao Vladislao fratre in Marchionatu Morauiæ ſubſtituto ad Luſatium Saxoniam affligentem ſe confert. Henricus iuſſu Cæſaris Vilhelmum contra Luſatium & aſſeclas cum exercitu mittit. Victoriam reportant. Miles coerceri nequit. Emericus rex Hungariæ ad nuptias Henricum inuitat. Strigonij fœdus ictum. in reditu Morauicas euadit inſidias. Vlciſcitur inuitus. Seuerus ſacerdotum cenſor. Petrus Cardinalis à via lata auxiliator. Tumultus à coniugatis ſacerdotibus ad arma erupit. Puniuntur ſacrifici. De bello vltramarino benignè Cardinali reſpondet Henricus. Reſignat principatum fractis è morbo viribus. Premislaus & Vladislaus fratres ei regnum eripere conantur. Vladislaus capitur Henricus Egræ moritur. Vladislaus VIII. interrex. Premislai ſors miſera in officinis lapidarijs. Morte Henrici Cæſaris exhilaratus in Boemiam accelerat. Colloquium inter fratres. Spitigneus Premislaum intercipere conatus oculos amittit. Premislao cedit Vladislaus ſola Morauia contentus.

SVMMA LIBRI DECIMI QVINTI

Duo Cæſares, quod antea nunquam auditum. Philippus dux Sueuiæ & Otho dux Saxoniæ. Premislaus anceps cui fauere debeat. Saxones prædas agunt in Luſatia. Conquerenti Premislao iniquius reſponſum. Philippo roganti ſuffragatur renunciato Othone Premulaus. tum etiam totam populatur Saxoniam. Premislaus Moguntiæ à Philippo Cæſare Rex Bohemiæ coronatur. Perpetua ſerie ſibi poſtea

reges ſucceſſerunt. Philippus primo prælio inferior, pòſt duobus ſuperat Othonem. Bauarus Epiſcopus apud Philippum conqueſtus de effreni Bohemorum in prædando licentia. Alienatur à Philippo Premiſlaus. Corruptus à Lantgrauio Thuringiæ factioni Othonis adhæret: repudiat Miſnenſem coniugem in deſpectum Philippi. ducit Conſtantiam Vngaram. Quia eſſet Ottiſchar, Ottogari nomen à Bohemis inditum. longè lateq́; Philippi vaſtat ditionem. Subornat Philippus Theobaldum contra Premiſlaum ex conſilio Marchionis Miſniæ. Ferro & igne graſſatur Premiſlaus in auctores. Congreſſus Cæſaris Philippi cum Premiſlao Egræ. Simultates depoſitæ. Venceslao Premiſlai filio datur ſponſa Kunigundis Cæſaris filia prius Palatino pacta. Theobaldus in gratiam collocatus. Othonem Coloniæ Philippus obſidet. Ille ferox ex vrbe prodit. deſeritur: in Saxoniam profugit. Vrbem Philippus occupat. A Palatino ob ſpretas nuptias Bambergæ interficitur. Otho Cæſar malo animo aduerſus Premiſlaum. Magdeburgenſis Epiſcopi prudens conſilium. Principes reliqui tranſigunt inter Cæſarem & Regem. Ter centum cataphractos Cæſari coronam Romæ ſuſcipienti addit. Domi filium Venceslaum coronat. Theobaldo Henrici Barbati filiam coniugem tradit. Armat eum vt ſocero contra Polonos opem ferat. Lis abſq; prælio dirempta. Tartari primùm innotuerunt. Otho Cæſar à Pontifice excommunicatus, illiq́; imperium abrogatum. Surrogatur Fridericus Henrici filius 20. annorum. Otho vindicatum iniurias ſeſe accingit. A Ludouico Galliarum rege profligatur in Flandria. obijt præ mærore. Fridericus munificus in regem Boiemiæ. Summa priuilegiorum ampliſſimorum. Rex parum religioſus ſacerdotibus vectigal indictum: monachi prædæ expoſiti. Abbas Strahouienſis oratiuncula regem demulcet. Epiſcopus ex Auſtria regem anathemate petit. hinc Romam abit. Monaſteria ſunt penu regum Bohemiæ. Monachi ſunt diſpenſatores. Decretum impetrat pro religioſis. Reuocatur Roma Andreas Epiſcopus cum legato Honorij Pontificis. Placatur Rex. Fridericus Cæſar excommunicatur. Vladiſlaus Marchio Morauiæ regis frater moritur Velegradi, vbi nouum templum condiderat. Laudes huius Marchionis & Roberti Britanni Epiſcopi Olomuzenſis. Vladiſlaus filius patri in Marchionatu ſuccedit. De Pragenſi Epiſcopatu lis. Iohannes Scholaſticus palmam obtinet. Cæſar conuentus agit Argentinæ. Rex Bretislaum agnatum cum ampla poteſtate eò mittit. Agitur de ſucceſſore. Henricus filius eligitur ſtipulata in Palæſtinam expeditione. Contra Pontificem Cæſar. Guelphorum & Gibellinorum nomen primùm innotuit. Leopoldus Auſtrius Cæſari militat in Italia, domui Fridericum filium præficit. Auſtrij latrones populantur Morauiam. Vladiſlaus cum Venceslao filio Regis par pari referunt. Leopoldus in Apulia moritur. Cæſar ab Innocentio Pontifice maximo ad Parmam cæditur. hinc ad Cremonenſes fugit. Diluuium in Phriſia. Cometes. Meſco Poloniæ princeps muribus arroſus. Terræmotus in Bohemia. Prodigia hæc regi veternum excutiunt. Filiæ regiæ iam nuptæ patrem inuiſunt. Agnes repudiato Cæſaris coniugio fit veſtalis. Fridericus Auſtrius Eatouiam obſidet, Boceccus à Kunſtat vel terret vel admonet hoſtes Fuga Auſtriorum. Oppugnatur Rezium. Fridericus prouocat ad duellum. Venceslaus accipit conditionem: tum ille fingit morbum. Auſtria vaſtata. Premiſlaus I. Ottocarorum moritur.

SVMMA LIBRI DECIMI SEXTI.

Venceslaus Ottogarus Luſcus IIII rex Bohemiæ. Filium Premiſlaum Marchionem Morauiæ conſtituit addita Oppauia & Olomuzio. Conſtantia auia nepotis gubernatrix. Ea ſupra ſexum prudentiſſima: arces in Hungaria & Morauia erigit: hic etiam cœnobia condit. Marchiones Brandeburgenſes feudo accepto regis implorant contra vicinos epiſcopos auxilia. Decernuntur tria milia peditum, & equites tercentum. Vincuntur Epiſcopi vno eorum capto. Cæſar Fridericus Bambergæ conuentus

uentus agit. Filium Henricum perduellem in Apuliam relegat. poſt interficit. Magdeburgenſis Epiſcopus Venceslaum regem illic accuſat pacis publicæ perturbatorem. Priuatum in conclaui inter Cæſarem & Regem iurgium. Venceslaus Cæſari extorquet de incolumi dimiſſione ſtipulationem. Abbas Fuldenſis regi inſultat. A Vogirio Comite malè accipitur. Ea propter dono accipit arcem Belinam. Rex Monoculus pro Ottocharo dictus, ob excuſſum à ramo inter venandum oculum. Cæſar offenſarum immemor regem ad nuptias inuitat. Bello Auſtriaco cum Bauaro præficit. Occaſio belli. Viennenſes ſe regi dedunt. Nouæ ciuitatis irrita oppugnatio. Venceslai fides commiſſa à Cæſare omnia bello parta. Fridericus Auſtrius viginti aureorum millibus redimit Viennam. Eam ſummam militibus congiarij loco diſtribuit. Liberalis rex. Hiſtoria de maſſa auri ſomnum impediente. Liberalibus liberaliter omnia affluunt, Regis apophtegma. Prodigus rex poſtea eget. Aeri diſſoluendo noua instituit vectigalia. Nobiles inſtigant Premislaum Marchionem aduerſus patrem. Sternitur acies Premislai. Veniam petit filius. Cuſtodia traditur. Digreſſio de Tatharis. Eorum Tetrachia quatuor. Ruthenis domitis Poloniam inuadunt, Batto & Peta ducibus. Boleslaus verecundus Poloniæ princeps cum matre & vxore Velegradum in Morauiam ſecedit. Diuiditur Tatharorum exercitus. Batto in Hungariam, Peta in Sileſiam proficiſcuntur. Vratulauiam expugnant vt prius Cracouiam. Henricus dux Lignicenſis ſe illi opponit. Magiſter Pruſſiæ, Dipoldi filius Boleslaus, Meſco dux Opolij auxiliatores. Conciditur vniuerſus exercitus à Tatharis. Lignizium reſiſtit. Tathari Morauiam petunt. Sternbergius à rege auxilio Morauis mittitur. Tathari Olomuzium obſident. Incendijs in ſuburbana graſſantur ædificia. Monaſterium Gradicenſe euertunt. Duce Peta interempto caduntur Tathari. Dux Sternbergius ob rem feliciter geſtam fundo donatur, & primus Morauiæ appellatur Capitaneus. Quid Tathari in Hungaria geſſerint. Bela rex fugit. Colomannus frater occumbit prælians. Malè Bela à Friderico duce Auſtriæ tractatus: hinc in Dalmatiam fugit. Venceslaus rex munit oppida metuens reuerſus Tatharorum: filium recipit, dignitatiq; priſtinæ reſtituit. Veleslaus nobilis Hebræam virgunculam deflorat & iugulat. A virginis patre ſicarius ſubornatus eundem interficit Veleslaum. Abſoluitur in iudicio Iudæus. Indignè fert nobilitas, Iudæum nobili homini antelatum. Coniuratur in regem, Stiborio regni prætore duce. Premislaus cautior quàm antè cunctatur. Conſpiratione detecta, auctores cum duce pœnam luunt. Cum ſorore Agnete Rex Xenodochium Pragæ extruit. Odit campanarum ſtrepitum. Reducitur in regnum Bela à Rhodienſi magiſtro & Comite de Frangepanibus. Diuertit ad Auſtrij ditiones. Hic vectigal exigit à ſingulis militibus. Dum negaretur, pugna oritur: Fridericus ſaucius paulo poſt moritur. Margaritha Leopoldi fratris Friderici filia hæres. Vdalricus Carinthiæ princeps Morauis adiutus Auſtriam ſibi vendicat. Hi Bauarica accerſunt auxilia. Vdalricus capitur. Moraui membris mutilantur. Ignominiam vlciſcitur Premislaus. Vdalricus dimiſſus. Præfecti duarum arcium domino fidiſſimi. Auſtrij dominum quærentes, ad regem Venceslaum confugiunt. Filium Premislaum concedit. Ducis Margaritham hæredem, & legitimus Auſtriæ princeps declaratur. Bela rex Hungariæ ob interfectum Auſtriæ ducem ius ſibi vendicat in Auſtriam. Bellum Ottocaro motum communi Hungarorum decreto. Concurritur infeſtis ſignis. Caduntur Hungari, & iniquas pacis accipiunt conditiones. Styri ſubiugati. Moritur rex Venceſlaus. Celatur mors, donec arces oppignoratæ redimerentur.

SVMMA DECIMI SEPTIMI LIBRI.

Ottocarus V. Rex Bohemiæ. Armatus ad regnum capeßendum ingreditur. Borißium ab Oſſek patrem contra ſe irritantem capit: complices fugiunt. Admonitus rex eos perſequi ceßat. Domi magiſtratus conſtituit: iudicia corrigit. Equitatus copiam vt pater equeſtria inſtituit certamina. Pacta pecunia Vdalrichus Carinthus prole deſtitutus ditiones ſuas Ottocaro concedit. Bellum Prutenicum Ottocarus ſuſcipit. Crucem induit. Hoſtes aperto Marte non agunt. Profligantur duo duces anteſignani. Baptizantur: eorum alteri Regium, alteri Marchionis nomen impoſitum. Regius mons ab Ottocaro, Brumſperg ab Epiſcopo Olomuzenſi extructa oppida. Ampliauit Bohemicum imperium à Baltico ad Adriaticum mare. Bellum aduerſus Belam regem Bohemiæ & Stephanum filium Styriam incurſantes. Vires in Morauiam conuerſæ. Ottocarus inducias petit: interea res arbitris commiſſa. Stephanus errore ductoris regia in caſtra defertur, cùm Epiſcopum petijſſet. Tumultuarium initiò, pòſt iuſtum prælium. Memoranda Belæ ſtrages inter Pohorlizium & Lauaz. Ingens præda & triumphus. Foroiulienſes cum vicinis patrocinium Ottogari flagitant. Aureum abacum loco argentei mutat. E manubijs Hungaricis Hradiſtia oppidum & cœnobium condit locupletißimum. Brunonis Epiſcopi Olomuzenſis patria, genus: Quomodo ad Epiſcopatum peruenerit. Eius laudes & beneficia in amplificando epiſcopatu. Lis Ottocaro cum coniuge de ſterilitate. E pellice coniugis permiſſu prolem vtriuſque ſexus ſuſcipit. Nicolaus ſpurius Oppauienſi ducatu donatus. Coniunx in cœnobium detruſa. E Kunigundi coniuge ſecunda Venceslaum ſuſcipit. Stephanus Bela patre mortuo bellum Ottocaro mouet. Poſonium Ottocaro ſe dedit. Arx expugnatur. theſauri regij direpti. Nauibus inſtructus Ottocarus Stephanum ad Iarinum inuadit. Ponte ſucciſo merguntur Bohemi. Stephanus ſolutis caſtris Budam, hic Pragam redit victoriam vterque præ ſe ferens. Imperium Romanum per legatos Pragæ Ottocaro defertur. Quatuor imperij competitores domeſtici duo, totidem exteri. Deliberatio. Epiſcopus cum patre Burgrauio ſuadent. Camerarius aduerſatur. Repudiat oblatam dignitatem Liberalis Ottocarus. Flagellariorum ſecta deleta. Pondera & menſuræ reſtituta. Latronibus via purgata. Rodolphus de Habsburg Imperator pronunciatus. Ad conuentum Norinbergenſem recuſat venire Ottocarus. Repetitur ab eo Auſtria à Cæſare, ita etiam Styria cum Carinthia. Iuramentum exigitur. Contemnit Ottocarus Cæſarem, paulò antè aulæ ſuæ præfectum. Delectus militum. Bellum exardeſcit. Congreſſus fraudulentus in inſula Danubij Kamberg. Paciſcuntur nuptias. E quinque vexillis duo recipit Ottocarus. Præſtat iuſiurandum. Tentorium doloſum. Germanis deridendus, Bohemis execrandus exhibetur Ottocarus. Domi malè accipitur à coniuge: mulctat conſiliarios: filiam Cæſaris filio deſponſam ſacrat. Bellum redintegratum. Milota Morauiæ capitaneus à Cæſare corrumpitur. Droſendorffio rex potitur. Cæſar ad Lauam. Dimicatur. Milota loco cedit ſuo, & viam fugæ aperit. Stirij fratres regem interficiunt. Dies Ruffi nefaſtus. Rudolphus Cæſar ſacra & profana tam in Morauia quàm Bohemia populatur. Venceslai octennis filij tutoriam adminiſtrationem à Cæſare impetrat Otho Marchio Brandeburgenſis maritus ſororis Ottogari. Milota & Poloni mercedem proditionis accipiunt,

SVMMA LIBRI DECIMI OCTAVI.

Venceslaus Ottogari filius VI Bohemiæ rex, & Poloniæ rex declaratus. Marchio Brandeburgenſis tutor. Perfidum Othonis conſilium Bohemus exitioſum, niſi obſtitiſſet Cæſar. Magiſtratibus conſtitutis Otho diſcedit. Bohemis arcis ingreſſu interdictum. Reuerſus Epiſcopum Brandeburgenſem adducit æquè aut minus religioſum. Vicarium relinquit. Sacellum hic regium ſpoliat, prædam cum Marchione partitus. Thobias epiſcopus Pragenſis minitatur Pontificis indignationem. irritat crabrones. Multantur ſacerdotes & ſubditi Tobiæ. Regina fallit cuſtodes Germanos. ad Nicolaum mariti ſpurium Oppauiam fugit. Marchio reuerſus curam adminiſtrandi regni epiſcopo Thobiæ & Theobaldo prætori regni concedit. Venceslaum in Marchiam ſuam abducit. Bene illi rem adminiſtrant. Regina Zauiſſio Roſenſi adultero nubit, prius grauida ex eodem. Venceslaus quindecim annorum reducitur. ſolutis ſexaginta milibus aureorum pro ſumptu. Lætus Pragæ excipitur. Multis veniam delicti impertitur: illa & marito gratiam impetrat. Primum hic in aula dignitatis gradum adipiſcitur. Inſolens perinde vt Marchio, Roſenſis coniuge omnes querimonias apud filium diluente. Mortua regina auctoritas Zauiſſii imminuta. Nuptiæ Pragæ celebratæ cum Iudith Rodolphi Cæſaris filia. Sumptus inſani facti, conuiuis ſplendidiſſimis adhibitis. Premislaus (potius Venceslaus) natus. Egram Cæſar venit. Dos ampla & priuilegia ſumma. Rex Bohemiæ elector et pocillator perpetuus. Zauiſſius eques Iohannita ducit Ladislai regis Hungariæ ſororem, ſacer ſacram. Coniuratio in regem à Roſenſi factione. Pietas Venceslai. Zauiſſius capitur. Reſtituit arces reginæ dotales. capite priuatur. Rex Hungariæ conſcius à Cumanis trucidatur. Henricus quoque Vratislauienſis ſocius coniurationis veneno ſublatus. Hæres Venceslaus ex pacto. Opolienſis princeps ſe Venceslao ſubijcit in perpetuum. Ab amita Griphina Leſchi nigri vidua hæres Poloniæ inſtituitur. Thobias epiſcopus præcedit. Cracouiam ingreditur. Sandomiria obſtat. Premislai maioris Poloniæ principis præſidia fulta. Siradum quoque Vladislaus Loktecus munit. Venceslaus Othone Marchione auxiliatore ambo occupant præſidia. Cæſar moritur. Albertus filius dotem reginæ Auſtriam inuadit. Reditum Venceslaus maturat. imperij decus ſibi oblatum Adolpho Naſſouio confert. Hic filio Roberto Venceslai filiam coniugem impetrat, Regina partu filiæ Iudith humanis rebus perfungitur, & filiola extincta. Poloni de rege deliberant, vſi Alexio inreconſulto bilingui. Premislaus coronatur rex Poloniæ. Octauo menſe in Pomerania à Marchionibus Brandeburgenſibus interficitur. Vladislaus ambit regiam dignitatem. Ob mores peruerſos repulſam fert. Venceslaus rex Poloniæ inauguratus, ducta Premislai filia hærede. Gneſnæ coronatus. Poſnaniæ nuptiæ peractæ, Vladislaus bonis exuitur in Hungariam profugus. Gubernatores à Venceslao in Polonia conſtituti. Redit Venceslaus in Bohemiam. Monetam meliorem cudit. Cotius legiſperitus iudicia Bohemorum perſcribere & ordinare vult. Impedit nobilitas. & gymnaſium condere ab ijſdem prohibetur. Fulgura metuit Venceslaus. Adolphus Cæſar ob auaritiam exoſus. Ab Alberto Auſtrio prælians interficitur, & Cæſar hic declaratur. Pontifex Andream Venetum reijcit, & Carolum Robertum Hungaris obtrudit. Archiepiſcopus Colocienſis diſſentit à Pontifice res nouas in Hungariam moliente. Venceslaus ad regnum Hungariæ capeſſendum inuitatur. Abnuit: verum filium Venceslaum Hungaris concedit. Pontifex excommunicat Caroli aduerſarios: cùm nihil proficit, indignationem in Venceslaum ſeniorem transfert. incitat Albertum Cæſarem aduerſus Venceslaum. Cæſar nouo exemplo decimas poſcit ex argentarijs Cuthnenſibus. (Rex pauper calumniator) Negatur. Conſcribitur vtrinque exercitus. Albertus adiutus Pontifice factionem Caroli fouet in Hungaria filio Rodolpho duce; Hic Morauiam vaſtat. Cæſaris præcurſores montibus Cuthnenſibus expilandis

inhiant. Aquis venenatis pereunt. Cæſar exercitum reducit infecta re. Venceſlaum filium ex Hungaria pater reducit. Diſſolutè vixit filius in Hungaria. Corona redimitus in conſpectum patris prodit. Corona quoque cum filio in Bohemiam abducitur. Petermannus Budæ *præfectus. Otho dux Bauariæ in regem Hungariæ electus aduerſus* Carolum. *Recipit coronam & ius regni gratuitò à Venceslao. Iudæorum enorme facinus* Chriſtianis *contumelioſum, ſed ſeuerè punitum.* Cachecticus *Venceslaus. Moritur* Pragæ *habita exhortatoria ad filium quàm pientiſſima.*

SVMMA DECIMI NONI LIBRI.

Venceslaus iunior VII Bohemiæ *rex. Vix ſedecim annorum cum regnare incepit. Lugubrem habitum citò deponit. increpatur à Dobiſſio gubernatore. in arces ab vrbe ſecedit. æqualibus colludit & compotat. Regnum Hungariæ oblatum. conſentit. Captus Otho Bauarus rex Hungariæ à præfecto Transſyluaniæ, abdicat ſe regno. Carolus rerum potitur in Hungaria. Oppignoratas arces vi extorquet Venceslaus.* Bona *Marchioni in Miſnia vendit. Ducit Violam Ducis Teſchini filiam. Annam ſororem locat Henrico Carinthiæ duci. Vrgetur ad occupandum hæreditarium* Poloniæ *regnum. Vladislaus Loktecus ab exilio Hungarico reuerſus, arces in* Polonia *occupat. Conſcribitur exercitus contra Polonos. Venceslaus à ſicario Olomuzij interficitur. Conradus Thuringus in ſcalis diſcerptus. Mala Venceslai educatio. Regum apud Perſas inſtitutio.*

Interregnum.

Comitia cruenta. Bechinus *à Cruſſina interfectus. Henricus* Carinthus *ratione coniugis occupat regnum.* Pellitur *à Cæſare. Subſtituitur* Rudolphus *dictus Mitis Cæſaris Alberti filius. Ducit Elizabetham Polonam viduam* Venceslai *ſenioris. Auaritiæ deditus Rudolphus mercaturam exercet* Cuthnæ. *Excuſat factum.* Contumaces Barones *ad officium cogit. Zuicouiam obſidet Henricus Roſenſis, Hoditium ipſe* Rudolphus. *Moritur in caſtris Rudolphus alui proluuio.* Repetunt ius *Anna & Elizabeth.* Vincit *factio aduerſa. Fridericus dictus Pulcher frater Rudolphi* Cæſaris *Alberti filius. Cæſar filium deducit in* Bohemiam. Cuthna *exercitus cæſus: deducitur in hyberna. Regina ſenior in Cæſaris clientelam ſeſe tradit. Cæſar à nepote Iohanne interficitur. Henricus Carinthus interrex abſque æmulo. Præſidia Germanica ex oppidis regina eijcit. Henricus comes Lucenburgenſis Cæſar creatus. Pontifex Adamitas Lugduni delet. Henricus non rex ſed adminiſtrator conuaſat omnia & in* Carinthiam *ablegat. Pragenſes cum* Cuthnenſibus *fauent Henrico præ cæteris, lucri gratia. Henricus odium ſibi accerſit. Tribunal erigit, citatis proceribus & condemnatis inſontibus.* Vitam *promercantur, ductis Pragenſium ciuium filiabus in vxores. Diffidentia inter Henricum & proceres. Patrio præſidio ſe munit Henricus. Elizabetham coniugis ſororem Baroni à Quercu deſponſare vult. Recuſat virgo.* Carceri Vuiſſegradi *includitur.* Nymburgum *euadit.* Ciuibus *eius oppidi minatur Henricus niſi puellam dediderint. Roſembergius &* Vuartembergius *præſidio oppidum muniunt. Cohors prætoria Henrici Carinthia ob inſolentiam* Praga *multata.* Petit *Henricus opem à Marchione Miſnia. Mittitur Hoffenſteinius, qui in aditu arcis ſternitur & capitur. Marchio ſiniſtro pugnæ exitu territus domum reuertitur.* Cuthnenſes *deficiunt ab Henrico, alium poſtulantes regem. Nymburgi conuentus. Legatio ad Cæſarem Henricum pro rege decreta. Damnatur iudicio principum Henricus, quòd triennio feudum regni* Bohemiæ *à Cæſare non petiuerit. Fratrem Vualramum offert* Cæſar. *Bohemi filium flagitant. Scrupuloſus* Cæſar. *Moguntinus* Cæſari *perſuadet dandum filium. Spiram puella adducitur. Iohannes accerſitus, amore puellæ exardeſcit.* Colonienſis

Archie-

Anchiepiſcopus coniungit. Nuptia celebrata. feudum etiam traditum. Splendido comitatu Iohannes in Bohemiam proficiſcitur. Henricus Pragam & Cuthnam munit. Oppugnatur Cuthna, pòſt Praga. Irritata Miſnenſium præſidiariorum prædatoribus ſeſe dedit. Henricus & Marchiò diſcedendi poteſtate impetrátá domos quiſq; ſuas repetunt. Iohanni liberum relinquitur regnum.

SVMMA LIBRI VICESIMI.

Iohannes Henrici ſeptimi Cæſaris filius VIII. Bohemiæ Rex. Inauguratur Pragǣ cum regina à Moguntino. Ad concordiam exhortatur Moguntinus, & nomine regio veniam largitur omnibus aduerſariis. Monet ſui quoque regem officij. Latronibus vias tutas reddit. Morauiam purgat prædatoribus, arcibus quibuſdam funditus euerſis. Securitas reſtituta agricolis. Iohannes vicarius Cæſaris per Germaniam. Matthæus Comes Trinciniienſis in Hungaria Morauiam vaſtat. Reprimitur à Iohanne, & ad pacem petendam cogitur. A Boleslao duce Vratislauienſe Oppouiam emit. Naſcitur regi filius Venceslaus, pòſt Carolus dictus. Plurimùm cum Germanis conſultat: illis magiſtratus confert ſuccenſentibus Boemis. Reſpondet ingenioſè. Iohannes indicit conuentum Norinbergæ vice patris. Auxilia decernuntur in Italia contra Robertum regem Neapolitanum. Ipſe expeditionem ſuſcipit: in itinere patrem ſublatum veneno in euchariſtia propinato accipit. Pergit cum Balduino Treuirenſium Archiepiſcopo Mediolanum. à Matthæo Vicecomite benignè accipitur. Hic diſſuadet vltionem necis Cæſarianæ, Duo Imperatores: Fridericus Auſtriæ dux, & Ludouicus Bauariæ dux. Magnum imperij hinc detrimentum. Bohemi apud Iohannem repetunt priſtinas de præfectis Germanis querimonias. Subſtituuntur Bohemi paruo regis lucro. Iohannes indignabundus ſecedit Lucemburgum. Abſente rege opes corradit & cumulat Lyppanus. Reginæ ditiones illi quoque creduntur. Epiſcopus ad Pontificem Auenionem profectus, diuertit ad regem. detegit Henrici perfidiam. Reuertitur rex in Boiemiam. Capitur Henricus. Fugiunt complices. Dimiſſionem Henrici minis additis vrgent. Roſenſi concedit Violam Venceslai coniugem, vt ſibi ſe coniugat. Reginæ ſenioris oppida capiuntur. Vartembergus perit. Sedislaus à Stellis veniam ſupplex poſcit. Vere nouo in Lanſteinum arma conuerſa. intercedit ſpirans minas Petrus Roſenſis. minus gratum accipit reſponſum. Abalienatus etiam Roſenſis, quapropter vterque ſe Friderico Auſtrio dedunt, rege valedicto. Rex auxilia Germanica accerſit. Moguntinus partibus euocatus arbitrum agit, & feliciter componit diſſidia. Rex Lucemburgum proficiſcitur. Ludouicus ad Neuaium ſternit Fridericum Auſtrium. idem Iohanni partem Marchionatus Brandeburgi (abſq; liberis mortuus erat Vuoldemarus) pollicetur, ſi ſe in prælijs non deſerat. Fridericus Mildorfi capitur. Henricum fratrem Iohannes capit. Magno ære redemptum dimittit. Ludouicus ſexaginta Bohemos nobiles ob rem ſtrenuè geſtam ornat. Solam Budiſſinam regi concedit gratis, pignori prius apud Màrchionem depoſitam. Filio ſuo Marchiam aſſignat. Rex Gorlizium præterea in Luſatia ſibi occupat. Aemulatio domi inter reginas: Calidam ſuffundit Henricus. Iohannes magiſtratibus conſtitutis filium Venceslaum in Gallias educandum abducit. Carolus hic vocatur: Regina Iohannem tertium filium enixa. Premislaus medius vita exceſſerat. Regina nullis regni negotijs ſe immiſcet. Concitat Bohemiam Iohannes permutatione Bohemiæ cum Palatinatu. Ludouicus Cæſar apud Bohemos irritum facit hunc contractum, & reconciliat ſuis Iohannem. Reginam ſeniorem in Morauiam ablegat permutatis ditionibus. Clauſtrum regina in Suburbanis Brunnæ illa condit. Rex noctu amoribus indulgens vagatur, & parum abfuit, quin occideretur. Conuiuijs & compotationibus vacat, & ludis equeſtribus. Dulcianos fratres quatuordecim exurit. Bellum Lithuanicum ſuſcipit. Vernerus Magiſter Pruſſiæ inuitat. Maſſouiam, Pomeraniam, omniaq;

parta bello Magiſtro donat. Oculum rex in Lithuania amittit. Vladiſlaus Loktecus à Pontifice regni diadema obtinet, ſoluto denario Diui Petri. Inter Caſares & Pontifices ferales diſſenſiones. Coniugia contracta à rege Iohanne. Maria ſoror Carolo regi Gallia. Philippi Valeſii ſoror Blanca Carolo deſponſata Bohemo. Margaretham Henrico Bauaro, Iuditham filias Marchioni Miſnia tradit. Iohanni filio iuniori procatur heredem principis Carinthia filiam cum ſpe ſucceſſionis. Redit Lucemburgam. Malè excipitur à Metenſi & Leodienſe Epiſcopis, & in Bauaria mulctatur. Regina è Bauaria reuerſa &, ipſo rege ſplendidius excipitur, quod regem malè habet. Iudith filiam regina Dreſdam ducit ad ſponſum Marchionem Fridericum Miſnia. Delatores accuſant reginam quaſi tributa impedientem. Regina arces oppignorat rex. Prapoſitum Vuiſſegradenſem capit. Carinthiam filij hereditatem mortuo Henrico occupat. Vocatur in Italiam à Brixianis aduerſus Ludouicum Caſarem à Pontifice excommunicatum. Suſcipit eorum patrocinium promiſſo ſtipendio. Prapoſitus carcerem effugit. Epiſcopo & Miſnia Marchione deprecatoribus reconciliatur. & Epiſcopatu Olomuzenſi donatur.

SVMMA LIBRI VICESIMI PRIMI.

Bellum in Italia: Brixiani, Bergomates auxilio Iohannis oppugnant. Captum à Iohanne Bergomum. Roccam arcem illic condit. Cremenſes pari modo ſe dedunt. Beltrandus Pontificius legatus vrbes expugnandas & poſſidendas Iohanni defert. Mutina cum Regio ſe dedit & Parma. Lucenſes eijciunt Florentinos admiſſis Bohemis. Papia regi ſe ſubijcit. Encomia Iohannis in Italia. Ludouicus Caſar Iohannem in conuentu imperij accuſat. Treuirenſis patruus impedit, quo minus declaretur rebellis. Caſar vicinos Marchionem Miſnia & Ducem Auſtria contra Iohannem inſtigat. Marchio Miſnia filiam regi remittit, ducta Caſaris filia. Otho Carinthiam poſtulat. Carolus è Gallijs reuocatus, magna Gallica nobilitate comitatus, ſumma rerum Italicarum praficitur. Dux Allobrogum affinis Carolo ceu inſpector morum additus. Reuerſus Iohannes demulcet Caſarem. Miſnium Gorlizio & Luſatia eijcit. Filiam illi pactam Iohanni regi Gallia deſpondet. Otho Auſtrius quinquaginta millibus hominum Iohannem inuadit. Negligentia Othonis ſupina dilabitur exercitus. Iohannes ad populationes conuerſus, damna dat Auſtriacis. Antipapa à Caſare creatus à Bonifacio Piſano mittitur Papa Auenionem. Culpa in Iohannem reijcitur. Carolo venenum Papia propinatum, Vicecomite auctore. Congrediuntur in pugna Etruſci & Vicecomes cum Carolo. Clades immenſa. victor Carolus. Iohannes pergit in Italiam. Otho Auſtrius amiſſa recuperat intra ſeptimum menſem. Carolus cum patre in Bohemiam reuerſus. Marchio fit Morauia praſtito iuſiurando vt Vaſallus. Rex petit Lucemburgum: dehinc Auenionem Pontificem Caſari placaturus. Actum agit. Vtrique infenſus Caſar Ludouicus. Moritur Regina Elizabeth ſeptem liberis relictis. Falſam monetam cudit Iohannes. Redit in Lithuanicum bellum irrito euentu ob aeris humiditatem. Vaſtat Poloniam. Cracouiam obſidet Pax 40000. aureorum à Polono redemta. Omnes propemodum Sileſia duces in verba Iohannis iurant. Vladiſlaus Polonus ad Carolum Hungarum fugit ob auxilia. Carolus interea domi rem bene adminiſtrat. Carolus rex Hungaria arbiter inter Bohemum & Polonum affines. Carolus Hungaria rex Iohannis prius ſororem habuerat coniugem, modò Vladiſlai Poloni. Tranſactum inter reges. Regia munera Bohemo ab Hungaro data. Soluit Bohemo pecuniam Polonus, & cedit Sileſia tota. Iohannes non vſurpet titulum regis Polonia, nec poſthac tributum exigat vllum. Caſaris inſtinctu Carinthia mulier Iohannem maritum impotentia inſimulat. Nubit Caſaris filio Ludouico, & dotem repoſcit. Filius Caſaris contra Iohan-

Iohannem in Carinthia tranſigitur. Ioannes Carinthia & coniuge cadit, comitatu Tirolenſi contentus. E concubina hic Ioannes filium generat. Carolus militatum in Italiam proficiſcitur. Ducit Rex Beatricem Borboniam. Vectigal nouum in Bohemia inſtituit. Archiuum Bohemici regni inſtituit. Carthuſianorum coloniam deducit Pragam. Venceſlaus è Beatrice natus: huic Lucemburgenſis tradita prouincia, qui à coniuge dux Brabantiæ factus. Carolus Marchio Morauiæ Imperator deſignatus contra Ludouicum Bauarum. Bonnæ coronatur. Imperitia medici Hebræi & altero oculorum priuatur Iohannes Rex, priore in Lithuania amiſſo. Diſſimulat cæcitatem. Auxilia fert Regi Gallorum contra Anglos, Carolo quoque filio vſus comite. Ceduntur Galli ab Anglis. Iohannes in acie prælians occumbit. Cadauer Lucemburgæ ſepultum. Dies Ruſſi Bohemis nefaſtus. Comparatio Iohannis cum Ottogaro ob ſimilem eodem die vitæ exitum.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SECVNDI.

Carolus IX Rex Bohemiæ, idem & Imperator ex Bohemis primus. Pietas Caroli erga Deum, propinquos & religioſos ordines. Iohannem fratrem pulſum comitatu Tiroli Morauiæ Marchionem conſtituit. Templa extruit, prouentus adijcit. Archiepiſcopalem ſedem Pragæ inſtituit. Ab eo coronatur Pragæ cum Blanca coniuge. Redimit arces. Dignos & fideles reditibus percipiendis præficit. Hiſtoria Theodori Monachi boni œconomi. Ad Magdeburgenſem à Mindenſi euectus Archiepiſcopatum. Carolus vlciſcitur eiectionem fratris è Carinthia. Ludouico in Marchiâ exurgit æmulus Valdemarus, qui finxit nomen Valdemari vita functi. Megalburgenſes comites in Ducalem prouecti dignitatem, vt fauerent Valdemaro perſonato. Ludouicus confugit ad Danos. Hi malè accepti à Megalburgenſibus. Valdemarus ſuppoſititius ſtrenuè rem gerit. Extrema tentantur à Ludouico contra Valdemarum. Huic auxilia mittit Carolus. Non pugnatur. Ludouicus fratri Romulo reſignat Marchiam, ipſe Bauaria contentus. Carolus Imperator perluſtrat Germaniam. Annam Palatini coniugem ducit vxorem. Conuentus imperij Herbipoli, vbi decreta in Italiam pro inauguratione profectio. Ludouicus conatur Cæſarem arcere tranſitu. Palatinus litem dirimit. Clinodia imperij Carolo reſtituit Ludouicus: ipſe verò inueſtitur Marchia Brandeburgica, comeſque eſt Cæſari inaugurando in Italiam. Mediolani adſunt legati Lombardiæ. Accipit coronam ferream. Piſis obuiam veniunt Etruſci. Romæ accipitur ſplendidè. Arrogantia Senatorum vrbis Romæ & Scribæ, qui Auguſtum ſe vocitabat. Hunc captum Pontifici mittit Auenionem. Coronatur cum Auguſta. Oblatam à ciuibus vrbem tenuit: Pontifici vt ſint obedientes edicit. Leges conſtituit opera Bartholi de Saxoferrato. Inuitatur, domum petiturus, à Gambacurtis Piſas. Coniuratio in necem Caroli perfidioſa. Conſpiratio ſedata conſcijs partim interfectis, partim ære mulctatis. E multatitia pecunia militibus congiaria proceribus munera conceſſa. S. Viti reliquias à Papienſibus impetrat. Terræmotus in Alpibus. Damna ſarcit Carolus. Splendidam & pomposã ab Italica reuerſione. Carolus habet aulã tam exteris quàm domeſticis principibus frequentatam. Lithomyſlenſem Epiſcopatum condidit. Nouam Pragam ædificat. Principes auguſta palatia extruunt. Viſſegradum nouo cingit muro. Monachos aduehit. noua ſacerdotum collegia inſtituit. Turris ad pontem Pragæ illius ſumptu ædificata. Regnum in duodecim diuidit regiones additis præfectis. In deſertores fidei Catholicæ ſeuera decreta. Anna Suidnicenſis tertia coniunx. Salisburgum in Bauaria dos prioris coniugis Dux Saxoniæ ad Hieroſolymitanum bellum hortatur Carolum. Reſponſum heroicum. Græcorum Cæſar prius eliminandus. Sanctio Carolina in imperio decreta. Pœna graſſatoribus conſtituta. Domi ſeſquiennis Venceſlaus coronatur. Locupletat Carolus iam de hærede certus Boiemiam. Carleſteinum ædificat duobus cuſtodibus adiectis è procerum & nobilium ordine. Arces in confinijs emit. Marchiam Brandeburgenſem emit ab Otthone, &

à regno incorporat. Leges condit & deſcribi iubet. Ipſemet ius dicit. Hiſtoria de ſacerdote. Pœna talionis exemplum. Vocatur in Germaniam. Legatis theſauros oſtentat. Bellum in Italia prorogatum ob quartas nuptias. Carolus Cracouiæ nuptijs celebratis ducit Elizabetham Stetinenſis Ducis filiam. Ex hac Sigiſmundus prodijt. Caroli geſta in Italia ſecunda vice. Corpus diui Sigiſmundi aduectum. Moritur Iohannes Marchio Morauiæ Caroli frater. Marchionatus æqua portione filijs diuiſa. Laus Archiepiſcopi Erneſti mortui. Succeſſor Olomuzenſis Epiſcopus poſtea Cardinalis. Cruciati contra Lithuanos. Crucigeri Argentinam obſident. Maturè aduolat Carolus. Iurgium inter ciues Argentinenſes & Cæſarianos milites. Iohanna comitis Hollandiæ filia Venceſlao nubet. Pretio corrupti Electores Venceſlaum Romanorum Regem pronunciant. Cæſar reditus Imperij aſſignat Electoribus loco ſtipulatæ pecuniæ. Sigiſmundus quinquennis Marchio fit Brandeburgenſis. Mater illi procurat Mariam Ludouici Regis Hungariæ filiam hæredem. Conueniunt Reginæ Tyrnauiæ & paciſcuntur nuptias. Sigiſmundus in Hungaria educatur, vt moribus aſſueſiat & linguam diſcat. Iohanni filiorum minimo Luſatia aſſignatur. Lex de Reginis viduis ſi imparibus nupſerint. Murus per montem Petri dictus Pragæ. Conatur Danubium Vultauiæ coniungere. Exhortatoria ad filium ante mortem.

SVMMA VIGESIMI TERTII LIBRI.

Venceſlaus X Rex Boiemiæ & Imperator Rom. Prodigioſa omina tam in baptiſmo quàm coronatione Venceslai religionis peſſundatæ præſaga. Oſcitantia Regis dat licentiam graſſatoribus & prædonibus liberè impuneq́ vagandi. Tres latronum arces deſtruit. Hungari populantur Morauiam: ſed profligantur à Iodoco Marchione. Germani poſcunt Venceslaum res imperij compoſitum eat. Ineptè reſpondet Clemo Bauarus inſurgit contra Venceslaum. Pellitur trans montes, damnaq́ accepta reſarciuntur Bauaria viciſſim vaſtata à Sulcone Choteſſo menſæ præpoſito. Bauarus is in Italia moritur. Vicecomes dux Mediolani à Venceslao creatur acceptis centum millibus aureorum. Bombardarum ſub Venceslao inuentum. Obſcœnis amoribus Rex indulget. Vxori conquerenti impudicè reſpondet. Aquis mergit Regina confeſſorem, quòd ſecreta noluit reuelare. Moritur ipſa quoque præ mœrore Regina. Balnea extruit doloſa ad necandos aduerſarios. Carnifex Regis compater & comes aſſiduus. Arcem rex Cunratice dictam extruit. Captus Rex inaudito prius exemplo & carceri includitur fœdo. Balneum admiſſus ſeruili habitu à balneatrice remigio liberatur. Hanuſſius dux Ratiborienſis ſæuitiæ Regiæ miniſter Carlſteino præficitur. Tres proceres necat. Sigiſmundus Rex Hungariæ Marchiam Brandeburgenſem patruelibus pignori deponit. Secundò Rex capitur conſentientibus Sigiſmundo & Iodoco. Praga clàm Grumlouiam, hinc Viennam deducitur ad Albertum principem Auſtriæ, pòſt etiam Imperatorem. Iohannes frater & Procopius vindices Regis. Non reperitur in Boiemia. Euadit carcere Viennenſi ope piſcatoris. Viſſegradum occupat. Plectit Pragenſes. Piſcatorem equeſtri ornat dignitate ob reſtitutam libertatem. Sophiam Palatini filiam ducit vxorem. Zyto Venceslaus Magus artificioſus. Eius præſtigiæ. Luit pœnam, à Diabolo ſublatus. Bonifacius Papa Iubilæum inſtituit. Pragæ quoque celebrari permittit ritu Romano Pontifex Iohannes Huſſus. Lis inter ſtudioſos Germanos & Boiemos de ſuffragijs & votis. Superiores Boiemi 24000 intra octiduum ſtudioſorum Germanorum diſcedunt. Huſſus contra indulgentias. Sacerdotum luxum & ambitionem reprehendit. Sulco Monachus aſtutus & facetus. Viclephi Aletheia ſuggerit fomitem Huſſo. Summa eius libri. Comburuntur 200 exemplaria ab Archiepiſcopo Sbinkone. Secedit Huſſus in pagum. Hieronymus collega Huſſi in ſcola acer diſputator. Sectio. Senatus pro Doctoribus Germanis:

nis: plebs pro Hieronymo tanquam populari ſuo. Archiepiſcopus in Hungariam petitum à Sigiſmundo auxilia ſedandorum motuum proficiſcitur. Poſony vita functus. Albicus homo ſordidus illi ſuccedit. Reuertitur Huſſus. Cruciata diuulgata à pontifice contra Ladislaum Regem Neapolitanum. Conuellit eas indulgentias Huſſus magno populi applauſu. Tres anteſignani capti poſtridiè capite plexi. Honorificè tanquam martyres a ſuis ſepeliuntur. Venceslaus conflagrationem Vuiſſegradi ſuperſtite cella vinaria nihili facit. Robertus Palatinus Venceslao remoto in Imperio ſurrogatur. Sigiſmundus illo mortuo Cæſar nominatur. Votum ſibimet ipſe dedit. Potiorem Europæ portionem peragrat inuitatum ad concilium Conſtantienſe. Huſſus ſub publica fide Conſtantiam venit, tum etiam Hieronymus. Petrus ſcribit ad Iacobellum de vſu calicis in Euchariſtia. Pragrauatur Huſſus. Calixtini contra concilij decreta etiam infantes ſacræ cœnæ participes faciunt. Albicus emptum à Rege Archiepiſcopatum, vendit Vueſtphalo ſubcamerario. Infenſus initio, Calixtinis poſt multum de feruore remiſit. Nicolaus à Huſſinez palàm templa petit Calixtinis. À Rege malum reſponſum. Secedunt in montem Thabor. 40000 hominum, illic cœnam adminiſtrant. De nouo Rege adducendo deliberatum. Coranda obſtat indignante Nicolao. ei à Rege ſtructæ inſidiæ. Oppatouitiam Monaſterium ſpoliat Monachis trucidatis. Spreta ſenatus Pragenſis auctoritas. Ziſco Pragam venit. Occaſio qua emerſit. Senatus Pragenſis trucidatur. Perculſus rex enormi facinore ex ira in apoplexiam incidit & moritur.

SVMMA LIBRI VIGESIMI QVARTI

Interregnum.

Ob religionem bellum indictum. Aeneæ Syluij de auguſtis Boiemiæ templis teſtimonium. Huſſus cum Hieronymo Conſtantiæ exuſti. Cohortatio concilij ad Boiemos. Contumelioſè reſpondent. Graſſantur in monaſteria & ædes ſacras. Regina è Viſſegrado in Venceslai arcem fugit. Minor Praga mordicus veterem propugnat religionem. Muniunt ſeſe. Conſultatio de arcibus ſolo æquandis, nomine Regio explodendo ſeſe et populari ſtatu ſurrogando Viſſegradum dedit. Minor Praga oppugnatur. Domum Saxonum ad Pontem occupant, & Archiepiſcopalem. Regina euadit. Arx Venceslai repulit Pragenſes. Induciæ quadrimeſtres. Minorem Pragam occupant. Foſſores Cuthnenſes ſcrobibus multos Taboritarum præcipites dant. Sigiſmundus Boemis diem dicit Brunnæ. Aduenit etiam Regina. Pragenſes ſoli Brunnam cum pompa ingreſſi. Priuatis ædibus ſacra ſuo more celebrant. Petitio Pragenſium & ad eas Sigiſmundi reſponſum. Vratulauiam tranſit Sigiſmundus, illic de ciue Huſſita ſumptum ſupplicium. Cruciata promulgata contra Boiemos. Denunciatio vltimi diei. Aſyla Taboritarum quinque vrbes. Ziſco Pelſinæ monaſteria populatur. Monachis infeſtus eò quòd ſorori vitium obtuliſſent. Pelſinæ obſidentur Taboritæ. Incolumes deditione facta dimittuntur. Pactum Sigiſmundi cum Sophia regina de ſtipendijs militum. Mikeſinus Ziſconem pellit. Nullus dux Taboritarum. Vanceco ſacrificulus Taboritarum Auſtium capit. Arcem Hradiſtiam demolitur. Seſemā Pominum crudeliter necat. Quatuor foris capitaneos eligunt: domi Pragenſes quoque totidem. Apoſtata monachus auctor pellendorum calicis oſorum. Apocalypſin interpretatur: Sigiſmundum ſuggillat. Pelluntur vrbe Romanenſes. Vartembergius arcis præfectus nomen illis dat. Viſſegradenſes Pragenſibus infeſti. Vartembergius arcem Regijs miniſtrio tradit. Perfidiæ accuſatur à Taboritis. Cœnobia in agris ſuccenduntur. Arx Rabi. Ziſco equitatu vtitur. Sigiſmundus cum exercitu Cuthnam. Vocat Pragenſes. Ii mandata contemnunt. Aduerſum Thaboritarum auxilia. Orebitæ ad Lipniciam Sigiſmundus delet. Ad Pragam caſtra poſita. Thaboritæ in vrbem admiſſi. Inſolentia mulierum Thaboritarum Pragæ perpetrata. Horum Michalco ſtragem edit. Damnum penſant ſuccenſis duobus monaſterijs præcipuis.

Supplementis aucti. Taborita Sigiſmundum cenſent adoriendum. Hic Boleslauiam ſecedit. Ambiunt functiones magiſtratus in vrbe Pragenſi Taborita. Extorquent vi. Noui praefecti inſtituti. Vetus religio exploſa. Vtramque arcem oppugnant. Arx commeatu accepto deditionem recuſat. Vrbes quadam recepta aſtu. Chodones mulctat Suambergius. A Thaboritis malè acceptus Roſenſis. Hradecium Reginæ à Thaboritis occupatum fruſtra recipere tentat Sigiſmundus. 150000 hominum aduerſus Pragenſes. Sigiſmundus arcem Pragenſem ingreditur. Tripartito exercitu oppugnat Pragenſes. Cedit Ziſco Germanos ad furcas Pragenſes. Pertæſi belli Germani ſpe omni abiecta. Induciæ diutiſſimæ pacta. Quatuor religionis capita, quæ Compactata dicunt rata haberi volunt Bohemi. Eorundem refutatio & reſponſum prorogatum. Coronatio Sigiſmundi celebrata Praga. Militi ſtipendia e ſacris conflatis ſoluta: hinc iocus in Sigiſmundum. Conuentus habiti Cuthna.

SVMMA VIGESIMI QVINTI LIBRI.

Sigiſmundus XI Rex Boiemiæ idem Imperator & Rex Hungariæ. Totus hic liber per digreſſionem vitam, educationem, & geſta Sigiſmundi continet. Sigiſmundus primùm Marchia Brandeburgenſe à patre donatus. Eundem Ludouicus rex Hungariæ generum adſciuit deſponſata Maria filia cum regni ſucceſſione. Ablegatur in Poloniam, cum iuraſſent in illius verba. Plexus contumaciæ us Semouitum Maſouiæ ducem rebellem inuadit. Rebus necdum confectis Ludouico mortuo ad regnum Hungariæ capeſſendum abit. Carolus rex Neapolis Andreæ filius iam Hungariam occupauerat. Hic matrem cum filia reginas capit. Coronatur Albæ inuitis aſpectantibus reginis. A Blaſio Forgacio Carolus iuſſu Palatini & reginæ ſenioris inte-ficitur. Reuocatur è Boiemia Sigiſmundus. Exercitum conſcribit. Caroli necem vlciſcitur Croatiæ Banus, cedu auctoribus peremptis, Regina vndis ſubmerſa. Mariam abducit in Croatiam. Sigiſmundus cum Iodoco patruele exercitum ducit in Hungariam. Lætum omen puerorum obuiam venientium. Origo familiæ Orzagiorum in Hungaria. Banus Mariam liberam dimittit. Coronatur rex Hungariæ Sigiſmundus. Vltum Bani iniurias in Croatiam mouet caſtra. Fugit is in Boſnam. Illic captus carnifici traditur pœna proditoribus conſueta puniendus. Ius Polonicum Vilhelmo duci Auſtriæ ſponſo Heduigis filiæ quoque Ludouici, ſponte reſignat. Ea tandem Iagelloni Lithuaniæ Duci in Vladislaum Chriſtianum mutato per baptiſmum nubit. Triginta duos nobiles perduelles Budæ ſecuri percutit. Stephanus Moldauiæ Vayuoda debellatus. Alexandrum Dacorum Vayuodam rebellem vincit. Hungaris eo bello primùm innotuēre Turci. Nicod expugnatum & munitum. Regina Maria moritur. Vladislaus Polonus affectat regnum Hungariæ ſuperſtite coniuge ſua ſorore Maria. Reprimitur eius conatus ab Archiepiſcopo Strigonienſe Turci Mæſiam populantur duce Baiazetho Amurathis filio. Superbum reſponſum legatis Sigiſmundi à Turcis datum. Clades Sigiſmundi ad Nicopolim Gallorum ſuperbia accepta. Conuentus Hungarorum in Hatuam. Rex Sigiſmundus capitur a ciū Soklesincluditur. Ladislaus Caroli caſi filius ad regnum vocatur. Baiazethus Turcus à Tamerlane Scytha captus, & pro ludibrio circumductus. Ladislaus audita Sigiſmundi liberatione, Iadra Venetis vendita domum redit Neapolim. Sigiſmundus è carcere Morauiam petit. Literas Budam ad ſtatus Pannoniæ mandat. Armatus in Hungariam proficiſcitur. Parcit rebellibus, donec Vayuodam Tranſyluanum in caſſes deducit. Eundem iugulari facit. Venetos are mulctat Hermanni Ciliæ comitis filiam vxorem ducit. Imperator Francfordiæ declaratur. Benemeritus de eccleſia Sigiſmundus indicto concilio Conſtantienſi, cui triennium ipſemet affuit: Baſilienſi verò præfuit. Monet Germanos vt liberos lingua Latina aſſueſaciant. Honorem doctis habuit. Hiſtoria Georgij Fiſcellini legum Doctoris. Liberalitatis exemplum.

Legati

Legati Concilij Egræ conueniunt Boiemos. Procopius cum Legatis diſputat: acta concilio tranſmittuntur. Venetos Forosulio & Taruiſio exuit. Florentini fruſtra impediunt Arni tranſitum Pontificem adeuntem. Senis ſex menſes conſumit. Romæ ab Eugenio papa coronatur. Gonzagam Marchionem Mantuæ creat. Reuerſus contra Mahometem Turcam *exercitum ducit. Pippus Florentinus* Dux *ſtrenuus & acer. Poſtulatus à Germanis omnia illic reddit pacata. Ericum regem Romæ Sleſuicenſibus Comitibus conciliat. Auxilia petit contra* Boiemos. *Nihil iiſdem proficit. Ziſco non Imperatori, ſed latroni comparatur.*

SVMMA LIBRI VIGESIMI SEXTI

Contentiones inter Pragenſes & Thaboritas de ritibus Eccleſiaſticis. Thaboritæ gradus & honores in ſcholis tribui ſolitos antiquari petunt. Pragenſes omnes ritus Romanos obſeruant ſolo calice adiuncto. Diſtichon in calicem Boiemorum. Thaboritæ minitantur diſceſſum ex vrbe. Apoſtata ſummum in curia locum occupat. Nouum ſenatum priore abrogato inſtituit. Dat poteſtatem diripiendi Monaſteria. Aulam Regiam expugnat ſacris veſtibus ludibrio habitis. Ebrij Viſſegradum inuadunt. Plurimi ex eis caduntur. Thaboritæ Pragam *deſerunt. Caſtra metantur. Duce Ziſcone Ricxianum expugnant. Vndecim ſacerdotes flammis abſumpti.* Vlrici *Roſenſis ditiones expilantur. caupo ſacræ ſcripturæ contortor. Concionis eius ſumma. Rex alia ex parte in ſuam plebem graſſatur. Viſſegradum obſident Thaboritæ. Arci præeſt Iohannes Bizkouitius. Alimonia obſeſſi deſtituuntur. Cæſar impeditur quo minus opem ferat. Henricus à* Crauor *præfectus Morauiæ cæditur à ruſticis flagellatoribus. Rex ſecedit Cuthnas diſſimulans mœrorem ex ſiniſtro prælio. Viſſegradum capiunt Thaboritæ. Regem æmulum accerſunt. Polonus Vladislaus recuſat. Vitoldus* Dux *Lithuaniæ accipit. Sigiſmundum Korybutum patruelem vicarium præmittit. Tandem domum reuertitur neminem ex potioribus procerum ſuffragatorem cernens. Noua his ſacerdotum vtriuſque ſectæ de ritibus & habitibus ſacris contentio Egrediuntur vrbe Thaboritæ. Coniugiis horam prædatrices & lecos muliebribus peruestigant. Fulſteinius nouæ arcis præfectus oppugnatur à Pragenſibus. Dedit ſe. Arx flammis abſumpta. Rex prouocatus non audet congredi: fugit in Morauiam. Ziſco Pelſinam vexat. Induciæ. Conſulitur rex Brunnæ moratus. Ziſco ad* Rabum *altero quoque priuatur oculo. Flaſca Thaboritas cædit. Hromanda præfecto & tribus præsbyteris combuſtis. Noui Thaboritæ ad Straſnizium in Morauia emergunt. Velegradum ſpoliant: abbatiam ſuccedunt. Epiſcopus Olomuzenſis auxiliaribus Hungaris à Sigiſmundo miſſis omnes peſſundat. Adamitæ dicti fuêre. Et hos Ziſco comprehenſos exurit. Ziſco cum Pragenſibus Chumolouiam obſidet. Crudelitas ea vrbe patrata. Zacium, Slauam, Veronam, Brodam, occidunt, nemini parcunt. Cæteri metu perculſi ſeſe dedunt. Archiepiſcopus* Vueſtphalus *nomen dat Thaboritis. Ad Iaromyrium caduntur: poſt deditos fide violata, peſſimè tractant. Cuthnenſes exorant Pragenſes, vt ſibi parcatur. Arcem Pragenſes obſident. Induciæ, quibus exactis arce potiuntur: templa euertunt, Caroli monumento intacto. Caduntur à Marchione Miſnenſe Pragenſes. Czaslauia conuentus de eligendo alio Rege.* Vitoldus *accerſi placuit. Morauì dubij. Ziſco nullum vult regem. Legati ad Vitoldum miſſi. Oppauiæ à Duce capti, Noribergam Cæſarì mittuntur. Crux promulgata aduerſus Bohemos. Pragenſes irati Carlſteinium obſident. Iocus præfecti de hirco. Eluditur Pragenſium conatus.* Viginti *millia Sileſij irrumpunt in Bohemiam. Damnis datis non viſo hoſte domum repetunt. Craſſina verſatur in periculo, quòd non perſequitur Sileſios;*

Priucipes, Electores ipſimet in Boiemos arma expediunt. Retrocedunt & illi re infecta. Sigiſmundus ſuis copijs domare vult Taboritas. Albertus dux Auſtriæ gener aſcitus. Friderico Marchioni Cæſar dono dat totam ditionem Brandeburgenſem, è Comite Ducem creat. Cuthnæ Cæſar caſtra locat. Adeſt Ziſco. Rex magnam accipit cladem. Fugit. Ziſco Brodam vſque veſtigijs fugientium inſiſtit. In Cuthnenſes ſæuitum. Iglauiam non tentat Ziſco. Euantium Miglizium in Morauia capit. Cremſirium reſiſtit cum Epiſcopo. Redit in Bohemiam. Paciſcitur cum Ziſcone Sigiſmundus, pollicitus Vicarij dignitatem in regno. Peſte obit Ziſco. Teſtamentum eius dè pelle tympano obducenda.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SEPTIMI.

A Ziſconis morte Orphanos ſe Thaboritæ nominant. Duo Procopij duces ſuffecti, Tonſus & Minor. Campis non mœnibus fidunt. Lithomyslium occupant. Slauenſes Pragenſium confœderatos expugnant. Pragam inuadentes repelluntur. Factio diuerſa: alia ſe Thaboritas antiquo nomine, alia Orphanos nominarunt. 12000 Germanorum cadunt ad Auſtium oppidum. Pelſina illis reſiſtit. Decimeſtris irritáque ſoluitur obſidio. Elogium Pelſinenſibus à Sigiſmuudo Cæſare tributum. Rhetium in Auſtria expugnant capto comite Hardegko. Bauaros Thaboritæ cadunt. Miſniæ Marchionem profligant. Miſniam, Marchiam, Luſatiam, Sileſiamq́; populantur. Inſignes imperij vrbes ſe muniunt, aliæ pacem petunt. Inſoleſcunt Thaboritæ rebus ſecundis. Ad Caurimum & Brodam ad internecionem caduntur, à quibuſdam proceribus vtroque Procopio extincto. Sigiſmundus ad Boiemos pacificatorias ſcribit literas. Legati Budam mittuntur Regem poſcentes. Donati ſunt legati. Euocantur Boiemi Iglauiam. Quibus conditionibus calicis vſus ſit conceſſus à concilij Baſilenſis delegatis. Omnes Boiemorum petitiones ratas habet Sigiſmundus. Gratus ob id populo. Coronatur Regina. Tollitur è medio excommunicatio à præſule Conſtantienſe. Aſpirat Rokizanus ad Archiepiſcopatum. Spe excidit: tum ad ingenium redit. Monachos ſugillat. Rex reuocat ſacerdotes Catholicos. Turbas mouet Rokizanus. Hradezium abit. Chriſtannus Archiepiſcopo ſubſtituitur. Bellum Turcicum Alberto duci Auſtriæ in Hungaria commiſſum. Boiemi dant nomina. Pauci reuertuntur ſuperſtites. Rex plus Romanis quàm Thaboritis fauet. Robozius rebellis cum perduellibus furca ſupplicium ſubit. Conuentus principum Imperij Ratiſbonæ habitus. Pax firmata in Imperio. Itinera quoque ſecura reddit. Querelam inſtituit de fiſci imperiális pecunia. Reuerſus ſacras ſarcit ædes. De ſucceſſore conſultat. Albertum nominat generum. Regina Vladislaum Polonum ambit. Hungaris optimè conſultum volens. Praga diſcedit hilaritatem vultu ſimulans. Barbaræ coniugi cuſtodes addit. Cilienſis frater maturè fuga ſibi conſulit. Albertum hæredem inſtituit. Znoymæ moritur, Varadini ſepultus.

SVMMA LIBRI VIGESIMI OCTAVI.

Budæ inteſtinæ diſſenſiones ciuium Germanorum & Hungarorum tempore interregni. Albertus Dux Auſtriæ gener Sigiſmundi XII Rex Boiemiæ, qui & Hungariæ Rex & Imperator. Coronatur rex Hungariæ Albæ. Boiemiam petit, quæ Caſmirum Poloniæ regem 13 annorum elegerat. Vi arcem Prágenſem ingreditur. Coronatur cum coniuge etiam inuitis Huſſitis à Caſmiro ſtantibus, & æquitatu Polonico inſtructis. Cæſar quoque deſignatus. Hungari impedire conantur. Pacantur à Friderico Styriæ principe. Aquiſgrani coronam accipit. Polonis minitatur. In Boiemia Ptaſconem Polonicæ factionis Praga pellit. Georgius Podiebradius aliquot turmas Alberti profligat. Morauiam imperata facere cogit. Exercitus Alberti contra Ptaſconem & Polonos. Abſque pugna diſcedunt fame coacti. Caſmirus Sileſiam vaſtat.

Mar-

Marchio Miſnenſis domum reuerſus, Boiemos ſibi inſidÿs ſtructis occurrentes conficit. Fridericus Marchio Sileſiæ præfectus peſſimè mulctat Polonos. Legatus Pontificius non pacem, ſed inducias impetrat. Militur Albertus bellum Turcicum pro Deſpota Raſciæ pugnaturus. Alui profluuio moritur. Regina Barbara libera Hradezium in Boiemiam *ſe confert. Ladislaus Poſthumus Alberto natus. Coronatur quadrimeſtris infans rex Hungariæ. Filium cum corona Friderico* Cæſari *mater tradit. Hungari Ladiſlaum regem Poloniæ petunt: Boiemi Albertum Bauarum. Vladislaus accipit conditionem. Corona ſurrepta ſancti* Stephani*: corona ex imagine ablata coronatur. Bauarus repudium dat Boiemis. Fridericum Cæſarem poſcunt. Non vult regnum abalienare à nepote legitimo hærede.* Concedit *Boiemis regni adminiſtrationem. Maynardus & Ptaſco gubernatores diuerſæ religionis & factionis. Elizabeth regina Hungariæ contra Vladislaum inſurgit auxiliatore Vlrico Ciliæ* Comite*. Iohannes à Brandeſio Giſcra miles ſtrenuus. Præeſt vrbibus metallicis. Regina moritur. Et Ptaſco in Boiemia. Maynardus ſolus rerum potitur. A Thaboritis Georgius Podiebradius illi ſurrogatur, qui Pragam proditione occupat. Maynardus Podiebradum captiuus adducitur. Georgius ſenatum conſtituit, regiam vſurpat auctoritatem. Zdenco Sternbergius arci præficitur nomine Maynardi, qui paulò pòſt mortuus. Georgius repetit Ladislaum à Friderico Cæſare. Hic excuſat ætatem regendo minus idoneam. Indoles liberalis Ladislai ſeptennis in remunerando Giſcra. Iohannis Hunnyadis genus. Prælia feliciter contra Amurathem geſta. Decennales induciæ pacta cum Turcis, pòſt rupta auctoritate Pontificis per Iulianum Cardinalem. Cardinalis alter claſſe in mari Aegeo petit Turcas. Deſpota violationem illicitam fœderum clamitat.* Dracula *bellum diſſuadet.* Clades *Varnenſis Rege & Cardinale pereuntibus. Ladislaum Hungari repetunt à Friderico. Et hic ætas impedit. Hunnyades regni gubernator eligitur. Ladislaum Fridericus inaugurandus Romæ ſecum abducit in Italiam. Alberto fratri curam illius committit. Togatus & inermis proficiſcitur Cæſar.* Veneti *honorificè eum excipiunt. Abacus vitreus à Morione præcipitatus. Senis ſponſam Leonoram excipit. Romæ copulatur cum coniuge. Neapoli nuptiæ celebratæ. Reuerſus experitur bellum Auſtrium duce Vlrico Ezingero.* Præſides *Auſtriæ ab hoc mutati. Oppugnatur Nouaciuitas.* Podiebradius *in Boiemia promulgatur gubernator à Thaboritis. Barbara regina moritur Saducæa prorſus. Hæres Georgius. Vt vrbes cogit ad parendum. Cæſar Ladislaum tradit Ciliæ Comiti, interceſſoribus principibus quibuſdam Germaniæ. Ladislaus Dux Auſtriæ declaratur. Iurat primus omnium Cilienſis. Georgius de rege deliberat. Sibi cautum vult Georgius à Ladiſlao. Articuli Ladislao proponendi. Ladislaus Poſonÿ in Hungaria tanquam Rex dignitates diſtribuit, officia confert. Smirizius regem præmonens de cauendis inſidÿs capitis ſubit ſupplicium. Vlricus Cilienſis Vienna pellitur, Ezingeri artibus tam ſublimi deiectus gradu.*

SVMMA VIGESIMI NONI LIBRI.

Ladislaus ad regni fines à Bohemis excipitur. Annuit eorum poſtulatis. Aſpernatur Rokizanum, *alios ſacerdotes veneratus. Ladislaus coronatur ab Archiepiſcopo & Cardinale Strigonienſe. Ladislaus Alberti Auſtriæ filius XIII Rex Boemiæ & Hungariæ. Ambit Rokizana Epiſcopatum. Georgius legatos eapropter* Romam *mittit. Anceps à Pontifice reſponſum datum. Iohannes Capiſtranus Monachus Italus mittitur à Pontifice in Boemiam. Olomuzÿ concionatur & per interpretes dicta explicantur. Contra* Rokizanum *diſſerit de vtraque ſpecie ſacramenti. Venceslaum Bozkouicium cum 2000 Subditorum conuertit. Huius filius Prothaſius Epiſcopus*

ſit Olomuzenſis. Prouocatur Capiſtranus à Rokizana ad diſputationem. Loca ſuſpecta Roſenſis Capiſtranum receptum ſtatim iuſſu Georgij dimittit. Ad conuicia conuerſus Rokizanus. Domi pro Archiepiſcopo habetur. Celebrat diem Praga Georgio prodita. Contemnitur ipſius proceſſio à rege. Is ſacrificum Huſsitam ab ara remotum præcipitem dari iubet. Vratislauiam rex cum Georgio petit. Sororem Caſimiro Polonico deſponſat. Reconciliatur regi Ciliæ comes. Triumuiratus. Eczingerus profugus ad Cæſarem tranſit. Expugnatio Conſtantinopolis. In Hungariam ſe parat Turca. Hungari regis poſtulant præſentiam. Aemulatio inter Ciliæ comitem & Hunnyadem. Colloquium in Hungaria aperto campo pollicetur Hunnyades. Calixtus Pontifex de ſubſidijs interpellatur. Belgradi oppugnatum. Laus militis Boiemi. Victores paulò poſt iam Hunnyades quam Capiſtranus humanis cedunt rebus. Ladislaus & Matthias Hunnyades filij. Comes Cilia Belgradi interfectus. Diſſimulat rex dolorem. Solatur viduam Hunnyadis. Conſilium Hungarorum aduerſus Hunniades. Giſcra Ladislaum & aſſeclas capit. Ladislaus ſecuri percuſſus. Matthias Viennam captiuus deducitur, reliqui fractis carceribus euadunt. Octodecim annorum rex de coniugio cogitat. Magdalena regis Gallorum filia præ cæteris electa. De loco nuptiarum diſceptatio. Lis inter Ladislaum & Cæſarem de Auſtria, compoſita. Georgius Regem conuenturus Viennam ingredi non vult. Metus offenſionis rex progreditur in tentorio colloquuntur quatriduum. Pollicetur rex nuptias ſe Pragæ habiturum. Aſtrologus mala ominatur. Legati pro ſponſa in Galliam. Helcekus ſecretarius regius quæſtioni ſubiectus à Georgio, ſecreta regis pandit. Inuitantur principes plurimi ad nuptias. Bonum è Gallia de ſponſa accipis reſponſum. Gubernator ſumptus metuit. Rokizana ſectæ ſuæ abolitionem tot præſentibus vel affuturis magnatibus veretur. Trigintaſex horis à quo laborare cepit, moritur Ladislaus. Rege ſepulto regimen gubernationis Georgius ſuppoſitijs petit. Regis literis. Matthiam euocat Pragam. Reuocantur è Gallijs oratores. Suambergius conſulit Gallo, vt ambiat pro alterutro filiorum regnum Boiemiæ.

SVMMA TRIGESIMI
LIBRI.

Candidati pro regno Boiemiæ multi & potentes. Cæſar fratri vel patrueli deſtinarat. Caſimyrus Polonus & Vilhelmus Saxo ratione coniugum ſororum id ſibi vendicant. Rex Galliæ magnificis promiſsis. Non auditi Galli neque alij, niſi rege iam electo. Electio in prætorio Pragenſi. Concio Rokizani pro Georgio. Acclamatum prius quàm de electione inchoatum. Et Matthias Hunnyades rex in Hungaria eligitur. Georgius à Kunſtat Podiebradius XIIII Boiemiæ rex. Matthiæ Catharinam filiam tradit coniugem. Sollicitus interim de coronatione ſede Archiepiſcopali vacante, & Olomuzenſi nondum confirmato. Georgius præſtito Pontifici iuramento ab Epiſcopis Hungaris coronatur. Formula iuramenti. Morauia Georgium Regem agnoſcit. Iglauia Huſsitam vrbe excludit. Obſidetur per quatuor menſes. Cæſar intercedit. Hinco à Vuetouia contumax Regi decem obſeſſus menſibus effugit: arx ſolo æquata. Sileſij & Luſatij tergiuerſantur Regi parum Catholico obedire. Vratislauienſem agrum rex populatur. Caſimirus rex Poloniæ pontificis iuſſu arbitrum agit. Excipit Georgius principes Germanos feudum petentes Egræ. Hortantur principes regem vt redeat ad vnitatem eccleſiæ Romanæ. Pollicetur. Rex filiam nouennem Alberto principi Miſniæ deſpondet. Mittitur in Miſniam ne religioni huic conſueſiat. Legatos Georgius decernit ad pontificem, vt rata habeat pacta concilij Baſilienſis. Mittit Pontifex proprios in Boiemia legatos. Non admittuntur à rege ob negatam cōfirmationem Compactatorū: vnde regis dignitas et ſuæ ſectæ pendebat auctoritas. Triennium Vratislauienſibus indulgetur antequā Georgio iurent.

Ven-

Venceslaus adminiſtrator Archiepiſcopatus Pragenſis. Hinc noua iurgia. Exagitat Rokizana Monchos. Fantinus de Valle Pontificius legatus ad conuentum regni. Petit directum à Rege reſponſum in cauſa religionis. Fert diuerſum quàm expectauerat. Regi aula natum. Iodocus Epiſcopus Vratulauienſis pro aduerſaria parte perorat. Fantinus audiri vult in ſenatu. Oratio Fantini ſatis acris, qua Regem officij & iuramenti admonet: tum Rokizano ſacris interdicit. Poſtridie malè à rege acceptus in carcerem deducitur cum regni Cancellario: alij fuga ſibi conſulunt. Ludouicus Bauarus Fantino dimiſſionem impetrat: hic moritur Ratubona. Pontifex telum excommunicationis inhibet ad petitionem Cæſaris. Eripit Georgius Cæſarem è ciuium Viennenſium captiuitate. Donatus ea propter are, & filij principes creati Munſterbergenſes. Statua Georgio Pragæ erecta. Et in Morauia Rokizana ſacerdotes inſtituit. Pontifex Vratulauienſes in ſuam protectionem ſuſcipit, abſoluitque à iuramento. Georgius floccipendit. Matthiam Regem Hungariæ Pontifex conducit contra Georgium. Paulus II Pontifex abrogatum regni titulum Matthiæ confert àſtipulatore Friderico Cæſare. Catholici proceres Bohemi literas dant ad Regem ſuum. Zdenconem Sternbergium oppugnat Georgius. Morauia ad Matthiam tranſit. Zdenco par pari refert. Vratulauienſes cum ſocijs Munſterbergum inuadunt. Henricum filium Rex contra eos mittit. Non expectant Sileſij. Gradiſtha in Morauia fidem ſeruat Georgio. Matthias obſidet. Pellitur à veteranis Brodam vſque. Acies Georgij & Matthiæ inter Statium & Lauam. Miſnenſes in exercitu Georgij tumultuantur. Retrocedit Georgius. Matthias Trebitij Victorinum regis filium oppugnat. Capitur ab Hungaris Victorinus. Budam deducitur. Matthias repetita in Boemiam expeditione interclusus ægrè ſe expedit. Rex Georgius Pontifici vult reconciliari. Obſtat Rokizanus. Georgius Matthiæ duellum vel iuſtam pugnam offert. Vtrumq; accipit Matthias. Rari proceres in conuentu Pragæ indicto. timorē Regi incutiunt. Abalienati ad Matthiam defecerant. Reſipiſcere incipit Georgius. Impedit Rokizanus, quem rex repellit. Spoliat rex monaſterium ſanctæ Crucis. De ſucceſſore ſollicitus. Rex minus gratum accipit reſponſum. Liberis prædam diuidit ſpē regni deiectus. Rokizanus primò, pòſt etiam rex, vterque moriuntur.

SVMMA TRIGESIMI PRIMI LIBRI.

Comitia Cuthnæ præter morem, quia Praga ſuſpecta fuit. Proceres plurimi Matthiam regem poſcunt. Vincit Vladiſlaus Polonus ſuffragiorum numero. Vladiſlaus Caſimiri regis Poloniæ filius XV Boiemiæ rex. Matthias repulſam paſſus vi adoritur regnum. Coronatur Vladiſlaus à Polonis Epiſcopis. Virum ſe præbet rex Vladiſlaus. Non confligitur. Vladiſlaus feudum accipit à Cæſare. E ſorore Ladiſlai natus Vladiſlaus idcirco Cæſaris cognatus. Reuerſus probam cudit monetam. Cæſarem Matthias oppugnat, quòd Vladiſlaum inueſtiuerit. Extorquet à Cæſare regalia Boiemiæ: at in tuto collocatus nihil præſtat. Vratiſlauienſes Matthiæ renouant iuramentum contra Vladiſlaum legitimum Regem. Caſimirus Polonus cum Vladiſlao filio hoſtem Matthiam declarant. Vterque exercitus ad Vratiſlauiam caſtra locat. Primo impetu velitares Hungari ad vrbem repelluntur. Vratiſlauiæ erat Matthias. Polonis captiuis replentur carceres Vratiſlauienſium. Matthias Poſnaniam vſque prædatores mittit exercitus. Reges coacti accipiunt à Matthia biennij inducias. Venefici à Matthia ſubornati in necem Vladiſlai. Seditio Pragenſium mota aduerſus Senatores. Inuehuntur concionatores Apoſtatæ in Regem. Hic Bachanalia cum Pragenſibus celebrans duriter ab iiſdem ſacerdotibus reprehenditur. Conuentus Pragæ. Filij regis Georgij repetunt pecuniam in vſus publicos erogatam. Indictum tributum. Conſpiratio aduerſus Regem quòd Huſſitis mi-

nus eſſet propitius. Cadit Pragenſium furori Cuthnæ. Sutorem Polonum capit. Eripitur à commilitonibus. Virulentos concionatorum Carlſteino includit. Interceſſione Varadienſis Epiſcopi dimittuntur. Congreſſus Matthiæ cum Vladislao Olomuzij. Splendidus Matthias. Tranſigitur inter Reges tam de ditionibus quàm de ſucceſſione. Turbulenti Pragenſes. Senatoribus necatis curiam cruentarunt, qui Romanis fauebant. Rex placatur interceſſione filiorum Georgij. Senatum de integro à Rege conſtitui petunt. Durius excipiuntur à Rege: qui miteſcit precibus Podiabradij. Dantur ſenatores noui: veteres ſenatores elapſi reuertuntur. Caudula ex eis vix ad regis latera tutus. Sagitta emiſſa in regem. Seditione à plebe mota. Placatur vulgus benignis verbis. Fugit rex in arcem Pragenſem, eam ornat ædificijs pro perpetua Regum ſede. Multis periculis expoſitus rex. Matthias auidus coniungendi Hungaris Bohemos. Secundò conueniunt reges Iglauiæ. Satiſfactum de damnis vtrobique acceptis. Inops Vladislaus ob ademptam Sileſiam & Morauiam. Bellum inter Cæſarem & Matthiam. Vienna potitus Matthias. Illic apoplexia moritur. Beatrix regina gubernat. Datur illi mariti eligendi poteſtas. Vladislaum eligit. Aduerſa factio fratrem Vladislai Albertum. Corrumpit auro milites Beatrix. Proclamatur Vladislaus. Pater Alberto fauet contra Vladislaum. Pietate motus caſtris contra fratrem adeſſe noluit Vladislaus. Cæditur Albertus cum Polonis. Poſtea & Iohannes nothus Matthiæ præda militibus opima obtigit. Viennam Vladislaus Friderico reſtituit. Maximilianus in Hungariam cum exercitu profectus Albam diripit: templo intacto & milite à præda repulſo. Ad Budam Maximilianus profligatus. Coronam accipit Vladislaus Pragæ. Matthiæ vexillum à ſepulchro ablatum illi in manus traditur. Munera à proceribus Regi nouo oblata. Beatricem ſpernit. Citatur Romam. Auro redimit aliam ducendi poteſtatem. Vladislaus ducit Annam Candalam. Turca ad Sabaziam ab Hungaris profligatur, ita tota Boſna recepta. Apud omnes ordines Pragæ magna confuſio. Auguſtinus Epiſcopus titularis ſecta Pragenſium. Mors fœda. Et Cuthnæ furum præfectorum magna copia, hinc ſeditiones & crebra opificum laniena.

SVMMA LIBRI TRIGESIMI SECVNDI

Reditus Vladislai Pragam ſolennis. Primùm ratio ſacrorum habita: pòſt etiam Senatus emendatus. Cuthnenſes plectit: graſſatoribus pœnam irrogat. Tabulæ iudiciorum publicorum ceu archiua in arcem translata & forum iudiciarium emendatum. Religionis controuerſia compoſita. Gymnaſium vult inſtaurare, ſed impedit Coranda. Olomuzium rex diuertit lite diſcuſſa ſat difficili. Lex apud Polonos ſed barbara. Stanislaus Turzo Epiſcopatum Olomuzenſem init. Eius encomium. Regi Anna filia naſcitur Budæ: pòſt Ludouicus aſtantibus arbitris ne ſuſpicio eſſet de ſuppoſititio fœtu. Luit morte regina. Regina primùm regis abacũ è ſolido auro exornauit: ipſo quoque rege melius regni negocia & familiarem rem adminiſtrabat. Promiſſa Ludouici coronatione regi ægritudinem animi Hungari adimunt. Impunitas ſcelerum in Boiemia. Schliconum comitum vrbs Cubitum oppugnatur. Henrici Guttſteinij aſtu duo Suambergi capiuntur. Georgius Kopitliuski contra Pragenſes inſurgit. Sacerdotibus Pragenſes moleſti. Miſera rerum facies. Poſtulatur regis præſentia. Mittit Varadienſem & Olomuzenſem Epiſcopos. Conuentus Pragæ. Varadienſis petit tabellas & nomina coniuratorum. Diſcerpit & conſcindit literas fœderatorum. Pòſt ad pacatiora tranſit remedia. Picardis congregationes interdicta data optione num ad Calixtinos vel Romanenſes ſe transferre voluerint. Ludouicus coronatur Pragæ: Triennis Ludouicus vigeſimus ſextus Rex Boiemiæ.

Anna

Anna quoque per iocum à patre coronatur. Rixa oborta inter Hungaros & Bohemos, quod malè cepit Hungaru. Principes Germani feudum accipiunt. Iudices plena in delinquentes puniendos armat auctoritate. Illis etiam ærarium commendatur. Prodigus Vladislaus. Cremſirij ad Stanislaum epiſcopum diuertit. Colloquium illic habitum. Peſtis in Hungaria, cui liberos committere non vult. Iohannes Sepuſius comes Trinzinienſis Cremſirium venit. Vrget liberos ſecum adduci. Hungaria pacata Turcis aduerſus Perſas pugnantibus. Fœdus cum Selymo. Cruciata aduerſus Turcas in Hungaria ab Archiepiſcopo Strigonienſe. Hinc bellum ruſticum. Memorabili ſtrage caſi ruſtici ſeruili bello à Comite Trincinienſi. Anhelat ad regnum Sepuſius, ſi potiretur Anna nuptijs. Maturè anteuertendum cenſent. Placuit cum Maximiliano affinitatem contrahere. Congreſſiu fratrum regum Vladislai Hungariæ & Bohemiæ, Sigismundi Poloniæ cum Maximiliano Cæſare Vienna. Colloquij turbator Sepuſius promulgata Turcarum populatione. Regibus inſidias ab Imperatore ſtrui rumor fictus. Sigiſmundus fratrem Viennam deducit. Coniugia ſtipulata. Ludouicus Mariam ducat, Anna Carolo aut Ferdinando nubat. Liberum datur Maximiliano vel ipſe ducat, vel nepotibus locet, Excuſat Cæſar ætatem. Bis Sigiſmundus Rex Poloniæ ab Epiſcopo Cremſirij exceptus. Mutum idolum Vladislaus. Negligens in adminiſtranda re domeſtica. Emendicabat prandium Buda. Epiſcopus Quinqueeccleſienſis peculatus quæſtorem accuſat Budæ. Vina aliunde pro regia menſa afferebantur. Eadem diſciplina & in Bohemia Harpyarum inexplebilis auaritia. Rex & podagra & apoplexia lentus & tardus. Moritur Budæ, Regni Bohemiæ 45. & Hungariæ 24.

SVMMA LIBRI TRICESIMI TERTII.

Ludouico regi ad regendum per ætatem inepto gubernator ab Hungaris quæritur. Placet Iohannes Sepuſius. Cæſar & Sigiſmundus rex Poloniæ iubent conuentus ea de re Hungarorum haberi. Adhibentur cum Bohemis etiam Morauis in conſultationem. Epiſcoporum ſuaſu non vult ſe Hungaris credere rex. Armati aulam adeunt poſcentes regem Ab arcis ingreſſu à Tomoræo repelluntur. Inermes poſtridie conueniunt. Rex pro tribunali. Gubernatorem renuunt. Palatinus deſignatur Stephanus Bathora. Peruerſa Ludouici educatio. Marchio Brandeburgenſis à ferijs eum auocat. Petit per legatos regni Bohemiæ vſum Ludouicus. Conceditur præſtito conſueto iuramento. Lites ſuas abſque arbitris Bohemi componunt. De regijs debitis conſultatio prorogata. Pragenſes eodem etiam magiſtratu conſtituto ambas coniungunt vrbes. Arces prædonum demoliuntur. Solymannus Turca à Parthis profligatus. Reparatum damna Hungaros inuadit. Magno Ludouicus vulturem emit ab Agrienſe præfecto. Inhiat Belgrado Solymannus, cuius præfectus erat Valentinus Turca. Hic Budæ ſtipendium expectans, curam arcis nemini demandat. Centum aureis Belgradum ſuiſſet ſeruatum. Dedunt ſe milites deſtituti duce & ſtipendio. Nec eſt Hungaris recuperandi animus. Rex omni caruit culpa, cum alieno pareret imperio. Lutheri dogma cepit. In Hungaria contra Lutheranos regium decretum promulgatum. Pragam venit Ludouicus cum regina. Iurat rex, & accipit à ſubditis fidelitatis iuramentum. In reginæ coronatione lis inter proceres et nobiles de geſtandis regni inſignijs. Deluduntur à rege. Stanislaus Olomucenſis Epiſcopus reginã coronat. Magiſtratus conſtituti ex conſilio trium legatorum Cæſaris atque Sigiſmundi Poloni, et Vacienſis Epiſcopi. Carolus dux Munſterbergenſis capitaneus creatur. Adamus à Noua domo Cancellarius. In aula nullus ordo neque regula ſumptuum. Petaces

ad impudentiam vſque Ludouici aulici. Perſtringuntur à Tunkellio. Iglauienſes ob mutatam religionem acerbè reprehenduntur à rege. Speratus concionator carceri addictus. Per epiſcopum Olomuzenſem ſolicitatur dux Opolienſis, vt ſterilis heredem ſcribat Ludouicum teſtamento. Rhodus inſula à Turcis expugnata. Nimia ſcelerum Budæ & impunis licentia. Emerici Iudæochriſtiani domus opulenta direpta.

FINIS.

IOHANNES Epiſcopus natus Pelſinæ, non ignobili Bohemiæ oppido. Fidem vel hoc facit, quòd per occaſionem honorificentiſsimam illius habet mentionem, cùm alibi, tum Huſsitarum procellis penè obruta Bohemia: eos mordicus & conſtanter à patribus acceptam fidei normam retinuiſſe, nunquam etſi à Ziſcone multorum menſium obſidione arctiſsima premeretur à fide regis deſciuiſſe aſſerens: adeò vt digni eſſent, qui Sigiſmundo Cæſaris encomio ornarentur. Nomen Pelſinæ in faucibus omnium hæreticorum perpetuò amareſcit. Familiæ cognomen cùm adhuc plebeia conditione frueretur, Sskala fuit: at equeſtri dignitate auctus, & in nobilium numerum accenſus, tum primùm Dubrauuiski dictus eſt. In Italiæ gymnaſiis cam operam nauauit, vt L L. Doctor renunciaretur. Reuerſus, Stanislao Thurzoni Epiſcopo Olomucenſi ſemper à conſilijs & rebus gerendis præſtò fuit. Cum Vuilhelmo Barone à Kunſtat legationis princeps Barrium profectus, Bonam Sfortiam Regi Sigiſmundo Poloniæ I. impetrauit coniugem. Congreſſu Regum Poloniæ Sigiſmundi & Vladislai Hungariæ Boiemiæque cum Maximiliano I. Rom. Imp. anno 1515. habito, cùm Sigiſmundus bis in itinere apud Epiſcopum Stanislaum diuertiſſet, colloquio Regis & Epiſcopi ſe interfuiſſe, & paulò antè deplorandum regis Ludouici in campis Mohazianis interitum Budæ eidem Epiſcopo ſe aſtitiſſe, ipſe de ſe vltimo libro teſtatur. Vienna cùm cincta eſſet barbaro Turcarum exercitu, ductor copiarum fuit Stanislai: Imperatorem vaſallorum eius cum auxiliaribus Morauis ſtrenuum geſsit. Emicuitque maximè prudentia illius, cùm à morte Stanislai & Zaubcki Epiſcopatum adeptus, à Diuo Ferdinando Cæſare in Sileſiam legatus mitteretur Vratislauiam. Non leuis controuerſia inter Bohemos & Sileſios oborta erat. Illi è Caroli IIII. Cæſaris bulla ius ſuum contra principes Sileſiæ propugnantes, non licere vlli niſi Boiemo Sileſiæ præfecturam gerere. Hi verò genus & dignitatem ſuam iactare, neque vllo modo paſſuros exterum rerum ſummæ apud ipſos præeſſe, aſſeuerebant. Magna dexteritate ſopiuit turbas, quæ toti prouinciæ extremum minabãtur exitium. Deinceps ab eodem Cæſare miſſus ad Bohemos cum bello Smalcaldico tota propemodum regio ab eius ſe ſubduxiſſet imperio, auctoritate ſua procerum plurimos, ne coniurationi nomina darent, maturè ab inſtituto reuocauit, ſocius tum illi à Carolo V. Cæſare Sigiſmundus Seldius iunctus fuit. Etiam victoria de Saxonibus parta, cùm Ferdinandus cauſæ cognitioni perduelles ſe ſiſtere mandaret, iudicijs è Sileſiis; Morauis, aliarumque gentium iuriſperitiſsimis accerſitis,

conſtituti, præſes hic Iohannes fuit. Ferdinandi iuſtam indignatio-nem mitigauit: & cùm plurimi plectendi eſſent, vt vitæ, fortunis, & inmunitatibus eorum parceretur, qui ſibi inſontes viderentur, deprecatus eſt. Feriari ſi quando à Repub. datum eſt, ad ſolita ſtudia animum reuocauit. Scripſit Commentarium inſignem in quintum Dauidis Pſalmum: *Verba mea auribus percipe Domine, &c.* Deinde libellum de Piſcinis, & hunc Hiſtoriarum Boiemiæ in lucem edidit. Domi militiæque impiger, ſe & ſacrorum peritum, naturalis philoſophiæ non rudẽ, hiſtoriarum verò cognitione omnes ciues ſuos & populares antecelluiſſe, perpetuis lucubrationum ſuarum monumentis teſtatum abundè fecit. Vix integrum decennium Epiſcopatum geſsit. Apoplexia mortuus anno ſalutis M D L I I I. V I I I. Id. Sept. Sedem conceſsit poſteris Marco, quem Gulielmus nobili Vuizkouiorum gente ortus ſequutus. hunc Iohannes Grodecius Sileſius excepit, V I Ianuarij nuper extinctus. Hæredem Iohannes ſcripſit ex ſorore nepotem Vuenceslaum Sskalam Dubratuiskium, cui arcem Blansko cum ditione emtam cum ſupellectile libraria & argentaria dederat.

Hæc ex relatione Magnifici D. D. Hanuſsij Haugiazij Baronis à Biskupiz Auguſtalis apud Morauos apochryſiarij deprompta ſunt: qui cùm prima adoleſcentiæ tyrocinia apud Epiſcopum ageret, maiorem voluminum partem ſua manu ſe exaraſſe profeſſus, virum perpetua memoria dignum ſuo preconio fraudare noluit.

VITAE FINIS.

HISTO-

HISTORIÆ BO-IEMICAE. LIBER PRIMVS.

IOHANNE DVBRAVIO AVTHORE.

PRincipum Regni Boiemiæ, Ipſorumq; Regum nomina, ac mox facta illuſtria cõmemoraturo, iam inde à principio repetendum videtur de ſitu Boiemiæ, eiusq; dotibus, deq; incolarum moribus atq; origine, & ad quem modum Boiemi reipublicæ præfuerint, priuſquam ſibi aut Principes aut Reges aſciſcerent. Nimirum ita magis plana apertaq; erunt omnia, quæ deinceps de illis Ipſis Regibus prodituri ſumus. Nam vel inde ſtatim argumentum decerpere licet, quantũ illi ipſi Principes, vel Reges, magnitudine animi viribusque excelluerint: Quòd quum valentiſsimis atque bellicoſiſsimis, & per diſcordiam morum, atque linguæ, inimiciſsimis interiecti eſſent nationibus, nihilominus tamen regionem à maioribus ſuis partam atque relictam non ſolùm perpetuò incolumem retinuerint, ſed quòd eandem etiam finitimis præterea trophæis ac triumphis exornatam; multarumque prouinciarum adauctam, ad poſteros ſuos velut per manus tranſmiſerint. Idque eo potiſsimum tempore, quo Germani Cæſaribus, Pannones Regibus, Poloni qua Principibus, qua Regibus, (ut cum aliâs maximè) florebant. Sed iſta ſuis locis tempeſtiuius narrabuntur. Nunc quod ad ſitum, finesque Boiemiæ attinet, dicemus. In Germania ſita eſt Boiemia, ea fines ab ortu ſolis ad Marcomannos & Quados, ab occaſu ad Noricos protendit. Meridionalem eius plagam Pannonia ſuperior, nunc Auſtria dicta, occupat: ſicut Saxonia & Miſnia, Septentrionalem. Vniuerſam Hercynia ſylua perpetuò ambitu cingit, clauditque circum vndique ad Amphitheatri faciem. Vnde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atque vtraque paulò amplius ducentis millibus paſſuum extenditur. Carolus Boiemiæ Rex, qui deinde Imperio etiam orbis præfuit, in regiones illam duodecim deſcripſit, quarum vni duntaxat vocabulum à flumine Vultauia, quod Pragam interfluit, indidit: reliquas vndecim ab oppidis cognominauit. ſed nulla eorum, adeò aſpera prolatu habentur, vt niſi Boiemus ſit, aut ſermonis Boiemi gnarus, ægrè illa alio ore enunciauerit. Inter oppida Boiemiæ inſigniora numerantur, Marcomanniam vetſus, quæ hodie Morauia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium Reginæ, Pardubicium Lytomiſlium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominant, Glatouia, Domazlicium, Miſa, Tachonia, eminent. Ab eo verò latere, quod ad Auſtriam ſpectat, locum primum obtinet Buduicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici, Sicut à Miſnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Auſtia. Nam Quadis, nunc Sleſitis, Hiaromirium, Glacium, Cutia, & quædam alia oppida proximant. Introrſus porrò celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelſina, Verona, Zatecium, Launa, Lana, Lytomericium, Taborium. Cæterùm omnibus anteſtat Praga, tanta magnitudine vrbs, vt vna tres ampliſsimas vrbes cõplectatur, Veterem, Nouam, & tertiam, quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultauia diſiunctam. AEdificia in ſingulis, tam priuata, quàm

Proportio operis.

Situs Boemiæ.

Boiemiæ regiones xij.

Vrbes Bohemiæ.

Praga regni caput.

publica, dignitatis plena & magnificentiæ. Duas præterea poſſidet arces, alteram Viſſegradum appellant, quondam Regum ſedes, nunc bellorum ciuilium iniuria, vaſta, & penè deſolata. Contrà, illa altera arx, quę minorem Pragam deſpectat, quemadmodum, dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modò, ſed vrbis potius ſpeciem repræſentare videtur, tantùm videlicet loci mœnibus, ædificijsque occupat. Palmam inter publica opera ferunt, Templum, & Palatium illud Caroli, cuius ſtatim mentionem fecimus, hoc Vladiſlai Regis nuper vita functi opus. Quantum autem inter vrbes Praga, tantum inter flumina Albis flumen (vt rectè Tacitus ait) inclytum & notum ſupereminet. Sed hoc Idem Tacitus, de illo, parum exploratè, quòd in Hermunduris otiri addiderit. Non enim apud Hermunduros Albis, ſed apud Boiemos otitur, in montibus, quos illi ipſi Boemi Cetconeſſos appellant, Septentrioni obtentos, & Morauis vicinos. Ex quibus ille profluens, magnam Boiemiæ partem, ac ferè meliorem irrigat: & poſtquam cæteros indigenas fluuios, nempe Vultauiam, Egram, Saſauam, Giſeram, Miſam exhauſit, auctior aquis factus, inde ad Miſnios & Saxones, poſtremò in Oceanum, nomine vbique ſuo euoluitur, Salmone piſce in primis fœcundus. At minores in Boiemia fluuij, riuulique, alicubi ramenta auri prouoluunt, alibi conchulas alunt, é quibus vniones eruuntur. Fontes autem calidi, aliquot in locis erumpentes, non modò lauandi uoluptatem, ſed auxilia etiam medendi hominibus afferunt. Porrò ipſum ſolum adeò frugum ferax & copioſum eſt, vt & has vicinis quoque regionibus largè ſuppeditet. Vina tamen parcius exhibet, & quæ nata ibi ſunt, languidiora apparent, quàm vt ætatem bene ferre queant. Contrà croco in Boiemia ſato inſunt cuncta, quæ in peregrino præcioſa habentur, ſuccus, color & odor: iam illa rara, ac prorſus beata telluris dos, quòd ex venis eius tanta vbertate argentum affluit, vt niſi parum aliquid ſilicis ad eas venas ſe admiſceret, nihil extra argentum haurires, cum alibi argentariæ valde dites eſſe perhibeantur, in quibus metalla, quarta ſui aut quinta, vel cum fœliciſſimè, media parte argentea inueniuntur. Quin aurum quoque ipſum tale ſtatim, qualem natiuæ venæ ferunt, in puteis effoditur, qui de loco Giloua cognomen ſuum trahunt. Tenet fama Regibus Boiemiæ ſæpius inde allatas fuiſſe micas aureas puri auri, quarum ſingulæ pondo denum librarum graues erant. Sed nec vilioribus metallis deſtituitur, nempe ſtanno, plumbo, ære, ferro. Oſtentatq; præterea carbunculum, Calaim, amethiſtum, ex cotibus ſuis metallicis abruptum. Cęterùm ſecundum metalla non alia res magis Boiemos, quàm piſcinæ, quæ Cyprinos piſces alunt, locupletat, id quod aliàs oſtendimus edito de piſcinis libello. Nunc mores incolarum reddentur. Igitur vt verba ad compendium cõferam, tum morum, tum ipſius habitus, quem corpore Boiemi præ ſe ferunt, leo animalium generoſiſſimus, cuius ſyderi Boiemi ſubiacent, quaſi quandam imaginem exprimere uidetur, ſi vel celſam Boiemorum proceritatem, vel latum & validum pectus, vel rigidam fuluiſque comis veſtitam ceruicem: ſi deinde vocis ſonum arduum, ſi oculos micantes, ſi robur & fiduciam virium intueri volueris. Solet item leo contemptu in alia animantia, & nonnullo faſtu turgere ægreque exarmari, præſertim ſi per ferociam eum aggrediare. Nec ab hac parte Boiemus degenerat, ſed contemptum libenter erga alios verbo factoque oſtentat ſuum, ipſamque adeò arrogantiam, inceſſu, geſtu, pompa prodit. Eſt & feroculus cum faſtidioſè tractatur, inſuper auſis perinde vt leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus, interim tamen ambitioſus & glorioſus. Rurſusque, vti leo, cibi auidus, atque in eo condiendo inſtruendoque immodicè effuſus: vicini præterea Saxones eundem docuerunt nocturno certare mero, putere diurno. Sed neque in

Albis fluuius, Labe Bohemis

Fluuij Bohemiæ.

Dotes & deliciæ ſoli Bohemici.

Natura moresq; Boemorum.

cæteris quoque moribus Boiemi longè à Germanis diuortunt propter eandem vicinitatem. Hactenus de natura & moribus: ſequitur gentis origo, in hunc uſque diem per incerta aut per fabulas euulgata. Nam quid fabuloſius, quàm originem referre velle ad diuiſionem confuſionemq; linguarum, quæ tunc facta fuiſſe dicitur, cum in ſolo Babilonio turris Babel ædificaretur. Nam ſi vetus origo placuit, vtriq; turri illa vetuſtior Adamus omnium gentium cõmunis parens erit. Quare nugis omiſſis, veram narrationem de origine Boiemorum, qui hac ætate Boiemiam incolunt perſequamur, ſi paucis ante indicauerimus, vnde natum ſit Boiemiæ vocabulum. Non aliunde videlicet, quàm à Boijs, gente Gallica, ad mutandas ſedes facili. Lege Liuium ab vrbe condita libro quinto, de tranſitu in Italiam Gallorum. Ibi clarè ſcriptum inuenies, Belloneſo Gallo Italiam, Segoneſo autem fratri eius ſortibus datos Hercyneos ſaltus fuiſſe. Quo verò pacto ij Alpes tranſgreſſi in Germaniam peruenerint, ex iſtis Iulij Cæſaris verbis liquere cuilibet poteſt. De Heluetijs enim loquens, Boios inquit, qui trans Rhenum incoluerant, & in agrum Noricum tranſierant, Noriamq; occupauerant, receptos ad ſe ſocios aſciſcunt, hodieque Noria ab ipſis Boijs cognominatur Boiaria, vel vt nunc placet, Bauaria. His aſtipulatur Cornelius Tacitus, libro de moribus Germaniæ ita ſcribens: Igitur inter Hercyniam ſyluam Rhenumq;, & Mœnim, amnes Heluetij, vlteriora Boij, Gallica vtraque gens tenuêre. Manet adhuc Boiemi nomen, ſignificatque loci veterem memoriam, quamuis mutatis cultoribus, haud dubiè ipſis Sueuis, quos poſtea Boij inde expulerant, ſicuti Noricos ex Noria. Quippe Sueuos non modo extra ſyluam Hercyniam, ſed intra quoque vbi nunc Boiemia eſt ſita habitaſſe, author eſt Strabo. Idemque locum ipſum Boiohemum nominat, & ibidem Marobodui Regiam fuiſſe ſcribit. Maroboduus enim eiectis Boijs, Marcomannos, ſeq; & regiam ſuam in Boiemiam tranſtulit, de qua rurſus re ſic Tacitus: Præcipua Marcomannorum gloria, vireſque, atque ipſa etiam ſedes, pulſis olim Boijs, virtute parta. De eadem re verba etiam Veleij Paterculi, qui Tyberio imperante hiſtoriam ſuam ædidit, huc reponemus. Nihil, inquit, erat in Germania, quod vinci poſſet, præter gentem Marcomannorum, quæ Maroboduo duce excita ſedibus ſuis, atque in inferiora refugiens, cinctos Hercyniæ ſyluæ campos incolebat. Ac paulò poſt: Sentio, inquit, Saturnino mandatum, vt per Carthos, exciſis continentibus Hercyniæ ſyluis, legiones Boiohemum id regioni quam incolebat Maroboduus nomen eſt, ipſe à Carnunto, qui locus Norici regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in Illyrico merebat, ducere orſus eſt. Hæc Veleius. Sed iam ſatis explorata vocabuli origine, ad primordia, & incunabula gentis Boiemæ, vt res & veritas ſe habet, ſtylum conuertamus. Sarmatia igitur illa, quem Ptolemeus ab ortu Lacu Mæotide, & Tanai, ab occaſu Iſtula, à ſeptentrione Oceano Sarmatico, à meridie Carpathijs montibus terminat, omnium gẽtium, quas nunc Sclauinas vocant, communis quondam patria fuit. Ipſę porrò gentes varia ſunt ſortitæ vocabula: nam aliæ earum Hyrri, aliæ Scyri, aliæ Syrbi, aliæ Venedi appellabantur, de quibus in hunc modum Plinius libro quarto, cap. tredecimo, vbi de inſulis Septentrionalis Oceani agit: Seuo, inquit, mons ibi immenſus, nec Ripheis iugis minor, immanem ad Cymbrorum vſque promontorium, efficit ſinum, qui Codanus vocatur, refertus inſulis, quarum clariſſima Scandauia eſt incompertæ magnitudinis. Ac mox deinde: Quidam hæc habitari Iſtulam vſque fluuium à Sarmatis, Venedis, Scyris, Hyrris tradunt. Nam de Syrbis libro ſexto commemorat, quoniam propius ad Mæoticas gentes accedunt. Verus autem omnium Sarmatarum mos erat Pomponio Mela autore, ſtatis perpetuiſque non vti ſedibus, ſed vt inuitauêre pabula, vel vt cedens & ſequens hoſtis exigebat, ita res, opeſque ſe-

Gentis primordia.

Etymõ populi Boemi.

Sarmatia omnium Slauinarũ gentiũ partus ceu equus Troianus.

cum trahere ſolebant, caſtra ſemper habitantes, bellatores, liberi, indomiti. Proinde nihil mirum, ſi Auguſti iam Cæſaris tempeſtate in Thracia, vt ſcribit Strabo, promiſcuè cum Thracibus vixerint, ſi deinde littora oceani, paludesque, & eas regiones, quas Vandali, populus quondam Germaniæ tenuerant, occupauerint, nomenque ſibi ex deuicta gente, ut fieri interdum ſolet, adoptauerint, pro Venedis, ſiue Vendis, Vandalos ſe cognominantes: illoque cognomine Gallias, Hiſpanias, & ipſam Africam penetrantes, in qua vſque ad Iuſtiniani Cæſaris tempora, regnum ſibi conſtituerant, hodieque cognomen Vandalorum in regionibus, quas initiò propius oceanum ceperunt, retinent. At Syrbi, ſuperiore & inferiore Luſatia occupata, Luſatios ſe nunc appellant. Hyrri verò, & Scyri, vagam diu mercenariamque militiam, interdum etiam Alanis & Gotthis permixti militabant, donec cum cæteris Sarmatis in Illyria & Hiſtria ſedes ſuas figerent. Placuit deinde, uicitque apud illas gentes nouum Slouanorum vocabulum, ex commercio vnius linguæ natum. Id enim Slowo apud Sarmatas, quod verbum apud Latinos perſonat. Quoniam igitur omnes Sarmatarum nationes, latè iam tunc, longeque, per regna & prouincias ſparſæ, unum tamen eundemque ſermonem, atque eadem propemodum verba ſonarent, ſe vno etiam cognomine Slouanos cognominabant. Ab ipſa prætetea gloria, quæ apud illos Sláwa appellatur, Slowútnij dicti. Græci hoc cognomen, poſtquam vim vocabuli non intellігerent, in Sclauenos, Itali in Sclauos detorſerunt: Latini deinde Illyrios vocare cæperunt. Ex hac gente Diuus Hieronymus prognatus, ſuis popularibus vetus nouumque Teſtamentum ſermone vernaculo interpretatus eſt, Gratiano & Theodoſio imperium adminiſtrantibus: illaque interpretatione, in hanc vſque diem Illyrij tum in hymnis diuinis, tum in ſacrificijs vtuntur, vt mirer extare, qui prodant Sclauenos, ſub Mauritio demum Cæſare Illyriam inuaſiſſe, occupaſſeque. Ex Illyria igitur, quæ modò Croatia cognominatur, Boiemi iſti nouitij ad hunc modum prodierunt: Czechius Croata, erat domi, & nobilitate & factione potens: is apud ſuos, fortè, an conſultò, cædem inſignem fecit: cuius nomine reus, ac citatus, die conſtituta ad cauſam dicendam non venit, acrius hinc vrgentibus eum aduerſarijs, ac magna parte Croatiæ ius ſuū aduerſus contumacem armis exequi parante, non expectauit Czechius, dum in vltimum diſcrimen ſalutem ſuam adduceret, ſed amicorum parens conſilio, ſe in viam per tempus dedit, eo prorſus animo, vt pro vetere patria nouas ſibi quæreret ſedes, quæ perfugium, ſimul & domicilium exuli forent. Migrauit unà frater Czechij nomine Lechus, & cum vtroq; cognati affines, amici, clientesq; & vernulæ, quos vxores atq; liberi, ac cætera hominum ingens turba, ad ſimul proficiſcendum parata, longo ac frequēti agmine ſubſequebatur, eo itinere, quod per Valeriam regionem, inter Danubium & Drauum fluuium ſitam, & à Croatis tum poſſeſſam, illos vſque ad Pannoniam ſuperiorem Morauis vicinam deducebat. Cum igitur in Morauiam diuertiſſent, & illam iam pridem à gentibus ſuis, quemadmodum & Saxoniæ bonam partem occupatam reperiſſent, paululum ſubſtiterunt. Interim Morauì peregrinationis cauſa cognita, hoſpites & populares ſuos docent, haud procul, regionem diſtare, quàm Germani Boeheim vocarent, ab eiſdem Germanis quondam habitatam, nunc vaſtam penè & deſertam, niſi quod Vandalorum nonnulli, & ipſi populares per Tuguria ſparſi illam incolerent. Aut igitur hanc illis regionem, aut nullam aliam, ad capiendas ſedes, quas non armati, ſed togati quærerent, appoſitiſſimam videri. Hæc dicta eo procliuius approbauit Czechius, quòd in eo ſtatu res ſuas conſpiciebat eſſe ſitas, vt non legere cōditiones, ſed oblatas accipere magis conueniret. Redintegrato itaq; itinere rectà per Hercyniū iugum vadens, ſe in Boiemiam, cum bona vbiq; pa-

Venedi in Vandalos, Syrbi in Luſatios, Hyrri in Illyrios transierunt.

Etymon Slauinorum.

S. Hieronymus Stridonenſis Sclauus.

ἀφορμὴ migrationis Croattorū in Boemiā.

Czechius gentis cōditor & Lechus frater.

A Morauis in penitiorē Boemiā Czechius deducitur.

ce inſinuauit. Ibi quàcunq; ibat, aſpectus fidem faciebat eorum,quæ auribus paulò ante acceperat, incultam videlicet, deſertamque eſſe Boiemiam, à pecudibusque, & armentorum gregibus potius,quàm ab hominibus obſeſſam, adeò bene multi in illa greges pecudum, rariſſimi autem incolarum apparebant. Incolæ ſanè inculti, intonſi, ac planè paſtores: ij ignotæ primò gentis aduentu perculſi erant,mox audita vernacula lingua,intellectoq; hoſpites nō hoſtes aduenisse,mutuam ſalutationē fecerunt, hoſpitaliaq; dona hoſpitibus miſerunt,lac,caſeolos,carnem, ducesq; itineris dederūt, qui eoſdem hoſpites in Boiemiam interiorem deducerent. Cum peruentum eſſet ad montem, inter duo flumina Albin,& Vultauiam aſſurgentem, (incolæ Rzip vocant,quaſi tu ſpeculam dicas, quoniā inde ſubiecta monti planicies, latiſſimè perſpeculari poteſt) ad eum ſtatim montē conſcendit Czechius, perluſtransq; oculis nunc cœlum & aerem ſalubrem,nunc terram vbere gleba conſpicuam,nunc ſyluas & nemora paſcuis idonea,nunc flumina aquis & piſcibus redundantia, tacitum gaudium celare diutius nequiuit, ſed manibus in cœlum ſublatis in hanc vocem erupit: Dij (inquiens) veſtram fidem,quantis me,fratremq; meū bonis, quantis amicos noſtros cōmodis beatis, ſi hanc patriam nobis perpetuam efficitis.Pòſt hæc cæſis quas ſecum adducebat victimis,ſacrum ſuo more facit, deſcendensq; rurſus in plana, ſimul vniuerſos pari gaudio implet, ſpe allata finiendæ tandem vagæ peregrinationis,ſede nimirum certa & ſtabili reperta. Mox vniuerſos adhortatur ad ędificia & tecta conſtituenda,& inprimis, vt ſe ad agros excolendos conuerterent, ne ritu ferarum, venatu tantūmodo & carne vitam tolerare inhumanam cogantur. Croatæ erant tam ædificare, quàm agros colere docti: itaq; pro ſe quiſq; animo alacri operam pollicetur. Nihilo tamen ſecius circuire ſingulos Czechius, operisq; intereſſe, & inſtare, ac promptos quidem laude, ſegnes verò caſtigatione, ad perficiendum quod inceptum erat,perurgere,quoad agris, pratis,ædificijs cultior Boiemia videretur. Auctis indies magis ac magis habitatoribus,ex frequenti tum Vandalorū, tum Dalmatarum in Boiemiam,tanquam in locum à bellis pacatiorē migratione.Lechus frater,ambiguum, inuidia an æmulatione,ut & ipſe forſitan nouæ regionis, nationisq; author haberetur,Czechium adit,rogatq;,vt per eum ſibi liceat cum ijs,qui ſua ſponte ſequi voluerint, alias ad habitandū ſedes veſtigare, quas ſi non inuenerit,ad fratrem ſe reuerſurum promittit. Quo facilè impetrato, montes tranſcendit Aquilonem verſus, perueniensq; in illa loca, quæ in præſentiarū,partim à Sleſitis, partim à Polonis obtinentur,pari ac frater fœlicitate illa nouis cultoribus complet, adhibetq; eandem curam, meditationē, diligentiam in agris,& ædificijs conſtituendis. Sed nec alia atq; Czechius animi moderatione, aduerſus ſuos vtitur, æquo ſimiliter cum ſuis iure, & ſine vlla dominatus ambitione vitam tranſigens. Cuius rei cauſa, vtrumq; gens ſua pòſt mortem obitam æterna conſecrauit memoriā. Quippe In hunc vſq; diem Boiemi ſe à Czechio,Czechios, Poloni autem à Lecho,Lechitas, vtriq; conditores ſuos agnoſcentes, appellant. Defuncto ſine liberis Czechio, Boiemi ex vetere gentis inſtituto,popularem ſtatum amplectuntur. Quale autē inſtitutum hoc fuerit, Procopius in hiſtoria ſua Gotthica cōmemorat. Sclauinorum inquiens nationes, non ab homine aliquo vno regi, ſed iam inde ab antiquo,plebeia,cōmuniq; libertate viuere,& idcirco de rebus omnibus, quæ cogitatu factúue grauiores occurrunt, cōmuniter deliberare. Ac tum certè,in nouo videlicet adhuc populo,Boiemis eo facilius perſequi hoc inſtitutum licebat,quòd nemo vnus inter illos emineret, vt præ cęteris ad illum regimen deferendum eſſe videretur. Dein quòd nihil ſupererat de quò valde certarent, aut in factiones diſcederent,cū in promiſcuo vſu illis eſſent penè omnia. Alebat deniq; mutuam inter illos concordiam,quòd nullis adhuc externis natio-

Lechus à fratre ſecedit.

Boemorum et Polonorū dij indigetes.

Δημοκρατία apud Sclauinos.

nibus, quæ aut lingua, aut moribus eſſent diſcordes,immixti,ſed gente,& ſermone, & inſtitutis pares Boiemiam inhabitabant, in eaq́; ſocietate,& inter ſe coniunctione,quam inter ſimiles natura conciliare ſolet,magno cum conſenſu acquieſcebant. At poſteaquam alienigenæ paulatim in Boiemiam allabi, alijsq́; eorum cõmunem agrorum, & aliarum nonnullarum rerum vſum irridere,alij à plebeia gubernatione abhorrere, agreſtemq́ue incolarum vitam faſtidire cæperunt, ſenſim etiam æquabilis ille, popularisq́; in Boiemia ſtatus labaſcere cæptabat. Amat enim varietatem, rerumq́; mutationem, varium & mutabile vulgus. Et quoniam raró uſu venit,vt ſine aliqua rerum interturbatione,bene in republica conſtituta immutentur, turbari tunc,& miſceri cuncta malis concionibus,turbulentis cætibus, & rixoſis contentionibus videres, dum alteri de vetere ſtatu retinendo, alteri de abrogando rixantur,intereaq́; reuerentiam aduerſus magiſtratum exuunt, metum iudiciorum deponunt, leges populares cõtemnunt:Contrà audaciæ & cupiditati frena laxant,quidper ius non licet, audacter ac cupidè peragentes, inuicem ſe deprædantes,inuicem ferientes & cædentes, atque vt vno velut faſce multa complectar,latrocinium ibi conſtituentes,vbi pauló ante publicum conſilium fuit. Quibus malis tandem defatigati,victiq́ue,rurſus animum ad reparandum reipublicæ ſtatum conuertunt. Et cum democratia non placeret, reſpicere Monarchiam, qualis ſub Czechio fuerat, incipiunt. Croccus tunc erat,in quem oculos ſuos omnes coniecerant, idoneumq́ue eſſe putabant, qui in locum Czechij ſuccederet, quoniã ante alios boni, iuſtiq́ue viri ſpeciem præſeferebat, ſermoneq́; comis & affabilis habebatur, ac multitudini maximè gratus ex opinione diuinitatis,quam ex diuinatione augurioq́; collegerat. Non ſecus enim ad eum viri, mulieresq́ue affluebant, ac ſi adfluerent ad Apollinis oraculum. Et quanquam gratuitam, non autem quæſtuariam diuinationem faceret, ſine quæſtu tamen illa ei non erat, vltrò conſultoribus ſtipem obtrudentibus: qua ille auctus, prædium ſibi Crocci cognomine ædificauit, haud procul à Stebna pago; quò poſtea animi venationisq́ue cauſa Principes Boiemiæ frequentiſſimè ſecedebant: In eoq́ue prædio ſuo Croccus tantiſper habitauit, dum ad eum regimen deferretur. Non videlicet, vt ad Principem, qui ex arbitrio ſuo imperaret,ſed vt ad Prætorem,qui ex æquo & bono ius diceret. Nõdum enim vllæ ſcriptæ extabant leges, ſed id habebatur inter plebiſcita, quod conſuetudo & mores populi approbauerant. Hunc deniq́; maiorum ſuorum vſitatum in iudicando morem Croceus precipuè retinendum putauit, nihil quidquã de illo immutans,imò vt illum magis adhuc confirmaret, quotiens litem cogniturus pro tribunali aſſideret,neminem quenquã,niſi vſu, & experientia,talium morum peritũ in conſilium aduocauit. Sæpius tamen res controuerſas cõponebat, quàm iudicabat, quia magis aliquantò tranſactio popularis eſſe, quàm iudicium videbatur. Cæterùm valde ſuperſtitioſus Croccus erat, vt qui fontes,& lucos pro dijs coleret. Sed non ab re fuerit, poſteaquã in ſuperſtitionẽ gentis incidimus, breuiter explicare, quã olim opinionem de Deo conceptam Sclauinorũ natio habuerit. Igitur rurſus à Procopio ea, quæ ſuper hac re ſcripſit, ex Hiſtoria Gottica mutuabimur. In hanc itaq́; ſententiam Procopius, Syluas Sclauini,& Nymphas colunt,& Dæmones alios, ijsq́; ſacrificia faciunt, & inter ſacrificandum vaticinantur. Habent præterea lege cautum, à maioribusq́; traditum, vt inter numerũ Deorum, vnum illum, qui ſit fulminis fabricator, dominũ omnium rerum, ac ſolum Deum eſſe credũt, illiq́; boues,& hoſtias eius generis alias mactent, Fortunam verò quid ea ſit, nec ſciunt, nec vim vllam in homine habere fatentur. Sed quando, vel domi morbo languentibus, vel foris in prælio periclitantibus mors imminet, iubentur pro incolumitate ſacrificare, habentq́ue perſuaſum, per ſacrificia ſalutem ſibi redemptum

πᾶσαι μεταβολαὶ τ̃ πολ πῶν θανατοφοραί.

II.

Croccus populari ſpreto imperio ad ducale faſtigium euectus.

Numæ vt Czechus Romulus.

Religio ſiue cultus Sclauinorũ ſacer.

ptum iri. Atq; hæc vetus quidem eorum ſuperſtitio. Succeſſit deinde noua, Carolo magno rerum potiente, victoreq; Saxonum, & in his Sclauonorum quoq; quos Rugianos cognominãt. Placuerat victori, vt gens victa, cultui prę-terea & ſacris ritu Romano peragendis animos dederet, ac eum cæteris Saxonibus ad ſanitatem paulò ante ab eodem Carolo reuocatis, vt templum diui Viti, maxima tunc in veneratione apud illas nationes habiti, tributis coleret. Pendebant Rugiani templo tributa, quoad incolumis viueret Carolus: ipſo mortuo nec tributa dare, nec cultum retinere Romanum volebant, ſed domi ſibi fanum, & in eo ſimulachrum conſtituentes, ſtipem quotannis viri mulieresq;, vnum quiſq; eorum per capita nummum fano inferebant. Et cum tributi reddendi nomine à finitimis appellarentur, contentos ſe eſſe domeſtico, & Vito, & tributo reſpondebant. Huic ſimulachro Suatouiti, hoc eſt diui Viti, vocabulum indiderãt. Effigies erat quadrifrons, qualis olim Iani apud nonnullos, vt circumſtantes ab omni fani parte, conſpectu ſimulachri perfruerentur. Dextra cornu, leua arcum geſtabat, proximè ſuſpenſa erant, enſis, frenum, ſella, iuxtaq; candidus equus ſtabulabatur ſimulachro cõſecratus: eum ſacerdos fani alebat, ſeq; & populum opinione implebat, quaſi Suatouitus, equo illo aduerſus religionis ſuæ hoſtes militaret. Sæpe enim idem ſacerdos, anhelantem adhuc & ſudantem, à nocturna exercitatione diluculo eum ſpectatoribus oſtendebat, ſacraq; Suatouito, vino & placenta faciebat: vinum pridie ſolemniter in cornu, quod dextra gerebat, infuſum, ſi poſtridie integrum ſine vlla diminutione manebat, bonum incrementi liquidarum fluentiumq; rerum illius anni euentum ſignificari dicebat: malum verò ſi quid de vino fuerat ſua ſponte diminutum. Habuit & placenta, à ſacerdote & populo comeſa, ſua præſagia, futuram eius anni frugum copiam, aut inopiam præſagiens. Eratq; ſacrificium utrumq; ad mores gentis prorſus appoſitiſſimum; ſiquidem in hunc vſq; diem Sclauini placentis & vino nimium delectantur, tractantq; libenter arma & belligerantur, ſimulachrum illud vetus bellicoſum armiſq; inſtructum imitantes. Diu hæc ſuperſtitio, & cultus eiuſdem ſimulachri, etiam inter Boiemos viguit, donec Diuus Venceslaus, Principem Boiemiæ agens, impetratis ab Othone Cæſare Diui Viti reliquijs, ſanctum virum, idolo profano abolito, venerandum Boiemis exhibuit. Sed ne ſic quidem memoriam Suatouiti delere ex mente Boiemorum quiuit: quippe nunc quoq; nullam magis ſolemnem Boiemi ſalutationem habent, quàm eam, quæ fit ſub Viti nomine: excepturi enim vel hoſpitem, vel amicum, vel intimum quenquam peregre aduenientem, Vitei Vitei ingeminant, ſoſpitati, quaſi à Suatouito conceſſæ, ita congratulantes, quia fortè ita euenit vt peſte circum vicinos increbeſcente, ipſi duntaxat, qui Suatouitum colebant à contagio integri & incolumes permanſerint. Sed vt iam à diuerticulo in viam redeamus; tanta cum laude & gloria Croceus rempublicam Boiemam adminiſtrauit, pagiſq; illam arcibuſq;, & alijs nouis ædificijs amplificauit, inuentis tunc fortè in fluminibus auri ramentis, vt non ſolùm domi apud ſuos, ſed foris etiam apud Polonos gratioſus fuerit, adeo vt Poloni ad eum legatos mitterent oratum, ne grauaretur in Poloniam venire, ibi quoq; ſtatum reipublicæ, & controuerſias hominum compoſiturus. Venit ille, veniensq; ita eſt functus officio ſuo, vt Poloni, in honorem eius, arci nouæ & oppido, cui tunc primum fundamenta ad Viſtulam flumen poſuerãt, Crocouiæ vocabulum inderent. Nulla Croceo virilis ſexus proles fuit, ſed moriturus tres à morte ſua filias ſuperſtites reliquit, omnes (vt ipſe erat) fatidicas, vel magas potius, qualis Medea & Circes fuerant. Nam Bela natu filiarum maxima, herbis incantandis Medeam imitabatur, Tetcha natu minor, carminibus magicis Circem reddebat. Ad vtramq; frequens multitudi-

Vitus tutelaris Rugiorum in Suatouitũ mutatus.

Idoli Suatouiti figura & ritus colendi.

Primo cõgreſſu Boemorum ſalutatio.

Croceus Solonis vel Lycurgi munere apud Polonos perfunctus.

Craccouiæ in Polonia origo.

Filiæ Crocci ceu ſybillæ, Bela, Tetcha.

nis concurſus fieri,dum alij eorum fotmam ſibi & amotes conciliare,alij cum bona valetudine in gratiā redire,alij res amiſſas recuperare cupiunt. Qua arte ita Belam excelluiſſe ferunt,vt prouerbij vice,in re inuentu prorſus difficili iactatetur: ne Belam quidem reperire id poſſe,quod ſit perdirum.hæc arcem Belinam,illa altera,arcem Thetin,ex mercenaria pecunia(nihil enim gratuitò

III faciebant) ædificandā curauit.Liberalior in hac re Lybuſſa natu minima ap-

Lybuſſa imperio præficitur. paruit,vt quę à nemine quidquam extorquebat,& potius fata publica omnibus, quàm priuata ſingulis præcinebat: qua liberalitate,& quia non gratuita ſolùm,ſed etiā minus fallaci prædictione vtebatur, aſſecuta eſt,vt à viris comitia prætoria habentibus,in locum patris Crocci ſubrogaretur.Vetus aūt mos etiam Germanis fuit,vt mulieribus faridicis ſummos haberent honorçs.Etenim ſcribit Tacitus,ſe,cum Veſpeſianus Cæſar imperiū obtineret,vidiſſe,Germanam Velledam diu apud pleroſq; germanos numinis loco habitam, ne quis,vt rem nouam miretur,ſi Boiemi Lybuſſam vatem ſuam ſibi præpoſuerint.Numini enim hoc magis,quàm homini datum eſt. Ergo etiam multò tolerabilius vatem illam,quàm iudicē tolerabant.Lis fortè ditiori cum tenuiore de finibus agrorum inciderat, eamq; litem ambo in foro Lybuſſæ perſecuti ſunt,in quo palam cōuictus ditior, iniuriæ illatæ eſt condemnatus.Non tenuit is infra dentium ſeptum iracundiæ vocem, ſed ad ſuos comites verſus,

Traducitur γυναικοκρατεία. quouſq; tandem,inquit,vna muliercula tot viris inſultabit,an non ſatis aliud de nobis dedecoris ſupereſt, niſi vt quoq; cumulus imperij muliebris accedat? Quanto honeſtius eſt viros regi à viris, id quòd & natura & mores gentium approbant,quàm turpiter ſubijci fœminæ,ad penſa inter puellas diſpenſanda,quàm ad negocia virilia tractanda magis idoneæ. Ad hæc Lybuſſa, vt erat animo maſculo prædita,ingenueq; & liberè educata. Quo pacto (ait) id quod nata ſum negare ego poſſim aut debeā?Planè ita eſt vt dicis,mulier ſum ego,ſed ad quam tu quoq; cum cæteris iuriſdictionem tranſtuleris,non eo vtiq;,vt ex tua libine,ſed vt ex æquitate ius æquabiliter dicerem, proinde aufer hinc intempeſtiuam contumeliam,& vince ſi potes argumentis, iniuriam tibi à me eſſe factam.At ille furibundus, minitabundusq; è conſpectu ſe proripit,nec abiens deſtitit dominatum muliebrem, vt præpoſterū,traducere multis rurſus mutationis rerum cupidis.Quo illa cognito & præterea comperto, quòd viri nouarum rerum ſtudioſi in arcem,Lybus nomine.(quam ad albim fluuium vbi nunc Colonia eſt ſibi Lybuſſa conſtruxerat)venturi eſſent:intro-

Excuſatio Lybuſſæ. mitti venientes iubet,ac prior ipſa loqui incipit inquiens. Dabitis mihi hanc veniam viri Boiemi,ſi antea, quàm vos audiam, defenſionis meæ rationē putem habendam:ita enim vti faciam non magis innocentia mea,quàm pudor veſter flagitare uidetur.Nam ſi ego indigna honore cuiquam veſtrum eſſe videor, quia puella nata ſum, vobis profectò erubeſcendum, qui vltrò inſignia honoris ad puellam detuleritis. Sin plus valuit, qualis qualis exiſtimatio nominis mei, cuius gratia me publico magiſtratu condecorandam putaueritis, meus iſte iam pudor meaq; culpa fuerit, ſi impoſitam mihi à vobis perſonā, non ea qua debeam virtute ſuſtineam. Hic verò ego nullius libentius quàm veſtram imploro conſcientiā.Nemo enim eſt veſtrū qui neſciat,quemadmodum me in magiſtratu geſſerim, geramq;, non aliter uidelicet ac pater meus ſe geſſit,qui ius æquabile perpetuò coluit,dedirq; ſedulam operam,vt pari inter vos iure,ita vt ciues inter ciues viuere conuenit,viueretis,ſed nec aliter iuſtus haberi potuiſſet, niſi ad hunc modum in officio ſuo ſe geſſiſſet.Nec item ego ſucceſſione iuſti patris in magiſtratu digna erā,ſi iniuſta ſequi,gratiamq́ cuiuſuis æquitati anteferre voluiſſem:ſed hæc voluntas iuſticiæ paternæ mutandæ nec nunc mihi adeſt, nec vnquam aderit,vobis autē diſpiciendum eſt, ſit ne vobis omnibus propter vnius iniquitatem & importunitatem,præſens

rerum

rerum ſtatus commutandus. Reticentibus ad hæc cæteris,iterū is qui author ſeditionis fuit,Lybuſſæ ſic inſultat. An nō animaduertitis,inquit,ciues, quàm inuita de lætioribus paſcuis bucula iſta decedat, ſed iam vi inde extrudenda eſt,ſi ſua ſponte loco ſuo concedere viro alicui Principi noluerit. Nihil hac voce deterrita Lybuſſa,rurſum cum viris,ſed iam per apologum agit, inquiens. Mares quondā columbi dicuntur in comitijs ſuis Principem ſibi palumbem fœminā delegiſſe, celeriterq́; cōmutata ſententia imperiū eidem abrogaſſe, quod imperij mollioris indulgentioriſq́; ſub muliere turbam tæderet,illudq́; mox ad accipitrem tanquam natura & ſexu ferociorem tranſtuliſſe:porrò accipitrem imperio in columbos accepto,planè virū ſe erga illos demonſtraſſe, aſſultu,raptu,laniatu,qualem morem in hunc vſq; diem poſteri accipitris obtinerent in obuias columbas alis & vnguibus inuolantes, easq́; diſcerpentes. Ne quid igitur ſimile columbarum ex mutatione magiſtratus Boiemis eueniat, ipſis quàm maximè intentis oculis, re adhuc integra eſſe videndum, ne poſt rem malè actam,ſerò facti pœniteat. Cum per hæc quoq; ſurdis narraret fabulam,iamq; inſuper metueret ne arbitrio concionis princeps,qualem ipſa minimè cuperet,declararetur(talis verò erat qui Caurimenſi vico præfuit,proximus dignitate à Crocco) orare inſtitit, vt dijs potius quàm hominibus authoribus,vir aliquis in Boiemia Princeps crearetur. Orationi aſſentientes reuerti poſtridie omnes ad audiendum oraculum, quod dij per nocturna ſacrificia propitiati de futuro Principe ædiderint,iubet.

Seditio aduerſus Lybuſſam.

Apologus ſimilis Aeſopico de ranis petentibus abs Ioue regem.

Deo auctore principes creandi.

HISTORIAE BOIEMICAE. LIBER SECVNDVS.

POſtridie mane ad horam reuerſis omnibus(excitauerat enim per tempus omnes deſiderium cognoſcendi Principis, quem fata Boiemis deſtinaſſent) Lybuſſa in medium eorum cum puellis progreditur, & an pridianum mentis rigorem flectere viri nollent,principio interrogat. Reſpondentibus,nolle, tum deinde illa,quod bonū ait fauſtumq́; & fœlix ſit. Dij mihi maritum, vobis Principem dant, Premiſlaum nomine. IIII. Obſtupefacti ad nomen & hominē ſibi ignotum,rogant Lybuſſam,vbi nam gentium vir illc virā coleret? Virum eſſe indigenam Lybuſſa reſpondet,& ſi præterea fortunā quoq; viri ſcire cupiant, planè eſſe colonum & ruſticum. Cæterùm vtriuſq; rei cauſa Dij eſſe gratiam habendam,prioris,quòd oues vernaculas domeſtico paſtori, nō autem lupo externo committendas decreuerint:poſterioris,quòd ſummum honorem ad infimam eoq; minus inſoleſcentem hominis ſortem tranſtulerint, eidemq́; conceſſerint facultatem per ſortes futura prædicendi. Eius adeo hominis ſi maturo conſpectu perfrui concupiſcerent, maturè eſſe deligendos legatos, qui illum adeant,principemq́; conſalutatū in arcem Vicegradum deducant. Deligunt continuò legatos viros primores decem,quibus ad Lybuſſam adductis,oſtendit eis Lybuſſa equum ſuum,inſtrato & ſella conſtratum,mandatq́;, vt decem equum ſua ſponte vadentem legati tanquā comites aſſectarentur, de via in nullam partem deflectentes quoad peruenerint ad aratorē ad menſam ferream prandentem. Quo demum viſo ſalutatoq́;,iniungit vt eundem aratorem Principem appellarent, indutumq́; purpura & calceis quos dabat,vt rectà in arcem Vicegtadenſem adducendum curarent. Legati manda-

Premiſlaū & maritū & poteſtatis conſortem aſciſcit Lybuſſa.

Premiſlus arator equi Lybuſſæ indicio deprehenditur.

tis Lybuſſa acceptis, equi veſtigijs inſiſtūt quacunq; præiret, nec iam ſine tædio, quippe paulò minus quinquaginta millia paſſuū pedibus emenſi erant, cum ecce tibi equus, vt eſt venrū ad ripam fluuij Belinæ, quo loco pagus Stadicius viſirur, ſubirò ſe de via in agrum conuerrir recens tunc & pro meliori parre proſciſſum, pergitq́; recto gradu ad ararorem, ac proximè accedens, poplires ei vnà cum ceruice, quaſi venerabundus ſubmirtir. Sedebar immotus arator in ſtiua, atrumq́; panem & caſeolum de vomere, menſæ vicem fungente ſuſtollens arrodebat, tanriſper, dum legati mandara Lybuſſę exequerentur, cumq́; Principem conſalutarent: inde confeſtim exurgens, ſtimulum colurnum, qui iuxta aratrum iacebat arripit, vaditq́; ad boues ſuos, qui proximè paſcebantur ambo candidi, niſi quod maculis fuluis alicubi aſperſi fuerunt: eos boues ſtimulo illo exſtimulat, faceſſire hinc dicens ſudoris laboriſq́; ſocij, retroq́; vnde veniſtis prorinus deuoluamini. Atq; illi repenre ambo ex oculis in tenuem euaneſcunr auram, mox ſtimulum ipſum plantæ modo in terram pangir, qui puncto item temporis in Corylum coaluit, rernis ramis frondentem, quorum duo illico exaruerūt, at tertius nuces etiam auellanas oſtendit.

Præſagia de incremētis & duratione imperij Bohemici.

Ab his tandem præſtigijs ad legatos verſus, cedamus inquir, pareamuſq́; numinibus ab aratro nos ad ſolium principale vocantibus. Quàm vellem tamē, cuperemq́; vt paulò ſerius huc adueniſſetis, tum videlicet, cum veruactum exaraſſem, maiora omnino tunc imperij olim incremenra forent, etiā ſi præſentia boni conſulere iure optimo debeamus. Quo finito veſtirū obſoletum ruſticanūq́; deponit, ac ſe purpura & calceis à Lybuſſa miſſis induit, lautiorq́; iam inde equum conſcendir, Vicegradum iturus ad celebrandas nuptias, & ad capeſcendum in Boiemos imperium. Cum paulùm proceſſiſſet, hei mihi, inquit, manticulam in qua obſonium inerat & carbarinas quibus calceatus eram, charas mihi exuuias, mecum auferre oblitus ſum, redeat oro vnus aliquis in agrum & ad me vtraq; referar. Qui retulit, quid eſt, inquir, princeps, cur tanti tu æſtimes vilem perulam & agreſte calciamentum, abijcienda mea opinione vtraq; potius, quàm oculis alicuius ingerenda, niſi rideri ob hæc à

Agathocles fictilibus cœnabat.

ſpectatoribus, quàm celebrari mauis? Immò celebrabor per iſta inquir, magis, quàm deridebor, ſi fortunę meę ad poſteros monumentū reliquero, quo ſubmoniri ſucceſſores principes, minus olim intumeſcanr. Valde enim inſolens princeps fuerit, quiſquis crepundijs originis ſuæ tam agreſtibus cōſpectis, tumorem animi & inflationē non ſepoſuerir. Caprus ram tēpeſtiuo reſponſo legarus, pergit inter eundum cætera exquirere. Quorſum videlicer prodigia de bobus, deq́; ſtimulo tenderēt. Illud, reſpondir, ad gloriā ſuam pertinere, quod à bobus ad equos, vt dicitur, tranſcenderit, hoc ad filios quos habiturus eſſet. Vt enim duo rami ex ſtimulo prognati ſtatim aruerunr, ita olim fata duos ſibi filios oſtenſura eſſe tanrummodo, ac mox è medio ſublatura. Tertium tantummodo non ſolum ad lætas frondes, verumetiam ad vberes fructus prouectum iri. Et ſi veſtro, inquit, inreruentu arario non fuiſſet inrerrupta, ſed abſolura, fururum ſimul fuiſſet, vt ſtirps mea virilis nunquā apud Boiemos exareſceret. Nunc multa quidem ſæcula illam eſſe duraturam, ad poſtremū ramen

Poſteritas Premyslai quamdiu duratura.

occaſuram, cum nepos vltus fuerit auum. Poſt has ſimileſq́; verborum ambages arci Vicegrado appropinquantibus, viri Boiemi, qui ad Lybuſſam venerunr, magnò alius alium anteuertendi ſtudio obuiam procedunt, ac pro ſe quiſq; gaudium aut officium oſtentant: pari animi alacritate Lybuſſa eundem excipir, nuptiaſq́; pariter, vr dignum fuir, apparar: atq; ira quod nulla ratione, nullaq́; perſuaſione conſequi potuit, in arte & præſtigijs conſecura eſt, vt imperium in viros mulier continuaret, vocabulum tanrummodo principis inane Premislao relinquēs, ipſa vim poteſtaremq́; imperij ſibi perpetuò vſurpabat. Et quoniam parum laxè pro magnificenria habitare in arce Vice-

grado

grado ſibi videbatur, ad vrbem in loco arci propinquo edificandam animum adiecit, ipſaq; conſtituendis mœnibus & domibus areas atq; fines definiuit, iuſſitq; prima ædificij exordia architectos ſumere eo loci, quo vir quidã colonus dedolaret ſibi caudicem. Vadunt architecti mœniũ fundamenta deſignaturi, inciduntq; in colonum, ramos de trunco deſecantẽ, cum vnus aliquis ex illo architectorum numero rogat, quidnam ex trunco adeo curtim detruncato effingere pararet? reſpondit ille patrio ſermone, prah, id eſt limen, ſe ſibi ad hoſtiolum ſuũ fingere, quo ad Lybuſſam relato, illa nomen vrbi Praha indit, ac ſic inter eos qui circumſtabant differit.

Praga ortus, etymon & augurium.

Quantumuis ipſum limen res contemnenda eſſe videatur, efficit tamen nõ rarò vt magni principes impactis in limen pedibus, læſos ſe eſſe querantur, ita ſperarent fore, vt maieſtas & potentia huius vrbis, vel ipſos olim reges hoſtilia in eam parantes ſit offenſura. Accedet & hoc vrbis maieſtati, quod duos habebit præſides, quorum vterq; ſuo cœlũ diuino capite cõtinget. Videre enim mihi viſa ſum, inquit, geminos oliuæ ramos ad aquilonarem vrbis partem diuinitus enatos, quorum ſublimitas vſq; ad ſydera pertenderet. Certam quidem ſpem omnes qui aderant animo præſumpſerant, ita videlicet olim fore, vt prædiceret Lybuſſa, ſed nemo tunc intelligebat quinã illi tam inſignes viri eſſent futuri. Poſt aliquot ſæcula tandem documentis apparuit viſum tale, vaticiniumq́;, diuum Venceslaum, diuumq́; Adalbertum prænunciaſſe, quorũ alter Pragæ vt princeps, alter vt Pontifex præfuit, atq; ambo in cœlum atq; inter numina cœleſtia relati ſunt. Tres filios Lybuſſa Premislao enixa eſt, ſed duo præmatura occubuerunt morte: tertius vtriq; parenti ſuperſtes fuit. Paulò ante obitum ſuum Lybuſſa diſcreto per ordines populo, nobilibus quidem magiſtratus atq; honores capiendi poteſtatem fecit: colonos verò & opifices intra ſuam quemq; eorum pelliculam continere ſe iuſſit.

Mors Lybuſſæ. Repub. prima conſtituta.

Obijt autem in arce ſua Lybus, ibidemq́; ſepulta eſt, cuius obitu cura adminiſtrandæ reipublicæ tota ad Premislaum eſt deuoluta, virum pariter ſuperſtitioſum, vt vxor fuit, eademq́; ſuperſtitione, qua vxor populum regentem, niſi quòd paulò ille agreſtius. Erat inter alumnas Lybuſſæ puella quædam Vlaſta nomine, præſtigiarum patronæ diuinationumq́; conſcia peritaq́;: cuius tutelæ Lybuſſa moritura puellás, quas in gynecæo habuit, vnà cum ipſa arce Lybus commendauerat.

Vlaſta amazon muliebrẽ dominatum inuehit.

At illa arcis tutelam indepta, ex ea aſpirare ad altiora cœpit. Itaq; apparato ad certum diem feſtiuo in arce conuiuio, eodem ſimiles ſtudij audaciæq́; viragines inuitat. Vbi finis edendi factus eſt, amotis arbitris, Vlaſta ſic ſocias puellas adoritur: Doleo, inquit, meam, veſtramq́; omnium vicem, quòd non perinde vt dignitas noſtra poſtulat, ius noſtrum contra viros obtineamus, nimium videlicet à morte Lybuſſæ in ordinem à viris redactæ, quaſi ſimul cum Lybuſſa omnium aliarum mulierum virtus interijſſet, cum ego hîc non paucas diſcipulas adeſſe videam, magiſtra etiam Lybuſſa præſtantiores, ſed nec ego libenter ceſſerim eidem Lybuſſæ de arte, quam de illa didici. Si igitur vna Lybuſſa ingenio, artificioq́; tantum potuit, vt viros ſub iugum ſuum mitteret, quid illis fiet poſtea, ſi nos ſimul omnes aduerſus eoſdem viros, pro dignitate priſtina recuperanda conſpirauerimus? Nec eſt quod ruſticum Principem timeamus, rus enim ille merum olet, nec alia ei maior, quàm de rure cura. Vos modò mihi dextram in hoc date, ne me néue cauſam veſtram, quouis metu obiecto prodatis, ſpondeo fore, vt breui in viros imperium recuperetis. Dant dextras, oblatamq́; ab Vlaſta potionẽ medicamento odij in viros temperatam, ordine delibant, remanentq́; ibidem ſtatim complures, quæ inuitatæ aduenerant, ſeq́; equeſtri & pedeſtri, atq; aliorum militarium operum meditatione exercẽt. Inter hæc Premislao dormienti ſpecies puellæ per ſomnũ obiecta eſt, dextera pateã gestantis, eamq́; Premislao propinare geſtientis, quã cum ille

Somnium Premyslai ominoſum.

accipere abnueret, puellam viſam eſſe ſanguinem ex eadem patera in terram
fundere,malaq́; multa capitibus virorum canere. Cōſternatus tali inſomnio
Premislaus,cœtum virorū ad ſe euocat,præmonetq́; ſaluti ſuæ, rerumq́; ſua-
rum vt cuſtodes eſſe vellent diligentiores , ingens enim exitium eis à puellis,
imagine , quàm pet quietem vidiſſet, denunciari. Ibi aliqui riſu,aliqui conui-
tijs etiam,dicta Ptemislai inſomniaq́; proſequi , pars verò puellis inſuper ap-
plaudere,quòd vitilia munia fœmineis miſcerent. Quo Vlaſta accepto,maio
ra indies infeſtioraq́; tentare audet, ac modò greges in agris infeſtare, modò
per vias obuios ſpoliare, modò ipſos agros populari,prædasq́; omnium in at-
cem agere,vitis etiam tum cuncta iſta,vel diſſimulantibus,vel negligentibus:
donec negligentiam eiuſmodi incnriamq́;,atrociſſimum facinus conſilio V-
laſtæ immani commiſſum viris excuteret. Inſtruxerat rurſus in arce conui-
uium Vlaſta ,iamq́; non cœlibes modò puellas , ſed ipſas etiam matresfami-
liâs, quibus non admodum cum maritis conueniebat,ad id incundum inuita

Coniuratio mulicbris. uerat. Poſteaquam ſatis ex largiore cibo potuq́;conuiuium calere viſum eſt,
interrogat Vlaſta nuptas,liberæ an ſeruę viuere mallent?libertatem præferen
tibus,inſtare eadem multis verbis,fomitemq́; odij contra maritos illis ſubmi-
niſtrare,quoad vſq; intelligeret tanto eas furore,quanto cupiebat in maritos
eſſe incenſas:ibi cōſilium deinde ſuum aperit,noctemq́;vnam omnibus præ-
ſtituit,qua ſomno ſopitos interficiant maritos,imperatq́; vt cæde perpetrata
ad ſe cum ſpolijs maximè equorum & armorum mox reuertantur. Quod vbi
eſt factum,attoniti inopinato parricidio affines cognatiq́; & amici cæſorum,
ad principem cum armis adfluunt, exiſtimantes,promptum illum tanti ſcele
ris vltorem ſe inuenturos:at ille fatis ſe impediri quo minus feſtinaret, ad exi
gendas de mulleribus pœnas, ſed & Ipſis affinibus impendere exitiū dicebar,
ſi per ſe vltionem ptoperarent. Tum verò non contemptus modò,ſed ingens
inſuper indignatio aduerſus principem fuit,quaſi miſerias,necem deploran-
tium,ludibrio etiā magis,quàm auxilio dignas putaret. Igitur per ſe,ſine prin
cipe cōglobantur, vaduntq́; indignabundi, pœnas de puellis exacturi:& qua-
cunq; incedunt obuios quoslibet agmini ſuo aggregant ,eratq́; agmen abſq;

Vlaſta prodit in aciem. certo duce & ſignis, prorſus inconditum . Contrà Vlaſta per turmas compo-
ſita venerat,primæ turbæ Milada,ſecundæ Hodeca,tertiæ Suatana,quartæ Ra
deca,præpoſita fuit. Ipſa Vlaſta cum reliquis agmen claudebat.Cœpro pręlio,
viri pauliſper impreſſionem ſuſtinuerunt, mox procella equitum à fronte &
à latetibus circumfuſi in medio turpiter ſunr cæſi. Ferunt Vlaſtam ſua manu
ſeptem viros validos interfeciſſe, tantumq́; ſui metū à victoria illa ſuſcitaſſe,
vt cæteri ſuperſtites viri multomagis de petendis inducijs , quàm de bello in-
ſtaurado fuerint ſolliciti, interimq́; & tributa Vlaſtæ pendebanr. Induciarum

Aſylum muliebre. tempore Vlaſta tumulū ad Vultauiā flumen è regione Vicegradi ſitum occu
pat, illoq́; foſſa, aggere, & ſæpibus communito, aſylum mulieribus aperit,ac
paulò mox affluente mulierum copia,arcem ibidem ædificat, appellatq́; De-
uinam,(quo vocabulo vernacula lingua puellæ cognominantur) vt inuidiā
declinaret,quæ ſine dubio exortura erat,ſi ſuo priuatoq; potius,quàm cōmu-
ni omnium puellarum nomine arcem inſignijſſet . Vaſta tunc, incultaq́; cir-
cum illam loca erant,& ſi qui agri frumentarij propius apparebant,eos colo-
ni puellis infeſti,arabant,frumentumq́; ſupprimebant,ne emendi illius pote-
ſtas puellis fieret. Vt igitur ſenſit Vlaſta ſe arcem ſine commeatu tenere diu-
tius non poſſe, rumpendas ante tempus inducias differit,niſi ante tempus fa-
me mori,quàm per ſocietatem viuere mallent . Decernitur ſtatim ab vniuer-
ſo cœtu puellarum,vt traiecto Vultauia flumine in proxima principis horrea
& armenta impetus fiat. Abripiebantur penè in conſpectu principis frumen-
ta ex horteis,gregesq́; ex agris abigebantur,vel non auſo illo,vel nolente vim
puella-

puellarum arcere,quaſi fata ei nondum fauerent.Eo promptius Vlaſta pergit
inſuper ire aduerſus amicos principis,vt agros eorum populetur,prædas agat
pecorum,& colonos in ſeruitutẽ adigat,miraturq́; non plus animi illis,quàm
principi ad reſiſtendũ adeſſe.Soli ſupererant iuuenes audaciores,qui interdũ
poſtremum puellarum agmen,globis aſſilirent,lacerarentq́;. Illis in hunc mo
dum inſidias Vlaſta inſtruxit. Componi iuſſit literas nominibus puellarum
forma præſtantium ſubſcriptas, quæ ſe maritandi deſiderio teneri, nec niſi v-
nam Vlaſtam ſibi obſtare,quo minus deſiderio potiantur,aſſimularent. Hanc
capi aut tolli facilè poſſe,ſi complures armati nocte illis conſtituta propius
arcem accedant, eamq́; vnà cum domina à ſe illis traditam accipiant. Lectis
huiuſmodi literis iuuenes,amoribus perſequẽdis,quàm dolis effugiendis cu-
rioſiores,præſtitutã noctem bene multi conueniũt, & vſq; in veſtibulum ar-
cis ſine iniuria intromittuntur: progreſſi vlterius,alij corũ de ponte præcipi-
tes, alij poſt veſtibulum neci dantur,ſine vllo ſolatio vltionis, quia per cœcas
tenebras vlciſci non licebat.Luce orta, primus huius cædis nuncius ad Styra-
diũ, præcipua authoritate & gratia apud principem inſignẽ peruenit,quo ille
vehementer permotus in conclaue Principis irrumpit, & vincente pudorem
dolore,Quid eſt(inquit) Princeps,quod iam amplius expectes,ſi te neq; parri
cidiũ muliebre in maritos cõmiſſum,neq: ſtrages nuper tot virorũ; neq; hac
nocte totidem penè iuuenũ,ad vindictam ſumendam haud cõmouet?an non
cogitas,quo loco ſis?quàm ſuſtineas prouinciam? nõ certè eam,vt hîc ſedens
ariolum nobis agas,ſed ne nos conſilio in periculis,auxilio in prælijs, vindictà
in ſceleribus admiſſis deſtituas:quod niſi nunc feceris, teq́; à torpore,quo ni-
mis diu intorpeſcis excitaueris,ſcias forè,vt quos tu in præſens deſeris,ab eiſ-
dem mox,vt deſerare.Poſt hæc dicta abire parantem,retinet princeps,togatq́;
ne ipſe etiam Stiradius vltro ſibi malum accerſire velit; ſatis reluctando, nec
expectando dum illa ſuo decreto,tẽpus vindictæ conſtituant.Rogat ille viciſ-
ſim Principẽ,vt deſipere deſinat,ommiſſoq́; vano augurio,certa ac ſibi ſuiſq́;
conducibilia,cum ratione vt perſequatur.Porrò Vlaſta à coryceis ſubauſcul-
tantibus, quos mercede corruptos in aula Principis habebat, edocta, quàm
malè Stiradius in puellas animatus eſſet, vi aut fraude quàm primum tolle-
re eum ſtatuit. Prior occaſio componendæ fraudis aduenit, quam hac ratio-
ne compoſuit: Certior facta daturum ſe eſſe in viam Stiradium; vt litibus
quarum arbitrium ſuſceperat, finem imponeret. Ad proximam ſyluam, quà
ei fuerat eundum, puellam elegantem, cui Sarca nomen, arbori alligat,iu-
xtaq́; laguncularn mulſi plenam,& corniculum venatorium ſuſpendit,mon-
ſtratq́; cætera,quemadmodum videlicet illam aduerſus Stiradium eſſe opor-
teat ſubdolam. Introeunti ſyluam Stiradio, Sarca voce clariore quiritari,o-
pemq́; implorare incipit: ad cuius vocem, cum vnus comitũ de via deflexiſ-
ſet,ac mox reuertens Stiradio renunciaſſet,virginem eſſe adoleſcentulam, &
niſi ornatus fallere,genere non ignobilem,quam neſcio quis ad arborem lo-
ris deuinxerit. Non temperat ſibi Stiradius,quin ipſemet ſpeculator adeat,vi-
ſaq́; adoleſcentula loramentis circum arborem obligata, authorẽ injuriꝗ re-
quirit. Hîc illa lachrymabunda ad quemnam alium (inquit) mi domine, hæc
iniuria,quàm ad Vlaſtam illam mulierum crudeliſſimam eiuſq́; comites per-
tineat? Cum quibus ego, quia ſceleris ſocietatem contra viros nullo pacto
inire volui,multis prius cõuitijs & probris malè accepta,deinde ad hoc,quod
vides,exemplum,arbori circumligata ſum,ſagittis niſi interueniſſes peritura:
nam in hoc iam arcus intentos nonnullę habebant,vt in me tela torquerent,
ſed ſimulac hynnitum atq; ſtrepitum equorum tuorum audiuêre, continuò
illæ ſe in pedes dederunt,tanta feſtinatione,vt & hanc lagenam,& hoc cornũ
quod in arbore cernis ſecũ auferre oblitæ fuerint.Fac igitur mi domine,vt te

Stratagema in adoleſcẽtes amatores.

Stiradius Principi ignauiam exprobrat.

Stiradius dolo circumuentus immane fœminarũ ſubit ſupplicium.

miſereatur puellæ indigna ferẽtis, indigniorâq; mox laturæ ſi periclitanti per tempus non ſubueneris, meq; parentibus meis non reſtitueris. Tanta per hęc miſeratione Sarca Stiradium impleuit, vt ſuis ipſe manibus nodos funium, quibus illa retrorſum innodata fuit, reſolueret. Tum perfida Sarca, repente, vt eſt vinculis ſoluta, in terram velut impos animi prouoluitur, ac paulatim deinde animum recolligens, ſeſeq; attollens, laguunculam depoſcit, quaſi vires corporis ſorbitiuncula mulſi recreatura, nec tamen ipſa quidquam exſorbet, ſed mulſum medicatum Stiradio exhauriendum propinat, intereaq; dum is poculo indulget, ipſa cornu inflato concinit. accepto ſigno fraudis conſciæ puellæ, ſubitò è latebris in comites Stiradij effunduntur, ac partem eorum concidũt, partem fugant. Dein Stiradiũ ex potione venefica tam mente quàm corpore velut attonitum inuadunt, rapiuntq; ad ſupplicium, quod tota peragitur, horrendum, atq; proximè arcem Vieegradum, confractum membratim corpus, & radijs rotarum inſertum conſtituunt, vt ex conſpectu horrendi

Sarca ſylua à perfida puella cognominata.

ſupplicij dolor principi increſcat. Sylua illa, in qua Stiradius interceptus fuit, in hunc vſq; diem Sarça vocabulum à puella inſidiatrice retinet. Ac ne quod exemplum ſæuitię muliebris in ipſarum imperio deſideraretur, ſæuitiem aduerſus teneram quoq; ætatem crudeliter diſtrinxerunt, pueris & adoleſcenti-

Sæuitia in infantes.

bus, quoſcunq; nactæ erant, dextræ manus pollices amputando, dextroſq; oculos eruendo, ne poſtquam in viros adoleuerint, gladios commodè tractare, neúe in arcũ aciem intendere poſſent. Hinc tandem à veterno excitatus Premislaus ad referendam Vlaſtæ gratiam cœpit aduigilare, placuitq; ijs illam

Sic ars deluditur arte.

artibus per dolum & inſidias adoriri. Igitur certum ad illam hominẽ allegat, qui mitti ad ſe fide publica vnam è ſodalitio puellam ſecretorum Vlaſtæ maximè conſciam poſtulet. Venit Milada, ea coram queritur princeps, ſe iam pridem tædio dominandi affici, cum ipſa quoq; ætas & tempora ſibi fuiſſent ad dominandum accommodatiora. Nunc ſenem atq; identidem languentem quomodo non tædeat eius dominationis, quæ laborum atq; periculorum ſit plena? ſibi igitur locum paratũ eſſe & promiſum, vbi ocioſus priuatusq;, ſi per Vlaſtam licuerit, cum ſuis tranſigat. Cæterùm de arce Vicegrado, quæ imperij in Boiemia ſedes haberetur, ita ſecum ſtatuiſſe atq; decreuiſſe, vt illam ſua ſponte ad Vlaſtam transferat, nihil addubitans, quin Vlaſta beneficij huius memor, ſenem ſe iniuria omni & calamitate vnà cum filio adhuc impubere prohibeat. Laudato Principis, confirmatoq; conſilio, Milada ad dominam redire feſtinat, vt lætiſſimo illam nuncio ſtatim adimpleat, horteturq;, vt cœlitùs oblata munera plena ſtatim manu capiat, dilationem enim obeſſe, quàm prodeſſę ſæpius. Arridens Vlaſta, iubet Miladam ea quæ hortaretur, exequi, ac poſtridie mox cum delecto puellarum globo ad Premislaum reuerti, vt poſſeſſionem arcis Vieegradenſis ab eò acciperet, ſimulq; ſponderet Vlaſtam in locum patris ſibi Premislaũ ſumere, nec ſecus filium eius, quàm fratrem ſuum curæ ſibi perpetuæ futurum. Redijt igitur Milada, multis ſtipata puellis in arcem, expoſitisq; Vlaſtæ mandatis, concedi ſibi de arce poſtulabat. Hic valde comiter Premislaus Miladã appellat, rogatq; vt antea quàm ceſſiò

Milada conuiuij prætextu Viſſegradi iugulatur.

fiat, ipſa cum toto comitatu ſecũ prandeat. Quo impetrato, multa rurſus comitate hylaritateq; inter prandendum illam permulcet, vſq; dum ſibi videretur tempeſtiuum eſſe, deſtinatas inſidias perpetrare. Tum ipſe de menſa aſſurgit, quaſi ad purgandum, ſiſtendumq; narium ſanguinem, quem ſibi largius profluere aſſimulabat, re vera, vt ſignum daret armatis ad irrumpendum ex latebris, conficiendumq; ſanguinarias puellas eodem genere leti, quo ipſæ nuper iuuenes, fraude ad ſe illectos cõfeciſſent, cæde nimirum, & præcipitiò. Extra vnam ancillam, quæ cuſtodiendis equis relicta, & mox inter primũ tumultũ elapſa erat, cæteræ omnes chlamidibus nudatæ, vel feneſtris deiectę, vel

ferro transfoſſæ ſunt. Celeriter in tanta vicinitate ancilla, quæ fugerat ad Vlaſtam cum triſti hoc nũcio peruenit. Poſcit ſubito Vlaſta equũ & arma, iubetq́; ſocias item puellas repente armari, & quà breuiſſimus per Vultauiam tranſitus eſt, illac trãſire. Cum propius rotam, in qua Stiradius nuper pendebat, acceſsiſſet, erumpit cõtinuò ex arce virorum agmen, equis, & clamidibus puellarum, quæ occiſæ erant, ita exornatũ, vt primo eorũ aſpectu dubitare cœperit, an vera de nece puellarũ ancilla renunciauerit, ſed vbi ex propinquiore loco, fraudem ſubeſſe virorum perſonatã cognouit, ſolita in viros rabie fertur. Cæterùm, vis maior penes viros, quàm penes puellas fuit, libenterq́; viuam Vlaſtam intercepiſſent, ſed nequaquã viua capi potuit, tantũ animi ad tuendum ſe, nec aliter quàm pugnando occumbendum ſuperfuit. Occiſa Vlaſta, cædes inde nõ pugna fuit: Ita à præpoſtero noua Amazonũ erubeſcendoq́; imperio; Boiemi poſt ſeptimum tandem annum ſe vindicarunt: Ac ne quis muliebres pugnas, vt rem vanam fictamq́; derideat, ſciat antiquiſſimum morem in Sarmatia fuiſſe, autore Pomponio Mela, vt fœminæ cum viris bella inirent. Idem enim Mela, arcus inquit, tendere, equitare, venari, puellaria penſa ſunt, ferire hoſtem, adultarum ſtipendium eſt, adeo vt nõ percuſſiſſe, pro flagitio habeatur, ſitq́; eis pœnæ virginitas: Vt Spartanos ſileam, apud quos ſimiliter virginibus paleſtra, eurotas, ſol, puluis, labor, militia, in ſtudio fuerunt, prodente Cicerone. Atq; Plato ipſe, nónne artes gymnaſticas, & res bellicas æquè mulieribus, atq; viris in ſua republica attribuit? ne quis nimis barbarum morem, virgines arma tractare autumet: Sed vt redeamus ad Premislaũ, ſublatis è medio tumultuoſis puellis, magna inde tranquillitate principatum inter viros vſq; ad mortem adminiſtrauit, primusq́; repertis argenti metallis, argentarias in Boiemia coluit. Moriturus, proferri ex arcula ſua mantleã, & carbatinas, quaſi inſignem aliquã ſupellectilem, atq; in loco religioſo ſeponi iuſſit. Non temere alias promendam; palamq́: ſpectatoribus oſtendendam, niſi in comitijs, creando principi habendis: Cuſtoditaq́; eſt ſolemniter extrema eius hæc voluntas, non ſolum à profanis principibus, ſed deinceps etiam à Chriſtianis regibus, vt eo videlicet die, quo inaugurabatur Rex, vnà cum ipſa corona & ſceptro aureis, vilia hæc quoq; inſignia, ſacrorum miniſter ad aram inferret, Regi illa ob oculos commonendi gratia obtrudens, vt primæ ſuæ originis memor fortunam reuerenter haberet Sed vt pleraq; alia antiquæ conſuetudinis non ſpernanda exempla; ſic huiuſce moris vſurpatio paulatim exoleuit. Deceſſit Præmislaus ſucceſſore filio Nezamislio, quaſi tu dicas, hebeti, nulliq́; excogitationi idoneo. Is igitur, vt nomini ſuo reſponderet, nihil ipſe ſuo ingenio excogitare, nihil ſua induſtria efficere potuit, ſed quicquid ageret id alieno præſidio agebat. prorſus vt ſolis auribus ſapere eum diceres. Et ſi diuinare eſt, (vt Auſonius dixit) nomen componere, quod videlicet ſit morum & ingenij futuri indicium, egregius certè vates haberi debuit Premislaus, qui filio rerũ ſuarum incurioſo vocabulum Nezamislij, id eſt Epimethei, indiderit, cum ipſe tanquã prouidus nomen Promethei poſſederit. Etenim quem Prometheũ Græci, cum Boiemi ſua voce Premislaũ appellant, rurſus quem illi Epimetheũ, Boiemi Nezamislium dicunt Hic tamen ob patris memoriam, fauorem ordinum obtinuit, atq; ab illis more ſolenni in arce Vicegradenſi princeps cõſalutatus eſt, indigniſſimè ferente vicino, qui oppidũ Gurimenſe tantum non Principis titulo poſſidebat. Se enim, quàm Nezamysliũ digniorẽ eſſe ad ineundã legitimi principis dignitatem exiſtimabat. Impetu igitur in agros Nezamislij ſemel iterumq́; facto, magnas inde prædas agebat, ſperans futurũ, vt ille, metu bellorũ conſternatus, de loco cederet, vitam priuatam amplexus. Quod poſtquam fieri non videt, maleſacere pergit, hancq́; maleficij cauſam prætendit; quaſi pater Nezamyslij, pagũ quendam attrectaſſet, ſibiq́; vendicaſſet, qui pri-

Vlaſta præliãs occumbit: vnà excuſſum eſt puellare iugũ.

Metallorũ indagator Premyslaus.

V.

Nezamislius F. Epimetheus, pater verò Prometheus.

Gurimenſis emulus.

dem in ius, ditionemq; Gurimenſem conceſſerat. Prouocauit ad iudiciũ
Princeps,ſed æmulns prouocantẽ ridebat,ludebatq;. Veniunt tandẽ vltro no-
bilium primores ad ptincipem conſilij inopem,ei ſuadentes, vt duce & milli
bus lectis ferociam Satrapæ contundat,& rebellem vel ad officium,vel ad pœ
nam pertrahat,ſe quoq; cum ſuis affuturos, vbi adeſſe illos voluerit. Ad locũ
cui Styrhow vocabulum,copiæ ſunt contractæ,præliumq; ibidem atrocius
initum,quàm vt iniri in tanta hominũ paucitate debuerit, inrer affines & co-
gnatos,interq; cines nuper in Boiemia,velut in vna ciuitate coalitos. Nam o-
mnes,qui in prima acie ſtabant,occiſi ſunt,numerus virorũ amplius quadrin-
gentorum,victrice tamen acie ptincipis,cæteri aut vulnerati,aut elapſi,aut ca
pti. Inter captiuos,belli quoq; concitator,& author fuit, aliquandiu latitans:

Plectitur Gurimenſis.

dein cognitus,& ad ptincipem deductus,quẽ ille aſpicere dedignatus eſt. Cæ-
terùm Duci certaminis poteſtatẽ dedit ſtatuendi de illo pro arbitrio ſuo: Dux
falce ferrara,nare & auriculis deraſis amputatisq;, cum magna ignominia di-
mittit incolumen. Pax inde tranquilla fuit,ſed non ocioſa, nobilitate plebeq;
occupata in ædificandis nouis ædificijs,arcibusq; & oppidis, aut ſylnis radici
tùs exſtirpandis,agrisq; inarandis. Affulſerat ſimul & ſpes ſalis inueniendi,quo
planè Boiemia caret,iamq; inuentus fnit fons aquis ſalſis ſcaturiens,ad quem
multæ operæ,ſalis coquendi,ac noui oppidi cõdendi gratia,vndatim adfluxe-

Salinæ repertæ, inuidia amiſſæ.

rant. Durat in hnnc diem oppidum, à ſale Slana vernacula lingua nuncupatũ.
Cæterùm ſal breui tempore euanuit, vel ipſis aquis ſua ſponte factis inſulſis,
vel hominnm potius culpa, aliorum alijs inuidentium lautiorem fortunam,
qualiter tnnc Zatecenſes affecti fuiſſe dicuntur,per inuidiam Slanenſibus de-
nunciantes, ne ſalinas inſtituerent: alioqui nouũ opus ſe manu violenta in-
hibituros. Inſtant operi Slanenſes,ſecumq; aduerſarios cõgreſſos,pluſquã cen
tum interficiunt. Zatecenſes ægritudinem animi ex clade acceprã totum an-
num diſſimularũt,quo euoluto,ſuo dehinc tempore Slanenſes incautos ado
riuntur,cædunt,fugantq;,& omnes circũ ſalinas demoliuntur,obſtructo fon-
te ſalis robore lignorum,moleq; lapidum,ne qua facultas cuiquã inſtaurandi
ſupereſſet,ſimulq; oppidũ ſtatim occupant, deductis eò colonis ſuis ciuibus,
qui ex frequentia multitudinis ciuitati ſuæ oneri eſſe videbantur. Nam ex Ser
bijs gente ſimiliter Sarmatica, qui nunc Luſacij appellantur, pleriq; deſertis
in ſuperiore Luſatia iugis montium,ad plana & ſaltuoſa loca, qualia Zatecen
ſes incolunt, Lucenſes inde cognominati,immigrabant, Nezamiſlio interim
pulchrè ſecum agi exiſtimante,quòd neminẽ ſibi tam infeſtum cerneret, qui
aduerſus ſe hoſtilia apertè inceptaret. Poſt huius obitum Mnatha filius in le-

VI.

Mnatha venationibus indulget.

gitimo principatn ſucceſſit: haud æquè ac pater ingenio hebes, animoq; ſtu-
pidus,ſed neq; ille tamen quicquã amplum, atq; magnificum ad imperandũ
attuliſſe viſus, dum in venationibus ſæpius, quàm in ſerijs rebus agendis ſeſe
exercet. Tanto namq; ſtudio venandi tenebatur,vt triennio continuo poſt a-
deptum principatum,in ſeceſſu areis,largam ceruorũ,aprorum,vrſorum,atq;
aliarum ferarũ venationem ſuppeditantis,perdurauerit,cura interim ac præfe
ctura Vicegradi,atq; etiam iuriſdictionis,vni Verſouicenſium (quę tunc fami

Verſouicenſes affectant principatum.

lia dignatione cæteris antecellebat) commiſſa. Cæterùm paulò minus euenit,
quin iuxta prouerbium,ouem lupo commiſiſſe videretur, Verſonicio iampri
dem ambiente principis locum,ſi qua ſe occaſio offerret. Oblata porrò vide-
batur,alijs abſentiã principis accuſanribns & negligentiam, alijs ſolemnẽ cau
ſarum cognitionẽ deſyderantibus,ſine qua fieri nõ poſſe dicebatur,vt pacatè
ſuum quiſq;, proprieq; obtineret. Plurimis præterea ad officium principis
haud pertinere ſuſurrantibus,vt priuatas ſuas voluptates cõmunibus vtilitati
bus anteponeret. Itaq; occaſione hac ille vſus, exulceratos illorũ animos ma-
gis adhuc lingua ſua aculeata exulcerare aduerſum principẽ pergit. Nullis in

illum

illum verborum cōtumelijs parcens,ac contrà de ſe ingentia pollicens ſi prin
ceps in locum illius declaratus fuerit. Quo audito,rei nonitate qui tunc ade-
rant obſtupefacti(nec enim principis mutationē per querelas ſuas,ſed vitæ il-
lius morumq́; emendationē exoptabant)rogitant ad deliberandum eius diei
motam,poſteroq́; die manè ſe redituros ad conſultandum ſuper illo negotiò
ſpondent. Mora Impetrata,extrudunt cōfeſtim ex numero duos viros pręſtan
tiores, qui curriculo ad Mnatham currant,ipſumq; doceant quo in periculò
ſita ſit vità & dignitas ipſius,niſi prima ſtatim luce inſidijs occurrat. Adeſt ille
ad tēpus,ſeq́; Inter ſuos occultat,ne prius agnoſceretur, quàm arcē introiret.
Ibi accerſito Verſouitio,Quid hoc rei,inquit,eſt?Nónne ego te præfectū arcis
hinc ſecedens reliqui?finesq́; tibi præſcripſi, quibus intra officiū vicarium te
cōtineres?Qua tu audacia,munera inſuper principalia tibi vſurpare auſus es,
vt iſtos pro imperio ad te vocares?nouaq́; cū ijs conſilia, nouosq́; conuentus
celebrares?An quia tu principem tuū per ſummā perfidiā prodere eras prom-
ptus,iſtos quoq; tui ſimiles futuros puraſti?ignarus quod ſicut malus niſi ma
lè,ita bonus niſi benè agere neſciat. Quare vtrumuis tibi horum elige,vt aut

Verſouicenſis proditione cōperta,ſuo ſe iugulat gladio.

tuo te gladio trāsfodias,aut acerrimas proditorū pœnas palam ſubeas. Strin-
git ille protinus enſem,illoq́; in conſpectu omniū ſupplicium de ſe ſumit. Ca
dauere elato ſeniores populi Mnatham ſubmiſſe deprecantur, vt in paterna
auitaq́; arce ac ſede reſideat,vtq́; animū &voluntatē ad publica negotia admi
niſtranda,maiore quàm hactenus induſtria curaq́; conuertat,ſuiq́; adeundi li
beriorē poteſtatē præbeat. Er ſi quando relaxandi animi cupido interueniat,
vt ſe quidem darer iocunditati,ſed caueret ne venationes negotijs ſerijs ante
pòneret. Formidabiliores namq́; inſtare venationes dicebant. Hinc Gallis &

Prima Caroli Magni mentio ante quē ambiguæ ne dicam incerta ſunt tā Polorū quàm Boemorum de ſuis originibus narrationes.

Germanis,cum Imperatore Carolo,non Saxones modò,verum etiā Vandilos
& Serbios populares ſuos oppugnantibus:hinc Hunnis, gente omnibus feris
ferociore crudelioreq́; Pannoniam repetentibus. Ab omni itaq; parte vigilan
te opus eſſe principe, qui ante tempus proſpiciat, ne omnia imparatis veniāt
agenda. Approbat magis conſilium Mnatha,quàm exequitur,iterum ad eun-
dem relapſus ſeceſſum, ibdemq́; ex peſtilenti tandem lue mortuus,filio ado-
leſcentulo hærede relicto, cui Vogeno nomen (bellicum quiddam hoc vo-
cabulum perſonat) huic rantiſper datus tutor, dum poſita prætexta, virilem
togam ſumeret. Rohouitius autem Verſouicenſis erat,cui rutela illa ac planè VII.

Vogenus ac ſi dicas Martialis.

totius principatus adminiſtratio demandata fuit, opinantibus cunctis talem
in adminiſtratione officij futurum; qualis in vita priuata fuerit, in quà illi ad
ſpeciem comitatis,æquitatis,moderationis nihil deerat. Sed non temerè à ve-
teribus dictum eſt, Magiſtratus indicat virum. Id quod breui tempore appa-

Rohouitius Verſouicenſis tutor principi impubi datus.

ruit,vt ille ſimul omnia malè diu diſſimulata per vitam priuatā vitia in magi-
ſtratu profunderet, agreſtem arrogantiam, peruicacem contumaciam, ſum-
mam iniquitatem & auiditatem, qua ſuccenſus, ad patrandum vſq; cædem
intolerabilem exarſit. Senex quidam erat ordinis equeſtris,amiſſa vxore,& li-
beris,viduus orbusq́;,cæterùm opibus pollens: Hunc ſæpius captando blan-

Senem opulentum è ſublimi dat præcipitē.

ditijsq́;,& alijs illecebris venando, cum ſeſe nihil proficere videt, ad cœnam
vocat,ſenem poculis prouocat,conuiuium ad ſolis occaſum producit, ſubla-
taq́; menſa inuitat ad ambulatiunculam, poſtremò ſeductum in locum arcis
arduum,de Saxo agit præcipitem,affingens vertigine ex ebrietate correptum
ſua ſponte decidiſſe. Sed nō latent diu enormia ſcelera. Ipſe namq; paulò poſt
ſemet prodidit, dum à morte interfecti in omnes illius fortunas ſua libidine

Principē tam puberem viſſe grado excludit.

inuadit, fruſtra cognatis & affinibus lamentantibus, quoad rerum omnium
poteſtas in manibus Rohouitij erat. Properatum igitur cum virili toga, qua
cum induiſſent Vogenum proceres, fidem ei ſuam, vt principi obligant,& ad
ſedem principalem,in arce tunc Vicegradenſi poſitam deducere parant. Arci

appropinquantes, portas clauſas, quemadmodum aliâs fieri ſolebat Rohouitio abſente reperiunt. Rati itaq; eum abeſſe, pulſari magno ſtrepitu, portasq́; aperiri iubent. Ibi tandem Rohouitius de feneſtra proſpectans caput exerit, voceq́; alta exclamat inquiens, Si vt priuatus, tutelæq; ſuæ creditus Vogenus veniat, ſe vt priuatum eum admiſſurum: ſin ſecus, neq; de arce, neq; de iure ſuo cõmuni omnium ſufragio ad gubernandum regnum ſibi acquiſito, conceſſurum. Gliſcente verborum contentione, admouet quidam ſecurim, portasq́; perfringit, per quas cæteri quoq; irruperunt. Aegrè Rohouitius muro clam demiſſus elabitur, pauliſperq́; in arce quadam ſua ſubſiſtens, dum comites videlicet cõtrahit, cum illis ad Zatecenſes profugit, adijcitq́; ad dominandum vrbi animum. Quo ciues intellecto, renunciant illi, ſi ab incœpto non deſierit, ſimili eum præcipitio periturum, atq; ſenex ille, ab eo nuper præcipitatus, miſerè perijt: Non erectis vt aliâs, ſed demiſſis auriculis, ut iniquæ ſortis aſellus, iſta audiens, eijcit ſe protinus foras, locumq́; de proximò quàm poteſt ad muniendum idoneum occupat, illumq́; cæſis arboribus & vallo, foſſaq́; communit, atq; inde in Lucenſes hoſtiliter graſſatur, tanta audacia, vt ab ipſis mœnibus paſtores cum gregibus ad aſylum ſuorum latronum abigeret, tantoq́; ſucceſſu, vt quum à ciuibus plenis repente portis effuſis iam intercipere tur, clamitans ille, pugnamq́; ſuos iterare iubens, non ſolùm manus ciuium euaſerit, ſed occiſis illorum centum, & alterum præterea tantum captiuorum ſecum abduxerit. Aliquanto tamen eam rem Vogenus mitius tulit, quàm quòd legatum ſuum, contra ius Gentium capite truncauerit, caputq́; eius clam ad portas arcis Vicegradenſis in mantica ſuſpenderit: Itaq; conuocatis ad conſilium ſubditis armariq́;, & ad certum diem in armis apparere iuſſis, ipſe quoq; princeps armatus ante agmen progreditur ad expugnandum Rohouitium: qui cum à pugna, cui ſe parem eſſe non videbat, ad obſidionem tolerandam animum conuertiſſet, indignum militibus viſum, trahere ſecum iuuenem principem ad obſidium latronum. Illo igitur in oppido relicto, ipſi duabus ex partibus clauſum intra vallum Rohouitium oppugnare contendunt, irrito pluſquã vnum menſem conatu. Eruptione tandem latronum facta, multisq́; illorum interfectis, milites victores cum victis in vallum penetrant, ibidemq́; Rohouitium capiunt, & ad principem deducunt, nihil aliud rogantem, niſi carnifici vt ne traderetur. Conceſſum vt ipſe ſibi laqueum indueret ac ſe in quercu iuxta viam poſita, ſuſpenderet. In eadem paulò poſt regione, Miſnij (portio eſt Saxonum) primi externorum, ad populandum Boiemiam, remigio lintrium & ſcapharum, quas aduerſo Albi flumine agebant, irruperunt, prædas hominum atq; iumentorum ex agris Litomericenſibus ac Belinenſibus abigentes: & priuſquam oppidani ad arcendam vim aduenarum concurrerent, ſecundo rurſus flumine cum præda effugientes. Conſilium principi datum, vt proximè Albim firmam conderet arcem, ex qua inhiberi hoſtibus licentia nauigandi, latrocinandiq́; poſſet. Arci nomen Straka fuit: Sed vt canis à corio nunquã abſterrebitur vncto, niſi ei crura perfregeris, ſic tum Miſnij dulcedine prædæ capti, ad deguſtatum bolum ore ſemper hiabant. Itaq; omiſſa nauigatione, ad montes & ſyluas, ſubter quas Albis illic labitur, deflectunt, præmiſſis ad explorandum ſuis, ſicubi ſtratis arboribus aut cuſtodijs obiectis itinera eſſent impedita. Fortè in duos ſibi obuios illi incidunt, atq; vtrumq; corripiunt, cognitoq́; ex noua illa arce eos veniſſe, ambos ad Centuriones ſuos adducunt. Interrogati ſeorſim, hæc pariter reſpondent. Nudiuſtertius Præfectum arcis ad Vogenum eſſe profectum, cura arcis quinquagenario cũ quinquaginta militibus cõmiſſa, reliquã manum eſſe opificũ, quoniã opus arcis nondũ eſſet abſolutũ. Læti ex hoc ſermone Miſnij, cõtinenti agmine præuios illos ſubſequunt͂, iuſſis ita diſpenſare iter, vt circiter quartã

Fugit ad Zatecenſes.

Populatur & ſternit Lucenſes.

Legato caput præſcindit.

Laqueo vitam finit Rohouitius.

Naualis Miſnenſium prædonũ in Boemiã prima excurſiõ.

Straka arx latronibus compeſcendis extructa.

noctis

noctis vigiliam ad arcem peruenire poſſent. Inde magno tumultu, locum qui nondum obſtructus erat, aggrediuntur, opifices ſemiſomnes interficiũt: mox per milites ad reſiſtendũ excitatos, vi & ferro ſibi viam, vſq; ad quinquagenarium aperiunt, quem ſtatim captum in Miſniam mittunt, direptaq; & combuſta arce, ad vaſtandos alios pagos conuertuntur, prædamq; recuperata nauigatione, per Albim ratibus auehunt, breui tempore ad oppida quoq; expugnanda ſe reuerſuros palàm denunciantes.

Capta & direpta arx à Miſnijs.

Redierat tunc Vogenus ab expeditione cõtra Morauos facta, qui Boiemiam, ſimiliter atq; Miſnij, incurſionibus ac deprędationibus infeſtabant, ſaltusq; ſimiliter & iuga montiũ occupabant, atq; inde in pagos & colonos impetum faciebant. Quem quidem tumultum princeps interuentu ſuo repreſſit: ſed non planè compreſſit, quia nuſquã in apertum Morauus, aut in aciem deſcendere voluit. Et principem illuc reuerti res hortabatur, vbi maius periculum imminebat.

Morauos Vogenus reprimit.

Nouo igitur delectu habito, caſtra aduerſus hoſtes promouet, cum iam illi viribus Saxonum aucti, Lucenſis mœnibus inſultarent: ſed appropinquante principe obſidionẽ omittunt, ſeq; ad locum, ad quem Bilina fluuius in Albim influit, conferunt, vt ibi manus cũ Boiemis conſerant. In duo cornua hoſtes diuiſi erant, dextrum Saxones, ſiniſtrum Miſnij tenebant; contrà Boiemij vtrunque. Datò pugnæ ſigno fit acris vtrinq; impreſſio, & planè commoritura dimicatio alteris in alteros, propter mutuum odium, ſine vllo mortis metu tuentibus, neutriſque loco ſuo demigrantibus. Quo Princeps conſpecto, ſubmittit ad Cadanum, à quo etiam oppidũ Cadana vocabulum obtinet, qui ei nunciet tempus emergendi ex inſidijs adeſſe. Aduolat mox ille cum ſuis, ac latera hoſtium inuadens, perturbat illorũ ordines. non expectant amplius Boiemorum Triarij, qui fuſtuariam inire pugnam ſolent cum flagellis, quibus frumenta in areis flagellant, ſed ſtrepitu ex illorum agitatione cõmoto, haud ſine terrore hoſtes adoriuntur, plagas ingerunt, crura & oſſa cõminuunt, ac reliquos in Albim flumen agunt. Non alia antè Boiemorum pugna adeò atrox fuit, nec ad audaciam Saxonũ retundendam conducibilior.

Cadanus Saxones & Miſnij memorāda ſtrage affecit.

Ab hac cura liberatus Vogenus, intendit animũ in vltionem Morauorũ, qui paulominus ſexcentos Boiemos in oppugnatione arcis Lipnicæ occiderunt, quam arcem Moraui ſibi in Boiemia in hoc excitauerãt, vt propinquum ac tutum in illam à prædationibus in Boiemia factis receptũ haberent, illiusq; præſidio plus, quàm viribus freti, debachari graſſariq; indies magis ac magis haud deſinebãt, plurimumq; Gzaſlauienſibus incõmodabãt: Quorum querelas tam frequentes diutius ferre Princeps non ſuſtinens, impetum tandem expellendi Morauos è Boiemia cœpit, veniensq; ad Lypniciã arcem, eam exercitu circumdedit, ita vt nec introire, nec exire quiſquam poſſet. Sed neq; ea res Morauos terret, cõmeatu abundè inſtructos, & ad defendendũ ſe animo paratos. Iacula hincinde telaq; volare cœpta, ſed Morauorũ ex loco ſuperiore miſſa, rarò fruſtra cadebant, compluresq; Boiemos interficiebant: ſimiliter cadebant, qui ſuccedere vallo, foſſamq; complere conabantur.

Expeditio in Morauos.

Qua re commotus Princeps ignem iactare in ſæpes, arborumq; ſtrues, & alia ſepta lignea iubet, atque illa vento coorto ſuccenſa, repente tam validas excitarunt flammas, vt cætera quoque arcis loca, & ipſa lignea inflammarentur, ardrentque intus omnia, adeò, vt qui in arce clauſi erant dubitarent, quid peterent, quid vitarent. Præſtare tandem vnus illorum dicit, eruptione facta, vel mori potius per virtutem, quàm per ignominiam flammis torreri. Hæc dicentem, atque erumpentem, extra pauculos, qui mox intercepti ſunt, ſequuntur alij omnes in vnum quaſi globum conglobati, quia viderant diſperſos eſſe Boiemos, & ad comburendam arcem intentos: Hinc minore cũ periculo ac cæde Moraui per vacua penè Boiemorum caſtra euadunt. Mox tamen princeps quoq;, ſuos in vnum contrahit, ſimulq; hortatur, vt inſtent fugienti-

Lipnica arx flãmis abſumpta.

bus,vltionemq́; maleficiorũ & iniuriarum de illis exigant,nec prius finẽ perſe
Profligati Morraui. quendi,quàm in Morauia,faciant: Currentes (quod aiunt) incitabantur,adeò
ſua ſponte ad inſequendũ prompti erant. Quum nouiſſimũ agmen aſſecuti,
nonnullos neci dediſſent, alij ſummum collem ad reſiſtendũ capiunt. Sed ne
in loco quidem ſuperiore conſiſtere illos Boiemi patiuntur: imò dilapſos, per
Betouia ſolo æquata. ſyluas proximas, vſq; In Betouiam, arcem in Morauia ſitam,inſequuntur,atq;
inde quoq; hoſtes expellunt, arcemq́; demoliũtur. Poſthac Vogenus pacatio-
VIII. rem Boiemiam habuit. Hic duos poſt obitum ſuũ filios ſuperſtites reliquit, V-
Vneslaus & Vratislaus fratres illi principatus, huic Zatecenſis & Lucẽſis obtigit regio. neſlaum natu maiorem,& minorẽ Vratiſlaum:huic proceritas corporis,& forma principe digna,plúſquã alteri lenocinari viſa eſt. Sed vicit alter tamen ętatis prærogatiua,qua vt prior erat, partes quoq; priores in ſucceſſione principatus abſtulit. Ac ne quando fratrũ concordiam indiuiduus principatus dirimeret, ita inter illos hæreditatẽ diuidi placuit , vt ſeptentrionalis plaga,ad quam
Lucenſis ſeu Zatecenſis regio poſita eſt, Vratiſlao attribueretur,totam autem
reliquam Boiemiam Vneſlaus, tanquã Boiemiæ princeps, vt obtineret. Sorte
ſua vterq; cõtentus,fraternam inter ſe beneuolentiam colebant,mutuaq́; ſibi
inuicem auxilia præſtabant aduerſus Carolum Cæſarem, Saxones etiam tum
& Vandilos,ipſosq́; præterea Boiemos oppugnantẽ. Vratiſlao,qui prior deceſ
ſit, Vlaſtiſlaus filius,in principatu Lucenſi hęres fuit,ſicut Vneſlao,paulò poſt
IX. mortuo Creuomyſlius, quaſi tu latinè dicas flexanimus,quod à recto animũ
Creuomyslius ad mala procliuis. deflecteret ad curua & obliqua. Sic olim pertinax Cæſar Creſtologus eſt appellatus,ꝙ bene diceret,& male faceret. Deprauati autem parumq́; ſynceri animi
Creuomyſlius aduerſus Horymirium hãc memoriam ad fabulam vſq; cõmemorandam reliquit. Aunonæ fortè caritas tunc innaluerat, eiusq́; rei culpam
vulgo omnes principi aſſignabant,quòd aratores ab agris colendis, ad metal-
Fabella de Horimyrio. la effodienda transferret. Nemo tamen pręter Horymirium inuentus,qui hãc culpã principi exprobrare auderet. Huic cũ mox horrea arderent,iuxtaq́; ſchedæ eſſent repertæ cum hac inſcriptione contumelioſa. Fame pereat,qui inter
frugum aceruos famem timebat: Quas adeò ſchedas ſatis conſtabat foſſores
metallorũ ſparſiſſe Horymirio infeſtos, quaſi non ſolùm principis; ſed illorũ
quoq; lucra intercipere ſatageret. Igitur tanquã incendij reis dicã illis Horymirius ſcripſit , ſed illi conſcio principe ad dolum verſi,officinã quandam ſuã
nullius pręcij,ſua ſponte exurunt,accuſantq́; viciſſim Horymirium velut inflãmatorem manifeſtariũ. Cæteri qui cognitioni interfuerunt,ſuis Horymirium
ſentẽtijs abſoluerũt, ſolus Creuomiſlius prauo capitis ſui indicio inſontẽ damnauit. Sequitur nunc fabula,quam hiſtoriæ non inſeruiſſem, niſi adeò ſcriptis
aliorum inuulgata, fidemq́; tantã apud Boiemos adepta eſſet,vt iuxta adagiũ
veriora ijs,quæ apud Sagram acciderunt,cõtinere videatur. Ferunt igitur Horymirium poſt damnationẽ ſui precibus egiſſe cum principe, vt ſibi ante ſupplíciũ ſubeundum, inſcendere equum, quẽ inſignem habuit,ac bis terq́; intra
arcem Vicegradenſem ,portis arcis occluſis obequitare liceret:atq; illum pre
cibus tanquã ludicris & friuolis annuiſſe. Vadit Horymirius ad ſternendũ ſella
equũ,& verba quædã ei,ceu auſcultanti atq; intelligenti dicit ad aurẽ. Mox illo inſcenſo, arcem ſaltabundus perequitat,tanto equi ardore,vt impetũ illius
eques vltrà nõ ſuſtinuerit,quo ille à porta vſq; ad portã,& ab illa per muros,&
flumẽ tranſuolauit,inſeſſorẽ in altera Vultauię ripa incolumen ſiſtens,eo loci,
quo in hodiernũ diem è regione arcis Vicegradenſis pagus Zlijchow,ab aſperſione cognominatus, ſitus eſt:quoniam idẽ equus ad alterã ripã,aqua conſperſus,hoc verbo Zlijchow, vſus fuiſſe narratur, Id videlicet fabulæ defuerat,vt equus etiam cum ſuo Horymirio,cui per tempus ſalutẽ attulit,loqueretur. Nihil eſt,quod pręterea aliud hic princeps memoratu dignum geſſerit.

HISTORIÆ BO-IEMICAE LIBER TERTIVS.

X.

DEfuncto Creuomyſlio filius ipſius Neclan principatu po-
titur. Neclan autem Boiemis eſt, vir imbellis, & ad feriendū
Neclan.
hebes, vt eſſe cuneus ſolet, qui aciem gerit obtuſam, & ad
findenda ligna ineptam. Ad hunc ſanè modū, ingenio ani-
moq; degenerem, cum Vlaſtiſlaus patruelem ſuum eſſe vi
Vlaſtislaus ad principatus faſtigiū aſpirat.
deret, bello terrendum principatumq; illi armis extorquē-
dum putauit. Cuius rei gratia, armorum officinas per oppi
da ſua inſtruit, & vndecunq; poteſt artifices opificesque contrahit, atque ex
in prouiſo cum armata manu in fines Neclan populabundus inſilit, repertoq;
loco intra duos montes, nouo condendo oppido idoneo, cōdere protinus id
cœpit, atq; ex nomine ſuo Vlaſtiſlauiam vocauit. Pauore Neclan perculſus, du-
Crudelitas arrogantiæ iuncta.
os ex intimis aulicos ad patruelem legat, pacem & mutuam amicitiam oratu
ros. quos ille quaſi exploratū miſſos, cocliтes domū remittit, ſuo vtriq; effoſ-
ſo oculo. Superuenerunt mox alij, qui iratum muneribus haud ſpernendis pla
carent. Sed & illi dicta contumelioſa, minarumq; plena retulerunt. Sic oratio-
nem ſuā Vlaſtiſlao finiente, non muneribus, ſed toto principatu miſſo opus
eſſe, ſi ſuam orexim ſedare Neclan voluerit. Strictum deinde enſem per Lucen
Bellum indicit Vlaſtislaus.
ſem regionē, cum eiuſmodi edicto circumferri iubet, Vt mares omnes qui en-
ſis longitudinē corporis proceritate adæquarent, militatum venirēt, alioquin
enſe illo perituri, quicunq; illorum militiam detrectauerint. Ad hoc tam durū
aſperumq; edictum, cum maior quàm animo præceperat multitudo conne-
niret, tū quaſi de victoria futura certus, multa vana gloriabundus iactat, & in
primis pedites ad barbaram crudelitatē acuit, iniungens, vt nemini prorſus tā
in via quàm in acie parcerent, nō ſeni, non iuueni, non puero, nō puellis, quin
etiā lactentes infantes ab vberibus matrum abreptos cōfoderent, ipſis matri-
bus in hoc duntaxat in columibus ſeruatis, vt illæ pro infantibus ſuis catellos
Lucēſium poſt hanc victoriā nutrirent. Tum ad equites cōuerſus, abijcite in-
quit ſcuta, quibus in fuga & cęde hoſtiū nihil opus eſt: ac vice illorum, accipi-
tres, falcones, cæteraſq; aues rapaces in manus ſumite, vt illarū ingluuiem ho-
ſtili carne ſaturetis. Hęc ferox Vlaſtiſlaus. At Saga mulier, quam in oppido ſuo
Sagarum ænigmata fallacia.
habebat, alium prælij euentū futurum priuigno ſuo canebat, illū clàm ſubmo
nens, vt ſi domū ex prælio cruēto & infauſto ſuperſtes reuerti cupiat, eum qui
primus hoſtium ſibi ocurrerit, gladio transfoderet, atque utramq; eius auri-
culam amputaret, ſecumq; celeri curſu domū repetens, ad vxorem ſuā refer-
ret. Habuit tunc & Neclan in exercitu ſuo Sagam quoq; ſuam, quæ Aſello dijs
ſuis ad fontem quendā immolato, ſecunda omnia & proſpera diuinabat. Cæte
Torpor et ignauia Neclan.
rùm principem ignauum timidumq; ad aciem ne diuinatione quidē ſua pro-
trudere valuit: in morem enim ſoricis in conſpectu felis apparere non auden
tis, in tabernaculo illo, quaſi in cauernula ſorex deliteſcebat: propius deinde
accedente Vlaſtiſlao, atq; inſtantibus omnibus, præſentiamq; ipſius multū fla
gitantibus, Syderium à Chaynouo equitē ſtrenuum, qui æmula facie perſimi
Syderius à Chaynouo ſuppoſititius Princeps.
lis habebatur, equo & armis ſuis armat, magniſq; precibus rogat, vt perſonam
& nomen principis gerat, omneſq; ducis partes in prælio obeat, relaturus ob
iſtud officiū honores à ſe & præmia lauta. Quod eſt calcar equo ſponte currē-
ti. Hęc fuerūt dicta promiſſaq; principis ad exſtimulandū Syderiū, vt tāto vide-
licet promptius libentiuſq; iuſſa capeſſeret, atq; omnia in acie præſtaret, quæ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ducem ſtrennum præſtare oportet. Prælium in campo Turſcho commiſſum fuit, meliore ſucceſſu eorum qui ſcuta retinuerunt, quàm qui illa abiecerunt. Mirabatur ſimul & indignabatur Vlaſtiſlaus vbi vidit Neclan (hunc enim ſe vi dere putabat) quouis aliàs lepore pauidiorem, tunc in prima acie velut leonē verſari. In ipſum itaq; inflammatus, infeſtusq; haſtam dirigit. Cui haſtatus occurrit Syderius, Vlaſtiſlaumq; cuſpide transfixum, equo moribundum deturbat. Ab occaſu ducis, tanta repēte conſternatio, tantusq; ſtupor equos pariter atq; homines Lucenſes inceſſit, vt nec vltrà progredi, nec retrò pedem referre poſſent, à Saga, ſuo quiſq; loco ne profugerent, miro ſtupore iniecto affixi. Extra vnum priuignum, qui domū reuerſus, non hoſtē, vt opinabatur, ſed vxorem ſuam gladio confoſſam, & auribus truncam repetit, feroq; tandem agnouit, à nouerca nurui infeſta, hanc cædem fuiſſe procuratam, ſiquidē auriculæ illæ, quas ſecum retulit, capiti vxoris admotæ protinus in loco ſuo coaluerūt.

Vlaſtiſlaus in acie confoſſus.

In hac pugna Syderius cecidit non tam ab hoſtibus, quàm à ſuis, qui virtuti & gloriæ ipſius inuidebant, oppreſſus. Inde porrò ad euaſtandam rapinis incendijsq; totam Lucenſem regionē itum, vrbem namq; Zateciam latis foſſis altisq; muris tutam, capere non poterant. Sed inſtar vrbis captæ erat captiuus Vlaſtiſlai filiolus, apud matronā Vlaſtiſlai affinem, vnà cum pedagogo quodā Duringo interceptus, & ad principem Neclan adductus.[a] Quo ille conſpecto, cum vix ſeptimū annum ageret, miſericordia pueri motus, reduci continuò eum, curæq; illorum reſtitui, quorum tutela eius à parente demandata fuit, iubet, aſsignatis inſuper agris quibuſdam pupilio, ex quibus commodius honeſtiusque nutriretur. Placebant agri Duringo, ſed niſi pupillo ſublato, ſpes aſſequendi illorum nulla aderat. Victus igitur agrorum ſacra fame Duringus, nefarium conſilium interficiendi pupilli capit, beneficium principis ſic interpretans, quaſi ille non miſericordia, ſed metu inuidiç adductus, puero ad tempus pepercerit, cæterùm gratiorem illi maturàm hoſtis mortem, quàm longiorē illius vitam futuram. Amputat igitur illi caput, linteoloque inuolutum, ſecum ad principem defert. Prandebat tum fortè Neclan, cum ingreſſus Duringus, ſe quoque fercum prandenti afferre diceret, non edule quidem, ſed tale potius, quale ei ſolidam in poſterum ſecuritatem ſpondeat. Et cum dicto, amoto linteolo, caput pueri, ita vt adhuc erat cruentum ob oculos prandētis obtrudit. Cruore viſo Neclan adeò ſubitò obriguit, vt velut ſemianimis aliquantiſper in menſa iaceret. Recepto dein animo ſententiæ eorum ſubſcribit, qui cenſuerant, & ad hoc coegerant Duringum, vt ipſe ſe, verſa facie, vultuque ad Duringiam ſuam, in arbore Aino penſilem faceret, quæ quoad arbor illa ſteterat, Duringi Alnus dicebatur. Sed vt ille haud abſurdè dixit, leone dormiente, mediam illius ceruicem vel murem percurrere, ita tunc, Principe per inertiam & ignauiam ſtertente, multi mures ad rodendum illius principatum ſuboriebantur, præter alios Craſnitius iuuenis ferox & iactabundus, ac ſibi propterea in primis placens, quòd Tetrarcha Gurimenſis regionis diceretur, cum interim nihil in arca nummaria poſſideret nummorum, qui belli nerui ſunt, quod ei imminebat, qui ad principatum alterius per vim eripiendum anhelabat: Vana nihilominus fiducia atq; audacia elatus, dum ſibi perſuadet, cum omnium meticuloſiſſimo principe negotiū fore, villas quaſdam principales diripit, & agros quoquo verſus deuaſtat. Hac indignitate, Montanus vir ex ordine equeſtri commotus, adit principem: ſi iubes, inquit, hoſtem ego tuum, aut viuum aut mortuum tibi ſiſtam. Vicinus enim ego illi habito, cognitaque & explorata itinera & omnia diuerticula habeo, ad quæ ſæpiſſimē ille diuertere ſoleat. Laudat princeps; ſtrenuum & promptum militis animum, ac præmia pollicetur, ſi deſtinatum facinus peractum fuerit. Montanus cum duodecim viris delectis, in ſaltum ſe abdit ſecundum viam, quam

Syderius male re bene geſta muneratus.

Duringi Alnus.

Craſnitius Gurimenſis negotiū faceſſit Neclan.

Montani Equitis fruſtratur Conatus.

quã animi laxandi gratia Gurimenſis ſæpius terere ſolebat, in appropinquantem ſubito impetu magnoq; clamore inſilit. Clientes re improuiſa territi, ac ſuſpicantes maiores copias intra ſyluam latere, fugæ ſe mandant: interim Gurimenſis equum in Montanum concitat, manuq; ab illo vulneratus, fugit & ipſe, Montanumq; ſe perſequentem velocitate equi fruſtratur. Poſtquam inſidiæ non ſucceſſerunt, obſidione cingi oppidum Gurimenſe, quo Craſnitius ſe receperat, qui præter libidinem dominandi, nullam aliam belli cauſam habebat, placuit. Miſſæ à principe de conſilij ſententia copiæ, cum prope oppidũ caſtra poſuiſſent, cottidie oppugnationem continenti labore vrgebant. Oppidani vbi intelligunt, quintum iam diem tam acriter ſe ob vnum Craſnitium peti, eum ſilentio noctis per murum demittunt, ac mane ipſi de deditione agunt. Qua non impetrata, muro & turribus præſidio completis, ſe oppidumq; ad octauum vſq; diem fortiter defendunt: eodemq; die tandem victi, ad internitionẽ à victoribus cæſi ſunt, ſaluis oppidi ædificijs, in quæ nec ferro nec igne ſæuitum eſt. Craſnitius in Morauiam ad regem Hormidurum perfugiens, illius opem ad recuperandum principatum amiſſum, quaſi non feciſſet, ſed accepiſſet iniuriam, ſupplex implorat, perſancteq; illi iurat, nullum poſthac dominũ niſi Regem Morauiæ ſe agniturum. Rex qui iampridem cupiditate regnandi in Boiemos flagrabat, tam equitum quàm peditum cateruas (magna ea manus fuit) cum illo in Boiemos mittit. Vltra oppidũ Czaſlauiam Morauis occurrunt Boiemi, pugnamq; illorum excipiunt, violentius inſtantiusq; equitibus pugnantibus, quàm peditibus: non enim diu peditum acies impreſsionẽ Boiemorum ſuſtinuit. At equites præliari vrgereq; Boiemos non ante deſtiterunt, quàm viderent Craſnitium cum equo confoſſum in terram defluxiſſe. Interea Rex Morauiæ dũ retractare arma, viresq; reparare ſtudet, peſte interceptus moritur. Læto principe Neclan, fortunæq; ſuæ gratias agente, cuius fauore, citra ſementem (vt dicitur) citraq; arandi laborem omnibus victoriæ commodis frueretur, vſq; ad exitum vitæ ſuæ: Hoſtiuitius natu maior filius, in

Obſidetur Gurimum.

Craſnitius Hormiduro Morauiæ Regi ſe ſubijcit.

Craſnitius in pugna cõfoſſus.

XI. locum patris ab ordinibus ſuffectus, grauiter ferente iuniore fratre, cui Myſtibogio nomen, quòd in nullam partem principatus, non ad Lucenſem, non ad Gurimenſem regionem aſcitus fuerit, ſed vt planè alienus ab hæreditate præteritus ac neglectus. Sic affecto Croſmilius Verſouicenſis ſe in amicitiam inſinuat, iram iuuenis acuit, cupiditatem inflammat, & ad paternum principatũ aſſequendum impellit, promittens non hortatorem ſolùm, verùm etiam auxiliatorem cum ſuis omnibus, tam affinitate quàm familiaritate ſibi coniunctis, ſe futurum. His auditis iuuenis hoſtilem aduerſus fratrem induit animũ, hoſtiliterq; cum turba temere collecta agros fraternos inuadit. Mox auctis viribus oppidum Caſinum, in alto monte ſitum, vnde longè deſpectus in campos patebat, & receptus in illo tutus eſſe videbatur, inſtanter oppugnat. Sed non cunctatur Hoſtiuitius oppidanis laborantibus venire ſubſidio, virtuteq; militum nixus, promiſcuam ex gregario milite turbã facilè diſijcit, fratremq; cum Verſouicenſi in fugam vertit. Apparebat non ſublatam per hæc, ſed exacerbatam potius inter fratres contentionem, ex qua ad colonos in primis & agricolas, magnum per populationem agrorum detrimentum redundaret, ſi nemo eſſet, qui diſcordes fratres ad concordiam reduceret. Qua de re Hoſtiuitius admonitus, cauſam finiendarum ſimultatum fautoribus concordiæ committit. Illique hac lege rem controuerſam compoſuerunt, vt apud Hoſtiuitium, ad quem de iure gentium, tanquam ad ſeniorem fratrem ſucceſſio ſpectaret, principatus remaneret Pragenſis, & interim Myſtibogius, tanquam iunior, contentus vt eſſet poſſeſſione bonorũ quæ Gurimenſis poſſidebat. Quòd ſi Hoſtiuitius prior decederet, frater vt ei ſuccederet, non autẽ filius: fratre mortuo, vt rurſus legitimus ſuccedendi ordo ad liberos Hoſtiuitij

Hoſtiuitius Princeps.

Myſtibogius fratri bellum mouet calidã affundẽte Verſouicenſe.

Lis per arbitros definita.

rediret, excluſis Myſtibogij liberis ad Gurimenſem hæreditatē. Finita hoc modo inter fratres offenſarum acerbitate, atq; vtroq; ſua portione contento, non

Sucoſlaus Bilinæus Principi inſultat.

tenuit ſe intra fines ſuos, eodē Verſouicenſe incenſore, Sucoſlaus Bilinæ præfectus, ſed maiora quàm pro facultate conatus, hoſtem ſe Principi denunciat, iactans ſe quoq; ex eo ligno factū, vnde principes dedolantur. Huic Princeps,

Creſſus opponitur.

Creſſum audacia parem, opibusq; non multo inferiorem aduerſarium opponit, eidemq; iniungit, vt damna per latrocinia illata, talione retaliet, & ſi præterea poſſit, Sucoſlaum quoq; intercipiat. Accepto imperio Creſſus, poſſeſſiones & agros hoſtis flamma ac ferro populatur, nec prius vaſtandi finem facit, quàm ſe ei Sucoſlaus cum filio Mileſio infeſtus obijcit. Initur prælium vtrinq; cruentum: Quippe ex vtraq; parte amplius trecenti uiri ſunt interfecti, & in

Mileſius Sucoſlai filius Cæſus.

ijs Mileſius, neſcio tunc patre, exiſtimāteq; quòd ſe fugientē filius ſequeretur. Nece mox comperta, iurat manes Mileſij, capite principis, eiusq; filij morte ſe expiaturum, ſimulque iniuriam Miſtibogij vlturum. Currit ad Miſtibogium Verſouicenſis, narratoq; ei Sucoſlai iuramēto, quo ſe ad vindicandum ipſius iniuriam obſtrinxerat, à iuuene impetrat, vt tres militum centurias clàm armaret, quas ille per ſyluas & diuerticula àd Sucoſlaum adduxit. Milite accreſcente, creuit rurſus Sucoſlao audacia, nondū tamen ad prælium ineundum, ſed incurſandos duntaxàt agros, maximè circum Budinam, vbi Creſſus habitabat, & circum Melnitium, quod oppidum Salinborius Incoluit ſitos. Vterq; horum principi percharus, ideoq; ne deſertos àuxilio amicos relinquere videretur, Impetum Hoſtiuitius caput adoriendæ arcis, in quam ſe hoſtis abdidit, illiusq; expugnandæ & euertendæ, ne denuò latronibus receptaculum eſſe poſſet. Expugnatis munitionibus, & in ijs plerisq; militibus ex vtraq; parte confoſſis, arx ſcalis tandem capitur, cum ipſo Sucoſlao, qui ad Ducem perductus, veniam vitamq;, humili, (ex tam inflata arrogantia) degeneriq; voce precatur: Faciliore in illum principe, quā futurus erat in Verſouicenſem, qui inter primū tumultum per feneſtram arcis elapſus eſt. Hanc uerò in Sucoſlaum ſententiam princeps dictauit, vt incolumi vita perpetuò retineretur carcere.

Fœdus Sucoſlai interitus.

At miles cuſtodibus ereptum, in vitam quoq; illius crudeliſsimè deſeuijt, manus enim illi pedesq; detruncat, ac totum reliquum corpus in Egram flumen proijcit, & ſubmergit. Non ceſſat interim profugus Verſouicenſis furere cum tota gente ſua, principibus ſemper infeſtiſſima, rurſusq; inter ipſos fratres o-

Principes exoſi familiæ Verſouicenſi.

dia ſerere, ac Miſtibogium ad ſpes & cupiditates nouas impellere conabatur. Sed nulla ratione Miſtibogius pellici ad rebellandum denuò fratri potuit, quanquam auidus amplificandi ſui principatus erat, ſed hanc amplificationem aliunde quàm ex fratris fortunis quærendam ratus, animum ad Morauiam intendit, decerpere aliquid ſibi de illa meditans, rege præſertim abſente. [b] Rex tunc Morauorum Suaroplucus erat, ad Cæſarem [c] Arnolphum pro-

De hoc bello altum apud hiſtoriographos ſilentium, nec niſi meræ coniecturæ.

fectus, cui adeò commendatus fuerat, vt Cæſar filium eius [d] Suatobogium è ſacro fonte leuauerit, transferens in illum hoc boum tributum, quod Boiemi à Carolo domiti, Cæſaribus pendendum receperant. Igitur in fines Morauiæ penetrans Miſtibogius, complures Morauos circumuenit, captosque in Boiemiam abduxit, prædam cum fratre partiens, quam ille Regi mox à reditu ſuo in Morauiam reſtituit. ÆGrè verò Miſtibogius id tulit, quòd frater captiuos reddiderit. Inter ſuos iuueniliter hæc iactans: Non tot frater meus Morauos reſtituere ſufficiet, quot ego illorum vel capiam, vel occidam. Sed poſteaquā cognouit copias aduerſus ſe in Morauia comparari, ſuppetias qui ferrent, mitti ſibi à fratre poſtulabat. Hortatur ille fratrem, ne pergat irritare crabrones: ſatius eſſe conciliare ſibi Regem qui plus poſſet, quàm illi, cum ſuo forſan malo repugnare. Ingrata Miſtibogio hæc fratris adhortatio fuit. Itaq; ad illos cōuerſus, quos nuper in Morauia ſecum habuit, Cedimus'ne? inquit, commilitones

rones Morauis, ceu frater ſuadet, an potius reſiſtimus illis quos paulò ante vicimus? Cunctis velut vna voce reſpondentibus: Inſtandum eſſe cœptis, Morauosq; perſequendos: dat vela ventis Miſtibogius, bonamq; pergentibus aurã precatur. Noſiſlaum à vico in Morauia Noſiſlauia nuncupatum, ſuis copijs Rex Morauiæ præfecerat, mandauitq; ne cui alij niſi Miſtibogio, ditioniq; & ſubditis eius noceret. Quæ mandata dum exequi parat præfectus, occurrit illi Miſtibogius, ſuis nondum omnibus coeuntibus. Nam & Czaſlaulenſes & Malinenſes aberant, & Chrodus miles ſtrenuus, alio itinere cum bona militũ manu ibat. Placuit igitur certamen differri, donec conuenirent omnes. Contra Miſtibogius dicebat, quidquid temporis intercederet, hoc omne victoriã morari, datoq; ſigno prælium incipit, quod quidem haſtati, ſcutatiq; parumper ſuſtinuerunt, cæteri cum ipſo Miſtibogio in fugam vertuntur. Noſiſlaus veritus ne ad inſidias deuenirent, fugientes nõ eſt inſecutus, ſed ad populationem agrorum ſe conuertit, cum poſtridie tandem Miſtibogius collectis ex diſſipato curſu militibus, Chrodo quoq; ſibi adiuncto, non iam ad arbitrium ſuum tantùm, ſed ad cæterorum præterea conſilium refert, vt conſultent, quæ nam via ineunda ſit ad arcendum hoſtem, adeò effuſé populationem facientem. Conclamant omnes, ignominiam temeritate acceptam, redintegrata cum hoſtibus pugna eſſe abolendam. Iuſſi nocte illa quieſcere, ac mane ſtatim corpora cibo curare, vt ſi longior pugna illos exciperet, viribus ſufficerẽt. Inde claſſico ſignum profectionis datum, militibus quadrato agmine incedentibus, ne ad ſubitum hoſtium accurſum, ordo illorum tam facilè turbaretur. Sed apud hoſtes ex ſucceſſu ea negligentia fuit, vt ne ſpeculatores quidem haberent, qui cum ſilentio explorarent, quid hoſtes agerent. Turpius igitur quàm pridem Boiemi locis pulſi, fugatiq;, & omnib. rebus, quas interceperant ſpoliati ſunt. Ex hac quoq; pugna Miſtibogius captiuos ad fratrem miſit, breuiq; plures ſe miſſurum gloriabatur, erectus ad ſpem nuncio turbatæ pacis, quæ aliquandiu tranquilla inter Vngaros & Morauos fuerat, tunc verò illam præfectus Panoniæ, quem Vngari [e] Iulam uocabant, (nondum, enim Reges nouerant) facto in Morauiam per incurſiones impetu, turbauerat, vnde ſatis negotij adeſſe Morauis ad ſuſtinendos vel ſolos Vngaros, nedum alios inſuper hoſtes irritandos proſpiciebat. Hac deniq; ſpe prouectus, nouam propius Morauiam ſibi arcem, vocabulo Oheb, cõmuniuit, ex qua in agros hoſtiles excurſiones faceret. Sed non diu Iula Vngarus à tumultu excitato ſuperſtes fuit, telo fulminis supernè miſſo interfectus. Ne igitur poſthac Vngari, tam facilè Morauiam incurſarẽt, Suatoplucus Rex, qui ſatis prouidens eſt habitus, primum ad vada fluuij Vagi, qui Morauiam à Pannonia tunc velut limes dirimebat, Caſtella inædificare, præſidiaq; illis imponere, tum deinde montes, ſyluis deſectis ſepire, & alibi foſſis ac vallo munire, poſtremò arces & oppida mœnibus cingere, murisq; firmare. Atq; id tunc maximè facere, cum iam nemo reſtaret, qui regnum ipſius temere infeſtaret. Nam Miſtibogius quoq;, inſolito genere mortis animam nuper efflauerat, à Dæmone ſub humana ſpecie ipſum inuadẽte, ſoffocatus. Atq; hoc ex pietate ſua, quam Chriſtiana religione eximiè coluit Suatoplucus tulit ſolatium, vt uideret inimicos ſuos abſq; opera ſua, ſineq; magno detrimento ſuorum diuinitùs fuiſſe proſtratos. Nam aduerſus Hoſtiuitium Miſtibogij fratrem, quanquam & ipſum AEthnicum, adusq; tamẽ vitæ ipſius finem pacem, fidemq; ſeruauit incorruptam. Ac tantùm de principibus, cum Chriſtianiſmo nullum commertium habentibus.

Suatoplucus Morauus Noſiſlaum Miſtibogio apponit.

Ceſi primò Bohemi, mox redintegrato prælio victoria potiuntur.

Miſtibogij letũ horrendũ.

[a] *Zbislaus quibuſdam dicitur Comitis Thuringi tutelæ à patre creditus. Hic verò amputato infantis capite truncum ſub glaciem Egræ fluuij condit: caput Principi offert, qui deteſtata illius perfidia, optionem dedit, num proprium in ſe conuertere fer-*

rum: aut præcipitē de rupe ſe dare, vel ceruicem laqueo frangere velit: extremū elegit.

[b] *Miſtibogius Suatopluco Regi Morauiæ bellum infert, quod in dubium venire poſſit, cum Neclan paulò poſt Hormidurū mortuus ſit. Et Miſtibogius nō Suatobogio (qui Hormiduro ſucceſſit) ſed Suatopluco bellum mouerit.*

[c] *Arnolphus imperare cœpit anno Chriſti 887. mortuus 900. hinc temporum ſeries conijcienda.*

[d] *Primum Morauorum Chriſtianum fuiſſe Suatoplucum, & è ſorore Arnolphi natum Suatobogium Polonus ſcriptor affirmat.*

[e] *Giula vnus è ſeptem capitaneis, qui ſecundò in Pannoniam ſunt ingreſſi habetur Anno mundi 4706. Chriſti 744. À morte Attilæ 301. Et hæc non quadrant ad Arnolphi Cæſaris tempora.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER QVARTVS.

XII. *Boriuorius primus Chriſtianorū Boemiæ Ducum.*

Occaſio aſſumpti Chriſtianiſmi à Boriuorio.

MEliore Boiemiæ fato, incrementoq; Boriuotius Hoſtiuitio prognatus, regimen paternum excepit, nec enim diu illud, vt impius & profanus, ſed vti religioni Chriſtianæ deditus rexit. Hoc verò modo ille Chriſtianiſmum ſubijt: Diuerterat ad Regem Morauiæ Suatoplucum, partim officij, partim amicitiæ paternæ confirmandæ gratia, venitq; eo fortè die & tempore ad regem ſalutandum, quo ille à ſacroſancto Dominicæ cœnæ conuiuio, in aulam reuerſus, menſæ accumbere ſuæ parabat.[a] Reddita igitur ſalute rex: Ignoſcas (inquit) Boieme hoſpes, quòd ad prandium hoc noſtrum in præſentiarum non inuitêre. Nec enim fas eſt, nec iura Chriſtiana ſinunt, reuertenti à menſa viui Dei, cum conuiuā habere, qui menſæ Deorum mortuorum accumbere, deq; illorū ſacrificijs participare ſoleat. Proinde ſi tibi noſtra conuiuia arrident, fac vt ſimul tibi noſtra etiam arrideat religio. Ac tum demum noſter eris, & valde gratus conuiua. Pupugerunt iſta animum Boriuorij, ſed magis adhuc eidem cogitationem de mutanda ſuperſtitione iniecerunt, honores ab Arnolpho Cæſare ipſi Suatopluco habiti, poſteaquam religione Chriſtiana inicitatus fuit. Nàm tanta inde Arnolphus beneuolentia, tantoq; fauore Suatoplucum proſecutus eſt, vt in gratiam eius venire in Morauiam ad diem nō grauaretur, ad quem inuitatus erat, vt filiolum ſuum è ſacro fonte leuaret. Vbi hac præterea in illum vſus eſt liberalitate, vt tributum illi attribueret, quod Princeps Boiemiæ Cęſari tunc pendebat. Cum itaq; non ſolùm honorificam Boriuorius, ſed etiam fructuoſam videt eſſe religionem Chriſtianam, ad illam vehementer aſpirare cœpit: Sed meliore mox ſpiritu afflatus fuit, quum Diuum Methudium, Diui Cyrilli collegam, ambos Morauiæ & primos Antiſtites, de fide & religione Chriſtiana differentem audiuit. Alios videlicet honores, & alia præmia cultorib. illam ſuis polliceri, neutiquam fluxa & caduca, ſed planè ſtabilia atq; æterna, ſi quis illa per baptiſmū, qui fidem perficit, conſummauerit. Adfuit ſpiritus ſancti gratia, animumq; Boriuorij, luce fidei Chriſtianæ ſic illuſtrauit, vt ibidem ſtatim, cum bene multis ſuis clientibus, aqua ſalutari à Methudio tingeretur: deinde vxor quoq; eius, cui Ludmillæ nomen, in Boiemia ab eodem tincta fuit, & magnus præterea Boiemorum vtriuſq; ſexus numerus ad baptiſmum adfluebat.

Diui Methudius & Cyrillus Boriuorium ſacro fonte abluunt.

Origo Regni Morauiæ.

Sed quoniam mentio regni Morauiæ incidit, prius inuenias, qui tibi regnatum eſſe in Morauia dicat, quàm qui oſtendat, vnde Regia Maieſtas in Morauiam

rauiam à Sclauinis tunc poſſeſſam,ſe inſinnauerit, forſitan alienũ à propoſito
non fuerit, præſenti narrationi adiungere ea,quę ſuper hac re vel legimus,vel
accepimus. Qua tempeſtate Conſtantius ; cui Pogonato ex barba cognomen
fuit,imperium apud Gręcos obtinebat,Bulgari rerum nouarũ cupidi,aſcitis in
belli ſocietatem Sclauinis popularib.ſuis,impetum in Thraciam fecerunt. V-
trisq; Conſtantius cum exetcitu robnſto,ad locũ quem Honglon vocant,ma
turè occurrit pugnandi auidus,ſi pngnę copia facta fuiſſet. Verùm enim Bulga
ri iuxta ac Sclauini pugnam extrahere , ſeq; loco & caſtris munitis continere
malebant:interim occaſioni intenti, ſi videlicet aliqua ex contemptu ſui,quia
laterent, negligentia ad Cæſarianos tranſiret. Vbi illa apparuit,caſtris patefa-
ctis incautos Cæſarianos aſſiliunt,fugant,concîdunt,eoq; Conſtantium redi-
gunt,vt de Myſia præterea illis concedere cogeretur,quam ad inhabitandum
Bulgari ſibi delegerunt. Perſnaſis Sclaninis,vt ipſi Pannoniam occuparent,iã
pridem Hunnorũ diſceſſu , nuperrimè autem Anarum in Italiam migratu, de-
ſertã.Septem Sclauinorum nationes in exercitu vno tunc fuiſſe,Pannoniamq;
& Morauiam ad incolendnm occupaſſe dicuntur.His ſimul omnibus,cum no
mē imperij Regium placeret,nec inueniretur Principe Morauiæ alius dignior
qui regnaret,illum potiſſimè regnare, & poſteros eius iuſſerunt. Nonñullorũ
tamen nomina interciderunt , credo quòd nulla inſignis res per illos geſta
fnerit,aut nullus extiterit author, qui illa cõmemoranda receperit.Pòſt inter-
iecto annorũ fermè [b] ſexaginta ſpacio,nomen Regis [c]Raſlai,quē propter fœde
ra violata,Ludouicus imperator exoculauit:dein Hormidori,& Suatobogij,ac
maximè Suatopluci,inclaruit,qui citra & vltra Danubium latiſſimè regnauit.
Id temporis Veſperini in Pannonia ferè aſſiduè morabatur,cum Hunni ad in-
uadendam denuò,repetendamq; Pannoniam,qnam à morte Attilę annis ter-
cētis deſtitnerant, impetum cœpiſſent, legatos Veſperinum ad Suatoplucum
præmittentes,cũ munere & precibus.Munus erat,Equus candidus,freno,ſella
faleris,auro radiantibus inſtratus.Preces verò erant,vt Hunnis domo extorri-
bus,aliquis in tam amplo regno angulus,quem incolerent, attribueretur.Rex
multitudinis Hnnnorũ ignarus , ratusq; opiliones quàm milites eſſe,qui ſibi
locum aliquem ad paſcendum in Pannonia , campis ſpacioſiſſima quęrerent;
accepto equo,precibns legatorum annuit.Petunt rurſum legati,vt pro tã prę-
cioſo equo , ipſis liceat auulſum terræ Pannoniæ ceſpitem ſecum auferre, atq;
ad ſuos illum perferre. Ad hæc ſubridens Rex,quidni liceat,inquit,vili ceſpite
precioſum mutare equum? Nec enim ſuſpicabatur quidquam legatos per do
lum agere, ſed mox inſidioſa patuit legatio,Hunnis, poſtquam ingreſſi ſunt fi-
nes Pannonię,non amplius angulum aliquem,ſed ſimul vninerſam Pannonię
terram à Suatopluco repetentibus , tanquam ab ipſis vnius equi præcio em-
ptam,eiusq; rei apud ſe extare pro arrabone ceſpitem iactabant. Septem Hun
norum agmina incedebant , & in ſingulis militum amplius ter dena millia in-
erant,vt non modò,non opponere ſe illis, ſed ne oſtendere quidem Suatoplu
cus auderet.Fugiebant ſimul plurimi ſubditorum, regemq; trans Danubium
cedentē, vel anteibant,vel ſubſequebantur.Ipſe Rex maiore nobilioreq; parte
regni ab Hunnis ſpoliatus, quanquam reliquam Pannoniam, inter Vagum &
Danubium poſitam, adhuc in officio retineret, nō in illa tamen,ſed apud Mo
rauos,in oppido Velegrado,regiam ſibi & poſteris conſtituit. Quonam modo
Moraui Regnum adepti ſint,hactenus dicta ſufficiant.Nunc eadem narratio-
nis ſerie dicendum; ad quem modum illud amiſerint. Inceſſerat poſt longam,
& mutuam beneuolentiam, quæ inter Suatoplucum Regem , & Arnolphum
Cæſarem, vſq; ad arma ſimultas, contentioq;, accuſante fidem Regis Cæſare,
qnaſi magis ad Conſtantinopolitanum,quàm ad Romanorum reſpiceret im-
peratorem : Rege contrà ſe defendente atq; dicente, conuenire officio ſuo,vt

Flauius Heraclius Conſtãtinus V. Pogonatus, regnauit anno Christi 670. obijt 686.

Suatheus ſimpliciter Vngarici annales vocant.

Danubij vorticib. ſubmerſũ in fuga Vngarici annales produnt.

Regni decus omiſſum in Morauia.

Simultates inter Arnolphū et Suatoplucū.

maieſtatem Græci quoq; Cæſaris debito honore conſeruet,à quo maiores o-
lim ſui,regni decus,ipſe deinde fidem Chriſtianam acceperit, habeatq; in hūc
diem bonam regni ſui partem ad Daciam pertinentem,cum finibus imperij il
lius tanquam vicini coniunctam. Sed hæc contentio, extincto Suatopluco,ſi-

Suatoplucus vltimus Rex Morauiæ.

mul extincta eſt citra puluerem & ſanguinem. Atqui maior deinde, filio Sua-
topluco regnante, ſimultas recruduit, poſteaquam ille capto ad inſidiandum
tempore,quo Arnolphus Nortmannis ſubdomādis implicitus erat, Noricum
magna vi externorum quoq; equitum populabundus ingreſſus eſt, magnaq;
cum præda & ſpolijs, magno Cæſaris dedecore domum vltus redijt. Acceſ-
ſit ad audaciæ illius cumulum, inſolentiſſimus in præſulem ſacrificantem in-
ſultus, Methudius Præſul erat, diuis poſtea adnumeratus, ad quem Rex miſe-
rat,ne prius ſacra obiret,quàm ille à venatu reuerteretur. Expectat præſul plus
ſatis temporis,dein meridie iam inſtante, ac magna plebis multitudine (quia
moræ longioris tædebat) dilabente,neglecto regis imperio ad aram ſe recipit,
ſacraq; more ſolemni facere incipit. Ecce tibi rex,turba venatorum,canumq;

Sacrilegiū in præſulem commiſſum.

grege ſtipatus,ſubitus in templum inſilit,ad aramq; cum ingenti ſtrepitu,boa
tuque & latratu ſe applicat,ac ægrè manus à violando præſule abſtinet. Cæte-
rùm omnia quæ in ara depoſita erāt,ſacra profanaq; diſturbat & diſijcit:Hunc
tantum Dei verius quàm ſui contemptum, ipſe præſul Deo vindicandum reli
quit,ac inde protinus in Boiemiam migrauit. Nec longè aberat detractæ reli-
gionis ſuæ vindex Deus, ſicut nec Cæſar contemptæ ſuæ dignitatis,ſed vterq;
per tempus ſuum, à contemptore eam pœnam exegit, qua ſubdomantur ſu-

Regnum Morauiæ publicatum poteſtate imperatoris ui eiuſ præda fit.

perbi & impij. Nam Cæſar regnum illius per edictum publicauit, deditq; illud
diripiendum vicinis gentibus, Vngaris, Polonis, Auſtriacis, reliqua pars quæ
nunc extat,vltro ſe fidei poteſtatiq; Boiemorum permiſit. At miſericordię ple
nus Deus,qui non vult mortem peccatoris,ſed magis vt conuertatur & viuat,
de Rege multarum gentium,humilem inopemq; ſibi fecit Heremi cultorem,
ad montem cui Sembor vocabulum, quem tres duntaxat Heremitæ,vitam a-

Sobor mons in gens editus ad Nitriam.

ridam,duramq; viuentes,incolebant. ijs Rex quartus additus, nemini contu-
bernalium de tolerantia patientiaq; conceſſit. Nec niſi ante extremum diem,

Suatoplucus heremita.

quis eſſet, ſe illis prodidit, à quibus etiam, Nitriæ in Pannonia conditus fuiſſe
dicitur,& donec appareret conditoriū, hoc elogium inſculptum habuiſſe fer-
tur. Regem Morauiæ Suatoplucum, in medio regni ſui ſepultum iacere:Tam
latè olim, tamq; longè proſpectabat Morauia, quàm veteres Marcomanniam
vocabant, quia fines Germaniæ, qua Danubio in Pannoniam pergitur, termi-
nabat. Quippe Germanis Marck, limes dicitur,atq; inde Marcomanni limitū

Morauiæ regiones & nomen à Mora fluuio.

finiumq; accolæ appellati. De quibus Arrianus hiſtoricus, in cōmemoratio-
ne Germaniæ: Earum gentium inquit,poſtremi ſunt, Quadi ac Marcomanni,
deinde Iazijges Sarmatarum gens,pòſt hos Getæ, deinde Sarmatarum magna
pars. At inpræſentiarum,quoniam circumſcriptos Mora fluuio habet fines,ab
eodem fluuio incolæ Moraui, & ipſa regio Morauia appellatur, quam & hic
pro ſtatu præſenti, ſtatim repræſentabimus, ſi ad hoc vnū præuertamur, quod
ad vindictam Dei in eos pertinet,quicunq; maieſtatem illius conſimili modo

Aliàs preterq; in baptiſmo ſemper Suatoplucum nominat.

læſerint. Arnolphus enim Cæſar,qui Suatobogium propter temeratam ab ip-
ſo religionem, fideique erga ſe violationem, nullo ferè negotio, ſed tantùm
edicto promulgato,ex tam inclyto (vt diximus) illum regno deturbauit: Idem
poſt multas alias, cum ſumma laude partas victorias,quando animum ad ip-
ſas rapinas, templorumque, ac templis deſeruientium ſpoliationes conuer-
tit, facinusq; quod in alio vltus eſt, ipſe imitandum ſuſciperet,iuſta ac manife-
ſta numinis ira, non multum diſſimili quoq; pœna eſt punitus. Quemadmo-
dum enim Regia in Morauia poteſtas,in Suatobogio,ita imperij maieſtas,quā
tunc Galli ſibi vſurpabant,in Arnolpho defecit, qui etſi filium [t] Ludouicum
haberet,

haberet, (quem ad ſpem imperij enutrierat) ſed & is quoq;, dum patri ſuccedere conatur, Veronæ captus, & à Berengario, ad quem Itali ſummam imperij detulerant, interfectus eſt. Ipſe præterea Arnolphus pater, fœdo mortis genere, quo olim Sylla dictator, nempe pediculari, obijt. Sequitur iam de Morauia, quam, vt nunc ſe habet, tribus è partibus iuga montium, aut ſyluæ, ſaltusq; aut fluuij limitant: ab Oriente ab Hungaris, ab Occidente à Boiemis, à Septentrione à Sleſitis. Nam à meridie Auſtriam verſus plana eſt, & alicubi Thayſa flumine; alibi riuo quodam ignobili ab illa dirimitur. Amnium in Morauia Princeps, Mora habetur; qui Olomucium principem ciuitatem circumfluit, & ab illâ in Pannoniam defluens, in Danubio ſe tandem ſuis & aduentitijs aquis auctus exonerat: Nam & Nigrim & Suitauam, qui Brunnam ciuitatem dignitate proximam Olomucio: dein Thayſam, qui Znoymam, obitu Sigiſmundi Cęſaris memorabilem. Poſtea Iglam, qui Iglauiam pręterfluit, Mora recipit, ac Danubio mox reddit. Cæterùm Odera fluuius, haud procul Olomucio ortus, ſuo vocabulo vſque in Oceanum delabitur. Sunt qui illum à Ptolemeo Viadũ vocari autumant. Noſtrates Oderam nuncupant, ab aucupib. vocabulo mutuato, qui ſpeculas auibus ſpeculandis caprandisq; cõſtitutas, Odri appellãt, hodieq; huiuſcemodi ſpeculæ in Morauia ad fontẽ Oderæ ab Aucupibus conſtituuntur. Sed nec Hanam prętèrire libet, quamuis tenuibus interdum aquis fluentem, attamen eos agros rigantem, quibus non alij in Morauia ſunt, à frumento fertiliores, ita vt frumentarij coloni, à largo frumenti velut vbere, iure ſuo illos, Sumen Morauiæ appellent. In illis præterea ſæpius quàm in alijs nummiſmata Marci Antonini, Commodiq; & aliorum nonnullorum Cæſarum, tam aurea, quàm argentea exarantur. Quæ ſanè, fidem bellorum cum Marcomannis olim in Morauia geſtorum, manifeſtam faciunt. Hoc verò iam mirabitur aliquis, & eſt profectò admiratione dignum, inueniri in Morauia Thus, & Myrrham, non ex arbore deſudante, vt alibi, lectam, ſed è ſolo terræ erutam; vno tantum diu in loco, cui Gradiſco nomen; in quo adhunc diem Thus, non ſolùm id quod maſculum vocant à ſimilitudine teſtium, ſed quod alia præterea virorum mulierumq; membra oſtentat, effoditur. Nuper autem Venceſlaus, vetere procerum familia, eorum qui à Quercu cognominantur clarus, dum in agro ſuo Sterenbergenſi fundamenta aggeri piſcinario molitur, corpus hominis integrum inuenit; quod nihil niſi Mirrha erat, quam ille per amicos diſtributam, noſtri quoq; etiam tum priuati memor, nos plus media parte lacerti humani donauit, quo aliquoties pro ſuffitu vſi ſumus. Regionis poſitio, quatenus interius patet, campeſtris; campiq; ſunt molli & pingui ſolo, ideoq; ſegetibus valde idonei, ſicut colles vinetis, propter terram vineis magis quàm in Boiemia amicam; itaque & vbertate & bonitate vini antecellit. Culta verò tota, cultoribusque adeò referta eſt, vt nullum gregibus armentorum, quæ niſi in ſolitudinibus commodè paſci nequeunt, locum reliquerit. De cætero Morauí ſermone, ritibus; moribusque, perinde morati vt Boiemi ſunt. Nunc ad Boriuorium in Boiemiam redeamus, malè à Boiemis ob nouam religionem acceptum. Nam plerique ne aſpicere quidem eum dignabantur, & quoties ſpectandum ſe offerret, prę́ſenti vultus demittebant. Alij tacitè prętereuntem execrabantur, maior denique populi pars, alium principem deligendum, iſtum verò è Boiemia pellendum cenſebat. Tantum odium animis in religionem Chriſtianam imbiberant. Nihil eorum neſcio Boriuorio: Nihil enim eum celabat Slauiborius Melnicenſis, qui ei ſocer erat, ac tunc Ludmillam filiam, Boriuorij vxorem, vnà cùm paruis liberis in domo ſua cuſtodiebat. Huius hæc ſententia fuit, vt tẽpeſtati ad tempus cæderet Boriuorius, ſeq; rurſus in Morauiam ad Regem Suaroplucum, etiam tum ſuperſtitem conferret. Rex cauſa reditus intellecta, pecuniam, arma, milites, quibus perfidos puniat, ſeque

Morauiæ deſcriptio.

Fluuij & vrbes.

Odera fluuius vnde dictus.

Hana Sumen Morauiæ.

Nummi veteres.

Thus & Myrrha mumiã recitius dixeris; vel electro quid cognatũ.

Boriuorius domi exoſus ob dogmatis Chriſti profeſſionẽ.

Slauiborius Melnicenſis pater Ludmillæ coniugis Boriuorij ſuadet genero exiliũ.

in locum priſtinum reponat, vltrò offert. At magis Boriuorius Methudio præſuli obſequitur, ad patientiam parumper tolerandam inuitanti. Interim Boiemi principe exulante, inter ſe turbulentiſſimè agere, ſine metu, ſine lege viuere, alij alios pulſare, ſpoliare, interficere, multi per vias impunè graſſari, quando nemo exiſteret qui authoritate principali iniurias prohiberet. Coijt tandem ſenatus Boiemorum, & de Principe vel reuocando, vel nouo deligendo conſilium inijt: Paucis reuocari Boriuorium placuit, cæteris omnibus vociferantibus, ab aratro potius ruſticum quemuis, quàm Boriuorium, Deorum ipſorum contemptorem ad principatum vocandum eſſe. Gliſcente contentione, ac nemine alteri de ambitione concedente, vnus aliquis Stoymirum nominat, quem Hoſtiuitius princeps in exilium ad Bauaros egerat. Frater hic Sucoſlai Bilinæ quondam Tyranni fuit, magnoque tunc potentioris factionis conſenſu, princeps Boiemiæ declaratus eſt. Eunt mox in Bauariam qui quærant, percunctentur, inueſtigent, vbinam locorum lateat. Aegrè innentus, propterea quòd Bauari eum non Stoymirum, ſed immutato nomine, Stilfridum appellabant. Ac iam tredecimus ab exilio eius circumuolutus erat annus, quo in tempore, vſum quoque loquendi vernacula Boiemorum lingua planè amiſerat, ſed neque illa loquentes intellexerat. Breui itaque menſium interuallo, faſtidire illum Boiemi, uelut mutum & ſurdum principem, eódem vnde venit ad Bauaros extrudunt, ornatum quibuſdam munuſculis. Maiore dein frequentia Pragam ad comitia conueniunt, & inde à mœnibus ad campum ſecedunt, quaſi liberius abſque plebe promiſcua, alieniſque arbitris de principe dicendo tractaturi. Sed iam aduerſa Boriuorij factio conſpirauerat, occulteque armata venerat, vt dato ſigno impetum in illos faceret, qui Boriuorio ſtuderent. Ea re Slauiborius comperta, fautores Boriuorij præmonet, vt ſuccincti clàm ferro, ad dimicandumque parati in campum deſcendant. Quò poſteaquam ventum eſt, verba primus facit ad concordiam propenſa, rogans amicè omnes, vt omiſſis altercationibus, vno omnes ſuffragio principem nominarent, qui de domo eſſet principum, ſermoniſque Boiemi non ignarus, ne vt modò accidit, Domino muto ſeruire Boiemos pudeat, tedeatque. Et quoniam nota res, etiamſi mala fuerit, ipſo iam prouerbio dicatur eſſe optima, ſibi videri, commodiſſimum forè, vt princeps Boriuorius, qualis qualis ſit, tanquam omnib. notiſſimus reuocetur. Exclamat coniuratorum ſignifer, fiat in partes diſceſſio. At is qui proximus ei adſtabat ex factione Boriuoria, faciã inquit, vt ſtatim, quò velis nolis diſcedas, exertoque gladio, caput illius abſcindit. Ingruunt cæteri, feriunt, pellunt, proterunt aduerſarios & ad extremum compellunt reuocationi ſubſcribere: Ita Boriuorius dignitati ſuæ, poſt decimum menſem reſtitutus, ſecum in Boiemiam Præſulem Methudium ex Morauia abduxit, vt ab impietate, quos poſſet, ad pietatem conuerteret, eoſque in conſortium Eccleſiæ ſanctæ adſcriberet: Quorum Ludmilla Boriuorij vxor, prima erat, dein liberi vtriuſque: Mox etiam Slauiborius cum tota familia ſacro lauacro eſt ab eodem Methudio tinctus. Defectu templorũ uni Deo conſecratorum, ſparſim tunc Methudius per ædes profanas rem diuinam faciebat, ſemenq; verbi Dei diſſeminabat, haud tanto profectu, auctuq;, inter raros & diſperſos, quanto fieri poterat in cœtu multorum: ſed nec tanta dignitate in angulis, quanta in templis ſacrorum illi, ſacrificiorumq; obeundorum poteſtas fuit. Non cunctatus igitur Boriuorius, ad templum Pragæ ædificandum curam adiecit, conductiſq; operis, fundamenta templo ſub titulo diuæ virginis, in loco maximè conſpicuo, quem Curiam Lætam vocabant, ponere iuſſit. Extruxit deinde in arce Vicegradenſi ſacellum diuo Clementi, cuius corpus Cyrillus Antiſtes, ex Cherſoneſo Pontica in Morauiam attulit, ac deinceps Romam ſecum extulit, clarum miraculis ac venerandum, ideoq; templo à Boriuo-

Popularis licẽtia niſi frenetur Principis authoritate dānoſa.

XIII. *Stoymirus exul in Bauaria.*

Exauctoratus.

Comitia campeſtria & armata.

Reducitur Boriuorius.

Multi à Methudio baptizantur.

Templa extruuntur.

à Boriuorio decoratum. Alterum idem mox ſacellum diuo Petro & Paulo du
cibus ad Chriſtianiſmum, doctoribusq; gentium, in colle Zyderaſo à Pragen-
ſibus dicto, exædificauit: atq; in omnibus iſtis locis ſacris, ſacerdotes à Methu
dio præſule conſecratos conſtituit, illisq; ſtipendia de ærario ſuo dari iuſſit.
Scholas præterea inſtituit, in quibus Scholaſtici Latinis literis diſcendis, à *Scholæ conſti-*
Boiemis prius planè ignoratis, vacarent. Naſcitur interim Boriuorio ex Lud- *tutæ.*
milla filiolus, nomine Boleſlaus, Methudioq; præſuli tingendus, vngendusq; *Boleſlaus filius*
offertur. Ibi Boiemi Methudium adoriuntur, ab ipſo exigentes, ne ſermone *Boriuorij ba-*
Latino, quem non intelligerent, ſed Boiemo ſibi vſitato ſacra & ſacramen- *ptizatur.*
ta perageret. Hanc rem ille Romam ad Cyrillum collegam, atq; is ad Nico-
laum Romanum Pontificem retulit. Ambo collegæ ob eam relationem, non
Pontifici modò, ſed frequenti etiam patrum concilio deridendos ſe propi-
nauerunt: Cum ecce tibi, de improuiſo vox hæc ſua ſponte, in tali frequen-
tia inſonuit: Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur
eum. Qua voce perculſus Romanus Pontifex ſecundum petitionem Boie-
morum reſpondendum Cyrillo duxit. Cæterùm, nō intra multos annos, mos
ille vernacula linguæ inter ſacra cantandi viguit, abolente illum rurſus Ponti
fice Romano, cum daret Boiemis Antiſtitē, (Nam diu ſatis Boiemi, à priuatis
ſacerdotibus, ſacrorum religionisq; diſciplinam percipiebant) eidemq; præ-
ſcriberet, ne à ritu ceremonijsq;, & cantu Romano vllam in partem deuium
ageret. Non autem ſoli Boiemi & Morani; ſed præterea in Myſia Bulgari, &
horum populares Gazari, doctrinæ iſtorum duorum Morauiæ Pontificum,
Cyrilli & Methudij, acceptum referre debent quòd ſint Chriſtiani, neutri
horum tamen in ſede ſua pontificali mori contigit, ſed vterq; Romam ſe-
cedens, ibidem vitam cum morte commutauit, ibidemq; in numerum di-
uorum relatus eſt. Interim in Morauia, annis quinq; interpontificio duran-
te, tandem Ioannes Morauus in locum Methudij cooaptatus eſt. Sed nouus
ſubitò metus Boriuorio iniectus eſt, ne denuò res ſua tumultu aliquo inter-
turbaretur. Non enim tacito murmure ſolùm Idolatræ, verumetiam aperto
clamore, ſignificabant ſe mutationem religionis, ſed nec Principem illius au-
thorem, diutius laturos, qui inter ſacella & aras cum Sacerdotibus delite-
ſcens, præ illis cætera omnia ſuſq; deq; habenda duceret. Itaq; offerendum il-
le ratus, quod forſan amiſſurus erat, vocat ad ſe in arcem Vicegradenſem or-
dines, illisq; coram principatu ſe abdicat, & ad Spitigneum filium natu maxi- XIIII.
mum, cum ipſa arce illum defert: Additi iuueni rectores, Detonius, & Myrſo, *Spitigneus pa-*
viri à fide & prudentia, religioneq; ſibi probati, qui illum patrijs virtutibus & *tre abdicante.*
bonis moribus regerent. Boriuorius ſe cum vxore Ludmilla ad arcem cui
Tetin vocabulum, contulit, Paulo Sacellano ſecum pertracto, quem ſecun-
dum præſulem, ante alios ſacerdotes pietatis & religionis ergò ſuſpexit.
Porrò Spitigneus principatum ingreſſus, permodeſtè ſe, atque ciuiliter er-
ga omnes geſſit, ab omnibusq; laudem ex eo, & charitatem conſecutus eſt:
Parentes præterea, hac re in primis ſibi arctius deuinxit, quòd religionem *Indoles opti-*
illorum imitatus, loca quoq; religioſa frequentanda & condenda ſuſciperet. *ma in vitioſos*
Nam templum diuo Petro & Paulo in oppido Budecò, non longe à Praga *erupit mores.*
ſito, condidit, iuxtaq; ludum literarium aperuit, celebritate ſtudioſorum
omnibus tunc alijs antecellentem. Senſim deinde ſui arbitrij factus, plura
iure ſuæ poteſtatis, quàm de ſententia tutorum agebat, ac ſæpius religio-
ni aduerſos, quàm illius cultores in conſilium vocabat. Nihil adhuc tamen
ſiniſtri de filio parentibus ſuſpicantibus, donec veniens in arcem Tetinen-
ſem Spitigneus patrem & matrem ſalutaturus, ipſe ſe proderet, quàm con-
ſtanter, quamq; ſincerè religionem ſuſceptam coleret. In diſceſſu namq; pa-
tre filium adhortante, vt Chriſtianos de meliore nota ſibi commendatos ha-

Proteruus & inſolens erga parentem.

beret,illorumq́; numerum vt indies adaugeret. Et quos ei adiutores publicorum negotiorum dederit,ne quid temere ſine illis tranſigeret, reſpondit contumacius filius. Aequè ditioni ſuæ ſubiectos eſſe qui non Chriſtiani, atq; illi qui Chriſtiani dicerentur,proin æqualiter vtroſq; augeri decere,vt decus Boiemiæ frequentia habitatorum exaugeatur. Videant autem Detonius, & Myrſo,vt intra modum ſuum ſe cõtineant,parendo potius domino ſuo, quàm illi leges aliquas præſcribendo:præterijſſe enim tutelę illorum tempus. Hoc tam acerbo reſponſo parentibus reddito,diſcedit Spitigneus, ac ſtatim in via morbo tentatur,& poſt diem octauũ in arce Vicegradenſi moritur. Corpus ad diuæ Virginis tumulatum. Reuocabatur ad principatum Boriuorius,quoniam

XV. *Vratislaus.*

alter eius filius Vratislaus impar oneri ferendo propter ætatẽ adhuc teneriorem eſſe videbatur. Sed obtinuit Boriuorius vt idem Vratislaus ſuccederet, quem ipſe ſuis præceptis inſtitutisq́; formandum recepit. Atq; vt præterea in abſentia patris haberet, quorum authoritate in officio religionis contineretur, egit cum Methudio præſule, vt quoties à diuinis negotijs vacare liceret,

Methudius & Dobroſinus rectores.

iuuenis modeſtiam,religionemq́; & fidem corroboraret. Dein Droboſino affinitate ſibi connexo, iniunxit,ne à latere filij diſcederet,ſed præſens ſemper illum ſubmoneret; quid ſequi in vita adhuc lubrica, quidúe fugere oporteat. Interuenit ijs luctus Boriuorio & Ludmillæ,humano more lugentibus,filioli Boleslai occubitum,auxit dolorem orbitatis metus,cum ſolus ex liberis Vratiſlaus ſupereſſet. De danda igitur ei vxore maturè deliberant, atq; ita ſecum decernunt, non aliam eſſe dandam,niſi Chriſtianam. Sed præualuit ſententia

Drahomira Lucenſis Vratiſlai coniunx aliena à Chriſtianiſmo.

amicorum,vt Drahomiram Lucenſem,qua domi nulla genere illuſtrior, nec forma præſtantior inueniebatur, (nondum enim extra Boiemiam principes matrimonia contrahebant) vxorem duceret, præſertim ſpondentem,quòd à Cathechiſmo ad baptiſmum ventura eſſet, ſed tam Catechiſtas, quàm ſponſores audacter vt mulier fefellit. Siquidem longè ſæuiorem, immanioremq́; in Chriſtianos, quàm Iezabel in prophetas ſe exhibuit. Boriuorius nuptijs filio celebratis, ad otium & rerum diuinarum contemplationem in arcem ſuam reuerſus, ibidem templum Archangelo Michaeli, alterum Ludmilla diuæ Catherinæ dicauit. Ac ſemel tantùm deinceps filium inuiſens, vt nepo-

Venceslaus Vratislai F.

tem ſuum Venceslaum, quem Drahomira enixa eſt, conſpiceret, eademq́; opera, vt puerperæ animum obſtinatum, ſi qua ratione poſſet, induceret ad deponendam ſuperſtitionem. At illa ad dolos,ceu ad proprias mulierum maliciosarum artes conuerſa ,moras doli plenas nectabar, Boriuoriumq́ue ſpe inani lectabat,donec is ægritudine,velut ſomno preſſus,obdormiret in Domino,& in æde à ſe recens condita,atq; Methudio præſule conſecrata,ritu Chriſtiano funeraretur. Nam antea principes Idolatræ omnes, ſepultura aſini, vt

Vratislai religioſa pietas.

ait propheta,in locis profanis ſepeliebantur. Vratislaus igitur,patre & præſule,qui Romam abierat,deſtitutus,pleraq; matris Ludmillæ conſilio, ac præcipuè ea quæ ad religionem pertinent, adminiſtrabat,rem Chriſtianam magno ſtudio amplificans,ipſosq́; Chriſtianos ab omni periculo tutos reddens,cohibita ante alios Drahomira vxore, Chriſtianis infeſtiſſima, ne quid apertè cũ ſuis in illos auderet. Appoſuerat inſuper Ludmilla nurui cuſtodes,qui vel occultas inſidias obſeruarent,ſi quas illa aduerſus cultores pietatis ſtrueret. Ergo tali ſecuritate oblata,religio ſe,nõ ſolùm intra mœnia Pragenſia, ſed extra etiam per vicos & pagos largè diffundere,largasq́; aquas ad baptiſmum quotidie affluentibus ſuppeditare. Deniq; Vratislaum incitare,vt templũ ſub nomine diui Georgij,in monte qui Pragæ minori imminet,à fundamentis exci-

Bellum Hunnorum aduerſus Saxones.

taret,ampliterq́; illud dotaret. Longo dein ſatis tempore, domi foriſq́; rebus quietis,ſubitò nunciatur,Hunnos vel ut nunc vocant,Hungaros,dum Alemaniam,Saxoniamq́; petunt,in fines Morauiæ deflexiſſe,ibidemq́; incolas popu

latione,

latione,& omni rapinarum genere miſeranda calamitate affeciſſe. In re adeo
inopinata haud potuit Vratislaus per tempus occurrere,opemq; ferre Mora
uis, ſed paulo pòſt contractis in Boiemia copijs, Morauos quoq; armatos ſe
expectare iuſſit,vt communibus viribus, minore cum periculo hoſtem inua-
derent,vindictamq; de iniuria illa ab illo caperēt. Agmina ducentibus in Pan
noniam,Legati Hungarorum in via ſe offerunt,(abhorrebant videlicet,in diſ-
ceſſu ſuorum à bello Vngari)Vratislaum magnopere orantes ne longius cum
exercitu ſuo progrediatur,paratos ſe eſſe ad damna ſarcienda, quæ ipſis igna-
ris ſint Morauis illata à popularibus ſuis, quos illi ad Germanos, non autem
Morauos vexandos miſerint. Iuſſi pecuniam adnumerare,qua & ſtipendium
militi exolui, & res quæ inter populandum amiſſæ erant,redimi poſſent:tum
Morauis quoq; imperatū vt ſyluas Pannoniæ aduerſas ſuccidcrent, viarumq;
aditus omnes extra vnam militarem vt includerent, ne ſic impunè hoſtis in-
cautos aſſultaret Interim Hungari in Germanica expeditione,multo ſuorum
ſanguine audaciam ſuam expiauerunt. [h] Siquidem Henricus Saxo, quem ſibi
Germani,quemadmodum Itali Berengarium,creauerant Regem, ingenti cla-
de,ſtrageq; illos affecit, ac magna ex parte inſolentes illorum in Germaniam
excurſiones coercuit,repreſſitq; Domi foriſq; rebus compoſitis Ludmilla V-
ratislai mater, per ſpeciem viſitandi ſalutandiq; Drahomiram nurum ſuam
Pragam adijt. Reuera vt alterum filiorum (duos enim habebat Venceslaum
& Boleslaum) ſibi dari nutriendum impetraret. Cui cum oblata eſſet tam à
patre,quàm à matre legendi,vtrum accipere vellet, poteſtas, Venceslaum in
quo melior indoles meliorq; ſpes elucebat ſibi adoptauit, aluitq; deinceps
pro ſuo, præceptorem ei adiungens Paulum ſacrificulum ſuum, virum opi-
nione ſanctitatis celebrem. Hic domi aliquandiu puerum docuit,poſt author
fuit, vt Budecum, de quo oppido nunc diximus, ad Nycenum præsbyterum
ludi illic magiſtrum mitteretur,inquiens,maiores ibi eum in literis & diſcipli
nis Chriſtianis profectus facturum, inter multos condiſcipulos Chriſtianos:
Nam hæc præcipua cura erat auiæ, vt nepos Chriſtianam religionem ante o-
mnia diſceret coleretq;: Obierant tunc Romæ ambo Morauiæ præſules, &
Cyrillus & Methudius, claraq; in obitu, & poſt cum ſanctitatis ſuæ ædide-
runt miracula, quæ mox illos in cathalogum ſanctorum retulerunt. Memor
igitur Vratislaus beneficiorum,quæ ſancti viri in parentes ſuos,ſeq;,& totam
gentem ſuam contulerunt, memoriæ huius voluit & apud poſteros extare
monumentum. Nempe templum ſub nominibus illorum conſecratū,quod
ipſe in eo loco ædificauit, quem Bolesłauiam, ex Boleslai filij eius nomine,in
hodiernum diem appellant,atq; inde breui tempore migrauit ad dominum,
corpore ad diui Georgij relicto,in quo templo ſepeliri illud moriens iuſſerat.
Ac nunc quoq; illic iacet, lapideo Mauſeolo conditus. Marito funerato fi-
lijſq; adhuc ætate imbecillioribus, Drahomira regimen inuadit, ac ſtatim o-
dium in Chriſtianos malè diu diſſimulatum detegit,edicto propoſito,vt tem
pla Chriſtiani occluderent; à cultu ceremonijſq; abſtinerent. Sacerdotes po-
pulum ne docerent, nec ludimagiſtri diſcipulos. Secus facientibus carcer, exi-
lium, mors denunciata. Pragæ magiſtratus immutati,& pro Chriſtianis idola
træ crudeliſſimi ſubſtituti, quorum inſtinctu clam,palamq;,ac ſemper impu-
nè,fidei cultores indignè tractabantur,occidebanturq;. At ſi quis ex Chriſtia-
nis vel ſe defendendo,vnum illorum aliquē interfeciſſet,pro vno in decem ca
pita animaduertebatur. Sed ne hac quidem pœna inexplebilis Drahomiræ fe
ritas ſarciri potuit,nimia cupiditate ardente pellendi delendiq; quàm primū
omnes Chriſtianos. Accito igitur ſæuiſſimo in Chriſtianos ciue,quē Pragen
ſibus prætoris loco præfecit,execrabile illi deſideriū animi ſui indicat, illudq;
ab illo expleri,dolo aut vi impenſe rogat,preciū operæ bene nauatæ amplum

Educatio S. Venceslai.

Mors Methudij & Cyrilli.

Drahomira marito extincto in Chriſtianos perſecutionem inſtituit.

Pretor Pragenſis miniſter crudelitatis Drahomiræ.

promittens. Reuerſus ille domum, magnam vim armorum occultè ad ſe, ab ſeditioſis & facinoroſis hominibus comportari, ipſosq; ad diem certum adeſſe iniungit. Ea re quocunq; modo prodita, in ancipiti Chriſtiani erant, cedere ne malo, an illi reſiſtere deberent: confirmato tandem ad reſiſtendū animo, & ipſi clam in loca oportuna gladios & arma inferunt. Hoſtium amplius ſexcenti, iſtorū quadringenti conuenerant, primumq; domos ſuas ab impugnatione hoſtili propugnabant, mox eruptione facta, per cuneos ordinati, impetum in hoſtes circa domos diſperſos faciunt. At illi numero maiore nixi facilè in vnum conglobantur, ad vtrorumq; clamorem, vulnera, cædem, vndiq; concurritur, & ab vtraq; factione pugnatur acerrimè. cadunt vtrinq; & hinc & illinc crebri, forumq; & vici & plateæ ſanguine fœdantur, victoria tamē certaminis penes Chriſtianos fuit. In hoc certamine ab vtraq; parte octingenti deſyderati ſunt. Drahomira ex crudelitate in crudelitatē muliebri impotentia ruens, poſteaquā primæ inſidię euentu ſuo caruerūt, nouas rurſus per eundem prætorē, aut verius carnificē ſuum adornat, illisq; viam ipſa præſtruit, dato publicè mandato, ne quis intra vrbem cum telo gladióue ambularet, ſed arma quiſq; ſua, vt in domum prætoriam inferret, repetiturus illa, vbi euidens cuiuſq; neceſſitas poſtulauerit. Chiſtiani etſi perfidiam Drahomirę ſemper habereut ſuſpectam, ne tamen mandata illius contemnere viderentur, arma in locum deferunt, ad quem aduerſam quoq; factionem deferre conſpiciebant. Interim quies & pax inſidioſa vrbem tenebat, donec maturū Chriſtianos adoriendi tempus ſe offerret. Ad hoc facinus patrandū, nox multa à prætore delecta, ne in die, vti nuper, tumultus fieret in populo, multiq; percuſſores circum domos Chriſtianorum diſpoſiti: alij prætereaín ſubſidijs occultè ac ſine ſtrepitu collocati. Tum quibus præceptū datum erat in domibus, cubiculis, lectulis, Chriſtianos ſemiſomnes, ſeminudosq; plures quàm trecentos obtruncār. Læta vehementer hac clade Drahomira, ſed nec dum ſatiata, reliquis inſuper Chriſtianorū qui ſuperfuerant, improbam ingluuiem quærebat implere. Denuò igitur ſanguinario prætori ſuo dat negotium, ne quē Pragę Chriſtianum incolumē relinquat, ſed clam, palamq; obuios quoſq; ſine vllo diſcrimine, vt de medio tollendos curet. Ille ſicarijs & carnificibus ferro ſuccinctis ſtipatus, per forum incedere, nulli Chriſtiano obuio parcere, adeoq; omnes terrere, vt foro abſtinere cogerentur. Hac neceſſitate coacti, enſes & tela quę celauerant, domiq; ſuæ quiſq; ſibi retinuerat, rurſus ad tuendum ſe promunt, mori pugnando, quàm in tanto metu domi reſidendo viuere præoptantes. Vbi igitur multos ſimul in publicum cum telis, Prætor furibundus prodire videt, exclamat magna voce, reos eſſe crimine læſæ maieſtatis Chriſtianos, qui mandata Drahomirę tranſgreſſi eſſent, ideoq; morte dignos, atq; omni ſupplicio. Et cum dicto concitat turbam in Chriſtianos, qua illi diſiecta, diſſipataq; fugientem Prætorem vſq; in domum illius perſequuntur, ibidemq;, ſerò licet, confodiunt. Si parens Drahomiræ occiſus fuiſſet, maiorem ipſa dolorem accipere non potuerat, quàm accepit ex nece miniſtri crudelitatis ſuæ, omniumq; ſcelerum conſcij, quæ in Chriſtianos ipſa deſignauit, vel adhuc deſignare cogitauit, modò diutius carnifex ille perduraſſet incolumis. Quaſi igitur intempeſtiuè ablatū, tanto dolore, plangoreq;, ac tanta indignatione proſequebatur, vt cum Chriſtianos, qui Pragæ erant, perdere nequiſſet, ad incendenda, perdendaq; illorum templa manus admouerit, ſubiecto igne templo Tcynenſi, mox diui Georgij, in quo maritum eius ſepultum eſſe diximus. Tum verò ſecundum tam impia, tamq; immania matris facinora Venceslaus qui hactenus, ne in principatum ſuccederet, ætatis ſtudiorumq; excuſatione vtebatur, aulæ maximè hortatu, pollicentis; ſe quoq; curarum nepotis fore participem magno omnium aſſenſu, regimen in Boiemos ſuſcepit.

Prætor interfectus.

Templa Chriſtianorum ſuccenſa.

Incidiſſe

[a] *Inciſdiſſe ferunt in Arnolphi Caſ. Imperium & Michaelis IIII. Porphyrogeniti Graci Caſaris atatem. Volaterranus hoc contigiſſe ait, anno Chriſti 998. ſed falsò cum antè ſit Arnolphi memorotũ ſeculum.*

[b] *A morte Pogonati ad mortem Ludouici ſenioris Regis Germania (obijt is anno Chriſti 878) qui Raslaum luminibus orbum reddidit, intercedunt anni 190. Auctor ſub Barbato Morauos regnare cœpiſſe: ſexageſimò pòſt, Raslaum regnaſſe perhibet. Dauus hic ſum non Oedypus. Hungari Suatoplucum in ſecundum ingreſſum locant, qui fuit anno Chriſti 744. tum à Pogonato erunt anni 58. quod magis ad mentem auctoris (num ad veritatem dubito) facit. quia miſſus faciendus erit Ludouicus.*

[c] *Raſliz non à Ludouico Imperatore Pio, ſed ab eius filio Ludouico Rege Germania qui cum Marcomannis plurima dicitur geſſiſſe bella (hic etiam Germanicus dictus, pater Carolomanni & Caroli craſſi) oculis eſt priuatus. Perperam nonnulli hic tribuunt Ludouico Balbo Pij Caſ. F. cum Balbus Caroli Calui fuerit filius.*

[d] *Reges Morauia*:
- *Raslaus.*
- *Hormidorus.*
- *Suatobogius.*
- *Suatoplucus. huius filius Suatobogius, poſtea verò Suatoplucus dicitur, niſi duos illi fuiſſe dixerimus.*

[e] *Ludouicus IIII. Arnolphi. F. vltimus è Caroli Magni linea recta, obijt Ratisbona anno 911. Sed Ludouicum Boſonis Regis Prouincia filiũ, Regem Italia Neapolim, Ludouici III. Imperatoris, Verona Berengarius abdicare coegit, ſũ oculis regnoq́ priuauit.*

[f] *Nicolaus Magnus Rom. P. M. incidit in annum Chriſti 858. in Ludouici III. atatem, tertium inquam, ab Arnulpho.*

[g] *Anno Chriſti 860. Bulgari religionem acceperunt, 30. annis pòſt alij Slaui, Suatopluco vel Sueropilo rege. Blondus.*

[h] *Henricus Auceps Imp. appellatus anno 919. obijt 936. Victoria celebris aduerſus Hunnos ad Mersburgum Saxonia oppidum, vbi 40. milia Hunnorũ caſa perhibentur.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER QVINVS.

AD tollendam fraternam diſcordiam, quàm plerumq; inter fratres bona indiuidua ſuſcitare ſolent, in ipſo ſtatim principatus introitu decernitur, vt Boleslao fratri iuniori pars aliqua hæreditatis aſſignetur, finesq; vtriuſq; ditionis conſtituantur. Boleslauia ei aſſignata eſt cum territorio ſuo vltra Albim, ita vt Albis fluuius citra vltraq; terras finiret. Mater iuniorem filium moribus ſuis congruentem ſecuta eſt: Venceslaus principis thronum ſolus Pragæ obtinuit. Alius fortaſſe mutato honore, id quod ſubinde vſuuenire videmus, mores quoq; aucta dignitate & potentia immutaret: at Venceslaus ab omni ambitione inuictus, demiſſius penè princeps, quàm priuatus agebat, aliquantoq; diligentius obſeruabat, ne quid de inſtituto prioris vitæ apud auiam tranſactæ intermitteret. Nam & noctibus intentius quàm prius ad pſallendos pſalmos, laudesq; Deo dicendas vtebatur, & dies per plura pietatis officia tranſigebat, crebrius in funus prodeundo, languentes inuiſendo, laceros nudosq; conueſtiendo, pauperes alimentis ſuſtentando. Inſtituerat præterea ſibi inediæ ac vigiliæ quoddam, quaſi cum auia certamen, experiri ſatagens, ipſe, an illa ſæpius ieiunaret, peruigilaretq;. Interim Drahomira dirumpi præ inuidia, ſecumq; nefaria aduerſus ſocrum meditari, quòd illa maiore gratia apud Venceslaum, quàm ipſa mater polleret, religionemq; Chriſtianam

XVI.

Sanctus Venceslaus.

Bolaslao fratri hæreditatis portio tributa.

Volaterranus duos fratres Caino & Abeli comparat.

Venceslai pietas.

nimis prolixè proueheret. Nec longius nefariè meditata perficere distulit, quàm inuenit cædis perficiendæ audaces ſicarios. Inſtante exitῆ die, quē Ludmilla futurum diuinitùs præuiderat, vocat ad ſe clientulos omnes, mercedemq́; cuiq; ſuam diſſoluit. Et præterea quicquid in penu, in cella, in horreis, in loculis redundaret, id ſua manu in ſinus, vſusq́; pauperum transfudit. Poſt

Sancta vidua Ludmilla à Thoma & Gumone ſubmiſſis à Drabomira in templo necatur.

hæc remotis arbitris, ac ſolo adhibito Paulo ſacerdote, ante aram prouoluitur, factaq́; exomologeſi de manu eiuſdem ſacerdotis, ſacroſanctum vitæ accipit viaticum, mox inde fini ſuo propicium Deum exorat, cum ecce tibi eadem hora ſubmiſſi à nuru, Thomas & Gumo, nõ tam genere, quàm ſcelere nobiles in ſacrarium irrumpunt, ac velo, quo ſancta vidua caput velatum habuit, eliſis faucibus proſtratam ſuffocant. Non defuere qui Venceslaum ex cæde auię

Nulla necis maternæ vlciſcendæ libido.

vehementer perturbatum ad vlciſcendum inflammarent. Alij, ſi ipſe vlciſci nollet, ſibi hanc dari prouinciam depoſcebant. Vtroſq; ille, quàm potuit, grauiſſimis verbis corripuit, quòd aliena à pietate erga qualemcumq; matrem, aliena deinde à modeſtia, & tolerantia Chriſtiana ſuadere auderent, ignari, aut parum memores, quid ore ſuo dicat Dominus: Mea vltio eſt, & ego retribuam illis in tempore. Quemadmodum euenit, anno nondum reuoluto, vt ambo ſceleris miniſtri, nõ ſolùm miſerè, ſed etiã notabiliter extinguerentur: notam

Sicarijs diuinitus inflicta pœna.

videlicet vterq; ſuam ad poſteros tranſmittens. Nam cum alter eorum barba rutila inſignis, alter malè pedatus eſſet, non aliter nati natorum, & qui hodie naſcuntur ab illis, vel ruffeſcunt, vel à pedibus laborant: nam vtraq; familia apud Boiemos etiam nunc extat. Cæterùm impiæ matri, ideo impunitas diuturnior conceſſa videbatur, vt filij pietas, quò diutius illam mater inſectaretur hoc clarior euaderet: Tametſi alios quoq; præter ipſam matrem, moleſtos ſibi infeſtosq́; habuit, quaſi parum idoneus ad exequenda Principis munia, quæ exequi, non per ſacra & ceremonias, ſed magis per arma & acies oporteret.

Radislaus Miſtibogij Gurimenſis F. aduerſus Venceslaũ inſurgit.

Ante alios autem Radislaus Gurimenſis princeps, Miſtibogij filius, hac vana ſpe inflabatur, quaſi ſolo armorum terrore Venceslaus expugnari poſſet, agros eius incurſare, armatosq́; illi viros oſtendere incipit: nec vllos legatos de pace agentes audire vult: imò quò magis Venceslaus paci ſtuduit, eò maiorem etiam ſuſpicionem pauoris aduerſario faciebat, adeo vt ſuperbiſſimè tandem Venceslao reſponderet: Se, niſi tradito ſibi totius Boiemiæ principatu, ab armis nõ diſceſſurum. Coactus igitur à ſuis Venceslaus, militem atq; aciem contra Radislaum inſtruit: vidensq́; omnino iam ſibi dimicandum eſſe, claſſicum cani vetat, priuſquam ipſe Radislaum alloquatur. Data alloquendi poteſtate, Si aliter, inquit, niſi prælio res pacificari nequit, cur non potiùs

Monomachia Radislao oblata.

ſine magna aliorum clade, ſine multo inſontium ſanguine, ipſi inter nos ſingulari certamine decernimus? victoriæ permiſſuti, vter vtri iuſtiùs imperare debeat. Perinde quaſi iam manibus victoriã Radislaus teneret, conditione propoſita lætari, inſtareq́;, & ad pugnam ineundam feſtinare. Loriculam ſuper cilicinam veſtem indutus, paruoq́; enſiculo ſuccinctus erat Venceslaus, cum in arenã prodiret. At Radislaus cataphractus haſtatusq́;, cum longa inſuper machera contra ſeſe inferebat, erecta vtrinq; acie velut ad nouæ rei ſpectaculum. Nouum enim eſſe videbatur, vt ipſe Venceslaus pro imbelli habitus, componere ſe cum bellatore auderet. Vbi ſub ictum ventum eſt, alter ſigno crucis frontem pingit, alter haſtam vibrare feſtinat, idemq́; ſubitò angelos videt, atq;

Prodigium.

hanc vocem velut ab homine promptam, ponè ſe exaudit: Ne feri. Ac nemine conſpecto, qui illam promiſerit, vim numinis, fauore propitio Venceslaũ proſequentis veritus, humi procumbit: veniam audaciæ expoſcit, ſeq́; poteſtati victoris permittit. Alleuat proſtratum Venceslaus, dataq́; venia, & dignitate ei reſtituta, monet vt contumaciam in obſequiũ debitum vertat, ne poſt grauius ab irato numine plectatur. Hæc in Germaniam celeriter nunciata, aulam

Cæſaris

Ottho Magnus Aucupis F. imperare cœpit anno 936. fuit Magni ducis Saxoniæ nepos.

Cæſaris, apud alios admiratione, apud quoſdam irriſione affecerunt. Ottho tunc regnabat, qui Germanorum primus coronam Cæſaream legitimè ſibi traditam in Germaniam intulit, vir illo honore, ob celebrem pietatem & raram in bellis fœlicitatem non indignus, nec alienus à Venceslao, propter eximias ipſius virtutes: & qui vnà cum alijs Germaniæ Principibus, maieſtatem Cæſaream officioſe comiterq; conſeruabat. Is Ottho deliberandi cauſa, diem ad conueniendum principibus Vormaciam edixerat, quò vbi Venceslaus quoq; euocatus ſine vlla dilatione veniſſet, dicitur, poſtridie dum ſolemne ſacrificium cunctantius ſacerdos facit ipſe ſimiliter cunctantius curiam introiſſe, eamq; moram, quaſi ex ambitione nata fuiſſet, principes adeo ægrè tuliſſe, vt conſpirarent, ne quis ipſorum venienti aſſurgere, neu ſupra ſe locum conſidendi dare vellet. Perſuaſum deniq; Cæſari fuiſſe, vt ſine vllo honore Boiemum, velut arrogantem tranſmitteret.

Vẽceslaus Vormaciam ad Imperialia proficiſcitur comitia.

Secundum prodigium.

At Cæſar ex conſpectu duorum angelorum, qui Venceslaum in curiam deducebant, ſubitoq; ibidem diſparuerant, obſtupefactus, throno exilit, aduerſum vadit, ipſumq; Venceſlaum tantumnon adorat, ac manu mox ſua ad ſubſellia perductum, aſſidere ſibi proximum iubet. Cæteris vehementer factum admirantibus, Cæſar facti cauſam aperit, uiciſſimq; miratur, quòd nemo præter ſe quiſquam angelos, tam clarum manifeſtumq; ſui ſpectaculum exhibentes, oculis ſuis aſpexerit. Hic Moguntinus Pontifex, ſe quidem nihil planè vidiſſe inquit, cæterùm horrore quodam ſe perfuſum fuiſſe confitetur, ac tunc demum famæ quoq; nuper inuulgatæ, quemadmodum videlicet interuentu numinis ab hoſtis impetu ſeruatus fuerit Venceslaus, fidem ſe habere, quandò in præſens paria numina, eundem à calumnia vindicauerint: quare inde ſimul vniuerſi errati veniam deprecantur. Cæſar præterea hunc tam liberalem hoſpiti habuit honorem, vt poteſtatem ei petendi concederet, quicquid petendum ſibi à Cæſare putaret. Exiſtimabat autẽ Cæſar, glorioſa eum & ambitioſa petiturum. At is brachium diui Viti ex Gallia, ſub Ludouico pio Corbeiam in Saxoniam tranſlati, magnaq; religione in Boiemia culti: dein Sigiſmundi quoq; Burgundiæ regis, propterea quòd Vandalicæ nationis fuerit, reliquias ſibi dari poſtulauit.

Sacras reliquias Venceslaus petit.

Rex ſalutatur: tributo abſoluitur, inſignijs donantur.

Abnuit regiã dignitatem.

Ad quæ poſtulata Cæſar ſubridens, feres tu, inquit, primo quoq; à reditu noſtro in Saxoniam tempore, quas habere cupis reliquias: interim dona Cæſare digna à nobis accipe, Regium in primis decus quo te ex dignitate tua meritò decoramus, deinde [a] tributo abſoluimus, quod Carolus quondã ſoluendum Cæſaribus inſtituerat. Iuſſit poſtremò & inſignia ſua Venceslaum ferre, fuſcam aquilam in clipeo candido. Facilè hoc, & illud alterum de tributo amplexus eſt Venceslaus, ſed idem caput ſuum diademate cingi, ſeq; Regem inungi, aut rex à ſuis appellari nullo pacto ſuſtinuit: quanquam à Cæſare, atq; ab alijs regibus, & principibus, Rex in epiſtolis ſalutaretur. Allatis ex Saxonia ſanctorum corporum Pragam reliquijs, Venceslaus omnia alia ædificia miſſa faciens, applicare architectum manus ad ædem diuo Vito deſignandam, conſtruendamq; imperat. Subijciens digniſſimum eſſe, vt profanis ædificijs ſacra anteuertant.

Delubra extructa.

Cæterùm antequam illa inchoata erat, iam in templo diui Georgij à patre ſuo extructi Venceslaus locum ſepulchro, in quod auia Ludmilla transferretur, delegerat, ſimulq; abſoluerat, ita vt nihil iam reliqui ſupereſſet, niſi vt translatio funeris ex arce Thetin, in arcem Pragenſem à ſacerdotibus perageretur. Auertere vnus aliquis ab inſtituto Venceslaum cupiebat, inquiens, iam pridem corpus auiæ computruiſſe: quandoquidem plus triennium eſſet, cum illud terra obrutum iaceret, proin nimis feram fore eius corporis translationem. Excipit Venceslaus, & ſi quidem iam in puluerem ſit redactum, vel ipſum puluiſculum perferri ad me cupio: ſed contrà fortaſſe eueniet, ac tu mi pater autumas: fac modò vt deſyderio meo vnà cum

cæteris morem geras. Paret ille, ſeq́; ſuis collegis addit comitem, vſq; ad locum vbi ſepulta erat Ludmilla ſepulchro recluſo, nares ſtatim omnium odor

Tranſlatio corporis D. Ludmillæ.

perfudit ſuauiſſimus, adhucq́; ſuauior arcula recluſa, in qua corpus tabe incorruptum, integrumq́; iacebat, niſi quòd parum quiddam ei de naſo decerpſerat arculæ tabella confracta, quam incurioſè quidam tractauerat. Igitur læti re pręſenti ſacerdotes, feretrum ſubeunt, corpusq́; miraculis clarum, quo iubet Venceslaus deportant, cōduntq́;. Sed enim Architecti quoq; in templo diui Viti proximo operas vrgent, vt opus celerius excreſcat, feſtinante Venceſlao ad noui templi dedicationem, ſanctarumq́; reliquiarum conſecrationem. Ac tunc primùm creandi Pontificis mentio orta: ſiquidem nullus ad eam vſq; diē Pontifex in Boiemia creatus erat, ſed à principio Morauię Antiſtes, poſtea

Ius præſulis Ratisbonenſis in Boemia & Morauia.

ex Bauaria Ratiſponenſis, officio Pontificali apud Boiemos fungebatur. Idem Ratiſponenſis in Morauia quoq; aliquandiu faciebat, quamdiu videlicet vacua ſedes ibidem ſuo Præſule fuerat, nempe annis quinq; & triginta. Quanquam igitur Venceslaus Ratiſponam pro Pontifice (diuus Volffgangus tunc

Diuus Vuolffgangus Epiſcopus Ratisbonenſis.

Pontifex ibi erat) qui templo diuo Vito deſtinatum in arce Pragenſi dedicaret, ſuos quoſdam miſerit, non ideo tamen curam remiſit quærendi viam, qua facillimè ad inducendum Pragam Pręſulem, vt inſtituerat, peruenire poſſet, ſed has eius pias curas, ſicut pleraſq́; alias ad religionem pertinentes, mater nimis impia interturbare non deſtitit. Pari modo, vt mater, Boleslaus filius moratus, armatusq́; ad turbandam, & oppugnandam fratris pietatem fuit. Nam ſi aliâs vnquam educatio oſtendit, quantum momenti afferat ad ingenerandos hominibus mores, tum certè in illis duobus alumnis, ex ijſdem

Educationis fructus.

parentibus prognatis mirificè demonſtrauit. Nam Venceslaus qui à Ludmilla muliere religioſa eductus à puero fuerat, omnibus pietatis, & cuiuſuis præterea virtutis numeris vir abſolutiſſimus euaſit, ſicut è diuerſo Boleslaus tum

Boleslaus matriſat.

impius, tum ſæuus, tum indomitus & violentus: quia Drahomira, quæ Boleſlaum aluit, comparibus vitijs infectiſſima erat, paratiſſimaq́; per quamlibet occaſionem, incrementa bonæ religionis impedire, ac potiſſimum in ſacerdores deſæuire, quaſi penes illos culpa reſideret, quòd diſciplinæ (vt ipſa dicebat) ignauiſſimæ deditus Venceslaus, maiorem diei, noctisq́; partem, circum ſacella & aras aliasq́; ceremonias, quam in negocijs ſerijs, & ad Principem pertinentibus contereret: quodq́; illorum ipſorum ſacerdotum inſtinctu, neque reuerentiam erga matrem, neq; charitatem erga fratrem continuaret.

Implacabile in ſacerdotes Boleslai odium.

Itaq; cuſtodes plagoſi per vias appoſiti erant, qui ictu plagarum ſacerdotes prohiberent, quo minus Venceslaum per quotidiana officia adire poſſent. Qua de re factus certior diuus Volffgangus, venire in Boiemiam ad dedicandum templum ſuperſedit, hac excuſatione vſus tanquam breui futurum eſſet, vt Antiſtes Pragæ inaugurаretur. Cæterùm nec Venceslaus fauorem erga ſacerdotes, cultumq́;, nec viciſſim illi officium ſolitum, qualicumq; iniuria accepta, interrumpi ſibi permiſerunt. Furente indies magis ac magis Dra-

Venceslai benignitas.

homira, cum quotidie fermè audiret, tanti eſſe Venceslaum in ſacerdotes obſequij, vt ipſe ſuis manibus vinum inter ſacra, libaq́; & thura illis ſubminiſtraret, vt identidem illos domi quemq; ſuæ inuiſeret, neceſſarijsq́; rebus ante tempus ſuccurreret, vtq; à ſeruitute profana multos redimeret, & ad ſeruitia Dei illos conuerteret. Vt deniq; noctu plerumq;, vel in ipſa hyeme nudis incederet pedibus ad templa, in quibus peruigilia celebrabant ſacerdo-

Podiuinus Venceslao intimus.

tes. Ferunt Podiuinum, qui intimus Venceslao, & aſſiduus comes fuerat, malè aliquando à frigore & niuibus acceptum fuiſſe, quamquam ipſe calceatus, ducem ſuum diſcalceatum ſubſequeretur, rurſus tamen ſubitò incaluiſſe, cum primum videlicet pedes ſuos quemadmodum iuſſus erat, veſtigijs ducis impreſſerit. Paulisper inter hæc ſuam rabiem Drahomira remiſiſſe videbatur, poſtquam certior facta erat, Venceslaum tædio vitæ aulicæ & cura-

rum

rum publicatum,circumſpicere locum ſepoſitum,in quem cum ſodalibus diui Benedicti cucullatis,ipſe quoq; ſodalis futurus diuerteret.Nam & Romam ad Pontificem ſuos iam miſiſſe inaudierat,qui peterent, vt illius authoritate liceret,in Boiemia eiuſmodi ſodalitium inſtitui.Sed dum Romanus Pontifex legatos diutius propter domeſticas ſeditiones retinet, dumq; interim Venceslaus de conſuetudine ſua, deq; ſacris & ceremonijs nihil quidquam intermittit, non ſuſtinens vlteriorem dilationem impatientiſſima mulier conceptum iampridem de tollendo Venceslao parricidium exequi properat.Natalis tunc dies infantuli,recens ex Boleslao æditi ſe obtulerat.ad hunc ſimul con celebrandum mater iuxta atq; Boleslaus frater verbis ſuauiſſimis Venceslaũ inuitant,gaudio ipſorum cõmuni oblatum eſſe tempus dicentes,quo tota domus Principalis meritò gaudere debeat, nato ex Boleslao Principe, qui ſpem ſucceſſionis in principatu Boiemiæ continuaret. Siquidem Venceslaus præter aliã rebus in alijs abſtinentiam & continentia,conſtantiaq; ſeruatæ quoq; in omne æuum ſuum virginitatis ſuæ clarus fuit:Et Boleslaus tunc primũ pater eſſe incepit,producto ad ſpem ſucceſſionis filiolo.Hoc igitur modo inuitatus Venceslaus, tametſi multo ſatis tempore,à quouis,matris fratriſq; contubernio ſe remouiſſet,attamen,vt antiquum ſeruaret morẽ ſuum,nemini cuiquam,non ſolùm natura coniunctiſſimis,officium ſuum denegandi,ad natalitia ſe Boleslauiam uenturum ad diem recepit. Interimq; in cubiculum ſecedens,quos fidelíſsimos habuit,ſecum ad feneſtrã ſeducit, iubetq; eos in atriũ Pauli presbiteri, frequentia ſacerdotum refertum deſpicere:ac mox altè ſuſpiria ducens,quàm cuperem inquit, vanus videri augur,vtinamq; fiat, vt irritũ venti ſecum auferant meum augurium, videre tamen mihi iam videor, eum locum, qui mea cura, tanto ſacerdotum cœtu, quantum cernitis celebratur, paulò pòſt diſceſſu hinc meo,repente deſertũ iri,cędem videlicet ſacerdotum futuram per iſta diuinans, quæ illis ab interitu ſuo immineret. Cæterùm qui tunc præſentes aderant,non intelligebant, quorſum dicta hæc tenderent.Podiuinus tamen, ſcopum coniectura attingebat, eum ducem ſuum reuocare à propoſito Boleslauiam eundi tentaret,ſed in caſſum.Olim namq; pro religione & pietate Venceslaus,nullũ periculum, nullum caſum,nullum vitæ diſcrimen ſibi vitandum putauit,ideoq; die luſtrali appetente,nihil amplius moratus,quàm dum ſe apud ſacerdotem expiat,dum aræ adſtat,dum ſacroſanctum delibat libum, extremum ſalutis viaticum, inde continuò Boleslauiam petit. Sed neq; Boleslaus procraſtinat fratri ire obuiam, eum complecti, gratulari aduentui compoſita adulatione.Conuiuio dein mater adhibita, quantò magis ad omne facinus exercitata erat,tanto blandius hoſpitem filium habuit,traxitq; in ſeram noctem conuiuium. At Venceslaus, quanquã intelligeret quò tenderent blanditiæ,& quamobrem produceretur conuiuium,non tamen omiſit, quin de media nocte ſurgens, iret in templum, vt orationes ſolitas deo optimo cõmemoraret. In ea re occupatũ inuadit Boleslaus frater,à matre ad ſcelus vigilantiore excitatus,ac primo ab ictu ſuo fruſtratur, enſe ſibi de manibus ob inſperatum ſtuporem elapſo, mox redeunte animo & furore,quẽ ſceleris participes clientuli extingui non patiebantur,ictum repetit,ac facilè inermem fratrem, patienterq; plagam excipientem,interficit:diſſimulataq; nece mane ſtatim filium luſtrat,nomenq; ei inter luſtrandum,Strachyquas,à terrore conuiuij mutuato vocabulo,quod ipſe terribile parricidio effecerat, indit. Adeo gloriari in malitia etiam ſua geſtiebat,qui potens erat in iniquitate:neſcius adeſſe Deũ bonis omni tempore,tum in vita tum in morte, quemadmodum illuſtriſſimo tunc patuit exemplo.Eadem quippe nocte Rex Daniç (vide quanto interuallo à Boiemia ſemotus) per quietem ſe admonitũ oraculo teſtatus eſt,vt martyris Venceslai in Boiemia à fratre obtruncati,memoriã ſibi

Boleslao infãs natus.

Vẽceslaus perpetua virginitate celebris.

Inuitatur Venceslaus ad Natalitia.

Præſagia de cæde ſacerdotũ.

Boleslauiam profectus Venceslaus.

Venceslaus à fratre in templo orans trucidatur.

Strachyquas filius Boleslai.

Somnium Regis Daniæ.

colendam ſuſciperet, id quomodo ab ipſo factum, cerimoniæ, ſacerdotes, templum in Dania diuo Venceslao dedicatũ declarant: Vt interim alia penè infinita miracula data opera trãſeamus, partim quia nota & illuſtria, partim quia decantata à noſtratibus, diebus penè omnibus habentur.

XVII.

Boleslaus Sæuus.

Boleslaus, parto audacia & ſcelere principatu, audacter etiã illũ, & nõ ſine ſcelere ab initio geſſit, idq; nõ obſcurè. Siquidem clara voce, omnibus qui aliqua cum diuo Venceslao familiaritate coniuncti erant, ac præcipuè ſacerdotibus, quicumq; ſua ſponte Boiemia non decederent, carcerẽ, exilium, cædem denunciauit. Adiecit mater, ne cæſi terrę mandarentur, ſed abiecti, vt in campis iacerent, eſca dilanianda canibus, alitibusq́;. Intra breue igitur tempus vaticiniũ diui Venceslai completũ fuit, vaticinantis, Fore vt à diſceſſu ſuo, atrium Pauli pręsbiteri ſacerdotibus uacuum redderetur.

Podiuinus laqueo plectitur.

Correptus inter præcipuos ad ſuppliciũ Podiuinus quoq;, totum bienniũ in furca ſub dio pendens, nulla tabe violari, nedum corrumpi conficiq́; potuit, donec poſt hauſtam terræ hiatu Drahomiram, ſepeliretur. Nam quo manifeſtior grauiorq́; pœna appareret, quę meritò de crudeliſſima atq; impijſſima muliere exigenda fuerat, eo loci, quo adhuc inſepulta iacebant oſſa occiſorũ ſacerdotum, terra ſua ſponte dehiſcens, viuã Drahomiram, vnà cum curru, & qui ſimul vehebantur abſorbuit, auriga ſolo incolumi, qui ad aram iuxta ſitam, (nunc haud extat) equo deſiliens accurrit, cum forrè tintinnabulũ tinnire audiſſet, vt corpus Domini adoraret, execrante illum Drahomira omnibus maledictis.

Drahomira terræ hiatu abſorpta.

Quare locum eum etiamnum, vt execratum, funeſtumq́; declinant viatores, qui arcem Pragenſem ab occidentali plaga petunt. Quanquã terra eodem loci in ſtatum priſtinũ cóheſerit. Puniti & illi diuinitùs, qui Boleslaum affectati, gladios etiã ſuos aduerſus diuum Venceslaum ſtrinxerunt: pars enim eorum mente alienata, in rabiemq́; verſa præcipites ex alto deorſum ſe dabant. quidam in eos gladios, quos nudauerant incubuere.

Necis conſcij omnes diuinitùs puniti.

Ad hæc, templi paries, quem propè occiſus fuit diuus Venceslaus, velut cædis ipſe quoq; conſcius, aut potius, vt teſtis foret ſceleris ſempiterni, nulla vllius opera abſtergi eluiq́; potuit à cruore, quo reſperſus ex corpore diui Venceslai fuerat. Hæc tandem tot prodigia, tamq́; varia ſupplicia, Boleslaum exterruerunt, vt mitius deinceps cum Chriſtianis agere, ſæuitiamq́; ſuam aduerſus illos remittere inciperet.

Prodigijs territus de ſæuitia remittit Boleſlaus.

Acceſſit prætérea nouus ex Cæſare Othone terror, minitante fratricidij vltionem, cum primum Hunnicum bellum confeciſſet. [b]Quippe Hunni ex Pannonia uſq; in Sueuiam progreſſi, vrbem Auguſtam obſidione præmebant, tanta ſuorum multitudine, vt dubitauerit Ottho, prodire ne in aciem contra tantas copias, an caſtris ſe tenere ſecurius fuerit: ſed dubitantem Vldricus, Auguſtæ præſul, in diuorum numerum poſtea relatus, indicto vnius diei ieiunio, ad ineundam pugnam impulit: certam ei victoriam (ſi pugnauerit) promittens: Nec fefellit, tantam enim inter Hunnos ſtragem Ottho ædidit, vt Lycus Auguſtanus fluuius, mutatis in cruorẽ aquis, alueum ſuum fœdauerit. Capti in eadem pugna duo Hunnorum duces, ſupplicia crúcibus luerunt. Ex Cæſarianis maximè inſignis Conradus, Otthonis gener cæcidit. Atq; hoc interim ſpacio, quod per moras huiuſce prælij interiectum fuit, Boleslaus, vicum quem inhabitabat, foſsis, vallis, mœnibus cingendum, muniendumq́; ſuſcipit, & quo celerius ſuſceptum opus perficiat, vicinæ nobilitati iniungit, vt certum quiſq; paterfamiliâs colonorum ſuorum numerum operi continuando attribuat. Cœpit abnuere operam eiuſmodi ſenex quidam nobilis, inquiens: Exemplum ſe à maioribus non accepiſſe, vt ædificandis muris operam aliquam locaret, ſed vt potius pro ſalute principis in campo, & in ipſa acie ſiue eques, ſeu pedes dimicaret. Hic ſæuus Boleslaus (ſic iam is paſſim cognominabatur) ſolita ſæuitie incenſus: At ego, inquit, nunc ſtatim exemplum in te ſtatuam, quo cæteri admoniti diſcant parere

Crudelis Boleslaus.

princi-

principibus, non autem imperia illorum contemnere, ſtrictoq; gladio miſerandum ſenem confodit, ac denuo vicinis iniungit, vt iuſſa obedienter faciant. Operi abſoluto, cinctoq; oppido, nomen Boleslauia manet. Huic oppido cum Ottho appropinquaret, miſſis obuiam legatis Boleslaus pacem magnis precibus cum ipſis oppidanis cœpit petere. Valde præciſe Ottho eis reſpondit, aliter pacem coire non poſſe, niſi dedito ſibi fratricida Boleslao.[c] Porrò Boleslaus, omnibus rebus ad ſuſtinendam obſidionem neceſſarijs, frumento, pecore, telis, armis, viris inſtructus in oppido erat. Non ita Cæſar foris commeatu abundabat, vacuis vbiq; ex vicino horreis, & pecoribus in ſyluas longius abactis. Vnde paulò poſt factum, vt Cæſar ob rerum penuriam mutata duriore ſententia, animum ad molliora inflecteret. Cum igitur denuo Boleſlaus, quanquam ſatis vt dixi inſtructus, conſcientia tamen ſcelerum timidus, gratiã Cæſaris ambiret, pacemq; oraret, eam his tandem legibus impetrauit.

Cõditiones pacis Boleslao propoſitæ.

Prima erat, vt commiſſa piacula omnibus modis expiaret.

Altera vt exules Chriſtianos reuocaret ab exilio.

Tertia ad tributum nuper remiſſum, denuo exſoluendum reciperet.

Vltima, vt eadẽ conditione atq; cæteri Germaniæ Principes, in nomen Cæſaris iuraret. Obſidione ſoluta, Boleslaus ſuis præcipit, vt è conſpectu ſuo ſepulchrum & corpus Venceslai remoueant, idq; noctu, per multas tenebras Pragam transferant, occulteq; ſine arbitris condant in æde diui Viti ab eodem Venceslao ædificata. Grauiter nimirum ferebat ſigna & prodigia, identidem ad corpus ſanctum, nunc in cæcos, nunc in claudos, nunc in ſurdos ædi: putabatq; fore, vt illo ad diui Viti ſepulto, Vito etiam potius, quàm Venceslao miracula ædita attribuerentur. Sed vide, vt ſe innocentia & ſanctitas, vt deniq; ipſa veritas contra aſtum, & improbam calliditatem perfacilè defendant.

Fratris & in cadauer inuidia.

Plauſtro corpus impoſitum fuit, iuſſusq; auriga quantum poſſet accelerare, vt ante lucem è Boleslauia Pragam perueniret. At aurigam magis equi, quàm ipſe equos regebant, itaq; cum primo ad amnem cui Rochetnicze vocabulum, aquis tunc multis redundantem, deinde ad Vultauiam adhuc redundantiorẽ ventum eſſet, nõ ponte, vt ille volebat, ſed plena olueo, vtrumq; amnem equi tranſeunt, pedibus tantumnon ſiccis, mox vltra Vultauiam ad carcerem arci Pragenſi ſubiectũ, immobiliter ſubſiſtunt, nec inde vlla vi ſe amoueri patiuntur niſi die clariſſimo, cum iam multorũ aliorũ ſpectatorũ oculis res eſſet teſtatiſſima, corpus diui Venceslai vectores vehere, id quod obſtinatè prius illi negabant, quàm vincti ad vnum omnes è carcere illo dimiſſi fuiſſent.

Translatio S. Venceslai.

Corpus præterquã quod à corruptione poſt triennium incolume repertum eſt, inſuper etiam ab omnibus vulneribus erat percuratum, vna tantùm auricula càpiti defuerat, eam Premyslaua Venceslai ſoror ad limen templi, in quo occiſus frater erat inuentam, arcula clauſam habuit. Cæterùm re, vt geſta fuit cõgnita, ne quid de corpore ſancto deſideraretur, eandem ſtatim Pragam miſit, ſtatimq; illa capiti ſuo adhæſit.

Nuſquam alibi huius fit mẽtiò.

Ab iſto dein tempore Boleslaus deſijt cum numine fraterno luctari. Imò rogatus à ſacerdotibus, quos de exilio reuocauerat, vt templum Pragæ, in quo diuus Venceslaus requieſcebat, conſecrari pateretur, adeo ſe facilem ad exorandum illis præbuit, vt de fiſco ſuo pecunias in viaticum addiderit. Quo lautius Emeranus præſul, è Ratiſpona Pragam deduceretur. Et præterea filium Strachyquatem, poſtquam paulò adoleuit, imbuendum bonis artibus, & religioſis diſciplinis Ratiſponam ad eundem præſulem miſit, relicto domi iuniore filio Boleslao, quem vt hæredem principatus alebat. Ipſe deniq; totam vitam, paulatim ciuilioribus moribus, humanioribusq; mutare aggreſſus eſt, ac ſic iam Chriſtianiſmo affectus eſſe videri voluit, vt filiam ſuam, nomine Dombrauam, deſpondere principi Poloniæ Meſchoni, alia conditione noluerit, niſi vt ante ſponſalia eiurata veteri ſuper-

Strachyquas Emerano præſuli Ratisbonenſi erudiendus traditur.

Boleslaus domi educatur.

Dambroucam filiam Mieciſlaus Poloniæ princeps pacto Chriſtianiſmo vxorem ducit an. 965.

ſtitione, ritu Chriſtiano ille tingeretur. Nam idem Boleslaus ab infantia protinus, Vratislai patris cura, tinctus erat, ſed ne quid dignũ baptiſmo faceret, mala educatio perfidæ matris in cauſa fuit. Vix enim verbis exprimi poteſt, quantum refert à quibus, & quo quiſq; modo fuerit educatus. Inter hæc nõ mediocrem hinc Boleslao formidinem incuſſerunt[d] Hungari latè depopulata Morauia, vnde proximus in Boiemiam patet excurſus, quẽ ſe illi facturos vti minabantur, ita re ipſa mox approbarunt. Ad eum cohibendũ duos exercitus Boleſlaus comparat: Alterumq; ad oppidum Czaſlauiam: alterum ad arcem Ohebum collocat, atq; vtrumq; foſſis cingit, ſudibusq; præacutis aduerſus equeſtrem Hungarorum impetum munit. Extrahere illi in apertum Boiemos, frequenti aſſultu crebraq; telorum iaculatione nitebantur: ſed Boiemi tela excipere, obſideriq; cum pedeſtri exercitu, quã contra tantam vim equitum, cum pauxillo equitatu in aciem deſcendere malebant, donec tædio morę Hungari ad populandam Auſtriam, & inde ad Carinthiam deflecterent. Vbi à principibus illarũ Alpium, Gotefrido, Erhardo, Tyrolo, & à Gregorio Aquileienſi patriarcha male mulctati, retrò ad ſedes ſuas cum ignominia redire coacti ſunt. Cum qua item Moraui redierunt, qui in Boiemiam ad intercipiendos puteos venis argenteis ſcatentes de improuiſo venerant, & amplius ſexaginta puteorum foſſores occiderant, cadaueribus illorum in cauernã quandam metalliciam proiectis. Subitò namq; & tumultuario milite Boleslaus ſubmiſſo, maiore Morauorum ſtrage cladem ſuorum rependit, & reliquos in turpem fugam vertit. At illi argento, quaſi Loto deguſtato, nec cæde, nec contumeliã abſterreri potuerunt, quin ad dulcem fructũ in Boiemia colligendum reuerti feſtinarent, adiunctis duobus equitum millibus, quos ex Hungaris in ſocietatẽ prædæ ſibi conſociauerant. Primo & altero prælio cum Boiemis occurrere auſis inito, cum in vtroq; ſuperiores euaſiſſent, gloria elati, nuncios vtriq; & literas ad ſuos mittunt, inuitantes ad prædam participandã, & ad nouas in Boiemiam colonias deducendas. Interimq; ipſi nouũ ſibi, proximè Curimenſe oppidum, Caſtellũ condunt, ac in tantum ciues pauorẽ adducunt, vt pedem porra efferre non auderent, præſertim principe ipſorum nuſquam apparente, nec quoquã exiſtente qui docere poſſet quidnam cum illo actum fuerit, aut vbinam locorũ perierit. Boleslao itaq; ſe dediderunt, & ab eodem ſuppetias ſibi ferri petierunt. In procinctu erat tunc Boleslaus, copiasq; trifariam diuiſas habebat, tribus conſtitutis ducibus, qui agmina ducerent, carris ab vtroq; latere circundata, præcedentibus ac ſubſequentibus equitibus, vt ſi qua per viam impoſita eſſet dimicandi neceſſitas, pugnam expedito exercitu ſubiret. Qua nuſquã in itinere oblata, ad caſtra hoſtium propius caſtra ſua metatur, & omnes milites intra carrorum ambitum continet, ab ijsq; foſſas cæcas, vijs tranſuerſis, in quas Hungari equites præcipitarentur, fieri iubet: Ipſe cum trecentis equis locũ inſidijs aptum occupat. Hungari cum ipſis Morauis multitudine & recentibus victorijs ſibi fidentes, aciem priores oſtenderunt: quã vbi ducęs agminis Boiemorum conſpexerunt, portam decumanam recludunt, & per illam equitem pediti mixtum in hoſtes emittunt, qui à primo ſtatim impetu, vt moniti erant, retrò in caſtra notis vijs ſe referunt. Hærent à tergo, cedentibus Boiemis, Hungari, & cum ipſis equis hauriuntur à foſſis, cratibus & ſtraminibus intectis, ibidemq; plurimi opprimuntur. Adeſt mox & Boleslaus cũ ſuis, lateraq; Morauorũ inuectus, turbat ordines illorum, & diſſipat: perterritiſq; tam equitibus quàm peditibus, adeo inſtat, vt ne ad oppidum quidem nuper à ſe extructum reſpicerent, ſed fuga ſibi vtriq; ſalutem quærerent. Oppidum receptum ac ſolo æquatũ, ſecureq; inde metalla circa Lipniecziam & Zdiaram, atq; alia Morauię vicina loca ab opificibus ſcrutabantur.

Bellum Hungaricum.

Bellum Morauicum ob fodinas argentarias.

Gurimẽſes Boleslao ſe dedũt.

Hungari cum Morauis à Boleslao ſternuntur.

Orta tunc primum poſt victoriam illam ſatislautam, à Boiemis Chriſtianis

mis Epiſcopi mentio, Boleſlao coram memorantibus, tum indecorum ſibi,
tum indignum videri, vt Moraui, Bauarique & Miſnij, ac cæteri finitimi ſuū
domi haberent Epiſcopum, cuius præſentia atq; authoritate, religionis cultus
& retineretùr, & amplificaretur: ſolam Boiemiam, in tanto iam faſtigio collo-
catam, Præſule, velut altero dignitatis oculo, carere, ac foras quaſi luſcam ad
alienos Pontifices proſpectare, quoties pontificalia munera in Boiemia eſſent
obeunda. Quo audito Boleſlaus interrogat: Quonam id pacto fieri queat, vt
Pontifex in Boiemia conſtituatur? Edoctusq; viam à Chriſtianis, Legatos ad
Romanū Pontificē mittit oratum, vt ædem Diui Viti in arce Pragenſi ſitā, Pre-
ſulis honore ſublimem facere dignaretur. Sed ille tunc rerum ſtatus Romæ e-
rat, eaq; ambitione atq; æmulatione pontifices inter ſe agitabant, vt alij alios
ſede deturbarent, vrbeq; fugarent, alij captos aut in vincula, aut in cœnobium
conijcerēt, alij nec mortuis ſepulrisq; parcerent. Quippe Stephanus in Formo
ſum mortuum tanta rabie deſæuijt, vt cadauer eius ſepulchro eruerit, eru-
tumq; in Tyberim proiecerit. Hoc verò omnibus quaſi ſolemne erat, vt poſte
rior prioris acta reſcinderet. Quæ partim videntes, partim audiētes legati, in-
anes reuerti, quàm dubia incertaq; de inſtitutione præſulis futuri ad Princi-
pem referre maluerunt.

Deliberatio de Epiſcopo in Bohemiā addu cendo.

Schiſmata diſ ſidiaq; Pontifi cum.

Stephanus Pa pa VI.

Vixere circa annum 885.

a *Superius ab Arnulpho in Morauia Reges translatum eſſe tributum dictum. De eo coniectura potius, quàm certa ſciētia ariolari quid licet. Aiunt quotannis boues centū & viginti, Item argenti puſtulati quinquaginta pondo eo quòd Romano Imperio Duca tus Boiemia ſubiectus eſſet, pendere coactos. Argenti puri 150. Marcas cenſent.*

b *Bellum hoc incidit in annum 954. vel 955. vbi Leel & Bulcha Duces Hungari ab Henrico Bauaro ſuſpēdio necati, licet Hungari annales ante Otthonis tēpora eueniſ ſe dicant ſub Conrado Vormacienſe, quē patrem (perperam) ſtatuunt Conradi Sali qui Imp. Occubuêre Conradus ſapiens Dux Sueuia & Francorum, Burkardus Dux Sueuia, è Ludgarda filia gener Otthonis, ſagitta traiectus.*

c *Bogislaum Bohemia Ducē ſibi reluctantē perdomuiſſe Otthonē Hungarus inquit. Proditione Tugemiri ducis pecunia corrupti totam ditionē Slauorum citra Odram in poteſtatem Cæſaris veniſſe, Polonus ſcriptor aſſerit. Germani totos 15. annos duraſſe: ſæpe intermiſſum rurſus repetitum bellum. Diuturnitate fractum Boleslaum in Imperij fidem conceſſiſſe prodiderunt memoria.*

d *Hungari Morauia & Bohemia hoſtili manu vaſtatis citra Danubiū arma verterunt, Carniolam, Styriam & Carinthiam inuaſerunt. Dum eorū incurſiones Gothefridus Morauia Dux, & Eberhardus Corinthia Princeps cum Gregorio Aquileienſi patriarcha coercere nituntur, acerrimam pugnam conſeruerunt: ibi quamuis plurimi ex Hūgaris occubuerint, deſideratis tamē ducibus, profligatoq; patriarcha, diſſipato et fugato exercitu præda onuſti direptis trib. regionib. cū victoria in Pannoniā rediêre.*

HISTORIÆ BO- IEMICAE. LIBER SEXTVS.

XVIII.

POſt Boleſlaum ſæuum, Boleſlaus natu minor filius cogno
mine Pius, quia maior Strachyquas, Ratiſponę in cœnobio
attōſus, bardocucullum induerat, Princeps declaratus eſt.
Huius inter alia pietatis opera, non vltimo ſanè loco nume
raueris, viginti templa à fundamentis excitata, ſingulaque
cerimonijs, ſacerdotijs, cenſu & agris exculta dotataque.
Haud aliter igitur ſacerdotibus id temporis vuſuuenit, ac

Boleslaus Pius.

Strachyquas ad D. Emeranum, Ratisbonæ fit Monachus.

venire gallis ſolet gallinaceis, qui in primo gallicinio, alta etiamtum & opaca nocte, rarioribus in locis,& valde pauci numero perſtrepunt. At ijdem aurora appropinquante, certatim omnes,quiſque in corte ſua,plauſu,alis,concentu, perſonant: Ita Sacerdotes aurora illis ſua, ex propitio Boleſlao reſplendente, multi ſimul per multa templa matutinas Deo laudes alacri voce pſallebant, Nec iam alia re vlla magis in politia ſua, quàm præſule egere videbantur. Erat

Mlada ſoror Romam proficiſcitur. Maria à P.M. nũcupata.

Boleſlao ſoror,cui Mlada nomen,virginitate & religione conſpicua:ea vbi cognouit Otthonis Cæſaris authoritate ac maieſtate Romæ pacata eſſe omnia, certumq; tandem & legitimum ibidem extare Pontificem,de fratre impetrat, vt ſibi Romã (vnde in Boiemiam manauit Chriſtiana religio) inuiſere liceat, & quando ab alio,quàm à Pontifice Romano Antiſtes Pragæ inſtitui nequear, ſe quoq; id effecturam,vt citra cunctationem ille inſtituatur, recipit. Romam igitur veniens,in hoſpitium Sanctimonialium, ſectam diui Benedicti affectantium ſe contulit: longè enim lateq; eius ſectæ laus tunc diffuſa erat,multique religioſi tam ex virili, quàm ex muliebri ſexu nomina in illam dabant. Sed nec

Monialis fit ordinis Benedictini.

Iohãnes Papa IX. anno 697.

Mlada dare ſuum nomen diutius morata eſt, quàm vt ediſceret ea, quæ ante ſectæ profeſſionem ediſcenda fuerant. Inſtante die quo virgo nobiliſſima capi,flammeoq; velari à Pontifice debuit,venit ad tempus in templum Ioannes Pontifex Romanus,qui ſibi vltro capiendi velandique illam munus deſumpſerat. Cæterùm cum enunciare nomen Mladæ,tanquam Barbarum nequiuiſſet, vocabulo id Mariæ permutauit, Mariaque inde ab omnibus, quæ prius Mlada, vocabatur. Ac Pragam reuerſa, virginem veſtalem, apud ædem Diui Georgij virginibus veſtalibus dicatam, egit, obtulitque fratri Diploma, quo

Auctoritas Boleslao præſulis creandi conceſſa.

Dethmarus Saxo Canonicus Magdeburgenſis fit Epiſcopus Pragenſis.

Voitichiũ Sclauicopatre Streſilaua matre natum.

idem Ioannes Romanus Pontifex nominandi Pragæ præſulis Boleſlao poteſtatem faciebat. Atque is Dethmarum quendam è Saxonia oriundum, in eademque Saxonia ſacris & religione,apud ſodales Magdeburgenſes initiatum, de ſententia omnium ſacerdotum primum in Boiemia Antiſtitem nominauit,curæque habuit,vt ſolemniter, & more aliorum in Germania Pontificum, à Moguntino Præſule,tanquam ſuo Metropolite, inauguraretur, vtque Regalia (quemadmodum vocant) ab Otthone Cæſare acciperet. Nouo Præſule inſtinctore, Slauonicus, Libicenſis Comes (ſic enim qui vicariam principis iuriſdictionem regionatim per arces, vel oppida adminiſtrabant tunc appellabantur,vt nunc quoque apud Hungaros Comites vocantur, & apud Polonos Palatini) filium ſuum Voytichium, egregia indole iuuenem, quem in aulam Cæſaris mittere deſtinarat, mutata ſententia Magdeburgum miſit, vt ibi eiſdem inſtitutis & præceptis, in eodem quo Dethmarus cœnobio edoctus erat, imbueretur. Ea namque tempeſtate cœnobitæ non minus in erudiendis diſcipulis, quàm cerimonijs procurandis occupati fuerant. Imò pleraque cœnobia, id erant tunc,quod nunc ſunt Gymnaſia. Præfuerat vrbi Magdeburgenſis

Adalbertus I. Archiepiſcopus Magdeburgi ab Otthone conſtitutus.

Voytichius,nomine mutato Epiſcopus fit Pragenſis.

prçſulis nomine Adalbertus,quem primum omnium Ottho Cæſar Metropoliten ibi inſtituit, virum à commendatione virtutum celebrem. Huic cum Voytichius ab omni item virtute commendatus eſſet, ſolemni more eum in religione Chriſtiana confirmat, & pro Voytichio, nomine ſibi ignoto, Adalbertum eum ſuo vocabulo appellat, ſicque deinceps nominatus eſt. Accidit fortè vt è ludo literatio domum reuertenti, Dethmarus Pragenſis pontifex vita decederet, continuò Boleſlaus Princeps, manus Adalberto inijcit, & fruſtra tergiuerſantem, Pontificem magno collegij ſacerdotum aſſenſu declarat, ac non multo pòſt Veronam ad Otthonem Cæſarem ire iubet,regalia iura petiturum. Grauiſſimè antea Dethmarum Chriſtianæ religionis hoſtes ferebant, multò nunc grauius Adalberto ſuccedente commouebantur, veriti ne hic Pontifex, quantò neceſſitudinibus, nobilitateque & gratia apud principem præpolleret, tantò faciliùs omnem illorum ſuperſtitionẽ deleret.

Nam

Nam præter cætera, non minor in ſermone eius, quàm in vita grauitas inerat, ac cenſoria prorſus obiurgatio, cum maiore libertate coniuncta', quàm vt illam delicatiores aures ferre poſſent.

Seueruſ in uitijs taxandis Adalbertus.

Quare etiam pleraque nobilitas, dum impietatem ſuam infamari, dum crebra diuortia, & mox noua coniugia damnari, dum barbarum, in emendis vendendiſque Chriſtianis ſeruitijs morem traduci, ægrè ſuſtinet, inſidias illi tendere, quibus ſemel iterumque interceptus, ac ludibrio habitus, reculis inſuper ſuis deſpoliatus eſt. Ad cohercendam eiuſmodi licentiam audaciamque hominum malè feriatorum, cum Boleſlaus cohortes aliquot Chriſtianorum contraxiſſet, interceſſit Adalbertus, ſeque quamuis excipere fortunam, ſubireque vim atque iniuriam malle dixit, quàm vt Chriſtianum ſanguinem cum profano miſceri videat. Quo audito Boleſlaus, cohortes dimittit, ac paulò poſt plures maioreſque cogit. Tanta enim aduerſæ factionis indignatio contra Boleſlaum, qui Chriſtianos armauerat, coorta fuit, vt furor eius & vis ex Lucenſibus maximè conflata, niſi prælio inhiberi haud potuerit. Auxerat hoſtium animos locus, quem ſibi ad Aegram flumen, non longè à Stranouo egregiè munierant, indeque multum Chriſtianis Albim accolentibus incommodabant. Ad hunc locum infeſtis ſignis conuenientibus, pro ſe vtrique alteri alteros laceſſere, commiſſaque acri pugna, & multis vtrinque proſtratis, ad extremum Chriſtiani palmam obtinuerunt.

Prælium inter Chriſtianos et Ethnicos commiſſum.

Hæc dum geruntur, Strachyquas frater Boleſlai, ex Ratiſpona Boleſlauiam, ac mox cum eodem fratre Pragam uenit. Huius domi ſuæ copiam nactus Adalbertus, multis coram verbis conqueritur de gente, nimis aduerſus pietatis ſtudia contumaci. Tentanti enim ſibi conantique omnia, per quæ indomiti ſubdomari debuerint, non modò conatum ſibi non ſucceſſiſſe, ſed etiam ob illum ſe in tantum veniſſe multorum odium, vt aliqui nihil libentius agant, quàm quòd nomen ſuum adlatrent & execrentur. nonnulli perniciem inſuper ſibi planè moliantur. Quòd ſi Strachyquas ea, qua eſt exiſtimatione & authoritate propter fratrem principem apud Boiemos, in locum ſuũ ſuccedat, nihil ſe addubitare, quin plus ille uno nutu ſuo, quàm ipſe vel ſexcẽtis verbis, ad ſanandos morbis varijs implicitos proficiat.

Adalbertus Strachiquati Epiſcopatum offert.

Abnuit.

Hęc loquens ibidem ſtatim ei inſignia Pontificatus, nempe infulam, & pedum vltro exhibet, oratq; vt Pontificem Pragenſem libens volenſque agat. Reijcit à ſe ille pedum cum infula, & velut indignabundus: Tantáne inquit animi leuitate præditus tibi eſſe videor, vt quam mihi ſemel ſumpſi perſonam, eam retinere nequeam? Ego verò illam & retinebo perpetuò, & tanti Capitium meum, quo caput & collum amictum vides faciam, quanti tu Pontificalem tuum habitum. Ad hæc ingemiſcens diuinanſq; Adalbertus, Magno inquit cum dolore hoc tibi dico frater. Honorem hunc vltro à me delatum, quẽ nunc valde reſpuis, poſthac non ſine maximo tuo malo requires.

Præſagium.

Atq; inde Adalbertus, quemadmodum iam pridem deſtinauerat, præſentiam ſui Boiemis irreligioſis, & ad ſe opprimendum paratis, ſubducens, Romam paucis conſeijs petit, ibiq; à Pontifice impetrat, vt Boiemos iugum Chriſti palam excutientes diris deuoueat.

Romã it Adalbertus.

Excõmunicati Boiemi.

Ad hanc execrationem adeo exarſerunt, vt cum de abſente Adalberto vltionis pœnas, quas vellent exigere non poſſent, impetum in fratres eius germanos facerent, & ſimul quinq; numero, per rixam à ſe de induſtria excitatam interfecerunt: Sobieborium, Spitimirum, Prebiſlaum, Boritam, Gzaſlaum.

Fratres Adalberti necati.

Tradunt Boiemorum annales, Adalbertum, cum eo fortè die quo fratrum occiſorum exequiæ in Boiemia celebrarentur, ſolemne ſacrum Romæ Pontifice Romano præſente faceret, ſeq; vt fieri ſolet, poſt calicis ſubleuationem, ad ſilentium vita functorũ memoriæ dedicatum, tacitus cõponeret, amplius duas horas, haud ſecus quàm ſtipitẽ aræ affixum ſtetiſſe immotũ, fuiſſeq; ob tã inſolentẽ moram à Pontifice correptum. Ad hęc illum reſpondiſſe, ſe interea dũ

ad atam tam diu ſtaret, in Boiemia exequijs fratrum ſuorum interfuiſſe, ac dum Romam ad rem diuinam peragendam tedire feſtinat, alteram è duabus chirotecam, ibidem in Boiemia ad feretrum reliquiſſe. Deliria illum fundere cæteris exiſtimantibus, Pontifex, qui bona multa, miraque prædicari de Adalberto inaudiuerat, iſtam tem inquiſitam noluit omittere. Compertoq; ita vt narrabat, illam ſe habere, chiroteeamque relatam: alteri quam retinuerat planè reſpondere, in admitationem verſus, Adalbertum cœnobio ſancti Alexij accuratè commendauit. Quo Romæ abſente, erupit tandem latens Strachyquatis deſyderium potiundi Epiſcopatus Pragenſis, non audente Boleſlao votis eius tefragari, ne honori fratris inuidere videretur. Datis itaque literis tum ad Otthonem Cæſarem, tum ad Præſulem Moguntinum, inaugurari illum poſtulat. Quod munus dum Præſul Moguntinus obit, illeque ſe ante atam de more proſternit, continuò inuadit eum malignus, vexatque, & eo vſque concutit, donec ex ore ſpumabundo animam extrudit. Ex hoc tam horribili & prodigioſo caſu, non minus Boleſlaus quàm Moguntinus exterritus, vterque ſuos Romam ad Adalbertum allegat, qui ei reditum in patriam celerem, ad recuperandum Pontificatum perſuadeant. IlloqueRomæ manendi propoſitum retinente, cum ſodalibus, quorum ſodalitia profeſſione etiam religionis approbauit, ambo rurſus per legatos Romanum Pontificem aggrediuntur, orantes vt vel inuitum Roma extrudat ad Eccleſiam ſuam Adalbertum, ſi bene conſultum Boiemis, qui Romanam religionem aſſectantur, velit. Ceſſit tandem authoritati Pontificis Romani Adalbertus, diſcedensque Roma cum Gaudentio, quem loco fratris habuit, Anconam diuertit. ibique conſcenſa naui, Segniam in littore Dalmatico poſitam appellit, atque inde ſe in Pannoniam inſinuat, à præfectis adhuc, quos Capitaneos vocabant, gubernatam: Quotum præcipuus nomine [a] Stephanus erat. Hunc vbi in humanitatem propenſum, atque etga Chriſtianos ſatis hoſpitalem, & præterea linguæ Sclauonicæ haud ignatum accepit Adalbertus, deflexit in aulam eius, habitaque vna & altera de fide & baptiſmo concione, adeò attentum facilemque ad ſuſcipiendum Chriſtianiſmum expertus eſt, vt breuiui temporis interuallo tingi, cum pleriſque aulicis ſuis optauerit. Hinc à baptiſmo Pontifex Romanus, coronam ei Regiam detulit, & Cæſar ſororem ſuam eidem nuptum dedit. Adalbertus comitatu auctior factus: nam ſex prętetea fratres contubernales, ex contubernio ad diuum Alexium Roma digreſſi, ipſum apud Hungaros aſſecuti ſunt, nec diuelli ab eo vllo modo potuerunt. Cum ijs igitur Boiemiam ingreſſus, quæ ſumma tunc ariditate ob inopiam cœleſtium aquarum laborabat, tanta repentè imbris copia ad introitum eorum cœlo ſe effudit, vt pleraque loca planiora ſtagnauerint: Hoc alij religioni patrum tribuebant, alij in Monachorum ſuggillationem vertebant. Eſtque hodie in ore Boiemorum velut adagium, vt ſi fortè obuios in itinere habeant viros religioſos, dicant: Pluuia haud dubiè pluet, poſtea quam Monachi peregrè ambulant. Cæterùm idem Adalbertus maiore honote à Boleſlao excipi non potuit, quàm eſt poſt reditum exceptus, locoque ſuo, & bonis quibuſdam paternis reſtitutus. Ea ille bona paulò poſt in officia pietaris diſtribuit, & vnà cum Boleſlao principe cœnobium, quod Breunouiam vocant, ædificauit, ac munificentiſſimè dotauit, deductis in contubernium ſodalibus, quos ex Italia ſecum adduxit: illique nomine Abbatis præpoſito Anaſtaſio, qui poſthac apud Hungaros Strigonienſem egit Pontificem, viro tantæ ſanctitatis & virtutis, vt mortuum diſcipulum precibus ſuis à motte excitauerit. Sæpius in hoc contubernio Adalbertnm, quàm in domo ſua pontificali repetiſſes, adeò moribus & natura cum Sanctis illis patribus congruebat. Sed nec Boleſlaus à conſuetudine illorum abhorrebat,

Strachyquas abſente Adalberto ambit Epiſcopatum.
Inaugurandus III Epiſcopus Pragēſis à dæmone ſtrāgulatur.

In Bohemiam extruditur inuitus Adalbertus.

Brounouienſem abbatiam Adalbertus è patrimonio fūdat.
Anaſtaſius.

bat, feſtis præſertim diebus, ſponte veniens (vt bonis mos eſt) ab bonorum conuiuia, quæ à precibus illi incipiebant,& cum precibus finiebant magna cum modeſtia & diſciplina, atque abſtinentia ciborum. Atque hîc rurſus odium impiorum, aduerſus vtrumque recrudnit. In Boleſlaum, quaſi religioni Chriſtianæ plus æquo deditum: in Adalbertum, velut cenſoria obiurgatione vehementer in eos acerbum, qui diem Dominicum non ſanctificarent, ſed operis commercijsq; profanis, & negotiationibus illum polluerent. Aut qui matrimonia ſine auſpice ſacerdote contraherent, illaq; diuortijs pro libidine quiſque ſua diſturbarent. Quare denuò inita coniuratione, impij in montem non longè à Praga ſecednnt, excurſiones ex illo populationesque in Chriſtianos facientes,& aliquoties leuibus cum milite Boleſlai pugnis decertanteſ, nunquam tamen pelli de monte potuerunt. Inclinante tandem autumni tempore, ac iam noctibus frigidioribus inſtantibus,& hoſtibus idigenes faciendos magis, quàm ad vigilias obeundas intentis, Chriſtiani, admixtis ſibi Iudæis, incautos ex inopinato adoriuntur, à fronteque & à tergo in quoſcunque incidunt eos obtruncant. Inſigniores in fugam effuſi, tenebris & ſyluis tegebantur, ſed ibi quoque pleroſque Iudæi deprehenderunt, interfeceruntque, ac permiſſu Pragenſium, Synagogam inde Pragæ ſibi conſtituerunt. Ergo rurſus poſt nouam cædem, inſons & inermis Adalbertus, inuidiæ cedendum, alioque demigrandum ſibi putauit. Sub hac namque lege, Roma ſe à ſummo Pontifice extrudi ſuſtinuit, vt ſi morum patriæ inſolentium tæderet, ſibi vertere ſolum, ibique munere Pontificio defungi liceret, vbi ex functione ſua fructus aliquis pietatis legi poſſet. Animis itaq; ſuorum, quos Breunouiæ relicturus erat, prius confirmatis, inde continuò cum fratre Gaudentio ad Polonos, Chriſtianiſmo nuper initiatos ſe confert, quibus in religione corroboratis, ac Gaudentio (quemadmodnm orabant) Præſule illis Gneznæ relicto, ipſe ad vicinos Pruſſios iter vertit. Nihil ea tempeſtate Pruſſijs, aut ſi mauis Prutenis craſſius, nihilque indocilius apparebat, adeò vt pingui eorum, & ad audiendum, intelligendumque Euangelium, hebeti ante offenſus Adalbertus, nouos ſibi in grege armentorum & pecudum quæſierit auditores. Atq; res tum dictu mira contigit, vt ſtarent arrectis auribus boues, equi, aſini, capræ, ſues,& quaſi bene per Adalbertum monita ſentirent, intelligerentque nutu illa capitum approbabant. Cum interim Pruſſij, brutis illis magis bruti, tam inuſitato ſpectaculo non modò ad nullam pietatem flectebantur, ſed etiam ad ſummam per hæc crudelitatem efferati, ſanctum virum ſeptem ſpiculis adorti ſunt: nec ſatis habuerunt totidem vulneribus ſenile corpus confodere, niſi inſuper etiam caput mortui amputarent. Boleſlaus Poloniæ princeps, ex ſorore Boleſlai Boiemiæ principis prognatus, cum precibus non poſſet, precio à truci gente corpus redemit, illudque Gneznæ ſepulturæ tradidit. Adeò non vulgaribus clarum miraculis, vt [b] Ottho tertius, qui eodem tempore Imperio præfuit, voti reus factus ob recuperatam valetudinem, quam Adalberto acceptam retulit, Gneznam ad ſepulchrum eius adierit, gratiasq; Deo egerit, qui per ſanctos quoq; ſuos miracula inter homines æderet, atq; inde paſſim apud cæteros quoq; Germanos, Adalbertus inter diuos haberi cœptus eſt. Porrò Stephanus Pannoniæ rex, Strigonij in arce ſua Regia, primus ei templum conſtituit, addiditq; templo Pontificem, vt diximus Anaſtaſium, quem Adalbertus contubernio Breunouleuſi præpoſuerat. At Boleſlaus domi adnitente vxore Hemma, quam ex domo principum Saxoniæ ſibi matrimonio coniunxerat, Theodatum, origine etiam Saxonem, ac tunc Otthonis Cæſaris à ſacris & ab epiſtolis aſſiduum, Adalberto ſucceſſorem dedit. Præter Anaſtaſium autem & Gaudentium, alios inſuper ſex contubernales Breunouia habuit, vti vitæ ſanctimonia celebres, ita celebritate hominũ minimè gaudẽtes. Illi igitur

Conſpiratio Ethnicorũ in Chriſtianos Iudæorũ auxilio ſopita.

Synagoga Iudæis conceſſa.

Adalbertus in Poloniam.

Raximum Poloni dicunt.

Martyrium Adalberti Piſcibus ij in Pruſſia incidit in annum 988. alijs 997. Hîc verò eſt annus mortis Geiſæ cui interfuit Adalbertus.

Pari auri pondere cadauer redemit Ottho III.

Theodatus Saxo IIII. Epiſcopus Pragenſis.

deſiderio ſolitudinis (quũ migrandi ex Boiemia in Poloniam conſilium cœpiſſent) occiſo Adalberto, ad Gaudentium diuerterunt, cupidiſſimẽ illos penes ſe retinendi, niſi quòd cupidiùs illi ſecretum ſibi dari oſtendiſq; petebant. Euictus precibus Gaudentius, deduci illos in locum planè ſolum, longeq; ab hominib. ſemotum iubet. Nacti illi quem optabant ſeceſſum, in eo tuguriolum, & iuxta ſacellum ex lignis coagmentum ſibi cõſtituunt. Nomina contubernalium: Marthæus, Benedictus, Ioannes, Iſaac, Chriſtinus, Barnabas. Frugalitatis omnium iſtorum, innocentiæq; & continentiæ atq; vigiliarum inditium hoc fuerit, quòd non ſolùm ab iniuriæ noxa, ſed ab omni prorſus ſpecie mala abſtinuerint, quòd famem ſæpius pane ſolo, rarò olere adiuncto, quod ſua ſibi manu ſeuerãt legerantq;, explebant, ſitim autem aqua ſemper ſedabant, quòd à pecunia poſſidenda ita temperauerint, vt ne teruncium quidẽ in zonis ſuis, aut marſupijs ſuis poſſidere vellent: quòd denique ſtratis humi in matta ſcirpea corporibus cilicio veſtitis, ſomnum ante mediam noctem interruptum habuerint, & quaſi iam aurora illis illuxiſſet, reliquum noctis dieiq; perpetuò in hoc vigilauerint, vt Deum peccatis hominum offenſum, aſſiduis deprecationibus placarent. Nam ipſi ita propitium illum habebant, vt morbo impeditos homines, aut à malo dæmone obſeſſos, ſola oratione percurarent, liberarentq;. Quoniã autem rumor iam pridem de bona iſtorum vitæ conſuetudine, ad Meſchonem principem Poloniæ peruenerat, inuaſit eundem Meſchonem cupido videndi & alloquendi viros ex rumore ſibi laudatos. Vbi igitur ad latebras eorum peruenit, ſummotaq; affectantium turba, ipſe cum pauciſſimis ſacellum, in quo ſacros pſallebant hymnos, introijt, offuſa ſubitò oculis & animo ſuo religione, perinde eſt permotus, atq; ſi introijſſet penetrale numinum, non hominum. Deniq; illos velut præſentia numina veneratus eſt, tractauitq; liberaliter à pecunia, quam abiens illis etiam inuitis reliquit, præſidium futurum inopiæ, quam ſummã adeſſe cernebat. Sed enim illi, qui non adumbratam, non coactam, ſed ſolidam, atq; vltroneam colebant paupertatem & continentiam, magisq̃ue pietatis officijs quàm vllis diuitijs diteſcere quærebant, acerſito Barnaba, quem panis & olerum diſpenſationi præfecerant, tollere eum exitialem pecuniam, & ad Meſchonem continuò referre iubent Abeunte Barnaba ſuperueniunt latrunculi quidam, & in tugurium nocte irrumpunt, quæſitaq; inibi, & non inuenta Principis pecunia, iram & furorem in cædem inſontium virorum conuertunt, occiſi ad vnum omnes, ac ſolus Barnabas per abſentiam incolumis eſt ſeruatus, cum magno animi ſui dolore, quod præſens eandem cum interfectis martyrij palmam aſſecutus nõ fuerit. Nihilominus ſui ſimilis permanens, vitam quam cœpit colere puram inculpatamq;, ad fatalem vſq; exitum non deſijt. Poſt quem in tumba Gneznæ, in quam ante ſe interfecti ſodales elati ſunt, conditus eſt, ᶜ otium tum à preditionibus ſatis diutinum fuit, cum rurſus Verſouicenſes diu intermiſſam domi in principes ſuos coniurationem, foris apud Polonos illam inſtaurarent, nacti Boleſlaum Polonum, qui nepos ex ſorore Boleſlai erat, nouis ſuſcipiendis conſilijs aptum. Nouum videlicet prorſus fuit, vt nulla accepta iniuria cognatus, nouum contra cognatũ ſuum bellum tentaret, quod maiores ſui nunquam tentare voluerunt. Perſultans itaq; Sileſiam, quum ad fines Boiemiæ, qua parte Glacenſe oppidum, Sileſiam à Boiemia dirimit, perueniſſet, regionemq; illam hoſtiliter diripuiſſet: miſit Boleſlaus queſtum illatas iniurias, repetitumq; res ablatas. At Polonus regno nouo ferox, per contemptum renunciat, Principia iſta eſſe dolorũ, quæ nimis intempeſtiuè deplorarentur: reducit nihilominus tamẽ omnes inde copias, adeò celeriter, vt fugæ ſimilis diſceſſus eius videretur. Subitò videlicet illi hoſtis in regno exortus eſt, Voldimirus Ruſſiæ princeps, qui expugnata arce Premiſlauia, in totam mox Rudimenſem Regionem

Breuanouiẽſes heremitæ.

Miracula.

Boliſlao Regi Meſchones F. Poloni hoc tribuunt.

Martyrium.

Anno 1008.

gionem imminebat. Boleſlaus occaſione temporis vſus, expeditionem in Poloniam ſuſcipit, Cracouiam rectà contendit, ſperans quod accidit, ſe illam præſidio deſertam inuenturum. Quippe nullum intus præſidiũ Polonus reliquerat, iubens ſe ſubſequi, in quocunq; aliquid roboris inerat. Eò magis timidos ciues Boiemi perterrent, ignem, cædes, rapinas minitantes, niſi cõfeſtim ſeſe dederent. Aperiunt illi portas, Legatosq; de deditione mittũt. Accepta Cracouię poſſeſſione, ac locis quibuſdam vrbi vicinis Boleſlaus potitus, omnib. his Craſotam, exercitus ſui anteſignanum, virum manu, & conſilio promptum, cum valido præſidio commeatuq; copioſo præficit, iubetq; aduertere, ne quid noui oneris ciuibus, aut colonis imponatur, neúe illis à militibus noceatur, pro ingenio præſidum illis fortunam eſſe, ſi uideant æquum & humanum præſidem, haud grauatè illos iugum ferre. Contrà ſi acrius inſolentiusque agi ſecum experti fuerint, iugum excutere, cornuaq; attollere eoſdem ſolere. Poſthæc magna cum gloria domum redit; quòd primus omnium fines Boiemiæ vſq; in Poloniam propagauerit, quòdque primus non ſolùm Boiemiæ, ſed inſuper Poloniæ quoque princeps ſaluatus fuerit. Polonus tot incommodis à Boiemis & Ruſſis, aut, vt nunc vocant, Ruthenis, acceptis, cum Valdimiro fœdus init, ac de recuperanda Cracouia ſollicitus, curam omnem ad pellendos inde Boiemos conuertit: idq; facilè futurum docet, nullo Boiemorum exercitu ibi exiſtente, ſed præſidio tantùm vrbi relicto, eoque infirmo. Quòd ſi etiã validum foret, ignominiæ tamen tollendæ cauſa, ne videlicet pulcherrimam totius Poloniæ vrbem Boiemus diutius poſſideat, etiam difficilia aggrediunda, atque omnia alia commoda negligenda eſſe. Adſtrepente turba, mœnibus Cracouiæ appropinquat: intra quæ iã Craſota ſtationes, vigilias, aliaque diurna ac nocturna munia diſtribuerat, funditores & ſagittarios in muris conſtituerat, aciemq; eruptioni & pugnæ, ſi illa opus foret, compoſuerat, dato omnibus præcepto, ne quis iniuſſu ſuo de ſtatione ſua ſe commoueret. Adequitant propius Poloni, ea audacia obſeſſos in prælium elicere cupientes, ſed pars illorum telis, pars ſaxis obruta, cæteros ab aſſultu temerariò cautiores reddiderunt. Tentant rurſus per cuneos & turmas oppugnationem, ſecumq; ſcalas ferunt, ſed rurſus multis cum vulneribus, multaque cum cæde depulſi recedunt. facta mox in illos nocturna eruptio, tota illorum caſtra clamore tumultuque, ac tanto errore perturbauit, vt ab hoſtibus in ſemetipſos auerterentur, mutuaque inter ſe cæde caderent: nullus enim Dux, nullus ordo, nullus certus exhortator aderat, ſed omnia per tenebras, ſors apud Polonos agebat. At Boiemi ordinibus rectoribusque diſtincti, ſuo inſuper claro ſimbolo ab alienis diſtinguebantur, ne quem alium niſi hoſtem ferirent, neúe diutius, quàm ſignum receptui datum eſſet. Tum verò Polonus, poſtquam ſegniorem infelicioremq; oppugnationem quàm futuram ſperauit, videt, nec vllam ſpem deditionis, vrbe, & milite, & frumento, ac reliquo commeatu abundante, moram in tædium vertens, quippe nihil Polonis ad exequendam longiorem obſidionem pigrius, tædioſiusque, illam in præſens omnium voluntate omittit, caſtraque diſſoluit. Scripſerat ad Boleſlaum Craſota, ſi maiora ſibi auxilia è Boiemia ſubmitterentur, cõfidere ſe vltra acquiſitos Cracouiæ limites, aliquid præterea finium adijcere poſſe. Reſcripſit paucis Boleſlaus, Chriſtianum eſſe, quod adeſt boni conſulere, alienis abſtinere. Tu igitur rectè feceris, ſi parta tueberis, alienam meſſem non meſſueris. Non enim te neq; ſubſidio, neque annona, quoties vſus venerit, egere ſinemus. Poſt hæc breui de hac uita migrauit ad Dominũ, magno ſui deſiderio apud omnes ordines relicto: quoniam ſicut dicebatur, ita verè pius fuerit. Huic filius nomine item Boleſlaus ſucceſſit, eo ferè tempore, quo in Germania comitia Cæſari creando, ex noua Romani pontificis ſanctione indicta fuerunt. Nam cum antea imperium ve-

Cracouiam Boleſlaus occupat præficit Craſſotam.

Cracouiam ſtrenuè recuperare Rex Polonus ſtudet.

Craſota ſtrenuè rem gerit.

Modeſtia Boleſlai Bohemi.

Regnaſſe dicitur annos 32. XIX.

Boleſlaus III. cæcus.

lut hæreditarium Cæſares ſibi vendicabant, intra domum quiſque ſuam hæredem ſummæ poteſtatis ſibi quærentes, conſultius, Reique publicæ Chriſtianæ conducibilius viſum eſt, vt imperaturus omnibus, ex principibus omnibus vnus ad imperādum maximè idoneus deligeretur. Pontifex igitur Gregorius quintus, & Ottho tertius Cæſar, ambo Germani, ſibique inuicem cognatione innexi, ac pariter in hoc proni, vt honor ſummæ dignitatis in Germania perpetuò reſideret, ad id efficiendum hac arte vſi ſunt, vt delectores numero ſex, omnes Germaniæ principes nominarentur. Italis facilè aſſentientibus, atque etiam cupientibus, vt Cæſar tanquam imperij Pontificis Romani æmulus, quàm longiſſimè ab Italia amoliretur: Gallis verò iniquiſſimo ferentibus animo, quòd nulla illorum ratio habita fuerit, quorum Imperium antiquius erat, oblitis credo, quòd ſimul cum ſtirpe Magni Caroli, magnitudo quoque Cæſarei nominis apud illos deſierit. Additus tamen ſex illis principibus poſthac Rex Boiemus fuit, elector ſeptimus ad tollendam diſcordiam, quæ inter pares numero, pari ſuffragio concurrente, nonnunquam intercedebat. Sed ad rem.

Electoratus inſtitutio.

Boleslaus auarus, iners et in bellis.

Nō erat cordi Boleſlao militia, partim vt tumultuoſa, dein vt ſumptuoſa, præſertim in eroganda pecunia aſtricto tenacique. Appellabat ſæpius eum præfectus Cracouiæ, cum per internuncios, tum poſtremò per filium ſuum Berſomitum, vt ſtipendium præſidio, vtque ſubſidia noua mitteret, quoniam non vna iam calamitas accepta eſſet ingruentibus Polonis, ſed præterea plerique militum oppreſſi. At ille, ne arcam ære exinaniret, curaque ſe prægrauaret, moras nectere, diemque de die trahere, donec Cracouiam, & quod in illa præſidium erat, amitteret. Serò tandem ad ſua tuenda, expeditionem in Sleſiam ſumere coactus eſt. Polonus initio ſtatim principatus Boleſlai, mores ipſius & animum ad cauendos dolos ſimplicem, credulumque à Cochano Verſouicenſe, qui in Boiemia habitabat edoctus, ea præ cæteris cogitare, quibus per aſtum Boleſlaus caperetur. Ergo antequam hoſtile quidquam vel prædando, vel populando facerent Boiemi, Polonus legatos ad Boleſlaum mittit, qui cōmemoratis quæ incommoda, quas impenſas & rerum iacturas bellum præcipuè longum afferat, inducias paciſcantur, eamque Boleſlao offerant conditionem, vt ad quemcunque principem vellet, ad eum arbitria pacis deferret: aut ſi ipſe eum illo tranſigere mallet, vt in colloquium, habitu pacato & ſine turba veniret. Pactis inducijs deligitur colloquio locus, ad quem cum conueniſſent, & vterque tabernaculum ſuum conſtituiſſet. Venit Polonus ad Boiemum, ore bona verba ferens, ſed mente praua ſtruens, quæ tamen exequi tūc non potuit. Igitur compoſitis ibi hac lege rebus, vt ne alter alterum bello deinceps laceſſeret, ſed quemadmodum cognatos decet, vt perpetuam inter ſe gratiam & amicitiam colerent. Inſtat blandiſſimis verbis Polonus petere, ne grauetur Boleſlaus Cracouiam non amplius quartum inde lapidem diſtantem, ſe conferre, ibique hoſpitem & conuiuam ſuum agere. Plerisq; ſuſpecta hæc inuitatio erat, ſuadebantque Boleſlao, vt ſobrium & cautum ſe ad credendum Polono præſtaret. Aderat ibidem Cochanus Verſouicenſis, caſtra Boleſlai affectans, quo facilius eum per obſequium falleret. Hic multa oratione fidem Poloni tutatus, eò ad extremum rem adduxit, vt palam ille Boleſlao dextram, fidei pignus daret, promitteretque ſe incolumem eum à ſe ex conuiuio dimiſſurum, & quaſi ſaluis inducijs, inuiolatoq; iure hoſpicij, & promiſſi vinculo facere videretur, integro quidem corpore & vita, ſed admota oculis lamina ignita, exoculatum abire inde permiſit. Huicque tam Barbaræ perfidiæ, hanc præterea crudelitatem, in eos, qui illum tanquam perfidum cauendum conſuluiſſent, adiecit, vt iugulatos muris præcipitaret, ſperans per tale facinus, quemadmodum illum Verſouicenſes inflabant, principatu ſe Boiemiæ potiturum. Nec enim Boleſlaus luminibus orbus, ad regendos Boiemos idoneus

Ob negata ſtipendia Cracouiam amittit.

Tocharè Bonfinius vocat.

Dolus Poloni in Boiemum.

Oculis priuatur Bohemus à Polono.

neus amplius videbatur. Quod ipſe ſua quoque ſponte agnoſcens, ſimul atq; domum ſ[illegible]is deducentibus reuerſus eſt, continuò Hiaromirium natu maiorem filium, in ſolio ſuo, approbantibus cunctis ordinibus collocauit. Ipſe deinceps vitam priuatam, ſolitariamque vnà cum vxore egit, donec ex animi & corporis ægritudine conſumptis viribus, exoptata morte expirauit.

XX.

Hiaromirius patri ſimilis.

Cochanus ſpe ſua deiectus, quàm magnam aluerat, ſi Polonus Boiemiæ principatum fuiſſet conſecutus, cœpit illius perfidiam & ſcelus apud nouum Boiemiæ principem fictis verbis acriùs traducere, quàm ſi alius ex animo inſectatus fuiſſet, vt per hunc fucum proditionem obtegeret, ſeque in aulam & familiaritatem Hiaromirij inſinuaret. Simili Hiaromirius ac pater ingenio erat, ſimplici vide-licet ac minus callido, quàm vt fucata à ſynceris internoſſe poſſet, eoque ſimiliter etiã inſidioſa aſſentatione illuſus & captus eſt in ipſa venatione, cui multum indulgebat, venatoremque ſuum, vel ſerijs actionibus interuenire patiebatur, dummodo nuncium afferret, lautam præſto eſſe venationem: Houora venatori nomẽ erat. Hunc igitur Verſouicenſes ad ſe familiariter inuitant, feſtiuamq; ei in ſyluis ſuis ceruorum & aprorum copiam oſtendunt, non dubitantes quin re ex Houora cognita, princeps ei rei primum quemadmodum euenit præuerti cuperet. Cochanus deductoris ſibi officium ſumpſerat, tanquam alijs in luſtrandis ferarum luſtris peritior. Vbi ad luſtra ventum eſt, & alij venatorum plagis furcillatim explicãdis, alij canibus copulandis, ad ſuaq; loca deducendis occupati eſſent, Houora omnibus præpoſito, Cochanus interim Principem à turba per ſermonẽ de venatioue inſtitutum in ſyluam interiorem abducit, nactusque idoneum ſceleri perficiendo locum, validior imbecilliorem equo deturbat, nec exurgere deturbatum antea patitur, quâm alij conſcij, qui à tergo cunctatius ſubſequebantur acurrerent, ij loris, quæ ſecum geſtabant confeſtim expeditis, Principem & dominum ſuum, in modum contemptiſſimi ſeruuli arctis reuinciunt, vinctumque ad quercum deligant ſeminudum, ne à ſcopo corporis tela aberrarent. Ipſeque primus in illum arcum ſuum Cochanus tetendit, ac primus telum ſuum in eundem intorſit: depromebant mox item alij quoque Verſouicenſium ſagittas quiſque ſuas ad iaculandum, cum ecce tibi Houora improuiſus adeſt, obſtupefactusq; horrendo ſpectaculo, repentè ad venatores cum magna voce reuolat. Principem per inſidias interceptum interfectumq; eſſe clamitans: concurritur vndiq; ab omnibus; feſtinaturq; ad comprehendendos inſidiatores, ſed anteuertit fuga Cochanus, captiuitatem xiij. tamen alij Verſouicenſes comprehenſi duro clauduntur carcere.

Ouaras Bonſinio.

Verſouicenſes prætextu venationis principem arbori alligatum Spiculo traijcere volunt.

Tocharum ali qui vocant.

Atq; ibidem ſimul hæc res mira accidit: Quòd Hiaromirius, qui multis telis confixus, ac pro mortuo à tortoribus relictus erat, ſoſpes & incolumis repertus fuerit. ipſe diuo Ioanni Baptiſtæ ſalutem acceptam referebat: eum enim ſtatim ſibi ab inuocato numine ipſius adfuiſſe, atq; vt innoxia telá corpori infigerentur, ſanctis manibus moderatum fuiſſe affirmabat, iuſſitq; eodem loci aream pro templo ſub titulo Diui Ioannis ædificando, deſignari. Habuit & Houoræ fideli clientulo hunc honorem, vt eum præfectura venatoria eiusq; poſteros, & inſuper agris & pagis circum Stembnam ſitis honoraret, primumq; inter Boiemos authoritate Cæſaris Henrici ad eum procerum gradum proueheret, qui nũc Barones à Quercu in Boiemia appellantur.

Vulnera diuinitus ſanata.

Origo illuſtris familiæ Baronũ à Duba in Bohemia.

De Verſouicenſibus interceptis ſumptum ſupplicium, ſingulisq; eorum ſecuri percuſſi ſunt. Ipſe Cochanus ſcelerum caput in Poloniam transfugit, vt ibi Polonum doceret, ſua ſuorumq; gentilium opera eſſe factum, vt Hiaromirius vel iam ſit mortuus, vel breui moriturus. Supereſſe vnicum Vdalricum ſucceſſorem, nunc in aula Cæſaris degentem, ad quem ſi in tempore Legati cum lautioribus donis mitterentur, Vdalrici quoq; potiundi ſpem non defuturam: quo ſublato, ſecurum deinceps illum, ocioſumq; in vtramq; aurem dormire

Tredecim Verſouicenſiũ ſupplicio extremo effecti.

Cõſiliũ de exſcindenda ſtirpe principum Bohemiæ.

poſſe. Probato Boleſlaus vehementer conſilio, eodẽ tempore copias in Boiemiam deducendas contrahit, & Legatos ad Cæſarem proficiſci iubet, qui per inſimulationem rebellionis ſeditionisq;, tradi ſibi in cuſtodiam Vdalricum poſtulent. Cæſar Henricus tametſi aliàs integer, ac pietate inſignis haberetur, tamen acceptis tunc muneribus, tale quiddam paſſus eſt, quale de Ioue cantarur, in hunc modũ, Placatur donis Iuppiter ipſe daris. Cæterùm hactenus precibus Poloni ſubſcripſit, vt ipſe in aula ſua cuſtodes ſuos Vdalrico adderet, nõ

Boleſlaus Rex Poloniæ in Bohemiam exercitum ducit.

autem vt eum in manus Poloni traderer. In via iam Boleſlaus erat, Boiemięq; appropinquabat, cum reuerſi à Cæſare legati, captum Vdalricum ei referunt: atq; hæc magno cũ gaudio ab illo ſunt accepta, ſed illud rurſus non ſic æquis auribus de Iaromirio auditum, quòd emerſiſſe è malis, paratusq; ad defendendam Pragam, ad quam Polonus totam belli tempeſtatem conuertebat, eſſe diceretur. Ex finibus igitur Boiemiæ, vt longè lateq; terrorem Pragenſibus incuteret, Polonus in itinere viros, caſtellaq; temerè munita capit, prædamq; pecorum, & aliarum rerum agreſtium diripit, ac militi diſtribuit, propiusq; mœnia accedens, nullam fœlicem arborem, aut nouam vinearum conſitionem inte-

Praga capta.

gram relinquit. Poſt vnum tandem menſem, Praga ei proditur, ſaluo dimiſſo pręſidio, quod Iaromirius vrbi impoſuerat, illiusq; bonam partẽ in arcem Vi-

Obſidio wiſſegradenſis.

Vdalricus Iaromyrij frater in Bohemiam venit.

cegradum traduxerat, in qua obſidionem Polonorum amplius ſeſquiannum tolerauit. Interea Vdalricus, cuſtodes apud Henricum fruſtratus, in Boiemiam occultus venit, caſuq; dum per viam errat, in arcem Bercouicenſis, qui mox in eundem honoris gradum, ad quem Houora effectus eſt, diuertit, ibique alios nonnullos equeſtris ordinis viros reperit. Qui omnes ad inſperatum Vdalrici aduentum gaudio elati, ſalutem ei & libertatem gratulabantur, bene ſperare iubentes: ſaluo enim Vdalrico cætera quoque futura ſalua. Atque inde curas inter ſe partientes, quem quiſque neceſſarium, aut notum habebat, cum illo rem communicabat, familiamq; quiſque ſuam domi armabat. Hæc quanquã ſecreto agerentur, aderat tamen coriceus, qui quæ acta dictaque ſunt, ſubauſcultans, Cochano illa renũciauit, iam prídem indignanti, non haberi ſui eam à Polono rationem, quam expectauerat, ſed Polonos ſibi ferè in omnibus præferri, cum ipſe tamen Pragam ei intra vnius menſis ſpacium aſſeruerit, contra illi alterum iam annum, vnam oppugnent arcem, nec hactenus expugnare poſ

Verſipellis Verſouicius.

ſint. Rurſus igitur mutato animo, ad ſpem nouam perfidam inflectit mẽrcm, ac ſine mora certum quendam fidumq; hominem, ad Vdalricum mittit, per quem clàm nunciat, conſilium recuperandæ Pragæ ſe habere, idque exequi & perficere velle, ſi præſentis beneficij, quàm veteris in Principes iniuriæ Vdalricus memor eſſe maluerit. Quo is audito ſtabat perplexus, acciperet'ne oblata à proditore, quæ non ex recta voluntate proficiſcerentur, an planè reijceret beneficium, cuius mox authorem fieri pudetet. Donec Bercouicenſis in aurem illi vetus verbum inſuſurrat, malum malo mederi interdum expedire. Facta igitur fide Cochano pollicetur obliuiſci præteritorum, & ſi promiſſa apparuerint, gratum præterea ac memorem ſe erga illum futurum, velle tamen ex internuncio intelligete viam cõſilij eius ad recipiendam Pragam, quam cum tanta Polonorum multitudine poſſideret Polonus. Tum ille conſilium aperit, ita videlicet, Cochanum compoſuiſſe cum paſtore, quo Pragenſes in peco-

Conſilium de Praga à Polonis recuperanda.

ribus ad paſcua propellendis vterentur, vt ad diem ad quam tu venires, locumque vrbi proximum, cum manu aliqua fallendo hoſti apta occupares ſolitò maturius: pellendo ille inſtaret pecori, & poſtquam ad portam veniretur, ſegnius vt gregem exigeret, moras de induſtria nectendo, ſignumque aliquoties inflato corniculo paſtorali dando, ad quod tu ex inſidijs occurreres, portæque tibi apertæ appropinquares. Nam quod ad ducem & milites Polonos attinet, vtroſq; maximo apud Pragenſes laborare odio, illum propter arrogantiam

rogantiam & immodeſta imperia, iſtos propter inſolentiam, libidines, rapinas, & quotidianam temulentiam: occaſione itaque tantum (inquit) fuerit opus leui ciuibus, ad deturbandos Praga Polonos. Talibus perſuaſus Vdalricus, lætusque de numero militum, qui illi in dies ſingulos accreſcebant, feſtinemus, inquit, ò ſocij ad redimendos noſtros ab inimicis noſtris, ſed diſperſi per multos tramites meliùs latebimus, quàm ſi vno agmine tranſierimus: ſatis eſt nos proximè vrbem coniungi. Probato conſilio diuerſi abeunt per loca cuique nota, atque omnes illic tandem congregantur, vbi nunc Cœnobiū Strahouienſe Pragæ imminet, tunc ſylua ingens & denſa erat. Cochanus ſimul ac Vdalricum adeſſe cognoſcit, fidem ſeruat, bene mane paſtorem cum grege extrudit; portam reſerat, claſſicum intonat, Vdalricum vnà cum ſuis Pragam intromittit, ac omnia in vrbe tumultu & clamore cōplet, vociferari vulgò lubens, fugate, pellite, ferite Boiemi Polonos. Interim tamen mores quoq; ſuos ipſe retinet, quibus in vtramque partem nutabat, claudicabatque. Subitus namque, ac velut ex motu illo vehementer perculſus, Polono adfuit, illumque ſomno adhuc deditum excitauit ad celerem fugam incitans, priuſquam vel opprimeretur vel caperetur: deduxitque vſque ad vicinam portam, atque inde cum pleriſq; equitibus citra vllam iniuriam emiſit. Sed & reliquā multitudinem magis irriſu contumelijſq; ac verberibus, quàm cædibus Pragenſes inſectabantur. Praga recuperata, fratribusque ſibi inuicem rem bene geſtam gratulantibus, ac in fraternum contubernium coeuntibus, repentè inter eoſdem exoritur diſſidium, dum vterque ſibi imperium in Boiemos vendicat. Iaromirius tanquam ſenior, Vdalricus tanquam victor, aderatque ſua vtrique factio ad eundem ſcopum tendens, vt quando lis iure nequear, pugna tranſigeretur. Vtriſque pertinaciſſimè Theodotus Pragenſis pontifex obſtitit, donec vtroque in ſententiam ſuam adduxit, vt principatus inter duos fratres æqua portione, parique iure diuideretur. Hoc priuſquam eſſet perfectum, adit Vdalricum ſecreto Cochanus, eumque talibus affatur verbis: Vide etiam atq; etiam princeps, quid agas, In quale & quantum periculum te coniecturus ſis, ſi conſortem principatus admiſeris: iam olim omnium ore celebratum eſſe ſcis, Nullam regni fidam eſſe ſocietatem. Quæ autem vita eſt ſemper timere, ſemper ſibi cauere, nec ullo tempore tutò viuere? Quin tu igitur aliquid excogitas, quo modo ſolus ſine æmulo regnes. Agedum inquit Vdalricus, oſtende nunc ipſe tu modum expediendæ eiuſmodi curæ. Non moratur Cochanus: Erue inquit oculos æmulo, vna hæc opera te quoq; cura omni eruiſti. Impium primò, & nefarium, (vt erat) Cochani conſilium Vdalrico viſum, deinde ſuperante regni cupiditate, eademque omne diſcrimen inter fas & nefas auferente, Iaromirio manus Vdalrici iuſſu iniectæ ad excludendos oculos, quibus excluſis, ſimul quoq; ab adminiſtrando regno Iaromirius excluſus eſt, ac ſolus inde regnauit Vdalricus.

Praga aſtu Verſouicenſis Bohemo reſtituitur.

Dux Polonus euadit.

Iurgium inter fratres de principatu.

Iaromirio oculi à fratre eruti.

[a] *Stephanus natus dicitur anno 996. viuo patre Geiſa ab Adalberto baptizatus; rudimentis pietatis imbutus, & communibus procerum Hungariæ ſuffragijs non vt pater, Dux, verùm Rex Salutatus, quod aliqui ad annum 1001. alij ad 1006. referunt. Pater Geiſa obijt 997. anno, quadriennio poſt Aſtricus, poſtea Anaſtaſius Archiepiſcopus Colocenſis Benedicti VII. P. M. conſenſum impetrauit, quod ad annum 1001. accedit. Cæſar autem Henricus II. qui & Sanctus, vt Bambergenſis & Claudus dicitur ſororem Giſelam coniugem illi dedit. Hūc pontificem duplicis crucis inſigne tradidiſſe Stephano (à ſequentibus vſurpatum Regibus) eo quod & Rex & Apoſtolus eſſet Hungarorum, auctor Decreti Pannonici aſſerit.*

[b] *Ottho Ruffus Cæſar ſepulcrum Adalberti inuiſit, quo tempore Boleſlaum Poloniæ*

principem amicum Romani Imperij & regem ſalutauit tradita in vxorē Rixa Hezzonis Ernfridi filia è Sorore Machtildi nepte ſua Miecislao filio Boleslai. Eius beneficio Poloniæ eſſe cæpit regnum, quod & Hungaris nonnulli tribuunt, qui licet antea titulum vſurparint, tamen poſt Otthonem confirmauit Henricus Sanctus, Anno 1001. quo etiam Romæ obijt Ottho.

* *Vniuerſam hanc belli Polonici hiſtoriam patriarum rerum ſcriptor longè aliter refert ſuggillato etiam Aenea Syluio & Hageco, quos hic auctor imitatus eſt.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER

SEPTIMVS.

XXI. *Vdalricus.* NEls abſque vxore planè ſolitarius ageret, initio ſtatim principatus, animum ad matrimonium appulit, ſed aliquandiu incertum, vnde nam coniugem ſibi peteret, quandoquidem externa in Germania, in qua magnam ætatis partem contriuit, neſcio quare non ſatis placebant gyneeca, & domi nulla talis extabat ſponſa, cum qua pro dignitate ſponſalia contrahi poſſe viderentur. Euenit fortè, vt à venatu reuertens, incideret in puellam ruſtici cuiuſdam hominis filiam, linteolorum tunc ſordes ad fontem eluentem. huius ſpecie pellectus, adequitat propius, illamque intuens alloquitur familiarius, ac mox cæco adeò carpitur igni, vt nec dignitatem eam, quam ſibi paulò ante in conſilium de vxore ducenda aduocauerat, reſpiciendam, nec quenquam prorſus hominem ſibi audiendum putauerit, qui aliter quàm per nuptias huiuſce puellæ, ignem hauſtum extinguendum ſuaderet. locatus inter diſſuaſores, ſe vna nocte effecturum, vt quæ heri virgo ruſtica fuerit, eadem cras fieret princeps mulier. quoniam principis vxor eadem gauderet cum marito dignitate. Extra aulam tamen, impar hoc coniugium ſuggillatione haud carebat, præſertim in cœtu matronarum nobilium, procaciter ignobilitatem Beatricis (id nomen ſponſæ erat) inceſſentium. Sed breui à nuptijs tempore, Beatrix tantum generoſæ indolis ſpecimen, tum morum elegantia & modeſtia, tum verborum comitate & ciuilitate, tum vita denique caſta & pudica oſtendit, vt non in minorem ſui admirationem, quàm prius inuidiam, matronas etiam nobiliſſimas concurrerit. Ea primo ſtatim matrimonij anno filiolum peperit, quem Helichardus Pragenſis Pontifex, qui in locum Theodati cooptatus eſt, aquis luſtrauit, tinxirque Chriſmate, ac nomine Bratiſlai tinctum nominauit, ipſo parente acceſſione filij adeo exhilarato, vt diem luſtricum publico conuiuio, choræis, haſtarum concurſu, donatiuo concelebrauerit. Interrupit mox hæc gaudia moleſtus nuncius, Boleſlaum Poloniæ principem aucto exercitu reuenire nuncians, rectaque Glacium petere, cui municipio Vdalricus virum fortem & ſtrenuum, cognomine Valdecum præfecerat, illique robuſtum addiderat præſidium. Horum virtute, obſidio, cui ferociter Poloni inſtabant, ſuſtentabatur, quoad peſtis caſtra illorum tam exitioſa inuaderet, vt intra dies decem, paulò minus bis mille Polonorum proſtrauerit. Qua clade perterritus Boleſlaus, mutat locum, ſeque cum armatis in Morauiam, nihil in tali tempore hoſtile metuentem, transfert. Ibique pleraque ædificia & agros, aut vaſtat, aut occupat: denique Boicmos, qui auxilio miſſi ab Vdalrico temerè occurrere

Bozenam vel Bocenam ruſticam cōiugem ducit

Dotes Beatricis.

Bratiſlaus naſcitur. Helichardus V. Pragæ Epiſcopus.

Polonus Glacium obſidet. Valdeckus miles.

Peſtis ſternit Polonos.

Morauiā populatur.

currere auſi fuerunt, inito cum iis certamine fugere coegit. Ipſe dein Pruſſiæ tumultu domum reuocatus, bellum aduerſus Prutenos, & vicinos ſaxones ſuſcepit. Paulatim inde animum Vdalrici ſubire cœpit pœnitentia admiſſi in Iaromirium facinoris, ſimulq́; deſiderium creſcere, quouis modo pro illata fratri iniuria ſatisfaciendi, quando res in integrum reſtitui non potuit. Dat itaq; non obuio cuiq; amico, ſed ipſi Helichardo Pontifici negocium, vt hanc cauſam de reconciliando ſibi fratre meditandam, & quàm primum conficiendã ſuſcipiat, ſe paratum eſſe inquiens facere, quicquid faciendũ ſibi Pontifex iniunxerit, etiamſi ante pedes fratris ſtratũ iacere oporteat, ſe libenter, dummodò pacatum, ſibiq́; reconciliatum illum habeat, proſternere velle. Mouerunt iſta Iaromirium, mouit inſuper ipſius Pontificis oratio apta miſericordiæ concitandæ, & dolori conſolando, ita vt ſe idem Iaromirius fratri non admodum difficilem ad ignoſcendum exhiberet. Communi inde duorum conſilio adminiſtrata eſt reſpublica Boiema, atq; vtrumq; Præſul orat, vt litem decimarum cognoſcant, cognitaq́;, id quod æquum fuerit pronuncient aduerſus eos, qui non expectato decumano, pro ſua libidine manipulos ex agris amouent, auehuntq́;, aut planè integris decimis Pontificem fraudãt. Principes altera quoq; audita parte, quæ item palàm de decumanis querebatur, quòd poſt corrupta demũ in agris, aut à pecoribus depaſta frumenta, ad exigendas venirent decumas. Litem ita moderati ſunt, vt aratoribus permitterent manipulos ex agris in aream tempeſtiuiter aſportare, ſed his duntaxat, qui cũ Pontifice iuſto precio, aut certis in ſingulos actus, & iugera frumenti menſuris decidiſſent. Eadẽ lege in Morauia in Pontificatu Olomucenſi, quem Helichardus vnà cum Pragenſi procurabat, decimas exegiſſe dicitur. Sępiùs pòſt hæc à Boiemis ſubmonitus Vdalricus fuerat, vt expeditionem in Poloniam ad vindictam de Boleſlao ſumendam faceret, ob multas & inſignes illatas iniurias, atq; cæteris illam inſigniorem, quòd parentem principem orbare luminibus per ſummam perfidiam auſus fuerit, ſemper illo vel diſſimulante vel fruſtrante monitores. Autumant aliqui, pudorẽ Vdalrico obſtitiſſe, quo minus id in alio damnare properaret, quod ipſe in fratrẽ admiſiſſet. Vix alios obſequioſiores, quàm Verſouicenſes tunc habebat, ſed nullis etiã minus, quàm illis ſe credebat, memor prouerbii, Lupos pilum mutare, non morem. Itaq; à Syba Verſouicenſi, fiducia familiaritatis magnopere contendente, vt conuiuio ſuo Princeps intereſſet, negauit palàm illi dicens: Nonne apud ſapientem legiſti? Melior eſt buccella ſicca cum gaudio, quàm domus plena victimis cum iurgio? ſecura enim mens, quaſi iuge conuiuium. Perculſus inexpectato reſponſo Syba, tacitus inde ad Berſoſlaum Verſouicenſem abiit, apud quem conqueſtus eſt grauiter de ignominia à ſuſpicioſo principe, non ſibi ſolùm, ſed toti præterea familiæ illata: ſubiunxit Berſoſlaus, Caueat ſibi vt velit princeps, etiam qui cautè viuit, cautus non rarò decipitur. Nos modò ne nobis deſimus. Placere autem ſibi ante omnia ad arcendam principis vim, ſi quando illa ingruat, Lythomirium oppidum ſuum, vt muro ac mœnibus, communi omnium gentilium ope atque opera muniatur. Id quod magno ſtudio Verſouicenſes perſecuti ſunt. Inter hæc properat vt Vdalricus per inſidias vita priuaretur. Solitus erat de nocte frequenter ſolus vigilare, ac deinde percurſis pſalmis & hymnis, lumine extincto ſomnum repetere. Talem eius conſuetudinem obſeruans inſidiator, nocte quadam ſcalis feneſtræ admotis, intentoque arcu, ſagittam toxico tinctam in Vdalricum detorquet, ita proximè caput volantem, vt capillos eius perſtringeret. At ille ſubitò, candela de menſa proiecta vnà cum candelabro, per tenebras ſe in lectulum ſuum recipit abſque ſtrepitu & vllo clamore. Mane ſcalæ ſunt inuentæ, & ſagitta parieti infixa. Cæterùm proditor vel

Interuentu Epiſcopi fratres principes recõciliantur.

Controuerſia de decimis definita inter Epiſcopũ & agricolas.

Vlciſci nõ vult Vdalricus patris iniurias à Polonis illatas,

Syba Verſouicenſis taxatur Scommate.

Machinationes in Vdalricum.

Syba venenatũ telum torquet in Vdalricum irrito euentu.

ſtudioſiſſimè quæſitus, inueniri haudquaquam potuit. Suſpicio tamen omnibus inerat, ſcelus tantum, ad neminem quenquam alium, niſi ad Verſouicenſes pertinere. Adoleſcebat tum Bretislaus, adoleſcentiamq; ſuam per liberales mores, & magnificum animũ ita patri approbabat, vt is non expectato diutius, quàm dum virilem togam indueret filius, Morauiam inde continuò illi Marchionis titulo adminiſtrandam commendauerit. Nam antehac à præfectis Morauia regebatur. Sed ex re magis eſſe viſum eſt, quando hinc Polonus, hinc Hungarus hoſtis inſtaret, vt Marchio illam, tanquã dignitate & authoritate priuatum quemuis magiſtratũ antecellens, regeret.[a] Porrò Hungari, infeſto ſuo in Morauos animo fugam Andreæ, Belæ, Lauenthæ, qui ſobrini Stephani Pannoniæ regis erant, prætendebant, ægre ferentes, quòd à Morauis illi à fuga & exilio reciperentur. At Poloni, ſine vllo prætextu hoſtes ſeſe fatebantur, ac ſepius Morauiam incurſabant, ſarcire in illa iacturam, quam nuper in Boiemia acceperunt cupientes. Prius igitur inſolenti eorum cupiditati obuiam eundem putabat Bretislaus: nec diſtulit itionem, cum primum ſe copia eundi obtulit. Poloni aduentu Bretislai cognito, in ſyluas ſe abdunt, ſuccisisq; circum ſyluæ marginem arboribus, Boiemos aditu arcent. Sed tanta iuueni duci ſuperfuit audacia, vt cuncta tranſiliret obſtantia, ſeq; in ſyluas penetrare ad perſequendos hoſtes omnium primus auſus fuerit, ſequutaq; eſt hanc audaciam ea fortuna, vt citra ſui ſuorumq; ſanguinis effuſionem victor euaſerit, adeò videlicet hoſtibus ſepto (cui fidebant) interrupto, nulli niſi ad ineundam fugam ſupererant animi: tot ex fuga tamen, tamq; frequentes capti & retracti ſunt, vt per centurias diuiſi, æſtimatiq;, centuriatim Hungaris velut pecora diuenderentur. Præter nobiles captiuos, quos ad patrem in Boiemiam Bretiſlaus miſit, atq; ille ambiguũ, cui gratificaturus rurſus in Poloniã eos gratuito remiſit, cætera præda fruenda militibus relicta. Hinc maioribus peditum, equitumq; copijs ex Boiemia accitis ſe firmans Bretislaus, Pannoniam ſeditionibus domeſticis perturbatam ingreditur, & quantum inter flumina Vagum & Danubiũ ſpacij fuit, plana loca omnia populatur. Veniensq; ad Danubij ripam è regione Strigonij, ibi demum turmas Hungarorum & cohortes, ſed in altera ripa, conſpicatur. Neutris ad traijciendum lintrium copia præſto fuit, itaq; vano inuicem terrore aliquandiu ſe deterrentes, pòſt retro pedem vtriq; ferre. Ac Bretislaus quidem cum tanta præda, vt & militi ex illa, & architectis atq; operis, à quibus Monaſterium Regradenſe in Morauia ædificandum conductum erat, ſatis fieret. Nactus inde ocium Bretislaus, de ducenda vxore cum pauciſſimis deliberabat, vtq; ſciret vnuſquiſq; quid ſibi in deliberando eſſet ſequendum, ad patris exemplum ſe initurum coniugium negauit, non quòd matris pœniteret, ſed ſuam cuiq; ineſſe dicebat peculiarem voluptatem, qua quiſq; duceretur, præſertim in vxore deligenda. Sanè ſibi nullum niſi illuſtriſſimum placere matrimonium. Hic alijs, alios in Germania principes, quibus filiæ eſſent nubiles, à nobilitate & dignitate celebrantibus interpellat aulæ Magiſter, in hæc verba: Si illuſtriſſima quæritur ſponſa, quid Cæſaris filia illuſtrius? Supereſſe Iuttham Othonis Cæſaris, cui Ruffo cognomen, filiam forma & cæteris naturæ bonis dotibus egregiè dotatam, ſed ad quam arduus & difficilis eſſet aditus. Quoniam clauſam eam clauſtris, virgo veſtalis, tanquam affinem Ratiſponæ attineret. Nihil arduum amanti videbatur, aliam tamen quàm amoris cauſam peregrinationi deſtinatæ obtendebat, nimirum religioſam, quaſi videlicet religionis gratia reliquias diui Volfgangi Ratiſponæ ſitas inuiſurus eſſet, ideoque & perſonæ religioſæ, & pauci comitum, qui præſenti noſſent ſeruire ſcenæ, à Bretiſlao in viam aſſumpti erant. Salutatis à primo Ratiſponam ingreſſu reliquijs diui

Bretislaus I. Marchio Morauiæ.

Expeditio Bretislaus in Polonos fœlici ſucceſſu.

Vile Polonorũ precium.

Petrus & Abba de regno certabant.

Regradẽſe cœnobium è manubijs Hungaricis.

Bretislaus animum ad ducendam vxorem adijcit.

Iuttha vel Iudith Otthonis III. imp. filia Ratisbonæ apud moniales educatur.

diui Volfgangi,cætera deinde vrbis templa per ſimilem religionis fucum venerabuudus obibat, donec ſe in loca ſecluſa in quibus ſacratis Deo virginibus ipſa Iuttha ab affine educabatur,inſinuaret. Ampla enim donaria templo illi Bretislaus conſecrauerat.Proximus couclaui,iu quo puellę diuerſabantur, hortus erat deambulatorius, In hoc Iuttham à cœnaambulantem arripit, ſecumq; ad fores, volentem an inuitam pertrahit, vt equo ad hoc præparato imponat. Ferunt vno gladij ictu ferream catenam foribus oppoſitam eum diſſecuiſſe,atq; omnes fruſtra habuiſſe,qui ſe cum rapta fugientem perſecuti erant.Pro patrono, clientuli nonnulli, & comites in ipſa vrbe comprehenſi; pœnas ſupplicio exſoluerunt, quanquam ſanctè iuraſſent, culpæ ſe non eſſe conſcios. Inter hæc Bretislaus die noctuq; fugæ inſiſtens, rectà curſum in Boiemiam ad ipſum parentem direxit, expoſitaq; re, vt geſta erat, facilè obtinuit, vt in manus ſuas, auſpice Helicardo Põtifice,Iuttha ſolemniter veniret.

Iuttham Bretislaus vi rapit

Sed enim Cæſar Henricus eius nominis ſecundus, raptæ cognatus, facinus tam audax tanta indignatione accepit, vt iuſiurandum concipere non dubitauerit,ſe non ante exercitum ſuum è Boiemia reducturum, quàm in medio regni loco ſoliũ ſuum conſtitueret. Iurat item magno animo Bretislaus,ignem ſe in mediam Germaniam tam proximè regiam Cæſaris illaturum,vt ſplendore illius & luce, oculi Cæſaris perſtringantur.Bello & copijs vtrinq; conflatis, Vdalricus ante profectionẽ ægritudine correptus domi manere cogitur, valde inuitus & anxius,eò quòd timebat,ne ſe abſente filius audaciæ nimius,aliquid pœnitendum cõmitteret,ſi ſe remerè ſexaginta lectis millibus, quæ Cæſar in Boiemiam ducebat, obijceret.Simili cura Iuttha pro marito erat ſollicita, & magis aliquantum anxia, quòd propter ſe præſens bellum videretur eſſe ſuſcitatum.Ea igitur Vdalricum adit, & ſi ille ſibi permittat, vt marito inſcio in Cæſaris Caſtra tranſeat,pacem ſe inde relaturam recipit. Amplexus nurum ſocer conſilium eius laudat, adiunctiſq; deductoribus iubet dextro pede ire atq; redire.Vbi ad Cæſarem deducta eſt manibus grauidum vterum complexa lachrymanſq; orare incipit, vt priorem apud ſe Cæſar potioremq; honeſtatis cognatæ ſuæ, eiuſq; quod in vtero geſtaret cauſam, quàm iniuriam à Bretislao acceptam duceret. Neq; enim ſibi iam integro ſtatu, pudoreq; ſalno,reditum in paternam domum patere, neq; partum mereri,vt aliter quàm deceat in lucẽ ædatur, alióue vocabulo quàm quòd ex legitimo naſcitur matrimonio appelletur. Si maritus affinitate Cæſaris indignus ſibi contigiſſet, nullum prorſus verbum,pro indigno facturam fuiſſe,ſed Cæſari libenter permiſſuram fuiſſe,vt dolorem ſuum iniuriamq; cognatę ſuæ,ad deſtinatam vindictam perduceret.Nunc palam eſſe quanta nobilitate & potentia Bretislaus inter principes polleat, tanta procul dubio, vt ſi Ottho pater viueret, generum ſibi hoc digniorem deligere vix potuiſſet. Se quidem non contendere, quin melius à principio fuerit, ſi nutu Cæſaris, aſſenſuq; principium neceſſariorum nuptiæ coijſſent, coheſiſſentq;, ſed poſtquam aliter caſus tulit; nec infecta fieri queant quæ iam facta ſint, clementiam Cæſaris inuocare,miſericordiamq; implorare, atq; per cœleſtia numina omnia, veniam audaciæ, pacemq; ſe obſecrare. Et ad cognatos principes, nondum deterſis ab oculis lachrymis,cõuerſa,ſupplex ſingulos nominatim appellat,vt pro ſe quiſq; quantum poteſt iratum mitiget Cæſarem. Prono ad preces Iutthæ Cæſari, iuſiurandum obſtabat, quo ſe alligauerat, non exceſſurum Boiemia, antequam in medio regni ſede poſita conſideret. Sed reperti ſtatim ſunt interpretes, qui dicerent, perinde togatum Cæſarem, atque armatum, implere iuſiurandum. Ergo pace data, acceptaque, Boleslauiam, quæ vmbilicum terræ obtinet, inermis ingreditur, ſedetq; velut victor in ſella Regia. Pulchrè item Bretislaus iuramentum ſuum vel impleuit, vel eluſit, dum ignem in

Raptũ Iutthæ Cæſar vlciſci ſtatuit.

Iuttha Cæſarẽ cognatũm placatura in caſtra proficiſcitur.

Simile de raptu Sabinarum legitur.

Veniam impetrat

Eluduntur iuramenta vtring;.

ſolo Germanico, Cæſare proſpiciente, tugurijs aliquot ſubijcit, & paucos agellos proculcat, quorum detrimenta ære mox adnumerato reſarcit. Porrò Iutta paulò poſt confectam pacem, noua Vdalricum lætitia afficit, dum eum ex patre filio duntaxat vnico florente, auum præterea virili ædita prole facit. Nepoti nomen Spiltigneo inditum, luſtrico die, quem obiuit Iſo in pontificatu Helichareo ſuccedens, vir genere & vita clarus, ipſaq; canitie venerandus, nec minus laudandus à bona conſuetudine, qua conſueuit obuios quoſque mendicos, minimum quatuor in ſingulos dies epulis ſuis alere. Sanè Bretislaus conceſſo à patre reditu cum vxore, & recens nato infante in Morauiam redijt, ibiq; audito, bellum à Cæſare Hungaris, propterea quòd regem ſuum [c]Petrum regno expuliſſent, parari, comparat & ipſe pro exule regecopias, easq; cum Cæſarianis ad Rabum fluuium, propè Iaurinum fluentem coniungit. Auctus tunc aquis Rabus, progreſſum in vlteriorem ripam, vbi hoſtis erat, per aliquot dies impediebat. tandem vado reperto, tranſeunt flumen, primò auxiliarij duces, Bretislaus cum Morauis, & Albertus cum Bauaris, dein Cæſar cum reliquo exercitu. Quibus conſpectis appropinquat continuò hoſtis (Abam vocabant, qui eum ſibi pro Petro regem conſtituerant) ſignumq; ſuis dat, vt antequam caſtra metaretur Cæſar, prælium per turmas inciperent. Concurrunt inter ſe equites Hungari, pelluntq; retro ij qui cum Aba erant, illos qui Petrum affectabantur. Non deeſt perſequentibus Aba, ſed veſtigijs illorum aſſiduus inſiſtit cum tota equitum multitudine, quæ tanta ei ſuperfuit, vt præter frontem Cæſarianorum, latera inſuper & tergum circumfunderent. In extremo periculo Cæſariani erant, ſi non Bretislaus, apertis ad torquenda tela militi ſagittario locis, proturbaſſet non ſemel ingruentem multitudinem, donec bona pars equitum fauore Petri, Abam in prælio deſtitueret, mox etiam fugientem occideret. Tam magna autem cæde, præſertim Bauarorum militum, præſens victoria Cæſari conſtitit, vt cædis locus, amiſſorum Bauarorum vocabulo, hodie quoque inſignis perduret. Aba interfecto, factionem eius ſecuti vno conſenſu omnes ad Cæſarem legatos mittunt, ſeq; imperata facturos dicunt. Imperat ille, vt Albam, cui Regali cognomen, conueniant, ibiq; in obſequia regis Petri, more ſolemni iurent. Ab vtroq; Bretislaus, & Cæſare & rege liberaliſſimè habitus, doniſq; ingentibus onuſtus, cum hac præterea ſpe dimittitur, tanquam maiora poſthac, & meliora expectare deberet. Grati etiam aduerſus [d]Albertum erant, qui iacturam militum inſigniorem fecerat, data ei dono regione, quam de ſuperiore Pannonia auulſerant, ipſe Auſtriam poſtea vocauit, eamq; Marchionis titulo obtinuit. Miſerat Vdalricus ad Bretislaum literas, vt ſi ſe adhuc ſuperſtitem videre cuperet, aduentum acceleraret, ſed anteuertit mors, ſuſtulitq; prius de medio Vdalricum, quàm Bretislaus ex Morauia ad Boiemiam veniret. Exequijs tamē interfuit vnà cum Iaromirio patruo, audiuitq; caſum ſuum priſtinum ad feretrum miſerantem, in hæc verba: Non tibi, inquit, mi frater, hanc culpam attribuo, quòd orbus luminibus vitam infœlicem viuo, quin potiùs vt in pace æternùm quieſcas, Deum deprecor. Nec enim ad te hoc tam atrox facinus, ſed ad execrandos Verſouicenſes pertinet, qui cum me interficere non poſſent, quod morti proximum eſt, adempta dulciſſima luce, perpetuas mihi tenebras execrabili perſuaſione obtruſerunt.

XXII. Apprehenſa dein Bretislai manu, fili, inquit quem ego nunc omnibus coram in locum patris coopto, ipſe de omni principatus adminiſtratione vltrò tibi concedens, fac vt olim tam patris, quàm meam tui patrui vicem doleas, digna à proditoribus pœna exacta. Hæc celeriter ad Cochanum perlata, acerrimum Iaromirij hoſtem, tantum illi furorem concitarunt, vt Bretislao præterea cædem minatus fuerit, velut ipſe deinceps in vacuum principatum

Bretislaus filius Spitigneus in lucē editur.

Iſo VI. Epiſcopus Pragenſis.

Anno 1042. vel 1044. 4. Iulij.

verlorn Bayer weſtnemeth, ac ſi dicas, perditio Germanorum.

Mors Vdalrici.

Inuectiua in Verſouicios.

Bretislaus.

cipatum ſucceſſurus, tanta dementia ſenis animum occupauit. Exploratum igitur habens locum, in quem quotidie ad requiſita naturæ Iaromirius ſecederet, ſpiculatorem in inſidijs collocat, qui per obſcæna cuſpidem adigeret. Hoc ſcilicet ad vitam cæcitate deformem Iaromirio deerat, vt mori etiam niſi turpi cæde ei non contingeret. Latuit author cædis tantiſper, dum ſpiculator precio fraudatus promiſſo, illum tandem impunitate conceſſa proderet, minasq; Cochani indicaret, quibus Bretislao quoq; perniciem minitabatur. Iuuenis promptus velocibus continuò mittit, qui Cochanum volentem aut nolentem adducant, inficiantemq; facinus per ſpiculatorem reum conuincant. Nec vno ſupplicio contentus, primum nares amputari, mox oculos erui, deinde vmbilicum præcidi, atq; omnia inteſtina extrahi, mergiq; aliquoties non tamen ſubmergi, poſtremò caput collo iubet decollari. Conuerſus inde ad conciliandum ſibi popularium fauorem, paci fauentium, vrbanam Pragæ quietem per triennium tolerauit, nullis ſe temerè niſi ciuilibus negotijs officijsq;, perinde vt Vdalricus pater facere conſueuerat, implicando. Decedit interim [e] Meſcho Poloniæ princeps aduerſo rumore, tanquam per ſegnitiem & ignauiam regiones aliquot Vandalicas, à maioribus ſuis virtute & induſtria partas, turpiter amiſiſſet. Lætus audiuit Bretislaus inertiam Principum, imbelleq; ocium palam ab omnibus damnari, anſamq; inde arripuit quietis abrumpendæ, quam cum graui tædio iam pridem ſuſtinebat: & quanquam diceret, multò gratius ſibi futurum fuiſſe, ſi à Boleslao ſuperſtite, pœnas exoculati per fraudem aui exegiſſet, tamen ne hoc quidem ingratum fore, ſi vel paulò ſerius iuſta in conſcios vindicta apparuerit. [f] Sine Principe tunc Poloni adminiſtrabant Poloniam, non hæredis defectu (nam Meſcho Caſimirum filium ſuperſtitem relinquerat) ſed quòd nemo ſciret, vbi nam gentium is Caſimirus ætatem degeret. Degebat autem apud Gallos in ſodalitio Cluniacenſi abſtruſam, quoniam cucullatus, & in Diaconum attonſus eſſet. [g] Bretislaus igitur, abſente Principe, ad præfectos Polonos mittit fecialem, qui res aui ſui à Boleslao in Polonia interceptas, repetat. At illi arroganter feciali reſpondent, ſe tunc demum, poſt reſtitutam Polonis Pragam, de reſtituendis Bretislao rebus cogitare velle, nunc cogitandi ocium non eſſe. Ab hoc reſponſo Bretislaus delectum habere, militemq; ſtatim ad arma vocare properat. Et quo citius conficiatur, funem ex ſubere in torquis modum intortum, circum vicos & pagos ferri iubet, cum hac denunciatione. Suſpendio illum periturum, quiſquis idoneus militiæ repertus, illam obire detrectauerit. Maior etiam quàm vſus poſcebat, militum numerus, hoc metu propoſito infra breue tempus contractus fuit: domiq; ſunt relicti inhabiliores, & tantummodo ſelectiores ſtipendia facere iuſſi. Cum ijs Bretislaus per ſtrages, magis tamen pecorum & ædificiorum, quàm hominum Cracouiam vſque, nemine ſibi obſtante penetrauit. Nec Cracouia diu obſidionem ſuſtinuit. Cæterùm poſt deditionem quoque factam, obtinere non potuit, vt ædificia illa, in quibus à Boleslao ipſi auo eruti oculi fuerant, ne à milite demolirentur. Inde iter factum ad arcem Sydecam, in quam nobilitas deſerta vrbe perfugerat, qui arcis ſitum perſpecturi antecedebant, reuertentes docuerunt: Egregiè quidem illam, & natura & opere contra quoslibet repentinos impetus eſſe munitam, ſed circumvallari eandem poſſe, ideoq; videri expugnabilem. Accedit propiùs Bretiſlaus, eandemq; contemplatus quæ ſpeculatores, foſſa, vallo, caſtellis arcem circumuallandam decernit. Crebris hoſtes eruptionibus opus ne fieret prohibere conabantur, ſed omnibus eorum conatibus paruo Boiemi negocio occurrebant, partimq; trucidabant, & partim viuos capiebant. Opere nondum abſoluto, exoritur nox ventis & pluuijs tempeſtuoſa, atq; ita obſcura, vt

Cochanus Iaromyrium interficit.

Pœnas luit proditionis.

Bellum Bretislai in Polonia. Anno 1038.

Inficiatur Crommerus, aſſerit & Bonfinius.

vix proximum quiſq; videre poſſet. Non prætermittit arcis præfectus occaſio
nem, ſed huiuſcemodi noctis opportunitate ad fugam capeſcendam vtitur,
fugitq́; cum pauciſſimis conſcijs. Mane fuga præfecti inuulgata, tanta deſpe-
ratio omnium animos inuaſit, vt protinus ad Bretislaum mitterent, qui ſe pa

Arcis ſydecæ deditio.

ratos eſſe de arce cedere, & quæ imperauerit facere, dicerent. Imperat vt arce
& armis traditis decedant, inermesq́; ab exercitu ne recedant, priuſquã Gneſ-
na, Polonis metropolis reciperetur. Pleriq; eorum fidei immemores à Caſtris
ſe ſubduxerunt, ex quibus retractl duo Verſouicenſes, iam olim profugæ, gla-
dio percuſſi ſunt. Cæteri Poloni ſub cuſtodibus aſſeruati, ſpectatores calami-
tatum eſſe cogebantur, quas oppidani caſtellaniq́; amiſſis omnibus bonis ſu-
ſtinebant: complura enim oppida & caſtella, ante deditionem à Gneſnenſibus

Gneſna capta.

factam, capta & direpta fuerunt. Gneſnæ imprimis de corporibus diuorum
Adalberti, Gaudentij, Chriſtini, aliorumq́; ipſius ſodalium, tollendis delibera-
batur. Cauſam deliberandi præbuerunt extractl templis pro mortuis, ij qui te-
merè manus admouere ſepulchris ſanctorum tentauerant. Poſt multam de-

Seuerus VII. Epiſcopus Pragenſis.

liberationem, Seuerus Pontifex Pragenſis, in locum Iſonis cooptatus, & tunc
expeditionis Bretislai comes, ſupplicationem & ieiunium triduanum indicit,
adhibitisq́; deinceps Sacerdotibus, citra cuiuſq; noxam corpora inde omnia

Theſauri Gneſnenſis Eccleſiæ in Bohemiam aſportati.

aufert. Aufert mox item Bretislaus donaria templi precioſiſſima, crucem au-
ro, magnitudine, pondere inſignem, nempe libras auri tercentas librantem:
tandẽ auri tres tabulæ ex ara ſublatæ habebant, & præterea gemmas & vnio-
nes auro cariores, quanquam ne ab argenteis quidem inauratisq́; vaſis, & ſi-
mulachris eſt temperatum. Nam reliquorum ornamentorum, quibus tem-
pla Gneſnenſia liberalitate multorum principum erant exornata, non facilè
quis numerum inierit: multò adhuc difficilius captiuorũ, quibus Boiemiam,
vbiq; locorum referſit, aſſignauitq́; nonnullis propè ſyluam incultam, quam

Sors iniqua Polonorum.

Cirinam vocant, ad colendum, & areas ad ædificandum, miſcellaneamq́; tur-
bam reliquam Hungaris in ſeruitutem diſtraxit: Sanctas autem reliquias, &

Præpoſtera cura.

alia templorum ſpolia precioſiora partim in arcem Pragenſem, partim Boleſ-
lauiam, partim etiam in Morauiam deportanda curauit. Atq; in tanta victo-

Quatuor inſignes vrbes breui tempore ſubegit.

ria, hoc ſibi præclarum in primis putauit, quòd quatuor inſignes vrbes Gneſ-
nam, Cracouiam, Poznaniam, Vratislauiam non tota æſtate tranſacta expu-
gnaſſet. Poſt tam grauem acceptam plagam Poloni, magno cum gemitu &
querelis in vnum locum congregantur, ſed non vna eademq́; omnes ſenten-
tia. Nam alij Romanum Pontificem, alij Cæſarem, alij Caſimirum hæredem

Vindice deſtituti Poloni.

ſibi futurum conſtituebant vindicem. Vt igitur ſingulis factionibus ſatisfie-
ret, deliguntur qui Romam, qui ad Cæſarem, qui ad Caſimirum inueſtigan-
dum eant. Stephanus Præſul Gneſnenſis delectus, qui cauſam Romæ ageret,
egitq́; illam acerrimè, atq; ita peregit, vt damnato non ſolùm Bretislao, ſed e-
tiam Seuero Pragenſi Antiſtite, iuberet Romanus Pontifex, quæ ex Polonia
auecta, & aſportata erant, ea ſuis templis reſtitui ſtatim omnia. Prouocat Bre-
tislaus ad alterum Pontificem, à quo malé ſimiliter acceptus, mox ad tertium
(nam tres eodem tempore Pontifices Romanum Pontificatum ſibi per ſedi-
tiones vſurpabant, Benedictus, Siluester, Gregorius) quos ad extremum o-
mnes Bretislaus, præda retenta fruſtratus eſt. Seuerus interim abſolutus cum

Henricus Cæſar Caſimirum defendendum ſuſcipit.

oſtenderet alienæ, non ſuæ culpæ, reum ſe ſubijci. Sed Bretislao, poſteaquam
Caſimirus in Gallia inuentus fuit, caſumq́; regni ſui apud Henricum Cæſarem
deploraſſet, idem Henricus, grauior vltor, ſpoliorumq́; exactor imminebat,
exaſperatus tum contumacia, quòd ad cauſam dicendam vocatus Bretislaus
parere contempſerit, tum literis eiuſdem Bratislai aſperius ſcriptis, vt in qui-
bus inerat Cæſarem inſolenter facere, qui noua, libertatiq́; contraria, aduer-
ſus Boiemiæ Principes imperia inciperat, nunquam antea neq; auditum, neq;
factum

factum à Cæſaribus fuiſſe, vt iuberent cauſam Principes Boiemiæ dicere, de præda per victoriam intercepta: ſed quemadmodum belli, hoſtibus ſuis inferendi, ita prædæ ſeu retinendæ, ſeu diſpenſandę arbitriū ſemper penes ipſos victores fuiſſe. Quòd ad Polonos attinet, authores illos iniuriæ faciundę extitiſſe, ideoq; pœnas, & meritas, & iuſtas ſibi tandem exoluiſſe, quas iamdudum auoq; patriq; ſuo exoluere debebant. [a] Atqui Henricus legem à Conrado Cæſare, ſocero ſuo paulò ante obitum promulgatam, in hanc ferè ſententiam pro ſe habuit: Princeps imperij, quiſquis es, pacem colunto, iuri & legibus obtemperanto, nec vllo pacto ocium imperij turbanto, quiq; non paruerit, capitale eſto. Ex hac igitur lege Cæſar, Principes & vrbes imperij contra Bretiſlaum, tanquam publicæ quietis turbatorem armat, diuiſisq; bifariam copijs, cum altera parte copiarum ipſe Bauariam, cum altera Bernardus Saxoniæ princeps bello clarus, per Miſniam procedit. Ad eum modum & Bretislaus vires ſuas diſpertit, ſeq; Cæſari, Procopium Belinæ comitem Bernardo opponit. Mandatq; vt in ſyluis loco iniquo & impedito Saxones adoriatur. Nam ipſe etiam idoneum inſidijs, in ſylua Hercynia, & montibus Bauariæ Ineumbenribus locum occupauit, eumq; cæſis circum caſtra arboribus vndiq; muniuit, vt ſi inſidijs deprehenſis, impetus aliquis in caſtra factus eſſet, el faciliùs oppoſito vallo, & lignorum congerie obſiſti poſſet. At Cæſariani ſiſi multitudine, inexploratò, & cum magno Boiemorum contemptu ſyluas tranſibant, antecedentibus Badenſi, & Vaſſerburgenſi Ducibus. Quod vbi Bretiſlans animaduertit, paſſus eſt bene multos ita incurioſe incedentes præterire, mox deinde ſigno ad erumpendum ſuis dato, interruptos, diſiunctos & à mutuo auxilio deſtitutos aſſilit, atq; ingentem Germanorum ſtragem ædit. Adeò enim aduerſa ſibi omnia hoſtes, in ſylua ramis denſiſſimis clauſa, habuere, vt neq; plures ſimul ordinem tenere, neq; ſe inuicem confirmare, neq; longas haſtas protendere, neq; proſpicere potuerint, quid à quaq; parte caueri oporteret. Itaq; in tanta eorum perturbatione, magnoq; pauore, facile Bretiſlao erat, velle ſuum pro arbitrio exequi. Ipſe Cæſar cum paucis retrocedens, vehementer erubuiſſe dicitur, quòd victum ſe videret ab hoſte, quem ipſe non vidiſſet. Aliquantò meliùs Princeps Saxoniæ rem ſuam geſſit, reducto in Saxoniam non ſolum incolumi, ſed etiam præda onuſto Saxone. Idq; Procopij culpa commiſſum eſſe arguebatur, quòd nec in ſyluis, nec in apertis campis hoſti ſe ille obijcere auderet. Obiectus itaq; idem carnifici eſt, primò excæcandus, tum deinde manibus atq; pedibus truncandus, poſtremò ſubmergendus in flumine Belina, ad quod immoto agmine ſubſtiterat. Vix potuit granior pœna proditioni conſtitui, quàm eſt conſtituta tunc pauori. Sed impauidus & audacis animi Dux noluit niſi audaces habere tribunos militum: oderatq; deſertores non minus quàm proditores. Porrò Cæſar impacientius indies fugæ dedecus ferens, duces denuò accerſire, nouaq; ſibi & domi & foris parare auxilia aduerſum Bretislaum feſtinat, eoq; celeriùs Caſimirum Polonum in patriam deducendum, additis aliquot cohortibus & turmis curat, vt is regno maturius inito, maturius etiam ſubſidio veniat in Boiemiam. Sacris vt dictum eſt initiatus, & veſte religioſa veſtitus Caſimirus fuerat: ſed interueniente Romani Pontificis aſſenſu, ſacram perſonam profana mutauit, nihil ſibi de priore ſtatu retinens, niſi conſuetudinem attondendi decurtandiq; capillos, cum alij Poloni ſic paſſim cæſariati ambularent, vt Cincinni dorſa illorum qualiter mulierum flagellarent. Permanet in hunc vſque diem apud Polonos iciunium, & tributum à Romano tunc Pontifice ad expiandam religionem à Caſimiro profanatam inſtitutum. Nam & ieiunatur ab illis in ſingulos Mercurij dies, & quotannis ab vnoquoq; ſoluitur [b] denarius, qui ſancti Petri cognominatur. Sed vt ſtatim memini Cæſar doloris im-

Contumax & proteruus Bretislaus.

Othardum alij dicunt.

Bretiſlaus Procopium Saxoni obijcit, ipſe Cæſarē aggreditur.

Badenſis & Vaſſerburgenſis Duces.

Primā Cæſaris expeditionem interclusa obſeptaq; ſyluarū ſucciſione irrita reddidere inuia.

Saxo felicius dimicauit.

Procopij formidinis atrox pœna.

Pontificis indulgentia Caſimirus cucullū exuit.

patientia bellum renouare feſtinabat, reparatoq; iam & adaucto exercitu, iter in Boiemiã, præmiſſis latè exploratoribus, & inſequentibus agminibus, diligentius quàm nuper munitus faciebat: mirabaturq; neminẽ adeſſe vſpiam, qui ſibi vt nuper tranſitum per ſyluas & montes inhiberet. In plano deinceps & aperto, factus ab incolis certior, euictum Bretislaum quorundam precibus, qui & dignitate & conſilio præpollebant, vt tuta magis aliquando, quàm ſemper audacia conſilia caperet, propterea in campum apertum non

An. 1052. Praga obſidetur ab Henrico Cæſare.

venire, quòd Pragæ mœnibus magis, quàm aciei fideret, pragam ire contendit, milleq; paſſibus caſtra à mœnibus ponit: & antequam propiùs accedit, ſemel iterumq; per turmas equitem diuiſum ad experiendum, qualem in reſiſtendo Boiemi animum haberent, præmittit: & poſteaquam accipit, neq; vires, neque audaciam hoſtibus deeſſe, toto cum exercitu mutis appropinqnat, pedeſtriq; ſimul & equeſtri acie inſtructa, copiam pugnandi Bretislao facit, eo intra mœnia nouis circum munitionibus communita ſeſe continen-

Epiſcopũ memorem iuſiurandi Cæſar euocat.

te, denunciat Seuero Pontifici, cui paulò ante regalia obtulit, vt fidei nuper præſtitæ memor, ad ſe ex vrbe in caſtra veniat. Venit ille Bretislai permiſſu, ſeq; apud Cæſarem incuſantem, quòd arma cum hoſte imperij conſociaſſet, vi & neceſſitate excuſat. Mox in partem ſeductus, & à Cæſare de his quæ ille ſcire voluit interrogatus, ita ſolerter ad omnia reſpondit, ita crimina Bretiſlao obiecta prudenter diluit, ita certa ratione difficultatem expugnandæ Pragæ approbauit, vt Cæſar verbis eius placatus, diceret: Fac vt dignum eſſe maieſtate noſtra, & principis tui exiſtimatione videtur. Reuerſus ille Bretislao perſuadet, vtilius eſſe amico quàm inimico frui Cæſare, mulctaq; aliqua portione prædæ, quàm de ſumma rerum periclitari[m]. Mille igitur & quingentis argenti libris, atq; ſolemni obſequio, quòd Principes Cæſari exhibere ſolent, pax & amicitia redempta fuêre. Conciliatus & Romanus Pontifex Bretislao erat, ipſo voto quòd de inſtituendo ſacerdotum collegio, & templo Boleſlauiæ ex manubijs Polonicis ædificanda vouerat, abſolueratq;. Intereatemporis cuncta ferè in Polonia ad Caſimiri reditum mutata erant. Polonis videlicet à Bretislao domi tumultu Hungarico impedito, ad præſentem Caſimirum certatim deſciſcentibus, paucæ retentæ in Sleſia à præſidio Boiemorum arces, & ex vrbibus ſola Vratislauia, quam vt rurſus aſſequeretur Caſimirus,

Tributarius Bretislao ob Sleſiam Caſimirus.

ne ſtipendiarij quidem & vectigalis principis conditionem ſuſtinere grauabatur. vectigal Bretislao in ſingulos annos auri triginta, argenti centum libras appendebat. Caruit Pontifice illa tempeſtate Vratislauia, idq; ſolùm ei ad cæteram vrbis magnificentiam defuerat. Vt igitur de Pontifice quoque

Bicinenſem ſiue Smogorouienſem epiſcopatum Vratislauiam tranſtulit Caſimirus.

gloriari poſſet Caſimirus, de ſententia ſuorum Præſulum ſedem Ricinenſem tranſtulit Vratislauiam, iuſſitq; ibi Hieronymum non amplius Ricinenſis, ſed deinceps Vratislauienſis Pontificis titulo præſidere. Hoc verò negocij Bretislao cum Hungaris erat: Crebris excurſibus populationibusq; vexabant Morauiam, agreſteſq; ex illa familias vnà cum pecoribus abducebant, latè diffuſo terrore per equites, quorũ illis copia aderat, & Morauis inopia: ideoq; ad Bretislaum confugerunt, auxiliares equites petitũ. Atq; ipſemet auxiliator illis aduenit. Et quoniam[n] Andreas tunc apud Hungaros fama inclyta regnabat, propterea quòd Hungaros, relicta ſuperſtitione, ad quam maior pars illorum redierat, coegerit Chriſtianam religionem rurſus colere. An igitur ipſius voluntate & aſſenſu maleficia illa in Morauia fierent, per legatos explorari placuit. Andræa renunciante, nec ſuam in hoc, neq; publicam culpam eſſe, quòd nonnulli qui ſe quottidianis latrocinijs alunt per Morauiam graſſentur: Proin ſe non impedire, quominus Bretislaus periculi ſuorum habeat rationem, puniatq; Latrones pro arbitrio ſuo. Velegradi erat Bretislaus, cum prædatores Morauiam ingreſſi, ſuo illam more prædari inciperent, haud

procul

procul à Velegrado. Ibidemq́; ſtatim illorum turmis occurſum eſt, & initò prælio equeſtri, atq; ducentis in illo Hungaris interfectis, reliqui fugā ad mōtes adornant. Mox aucto illi numero infeſtiores redeunt, cæde & incendijs obuia complentes. Ergo etiam prælium acrius quàm nuper fuit, vt in quo mille ducenti hoſtium deciderunt, & Boiemorum atq; Morauorum non niſi centū deſiderati. Ita latrocinij externi factus finis, & Bretiſlaus ad pietatē verſus Reygradenſe cœnobium pridem inchoatum, tandem abſoluit. Per idem tempus Procopius pietate, atq; innocentia vitę adeò claruit, vt penatibus diuis adnumeraretur. Patria ei Boiemia, & parentes item Boiemi erant, à prima ſtatim pueritia ſolliciti, vt filius ipſorum Chriſtiana diſciplina imbueretur; cumq́; ſtudia tunc ad religionē conducentia, non apud alios in Boiemia, niſi apud viros ſacris iniciatos vigerent, puerum collegio ſacerdotum in arce Vicegradenſi erudiendum obtulerūt. Poſtquam adoleuit, ingeniumq́; & mores collegiò ſic approbauit, vt idoneus haberetur, qui collegarum numerò adiungeretur, maluit ſodalem, in ſodalitio Breunouienſi, quàm collegā in collegio Vicegradenſi agere. Captus deinde amore vitę ſolitariæ, Breunouia relicta, ſpeluncam quandam Saſauæ flumini incumbentem, laruisq́; & lemuribus infamem ſibi inhabitandam delegit, eam ſimul atq; ſubijt, continuò omnes illæ terribiles viſu formæ dilapſæ ſunt, haud ſecus, ac dilabi ſolent tenebræ luce immenſa, vnaq́; etiam metus eſt depulſus ab accolis, qui adire ſpecum ſibi metuebant. Igitur cognoſcens Procopius fruſtra ſecretum à ſe, fugamq́; hominum quæri occultandi ſui finem fecit, ac paulò poſt, ſuæ ſectæ affectatores in contubernium contrahens, ſacra cum illis, & munus vigiliarum, precumq́; & ieiuniorum obiuit, tametſi nihil in iuuenta ægrius, quàm famem toleraret. Ob quam rem Præſide Breunouienſi aliquando indignante, atq; id agente, vt abductum in agrum, ieiunare propter cibi inopiam vſq; ad horam præſtitutam cógeret, Procopius famelicus conſpecta arbore cornò, ſuſpirare intimis pectoribus, conqueriq́; de hyeme incipit, per quam videlicet fieret, quò minus id temporis corna eſui matura reperiret. Induit ſubitò ad ſuſpiria eius arbor & folia & fructus, conuertitq́; rei nouitate in ſe omnium oculos: ſed & Procopium mirabantur, tam auidè in oblatos fructus inuadentem: atq; ab eò tempore indulgentiùs in continuandis ieiunijs eſt habitus, donéc proceſſu temporis & ætatis, rabidam orexim cónſilio atq; ratione ſummoneret, abſtinentiamq́; deinceps ſic coleret, vt illius exemplum ſeipſum alijs præberet. Non ſolum autem ſuperſtes, verùm etiam in ſepulchro dormiens multa & præclara ædebat miracula. Bretiſlaus eo loci, quò iacebat, memoriæ eius templum excitauit, addiditq́; illi ſodales cœnobitas. Poſt ſupplicium de Cochano ſumptum, Bormirius Verſouicenſis, ad vetus familiæ ſuæ aſylum in Poloniam penetrauerat, motum aliquem nouum ibi aduerſus Bretiſlaum concite cupiens: quod vbi efficere haud potuit, manum latronum ſatis validam in Polonia excitat, vt prædatum ſecum illam in agros Boiemiæ, iuxta Glatium ſitos adducat. Non carebat ſuſpitione Caſimirus, quaſi eo cónſcio aut diſſimulante, Poloni fines Boiemiæ incurſarent. Eò magis Bretiſlaus inſtare, vt abſq; dilatione exercitus in Poloniam ſcriberetur, ſed obtinuerunt ſeniores, priuſquā id fieret, vt legati ad Caſimirum irent, qui dedi ſibi latrones ad ſupplicium poſtularent. Quod ſi recuſatum fuerit, bellum apertum denunciārent. Caſimirus legatos benignè ac lautè tractauit, & hactenus illos apud ſe retinuit, quoad Bormirius Verſouicenſis, cum alijs triginta anteſignanis Cracouiam adduceretur. Tum ad legatos: Cras, inquit, non verbis, ſed rē ipſa ſuſpitionem de me conceptam reuincam, teſtibus oculis veſtris, quibus plus quàm auribus credi ſolet. Iubetq́; luce orta ſtatim captos omnes in conſpectu illorum crucibus ſuffigi, inter quos altiſſimus pendebat Bormirius. Ad vitam

Diui Procopij vita & miracula.

Bormirus Verſouicenſis turbas in Polonia ciet.

Legati ad Caſimirum Verſouicenſes poſtulatum.

Verſouicenſis cū triginta cōplicibus furcā ſubijt.

Perpetua inter Polonos & Boiemos pax ſancita. prætcrea ſuam Caſimirus obtulit pacis intet Polonos & Boiemos conditionem, ſi viciſſim Bretiſlaus ad ſuptemum vitæ diem pacem ſe ſeruaturum promitteret. Accepta conditio eſt, præſertim illam offerentibus ijs, qui ingentia nuper incommoda ſuſtinuerant, & vtrinq; fideliter cuſtodita fuit. Cæterùm alibi à Bretislao ocij impatientiſſimo, belli materia quæſita & inuenta eſt laceſſentibus denuò Hungaris, Regi quoq; ſuo etiamtum rebellibus, quòd ad Scythicam reuerti ſuperſtitionem prohiberentur: tempeſtiuum itaq; viſum, inſtaurare protinus in tales expeditionem: & ſi non fuerint in Morauia reperti, in Hungaria illos eſſe veſtigandos & ſubdomandos interceptis Illorũ quoq; domicilijs, per impietatem profanatis: & locis præterea aliquibus Morauiæ vicinis, quę illi olim Morauis per vim, aut fraudem auulſerunt. Ad id vſq; tempotis Boiemi ſuo Marte, ſuiſq; viribus bella gerebãt.* Bretislaus primus fuit, qui in hac vltima ſua expeditione contra Hungaros equitatu præualentes ſuſcepta, equites ſibi ex Germania mercede conduxit, & ad oppidum Chrudim, paruo à Morauia interuallo diſtante, ſecũ abduxit: quos dum ibidẽ cum alio exercitu hylaris & lætus recenſet, ac poſtea libetalius cœnat, ſeq; pluſculum inuitat, feruentiſſima per noctem febre corripitur. Quę poſtquam æſtum non remittit, ſed capitis inſuper & pectoris dolores acres cõmouet, finem vitæ adeſſe ſentiens, attollit oculos, videnſq; præter filios ſuos coràm, alios quoq; frequentes proceres de ſalute ſua omnes ſollicitos, laudato officio, iubet illos bene ſperare. Pro me enim vno, inquit, etiamſi ego vobis nunc auferar, quinq; filios, Spitigneum, Vratislaum, Contadum, Otthonem, Iaromirium vobis ſuperſtites relinquo: hi facilè deſyderium mei leuare poterint. Sed illud potius vobis curandum, omniq; ratione prouidendum erit, vt ea quæ nunc eſt inter fratres coniunctio, concordiaq;, poſt obitum quoq; meum perduret inuiolata. Nam quæ ſit illorum ætas videtis, ea nimirum, quæ ſiue publico, ſiue priuato muneri obeundo, iampridem habilis habetur, extra vnum Iaromirium, in quem Pædagogus adhuc ſuo fungitur officio. Vt igitur nullus de hoc metus ſit, ne quid per imbecillitatem ætatis noui moueat, ita valde metuendum, ne maiores natu fratres, dominandi cupiditas tranſuerſos agat, fraternamq; violet beneuolentiam, ſi forte vnuſquiſq; ad principatum aſpirare, quàm alij locedere contenderit, immemor verborum Domini, dicentis: Omne regnũ in ſe diuiſum deſolabitur. Sed quanquam meliorem ego ſpem mihi de filijs meis ſpondeã. ipſos videlicet ſua ſponte ab omni diſſidio domeſtico eſſe temperaturos, cum omnes rem maximè impiam eſſe ſciant, fratrem fratri moliri inſidias, tamen mutua defenſio, multò mihi tutior videtur, vt in qua multi, quæ in rem communem ſint conſulere, viq; maiore malum arcere poſſint, ſi abſq; aſſentatione æquos & iuſtos conſiliarios, defenſoreſq; communiter præſtiterint. Cuiuſmodi ego cum vos fore confidam, occultare præſentibus nolo, quale decretum quondam intet filios decreuerim. Nihil vtiq; noui, aut inſoliti ſtatuens, ſed quod ordo primùm naturæ, dein ius Gentium præſcribit, id confirmans. Nempe, vt ex filijs, ne alius ad paternam regni ſucceſſionẽ, niſi natu maximus prouehatur: cæteri fratres, ſorte quiſq; ſua contenti ſint. Iuramento à cunctis in hoc decretum præſtito, tum Bretislaus, Spitigneum eis Principem totius Boiemiæ nominat, atq; intet alios fratres Morauiam in hunc modum diuidit. Vratislao Olomuncenſem, Conrado & Ottoni, Brunnenſem ac Znoymenſem regionem attribuit. Iaromirium verò ad ludum litterarium amandat, eiq; ſucceſſionem Pontificatus Pragenſis deſtinat. Quibus ſic compoſitis, animaq; in manus Domini commendata, emittit ſpiritum. Corpus inde Pragam à filijs relatum, & in arce Pragenſi ad Sanctum Vitum conditum. Nullus in rebus bellicis ex Boiemiæ hactenus principibus, Bretiſlao par fuit. Nullus enim tam fœliciter aduerſus Cæſarem & Germanos rem ſuam

Morituri Bretislai oratio.

Ad concordiã exhortatur liberos

Hereditas principatuũ inter fratres diuiſa.

Bretislai encomium.

ſuam geſſit. Nullus tam latè Hungariam ad vſq; arcem & oppidũ Strigonium vaſtauit, tamq; crebris & varijs prælijs ipſos Hungaros afflixit, nullus Poloniã, ita vt ipſe, debellauit, & ad tributum Boiemis pendendum redegit. Domi item in adminiſtanda Republica habitus clariſſimus.

a *Filij Ladislai Calui patrui ſancti Stephani à cuius morte Petri & Aba (qui & Ouo & Albuinus dicitur) ſæuitiam metuentes in Morauiam, hinc in Poloniam exulatum profecti ſunt.*

b *Secundus dicitur hic Henricus Niger iuxta Italorum ſupputationem, qui Aucupem quòd Italiam non adierit è catalogo Imperatorum excludunt, & S. Henricum vel Claudum primum conſtituunt.*

c *Petrus è ſorore ſancti Stephani patre Vuilhelmo fratre Sigiſmundi Regis Burgundiæ natus, ſecundus rex Hungariæ ob tyrannidem regno pulſus. Et Aba maritus ſororis diui Stephani ſuffectus.*

d *Albertus Bauarus (ſoror eius nupta fuit Petro Regi) qui & Bambergenſis Leopoldi. F. Alberti N. Othonis III. pronepos, primus Marchionatus Auſtriæ titulo & prouincia ab Hungaria reſecta donatus.*

e *Conrado Saliquo Imperatore ob imbellem inertiam Miecislai Regis Poloniæ plurima prouinciæ ad Pomeraniam & Saxoniam Marchiamq; Brandenburgenſem ad littus Balthicum Romano Imperio vectigales facta ſunt.*

f *Ob impotentem Rixæ matris dominatum Polonia vterq; pulſi. Caſimirus Lutetiæ artibus liberalibus addictus, pòſt in Burgundia ad Cluniacum ordinis D. Benedicti fit Monachus.*

g *Auita bona Bretislaus à Polonis repetit: incongruo accepto reſponſo bellum parat.*

h *Gaudentij corpus ſuppoſititium pro Adalberti corpore aiunt (hoc enim templi cuſtodes defoderant) Boemos accepiſſe Poloni ſcribunt.*

i *Schiſmate decimotertio Benedictus IX. Siluester III. Ioannes XX. Contra hos Papa factus Gregorius VI. ab anno 1032. vſq; ad annum 1045.*

k *Conradus Saliquus pater non ſocer fuit Henrici.*

l *Confertur alenda perpetua Lucerna in æde D. Petri Romæ, denarius Polonus S. Petri dictus.*

m *Coegit priſtinum ſolutis tributis iugum Boiemos Subire. Hunc Henricum dicunt alij 500. Marcarum argenti & boum vectigal primum Boemis impoſuiſſe ob conceſſam illis Morauiam.*

n *Andreas Rex Hungariæ cœpit regnare Anno 1038. Stipulato paganiſmo regnum conſequutus Andreas. Pòſt ad verum Dei cultum reuerſus, latrocinijs infeſtam reddidit Hungariam.*

o *Bretislaus ſubacta Polonia ter Pannoniam dicitur inuaſiſſe, neq; mediocria damna intuliſſe, ſed tertiò ingreſſus repentina febre correptus pedem referre coactus eſt.*

Bretislai filij {
Spitigneus
Vratislaus
Conradus
Otho
Iaromirius
}

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER OCTAVVS.

XXIII. *Spitigneus μισογέρμανος*

QVemadmodum parens inter filios hæreditatem diſtribuerat, ſic partē quiſq; ſuam ab ipſo funere adijt, totum autem Boiemiæ principatū Spitigneus ſolus poſſedit, à puero ſtatim hominibus Germanis infeſtiſſimus, tum verò adepta nocendi quoq; poteſtate, adeò in illos implacabilis, vt contra ſententiā virorum primorum, exemplum inſolens detestantium edictum proponeret, quo intra triduum Germa-

Edictum contra Germanos vt triduo ſolū vertant, ne matre quidem excepta.

ni omnes è Boiemia pellebantur. Ac ne reſpicere perſonas, matremq; ſuam ab alijs ſecernere videretur, illam quoq; in Germaniam, ſaluis rebus ſuis reuerti iubet. Reſtabat virgo veſtalis diuo Georgio in arce Pragenſi conſecrata, nobilibus in Germania parentibus orta, quippe parentes eius ea dignitate fuerunt, quam nunc Comites vſurpant, quæ religione ſe tutam exiſtimans, abitionem etiam poſt edictum diſſimulabat. Hic ille atra bile percitus, denunciari protinus virgini iubet: Niſi ante noctem cœnobio egreſſa fuerit, nihil poſthac illi aduerſus imperium Principis, aut flammeum, aut velum profu-

Origo implacabilis aduerſus Germanos odij.

turum. Cauſam tam intemperantis denunciationis, ex hac offenſa ferunt obortam: Muro cingendam arcem Bretislaus conduxerat, metiriq; ſe præſente ſpacium illius iuſſerat, cum Spitigneus filius, etiam tum adoleſcentulus adeſſet. Metienti Clybanus proximè cœnobium obuiam fuit, qui curſum funiculi à via detorquebat, quoniam parens furno parci iniunxerat. Quo paulùm progreſſo Spitigneus ſubſiſtens, Clybanum inuadit, illumq; vi ſua demolitur, his præterea verbis inſultans: Non amplius Germana hæc ſanctimonialis toſtas ex hoc Clybano edet placentas. Ad quæ illa commota: Videre, inquit, robuſtum Boiemum, quàm ſtrenuum facinus deſignarit, fictilem vnus ſolus fornaculam diruit, quam vix tres validiſſimi iuuenes Germani proturbaſſent, dignus ſcilicet ob hanc victoriam corona trium-

Iudith Bretiſlai vidua Petro Regi Hungariæ nubit.

phali. Arriſerat dicenti Iudith mater, quæ tum præſto fuit, & perinde atque illa ſanctimonialis filium offenderat, tanquam parum Boiemis propitia. Iudith tamen à filio contempta Petro Regi Hungariæ, nuper ab incolis regno pulſo denupſit, ac poſt eius obitum in Morauiam ſe ad alios ſuos filios con-

Pruk monaſterium Iudith condit.

tulit, pietati & religioni ibi dedita. Huius pietatis eius hoc eſt monumentum, quòd nunc Lucenſe Cœnobium appellant, inſigne opibus iuxta Znoymam ſitum, ſed id ſuo poſt tempore ædificatum. At in præſens Spitigneus

Anno 1059. Iudith mortua.

cum accepiſſet, apud Morauos ſe malè audire propter edictum contra nationem Germanam promulgatum, vltioni intentus trecentos ſimul viros nobiliores acciri ad ſe nominatim ex Morauia imperat, qui ſibi ad oppidum

Trecentos Morauos ſpoliat Spitigneus.

Chrudimium occurrant. Faciunt imperata Moraui, ad vnumq; omnes protinus capiuntur, & per municipia diligenter cuſtodiendi traduntur, armis & equis ſpoliati, quos Spitigneus ſuis diſtribuit, atq; cum illis & reliquis co-

Vratislaus frater profugus ad Regem Hungariæ Andreā.

pijs Morauiam ingreſſus eſt. Cuius aduentu Vratislaus conterritus, Olomucioq; diffiſus, quò frater iter ſuum conuerterat, ad Pannoniam transfugit, hoſpitaliter à Rege exceptus. Quàm verò ægrè Spitigneus tulerit, fratrem ſibi elapſum fuiſſe, vel hinc coniectura capi poteſt, quòd neq; in vxorem eius, quæ tunc grauida Olomucij relicta fuit, apertiſq; vltro portis, Leuirum

intra Mœnia recepit, clementem, humanumq́; ſe exhibuit, ſed illam quoq; velut captiuam, Belinæ præfecto cuſtodiendam vinciendamq́ue attribuerit. Vnde tanta inſuper Conradum ipſum, & Otthonem trepidatio occupauit (nulla enim prouiſa habebant præſidia, quæ fratri ſic ſubdolè cum Morauis agenti opponerent) vt ambo ſpontaneam illi facerent deditionem, ſed iuſſi ſunt cum illo Pragam ire, venienteſq́ue iſtic miniſterijs aulicis alligati ſunt, Ottho quidem venationibus, Conradus verò regalibus epulis præficiuntur. Inter hæc Seuerus Pontifex idoneum tempus adeundi principis nactus, eiuſmodi verbis illum compellat: Officij ſui eſſe, vt Principem ſubmoneat, ſi

Inuectiua oratio Seueri aduerſus Principem Epiſcopo digna.

quid ab illo geſtum videat, quod pios multorum animos offendat, deq́ue Principis exiſtimatione multum detrahat. Videri autem pleriſq́ue hanc impietatis inſignem eſſe notam, quòd matrona illuſtris, culpæ nullius conſcia, quòd vxor fratris eius, quòd partui propinqua, ſordido, ſeq́ue indigno carcere detineatur. Quid enim indignius quàm Principem mulierem ſeruili cuſtodia contineri? Plurimum ſanè intereſſe inter viros ac fœminas, ab illis ſæpius miſericordiam ſine reprehenſione ſubtrahi poſſe: at mulierem calamitoſam, niſi propitius quis reſpexerit, à nemine vnquam laudabitur. Nihil autem Principi in vita contingere poſſe fœlicius, quàm laudem & charitatem ſubditorum ſuorum aſſequi. Hæc enim vera ac propemodum ſola haberi præſidia vitæ, ſine metu à Principibus degendæ: ac nulla re alia ſic illa comparari, vti manſuetudine morum & facilitate, ipſi quoque Domino adeò perplacente, vt dicat: Miſericordiam volo potius quàm ſacrificium: Ab eodemq́ue ſpiritu, præterea doceri nos, vt ad hunc modum deprecemur Deum: Cum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis: quantò magis homines meminiſſe oportere, vt miſericordiam hominibus ſui ſimilibus, depoſi-

Relaxata Vratislai coniunx Seueri & optimatum interceſſione exacto menſe edito fœtu immaturo, maritum petitura in itinere animam efflat.

ta indignatione tribuant. Mitigatus per hæc Spitigneus, vinctam exolui iubet, conceſſa ei facultate vel manendi in Boiemia, ſumptum Principe in res neceſſarias ſuppeditante, vel accepto viatico abeundi quò placeret. At illa cum rectà in Pannoniam ad maritum nimis per viam ire feſtinat, concuſſo ex itinere vtero, ſubſiſtere in Morauia cogitur, nec vltra triduum vitam illic prorogat. Quo Vratiſlaus comperto, non ſolùm vxorem ſibi, verùm etiam id quod in illa conceptum erat ſimul interijſſe, aliquot dies clauſus intra cubiculum, ingentem luctum continuauit. Per eos tandem, quos Rex de ſuis conſolatores ſubmiſerat, in conſpectum Regis adductus, ab ipſo Rege admonetur, ne doleat, neue animo ſuccumbat propter caſum, qui iam erigi in priſtinumq́; ſtatum reſtitui nequeat. Sperandum eſſe viuis, auctoriq́; vitæ fidendum. Hęc triſtia illum breui, lætioribus mutaturum: ſe verò interim curaturum de matrimonio renouãdo, deq́; vrbe Olomucio recuperanda. Vtriuſq; rei paulò poſt Vratiſlaus compos factus eſt. Nam ſororem ei ſuam Rex, Hun-

Adelheidã filiam Andreas Rex Vratislao deſponſat.

Reconciliatur fratri principi Vratislaus.

garis aſſentientibus, deſpondit. Nomen illi Adelheida fuit, & Spitigneus non expectans, dum armis Hungaricis frater in Morauiam reponeretur, ex familiaribus amicis duos ad illum allegauit, qui de reconcilianda fraterna gratia agerent, ſimulq́; pollicerentur omnium quæ ablata illi in Morauia fuiſſent in ſolidum reſtitutionem. Hi reſponſum iuſſi referre: Ita demum Vratiſlaum promiſſa fraterna rata habiturum, poſteaquam viderit duos quoq; reliquos fratres in bonorum poſſeſſionem reductos. Animum hæc Spitignei ſuſpenſum reddebant, in diuerſaſq́ue illum ſententias trahebant: modò enim placuit Morauiam rurſus inter omnes fratres diuidi, modò vtilius ſecutiuſq́ue eſſe videbatur, vt ipſe Conradi atque Otthonis portionem ſibi retineret. In

S. Vitus Spitigneo in ſomnis apparet.

hoc cogitationis æſtu fluctuanti, dicitur, per quietis ſpeciem Diuus Vitus ſe obtuliſſe videndum, grauiq́; ac ſeuero illum ſermone corripuiſſe, quòd odiũ implacabile aduerſus neceſſitudines foueret: Nihilo lenior in ſubditos, quos

ſæuè, & atrociter, anareq; tractaret, in foribus adeſſe vindictam, quam, niſi reſipuerit, Dominus illi retribueret. Conſternatus hoc tam triſtis ſomnij aſpectu, Seuerum Pontificem accerſiri iubet, metumq; nocturnum, & curam præſentem ſuam eo coràm explicat.

Seuerus Epiſcopus ſomnij interpres.

Ille cœlitùs demiſſum numen affuiſſe interpretatur. Nec enim ad bonam frugem, niſi bonum quoque Angelum conuertere homines ſolere, idcirco Deo gratias agendas pro munere hoc gratuitæ miſericordiæ ſuæ, parendumque eſſe diuinis monitis, quorum contemptus nunquam ſine certa pœna trãſmittitur. Mirabilis ſubitò facta eſt in Spitigneo metamorphoſis, heri lupus rapax, hodie adeò manſueta ouis, vt vellus ſibi ſua ſponte auelli ſuſtinuerit.

E lupo in ouē mutatur Spitigneus.

Vocatis enim continuò fratribus ſuis, Conrado atq; Otthone, ſimpliciter illis atque apertè peccatum ſuum indicat. Se, inquiens, cupiditate plura habendi, ambitioneque latius dominandi, bonis illos à patre aſſignatis nuper interuertiſſe: nunc pœnitentia geſtorũ immutatum, vtrique quod ſuum eſt, fraternè reddere, fraternaque deinceps omnes fratres ſuos beneuolentia proſequi velle.

Pœnitudine ductus omnib. ſatisfacit.

AEquè miti ac benigno mox animo ſcripſit ad municipia, vt laxatis cuſtodijs, liberos Morauos qui nuper capti erant, redire in Morauiam ſinerent. At Vratiſlaum Olomucij in domicilio ſuo inuiſere dignatus eſt ipſo narali die, quem filiolo ex Adelheida nato, ritu Chriſtiano per baptiſmum celebrabat.

Bretiſlaus Vratiſlai F. ex Adelheida Hungara è qua Iudith & Ludmillam dicitur ſuſcepiſſe.

Filium à fonte Seuerus pontifex ſuſcepit, nominauitque eum auito nomine Bretiſlaum. Poſtquam ſatis epulatum, ſatiſque conuiuatum erat, Vratiſlaus adiunctis ſibi Conrado & Otthone fratribus (nam ipſi quoq; conuiuæ aderant) Seuerum orare incipit, vt vna vxore contentus, cum altera diuortium faciat. Nonaginta enim propemodum annis ambitu Pragenſium Antiſtitum, Olomucenſis Eccleſia ſuo ſponſo caruit, dum vtrumque ſibi pontificatum Pragenſis Epiſcopus vſurparet. Atque hanc in primis Seuerus tunc excuſationem habuit, cur non ſtatim petitioni ſubſcribere poſſet, quoniam vetus res, non autem noua intercederet, quæ ſine collegij Pragenſis ſententia confici à ſe ſolo nequiret. Non ceſſabat vrgere Vratiſlaus, iam Spitigneo quoque adiutore, vt de iure interim ſuo Seuerus decederet, cętera ſe cum fratre principe in Boiemia curaturum.

Seuerus Pragæ Epiſcopus, Olomucenſem victus principũ precibus Iohãni reſignat.

Dat manus tandem Seuerus, Pontificatumque Olomucenſem ad Ioannem, quemadmodum Vratiſlaus petebat, transfert, ſibique Pragenſem retinet: Pragamque inde principem ſuum comitatur indies magis ac magis apud plebem gratioſiorem, quando neque illius commoda negligeret, ſed perinde aduerſus infirmos atque ſupremos æquitatem præ ſe ferret. Cui rei hoc vel præcipuum exemplum in procinctu erat iam equo inſidens, vt deſtinatũ iter proſequeretur. Equitanti occurrit quædam vidua, vociferans rogansque, iuſtitiam ſibi contra aduerſarium, multò ſe potentiorem adminiſtrari.

Clemens in viduã Princeps.

Expectare princeps illam, dum reuerteretur, iubet. Contrà illa, moram hanc ſibi periculoſam allegat, quoniam vadimonium in proximam horam promiſſum ſit, quòd deſeri ſine iactura cauſæ ſuæ nequeat, profectionem autem abſque quouis detrimento poſſe deferri. Ablegat illam Princeps ad alios iudices ordinatios. At illa exclamat: Male rem ſuam procuraturam, ſi alij illam, quàm ſuo iudici, ſibi à Deo conſtituto commendauerit. Victus hac voce, equo deſcendit, cognitionique amplius duas horas vacat, ac demum poſt ſententiam latam, interruptum Boleſlauiam iter continuat. Appetente mox feſto die tranſlationi Sancti Venceſlai dedicato, Pragam reuerſus, vt vidit ad ſepulchrum tantam domeſticorum, aduenarumque frequentiam confluxiſſe, quantum locus ille propter ſui anguſtiam capere non potuerat, religione tactus, quòd laxiora ipſe Palatia, quàm Diui templa haberent, nouo operi excitando curam intendit, dirutoque ſacello vtroque, quorum alterum diuo Vito, alterum diuo Adalberto conſecratum fuerat, aream longè ampliorem menſus, omnibus tribus in illa, vnum ſatis magnificum

Templum auguſtum Pragæ exædificat.

cum ſuperſtruxit templum. Cui quo minus faſtigium,tectumque imponeret, mors interceſſit.Hanc pulchram ſibi memoriam apud ſuperſtites relinquens, quòd malè probatos ab initio mores bene verterit, cum plerumq; alij princi-pes in deterius mutent, vel bene cœptum vitæ inſtitutum.

XXIIII.

Pragam à funere Spitignei Vratiſlao,Conrado,Otthone conuenientibus,in eo conuentu ab omnibus ordinibus Vratiſlaus poſt Spitigneum natu maximus Boiemiæ Princeps declaratur, & ab eodem Morauia,inter duos iuniores fratres ſic bifariam diuiditur.

Vratiſlaus.

Morauia inter fratres diuiſa.

Regio illius orienti expoſita,in qua vrbs Olomucium ſita eſt,& circum montes ac ſyluæ venandi copiam ſuppeditant, Otthoni tanquā venationibus dedito, fruenda conceditur. Illa altera occidua, cum Brunna pariter & Znoyma,Auſtriæ proxima, Conrado linguæ Germanicæ gnaro defertur. Nec multo pòſt,Iaromirius quoque ſuperuenit,inuidioſe,iracundeque cum fratre expoſtulans, nullam ſui ab illo in diſtributione Morauiæ habitam rationem, quaſi ipſe non ſuus hæres, ſed alienus eſſet, quem præterire liceret, æquè eodem ſe parente, atque Vratiſlaus,& cæteri fratres prognatum eſſe,cur æquam cum alijs portionem accipere non debeat? præſertim cum ſciat,à parente Morauiam trifariam fuiſſe diuiſam, vt illam tres, non autem duo fratres poſſiderent.

Iaromyrius fratrum minimus admitti vult ad hæreditatem.

Vnde hanc fratri authoritatem in ſuum fratrem, vt ei ius ſuum in bonis paternis adimat, niſi partem quoq; ſimul ei auferre velit. Prouocat item Vratiſlaus ad parentem, eiusq; vltimam voluntatem, qua voluit,decreuitque,vt pars hæreditatis Iaromirio dominus eſſet. Ideoque literis datum imbuēdum, vt aptus olim idoneusque hæres in domo Domini factus, æternam aſſequeretur hæreditatem, interimque oppido Hradecio,cum illius commodis frueretur: ſed nec oppidum hoc, nec fructum eius illi ſe auferre,imò auctum potius maiore cenſu, illud ei in manus tradere. Quum per hæc placare iratum non potuerit, literas dat ad Conradum & Otthonem, vt Pragam ſtatim veniant. Vnaque cum illis rurſus Iaromirium adoritur,ſed iam precibus eum eo agens, vt ne contra voluntatem patris niti vellet, quam ſemel approbauit. Eadem Conradus atque Ottho precantur, & inſuper bona fide pollicentur, neminem in Pontificatu Pragenſi, Seuero ætate tam grandi, niſi Iaromirium ſucceſſurum.

Spes iniecta Iaromirio Epiſcopatus Pragenſis.

Hac ſpe delinitus, perſuaderi ſibi patitur, vt ad tertium ſacerdotij gradum ab eodem Seuero promoueatur. Sed breui poſthac iuuenis,ad iuuenile & inconſtans redijt ingenium, vt eum facti huius pœniteret, quòd Leuita fratrum ſuaſu factus fuerit. Abiecta igitur veſte talari,deraſoque toto planè capite, non tantùm vertice, ſagum induit,tonſusque ſe clàm in aulam Regis Poloniæ Boleslai, cui Audax cognomen, ſubducit. Ibi militem libentius & aulicum,quàm domi altaris miniſtrum agere ſuſtinens: aulicamque mox audaciam, impetrato à Boleſlao tumultuario milite vſurpans, terrere Vratiſlaum, Boiemiæque appropinquare auſus eſt.

Habitu leuitico repudiato, aulicus fit Boleslai Audacis Regis Poloniæ.

Sed hanc eius temeritatem Vratiſlaus paruo negotio repreſſit, fugientemque inſequutus eſt vſque in Poloniam. In qua edoctus, Regem ipſum celeritate miranda,cum magnis copijs aduentare, expoſcentibus qui cum ipſo erant viris præſtantioribus, retro pedem retulit, maiore exercitu,ſi opus foret,Polono occurſurus.

Laceſſit Vratiſlaum.

In reditu mors eum Adelheidæ vxoris excepit, triſtis illa quidem propter multa ei ſolatia domeſtica erepta, ſed æquiore tamen lata animo, quia ſuo tempore à Domino præfinito venerat, quàm intempeſtiua illa prioris vxoris, iniuria hominum ante tempus ei ablatæ.

Mors Adelheidæ coniugis.

Ad quam iniuriam vleiſcendam, quum intentus eſſet, occaſio hæc ſe ei obtulit. Pragam ad Seuerum Præſulem venit Præfectus ille Belinæ, qui vxorem Vratiſlai parum decore, parumque reuerenter vinctam, in arce ſua attinebat, petitum, vt nouum templum, in fundo ſuo iuxta Belinam fundatum ſolemni more præſul dedicaret, quo facilè impetrato, vadit protinus ad principem, exiſtimans offenſæ oblitum, poſteaquam eius nul-

Anno 1062.

la tam diu fieret memoria,ad eandemq́; illum dedicationem,verbis valde ſupplicibus inuitat.Paucis ille reſpondet:Veniam,inquit,& quod facto opus erit, faciam.In meliorem quàm dictum erat ſenſum hæc accipiens præfectus,domi lautè prandio apparato, cum magno gaudio principem expectat: verùm ille poſt dedicationem templi à Seuero perfectam, oppidum Belinam intrat, iubetq́; Seuerum prandium quod præfectus foris ad templum apparauerat,prādere.Ipſe clauſis portis oppidanos in domū prætoriam contrahit, acceptoq́; ab illis fidei iuramento,nouum eis præfectum (ipſi comitem vocabant) inſtituit. Is erat Cogeta Vyſſeborius, paręti Vratiſlai Bretiſlao percharus. Huic iniunctum, vt illico mittat,qui deiectum loco præfectum comprehendant,vinctumq́; ad Principem adducant. At lictoribus anteuertit amicus quidam præfecti, in aurem illius, menſæ etiamtum aſſidentis, inſuſurrans. Ademptum illi eſſe cum oppido magiſtratum,& mox affore qui illum capiant. Expauefactus inopino illo nuncio, ſurgit continuò à menſa, ſeq́; abdit in abſtruſum locum, ac proxima nocte de conſilio Seueri fugam inſtruit, atq́; ita ſupplicium euadit. Bona tamen illius à Vratiſlao proſcripta ſunt, quorum meliorem partem Sacerdotia tenuiora abſtulerūt. Nam ipſe princeps in vſum ſuum ex illis ne teruncium quidem conuertit. Non enim auaritia, ſed dolore accenſus,ad perſequendam vltionem aduenerat. Comperto deinde Polonos denuò aduerſus Boiemos in Sleſia graſſari, decernit & ipſe delectum militum, eisq́; oppidum Glacium nominat,ad quod præſtituto die conueniant.Nam hoc oppidum in Sleſiam totum prominet, vtpote vltra Boiemiæ montes in plano ſitum,quondamq́; numeratum inter Sleſiaca oppida, quibus tunc magna ex parte Poloni dominabantur, aſſiduò ſatagentes, ut Glacio quoq; rurſum potiri poſſent. In hoc oppidum caſtris prius circummetatis diuertenti Vratiſlao, nuncius affertur,Seuerum diem ſuum obijſſe,vacareq́; Pontificatū Pragenſem.Eodem tempore Conradus & Ottho,de hac ipſa morte certiores facti, expeditum Iaromirij familiarem, curſim in Poloniam currere hortantur, dantq́ue eidem occultas literas ad fratrem Iaromirium perferendas. Quibus perlectis,citò equo in Morauiam ad fratres ſuos deuectus: coram,inquit,quem quæritis adſum.At illi ſago exutum, induuijs rurſus Sacerdotum eum induunt,barbaq́ue & corona abraſa, nitidum ad Vratiſlaum Glacium deducunt, rogantes in demortui Pontificis locum eum ſuffici. Nihil minus Vratiſlao placebat, quàm vt frater ſuus, tam vita quàm ſtudio à religione auerſus, Pontifici Seuero, diuinarum rerum ſacræque diſciplinæ obſeruantiſſimo ſuccedere deberet. Sed ne ipſe ſibi,ſuo reſponſo maiorem conciliaret inuidiam,hanc rem ad cæteros ordines, qui extra mœnia in caſtris erant reijcit. Veniensque poſtridie manè ad caſtra, de ſubſtituendo nouo Pontifice ad conſiliū Procerum,equitumq́;,& ſanioris populi partē refert.Propoſito illis, Præſuleq́; nominato equeſtris ordinis Laneſio Saxone,quē à ſacris Sacellanū habuit,nuperq́; propter bonas literas ac mores probatos,eundem Lythomericenſi Eccleſiæ præpoſuit. Contrà pro Iaromirio acriter contendebant fratres Principis Conradus & Ottho,tanquam conſponſores pro hac ſucceſſione, ſi præmoreretur Seuerus. Gliſcente vtrinq; altercatione, dum alteri Laneſium approbant, alteri Iaromirium præferunt, aſſurgens Cogeta Viſſeborius, Viderint ait illi quid agant, qui Bretiſlai acta facere irrita conantur, quibus is, præter filios, etiam ſubditos ſuos ſibi obligauit, vt operam Iaromirio in Pontificatus ſucceſſione, cuius gratia ad Scholas relegatus fuerit, nauarent. Se memorem promiſſi, tam patri mortuo, quàm filio ſuperſtiti fidem integram ſeruare, atq; à Iaromirio ſtare velle. Excipit Zatecenſis præfectus aliquātò ferocius: Videte, inquit, viri Boiemi, quid inter Spitigneum paulò ante defunctum,& principem hunc noſtrum interſit: ille multū in hoc prouidiſſe exiſtimatus, ideoq́; ſummè à vobis laudatus eſt,

quòd

Cogeta Viſſeborius Belinæ præficitur.

Crudelitatē in coniugem patratam vlciſcitur Vratiſlaus.

Ad Glacium Vratiſlaus exercitū cogit aduerſus Polonos.

Mors Seueri Epiſcopi.

Ambit Iaromirius.

Vratiſlaus Laneſiū Saxonē euehere ſtudet.

Impedit Viſſeborius.

quòd Germanos Boiemia expulerit aliquando Boiemis exitio futuros,ſi inualeſcerent: iſte ſecundum à ſe locum, huic neſcio cui Germano vltrò defert, vt dum vnum, plus etiam quàm fratrem ſuum honorat, cæteros Germanos ad reditum in Boiemiam inuitet,quemadmodum fieri quotidie,aulamque principalem compleri illis cernitis: adeò ſcilicet à Principe noſtro amamur, vt vix locum in aula illius honeſtum obtineamus. Iam verò & Sacerdotes illi domeſtici tantum ſordent, vt nullum eorum dignitate maiore putet dignum. Quum ſi vel Iaromirius non extaret, complures alij reperiantur, qui huic Saxoni genere, diſciplina, pietate vel pares, vel longè ſuperiores ſint, & perinde pariter,aut magis etiam idonei ad Pontificatum gerendũ,ſi modò ſuis à Principe qui externis fauor adeſſet. Sed faueat quiſque cui velit,ſe poſteaquam in cauſa præſente, decus patriæ, dignitas Iaromirij, fides ſua quam Bretiſlao obſtrinxerit, periclitentur, mori malle, quàm cauſam hanc deſerere. Apparebat ex ſtrepitu vtriuſque factionis, rem ad ſeditionem & arma venturam, ſi non Vratiſlaus diſceſſu concilium turbulentum diremiſſet, ac per internuncium renunciaſſet, ſe de ſententia ſua non Viſſeborij, neque Zatecenſis Præfecti metu cedere, ſed Conradi atque Otthonis fratrum gratia hoc facere, vt Iaromirius tantopere exoptatum munus ſibi habeat. Ac mox in aliorum contemptum, cum Boleſlao Poloniæ Rege de fœdere ineundo agit, illudque per inſtauratum tertiò matrimonium, Sorore Regis,cui Suataua nomen,vxore ducta, compoſitis prius quibuſdam in Syleſia rebus confirmat. Locus monet, vt de hac ipſa Syleſia, quæ iam pridem tota ſub imperio Boiemorum conſtituta eſt, pauca dicamus. Hæc quondam à Quadis ſicut Morauia à Marcomannis regnabatur. Quados autẽ Cornelius Tacitus inter Germanos numerat,illiſque ad memoriam vſque ſuam, Reges ex Gente ipſorum manſiſſe ſcribit. Manſerunt tamẽ & poſtea, vt Marcellinus longo poſt tempore refert, de Conſtantino Imperatore loquens: Pertexit,inquit,in regna Quadorum,qui Sarmatis locorum confinijs & feritate iunctiſſimi ſunt. Quadis ſanguine regio ortus iuuenis Zizais nomine,pacem impetrauit,redditis prius captiuis,& datis obſidibus. Meminit præterea Araharij Quadorum Regis,veniam ſimiliter ab eodem Conſtantino petentis. Tandem Lechus frater Czechij,de quibus ante dictum eſt,in illam regionem penetrans, Poloniam campeſtri planicie, quam vernacula lingua Pole dicimus, appellauit. Durauitque illi hoc vocabulum, quamdiu ſub ditione Polonorum erat. Poſtremò Boiemi illam nacti,quũ vidiſſent, prętcr Polonos, Miſnios quoq; ac Pomeranos, Marchitaſq́;, & aliam miſcellaneam turbam illò velut inſerpere, paularimq́; irrepere,à ſerpendo Sleſitas natiuo ſuo ſermone appellare cœperunt. Nunc Syleſitæ vocari malunt,patriamq́; Syleſiam: cuius olim termini,quemadmodum item Morauiæ,ſpacioſiſſimè diffundebãtur: at in præſens, non vltra his centum paſſuum millia in longitudinem porriguntur. Latitudo verò circiter octoginta millia continet. Regionem Odera nobilis fluuius,qui in Morauia haud procul ab Olomucio fontem ſuum habet,perlabitur: nobiliſſimamq́; illic vrbium Vratiſlauiam alluit, ac ſuo nomine mare Baltheum irrumpit. Ager illij frumenti & pabuli ferax, ſed vinum & crocum ferre contumax: quoniam vtraque non amant cœlum ſolumque aſperius, rigidiuſque. Gens ad arma prompta, belliſque gerendis idonea: in præſentia verò ad liberales quoque diſciplinas,& literas eleganter pertractandas, egregiè appoſita, nec tot Principibus,quot ante ſepius inter ſe diſſidentibus obnoxia: ideoque minus timida ne multitudo imperatorum iuxta vetus prouerbium, Cariam perdat. Hactenus de Syleſia. Nunc ad Iaromirium in Boiemiam reuertemur. Qui vt Pontifex eſt nominatus,id ſtatim egit,curauitq́; vt inauguraretur & confirmaretur, vtrumq; horũ Henricus Cæſar,eius nominis tertius,Pontifice Romano cõtempto,violenter

Iaromirius Epiſcopatu potitur. VIII. Epiſcopus Prag.

Suetochna Boleslai feri Poloniæ Regis ſoror Vratislao nubit.

Sileſiæ deſcriptio.

Quadi.

Sleſiæ etymon à ſerpendo.

Odera.

Vratislauia.

Bellicoſi Sileſij.

Henricus Cæſar Iaromyriũ confirmat.

Gerardus Geboardus alijs dictus.

Inuito Vratiſlao Ioannē Olomuzenſi Epiſcopatu deturbare conatur.

ſibi vſurpauit,vnde primus etiam imperatorum,poſt Arcadium diris Pontificijs eſt petitus: Maguntiæ eo tempore Cæſar erat,cum ſe Iaromirius ab illo confirmari,ſuamq; dignitatem pontificiam conſumari oraret. Quo imperato,dat ille inaugurandi negociū Moguntino Præſuli,qui mutato nomine Gerardum pro Iaromirio nuncupauit,remiſitq; inauguratum Pragam ad oues ſuas paſcendas antea commonefactum,vt offenſarum acerbitate depoſita,mutuam cum Vratislao fratre ſuo beneuolentiā coleret. Bene aliquandiu inter illos conueniebat,ſed poſteaquā Gerardus auaritia ſuccenſus,ambire Olomucenſem præterea Pontificatum cœpit prætextum habens,quòd Seuerus in damnum ſucceſſoris,nihil potuerit in coniunctione Pontificatuū demutare,Vratislao contradicente,patrociniumq; Ioannis Epiſcopi Olomucenſis ſuſcipiente,rurſus ex hac contentione noua ſimultas coorta eſt,quam mox Gerardus exacerbauit,verberibus mulctato Ioanne,quòd ſibi de Pontificatu Olomucenſi cedere noluerit. Hanc tam inſignē iniuriam Vratislaus vnà cum Ioanne,Romam ad Pontificem Romanum referendam cenſuit. Relator futurus erat ſacrificulus Ioannis,vir induſtrius,ac ſæpe in curia Romana verſatus:ſed & illum Gerardus per inſidias literis & viatico ſpoliatum,additis plagis peſſimè accepit. Legat demum Vratislaus ſuos legatos melius quàm prius comitatos:atq; ij Romā incolumes peruenientes,iſthic obtinent,vt ſenatuſconſultum fieret in ipſorum ſententiam de [b] Rudolpho Cardinale Pragam mittendo,qui præſens cauſam controuerſam,tanquam iudex cognoſceret,dijudicaretq;. Veniens ille citat Gerardum ad cauſam dicendam,ac ſemel iterumq;,& tertiò per contumaciam appatere detrectantem,ab officio Pontificali ſuſpendit. Edicitur protinus ab alijs ſacerdotibus,ad factionem Gerardi pertinentibus,velut iuſticium. Nam & templa paſſim clauduntur,& ſacrificia intermittuntur,cum hac denunciatione,non prius ſe ad illa redituros,quàm cenſuræ vinculum aduerſus Gerardum laxatum fuerit. Irritatus audacia illorum Cardinalis,ferit contumaces omnes anathemate. Nec vrgere illos,deuouereq; deſinit,quàm iureiurando Gerardus,de ſe Romæ ſiſtendo promittit,venitq; ad vadimonium promiſſum,ſed in cauſa cecidit,relegatus in cœnobium,vt priuatam cum contubernalibus vitam viueret,poſteaquā Antiſtitis munere defungi,aut neſcietit,aut noluerit. A quo ſodalitio paulò poſt certior factus adeſſe Romæ [c] Mathildim,quæ gratia & authoritate apud Romanum Pontificem,ante alias Italiæ matronas præpolleret,quam quidem Gerardus pro cognata ſua agnoſcebat,quando vt ipſe,ita illa quoq; generis ſui originē ad Cæſares Germanos referret. Illam continuò precabundus adit,rogans,ne ſe in periculo poſitum illa ope ſua apud Pontificem deſtitueret. Mathildis neceſſitudine,quæ ſibi cum Gerardo intercederet,comperta,benignis verbis recreatum,ſecum ad Pontificem adducit,factaq; perblanda oratione,priſtinum fortunæ habitum cognato impetrat. Tragico per idem tempus facinore domus Cæſarum exagitabatur,filio cum patre,ac viciſſim patre cum filio belligerante. Initium belli parricidialis & cauſam,inſectatio Pontificū religioniſq; contemptus præbuit,quem Henricus tertius præ ſe tantum ferēbat,vt Sacerdotia pro libidine ſua inſtitueret ac venderet,adulterinos Pontifices Romam induceret,ſchiſmata ſuſcitaret,bellaq; impia conflaret. Itaq; Saxones inſolentiam eius non ferentes,Rudolplum è ſua gente,Cæſarem à ſe declaratum ei opponunt. Quo victo ac profligato,in eius locum Henrici filium,& ipſum nomine Henricum ſufficiunt. Huius factionem Leopoldus Auſtriæ Marchio (vtendum eſt enim vſitatis vocabulis) plurimum fouit. Sicut Vratislaus patris Henrici,à quo bonam Luſatiæ partem mercedis loco adeptus eſt. Cæterùm Leopoldus,vt Imperatori ſuo ſtudium ſuum,laceſſito Vratislao magis approbaret,Morauiam perſultat,ac omnem circum Znoymam regionem deuaſtat.

Bellū inter Cæſares Henricos III. & IIII. patrem & filium. Anno 1077. Rudolphus creatus. Rudolphi coronæ Pōtifex Gregorius VII. aſcripſit: Petra dedit Petro: Petrus diadema Rudolpho.

uaſtat. Conrado, qui tunc Brunnæ erat obijcere ſe tantæ multitudini non auſo, ægro id animo Vratiſlaus accepit, fratriq́ue reſcripſit, vt comparatas cum Otthone in Morauia copias habeat, illò deducendas, quò mox iuſſerit. Ipſe domi robur militum ſex millium deligit, pariq́; corporum & animorum robore duo millia Bauarorum Ratiſponæ, apud vrbis illius præſulem, Leopoldo infeſtiſſimum contrahit, ſibiq́ue Conradum & Otthonem in Auſtria occurrere iubet. Præceperat iam Leopoldus caſtris ſuis locum, in eoq́; ſe vſque ad Vratislai conſpectum tenebat. viſa dein acie eius, in qua Bauari ad dextrum cornu, Moraui ad leuum, mediusq́ue cum Boemis Vratiſlaus ſtabat, inſtructus & ipſe ſuo ordine pergit obuiam, protractoq́; aliquamdiu certamine, & compluribus vtriuſque partis hinc & inde cadentibus, auertitur tandem Auſtriaca acies. Ipſe deniq́ue Leopoldus ſalutem ſuam fuga redemit, caſtris ad diripiendum victoribus relictis. Hic eſt ille Leopoldus, qui cum parente ſuo Alberto, Hungaris eam Pannoniæ ſuperioris portionem ademit, quam nunc Auſtriam vocamus, tunc Marchiam orientalem appellabant, illamq́ue ſibi ac poſteris ſuis propriam dicauit. Victor Vratiſlaus ad Henricum ſeniorem in Germaniam tranſit, in qua plena omnia armis inuenit, cum pro ſe vterq́ue pater filiusq́ue tenderent, atque ille inferioris Germaniæ principes, hic Francones & Saxones armaret, cum quibus præter parentem, communem etiam patriam ferro & flamma popularetur. Ad Rhenum tandem conuenere, in cuius ripa citeriore filius, in vlteriore pater caſtra metatus eſt. Et quanquam alueus alti fluminis obſtaret, quo minus impia ſigna acie cōcurrerent, per turmas tamē, qui Rhenum lintribus traiecerant, plus quàm ciuili inter ſe prælio confligebant: non ciues ſolùm cum ciuibus, ſed ipſi etiam affines cum affinibus, cognatiq́ue cum cognatis hoſtiliſſimè præliabantur. Tanta tunc Germanos ſitis ſanguinem ex ſuo corpore hauriendi inuaſerat, tardos interim ad bella externa ſuſcipienda, ad quæ illos tunc Chriſtiani varijs in oriente cladibus fatigati, aliquotq́ue prælijs à Sarracenis & Turcis infracti, aſſiduis precibus, cæterùm fruſtra, vocabant, vt periclitantibus ſuccurrerent. Quum igitur vſque ad tædium, alteri iuxta Rhenum, alteros ſine copia pugnæ reſpectarent, affertur Vratiſlao, pabulatores Germanos, inter pabulandum inuaſiſſe Boiemos, & complures illorum per ſummam iniuriam ſauciaſſe. Eam iniuriam Vratiſlaus ad Cęſarem refert, negligenterq́ue, vt ſibi videbatur, ab illo habitus, commeatum abeundi petit, ſubuereri ſe aſſimulans, ne qua ſeditio, aut inter militem Germanum & Boiemum contentio in caſtris ocioſis exoriatur. Imò, inquit Cęſar, nobis quoque hæc ſtat ſententia, vt in præſens caſtra ſoluamus, nulli vſui idonea, poſteaquam pars aduerſa flumen traijcere non audet. Ita ſine prælio vtrinque diſceſſum. Haud diu latuit Henricum iuniorem, per cuiuſmodi diſſidium à patre ſuo Vratiſlaus diuerterit. Ante igitur quàm interrupta coiret gratia, Vratiſlaum cuius in primis præſidio fultus pater ſtaret inuictus, magnis & multis honorum diuitiarumq́; pollicitationibus occupat, ſi patre deſerto, ſuas partes tuendas ſuſciperet, aut ſi id graue ei videretur, vt bello ſaltem pręſenti ſuperſedeat. Inſtaurabant enim tam pater quàm filius bellum, in quo victus tandem, & in poteſtatem filij pater redactus, Leodij pedore carceris miſeram exhalauit animam. Prijs tunc omnibus aſſeuerantibus, tam grauem, tamq́; manifeſtam pœnam, Deum vindicem ab Henrico, tanquam erga matrem Eccleſiam impio exegiſſe. Nam ſub idem tempus, hic ipſe Deus iuſtiſſimus, impietatem Boleſlai Poloniæ Tyranni, qua ſe, per inſectationem ſui Pontificis S. Staniſlai, dein per necem eiuſdem parricidialem impiauerat, iuſta euidentiq́; vindicta vltus eſt. Regno illi per Rom. Pontificem adempto, actoque in exilium, & in tantam amentiam deiecto. vt vagus ſyluas pererraret: à ſuis denique canibus deuoratus eſſe traditur. Sanctitatis porrò diui Staniſlai, inauditum prius,

Victus Rudolphus dextra præciſa ad Elyſtrum Anno 1080 Merſburgi ſepultus.

Auſtrius filio Bohemus patri (pactô Luſatiæ premio) opem ferunt.

Auſtrij Morauiam incurſantes à Vratislao fuſi.

Albertus quin reſtitutione Petri Regis Hungariæ Auſtriā adeptus.

Fulmen & terror Hungariæ nominatus.

Ad vtramque Rheni ripā pater et filius pro Imperio decertaturi caſtra locant.

Simultates inter Cæſarē & Vratislaum.

Henricus filius Vratislaum ad ſe pellicere conatur.

Cæſar Pater Carcere Leodienſi extinguitur.

Anno 1106.

Boleslao Poloniæ Regi & ſucceſſoribus ob necem S. Stanislai regnum abrogatum.

tunc verò à cunctis, qui in aula regia aderant, oculis conſpectum; hoc argumentum fuerit, quòd Petrum quendam triennio exacto vita functum, ſepultumq́; ad ferendum veritati teſtimonium contra Regem, ius Eccleſiæ oppugnantem, ad vitam reuocauerit, deductumq́; ſua manu ante tribunal Regium cõſtituerit, pauitante quidem ad vocem eius effero Rege, nõ tamen viria ingenij emendante: quanquã & Vratiſlaus, & vxor ipſius Suatana, quæ Boleſlai ſoror erat, inuitare illum ad meliorẽ frugem non deſtiterint. Idẽ Vratiſlaus, Gerardo Præſuli, ac fratri ſuo auxilio fuit, in abolendis tollendisq́; Magorum portentis artibusq́; maleficis, quas tunc multi viri mulieresq́; nimis licenter exercebant, mentes hominum faſcino turbantes, boumque & pecudum lac, ſegetemq́; alienam pellicientes, atq; ipſa interdum elementa dęmonum violentia concutientes, per quæ imprudens vulgus à ſyncera in Deum fide euertebatur. Nec tamen aliter Gerardo malis obuiam ire, quàm per cenſuram Eccleſiaſticam licebat: eam illi non pluris quàm plumbeum gladium æſtimabant. Ergo non ferrum tantùm, ſed ignem præterea & aquam Vratiſlaus maleficis admouit, aliosq́; ſecuri feriri, alios flammis exuri, Sagasq́; nonnullas aquis ſubmergi iuſſit. atq; hac animaduerſione in authores amplius cẽtum diſtricta, reliquos deſinere artem vetitam damnatamq́; metu ſimilis pœnæ coegit. Mox etiam Iudæos exterruit, gentem perinde ac Magos ad malefaciendũ, præſertim Chriſtianis, factam, recenſum illorum per domos Pragæ agens, & ad certum numerum illos redigens, ſuperfluis Boiemia expulſis, ne malis dolis, fraudeq́; & fallacijs, ac funeſto in primis fœnore, regno ſuo ſubiectos trucidarent.

Inquiſitio in Magos primũ eccleſiaſtica poſt etiam criminalis & ciuilis exequutio.

Iudæi ad certũ numerum redacti.

[a] *Coniunx Vratiſlai grauida, carceri traditur. Leſca arce: tam dura & immani cuſtodia ſeruata dicitur, vt alterutro vterq; noctu pede vno compede conſtringeretur.*

[b] *Rudolphus Apochryſiarius à Gregorio VII. Papa miſſus, Praga Geboardo ſacris interdixit. Roma euocatus Mathildis patrocinio, in cuius genus ſanguinem maternũ referebat, abrogato anathemate in priſtinam dignitatem Pontificis auctoritate reſtitutus eſt.*

[c] *Gothofridi Lotharingi vxor Beatricis filia, & Henrici Nigri è ſorore neptis. Beatrix enim Bonifacio Hetruria oriundo, viro quondam potentiſſimo nupſerat. Mathildis cum Godefrido Luca, Parma, Regio ac Mantua (Mutina) imperauit. Item eã partem Hetruria ac Vmbriæ quod Petri patrimonium appellamus, hanc quoque poſſediſſe & Eccleſia legaſſe tradunt.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER NONVS.

TEmpus [a] hoc narrationis ſequẽtis inſigne erit, reſtituta Boiemis Morauisq́; Regia dignitate, qua ab exceſſu Suatopluci in Morauia regnantis, carebant. Et quanquam Ottho Cæſar, vti diximus, ſua ſponte rurſus illam diuo Venceſlao detulerit, delatam ille tamen, vti vir ſanctus, & ab omni ambitione prorſus alienus, vſurpare abſtinuit ſolito Principis Boiemiæ titulo contentus. Cæterùm [b] Henricus poſt obitum patris ſui, celebrem Principum conuentum Moguntiæ celebrans, ſecumq́; reputans, qua potentia, quas regiones, quos populos Vratiſlaus regeret, nempe Boiemos, Morauos, Sleſitas, Luſacios, à quibus maius periculũ, quàm ab alijs nationibus eſſet pertimeſcendum: quoniam Germanis permixti, ipſam Germaniam

maniam inhabitare it: ideoq́; paci & concordiæ ſubditorum conſulens, ſecuriusq́; ac firmius vinculum ad illam conſeruandam eſſe ducens, ſi beneficio potius, quàm imperio ſibi Boiemiæ principes obligaret, accitum in medium principum, ſua voce Boiemiæ Regem Vratiſlaum declatat, mandatq́; Gilberto Treuerorum præſuli, vt eundem more aliorum Regum ſolemni, vnà cum vxore Pragæ inungat, & coronet.

Gilbertus Treuirẽſis Archiepiſcopus Regẽ cum Regina coronat Pragæ.

Ibidem in Gerardum quoq; fratrem Vratiſlai beneficium egit, pontificatum Olomucenſem, Ioanne tunc mortuo, cum Pragenſi denuò coniungens, illumq́; Gerardo cõferens eadem licentia, quam paulò ante in patre deteſtatus, & bello perſecutus eſt, quòd Romano Pontifice ſpreto, Præſules pro ſua libidine inſtituerit.

Henricus Olomuzẽſem epiſcopatum genſi coniungit.

Cæterùm Gerardus tam latam ditionem aſſecutus, nequaquam vlterius ſe intra officij debiti regiones continuit, aduerſus Regem adeò inſolens, vt ne rogatus quidem in curiam ad conſultandum, aut in templum ad rem diuinam peragendam, ſi rex ibi aderat, venire voluerit: non quòd vlla noua iniuria ab illo fuerit laceſſitus, ſed tantum vetus valuit ſimultas, memotiaq́; fauoris, quem Rex Ioanni Olomucenſi Præſuli, quoad vixerat perpetuum exhibuit, vt ſe Gerardus quoq; pertinacem fratri exhiberet inimicum.

Gerardus Epiſcopus in Regẽ fratrẽ proteruus.

Sed quæ Vratiſlao magnitudo animi inerat, riſu magis quàm ſtomacho eiuſmodi fratris inſolentiam tranſmittebat, rationem interim tamen dignitatis ſuæ habens. Nam in altera vrbis arce, quam [c] Viſſegradenſem vocant, templum omnibus ſacerdotalibus officijs, dignitatibusq́ue & priuilegijs æquè inſigne inſtituit. atq; erar illud alterum in arce ſancti Viti, ſolo Pontifice excepto, in cuius locum, authoritate Pontificis Romani, Præpoſitum ſubſtituit, qui dum ſacra facerent, non ipſe tantùm, ſed etiam cæteri illius adminiſtri pontificalibus infulis ornati incederent. Additus Præpoſito Magiſtratus, vt Atchigrammateum regni, nunc Cancellatium appellant, ageret, & cum illo honor principalis, ne in hac quoq; parte multum Pontifice inferior eſſet.

Aemulus Gerardo obiectus wiſſegradenſis Præpoſitus qui etiam Cancellarius declaratus.

Quoties igitur cumq́; ſolemnis feriarum dies occurreret, non ad Pontificem, ſed ad Præpoſitum ſacrificia peragentem Rex diuertebat, hocq́; modo artem fratris, atrogantiamq́; arte ſua eludebat. Ad alia mox intentus, quę poſt mortem Henrici Cæſaris, ſub Lothario Principe Saxoniæ, Imperij ſucceſſore in Luſacia inciderant, Syrbijs in illa, vel vt Germani cognominant, Vandalis res nouantibus, ac magis ad Saxones, quàm ad Boiemos reſpectantibus, poſteaquam Saxonem Cæſarem nacti erant.

Luderus Rex Rom. ſalutatus Anno 1125.

Luſatij à Vratislao ad Saxones inclinant.

Ad hos compeſcendos, arcemq́ue Gnoſdeeam ab illis dirutam, rurſus inſtaurandam permuniendamq́ue Vratiſlaus, filium Bretiſlaum cum Alexio rerũ militarium perito, mittit. Haud procul à Gnoſdeco vicus erat, Kylebus dictus, frequens habiratoribus, qui ante alios munitionem ædificiumq́; areis impediebant. Hunc cum duo iuuenes Boiemi equeſtri genere nati, ſine vllo maleficio præterequitarenr, coorti in illos vicani, ambos crudeliter interficiunt, crudelia inuicem à Boiemis paſſi, ferro & igne, agrorumq́; vaſtatione.

Bretislaus Regius puer ad eos Compeſcẽdos proficiſcitur.

Alexius miles.

Qua de re Miſnenſes & Saxones, Luſacijs finitimi commoti, clàm exercitum conflant, obſeruantq́; Boiemorum itinera, vt ſecutos negligenteſq́; per opportunirarem inuadant. Opportunitas aſſiliendi illos adeſſe viſa eſt, ad flumen quod illi trajciebant, præmiſſis curribus præda onuſtis, ſolutiſq́; ordinibus, & interim Bretiſlao exutis armis in flumine natanti. Anni enim tempus calidiſſimum erat, ipſeq́; iuuenis, quo minus Soli ac pulueri aſuetus fuit, eò moleſtius tædia æſtus, atq; viæ fercbat. Natantem vt vidit Alexius, protinus miſit qui illum commonefaceret: Non eſſe iſthic Boiemiam, in qua tutò lauari nudatiq́ue liceret, Sed Luſaciam ad omnem malefaciendi occaſionem intentam, in qua inermem apparere haud expediret. Ferociter ad hæc iuuenis, ſe inquit, domi manſurum fuiſſe, ſi ab hoſte ſibi timeret: ſed nihil mirari, ſi Alexius ſenecta exanguis, & perinde trepidus, verba itẽ metu ſenili titubantia loquatur, oblitus domeſtici Prouerbij, quo iuuenes & ſtre-

Egregia Bretislai indoles.

nui Boiemi vterentur, dicentes: Qui ſibi à ſtrepitu timet, is ab ingreſſu ſyluæ ſibi temperet. Vix hæc renunciata ſunt Alexio, cum ecce tibi turma equitum hoſtilis à tergo erumpit, agmenq; vltimum Boiemorum aſſilit. Confirmat Alexius ſuos, detractaq; vna & altera cohorte, cum parte equitum ad occurrendum hoſtibus properare iubet. At illi metu de induſtria ſimulato, retro ſenſim cedunt, Boiemosq; ad vallem ſupinam, in qua inſidiæ inſtructæ erant, pertrahunt. Ibi circumuentos magnaq; ex parte cæſos, fugientes reliquos, cum omnibus ſuis copijs, vſq; ad flumen perſequuntur, impetum illorum Alexio fortiter ſuſtinente, quoad Bretiſlaus iam armatus, cum cæteris ſuis cohortibus ſubſidio venit. Eius interuentu acerrima pugna inſtaurata eſt: Saxonibus victoriç inſtantibus, contrà Boiemis, ſanguine Saxonum occiſis per inſidias popularibus, contrà Boiemis, ſanguine Saxonum occiſis per inſidias popularibus ſuis parentare conantibus. Ad extremum, interfecto etiamtum Alexio, maximum incitamen ad prælium continuandum, victoriamq; hoſtibus extorquendam Bretiſlaus præbuit, in prima acie verſans, primusq; ſe caſibus & periculis obijciens, dum culpam temeritate ſua contractam, delere, vel vitæ iactura parat. Victoria igitur adeò cruenta fuit, vt ipſe etiam leuum humerum grauiter ſaucius, corpore ſuo ſanguinem profuderit. Deniq; Rex parens illam, vt funeſtam potiùs quàm lætam habuit propter Alexium amiſſum. Lotharius, qui tunc in Italia erat, cognito, quæ ſe abſente in Saxones geſta eſſent, domum redire ad vltionem de Boiemis ſumendam properat, reuerſusq; Legatos Vratiſlai domi reperit, qui ad ſe purgandi Regis ipſorum gratia venerant, dicentes: Non imperio aut voluntate regis cõmiſſum eſſe cum Saxonibus prælium. Nec enim aduerſus Saxones, ſed aduerſus Luſacios à Rege exercitum miſſum eſſe, per quem rebelles ad officium & obedientiam reuocarentur: Vnde verò accidérit, vt ſe hiſce rebus Saxones immiſcuerint, Regem in hunc diem ſatis admirari non poſſe, quando nulla à Boiemis iniuria offenſi fuerint, nullamq; cauſam habuerint, cur vltrò ipſi primum inſidijs, mox aperto Marte Boiemos inuaſerint, magnamq; illorum ſtragem ediderint cum magno regis dolore. Sed neq; doloris magnitudine Vratiſlaum adeò commoueri, vt ab officio in Cæſarem amico deficiat, modò Cæſar priſtinum animum retineat, ſuosque à maleficijs arceat. Tardius accepta ſatisfactio, propterea quòd Vratiſlaus [e] Luſaciam beneficio Henrici Cæſaris poſſidebat, quem [d] Lotharius etiam mortuũ oderat, memor ignominiæ qua ab illo affectus erat, dum ad gratiam recuperandam aliter non admitteretur, niſi pedibus nudus, ſaccoque indutus ante Henricum procideret, veniamq; læſæ fidei peteret. Rebus tandem cum Lothario compoſitis, rurſus domi Vratiſlaum fraterna excepit diſcordia. Obierat diem ſuum Otrho Marchio Olomucenſis, [f] duosq; filios Suatoplucum & Otthonem ſuperſtites reliquerat: Horum Gerardus tutela ſuſcepta, ius hæreditatis contra Vratiſlaum, qui ſibi ſucceſſionem vindicabat: tutabatur, ſubſcribente Conrado: induxeratque ambos in vrbis & aliorum bonorum poſſeſſionem. Ob hanc rem Vratiſlaus indignatione motus, Venceſlaum quem à ſacrificijs habebat, æmulum fratri comparat, qui illum de Pontificatu Olomucenſi ſubmoueat. Variæ hinc cogitationes, Gerardi animum diuerſa agitantem, ſollicitum habebant. Viribus enim ad reſiſtendum fratri ſe imparem agnoſcebat, & ad Cæſarem iter præcluſum erat: quoniam Lotharius omnia iura [g] libertatesq; Pontificias Romano Pontifici reſtituerat. Romam igitur queribundus ire parat, itinere in Pannoniam deflexo, vt inde mari Adriatico in Italiam tranſiret: ſed vix æger Strigonium attigit, ibique ex eadem ægritudine vitam finiuit ſuam: à cuius exitu nihil prius habuit Vratiſlaus, quàm vt Olomucenſem Epiſcopatum à Pragenſi diſiungeret, ſuo vtrique vrbi Epiſcopo peculiari in perpetuum aſſignato. Pragenſem tunc Coſmam nominauit, virum ſenecta & di-

Alexius occũbit.

Præclarum rei militaris ſpecimẽ Bretiſlaus edidit.

Vratiſlaus Cæſarem placare vult.

Venceſlaũ Gerardum de Epiſcopatu Olomucenſi litem mouet.

Coſmas IX. Epiſcopus Pragenſis.

ſciplina

ſciplina venerabilem, ac eodem tempore Decanum, vt vocant, in collegio ſacerdotum agentem: deditq́; Olomucenſi collegio poteſtatē, quem vellet Pontificem ſibi legendi. Delegerunt ex corpore ſuo Andræam familia Dubrauicia ortum in Morauia nobili. Curam deinde ad expellendos Olomucio filios Otthonis fratris, Suatoplucum & Otthonem conuertit, eisq́; in adminiſtranda vrbe Bretiſlaum filium ſubſtituit, quem mox ſecum Brunnam ad oppugnandum Conradum duxit. Ibi dum copias per ſtationes diuidit, atq; ſuum cuique locum attribuit, Deſiderius in aula præcipuus, qui Regem cum Bretiſlao comitabatur, pro conſueta libertate & familiaritate, Memineris, inquit, ô Rex, vt caſtra Bretiſlai ad ripam fluminis conſtituas, ne ei deſit copia natandi, præſertim in tam feruido calore. Senſit morſum Bretiſlaus, indigniſſimeq́; tulit, patre coram ſibi exprobratum eſſe veterem in Luſatia natatum, tacitus tamen dolorem tunc deuorabat, poſtquam viderat parentem dicto Deſiderij arridere. Cæterùm ad ſuos reuerſus palàm indignari, malaq́; multa dicere in caput Deſiderij, atq; illo die præ ira cœna abſtinere, vbi paulùm inde per noctem illa reſedit, mane ad Conradum patruum ex ſuis fidum quendam occultè mittit, qui iniuriam ſibi à Deſiderio illatam deploret, conſiliumq́; requirat, quid ſit opus facto. Ille ſe eadem flamma ardere, qua aduſtus eſſet Bretiſlaus reſpondet, ác niſi illa quamprimū vnà cùm flammiuomo (quem Deſiderium eſſe volebát, præſentis belli facem) extincta fuerit, Vratiſlaum ab incendio, quo ambo ipſi tandem comburantur non ceſſaturum. Maturat hinc Bretiſlaus Deſiderium de medio auferre, interficiendi eius conſilio cum tribus tantùm inito, quorum vni mandat, vt ad ſe Deſiderium accerſat, dicatq́; ſibi eſſe opus eo conuentō. Venit ille Derſimirio ſodali ſuo duntaxat comitatus, nihil videlicet ſiniſtri dè Regulo ſuſpicans, atq; ille nō longè ſeductum verbis eiuſmodi inuadit: Quod ego ſcelus tantum in te admiſi, vt me idoneum putares, quem orė tuo mordaci nuper læderes? an tibi aſſentatori impudentiſſimo alia ratio aucupandi gratiam apud parentem, quàm per contumeliam filij defuit? quem ego, ſed non es dignus vt gladio meo pereas, chirotecaq́; in vultum illius proiecta, quod ſignū erat, vt tum illum percuſſores adorirentur. Redeuntem ad Derſimirium, multis in via vulneribus confodiunt, interficiuntq́;. Currit ad Regem Derſimirius, illumq́; de eo, quod accidir edocet, vehementerq́; aduerſus filium concitat, ita vt ſtatim ad ſe vocari illum iuſſerit, haud dubiè pœnam condignam ab illo exacturus, ſi non ille hoc futurum præſentiens ſe ſubduxiſſet, caſtraque ſua vltra flumen tranſtuliſſet, vt ipſas quoq; aquas, ſi qua vis ſubitò ingrueret, pro monimento haberet. Sed ab inſequendo filio parens conſilio procerum eſt reuocatus, conſulentium in aliud tempus vltionem eſſe differendam, & in præſens ad id quod inſtaret præuertendum. Ac paulò pòſt Regi nunciatur, adeſſe Valpurgim Conradi vxorem, plenamq́; mœrore aditum ad Regem petere. Quæ vbi in tabernaculum Regiū deducta eſt, talia ſupplex, lachrymansq́; precata eſſe dicitur, vt ad mitiora flecteret Rex animum: non enim alienum, ſed fratrem eſſe, ac iam ſolum eum reliquumupereſſe quem oppugnaret, nullius planè delicti reum, niſi peccatum ſit, mutuò ſe diligere fratres, hoc namq́; adhuc bello huic prætendi, dignum videlicet Conradum eſſe, qui omnia extrema cum domo ſua ſuſtineat, propterea quòd in Otthonis fratris, quàm in Regis amicitiam propenſior fuerit, nouum prorſus crimen, ac noua querela, quę de remiſſiore inter fratres charitate queritur, cum non remiſſius amarė, ſed odiſſe fratrem, culpá tandē & crimen habeatur. À quo crimine, quantum maritus ſuus alienus ſit, vel ipſo Rege teſte comprobari poſſe, qui Conradum ad omne officium, tum intra, tum extra regiam exequendum, ſemper promptiſſimum habuerit: Sed non eſſe mirum, ſi fraternam beneuolentiam lingua mala verterit in odium, quando filium etiam à patre diſtrahere potuit. Et quis iam

Andreas Dubrauirius Epiſcopus Olomuzij.

Patruelis Olomuzij poſſeſſione (ſubſtituto Bretislao filio) exigit.

Conradus frater Brunnæ obſidetur.

Deſiderius Colax aulicus.

Deſiderius interfectus.

Rex offenſus.

Valpurgis.

Conradi coniunx iram deprecata marito veniā à Rege impetrat.

ſcire poteſt, quonam vſq; deinceps progreſſa fuiſſet, ſi vindex malorum Deus iter illius non interrupiſſet? Sublato diſſidiorũ authore, vt tanto celerius domeſtica inter ſuos rediret concordia, quam vt Rex ampleceretur, fratremq́; & filium pluris, quàm occiſum delatorem æſtimare vellet, proſtrata in genua per miſericordiã Dei ſupplex cœpit deprecari. Alleuat Rex deprecantem, iubetq́; tam Conradum, quàm Bretiſlaum ad ſe acciri: Et illum quidem benignè appellat, veniamq́; liberaliter concedit: filium autem, cum hoc dicto à ſe dimittit, recte an perperam feceris, olim ſenties. Ergo Bretiſlaus quum haud ſublatam, ſed dilatam potiùs iram paternam ſecum reputat, ſalutis caſtris à Brunna, in oppidũ Hradecium Boiemiam verſus diuertit. Eòdem ſecuta eum bona pars militum, quorũ numero in dies ſingulos acceſcente, ita vt iam ter mille ſub ſignis armatos haberet, ſigna tollere, rectaq́; Pragam illos petere mandat, veniensq́; ad fluuium Rokytnice dictum, qui mœnia præterfluit, hæc dicenda patri, Conrado pręſenti cõmittit. Adeſſe, quem abſentem tantopere circummiſsis etiam exploratorib. requireret, proinde ipſe quoq; propius accederet, vt pœnis de filio, ſi quas promeruit, exigeret. Ad hæc tam impia, tamq́; inſolentia filij verba tantum pater exarſit, vt niſi Conradus frater ſe extemplo interpoſuiſſet, nihil moræ inerat, quin totius vrbis vires ad ruinam filij conuertiſſet. Nec amplius tamen quicquã Conradus tunc apud Vratiſlaum, quàm olim Ioab à Dauide, in cauſa Abſolonis filij rebellis impetrauit. Similiter videlicet Rex ad preces eius reſpondit, dicens: Reuertatur filius in domũ ſuam, & faciem meam ad preſens ne videat. At ille omnia domi ſuſpecta habens, in Pannoniam ad Regem Ladiſlaum, cognatũ ſuum conferre ſe maluit, à quo in gratia & honore habitus, lautiſsimisq́; alimentis atq; ſtipendijs ſuſtentatus, hoc inſuper obtinuit, vt cæteris quoq; comitibus ſuis à Vratiſlao proſcriptis, agri, etiamſi nõ culti, omnes tamen immunes ab Ladiſlao aſſignarentur, in loco vltra Vagum flumen Morauiæ proximo, quem Banono appellant. Elapſo deiu ſatis longo tempore, vt Vratiſlaus animaduertit, filium non ſolùm de contumacia nihil remittere, ſed magis adhuc inſoleſcere, inuitato rurſus Pragam Conrado, in celebri ordinum conuentu ſucceſſorem ſibi eum in regno declarat, eidemq́; filios ſuos reliquos, Boleſlaum, Boriuorium, Vladiſlaum, Sobieſlaum diligenter cõmendat. Bretiſlao per ſilentium tranſmiſſo. Igitur Boiemi Vratiſlao ad ædem diui Petri Vicegradenſem, ab ipſo conditam funerato, regieq́; ſepulto, Conradum inde Regem ſuum ſalutant, paulò plus quàm ſeptem Menſes regnantem, & iccirco propter vitæ breuitatem, nulla re ad poſteros memorabili, inſignem: niſi quis memoria dignũ putauerit, quòd illo viuente, Robertus quidam, qui ſe Epiſcopum Caualonenſem mentiebatur, Boiemiam, Coſma nondum inaugurato, adueniens, plurimos per ſycophantiam, perq́; ſacrilegium, ære multo circumduxerit. Nam eiuſmodi nundinas ſacrorũ inſtituerat, vt in illis nulla ſacramenta, niſi cum licitatione venderet. licitatoresq́; ex ſuis appoſuit, meros AEruſcatores, ac perinde atque ipſe erat, homines profanos. Ergo poſt diſceſſum eius clandeſtinum, impoſtura tandem patefacta, expiare Coſmas neceſſe cuncta habuit, quæ im plus ille & ſacrilegus profanauerat. Porrò Conradus filijs duobus relictis. Vdalrico & Leopoldo, inter quos Brunnam & Znoymam ęqua portione diuiſerat, vita exceſſit. Ambigebãt diu ordines, num Bretiſlaum ab exilio ad regnum paternum reuocarent, vt cuius etiamtum veteres mores ſuſpectos habebant, an domi potiùs eligerent vnum aliquẽ ex fratribus eius, qui regnaret. Accepto mox deinde, Bretiſlaum magno Hungarorum comitatu, quẽ ei Rex Ladiſlaus addiderat, finibus Boiemiæ appropinquare, ſine vlla amplius dubitatione Legatos conciliandi fauorem illius gratia, obuiam longiſſimè mittunt, qui aduenientem cum debita honorum obſequiorumq́ue appellatione exceptũ, Pragam deducerent. Ibi pręter omnium opinionem Bretiſlaus, regiam adminiſtra-

Bretiſlaus patri minimè fidit.

Bretiſlaus laceßit patrē, in eum contumelioſus.

Ignoſcit filio pater.

S. Ladiſlaus Bretiſlaũ exulem recipit cũ toto comitatu.

Subſtituto fratre Conrado et excluſo filio Bretiſlao, Vratiſlaus moritur.

Neq; Cõradus neque Bretiſlaus, neq; ſuccedentiũ poſt principũ quiſquã vſq; ad Vladiſlaum, regium nomẽ vſurpauit, ducis tantum vſi nomine.

Conradus Septimeſtris princeps I. à rege.

Robertus Epiſcopus Cabilionẽſis impoſtor.

Bretiſlaus ope Ladiſlai Regis Hungariæ patria dominatui reſtituitur II. A rege princeps.

adminiſtrationẽ modeſtiſſimè iniјt,ac tantam omnibus benignitatem exhibuit,ut in conuiuio,quod per triduũ cum ordinibus celebrauit, ad nullã perpetuò menſam aſſideret,ſed ſingulas obiens,ſingulis præſentiã ſui cõmunicauerit,alios conuiuarũ perblandè compellans,nõnullos poculorũ inſuper inuitatiunculis prouocãs, deniq; ſummos,medios, infimos ciuiliſſimè tractans. Et cũ cœlebs tunc adhuc eſſet,conuiuæ epularũ hylaritate, principiſq; comitate prouecti, ad vota & preces cõuertuntur, rogantes principem,vt ſolitariã vitam,& perinde inamœnã,coniuge accepta mutaret.Id quod breui ab illo factum eſt:nam Lucretiã principis Rhenani filiam duxit vxorẽ. Cætera in Boiemia tranquilla erant,niſi quòd ad vomitũ ſuperſticioſi rurſus reuertebantur, Lares & Lemures colentes, victimaſq; tum ad fontes , tum ad lucos & cõpita mactantes,aliaq; Magorũ maleficia exercentes,per quæ plurimi à vera religione auertebantur.Hæc Coſma graui cum querela principi ſuggerente,& prætere a cõmemorante,quæ quãtaq; mala ad religionis innouationẽ in Pannonia nuper acciderint,dum multi ibi nobiles ignobileſq;,ſacri profaniq;,& inter illos aliquot Pontifices,à Chriſtianiſmo deſcire nolentes interfecti fuerint.[h]Poſtremò ipſi Reges Petrus & Andreas,qui ruenti ad impietatẽ populo,inter initia non ſtatim obſtiterant,infœliciter occubuerint: decernit edicto Princeps, vt religionis nouatores omnes, viri fœminæq;, intra certũ tempus regno expellantur.Ad hæc inſtituit, eodem Coſma ſuggeſtore, vt parochi oppidatim, vicatimq; domũ cuiuſq; oppidani,cum hymnis ac diuorũ reliquiјs,in peruigilio natalis Domini introirẽt,notarentq; diligenter eos,qui cum veneratione ad ferendũ ſigno S.Crucis oſculum accederent, Chriſtianos ſe eſſe agnoſcentes,aut tanquã inimici Crucis accedere contemnerent,vel ſe inde furtim ſubducerent,quos deinde princeps, vel ipſe præſul puniebat.Scripſit hinc militẽ Bretislaus,quẽ aduerſus[i] Vladiſlaum Poloniæ Regem: debitum annorũ duorum tributum non perſoluentẽ,(mille argenti, & triginta auri drachmæ fuerunt)in Poloniam duceret.Ad Hradecium oppidum,iuxta Albim ſitum luſtratus exercitus eſt, & inde porrò in Sleſiam, Polonis tunc ſubiectã, abductus ad arcem,cui Beceri vocabulum,vnde populari Sleſia à Boiemis cœpta,ſecundũ Oderam flumen, vſq; Glogoniam, tanta populatione, vt in medio locorũ interuallo,neq; iumentũ, neq; hominem facilè reperires. Duos deinde menſes propè Glogouiam ſtatiua habita , vt ſi quis ex Polonia vltor ſe offerret,copia illi dimicandi haud deeſſet.Nemini cõparente , cum longè maioribus ſpoliјs quàm cenſus erat debitus,in Boiemiam eſt reditũ.Hac enim ratione Bretislao properante, quòd à Coſma præſule, cui ſe abſente regni cõmiſit regimen,acceperat,[k]peregrinos homines,qui peregrè ad recuperandam terram ſanctam per Boiemiam proficiſcerentur,parum ſe in obuios quouis in loco,imò etiam in vicis repertos,Hebræos gerere , vt quos inuitos ad baptiſmũ pertraherent, nonnulloſq; occiderent peruicacius renitentes . Ad eam uim comprimendã opus eſſe præſentia armati Principis.Multos namq; mortales,ex omnibus ferè nationibus,pia arma indutos,per diuerſa itinera ad ferenda Chriſtianis in oriente, contra Sarracenos dimicantibus ſubſidia, feſtinare dicebat : ſed non omnes vbiq; locorum piè agere.Cæterùm antequam Bretislaus redіјſſet,iam peregrini milites in Pannoniam conceſſerant,aliјq; terra per Thraciam & Macedoniam,alіј mari Adriatico Conſtantinopolim petebant.Inter hæc Vladiſlaus Polonus,Boleslaum filium adhuc tyrunculum armat,rectore ei dato militiæ gnaro, qui illum ad Morauiam modis omnibus vaſtandam , quibus nuper Sleſia vaſtata fuit,deduceret.Rector iuſſa Regis promptius accepit,quàm executus eſt , non auſus vltra extremos Morauiæ fines , & Sleſiæ conterminos progredi , ne quis fortè intra penitiorem Morauiam caſus iuueni regulo contingeret, ob quem ipſe quantumuis inſons, noxæ dederetur , Paucis itaq;

Popularis Bretislaus.

Lucretia coniunx.

Defectio Boiemorum ad idolatriam.

Edictum contra idolatras, & inquiſitionis ritum.

Vladislaus filio & Secechoo Palatino Cracouienſi par pari refert.

pagis incenſis,pecoribusq; abactis rettahit copias,ac patri filium quaſi victorem reſtituit.

Bretislus vliciſcitur iniurias. Cis Bardum.

At Bretislaus,intimam rurſus Sleſiam percurſar,ſimilemq; priori calamitatẽ incolis, cis vltraq; Nyſam fluuium Incolentibus affert. Ac mox arcem Brigam,ripæ Oderæ impoſitam,cum ipſo oppido vi accipit,militiq; illam diripiendam demoliendamq; tradit.Ipſe haud procul inde nouã ſibi conſtruit arcem indito illi nomine Camence(nunc ibi cœnobium viſitur) ſparſoq; rumore,ſe ex ea arce caſtra Vratislauiæ eſſe admoturũ. Vnde multũ Vratislauienſes territi, multis cum Vladislao precib. agunt, vt vel periculũ quod imminet ab illis amoueat,vel cum Bretislao,tanquam affine ſuo in antiquam redeat concordiam.Soror enim Bretislai Iudith nomine,Vladislao matrimonio coniuncta fuit,ex quo prognatus eſt Boleslaus. Cæterùm Verſouicenſes, nequaquã abſtinere potuerunt,quin inter affines & cognatos diſcordias ferent. Miſit tamen in præſens Vladislaus pacis conciliandæ Legatos, atq; illi rem turbatã prius in tranquillum conferre nequiuerunt,quàm collata & adnumerata fuiſſet pecunia,qua vno & altero anno penſionẽ interruptam ſarciret.

Tributo penſo placatur Bretislaus.

Ante caſtra ſolutã Bretislaus,Mutinam Verſouicenſem ad ſe in tabernacũlum ſeuocans,Si pro perfidia tua vt dignus es,te tractare deberem,iamdudum nec oculi, nec ipſum caput tibi supereſſet, ſed vt cognoſcas quantum mihi à carnificina meorũ abhorreat animus,per me licet vt viuas quoad poteris.

Verſouicenſes deportari iubet in exilium Luſatium.

Cæterùm caue,ne vnquã amplius in Boiemiã appareas,datisq; deductoribus,qui eum in Syrbiam Luſatiæ regionem exulatũ deducerent,ipſe bona eius,quæ in Boiemia poſſedit,fiſco addixit. Pari domi ſeueritate aduerſus Boſcium Verſouicenſem uſus eſt, quem vnà cum vxore & duobus filijs, Pragæ naui impoſitum,& per Vultauiam in Albim tranſuectũ,ſecundo dein flumine in eandem Syrbiam perducendum curauit,bonis ſimiliter omnibus mulctatum.

Ad Polonos illi confugiunt.

Ambo hi exules,non diu pòſt ad vetus Aſylum ſuum in Poloniam ſe contulerunt. Atqui Bretiſlaus fiſcũ ſuum ex bonis confiſcatis tumeſcere animaduertens, pinguiore adhuc ſarctura illum infarciendũ ratus,theſauris Iudæorũ manus inijcit.

Expilat Iudæos Bretislaus.

Illorũ quoq; perfidiam accuſans, quòd abolito baptiſmo,ad hebraiſmum reuerterentur, aditq; ſine ſacris; vt ille dixit, hæreditatem illorum offertiſſimam. Poſthæc Morauiam petens, ſibiq; Boriuorium fratrem adiungens, ac multos præterea comites,quaſi filios Ottonis Olomucij inuiſurus, cum quibus ſibi bene conueniebat, de via recta in aliam declinauit, quæ Brunnã ferebat, vt Leopoldo & Vdalrico filijs Conradi improuiſus ſuperueniret, vtriq; iampridem infenſus, velut ſibi ad obſequium contumacioribus.

Conradi filios exoſos habet.

Brunna & Znoyma eijcit.

Boryuoriũ fratrẽ ſubſtituit.

Eo metu principibus ſuis ex arce dilapſis, Brunnenſes vrbis portas Bretislao illico aperiũt.Nec is vltra ibi moratus,quàm vt curã vrbis Boriuorio permitteret, hinc properus fugientes patrueles Znoymam vſq; inſequitur:illò namq; ex fuga ſe contulerant, atq; illic etiam defenſione omiſſa, quia nullum præſidium nec cõmeatus aderat in Auſtriam perfugiunt,ſeq; fidei Gottoſridi Auſtriæ principis cõmittunt.Bretislaus Znoyma quoq; Boriuorio attributa, Olomuciũ tandem diuertit,expectans ibi tempus,quod inſtabat ad fœdus cum Rege Hungarorum Collomanno feriendũ.[1] Sic enim inter ipſos conuenerat,vt ad limites Regni Hungarię certo die vterq; appareret,atq; vterq; bona fide mutuã pacẽ amicitiamq; paciſceretur.

Colloquiũ Bretislai cũ Colomanno rege Hungariæ.

Hæc pactio,pacificatioq; vltrà fluuiũ Oſtroua,in loco cui Lutzko nomẽ, peracta fuit. Cæterùm Vdalricus & Leopoldus,dum vitam in Auſtria vagã, certæq; habitationis incertã prætendunt, à Gottoſrido obtinent,vt eis arcẽ Morauię proximã,quã Rax vocant,tenui accepta pecunia oppignoraret.

Conradi filij ex arce Rax Morauiam populantur.

Ex hac arce toti Znoymenſi regioni plurimũ rapinis & ſpolijs incõmodabant,audacibus quibusq; prædonibus in ſocietatẽ prædarũ aſſumptis, donec Vdalricus incautiùs obequitans, à Morauis interciperetur. Huius cõſpectu Bretislaus data opera vitato,iubet captũ in arcẽ Glacenſem accuratè cuſto-

cuſtodiendũ ſeponi,cõtineriq́;.Non ideo minus Leopoldus cœpta proſequebatur,vltra etiam Znoymã,in bonis Boriuorij graſſatus, pernegante Gottofrido id ſuo fieri aſſenſu nutuq́;.Nam & pecuniã ſe Leopoldo rurſus obtuliſſe,vt ſibi de arce cederet,ac niſi illa reſtituta eſſet,Auſtria ſe illi amicitiaq́; ſua interdixiſſe dicebat.Cæterùm Leopoldum omnia illa valde contemnere.Quæ vbi vera eſſe Bretislaus comperit, Gottofridũ ab omni cura ſollicitudineq́; iubet eſſe vacuum,ſe enim ſuo milite impenſisq́; ſuis effecturũ,vt arcem ab illo recuperatam ſibi habeat:vaditq́; ad illam oppugnandam, maiore militum nixu & conatu, quàm effectu, propter ingentẽ vim telorum tormentis excuſſorũ, in eos qui arcẽ ſubire audebant, vulneratiq́; retro cedebant. Imperat Bretiſlaus cruces paſſim erigi,ſuppliciumq́; infame omnibus obſeſſis,niſi vltro ſibi ab illis arx dedita foret,denunciari.Sed has quoq; minas,ignominiæ quàm periculi propiores ſpernentibus, iterum teſtudine ex ſuis facta,in montem arcis ſuccedit,vallumq́; & ſepes vi ſumma diruit, ſed iterũ iaculis & ſaxis, telisq́; repellitur: potiorem deinde ſalutis ſuorum,quàm feſtinationis ſuæ rationẽ habens,copias cũ Boriuorio filio diuidit,obſeſſosq́; opere militari circumuallare parat,ita vt omne illis effugiũ adimat.Obſidione durante, in eam cibi inopiam obſeſſi venerũt,vt frumento omni &pecore abſumptis,equina carne famem extremã tolerare neceſſe habuerint. Oportunè tandẽ coorti hymbres, aquas fluminis,quod ſubter arcem fluit,in tantum auxerant , vt ſummas illæ ripas tranſcenderẽt,pellerentq́; milites ad mutanda ſtationibus loca.Ibi Leopoldus ſcapham piſcatoriã nactus,illa quàm longiſſimè poteſt auehitur.Mox pedibus ad clientẽ ſibi fidum de via deflectit,ibi ſe ad tempus occultans. Clamorem cæteri tollunt, quibus fugæ ſpes nulla erat, deditionemq́; arcis ſpondent,ſi incolumi corpore inde abire liceat.Ergo propere,inquit Bretislaus,ab arce & oculis noſtris malè meriti faceſſant,ne ſi tardauerint,comprehenſi pœnis debitis inuoluantur. Ita recepta arx,& Gottofrido reſtituta fuit. Cum eodem affinitas per Boriuorium contracta,dum is patruelis eius,nempe Leopoldi Auſtriæ principis nuper mortui,ſororem ſibi matrimonio iungit. Nuptiæ Znoymæ apparatu Regio celebratæ. Graue inde tempus ex peſtilentia fuit, ſequenti hyeme luem tanto promptius per contagia vulgante,quanto contagium facilius in hypocauſtis vaporarijsq́;,ex promiſcua cohabitandi cõſuetudine contrahitur, vt alter de altero venenum letale hauriat. Quo quidem tempore Coſmas quoq; Pragenſis pontifex in aduerſam valetudinem incidens, ſpiritum ſuum in manus Domini depoſuit. Ei ſucceſſorem princeps cum collegio ſacerdotum, Hermanum dedit, quem Vratislaus Rex à ſacris miniſtrum habebat,dein templo Boleslauienſi eundem præpoſuerat,vnde ad Pragenſem cathedram translatus eſt. Neq; multò poſt [m] Cæſar,appetente feſto die Paſchæ, conuentum principum Ratiſponæ celebraturus, inter cæteros Bretislaum etiam ad eam celebritatem inuitauit. Is Boriuorium præterea fratrem & Hermannum deſignatum Pontificem ſibi adiunxit,ibatq́; mille amplius delectis equitibus, vnoq; colore veſtitis comitatus.Propinquanti Ratiſponę Cęſar ter mille ferè paſſus obuiam ſe in itinere obtulit,manuq́; deſilire equo paranti iniecta, eques equiti dextram porrigit, ac comiter ſalutat, receptumq́; intra ſecures ſuas, ſibi proximum adequitare iubet.[n] Actum dehinc inter alia negotia publica, vt Bretislaus ſolenni principum electorum more,Cæſareæ maieſtati ſolitum honorẽ haberet. Allata mox vexilla regni & prouinciarũ,quarum dominus ac princeps erat Bretislaus,ipſeq́; Cæſar corona & ſceptro ornatus in throno Cæſareo ſublimis reſidens, Ragalia (quæ vocant) per vexilla Bretislao, Hermanno autem pontifici per ſceptrũ in manus oblatum diſtribuebat. Ac ne uacuus inde Boriuorius inhonoratusq́; diſcederet,approbat diplomate ſuo Cęſar fraternam hanc inter ipſos compoſitionẽ,

Retium à Bretislao expugnatur.

Leopoldus clã fuga elabitur.

Boriuorius ducit Leopoldi Auſtrij filiam.

Peſtis.

Hermãnus X. Epiſcopus Pragenſis.

Bretislaus à Cæſare inueſtitur principatu Ratisbonæ.

Boriuorius Cæſareo priuilegio Bretislai hæres inſtituitur.

vt ſi quid humanitùs Bretislao, priuſquam Boriuorio eueniret, tutela liberorum Bretislai, ẽregni ſucceſſio, ad neminem quenquam, niſi ad Boriuorium pertineret. [a] Gratiſſimus in reditu eius aduentus in Boiemiam, Boleſlai Poloni ex ſorore nepotis fuit, eò maximè quòd non inuitatus, ſed ſua ſponte, nec vt hoſpes tantùm, ſed vt aulicus futurus veniret. Conceſſerat filio pater Vladislaus roganti, vt pauliſper ſecederet, vitamq́; & mores aliarũ quoq; gentium introſpiceret. Atq; ille ad Bretislaum cognatũ ſuum in Boiemiam ſe contulit, manſitq́; in aula eius aulæ magiſter, qui tunc magiſtratus apud Boiemos honorificentiſſimus erat. Sed vt non ſolùm honore, ſed cenſu quoq; antecelleret Boleslaus, vectigal, quod ex Polonia adferebatur, ad eundem in ſolidum detulit. Breui tamen pòſt, Vladislao aduerſa valetudine grauiter laborante, in Poloniam eſt reuocatus. Ex comitibus eius nobilioribus, Lorecus tantum Verſouicenſis in Boiemia ſubſtitit, literis Boſegij & Mutinç exulũ, de quibus diximus, retentus, vt haberent per quẽ Bretislao inſidiarentur, bonaq́; ab eo intercepta recuperarent. Seceſſu inprimis Stebnenſi Bretislaus vtebatur, quoties venationi ſibi indulgendum putauit. Tunc verò ipſo quoq; tempore prouocante (inſtabat enim Natalis Domini dies) venationi intentus, Stebnã maturè cum venatoribus venire occupat, venaturq́; vnũ & alterum diem hylaris & ſecurus. Ac rurſus ad tertium diem venatũ educit omnes, permanetq́; in ſyluis à mane vſq; ad crepuſculum noctis, ita vt neceſſe habuerint lucernas & faces accendere, qui Principem, necubi oberraret, in pagum deducebant. nihil minus quoquã tunc illorum, quàm de inſidiatore cogitante, cũ ſubitò Lo

Fatalis Bohemiæ principibus Verſouicenſis familia.

Lorecus Verſouicẽſis inter venandum ſagitta traijcit Bretislaum.

recus clam de latebris crumpens, venatoribus ſe, quaſi vnus ex illis eſſet immiſcet, principemq́; à tergo cũ arcu tacitus aſſectatur. & antequã pagum pertingeret, vi tanta in illum ſagitiã dirigit, vt in alterã corporis illa partem tranſuolaret. Delabitur inde ſenſim equo princeps, largumq́; ex vulnere cruorem effundit. Cuius ſiſtendi gratia ipſumq́; in pagum deferendi, alijs circumſtantibus, alijs ſceleratiſſimũ tortorem perſequebantur. Quem tandem in quodam prærupto viæ loco, in quem per tenebras vnà cum equo cecidit, inuenerunt. Ceruix equi fracta fuit, ipſe enſe cõfoſſus, ſuane manu, an caſu de vagina enſe decidente non ſatis apparuit. Porrò Bretislaus ad vſq; tertiũ diem vitam produxit ſuam, multò interim plura de regno Dei, quàm de regno Boiemiæ cum præſentibus commentatus. Ad extremum præsbitero aduolutus, factaq́; exo-

Lorecus quoq; confoſſus.

mologeſi, ab eodem pane viuo paſtus, ſacroq́; oleo perunctus, cum hac voce Domini ad eundem Dominũ emiſſa: In manus tuas Domine, cõmendo ſpiritum meũ, expirauit Corpus eius Pragam ad ædem diui Viti elatum, ibidemq́; ſolito principum more ſepultum.

Ottho Marchio Olomuzenſis { *Suatoplucus*, *Otho*

Vratislaus { *Bretislaus*, *Boriuorius*, *Vladislaus*, *Sobieslaus*

Conradus { *Vdalricus*, *Leopoldus*

[a] *Vratislaus primus Boiemiæ principum ab Henrico IIII. (ſi Aucupem excluſeris aliàs V.) in Regem Boiemiæ euectus Comitijs Moguntiæ celebratis Anno 1086. XVI die Iunij Polóniam quoq; illi tributam tam Hungari quàm Germani annalis perhibent, quod veriſimile ob exaugurationem Regis Boleslai.*

[b] *Henrico qui Leodij obijt in carcere coronationem acceptam referunt, quod temporibus magis quadrare videtur non filio vt auctor putat. Hic Senior eſt dictus.*

[c] *Permiſſu Alexandri III. Papæ Vratislaus collegium Canonicorum inſtituit Vuiſſe*

gradi: ad cuius ædificationem ſuis humeris duodecim terræ cophinos geſtaſſe dicitur.

[d] *Lotharius adhuc Dux Saxonū (eam prouinciam Henrici V. beneficio poſsidebat) rebellis Cæſari fit. Attamen cū Mathildi Angla Moguntiæ nuptijs celebraturus Cæſar Lotharium ſupplicem longa cinerea veſte indutum, belliq; moti culpam deprecantem admiſit: illiq; ignouit data fide, à qua paulo pòſt ſe auertit.*

[e] *Luſatiam non huius quinti, ſed quarti ſenioris beneficio poſsidebat Vratislaus, vt auctor paulo antè eſt teſtatus.*

[f] *Otthonis filios Gerardus Olomutio præficit cōtra Vratislaū, aſtipulatore Cunrado.*

[g] *Bernhardi Clareuallenſis abbatis hortatu. Sub hoc Lothario, & Gratianus Pontificum Decreta compilauit.*

[h] *Ob Petri tyrannidem Andreas è Polonia exul accerſitus ab Hungaris, conceſſo paganiſmo regnum impetrauit. Tum Gerardus Epiſcopus Chanadienſis. Biſtricus & Beneta Epiſcopi cum multis millibus Chriſtianorum martyrium ſubiere. Licet regnum adeptus cruentum reuocauit decretum. Rex vterq; violenta morte periêre.*

[i] *Primus Poloniæ à regibus princeps Boleslai feri exaugurati filius regio nō vſus titulo, ſed principis & hæredis Poloniæ. Iudith ſoror Bretislai ex Hungaria illi cōiunx erat.*

[k] *Petrus Heremita Gallus è Paleſtina reuerſus Vrbano P. M. nomine diui Petri iniungit, vt cōcilio Clarimontano in Aruernis habito ſacrum bellum indicet. Poſtea nomen dedit & Godefridus Bilioneus Anno 1095. Godefridus iter ingreſſus 15. Auguſti. Ladiſlaus Rex Hungariæ expeditionis caput morte eſt præuentus. Hunc Sultanus Niceæ concîdit cum toto exercitu.*

[l] *De hoc Hngari ne γρῦ quidem, ſed colloquium habitum & affinitatem contractam referunt cum Boleslao Duce Poloniæ.*

[m] *Lotharium hunc fuiſſe Cæſarem ſuſpitio eſt, quia illius ante quoq; facta mentio.*

[n] *Aut honores hi ab Henrico V. filio ſunt Bretislao delati: vnde vocis affinitate Henricum V. dicunt Vratislao regiam conceſſiſſe dignitatem.*

[o] *Polonus ſcriptor inquit Bretislaum conſpectum nepotis è ſorore Boleslai deſiderantem eò veniſſe Boleslaum paucos dies commoratum arce Cæmenicia donatum, paulò poſt ad patrem fuiſſe reuerſum.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER DECIMVS.

POſt Bretislai cædē, Boriuorius iam antea Princeps & à fratre, & à Cæſare deſignatus, Pragæ ſolemniter honorē inijt, nō tam iure, quàm multorū fauore. Quippe Vdalricus Cōradi filius, quantū ætate illum, tantum iure antecellebat. Quare vt eius quoq; beneuolentiā, ſponte oblato beneficio conciliaret, laxatis vinculis liberū ex arce Glacenſi abire iubet. Mox Leopoldum fratrem eius ab exilio reuocat, atq; vtriq; Brunnā in Morauia, & Znoymā, quas vrbes ipſe poſſidebat, teſtituit. Grata in præſens, ſed non diu, hęc beneficia, præſertim Vdalrico qui toti regno inhiabat, perſuaſusq;, niſi auro præſente nō admodū ſe in aula Cæſaris proficere aliquid poſſe, ad congerendū vndecunq; aurum partim ex tributis, tum à Daniſtis ſtudiū conuertit, ac deinde auro argentoq; refertus, Ratiſponā ad Cæſarem vadit, illum deprecaturus, vt mutaret ſententiā, quam contra ætatis prærogatiuam, contraq; ius Gentium de ſucceſſione principatus ad Bretislai importunas preces cenſuerat. Vbi ille immotus decreto ſuo nititur, in eodemq; animi habitu diutius permanet, Vdalricus interim, nunc eos qui aures, tum qui oculi & lingua Cæſaris dicerentur, poſtremò

Boriuorius III. à rege princeps.

Ad Seniorem iure pertinebat principatus.

Vdalricus ſolutus carcere.

Vdalrici ambitio inexplebilis.

Corruptus Cæſar auro fauet Vdalrico.

ipſum Cæſarem, tanquam caput inaurat, à quo etiam tandem impetrat ius legittimæ ſuæ ſucceſſionis,ſed hac conditione, vt liberũ ſit Boiemis,aut Vdalricum,aut Boriuorium habere Principem, vtrum videlicet horum magis idoneum, habilemq; approbauerint. Aderant tunc Principes nonnulli Ratiſponæ, propinqua neceſſitudine cum Vdalrico coniuncti (maternũ enim genus ab illis ducebat) cũ idem Vdalricus ſe magnificè iactaret, de ſtudio & fauore nobiliorum in Boiemia, ac diceret,aduentu tantum ſuo, illoq; matuto opus eſſe,cætera in procliui fore,ſed abſq; amicorum ſubſidio armato,vanam videri illò profectionem. Pollicentur quidam eorum auxilia, & præſtant. Vdalricus verò Freyſingenſis præſul, & Fridericus ſororis eiuſdem præſulis maritus, ac Sigardus à Sala Comes, per ſe quiſq; ſui agminis ducem profitentur: quibus acceſſit Leopoldus frater Vdalrici,cum valida Morauorum manu.Iſq; cæteros in Boiemiam deduxit, ad locum in quo Melina oppidum iacet. Haud procul inde Boriuorius ex duobus collibus, multò validiorem, tam ex Boiemis, quàm Morauis exercitum oſtendit: ſiquidem ambo ex Morauia fratres, Suatoplucus & Ottho patrueles Vdalrici, à parte Boriuorij cum ſuis ſtabant. Ad quos proximè adſtantes ſe reflectens Boriuorius, vos, inquit,inter vos iudicate,vter tenacius ſecuriusq; equum teneat:is ne,qui per frenum,an qui per caudam illum retinet? qualis eſt Vdalricus, qui caudæ principatus manũ admouit,cum ipſa cauda mox occaſurus. Porrò Germani principes tanta multitudine Boiemorum,quantum ex aduerſo cernebant,territi, Vdalricum infeſtius interrogant, vbinam eſſent Boiemi illi nobiliores, qui ipſo duntaxat viſo,ceu iactabat,ſe officiaq; ſua ad ipſum cõferrent? Ecce videre ſe eos, viderique inuicem, nec tamen quenquam mouere loco ſuo, ſed omnes pugnæ ſignum expectare, vt iam non ſolùm decepti, deſpectiq; abs te, ſed proditi etiam eſſe videamur,niſi nos ex hoc periculo in tutum reduxeris. Fruſtra Vdalricus excuſationem orditur, fruſtraq; retinere diutius amicos conatur, præſertim Freyſingenſem præſulem,qui proxima ſtatim nocte deſertis caſtris,rebusq; ſuis in illis relictis omnibus, per calles ſaltuoſos in vicum, qui Haber dicitur,euaſit. Hinc metus in omnes & fuga aliorum quoq; ſine ſarcinis & impedimentis,vt Boiemi prædam nacti, à conſectandis fugientibus abſtinerent. Sed ne ſic quidem integri omnes incolumesq; aufugere potuerunt, pars à militibus leuioris armaturæ,pars ab agreſti turba oppreſſi, aut ſpoliati. Ex eo tempore neq; tantum animi, neq; virium colligere Vdalricus quiuit, vt principatum Boiemiæ palàm inuadere auderet. Multum etiam Boriuorio tunc moleſti, Boſcius & Mutina Verſouicenſes erant,dum aliquoties reditum ab exilio ſibi denegatum, pertinaciter obtinere contendunt, non per propinquos & affines ſuos modò,verum etiã per aulicos inſigniores,ægerrimè id ferente principe, quòd cum paulò antè clamarent ferè omnes,crucifigendos eſſe principum parricidas,nunc extare non paucos qui cum patria,bona quoq; illis reddi poſtulent. Ibi ex intimis non nemo propiùs accedens, Tu igitur ait Princeps, vt lupum circumerrantem plagis irretias,vltro illum cibo oblato ineſcabis? vt verò hoſtes tuos in poteſtatem tuam redigas, non illis patriam cum patrimonio reſtitues? ijs tandem victus,reuerti vtrumq; ex Polonia in patriam permittit, alteriq; eorum oppidum Mutham,& alteri Lithomeritium reſtituit.[a] Per id tempus in regno Poloniæ,res admodum commotæ erant,fratribus inter ſe de hæreditate paterna contendentibus. Duos filios Vladiſlaus rex ſoſpites reliquit, Boleſlaum legitimè natum,& Sbigneum nothum,quem pater adeò ſibi charum habuit, vt æqua penè regni portione illum cum legitimo filio exæquaret. Diſſidio hinc orto, atq; vtroq; ad arma ſpectante, & bellum Sbigneus factione apud Polonos inferior,à Boiemis & Morauis auxilia emercatur: Boriuorius Chlumetium,Suatoplucus, qui Morauiam obtinebat,ſuum quoq; tribunum

Vdalricus cum exercitu Boiemiæ principatum aggreditur.

Boriuorius reſiſtit.

Deſeritur à ſuis Vdalricus.

Profligati Germani.

Verſouicenſes duos in integrum reſtituit.

Chlumetius.

bunum militum copĳs ſuis præſecit, iamq́; ambo illi viribus coniunctis progreſſi vſq; ad oppidum, quòd Byton Poloni vocant, fuerant, cum Boleslaus legatos ad Boriuoriū mitteret, petitum: Ne ſe, ſororis ip ſius nepotem, dum alieno gratificari ſtudet, iret oppugnatum. Si quam iniuriam vel priuatim, vel publicè ſe accepiſſe Sbigneus exiſtimaret, legibus illam, non autem armis perſequendam duceret. Paratum eſſe Boleslaum iudicio, iudicibusq́; parere. Ad hæc Boriuorio reſpondente: Non amplius in poteſtate ſua ſe habere milites, qui in Poloniam abierint. Legati munera promunt, multamq́; pecuniam per Grabiſſium, & Protiuitium, à conſilio Principi proximos adnumerant, per illam deniq; impetrant, vt Chlumetius cum Boiemis ex Polonia reuocaretur. Reuocat mox & Suatoplucus ſuos, expectatq́;, dum in cōmunionem eorum, quæ allata dona erant, ipſe quoq; admitteretur: vbi nihil vltro à Boriuorio ſibi offertur, appellare eum incipit, & poſtquā ne appellando quidem aliquid extorquere poteſt, auaritiam Boriuorĳ deteſtatus, viamq́; ſibi ad principatum Boiemiæ ſternere aggreditur, ſummo cum ſtudio id agens, vt quos audacia & manu promptiores ex Boiemis eſſe nouerat, eos ſibi largiendo, pollicendoq́; adiungeret. Aſciuit præterea Pragenſium quoq; nonnullos, quos ſibi opportunos fore credebat, per quos facilius vrbem reciperet. Pragam enim recta petere, tanquam regni caput deſtinabat, peregitq́; deſtinata, ſed non quo ſperauit ſucceſſu. Quanquam enim Boriuorius aduentum Suatopluci hoſtilem altè diſſimulauerit, præſidium tamen militum delectorum occultè præparauerat, quod arci Vicegradenſi, in quam ſe concluſerat, & vrbi, quam Hermanno pontifici tuendam commendauit, per tempus impoſuit, atq; ita defectio vrbana, quā Suatoplucus expectabat, intercepta fuit. Inde placuit traiecto Vultauia flumine, minorem vrbis partem, ac perinde infirmiorem aggredi, ſed illa quoq; ſtrenuis defenſoribus munita erat, qui hoſtes à porta & muris longiùs propellebant. Ergo deſperata Suatoplucus vrbis expugnatione, retro in Morauiam agmen reducit, Boriuorio aliquatenus eum inſequente, mox deinde ſubſiſtente, dum ne ſuis quidem omnibus ſatis fidit. In Morauia conſilio Suatoplucus aduocato, queritur de fortuna parum proſpera, deq́; illis qui ipſum fefellerunt. Interea tamen animum adipiſcendæ Boiemiæ auidum occultare nequit, ſed apertè conſilium modumq́; requirit illius conſequendæ.

Auaritiæ inſimulatur Boriuorius.

Suatoplucus affectat principatum.

Pragam tentat fruſtra.

Budiuoius, Hroni filius, vſu rerum, factisq́; cæteros antecedere videbatur. Is orſus infit dicere: Longiùs hoc abs te, ô princeps, abſcedat, vt plaga vna, nec magna accepta, animo protinus concidas. Vſitatus hic fortunæ ludus eſt, quē inter homines, præſertim in alea Martis ludere illa ſoleat, vt nunc iſtum, nunc illum victorem faciat, ita vt non valde tutum ſit, res noſtras fortunæ caſibus permittere, niſi arte caſus corrigere quis ſciat, quemadmodum vulpem hanc artem probè noſſe conſtat, qua aduerſus lupum viribus multò præſtantiorem ſæpiſſime præpollet. Huius itaq; inducndum eſſe exuuium, poſteaquam Leonis non profuit, & fraude potius, quàm vi, principatu Boriuorium euertendum. Si hanc curam princeps ſibi delegauerit, curaturum ſe vt rectè curatam eſſe illam gaudeat. Vtraq; ille manu Budiuoium complexus, toto inquit, pectore curam mei trado tibi, memor, gratusq́; olim erga te futurus. At ille Hyruinum, veterem Boriuorĳ aulicum, hominem verſipellem ſubornat, qui lamentabundus, queribundusq́; in Boiemiam proficiſcens, Boriuorio inopinanti ſe offerat, cum iſtiuſmod aduerſus Suatoplucum querela, quaſi ſatis non habuerit, carcere, vinculis, fame, tenebris in eum ſæuire, ob nullam prorſus noxam. Sed quantum in illo erat, dederat inſuper eum exoculandum, ſi ab hoc ſupplicio ope diuina liberatus non fuiſſet. Hanc tam inſignem iniuriam cum priuatus ipſe vlciſci nequeat, ſe ad Boriuorium confugiſſe, veniſſeq́;, vt ei proditores nominet, quorum conſilio, conatuq; Suatoplucus eum

Budiuoius vulpinam induere Suatoplucum iubet.

Hyruinus biſtrionem fabulæ gerit veterator inſignis.

ſubuertere parat, cognito periculo, ſperate ſe, Boriuorinm, vicem primum
ſuam, deinde clientuli quoq; ſui doliturum, vindicaturumq́;. Iuſſus deinde e-

Defert falſò Verſouicenſes.

rar nominare proditores, Boſcium & Mutinam Verſouicenſes nominauit,
qui in defendenda Praga, egregiam paulò ante operam Boriuorio nauarunt,
etiam ſi fauoris magis oſtenratione id, quàm vllo in principem amore feciſſe
viderentur, quoniam omnes principes familia illa peſſimè oderat. Facilè igi-
tur inter ſuſpectos inuicem, per hanc fallaciā noua rurſus inimicitia conflata
fuit credulo Boriuirio, tanta indignatione in Verſouicenſes inflammato,

Verſouicenſes ad vladislaum Boriuorij fratrem confugiunt.

vt comprehendi illos ſtatim, inauditosq́; puniri mandauerit. Sed illi de in-
ſtanti periculo vitæ præmoniti, ad Vladiſlaum cum fratre Boriuorio diſcor-
dem, Boleslauiam ſe ſubduxerunt. Initaq́; mox vnà cum Suatopluco tam
præualida contra Boriuorium coniuratio eſt, vt niſi is fuga in Poloniam con-

Boriuorius cū fratre in Poloniam fugit.

iuratos præueniſſet, captus ab illis erat. Sobieſlaus frater minimus natu, fugæ
comes ſua ſponte fuit. Vacuum inde principatum Suatoplucus occupauit,
Vladiſlao tanquam ſeniori de loco ei concedente, ſponſoremq́; ſe pro eo-
dem Hermanno præſuli, & aliꝭs Boiemiæ proceribus, qui parere ei dedigna-
bantur, facienre, Eum nihil horum mutaturum, quod ad dignitatis & magi-
ſtratum illorum pertineret, ſed & beneficia atque priuilegia omnia ſeruatu-

Suatoplucus Morauus quartus à Rege principatus Bohemici moderatur habenas.

rum omnibus, quæ quiſq; à Boriuorio haberet. Auctus Suatoplucus in Boie-
mia poſſeſſionibus, Otthonem frarrem in Morauia Olomucio pręfecit, adem
ptamq́; Boriuorꝭ inuidia, Brunnam & Znoymam Vdalrico, Leopoldoq́; pa-
rruelibus reddidit. Sed non din Boriuorius in Polonia commoratus, ſuaſu
Boleslai Regis affinis ſui, in Germaniam ad Cæſarem proficiſcitur, vt nomen
Suatopluci, de iniuria ſibi illata, deq́; fraude & perfidia deferret, reditumq́;

Boriuorius ſuaſu Boleslai Poloni Suatoplucum Cæſari defert.

ſibi ad priſtinum honorem impetraret. Auditus eſt propitio Cæſare, datæq́;
ſunt ad Suatoplucum literæ aſperiùs ſcriptæ, ſi ſe ad dicendam cauſam in cu-
ria Cæſaris non ſiſteret. Hæ literæ vbi palàm recitatæ fuerant, magna nobi-
lium pars, nequaquam Suatoplnco ſuadere vt ſe arbitrio Cæſaris commit-
tat, ſuas leges, ſuaq́; iura Boiemos habere. Si quid Boriuorius iudicio experi-
ri velit, id domi eum, non autem foris, agere debere, ne libertas Boiemorum
prodatur. Annuit his Suatoplucus, iuſtaq́; ſibi & æqua illa quæ dicerentur,
videri ait, ſed ne cuius tamen, aur cladis, aut calamitatis, propter abſentiam

Citatus Suatoplucus apparet.

ſui author exiſtat, vel cum periculo ſuo Cæſarem adire velle. Hoc rantum ro-
gare Boiemos, interea dum ipſe reuertitur, Ottho frater vt regnum admini-
ſtraret. Infenſo Cæſar vultu aduenienrem Suatopluecum excepit, nec incuſto
dirum reliquit. Cæreris qui vnà venerant proceribus, ſeuerè iniunctum, vt
Boriuorium principem ſuum Pragam reducant, rurſusq́; illum in ſedem

De reſtitutione Boriuorij factum decretum.

ſuam reponanr. Additæ Borinorio Saxonum cohortes aduerſus vim popu-
larium, ſed parum profuturæ cōtra copias Otthonis, quas à Chlumeco vltra
montes ad arcem vſq; Doninam Boriuorio obuiam perduxerat, vt cum eo
dimicarer, ſi in eo loco Boriuorius deprehenſus fuiſſet. Sed is cum ſuis per no
ctem in aliam tutiorem regionem diuertit, indeq́; maximis itineribus Pra-

Alienos ſuorū reperit Boriuorius animos eoq́; voluntarium ſubit exilium.

gam venire anteuertit. Sed & hanc vrbem ſic erga ſe affectam repperit, vt nec
cum illa, nec ſine illa viuere lætus poſſet. Adeò ſubita ibi rerum omnium mu-
tatio fuit, adeoq́; rurſus Suatoplucus cum factione ſua inualuit, ut tanquam
valentiori Boriuorium imbecilliorē ſuccumbere, & ad Poloniam in exilium
reuerti oportuerit. Ipſe quoq; Hermannus præſul, inter multos ac varios ti-
mores ſollicitus incertusq́;, cuiuſnam partes ſequi magis conducibile foret,
nam concordiam inter tam diſcordes componi poſſe deſperabat, à tumulti-
bus tandem præſentibus ſe ſubducere, quàm illis temere immiſceri maluit.

Epiſcopus turbis cedit.

Bambergam, ad præſulem Bamburgenſem ſecedens. Pragam reuertentē Sua-
toplucum Cæſarei ſunt comitati, qui pactam ab eo pecuniæ ſummam Cæ-
ſari

ſari referrent. Sed tanta ærarij inopia erat, tamq́; ſteriles arcas principis amici poſſidebant, vt paulò dimidio amplius quàm pactum erat, ſoluere pretium Suatoplucus potuerit. Datus igitur Ottho frater Cæſari obſes, donec reliquum quod defuerat, repræſentaretur. Hinc ſe ad rapinas Suatoplucus vertit, à Iudæis promiſcuè & Chriſtianis, colonisq́; & mercatoribus noua exigens tributa, mox à locis cum prophanis, tum ſacris, aurum & argentum per exactores ſacrilegos extorquens, ac Cæſarem interim prolationibus lactans, trahensq́;, & ad extremum debito illum fraudans, dum eum ad diem filij ſui luſtricum inuitat: ſi non ſui ipſius, at legati præſentia illuſtrandum. Iubet Cæſar puerum tingendum, ſi viam tolerare queat, Bambergam deferri. Quò vbi allatus eſt, ipſe Cæſar illum de fonte ſacro ſuſcipit, debitumq́; paternum ad illum transferens, ſuis muneribus expenſum fert, ſimulq́; Otthonem obſidem in Boiemiam liberum remittit. cum hoc Herman nus quoq; præſul reuerſus Pragam eſt. Cæterùm breui pòſt Cæſar, extimulantibus illum Germaniæ principibus, aduerſus Hungaros; à quibus in expeditione nupera, orientem verſus facta,[b] hoſtiliter eſſent hoſpitati, Suatoplucum in comitium vocat, ne videlicet per omnia gratuitò debitum à Cæſare donatum auferret. Quippe militia eiuſmodi ſine grauibus impenſis iniri non poterat. Sic igitur inſtituta fuit in Hungariam profectio: Cæſar cum nationibus Germanis, terra Danubioq́; ad expugnandum Poſonium, arcemq́; illius oppidi tranſibat. Suatoplucus cum Boiemis & Morauis vltra Vagum fluuium progreſſus, Nitriam vi cepit, & præterea mille equites ſubſidio venientes per inſidias oppreſſit. At Cæſar in obſidione arcis Poſonienſis, cum à Iulio menſe vſque ad Septembrem nullo profectu, ſed magno cum tædio perduraſſet, illa tandem omiſſa, miſſum quoq; exercitum fecit: reuocans & Suatoplucum à populationibus, quas vltra citraq; Vagum in obuios Hungaros exercebat. Duobus curam tutelamq́; regni ſe abſente Suatoplucus crediderat, in altero fidem ſecutus, in altero perfidiam metuens, ſi inhonoratum publico honore relinqueret. Horum Vacceco fidelis permanſit, contra Mutina Verſouicenſis, veteres mores ſuos nequaquam immutauit, ſed clam in Poloniam ad Boriuorium mittens, adeſſe occaſionem patriæ repetendæ ei ſignificauit, modò cum manu vel modica veniat, quam facilè à Rege Poloniæ obtinere queat: nam Principe abſente, armatos in Boiemia nullos apparere, nec eſſe, qui ſine conſenſu ipſius armare illos audeat. Satis bene copijs inſtructus Boriuorius in Boiemiam venerat, ſed dum in obſidione Glacenſi moram inutilem inanemq́; protrahit, affertur ei, Suatoplucum ab expeditione Hungarica domum cum exercitu feſtinare, vt Polonos à finibus regni depellat. Iam enim is reſciierat, indice Vaccecone, quid Mutina per proditionem machinatus fuerit. Ac ſtatim certiorem de ea re Cæſarem fecerat, qui iuratus promiſit, commutationem ſibi hanc iniuriam eum Suatopluco fore, ſicut communis expeditio in Hungaria fuerit, breuiq́; tempore communi quoq; Marte aduerſus Polonum vindicandam. In Morauia igitur exercitus parte dimiſſa, cum reliqua in Boiemiam Suatoplucus reuertebatur: cui Vacceco ad oppidum Lythomiſlenſe occurrit, fœlicem ei reditum gratulatus, & inimicem à principe cum hylari vultu ſalutatus. Venit deinde obuiam & Mutina, ad Caſtellum nomine Vratiſlauiam, à Lythomiſlio ſeſquitertium lapidem in colle ſitum, parantiq́; adire & ſalutare principem, reſponſum datum: In craſtinum deferre principem veſpertinas ſalutationes. Veſperi enim caſtellum ingrediebatur. Non omnibus hæc dilatio placuit, aderantq́; ſuaſores qui Mutinæ ſuaderent vt ſe per tempus ſubduceret, non expectato die craſtino. At ille hora fatali, hoc eſt, pœna peccati à Deo deſtinata, ad ſupplicium illum trahente, neglecta ſuadela, mane apparuit, venitq́; in cœtum Procerum, quem

Suatoplucus pactam Cæſari pecuniam exoluturus nihil intentatum relinquit.

Filius Suatopluci Bambergæ baptizatur debito remiſſo & obſide reſtituto.

Suatocuplus militiæ ſocius Cæſari in Hungariam.

Domi interim omnia turbata.

Vſconem alij.

Verſouicenſis proditor.

Boriuorius abſcente Suatupluco Boemiã repetere nititur.

Vacceco damni à Plonis illati culpam in Mutinam confert.

Inuectiua vehemens in totam Verſouicenſiū (ſiue Rauitarum alijs) familiam.

Princeps in conclaue coegerat, idemq́; audientibus omnibus: Adés ne? inquit, bone vir, quem propter nimiam bonitatem, eſt planè mirum, quòd terra te tamdiu ſoſpitem ſuſtineat, talem ac tantum litium, turbarumq́; inter principes ſatorem, tamq́; leuiſſimum ab alio in alium transfugam, vt alios eluderet, alios perderet. Quali arte, quantum iſte excelluerit, nece Bretislai optimi Principis, deinde ipſius Boriuorij exilio, declaratum eſt. Sed hoc nondum omnibus notum, quid nunc me abſente deſignauerit, qualemq́; gratiam mihi retulerit pro honore ſibi à me habito ampliſſimo, ita vt regno præficeretur, nempe talem, vt me, regnumq́; meum, vnà vobiſcum Polonis prodiderit: quibus niſi per tempus occurriſſemus, planè perieramus. Si te perditiſſime omnium, atq; ingratiſſime, non reuerentia in Principem tuum, non memoria beneficij ab illo accepti, neq; iuriſiurandi, fidei nomine in hoc tuo magiſtratu præſtiti, neq; infamiæ præterea dedecus, quòd ex proditione contractum, maculam etiam poſteris relinquit inelluibilem, at ſaltem metus Dei, apud Reges quoq; terræ omnes terribilis, qui ab officio deſciſcunt ſuo, reuocare te à tanto ſcelere debuit. Sed quid ad Verſouicenſes de metu Dei hominumq́;, quibus hæc velut ingenita audacia cordi eſt, nihil pudere, omnia audere, & non ſolum prodere, inſidiasq́; ſtruere, ſed etiam occidere Principes ſuos, quaſi Deus nunquam ſoleat in authores perfidiæ vertere pœnas perfidia dignas, qui per ſpiritum ſuum prædixerit: Foderunt foueam, & inciderunt in eam, qualis nunc quidem caſus, tibi tuorumq́; capiti adeò inſtat, vt verear, ne omnes boni à me ſerius, quàm quiſquam crudelius, me in te, tuosq́; animaduertiſſe dicere auſit.

Iugulatur à carnifice Mutina cum duobus filijs.

Hæc intonans ſegregat ſe à cœtu præſenti, atq; intromiſſi qui foris ſtabant lictores, Mutinæ manus iniecêre, ſimulq́; duos ipſius filios ad ſupplicium rapuerunt. Capti ibidem Vneslaus, & Domaslaus fratres germani, ac Boreconis filij de eadem Verſouicenſium familia, omnes ſecuri à carnifice percuſſi, bonaq́; publicata.

In totam Rauitarum gentem ſæuitum.

At Boſeium Verſouicenſem, qui ætate & opibus præibat, ac tum Vratislauiæ cum alijs non aderat, clari nobilitate viri, Hermannus, Vacula, Caraſſus interficiendum ſibi ſumpſerunt, fortunis interfecti inhiantes. Prandebat cum vxore Boſeius in vico ſuo Lubicio, vnaq́; horum filius menſæ aſſedit, cum cibi adminiſter è feneſtra proſpectans, cernere ſe ait globum equitum, celeri gradu rectà vicum petentem. Nihil mali ſuſpicans Boſeius, Noſtrates, inquit, ab expeditione Pannonica forſan reuertuntur, meritoq́; domum quiſque ſuam reuiſere feſtinant. Sed illi, vt erant armati, magno ſtrepitu tumultuq́; cœnaculum irrumpunt, ac primus omnium Caraſſus enſem ſtringit, cognatum ſuum Thomam à Boſeio repetens, quem is occidiſſe ferebatur. Interpellans Borichius Boſei filius: Aufer, inquit, vim & clamores, & ſi quid tibi rei nobiſcum eſt, de hac iudicio, principe coram, contende, transfigit continuò Borichium Caraſſus, & alius Boſeium, ita, vt mariti ſanguine vxor conſpergeretur, & ſine vulnere corrueret in menſam. Fit inde impetus in omnia bona, quæ percuſſores inter ſe diſtraxerunt: Poſtremò in teneram quoq; & innocentem ætatem ſæuitum, ex vetere quodā dicto de lupis vſurpato: Haud magis parcendum eſſe, quàm lupis, ad quos interficiendos cum ipſis etiam catulis, olim præmio inuitabantur. Præmium occiſi catuli vna drachma erat, ſicut adulti lupi interempti, duæ Drachmæ.

Crudelitas in infantes Herodis comparanda.

Sed hæc quis niſi impius & immanis, qualis Herodes fuit, in quoſuis homines, nedum in pueros iugulandos detorſerit? Nam Cæſar Auguſtus tametſi æthnicus, hanc tamen Herodis immanitatem, qua filium quoq; ſuum inter alios infantulos occidi iuſſerat, deteſtans: Maluiſſem, inquit, Herodis me porcum eſſe, quàm filium. Sicut enim à cibo porci, ita à nece quoq; illius ſibi Iudæi temperant. Ex tanta Verſouicenſium clade, pauci reliqui ſuperſtites, fugam in Poloniam ad vetus ſuum perfugium adornarunt.

Non

Non autem ab vrſo,vt quidam opinantur,ſed à naſſa piſcatoria,quam Boiemi
Wrſſe nominanr,(quippe hanc pro inſigni nobilitatis ſuæ oſtentabant) fue-
runt Verſouicenſes cognominati. Interim Hungari damnorum memores,
quæ nuper Duce Suatopluco à Boiemis & Morauis ſuſtinuerunt, tribus ag-
minibus in Morauiam ingreſſi, multò infeſtiùs illam peruaſtant: nam ſuper
cætera mala, igne etiam in vicos & pagos deſæuierunt. Quæ quidem res ad
arma rurſus Suatoplucum exciuit: quibus arreptis, vltum ire Morauorum
detrimenta,cum ipſis etiam Morauis quibus Ortho frater præfuit, accelerat,
proplus ad ſaltum accedentibus, vltra qnem Hungari non longè abeſſe dice-
bantur, nocte illum tranſite,vt prima luce improuiſi Hungaris ſnperueni-
rent, placuit. Accidit autem in ipſo ſaltu, vr ramus arboris, à præcedente e-
quite adductus, ac repente laxatus,leuum Suatopluci excuteret oculum. Cu-
ius tum damno, tum dolore commotus, regredi in apertum coactus fuit, mi-
litibusq; retrocedentibus: ibi citra ſaltum proximo loco,Otthonem conſide-
re, cumq; locum caſtris communire, atq; omnes in eo copias continere ad-
uerſus futuros caſus iubet. Cæterùm vltro hoſtes laceſſere vetat: ipſe Olo-
mucium ad medicum defertur. Vna rautum hoſtium turma ſaltum ſupera-
re, ac ſe duntaxat oſtendere auſa, mox intra eundem ſaltum ſe recepit, nec
amplius hoſtium quiſquam apparuit. Reuerſus tandem & Ottho iu vrbem
ſuam Olomucium,nondum plaga oculi fratris percurata, ſed iam dolor mo-
leſtus eſſe deſijt, paulatimq; cicatrix obducebatur, ſanitatem vnlneris adfo-
re prænuncians. Qua recuperata, etiamſi Autumnus tunc præcipitauerat, o-
mittere tamen haud potuit, quin inſtauraret aduerſus Hungaros hoſtilem
profectionem, Ducem illius ſeipſum conſtituens, omnesq; milites Brodam,
cognomine Hungaricam, tendere iubeus. Atq; inde finibus Morauiæ tranſ-
greſſis,nouam ciuitatem(ſic Hungari vocant)diripit,arcemq; illi vicinam, ac
dein alteram quoq; diruir, circumq; omuia Ternauiam tenus euaſtat. Tum
ſe vis magna equirum per multos globos ab Hungaris diſpartita, de longin-
quo oſtendit, ac mox Boiemis infeſta appropinquauit. Contra illam Suato-
plucus aciem, clypeis haſtis denſam, curribusq; circum latera ſeptam oppo-
ſuit. Ingruunt ſæpius hoſtes, aciem perrumpere tentantes, ſed telis & ſagitris
non ſine illorum ſtrage repelluntur. Succeſſit item proſperè vna atq; altera
equeſtris eruptio,qua pauci Boiemorum equites,ſed bene omnes armati,plu
rimos Huugarorum inermes equites neci dederunt. Atq; ita Hungari magua
parte amiſſa ſuorum, partim etiam hyemem non rolerantes, diſſipautur in
pagos & vicos. At Boiemi magna præda potiti, cum Suatopluco, ceu victore,
domum læti reuertuntur: Finem deinde mutuis cladibus deprædationibusq;
mors Colomanni Hungarorum Regis impoſuit. Inde Suatoplucus Polonos
ſtatuit petere, aduerſus quos Cæſar promiſſi memor, ſuum quoq; exercitum
ex Germania ſuperiore,inferioreq; conflatum,iu Sleſiam adduxit: quippe Sle
ſia tunc Polono adhuc parebat, ac Boiemis tantummodo ſtipendiaria etat.
In hanc Cæſar ingreſſus, Caſtello Lybus dicto potitur, illoq; donat Pontifi-
cem Magdeburgenſem, expeditionis participem. Expuguat & Suatoplucus
qua ibat via,arcem Geram,amiſſo ad illam milite manu ſtrenno, cuius morte
commotus, arcem ſolo adæquat, ac ſe cum ipſo Cæſare ad oppugnandam
Glogouiam mœnibus, arce, flumine Odera munitam conuertit. Iuerat præ-
terea validiſſimum ex Polonis & Sleſitis præſidium, tum eriam commeatu
copioſo abundabat: & acceſſerat Boleslai Poloni adhortario, vt forti animo
ciues obſidionem paterentnr, breui enim ſe cum omnibus ſuis copijs ſubſi-
dio affuturum. Quibus rebus freti Glogouienſes, Germanis, Boiemisq; por-
tas occluduut, perq; mures & turres, tela, ſaxa, & defeuſores diſponuut. Admo
uent nihilominus, tum Cæſar, tum Suatoplucus mœnibus propius caſtra, &

Nomen vnde natum.

Vltum iniurias Hungari in Mo rauiam excurrunt.

Suatopluco Leuus excutitur oculus, ea propter remiſſum bellum in Hungaria.

Suatoplucus prædas agit in Hungaria.

Mors Colomanni Regis Hungariæ.

Anno 1109.

Bellum Cæſaris Henrici V. in Polonia.

inde machinis tormentisq́; atq; in primis arietum pulſu muros ciuitatis quatiunt, ac labefactant: ſequiturq́; lapidum ruinam, miles ſcutis & galeis tectus, ſed haud minus ſegniter inde ab obſeſſis reiicitur, ab illisq́; murus per noctē ſtatim firmiùs, quàm integer erat, reficitur. Hoc ne ſæpius fieret, placet Cæſari, nullum obſeſſis dari otium, ſed diem noctemq́; continuari oppugnationē, non in vno, ſed pluribus in locis, vt ad omnes incluſos, metus, vigiliæq́; & laſſitudo perueniret. Quo facto perturbati oppidani, ad Suatoplucū mittunt, qui eis inducias quinq; dierum impetret, intra quos ſi Boleslaus Rex ſubſidio obſeſſis non venerit, deditionem vrbis facturos. Haud procul inde Rex aberat, acceptoq́; de inducijs internuncio, & quomodo ante alios Suatoplucus magis importunus, & grauis obſeſſis immineret, inito prius de Suatopluco per inſidias tollendo, cum Geſcone Verſouicenſi, cui Tiſtæ cognomen, occulto conſilio, ſe mox in conſpectu hoſtium dat, turmasq́; illis equitum more Sarmaticò ſparſas & vagas oſtentat, per quas auertere illos ab obſidione cupiebat. At contra Cæſariani aciem iuxta mœnia ſtationariam ei obiecerant, ad quam inuadendam, parum potens ille erat. Fortè eo die Suatoplucus in caſtris Cæſaris apud ipſum Cæſarem cœnauerat, clientibus ibi expectantibus dum redu cendi patroni ſui officio fungerentur. Inter quos inſidiator quoq; à Verſouicenſi ſubmiſſus erat, ſed in quem nec oculos, nec animum quiſquam intenderat, cum ſceleratus ille telum Suatopluco à tergo per corpus adegit, omnesq́; ſe inſequentes celeritate equi fruſtratus eſt. Ita Suatoplucus magno Boiemorum luctu ac mœrore in caſtris expirauit. Corpus in Boiemiam tranſlatum, & in cœnobio Cladronenſi, quod ipſe excitauerat, & ampliter dotauerat, eſt per Boiemos conditum. Nam nullis perſuaſionibus, nullaq́; ratione Cæſar efficere potuit, ne ab obſidione Boiemi diſcederent, quanquam principem illis Otthonem, Suatopluci fratrem, quem authore Vaccecone in caſtris ſibi legerant, confirmaſſet, ſed nihilo ſecius, tam caſtra quàm obſidio ab illis ſoluta ſunt, Cæſare quoq; inde per indignationem abeunte. Primum in comitijs Principalibus locum inter primates Boiemos, Hermannus Pontifex, & Fabianus Palacij arcis Vicegradenſis tunc Palatinus, obtinebant. Hi deplorata in concione Suatopluci cæde ſicaria, principeq́; indigna, haud minore dolore queſti ſunt de electione in caſtris facta contra maiorum inſtituta, moremq́; veterem, dein contra iuſiurandum, quo fidem ſuam Vladislao obligauerunt, ne ad alium, quàm ad ipſum, poſt obitum Suatopluci, principatum deferrent: quoniam ipſe olim, abſq; vlla controuerſia de illo, ipſi Suatoculpo conceſſerit. Huc flectentibus non ſolùm ordinum præſtantiorum, ſed etiam popularium animis, ipſe etiam Ottho cum alijs, Vladislaum principem ſalutat, & cum multo honore magnisq́; muneribus in Morauiam ab eo remittitur. Ab hoc Otthone, quem alij Nigrum cognominabant, Ioannes Epiſcopus Olomucenſis à prominente aqualiculo, Ventricoſus appellatus, Cremſirium pro menſa ſua, ſuorumq́; ſucceſſorum emit, pagum quondam humilem ac deformem, poſtea à Brumone Olomucenſi præſule in formam oppidi transformatum, mœnibusq́; cinctum, & arce auctum, cuius ædificium in præſentiarum quoque reformatur. Porrò Boriuorius hactenus exilium quietè tolerans, comperta Suatopluci nece, & ſucceſſione fratris ſui iunioris, cōſulenteq́; Vigberto Luſatiæ Marchione, cui ſoror Boriuorij nupta erat, Vladislaum per legatos, quorum præcipuus Hrabiſſius fuit, adit, per illos principatum ſuum repetens, quo per vim ac fraudem à patruele ſuo eſſet ſpoliatus, & quem ipſe frater natu minor, præter ius gentium, præterq́; legem a ultam, ſacramento Boiemorum confirmatam ſibi vſurparet. Hac re ab Vladislao ad conſultationē dilata, Hrabiſſius Pragæ apud ſibi familiares, miſerando caſum Boriuorij, fortunamq́ue eius & calamitatem deplorando, vbi mollibus

Alias Ioannes Ciſtes eques Bohemus gente Rauita.

21. Septembris dicitur confoſſus.

Otthonem fratrem Suatopluco ſufficit Cæſar, quod irritū habent Boiemi.

Vladislaus quintus à Rege princeps Bohemiæ.

Cremſiriū Olomutij Epiſcoporum ſedes.

Boriuorius per legatos repetit principatum.

libus auribus illa accipi ſenſit, de accipiendo clam in vrbem ſuo tempore Boriuorio egit. Reſponſum hinc ab Vladiſlao huiuſcemodi retulit: Non eſſe rem priuatam, quam Boriuorius peteret, ſed ad vuiuerſi populi ſuffragium illam pertinere. Proin haud ab vno fratre, ſed ab omnibus ordinibus Principatum eſſe ambiendum, quoniam id demum firmum, ſtabileque futurum fuerit, quod communi conſilio decretum erit. Inter hæc à Cæſare Vladiſlaus, ad concilium Principum, ineunte nouo anno Ratisbonæ celebrandum euocatur. Cum iam in itinere eſſet, Pelſinamq; in peruigilio Natalis Domini perueniret, vt ibi mane veram lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum ſolemnibus ceremonijs adoraret: eodem die Boriuorius Pragam à ſuis intromiſſus eſt, panida, & adeò cōſternata plebe, vt præ metu adhuc incerto domos relinqueret, fugaque ſibi ſalutem bona illius pars quæreret. Vbi dein vox inſonuit, Boriuorium aduenisse, non vt cuiquam noceat, ſed vt pace omnium principem locum iure ſibi debitum recipiat, tumultus ſedari cœptus, fugaque ceſſabat. Hermanno Præſuli cuſtodes additi, ne elaberetur, id quod facere parabat, ne alium dicere principem, quàm ſtatim dixit, cogeretur. Nam Fabianus, qui eadem timebat, tempori abſceſſit, priuſquam in arce Vicegradenſi præſidio vacua interciperetur. Ferunt abeuntem dixiſſe: O' dignam miſeratione Boiemiam, quæ inter tantam principum multitudinem miſerè diſtraheris, numerabatqne plus minus viginti, tum in Boiemia tum in Morauia, eiuſdem ſtirpis principes, non quidem omnes adultos, ſed iam tamen, vel in hac tenera ætate, æmulationem inter ſe, & contentionem meditantes. Vladiſlaus cognita proditione, ad Cæſarem reſcribit, illi ſignificans quid ſi bi acciderit, illumq; rogans, vt boni conſulat abſentiam ſui, fraude inimicorum procuratam, vt dum in via eſt abſentem principatu interuertant, literæ ad Cæſarem Pelſinæ ſcriptæ. Quadringentos equites ſecum illò adduxerat itineris comites, cum quibus citus Pragam remeans, vt inimicis ante corroboratam potentiam occurreret, ducentos præterea obuios contraxit. Ita cum ſexcentis equis ad recuperandam Pragam redibat. Mox territus ad portam in minore Praga ſibi clauſam, ad aliam portam, quæ in arcem diui Viti ducit, Brennouiam appellabant, equum ſuum reflectit, compellans nominatim illius cuſtodes, ne fidem nuper ſibi datam exuerent, ſed aperta porta ſe vt in arcem intromitterent. Illis obſtinatè tacētibus propter metum Hrabiſſij, qui arci præfuerat, trans torrentem Bruſcam tentoria figit, miſſis circum vndiq; ad excitandos ad arma nobiles ignobilesq;. Qui ſupercilia montis imminentis occupauerant, vident puluerem non ſua ſponte, ſed ex agmine procedente latius excitatum, currunt ex ijs aliqui exploratum, Vladiſlao ne, an Boriuorio copiæ auxiliares aduentarent. Et comperto Venceſlaum Luſatium Vigberti filium, cum mille propemodum equitibus Boriuorio venire ſubſidio, ad pugnam ſuos vocant. Vladiſlao pugnam renuente, hucq; potius animū flectentente, vt ſine certamine cognatus ſuus à præſenti ferēdo auxilio auerteretur, imbelle viſum Vladiſlai conſilium Detrichio Stroſſio, itaq; ſuis ſe iuſſis ſequi, prælium manu ſua incipit. Ad quod mox & Vladiſlaus magno curſu cum cætero equitatu fertur, ſeq; Detrichio adiungens, ac dextra enſem ſtrictū tenens, videbis, inquit, & hoc ferrum meum, nō ſegnius quàm tuum de hoſte triumpharum, ſubditisq; equo calcaribus, in mediam hoſtium aciem ſatellitum fortiſſimis ſe conſequentibus, ruit, cædemq; illorum & ſtragem ante ſe facit, donec ad fugā Venceſlai in re militari adhuc Tyrūculi, tota inclinaret aduerſa acies, paſſimq; ex illa cæteri quoq; ſe fugæ mādarent. Venceſlaus ad Hrabiſſium in arcem perfugit, ab eodem & complures alij ex fuga recepti, ſeruatiq;: nec enim longè ab arce locus pugnæ diſtabat. Læto præter victoriā, Vladiſlao,

Reſponſum non iniquum.

Vladiſlaus ad comitia profectus locum dat Boriuorio clam Pragam ingrediendi.

Vladiſlaus ex itinere reuertitur.

Excluditur Praga Vladiſlaus.

Vēceſlaus Vigberto Marchionis Luſatiæ F. opem fert Boriuorio.

Detrichius Stroſſius Venceſlaum profligat.

Ottho Morauus auxilio eſt Vladiſlao.

aduentus quoque Otthonis erat,cum tribus millibus Morauorum ad opem ferendam venientis, ita vt obſideri iam poſſet arx Vicegradenſis, in quam ſe Boriuorius receperat.

Epiſcopus factioni Vladiſlai fauet.

Acceſſit læticiæ cumulus ex Hermanno Præſule, qui cum medius animo inter duos fratres fuiſſe videretur, cuſtodes fruſtratus,& in caſtra Vladiſlaĳ perfugiens, apertè declarauit ſe proniorem eſſe Vladiſlai partibus. Cum hoc conſultante Vladiſlao ſuper rebus præſentibus, reſponſum datum:

Epiſcopus ſuſpectas habet vires Otthonis

Magis adhuc, quàm Boriuorĳ,Otthonis vires cauẽdas eſſe,ne ſub hac ſpecie auxilĳ validioris,quàm ipſe inſtructus eſſet,de principatu periclitaretur: nihil enim fidum ſyncerumq́ue à Vacecone exſpectari debere,qui nuper Otthonem principem legerit,nunc eius copĳs omnibus præfectum agat. Id verò & tutum & ſalutare ſibi conſilium videri, vt ad Cæſarem eant confeſtim legati,opem aduerſus inſtantia imploraturi. Rogat, & impetrat Vladiſlaus, vt ipſe Hermannus, addito ſibi ex proceribus Seſema collega, ad Cæſarem ire pergat.

Epiſcopus ad Cæſarē nomine Vladiſlai proficiſcitur ad diſceptationem cauſæ.

De profectione Cæſar tunc in Italiam cogitabat: ne igitur pòſt diſceſſum ſuum turbarum aliquid in Germania,& ſeditionum relinqueret,ita quemadmodum Hermannus orabat, affuturum ſe in Boiemia,turbataq́; compoſiturum recepit. Interim Dipoldum & Berengerum Marchiones præire iubet,qui Cæſaris nomine Regulis denunciarent,incœpto abſiſterent, depoſitisque armis ad oppidum Hermanni Præſulis, quod Rokyzanam vocant,Cæſari vt occurrerent.

Venceslaus Luſatius comprehēſus. cuſtodia Boriuorio addita.

Boriuorium filius Vigberti Venceſlaus comitatus eſt, hunc inauditum Cæſar corripi mandat,quòd contra pacem publicã ex Luſacia & Saxonia, bonam militum partem in Boiemiam deduxerit. Additi mox & Boriuorio cuſtodes,quòd vi, quàm iure de principatu certare maluerit. De Vladiſlao dein & Otthone, quem Cæſar Boiemis principem confirmauerat,deliberatum, vter alteri præferri deberet.

Vladislaus à Cæſare confirmatus.

Suffragio tandem Hermanni, principale punctum Vladiſlaus abſtulit. Ottho verò bonis in Morauia auctus,quæ Leopoldus Vdalrici frater,ante obitum ſuum poſſederat.

Auxilia decreta Cæſari in Italiam profecturo ad diademа ſuſcipiendum.

Sed nec Cæſar ſui tunc oblitus, egit cum nouo Principe, vt ſibi in Italiam eunti tercentos equites cataphractos adĳceret. Illis Vladiſlaus iuuenis Bretiſlai filius præfuit. At ſenior Pragam reuerſus, de coniuratis quæſtionem haberi, deq́ue conuictis ſupplicium ſumi imperat. Captus inter alios Boriuorĳ clientes, Geſco, filius Tiſtæ Verſouicenſis, atque omnibus opinantibus, Principem ab illo mortem acerbiſſimam exacturum eſſe, dimiſſus eſt incolumis, erutis prius tamen oculis, & naſo amputato ignominiæ cauſa, qua Prætorem item vrbis Pragenſis inſignitè notauit, quippe in equum ſtrigoſum impoſitum, & poſt tergum illius uetulum canem alligatum, per circum iuſſit circumduci,lictore barbam eius manu retinente, quam dein cum mandibula abſcidit, & columnæ in medio Circi poſitæ affixit, extra mœnia prætore extruſo in exilium.

Geſco Verſouicenſis & prætor Pragenſis ignominioſè multati.

[a] *Bellum exitiale inter Boleslaum Criuouſtum (hoc cognomen habuit, quia carbunculus ei ab ineunte adoleſcentia os diſtorſerat)& Sbigneum fratrẽ nothum. Hũc perhibent Boriuorio perſuaſiſſe, vt ſub tempus nuptiarum Boleslai ditionem inuaderet. Suos ad cognatum bellum ſegnes reperit Boriuorius. Itaque inſtituto deſtitit. Anno ſequenti Boleslaus vltũ iniurias Zelislaum mittit in Morauiam. Prælia committit cum Suentopulco, vbi anceps fuit victoria, niſi quod Zelislao manus præciſa: tertiam expeditionem ipſe Boleslaus ſuſcepit, & prædam magnam abduxit. Ita Polonus.*

[b] *Colomannus bello ſacro milites cũ Godefrido Bolionæo profectos inhumaniter acceperat, cum ex ſuo ingenio eos metiens prædatum proficiſci ſuſpicaretur. Alĳ referunt non milites vltum veniſſe Henricum Caſ. ſed auxilia tuliſſe Almoni Duci*

quem

quem exegerat frater Colomannus. Cæſarem eos mutuo abſque cæde vel prælio reconciliaſſe.

[c] *Longè aliter rem geſtam ſcriptor Polonus recenſet. Moderatius Germani Cæſarem (dicunt) Suantopulco ſocio tentaſſe Polonos, qui tributa Imperio ex pacto & obligatione debita (tempore Otthonis tertij, & per Caſimirum Monachum renouata tempore Conradi & Henrici II.) Impp. negabant, ſed quod dilapſis ob cædem clandeſtinam ſui Ducis Bohemis, diffideret reliquis copijs, abduxiſſe exercitum ab obſidione vrbis Glogouiæ conſilio Vpperti Comitis Groicenſis & cum Polonis tranſegiſſe.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VNDECIMVS.

VLadiſlaus perfidia infidelium, quanta potuit indulgentiæ, ſæueritatisque moderatione punita, fideique & conſtantiæ de ſe bene meritorum gratia liberaliſſimè per opes & honores relata, vitam deinceps quietam, ſecuramque ſe in principatu victurum ſperabat. Sed hæc ſpes eum celeriter fefellit, nihil cogitantem de Sobieſlao fratre natu minimo, qui ſe quondam Boriuorio exilij comitem vltrò præbuerat, & hactenus apud Polonos latuerat. [a] Hic ſimul ac factus eſt certior, Boriuorium, non potentia aduerſariorum, ſed Cæſaris ſententia in cauſa ſua cecidiſſe, vinctumque attineri, haud amplius delitеſcendum ratus, apertè ſibi Principatum, auxiliatore Boleſlao Poloniæ principe, vindicare parat. Multa fortè ſecuritate & comitate Vladiſlaus Pragæ conuiuium in die diui Venceſlai, cum procerib. celebrabat, cum repentinus ac trepidus irrupit nuncius, inquiens: Tu hîc princeps lætus in arce conuiuaris, foris autem coloni tui omnia triſtia à Polonis in agros inſultantibus perpetiuntur. Conſternati ad hunc nuncium conuiuæ omnes, conuiuium diſturbant, & domum quiſque ſuam ad induenda arma properant, armatique ad flumen Cydlinam, prope pagum, quem incolæ Luczka vocant, conueniunt. Polonus ad dolum verſus, quo ſe circumuenturum Boiemum exiſtimabat, pacem bello obtendit, ſe inquiens, non vt hoſtem, ſed vt arbitrum pacis & concordiæ inter fratres, cognatosque ſuos conciliandæ, ſi ſibi conueniendi ſeorſum & colloquendi cum Vladiſlao poteſtas data fuerit, ingreſſum eſſe Boiemiam. Reſpondet Vladiſlaus: Si cognitioni cauſæ Boleſlaus, concordiæque faciundæ vacare cupiat, arma ponat, rogatusque ad colloquium amicum veniat. Dolo non ſuccedente, aciem Boleſlaus inſtruit, & poſtquam detrectare pugnam Boiemos, vires maiores expectãtes videt, trans Albim agmina ad vberiores populandos agros ſecum rapit, prædaque & ſpolijs onuſtus, atque inultus, retro ad Poloniam cedebat. Inſequitur Polonos cedentes Vladislaus, vſque ad flumen, vocabulo Trutnouo, quod hi primi tranſibant, qui ſpolia aut vehebant, aut portabant, vel ante ſe agebant. Citra flumen ſteterant Boleslaus à ſiniſtro, Sobieslaus à dextro cornu ad vim arcendã compoſiti. Vladislaus breuib. milites alloquens, extollit Germanos, & leuat Polonos, ſimul ſubmonens, quomodo multi tamẽ Germani, paucis Boiemis nuper in pugna ſuccubuerint. Hunc verò hoſtem, cum illo, ſicut nec multitudinẽ multitudini, comparandã eſſe. Hic rurſus Detrichius ante ſignum pugnæ datũ, in aciem Sobieslai inſilit. Cuius impetum Sobieslaus, multa inuicẽ illata cæde, robuſtiſſimè ſuſtinuit, vulnere

Sobieslaus fratrum minimus bellum Vladiſlao mouet auxilijs Polonicis.

Anno IIII. ſiue MCXI. 6. die Octobris.

Polonus arbitrum ſe ſimulat.

Confligunt cũ Polonis Bohemi.

Sobieslaus in prælio ſaucius.

Anno 1114.

dein accepto laborem non ferens,ſuo diſceſſu,non ſuam modò,verùm etiam Boleslai turbauit aciem,ſecumq; fugere cõpulit,præda omni victorib. relicta, quã Vladiſlaus inter polonos ſpoliatos diſtribuit. Ne tamen à maleficio intactam Poloni,vel poſt fugam relinquerent Boiemiam, Glacium prætereuntes, ædificijs quæ circum mœnia erant,ignẽ ſubdunt, vnde mox totum municipiũ arſit.

Gloſcum exuſtum.

Suataua mater fratrum conciliat animos.

Hanc porrò inter fratres germanos tam cruentã diſcordiam ; mater Suataua, Latinè Beatricem dicas, multis eum lachrymis accipiens , & ſi tam ætas quàm voluntas,iam pridem eam à peregrinatione dehortarentur,cura tamen & ſollicitudo reconciliandorũ aliquando filiorum (Nam Boriuorius aliam parentem habuit) tanta adfuit , vt illam vel vltima ſenectute imbecillem, de Morauia in Boiemiam pertraheret.

Ex Adelheita Hũgara ſicut & Bretislaus natus.

Quid faceret Vladiſlaus filius pietate in matrem,& amore inſignis? niſi vt delicta à fratre in ſe admiſſa,parentis miſericordiæ condonaret, illumque ſtatim ab exilio reuocaret. Data eſt Sobieslao reduci Lucenſis regio , vt ex eius fructibus atque redditibus, tanto vitam lautiorem , quàm vnquam prius in Boiemia viueret.

Sobieslao traditur Regio Lucenſis.

Haud longum inde ei rurſus ab æmulo otium fuit Otthone,non vtiq; per arma, ſed per quandam contumaciam Inſoleſcente,dum ex priſca conſuetudine ad conciliũ in Boiemiam euocatus,aut venire contemnit, aut veniens tanto ſtipatus ſatellitio apparet, vt non ſolùm Principi grauem moleſtumque ſe reddat , ſed præterea totam concionem mala ſuſpicione impleat. Addebant delatores ſe ex ore Otthonis audiuiſſe iactantis, nulli niſi Cæſari ſe debere vllum obſequium, cum tamen ad Principem Boiemiæ pleno iure , non autem ad Cæſarem ipſa Morauia pertineat.

Ottho Marchio Marauiæ Vladislao contumax.

Talibus igitur commotus Vladiſlaus , non ad concilium Pragam, ſed ad conuiuium Hradetium , ad Albim poſitum , Otthonem familiariter inuitat,illudque tribus diebus,traducto ad hylaritatem ab omni ſæueritate animo protrahit. Quarto demum die abire parantem retinet , contumaciæque arguit , & quædam alia ſuſpicioſè magis , quàm criminoſè obijcit. Aderant tamen , qui (vt Principi placerent) luminibus continuò priuandum Otthonem cenſerent. At ille, procul hinc à me inquit, vt æmulari velim facinus,quod in Boleſlao Polono deteſtatus ſum, qui [b] Sbigneum fratrem ſuum,ne eſſet ad regnandum appoſitus , crudeliter execæcauit : ſatis ego tutus ab inſidijs patruelis fuero,ſi carcere clauſum continuero. Iuſſitque eum ad arcem Creuociatam deduci, in qua ferè triennium adhibitis cuſtodibus aſſeruabatur.

Conuiuio exacto capitur Ottho.

Colloquiũ Stephani II. Regis Hungariæ cum Vladislao ad Orſonam amnem.

Apud Hungaros illa tempeſtate Stephanus Colomanni filius regnum obtinebat. Is bello ſibi tam à Græcis,quàm à Polonis impendente , fœdus cũ Vladiſlao feriendum in animum induxit,miſſis, qui locum ad fines Hungariæ, ad fluuium, cui Olſena vocabulum , colloquio delectum eſſe , ſeque illò venturum , ſi ibidem Vladiſlaus præſto fuerit, ſignificarent. Accepta vtrinque conditione, vterque bene comitatus ad tempus adfuit , placuitque ſeorſum à multitudie inermes colloqui. Erat tunc Hungarus quidam, ſermonis Boiemi gnarus,Solthum vocabant , deprauata mente hominem, qui cum in vtriſque caſtris liberè verſaretur , Stephanum Regem , Vladiſlaumque mutua ſuſpicione impleuit , quaſi per ſimulationem colloquij alter alterum circumuenire cogitaret. Itaque in armis vterque ſuos eſſe mandat , nec ideo minus ad colloquium veniunt Paulò pòſt Vladiſlao inſuſurratur, equites Hungaros propiùs Boiemos accedere , ſagittiſque eos ad pugnam laceſſere. Omiſſo colloquio Vladiſlaus ad ſuos accelerat , Iam tela in Hungaros retorquentes , ſed nondum loco ſe mouentes , extra Sobieſlaum fratrem & Vaceconem , qui Morauis præfuit , hi ambo proximum ſaltum inſederant , vt ex inſidijs hoſtem adorirentur. Vladislaus repentè arma indutus, claſſicum cani , & ad pugnam progredi imperat , ei ſe Hungarorum multitudine tanta vi opponente , vt illam non ſuſtinentes Boiemi pedem referre inciperent. Hic Sobieslaus , cum Vacecone è ſaltu

Soltha atrociſſimæ cuiuſque diſcordiæ ac ſeditionis artifex per facinorum grauitatẽ in Boiemiam relegatus, falſa Regẽ cũ Duce implet ſuſpicione veluti ad ſeditionem humanã tantum natus.

Bonfinius Decadis 11. lib. 6. rem geſtam luculenter enarrat.

ſaltu magno boatu erumpunt, ad quem Stephanus Rex primùm, mox Laurentius Archiepiſcopus Strigonienſis terga vertunt: deinde & reſidui fundun tur, caſtriſque exuuntur cum Abacis aureis argenteiſq;. Comprehenſus inter alios impoſtor, qui in fraudem Hungaros Boiemoſq; illaqueauerat, atq; vinctus ad Regẽ Strigonium perductus eſt, vt arbitrio ſuo Rex, ab authore infauſtæ & inexpectatæ cladis vltionem exigeret. Quatuor equis ad ſingulas manus pedeſq; alligatis, in quatuor partes illum diſtrahendum dilacerandumq; tradidit: cœptumq; inde fœdus cum Vladiſlao, per legatos abſoluit, cõtracta inſuper affinitate, per ſororem ſuam Sobieſlao fratri Vladiſlai deſponſam. Rediјt eodem tempore Vladiſlaus de Italia, multum à Cæſare ex virtute, & induſtria commendatus. Itaq; rebus lætis vndiq; affluentibus, læticiam Principes per conuiuia, choræaſq; & ludum haſtarum agitare, in quem ipſi quoq; armati cum haſtis progreſſi ſunt, non inanibus, quę ad leuem ictum ſtatim frangantur, ſed ſolidis, & prægrandibus, ac ſingulis toto certamine durantibus, qualibus Galli & Germani inter ſe concurrere ſolent. Quippe ex tali concurſu bellicæ rei vſum conualeſcere putant, atque vtrique originem eius ludi ad ſe trahunt, de quo aliquando legatus Turcæ ad Mathiam Regem Pannoniæ miſſus, hanc tulit ſententiam. Neq; ſeriò, neq; ludo ſatis conſuluiſſe authorem illius pugnæ, minus enim negocij quàm ſerium exigit, & plus periculi quàm luſus poſtulat, concurſionem illam haſtarum exhibere. Ad hæc rex (nam & ipſe ſæpius in hanc arenam deſcendebat.) Te, ait, tua tuoſq;, nos noſtra delectant. Sed inter principes tunc quibus Vacceco immixtus erat, Sobieſlaus palmam ſibi in eo ludicro comparauerat, præmiumq; victori propoſitum, monile gemmatum abſtulit. AEgre contingit, vt ſine inuidia laudem quis inueniat, præſertim in aulis, vbi inuidia, & aſſidua eius comes calumnia regnum poſſident. Nam ſi quando vnus & alter ſe ibi offerant, qui ad altiorem locum ſua virtute aſpirare ſtudent, continuò decem contrà ſe calumniatores ingerunt, qui per inuidiam alterius & calumnias creſcere ſatagunt. Calumniæ initium aduerſus Sobieſlaum ex monili, quod collo ſuſpenſum geſtabat, ortum, quaſi illo exprobraret Vladiſlao caſum, quo vnà cum equo à Sobieſlao in arena proturbatus ceciderat, alij fictas voces afferebant, quaſi de ſe magnificè, contemptim autem de Vladiſlao loqueretur, quod neutiquam fieret, ſi fide ſyncera cum fratre in gratiam reuerſus eſſet. Hæc cum negligi ab Vladiſlao viderent, verſi ad Sobieſlaum identidem eum monent, vt ſibi caueat, ne in eundem quem Ottho, carcerem conijciatur: in eandem enim ſuſpicionem per Vacceconem eum veniſſe, quaſi res nouas contra fratrẽ machinaretur. Vocat interim Vladiſlaus ad ſe fratrem, vt Pragam veniat, magnum negocium eſſe dicens, quod cum illo de bonis in Morauia ab Vdalrico recens mortuo poſſeſſis, tractare cupiat. Inerat & metus, & ſpes animo. Cæterùm præualente ſpe, quæ ad aſſequenda bona illa affulſiſſe videbatur, dat ſe abſq; contatione in viam, ſed equitibus trecentis ſuccenturiatus, quorum ducentos Pragæ appropinquans, nemus proximum inſidere iuſſit, ipſe reſiduum numerum ſecum ducens, arcem Vicegradenſem introijt, confectoq; ex re ſua cum fratre negocio, Vacceconem appellat, vt ſe reuertentem extra mœnia tãtùm deducat, eſſe quod per ocium alloqui eum vellet. Secutæ ſunt per viam collocutiones cum Vaccecone familiariſſimæ vſq; ad inſidioſum nemus. Ibi de itinere Sobieslao paulùm deflectẽte, accurrunt percuſſores, & Vacceconem, nullius eius criminis, qui inſimulabatur conſcium interficiũt, magno principis dolore, pro magnitudine fauoris quo viuum proſequebatur, tanquam virum conſilio & manu promptũ. Miſſi igitur continuò qui Sobieslaum de via retraherent, ſed cũ pares ei viribus non eſſent, inanes redierunt. Hinc Vladislaus indignabundus prorupit in vernaculum prouerbiũ, ab ijs qui iudicandis rebus præſunt in hunc modũ vſurpatum:

Repreßis tamẽ Bohemos à Iano Broſæ filio & Palatino, et caſtra recepta cum theſauris, inquit Bonfinius.

Soltbi Supplicium.

Vladislaus iuuenis Bretislai F. ex Italia reuerſus.

Ludi equeſtres tripudiaq; Pragæ celebrata.

Haſtarum concurſus cuius vſus.

Sobieslaus victor in ludicro certamine.

Artes aulicæ.

Cõflatur inuidia Sobieslao ob humi ſtratũ fratrem Ducẽ in haſtiludio.

Vacceconem bene de tota regione meritum Duci charum per inſidias Sobieslaus obtrũcat.

Nimis impatientem eſſe moræ iudicem, qui tempus mulctæ ſibi debitæ expectare nequeat. Cæterùm huic mulctæ Sobieſlaus anteuertere cupiens, in Luſaciam ad Vigbertum affinē ſuum remeabat, aduerſa tempeſtate, qualem videlicet depinxit ille qui dixit: Incidit in Scyllam cupiens vitare Charibdim. Nam Scylla ei erat Arx in Luſacia, Donina dicta, ad cuius ſaxa hac fraude inductus impegit. Fit ei obuius Erkenbertus, illi arci à Cæſare præfectus. Is notitia & familiaritate antea intercedente rogat de Sobieſlao vnde veniat, & quò pergat. re planè cognita (nihil enim eum de ſua fuga cœlauerat) hoſpitalibus verbis liberaliter inuitat ad arcē, venientemq; nō vt hoſpes, ſed vt hoſtis plenus perfidia & auaritia accipit, quippe cōmodi ſui reſpectu, quod à Vladiſlao tanquā principe fœliciore expectabat, hunc infœlicē in carcerem cōpegit. Ac mox ad firmiorē arcem à Vigberto longiùs diſtantē tranſtulit, appoſito ei cuſtode Scriba ſuo, cui magnam fidem habebat. Et fieri potuit, vt ille in tenui fortuna exiſtens domino, item tenui fidelis fuerit, tunc certè ad ſpem opimiorem per ingentia Sobieſlai promiſſa erectus, mutatusq; ſpem illam pinguiorem fieri ſteriili antepoſuerit, vnà cum Getrichio quodam in quem vicaria tuendæ arcis cura incubuerat. Hic tres equos ad fugam adornauit, at Scriba perfractis in feneſtra cancellis, primum Sobieſlaum, dein ſemet ab alto demiſit, atq; omnes tres ad Vigbertum incolumes perueniunt. Apud quem conſilio de fortunis Sobieſlai inito, cenſuit Marchio, adeundum eſſe Cæſarem, ad quem & ipſe literas ſuas commendaticias affini ſuo dedit. Quibus in aula recitatis, offenſus Cęſar, quòd Vigbertus, cui ipſi deprecatore vel maximè opus eſſet, propter multa facinora per audaciam deſignata, adeò impudens fuerit, vt locum ſibi pro altero quoq; apud Cæſarem deprecandi eſſe putauerit. Breuibus itaq; Sobieſlaum abſoluit, dicens, vt ibidem rebus ſuis conſuleret, vbi hactenus conſuluit à fratre per diſcordiam diſiunctus. Ergo ad veterem ſuum in Polonia nidum Sobieſlaus rurſus conuolauit. Hinc Vladiſlaus, qui ad id temporis inexorabilis in cauſa Otthonis apparuit, precibus tandem vxoris eius ſuæq; (nam ſorores germanæ erant) mitior in eum factus, exemptum captiuitate, libertati, bonisq; omnibus, quæ antehac in Morauia poſſedit, benignè reſtituit, cum magna hæc quidem multorum commendatione, ſed multo magnificentius atq; liberalius, mox à plutibus teſtimonium recepit, quando Boriuorium fratrem, tanto tempore vagum & egentem in participatum regni vltrò aſſumpſit, partito cum eo ad hunc modum regno, vt partem illam Boiemiæ, quam Albis flumen dirimit meridiem verſus ſibi retineret: Alteram ad Septentrionem ſitam, Boriuotio attribueret, cum eodem regimine ita communicato, vt non duos per partes, ſed vnum diceres regere vniuerſa, adeò vnica inter fratres concordia, vnicuſq; conſenſus, rum in cōſilijs, tum in iuriſdictione vno tenore adminiſtranda inerat. Par item voluntas in angenda quoq; religione, cultoribusq; eius adfuit, vtroq; videlicet æqno animo ferentę, ædes ſacras ab altero in portione ſua, vel condi, vel abſolui, donationesq; in illas fieri. Nam Vladiſlaus cœnobium nomine Cladronam nuper à Suatopluco inchoatum, additis aliquot pagis & poſſeſſionibus, ditioni Boriuorij ſubiectis abſoluit. Ac rurſus Boriuorius, vectigal Pragæ in Læta, vt vocant curia, pro appenſione rerum promercalium inſtitutum, Sacello Pragenſi à ſe inſtaurato, conſenſu vtrinq; mutuo, applicauit. Prin cipum exempla, Vilhelmus & Hermannus natu fratres, dignitate Comites à Sulcepacho imitati, & ipſi in eadē Boiemia cœnobium amplum, & lautum, indito illi Vihelmi cognomine erexerunt. Pleriſq; enim in locis eiuſmodi tunc fortuita incidetant, quę mentes à pietate non alienas, admonere religionis potuerint. Et vt longinquiora prætereantur, intra vallem Tridentinam tantus terræ motus extitit, vt montes circumiectos concuſſerit, multaq; in illis ædificia proſtrauerit. Domi verò ea fuit aquarum redundantia, vt

Sobieſlaus in Luſatiam fugiens ab Erkēberto capitur.

Carcerē Ekenbergi Sobieſlaus corruptis cuſtodibus euadit.

Cæſaris opera fruſtra implorat.

Ipſi patrono opus, quē deſenſurū pararat.

Polonia exulū Boiemiæ principum extremum perfugium.

Otthonem coniuges in gratiā reponunt.

Boriuorio fratrē imperij conſortē aſſumit.

Summa inter fratres concordia & Eccleſiarum dotandarum ſtudiū.

Sulzpachij Comites monaſterium fundant.

Terremotus tridenti.

Aquarum exundatio.

Vultauia fluuius, decem cubitis ſupra pontem Pragenſem, qui tunc ligneus adhuc erat, exundauerit, pluresq́; circum pagos, cum ipſis paganis ſubmerſerit. Cæterùm Boriuorio imminentem denuò caſum, ruina muri arcis Vicegradenſis, in quam conceſſu Vladiſlai migrauerat, certo paulò pòſt euentu denunciauit, quaſi ad hoc arce ſua ſponte patefacta, vt nouæ diſcordiæ aditum ad ipſum Boriuorium præberet, per quam is rurſum loco ſuo deturbaretur: quod quidem biennio nōdum tranſacto perfectum eſt arte eorum, qui ex diſſidio principum compendia ſua quærebant. Enimuerò arte opus erat, ad excitandum inter fratres adeò concordes odium, vbi non aliud Boriuorio obijci potuit, quàm quòd Germanos magis quàm Boiemos fouere videretur, quoniam aulam eius Germani potiſſimum frequentabāt, indignantibus maximè Boiemis, illis, qui cœco ſui amore nimium laborabant, præ ſe alios intemperantius contemnentes. Aucta indignatio ex voce Boriuorij improuida, qua cuidam ſubmonenti vt parcius natione illa vteretur, reſpondit, prius Vultauiam piſces, quàm ſe Germanos deſerturum eſſe. Ergo Boiemi paulatim ab illo dilabi, clam mordere, palàm occurſum fugitare, Germanos malè tractare, ad omnia iſta Vladiſlao diſſimulante, ſenſimq́ue familiaritatem fraternam & beneuolentiam diffuente. Ante igitur quàm per diffuram gratiam Boriuorius inanis excideret, viatico ſatis lauto contracto, fratreq́; inſalutato, primam exilij ſibi ſedem in Bauaria delegit. In qua cum Vladiſlaus breui poſt tempore filiam ſuam Friderico Bauariæ principi deſpondiſſet, inde ſecedens in Pannoniam ad Regem Stephanum perſugit, ibiq́; vitæ ſuæ finem fecit. Corpus in Boiemiam tranſlatum, atq; in æde Pragenſi funeratum. Deceſſit Hermannus quoque Pontifex Pragenſis graui cum gemitu, quod maiorem vitæ partem à Pontificatu ſuo in aulis Principum, quàm in templo Domini contriuerit. Potuiſſe enim ſe multis principum ac procerum virijs cupiditatibusq́ue obuiam iſſe, ſi functione ſua pontificia, ſicut oportuit, vſus fuiſſet. At aulicus faſtus, licentiam peccandi illorum potiùs aluiſſe quàm extinxiſſe, dum inter alios per adulationem & ambitionem Principibus iucundus, quàm ſeuerus eſſe ſtuduerit, atq; hanc ante alias noxam, vt Deus per miſericordiam ſuā expungeret, ſe ſupplicem vehementer deprecari aiebat. Huic ſucceſſorem Vladiſlaus, Maynardum natione Germanum, ſed Boriuorio ſemper probatum ſacerdotem nominabat, refragante diu multumq́; Boiemia nobilitate, quæ Boiemum malebat habere Epiſcopum. Ad extremum tamen ſuffragio ſacerdotū accedente, Vladiſlaus victor euaſit. Cæterùm non ita multò pòſt rurſus vehementer ordines offendit, Iacobo quodam Hebræo Quæſtore conſtituto, vecti galibusq́; omnibus exigendis, ac ipſi principali fiſco præpoſito, indignum videlicet, intolerandumq́; ordinibus videbatur, Iudæum inter Chriſtianos tam inſigni officio debere fungi. Ergo Vladiſlaus, vt hac inuidia hominem leuaret, illi perſuadet, vt ſalutari Chriſtianorum lauacro tingeretur, promitq́ue ſimul edictum, quo multa ſingulis irrogabatur, qui poſt baptiſmum, ſerio aut ioco Iudaiſmū illi opprobrarent. Hac re ferox ille factus cornupetam induit beſtiam, in Chriſtianos obuios parata tollens cornua, vt illos malè feriret. Interim placidiſſimum atque humaniſſimum ſe exhibens popularibus ſuis Iudæis, inter quos aſſiduus verſabatur, vt qui de grege recutitorum, quàm tinctorum eſſe malebat. Ignominia igitur ſtimulante, quòd Iudæus in aula principis, Chriſtianos honore anteiret, dant ſe aulici ſagaciores ad explorandam vitam illius, tandemq́; vna quadam nocte illum in ſynagoga, quæ nuper in ſacellum conuerſa erat, deprehendunt, aram ab Hermanno Pontifice conſtitutam & conſecratam ſuis manibus demolientem, oſſaq́; & cineres ſanctos pedibus conculcantem, ac mane ſtatim iniectis cathenis, vinctum ad Principem adducunt flebili voce miſericordiam implorantem, ſuaſq́; opes omnes prin-

Ruina arcis Vicegradenſis ominoſa.

Piſcatorū more qui aqua turbata lucrū amplum è piſciū copia ſibi promittunt.

φιλαυτία Bohemorum.

Germanis fauet Boriuorius ea propter malam gratiam init.

Boriuorius primum in Bauariam, pòſt in Hungariam fugit.

Hermannus plus in curiâ quàm roſtris verſatus.

Maynardus XI. Epiſcopus Pragenſis.

Quæſtor Hebræus fiſci præfectus.

Baptiſatur in gratiam Ducis.

Apoſtata ſuis ædibus aram demolitur.

Multa pecuniaria.

cipi vltrò offerentem,modò ne corpore pœnas lueret.Iuſſus in carcere attine-
ri,donec cæteri quoq; Hebræi,centum auri, & ter mille pondo argenti appen
derent,atq; inde regno expulſus eſt. Aliquoties aliàs Vladiſlaus aduerſa vale-

Cometes.

tudine tentabatur,à quali tunc fortè etiam in Stebnenſi ſeceſſu correptus
fuit.Eodem anno ſtella crinita apparente, quæ mortem Principibus minitari
ſolet:quo metu adducta vxor Vladiſlai,ſcribit ad ſororem in Morauiam,vt vi

Coniuges Otthonē, Mater Sobieslaum hæredem flagitant.

rum ſuum Otthonem ad viſitandum ægrum principem incitet,Præſentem di
cens faciliùs de ſucceſſione tranſigere poſſe. Nam poſt diſſidinm cum Sobieſ
lao factum,non alium quàm Otthonem ſucceſſorem ſibi deſtinabat, Idq́ue
adeò in ægritudine quoq; ſua Otthone coram præſe ferebat. Cum rurſus ma
ter Suataua, morbo filij cognito, quoquo modo per ſenectam valnit,Pragam
ſuperuenit,vt iterum bonam inter filios gratiam conciliaret. Tantnm ætas,
reuerentiaq́;,& pietas materna potuerūt, vt Vladiſlaus moriens, Sobieſlaum
fratrem,Otthone præterito,ſucceſſorem nominaret. Vladiſlaus, Henricus,
Theobaldus filij,paternum funus,aduſq; Cœnobium Cladronam proſequu-

Sobieslaus VI. à rege princeps Bohemiæ. à Boiemis in præiudicium Otthonis electus.

ti ſunt,ibidemq́; patrem ſepelierunt. Quum ad ineundum principatum So-
bieſlaus Pragam veniſſet vnà cum vxore,cui nomen Adelheida,quæ interea
dum ipſe exulabat,in Pannonia apud patruelem morabatur. Ottho ei prius
de arce Vicegrado non ceſſit,quàm comperit,principalibus comicijs,illum
tanto omnium ordinum conſenſu Principem declaratum fuiſſe, vt arcem ſe
diutius retinere poſſe diffideret. Qua relicta in Morauiam anxius, minaxq́;
redibat,tanquam breui vlturus hanc iniuriam,quòd ſibi, qui ætate prior eſ-
ſet,Sobieſlaum natu minorem Boiemi antepoſniſſent Eiuſmodi minis occur

Ottho à Sobieſlao oppreſſus Lotharij Cæſaris implorat opem.

rendum Sobieſlaus ratus,confirmato paululum dominatu, copias armat, ſu-
bitaq́; in Morauiam irruptione adeò Otthonē deterret, vt defenſione omiſ-
ſa,ſpem omnem fortunarum ſuarum in Cæſare Lothario, ad quem confugie-
bat, reponeret.Sobieſlaus Brunnam, & alia quædam bona Otthoni adempta,
Vratiſlao tanquam legitimo hæredi attribuit:quippe Vratiſlaus filius Vdalri-

Leopoldus & Vdalricus fratres Monaſterij Trebicenſis fundatores.

ci erat,ad quem Brunnenſis regio pertinebat. In qua cum fratre Leopoldo
inſignè cœnobium,quod Trebicium vocant,condidit,monnmentum pieta-
tis erga Deum ſuæ. Ottho Cæſare in conuentu principum Ratiſponæ reper-
to,cauſam ſuam publicè agit, Cæſariſq́; in primis opem,aduerſus illatam ſi-
bi à Sobieſlao & Boiemis iniuriam ſubmiſsè implorat. Non erat Lotharius
Boiemis valde propitius, propterea quòd illi, Henrico Cæſari,ad opprimen-
dum ſe in Saxoniam aliquoties imminenti, auxiliares copias nunquam dene-
gabant,bonamq́ue Luſatiæ partem ſibi auulſerunt ac nuper etiam arcem Do
ninam, per Vladiſlaum occupauerunt, eò procliuius Ottho, qnòd opta-
uerat, obtinuit, vt Cæſar in Boiemiam, ſuperata ſylua Hercynia cum valido

Cladem inſignem Lotharius Cæſar in Bohemia accepit.

exercitu, deductore Otthone penetraret. Caſtra Cæſaris ad Chlumecum vi-
cum poſita, à quo loco, millibus paſſuum non amplius octo,Sobieſlaus cum
ſuis copijs diſtabat, mirante audaciam eius Cæſare, quòd contra tantam ſuo-
rnm vim,quæ tam equite,qnàm pedite longè ſuperior erat, auderet ſe in cam
po opponere, cnm vix illam intra mœnia clauſus munitiſſima poſſet ſuſtine-
re. Et ſanè res admirabilis tunc accidiſſe fertur. Dubijs enim Boiemis an ma-
nus in acie cum Germanis conferre deberent, prodijt in medium Sobieſlai

Sacellanus cū haſta Venceſlai.

Sacellanus cum haſta diui Venceſlsi, qnam ſecum attuliſſe ſomnio moni-
tus dicebat, illaq́ue ſublata, ac manu dextra vibrata, exhortatus Boiemos ad
fortitudinem capeſſendam, præibat ante alios in aciem hoſtium, eumq́; Boie
mi,velut diuinitùs oblatum victoriæ ducem,alacri animo ſecuti,ſtragem Ger

Ottho cuius bellum gerebatur interijt,

manorum inſignem ediderunt, occiſis paulò minus quingentis Germanis
ingenuis,inter quos Hartungns Holſaciæ Comes erat,ibidemq́ue ipſe Ottho
cecidit. Capti autem ſunt Albertus Brandenburgenſis Marchio cum Præſule
quodam

quodam Germano, & tribus opimis patribus, quos Syro vocabulo Abbates
vocant, cum interim tres duntaxat Boiemi equeſtris ordinis deſiderati ſiut.
Memoriam tam inclytæ victoriæ Sobieſlaus, dedicata diuo Venceslao coro-
na, auri duodecim, & argenti octoginta pondo, additoq́; militi donatiuo, li-
beraliter celebrauit. Quin ipſe quoq; Cæſar adeò tunc affuiſſe prælio numen
ſenſit, vt brachia ſua contra torrentem illius dirigere, nouumq́; rurſus excita-
re bellum noluerit, ſed ad Sobieſlaum miſerit, qui ei pacem & beneuolen-
tiam Cæſaris offerrent, ſi captiuos ſine pretio remitteret: quod quidem ille
non ſolùm extemplo præſtitit, ſed inſuper ſpopondit, auxilio ſe Cæſari aduer-
ſus æmulos illius, Conradum & Fridericum imperium ambientes, futurum.

Paci Cæſar animum aduertit.

Et quo expeditius, ſecuriusq́; promiſſis ſtare poſſet, ad feriendum cum Bela
Rege Hungarorum affine ſuo, quem [c] Stephanus Rex luminibus priuauit, fœ-
dus, ultra Brodam eius oppidum in Morauia ſitum profectus eſt. In digreſſu
Brunnam deflectens, Vratiſlaum Vdalrici filium comprehendit, ob inquie-
tum animum ſibi ſuſpectum, ac primò in arcem Iaromiriam, dein ad Doni-
nam cuſtodiendum detrudit. Venceſlao autem Otthonis filio, Olomucium
reſtituit.

Fœdus cũ Hungaris pangit Sobieslaus.

Patruelem Vratislaum carceri addicit.

Poſt hac rogatu Cæſaris, ad oppugnandam Bambergam, partes fo-
uentem [d] Conradi & Friderici, qui ex ſorore Henrici imperatoris prognati, im
perium ambiebant, ſe contulit: tranſiensq́; flumen quoddam in Bauaria, pa-
rum abfuit, quin ab aquis vehementioribus abſorberetur. equus tamen ſuper
quem ſedebat ſubmerſus eſt. In tertiũ menſem obſidio dilata eſt, quàm Bam-
berga recepta fuit, cunctationem hanc afferentibus validiſſimis præſidijs ex
Sueuo, & Francone vrbi impoſitis. Inde diuerſis itineribus Cæſariani Boie-
miq́; ad populandos Bauariæ agros, ſe Danubio tenus effundebant. In eo iti-
nere, viginti loca munita à Sobieslao ſunt diſturbata, direptaq́;, ac miles cum
ingenti præda domum reductus.

Bamberga à Lothario oppugnata.

Ipſe verò Lotharium hoc beneficio adeò ſibi
deuinxit, vt in fines Boiemiæ, ad luſtricum diem filioli, cui Vladiſlao nomen
inditum, veniret, ibidemq́ue donationem de Luſacia, quam eidem Vladiſlao.
Vigberti filius à liberis orbus, faciebat, authoritate Cæſarea confirmauit.

Cæſar adeſt baptiſmo filij Sobieslai ratam habet Luſatiæ donationem.

Pòſt
Sobieſlaus Glacium ſeceſſerat ſpecie inſtaurandi oppidi, quod ab igne & rui-
nis deforme iacebat, ſed potior cauſſa ſeceſſus illius fuit, vt ex vicino Morauię
oppido, improuiſus Conrado Leopoldi filio, qui propter captum Vratiſlaum
patruelem ſuum turbare quietem in Morauia deferebatur, ſuperueniret, i-
tumq́; in delatorum ſententiam, vt incautus comprehenderetur, inauditusq́;
Pragam, in arce Vicegradenſem cuſtodiendus mitteretur. Atq; hinc in cędem
eius à coniuratis properabatur, conductiq́; duo robuſti iuuenes erant, qui re-
uertentem per viam, ſuo tempore locoq́; interficerent.

Conrado Leopoldi filio ſtruuntur inſidiæ.

Sed vt dicitur, indu-
ſtrium adiuuat Deus, prouidentiam videlicet ſuggerens prouido, quid caue-
re aut circumſpicere debeat, vt tum Sobieſlao euenit, diligenter reſpicienti,
qui nam ſe aſſectarentur, viſisq́; duobus ſibi ignotis propius ſe ingerentibus,
Deſlaum comitem proximè aſtantem interrogat: Noſſet ne ambos illos, vel
illorum alterum? Neutrum reſpondente: Quî ſcimus, inquit, an nõ tendant
inſidias illi? corripiq́; ſtatim, & ad ſe adduci iubet.

Palam fiunt inſidiæ vitæ Sobieslai ſtructæ.

Fugit alter in propinquum
nemus, tegiq́; arboribus & occultari ſtudet, ſed canes veſtigijs inſiſtentes la-
tratu illum ſuo produnt. Ita vterq; ad Sobieſlaum pertractus, ſua ſponte confi
tentur, precio à Miroſlao, & Streſemirio fratribus, materno genere Verſoui-
cenſibus, corruptos, propoſitum interficiendi principis habuiſſe. Aderat in co
mitatu Myroslaus, accerſitusq́; in tabernaculum principis venit, audacter con
futans vt vana & falſa, quæ ab improbis, vt dicebat, & nullius precij hominib.
ſibi fratriq́ue ſuo, qui ante biduum diſceſſerat, obijcerentur Placuit diſquiſi-
tionem hanc Pragam differri, interimq́; iudicibus manicas & compedes inij-
ci, ac Myroslao cuſtodes apponi. Præibantq́; alij ad Streſemirium compre-

Myroslaus & Streſemyrius fratres.

hendendum,atque vbi magna præterea nobilium procerumq́; frequentia in

Deplorat uicẽ ſuam Sobieſlaus.

arce Viccgradenſi præſto ſuit, queri Sobieſlaus de fortuna ſua incipit, velut multò domi quàm foris calamitoſiore. Nam præter exilij tædium, nihil inluper mali ſe foris ſuſtinuiſſe, at domi in tantum pelagus ſe periculorum incidiſſe, vt nullam inde ſpem enatandi ſine fidelium præſidio, ſibi futuram videat:ad eos igitur tanquã ad ancoram ſe confugere,ſalutemq́; ſuam illis commendare, quos & inquiſitores & iudices ita delegerit, vt nihil planè ad gratiam ant odium, ſed quod iuſtum & dignum videbitur in hac cauſa conſti-

Inquiritur in conſcios coniurationis.

tuant. Adhibita primùm de omnium ſententia duobus illis ſicarijs tormentà,ad extorquendam euidentiorem veritatem, & an perſeuerarent in confeſſione ſceleris ſui,eorumq́;,à quibus ad tale ſcelus perpetrandum præmio ſollicitati fuiſſent. Quibus ad vltimum vſq; ſupplicium obſtinatè perdurantibus, introductus deinde Myroſlaus eſt iudicibus torturam ei remittentibus,ſi vltrò conſcios nominaret, ſcænamq́; totius coniurationis cum fide explicaret: Atq; ille ſine cunctatione, 'Bretiſlaum Conradi nepotem,mali authorem nominat: ſeq́; ab eo per Boleſam Internuncium, in ſocietatem factionis ter inuitatum ſuiſſe affirmat,terq́; abnuiſſe. Poſt hunc Borychium principis Sacellanum ad ſe veniſſe,execrantem Sobieslai ſæuitiam & ſuperbiam, quam exerceret in patrueles ſuos, contemptu,carcere,bonorum priuatione, dicentemq́;: Qui ſuis nõ parcit,is parcet alienis? præſertim eminentioribus, ditioribusq́;? ſed ne tum quidem coniurationi ſubſcripſiſſe. Poſtremò ab eodem Borychio deductum eſſe ad Meynardum Præſulem, eiuſq́; pollicitationib.tandem ſuccubuiſſe,pollicentis ſe effecturum,vt ſe fratremq́; ſuum Streſemirium,Bretiſlaus regimen nactus, Satio & Lithomyritio oppidis donaret. Nominati præ-

In coniuratos ſupplicio ſæuitum.

terea ſunt Creuoſudus,Vicemilus,Henricus,neceſſitudine cũ Myroslao coniuncti, atq; in omnes graui ſupplicio eſt animaduerſum. At Borichius ad perpetuum carcerem detruſus,abſente Meynardo, ac ſepulchrum tunc Domini Hieroſolimis inuiſente. Sed nec Bretislaus impunitus,vt cui oculi eruti ſuêre: Sobieslaum à tanto periculo liberatum,tanta religio inuaſit,vt ſupplicatum

Detectà cõſpiratione religioſus Sobieſlaus.

Deo,votaq́; ſuſcepta eidem perſolutum,per omnia Pragæ templa nudis pedibus, apertoq́; capite ambulauerit: mendicis vbiq; largam ſtipem porrexerit, ſacris ſupplex interfuerit,ac domi apparato conuiuio,pauperes menſa participauerit. Renouata ab eodem in arce Vicegradenſi ædes diui Petri nouis picturis,nouoq́; pauimento ex quadris lapidib. ſubſtrato, iactaq́; mox fundamenta cœnobio Siloenſi,& ſacellum diui Georgij in mõte Rip cognominato, de-

Henricus Epiſcopus Olomucenſis.

nuò reſtauratũ, quod denuò etiam Henricus Sobieslai frater, à pueris ſtatim religione ſacriſq́; à patre deſtinatus, & poſtea Epiſcopus Olomucen.creatus, dedicauit. Meynardo ex tranſmarinis locis iam reuerſo, quem Sobieslaus ad

Calumnia à Myroslao in Epiſcopum eſt ficta.

Archiepiſcopum Moguntinum, tanquam iudicem ipſius legitimũ,ire ad purgandũ crimen obiectum coegit,ſubmiſſis ex aula ſua accuſatoribus: qui cum in nulla re magis, quàm in Miroslai teſtimonio niterentur, produxit contrà Meynardus complures idoneos teſtes, qui facilè damnati Myroslai dictis fidẽ abrogarent. Omnibus namq́; in Boiemia notũ erat, Myroslaum propter per-

Purgat ſe Meynardus.

fidiam,à pręfectura nobilioris arcis,quam Meynardus poſſidebat,fuiſſe depulſum,vt non fuerit mirum,ſi in exulcerato animo reſideret ea cupiditas, præſuli vel per falſum crimen nocendi. Nam & Borychius Myroslao intimus, conſcium illum inſidiarũ eſſe pernegabat,quî ergo fieri poterat, vt proditori oppida pro ſcelere nefario promitteret? Ideoq́; cauſa diligẽter cum alijs tribus

Abſolutus à Moguntino Epiſcopus.

præſulibus cognita,Moguntinus Meynardum abſoluit,commendatumq́; Sobieslao, cathedræ ſuæ reſtituit. Soluti per idem tempus Vratislaus & Conradus clauſtris quibus attinebantur,bonaque illis reddita ſunt. Validiſſimus tamen omnium in gratia principis Venceslaus Otthonis filius, Olomucio dominans

minans habebatur, propterea quòd ingenio quietus, obſequio fidelis, ac tantá pietate inſignis eſſet, vt maiorem arcis ſuæ, melioremq́; partem diuo Venceſlao conſecrare in animum induxerit. Cum feſto quodam die aſpexiſſet ædem diui Petri in ſuburbanis, pro præſule & collegio ſacerdotum exſtructam, capacem tantæ multitudinis, quæ illò confluxerat, non fuiſſe, ſed nec humilis locus tantum dignitatis, quantū ſublimis habere videbatur. Icc irco conductis qui profana ædificia in arce demolirentur, nouam aream futuro templo dedicauit, ſpacioq́; pro fundamento dimenſo, in illo vnà cum Henrico præſule, ac patruo ſuo, angularem lapidem poſuit. Et quanquam abſoluere tantum òpus per immaturam mortem haud potuerit, reliquit tamen Henrico pecuniā ad perficiendum ædificium abundè reſpondentem. Dedicationi noui templi Sobieslaus & vxor eius interfuere, precioſaque ad altare dona obtulêre.

Venceslaus Marchio Olomucenſis arcem ſuam ſacris vſibus deſtinat.

Ad hęc præſul Henricus impetrauit, vt liceret ei corpus diui Chriſtini ex Boiemia illò transferre, cuius tanquam numine præſenti, locus ille auguſtior venerabiliorq́; redderetur.

Bretislaus, Marchio Gneſna id abſtulerat cū Adalberti & ſociorum corporibus.

Inſtruebat Cæſar in Italiam profectionem rogatu Innocentij Romani Pontificis, à quo imperialem accepit coronam. Quo igitur inſtructior exiſteret, præter cæteros à Sobieſlao quoq; petebat ſubſidium, qui trecentos illi armatos equites, duce Iaromirio Boriuorij filio, miſit. Fortè in via, dum adhuc agmina diſſolutè vadunt, accidit, vt Iaromirius locum ſtatiuis apud flumen occuparet, de quo eum Germani eum pellere certarent, ad manus & gladios ventum eſt, ac niſi magiſter militum Cæſaris interueniſſet, cædes inſignis patrata fuiſſet. Occiſi nihilominus duodecim equites Boiemi, ex Germanis autē octoginta. Rixæ huius author Lotharingi principis præfectus fuit, ibidemq́; in conſpectu omnium capitali ſupplicio punitus.

Innocentius Papa II.

Iaromyrius Cæſari Comes in Italiam.

Anno 1132.

Egebat hôc ipſo tempore Bela quoque Rex Pannoniæ affinitate Sobieslao innexus, ope Boiemorum aduerſus Boleſlaum Poloniæ principem, acriter ei cum Polonis & Ruttenis inſtantē, dum [f] Borichium affinem item ſuum, ſed quem Hungari nothum eſſe dicebant, imponere ipſis Hungaris pro Rege contendit, excluſo Bela luminibus capto, ac ſemel iam in prçlio, quod in Sepuſienſi campo initum erat, malè à Polonis accepto, quoniam non omnes Hungari bene Regi Belæ volebant. Adiuuandum itaq; illum, à ſuis etiam deſertum Sobieſlaus ratus, copias tā in Boiemia quàm in Morauia contrahit, eisq́; Contradum Znoymç principem prçponit, mandans, vt ſe cum Belæ copijs coniungeret. At Conradus in itinere certior factus, Polonos non longè à Morauia eos agros incurſionibus vexare, qui vltra Vagum flumen, quo in loco Ilaua ſita eſt, rectà ad hoſtem pergit, traiectoq́; confeſtim flumine, Polonos diſperſos aggreſſus fundit fugatq́;, ac victorem demum ſe ipſi Belæ offert, adeò hac victoria lętus, vt ſororem ſuam cum opima dote Conrado deſponderit, nuptijs in aliud tempus dilatis. Nec interim Sobieslaus ferias agere, ſed ferox infeſtusq́; Vratiſlauienſem in Sleſia regionem perſultare, quòd ei iam à triennio per Boleſlaum nō ſolueretur tributum ex Vratiſlauia debitum. Subdebat ſtimulos ludicrum reſponſum, Legatis hanc cauſam apud Boleſlaum agentib. redditum, Boleſlao per ludibrium ita reſpondente: Se exiſtimaſſe Legatos icc irco ad ſe miſſos eſſe, vt precium referrent alimoniæ, qua plus triennium exul Sobieſlaus in Polonia ſuſtentarus fuerit, non autem vt inde quicquam auferrent, cum antea è Gneſna atq; alijs ſacris profaniſq́; locis tātum abſtulerint Boiemi, vt in hunc diem illata damna reſarciri nequeant.

Sobieslaus Belę eſt auxilio.

Sobieslaus pacta tributa à Polonis repetit.

Cæterùm mox cognito, quæ in Sleſia tum adhuc Polonia cognominata, deſignauerit Sobieſlaus, colligit & ipſe tumultuarium militem, eumq́; in Morauiam mittit, vt totidē plagis affligeret Morauos. Ergo multò quàm prius infeſtior Sobieſlaus, Sleſiam repetit duob. exercitibus, duobusque itineribus, altero Boiemi, altero Moraui ibant, pro ſe vtriq; itinere ſuo maleficia quanta poterant facientes. Et poſtquam coniun-

Cedimur & totidē plagis conſumimus boſtem.

Anno 1134. ĉti ſunt, totum illum tractum, qua Odera ambit, in tantam vaſtitatem addu-
centes, vt ex trecentis pagis & vicis, ne vnus quidem ſupetfuerit integer reli-
quus. Tanti Boleslaum conſtiiit cauillus, quo facetus videri aduerſus Sobieſ-
Lotharius Cæ- laum volebat. Atq; hinc cum intet diſcordes ſibiq́; inuicem adeò implacabi-
ſar inter Polo les, nullus mutui belli finis expectaretur, & Cæſar Lotharius auxilio vtriuſq;
num & Bohe- ad ſedandos Italię varios & graues motus opus haberet, vtrumq; Bambergam
mũ principes vocat, vt diſſidentes in veterem gratiam reſtituat. Sed mitum in modum Bo-
arbitrum agit. leslaus abalienato animo erat à Sobieslao: illudq́; multum præterea illi do-
luir, quòd Cæſar iuſſo ſibl aſſidere Sobieslao in ordine aliorum principum, ei
ſeorſim è regione ſubſellium appoſuerit: id namq; ille in deteriorem vertit
Triennales in- partem. Quando igitur pax inter illos conciliati non potuit, induciæ in trien-
dutiæ. nium vtrinq; pactæ ſunt, Polonusq́; ære, Boiemus autem milite Cæſaris expe-
ditionem fęcere expeditiorem. Sed ea mox Boleslai animum ſubijt pœniten
tia reiectæ pacificationis, vt nec tertium menſem à reditu in Poloniam tran-
ſire paſſus fuerir, quin vltrò per legatos ſuos Sobieslaum occuparet, atque
eum ad pacem perpetuò confirmandam inuitaret. Pollicitus huius rei gra-
Glatij pax per tia ſe venturum è Vratiſlauia ad oppidum Sobieslai Glatium, ibiq́; ex bona
petua ſancita. fide omnes offenſiones coram depoſiturum. Lætus aduentu hoſpitis non ex-
pectati Sobieſlaus, conuiuium ſolemne apparat, quale veteres Chariſtia ap-
pellabant, cui præter cognatos & affines nemo interponebatur: Nam ij fau-
tores concotdiæ inter ſe optimi, vt penitus ſibi ac domeſticè noti atctaq; na-
turæ neceſſirudine impliciti. Adhibitæ eidem conuiuio erant mulieres prin-
cipes, virginesq́ue, quarum pulcherrima, Vaſilca Rutheni Principis filia ha-
Baſilia Ruthe- bebatur, ex cuius crebro aſpectu Vratiſlaus Sobieſlai parruelis, tacito vulne-
na Vratislao re ſaucius, palàm dein ſtipulatus eſt, ab eo vnde ducenda erat, eam in matri-
deſponſa. monium ductum iti. Ita conuiuij illius hylaritate, non modò ſimultates &
contentiones cum Polonis ſunt ſublatæ, verùm etiam cùm Ruthenis notl-
Nuptiæ para- cia, & noua affinitas contracta fuit. Nuptias deinde primum Conradi cum ſo
tæ. rore Belæ Regis, tum ipſius Vratislai cum Vaſilca, ac mox filiæ Sobieſlai Ma-
riæ, quam filio Leopoldi Auſtriæ Principi deſponderar, magno apparatn pom-
paq́ue & luxu, lautas cnm principe ſuo Boiemi læti celebrant, languente tunc
Meynardo præſule, nec tamen in ægritudine ſua abſtinenre ab AEſopi apolo-
Maynardus gis. Olim, inquiens, ranæ in gaudium effuſæ geſtiebant, auditis Solis nuptijs,
Ludibundus extra vnam vetuſtiorem, quæ ſe, genusq́ue ſuum miſerans, O infœlices, ait,
moritur. nos, quæ cum vnius ſolis radios ægrè ſuſtinemus, quo modo æſtum illius fe-
remus ſi filios genuerir? Hæc nugans, iocansq́ue paucis poſt diebus mor-
Iohãnes XII. bo premente, vitam cum morte commurauir, eiq́ue Ioannes Eccleſiæ
Epiſcopus Pra Vicegradenſi præpoſitus ſucceſſit. Exin Sobieslaus ad ædificia verſus arcem
genſis. Prindam, Tachouiamq́ue oppidum reædificat, & nouum in eadem regione
Sobieslaus oppidum, Myſæ vocabulo condit. Ipſam verò Pragam non ſolùm domibus,
Prindam or & inſulis lapideis, vicisq́ue ac plateis ſaxo conſtratis, ſed legibus etiam & li-
nat Myſam bertatibus, qualibus ante ſe nullus principum, excolit. Inde ſecedens in Luſa-
condit. ciam ſuperiorem, Gorlitium igne exuſtum inſtaurat, Budiſſinam vetuſtate
ſquallentem renouat, ac nonnullas arces viduæ Vigberti, dotis nomine op-
pignoratas, ſoluto ei precio redimit. In diſceſſu per ſyluam tranſeunti, ran-
Turbo inſi- tus repentè ventus incubuit, vt radicitùs euulſas arbores in terram proſter-
gnis. neret, ex qua ruina ſeptem itineris comites amiſit, nec ipſe robore cadente in-
tactus, nam plagam à caſu illius in læua manu accepit. Maiore tamen animi
dolore tangebatur ex nuncio mortis Lotharij, bene ac liberaliter de ſe me-
riti, quanquam multi alij principes, vel ante illum proximum, vel mox poſt
Proceres mul- illum mortem oppetierint, quorum de numero fuerunt Ludouicus Rex Gal
ti ea tempeſta- liæ, Henricus Rex Britanniæ, Leopoldus Marchio Auſttiæ. Ex electoribus ve-
te extincti.

rò

rò Imperij Albertus Moguntinus Archiepiſcopus, & Bruno Colonienſis. Ipſe Cæſar Tridenti morbo correptus, inter valles Tridentinas in caſa ignobili vita functus eſt. Corpus per Auguſtam Vindelicam, ac dein per Franconiam in Saxoniam, vnde origo eius, delatum atq; in cœnobio recens ab ipſo exſtructo, ipſiusq; nomine appellato, ſepeliri placuit. In duas inde factiones Germaniæ principes diuiſi fuêre, altera Henricum Lotharij generum, Saxoniæ & Bauariæ principem, altera Conradum Sueuum, Henrici Cæſaris ſororium deſtinabat ſucceſſorem. Hæc eadem non expectato comitiorum die, qui indictus de more fuerat, Confluentiam ſe cum nonnullis Electoribus contulit, ibiq; Conradum nominauit Cæſarem, & mox in loco ſolito coronam capiti eius induit. Miſſiq; continuò in Boiemiam qui Sobieslaum verbis Conradi rogarent, vt nominationi, coronationiq; ſubſcriberet, relaturum illum perliberalem gratiam, vel modio olim remetiendam. Subſcribit promptè ille, ac inuicem magnifica de ſe pollicetur, præcipuè aduerſus [g] Henricum nimis impotentem, & propter nimias opes inſolentem. Ab hoc Saxones animis & armis ſtabant, damnantes aduerſariorum ſuffragia, quaſi fraudulenta & ſubrepticia, quibus alieno in loco & tẽpore ſuffragati Conrado fuerint. Ita vt Conradus neceſſe habuerit armis viciſſim cauſam ſuã propugnare. Denuo igitur Subieslaum precibus fatigat, vt honorẽ ſuum & dignitatẽ cuius approbator fuerit, adiutor quoq; illius retinendi fieret. Scribitur properè à Sobieſlao miles, & per Miſniam in fines Saxoniæ deducitur, quã iam Conradus duobus exercitibus diuerſis vagatus locis, vaſtare cœptabat. Idẽ faciebat Sobieſlaus cum ſuo tertio exercitu. Saxones trifariam diſtracti, atq; per hæc incerti, cuinam parti magis conduceret occurrere: vnis enim caſtris omnes immixti erant, in quibus ne à tot hoſtibus opprimerentur, ad vrbes & arces munitas ſe referunt, indeq; poſt longam deliberationem, legatos communi conſenſu ad Conradum mittunt, veniam rebellionis deprecantes, ipſumq; [h] Henricum in poteſtate eius futurum, cum inſignibus, quæ regalia vocant, apud ipſum à Lothario depoſita promittentes. Difficilimè hæc conditio à Conrado eſt accepta, qui totam ſtatim cum Henrico Saxoniam ſuæ ditioni adiungere cupiebat, ſed inſtantibus alijs principibus, conuentum omnibus celerem Bambergam decernit [i] Ad quem cum veniſſet Henricus, in conſpectum Conradi non eſt admiſſus, ſed paulò poſt cum omnibus bonis, quæ ſe à mari Saxonico, vſq; ad mare Adriaticum poſſidere iactabat, fuit proſcriptus. Hic eſt ludus fortunæ, quæ magnos quoq; & præpotentes principes pro pila habet, qua datatim inter mortales ludit, nunc dando, nunc iactando, nunc mox data eripiendo. Venerant iſtec etiam Sobieslao tunc in mentem, qua re veritus, ne alius poſt obitum ſuum quàm vellet, principatum acciperet, Vladislaum fratris ſui Vladislai filium, ſecum ad Conradum, magna ſibi ſpondentem adduxit. Nullum inquiens, Cæſar beneficium in præſentia maius dare mihi potes, quàm ſi me, adhuc ſuperſtite, Vladislaũ hunc ex fratre meo nepotem, mihi ſucceſſorẽ declaraueris, quod vt facias, non minus tua, quàm mea intereſſe arbitror. olim namq; hac diſciplina à me imbutus eſt, vt Cæſari quę ſua ſunt libenter reddat & mihi quæ mea ſunt, quoad vixero, ne detrahat. Conradus cognita Sobieslai tam amica erga ſe voluntate, ſic talem animum amplexus, ſic exoſculatus eſt, vt contentus nõ fuerit votum eius ratum firmumq; habere, ſed quo teſtatior omnibus, atq; illuſtrior gratia ſua in Boiemos fieret, ſororẽ inſuper ſuam Gertrudim Vladislao coniugẽ dedit, tantoq; beneficio præter ſpem auctos, cum maxima lætitia à ſe domũ ad penates remiſit, Sobieslao poſthac non diu ſuperſtite. Nam cum in arcem quandam ſuam iuxta Hradeciũ oppidum ſitam, grauedine & deſtillationibus laborans ſecedit, ibiq; controuerſiam inter Henricum Olomucenſem præſulem, & Vratislaum Brunnenſem Marchionem,

Anno 1138. 8. Decemb.

Luther vel Lotaria Cæſarea.

Conradus Friderici Ducis Sueuiæ F. Cæſar deſignatus Confluentiam. Anno 1139.

Sobieslaus pro Conrado Cæſ. exercitum ducit in Saxoniã.

Saxones Cõrado ſupplices.

Vladislaus Vladislai F. ſucceſſor Sobieslao à Cæſare inſtituitur, data illi ſorore Gertrude coniuge.

Definita lis inter Epiſcopum & Marchionẽ de vico Blãſco.

de vico, cui Blanſco nomen, componit, vicumq́: præſuli adiudicat, in quo ille mox ædem diuo Martino ſuſcitat. Augeſcente capitis, corporisq́; imbecillitate, Pragam ſe deportari, Henricumq́; conſequi iubet. Quo ſimul cum vxore Adelheida, & tribus filiolis Sobieslao, Vdalrico, Venceslao præſentibus, Vladislaum his paucis admonet, vt recordaretur, quod ſuum erga illum ſtudiũ, quæ indulgentia, qui amor fuerit, talis nimirum, vt maior ne à parente quidem in filium vnicum proficiſci potuerit, qualis is fuit, quo ipſe viuus adhuc, ſanusq́; illum in conſortium imperij in Boiemos admiſerit, iunioremq́; ſenioribus etiam patruelibus antepoſuerit. Hac vtiq; ſpe, gratum ſperans eum futurum, gratiamq́; ſibi vxoriq́; ſuæ & liberis olim relaturum, idq́; porrò non ſperare modò, ſed planè confidere ita facturum eum eſſe, ideoq; magna cum fiducia ſe, in tutelam eius & fidem, vxoris liberorumq́; ſuorũ ſalutem, & dignignitatem committere, ac ultimum illi, cæterisq́; omnibus vale dicere. Quibus cubiculo digreſſis, iuxta diui Iacobi præſcriptum, conuocat Presbyteros, qui ſuper ſe orent, ſeq́; vngant oleo Domini, & in templo Vicegrandenſi, proximè patris ſepulchrum condant, Principem tam pace, quàm bello in paucis clariſſimum.

Succeſſori Vdislao tutelam liberorũ mandat.

[a] *Moleſtè ferens Boleslaus Polonus Boriuorij circumſcriptionẽ, motusq́; Sobieslai fratris exulis precibus, cum Henricus Cæſar Romam coronatum profectus eſſet in Boemos ducit exercitum. Promiſsis autem legatis poſtulat à Vladislao dimiſsionem Boriuorij, & vt ſe arbitrum in conſtituendo principatu ſuſcipiat. Recuſat Vladislaus, & ad arcendam vim Boleslai ſeſe comparat. Itaq; deſperata pacificatione Polonus Bohomiæ oram eam, quæ cis Albim eſt, ferro & incendijs vaſtauit: Bohemũq́; ſua defendentẽ commiſſo ad Cidlinam amnem prælio, profligatum in fugam vertit, & mox cum magna præda & ſpolijs hoſtium propter anni tempus in Poloniam ſe recepit. Polonus ſcriptor.*

[b] *Sbigneum Spurium poſt multa in fratrem Boleslaum diſtortum commiſſa facinora alij morte multatum, alij luminibus priuatum ex conſilij ſententia aſſerunt.*

[c] *Colomannus pater Almum cum Bela filio luminibus priuauit, non Stephanus Colomanni F.*

[d] *Conradus & Fridericus patrueles Duces Sueuiæ & Franciæ orientalis bellum de Imperio Lothario mouerunt. Sopitum induſtria ſancti Bernardi abbatis Clareuallenſis.*

[e] *Bretislaus quis ſit: vel cuius Conradi nepos, fax conſpirationis vel caput, is excæcatus, quò nam ſit referendus in principum ſerie nec ex præcedentibus neq; ex ſequentibus colligi poteſt.*

[f] *Borichius matre Ruſſa Colomanno repudiata poſt repudium natus, genuinus Polonis cenſebatur Colomanni filius. Hunc Boleslaus (cuius ſororem Poloni dicunt Stephanum habuiſſe) reſtituere conabatur contra Belam cæcum Almi fratris Colomanni filium, ab Hungaris Regem conſtitutum.*

[g] *Henricus Superbus Saxoniæ & Bauariæ Dux, maritus Gertrudis, filiæ Lotharij, Imperij competitor.*

[h] *Imperialia inſignia à Socero Lothario accepta apud ſe retinuerat, gloriatus ſe neminem præter ſe ijs ornandum perpeſſurum.*

[i] *Proſcriptus eſt Henricus, Saxonia Alberto Vrſo Marchioni Brandenburgenſi, Bauaria verò Leopoldo Auſtrio vterino fratri tradita à Cæſare.*

HISTO-

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER DVODECIMVS.

Vladiſlaus modo princeps, pòſt Rex Boiemiæ ſecundus.

VLadislaus filius Vladiſlai, qui frater germanus Sobieſlai, naruq; maior erat, iuſtis Chiſtiano ritu patruo peractis, luctuq; poſito, ſolemnia principatus celebrat, & de more ſacramenrum fidei à ſubditis accipit, qui tamen non adeò frequentes conuenerant, nec alij eorum niſi tenuiores ac minùs potentes. Vnde ſuſpicio mox orta, eſſe aliquos, qui nouandis rebus ſtuderent. Cum interim Vladiſlao clam ſignificatur: Primores à Conrado Marchione corruptos, cœtus inire, conſiliaq; illos cum eodem Conrado miſcere, vt Vladiſlaum tanquam ætate minorem, ac Cæſaris potiùs, quàm Boiemorum principem, quando non in Boiemia, ſed in curia Cæſaris princeps ſit creatus, throno deijciant, & in locũ eius Conradum ſubſtituant.

Aduerſantem habet Conradũ Marchionẽ Leopoldi F.

Territus ijs Vladiſlaus coniurationem[a] Henrico patefacit, & quidnam ſibi faciendum ſuadeat, conſilium promere iubet. Atq; ille cenſet, diſſimulandam magis, quàm inuulgandam eſſe coniurationem, priuſquam aduerſus illã ſe armatis circumuallauerit. Omnia enim iſta, quæ nunc cunctando, ſecretoq; conſultando agerent cõiurati, miſſa habituros, vbi intellexerint coniurationem innotuiſſe, & apertè ad arma ituros, feſtinaturoſq;, vt imparatũ opprimant aduerſarium. De ſententia igitur Henrici vocantur Tribuni & Centuriones fideliores, daturq; illis ſtipendium, vt ſigna, armaq;, & milites comparent, quantò poſſunt maturius, ſecretiusq;.

Detecta coniuratio clam habetur.

Scribuntur item mox literę ad præfectos Gorlicij & Budiſſinæ, aliarumq; in Luſatia vrbium, vt certũ equitũ numerum conducant. Theobaldus aũt Principis fratri arci Vicegrandenſi, & alter frater Henricus, cũ præſidio vrbi Pragæ præeſſe iuſſus: ipſe Vladiſlaus exercitũ ducere inſtituit. Non latuerunt hæc cõiuraros ad omnia ſemper intentos: cæterùm morã ijs Conradus puſillam exhibuit, dum expectat à Bela Rege affine ſuo ſubſidiũ leuioris armaturæ equitũ. Quo adepto, Pragam properat, vt ſuum agmen cum conſciorum copijs cõiungat.

Bellũ ciuile & quidem parricidale.

Huic Vladiſlaus ad montem, quẽ Boiemi Sublimen cognominant, occurrit, infeſtus infeſto, & vtroq; ad pugnam animato, eoq; acrius inter eos pertinaciusq; prælium fuit, quòd longiùs, quàm in tres horas extraxerant. Iacebant vtrinq; frequentia cadauera, ac iam Smilo, Beno, & alia coniuratorũ capita ceciderant, adhuc tamẽ de certamine non multũ remittebant. inter ſuos videlicet, ſibiq; inuicem notos res agebatur, apud quos æmulatio, audacia, indignatio acriores ſtimulos ad peruicaciam retinendam, continuandamq; habere ſolent: latitudine poſtremò, magis quàm voluntate ita diſceſſum eſt, vt Conradus ſuperior eſſe videretur. Nam campum obtinuit, Vladiſlao ſe intra mœnia recipiente.

Conradus victor.

Vaſtat inde foris idem Cõradus agros, ac interim pro ſupplemento militũ ad Otthonem fratrem ſuum in Morauiam, alios in Hungariam ad Belam mittit. Cogitat ſimilia Vladiſlaus, de ſupplendis augendiſq; viribus, atq; vbi domi, vnde numerus integraſceret, nihil excogitare poteſt, paucis comitatus, & inter illos Henrico præſule, vadit ad Conradum Cæſarem opem imploraturus.

Vladiſlaus ad Cæſaris opem confugit.

Ad Vladiſlai diſceſſum, omiſſa populatione agrorum Conradus, Pragam propius accedit, colluſtrans loca omnia, ſi qua aditus ad arcem Vicegradenſem, vel ad vrbem maiorem pateret.

Conradus Pragam obſidet.

Vbi occluſa cuncta videt, arcem alterã minori Pragæ imminentem obſidet, crebris ſtationibus diſpoſitis, quæ à cõmeatu obſeſſos prohiberent. Inter hæc rumor de aduentu Cæſaris, deq; ingentibus eius copijs increbreſcere, cui ille tamen non prius fidem habuit,

quàm certi homines,eius rei cauſa exploratum ab eo miſſi, referrent, verum
eſſe rumorem. Hinc ex ira, velut in furorem verſus, impiam atq; ſacrilegam

Cæſar in Bohemiam.

mentem ad incendenda & ſpolianda arcis templa concitat, telaq; depromit,
quę flammã incluſam alunt,quã tandem arcu excuſſa, vibrataq; euomũt,vbi
tectis adhęſerint,quę ſcandulis intecta ſunt,qualia tunc vtriuſq; templi erant,
tam ad diuum Vitum,quàm Georgium.In hoc flamminicę mulieres,in tantã

Conradus templa ſuccendit.

ab igne conſternationẽ venerunt,vt ſui quoq;, nedum rerũ aliarũ,oblitę pro-
iectis flammeis & velis, ne agnoſcerentur, ex arce profugerint ad montẽ Pe-
trinum arci proximũ, & inde ad ripam Vultauiæ in caſulam quandam,in qua
tantiſper delituerunt, dum Cæſar, expulſo Conrado, Pragam ingreſſus, & à
Gertrude ſorore honorificentiſſimè exceptus, cuncta in Boiemia pacata red-

Cæſar Vladiſlaum reſtituit.

deret ac tranquilla,Vladislao in ſuum locum ſtatumq; reſtituto. Qui eos ſta-
tim omnes, qui aliqua coniurationis ſuſpicione laborabant, magiſtratu
& honoribus exuit, aliis hac dignitate inueſtitis, qui fidem integram ſal-
uamq; retinuerunt. Et quoniam Bela tunc viuere deſierat, tempeſtiuũ ratus,
pœnas à ſedicioſo patruele perſequi Morauiam ad oppugnandum Znoymæ
Conradum iter maturat. Verùm ille diffiſus mœnibus poſſe in illis reſiſti, ar-

Vindictam molitur Vladiſlaus cõtra Conradum.

ces munitas percurſat, hincq; & inde volitans,Vladislai vires eludebat,magis
quàm retundebat, quanquam magno colonorum ſuorum detrimento, quo-
rum agros ad omnia loca,ad quæ confugiebat,milites ſubſequentes depræda
bantur.Conſultiùs Ottho & Vratislaus egere, qui Henrico præſule vſi depre-
catore, gratiæq; conciliatore, ab iniuria & maleficio illæſi permanſerunt. In-
termiſſa dein rerum aliarum cura,Vladislaus ad inſtauranda ſacra ædificia,fœ
dè nuper à Conrado Pragæ deuſta, animum intendit,largè ſuppeditans ope-
ræ precium, vt lautiora quàm prius erant, illa reſurgerent: nouumq; mox

Diruta à Conrado templa reſtaurat, & Syon monaſteriũ condit.

Cœnobium in deflexu montis Petrini ex mulctaticio ære, quo nonnulli con-
iuratorum mulctati ſunt, ædificandum curauit, vocabulo ei indito Montis
Syon, propter quandam ſimilitudinem ſitus, cum monte illo qui in orien-
te Syon appellatur, ad quem prope accedere iſtum, Henricus præſul qui vi-
derat, dicebat: Hodie Strahouiam vocant. Cœnobitæ à principio ſtatim ex

Præmonſtratenſis religio.

Strahouia.

ſodalitio Præmonſtratenſium deducti,cuius author Præmonſtratus quidam,
religione celebris, vitaq; & habitu candidus fuiſſe fertur: eiuſq; exemplo
multi tunc candidam veſtem cum moribus candidis induebant: in qua &
Henricus, quanquam præſul, conſpici, cultumq; huiuſce religionis imitari
ſtuduit.Imò aliquamdiu Strahouienſe cœnobium,velut ſeminarium Epiſco-
porum Olomucenſium erat, vnde in Morauia Epiſcopi plantabantur. Ea-

Gertrudis Doxanum monaſterium cõdit.

dem porrò pietate Gertrudis erga muliebrem ſexum, qua maritus ſuus in
viros, admonita fuit, vt & ipſa monumentum virginibus relinqueret, quod
candidatas ex amictu commonefaceret, vt puram caſtamq; vitam cum ſan-
ctis precibus Deo perpetuò exhiberent. Locus Doxanum appellatum, cœ-
nobiumq; ibi benè dotatum, ne per egeſtatem ad malas artes indotatæ puel
læ adigerentur.Iam hoc etiam,ſecundum religionis curam, pulchrum & lau

Rex magiſtratus emendat.

Clerus examinatus à præſulibus.

Ottho XIII. Epiſcopus Pragenſis.

de dignum Vladislai inſtitutum,quo multas cauſas,auaritia, fraudeq;,iniuria
iudicum, vel magiſtratuum, aut comperendinatas,aut iniuſtè damnatas ad
cognitionem ſuam reuocabat, iuſq; ex æquo partibus, ac maturè iuſticiam
cuiq; ſuam adminiſtrabat. Laborabant idem, quod ipſe princeps, ambo Præ-
ſules, Ottho Pragenſis in Boiemia, & Henricus Olomucenſis in Morauia,
vt leges ſacerdotibus dictas, & ab illis per ſummam vitæ licentiam atque
libidinem neglectas, ad ſuum ſtatum reducerent. Ad hunc namque mo-
dum viuebant, vt ægre aliquem, præſertim inter paganos, ſacerdotes inue-
niſſes, qui ſe lupa, concubinaq; infamem cum inceſtis liberis non facce-
rèt, Dominis pleriſq;, quorum in pagis ſacerdotia gentilitia erant, lenocinio
eiuſmodi

eiuſmodi ſupparaſſitantibus potiùs,quàm ab illo coercentibus,dum vtilitatē ſuam ante publicam honoſtatem habent. Igitur cum nulla domi remedia apparerent, quæ hanc luem tollere aut leuare poſſent, Henricus vltrò ſe offert, Romam iturum ad paſtorem & curatorem animarum ſacerdotum. In procinctu erat vt abiret,cum eum quidā à Conrado ſubmiſſi adeunt, multis orantes verbis,ne ſe in tam longinquam peregrinationē daret, priuſquam diſiunctos improbitate hominum Vladislaum,& ipſum Conradum fœdere rurſum priſtinę beneuolentię coniungat:neminem enim hominum exiſtere,qui id commodiùs præſtare perficereq́; valeat,quando alias nullus tanta gratia,& authoritate apud Vladislaum polleat Henricus ſyncerè iſta dici exiſtimans,candidè etiam reſpondet: Cur hoc inquiens, quod petitur,Conrado non gratificer,etiamſi longiùs de via mihi deflectendum videam? Pergenti in Boiemiam ad Vladislaum, aſſequitur eum ipſemet Conradus haud procul à Lythomislio, ad villam quæ de menſa, ditioneq́; Epiſcopi erat. Vocat hoſpitem ad cœnam Henricus, neſcius lupum veniſſe, qui ſe agnum vellere aureo ſpoliaret, quod pro viaticulo corraſum fuit. Nam mane tandem inſidiæ patuerunt, quas viator quidam obuius, agnito Epiſcopo, indicauit dicens, Saltum proximum ab equitibus eſſe obſeſſum,alicui omnino inſidiantibus,ſe circiter duodecim illorum vidiſſe intentos ad incurſandū. Iubet protinus Henricus retrocedere ſuos. At Conradus ſubitò exiliens à tergo inſtat, & quemcunq; comprehendit,ſternit. Conſiſtunt cæteri,& ſe ad defendendum conuertunt. Ibi Henricus ſpacium elabendi nactus, ſe intra ſyluā abſcondit ſolus ſine vllo comite, ipſo etiam equo à ſe extruſo,delituitq́; eodem loco totum illum diem ac noctem inſequentē. Poſtero die à Colono lignatum profecto repertus, plauſtroq́; ruſtico impoſitus, Lythomislium eſt deuectus, paucis ex ſuis incolumibus inuentis: cæterùm pecunijs rebusq; ſuis omnibus amiſſis. Actum & de vita erat, ſi poteſtas aſſequendi eius Conrado data fuiſſet, tam is agreſti odio aduerſus Prę́ſulem & affinem ſuum laborabat,nulla cauſa alia,niſi quòd Vladislai principis ſui partes conſtanter fouebat. Celeriter huius tam acerbæ iniuriæ nuncius ad Vladislaū perlatus eſt, atq; is ſine vlla mora ex aula ſua equites mittit, qui ad ſe Pragam Henricum deducant,vt communem hanc ſibi cum ipſo iniuriam,communi conſilio vlciſcendam capiat. Sed Henricus remiſſa in præſens omni vltione,nouo rurſus viatico,nouisq́; comitibus ſe inſtruit,ac cœptū Romam iter ad Eugenium Romanum Pontificem continuat,qui audita querela Henrici, legationem de ſententia patrum decernit, nominato ſtatim legato Guidone, qui vnà cum Henrico in Boiemiam iret,ad explorandam, puniendamq́; tum improborum ſacerdotum vitam, tum atrocem ipſius iniuriam. Legatus Pragam veniens,cum ad omnia,in quę agenda incubuerat Vladislaū ſibi adiutorem aſciſceret,facilè eius auxilio conſecutus eſt,vt citati ordine ſacerdotes, corā adeſſe, rationemq́; vitæ ſuæ reddere cogerentur. Dein pro nequitiæ licentia,alij exilio,alij carcere puniti, nōnullis interdicta ſacrorum adminiſtratio fuit. Ipſe verò Conradus pro contumacia ſua,& crimine,diris Pontificijs eſt proſciſſus,quas cum nihili penderet, imò prætérea Legato inſultaret,quaſi execratio eius,non ſolùm de ſpolijs Henrici nihil ſibi detraxerit, ſed inſuper orexim accenderit ad deuorandas etiā Legati fortunas,ſi quas præda dignas ſecum habeat Ergo ad ſedandam Conradi tam rabidam latrocinandi eſuritionem,Vladislaus pro verborum anathemate,vim armorum iterum ad Znoymæ mœnia ei obtrudit, ſed aliquanto acriore quàm nuper, ſtudio capiendę vrbis imminens. Nam vt militē quoq; ad perſeuerantiā obſidionis confirmaret,pro concione prædæ militū vrbem futuram pronunciauit,ſi per vim capta foret. Hoc terrore ciues perculſi, quorū cuſtodiæ porta qua ad Auſtriā reſpicit cōmiſſa fuit,ſignū deditionis ex muro oſtendunt,portamq́;,recepti in

Olomucenſis auctoritatem Pontificiam ad reformandum clerum petit.

Romam profecturus Epiſcopus detinetur. Conradum Vladislao conciliaturus.

Spoliatur Epiſcopus à Conradi Satellitibus.

Elabitur Epiſcopus.

Vladislaus honeſto Comitatu Epiſcopum deduci iubet.

Eugenius Papa III. Anno 1145.

Guido legatus Pontificus cenſurā agit in ſacerdotes.

Excommunicatur Cōradus. Idque ille flocci pendit.

Znoymæ à Vladislao obſidetur Conradus.

fidem, aperiunt. Reſtabat arx vrbi contigua, atq; loco æquo planoq́; ab vrbe, modica intercedente foſſa, ſepoſita. Iuſſus miles fimo, rudere, lignis, atq; alijs rebus obuijs foſſam complere, muroq́; ſcalas admouere, prætetquam irrito

Vrbs capta ex arce elabitur Conradus.

vitæ etiam multorum aduerſo labore. Aderat namq; præſens Conradus, voceq́; ſua commilitones ad fortiter tuendam arcem incitabat. At vbi tandem faces & tela ignita eſſent ingeſta, arxq́; tota fumo & flamma permixta arderet, Conradus per interiorem arcis, ſeclusioremq́; portulam elapſus, victori de arce quoq; ceſſit. Henricus interim præſul cœnobium Lythomiſlij à ſe in periculo votum, quali forma ſe in oriente vidiſſe meminerat, ędificare pergit,

Mons Oliueti Cœnobium Lübomyslij.

vocatq́; illud rurſus ex ſimilitudine ſitus, Montem Olueti, Vladiſlao non ſolùm factum eius approbante, ſed etiam de ſuo largiente agros & pagos, vnde Cœnobitis Deo conſecratis, vitæ neceſſatia largè ſuppeditarentur. Vago tunc errabundoq́; per Auſtriam & Bauariam Conrado, quoad perſuaſione quotundam ad Cæſarē Conradum perfugeret, ſymbolum crúcis militibus tunc per Germanias diſtribuentem, quos ſecum in [b]expeditionem Hieroſolymitanam ducere ſtatuerat: ad illam cum alijs obeundam, cum ſibi promptam volun-

Conradus nomen dat ſacræ militiæ.

tatem Conradus adeſſe, ſed ei voluntati difficultatē afferre, præſentem ſuam egeſtatem diceret, rogaretq́; Cæſarem, vt ille primùm veterem ſui offenſionem ex memoria deponeret, deinde authoritate ſua, vt hanc quoq; recentem diſſenſionem, quæ inter ipſum & Vladislaum interceſſit, placandam ſuſciperet, quando ipſe culpam ſua ſtulticia contractam, expiare per tam longinquā militiam paratus ſit, faciliùs à Cæſare in gratiam receptus, quàm ab Vladislao bonis reſtitutus eſt. Ad eam autē diem, nulla à Chriſtianis expeditio in orientem delectu, apparatu, copijs, ducibusq́; illuſtrior facta fuit. Inter duces Cæſar Conradus erat, & præterea Reges tres regnorum opulentiſſimorum, clariſſimorumq́;, Ludoulcus Galliæ, Alponſus Hiſpaniæ, Henricus Angliæ. Dein miles delectus ex vnā quāq; natione præcipuus, non è vulgarium ſolùm militum numero, verùm etiam nobiliſſimus quiſq; dignitate, genere, factisq́;, paſſim nomina in hanc militiā dabat, vltroq́; inſignia crucis induebat. Porrò copiæ terra mariq́; tantæ, tam terribiles, vt cum Xerſis terrore, quē aduentu ſuo Græcis olim obtulit, conferri potuerint, vtinamq́; ipſe quoq; exitus par non fuiſſet, quanquam diuerſa clade: quippe exercitus Xerſis virtute hoſtium cecidit: at iſti fraude & ſcelere [c] Manuelis Conſtantinopolitani Cæſaris proſtrati ſunt, dum perfido Græculo credunt, promittenti ſe commeatum illis abundè ſubmiſſurū, ſi traiecto Boſphoro, ad obſidendum Iconium diuertiſſent. Commeatu deficientibus (vide ſummum ſcelus) farinam gypſo immixtam in caſtra mittebat, ex qua panis factus, tantam hominum ſtragem ædidit, vt vix decimo milite ſuperſtite, retro in Thraciam Cæſar inglorius redierit. Gloriari videlicet in crucem Domini, non autem in brachio ſuo oportuit, vt olim feciſſe Conſtantinum legimus, qui primus inter Cæſares ſignum crucis ad militaria vexilla, quæ Cæſarē præcedebant, tranſtulit: hac pietate ductus, vt milites ſymbolo crucis admoniti, Crucifixum, alienis dijs relictis, adorarent, & illo, tanquam in quo ſolo fortitudo abſcondita eſſet, victotiam aduerſus impios ho-

Taxantur milites noſtri ſeculi:

ſtes ſperarent. At noſtrates milites, raró aliâs maiorem impietatem, quàm ſub oſtentatione crucis oſtendere ſolent, non minùs Chriſtianos quàcunq; incedunt, quàm Aethnicos, infortunio mulctantes: ergo etiā operæ digna premia plerumq́; refetūt. [d]Cęſare in regreſſu Poloniam pertranſeunte, vt Vladiſlaum Polonię principem, à frattibus ſuis regnum proturbatum in locum quē

Anno 1149. Ab hoc omnes Sileſiæ principes prodiêre.

amiſit reponeret, occurrit ei Vladislaus cum Boiemorum copijs auxiliarijs, quarum ſtudium, Chriſtina Vladislai Poloni coniunx, quæ pariter vt Vladiſlai Boiemi vxor, de domo Cæſaris etat, ſe marito ſuo adiunxit. Boleslaus Criſpus, qui principatum inuaſerat, poſtquam imparem ſe agnouit, vt cum duo-

bus

bus exercitibus acie decerneret,nullum certum locum caſtris capere,ſed huc illucq; cum expeditis equitum turmis,haud tamen longè ab hoſtibus,volitare,vt pabulatores anteuerteret,commeatuq; illos fraudaret,non omiſſa interim actione,qua cum Cæſare per internuncios agebat, de reconcilianda cum fratre gratia. Volebat Cæſar,vt ante omnia ſpollatus in integrum teſtitueretnr:at Boleslaus ei nonnullas arces in Sleſia poſſidendas,donec de controuerſia in conuentu omnium In regno Poloniæ ordinum decideretur, obtrudebat. Atq; hæc conditio vt præualeret, tædium longioris militiæ in cauſa fuit, cuius Germanos memoria prioris famis iamdudum tædebat. Sed nec In conuentu tranſigi negocium potuit, non tam Vladislao, quàm Chriſtina vxore, apud Polonos implacabili odio laborante propter faſtidium eius gentis, quā ſic faſtidioſè deſpiciebat,vt ne miniſterio quidem vllo in aula ſua Germanis referta, dignos duceret, ſed abigendos eos ab illa curaret, quaſi agreſtes,inconcinnosq;,& haris potiùs ob ſordes,vti dicebat, quàm aulis aptiores. Quo minus tamen rurſus expeditio in Poloniam inſtanrata fuerit, nihil aliud, quàm obitns Conradi Cæſaris immaturus illam interpellauit. Exceſſit paulò poſt Gettrudis eiuſdem Conradi ſoror,Vladislai coniunx,& ad cœnobium Doxanum à ſe ædificatum elata eſt. Atq; vt mœror ſuccederet mœrori, eodem anno Ottho Pragenſis, & Henricus Olomucenſis præſules è vita migrauêre. Illi Daniel è familia procerum à Lyppa, huic Ioannes ſuffectus, hanc ipſam religionem,quam Henricus profeſſus, & à ſacris eius perpetuus. Cæſarem porrò Germani Fridericum, Conradi ex Friderico fratre nepotem, cui Aenobarbo cognomen, quoniam barba rutila conſpicuus eſſet, in comitijs Ftancfordiæ habitis, declararunt, Vladislao inter ptimos Electores el ſuffragante,tanquam affini ſuo, & præterea tanta amicitia & familiaritate conlunćto, vt prima in Italiam (coronæ imperialis capiendæ gratia, qua ab Adriano Pontifice Romano donatus eſt) profectione, vicarium eum Impetij in Germania reliquerit, rediensq; teſtimonium ei bene adminiſtratæ prouinciæ prolixè perhibuetit. Mox vocatum ad nuptias,quas cum Beatrice ex Burgundia adducta celebraturus erat, hunc ei dein honorem vltrò habuit, vt eum auito more, poſt tam longum interregnum, Boiemiæ Regem coronaret, data in marrimonium viduo filia Lantgrauij principis, cui Iudith nomen erat. Quare vt viciſſim gratus Vladislaus appareret, ſocium belli, quod Cæſar aduerſus Mediolanenſes geſturum ſe denunciauit,ſe exhibet. Offenderant tnnc vehementer Cæſarem Mediolanenſes, dum per Inſubriam eunti, Dertonam velut obicem opponunt,vt progreſſum in Italiam longiorem impediant. Sed Cæſar Dertona obſeſſa, & vi tandem capta, iter magnis vijs Romam continuauit. Ibi rurſus Mediolanenſes tumultum in Vrbe excitant,Romanosq; ad arma conciunt, qui ſolennia dyademati imponendo peragi non ſinant. Facta cædes vtrinq;, Cæſare victore, non tamen victoria iſta contento, ſed omni præterea ſtudio ad id incumbente, ut ab ipſis quoq; periculi & cædis authoribus debitas pœnas repeteret. Id demum magni intereſſe, ad conſeruandam imperij dignitatem inquiens, ſi impunè illam nullus tentare, nedum lædere audeat: comprobantibus dictum Germaniæ principibus,& [c] Rege quoq; Daniæ cum illis in commilitium conſentiente. Vladislaus non ita æquos ſibi domi aſſenſores reperit, pleriſq; non minori iracundia quàm inuidia frementibus, quòd princeps de paucorum conſilio res atduas & publicas,vbi ſibi placeret, tractandas, conficiendasq; ſuſciperet. Non eſſe priuati conſilij, principem matrimonia foris inire,regium dyadema capeſſere,externis bellis ſubſcribere. Iis permotus Vladislaus, concilium Pragam indicit, & in illo cum ordinibus expoſtulat, quòd tam faciles aures calumniatoribus præbeant. Quid enim aliud, qnàm meram eſſe calumniam, capere ma-

Reſtitutionem Vladislai fruſtra vrget Cæſar.

Faſtus Chriſtinæ.

Anno 1152.

Gertrudis coniunx Vladislai moritur, et frater Cæſar.

Daniel Lyppanus 14. Epiſcopus Pragenſis.

Fridericus Barbaroſſa Cæſ. deſig.

Vicarius Imperatoris Vladislaus.

Adrianus Papa IIII.

Beatrix Reginaldi comitis Veſontionis in Burgundia filia. Nuptiæ Ratisbonæ celebratæ.

Bellum Cæſaris aduerſus Mediolanenſes.

Vladislaus Rex Boemiæ coronatur à Friderico Cæſare Anno 1158. data coniuge Iudith. Lantgrauij filia.

Obtrectatores experiuur Rex Vladiſlaus quorum calumnijs reſpondet.

ledico dente, quæ nulla ſatis queas voce pro dignitate laudare, qualia ſunt, Regium decus in regnum rurſus inuectum,& illuſtres multorum principum affinitate nuptiæ, in quibus acquirendis conciliandiſq́, iure vtiq; ſuo, ſe primas in deliberando partes debuiſſe obtinere: dein vnius Cæſaris ea in re iudicium pluris ſe facere, quàm innumeræ multitudinis. Quòd verò ſine publico conſilio auxilia eidem Cæſari obtulerit,in cauſa partim ingenuum metum fuiſſe, veritum ne ſi cæteris nouo honore prælatus, qui ſe præſente ſubſidia promptè pollicebantur, ipſe vltimus in eo officio exhibendo appareret, tum ignauiæ, tum ingratitudinis damnaretur: partim etiam laudis & gloriæ ex rebus bellicis aſſequendæ, magis tunc memorem fuiſſe, quàm legum domeſticarum. Nulli tamen per hæc neceſſitatem militandi impoſitam, maneant licet domi reſides, maneant item ſenes, modò ne obſtrepant ijs, qui claſſicum vel externum & longinquum audire geſtiunt. Annuente concioni principis Daniele præſule,& Geruaſio Vicegradi præpoſito, ac tunc magiſtratu inſigni, quem Cancellarium vocant, pudor chlamydatos purpuratosq́; militiam detrectandi ſubijt, quam adeò promptè rogati aſſumpſerant.

Vladiſlaus in Italiam.

Veronenſes ſe dedunt.

Paululum Vladislaus iter anteuertit, priusq́; ſuperatis Alpibus Veronam,quàm Cæſar venit. Ciues Veronenſes, vbi colonos ſuos in agris à Boiemis deprædari cognoſcunt, mittunt qui Vladislaum doceant, ſe cum ipſis agris in fide & poteſtate eſſe Cæſaris, eoq́; tutela magis dignos quàm vlla iniuria. Cæterùm ſi populari, prædasq́; agere libeat, Brixiam illi eſſe deflectendum, ciuitatem Cæſari perinde atque Mediolanum rebellem, Vladiſlaus acceptis deductoribus, Brixiam populabundus proficiſcitur, admirantibus primùm ciuibus, quòd ab ignoto ſibi hoſte, per abſentiam Cæſaris nimis audacter vaſtarentur: mox eruptionem in illum facientibus, ſed ferocius quàm conſtantius, ſemel videlicet iterumq́; ad primum ſtatim impetum intra mœnia repulſi.

Brixianos adoritur.

Aduentabat interim Cæſar validiſſimis Germanorum ſtipatus copijs, rectaq́; viam Brixiam verſus dirigebat. Ibi Ottho Cardinalis mœnibus cum alijs incluſus, facta vtrinque æſtimatione virium ex duplici pugna, in quarum vtraque Boiemi ſuperiores euaſerant,commodiſſimum eſſe ſtatuit, ante Cæſaris præſentiam, muris adhuc ædificijs integris, de pace cũ Vladislao Rege per Danielem Pragenſem præſulem agere.

Ottho Cardinalis Brixianos ad deditionem hortatur.

Legatos Daniel, qui ad ſe venerant,ad Rgem adducit, pollicentes deditionem ſe Cæſari, imperataq́; facturos, ſi æqua & tolerabilia imperarentur. Rex datis inducijs, ſe pacis deprecatorem apud Cæſarem futurum æquiſſimum ſpondet, accipitq́; interea cum exercitu ſuo à ciuibus gratuitum commeatum. Vix fides à Cæſare nuncio habita, nuncianti tam paruo negocio Brixiam ad officium eſſe redactam.

Brixia recepta.

Ergo nihil aliud imperatum, niſi vt nobiliſſimus quiſque ciuium ad obſidendum Mediolanum Cæſarem comitaretur, quo minus reliqua multitudo domi remanens nouandis rebus ſtuderet.Inde ad Abduam flumen,aquis tunc ex ſolutis niuibus ſupra ripas reſtagnantem,& pontem à Mediolanenſibus interruptum oſtentantem, ventum: caſtraq́; in loco ponti vicino poſita, vt decreſcentibus aquis, quàm primum fieri poſſet, ille reficeretur.

Abdua traiectus.

Longior hæc mora viſa eſt,quàm vt illam diutius ſuſtinendam putaret. Odolenus impiger iuuenis, patreq́; in Boiemia nobili prognatus, cui ex vico,quẽ poſſidebat Chyſſio cognomen erat. is tentorium ſuum ingreſſus, repertoq́; ibi Bernardo Lubnenſi contubernali ſuo,ipſum talibus compellat: Quàm diu hic per ocium ignauiſſimũ reſidebimus? quaſi ſedendo aut iacendo dormiendoq́; inuenire vada queamus? Quin ſi quid animi nobis generoſi ineſt, equos potius inſcendimus,& per innia, peruiaq́; fluuiũ iſtum traijcimus, gloriamq́; nobis immortalem comparamus. Ad hæc Bernardus, Ecce me tibi, inquit, promptum,paratumq́;,duc quò vis,ducem comes ſequar, quocumq́; locorũ

duxeris

duxeris. Ille oram ripę legens, vbi tandem aquas latiùs diffuſas, & in illis algam fluuiatilem in longum ſupernatantem conſpicit, aut hic vadoſus, inquit, erit amnis, aut nullo alio in loco: & cum hoc dicto aquas vterq; ingreditur ſatis vadoſas ad medium fluminis alueũ, vlterius nare aliquantiſper ambos oportuit, natatu ſic commodo, vt per eandem rurſus viam retrò ſatis commodè renatarent, bonum lætumq; Regi ſuo nuncium afferentes, poſſe tranſiri flumen vel à pedite, ſi ad ſuſtinendum eius impetum, vno duntaxat in loco æqui tes oppoſiti fuerint. Seorſum à Cæſare ſua Rex caſtra longiore interuallo metatus erat, vt Boiemis cum Germanis rixandi occaſionem eriperet, eoq; faciliùs Cæſarem, exercitumq; eius de tranſitu fluminis celauit, adeò, vt cum præter expectationem omnium in altera ripa viſus eſſet, ſpeciem hoſtium in auxilium Mediolanenſium aduentantium præbuerit, per ſigna demum agnitus, quę in prælio tumultuario explicauerat, ab ijs concitato, qui in ſtationibus iuxta ripas, in hoc diſpoſiti ſtabant, vt Cæſarem prohiberent ne pontem reficere poſſet. Sed illi vt alacriter occurrerãt, ita turpiter mox fugerant deſertis omnibus ſtationibus. Nacti igitur liberũ ab hoſtibus tempus tam Boiemi, quàm Germani, à ſua vtriq; ripa, ad reparandum pontem ſummo ſtudio, laboreq; intenti erant, cum denuo Mediolanenſes, auctis multũ copijs, Boiemos inuadunt, prælioq; ad ſeſquihoram ancipiti, ſtabiliq; illos premunt, dein reſiſtere amplius nequeuntes, turbatis ordinibus rurſus per fugam diſſipantur. Multi in ipſa quoq; fuga cæſi, & plus quàm ſeptuaginta ciues nobiliores ex fuga retracti ſunt. Ita pons, nemine deinceps impedire auſo, abſolutus, & Cæſar ſine ſuo labore inſigni præda eſt potitus. Nam omnes illos captiuos Rex, muneris loco Cæſari repreſentauit. Laudum appropinquantibus, viginti fermè millium paſſuum à Mediolano diſtans oppidum, obuiam ſe effundunt Laudenſes, ore habituq; luctuoſo, ruinam oppidi nuper à Cæſare inſtaurati, fortunasq; ſuas à Mediolanenſibus direptas, propterea quòd arma cum defectoribus conſociare noluerint, lugentes deplorantesq;. Adſunt & Mediolanenſes Legati, haud multum diſpari habitu, pœnitentiam admiſſorum ſimulantes, veniamq; per omnia humana atq; diuina, nixi genibus deprecantes, ſeq; ad ſatisfactiones, & conditiones quaſcumq; ferret Cæſar, offerentes, tam ſubmiſsè, tamq; ſuppliciter, vt cum Rege Boiemiæ pleroſq; Germaniæ principes ad miſericordiam impetrandam flecterent. Exeuntibus de curia, vt mandatum erat legatis, aſſurgit Anshelmus Rauennæ Archiepiſcopus, qui ante alios Mediolanenſium mores exploratos habere putabatur, & ad Cæſarem conuerſus, Studioſè cauendum eſſe ait, ne verſipelles iſti & ſubdoli, per fictos & ſimulatos ſermones in aures tuas ſe inſinuent. Vetus enim ingenium, quale Polypus habere dicitur, Mediolanenſes obtinere, vt quoties metus adſit vrgeatq;, mutent in obſequia colorem, illo abſente euaneſcenteq;, protinus reuertantur ad mentem perfidam, & contumacem, rebellemq;: Proin ſi imperio tuo Cæſar, ſi Inſubriæ & Lombardiæ quieti bene conſultum velis, non molliter indulgenterq;, ſed in virga ferrea illos rexeris, vt aliquando intelligant, ſentiantq;, ſuperbiam illorum, & inſolentiam, maiores eſſe quàm fortitudinem. Eadem Papienſes Cremonenſeſq;, & cæteræ vicinæ ciuitates fremunt, rogantq; Cæſarem, vt officio ſungatur ſuo, in chamo & freno maxillas illorum conſtringendo, ne Cæſare abſente, appropinquare & mordere audeant imperio illius obedientes. Tum ille vſurpato tunc Cæſaribus more, Chyroteca manu detracta, & in medium proiecta, hoſtes imperij denuò Mediolanenſes declarat, iubetq; legatos eorum illa hora caſtris diſcedere. Erat in caſtris Eckebertus Comes, neceſſitudine propinqua cum Cæſare implicitus: hic dum non expectato profectionis ſigno, cum trecentis equitibus hoſtiles incurſat agros in inſidias præcipitatur, intempe-

Boemi Cæſare neſcio amnem traijciunt.

Pons ſtratus.

Rex Cæſari captiuos donat.

Laudenſes & Mediolanenſes legati ſupplici vultu illĩ pœnam expoſcũt, hi veniã.

Anshelmus Rauennæ Epiſcopus Mediolanenſib. aſper.

Hoſtes Imperij Mediolanenſes & rebelles declarantur.

Comes Eckbertus occiſus.

ſtiuasq; iuuenilis audaciæ luit penas,vnà cum præfecto Rauennatium,& ipſo ſatis iuuene,circumuentus interfectusq;. Vtrumq; proceritate corporis antecellebat,qui aulicis Eckeberti præfuit, pariterq; vt dominus ſplendidè armatus erat. Hunc eſſe ipſum Comitẽ victores exiſtimantes, incolumen Mediolanum pertrahunt,turbæq; aliquandiu illudendũ propinant,mox militibus verberandum obtrudunt, ac poſtremò carnifici membratim diſcerpendum tradunt. Tam indignum, tamq; atrox & immane Cæſariq; contumelioſum facinus,tanta indignatione, tantaq; vlſciſcendi libidine non ſolùm Cæſarem,ſed præterea cæteros quoq; Principes accendit, vt nihil aliud cuperent omnes, quàm vt omnium maximum viciſſim Mediolanenſibus dolorem inurerent. Itaq; nulla mora appropinquandi mœnibus illorum facta. Sicq; per viam inſtructi,cõpoſitiq; ibant, vt confligere cum hoſte, quocumq; in loco eſſet obuius,exoprarẽt. At ille mœnia nõ egrediebatur. Partiri igitur copias per ſeptẽ duces placuit, vt ſeptẽ vrbis portis totidem caſtra cum ſuis ducibus opponerentur. Prima Regi Boiemiæ attributa fuit. Altera Ludouico Rheni Palatino, imperijq; Electori. Tertia Rodolpho Coloniæ,& Anshelmo Rauennç Archiepiſcopis,Papiæq; & Cremonæ auxilijs. Ad quartam Henricus Saxoniç & Bauariæ princeps,cum vtriuſq; gentis hominibus eſt collocatus. Ad quintã Otthones duo Rhenani Principes, & milites ex Gallia, quam Ciſalpinam vocant,poſiti. Sextam autem Conradus Princeps Rotenburgenſis, cum Hugone Montiſferrati Marchione,adiunctis inſuper Veronæ & Brixiæ auxilijs,obtinuit. Septimam verò,quam Romanam appellant, Cæſar oppugnandam recepit. Ad hunc ferè modum,numerumq; pro multitudine ciuium, ſociorumq; & aliorum mercede conductorũ, ipſi Mediolanenſes ad ſingulas portas diſpoſitos, diſtributosq; habebant defenſores. Quibus omnibus præfuit Gualuaginus Angleriç Comes,vir tum genere,tum factis clarus. Cõfirmabat præterea fiduciam Romanus Pontifex,qui tametſi propalàm, neq; huius neq; alterius partis ſtudiũ præſeferret,occulto tamen conſilio Mediolanenſes iuuabat. Sic igitur,vt diximus, vrbe ſeptenis caſtris circumuallata, quies parumper fuit, dum Cæſar poſitis ante oculos mœnibus, in re præſenti melius de obſidione deliberat, & ciues in eruptionem intenti, nihil niſi oportunitatem inſiliendi expectant. Ea vbi adeſſe in caſtris Ludouici Palatini viſa eſt, in quibus remiſſius negligentiusq; cuſtodias obibat miles, arripit illam Statius ciuis Mediolanenſis, ſeq; porta diui Dioniſij, quam curabat,improuiſus in Germanos effundit. Iam totis penè caſtris illis victor Statius volitabat, cum aduerſi tandem caſus nuncius, ad Vladiſlaum proximè degentem venit. Qui nihil moratus, ſubſidio laboranti Ludouico accurrit, cæſoque ſua manu Statij ſignifero, ordines illius turbat, & cum plurium clade redire intra mœnia compellit. Tentauerunt mox alteram Mediolanenſes eruptionem aduerſus Henricum Saxonem, & dein tertiam contra Otthones, ſed non eo, quo prius ſucceſſu, Germanis cautioribus ex alieno periculo factis: interim tamen admirantibus, cum nullus in vrbe tam æditus locus appareret, vnde proſpectus in omnia ipſorum caſtra eſſet,vt nihilominus obſeſſi,nunquam niſi per occaſionem bene gerendæ rei erumperent. Cognito tandem ex captiuis, molem proximè ſtatiua Cæſaris erectam, vulgo arcum Romanum dictam, hanc illis proſpiciendi facultatem præbere: ſpeculatoresque ibi latere, qui certo ſigno ciuibus ad erumpendum dato, rurſum per tempus illos in tutum reuocarent. Ad eam molem illis intercipiendam Cæſar bis, & militem, & machinas admouit, vtroque conatu irrito, quoniam ciues, quo plus huic loco timebant, eo maiore vi eundem propugnabant. Quæ tamen res magis Cæſarem irritauit, quàm deterruit ab oppugnatione, quam tertiò hac ratione inijt. Iuſſit in ſingulis caſtris ad arma conclamari, tumultumq;

Crudelitas Mediolanenſium.

Obſidetur vndiq; Mediolanum ad ſingulas portas Duces diſpoſiti.

Gualuaginus Angleriæ Comes Dux Mediolanenſium. Alexander Papa III.

Statius ſternit Germanos: repellitur à Vladiſlao.

Arcus Romanus ſpeculæ vſum præbuit.

tumq́; inſignem concitari, vt metu ambigui periculi ciues diſtracti, ad mœnia totius vrbis potiùs, quàm ad vnam molem tuendam auerterentur. Quo facto potitur illa Cæſar, ſuorumq́; præſidio eandem firmat. Amiſſa ſpecula Mediolanenſes, tardiores ad excurſiones faciendas reddebantur, intus excubijs ſine vlla quiete intenti, ne qua hoſtis ad ipſos penetraret, qui dormientes cum ipſorum malo excitaret. Inter hæc tædio ocij, Fridericus Regis Vladiſlai filius, parentem orat, vt ſibi permiſſu eius, cum certo militum numero prodire liceat ad expugnandum caſtellum quoddam in quo vis magna frumenti ineſſet. Facta eundi poteſtate, iuuenis quo alacriore milite vteretur, prædam illi, ſi captum fuerit Caſtellum, diſtribuendam promittit omnem, ignarus multas puellas eiuſdem Caſtelli mœnibus eſſe incluſas, quas parentes affineſq́; villulis & pagis diffiſi, in illo, tanquam loco munitiore concluſerant. Quo capto milites, cum cætera præda, puellas quoque ad ſacram ædem confugientes reddi ſibi poſtulabant, vt in ſeruitutem illas precio diſtraherent. Prouocat Iuuenis ad ſententiam parentis, qui ne fidem filij militibus factam læderet, neue rurſus captarum pudorem proderet, quàm pulchram, quàm liberalem, atq; ante alias regiam decreuit ſententiam, dicens: Se precium puellarnm militibus daturum, ſuoq́; ære illarnm pudicitiam redempturum. Videret modò filius, vt illas à contumelia quorumuis prohibeat, parentibuſq́; & cognatis gratis omnes reſtituat. Cæterùm hoc in primis malè habebat Mediolanenſes, quòd ceſſantibus eruptionibus, in conſpectu illorum, hoſtes, vineas & hortos belle cultos deuaſtarent, arbores fœlices paſſim ſuccideret, villas magnificè exſtructas diruerent. Igitur multi ſimul in forum prouolant: Statiumq́; tanquam cæteris audaciorem circumſiſtunt, rogantes, ſignum eruptioni vt daret, omnes quos adeſſe cerneret, vel extrema omnia ſubire malle, quàm tam fœdæ vaſtitatis ſpectatores viuere. Cras ille mane redire eos iubet, ordinibuſq́; trifariã diſpartitis, tribus portis contra hoſtem egreditur, & quia improuiſus apparuit, non paruum hoſtibus terrorem incuſſit. quo repente excuſſo, erupit pariter dolor & pudor, quòd non totis viribus, ſed raris tantùm ordinibus ad pugnã laceſſerentur, quam pugnam tamen magno animo Mediolanenſes ſuſtentabant, tantiſper, quoad Statius pugnabat, vbi mox ille haſta grauiter ictus cecidit, tanta circa fuga & trepidatio fuit, vt nullo etiam perſequente, fugam vſq; ad portas continuarent. In hac trepidatione, res opportuna videbatur, ſcalis muros tentare, quas Chauſtnicus, ordinis equeſtris Boiemus, in hunc vſum ſepoſitas præparataſq́; habuit, vt per illas, nudatis forte ſtationibus, vt tum accidit, muro conſcenſo, aliquẽ demitteret, qui porta ad turrim, quam marmoream cognominant perfracta, cæteris Boiemis aditũ in vrbem patefaceret, dum ipſe quos poteſt in altum pertrahit. Beneſſius Lubnenſis perforandis foribus, ſecuriq́; diſſecandis operã ſuſcepit, & illam peregit. Clamor protinus ab ingreſſu Boiemorum, domos ciuium diripientium, totam vrbem peruaſit, & ex omni loco armatos excitauit, ſic illis reſiſtentibus Boiemis, vt ſalua prẹda incolumes ad caſtra reuerterẽtur. Paulatim inde primores ciuitatis malis fatigati, remittere animos, reprimere in Germanos iracundiam, redire ad ſanitatẽ & officij rationem, ſalutiſq́; magis tandem ducere quàm fruſtra contra ſtimulũ iactare calces. Sed obſiſtebat vehementer pacis actionibus Gualuaginus metu amittendæ dignitatis, ad quã per tumultũ armorũ peruenerat. Eum igitur de ſenatus authoritate Guido Blateranus ætate grauis venerabiliſq́; ſenator in curiã aduocat: & ſi quę conſilia, aut pellendorũ hoſtium, aut belli cum aliqua ſpe ducendi habeat, promere iubet, adijciens, Iturum vniuerſum ſenatũ, in vnins ſententiam, ſi per eam in libertatem, pro qua certat vrbs aſſeri poteſt. Sin id fieri poſſe in præſens non videat, republica in vltimũ caſum planè inclinata, ne ra-

Fridericus Vladislai Regis filius caſtellum expugnat.

Heroicum tam patris quàm filij facinus.

Statius in caſtra Cæſaris eruptionẽ facit.

Occumbit Statius.

Bohemi portam occupant cum præda ſalui in caſtra reuertuntur.

Guido Blateranus ſuadet deditionem contra Gualuaginum.

tiones priuatas communibus anteponat, ſed tempori potiùs, id eſt neceſſitati, quæ ad deditionem faciendam vrgeret, dum adhuc tempeſtiuū eſt, vt pareat. Hactenus enim dubio Marte certatū fuiſſe, vt non tam deſperatione rerum extorta, quàm ex officio debito eſſe oblata pręſens deditio videri debeat, cui hæc inſuper tempeſtiuitas accederet, quòd Anshelmus, nomini Mediolanenſium inimiciſſimus, paciſq; diſturbator acerrimus ſit mortuus. Mortuum autem hominem, ceu inter ipſos Italos iactatur, nō ſolere bella amplius ſuſcitare. At interim extare principes omnes, qui nuper ad miſericordiam, pacemq; ineundam per legatos Mediolanenſes moti erāt, quos & nunc poſſe cōmoueri, ſi nouo quodā velut miſerationis vento, per nouos oratores excitandæ miſericordiæ peritos, afflati fuerint. Nam quod ad te Gualuagine, inquit, pertinet, qualiſcunq; futura erit reſpublica, vtiq; dedita melior, quàm capta, præſertim à crudeliſſimis, nationiq; Italicæ infeſtiſſimis hoſtibus, tu in illa, perpetuo omnium noſtrorū conſenſu, dignitatē tuam incolumem obtinebis. Quo ille audito, dicere contrà aliquid, aut de belli rationibus diſſerere ſuperſedit, inquiens ſe in poteſtate Senatus, ſiue pacem, ſiue bellū decreuerit, fore: in hoc tantùm hærere, vtrū magis in rem conduceret, ad Cæſarem ne ſtatim legatos mittere, an potiùs deprecatorē prius aliquem ad illum allegare, qui ex feroci faceret mitiorem. Ad quā rem appoſitiſſimus illi Rex Boiemię eſſe videbatur.

νεκρὸς οὐ δάκνει. Homo morto non fa guerra.

Mediolanenſes Rege Bohemiæ deprecatore & interceſſore vtuntur apud Cæſarē.

Ad eum igitur Senatores Mediolanenſes quatuor, cōmeatu impetrato in caſtra veniunt, & ante pedes eius procidentes, manus tendunt, orantq; vt patrocinium ipſorū de concilianda apud Cæſarem pace ſuſcipiat, ad quaslibet conditiones accipiendas paratos eſſe, ne pulcherrima totius Inſubrię ciuitas, cum tanta multitudine ciuiū, miſerandum in modum cadat, deleaturq;. Largiter olim, ac multò grauius nempe aduerſus ipſum Deum, Niniuitas peccaſſe, veniam tamē admiſſorū cum ſalute ciuium ciuitatiſq; impetraſſe, vbi eos ſcelerum pœnituit: vt nunc ipſos perfidiæ, rebellioniſq; pœnitet, pudetq; & piget. Rogare itaq; per miſericordiam Dei, qua nihil in homines benignius, Regem, vt publicam Mediolanenſium fortunā miſeraretur, ipſoſq; apud Cæſarem in gratia reponeret, gratiā pro gratia relaturus. Rex poſtulata Mediolanenſiū ad Cæſarē refert, atq; ille Senatu principum cōuocato, quid de his poſtulatis fieri placeat, ſententias ordine rogat. Ad pacem faſtidio longioris obſidionis, maiore principū parte tendente, Cæſar, quanquā inuitus, & ipſe coactus eſt illam approbare: cōplures enim Principes, ſumptu ſuo, non aūt Cæſaris ſtipendio in ea militia merebant, quare ſuū etiam arbitriū in illa facienda valere aliquantum voluerunt.

Deliberatio Cæſaris.

Cōditiones pacis propoſitæ Mediolanenſibus.

Hæ aūt conditiones à Cæſare Mediolanenſibus oblatæ ſunt. Vt trecentos obſides darent. Vt Laudenſibus de omni iniuria illata ſatisfacerent. Vt Palatia Mediolani, & quæcunq; præterea Cæſarū alia ædificia illorum violentia, aut negligentia collapſa inſtaurarēt. Vt captiuos Papienſibus & Cremonenſibus ſine mora gratuitò reſtituerent. Vt ne amplius ciuitatibus, oppidis, caſtellis ditioni Cæſareæ ſubiectis vllo maleficio nocerent, néue domi Senatores ex corpore ſuo quenquā, niſi voluntate aſſenſuq; Cæſaris deligerent. Præfectum deniq; ne alium haberent, quàm eum, quē Cęſar in ſingulos annos vrbi præficeret. Cum his cōditionibus Pragenſis & Bambergenſis Antiſtites, vt illarum interpretes populo quoq; fierent, (nam vterq; ſermonis Italici gnarus erat) Mediolanum miſſi, retulerunt ab omnibus illas eſſe acceptas. Quos mox conſequuti ſunt duodecim vrbis Senatores, pœnitentium habitu, ſaccis induti, pedibus nudi, mœrore obſcuri, facie & barbis ſqualidi, ſtrictoſq; ſinguli enſes collo ſuo ſucollantes, quaſi ſtatim decollandi. Hoc enim geſtu in genua procubuêre, collaq; velut ad feriendum ſuſtulère. diuq; ſic ad geniculari proſtratiq; durabant, antequā Cæſar claues portarū vrbis, per quas tui, vrbiſq; meram ac plenam poſſeſſionē offerebant, ab illis reciperet: annuitq; eoſdem

Inca-

in caſtris, donec ipſe Triumphantium more vrbē ingrederetur, Senatoribus ceu captiuis ante currum actis. Gualuagino per tempus mœnibus effugiente, ne quod nollet ſpectaret, aut ignominiæ alicuius particeps fieret. Poſtridie eius diei Cæſar, inſigni equo paludatus, aſſumptaq; corona auro & gemmis reſplendente, quam ei Rex Angliæ dono miſerat, Templum, in quo Archiepiſcopus vrbis ſacra ſolemnia obibat, introijt. Quo peracto, Senatores cum magna ciuium multitudine, quæ præſto erat, iurare fidei ſacramentū adacti ſunt, ſe fideliter omnia facturos, quę Cæſar imperauerit, nec vnquā defecturos ab imperio illius. Poſt hæc capite depoſita corona, illam ad Regē Boiemiæ transfert, inquiens: Ad te Vladiſlae coronæ huius decus, donumq; iure pertinet, qui præſentis victoriæ & caput, & pes fueris. Sed & cæteros Principes pro meritò quemq; ſuo lautè remunerauit. Archiepiſcopo verò Colonienſi permiſit, vt trium Magorū corpora inde Coloniam Agrippinam deportaret. Ex eodem templo Vladiſlaus candelabrum æreum adfabre factum, quod Solomonis fuiſſe fertur, largitione Mediolanenſium, cum decies præterea mille nummis aureis, Pragam ad ædem ſancti Viti aſportauit, donatis largè quoq; ante diſceſſum militibus ſuis, qui Abduam flumen primi tranſierunt: tum qui muru conſcenderant: dein qui portam reſerarunt, aut armillis, aut torquibus, aliquos etiā nouis inſignibus, & quo præcipuè honore milites gaudent, equeſtri aurataq; dignitate. Nam & ipſe rex inſignia regni vetera, nempe Aquilam atram, permutare cū Leone fuluo paſſus eſt. Quoniam Leoni maius quàm Aquilæ fortitudinis ſignum ineſt. Acciditq; res tum ridicula, pictore fortè Leonem in vexillo ita adpingente, vt caudam intra fœmina fulciret, quaſi cauda planè truncus, quē Boiemi intuentes, Et vbinam cauda? inquiunt, nónne hæc Simię turpis beſtiolæ, magis quàm generoſi Leonis imago? rurſusq; Aquilam contempto huiuſcemodi Leone requirebant. Quo Cęſar comperto, in riſum ſolutus, pingi Leonem album in vexillo rubro iubet, non vna tantùm, ſed caudis duabus in altū porrectis conſpicuum, qualem in hunc diem Boiemi pręferunt. Diplomaq; eiuſdem Cæſaris aureo ſigno obſignatum, in archiuis aſſeruant, in quo planè diſerteq; nominantur, à quibus rex Boiemiæ coronari debeat. Nā antehac Moguntinus Archiepiſcopus id munus ſibi arrogabat. Verba Cæſaris ex diplomate deſcripta, huc reſpoſuimus. Sicut itaque celebratio & impoſitio coronæ noſtrę nō debet fieri niſi per manus Archiepiſcoporum: ita præfato Duci Boiemiæ, à nullo hominū circulus imponatur, niſi à dilecto noſtro Daniele venerabili Pragenſi Epiſcopo, Ioanne Olomucenſi Epiſcopo. Quòd ſi fortè Olomucenſis defuerit, nihilominus Pragenſis, pro ſede & dignitate excellentiori, vices compleat amborum. Similiter autem Olomucenſis, ſi fortè Pragenſis defuerit. Eumq; adeò morem, ſic perpetuum incorruptumq; Boiemi vel hodie retinent, vt dum nuper Ludouicus Pannonię Rex, Dyadema te quoq; regni Boiemiæ inaugurandus eſſet, eiuſq; rei gratia, duo fratres germani Turſones, Ioannes Vratiſlauienſis, Staniſlaus Olomucenſis Epiſcopi, Pragam veniſſent, cuperetque Staniſlaus natu iunior, Ioanni tanquam fratri ſeniori de loco functioneque ſua concedere, vehementer proceres nobilitatis reſiſtebant dicentes, vbiuis alibi in locis priuatis ſe facilè ſuſtinere poſſe, vt fratres inter ſe ætatum, officiorumque & honorum diſcrimina vſurpent, at in publico munere defungendo, publicum decus perſonarum à maioribus acceptum, non eſſe commutandum. Vladiſlao Pragam cum ingenti gloria reuerſo, ſignificatur, ipſo abſente, Sobieſlaum filium Sobieſlai Principis, tumultu in Morauia ſuſcitato, vrbem Olomucium fœdè direptam occupaſſe, occupatamque in hanc diem poſſidere. Maiorem hæc indignationem quàm curam iniecerant, Rege indignante, quòd labore & itinere defeſſo, ne domi quidem requieſcere liceret. Vt igitur hac modeſtia quàm

Triumphans Fridericus Mediolanum ingreſſus.

Sacramentum fidelitatis exigit Cæſar.

Honor Regi à Cæſare habitus.

Militibus præmia diſtributa.

Inſignia regni Boiemiæ mutata.

Cui conceſſa ſit auctoritas coronandi Regem Bohemiæ.

Sobieſlaus Sobieſlai principis F. Olomucium diripit.

primum leuatetur, cum tumultuario milite in Morauiam pergere accelerat, poſitisq́; ante Olomucium caſtris, in tantum pauorem Sobieſlaum conijcit, vt deſperata defenſione, nihil aliud à Rege per Otthonem & Conradum patrueles petierit, quàm vt ſibi vna ſaltem arx in Boiemia attribueretur, quæ vagum tecto reciperet, ac rerum egentem aleret. Datum reſponſum, curaturum Regem, quum in Boiemiam redierit, vt Sobieſlaus ibidem arcem conſequatur. Ea arx Prinda fuit, in quam captus vinctusq́; deductus eſt, & per longum annorum ſpacium cuſtoditus, priuſquam ope Cæſaris libertati reſtitueretur.

Prinda arce captiuus includitur.

Adduxerat ſecum Rex architectum ex Italia, fabricandis pontibus egregium, iam dudum meditans, ponte lapideo, Vultauiam prope mœnia, maioris minorisq́; Pragæ, latè exſpaciantem coniungere. Firmitatis inprimis, & vtilitatis, dein venuſtatis quoq; habita ratione, quæ quidem omnia ad extremũ conſequutus eſt, artificio & diligentia architecti, qui ita vt oportuit, factum, & curatum opus dedit, quatuor & viginti pilas, fornicesq́; in latitudine complexum. Sed interim dum fundamenta adhuc illius iaciuntur, noua rurſus Mediolanenſium rebellio, Vladiſlao, ab ipſo Daniele Præſule, quem ſibi multis officijs Cæſar commendatum in Italia retinuerat, ſignificatur.

Pons Pragæ ſupra Vultauam mirãdi operis extructus.

Boleslai Diſtorti filij.
- *Vladislaus II.*
- *Boleslaus Criſpus.*
- *Miecislaus Senex.*
- *Caſimirus.*

[a] *Hic eſt Henricus Epiſcopus Olomuzenſis vel Henricus Regis frater, pòſt Epiſcopus Pragenſis, ille verò auunculus Regis.*

[b] *Expeditio Hieroſolymitana Lucio & Eugenio Pont. Max. Procurata maximè verò à ſancto Bernardo Abbate Clareuallenſe. Anno 1146. Nomina dedere potiſſimi orbis Chriſtiani Monarchæ.*

[c] *Manuel Comnenus ſororem vxoris Conradi Cæſaris habuit coniugem, quam Irenen dicunt proditoria perfidia veneno immiſſum exercitum concidit liuore ductus Imperatoris Occidentis.*

[d] *Henricus V. ſororem Boleslao Diſtorto, filiam Chriſtinam Vladislao filio coniuges tradidit. Hic à fratribus regno eiectus ob affectatam portionẽ reliquorum fratrum faces addente Chriſtina coniuge, de cuius ſuperbia multa ſcriptor Polonus.*

[e] *Sueno rex Daniæ Erici quinti filius, vel Canutus Nicolai nepos, qui de regno Friderici tempeſtate certabant.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER TREDECIMVS.

PApiæ tum Cæſar hyemabat, nequaquam ocio deditus, ſed rerum ſuarum ſatagens, id curabat, vt prætores in ſuũ nomen iuratos, per ciuitates Inſubriæ, Lombardiæq́; conſtitueret, factiones in illis comprimeret, iudicia ad leges reuocaret, omnemq́; deniq; armorum in vtraq; regiõne cauſam, tumultumq́; tolleret. Eiusq́; rei gratia legatos ad ſingulas ciuitates inſigniores mittebat. qui Mediolanum diuerterant, vt viderunt Gualuaginũ reuocatum, reſtitutumq́; in Senatu Principis authoritate præſidere, ad Senatum ſe, à Cæſare inſtitutum, aiunt, & ad Prętorem vrbis miſſos, ac prætereą ad neminem alium. Si ſenatus ipſis legitimus datus fuerit, mãdata ſe Cæſaris expoſituros: ſin id minus fiat, reuerſuros vnde venerint. Magnus ex hoc animorum motus factus, non in curia modò, verùm etiam in foro, ita vt parum abfuerit, quo minus legati à promiſcua turba lapidarentur.

Mediolanenſes denuò Cæſari rebelles.

darerur. Qua re plurimùm offenſus Cæſar, delectũ rurſus per Germaniam & Italiam habet, vt redintegrato bello, perfidioſos, inſidioſoſq; & ſallaces ciues quàm acerrimè perſequatur, ſeuocatoq; Daniele cum eo agit, vt negotium ſuſcipiat, eatq; in Bolemiam ad perſuadendum Regi ſuo, vt vel ipſe ſociam militiam repetat, vel ſubſidia ſe digna in illam ſuppeditet. Eodem tempore Hungariæ Regina, poſt obitum Geyſæ Regis, vidua cum filio pupillo, cui Stephano nomen, relicta, & ipſa auxilia contra diſcordes Hungaros, regnumq; ad alterũ Stephanum Belæ filium trahentes, ambiebat affinitatem, Vladiſlao per ſponſalia offerens, per quæ filiam ſuam Stephani ſororem, filio Vladiſlai Suatopluco deſpondebat cum ampliſſima dote. In vtramq; partem nutantẽ, & vtriſq; ſatisfacere cupientem, quando vtrobiq; rem ſibi & decori, & emolumento, & præſidio futuram perſpiciebat: hanc tandem rationem à Daniele non improbatam, Rex ſecutus eſt, vt Fridericum filium, adiuncto ei Theobaldo fratre cum auxiliaribus copijs ad Cæſarem proficiſci iuberet, ipſe curam belli Pannonici in ſe verteret, quę magna inſtabat aduerſantibus pupillo Hungaris belicoſiſſimis, qui Czæchi cognominantur, & ab illis ſtantibus Græcis, qui cum * Manuele Cõſtantinopolitano imperatore ſupperias ferebant. Hi omnes Tibiſco amne traiecto, antequam Vladiſlaus Hungariam ingreſſus eſſet, tãtum alteri Hungarorum factioni metum obiecerunt, vt trans Danubium caſtris motis, vlteriorem ripam ambigui trepidiq; obſiderent. Superueniens Vladiſlaus hanc illis trepidationẽ excuſſit, confirmatis illorum animis robore equitum peditumq;, quos ex Boiemia & Morauia adduxerat & ad hoc perſuaſis, vt in citeriorem ripam ad vetera caſtra redirent, hoſtemq; ibi opperiri, vel porrò aduerſus illum progredi non dubitarent, cum repentè Czæcli, per turmas cõglobati, latiſſimaq; fronte explicati, ſe primi oſtendunt, eoſq; ſequebantur, quos Albaneſos vocant. In vtroſq; ſe Hungarorum equitatus acriter cõcitat, primoq; concurſu æquis viribus rem agit, dein adeò impetum remittit, vt niſi agmina illius extrema equite Boiemorum cataphracto firmata fuiſſent, haud dubiũ erat, quin fuga & clades ingens accipienda fuerit. Sed ita vrgebant Boiemi Morauiq;, & præ ſe Hungaros agebãt, vt nullam niſi in pugna, quam & ipſi fortiſſimè pugnabant, ſpem illis relinquerent, donec auerſi Częcli, Græculiq; retrò ad aciem & caſtra effuſo curſu ferrentur. Stabat enim Manuel acie pedeſtri inſtructus ante caſtra. Inſtruxerat ex ſuis quoq; Vladiſlaus ſimiliter ſuam aciem, ſimiliterq; loco non mouebatur, poſtquam nemo erat qui eum laceſſeret, aut quia defunctum ſe periculo illius diei arbitrabatur. Poſtero die Rokyta miles Boiemus, iam inde ab expeditione Hieroſolimitana à Conrado & Principibus Germaniæ facta, ſub Manuele militans, eidemque ob induſtriam probatus, ſpecie transfugæ in caſtra Boiemorum transfugit, perductusque ad Regem habere ſe ait, quæ referenda ad illum, ſibi data à Cæſare Conſtantinopolitano ſint. Iuſſus illa referre: Non, inquit, eo animo ſe in Hungariam Cæſar veniſſe dicit, vt litem duorum Regulorum vi & armis dirimat, alioqui tota acie heri certaturum fuiſſe, ſi pugnæ auidus eſſet: ſed cum alter illorum in cauſa regni ad Cæſarem prouocaſſet, æquum iudicaſſe, cauſam illam à ſe cuius interſit eſſe cognoſcendam: complures namq; regiones, quæ imperij Conſtantinopolitani fuerint, Reges Hungariæ ſibi vindicare, ſi quid interim præter ius ab vllis turbatum ſit, id aliorum temeritati aſſignari debere: nec enim ad nutum dominorum, præſertim in expeditionibus, omnia fieri ab ijs, quos ſecum ducunt. Sed nihil adhuc tamen eiuſmodi intereeſſiſſe quod impediat, ne controuerſia ſine ſanguinis profuſione componatur. Videri autem Cæſari, quòd Stephanus Belæ, vti natu maior, Stephano minori debeat anteferri. Hæc tantùm Rex ad iſta reſpondit. Non hîc ætatis certamen, ſed ſucceſſionis eſſe, quam ſibi nemo vindicare, niſi ſuus legitimusque

Daniel Epiſcopus ſollicitat apud Boemos Cæſari auxilia.

Fuit hæc Mirosłai Ruthenorum Principis filia.

Rex filium Cæſari ſuppetias allatum mittit, ipſe bellũ Hungaricum ſuſcipit.

Bellum Vladiſlao Regis in Hungaria pro Stephano Geyſæ II. filio.

Rokyta Græcum Cæſarem Regi conciliare ſtudet.

Hungari poſſident multas Græci Imperij prouincias.

Lis inter Reges Hungariæ amicè compoſita.

hæres poteſt, hac ſalua, de cætero facilè tranſigi poſſe. Quemadmodum mox incredibili vtriuſq; partis voluntate tranſactum eſt, vt filius Geyſæ Regis regnaret: patruus autem portionem, quam ſortitus eſt, ſibi retineret. Tanıæ aurem exiſtimationis apud Manuelem fuit Vladiſlaus, vt vltrò conſpectum congreſſumq; eius expeteret, cuius voti factus compos, maiore adhuc præſentis, quàm abſentis admiratione captus eſt, exiſtimauirq; ſua neceſſitudıne digniſſimum, qua vt in perpetuum ſibi fuiſq; illum deuinciret, Petro nepotulo ſuo, Vladiſlai ex Friderico neptim in matrimonium dari impetraret. Sponſam futuram præſenti ſtatim arrha, nempe purpura, cocco, & gemmis precioſis ſubarrans, ſed munificentiam reginæ Hungariæ, qua erga Vladiſlaum & Suatoplucum generum ſuum vſa fuit, nullis muneribus potuit exæquare. Porrò Fridericus Cæſar in obſidione Mediolanenſi, multò quàm prius terribiliorem, crudelioremque ſe vrbi exhibere, nulli eius ædificio parcere, loca ſacra profanaq; machinis & tormentis proſternere, nullumq; tempus ſatis tutum, ſtrata rurſus erigere cupientibus pati: nemınemq; ciuium capere, ſed cõfeſtim obuium quemq; interficere, totus denique ad excidium totius ciuitatis animo obſtinato vergere, excluſis omnibus deditionis conditionibus. Per proditionem tandem Iudæorum vrbe potitus, illam diripiendam, exurendamq;, ac ſolo æquandam militi tradidit, ducto ſuper ruinas aratro, ſale inſperſo, non ad cõdendam deuuò Mediolanum, ſed ad ſepeliendam, ſolitudineq; & ſterilitate damnandam tali ſulco vſus. Gualuaginus author rebellionis, & dux belli, dum audentiùs in armis reſiſtit, vulnere accepto interceptus eſt, atq; iræ Cæſaris adhuc flagranti oblatus, triduoq; ſub menſa ın modum canis detentus, & crebris flagellis cæſus, quarto dein die in Germaniam perpetuo carcere puniendus, ab ijs quibus datum negotium, deducebatur. Friderico Boiemo inde amplis varijsq; cum ſpolijs domũ ad parentem remeante, ſed abſq; Theobaldo & Daniele, quorum alter ſua ſponte illic ſubſtitit cupidıne militiæ continuandæ captus: at Danielem Cæſar, quoniam ſæpius opera eius vtebatur, à ſe non eſt paſſus abſcedere. Erat enim in multo ſermone, nimia hæc illius in Mediolanenſes ſæuiritas, quæ nimium illı negocium allarura videbatur, nimis multis occaſum ranræ vrbis, ſæuitiamq; in ciues deplorantibus, ob eamq; rem ad defectionem reſpectantibus. Acceſſit in cumulum ſimultas cum Alexandro pontifice Romano, & talis propemodum contentio, qualis quondam inter Iulium Cæſarem & Pompeium magnum viguit, dum ille ſuperiorem non tolerat, neq; hîc parem ſuſtinere poteſt, vnde compares etiam ferè motus in republica Chriſtiana exorti. Quippe Cæſar pulſo Roma Pontifice, vt ille olim Pompeio, omnem quaſi Romanæ Eccleſiæ ditionem occupauerat, Alexandroq; legitimo pontifici æmulum, primò Victorem: hoc mortuo, Paſchalem: dein Caliſtum, pòſt Innocentium oppoſuit, qui tamen omnes immatura, execrabiliq; propter infamiam ſchiſmatis morte perierunt, ſuperſtite Alexãdro, qui exulabundus ad Regem Philippum ın Galliam perfugerat. Ibiq; in perfugio Clarimontis concilio habito, Fridericum anathemate ferijt, nulloq; timore de hac ſententia dimoueri potuit. Imò per hanc perſeuerantiam Ciſalpinæ Galliæ populos in rantam libertaris ſpem erexerat, vt arma reſumerent, præſidiaq; Cęſaris ex arcibus illius & munirionib. dejcerent, ac nouam vrbem conderent, de nomine pontificis Alexandriam nuncupatam. In quã millia quindecim Colonorũ, ex omnib. eius regionis ciuitatibus deducta ſunt. Talis deniq; huius perſeuerantiæ fuit exitus, vt Cæſar repreſſa tandem iracundia, cum Pontifice rediret in gratiã, eiq; omnia Eccleſiæ bona ıntercepta reſtitueret, ac cõmuni deinceps conſilio Rempublıcam Chriſtianam ambo adminiſtrarent. Inter quæ, tam Theobaldus frater Vladiſlai, quàm Daniel Præſul Pragenſis, in Italia fato conceſsêre: prius Theobaldus mortuus, aura ſibi Italica nõ valde aſpirante,

Pax facta fœdera ſancita cõnubijs confirmata inter Græcum Cæſarem & Boemiæ Regem.

Vrbs Mediolanenſis à Friderico Cæſare funditus euerſa. Anno 1163.

Fridericus Regis filius domũ reuerſus Theobaldus Regis frater & Epiſcopus in Italia manent.

Bellum inter Pontificem & Cæſarem ſimile bellis ciuilibus Cæſarianis & Pompeianis.

Antipapæ à Cæſare creati. Papa fugit in Galliam. Alexandria in perpetuam Friderici Cæſaris ignominiam condita.

Mors Epiſcopi et fratris Regis in Italia.

ſpirante,corpus eius,vt rogabat.Clatoniam Boiemiæ oppidum delatū,in Cœnobioq; conditum,in quo ille ſodales Dominicaſtros inſtituit. Dein ex peſte ſæuius Romæ graſſante.Daniel obijt.Huius quoq; oſſa,ſed longiore pòſt tẽpore,ambitu affinium magis quàm religione,Pragam perlata ſunt.De ſucceſſore eius inter tres ambigebatur, quiſnam illorū deligeretur. Petrum & Ioannem Boiemi,vt pote ambos Boiemos fouebant.Regina autem pro Friderico Saxone, propinquitate quadā ſibi coniuncto, acriter certabat: & cum nullo pacto obtinere poſſet,vt externus domeſticis præponeretur,flexit orationem ad preces,quodq; iure non potuit,per gratiam Friderico impetrauit,vt Pontifex inaugurararetur. Nam aliâs hunc bolum omnibus iſtis filius regis Albertus eripuiſſet, ſi antea non fuiſſet ad Salcemburgenſem Archiepiſcopatum tanquā ad merendam meratiorem inuitatus.Paulatim inde rex ætate ingraueſcente, curis regni,& laboribus prægrauari,ſecumq; meditari de onere tam graui vel deponendo,vel alleuando,idq; cum fieri poſſe,niſi aliquo in ſollicitudinis partem admiſſo,non videret,ad Vogiſlaum,quem præter cæteros proceres beneuolentia proſequebatur, grauiorem negotiorum molem conuertit, additis cum quibus conſilia actionesq; communicaret. Ipſe extructo ſibi in Strahouienſi ſeceſſu conclaui,in eo velut in opportuno diuerſorio cum cœnobitis diuerſatus eſt, laudans ſubinde [b] Manuelem Bizantium Cæſarem,quòd depoſito imperio,vitam monaſticam ſecutus fuerit.Cæterùm breui tempore Vogiſlaus, magnam in ſe multorum, inter quos Suatopluci quoq; regis filij, inuidiam cōflauit,propter benignum & largum erga ſe regis fauorem,ex re bene adminiſtrata conceptum, adeò vt idem Suatoplucus obuium ſibi eum ante cubiculum regium habens,eiuſmodi verbis inuaſerit: Quouſque tandem regnum ſpoliare per regias largitiones abs te extortas non ceſſabis? Quoad,inquit,tu rex deſignatus non fueris. Quo ille reſponſo irritatus, ſtringit pugionem,& fugientem in cubiculum,rege coram,ſauciat,nemine in illum inijcere manum auſo,quanquam rex comprehendi illum iuſſerit. Sed nunquam deinde in cōſpectum regis Suatoplucus venit, aliquamdiu in Hungaria apud Stephanū regem,poſthac vxore mortua in Bauaria apud Albertum fratrē ſuum, vſq; ad exitum vitæ commoratus. At rex ocio,& ſeceſſu Strahouienſi,vel primoribus tantùm labijs deguſtato, abduci ab illo ne hoc quidem incōmodo accepto,potuit, ſed regno potiùs toto cedere Friderico filio maluit non omnibus conſilium illius comprobantibus:non quòd Fridericus ſucceſſione parum dignus eſſet, ſed quòd vnum regnum, duos reges alere vix bene poſſet, quodq; duobus ſeruire dominis videretur difficillimum. Atq; in hac hominū diſtractione,ſtatus quoq; regni diſturbari cœpit, patris filijque authoritate apud ſubditos indies magis ac magis elangueſcente. De qua re certior factus Vdalricus frater Sobieſlai, quem in arce Prinda Vladiſlaus vinctum detinebat, imminere cupiditate ad regnum incepit, Cæſaris maximè gratia fretus. quam ſibi aſſiduitate ſua,qua toto decennio,quo frater carcerem triuit,caſtra illius affectatus fuerit,in tantum conciliauit,vt diceret ſua ſponte Cæſar,ſe omnia eius cauſa velle,peteret modò,ſi quid concupiſceret: In præſens,inquit, hoc cupio,vt ſolutum vinculis fratrem videam. Cæſar laudata fraterna pietate, dat confeſtim ad Vladiſlaum literas de laxando dimittendoq; Sobieſlao, non tamen dimittebatur. Dat rurſum alteras,vt Norenbergam ad cōuentum principum veniat. Tum ille Sobieſlaum miſſum facere, quàm ſe de ſeceſſu ſuo mouere maluit. Quum ſordidatus Pragam adductus eſſet Sobieſlaus veſte attrita, barba promiſſa, capillo deorſum longè dependulo, templum primò honori Domini & amicis eius conſecratum, ingreſſus ad aras, Deum adorauit, magna ſpectantium miſeratione, qui immundam eius, & ſqualidam fortunam miſerebantur. Inde ad regem iter flexit, offenſionis cul-

Fridericus XV. Epiſcopus Prag.

Albertus frater Regius Archiepiſcopus Salzburgenſis.

Rex Vogislao Regni ammiſtrationem delegat.

Vogislaus integritate ſua Suatoplucum Regis filium hoſtem habet.

Pugione læditur.

Suatoplucus in exilium concedit.

Fridericum filium Rex viuus ſucceſſorē declarat, tota illi cōceſſa adminiſtratione. Multos offendit.

Vdalricus Sobieslai frater capti decennium Cæſari ſeruit. liberari petit fratrem. Sobieslaus carcere dimiſſus.

Gratias Deo Regi eiuſque filio agit ob liberationem Sobieslaus.

Calumniæ in Fridericũ confictæ.

pam deprecaturus, à qno leniter & elementer acceptus. Non eadem humanitate à Friderico filio accipi viſus eſt, propterea quòd manum illi, cum fortè ex dolore eius laboraret, non porrexerit. Tametſi verò ſatis de illo dolore pluribus conſtaret, nõ deerat tamen calumnia, quæ in aulis regum magna vi regnat, Fridericum inſimulans, quòd ſolutioni libertatique Sobieslai inuidens, eaq; re tanquam æmulum auerſans, ſalutare eum manu dignatus non fuerit. Et quaſi iam exploratas haberẽt inſidias, orabant Sobieſlaum, vt ſibi à Friderico caueret, ne ab eo luminibus priuaretur. Subducit ille ſe per tempus, & rectà ad fratrem ire feſtinans, comitantibus illum nonnullis Boiemis mu-

Aula Cæſaris concitata aduerſus Regem et Fridericum.

Fridericum Cæſar confirmare non vult.

tationis rerum cupidis, totam Cæſaris aulam fabula confictæ de Friderico ſuſpicionis complet, nouamq; rurſus, tam in Vladiſlaum, quàm in Fridericum concitat inuidiam. Ad hanc ſedandam, ſimulq; impetrandum, vt regimen à patre in filium tranſlatum, per Cæſarem confirmaretur, Fridericus Præſul Pragenſis, & Vanico Melnicenſis Comes oratum miſſi, aliud exorare nequiuerunt, niſi vr rex Vladiſlaus, vel ipſe regnum continuaret, vel daret liberam Boiemis eligendi ſucceſſorem poteſtatem. Non enim dubitabat, quin aut Vdalricum, aut Sobieslaum illi legerent, quos ambos ita ſibi fœdere addictos habuit Cæſar, vt quæ ipſe vellet, illi facerent. Iniunxit tamen vtriq;, vt Vladiſlao, eum quem regem deceret, honorem perpetuo haberent, eidemq; omnia liberaliter ſuppeditarent, quibns ad vitam quam delegit, ſuſtentandam opus foret. Qua conditione tanquam degenere vti ille noluit, ſed de ingratitudine

Rex cõcedit è Bohemis in Luſatiam.

Cæſaris & inconſtantia inter ſuos queſtus, qnòd ſpretis veteribus amicitijs indulgeret nouis, in Luſatiam ad regionem Budiſinenſem, & ad alios Iudith vxoris ſuæ fundos dotales cum gaza regia, Premyſlaoq; & Vladiſlao filijs migranit, abducens ſecum vxorem quoq; Friderici filij, quem petijt, vt & ipſe tempeſtati ad tempus cederet potiùs, quàm pro regno cum multorum bonorum exitio pugnaret. Si ſe auguria non fallerent, augurari dinturna hæc non fore, ipſumq; per amicos, quos ſibi nunc incolumes ſeruauerit, in ſuum locũ

Fridericus ad Belam III. Vngariæ Regem.

Vladislaus Rex religioni addictiſſimus regnauit annos 35. obijt Anno 1174.

Interregnum.

cum maiore gloria reſtitutum iri. Ita Fridericus, voluntarium in Pannonia apud Belam regem affinẽ ſuum ſubijt exilium. At Vladiſlaus rex in ſeceſſu ſuo, non amplius quàm menſes quatuor ſuperſtes fuit, ſtudioſiſſimus vſq; ad mortem religionis amplificandæ. Nam præter cœnobium Strahouienſe, in quo ſepeliri voluit, Plaſſenſe inſuper & Teplicenſe à fundamentis excitauit, dote omnib. aſſignata quàm ampliſſima. Hic rebus Boiemis quinq; & triginta annis præfuit. Rurſus deinde Interregnum propter crebram principum murationem fuit. [c]Nam Vdalricus regnum ſibi à Cæſare delatum, celeriter ad Sobieſlaum ceu fratrem ætate priorem rranſtulit, & is principe loco contentus, ad regiam dignitatem nimis ſumptuoſam, præſertim æratio omni pecunia

Fridericus interrex I. Vdalricus Interrex II.

Sobieslaus Interrex III. ſua manu præfectum Prindenſem interfecit. Pœnitentiam egit.

Gualuaginus carcere elapſus Mediolanum repetit.

exhauſto, Boiemisq; per tributa planè exinanitis, aſpirandum ſibi non putauit. Sed principatum quoq; malo auſpicio eſt auſpicatus, à cæde præfecti arcis Prÿndæ facto initio, quem Pragam ad ſe vocatum, ſua manu interfecit, doloris magnitudinem facinori prætendens: grauiſſimè enim præfectus eum in carcere habuiſſe ferebatur. Sed cum neq; hoc prætextum ad abolendam cædis infamiam valere ſenſit, ad publicam vſq; pœnitentiam ſe demiſit, Friderico Præſuli ſe proſternens, facinus admiſſum cum gemitu deplorans, Dei miſericordiam communibus cum illo precibus deprecans, cognatis pro homicidio ſatisfaciens, atq; ita demum fidem fecit, vi doloris & iniuriæ victum ſe peccaſſe. Circa idem tẽpus Gualuaginus corruptis cuſtodibns è duriſſimo in Germania carcere euolat, habituq; ruſticano, ad Inſubriam ſuam redit incredibili omninm Inſubrium lætitia: quia præter omnem ſpem hoc illis obtigit, vt amiſſum & iampridem à multis deploratum, incolumem reciperent ducem, ſperantes cætera quoq; per illum, quæ deerant, ſe recuperaturos: atque

ante

ante alia omnia vrbis Mediolanenſis veterem ſtatutũ, cum noua eius inſtaurationе,ad quam c.equendam,non cogitatione ille & cura tantùm,ſed labore inſuper & impenſa, omnium vicinarum ſociarumq; ciuitatum adeò incubuit, vt breui opera eius opus inſigne extaret. Sed non tamen illud Cæſarem perinde atq; ipſa Genna rebellis commonit, ad cuius vrbis expugnationem cum Boiemiæ princeps ex promiſſo de copijs auxiliarijs appellaretur, ambo fratres delectũ militum habuêre, tardè nomina dantium, quoniam longam, & ſub tenui ſtipendio propter inopiam ærarij, militiam inſtare videbant: donec Vdalricus, qui ſe ducem agmlul in Italiam ituro offerebat, ſpem ingentis prædæ omnibus oſtenderet,vbi primùm Italiam attigerint.Hanc ſpem promptiùs quàm ducem ſequentibus, in Boiemia ſtatim rapto viuere incipiunt, eandemq; licentiam rapiendi per Bauariam uſq; ad Sueulam retinent. Ibi Vlmæ oppido benè opulento dum appropinquant, Legatos oppidani obuiam mittunt,Boiemos orantes, vt ſine maleficio & iniuria agros illorũ tranſeant, id niſi fiat,vereri ſe,ne res ad arma & cædem veniat. At illi, non ſolùm à legatis,ſed à duce quoque ſuo eadem prohibente, manus ægrè abſtinent. Conclamatur igitur in oppido ad arma, ſimulque agreſtis turba armatur ad conſerendam cum Boiemis pugnam,in qua paulò minus trecenti Boiemorum deſiderati ſunt. Mox gentes Alpinæ ſimiliter rapinis vexatæ, bonam præterea illorum partem decerpſerunt.Ita aduentus Vdalrici cum conciſo & lacero agmine,non admodum gratus Cæſari fuit. Perſeuerauit tamen Vdalricus in caſtris Cæſaris ad tertium menſem, quo poſteaquam Genua capta eſt, accepto commeatu domum inglorius repedauit. Octo enim tantùm comites eum ſunt comitati, cæteris omnibus furtim palamque dilapſis,aut occiſis. Qui in Boiemiam profugerant in eos diligenter inquiſitum,& circiter ſeptuaginta reperti,ſuſpendio vitam omnes finire coacti ſunt. Interceſſerat tunc diſſenſio inter Henricum Auſtriæ principem, & Conradum Zuoymæ Marchionem, vſque ad mutuas excurſiones, populationesque, in quibus [d] Henricus ſuperior habebatur. Sed non deſtituit auxilio Conradum Sobieſlaus, amboque Auſtriam ingreſſi, oppidum ibi Rhetium expugnant, diripiuntque, ac terrore & fuga circum omnia complent. Opponit mox illis aciem Henricus,in prælioque malè acceptus, ſeorſum ab alijs fugæ ſe mandat, ad arcem ſuam bene munitam, ſed per pontem peſſimè concinnatum celerans: quo interrupto cadit cum equo,cureque fracto, tertium poſt diem ex dolore moritur, magna cum inuidia Sobieſlai apud Cæſarem & alios Germaniæ Principes. Quam rem vt ex literis amicorum & quibuſdam eorum internuncijs accipit Fridericus,erigit animos, ſeque ad dignitatem recuperandam confirmat, ac mox in Bauaria ad fratrem ſuum Albertum properat, vt per eum ſibi,ſuaque item opera, fauorem & beneuolentiam principum colligat,quos gratia apud Cæſarem maximè pollere ſciebat. Interim Sobieſlaus aliud facinus Cæſari æquè intolerandum deſignat. Diſſidium inter duos fratres de regno Hungariæ erat: quorum Emericus ad Sobieſlaum confugiens; fidem eius implorabat, vt eiuſdem fiducia ſecurus ad Cæſarem perueniret, tanquam ad vltimum regum Chriſtianorum perfugium. At ille captum hoſpitem, reduci in Hungariam ad fratrem iuſſit, quod certè, vt erat indignum,ſic etiam videbatur omnibus, Cæſari præterea minimè talem ferendum, qui ad ſe cuiuſquam profectionem impediret. Itaque placuit Sobieſlaum ad concilium principum vocari. Morbum ille iurare,quàm venire maluit: ideoque præſentis Friderici ratio ibi habita, ad eumque principatus Boiemiæ à Cæſare per vexilla,more ſolenni delatus eſt. Sed quia deerant armati milites, qui eum Pragam deducerent, profectio in aliud tempus dilata fuit. Nam Sobieſlaus obſeſſis omnibus vijs ad Hercyniam ſyluam, qua Fridericus tranſiturus erat, armis ſe tueri

Genua Cæſari contumax.

Vdalricus auxilia Cæſari fert.

Præda dulcedine deliniti Boemi certatim nomina dant.

Vlmæ & in Alpib. malè mulctati Bohemi.

Capta Genua Vdalricus cum comitibus reuerſus,in deſertores ſeuerè animaduerſum.

Bellum inter Henricum Auſtrium & Cõradum Morauum.

Sobieslaus Cõrado fauet.

Henricus in ponte captus moritur. Anno 1177. Hic fuit primus Dux Auſtriæ.

Fridericus regnum repetit in aulam euocatur Sobieſlaus.

Fridericus inueſtitur regno Bohemiæ à Cæſare.

Sobieslaus impedit Friderici ingreſſum.

decreuerat. Inter hanc dilationem tædio moræ, miles ſine mercede militans de ſtationibus diſſipatur, & concordia quæ Sobieſlao cum Cōrado Marchione fuit repentè ſcinditur, ſeque cum Friderico coniungit, iam cum fratre ſuo Alberto difficultates per viam impeditam omnes ſuperante, Pragamque iter cœptum magna celeritate continuante. At Sobieſlao, non vt diſpergere, ſic recolligere ſuos facilè fuit, præſertim aduerſario nimium feſtinante, vt qui ne ad deliberandum quidem ſatis temporis concederet, manendumne Pragæ, an illa cedendum eſſet? diuiſa enim in vtramque partem erant conſilia. Et quanquam huc magis inclinantia vt ſe mœnibus, & ciuium erga ſe ſtudio promiſſiſque crederet, reſpondit poſtremò tamen: Quis mihi hoc præſtabit, vt promiſſio illorum fidem teneat, quorum iam multos video ad Fridericum reſpicere, eiuſque gratiam ſequi? Nihilominus vxorem illis ſuam commendat, quæ rebus ſuis compoſitis ſequutura erat maritum, in Luſatiam ſe cum trecentis equitibus conferentem. Abſente Sobieſlao, Friderici ſtatim factio plus altera potuit, expectauit tamen dum vxor Sobieſlai cum ſuis omnibus commodè vrbe excederet, ac deinde mox portas Friderico aperuit, clauesque ad eum tanquam ad principem detulit. Ille honorificè ciuibus appellatis, gratias illis agit, quòd beneuolentiam atque officium ſibi promptum in vrbe aperienda præſtitiſſent, clauesque illis continuò reſtituit, ſeque & vrbem in illorum fidem committit, atque inde magna frequentia per ingentem gratulationem & lætitiam in regiam deducitur. Ad hunc fauorem non retinendum ſolùm, verùm etiam augendum, poteſtatem mox valde popularitet geſſit, omnes fouendo, nullum ſpernendo, etiam eorum quos ſibi ſciebat aduerſos eſſe. Mariti exiſtimationi Elizabeth vxor in ſexu quoque ſuo belliſſimè ſubſeruiebat, matronas eadem qua maritus humanitate & benignitate proſequendo, per easque apud earum viros hoc aſſequendo, vt contentionem nimis contumacem deponerent, qua contendebant, ne Valentinus, quem ipſa à ſacris miniſtrum habuit, cuiuſque dignitatem in petendo Epiſcopatu accuratè commendabat, Friderico demortuo ſuccederet, propterea quòd natione Germanus erat. Hic ergo magis humanitas & affabilitas ipſius Elizabeth, quàm candidati pontificatus Valentini cauſa ei apud Boiemos profuit. Redierat hoc tempore Cæſar ex Italia, nimiſque intempeſtiuè, nondum videlicet ſatis ordinatis confirmatiſque rebus Friderici in Boiemia. Eundem Fridericum Ratisbonam ad concilium principum vocandum curauit. Sed adeò recens beneficium Cæſaris ante oculos obuerſabatur, vt niſi ingratiſſimus haberi Fridericus vellet, domi ſibi remanere non licuerit. Ibatque ita comitatus, vt ire ſolent Principes, qui dignitatem ſuam externis oſtentant, non ad inuidiam, ſed gratiam potiùs conciliandam. Nam gratus eius aduentus tam ſplendidus Cæſari fuit; ſed per illam gratiam longiùs tractus eſt, quàm putauit, nempe ex Bauaria in Sueuiam ad componendas quaſdam ibi ciuitates, quæ Cæſare abſente hoſtilia inter ſe ceptauere. Non dormitabat tunc Sobieſlaus, ſed de nocte etiam vigilabat in colligendo milite collectiuo. vndecunque contrahendo ad inuadendam Pragam, ſpe illectus, quam ex factione ibi à ſe relicta conceperat, fore vt illa potiretur. Sed ab illa quoque falſus eſt, mirabiliter vtriuſque factionis hominibus ad tuendum præſentem ſtatum conſpirantibus, dum pariter auerſantur crebram dominorum mutationem, rarenter in melius ſe immutantem. Ne igitur operam planè inanem, cum multitudine conglobata ſumpſiſſe videretur, illam ad intercipiendum Fridericum, proximè ſyluam Hercyniam vijs obſeſſis ducit. Sed rurſus ibi voto fruſtratus, alia via Friderico inſidias vitante, per illam quoque viam eum perſequebatur. Trifariam Fridericus diuiſas copias habuit, ſeorſum ibant auxiliares Cæſaris copiæ, ſeorſum item principum nonnullorum.

Cōradus Marchio & Archiepiſcopus Salzburgenſis Friderico fauent.

Sobieslaus nō fidit Pragenſibus.

Sobieslaus in Luſatiā ſe confert.

Fridericus Praga potitur.

Popularis Fridericus & Elizabetha vxor.

Valentinus XVI. Epiſcopus Pragenſis.

Fridericus ad conuentum Imperij Ratisbonam euocatur.

Tentat Pragenſes Sobieslaus ſed fruſtra.

Friderico redeunti in itinere inſidias locat Sobieslaus.

nullorum Germaniæ. Ipſe verò ex Boiemis & Bauaris ab Alberto fratre ſubmiſſis, tertium agmen conflatum duxit, ſuperansq; Miſam flumen, iuxta oppidum Beronam fluens, caſtra in ripa fluminis à Boiemis Lodinice dicti, inter vepreta poſuit. Ibiq; eum Sobieſlaus aſſecutus, atq; loco ad fallendum apto lætus, & ipſe latebras haud inde procul occupat, præmiſſis ſpeculatoribus ad explorandas Friderici vires. In quos cum exploratores eiuſdem Friderici neſcientes tam prope Sobieſlanm adeſſe, incidiſſent, pars eorum maior capti, cæteri ad vnum interfecti ſunt. Ex captiuis cognitum, expectare Fridericum Morauos, qui propediem cnm Conrado eorum Principe affuturi eſſe dicerentur. Satis eſt, inquit Sobieſlaus, ſemel nos à Friderico deceptos fuiſſe, non eſt cõmittendum vt iterum nobis elabatur è manibus, & repentè ante lncem caſtris Friderici improuiſus ſuperuenit. In tam ſubito & inopinato caſu, panci erant qni arma corriperent, quibus in hoc vterentur, vt ne inulti caderent, alij ſicnt fieri in magna trepidatione ſolet, ſine vllo certamine per diuerſum fuga ferebantur pertracto ſecum Friderico, ne quid mali per tenebras contraheret: ij de die rurſus aggregati, ad vicnm Percice cognominatum, vbi Conradus cum Morauis aderat, conueniunt. At victor Sobieſlaus ſuos vrgebat, vt præda caſtrorum in præſens omiſſa, eodem impetu, eademq; celeritate Germanos à principibus miſſos aſſilirent. Inuentisque caſtris illorum, milite fuga ſimiliter diſſipato, vacuis, ad tertia caſtra in quibus Cæſariani incrant, die iam dilucescente veniunt. hos vt viderunt ad reſiſtendum paratos, ſublato clamore, ſumma vi manus inter ſe conſerunt, pugnamque ad horam vſque tertiam ancipiti fortuna producunt, ac tum demum laſſi grauatique labore Germani, loco & caſtris Boiemis cedunt. Captus in pugna eſt Tribunus militum, vir ſtatu corporis ſuper cæteros eminens, eoque procerior viſus, qnòd equo prægrandi & cataphracto, ipſe cataphractus inſidebat. Hic cum ad Sobieſlaum perductus eſſet, in medio caſtrorum eum ſtatui, & circnm tumulnm aggeſta manibus militum terra erigi, totumq; cum equo adobrui iubet, acceptam à Cæſare iniuriam, hac noua calumnia cum crudelitate coniuncta ſe vlciſci iactans. Extat in hanc diem tumulus ita in plano ibi ſitus, vt congeſtitius non autem à natura factus eſſe videatur. Permiſſa inde militi omnium rerum per omnia caſtra diripiendarum, interque ſeſe partiendarum poteſtas. Quo in negocio, dum alij corpora etiam mortuorum armis aut veſtibus nudant, alij prætera annulos & torques in nudis membris perſcrutantur: alij ciſtas effringunt, ære ſumptuoſaque ſupellectile graues: alij deinde viliora, pro conditione quiſque ſua ſectantur, tantum temporis eſt conſumptum, quantum ſatis erat Friderico ad inſtaurandas vires, quas pro tuenda meliùs Praga, raprim ex ſponte accurentibus innouabat reficiebatq;. Duobus autem ſolùm diebus, quàm Sobieſlaus iter Pragam, agmine quadrato antenertit, effundente ſe obuiam multitudine ciuium armata, præter opinionem frequentiore. Qua Conradus viſa, ſi eandem, inquit, iſti ad ineundam pngnam, quam nunc ad arma geſtanda alacritatem attulerint, iubeo te Friderice de ſumma rerum bene ſperare, nempe viciſti tanto robore ſuffultus. Poſtero igitur mox die, ambo in locum, qnem Boiemi Bogiſſtie vocant, quaſi tu Latinè Martium campum dicas, ad luſtrandos eoſdem ciues, atq; in cohortes diſtribuendos deſcendunt. Ibi aliquot ex ijs validæ cohortes decerptæ ſunt, reliquns numerus ſagittarijs adnumeratus, & cæteris ex Morauia & Boiemia militibus immixtus. Adeſt ſequenti die Sobieſlaus ex ſucceſſu minax & ferox, ad eundem campum, nocteq; tantum ad quietem ſuorum interpoſita, mane aciem ante caſtra explicat. Similiter Fridericus & Conradus ante mœnia faciunt. Dato vtrinque ſigno, ingentibus animis confligunt acies, modiſque omnibus ſibi inuicem acriter inſtant, eques equitem,

Sobieſlaus Fridericũ tripartito agmine proficiſcẽtem ter quoq; profligat.

Cataphractũ terra obruit Germanum in Cæſaris contumeliam.

Præda militi conceſſa.

Pragenſes dediti Friderico.

Cruentũ prælium ad Pragã.

Elizabeth bene precatur marito.

Sobieslaus manu Friderici vulneratus.

Exercitus cæſus.

Conradus Morauia donatus.

Comes Vilhelmus Caunicenſis monaſterij fundator.

Militibus ampla ſtipendia aßignata à Friderico.

Pœna deſertorum & prædonum.

pedes peditem,haſtis,pilis,telis,gladijs premens,Sobieſlao vociferante,ne ferro parcerent aduerſus fugaces, aliter niſi cæde fugam tailum ſiſti non poſſe. Contrà Friderico bona ſpe ſuos confirmante, ſi opus perſeueranter executi fuerint,fore, vt manipuli furum, & latronum,cuneos delectorū militum diutius non ſuſtineant. Vxor interibi Friderici Elizabeth, dum ea pugna gliſcit, quam ex feneſtra proſpectabat, alleuatis in cœlum manibus, ſupplex vouiſſe dicitur templum in eodem campo à ſe ædificandum, in quo pauperes & egeni hoſpitio acciperentur,ſi Chriſtus victoriam marito contuliſſet. Votumne, an virtus militum, an vtrumq; in cauſa fuit,tantam, tamq; conſtantē impreſſionem amplius ſuſtinere Sobieslaus nō tolerauit, primusq; fugæ exemplum cæteris præbuit: quem Fridericus vſq; ad pagum Proſyka inſequutus, vulnus capiti eius,non tamen letale, ſua manu intulit, celeritatique equi magis iam, quàm vlli rei fidentem deſtitit perſequi. Exul tandē, extorrisq; aliena in terra mortuus eſt. Poſt hanc victoriam Conradus ampliſſimis muneribus à Friderico eſt remuneratus, bona parte Morauiæ ei adiecta. Munificè item habitus, Vilhelmus dignitate Comes,opibusq; in Morauia clarus,idem aſſiduus Conradi militiæ aſſectator. Hic eſt, qui in eadem Morauia cœnobium opulentum condidit,quod Caunicenſe appellatur: expians delicta,quæ per militiam præcipuè Auſtriacam deliquit, locis Deo quoque conſecratis, flamma & ferro iniuriam faciendo. Nec Elizabeth diſtulit voto ſe abſoluere, quod tunc vouerat de extruendo templo hoſpitali, in quo pauperes hoſpitaliter tractarentur, cognomine ei indito ex ſancti Ioannis nomine. Ad hæc Fridericus externorum etiam rationem habuit, vt eis liberalitate ſua conſuleret, quicunque ex Germania nobiliores ſui gratiam magis, quàm vtilitatem ſuam ſecuti, operam in hoc prælio ſtrenuam nauarunt, optione illis oblata manendi in Boiemia, aut inde abeundi. Qui diſcedebant, hos præter viaticum ſponte datum, equis inſuper, veſtibusq; holoſericis, & vaſculis ex argento conuiualibus, auro inauratis exornatos dimiſit. Quibus verò permanere placuit, eis pro dignitate cuiusque, aut bonorum partem ab illis qui in pugna abſque liberis ceciderant, relictorum addixit, aut locum in aula cum aſſignauit, ex quo victusque cultusque, & honos adfluerent. Interim domeſticorum quoque curam gerens, non modò vt bene meritis præmia tribueret, ſed malos etiam vt malè afficeret, qui ex fuga recenti in Boiemia conſtiterant, ſeque & ſuos latrocinijs alebant. Ad quos excipiendos diſpoſiti equites, ad omnes partes, quaſcunque petiſſe videbantur, hoc egerunt,vt qui capi potuêre, comprehenderentur, reliquis nulla vagandi, latrocinandique, nec vſquam diutius conſiſtendi facultas præbita,donec quocunque impetus quemq; tulit,diſſiparentur.

Stephanus Bela (quod ex Græcis colligitur annalib.) coniugē habuit Mariam Iſaaci fratris Emanuelis Conſtantinopolitani Imperatoris filiam, vt ſit veriſimile neptis ſuæ marito Manuelem auxilia tuliſſe. Mirum equidem totam hanc hiſtoriam alto præterijſſe Hungaros annales ſilentio. Stephano quidem III. Geiſæ II. filio fœdus fuiſſe ictum cum Emanuele Comneno Græco Cæſare produnt aduerſus Venetos ob Illyriam & Liburniam anno 1149. vbi plurima oppida maritima ſuam in poteſtatem Stephanus redegit. Tunc Emanuel (dolorum & perfidiæ officina) cum Alexandro. P. M. ſumma pecunia ei oblata de recuperando Occidentis Imperio contra Barbaroſſam egit. Interea Ladislaus Bela filius imperandi cupidine flagrans ſacram coronam ſurripit, ſeq; verum Regem (ſuffragantibus illi plurimis Epiſcopis & proceribus) eſſe iactitat. Sed poſt ſex menſes moritur. Eius exemplum frater Stephanus imitatus ijſdem ſuffragatoribus coronatus eſt. Patrui tum inſolentiam Stephanus minimè ferendam ratus, prælio decernendum arbitratus eſt. Vbi tanta nobilium multitu-

de

do interijſſe dicitur, vt nihil eo ſeculo Hungaris miſerabilius acciderit. Victus Stephanus Bela obijt paulò poſt anno 1173. ante quem & Rex Stephanus obierat. Ne corriualium Regum bella ferret Hungaria. Nulla tamen hic vel Emmanuelis vel Vladiſlai ſit mentio.

[b] *Manuel imperio cui 38. annos præfuit, ſpontè relicto, incluſit ſe in monaſterium Pantocratoris, in quo non ita multò poſt ſexagenarius obijt.*

[c] *Cum enim Vladiſlaus Rex ſenio confectus Fridericum filium natu maximum inconſulto Cæſare pro ſe regnum adminiſtrare iuſsiſſet, ſucceſſorem ab Imperatore accepit Sobieſlaum Sobieſlai filium, quem aliquandiu in vinculis aſſeruauerat. A quò cum ſibi metueret, ſolum vertit cum vxore & liberis, & intra quartum menſem in Germania diem clauſit ſupremum. Sobieſlaus regio nomine abſtinens principatum paucos annos geßit.*

[d] *Henricus hic eſt filius Leopoldi, cui Conradus Cæſar Bauariam, eiecto Henrico ſuperbo, tradiderat*

[e] *Emericus Rex Hungariæ ab Andrea fratre impetitus ob regnum, modeſtia tamen Emerici, acies ad confligendũ parata dilabitur. Nec fuga Emerici extra regnum vlla ſit mentio, vel quod fratri ſit à Sobieſlao reſtitutus. imo hic fratri vitã donauit.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER QVATVORDECIMVS.

Exactiones graues populo Fridericus indicit publicanis Germanis conſtitutis.

FRidericus poſt ægrè, ac cum magno rerum omnium ſuarum diſpendio recuperatum ſtatum ſuum, in maxima difficultate nummaria conſtitutus, vulgò ab omnibus regno ſubiectis tributum conferendum edicit, datis tributi exactoribus pleriſque Germanis, qui dum exactius, violentiuſque delegato funguntur officio, non minus inuidiæ principi quàm ſibi contraxerunt, ita vt hæc exactio non valde auſpicatum ad principatum Friderico dederit exordium, paſſim eum criminantibus, quòd à ſpolijs & rapinis imperium auſpicaretur, qui tamen videri eſſe vindex raptorum vellet. Reſtinxerat bona ex parte hanc odij flãmam obitus Valentini Præſulis, Friderico apud omnes ordines prę ſe ferente, quòd neminem ei ſufficeret, niſi qui ex parentib. Boiemis eſſet prognatus. Accidit verò opportunè, vt Henricus Friderici patruelis, ab ineunte pueritia bonis literis deditus, in ijsq́ue domi apud priuatos doctores diu occupatus, confirmata dein ætate, in Galliam ad Parrhyſienſe Gymnaſium, maximè tunc inter alia celebre, ſe contulerit, vt velut ex fonte, nõ diſciplinarum modò, ſed etiam virtutum morumq́; præcepta abundè hauriret. Quo in exercitio compluribus annis verſatus eſt, deſiderio tandem patriæ repetendæ tactus, cõmodiſſimè ad tempus in illam redijt, ſuffragio Friderici Pontifex Pragenſis declaratus, tanta omnium approbatione, vt ſummi infimiq́; laudibus Fridericum in cœlum ferrent. Sed rurſus odium accenſum, iam ſola nobilitate iracundia aduerſus Fridericũ inflammata, quòd magiſtratum quendam à Boiemis vſurpatum, ad hominem Germanum tranſtulerat. Miſſi enim confeſtim à proceribus & ab equeſtri ordine, qui eum eo agerent, ne in cooptandis magiſtratibus nouam rationem inſtitueret, quæ antea non fuit: nunquam alio tempore curiam non ſolùm Germanis non patuiſſe, ſed ne in aula quidem cõmertium illis quondam fuiſſe: cæterùm magiſtratus in Boiemia, neminem niſi Boiemũ geſſiſſe. Quibus verbis quantò minus ille permouebatur, tantò ma-

Plebs Friderico minimè æqua.

Henricus Lutetiæ eruditus.

Hẽricus XIII. Epiſcopus Pragenſis Vladiſlai Regis frater.

Epiſcopi electione plebem pacauit.

Succenſet nobilitas Friderico ob magiſtratum Germano collatũ.

Conradus ſuo Marte victum Sobieslaum iactitans principatum ambit.

Cõradus IIII. interrex.

Fridericus ad conuentum Imperij euocatus.

gis illi æſtuabant, noua aduerſus Fridericum conſilia coquentes, haud ignaro Conrado, qui cupiditate principatus tunc ſtatim flagrare cœpit, quando prælium Sobieslão malè cecidit: ſibi autem victoriam illam, non autem Friderico imputabat, ſeq; digniorem honore eſſe iudicabat, ac nihil tunc niſi ſibi æquos iudices defuiſſe querebatur. At nũc vltrò oblatos ſe obuijs manibus excipere, & ad iudicium illorum libenter ſe accõmodare velle. Poſtquam id difficilius viſum eſt ad perſequendũ, neq; facultas protinus, ita vt cupiebat, perficiendi negocij dabatur, quoniam Praga à Friderico ſtabat, & magnus adhuc nobilitatis numerus ſupererat nullius coniurationis cõſcius, res tunc ad dilationẽ perducta eſt, & melior oportunitas expectata. Quam denuò Cæſar obturbit, nunquam ex Italia reuerſus, quin Principum conuentum indiceret, quia nunquam pax fida diuturnaq; ibi durabat. Quin ſimul etiam principem Boiemiæ ad publicam deliberationem euocaret, quoties in vrbe aliqua imperij propius Boiemiam ſita, principum ſenatum habuit, vt tunc Ratisbonæ contigit. Quò proficiſcente cum ſuis Friderico, nihilq; de coniuratione ſuſpicante,

Conradus Vicegradum occupat.

Pragẽſes pertentat.

emerſit adeò ſubitò illa, vt prius Conradus arcem Vicegradum Pragæ occupauerit, quàm eum Pragenſes adeſſe cognoſcerent. Hinc ciuitas vehementer perturbata, ciuesque non mediocri metu perculſi, neminem apertum hoſtẽ videntes cui occurrerent. Sed miſit mox Conradus, qui Pragenſes certiores facerent, ſe ſuffragijs primorum ordinum Principem Boiemiæ eſſe declaratũ, congruensq; videri, vt cum prioribus poſterior quoq; illorum calculus conſentiat, id, quo promptius factum fuerit, eò propenſiorem erga ſe Principem habituros. Reſpondent: principẽ ſe habere cui fidem obligauerint ſuam, quã

Menſe cũ dimidio tolerata obſidione ſe dedunt Conrado Pragenſes.

Proſcribit Cæſar Bohemos.

Intercedit Palatinus Conradi affinis.

Bohemi ſaperte reſpondent.

fallere non deceret. Atq; inde eunt ad munienda vrbis loca, & ad præſidia diſponẽda quibus obſidionem arcerent, quam ad ſeſquimenſem ſuſtinuerunt: quo in tempore nullo apparente auxilio, poſthac deduntur. Cæſar Friderici vicem incõmodumq; pro ſua iniuria dolens, huiusq; ſui doloris vehementem concionem apud Principes habens, cenſuit hoſtium numero Cõradum cum Boiemis habendum. Exurgit Palatinus Bauariæ princeps Conradi affinis, ſupplexq; orat Cæſarem, vt interea datis ad Boiemos literis authoritatem interponeret ſuam, dum ipſe vadit, reditq; ex Boiemia, ſperare authoritati Cæſaris audaciam Boiemorum ceſſuram. At illi auditis à Palatino Cæſaris imperioſis mandatis, quibus ad purgandam cauſam venire Ratisbonam iubebantur, renunciari iubent: Non ita obnoxiam ſeruituti vitam illos viuere, vt Dei, Papæ, Cæſaris, & Principis ſui (hui quot dominorum) iuga ferre illis neceſſe ſit, ſatis ſuperq; eſſe, Deo ſeruire, & Principi ſuo. Manſuetius ſubmiſſiusq; Conradus reſpondit, ſuamq; cauſam procurandam Palatino affini commendauit. Mox & Boiemos arrogantis ferocisq; dicti pœnitentia ſubijt: ſiquidem viros ſex genere & dignitate primores delegerunt, qui ad deprecandam imprudentiam legati Ratisbonam irent. Cæſar, qui pro maieſtate nominis, vim quoque maieſtatis obtinere voluit, ad vindictam illuſtrandam erigi Tribunal, & ſub

Rei Maieſtatis Boemi arceſſuntur.

Iurant reſtitutioni Friderici

Regalia capit Fridericus à Cæſare.

Dio conſtitui iubet, quod fieri ſolet quoties læſæ maieſtatis rei iudicio peraguntur. Allati præterea erant ſex aſſeres (nouum tormenti genus) ad frangendas duras contumacium ceruices, ſed ad incutiendum magis terrorem, vt mox apparuit, quâm ad ſupplicium exequeudum, hæc ſcæna compoſita fuit. Nam Cæſar in aulam vocatos, ſatis habuit ſæuerisſima oratione obiurgare, iusque iurandum ab illis accipere de reſtituendo in ſolidum Friderico intra vnum menſem. Cuius rei cauſa Palatinum quoque Bauariæ principem redire in Boiemiam cum Friderico mandauit, quos Henricus etiam præſul comitatus eſt, receptis à Cæſare prius more ſolito ſuis regalibus. Hac porrò tempeſtate (ne quis nouam exiſtimet, quia nuper magnum in Boiemia ſumpſit incremẽtum) hæreſis Piccardica malo aſtro micare cœpit, plurimum quippe

mali

Hæreſis Piccardæ origo, anno 1160.

Petrus Valdenſis Lugdunenſis.

mali Boiemis ſecum inuexit, vt res pridem docuit. Auctor eius Petrus cognomine Valdenſis, natione Gallus, ciuitate Lugdunus, vir idiota, indoctus, illiteratus, nec dignus inter ſerios hæreticos numerari, niſi hæreſim eius poſtea Viclefus Anglus Sophiſticis argumentis condijſſet. Cæterùm quando nemo hactenus hæreticorum mutus repertus eſt, huic quoq; facultas diſſerendi eorũ quæ in buccam veniunt, ac præſertim quoties diſſerendum fuit aduerſus Eccleſiæ inſtitutа, aut in eos qui in poteſtate poſiti ſunt ſumma aderat. Aderant & opes, vnde alere ſuam factionem adhuc tenuem potuit. Ex quibus cum timeret periculum, diſtraxit quas Lugduni habuit poſſeſſiones omnes, partemq; de precio, eodem modo quo Ananias & Sapphira, ſuis domeſticis ſeponens, alteram pauperibus totam erogauit, vt ſine opibus, quaſi inops abſq; vllius timore, ſuo ductu arbitrioque viueret, & vbi ſibi placeret, ibi habitaret. Placuit autem illi, ea pars Galliæ, quæ Piccardia nuncupatur. In hanc igitur Lugduno migrans cum diuertiſſet, longum poſt ſe diſcipulorum agmen trahens, quos pauperes Lugdunenſes cognominabat, celeriter incolas Piccardiæ ita faſcinauit, vt & mente, & auribus, oculis quoque cæci euaderent. non iuxta diſciplinam Chriſtianam, ſed iuxta concupiſcentias ſuas ambulantes. nimirum cæcorum ducum cæci aſſectatores. Tam latè hoc malum, tantaque vi per domos etiam nobiles vagatum eſt, quia tardius ei remedium à rege Galliæ adhibitum fuit, vt Ludouicus, eius nominis octauus, poſt edicta & minas, ad arma poſtremò venire, inſaniamque fanaticorum ferro & ſanguinis miſſione coercere coactus fuerit. Trecentas illorum domus euertit, mœniaque nonnulla ſolo æquauit: ſed nec illi, quos fuga in Germaniam auertit, tutum ibi valde perfugium habebant. Nam Archiepiſcopus Moguntinus, ex eorum numero XVIII. viuos comburi iuſsit, qui rationibus victi, de ſententia tamen ſua perfida deſiſtere noluerunt. Ergo in Boiemiam tandem reliquiæ illorum confluxerunt, quò ſentina omnium ſectatorũ confluere ſolet. Sed loco dein ſuo de Piccardis. Nunc ad Fridericum reuertendum, qui magna cura, magnoq; ſumptu recuperatum principatum rurſus penè amiſerat. Tantum Friderici odium, tantaque Conrado vindictæ cupido propter interceptum ſibi honorem inceſſit, vt quanquam vultu & ſermone ſe hylarem oſtenderet, intus tamen dolorem coercere non potuit, quin interdum ille erumperet, donec in actum quoque venit, non aperto ipſius conatu, ſed tacito inſtinctu & conſilio quo adiuuabat, & aduerſus Fridericum extimulabat Venceslaum & Vdalricum filios ſenioris Sobieslai. Ambo iſti vagam, & alienæ opis indigam vitam ducebant, nunc Poloniam, nunc Hungariam, nunc Morauiam pererrantes, non ſine quadam viſentium miſeratione, qui eos videbant tam diu, tam incerta fortuna miſerè iactari. Quare poſtquam enotuit hoc illos agere, vt Pragam occuparent, quam ante parens eorum habuerat, collecti vndiq; ex ſtatim dictis regionibus gregarij milites, ad illos accurrebant: poteratq; capi tunc Praga, ſi pari celeritate ad illam feſtinatum fuiſſet. At cum turba prædæ aſſueta, in diripiendis pagis & vicis moram protrahit, nactus Fridericus ſpaciũ, omnem ex agris multitudinem colonorũ, eum ipſo cõmeatu in vrbem cogit, diuerſisq; locis in illam, vel ad munienda, vel defendenda mœnia, additis centurionibus, diſtribuit. Centuriauit mox & ciues, regionatimq; illis plateas maiores attribuit, vt in quacunq; parte laboraretur, integris viribus ad ferendũ auxiliũ opponi poſſet. Miſit præterea nuncios in Auſtriam ad Leopoldum Marchionem (quẽ ſibi nuper in aula Cæſaris pulchrè conciliauerat) & in Bauariam ad fratrẽ Albertum, vt ſibi ſubſidio veniant: idq; maturè agant: multis enim in rebus ſe nobilitatẽ domeſticam habere ſuſpectam, vererıq; ne ſi tardatũ foret, apertè illa deficeret, ſeſeq; ad tumultuariam illam manũ cum ipſo fortaſſe Conrado adiungeret. Horum igi-

Pauperes de Lugduno.

Ludouicus VIII Rex Galliæ delet Piccardos.

Moguntinus exurit, reliquiæ Bohemiã petunt.

Conradus Venceslaum & Vdalricum inſtigat aduerſus Fridericum.

Conatus eorũ eluditur.

tur maturo adnentu, Venceslaus & Vdalricus, qui in obſidione tantæ vrbis nihil niſi occaſionem fraudis & doli quærebant, tanto metu ſunt perculſi, vt conſiſtere diutius in Boiemia non auderent. Hac nubecula, quæ ventum procelloſum minabatur ſine vlla tempeſtate diſcuſſa, ad futuram conſeruandam ſerenitatem & tranquillitatem, Fridericus de ſententia Leopoldi & Alberti, protinus nobiliſſimum quemq; nominatim euocat, vt Pragam venire properet. Ibi omnes ad nouum iuſiurandum adigit, non alium ſe principem, quàm Fridericum habituros. Quo negocio confecto, Leopoldum & Albertum hoſpites, longè maiorem illis operam pollicitus, domum dimittit, retenta vtriuſq; parte copiarum quæ ſecum Pragæ hyemaret. Et quanquam exigua portio Autumni ſuperfuerat, ne illam quidem ſine vltione tranſire voluit, Præmyſlaum fratrem iuniorem, turmis & cohortibus inſtruens aduerſus Conradum, ad quem ſe Venceslaus ex fuga receperat, eidemq; mandans, vt in regionem Znoymenſem profectus, totam Conradi in Morauia ditionem peruaſtaret. Vadit ille in Morauiam, populabundusq; ad arcem vſq; Bitonam, quæ non longè à Znoyma eminet, peruenit. Huius capiendæ animo inflammatus, magno illam impetu adoritur, quem tamen præfectus, tum munitionibus arcis, tum forti præſidio fretus, facilè retundebat. Interibi Premiſlao nunciatur, Conradum ſubſidio arci longum militum agmen adducere, & ad eum ex via multos armatos aggregari, qui doleant in conſpectu ſuo Morauiam à Boiemis fœdè vaſtari: proin certum imminere certamen. ad quod ineundum, quando nō ſatis ſe inſtructum videret Premiſlaus, tempori cedendum, quàm temerè reſiſtendum conducibilius duxit, ad fratremq; ſaluis copiis & ſpoliis Pragam rediit. Ac primo vere cum ſex millibus peditum, & quingentis equitibus profectionem in Morauiam repetit, Conrado omnibus rebus, externo etiam auxilio ad occurrendum & confligendum parato. Erat ex familia Verſouicenſium, quæ ſolum inuita verterat, ſedesq; ſibi in Polonia delegerat, Ratiborius quidam, pollens viribus, manuq; promptus, & ob ea Polonis in primis charus. Is, cum tam longi exilij ſine ſua culpa contracti, finem aliquem videre optaret, multa ſuper hoc in animo ſuo ſæpius voluebat, præſente tandem fortuna tumultus Morauici ei oblata, quam quidem fortunam, aut nullam dein aliam ſibi Principem Boiemiæ conciliaturam ſperabat, ſi videlicet cum aliquo emolumento coram illo appareret, ſic illi inſtitit, quoſcumq; ex militari nobilitate, vel cognatione, uel amicitia & beneuolentia, aut familiaritate erga ſe affectos cognouit, alios precibus in ſocietatem militiæ, alios ſpe conſequendorum in Morauia ſpoliorum inuitabat, donec bene multam equitum Polonorum manum conglobaret, valdeq; in tempore cum illa in Morauiam penetraret. Vix enim tribus millibus paſſuum à ſe diſtabant Premyſlaus & Conradus, vterq; ad præliandum compoſitus, cum exploratores Premyſlao indicant, turmas equitum aduentare, & quantum ex habitu & armis cognoſci potuit, videri ſibi Polonos equites eſſe. Terruerat hæc res Premyſlaum exiſtimantem auxilia illa Conrado in cumulum accedere, ſed iſtum terrorem ſimul atque errorem Ratiborius caſtris Boiemorum appropinquans Premyſlao ademit, per internuncium ei ſignificans, ſe auxilio exercitui eius ſua ſponte aduenire, nullo prorſus alio premio inuitatum, niſi vt per eum gratiam apud Fridericum recuperet, deinde apud ipſum quoque: quam certè gratiam nullo ſuo vitio, aut vlla mala ſuſpicione, ſed familiæ ſuæ peccato agnoſcat eſſe amiſſam. Cæterùm quàm æquum ſit, maiorum delicti pœnas luere poſteros innocentes, ipſe diiudicauerit. Iuſſus bonum habere animum, cunctaq; ex victoria ſecunda ſperare, ſi illa euentum ſecundum habuerit, caſtra cum ſuis lætus ingreditur. Vbi paucis conſilia de pugna in commune conferentes,

Nouum fidei Sacramentum à nobilibus exigit Fridericus.

Conradum fratri Premislao exercitu credito inuadit.

Bitonā obſeſſam metu liberat obſidione Premyslaus.

Ratiborius Verſouicenſis exul, vt familiæ obliteret infamiam, & reditum in patriā lucretur, Premyslao equites Polonos adducit.

Premyslao ſe adiungit Ratiborius.

ad pa-

ad pagum inde Ludomirum, ad quem Conradus caſtra poſuit, inſtructa acie eunt, nullam moram pugnæ Conrado interponente.

Cruenta dimicatio ad Ludomirum.

Pariter itaque clamorem tollunt, pariterque ferrum & tela expediunt, ac pari conditione dimicant, tanta conſtantia, vt nec eques ab equite, nec à pedite pedes, de loco ſuo ſe pelli ſuſtinuerit, ſed quem quiſque eorum dimicans ſemel ceperat, eundem locum moriens obtinuit. Segregat deinde ſuos ab alijs Ratiborius, & tranſuerſam Conradi aciem, in qua Venceslaus erat, quanto maximè poteſt impetu inuadit, perrumpitq́; , nec ſic tamen ibi fuga alicuius viſa, ſed cædes potiùs vtriuſque partis aderat, niſi quòd iam adeò perturbati hoſtium ordines viſebantur, vt nullam amplius pugnam redintegrare poſſent. Datum inde à Premyslao receptui ſignum, prohibitusq́ue miles reliquias perſequi, excepto Ratiborio, qui Hungaros equites cum ſuis inſequebatur.

Victor Premyslaus.

Quatuor hominum millia, pari propè vtrinq; clade, in acie cæſa feruntur, inter quos tantus nobilium numerus, vt tædio humandi ſeorſum ſingulos, multi ſimul in vnum ſepulchrum conderentur. Hoc quoque adijcitur: Tubarum ſonitum & clamorem pugnantium, fremitumq́; equorum, & armorum ſtrepitum, in arce Caunicenſi auditum fuiſſe, quæ plus vno miliari noſtrate à Ludomirio diſtat: Vnus autem Ratiborius gratiam benè geſtæ rei, à toto Boiemorum exercitu tulit, palàm item ferente Premislao, eius opera ſtrenua, factum aditum ad victoriam fuiſſe.

Ratiborio acceptum refertur victoria.

Quæ quoniam Friderico valde placuit, eò procliuius auctorem illius Ratiborium, in fidem ſuam & familiaritatem recepit, inducta deletaq́; omnium iniuriarum præterita rum memoria, inſignibusq́; mutatis, ne quid odioſum reſtaret. Quippe pro Naſſa aurea, ſecures decuſſatim ſibi cohærentes iuſſus eſt ipſe & poſteritas ipſius geſtare. Donatus & arce Bauariam proſpectante, quam Pryndam vocant, vt fines Boiemiæ aduerſus Germanos limitum tranſgreſſores tutaretur.

Recipitur à Friderico in gratiam Ratiborius: arce donatus deleta gentis macula: inſignia mutantur.

Ab hac victoria, quæ cruenta potiùs quàm læta dici debuit, ſtimuli non deerant, quibus Fridericus aduerſus Conradum extimulabatur, vt eum funditus euerteret, alioqui nullam inter æmulos pacem futuram, adduci tamen is haud potuit, vt noua calamitate Conradum, ſine noua ab eo iniuria accepta vellet afficere.

Manſuetus Fridericus.

Itaque in Morauiam iturus, vt Premyslaum fratrem de ſe benè meritum in poſſeſſionem Olomucenſis regionis induceret, non ſolùm inermi, ſed exiguo etiam comitatu ad arcem Caunicenſem venit, quanquam ſic quoque moleſtus tunc Conrado ſcrupulus eſt iniectus, & nonnulla dubitatio, quidnam ille de via propius Znoymam deflexus portenderet.

Premyslaum fratrè Olomutio donat.

Nec diu ſecura illa torquens, mutatur in formam Tabellarij à Palatino principe ex Germania cum tabellis ad Fridericum miſſi, & ſecretis prætereà mandatis. Ad quem perductus, arbitris omnibus ſemotis, Tabellarij perſonam protinus deponit, & Conradi ſupplicis accipit, in poteſtatem ſe patruelis tradentis cum ſuis fortunis omnibus.

Ementito tabellarij habitu culpam deprecatur Conradus.

Hinc tandem offenſionum omnium, ſimultatumq́; inter illos factus finis: Conrado ad officia exhibenda parato, & Friderico ad referendam gratiam, vltroq́ue beneuolentiam oſtentandam prompto. Redijt tunc Conradus in concordiam cum Henrico quoque Pragenſi Antiſtite, qui diſſidij cauſam hanc præ ſe tulit, quòd iam vnus & alter Olomucenſis præſul, ex ea hominum ſecta, quæ Præmonſtratenſis cognomen occupauit, fauore & auxilio Conradi fuerit creatus, cum ad Pragenſem Pontificem, eiusq; collegium magis quàm ad alium quemuis pertineret nominare Epiſcopos in Morauia, & roborare.

Conciliatur Henrico Epiſcopo Pragenſi.

Paucis reſpondente Conrado, ſe deinceps nolle in alieno foro litigare, ſed velle potiùs cum Henrico amicis officijs certare. Id verò ab eo precario petere, ne quid noui per ambitionem in deligendo Epiſcopo Olomucenſi inſtitueretur. Cognouerat enim ambitione collegium Pragenſe, non autem virtutis via ad hunc honorem aſſequendum

Cui competat ius eligendi Epiſcopi Olomucenſis.

tenſq́ue ſe ad ſuos: nunc bene, inquit, nauigaui, poſtquam naufragium feci, vnde ad principatum vſque emerſi. Atque inde abſque mora Pragam ad ineundum honorem tranſijt. Sed nec Henricus Friderici Cæſaris filius in rebus ſuis curandis, quas domi foriſq; curari oportuit, tardus apparebat, animum in primis intendens in Regnum Neapolitanum,[b] Siculumq́; à Tancredo Rogerij Siciliæ Regis ex pellice filio occupatum, contra ſententiam Clementis Romani Pontificis, qui ſibi ius ad vtrumq; regnum vindicabat. Huius ſucceſſor Celeſtinus, perinde atque Clemens in Tancredum animatus, clam procurat, vt Conſtantia Rogerij filia legitima, à cœnobio Panhormitano educeretur: eamq́; tametſi ritè captam, Deoq́; per verba religionis conſecratam, Henrico in matrimonium collocat. In dotem illi regnum Siciliæ attribuens, ſuo ipſius marte ſibi aſſerendum. Sed iam Tancredus Neapolim quoq; inuaſerat, ad quam recipiendam Henricus cum pleriſque Germaniæ principibus ſe accingens, rogat enixè Conradum, ne ſe auxilio in tanta neceſſitate deſtituat. Conradus aliquantum incertus, mittendúmne ſubſidium, an potius demerendi noui Cæſaris cauſa, ſibi eundem eſſet (nam plures erant, qui diſſuadebant, quàm qui profectionem ſuadebant) paucorum tamen ille conſilium amplexus, ad oppugnandam Neapolim cum Henrico perrexit, cura interim adminiſtrandæ Boiemiæ, Henrico Antiſti Pragenſi delegata. Neapolim autem Tancredus, militum rerumq́; omnium copijs egregiè firmauerat, ita vt niſi per longam continuamq́; obſidionem, ſpes vrbis expugnandæ nulla adeſſe videretur. Cæterùm tanta vis admonitionis inerat Henrico, vt illa, exercitus ad durandum perſeuerandumq́; corroboraretur, cum repentè ingens coorta peſtis, ſoluere obſidionem, Henricumq́; in Germaniam reuerti coegerit. At Conradus, vnà cum Otthone patruele morbi illius caſum illic ſubijt, cum domi principatum, vix primoribus labris deguſtaſſet, ne dum vt aliquid in illo memoratu dignum gerere potuerit. Corpus eius Pragam translatum, & ibidem conditum. Ac ne quod tempus diſcordia Principum tranſiret vacuum, duo rurſus cognati Principes, Venceslaus & Premyslaus de Principali loco ſummis viribus contendebant. Vtrique ſua factio præſto fuit, atque vtriuſque ſpem Praga verbis alebat. Henrico dein Præſule adiuuante, Venceslaus à Pragenſibus intra mœnia receptus eſt, princepsq́; conſalutatus. Quo ſegniùs rem ſuam agente, ſuperuenit Premyslaus cum non contemnenda manu, circumq́; muros obequitat, vt Venceslaum ad pugnam eliciat. Adeunt principem ciues, ſe quidem ad tempus æquo animo dicentes, oppugnationem toleraturos, cæterùm ad dimicandum prælio vires ſibi deeſſe. Proin ex re videri, vt confeſtim mittantur, qui Principis imperio nobilitatem ad arma concitarent, quorum ſubſidio æmulus pelli queat mœnibus. Probat Venceslaus palàm conſilium, ſed poſtero die ſe occultè inde ſubtrahit, Bambergam petens, in qua tunc Henricus Cæſar ſubſtiterat, quum tribus tantummodo menſibus in Boiemia ſummæ rerum præfuiſſet. Pragenſes deſtituti principe, ne diutius agri illorum vaſtarentur, Premyslaum ſubſtituunt, eiq́ue portas vrbis aperiunt, omnium offenſarum, quæ tunc interceſſerant, gratiam facientem. Sed nec iſte ius ſuum contra Venceslaum abſentem diu obtinere potuit, Henrico Cæſare indignante, quòd lex patris ſui, quam de pace ab omnibus principibus cuſtodienda dixerat, à præmislao violaretur & idcirco eum ad cauſam dicendam, cur Venceslaũ expulerit, vocante, ſimulq́; ſeueriùs minante ſi tergiuerſaretur, ſe illum Pragæ inuiſere velle. Nulla vis Premyslao aderat, quę eum poſſet ex ſęueritate Cęſaris eripere regno in ſe diuiſo, dum altera nobilitatis pars pro Venceslao, altera pro ipſo Premislao tenderet, ac iam rumor antecedebat de Venceslai Pragam reditu. Ne igitur eum iſtic expectaret,

Henricus VI. Cæſar.

Cõradus IIII. Interrex.

Conradus Cæſari militat bello Siculo.

Henricus Epiſcopus gubernator Boemiæ.

Peſte Conradus & Ottho Neapoli extincti.

Venceslaus V. Interrex trimeſtris.

Premislao neque Praga neque Venceslaus reſiſtere audent.

Venceslaus ad Cæſarem.

Premyslaus. VI. Interrex poſtea Rex Boemiæ. 3.

Citatur Premislaus à Cæſare, ſed cauſæ diffidit.

Premyslaus quadrimeſtris princeps.

Venceslaus ab Alberto Marchione Luſatiæ captus in carcere moritur.

Spitigneus filius venceslai.

rurſus in Morauiam,poſtquam vno amplius menſe, quàm Veneeslaus princi pem in Boiemia egerit, ſe contulit. Cæterùm idem Venceslaus in via per Albertum Luſaciæ Marchionem,Præmyslao grarificantem,intereeptus, arctæq; cuſtodiæ traditus eſt.In qua vitam tandem cum morte cōmutauit,Spitigneo filio ſuperſtite,cuius turelam Henrico præſuli commendauit.Ab hoc Venceſlao, Engelbertus Olomucenſis Antiſtes, oppidum Sultauiam ad fines Morauiæ ſitum,ac iam pridem violentia abalienatum recuperauit. Vacante princi pali ſede,Henricus præſul diem comitiorum habendorum Pragę indicit.Candidatumq; in illo principatus, pro Spitigneo pupillo agit. Boiemi parumper deliberantes,ipſum Henricum vnanimi aſſenſu,magnaq; voce principem Boiemiæ pronunciant.Multis contrà Henricus verbis pugnat,ne quid noui in ſe conſtituant aduerſus exempla & inſtituta maiorum,apud quos diſcretas ſemper principis ac pontificis dignitates fuiſſe: ſed ne nunc quidem cauſam ſe vllam offerre, cur coniungi debeanr, præter Spitigneum, tot alijs principibus ætate maturis ſuperſtitibus,ex quibus facilis vnius fieri poſſit delectus. Vrgent illi Henricum compreſſiùs, docentq; ita demũ concordiam in Boiemia conflari poſſe, ſi illam, ipſe nullis apertè factionibus imbutus, regendam ſuſciperet. Ea conditione dare ſe illis manus, reſpondit, ſi Cæſar voto illorum ſubſcripſerit. Atq; inde ad Cæſarem profectus, vt more ſolenni principis perſonam indueret, non aliter ei ſunt vexilla de manu Cæſaris porrecta, niſi vt ſummam pecnniæ, quam ſe repræſentaturum Veneeſlaus Cæſari ſpoponderat, ipſe ære ſuo expungeret: Hinc noua difficultas exorta, vnde nam promiſſum Cęſari æs dilueretur? Nec enim Henricus ſoluendo erat, nec creditores reperiebantur, qui eidem mutuum æs dare vellent: quia de perſenerantia illius in principatu ambigebatur: & populus crebris principum mutationibus, per continuos exactores valde fuir attenuatus. Quicqnid tamen ex priuata arcula, & à fidelioribus amicis contractum æris ad manus venerat, illud in præſens ad Cæſarem miſſum, cum ſyngrapha obligatoria de reliquo debito diſſoluendo. Poſthæc nihil habuit antiquius, quàm vt nobilitatem in antiquam redigeret concordiam, vtq; ipſam Boiemiam à rapinls & latrocinijs, à quibus ſibi factio Premyslai non temperabat, liberaret, diſpoſitis per loca oportuna ſtationibus, quæ ad omnem latronum excurſionem occurrerent, audaciamq; illorum punirenr. Nam ipſe Premyslaus, rellcta Vladislao fratri bonorum in Morauia poſſeſſione, cum certa equitum manu in Luſaciam ad Adalbertũ, rebellem tunc animum aduerſus Cæſarem gerentem, Saxoniamq; imperio illius ſubiectam, vexante ſua ſponte conceſſit, vt & laborum eius, & prædarum eſſet particeps, atq; eadem opera, vt iniuriam ſuam vlciſceretur, qua ſe à Cæſare Venceslao paulò ante eſſe venditum conquerebatur. Cæſar Italicis negocijs diſtentus, ablegat nobiles homines ad Henricum, qui ipſum debiti nomine appellarent, aut ſi mallet expeditionem in Luſaciam, ad retundendam Alberti & Premislai ferociam ſuſcipere, gratiam ei non debiti rantum faceret, ſed inſuper arces & oppida dono daret, quæcunq; de bonis Alberti auulſerit. Henricus vbi cognoſcit, mille faciliùs milites, quàm mille aureos muruos ſe contrahere poſſe, modò vt ex populationibus militi vinere licear, delectum habet, eiq; Vilhelmum Comitem præponit, dato eidem mandato, ut licentiam militis cohiberet, ſi forſan illa corruptus, vltra quàm conueniret progredi vellet. Vilhelmus vſq; ad pugnam, quam cum Alberto & Premyslao conſeruit, in officio militem habuit: illis ſuperatis, fugatisq;, & Premyslao tantum nõ capto, victor exercitus neminem amplius metuere, ſed ex libidine cuncta agere, ſacraq; pariter atq; profana diripere, cum ex præda, non autem ex pecunia militare ſe diceret. Serò pœnitentiam agente Henrico, quòd tam diſſolutam expeditionem in Luſaciam, ſine ſtipendio expedicrit, Inſtruebar tunc Emericus Hunga-

Henricus cauſam Spitignei agit.

Henricus & Epiſcopus Pragæ, et Interrex VII.

Pecunia ex pacto Cæſariante confirmationem numeranda.

Latrocinia coercet.

Adalbertus Marchio Luſatiæ Cæſari rebellis, ei militat Premislaus.

Henricus Interrex Vilhelmũ Comitem iuſſu Cæſaris illis opponit.

Ceſus Adalbertus.

Hungarorum Rex, Belę filius ingentiq; apparatu nuptias, cum Conſtantia Arragoniæ Regis filia Strigonij adornabat: Ad quas Henricum quoq; Boiemiæ principem inuitauerat. quod quia percommodè cecidit, ita videlicet vt Henricus cupiebat, iam pridem appetens, auidusq; fœderis cum Rege Pannoniæ ineundi, tam tempeſtiua occaſione ad id conficiendum ſibi oblata, non mediocriter lætabatur: uenitq; Strigonium ad diem nuptijs dictum. Quibus peractis, ictoq; cum Rege pacis fœdere, dum Pragam remeat, in itinere accipit, inſidias ſibi in Morauia eſſe pararas, quas vt deuitaret, longiore diuerticulo vſus eſt, in Auſtriam vſq; deflectens à via, omnesq; fruſtrans inſidias. Pragam reuerſum, Proceres & frequens nobilitas, quæ ipſum Henricum in via ſequebatur, vna omnes voce flagitant, ne inultam ſinat Morauorum perfidiam. Tum Henricus, longè à me, inquit, tàm impia mens faceſſat, vt propter delictum paucorum, in omnes deſæuire velim, quando & illi pauci ſuo tempore, cuius Deus optimus eſt arbiter, debitas ſceleribus pœnas luituri ſint. Nimis religioſa hæc cunctatio, nimisq; nobilitati odioſa viſa, dicenti, Principem decere, vt in puniendis propulſandisq; iniurijs ſegnis non appareat, alioqui malitiam dilata animaduerſione longiùs proceſſuram. Aut igitur delectui eſſe ei adnuendum, aut ſpectandum dum ipſi ſuo ſumptu, vel inuito principe, copias contrahant in Morauiam deducendas. Ita velis nolis expeditioni Morauicæ adnuit, edicto prius propoſito, capitis pœna ſancito, ſi quis Præfecto copiarũ non paruerit, aut loca ſacra quouis modo violauerit. Præfectus Morauiam ingreſſus, nullum in conſpectu hoſtem armatũ videt. Mox edoctus ab exploratoribus, ad primum Boiemorũ aduentum perculſos, inſidiarum conſcios, arcibus etiam atq; vicis ſuis deſertis, ex Morauia ad Premyſlaum confugiſſe, arces illorum cum ipſis hominibus in deditionem recipit, ac ſolam pecorũ armentorumq; prædam militibus dilargitur. Sedatis rebus turbulentioribus Henricus, à quibus natura abhorrebat, ad Pontificiam deinceps functionē ſe vertit: atq; ad eam in primis intentus, munere ſuo in corrigenda Eccleſiaſtica diſciplina fungitur. Adeò tunc ab intemperantibus & laſciuis ſacerdotibus labefactatam, vt lapſus eius erigi, ac rurſus in ſtatum ſuum conſtitui, niſi per ſummã authoritatem, & præſentem cenſuram non facilè potuerit: latè enim vitia, & per multos ſacerdores diffundebantur, & idcirco multam ſeueramq; medicinam poſtulabant. Neq; enim temulentia, neq; libido, ſicut neq; alius inueteratus morbus, alio quàm acri aſperoq;, ac minimè blando medicamento curatur. Igitur Henricus, poſitis per diuerſa loca tribunalibus, in quibus dati iudices præſidebant, per eos ſacerdotibus temetum, ganeamq; ſectantibus, famem ſitimq; in carcere procurabat. Ibidem incontinentium æſtuantem libidinis impetum eodem pharmaco domabat: cæteros verò, pro improbitate quemq; ſua, ab officio miniſterioq; ſuo remouebat, donec ad bonam frugem reuerterentur. Per quæ tamen remedia conſequi non potuit, vt malum tam longo tempore, ſpacioq; propagatum ſtatim tolleretur, ſed vt minueretur, infirmaretur q;. Fortè per idem tempus à Celeſtino Pontifice Romano legatus è collegio Cardinalium, Petrus à lata via cognominatus, in Boiemiam & Poloniam miſſus erat, vt decumas ab ijs, qui in ſacris conſtituti ſunt exigeret, in bellum Aſiaticum conuertendas. Magna enim ſpes omnibus Chriſtianis iniecta fuerat recuperandæ Hieroſolymæ, Saladino mortuo. Et quanquam Henricus ita tum langueret, vt prodire obuiam legato ipſe non potuerit: eos tamen procedere iuſſit, qui alios honore & dignitate præcederent. ab illis Pragam honorificentiſſimè deductus, ac liberaliſſimè cum toto comitatu ab Henrico habitus, vt intellexit ſacerdotes pleroſq; in Boiemia, vitã ſatis probroſam viuere, diem conſecrandorum ſacerdotum promulgat. Ad quem cum plures iam pridem iniciati, quàm iniciandi Pragam ad S. Vitum conue-

Filia Ferdinandi Regis Caſtellæ.

Henricus Strigonienſibus nuptijs reuerſurus in Morauia inſidias vix effugit.

Incitatur ad vindictam.

Premyſlaus auctor inſidiarũ.

Cenſuram Henricus agit in ſacerdotes.

Petrus Cardinalis à via lata legatus Cœleſtini III. P. M. Pontifex decumat ſacerdotes in bellum ſacrum.

Oratio Cardinalis ad ſacerdotes de Cœlibatu.

nitent,accurata oratione de Cælibatu habita, in hanc tandem ſummã dicta
redegit,vt conſecrandi continentiam iurarent.Hic turba ſacerdotum cancel-
los circumſtans, ſepta tranſilit, ac pro ſe quiſq; candidatos ſacerdotij, per di-

Caſtitati refragantur ſacerdotes.

uos perq; diuas obteſtatur, ne ſe liberos ſolutosq; alligari, caſtrariq; patian-
tur. Affatim ſupereſſe Monachorum, quibus ſolemne ſit mundo & cupidita-
tibus eius renunciare per iuſiurandum : illis cõtentum debere eſſe Legatum.
Nec inſuper mundo deſtinatis miniſtris, ingum velle imponere, quod patres
eorum portare nequiuerunt.Hac petulantia verborum legatus vehementiùs
accenſus, imperat ſeueriùs Archidiacono, vt ſacerdotum tumultum coher-

Archidiconus pugnis multatur.

ceat,& quos oportet,vt iurare cælibatum cogat. At illi Archidiaconum mul-
tis conuitijs, mox pugnis inuadunt, cum de repentè ſatellites armati ab
Henrico ad ſedandam rixam ſubmiſſi aduolant. Ibi audaculorum aram,
alij columnam, quæ corpus dominicum ſuſtinebat circumplexi, religionem

Milites prætoriani ſacerdotum tumultus compeſcunt.

contra vim obtendebant. Sed eos Legatus inde abſtrahi, per vimq; abduci
mandat, inquiens, Nihil auxilij ex religione habere illos, qui violenter illam
temeraſſent.Ac mox ſeueriſſimam in illos dixit ſententiam,partim vt in carce
re inedia necarentur,partim exilio punirentur.Qua tam acri animaduerſione
perterrefacti cæteri, ad ſanitatem ſobrietatemq;, & temperantiam paulatim
ſponte ſua redibant. Idem Legatus benignũ hoc reſponſum ab Henrico tum
de decumis,tum inſuper de militia Aſiatica retulit,fore vt ipſo Henrico duce,
ſi ex infirma valetudine conualuerit,Boiemi nequaquã vltimi,tam piam expe

Henricus morbo correptus principatu ſe abdicat.

ditionem ſint ſumpturi.Decere enim bonum paſtorẽ, vt pro ouibus Chriſtia
nis,animam quoq; ſuam libenter ponere velit.Iuſſitq; delectum haberi,ac cæ
tera ad longinquam profectionem neceſſaria ſenſim parari. Cæterùm fama
morbi eius crebreſcente,& vſq; ad aures Premyslai perueniente,qui vt inten-
tus ad omnem occaſionem erat, ita ſubitum in Morauia vnà cum fratre ſuo
Vladislao agmen coegit,quod Pragam duceret.Vocat ad ſe Henricus proce-
res,animumq; illis ſuum de Principatu deponendo aperit,datq; eiſdem legen
di principis poteſtatem quemcunq; voluerint, ſibi, inquiens,vires ad obeun-
dum Pontificatum vix ſufficere, nedum vt principis prætereà onus ferre poſ-
ſit,in tanto præſertim rerum motu,atq; cõtinenti ferè illius honoris ambitu.
Qui aderant,ſimul omnes rogant, ne animũ deſpondeat ad inanem inimico
rum ſtrepitũ, quem mox ipſi ſuis viribus ſint diſcuſſuri abſq; omni eius cura,
daret modò ſe ad meliores cogitationes, quibus nõ demutando rerum ſtatu,
ſe de recuperanda priſtina valetudine ſecum cogitaret: ſumptisq; propere ar-

Premiſlaus & Vladiſlaus inuiſi cuiq; ob graſſationes.

mis,Vladislao & Premislao occurrunt.Non exiſtimabant futurũ, vt tot agmi
na,tamq; robuſta,in tam breui ſpacio coire poſſent.Cui tamen rei ambo fra-
tres magnam cauſam præbuerunt, dum populationibus per viam qua ibant
factis,concitant indignatione in ſe omnes læſos,illæſosq;.At contrà Henricus
ex munificentia,in maxima tunc annonæ caritate,per frumentum à ſe coem-
ptum indigentibus gratis exhibita,adeò factus eſt popularis,vt populatim ad
eum defendendum vniuerſi confluerent.Itaq; fuga maior,quàm prælium ab

Henricus annonam egentibus gratis ſuppeditat.

Egræ moritur Henricus & princeps et paſtor bonus decimoquinto Pontificatus anno.

aduerſa parte viſebatur. In qua tamen Vladislaus captus & retractus, ad ar-
cem Creuoclatam à cuſtodibus deportatus eſt. Henricus rurſum proceribus
accerſitis,conſilium medicorũ illis indicat,ſuadentium loci cęliq; mutationẽ
fieri debere,& ab omnibus rebus, quæ animũ ſollicitant abſtineri, alioqui ni-
hil ſibi profutura medicamenta.Se itaq; velle Egram oppidum in vltimis Bo-
iemiæ finibus ſitum, refouendarum virium gratia petere.Interim adminiſtra
tionem regni curæ illorum delegare. Quartodecimo die, poſtquam Egram
peruenit ibidem ab humanus exemptus eſt.In vtroq; magiſtratu tam æquus
& moderatus, vt in dubio reliquerit, princeps an pontifex melior vixerit.
Corpus Doxanam illatum,quo in cœnobio matrem etiam ſuam ſepeliuerat.

De

De ſucceſſore in comitijs ab ordinibus variatū, primoribus ad Premyslaum, vti cæteris ætate priorem, inclinantibus: alia nobilitate cum ipſis ciuibus, Spitigneo adoleſcenti, ob memoriam Conradi ſuffragantibus. Sed ab hoc ſuffragio iſti à primoribus dicentibus, quòd ad parietem nimis adhuc propter ætatem caducum applicare ſe ſtuderent, victi protinus deſtiterunt, atq; de Premyſlao cum illis in certamen venerunt, interrogantes, an expediret ſummæ rei præponere eum, cui Cæſar eſſet infenſus? & quem ipſi recenti prælio vehementer offenderunt, fratre intercepto, & ipſo Boiemia turpiter expulſo? ita vt facilè coniectare liceat, ne nunc quidem aliud eum meditari, quàm quo pacto ſe vlciſcatur. Hæc tandem ſententia obtinuit, vt Premyſlai fratrem Vladiſlaum, de cuſtodia ereptum, principem conſtituerent, haud dubiè huius tanti beneficij, quàm iniuriæ ſua culpa contractæ, magis memorem futurum. Imò ea ipſa re, Premyſlaum quoq; multum de iracundia remiſſurum, poſtquā viderit fratrem dominari. Eunt igitur confeſtim ad arcem in qua cuſtodiebatur, ibiq; principem illum ſalutant, & inſigni comitum pompa Pragam deducūt, prorſus ignarū, vbinam gentiū Premyslaus ætatem degeret: ſed nec quiſquā preſto erat, qui eū de ſtatu illius docere poſſet planè miſero. Ad has enim rei familiaris anguſtias, ad eamq; pecuniæ inopiam redactus fuit, vt ob quærendū victum quotidianum Ratisbonæ, vbi templum ædificabatur, ſeruili habitu operā ſuam architecto locare, totumq; diem rotam verſatilem in ſubducendis in altum lapidibus, verſare coactus fuerit, vno tantùm ex ſuis clientulo fideli, laboris ſudorisq; ſocio, quo cum dies continuos decem, cum ſe in opere illo defatigaſſet, relaxandi animi cauſa extra mœnia ad pontem Danubio imminentem progreditur, garriens cum clientulo, quicquid in buccam venerat, cum ecce tibi nuncius adeſt de morte[d] Henrici Cæſaris, Meſſanæ in Sicilia mortui, notum omnibus faciens. Quo Premyslaus exhilaratus, Adhuc, inquit, numen aliquod, fortuna melius nos reſpicit, quin redimus, & læti hunc diem in œnopolio conſumimus. Imò ait clientulus ſi lautius obſonare vis obſonium, en cape duos aureolos, quos in vſum futurum hactenus repoſitos habui ad obſonandum. Eos ſimulatq; ille accipit, ſubridens in Danubium proijcit. Domi, inquiens, non hîc lautiorem quærendam cœnam, ad quam maturiùs cœnandam, fac vt poſtero die accinctus ſis ad iter maturandum Boiemiam verſus. Cuius fines attingens, gratiora adhuc noua audit, fratrem videlicet ſuum Vladislaum natu minorem, Principatum in Boiemia gerere. Sed cum ſimul ei veniret in mentem, quàm incōmunicabilis eſſet regni ſocietas, viſum eſt, vt fratris ſententiam de longiore tutioreq; loco tentaret, ſi ſibi tanquā ſeniori de throno cedere, aut ſe in regni conſortiū accipere vellet, datq; hac de re ad fratrem literas, controuerſiā tunc de Pontifice cooptando, cum collegio Pragenſi habentem. Suam enim Vladislaus in hoc authoritatē valere voluit, vt pro arbitrio ſuo, quē cuperet, Pontificem cooptaret, quemadmodum re ipſa fecerat, Henrico Danielem ſuum ipſius à ſacris vt vocant Sacellanum, ſubſtituendo. Sed in eius nomine ſacerdotes Pragenſes nullo pacto acquieſcere, nec eum ad vllam adminiſtrationem prius admittere voluerunt, quàm leges ipſis, iuraq; & ſuffragia libera reſtituerentur, quibus ex antiqua cōſuetudine hunc ipſum Danielem ſibi Epiſcopum legerunt, haud dubiè Vladislao gratificati. Quibus literis, cum eſſent redditæ, ſcriptum inerat: ex malorum theſauro, hoc malum illi defuiſſe, vt latomias Ratisbonæ lapidarias colere fuerit coactus, ſed omnem ſibi mœrorē abſterſiſſe læticiam, quam ex fratris principatu concepiſſet, cuius fructum ad ſe quoq; ſperaret pertinere. Has literas Danieli & quibuſdam alijs recitans, rogabat illorum ſententiam. Cui Daniel, Caro, inquit, & frater tuus eſt Premyslaus, piumq; videri ac verè fraternum, vt in iſta anguſtia animæ eius, tua ope illum ſubleues. Reſcribit mox Vla-

Vladislaus Interrex è carcere III. quinquemeſtris.

Sors miſera Premyslai Ratisbonæ latomis inſeruientis.

Anno 1198.

Premislaus Cæſaris audita morte in Boiemiā feſtinat.

Fratris animū pertentat.

Ius nominandi Epiſcopi collegio non principi competit.

Daniel XVIII. Epiſcopus Pragenſis.

Reuocat Vladislaus fratrem Premyslaum.

Spitigneus cōprehendere eonatus Premyſlaum captus oculis priuatur.

Cedit fratri ſeniori Vladiſlaum.

dislaus fratri,vt ad cerrum locum, quem nominabat, ad colloquium veniat, velle ſe tranquillo animo abſq; multis arbitris cum eo,de rebus communibus fraternè conferre Sed non latuerunt hæc cæteros nouarum rerum ſtudioſos, qui vt rurſus aliquid nouarent,Spitigneo adoleſcenti perſuadent, vt Premyſlaum in via Intercipiat: quo intercepto, ingens obſtaculum,quod nunc ad emergendum ei obſtaret,ſublatum iri.Imprudens iuuenis,paruula manu, atq; ea inermi contracta, cum ſtultis conſultoribus incidit in foueam quam fecit. Hunc principes captum oculis in vincula conijciunr, ne aſpirare deinceps ad principalem honorē poſſet.Ipſi inter ſe cōmendabili Vladislai pietate,qua vltro maiori fratri de loco ſuo, qnem tantū quinq; menſes occupauerat,ceſsit, ita rem cōpoſucrūt,vt Premyslaus Boiemis,Vladislaus Morauis imperitaret.

[a] *Saladinus à Caliphis recens ſubiugata Aegypto,Hieroſolymitanum regnum euertit Anno 1187.octuageſimoſeptimo poſtquam à Godefrido in libertatem fuit vindicata anno.*

[b] *Tancredus Rogerij ſpurius præter Pontificiam auctoritatem occuparat regnum Siculum.Hoc pontifex Henrico donauit. Vt ius occupandi haberet,Conſtantiam monialem voto ſoluto illi iungit.Mortuo Tancredo eiusq; filio Rogerio,Henricus vtramq; Siciliam occupat, & ex quinquagenaria coniuge filium ſuſcipit Fridericum II. Anno 1193.*

[c] *Conſtantia hac poſtea vidua nupſit Friderico ſecundo Imperatori (quod vetus ſcriptor Hungarus) non Henrico Barbaroſſa filio ſecudum Bonfinium. Ex hac Henricus ſenior Dux Sueuia,Rex Romanorum.*

[d] *Veneno quod propter adulteria coniunx illi propinaſſe dicitur. Vel inter venandum gelidam è fonte biberat,hinc mors ſequuta.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER
QVINTVSDECIMVS.

Philippus Barbaroſſæ filius Imperator deſig. Anno 1199.

Contra eum Ottho dux Saxoniæ Henrici Leonis F. Henrici Superbi. N.

NOn perinde in Germania tunc res, atq; in Boiemia tranquillæ erant,Principibus ſeditione laborantibus, & quod ante id tempus cōtigit nunquā,duos Cęſares ſibi legentibus, Philippū Sueuiæ Principem, Archiepiſcopus Moguntinus, Othonē Saxonē Archiepiſcopus Colonienſis inaugurauit, vtrumq; factione potenti fultum. Quippe vltra Germaniæ Principes,Philippum,Rex Galliæ: Othonē, Rex Britannię adiuuabat.Premyslaus mediū tum adhuc agebat animo fluctuās,in vtram partē ſeſe daret,cū ei ex Luſacia affertur, Saxones excurſione illò facta, pagos aliquot diripuiſſe,pecoraq; inde in Saxoniā abegiſſe.Extrndit cōfeſtim ſuos Premyslaus,qui Othoni,Saxones de pręda abacta deferrent.Atq; ille ſubridens,deludensq;:Nimis,inquit,intempeſtiuā ſibi videri hanc querelā,quaſi Premyslaus morū militariū ſit ignarus, qui aliter viuere niſi rapto vix ſciant, & poſtquā in Saxonia rebus neceſſarijs in præſens deſtituantur, quid noui, ſi illas apud vicinos rerum abundantiores quærunt? Inter hæc legatl à Philippo in Boiemiam veniunt, ſpes ampliſſimas Premyslao oſtentantes, ſi Philippizare in animum indnxerit.Sine vlla deliberatione, ita ſe facturū reſpondit, & illis adhuc præſentibus,Otthoni bonam vicinitatē renunciat, ſubiungens: Suum quoq; militē ſcire ex rapinis & ſpolijs viuere. Delectoq; robore trium millium

Saxones populantur Luſatiam.

Ottho Premyſlao conquerenti ſuperbè reſpondet.

Philippo Cæſari Premyslaus ſe adiungit.

millium in Boiemia equitum,quibus duo ductores dati cũ mandato,vt hunc numerum in Luſatia adaugerent, ſi aucto opus eſſe cognoſcerent, ac talem cum illo in Saxonia operam nauarent ,qualis mercede digna foret. A finibus illi ſtatim vaſtare Saxoniam incipiunt, tantumq; incolis terrorem igni & ferro immittere,vt multitudo gregatim ad Otthonem confugeret: ſed neq; ipſe hoſtibus,quorum vires planè ignotas habuit,ſe obijcere audebat, ſed mœnibus incluſus munitiſſimis,expectabat dum tempeſtas adeò proceiloſa tranſiret,quod ante factum non fuit ,quàm ſe miles Boiemus varijs ſpolijs ſatiaret; ac ſua ſponte inde decederet. Hæc quam grata Philippo acciderint, ex beneficio Moguntiæ Præmiſlao collato facilè quis exiſtimare poteſt. Venerat poſt rem bene geſtam Premiſiaus Moguntiam, in qua conuentũ principum Philippus habuit. Ibi priuſquam de bello inſtaurando deliberari, aut quicquam tractari cœptum eſſet, Premyſlaum de omnium qui aderant, ſententia, Regem Boiemiæ creat, impoſita ei ſua manu corona regia. Exin tandem interregnum in Boiemia finitum, Regibus ſibi deinceps continua ſerie ſuccedentibus. Poſtquam vſu didicerant, ad dignitatem atq; exiſtimationem tuendam plus referre inter ipſos Reges, quàm inter principes cenſeri, præſertim apud Boiemos in tam corrupta procerum indulgentia ac licentia, per quam ipſos principes non ſolùm nimis ſibi familiares, verùm etiam obnoxios faciebant. Primus Philippo congreſſus cum Otthone ad Aquiſgranum fuit, non valde ſecundus. Nam Ottho locum illum obtinuit, in quo etiam coronatus eſt. Indeq; circa Rhenum,quaſi iam omnium victor, circumuolitabat, donec Philippus reparatis viribus,Regeq; Premiſiao ſibi adiuncto,licentiam eius reprimeret, vno prælio ad Moſellam inito, cuius traiectum Otho impedire conatus eſt, altero iuxta * Aquileiã,in quo ſimiliter ac priore Otho malè acceptus eſt,ita vt lentiùs poſthac æmulum prælio laceſſeret. Sed non defuerunt proti nus, qui ſemina diſcordiæ inter Philippum & Premyſlaum diſſeminarent, ac inter primos Arnolphus quidam Epiſcopus cognomento Tarſonus,grauiter Premiſlaum accuſans de damnis Bauariæ illatis, dum ab expeditione, tum Germanica, tum Italica reuertitur, quæ tam grauia fuiſſe fingebat, vt Bauari quouis gentium multò libentiùs abire mallent,quàm expectare tertiam Boiemorum per Bauariam expeditionem, quæ haud dubiè illos ad extremam vaſtitatem redigeret. His Philippus ad indignationem commotus,breues admodum ac præciſas ad Premyſlaum ſcribit literas: Non egere ſe amplius,inquiẽs, eiuſmodi Premyſiai auxilio,quod vltimum ſuis ſubditis exitium afferat. Subitò hæc indignatio per rumigerulos in aulam Othonis diſſipatur. Nec Otho ſegnis ad explorandum quo in ſe animo Premyſlaus eſſet, & ſi qua ratione pertrahi in ſuam cauſam poſſit. Miſſus ad Regem Hermannus Turingiæ princeps,veteri familiaritate illi iunctus,cum muneribus & ingentibus promiſſis. Quibus adeò Rex ſe expugnari paſſus eſt, vt cum Theoderico etiam Miſniæ Marchione,qui Philippi adherebat factioni,affinitatem dirimeret, facto cum ſorore eius diuortio ſub ſterilitatis prætextu,illaq; in Miſnlam remiſſa, vt nouis in Boiemia nuptijs iocum euacuaret,quas paulò poſt Rex,cum * Conſtantia,Belæ Regis Pannoniæ filia contraxit,Romani Pontificis aſſenſu,quem per Otthonem,Innocentio tunc adhuc acceptum obtinuit,in tantamq; gratiam ſe apud eundem Ottonem poſuit, vt cum Saxones Premyſlaum laudantes, identidem ſua voce repeterent,Otthiſchgar, hoc eſt, Otthoni totus deditus, quod Boiemi non intelligentes, putabant nouum Premyſlao à Germanis indi vocabulum, vocariq; Ottogarum, nec aliter poſthac quàm Otthogarum cognominabant. Ergo vt ſe Otthonianum eſſe oſtenderet, quantumuis leuiter adhuc à Philippo exagitatus fuerit, nimis impotenter tum igne, cæde, vaſtitate, imperio Philippi ſubiectos opprimebat: cæterùm nuſquam ad ma-

Irritatus Premyſlaus bello perſequitur Saxones.

Saxoniã vaſtat Premyſlaus.

Premyſlaus Rex III. Bohemiæ à Philippo Cæſare Moguntiæ coronatus.

A Premyſlao omnes ordine ſibi ſuccedunt Reges Boiemiæ. An. 1199.

Ottho IIII. A Richardo Rege Angliæ Colonienſis impulſus Ottonẽ Aquiſgrani coronat.

** Argentinam vel Coloniã ſiquidẽ vtrobiq; victor fuit Philippus.*

Arnolphus Epiſcopus Regẽ Boemiæ falſò criminatur apud Cæſarem Philippum.

Patulas calumnijs Cæſar habet aures.

Factioni Otthonis Premyſlaus adhæret.

Hermannus Langrauius Thuringiæ.

Premyſlaus repudiata M… filia, Hung… ducit.

Innocẽtius …

Origo nominis Otho… rus, alij … trum dic…

Ottiſchgar

Vaſtat Philip… Cæſ. ditionem Rex.

intimus amicus, in Rheni inſula ſimili caſu proſtrauit impunè. [c] Occiſo Philippo imperium ad Othonem recidit, de vindicta inptimis ſollicitum, quam infeтre Premyſlao ſtatuerat. ad quam rem, & militem ſcribere cœpit propoſitum continuaturus, ſi non illud cognatus eius princeps, & Magdeburgenſis antiſtes interpellaſſent. Multa alia & magna reſtare dicentes, ad quæ peragenda prçuerti deceret. Iacere adhuc Imperium ſeditionibus, bellicisque tumultibus perturbatum: quæ quidem mala niſi ex illo ſublata fuerint, ſuſpicionum, offenſionumque, deuique & bellorum cauſas nunquam defuturas: auferri autem poſſe hac vna ratione, ſi omnes imperij principes, data publica fide, ad deliberandum, ſtatuendumque de quibuſcumque controuerſijs conueniant. Si quis principum abfuerit, ſuo quemque damno abfuturum. Quum placeret conſilium, dies principibus publica fide Bambergam ad conueniendum edicitur. Ad quam Premyſlaus quoque præter Othonis expectationem venit, non pluribus quàm ducentis equitibus comitatus. Ibi occurrentibus principibus ſua prudentia authoritateque, ac ſe medios inter Cæſarem & Regem interponẽtibus, diſſenſio citra vllam cõtrouerſiam ſedata fuit. Actumq; deinceps de expeditione in Italiam facienda, coronæ Cæſareæ ſumendæ gratia, pleriſque principibus nomina in illam ſua dantibus. At Rex trecentos viros, æquosque cataphractos ſe miſſurum Cæſari ſpopondit, & ad tempus præſtitit. Exin rebus ſuis domi curandis intentus, Venceſlaum filium, etiamtum puerum, Regem coronat, [d] Theobaldo filiam Henrici cognomento Barbati, Vratiſlauiæ principis, in matrimonium elocandam curat, additque eidem copias, quibus ſuccinctus opem ferat ſocero, ad recipiendum Poloniæ principatum, ad quem [e] Leſco natu minor aſpirabat, Conrado Maſouiæ principe eum adiuuante, inſtiganteque, vt cum Henrico, quem manſueto, & à cædibus alieno eſſe animo ſciebat, armis cõtenderet. Caſtris prope Cracouiam poſitis, inuitat ad colloquium Henricus Leſconem, eique conditionem offert, vt ad arbitrium Poloniæ Procerum, rem controuerſam potiùs, quàm in diſcrimen belli conferant. Qua accepta Leſco, ſententiam etiam Polonorum fauorabilem accepit, vt ipſe princeps, tanquam magis acer, excluſo mitiore diceretur: munificentiſſimè tamen Henricus à Leſcone & Polonis habitus eſt. Ibi tum primum gens iſta, quæ ſe Thataram appellat, gentium omnium, quæ extremos Scithiæ vergentis in ortu fines incolit, barbariſſima truculentiſſimaque, tumore emerſit, poſtquam trans Tanaym, & Mçotim, duce Perſa quodam, humili & ſordido loco prognato, ſed manu ſtrenuò, Dauida vocabant, aliquot populis expulſis, occupataque Cherſoneſo Taurica, finem tandem ſedis incertæ fecit, quanquam in hunc diem vaga duret, ac inquieta, & caſtra potiùs in campis, quàm ædificia in oppidis habitans, tam indomita genti feritas, vt ne tanto quidem tempore intercedente, beluinam vitam exuere queat, tamque immanis in Chriſtianos illius rabies, vt cani magis rabioſo, quàm homini Chriſtiano ſe parſuram iactitet. Sed nec efferaciùs iſta verbis iactar, quàm opere exercet, id quod Poloni, Rutheni, Lithuani, miſerandum in modum ſubinde experiuntur. Subinde enim nationibus illis propter vicinitatem feræ illæ immaniſſimæ, improuiſo ſuperueniũt, quo faciliùs incautos opprimant. Sed mox plura de Thataris. Sub idem tempus Premyſlao ex Italia noua afferuntur: Othonem poſt ſuſceptam ab Innocentio pontifice imperij coronam, pro eo beneficio, malam illi referre gratiam, dum pleraque Pontificis oppida in Hetruria inuadit, atque occupat, dumq; Siciliæ, Apuliæque, & Neapoli imminet, quæ Regna Fridericus adoleſcens, Henrici Cæſaris filius, authoritate Pontificis tenuit. A quo ſæpius Otho commonefactus, vt ab eiuſmodi iniuria abſtineret, ac id potiùs, quod officij ſui eſſet, ageret, tam in amplificando Eccleſiæ ſtatu, quàm in conſeruandis

Cõuentus Bamberga ab Othone indictus.

Sublata odia inter Cæſarem & Regem.

Rex filiũ Venceslaum puerũ coronat.

Thetari.

Thatari Ruſſis & finitimis Lithuanis atque Poloni primũ innotuerunt.

Anno 1188. vel vt alijs 1202.

Otho à coronatione ingratus Pontifici.

Abrogatur illi Imperium.

Sigisfridus Moguntinus formulam anathematis publicauit.

regnis Chriſtianis in bona pace & tranquillitate. Tantùm abſuit vt reſipiſcere voluerit,vt magis adhuc quàm prius Pontifici inſultaret. At ille contumacem anathemate ferit, imperiumq́; ei abrogat ,& Lectoribus dat legẽdi aliũ poteſtatem. Qua de re cum Premyſlaus quoq; à Pontifice literas accepiſſet, cum Moguntino Treuerenſiq; Archiepiſcopis,& Turingiæ principe,Fridericum annum vigeſimũ agentem, deligunt Imperatorem.

Fridericus II. Cęſar deſig.

Anno 1210.

Hic ſtatim in Sueuiam ad natale ſolum,ſuperatis,auxilio Premyſlai & Leopoldi Auſtriç principis alpibus,profectus,regni Germaniç diadema à Moguntiuo Archiepiſcopo accepit,& cum Ludouico Galliç Rege fœderis amicitiæq; pacta inijt.

Fœdus Friderici cum Philippo Rege Franciæ.

Quibus omnibus Otho,velut facibus ardentibus inflammatus,& ipſe in Saxoniam ſuã reuerſus, ignem toti Germaniæ immittere feſtinabat: quo,ſe pernitiem cunctis ſuis aduerſatijs allaturum minitabatur.Sed cum accepiſſet,Regem Galliç firmo ac valido exercitu in eam Germaniæ partem,quæ Flandria cognominatur,aduentare, ei rei ptimũ præuertendum ratus,Gallo magnis item viribus in via occurrit,nec vllam prælij conferendi moram facit.Diu pugnam ancipitem Saxones ,pro domino ſuo fortiter pugnantes fecerunt, ſed vicerunt tandem

Galli victores.

Copijs Anglicis prœliũ hoc infeliciter geſtum.

Galli memorabili victoria,fuſo proſtratoq; Othone,tanta clade,vt poſthac nunquã ad priſtinam potentiam ſe erigere valuerit,pœna (ut ferunt) peccati,quam ex contemptu religionis contraxit, ſic eum vbiq; locorum deprimente,vt Friderico,cum quo Premyſlaus aſſiduus erat,ad omnia loca,ad quę pugnam contra eum inſtaurabat,turpiter ſuccumberet.Ex mœrore inde mortuus.

Sponte abdicatus quinquennio ante mortem.

Anno 1218.

Ampliſſimis priuilegijs Rex Boiemiæ à Friderico II. Imperatore donatus.

At Fridericus Cęſar,quo gratum liberalemq; animum erga Premiſlaum Regem oſtẽderet,arbitrium ei petendi offert, quicquid impetrare à ſe cupiat. Cupit ille, vt finibus regni ſui in Germaniam promotis,liceat ſibi poſteriſq; ſuis pacarè perfrui. Vt item liceat liberè in toto regno, ſine vlla tributi externi exactione regnare. Vt deniq; liceat concilijs principum à Cæſare indictis non adeſſe,niſi indicta fuerint,aut Bambergæ,aut Nornbergæ,aut Ratisbonę, vrbibus Boiemiæ vicinis. Ad hæc omnia præſtanda Fridericus non modò benignum ſe & facilem prębuit,ſed laxato beneficentiæ ſuæ ſinu, fines præterea Regni amplificauit,additis illi, Meylinenſi,& Mantilienſi regionibus,ac nonnullis arcibus inſignibus æternùm poſſidendis. De Epiſcopis verò hactenus, & in hæc ipſa verba ſua literis expreſſa indulſit.Ius quoq; & authoritatem inueſtiendi Epiſcopos Regni ſui,integraliter ſibi & hæredibus ſuis concedimus. ita tamen, quòd illi gaudeant libertate & ſecuritate,quam à noſtris prædeceſſoribus habere conſueuerunt, de noſtræ,aut imperialis libertatis munificentia.

Familia ſodalium Franciſcanorum & Dominicanorũ in Boiemiam inuecta.

Sed domi quoq; Premyſlaus Regnum nouis ædificijs, nouiſque religioſorum ſodalitijs exornabat.Nam inter alia opera præclara, duo Pragæ cœnobia erexit, alterum diui Clementis, alterum diui Franciſci titulo,atq; in vtrumq; ſodales tranſtulit, quos nuperrimè,ſiue ipſe Franciſcus, ſiue Dominicus plantauit.

Premislaus pietati parum addictus.

Cæterùm hactenus pietas Premyſlai probata, de cætero frigere cœpit, calore religionis illam ſenſim deſerente, dum ſacra Premyſlaus cultumq́; diuinum nunc inrermittit, nunc faſtidit,nunc planè omittit.

Andreas XIX. Epiſcopus Pragenſis.

Obiurgationẽ Epiſcopi non æquis audit auribus.

Cuius certè negligentiæ morbus ſubitus, ita vti Andręas, qui Danieli in Pontificatu Pragenſi ſucceſſerat opinabatur, pœnas ab illo exigere videbatur. Regem igitur ægrotum inuiſens pro officio ſuo, ad expiandam ſacrorum negligẽtiam illum adhortabatur. At ille tacere eum iuſſit, ſi alia remedia dicere neſciret præſenti languori apta, habuitq; poſthac eũ in odio, ex quo multa in ſacerdotes mala permanarunt,Rege iniurias illorum diſſimulante,quas à nobilitate,aut à vulgò per conuitia,per ſpolia,& aliquoties per verbera accipiebant.

Sacerdotes vectigales facti.

Repertaq; in eoſdem tunc fuit iniquiſſimæ exactionis ſingularis improbitas. Nam vbi ab Hæbræo vnus vectigalis nomine exigebatur nummus, ibi à ſacerdote decem, mox viginti nummi extorquebantur, fruſtra Andræa Pontifice aduerſus im-

potentiam queritante. Atque ea cauſa ei fuit, cur ex Boiemia in Auſtriam ſecederet, vt videlicet ex loco tuto Regem vnà cum nobilitate percutere Anathemate poſſet, quo facto, Romam migrauit. Tanto inde atrociùs quàm prius Lupi in gregem dominicum, paſtore abſente deſæuiebant, iam cum pabulis caulas quoq; illi & ſtabula adimentes, ac præcipuè in cœnobitarum poſſeſſiones inuadentes, illasq; diripientes. Cuius rei indignitate ante alios Abbas Strahouienſis commotus, Regem ſibi compellandum huiuſcemodi verbis putauit: Quo in periculo ſita ſint Deo conſecrata loca noſtra, Rex inclyte, nos qui in illis habitamus, etſi propiùs ſentimus, tamen alij quoq; de longinquo videre poſſunt, ad quam miſerabile exemplũ, omnibus fermè præda ſumus, quos modò prædari haud pigreſcat, qualium ſine numero quotidie apparet numerus, quoniam nemo exiſtit, qui illorum licẽtiam cohibeat, ſed pleriq; etiã eos in nos exacuunt, quaſi noſtra hic res ageretur, quos habent cõtemptiſſimos, quia mundum, quem ipſi amant, contempſimus, cum tua potiùs res maximè agatur. Nam quid nos aliud, quàm curatores & fiduciarij tutores ſumus, vt bonorum videlicet nobis creditorum fideliter negocia geramus, cæterùm imperium & poteſtas, atque legitima tutela tam in nos, quàm in cœnobia, ad te vnum, tanquam ad Regem noſtrum pertinet Ab Regibus namq; & principibus donationes iſtæ in pia conſortia profectæ ſunt, non vt profanentur ac temerè diſtrahantur (ſemel enim Deo ſunt dicatæ,) ſed vt pietati perpetuò ſeruiant, quod quidem aliter fieri nequit, niſi Reges dona ſua perpetuò tuenda ſuſceperint. Nam vt inter alia, quæ cum decore pietateq;, & vtilitate in tegno conſtituta ſunt, & in hac parte maiorum tuorum licet prudentiam agnoſcas. Extruebant illi compluribus in locis cœnobia, plurimisq; vicis & pagis ac colonis illa dotabant, religionis vtique amplificandæ in primis gratia, interim tamen commodo etiam ſuo Regnique ſui, quod retineri ſine opibus & viribus non poteſt, conſulentes. Adeò autem opes cœnobiorum inter ſuas nũmerabant, vt Cameram ſuam appellarent, quòd inde belli tempore, velut ex penu annonam, & alium commeatum ſibi ſumerent. Et ſi opus erat perfugio, præſertim in ſeditionibus domeſticis, non tam cœnobia, quàm propugnacula, ac tuta militibus receptacula habebant: quorum nihil facere licebat in locis profanis, ſuos poſſeſſores habentibus, ſæpius etiam principibus ſuis rebelles. At fidi, dictoque Regum noſtrorum ſemper audientes, nos contubernales, qui in omnibus pijs contubernijs viuimus, perſeueramus, deprecationes, obſecrationes, interpellationes in dies ſingulos, noctesque, cum gratiarum actionibus facientes pro omnibus hominibus, ac præcipuè Regibus, & alijs in eminentia conſtitutis: nec interim curare negligentes, vt ſalua tibi maneant cœnobiorum tuorum bona, cum Regni tui ſalute. Vide igitur an conueniat, te propria, quod prouerbio dicitur, vineta cedere? quibus amputatis, ſterilem poſthac domi, mutilamque, & apud exteras nationes non ſatis honeſtam obtineas dignitatem. Benignis iſta auribus ſunt audita, factumque mox edictum capitale, ſi quis deinceps auderet viris locisque religioſis inſultare. Venitque ſimul regi in mentem Andrææ præſulis, vti eum Roma Pragam per literas reconciliationem pollicentes reuocaret. Sed iam Andræas in itinere erat cum Legato, quem Honorius Romanus Pontifex ad Regem mittebat, qui cum illo de iniurijs ſacerdotum ita ageret, vt omnibus calamitatibus in poſterum liberarentur, vtque Præſulem in antiquam cum Rege gratiam reduceret. Quæ ſanè Legatus nullo ferè negocio celeriter confecit, adeò Rex ſe facilem ad mandata Honorij præbuit, quem ſic conſtantem, ſuique iuris tenacem eſſe ſciebat, vt nullis Friderici Cęſaris minis, aut armis deterreri potuerit, quo minus in illum Eccleſiaſticã ditionem impugnantem, gladium cenſuræ Pontificiæ ſtringeret, armaque

Rex excommunicatus.

Abbas Strabouienſis lepida oratiuncula Regẽ permulcet.

Cœnobia, Regum ſunt horrea & penu.

Cœnobia, Regni cen fiſcus.

Edictum de nõ lædendis ſacris bonis.

Reuocatur Andræas Romã.

Honorius III. ſeuerus in Fridericum.

Satisfit ſacerdotibus.

deinde armis opponeret, poſtquam gladium, quem ſpiritalem vocant, Fridericus perinde quaſi plumbeum irrideret. Sed Regem paulò poſt triſtis nuncius mœrore affecit. Vladiſlaum fratrem cum quo illi prorſus fraternè ſemper conueniebat, ſupremum in Morauia diem obijſſe, funeratumq́ue eſſe nuncians, in nouo cœnobio, quod recens Velegradi excitauerat, & abſoluerat. Nam cum locus ille Velegradenſis animo Vladiſlai valde arrideret, propterea quòd fœlix auſpicium Morauis ad Criſtianiſmum dederit, extaretq́ue in illo, primum Chriſtiano ritu à diuo Cyrillo conſecratum templum, non cultu, non laxitate, non ſitu conſpicuum, vetus dirui, & nouum haud procul inde, aſſenſu Ruberti Olomucenſis Antiſtitis ædificari iuſſit, in hanc quam hodie quoque conſpicimus amplitudinem & dignitatem. Mandatumq́ue item ſuis, vt ibi conderetur, quemadmodum conditus eſt ingenti omnium ordinum luctu: de omnibus namq́ue ordinibus optimè meritus eſſe videbatur, optimè conſulens vtilitati omnium, pace, iuſticia, æquitate, ciuilitate. Ad hæc in operibus pietatis ſic exercitus & perſeuerans, vt nullum ferè diem intermitteret, quin pietatem aliquam exerceret in orfanos, in viduas, & alienæ opis indigentes. Cum Roberto verò præſule, donariorum quibus aræ altariaq; ornantur, quaſi certamen inerat, vter videlicer precioſiora templo diui Venceſlai, quod Robertus igne collapſum inſtaurauerat, offerret: obtulitq; crucem auream vnionibus diſtinctam, duodecim auripondo grauem: quam tamen & opere, & precio, & gemmis, præire videtur ſcrinium reliquiarum diui Chriſtini, quod Robertus pro Sarcophago in Choro ſuſpendit. Natione hic Brittannus erat, ſed multis annis inter Boiemos verſatus, in contubernio ſodalium Ciſtercienſium, qui in oppido Boiemiæ Nepomuco commorabantur, quibus præpoſiti etiam nomine præfectus fuit, antequam ad Epiſcopatū poſtularetur, ipſius quoque Vladiſlai teſtimonio, vti dignus approbatus, qui debuerit ad eum locum prouehi. Ab hoc præpoſitura Olomucenſis inſtituta, rebusq́ue neceſſarijs liberaliter inſtructa: Mortuus, in eodem quo Vladiſlaus templo eſt ſepultus. Emiſerat forte in aula Regis, cum de obitu Vladiſlai nuncius Pragam veniſſet, Andræas Pragenſis Antiſtes, vocē haud ſatis prouidam, inquiens, vnicum ſacerdotum præſidium patrociniumq; vnà cum Vladiſlao intercidiſſe. Qua voce Rex, nō ſecus atq; contumelia offenſus, iudicansq; mala fide ſecum in gratiam præſulem redijſſe, viciſſim illum contemnere, ac bilem illi ſæpius diſſimulara ſacerdotum iniuria excitare, donec iterū Andreas Romam perfugeret, vbi tandem extremū vitæ clauſit diem. Caput eius ſacerdotes Pragam referri, & in ſacello diui Venceſlai ſupra aram recōdi curarunt, dignum eſſe dicentes, vt caput libertati illorum natum, in loco obuio, ac maximè celebri reponeretur. Succeſſorem Vladiſlao in Morauia Rex Vladiſlai filiū cognominem dedit. In Boiemia autem haud parua de præſule diſſenſio erat, proceribus qui bona illius intercepta occupabāt, pro humili quouis ſimplicíq; contendentibus vt in locum Andreæ cooptaretur, cæteris hebetem, inhabilemq;, & futurū velut pictum Epiſcopum abominantibus, cum epiſcopus magnarum rerum, tum diuinarum tum humanarum curam ſuſtinere cogatur, ſecundumq; à rege locum in regno obtineat. Itaq; duo ſunt nominati, ambo ex collegio Pragenſis conſorcij, alteri Peregrino, alteri Budiuoio nomen. ſed vtrumq; Honorius pontifex Romanus exautorauit. In Ioannem tandem cognomine Scolaſticum, ex eodem collegio profectum ſuffragia conſpirauerunt, accedente Regis quoq; calculo. Quem Honorius Pontifex approbauit, breui pòſt vita functus, Gregorio eius nominis nono, ſucceſſore, pariter diris Fridericū Cæſarem inſectante, quoniam fruſtrara ſæpius Hieroſolymitana expeditione, vires ſuas ad perſequendos romanos pontifices cōuertebat. Redierat illo tēpore in Germaniā Fridericus, indicto totius Germaniæ cōcilio Argento-

Vladiſlaus Regis frater moritur Velegradi quod cœnobium ipſe eo loci vbi nunc eſt extruxit.

Donauit Eccleſiam Olomucenſem pretioſis ornatibus.

Robertus Anglus Epiſcopus Olomuzij.

Præpoſituram Olomuzenſem inſtituit.

Andreas Epiſcopus denuò Regem offendit.

Vindex & aſſertor libertatis Eccleſiaſticæ.

Competitores de Epiſcopatu.

Iohannes Scolaſticus XX. Epiſcopus Pragenſis.

Gregorius IX.

Fridericus non ſuſcipit ſacrū bellum.

Conuentus Argentorati Imperij.

Argentorati: cui vt Premiſlaus quoq; Rex intereſſet, vehementer rogabat. Sed ille tum ętate, tum diuturno otio ſegnior factus, tam longum iter ire grauabatur. Ne tamen Cęſari nõ gratificaretur, Bretiſlaum agnatum ſuum illò miſit, data ei ſententiæ dicendę poteſtate, ſi quid in rem cõmunem conſuli ſenſerit.

Quò hic ſit Bretislaus referẽdus, dubium.

Filium decennem ſucceſſorem impetrat.

Conſilium ibi erat de legendo Imperatore, de quo Fridericus ad omnes ordines retulit, nominansq; filium ſuum Henricum annos natum decem, ingẽtia pollicebatur aduerſus hoſtes in Syria Chriſtianis infeſtos, ſi de hoc ſucceſſore certus ſecurusq; fieret. Cuius deſiderij compos factus, ſuo rurſus more vniuerſos fefellit, copias non in Syriam, ſed in Italiam contra Pontificem traducendo, quam tum primum in duas factiones diuiſit, vt apertè ei conſtaret, vtras quiſque partes Pontificis an Cæſaris ſequeretur.

Origo factionum Guelphę & Gibellinæ.

Pontificios Guelphos, Cæſareanos verò Gibellinos, execrandis factionum, ac toti Italiæ maximè funeſtis nominibus appellabat. Nulla enim regio, nulla ciuitas, nullum oppidũ ab hac contagione liberum erat, ſed in omnibus locis prælia ſtudio partium, plus quàm ciuilia miſcebantur. Actumq; de pontificis maieſtate videbatur, ſi non ille armis Venetorum & Florentinorum adiutus, militem præterea cruce inſignem, ad retundendam Friderici ferociam per tempus obiceiſſet.

Auſtrij Principe abſente Morauiam populantur.

Leopoldus Auſtriæ princeps, Cæſaris caſtra cum primis armatus comitabatur, cura adminiſtrandæ Auſtriæ filio Friderico demandata. Huius incuria nonnulli inquieti Auſtriaci, prius latronum modo ſparſi, pòſt manipulatim collecti, ad populandos agros Znoymenſes in Morauiam ſunt ingreſſi.

Leopoldus VII. dux Auſtriæ.

Venceslaum filium Rex opponit. Vaſtatur Auſtria.

Sigifridus.

Vladiſlaus Marchio ad Premiſlaum Regem patruum ſuum opis ferendæ gratia Pragam confugit, qui cum viribus tunc attenuatus eſſet, vltionem mandat Venceſlao filio, quem iam pridem regem cum vxore Kunegunde, auſpice Zyfrido Moguntino pontifice coronauerat, atq; ille ab oppido Auſtriæ, iuxta Danubium ſito, quod Cremes vocant, exorſus finem vaſtandi, ſecundum Danubium loca omnia non prius facit, quàm ad fines Morauiæ cum multiplici præda redit. Volant protinus in Italiam ad Leopoldum à Friderico literę, grauiſſimam querelam de calamitate à Boiemis accepta complexæ.

Conqueritur apud Cęſarem Leopoldus.

Sed longè grauius Leopoldus apud Cæſarem queritur, ſe, dum illum in peregrina militia ſequitur, hoc domi lucrifeciſſe, vt ſua ferè omnia bona audiat à Premyſlao eſſe peruaſtata, ideoque commeatum abeundi petere, vt rebus ſuis præſens conſulat, ſenſurum breui Boiemum quem laceſſierit. Non erat tempus diminuendarum, ſed potiùs augendarum copiarum in tanto Italiæ tumultu. Itaque Cæſar amicis Leopoldum verbis conſolari, ſibique hanc vindictam vendicare, quam ſe retributurum Boiemis cum primum in Germaniam reuerſus fuerit, pollicetur, interimque Auſtriam cum filio ſecuram præſtaturum:

Minatur Premislao Fridericus Cæſ.

ſcriptæque confeſtim ad Premyſlaum literæ minarum plenæ, quòd Cæſare abſente, Germaniam cum armato milite incurſare auſus fuerit, eiusque audaciæ pœnas ſe exacturum interminabatur.

Leopoldus in Apulia moritur anno 1232.

Cæterùm Leopoldus haud multos poſt dies in Apulia eſt mortuus. Cæſar autem tot ibidem & tantis negocijs diſtinebatur, vt ab illis ſine maximo ſuo incommodo & contemptu auelli non potuerit, præſertim Innocentio eius nominis quarto in Pontificatum ſurrogato.

Innocentius Papa IIII.

Nam hic tandem par cum pari cõpoſitus videbatur, propter parem animi magnitudinem, quam vel in tuenda Parma aduerſus obſidionem Cæſaris oſtendit.

Parmam Cæſar obſidet, Põtifex defendit.

Sexaginta millia hominum in caſtris Cæſaris erant: nihilominus Pontifex, eiuſmodi pręſidia vrbi impoſuit, legatumq; ſuum illis, virũ tam forti conſtantiq; animo præpoſuit, vt non ſolùm tam diu obſidionem tolerauerit, ſed facta etiam ad poſtremũ eruptione, Cęſarem nihil tale in tanta multitudine timentẽ fuderit, fugaueritq;, caſtris quoq; eius rerum omnium copia refertis potitus, in quibus & corona Cæſarea ingentis precij intercepta fuit, ipſo ex tanta clade ad Cremonenſes perfugiente. Hoc propemodũ tempore longè maior

Anno 1230. κατακλυσμὸς in Phryſia.

ab hominibus calamitas in Phriſia Germaniæ inferioris prouincia accepta, quippe ad centum hominũ millia, Oceanus rupris obicibus redundans ſubmerſiſſe ibi fertur. Præterea cometem dein viſum, & alia quædam fortuita

Cometes.

plerisque in locis repræſentata fuerunt, inter quæ [d] Meſconis principis in Po-

Meſcbo Princeps Poloniæ muribus arroſus.

lonia miſerabilis interitus numerabatur. à Muribus namq; ſoricibusq;, nulla vi humana, ſed neq; fluminibus atq; aquis ad reſiſtendum ſufficientibus, miſerè arroſus & aſſumptus eſt. In Boiemia autem terræ motus fuit, qui rariſſimè apud Boiemos apparere ſolet. Sed tunc Premyſlao apprimè ſalutaris appa-

Terremotus terrore Regi religionem incuſſit.

ruit, vt qui animum eius ex negligentia religionis torpentem, iaceuremq;, ita motu ſuo vegetauit, erexitq;, vt multò quàm prius motu maiore, templa, cultumq; Dei celebrauerit. Ac mox fundamenta cœnobio eleganti, ſub titulo diui Iacobi, haud procul à domo Regia poſuit, inſtabatque operi, vt eò celeriùs exurgeret: plurimum inter hæc exhylaratus aduentu filiarum, quarum alte-

Filiæ Regis Premiſlai quibus matrimonio copulatæ.

ram Vdalrico Carinthiæ, alteram Henrico Vratiſlauiæ principi nuptui dederat: ambæq; Pragam venerant ſalutandi duntaxat parentes gratia. Nam tertia illarum ſoror, cui Agnes nomen, cum nulla perſuaſione adduci potuerit, vt Friderico Cæſari coniungeretur, virginitatem perpetuam Deo conſecrauit,

Agnes ſpreto Cæſare monialis fit.

habitauitq; Pragæ in ſodalitio veſtalium à diua Clara inſtituto. Alienum verò eam à Cæſare animum habuiſſe, propter ſummam illius intemperantiam ferunt, per quam Deus ab illo offenſus, tradidit illum in cupiditates ignominioſas, ita vt more Regum æthnicorum greges aleret pellicarum, quarũ ipſe deuorato omni pudore, velut admiſſarium agebat manifeſtarium. Contrà ipſa Agnes, inter ſodales virgines, dum non aliud cogitat quàm vt ſit ſancta corpore & ſpiritu, hanc ſanctitatis gloriam adhuc ſuperſtes emeruit, et ſigna & miracula æderet, quę diua Clara poſt obitum ſuum nuper ædebat. Tam gratos igitur acceptosque hoſpites, cum multum temporis Premyſlaus, & vxor Conſtantia penes ſe tanquam pignora ſua retinuiſſent, hoſpitalibus randem

Fridericus Leopoldi filius vindictam meditatur.

donis, ampliſq; muneribus donatas à ſe dimiſerunt. Non expectabat Fridericus Leopoldi filius dum Cæſar ex Italia reuerteretur, ſed domi ſuorum delectum inſtituit, & præterea oratum partim ad affines, partim ad vicinos miſit, qui ſubſidio ſibi quàm primùm venirent: nec enim iniurias à Boiemis acce-

Principis auxiliares Auſtrij.

ptas ſe diutius inultas tolerare poſſe dicebat. Conueniunt ad tempus in Auſtriam ſubſidia, quorum duces illuſtriores erant, Patriarcha Aquileiæ, Pontifex Bambergæ, Marchio Vardæ, Comes Tyroli, ſparguntque in vulgus rumorem, quaſi in Italiam ad Cæſarem proficiſci vellent, vt ita improuiſi Boiemis inexpectatique ſuperuenirent. Sed dum auctore Friderico arcem in Morauia

Vetouiam oppugnant.

Vetouiam opportuno loco, ſitam oppugnant (finibus namq; Auſtriæ, Morauięq; & Boiemiæ adiacet, facilemq; prædonibus in omnes has regiones excurſum præbet) Venceſlaus Præmyſlai filius ſpacium armandi Boiemos nactus, coacta breui magna vi militum conatus illorũ celeritate anteuertit, ipſe potiùs hoſtibus de improuiſo interueniens, nemoribus qui iuxta arcem ſunt, ſilentio noctis ſuperatis, iugisq; collium milite occupatis, ne elabendi facultas hoſtibus daretur. Itaq; mandauit, vt taciti ſine quouis ſtrepitu vſq; ad auroram in ſtationibus durarent, quoniam videre prius hoſtem, quàm aggredi

Bocceo à kunſtat.

placuit. Sed hanc eius rationem Bocceo à Cũſtat, qui colles obſidebat, turbauit, multa adhuc nocte, cornua, tympana, tubas perſonare, tumultum à militibus per ſtationes fieri, & clamorem quantum poſſent maximè cieri ad deterrendos hoſtes iubens. Id verò, quonam animo fecerit, dubium quidã reddunt, Bocceconem inſimulantes, quaſi Friderico in hoc gratificantem, vt ſi-

Territi Auſtrij fugam capeſſunt.

gno ille per tumultum & ſtrepitum maturè accepto, fugam quoq; maturaret, antequam inſidijs circumueniretur. Id quod factum fuit, vt Fridericus cũ cæteris, nondum Boiemis propter tenebras conſpectus, ſtatim diſſiparetur,

moleſtę

moleſtè Venceſlao ferente, ademptam ſibi fuiſſe dimicandi facultatem, qua data victorem ſe futurum ſperabar. Nec tamen fugientem Fridericum perſequi omiſit, quem vt ad arcem Rhetiam aſſequutus eſt, obſidione cingendum duxit, qua aliquandiu perdurante, nunciat Venceſlao Fridericus: ſi vir haberi velir, vt relicta obſidione ſingulare ſecum certamen cras ineat. Accipit Venceſlaus conditionem, ſuique copiam Friderico die poſtero facit. At ille ſubortam repentè ægritudinem aſſimulans, nullus apparuit. Inde Venceſlaus ad populandam Auſtriam conuerſus, magnas pecudum, aliarumq; rerum prædas ante ſe agit, ac mox ad parentem reuertitur graui valerudine laborãtem. Aduentu filij Premiſlaus parumper focillatus, aggrauata dein rurſus valetudine morbo ſuccubuit, adſtantibus Conſtantia vxore & Venceſlao filio, cum cõiuge ſua Kunegunde, quibus omnibus funus & parentalia procuranribus, regia pompa Rex Premyſlaus, primus Othogari vocabulo cognominatus, Pragæ ad S. Virum conditus eſt iuxta aram, cui ſuperſtes adhuc reliquias Apoſtolorũ Iacobi, Thomæ, Marhiæ intulit. Atq; idem author fuit, vt Procopius gente Boicmius, in album diuorum referretur.

Duellum offert Auſtrius, quod poſtea renuit.

Premiſlaus, primus Othogarus.

a *Conſtantia huius nulla ſit vſpiam apud Hungaros mentio, niſi dicas fuiſſe Arragoniam Emerici Regis viduam. Eam tamen poſtea Friderico II. Cæſari nupſiſſe tradunt Hungari.*

b *Otthoni Vittelſpachio Kunigundis prius pacta fuerat. Quem cum ob cædem in Bauaria patratam infamem audiuiſſet, indignum iudicans, homicidam humano aſperſum cruore filia nuptijs, eam Bohemo deſpondit. Hanc iniuriam non niſi cæde Cæſaris expiari voluit Ottho, vſus ope Ecberti Epiſcopi Bambergenſis.*

c *Henricus Calatinus Mareſcalcus Otthonẽ interemit 1209. anno.*

d *Diopoldus alijs, qui Adelheidam duxit. hinc natus Boleslaus: alijs Boriuous Diepoldi Marchionis Morauiæ filius: qui Tartarico bello ad Legnitiam cum Henrico Pio occubuit.*

e *Leſcus Albus Poloniæ princeps tertiò declaratus (bis exactus) contra quem Marcus Palatinus Henricum Barbatum armarat. Leſcus cum fratre Conrado Maſouiæ principe illi ſe opponit. Caſtris ad Stacouiam poſitis Iuonis Epiſcopi opera pax inter cognatos duces componitur.*

d *Popielo cuidam circa annum 823. hoc Poloni tribuunt, alij Mieslao Conradi Ducis Maſouiæ filio, qui circa hæc tempora vixit.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER SEDECIMVS.

PAtre funerato, Venceſlaus & ipſe Othogarus cognominatus, regni gubernacula excepit, cũ à pueris ſtatim Rex declaratus & coronatus fuerit, ſed vis tamẽ regiminis penes patrem durauit, ac poſt obitũ tandem ad filiũ iure pleno tranſlata eſt. Orba eodem tempore Morauia quoq; principe ſuo erat, & tãquam ad prædã Friderico Auſtriaco homini inquieto expoſita videbatur. Cui periculo vt tẽpeſtiuè Venceſlaus occurreret, Premiſlaum filiũ, auito etiam cognomine Othogatũ, appellatum, Moraniæ ritulo Marchionis præfecit, attribura ei Olomucenſi & Oppauienſi regione. Hunc iuuenem, mater Venceſlai Conſtantia ſponte ſua comitabatur, vt teneram nepotis ætatem, & adhuc ciuilium curarum exper-

Venceſlaus Othogarus Rex Bo... Luſcus ...

Premyſlaus ... Mora... Mar... gnatus.

Conſtantia regina ſupraſcriptas prudens arces, oppida & monaſteria condit. tem, ſenſu interdum conſilio adiunaret, confirmaretq;. Nam Conſtantia ad cæteras heroicas virtutes, quibus Reginæ decorantur, illuſtranturq;, prudentiam quoq; negociorum publicorum conſultè tractandorum adiecerat. regali præterea munificentia inſignis erat, dum regia magnificaq; ædificia, tam in Pannonia in fundis ſuis dotalibus Morauiæ vicinis, quàm in ipſa Morauia extruit. In illa arcem cognomine Rubram excitans, Ternauiamq; ibidem, antea vicum ignobilem, mœnibus alijsq; primaris tectis in ſpeciem nobilioris vrbis cingens, communiensq;. In Morauia autem Hodoninam arcem, & arcem Lunpeburgam, vtramq; Auſtriæ, ad arcendos incurſus Auſtriacos oppoſitam condidit, ac inſuper duo veſtalium virginum cœnobia, alterum Tyſnouiam, alterum Oſlauiam dictum, atq; vtrumq; vicis, colonis, agris inſigniter dotatum. *Nunc Biberſpurg.* Porrò in Boiemia, cum ad Venceſlaum Regem Ottho & Ioannes Brandeburgenſes Marchiones Pragam veniſſent, nō eius ſolùm rei gratia, vt in verba Regis more ſolemni iurarent, fidem ſe de bonis à regno poſſeſſis ſeruaturos, ſed orarum præterea ab eodem auxilia, contra Vilibrandum Magdeburgenſem, & Ludolphum Halberſtatenſem Pontifices, cum quibus pertinacia prælia atq; mutuis cladibus exitioſa continuabant. Rex veteris familiaritatis & cōtubernij memor (in eodem enim ſimul cum Venceſlao contubernio à Premyſlao educati fuerant) peditum tria millia, & trecentos equites ſubſidio illis miſit. Accreſcentibus viribus, animi quoq; Marchionum ſic ſe erexerunt, vt aduerſarios ſuos Pontifices vltrò ad pugnam laceſſerent, qua ad fluuium, quem Byſam incolæ vocant, inita, Marchiones ſuperiores euadunt, alterumq; Præſulem in pugna intercipiunt, altero vnà cum Henrico Miſnenſe Marchione per fugā elapſo. Ad hos, aliosq; per Germaniam motus ſedandos, ac præcipue ad impium [a] Henrici filij, quem Romanorum Regem declarauerat, conatum comprimendum, [b] Fridericus Cæſar ex Italia in Germaniam celerans, cōuentum Bambergæ edicit, ſolusq; ipſe cauſam ſuam in illo aduerſus filium rebellem agit, conuictumq; teſtimonio & iudicio manifeſtæ defectionis, in Apuliam relegat, ac paulò poſt interficiendum curat. Ibi quoque Vilibrandus Magdeburgenſis Præſul, oblata ſibi facultate conquerendi de Venceſlao (aderat namq; Bambergæ Venceſlaus) ipſum fidem publicæ pacis rupiſſe incuſat, ſuamq; cladem nuper in prælio factam, eidem acceptam refert. Nec malefaciendi ei defuturā vnquam cauſam dicit, niſi longiùs ſubmoueatur, ademptis ei arcibus & oppidis, quibus à Friderico Premyſlaus eius pater, tum in Saxonia, tum in Miſnia donatus ſit. Minus vtiq; ferire nocereque quod longiori diſtaret ſpacio, at vicini pecoris mala contagia ſæpius lædere. Quo audito Cæſar, ſtatim à prandio Regem acciri in conclaue, vno tantùm comite comitatum iubet. Comes Vogirius erat atq; ipſe etiam Cæſar vno Pontifice Bambergenſi coram, acerbius illum, quaſi pacis turbatorem appellar, cunctaq; ab illo reperit, quæ quondam patri illius dono dederat. Confuſus ille re improuiſa, paulum reticuit: mox recepto animo: Non ego, inquit, vlli, aut in Saxonia, aut in Miſnia tumultui cauſam præbui, ſed omnes haſce turbas illic tui excitauerunt. Quam autem ob rem, ipſi viderint: cæterùm inficias non ire, ſe auxilia Marchionibus ad obtinendas illorum fortunas ſubmiſiſſe. Ita enim vt facerem, ait, merita illorum, cognatioq; inter nos, & vitæ à prima ætate in eadem aula conſuetudo poſcere videbantur. Nihil deniq; noui à ſe factum. licuiſſe namq; Regibus Boiemiæ ſemper, licereq; ſubſidia amicis liberè ferre. hanc libertatem à maioribus ſe accepiſſe, acceptamq; retinere, ne ab illis degeneret, velle. Et ego, inquit Cæſar mea mihi redhiberi volo, quod niſi propere fiat, ab inuito per vim extorquebo. Pertinacius dein obſiſtentē obluctanremq; Venceſlaum, nec minas Cæſaris magnipendentem, à ſe manibus retrudit. Ambo autem vino haud minus quàm ira æſtuabant, vt fieri ſolet à lauto prandio.

Marchiones Brandeburgi Boemorū feudatarij. Filij Alberti à Balenſtad domini in Anhalt quæ familia Marchiæ tūc præerat.

Bellum Marchionibus Brādeburgicū vicinis Epiſcopis.

Accuſatur tanquā pacis turbator Rex Venceſlaus.

Vogirius Comes.

Priuatum inter Regem & Imperatorem iurgium.

Venceſ-

Venceſlaus igitur retrorſus dextram Cæſaris manum,ſua leua arripit,alteraq; ſtringit gladium,promptè iurans,ſe illum in corpore Cæſaris demerſurum, ſi nō ſoſpes omnibus ſuis fortunis ſalnis dimiſſus fuerit.Interimq; Vogirius Pręſulem Bambergenſem,tāquam viribus valentior,vi retinet, ne cubiculo egredi,neue poſſet vociferari.Atq; ita Cæſar inter ſacrum,quod dicitur, & Saxum poſitus,ſanctè promittit,ſe nihil Regi nociturum,neq; quicquā illi ademptu-rum.Redeunti in hoſpitium,Abbas à Fulda,magnitudine opum ſuperbè inflatus,fit obuius,accedensq; proximè Regem humerum eius manu ſuſpenſa pulſat,inſolenterq; appellat,inquiens: Si perſonam Cæſaris gererem,tibiq; ita vt ille vicinus eſſem, aliter atq; ille audaciam tuā, ne illam aduerſus Germanos Pontifices acueres,retunderem. Adſilit illico Vogirius,palmaque porrecta os Abbatis pręcidit,exclamans:Monache,video te ſub improbo præceptore meruiſſe. Nam ſi bonus ille tibi cōtigiſſet,vtiq; præmonſtraſſet,quem & qualem honorem Regibus habere deberes. Pergit inde qui vapulanit queribnndus ad Cæſarem,at qui percuſſit, cum Rege ſuo in Boiemiam,hoſpite etiam inſalutato. Domi ab eodem Rege meritorum Vogirij habita ratio. Nam oppido Belina cum ſuis latifundijs ab illo liberaliter donatus eſt.Mutauitq; Rex pau lò poſt cognomen ſuum, dum inter venandum parum cautus,in ramum obnium inpingit, alterumq; amittit oculum,vnde monoculus deinceps pro Othogaro nuncupatus fuit. Adcò autem Cæſar præter omnem ſpem Venceſlai,expectationemq; patratæ nuper audaciæ memoriam depoſuit,vt celebraturus cum ſorore Angliæ Regis nuptias,inter præcipuos hoſpites multis inuitamentis reconciliati animi velut teſtibus ad ſe Venceſlaum euocauerit,nullumq; comitatis,atq; liberalitatis in eum genus prætermiſerit,& ad poſtremū curam ei vnà cum principe Bauarorum inuadendæ Auſtriæ mandauit.In quā Fridericus captum Henricum Cæſaris affinem, in arcem quandam coniecerat,nec inde dimittere cum volebat. Hæc mandata Cæſaris Rex eò lubentius, maturiusq; exeqnenda ſuſcepit, quòd idem [c] Fridericns Auſtriacus,qunm viribus totis nō auderet, furtiuis tamē excurſionibns lędere Morauos,aut Boiemos non ceſſabat. Sed nec Bauarus in mora fuit,cum Bauaricis Sueuicisq; agminibus, vaſtare cum ijs Auſtriam ſtatim à finibus orſus.Mox Boiemo coniunctus,pręſidia arcib.impoſita depellebant,oppidaq; alia pugnando,alia per deditionem recipiebant.exercitum deinde ad vrbem Viennam admonuerūt, modico præſidio munitam, quoniam Fridericus omnes vires ſuas ſecum ad ciuitatem,quam Nouam uocāt,tranſtulerat,ei loco potiſſimū fiſus.Ad quem cum Viennenſes miſiſſent nunciatū, quòd niſi celeritet vrbi forct ſubuētum, actum de illa iri: iuſſit renunciari, tempori vt cederent,rebusq; ſuis quo melius ſcirent modo conſulerent: Regi Venceſlao ſe dediderunt. Itum hinc ad oppugnandam Nouam ciuitatem, mœnibus,foſſis,copijs,cōmeatu,atq; omni tormentorum paratu munitiſſimam, inſtructiſſimamq;. Ibi,quando nihil ſuccedebat,ſed omnis conatus fruſtra eſſet,oppugnare illam,obſidercq; deſtiterunt,firmataq; præſidijs Vienna,& cæteris oppidis inſignioribus,rem in Auſtria geſtam ſuo ordine Cæſari expoſuerunt. Atq; ille partorum omnium tutelam, fidei Regis Venceſlai cōmiſit, quoad Fridericus in gratiam non redierat,amiſſaq; nō recuperauerat, adnumeratis prius Venceſlao viginti aureum nummum millibus, quàm de Vienna decederet. Quam ſummam ille confeſtim, inter ſuos qui aderant, pro ſua cuiuſq; conditione promptiſſimè diſtribuit,non tam ambitione ductus, quàm ingenita quadam ad liberaliter agendum naturæ ſuæ inclinatione. Cuius vel hoc ſpecimen inſigne fuerit: Attulerat abſenti diſpenſator auri maſſam,in montibus Gilouenſibus de ſilice auulſam, totam prorſus auream, magnitudineq; & pondere conſpicuam,quippe pondo duodecim pendebat. Hanc cubiculi præfectus acceptam in lectulum

Cæſar Regem incolumem ſe dimiſſurū pollicери cogitur.

Abbas à Fulda inſultans Regi malè à Vogirio accipitur.

Venceſlaus Monoculus.

Rex à Cæſare ad nuptias inuitatur.

Mechtildi aliјs Iſabellæ Iohannis Regis Angliæ filiæ.

Vienna Regi Venceſlao ſeſe dedit.

Noua vrbs fruſtra obſeſſa.

Fridericus Cæſari conciliatur redimit à Rege Viennā.

Venceſlaus ad prodigalitatē vſq; liberalis.

Regis ſepoſuit, oblitus interim præſenti Regi illam repræſentare. Ibat Rex cubitum, totamque illam noctem peruigil tranſegit. Mane palàm de inſomnia conquerens, iubensque lectulum excutere, ſi quid ineſſet quod ſomnum adimeret, maſſam auream cubicularij in conſpectum Regis afferunt, eamque in lectulo ſe inueniſſe, & præterea nihil aliud, dicunt. En, inquit Rex, veneficium adeſt, quo ego velut incantatus infaſcinatusq; dormire nequiui, auferte hinc malum ab oculis meis, faciteque vt ne amplius in ſecreta cubiculi redeat, ſed foras eliminetur, inter vos diſtrahendum diſpertiendumque. Eratque ei hoc verbum frequens in ore, liberalibus omnia liberaliter adfluere. Sed cum nõ ſatis modum, menſuramque liberalitatis teneret, ad profuſionem videlicet magis propendens, egere paulatim cœpit, æsque alienum primum contrahere, dein cum ſoluendo non eſſet, tributa alia ſuper alia indicere, vectigalia augere, Iudæos compilare, nec ullum genus exactionũ prætermittere. Apud nobilitatem quoque magnam ſibi inuidiam conflauit, quòd nonnullos eorum in carcerem detruſerat contradicere auſos, magis etiam, quòd Proceres ne audire quidem voluerit veniam illis deprecãtes. Ergo bene multi in Morauiam abeunt, filiumque eius Premiſlaum ad rebellandum patri ſollicitant, iuuenilibus adhuc conſilijs vtentem, præſertim Conſtantia auia, cuius reuerentia in officio continebatur pridem mortua, atque in cœnobio Tiſnouienſi ſepulta. Pulchrum autem iuueni videbatur regnare, quò illum, qui ex Boiemia venerant, ſuo aliorumque ordinum nomine vocabant, & quaſi iam regnum Boiemiæ in manibus haberent, illud ad Premiſlaum deferebant, Regemque appellabant. Arridente iuuene ad glorioſum titulum, ſeque facilè ad mala illorum conſilia traduci ſuſtinentem, conſulentium vt contra patrem copias in Morauia compararet, ſibique Henricum Miſniæ Marchionem Regi infeſtum, in ſocietatem belli adiungeret propter equeſtrum militiam qua ille abũdabat. quod poſtquam factum fuit, copiæq; vtriuſque Marchionis ad municipium Boiemiæ Ponrem dictum, proximè fines Miſniæ poſitum coijſſent, illò vſque pater è Praga, filio cum ſuis item copijs occurrit, ipſe quoque externo equite inſtructus, quem ei Vdalricus ex ſorore nepos, ab Alpibus Carinthiæ adduxit. In vtroq; præterea exercitu equites Boiemi erant, ſed cum parte familiæ procerum inſigniores, nempe à Sſuanbergo, à Lambergo, à Ryſenbergo, ab Oſſeca. Atque ij vt in conſpectu Regis fidem operamque ſuam illi approbarent, primi omnium prælium incipiunt, vi tanta, vt ſuſtineri ab aduerſa parte non potuerint, equeſtri acie impulſa, peditum quoq; ordo & ſigna perturbantur: mox terga data, fugientibus ſimul Premiſlao, Henricoq; ducibus, quos perſequi Venceſlaus ſuperſedit. Nec ita multò pòſt, ductus pœnitentia eorum quæ aduerſus patrem commiſerat, Premiſlaus vltrò ad patrem habitu lugubri venit, ſeq; ante illum in terram proſtrauit, miſericordiam paternam inuocans: ſed ne ſic quidem rigorem patris flectere potuit, quin cuſtodiendus in arcem traderetur. Quo quidẽ tempore, toto rumor manabat regno, aduentare Thataros, ſic enim ipſi ſe in hunc diem nominant. Sed Strabo vnica immutata litera Thacaros nominare videtur, ita libro vndecimo ſcribens: Ex Scythis Nomadibus, maximè innotuerunt Aſij, Paſſiani, Thacari. Hactenus enim Nomadum vitam viuunt, vagi, ſine domibus & tectis, greges pecorum, armentorumque, ac maximè equorum, in campis paſcentes latiſſimè patentibus. Equi ſanè ſtatura non magni, ſed corpore validi, impetu acres, leuitate veloces, quibus vt mitioribus commodioribusque vtantur, exceptis admiſſarijs paſſim illos caſtrant, ſinguli que binos in prælia trahunt, & alternatim ex vno in alterũ, mira celeritate inter ipſum etiam curſum tranſſultant, acinace, more Perſarum, arcuque & ſagittis armati, niſi quòd Thatari illas ſanie viperina, cum ſanguine humano commixta plerumque tingunt irremediabili ſcelere. Modicum

Maſſa auri ſomnum Venceſlao turbauit.

Apophtegma Venceslai.

Premiſlaus patri ſe opponit.

Premiſlaus ad iutus Marchione Miſniæ exercitum cõtra patrem ducit.

Profligatus Premiſlaus.

Supplex patri Premiſlaus carceri dicatur.

Digreſſio de Thataris.

Straboni noti Thatari.

Thatarorum figura & mores.

dicum namque apud illos diſcrimen inter fas & nefas, vt apud nationem, feris quàm hominibus ſimiliorem. Nihil enim extra figuram hominis Thatarus, niſi fera bellua, in feritatem ſanguinolentam ſemper ruens, quam paſtus quoque cruentus exaugetur: cruore enim venis equi inciſis, & carne tantum nõ cruda veſcitur. neque enim illam ad ignem vel torret, vel elixat, ſed ſub ſellam in qua reſidet poſitam, pondereque corporis ſui areſactam, ſtatim deuorat, ſine ſale, ſine pane, quem in vſu non habet, ideoque agriculturæ minimè ſtudet, ſed paſcua tantum colit, viuitque crudelis ex rapto atque bello. Vt enim cruditas, ita crudelitas ex facie protinus & vultu apparet, toruus videlicet, turgidusque Thataris & horridus vultus ineſt, oculi caui & truces, caput turbinatum, circumraſumque, contrà mentum turpiter hirtum, intonſumque, totius denique corporis habitus deformis atq; ſeruilis, qui facilè declaret Thataros ſobolem eſſe Scytarum eorum, qui ſerui dominorum ſuorum in Aſiatica expeditione diutius commorantium vxores duxerant, prolemque ex illis degenerem ſuſcitauerunt. Nam in hunc diem Turcæ, & ipſi Scythæ, pro ſeruis [e] Thataros habent, nec aliter quàm degeneres auerſantur, quanquam potentiam illorum cum ſuo magno malo ſæpius experti. Sed nec hodie ſtatim illis cedunt, diuiſi per quatuor Tetrarchias. Maximus illorũ Tetrarcha, Zeuolhenſis habetur, quem ipſi gentiliter * Vlucham, id eſt, magnum imperatorem appellant. Fines eius imperij ab ortu ſolis mare Caſpium, ab occaſu Tanais, à ſeptentrione & meridie plana partim ad Euxinum pelagus, partim ad Albanos & Ibericos montes protenduntur. Huic proximus à Polonis Præcouienſis dictus, quoniam ſuper cætera naturæ munimenta, foſſis etiam & aggeribus munitas habet regiones, Cherſoneſum Tauricam, & quicquid ad Meotidis vſque paludem interiectũm eſt occupat: peſſimus Ruthenis, Lithuanis, Polonis vicinus. Hoc multò imbecillior eſt Cōſanus, ab arce Coſana cognominatus, quæ ad Volham fluuium ingentem, qui fines Moſchouiæ præterfluit, ſitum ſuum obtinet. Nam propter virium imbecillitatem, ferre iugum à Moſchouitis impoſitum cogitur. At quartus Tetrarcha plagam ſeptentrionis frigidiorem inhabitans, quem Nohacenſem vocãt, tam validum ſe robuſtumque oſtendit, vt præter Moſchouitas, alias quoque circum nationes vltrò laceſſat nedum ſuſtineat. Hæc igitur pluſquam barbara turba & colluuies, anno à Natali domini Milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo, ex ijs locis, quæ modò enumerauimus, [f] Batho, & Peta Ducibus effuſa, cũ Ruthenos inuaſiſſet, cæſiſq; iſthic Principibus & plurima nobilitate, totam Ruſſiam ferro atque populationibus peruaſtaſſet, eodem inde ſe impetu in Poloniam concitauit, tanto poſt funeſtam Polonorum ſtragem terrore illato, vt ad illum Boleſlaus Poloniæ princeps, non amplius dehinc domeſticis viribus, non arcibus & mœnibus, ſed fugæ potiùs ſalutem ſuam crediderit. [g] Abducta itaque ſecum matre & vxore, Cracouiaque cinibus vacua relicta: quiſque enim illorum ſibi locum, qui tutior eſſe videbatur, quærebat, ipſe in Morauiam ad cœnobium Velegradenſe confugit. Thataris interim ſuam immanitatem in Polonia exercentibus, in diripiendis oppidis, in polluendis templis, in profanandis ſacris, in cædendis ſenibus, violandiſque tum matronis tum virginibus. Ex huiuſmodi ſucceſſu, multitudine illorum quotidie ſuccreſcente, placuit tantas copias (nam quinquies centum latronum millia confluxiſſe dicuntur) ita diuidi, vt Bathus aduerſus Hungaros aliquanto dimidia parte maiorem ſibi numerum ſumeret. Peta cum reliquis agminibus, Sleſitas, Morauos, Boiemos vt aggrederetur. qui Peta, vt in Sleſia quoque haud ſecus atq; in Polonia [h] ciues panore tam magno perterritos reperit, vt ipſam etiam Vratiſlauiam, inter vrbes Sleſiæ præcipuam, fuga ſua deſertam relinquerent, pari atque Poloniam impetu, crudelitateq; & ſcelere fœdabat, donec Lygnitium

Virgilius.

Et lac concretum cum ſanguine potat equino.

Crudiuori Tatari.

Ortus Tatarorum.

**Quaſi dicat trans Volgam fluuiũ qui Rha ueteribus, in Caſpium deſcẽdit mare.*

Præcopienſis huius filiam Selymus Turca duxit: vnde natus eſt Solymãnus.

Anno 1241.

Boleſlaus Pudicus princeps Poloniæ.

Polonia peruaſtata Sleſiam petit Peta.

Henricus Lignizẽſis ſe opponit Thataris.

attingeret,ad cuius oppidi principem Henricum,multa vis nobilitatis ſe congregauerat. Fortis enim dux, militiæque gnarus ipſe Henricus habebatur, palamq; tunc præ ſe ferebat, mori ſe malle,quàm impio impuroque hoſti quantumuis terrifico cedere. Ad hunc igitur integri adhuc reliqui Poloni, Magiſterq; Pruſſiæ cum ſuis crucigerulis, & præterea frequẽtes pedites,inter quos auri,argentiq;,ac ferri, ærisq; robuſti foſſores, & ipſi crucẽ veſtibus attextam

Goldburgenſes metalli foſſores.

crucis hoſtibus oſtentantes. Quibus Lygnitio proximantibus,obuiam Henricus progreditur aduerſo omine. Nam ædem diuæ Virginis prætereunti, ſaxũ ingens ſubitò lapſu ante pedes decidit, nulla propalàm cauſa apparente, cur

Læuum omen ſpernit Henricus.

de ſolido integroq; muro auulſus ille vnus lapis caderet. Non deerant,qui retrò eundum, illoq; die pugna abſtinendum cenſerent, ſed nihil ille hoc caſu territus,iter cœptum continuat, feſtinatq; vt aciem per tempus ante mœnia inſtruat, exiſtimans Thataros quoq; legitima acie præliũ inituros. At poſteaquam cognouit, more illos ſuo incondito cateruatim agminatimq; conglobatos,quaternis agminibus aduentare,& ipſe copias ſuas quadrifariam diſtribuit,ne tam facilè à tanta hoſtiũ multitudine circumueniretur. Vnus namq; illorum globus maior erat, quàm Henrici totus ferè exercitus. Nihilominus tentare omnia,perpetiq; vel extrema placuit, quàm religionem Chriſtianam

Boleſlai primũ agmen deletum.

per metum aut fugam prodere. Prima ſors pugnæ ſuper Boleſlaum [i] Dipoldi filium. iam pridem cum ipſo patente ex Morauia in exilium actum cecidit. is militi collecticio cruce inſigni præerat, cominus ad dimicandum paratus. Verùm Thatarus eminus in eum ſagittas mittebat,tam denſas,quàm denſam ſolet cœlum nubiloſum grandinem mittere, cuius vi caſuq; totam interdum

Pompo ſecundus in ordine Magiſter Pruſſiæ.

ſegetem proſternit,ita ſtratus cum ſuis iacebat Boleſlaus. Poſt hunc Magiſter Pruſſiæ, cui Pompo nomen erat, ſimilem calamitatem, ab ſimili ſagittarum tempeſtate expertus eſt,niſi quòd maior equorum, quàm hominum,qui bellè armati venerant, facta ſtrages fuerit. [k] Huius vtriuſq; mali facies cum ob oculos Henrici verſaretur, iubet carros laxari explicarique, ita vt duo reliqua agmina, quorum alterum ex Polonis coactum, Meſco dux Opolienſis,alterũ ex Sleſitis, ipſe Henricus ducebat, recipere,lateraq; omnium tegere poſſent,à fronte ſcuta & pluteos opponit.Et quoniam Thatari per ſpacium aeris carris tela in altum quoq; iaculabantur, vt lapſu illa ſuo, vel incluſos ferirent,milites galeatos ſtare,atq; omnes in hoc maximè intentos eſſe mandat, vt alterã hoſtium iaculationem facta ſubita eruptione præueniant,cogantq; illum manus non arcu ſed gladio conſerere. Quod vbi accidit,pecora cum viris pugnare diceres,adeò poſtqnam ad manus ventum eſt, pecorum ritu mactabantur.

Magica arte oſtentum prolatum Punico terrore Henrici exercitũ repleuit.

Inter hæc ſignifer Thatarorum ſimulachrum in effigiem humanam deformatum,haſtili præfixum geſtans,vibrare illud,magnoq; motu & ululatu contorquere, concutereq; incipit, donec ex ore illius atro,fumum piceum eliceret,ita obſcurum,vt mutuum adimeret proſpectum, tantiſper dum illi retrocederent, rurſusq; arcu & telis ſe armarent. Ortus hinc in caſtris Henrici clamor, occurrite, occurrite,quem Meſco Opolienſis aliter accipiens, quaſi clamaretur,currite,currite,ad curſum & fugam cum bona parte equitum ſe dedit.

Meſco fugæ per errorẽ auctor.

Prælium commiſſum. Anno 1242. 9 Aprilis ad woliſtadiũ iuxta Legniziũ.

Henricum ſolum ex ducibus ſuperſtitem relinquens, qui ad mortem vſq; ſuam conſtanter & fortiter dimicauit. ad internitionem cum ſuis deletus, caput eius hoſtes acynace à collo reciſum,haſtato cuidam per ludibrium circũferendum tradiderunt.Lygnitio tamen nõ ſunt potiti,vbi Anna Henrici vxor cum liberis,eademque Venceſlai regis ſoror inerat. Properantes videlicet ad

Morauiam petunt Thatari.

Morauiam populandam, quam Sleſia aliquanto lautiorem eſſe audierunt.In ſumma domtnorum illo tempore Morauiorbitate poſiti erant,nemine poſt vinctum Premiſlaum Marchione in Morauia exiſtẽte, ſed nec aliquo præſide cum imperio & poteſtate in illa præſidente: ipſo autem Rege Venceſlao non

ſolùm

ſolùm abſente, ſed ancipiti prætetea ſententia cum Boiemis vacillante, prodeundum ne tantæ multitudini obuiam, an mœnia Pragæ munienda potiùs, defendendaq; eſſent. Euictus tandem peticulis Morauorum, querentium ex quo tempore nati ſint in maiore vitæ, rerumq; omnium ſe diſcrimine non fuiſſe, præfectum illis cum aliquot Boiemorum cohortibus, vnum ex proce-rum familia, quæ à Stellis cognominatur, Olomutium, quò ſe turba illa turmatim effundebat, ſubſidio miſit, eiq; iniunxit, ne acie cum hoſtibus confligerer, ſed mœnia ciuesq; & alios defenſores, munitionibus vt tutaretur, idq; eò ptomptius illum præſtare poſſe, quòd Thatari ad expugnandas vrbes non eſſent idonei. Aduentabant iam illi longè ac latè fuſo agmine, & quacunque ibant, pecora, hominesq; trucidabant, capitaq; hominum vtriuſq; ſexus, iubis eqnorum ſuſpenſa, ad tertotem obſeſſis incutiendum oſtentabant. Verùm enim obſeſſi, inuſitata ignotaq; immanitate vehementer irritati, præfectum rogare, vt portas aperiri iubeat, nequaquam ſe vltra ſpectaculum tam cruentum ſpectate poſſe clamabant. Hunc ardotem animorum præfectus vix edicto reſtinxit, capitale ſupplicium minitans, ſi quiſquam ſe de ſtatione ſua commoueret. Vagi interim hoſtes mœnia circumequitant, & quemcumq; ex muro proſpectantē aſpiciunt, eundem certo ſagittatum ictu feriunt nunquam à ſcopo aberrantes. Nam aliquoties experiundi gratia ſimulachrū in modum hnmanum figuratnm, pro murorum pinnis expoſitum etat, illudq; protinus tot ſagittis, quot Erinus ſpinis hortebat, ſæpius etiam totam vtbem telis obumbrabant. Sed qnum hac re nihil ſe proficere ſentiunt, vertuntur ad ignem, quem ptimum ædificijs ſuburbanis incolis vacuis ſubijciunt, dein ad cœnobium Gradycenſe, iuxta mœnia ſitum transferunt, bonamq; ibi præſidij pattem comburunt, reſiduam interficiunt. Poſtquam neq; telis, neq; igne, neq; cœnobio capto, Peta obſeſſos in apettum extrahete potuit, valde illos perinde quaſi imbelles ac degeneres contemnete cœpit, multumq; de cura diligentiaq; & vigilijs remiſit. Quod animaduertens pręfectus, accitis centurionibus, decurionibusq; militnm: En, inquit, iam nunc tempns adeſt ad erumpendum, non vt quidem intempeſtinum ſed planè matutum: quandoquidē omnia apud hoſtes diſſoluta eſſe cernitis, alios pet agros palantes, graſſantesq; diſcurrere, alios equos paſcētes longiùs hinc diſtare, ibidemq; à duce ſuo ſeorſim pernoctare: ſed & ipſe Dux tardioris obſidionis tædio faſtidire, totpereq;, & ira ſtertere videtur, vt egeat ad ſe excitandum ſtimulo. Quare ſi placet occaſioni oblatę inſiſtere, cras ante lucem exurgamus omnes, in illumq; adhuc dormientem, ex nec opinato impetum impreſſionemq; faciamus. Dicta præfecti non ſolùm centurionibus decurionibusq;, verùm etiam militibus omnibus comprobantibus, crepuſculo adhuc matutino Thataros per tentoriola ex villis pecudum cōfecta, ſopore ſtratos adoriuntur, cæduntq; paritet iacentes & obuios velnt pecora: quippe Thataro pediti, nulla penè vis: quicquid valet, eas ille vires ab equo mutuatur. Exorto ſubito clamore, tumultuq; Peta è ſomno excitus, arripit equum, adeſtq; ſuis rectot & hortator, vt confeſtim equos conſcendant, teddantq; inſidiatoribus acceptam cladem, ſed nullo imperio multitudo conſternata peculſaq; regi potuit, præſertim obſcura adhuc luce. Nec ideo tamen Peta vel animo deficiebat, vel ab officio ducis ceſſabat, donec in manus præfecti, caſu magis quàm data opera incidiſſet, à quo haſta transfoſſus, de equo mottuus cecidit, ignaro Sterenbergio, (hoc cognomen præfecti erat) quemnam è Thataris occidiſſet. Dubia enim lux etiamtum erat, quum ſuis ille ſignum receptui daret. Mox clara dies apeſruit, ducem Thatarorū iacete interfectū, Thataris cadauer eius ingenti vlulatu planctuq; circunſtantibus, oſculaq; illi plena lachrymis affigentibus. Allatū dehinc fuit ſagulum purpureū, quo amictū, ſecum poſt ſolutā ſtatim obſidio-

Sternbergius Morauis à Rege auxilio mittitur.

Olomuntium obſident.

Arte ſagittandi pollent Thatari.

Gradycum monaſterium exuunt.

Hortatur Dux milites ad oprimēdos Thataros.

Inopinantes obruunt Thataros.

Peta dux Thatarorum interfectus.

In Hungariam reliquia Thatarorũ ſeſe recipiunt

nem,in Pannoniam ad Bathum ducem ipſorum maiorem extulerunt. Sterenbergio interim vota à ſe nuncupata peragente,victoriamq́; partam,Deo acceptam referente, cum Venceſlaus Rex premij loco, territorio donauit, qnod in hunc diem [l] Sterenbergium appellatur, ab arce, quam ipſe ſibi hoc vocabulo ibidem ædificauit, primusq́ue in Morauia magiſtratum geſſit, quem nunc Capitaneum vocant. Hîc nos haud ſinunt Hungari inter grauiſſimas clades à Thataris illatas numerandi,de ſe taceri, quando illi quoque ex Morauia profugi, ad ruinam Hungarorum accedere non dubitarunt. [m] Bela Rex Id temporis in Pannonia regnabat, non admodũ charus ſubditis regno, propterea quòd difficiliorem illis, ſuperbioremq́ue ad ſe aditum, quàm Cumanis,quibus tunc infenſiſſimi erant Hungari,præbebat. Ergo cum iam agri ferro & igne à Thataris vaſtarentur, prædæq́ue agerentur, ac crebra per partes & aduerſa prælia intercederent, aliquamdiu per contumaciam mala perferre, quàm in medium conſulere malebant, odioſè vociferantes, veniant Cumani,proq́ue Regis ſui ſalute, nunc cum opus eſt, fortiter dimicent. Hæc ab Hugolino Colocenſi Archiepiſcopo audita, ſtomachum ei ita cõmouerunt, vt ſe continere non potuerit, quin populares ſuos libera voce perduellionis argueret,tanquam illi omnes de numero perduellionum cenſendi eſſent,qui regiam maieſtatem offenderent, quiue communem regni ſalutem auxilio ei detracto proderent. acerrimè itaque contendebat, vt Rex omnes Hungarorũ copias ad oppidum Peſthum in ripa Danubij è regione Budæ poſitum cõtraheret.

Hungari multa atrociſſima à Thataris perpeſſi.

Colomannus erat Rex Halitiæ in Ruſsia filius Regis Andreæ.

Quo vt frater quoque Regis Colomannus venit, hoſtemq́ue non longo iam interuallo abeſſe cognouit, nempe ad Vaciam oppidum,author Belæ fuit,vt caſtra in locum tutiorem transferret. Tranſlata mox ſunt Agriam verſus vltra flumen,quod Saium vocant,altum ripis,alueo limoſum,nec niſi pontibus peruium,quos Hungari validiſſimis præſidijs firmauerãt. Bathus Vacia exciſa,veſtigijs abeuntium inſiſtit vſque ad flumen, conſpectiſq́ue Regijs copijs,ſuas ex altera parte ripæ opponit, tam longè lateq́ue diffuſas, vt impoſſibile fuerit illas oculis perluſtrare. Iccirco faciliùs etiam euenit, vt Hungaros in eos tantùm, qui videri poterant, intentos fallerent. Centum millia Thatarorum flumen reperto vado,longiùs à caſtris ſemoto, prius traieciſſe,Hungarosq́; à tergo aſſiluiſſe dicuntur, quàm cuiquam illorum in mentem deeiuſmodi aſſultu improuiſo veniret. Oppugnabat eodem tempore Barhus præſidia ad pontes diſpoſita,nube tanta telorum immiſſa, quantam ſuſtinere non poterant qui in ſtationibus erant. Ita pulſo præſidio, & pontibus tranſitis,à fronte quoq; hoſtis ingruebat. Sed vtrobiq́; maiore corporis viriumq́;,& animi robore Hungari repugnabant, quãdiu pugna intra manus ſtetit,pedemq́; inter ſe conferebant. Nam & auertebant ſæpius Thataros,& auerſos inſequebantur,haſtis illos confodientes,aut gladijs obtruncantes. Redibat Bathus ad arcum, atq; vndiq; per latera quoq; denſis agminibus circumfuſus, obruere telis Hungaros conabatur: at illi miſſa ſpicula,peltis ſuis quibus pręter haſtas armãtur, excipiebant,ac tanto acrius in hoſtes velut cæci ruebant,quanto minor ſalutis ſpes oculis obijciebatur. Senſit peritus bellorum Bathus,ex deſperatione hanc tam obſtinatam ferociam Hungaris durare, quoniam concluſi mortem ſe euadere deſperarent, ideoq́ue pugnando,quàm ſe dedendo mori malle,laxari ordines,tela cohiberi, dariq́ue erumpendi illis facultatem iubet. Eam quicumq; nacti erant, omiſſa pugna,fugæ ſe mandarunt.inter quos Rex Bela pedes elapſus eſt,cæteri cæſi ad vnum omnes. Cæſorum clariſſimi,Colomannus Regis frater,Mathias Strigonienſis Archiepiſcopus,Hugolinus Colocẽſis ſimiliter Archiepiſcopus, dein Gregorius Iaurienſis, Reynhaldus Vltraſyluanus,poſt Nitrienſis, Sibinienſiſq́; Epiſcopi,& cum ijs plurimi,ſumma nobilitate dignitateq́; viri deſiderati ſunt. Rege interim peregrino habitu,circũ fines

Die qua Paſſio Domini celebratur Vaciã flumine abſumptã memoratur.

Dimicant cum Hungaris Thatari.

Stratagema Bathi.

Cæſi Hungari.

πῆμα κακὸν γειτόνων.

Friderici Auſtrij in humanitas barbarica.

Bela Rex in Dalmatiā euadit.

fines Poloniç & Motaniæ oberrante,donec ad vxorem ſuā,quam in Auſtriam ſepoſuerat perueniret.Ibi latentē,mox proditum,Fridericus Auſtriæ princeps adeò non eſt miſeratus,vt ad nouam inſuper miſeriam, nempe ad ægeſtatem illum redigeret,expreſſis ab illo pecuniis,aureisq; & argenteis vaſis,quæ Regi na ſecum extulerat,quaſi à ſe Rex olim tantundē extorſiſſet,quando pro damnis in Hungaria illatis facere ei ſatis coactus fuerit. Ab hoc naufragio Bela ad Illyriam ſe contulit,mari Adriatico quàm Danubio fortunam reliquam credere malens. Sed ne in rebus odioſis, nimiumque calamitoſis diutius immoremur,ad Venceſlaum remigremus, vt diſceſſu hoſtium ex Morauia exhilaratum, ita adhuc ſollicitum, euraq; & metu ſuſpenſum,ne illi de reditu cogitarent.Itaq; tum in Morauiā,tum in Boiemia munire tam arces quàm ciuitates mœnibus præſidijsq;,& frumentarijs ſubſidijs non prætermiſit: ſeq; tandem facilem præbuit,vt filium ſuum Premyſlaum cuſtodia liberum,in paternā gratiam reciperet,Nicolao Pragenſi, & Roberto Olomucenſi Epiſcopis deprecatoribus.Qui hoc præterea obtinuerunt,vt Morauiam ei cōditione qua prius, poſſidendam,reſtitueret. Admiſſum tunc Pragæ à nobili iuuene facinus,eum à libidine,tum à cæde violentum , nomen iuueni Veleſlao, amore puellæ Hebrææ ad inſanum modum capto, ita vt præ illo nec mente conſtare, nec vllo tempore quietus eſſe poſſet,niſi illo ſolo,quando in oculis vultuq; puellç acquiſceba̅t,eiuſq; tel ſępius adipiſcendæ occaſionē ſedulò quærebat,modò æs mutuum à parente illius accipiendo, alias pignus oppignorando, redimendoq;,vt tanto frequentius ſaltem aſpectu puellæ perfrui liceret, quādo colloquium à parente intereeptum erat.Fortè accidit vt ille ipſe parens ægrotus in lectulo cubaret,venit clam ad domū illius Veleſlaus,latensq; in inſidijs egreſſam puellam è cubiculo parentis adoritur,nolentemq per vim ſeducit & ineç ſtat,dein amiſſo quoq; pudore,eiulare,ſeq; lamentabiliter affli̇ctare nō ceſſantem,ne voce eius proderetur, eandem ſtrangulat,proditus tamen continuò à vicino, qui intrantem & exeuntem viderat. Porrò Hebræus occaſu filiæ accepto, multò ex illo acerbius quàm ex morbo ſuo dolebat. Cæterùm dolorem tantum, poſt recuperatam etiam ſanitatem valde diſſimulabat, quaſi prorſus nihil ſciret,ſuane ſpōte an aliena iniuria filia occidiſſet:metuebat videlicet, ſi Veleſlaum in aula gratioſum inceſtus homicidijq; reum faceret, ne à iudicibus aulicis nouam inſuper aliam cōtumeliam ſibi accerſeret. Ad inſidias igitur inſidijs retaliendas animum ſtudiumq; conuertit,inſidiatorem nactus Veleſlai domeſticum, grandi ære corruptum , vt herum ſuum interficeret. Sed iſtius quoq; cædis author ipſe Hebræus diu celari nō potuit, illoq; patefacto, magnæ ſtatim turbæ inter nobilitatem & Pragenſes concitatæ ſunt,vtriſque tumultuantibus, ad armaq; conclamantibus , alteris vt vim omnibus iudæis propter vnum inferant,alteris vt tantum impetum arceant,cauſamq; integrā Regi cognoſcendam referuent. Iſti poſtquam nō ſolùm in certamine, verùm etiam in cauſa præualnerunt, indignata nobilitas, odium in ipſum Regem diuertit, quaſi proniorem ad plebis & iudęorū fauorem,nouasq; rurſus res, nouamque coniurationem molitur, duce Stiborio , cui cognomen à prudentia fuit,Caput eorum,penesque eundem magiſtratus,qui ſummum in regno ius reddebat.Et quoniam haud dudum Rex edicto pœnam capitalem in iudices, à quibus fraus iuſticiæ fieret, ſanxerat, non minus alienum ob hanc legem à Rege animum habebat, quàm cæteri nobiles, quorum frequens erat numerus ,ob cæſum minimeque vindicatum Veleſlaum. Is nunc ſingulos appellare, nunc plures cohortari vt cœpto inſiſterent, ſeque à ludibrio luſci, ſuperbique & crudelis Regis aſſererent, Rege alio ſubſtituto, ad augendam , aliterque honorandam, non autem ad peſſundandam nobilitatem appoſito, qualem exiſtere Premyſlaum Othogarum putaret, nuper à patre

Premislaus Regis filius libertate donatus reſtituto illi Marchionatu.

Nicolaus XXI. Epiſcopus Pragenſis.

Veleslaus nobilis Boiemus virginem Hebræam vi ſtupratā iugulat.

Veleslaus quoque inſtinctu Iudæi interfectus.

Tumultuatum Pragæ Victores Iudæi.

Cōſpiratio Regem principe coniurationis Stiborio Regni procere ſupremo.

Coniurati regnum Premiſlao deferunt.

peſſimè tractatũ, nec in præſentia valde liberaliter tractari. Hunc igitur quàm primum adeundum eſſe, vt per tempus ſententia animi eius exploretur. Eunt confeſtim ad illum cõiuratorum maximè inſignes, conſiliaq; omnia cum illo cõmunicant, & viam aliam quàm pridem ad regnum inuadẽdum docent.

Differendum cenſet Premiſlaus.

Ad hęc Premyslaus, malo accepto ſapientior factus, eũ ſe obſequentẽ potiùs, quàm contumacem, & rebellem erga parentem oſtendere, ſed neq; hoſpites tamen, dicto ingrato abruptoq; ſtatim lædere cuperet, ita reſpondit. Non eſſe illis feſtinatò agendum, ſed impenſius conſiderandum, & poſtea rem tam arduam exequendam. Inter hanc moram, incertum vndenam conſpiratio iſta

Detecta coniuratio capto Stiborio.

Regi prodita fuerit, capitur Stiborius, factaq; quæſtione, interrogatur de conſeijs. Viginti quatuor viros ſtemmate elatos ædidit, vnaque cum illis iuſſam

Sumptum de omnibus coniuratis ſupplicium.

pœnam ſubijt. [n] Qualem videlicet Rex cuiq; illorum in piſcibus ſibi allatis repreſentauit, alios piſcium capite truncans, alios veru transfigens, nonnullos membratim diſcerpens, poſtremò hanc vocem adijciens, Quemadmodum obſonarunt, ita cœnare illos oportere.

Epiſcopus Regi ſuſpectus.

Venerat autem Nicolaus quoque Pragenſis Antiſtes propter mutuam cum Stiborio, & aſſiduam familiaritatem, in ſuſpicionem, quaſi cum illo conſilia miſcuiſſet, coactusq; eſt fidem ſuam Regi obſtringere, ne de domo in qua erat, niſi Rege concedente egrederetur. Fit magnus ad domum illam plebis concurſus, de Rege lamentantis, quòd non contentus fuerit in tot viros nobiles deſæuire, niſi inſuper Pontifici regni nullius criminis conuicto, ſed tantùm ſuſpecto, vim

Tumultuante plebe & ſacerdotibus ex interdicto abſoluitur Epiſcopus.

afferret. Aderantq; ſacerdotes præterea ſacris omnibus in Regno interdici poſtulantes, quam diu Pontifex dimiſſus non eſſet: eamq; tandem inuidiam & indignitatem Rex haud ferens, abire Pontificem quò vellet, permittit.

Ipſe nouam diuo Franciſco, eiusq; aſſectatoribus ædem Pragæ ædificat: mox cum ſorore ſua Agnete flaminica, peculium ſuum in ſubſidium offerente

Xenodochiũ Pragenſe extructum.

hoſpitali cœnobio iuxta pontem Pragenſem ſito, fundamenta iacit, illiq; dein vterque virum præficit, ei religioni deuotum, quæ pro inſigni crucem

Campanarum hoſtis Rex.

cum ſtella geſtat. Cæterùm in tintinabulis, quas vulgo campanas vocant, adeò auerſas Rex aures habuit, vt ſtatim ad tinnitum crepitumq; illarum, ambas aures ambabus manibus obſtrueret. Quare neceſſe fuit, Rege Pragæ commorante, à pulſu illarum quæ maiores eſſent, temperare. Audit deinde Thataros poſt vexatam, populatamq; & omni clade peruaſtatam Hungariam, ſua ſponte, aut fame potiùs in tam inculta vaſtitudine vrgente, ad natale ſolum

Bela in Hungariæ regnum reductus.

remeare, Belamq; rurſus ſuum regnum repetere, auxilio fultum [o] Magiſtri Rhodi, & Comitum, quos à Frangepanibus cognominant: Apud illos namq; Magiſter naues ſuas milite iuxta oppidũ Segniam exonerauerat, vt terreſtri inde cum Rege itinere pergerent. Præmiſerat verò Rex in regnum nonnullos qui antecederent, aduentumq; ſuum reliquijs Hungarorũ prænunciarent, vt

Fridericus à Bela ob tranſitum vectigal petit.

ſine pauore interim & periculo ſuam præſentiã expectarent. Ad hunc rumorem Fridericus Auſtriæ princeps excitus, tumultuarium militem colligit, obuiamq; Belæ quem odiſſe cœpit, poſtquã rebus eum ſuis ſpoliauit, ire contendit, aliquid iterũ ab illo extorquere cupiens. Fortè ita accidit, vt Bela nondum

Fridericus vltimus ſuæ gentis Auſtriæ ab Hungaris necatur, dictus belli coſus.

toto hoſtiũ metu poſito, ad fines prouinciæ Friderici deflecteret. Petit igitur ab illo vectigal Fridericus in ſingula militũ capita, & niſi datum fuerit nullam ei tranſeundi copiam ait fore. Nouitate rei, indignitateq;, omnibus qui cũ Bela erant cõmotis, expediunt ſtatim arma, impetumq; in [p] Auſtriacos faciunt, atq; celeriter pugnã conficiunt, ſaucio Friderico, ac mox è vulnere mortuo,

Vdalricus dux Carinthiæ Auſtriam inuadit. capitur ipſe.

vnica ſuperſtite fratris ſui, tunc vidua filia, cui nomen Margaretha, ad quã ſucceſſio in Auſtriã pertinebat. Sed illam [q] Vdalricus Carinthiæ Princeps, ex ſorore Venceslai Regis procreatus occupare conabatur, acceptis per deditionẽ aliquot arcibus & oppidulis, parabatq; maiora aggredi, ſuppetias ſibi Morauis ferentibus

rentibus,ſi non etiam Auſtriaci de ſubſidio Bauarorum ſibi prouidiſſent. Lentius negocium ſuum, imò verius negligentius Vdalrico agente, inſidijs cum pars aduerſa circumuenit, capitq; viuum, & cum illo complures Morauos, quos Bauari partim nare, partim auribus, aliquos etiam manu mutilant, atq; omnes incolumes dimittunt. Sed hoc tam fœdum ſæuumq; dehoneſtamentum, Bauari paulò pòſt magna ſuorum cæde, multoq; regionis detrimento expiauerunt, quo illos Premyſlaus Orhogarus, mandato Venceſlai patris affecit, Bauariam cum valido Boiemorum, Morauorumq; exercitu ingrediundo, illamq; circumquaq; ad vſq; Danubium euaſtando, ac multos viros fortes ibidem interficiendo. At Auſtriaci non prius arces per Vdalricum interceptas recuperare potuerunt, quàm liberum à cuſtodia ipſum Vdalricum facerent. Quam autem fortes, quamq; conſtantes viros arcibus præpoſuerit, indicant duo præfecti, ambo Morraui, quorum vterq;, cum ſub arce ſibi credita ab inſidiatoribus inter venandum comprehenſus eſſet, horumq; altcri conditio propoſita fuerit, vt vel arcem integer traderet, vel oculum dextrum amitteret, oculum ſibi erui, quàm de arce cedere prælegit, ſicut alter in altis niuibus diſcalciatus tantiſper ſtare, dum pes ei vterq; frigore obriguerit. Ambobus honor cū ab Vdalrico, tum à Venceſlao Rege habitus, gratiaq; cum amplo præmio vtriq; relata. Verùm enim Auſtriaci poſt receptas etiā arces quas amiſerant, de ſe anxij ſollicitiq; erant, cuiuſnam in tantis Germanorum diſſenſionibus, quas ab obitu Friderici Cæſaris, in ipſo interregno ſuſcitauerant, patrocinium reſpicerent. Nam in Margaretha parum auxilij ineſſe videbatur, multò minus in alijs vicinis principibus, vix ad ſua ſatis tuenda ſufficientibus, imminere autem Auſtriæ à fronte Hungaros, à latere Morauos ac Boiemos, gentes validas & inquietas, ipſis autem quiete opus ſub muliebri dominatu degentibus. Inter multam dein longamq; deliberationem, placitum, vt ad fidem & tutelam Venceſlai Regis confugerent, qui ætatem eutasq; regni ſui excuſans, filium Orhogarum illis obtrudit, communiq; conſenſu, atq; ipſa in primis Margaretha aſſentiente, matrimonium inter illos conciliat, celebratiſq; nuptijs, legitimum Auſtriæ Principem Orhogarū appellat. Quod vbi Bela de alienata Auſtria, quam pro ſua iure belli ducebat, interempto in illa Friderico, qui vltimus Auſtriæ hæres erat, factum comperit, aduocato ſuorum conſilio in campum Peſthenſem, & adhibitis Cumanis, paulò tunc moribus à Thataris diſtantibus, rem integram ad omnes refert. Quibus tumultuoſè ritu Scythico frementibus, ac ferociſſimè cenſentibus, iniuriam acceptā protinus bello eſſe perſequendam, initio à Morauia ſumpto, in qua multa furoris, multa crudelitatis & ſæuitiæ fœda exempla ædiderunt, priuſquā ſuccurrere laborantibus, aut Venceſlaus, aut Orhogarus poſſet. Anteuertit autem filius patrem in ſuccurrendo, ſatis tunc milite etiam Boiemo inſtructus, quem aduerſus Styriam, iugum detrectantē comparauerat. At Hungaris animus quidem vt olim ferox, durauerat, ſed vires per Thataros plurimum attritas habebant, nihilominus Belam Regem ſuum perpulere, vt fortunam prælio experiri vellet. quo inito, cum ingenti ſtrage ſternuntur, ipſeq; Bela in eum metum eſt compulſus, vt vltrò ad conditiones pacis amiſſa etiam finium aliqua parte deſcenderet. Inde porrò ad Styrios ſubdomandos Orhogarus iter tendit, paucisq; eorum caſtigaris, cæteros ad officium ſibi debitum præſtandum coegit: in animo habens parentem inuiſere. At ille breui pòſt in ſeceſſu villæ, tertio lapide à Praga ſecedente, dum venationi intempeſtiuus incumbit, valetudinem ſibi contrahit, qua prægrauatus Pragam repetit, atq; intra paucos dies, religionis pietati, ſalutiq; ſuæ vacans animam expirauit. Mors per amicos, officia etiam mortuo tanquam viuo exhibentes, catenus ſuppreſſa, quatenus licuit omnes eos euocare, literis quidem à ſe com-

Ignominioſè Morraui puniti pœnas exigunt ab Auſtrijs.

Conſtantia & integritas præfectorum duorum.

Dominā quærunt Auſtrij.

Ottogarus dux Auſtriæ.

Bellum Ottogaro ab Hungaris ob Auſtriā paratur.

Cæſis Hūgaris Bela Rex iniquas conditiones pacis accipit.

Regis Venceſlai mors clam habita donec pignori depoſita à creditoribus redimerentur.

poſitis,ſed ſigno Regis obſignatis,qui ære vili mutuo dato, dites Regis arces pignoris loco poſſidebant:ij quaſi mandato Regis ad rationē reuocati, pecuniam mutuam,certis nominibus deductis, accipere, & arces inuicem reſtituere compulſi ſunt. Ac tum demum mors diuulgata, funusq; Regium quo decuit honore celebratum. Corpus ad ædem diui Franciſci, quam Rex ſuo ſumptu extruxerat,delatum. Traxeratq; & ipſe Venceslaus ex patre ſuo,Othogari cognomen, quod tamen in frequenti vſu ei non erat,donec Premyslaus filius Othogarorum ſtrennuiſſimus, magnificentiſſimusq;, proprium id ſibi perpetuumq; dicauit.

[a] *Huius Henrici vxor fuit Margaretha Auſtria,pòſt Ottocari coniunx,Leopoldi glorioſi filia.*

[b] *Fridericus Caſar Henricū filium Caſarem deſignatum perpetuo carcere multat. Coſentiæ mortuus in Calabris Anno 1235.*

[c] *Fridericus Auſtriæ Marchio ob enormia flagitia ad cauſam dicendam citatus,Caſari petulantiſſimè reſpondens venire abnuit. Hinc bellum indictum,& Regia (vt nonnullis placet) dignitate cum eſſet ornatus Anno 1225 ab eodem Friderico II. Caſ. dicitur exauctoratus Anno 1236.*

[d] *Vdalricus Vdalrici filius matre N.filia Premyslai Regis,vltimus Dux Carinthiæ.*

[e] *Hordas illi vocant,ceu fora vel conuentus,quibus præficiunt principes. Chamum ſuo idiomate ſummum vocitant Imperatorem.*

[f] *Battus Hocotij filius Changij Magni Chami Nepos. Eius dux Petta.*

[g] *Alij ad Belam Regem Hungariæ cuius filiam Kingen ſiue Kunigundem habuit coniugem,fugiſſe cum illis minus tutus eſſet,in Pienina arce latuiſſe dicunt.*

[h] *Arcis obſidione ab fulmine celitus emiſſo repulſi. Henricus pius Barbati & Sanctæ Hedingis filius.*

[i] *Theobaldus duxerat Barbati filiam Henrici ſororem,hinc Boleslaus Henrici amitinus.*

[k] *Quinq, alij tam Tataris quàm Chriſtianis tribuunt exercitus.*
- *1 Boleslao cum foſſoribus & auxiliarijs.*
- *2 Pomponi.*
- *3 Meſconi Duci Opolienſi & Ratiborienſi.*
- *4 Polonis duce Sulislaro Voldomiri Cracouienſis (Palatini fratris.*
- *5 Henrico Principi.*

[l] *Sternbergius primus Morauia Capitaneus,qui eſt ſupremus à Marchione magiſtratus,eius quaſi vicarius.*

[m] *Cutenum Comanorum Regem cum toto populo Tataros fugientem & religionem Chriſtianam profeſſum in Hungariam receperat Bela,& ciuitate donarat,vt Hungarus & Cumanus nullo diſcrimine haberetur. Indignè ferebant Hungarorum nonnulli,& odiorum faces accendebant.*

[n] *Tarquinius in Ardeatibus decuſſis capitibus papauerum,ſupplicij edidit ſimulacrum.*

[o] *Rhodum Crucigeri occuparunt 1308. anno primùm.quis igitur hic Magiſter, niſi dicas Magiſtrum equitum Hieroſolymitanorum,cum ordo ſit inſtitutus ſub Balduino de Burgo Rege Hieroſolymitano,circa annum Chriſti 1120. ſub diui Iohannis equitum nomine.*

[p] *Anno 1246.prælium ad Neapolim Auſtriæ commiſſum eſt 15.Iunij.*

[q] *Vdalrico Duci Carinthiæ deſponſa filia Premislai primi Ottocari. hinc natus Vdalricus.*

[r] *Hanc alij ſororem Friderici ſtatuunt.fuit nupta Henrico ſexto,quē Fridericus II. pater Caſar in Apuliam relegatum carceri incluſit,quæ gemellos Fridericum & Henricum pepererat.& quia Gertrudis Margaretha ſoror Hermanni Marchionis Badenſis vidua ius ſuum Belæ aut eius filio Stephano reſignarat. Huius filius fuit Fridericus*

dux

dux Auſtria qui vnà cum Conradino Neapoli à Carolo Andegauenſe capite plexus eſt.

• Premiſlai filium fuiſſe Ottogarum affirmat Bonſinius,fratrem Venceslai,quem ſine liberis dicit obijſſe, eum Ottocarum quintum Bohemia Regem dictũ. Quod etiam Peucerus libro 5.Chronicorum aſſerit,ſicut etiam Munſterus.

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER SEPTEMDECIMVS.

ADuentus Othogari in Boiemiam ad ineundum regnũ vt in ſpeciem erat ſplendidus,propter frequentiã comitatus qui cum ex Auſtria,Styria,Morauia comitabantur,ita plerisq; metuendus,quia armatus venerat. Auctus metus capto Boreſſio ab Oſſeca, quem idcirco capi & in carcerem ſeruilem detrudi iuſſit,quòd vocẽ ille ſuam patri Venceſlao ad perniciem filij præbere eſſet ſolitus.Itaq; alij eiuſdẽ criminis affines,ne ſimilem caſum ſubirent,matura ſibi fuga cõſuluerunt.Cæterùm à fidelioribus Rex ſubmonitus,vt clementia potiùs ſibi fauorem ordinum,quàm nimia ſeueritate, præſertim inter initia regni cõciliaret, inimicos vltra perſequi ita omiſit,vr ne vocem quidem eius inimicã poſſent exaudire. Tantiſper autẽ in Boiemia tunc cõmoratus eſt,dum ea in regno conſtitueret, quæ ante diſceſſum cõſtituenda eranr, maximè in magiſtratibus ſurrogandis, qui vel negocia regia curarent,vel iura ordinibus dicerenr, pauperes cum diuitibus pari iure continentes: non deſerta interim equeſtris diſciplinæ meditatione,quam in hoc inſtituit,vt domi haberet equitũ copiam, ne illam foris quæreret: nonnihil etiam offenſus inertia iuuentutis nobilioris, quã viderat vino,ſomnoq; & luſtris magis, quàm equis & armis intentam. Vr hanc igitur ſocordiam illi ignauiamq; excuterẽt,ad exercitium equeſtre iuuenes nobiles laude præmijsq; & honoribus inuitabat, præpoſitis veteranis,qui per ludicra pugnæ equeſtris ad ſerium certamen ineundũ Tyrones conſuefacerent. Atq; iſta re breui conſecutus eſt, vt externo haud multum indigeret equite:nam pedite abundabar. Ordinatis itaq; rebus in Boiemia ſuis,ad Auſtriam redibar, auidus prolatandæ potentiæ vſq; ad mare Adriaticum:eiusq; rei gratia Vdalricum proxima ſibi neceſſirudine innexum ſtatim adijt, vt eum eo de Carinthia ad ſe transferenda ageret. Senex namq; Vdalricus liberisq; viduus erat, ac fratre tantum Philippo ſuperſtite viuebat:qui cum Præſul Salcemburgenſis eſſet, ſua ſe contentum ſorte eſſe dicebat. Vnde facilior cum Vdalrico actio ſe offerebat,ſua ſponte à curis terum ad ocium & quietem propenſo:ad hunc modum inter eos tranſactum eſt, vt Othogarus certam pecuniæ ſummam adnumeraret: qua tecepta, viciſſim Vdalricus de Catinthia, Hiſtriaq;, & de portu Naonis ei concedetet. Hac virium acceſſione factus audacior Othogarus,bellum Prutenicum à ſe exequendum,perficiendumq; recipit. Pruteni namq; Chriſtiana religione violata, [a] Magiſtroq; in Pruſſia à Friderico Cæſare conſtituto ad reſiſtendum impare,vim intolerandam omnibus Chriſtianis domi, foriſq;, vel in Mazouia, vel ad Pomeraniam accolentibus, ſpolijs cædeq; & ſtrage inferebant, ita vt in illos Romanus Pontifex vexillum crucis ſuſtolli iuſſerit. Induit crucem Othogarus cum Boiemis & Auſtriacis. Similiter Brumo nuper Epiſcopus Olomucenſis creatus, cum Morauis. Acceſſit mox in itinere haud procul à Vratislauia Otho Brandeburgenſis Mar-

Otthogarus V. Rex Boiemie.

Armatus regnum init.

Aſper in paternos cõſiliarios.

Monitoribus cedit.

Forum iudiciarium emendat.

Equeſtris exercitia inſtituit.

Ottocarus pacta pecunia Vdalrici prole carentis recipit ditiones amplas.

Bellum Prutenicum Anno 1255.

chio,ex ſorore Othogari prognatus: quibus copijs in vnum coniunctis, procedebat Rex quadrato agmine,ſperans futurum, Prurenos obuiam in aciem prodituros. Quod vbi non eſt factum, edicit Rex ne quiſquam militum Chriſtianis,eorumq́; poſſeſſionibus noceret: cæterùm in perfidos hoſtes iure belli vt agerenr,datiq; à Magiſtro deductores,qui rectà milites ad agros hoſtium perducerent. In illis nullum maleficium prætermiſſum, donec per agmina duo Prurenorum Duces diuiſi, ſe à longè oſtenderunt, repenteq; accurrentes,caſtra Regis tumultu nonnihil turbauerunt:vnde animo accepto,die poſtero haud ſegniter aciem inſtruunt, pugnamq́; cum Rege conferere audent, ſi pugna dici debet, in qua poſt primum impetum ſuſtentatum (qui acerrimus erat) hoſtes adeò ſtatim animis conciderint, vt certamine abiecto, alij quò quiſq; potuit,ipſi verò duces in vicinū oppidum mœnibus munitū perfugerint. In hac fuga multi viui capti,atque omnes vita à Rege donati,quicum-

Cæſi Pruſsi. *Pruſsi baptiſmum ſuſcipiūt.*

que tingi,aut reuerti ad Chriſtianiſmum non dubitauerunt,cæteri perfidam retinenres pertinaciam, ad internitionem cæſi. Itumq́; hinc ad expugnandos duces oppido incluſos, in quo nullum oppidani commeatum, præparatum habebant,quo obſidionem paulò diuturniorem poſſent tolerare. Accedentes igitur duces,cōſulere eos rebus ſuis alia ratione hortabantur,quando in oppido cibo potuq́; exinanito, nullam ſpem ſalutis propoſitā videant. Requirunt illi oppidanorum conſilium:qui reſpondent,ſe iam dudum deliberaſſe, vt religionē Chriſtianam libentius amplectantur, quàm cum liberis & fortunis intereant. Ergo & nos,inquiunt,pariter illi manus damus poſteaquā apertè cognoſcimus fruſtra nos cum Deo pugnare. Delecti confeſtim qui Regem adirent, dicerentq́;, ſi incolumitatem obſeſſis concederet,ſe in ſequenti luce deditionem,imperataq́; facturos. Quibus ille reſpondet,ſe Regem Chri-

Duces duo Pruſsi baptizante.

ſtianum eſſe,fidem illis fidelem præſtaturum. Mane Duces primùm à Brumone Epiſcopo,aqua & chriſmate tinguntur,quorum alterum Rex de more à lauacro ſuſcipit, alterum Ottho Brandemburgenſis, atq; vterq; nomen ſuum ſuſcepto imponit,Rex ſuum Othogarū,Ottho item ſuum Othonem vocans,

Mons Regius ab Ottogaro conditus. *Mons Brumonis ab Epiſcopo.* *Brumo Epiſcopus Olomutij* *Khunigsberg Brumsberg.*

amboſq́; Rex veſte ex ſerico candida auroq́; intertexta induit, & vt amicos conſalutat. Poſt hos cætera multitudo certatim ad fontem ſacrum properabat,non ex eo loco tantùm,ſed ex tota inſuper Pruſſia,quam Rex vſq; ad mare victor peragrauit, vrbemq́; in littore maris præclaram condidit,quam ex titulo ſuo Regio,Montem regalem appellauit,vt tanto Prutenos in officio retineret facilius. Condidit ibidem Rege annuenre, Brumo quoq; Epiſcopus nouam ciuitatem,eandemq́; ſimiliter ex ſuo nomine Brumonis montem vocauit, non ad ſuum quidem, ſed ad Epiſcopi vſum, quem Prutenis pro paſtore conſtituebat, atq; illi mox inde eum ad Varnienſem ſedem tranſtulerunt.

Imperium Bohemicū ab Oceano ad Adriaticum Ottocarus prolatauit.

Sed de Brumone, deq́; magnificentiæ eius ſtudio, in locis ſuis plura. Cæterùm Rex Pruſſia ſubacta, gloriari palàm ſolebat, ſe terminos Regni Boiemiæ à mari Adriatico, vſque ad mare Germanicum promouiſſe, quod alijs ante ſe Regibus, ne per ſomnium quidem contigerit. Domum reuerſo,Hun-

Bellum Ottogaro in Hungaria ob Styriam An. 1260. *Stephanum filiū Grazio Styriæ metropoli Bela præfecerat.*

garicum illum ſubitò bellum excepit, ipſo Bela fœdera rumpente, ac Styriam non ſolùm incurſante, ſed arcem præterea in illa cum oppido primario, cui Petouia vocabulum, oppugnanre: hoc propoſito, vt cunctam Styriam regno ſuo adijceret. [b] Cuius voti minimè compos, ab Othogaro videlicet inde expulſus & fugatus, ad vaſtandum rurſus Morauiam, & verò etiam Auſtriam conuertit animum, coactis nouis viribus ex gentibus vicinis, quas nunc appellant Valachos, Ruthenos, Raſcianos, Boſnenſes, Bulgaros, & alios Chriſtianis inimicos. Atque has omnes copias bifariam diuiſas, (nec enim vnus tantam multitudinem regere poterat) partim ſibi, partim Stephano filio ſuo regendas commiſit. Mox vtraſque ad fluuium Tay-

ſam

ſam ab Auſtriacis dictum, qua Morauiam ab Auſtria Hungariam verſus dirimit, adduxit. Eódem Othogarus vires ſuas omnes contulit, caſtris ſuis ex aduerſa ripa poſitis haud procul ab hoſtibus. Qui vbi maius in conſpectu bellum vidit, quàm quantum de illo rumori crediderat, Caduceatorem ad Belam miſit, qui Regi diceret: Non ſanctè illum aduerſus fœdera agere, quibus Deo teſte pax inter ipſos Reges hac conditione fuit conciliata, vt ſi quid in illa ab vtrauis parte turbatum eſſet, id vt iudicio æquabili diſcerneretur, ſe in præſentiarum quoq; pacis quàm belli cupidiorem eſſe, optareq; vt inducijs liquot dierum datis arbitrio amicorum potiùs, quàm ferro diſcordia finem accipiat. Bela quanquam ex timore iſta dici putaret, attamen quia Hungari nondum omnes conuenerant, inducias dierum decem Othogaro concedit, intra quos agi de controuerſia liceret, vltro citroq; liberè commeantibus arbitris, ſed qui ab Hungaris veniebant, fiducia virium ſolam fruſtrationem quærebant. Retrò aliquantum Bela cnm ſuis à flumine ceſſerat: Othogarus verò vſq; ad oppidum Auſtriæ Lauam conceſſerat, vt ibi aduentum Othonis Brandemburgenſis expectaret. Brumo autem cum Morauis, qui ab eius vexillo non diſcedebant, ſtatiua ad vicum Morauiæ, quem incolæ Pohorelice vocant, modico à Laua interuallo diſſitum habuit. Ibidem ex Sleſia Henricus Vratislauienſium, & Vladislaus Opolienſium duces. Inter hæc Stephanus Belæ filius, vado in Thayſa flumine reperto, atq; per ſuos exploratores comperto, Brumonem cum debiliore copiarum parte ſeorſum à Rege caſtra tenere, deductori mandat, vt ſe rectà Pohorelitium ad Brumonem perducat. Nox erat ex pluuioſo cælo tantis tenebris obſcura, vt ductor etiamſi locorum ſatis gnarus, à via tamen aberraret, Stephanumq; non ad Brumonis, ſed ad Regis caſtra adduceret. Inter Excubitores illius noctis fuerunt Otho & Conradus Comites ab Hardeco, nobilitate illuſtres, ij ſono re audito, quem ſtrepitu pedum multi equi concitabant, adequitant propius explorandæ rei gratia, incidúntque in Hungarorum antecurſores, amboq; cum illis fortiter dimicantes occiduntur. Qui clientulornm ſuperfuerunt, caſtra tumultu implent, hoſtes adeſſe vociferantes. Hoc clamore excitus Othogarus, arma celeriter expediri, armatosq; milites pro ſtationibus ſuis tantiſper ſtare iubet, dum qui hoſtes, quanrusq; illorum numerus eſſet certius cognoſceretur. Nam & Stephanus ad tam ſibi propinqua aduerſariorum caſtra ſubſtiterat, non auſus per tenebras vltrà progredi, cum nondum videret caſtrorum ſitum. Aurora deinde aperuit Othogaro hoſtem, Stephano errorem perductoris. Cum igitur ſubterfugiendi tempus nullum, ſed vtriſque pugnandi neceſſitas inſtaret, concurrunt hinc & hinc animo flagrantiſſimo, ſed non perinde pertinaci. Quippe Stephanus, vbi ſibi haud ſucceſſit, vt primo impetu ordines Boiemorum conturbaret, quòd ſe multitudine abundante effecturum ſperabat, diffiſus turbæ ad fugam ſe dare incipit. Quem protinus Othogarus cum Othone Brandeburgo à tergo inſequitur, deprehenſos per viam concidens, atque ita reliquos primo ad Thayſam, dein ad Moram fluuium vrgens vt præ feſtinatione ac trepidatione, vadorum immemores, turmatim cum equis ab vtroque flumine ex pluuia adaucto haurirentur. Ibidem Regem Brumo cum Morauis & Sleſitis aſſecutus eſt, auſumq; per corpora ſubmerſorum, velut per pontem in alteram ripam contra Belam tranſire, audacem ſe ei comitem præbuit. Quis crederet Belam cum tot gentium tantis copijs, ſubito metu adeò obtorpuiſſe, vt neq; mens neque manus ſuum ſatis facerent officium, ſed totam potiùs ſpem ſalutis in pedibus equorum fugacibus repoſitam habuerit? Sedecim tum millia hoſtium interfecta eſſe narrantur, paulò videlicet minor numerus, quàm vniuerſus Othogari exercitus fuit. Huic tam inſperatæ, tamq; inſigni victo-

Pacis cupidus Otthocharus.

Cunctator Bela.

Auxiliares Ottochari copiæ.

Henricus III. Henrici pij filius.

Stephanus errore ductoris impingit.

Comites Harcdeggi.

Prælium conſeritur.

Fugit Stephanus.

13. Iulij prælium commiſſum.

Hungari mactantur.

riæ pro argumento miraculum adijcitur, tunc cum acerrimè prœliaretur, viſam Aquilam niue candidiorem, quæ ſupra vexillum diuo Venceslao conſecratum, in cuius nomine lætum pæana Boiemi cecinerunt, (quale ad hoc tempus ante pugnam canere aſſolent) placidè volitabat, ſenſimq́; per incrementa alas extendebat, donec totum Boiemorum exercitum amplecteretur, quaſi illum protegens, ne ei ab hoſtibus malè Chriſtianis noceri poſſet. Ipſe tamen Rex ſine vlla oſtentorum commemoratione in epiſtola, quam ad Vrbanum Romanum pontificem de hac victoria dedit, ſimplicitus vereq́; Deo optimo maximoq́; acceptam illam retulit, ſuamq́; gloriam & potentiam ita dilatauit, vt ex Italia Veronenſes, Feltrenſes, Taruiſini, ac totum penè forum Iulium vltro ad Othogarum oratores miſerint, oratum vt ab eo in clientelam reciperentur. Nam Cæſar nullus adhuc legitimus in Germania declaratus fuerat, nec alius in illa Othogaro potentia, opibusq́;, ac regio prorſus apparatu par inueniebatur, maximè poſt triumphum de Bela partũ, poſtq́; caſtra eius direpta, in quibus tantum auri ex præda nactus eſt, vt aureum deinceps pro argenteo abacum ſibi ad menſam inſtruxerit, aureosq́; calices ad aras, & aurea Thuribula facienda curauerit: tantum preterea manubiarum, vt præter donatiuum militibus affluenter dilargitum, tam larga adhuc ex illis ſupereſſet pecunia, vt inde nobile atq; opulentum in Boiemia cœnobium, quod Regiam coronam vocari voluit, conderet. Ac mox in Morauia aduerſus Hungaros munitiſſimũ oppidũ, quod ab ipſa munitione lingua noſtra Hradiſſten appellamus à fundamentis erexit. Et antequam illinc diſceſſit, Brumonem, eiusq́; ſucceſſores, oppido Hulin dicto, cum aliquot pagis annexis liberalitate Regia donauit. Natus in Saxonia Brumo erat, in domo Comitum qui à Schombergo cognominantur, tunc inſuper comitatum illuſtrem, quem Holſaciũ vocant obtinebat. Huic cum ſtola ſacerdotalis magis quàm chlamis militaris cordi eſſet, animum ad ſacra appulit, factusq́; eſt ſacerdos Magdeburge in æde Cathedrali, cui nomine Præpoſiti præſidebat. Hic cum eo fortè tempore Romam veniſſet, quo Decanus Olomucenſis cum nonnullis ſacerdotibus exilium ſpontaneum ſubeuntibus, iam annum ſeptimum in foro Romano, aduerſus Venceslaum regem Othogari parentem contendebant, propterea quòd alium Epiſcopum, quàm quem ipſi delegerant eis obtruſit, celeriter ſe cum illis Brumo inſinuat in familiaritatem, linguæ Vandalicæ commertio, cauſaq́; illorum cognita, comperendinationes in illa ram moroſas incuſat, ſuppletq́; de ſuo pecuniæ defectum, quem litigatores ſuſtinebant, atque breui, & ſententiam pro Olomucenſibus, & pro ſe Pontificatum Olomucenſem obtinet, promptè de loco ſuo cedente, pro quo tam diu Romæ certatum fuit. Poſteaquam igitur Brumo, Hulino & quibuſdam alijs fundis à Rege auctior factus eſt, haberetq́; proximè pagum quendam quem Cremſirium appellabat, commodiore loco ſitum, nempe iuxta Moram fluuium vicino ſaltu amœnum, Regem pro facultate ſua imitari volens, & ipſe nouum cum arce oppidum, quod in Hungariam proſpectaret, demolito ſordido pago ædificandum ſuſcepit, illudq́; veteri vocabulo Cremſirium vocauit. huicq́; templum cum collegio ſacerdotum honorabili adiecit, ſtipendio illis de pagis conſtituto, quos ipſe coemerat, vt in promptu haberet miniſteria, ſi quando Cremſirij quoque ſibi, non ſolùm Olomucij placuiſſet ſacra obire. Nam Cremſirij ferè aſſiduus reſidebat, finesq́; interim ditionis ſuæ potiſſimum Hungariam verſus prolatabat, empto cum arce Hugualda toto Comitatu Hugualdenſi: in quo protinus oppidum de nomine ſuo Brumſpergum: ſicut deinde prope Kelezium, arcem de cognomine quoque ſuo Schombergam nominatam erexit, vt nunc alia tranſeam, tum in Morauia, tum in Sleſia (quippe in illa etiam Oſoblauiam arce & mœnibus

Miracula in conflictu.

Italia patrocinium Ottogari expetunt.

Præda opima è manubijs hoſtium parta.

Cœnobium & oppidum è ſpolijs hoſtiũ condita.

Brumonis Epiſcopi Olomucenſis origo, genus, & qua ratione eſt Epiſcopatum adeptus.

Cremſiriũ extruit arcem Epiſcopalem.

Hugualdum emit.

bus eluxit) opera, in quibus excitandis magnificentiam ſuam talem oſtendit, qualem tunc alius ſuperare non potuerit, niſi ſolus Rex, qui iure ſuo gloriari ſolebat, plura ſe ædificia noua relicturum, quàm vt ad ea inſtauranda, ſarciendaq; & tegenda, vnius hæredis cura ſufficiat, quanquam adhuc legitimum tunc hæredem nullum habuerit, vxorem ſterilitatis ſæpius inſimulans, ſemper illa tamen valde declamante, donec ei Rex hanc conditionem offerret, dicens: Da mihi è gynecæo tuo puellam aliquã in cubiculum meum, ſi illa ex me prægnans intra annum non fuerit, reus ſim ego impotentiæ & ſterilitatis, ſin illa hoc temporis ſpacio conceperit, infantemq; ædiderit inter infœlices, infœcundasq; arbores tu te numerato. Probata conditione, puellaq; ex Auſtriaco genere Regi oblata, naſcitur ei decimo menſe filiolus, cui Nicolao nomen Rex indidit, dein altero filia, tertio item & quarto geminæ filiæ, quas poſtea adultas proceribus ſuis deſpondit, vnam Vartembergo, alteram Straconicenſi, tertiam Crauaro, dote cuilibet attributa, quæ nótham maculam deleret. Nam vt ille dixit, vbi dos adeſt, nullum vitium vitio vertitur. Ergo & filium Nicolaum nothum regione Opauienſi à Morauia auulſa, dotauit, appellauitq; Ducem Opauienſem. Cæterùm ſtatim poſt datum fœcunditatis ſpecimen, diuortium cum Margaretha vxore fecit, ad flaminicas illa in cœnobium, vnde prius abducta fuerat, relegata, quartoq; demum anno, Kunigunde legitima rurſus vxore ſuperducta, ex qua Veneeslaum regni hæredem procreauit. Obierat iam Bela Rex ſucceſſore Stephano filio: is tanquam cum patre fœdus denuo nuper initum, ſimul eſſet ſepultum, bellum aduerſus Otthogarum per incurſiones in Morauiam factas renouat. Qua de iniuria, deq; rupto fœdere, quum per Caduceatorem egiſſet cum Stephano Othogarus, ac rogaſſet, vt prohiberet populationes à ſuis in Morauia fieri, reſponſum ab illo elatiùs, inflammatiusq; retulit, dicente: Nondum ſe conductũ ab Othogaro eſſe, vt curam tuendæ Morauiæ recipiendam putaret, ſibi rem ſuam curæ fore, viciſſim ſuam curaret Boiemus. Hæc Rege ad ordines referente, omnium in vnum ſententiæ congruebant, vt primo quoq; tempore inſolentiæ Hungarorum reſiſteretur. Othogarus comparatis breui copijs, rumoreq; diſperſo de ſua in Morauiam profectione, quaſi inde Stephano occurſurus quocumq; in loco eum inueniret, ſubitò agmina in Auſtriam conuertit, in qua claſſem præterea in Danubio paratam habuit, vt terra & aqua Poſoniũ in ripa Danubij poſitum, improuiſus oppugnaret. Nam audiebat in arce oppidi bonam Gazæ Regiæ partem à Bela adhuc repoſitam fuiſſe. Celeri itaq; itinere Poſonium concedens adeò coniuncta ponit mœnibus caſtra, vt alloqui oppidanos cohortariq; liceret, ne ſe per contumaciam repugnandi periculo ſubijcerent, quod imminere ſolet captis per vim vrbibus. Illi eum ſe, & à præſidio, & à commeatu, propterea quòd præter opinionem obſidio acciderat, deſtitutos viderent, obiatam ſibi ab Othogaro ſalutis ſpem amplexi, deditionem ei faciunt. Arx diutius defenſa, quia ſitu alto firmior, & rebus defenſioni neceſſarijs inſtructior erat. Sed de illa quoq; propugnatores vi depulſi ſunt, aurumq; & argentũ, quod ibi inerat, direptum eſt. Stephano ad Iaurinũ morante, cum non adeſſet nauium copia, quibus poſſet vltra Danubium, qua parte Poſonium iacet, copias ſuas transferre. At Othogarus claſſe abundante, exercitum ſuum ſtatim tranſmiſit, illumq; in hoſtem tranſmouet, ardens cupiditate cum illo pugnandi. Iuſſit tamen præfectum aulę, quem Mareſchalcum vocant; is erat Rodolphus ab Habſpurgo Comes, antecedere, qui per viam occurſum hoſtium exploraret, cum repentè ille redit, ac propè adeſſe hoſtes renunciat. Viderat quidem turmas frequentes accedere, ſed in illis tamen ipſe Stephanus non erat, vt mox cognitum eſt. Cæterùm tanquã adfuiſſet, Rex aciem ad pugnam ordinauit: contra hoſtes ſine ordine in medium procurre-

Splendidè magnificus Bruno.

Anus effœta & ſterilis Regina.

Iurgium de impotentia inter maritos.

Ottogarus ex pellice Auſtria vtriuſq; ſexus gignit liberos.

Oppaue.

Nicolaus dux.

Margaretha repudiata Kunigundam ducit. hinc Venceslaus.

Stephanus Rex Hungariæ Belæ F. Otthocaro bellũ indicit.

Anno 1276. in ſtatimq;.

Claſſe Poſoniũ obijcet.

Poſoniũ ſe Otgaro dedit.

Arx Poſonienſis expugnata.

Rodolphus Comes Habsburgi Mareſcalcus Ottogari.

Tumultuaria ſeu potius velitaria certamina.

bant,vt ſi qui ab exercitu excurrerent,cum illis dimicarent,id quod ſemel iterumq́; permiſſu Regis factum eſt, pari ferè vtriuſq; partis detrimento. Cohibuit deinde Rex extra ordinariam pugnã, & ne quis amplius à ſignis diſcederet,vetuit.Id cum metu factũ hoſtes putarent,extremã infeſti aciem adſiliunt, ſed tantum abfuit vt illam de gradu cõmouerent,vt clade ſuorum non modica accepta, ipſi fuga in caſtra ſui Regis dilaberentur. Inter Iaurinũ oppidum & Rabum fluuium,[d]Stephanus caſtra poſita habuit,atq; is fluuius propter altas ripas, & imperuium alueum tranſitu difficilis erat. Non dubitauit tamen Othogarus, quin Stephanus, vti belli author, tranſito per pontem fluuio, ſibi vltro ex parte altera occurreret,in qua ipſe aciem ſuam conſtituerat,ibiq́; acceſſum hoſtiũ aucupabatur:verùm illi ad confligendum acie non valde animati,quoniã equite grauis armaturæ deficiebantur,ad dolum verſi caſtra aliquantum retro à fluuio referunt, pontemq́; clam interſcindunt,vt oneri ſuccumberet,ſi illum Boiemi ſuperare tentarent. Quod quidem illi fecerunt,ſed continuò pons ad tranſitũ eorum qui ante aciem procurrere ſolent,ponderi ceſſit,partemq́; antecurſorũ merſit,reliquã partem vltra pontem progreſſam, Hungari totam deleuerunt, ſocijs nuper cæſis litantes. Expectabat incolumi acie Othogarus, dum vel pontem nouum ibi cõſtituerent,vel aliam ad pugnã rationem aliquã inirent:vbi comperit Stephanum caſtris ſublatis,quaſi victorem Budam accelerare,paucis diebus in Hungaria per populationes conſumptis,Viennam ſe contulit,atq; inde Pragam cum laude repedauit.Iſtic eum legatio ex Germania honorificentiſſima excepit. Conradus Coloniæ Agryppinæ Archiepiſcopus,atq; idem Elector imperij eius legationis princeps fuit,per

Ottogarus ad imperij habenas capeſſendas inuitatus petulantiſſimè recuſat.

quam ad Othogarum ſummum honoris faſtigium, nempe Romanum Imperium deferebat.Duo nanq; de viginti annis interregnũ in Germania tũc durauerat,contendentibus interim de Imperio tam domeſticis,quàm alienis,tum armis, tum largitione. Domeſtici erant [e]Henricus Thuringus, & Vilhelmus Batauus, qui in prælio apud Friſios cecidit. Duo item externi Alphonſus Caſtellæ Rex, & Richardus Regis Angliæ frater, à quo longiſſimè ratio voluntasq́; Electorum abhorrebat.Percepta igitur legatione, Othogarus cum ſuis deliberat, pleriſq́; eorum ſubuerentibus, ne ſi ad regnum Boiemiæ tam latè longeq́; tunc propagatum,imperium prætereà Romanum accederet,intoleranda Othogari arrogantia fieret,ac tum deinceps à continuis ac longinquis

Deliberatio in Senatu de Imperio ſuſcipiendo vel reijciendo.

bellis nulla intercapedo. Primus in ſenatu Ioannes Pragenſis præſul ſententiam rogatus,dixit breuibus, vt Rex vltro oblatam dignitatẽ vtroq; brachio complecteretur:à natura enim optimo cuiq;,tantoq́; magis Regibus tributũ eſſe, vt honoris & gloriæ ſint appetentes. Eadem ſibi videri, parens Præſulis,

Ioannes xxij. Epiſcopus Pragenſis Georgij Draſitij. F. Riciani Camerarij votum.

qui ſummam præfecturam arcis obtinebat, reſpondit. Hunc in dicendo ſecutus Andreas Ricianus, à magiſtratu cameræ Regiæ,vulgo Camerarius cognominatus, infit. Sibi aliam ac planè contrariam in animo ſedere ſententiam, quæ ſuadeat repudiandum eſſe potiùs, quàm amplectendum munus quod offerretur,tanquam nec regno vtile,nec Regi valde decorum.Quæ enim Regni vtilitas in abſentia Regis? non alia videlicet, quàm eſt in exercitu cum abeſt Imperator,ubi ſtatim vel ceſſant,vel torpent cuncta officia.Nemini autem ignotum, quàm ſepiſſimè negocia imperialia, etiam ad longè ſemotas prouincias,Imperatores euocent,diutiſſimeq́; detineant euocatos. Quid deinde titulus impræſentiarum inanis ad eam fœlicitatem, qua Othogarus potentiſſimis adæquatur Regibus, plus ei decoris aſtruere poteſt? Imò apud ſe perſuaſum habere, germanos principes ambitionis auidiſſimos,non ideo legatos in Boiemiam miſiſſe vt Regem honore cumularent,ſed vt in tantis circumundiq́; tumultibus,onere illum potiùs quàm ſe opprimerent. Sibi igitur honeſtius decentiusq́; videri,vt Rex fortuna ſua ampliſſima contentus,domi

iu

ita viuat, vt vel Cæſari eſſe poſſit terrori, quàm vt Germanis principibus fiat obnoxius. Illum enim demum Regem fœlicirer vitam traducere ſuam, qui libertatem exiſtimaret fœlicitatem, rurſus fœlicitatem eſſe libertatem. Hac aſſentatione callida ſic Othogarus inflatus & captus eſt, vt ſe potētia Cæſarem anteire putaret. Itaque totam imperij conditionem ad ſe delatam, improuidè renunciat. Cæterùm neq; ipſos legatos ſine precioſiſſimis muneribus, neque eorum comites ſine purpura aut ſerico, neq; extremum quemq; ſine veſtibus ex cariore vellere confectis, vacuum à ſe dimiſit. Alioqui in veſtiendis hominibus omnium liberaliſſimus, bis in ſingulos annos cunctam ſuam aulam veſtiebat. Inter ſacerdotes deinde quoſcumq; obuios, quotannis pannum lautiorem, qualem ei vectigalia ex Danubio ſuppeditabant, aſſiduè diſtribuebat. Poſtremò per tempus cuiuſq; Quadrageſimæ, quingentos ſimul mendicos nouis induuijs induebat: ac præterea cibo ſuo eoſdem aluit: ſic interim ſuperſtitionem peroſus, vt illam ſupplicio puniendam duxerit. Irrepſerunt tunc ex Saxonia complures in Boiemiam cū peregrina religione, Lupercali haud multum diſſimili: nam vt nudi Luperci currebant, ita iſti vmbilicotenus nudati ambulabant, lora manibus geſtantes, quibus terga ſua, non autem vti Luperci vultus, ſanguine fœdabant, per hæc februari ſe, purgariq;, perinde atq; baptiſmo ſanguinis docentes. Magnus ad illos ſicariorum, adulterorumq;, & aliorum perditorum vtriuſq; ſexus hominum fiebat concurſus, ſed habitum omnes, non autem mores apud eos mutabant, imò pleraq; prioribus deteriora peccabant, donec Othogarus, alios igne combureret, alios aqua ſubmergeret, plures regno exturbaret. Ab hac item parte eidem regno benè conſulens, quod pōdera in illo & menſuras, partim varias & inter ſe diuerſas, partim fraude doloq; nonnullorum vitiatas, ad vnum æquabilemq; modum reuocauerit, quòdq; ſecuritati viatorum proſpexerit, ſublatis de regno viarum inſeſſoribus. Porrò Germani principes, ſimul atq; cognouerunt, imperium Romanū ab Othogaro deſpici contemniq;, non vltra diſtulerunt, quin viciſſim in contemptum eius Cæſarem ſibi deligerent, Rudolphum Habesburgi Comitem, qui paulò antè præfectus aulæ Othogari fuit, hac potiſſimum ratione inducti, quòd Rudolphus ſatis multo tempore ſub Othogaro tanquā militiæ periti ſſimo duce meruerit, aliquotieſq; ordinibus regendis à Rege præpoſitus erat, ac bellè ſemper operam ſuam Regi approbauit. Illum autem imperare debere Germani dicebant, qui armis aduerſario poſſet reſiſtere, quàm potentiam Rudolphus in fortuna ſua non admodum ampla, quò facilius aſſequeretur, totum ſe principibus permiſit, qui cum ſtatim in Germania more ſolemni coronauerunt. Poſt hæc continuò indictus ab eo conuentus, vt omnes imperio ſubiecti. Norbergam ad exhibendum nouo Cæſari officium debitū & obſequium conueniant. Rurſus Othogarus venire contempſit. At Rudolphus de principum ſententia, primum Auſtriam ab eo, tanquam Imperij prouinciam, quam mulier abalienare, aut doris, aut alio quouis titulo non potuerit, repetit. Dein Carinthiam etiam, atque Stiriam, quas æquè Vdalrico, ſine Cæſaris aſſenſu vendere minime licuit, quum vtraque ad Imperij, vt vocant feudum pertineat. Hoc inſuper adpoſuit, vt in verba ſua more maiorum iuraret. Vehementiſſimè ad ſingula excanduit Othogarus: ipſa re, inquiens, verum experior, de quo aliquando ſubdubitaui: inſolentius nihil eſſe humili cum ſurgit in altum. Hic Rudolphus, heri videlicet aſſecla noſter, hodie Germanorum Cæſar, vt ſubitò per ſummam inſolentiam veteri domino ſuo inſultat. Sed propediem ſentiet, vter magis valeat, dominus an ſeruus. Iratus denique reſpondet: Nihil ſe Rudolpho debere, nihil etiam velle ei reddere. Ita vtrinque exacerbati ab vtraque parte copias ingentes comparant. Cæſarecum ſuis deſtinatum habente Hercyniam ſyluam

Othogarus oblatū repudiat Romanum Imperium.

Munificus Othogarus.

Flagellatorū abolet ſectam Othogarus.

Pondera & menſuras emēdat.

Purgat latronibus itinera.

Rudolphus Imperator. Anno 1271.

Tenuis fortuna Rudolphus tres electores affinitate traditis filiabus vxoribus ſibi coniungit.

Othogarus proteruus Cæſarem contemnit à quo repetundarum accuſatus.

Bellum Rudolphi Cæſaris aduerſus Othogarum.

Cæſar in Auſtriam.

occupare, ac ſe inde per Teplenſes agros in Boiemiam interiorem inſinuare, ſed præuertit Rex, omnia in ſyluas & montes itinera omni modo impedire, ne qua facultas fieret introeundi. Ergo Cæſar exercitũ in Auſtriam vltra Danubium traducit, ibiq; Belſum oppidũ, mox ipſum Lincium, & alia præterea loca ſua ſponte in partes Cæſaris tranſeuntia recipit. Indeq; ſecundum flumẽ lentè progreditur, aucupans Regis conſilia, ſi qua de traijciendo exercitu iniret, quem vt abhorrere à traiectu videt, nec ipſe tranſire flumen feſtinat. Ita medius inter duos exercitus Danubius, pluſquam ſeſquimenſem fluebat, quo temporis ſpacio, pabuli frumentique inopia vtraq; caſtra arctè premi cœpta ſunt, non ſine metu futuræ ſeditionis:

Fames.

Neſcit enim plebs ieiuna timere.

Concordiæ rationes ineuntur.

Sed vtrinq; tandem pacis authores reperti, qui dicerent, tempus maximè idoneum de pace agendi adeſſe, dum adhuc vires vterq; ſuas oſtentat, nondũ autem in periculum illas adducere audet, ac pari ambo difficultate annonæ vrgeantur, quæ vtrumq; cogat, vel ad conſerendam ſtatim manũ, quod fieri niſi traiecto Danubio nequeat, vel ad caſtra turpiter ſoluenda. Nónne conducibilius fore, vt citra ſanguinis profuſionem Cæſar cum Rege pace & concordia conueniant? Inſula modica in Danubio erat, quam Kambergam appellabãt,

Congreſſus Imperatoris cum Rege Kambergi.

in hanc, vt cum ijs modò, qui à conſilijs eſſent vterq; veniret, cęteraq; interim multitudo, vt ripas Danubij quietis ſtationibus occuparet, placitum & decretum fuit. Vbi illò ventũ eſt, Rudolphus ſimulato erga Othogarum obſequio, prior ei cum ſalute & complexu occurrit, patremq; & patronum ex veteri fortuna conſalutat, agitq; gratias quòd pacatum, quàm hoſtilem indueret animũ, & fœdere potiùs, quàm ferro periculoſiſſimum vtrinq; bellum extinguere maluerit. [f] Dein Principes adhibet, quibus velut teſtibus mutuam ante omnia

Affinitate contracta lites dirimuntur.

cum Othogaro affinitatem contrahit, deſponſa filio eius Venceſlao octauum annum agenti, viciſſimq; petendo, vt Rudolpho filio Othogarus filiam ſuam daret in matrimonium. Quibus rebus per ſpeciem ſummæ amicitiæ cõfectis, hylariq́ue & læto conuiuio, ſine vlla Othogari ſuſpicione confirmatis: tum demum Rudolphus, quod cum animo ſuo, cumq; ipſis Principibus ſtatutum atq; deliberatum habuit, in primis videlicet vt arrogantiam Othoga-

Ad præſtandũ Cæſari ſolitũ & debitum obſequium Othocarus inuitatur.

ri infringeret, dein vt Auſtriã illi adimeret, ſpecioſiſſimis illum blandiſſimisq; inuitat verbis, vt ſi palàm pudeat, ſaltem ſecreto intra tentorium paucis corã arbitris, debito per fidem Cęſari præſtandam fungeretur officio: aliter namq; ſtabilem inter ipſos perpetuamq; amicitiam coire non poſſe, niſi exhibito fideli prius obſequio. Abominantem rurſus Othogarum dignitatem ſuam, Rudolpho ſubmittere perſuadent proceres, non minus Cæſarem ob veterem familiaritatem, quam Regem ſuum reſpicientes, vt ſe fidei Cæſaris committat.

Morauia cũ Boiemia Othogaro conceſſa reliquæ prouinciæ adentæ.

Quod cum ille facit, atq; vt mos habet quinq; vexilla Cæſari de manu ſua offert, reſtituit duo ille duntaxat, ac ſibi tria, Auſtriæ videlicet, Carinthiæq; & Stiriæ nomine retinet, quaſi tutelæ interim titulo poſſideret, dum matrimoniũ recens conciliatum ad effectum perduceretur, tum deinde illas quoq; regiones, Venceſlao Othogari filio pro dote acceſſuras: addita ad hanc vafriciem

Callidè Auguſtale tentoriũ extructum ante ſubſellia ſui ruina prouolutum ad Imperatoris genua exhibet ſpectãdum Othocarum.

illa inſuper contumelia, per tentorium machinoſum ita concinnatum, vt laxatis funibus confeſtim in partes rueret. Dum igitur genu adhuc nixus ante Tribunal Cæſaris procumberet, repētè tentorium diſſolutum eſt, atq; vtriqs exercitui Othogarum ſpectandũ præbuit, Germanis ignominię applaudentibus, cõtrà Boiemis dira deteſtatione illam proſequentibus, mirumq; in modũ admirantibus, quid nã Regi acciderit, quòd tam ſubmiſſè abiecteq; ſe Rudolpho proſtrauerit. Sed quid Rex faceret inſidioſis rhetibus irretius, quę iã exequtere non poterat, niſi vt ad pręſens ſcenæ ſibi per dolum pręparatæ inſeruiret? ex qua mox plenus tacita indignatione diſceſſit. Sed quanto atrocius Regina

mu lier

mulier impotens domũ reuerſo inſultauit, multa ei probra aggerens, quibus ſe domumq; ſuam cum toto regno turpiter dedecoraſſet: millies enim mori, quàm ita ludificandum ſe hoſti præbere decentius fuiſſe dicebat: tanto acrius Rex in apertam vltionem erupit, à ſuis auſpicans, quorum cõſilio imperium à ſe reiecit, deinde in verba Cæſaris iurauit. Ergo Riczano magiſtratum inſignẽ, quem gerebat, Vilhelmo arcem Podiebradam, Vattembergo Glacenſem adimit, quibuſdã etiam aula interdicit, ac filiam ſuã, quam filio Rudolphi deſponderat, Deo cum alijs decem puellis conſecrat, vt mutuam dirumpat affinitatem. Pòſt, nouum rurſus contra Rudolphum ex Boiemis Morauisq; & Polonis ſcribit exercitũ, vt ab eo fraude, ſicut dicebat, erepta, armis repetat. Rudolphus tametſi vniuerſam Germanorum potentiam contra Othogarum concitatam circum ſe haberet, nihilominus tamen operam præterea dabat, vt ſibi regios nõnullos, recenti iniuria læſos, præmijs, pollicitisq; adiungeret.

Conſultoribus honores adimit.

Filiam ſacrat.

recrudeſcit bellum.

❡ Fortè Rex tum oblitus fuerat offenſionis, qua præfectũ Morauiæ, quem Capitaneum vocant, Milotam nomine, quondam offenderat, cum Morauicas copias in eius fidem ſubleſtam futilemq; committeret. At Rudolphus memoria meminerat, ideoq; non omiſit illam Milotæ, cum quo diu aliquando domeſticè vixerat, refricare, eumq; temporis commonefacere, quòd ei facultatẽ & veteris aduerſus Regẽ offenſæ vlciſcendæ, & nouæ gratiæ apud ſe exaugendæ tribueret. Prope Znoymam Rex caſtra iam cotraxerat, maiores ibi tum ex Boiemia, tum ex Polonia vires expectans, interimque arcem cum caſtello in Auſtria, quod Droſendorfum appellant, oppugnans, quod etiam expugnauit.

Cæſar Milotam Morauiæ Capitaneum corrumpit.

Droſendorfiũ expugnat Othocarus.

❡ De Cæſare nihil adhuc certum habens vbinam ſe contineret, cum ecce tibi ille ſuperato Danubio cum tota mole ſua ad oppidum Lauam inexpectatus adeſt. Nullo pacto Rex contemptum Rudolphi ex animo ſuo poterat deponere, quaſi contra eum ſatis ſemper inſtructus paratusq; eſſet, quare nihil cunctatus, obuiam ei cum ijs, qui ad manum aderant, procedit, accedensq; propius, aciem ipſemet diſponit, in leuo cornu Milotam adiunctis ei Polonis, locat, monitum, quando equitatu grauioris leuiorisque armaturæ abundaret, vt operam nauaret ſtrenuam, neſcius aliam eum operam Cæſari prius vendidiſſe, nimirum perfidioſiſſimam, vt ne pugnaret, ſed fugæ principium vt faceret. Ipſe Rex in dextro, vt ſolitus erat, cornu ſtans, ad Boiemos verſus, Non recuſo inquit, quo minus vobis liceat, vt me æmulemini, ſiue audaciæ ſiue timoris exemplum dedero, iubetq; ſe illos ſequi. Ruebant Boiemi cum Rege ſuo in Rudolphi aciem: nam in eum potiſſimũ totus erat conuerſus impetus, cum eques citato equo Regi nũciat, Milotam de acie ſua cedere. Quid mihi, inquit, tam optandum quàm ſcelere proditorum meorum cadam potiùs, quàm per ignauiam aut trepidationem fugiam, cadere autem Rex honeſtius, niſi in prima acie nõ poteſt, hunc itaq; locum tuebor, quoad facultas tuendi ſupererit. Inſtabat Rudolphus iam grauior, quàm vt ſuſtineri potuerit: Eum duo fratres ex Styria necis Regiæ auidi, quoniam tertium illorum fratrem Rex de medio per ſupplicium ſuſtulerat, aſſiduè ſequebãtur. ij propius Rege viſo, cognitoq; maxima ambo vi in vnum cooriuntur, multoq; labore feſſum, haſtis ad terrã affigunt, & poſtquam mortuum vident, grandi voce exclamant, proſtratum iacere Othogarum. Ferunt Rudolphum ab hac voce aures ſuas auertiſſe, nec fratres illos poſtea in conſpectum ſuum admiſiſſe, adeò grauiter cæſum, non autem captum eſſe tulit. Dies qua tam inclitus & generoſus Rex cecidit, diuo Ruffo celebris fuit. Ex hinc inter infandas infauſtasque à Boiemis habita, quæ opinio poſthac confirmata eſt cæde Ioannis Regis Boiemiæ, eadem die in prælio Britannico interfecti. Corpus Othogari primum Znoymam delatum, aliquamdiu ibi honorificè quieuit, pòſt transferri Pragam illud placuit, & in cœnobio diui Franciſci ab illo ædificato, maiore pompa ſepeliri.

Acies inſtructa.

Præliũ ad Lauam cõmiſſum

Milotà fugæ principium facit.

Regis inuictus animus.

Othogarus interemptus Hũgari à Rege ſuo interfectũ memorant.

Anno 1278. 26. die Auguſti.

Reliquias belli perſequitur Imperator.

Cæterùm victor Rudolphus,non contentus ſucceſſu pugnæ,cædeq́; Boiemorum qui in illa ceciderant, alios quoq; fuga incõpoſita diſperſos,vſq; in Boiemiam perſequebatur,itinere vbiq; locorum quà incedebat,pagis viciſq́; & colonis infeſto,ac præſertim cœnobijs ditioribus exitioſo. Nam cœnobium Regiæ coronæ ab Othogaro extructum,ampliſſimiſq́; donarijs exornatum,non

Monaſteria expilat.

ſolùm ad murorum ædificiorumq́;,ſed ad hominum quoq; Deo conſecratorum exitium peſſumdatum. Direptum mox cœnobium Oſecum, ab eodem Orhogaro exaltatum, & igne tandem à Germanis exuſtum. ſimilem calamitatem Zderaſium,Teplenſe, Doxanum,Oſtrouienſe expertum. Niſi quòd ex Oſtrouienſi cœnobio ſodales per tempus aufugerunt, rebus cæteris ſecũ ablatis omnibus,extra illas quæ in horreis,& penu recondi ſolent, quarum copiam Germani nacti, ſeſquimenſem ibi ſubſtiterunt.Indeq́; ad Pragenſes vſq; agros populandos excurrebant: poſtremò tamen eam,quam alijs gratiam loco retulerunt,ignem illi ſubijciendo. Vnum modò cœnobium,Vilimenſe cognominatum,in quo centum & octoginta contubernales ſacerdotes erant,in

Vilimenſe monaſterium Germanos repellit.

tot ac tantis malis fortiter reſtitit,dum legem illam magis ſequitur, quæ vim vi repellendam iubet, quàm eam quæ pugnare ſacerdotes vetat. Bis igitur acri violentoq́; aſſultu mœnibus cœnobij Germanos aſſultantes, ranta bis etiam vi ſtrageq́; illos à ſe depulerunt, vt centum & quinquaginra illorum deſiderarentur,nec tertiò quiſquam muros aggredi auſus fuit.Venit tandem in Boiemiam Otho Marchio Brandenburgenſis, vnà cum vxore ſua,quæ ſoror Othogari erat, rutelam Venceſlai ſuſcepturus, ſi ei per Rudolphum conceſſa foret. Nam vt diximus,Venceſlaus Othogari filius, puſio eriamtum erat,nõdum annum excedens octauum.Eius curam,pater expeditionem faciens,Gregorio Draſitio, & Ioanni filio eius, qui præſulem Pragenſem agebat,mandauit.Sed Ioannes ex nimio angore animi, quo eum calamitoſa patria ab externis miſerè peruaſtata affecerar, vitam tunc finierat ſuam. Magis igitur idoneus Rudolpho viſus eſt Otho,tanquam Marchio,vt tutorem pupilli Regij ageret,quàm Gregorius priuatam gerens perſonam. Ita ſolus Marchio tutelæ,ſimulq́ue regno gubernando,quoad puer adoleſceret,præpoſitus.

Otho Longus Marchio Venceslai pupilli tutelam ſuſcipit aſſentiente Imperatore.

Tum etiam per eundẽ Rudolphum ipſi Milotæ ſummus in Morauia Magiſtratus, additis benè multis poſſeſſionibus, ad arbitriũ voluntatemq́; ipſius prorogarus. Donatus & Polonus oppido Glatio, cum tota eius ditione. Sed quanto maiora præmia proditionis erant,tanto maior infamia eminebat & apparebat.

Præmium pro ditionis Glatium negat Crommarus.

[a] *Conradus frater Ludouici Lantgrauij Heſſiæ mariti Diuæ Elizabethæ in ordine magiſter Pruſſiæ.*

[b] *Alpra Comanorum Dux auxilio fuit Belæ, licet affuiſſe etiam Polonica Boleſlai verecundi dicantur auxilia.*

[c] *Hungari adeò bello Tartarico effatam fuiſſe dicunt Hungariam,vt vix tot tota Hungaria, etiam qui tum vixerant,ſuperſtites relictos teſtentur. Fidem facit & inopia equorum, vt bigas homines equorum loco ducerent.*

[d] *Stephanus belli fortuna non eadem ac patri fuit,quippe,qui Auſtrales & Bohemos inſigni vſq; adeò victoria profligauit, vt paterni iacturam nominis in hac re magna ex parte retorſerit. Tanta clade Othogarum ad flumen Raperam ſuperauit, vt parem pro patre vicem hoſti retuliſſe prædicetur.*

[e] *Aemuli Romani Imperij Henricus Landgrauius Thuringiæ & Heſſiæ,Vilhelmus comes Hollandiæ,Richardus Cornubiæ comes Iohannis Angliæ Regis filius, Henrici Regis frater,Alphonſus Hiſpanus Rex Caſtellæ.*

[f]

Rudolphus Cæſar	*Othogarus Rex Boiemiæ*
Rudolphus filius	*Agnes filia*
Iuttha filia	*Venceslaus Rex Boiemiæ*

Amante

[g] *A morte Mieſconis contra Tartaros qui militarat, Ottocarus vi Oppauiam occuparat, & Nicolao ſpurio tradiderat. Repetebat Boleslaus pudicus Poloniæ princeps & ex decreto conuentus Oppauienſis. auxilia ſubminiſtrauit Othocaro contra Cæſarem.*

[h] *Cæſari Ladislaus Chunum Regem Hungariæ opem tuliſſe tam Hungari quàm Poloni & Germani affirmant. hi 15000 Hungarorum affuiſſe tradunt.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER OCTODECIMVS.

PRagæ Venceſlaus cum matre Kunegunde ab Othogaro relictus, ibidem à Gregorio alumno, iuxta præſcriptum paternum fouebatur, donec ex conſenſu omnium ordinum, cura fouendi illius ad Marchionem Brandeburgum transferretur. Qui, vt iam inde ab initio fauorem ſibi Boiemorũ conciliaret, locutus illis dicitur fuiſſe placita, ſed aſſimulata verius, quàm ſyncera. Valde enim hoc placuit, quòd magnæ ſibi curę fore polliceretur, vt omnia in regno pacaret, in meliusq; cuncta reformaret, quę per Germanos eſſent interturbata, multò iſtud magis gratius fuit, quod ſubiunxit: Aequum eſſe, Boiemos cogitare vtrum ſibi putent eſſe vtilius, ſuisne vt legibus, & moribus ſeruiant, an vt imperio Germano obtemperent, cuius egregiam ſcilicet moderationẽ intra paucas ebdomades experti eſſent: ſe vtroq; verſum pro adiutore vterentur, ſiue primum retinere, ſeu alterũ ſubire malint. Illis perire malle, quàm Germanis ſubijci exclamantibus, En me, inquit, Ducem promptum contra Rodolphum habetis: ſcribire modò protinus milirem, & bellum cõmunis libertatis Boiemorum cauſa renouate. Capti hoc verſuto Marchionis ſermone Boiemi, illum quaſi cœlo demiſſum patronum laudibus in aſtra ferebant. Sed breui apertæ ſunt, quæ latebant inſidiæ prorſus immanes. Quid enim immanius, quàm gentis totius exitiũ quærere, nullius rei alterius cauſa, niſi vt tu in illius locum, cum gente tua ſuccedas? Id quod Marchio affectabat, magnamq; inde gloriam ſe, cum à Cæſare, tũ ab vniuerſa Germania adeptutum ſperabat, ſi Boiemos in vnum locum contractos, Germanis interficiendos obijceret. At Cæſar tam impiam, tamq; inhumanam & truculentam vaſti animi affectionem, grauiſſimis ſcriptis reprehendit: ipſumq; Marchionem tutelaris fidei ſubmonuit, in quam pupillum receperit cum toto regno tuendum. In illo ſi qui reperti fuerint, quorum audaciã ipſe coercere haud poſſet, ſibi puniendos relinqueret, pacis autem & quietis amantes ne læderet. Se namq; pupillo, quem in locum filij, deſponſa ei filia ſua adoptauerit, hoc meritò debere, vt incolume Regnum illi reſtituat: ſatisq; idem Cæſar negocij habuit, vt Marchionem Boiemis tam inſigniter offenſis reconciliaret. Qui ſanè id temporis in Boiemia diutius nõ eſt moratus, quàm dum officia deſcriberet, illaque ferè Germanis tantùm diſtribueret, inter pręcipua illis iniungens, ne quem Boiemum in arcem Pragenſem per ſpeciem ſalutandi aut Reginam, aut filium eius, intromitterent, atq; illi quod iniunctũ erat, adeò inſolenter exequebantur, vt ne Thobiæ quidem Pragenſi Antiſtiti, Primitium ſacrum in æde diui Viti facere cupienti, portas arcis voluerint aperire, ſed coactus eſt rem diuinam in cœnobio Strahouienſi peragere, ingenti contra Germanos murmure populi, qui Pontificem, religionis officijque cauſa in cœnobium proſequebatur. Quod vbi Marchio accipit, manu Saxonum valida comitatus, Pragam redit, ſecum Præſulem Brandebur-

Vẽceslaus VI. Bohemiæ nec non Poloniæ Rex impubis adhuc.

Aſtutus Marchio.

Doloſum & vafrum conſilium in perniciem Boiemorum inſtitutũ.

Cæſar offenſus Marchionis peruerſo animo.

Marchio conſtituit magiſtratus in Boiemia.

Tobias xxiij. Epiſcopus Pragenſis.

Inſolentes Germani.

Marchio adducit Epiſcopum Brandenburgenſem in Boemiam.

genſem adducens, moribus ſuis multum congruentem, niſi quòd audacius Præſul quàm Marchio, religionem propter nimiam ſibi cum illa familiaritatem contemnebat. Hunc igitur eum Marchio diſcedens pro ſe vicarium tutorem pupillo, quem in arcem remotiorem vnà cum matre ſepoſuerat, præfeciſſet, eiq; Pragæ firmum ſuorum præſidium reliquiſſet, vocat ad ſe pius Pontifex, Marchione iam abſente, cætum ſacerdotum in arce Pragenſi degentiũ, cupitq; ab illis ſe deduci ad ſacellum, quòd audiat regio ſplendore ex auro & gemmis ab Othogaro eſſe exornatum, velle ſe illam magnificentiam Regis

Epiſcopi ſacrilegium in diripiendis theſauris Sacelli Regij Pragenſis.

inſpicere. Inſeruiunt illi ſine vlla ſuſpicione cupiditatis illius, hoſpitemq; Pręſulem ad Sacrarium deducunt, atq; inde ad oſtendendum promunt quicquid præcioſiſſimum iſtic inerat, veſtes grauioribus vnionibus diſtinctas, aulæaq; auro textili intexra, hinc ſigilla, effigiesq; numinum, inde rurſus calices, candelabra, phialas, pelues, & cætera vtenſilia ſacris vſibus deſtinata, ex auro ſolido omnia ita elaborata, vt ars cum materia certare videretur. Hæc poſtquam ille ſatis ſpectaſſet, ſatisq; munificentiam Regis laudaſſet, ſubitò ſuſpirium ex penitiſſimo pectore ducens, quo ad aurum ex pietare aſpirabat. Dicite boni fratres, inquit, quid in ſacro facit aurum, ſi illo ad vſum neceſſarium non liceat vti? Nónne veſtræ leges veſtriq; decantant canones, Aurum Eccleſia habet vt egentibus eroget? Quid Rege veſtro egentius? quid regno ſpoliatius? in tantùm videlicer, vt in illo, ne Marchio quidem pro ſua dignitate ſuſtentari queat. Vt Igirur tantis ſumptibus, quantos ille pro tuendo Regno qnottidie inſumit, copiæ ſuppetant, ex iſta rerum copia præſente, aurum illi mutuandũ erit. Perculſos hoc ſermone, cõturbatosq; vt vidit deductores, exire actutum illos foras iubet, domumq; renerti. Ipſe cum clientibus ſuis remanens, quæcumq; cariora expoſita erant, illa abſtulit, ac prædam cum Marchione parti-

Grauis ſacerdotibus Brandenburgicus Epiſcopus.

tus eſt. Ferebat ea grauiſſimè Thobias, nec tamen quid aliud faceret, ipſe penè exul habebat, quàm vt ſactilegnm per literas moneret, videret quid ageret, daturus breui malè geſtorum rationem Pontifici Romano, eidemq; meritas ſactilegij pœnas. Tum ille etiam iſtiuſmodi minis irritatus, multò magis inſanire, nec ſolùm fana ſacrariaq; expilare, ſed ipſos etiam ſacerdotes cũ plenis horreis, cellisq; vinarijs, & caulis pecorum interuertere, atq; in primis colonos ad ditionem Thobiæ pertinentes vexare, grauioribusq; oneribus illos,

Meditatur Regina fugã.

quàm ferre poſſent premere, Marchione ad iniuriarum querimonias ſurdo, mutoq;. Porrò Regina lautiori, ſolutiorique vitæ adſneta, cum arcem, in qua cum liberis erat, æquè ac carcerem exhorreret, orat pręfectum, vt ſibi copiam & poteſtarem faciat adeundi vicinum oppidum, in quo poſſet vota, quæ vouiſſet diuo Georgio, qui in oppido colebatur, exoluere, ac mox in arcem reuerti. Præfectus fidem Reginæ experiri volens, Si, inquit, ſola abſq; liberis ſecedas, abire & redire licet, redijtq; ad tempus. Idem fecit iterum, ac tanto faciliùs tertiò obtinuit, vt Melnicum, quod erat ſuum oppidum, animi cauſa peteret, ibiq; tres dies conſumeret in ocio fide integra. Componit deinde literas nomine Agnetis filiæ, quæ Pragæ in contubernio virginum, Deo virginitatem offerentium, nutriebatur: in quibus ſcriptum erat, Agnetem ex morbo laborare, ingentiq; deſiderio matris videndæ teneri. Id quoq; ei concedendum Pręfectus putauit. At illa deflexit de via Pragenſi, Oppaulam verſus, ad Nicolaum

Oppauiam Regina ſugit.

Othogari, quemadmodum diximus, filium nothum, vt illic arbitrio viueret ſuo, nemini obnoxia. Ea tamen res aduentum Marchionis in Boiemiam maturauit, anxij ne quid mulier ſatis audax rerum nouarum ibi moliretur: ſiquidem vox eius ferebatur, iactantis, ſe perbreui tempore perfecturam, vt filius

Marchio Vẽceslaũ in Marchiam abducit.

quoq; ſuus de manibus & cuſtodia Germanorum erueretur. Huic rei anteuertere volens, accuratiſſimè apud ordines agit Marchio, vt ſibi per illos liceat Venceſlaum in Marchiam ſuam (hoc namq; vocabulo vſus eſt) ſecum abducere,

cere,melioribus illic quemadmodum ſperaret diſciplinis, ſe coram,quàm hîc
ſe abſente inſtituendum. Vehementer vndiq; reclamabatur,negantibus om-
nibus vllo modo fieri poſſe,vt Rex eorum de regno abduceretur.Cæterùm ſi
dignitati iunenis Regis,ſuæq; Marchio rectè conſultum velit, liberum cuſto-
dia Venceſlaum,arci Prágẽſi,vnde clàm auectus eſt,reſtituat,eiq; addat præce
ptores, quàm hactenus modeſtiores, qui æqua ei & regno commoda,non au-
tem iniqua, auaraq;, & ſacrilega,ac nemini amplius toleranda præcipiant.Nã

Querela in præfectos Germanos.

quis ferre queat præcepta,fame & peſte,quibus modò cum aliis malis perſun
cti eſſent,peſtilentiora ? quando vtraq; harum calamitas,multa integra mul-
tis reliquerit: at iuſſa iſtiuſmodi præfectorũ & exactiones eò ſe extendere, vt
ne cuiquam Boiemo quicquam in locis,vel ſacris vel profanis remaneat.Mar
chio vt animaduertit voto ſe ſuo de Venceſlao fruſtratũ iri,ſi Præſulem Bran
deburgenſem inexpiabili apud Boiemos inuidia flagrantem , de adminiſtra-

Abrogatur præſuli Brandeburgico magiſtratus.

tione regni non amoueret,è re ſua regniq; ſecuritate magis eſſe duxit,conce-
dere Boemis,vt penes illos regimen eſſet regni,quàm quòd Regem in poteſta
te ſua haberent.Itaq; de ſuffragio illorum Thobia Pragenſi Epiſcopo,& Theo
baldo regni Iudice,ſummæ in Boiemia rei adminiſtrandæ præfectis, ipſe con-
feſtim inde Brandenburgam ſecũ Venceſlaum auehens,remeauit,dicto prius

Epiſcopus Pragenſis cũ Theobaldo prætore rem Boiemam adminiſtrant.

die,quo eum Boiemis repræſentare atq; reſtituere velit.Fortè in ipſius diſceſ-
ſu,arcus cæleſtis ſolitò vegetior,coloratiorq; Pragã cinxerat. nõ caruit id ſpe-
ctaculum interprete,qui diceret, finem malorum Boiemis per hoc ſignum
portendi,quoniam ad exortum iridis tempeſtas celeriter euaneſcere ſoleat.Et
certè duo illi rectores à Marchione relicti, qua inter ſe concordia erant, & ad
omnes æquitate atq;,vbi opus erat,ſeueritate quoq;,breui temporis ſpacio di
ligentia ſua tantum profecerunt, vt omnẽ ferè in Boiemia nubem obſcurio-
rẽ diſcuterent,reſtituta Boiemis lætiore facie,quam maximè induerunt, poſt-
quam graſſatoribus cuiuſuis nationis latrocinãdi finis impoſitus fuerat. Sed

Regina ex adulterio grauida adultero nubit.

interim domum Regiam turpis macula aſperſit,quam Regina,nimis familia-
riter cum Zauiſſio Roſenſi,Znoymæ viuens,contraxerat,dum ibi ſoluit pudo
rem,iacetq; puerpera in lectulo , & poſtea cum adultero matrimonium init,
vt hoc nomine prætexat culpã,quam multo magis detexit.Eo deniq; in metu
ambo erant,vt in Boiemiam ad poſſeſſiones ſuas redire non auderent. Venit

Regno patrio reſtituitur Venceſlaus. Annõ ætatis 15.

tandem Venceſlai ſiſtendi tempus, ſed cum Marchio ſiſtere noluit,niſi ſexa-
gies mille aureûm Boiemi repræſentarent,tanti enim conſtare ſumptum,quẽ
Venceſlai nomine inſumpſiſſet,dicebat.Noua difficultas orta, vndenam ſum
ma illa pecuniæ corradi poſſet,vacuo ærario exiſtẽte,nec vno tributo ad exol-
uendum ſufficiente, moram autem non ſolùm periculi,ſed etiam tædij plenã
videri, ſi diutius Rege cogerentur carere. Conuenit ad extremum inter om-
nes,vt quodcumq; pecuniæ contrahere quiſq; valeret, quamprimum contra-
heret,ac pro reliquo debito,vt arces nonnullæ Regiæ Marchioni oppignora-
rentur.Quam conditionem ille non abnuens,Venceſlaum Boiemis reddidit,
annum ætatis quindecimum agentem. Prágam ſubeunti tantus ex omnibus

Fauſtus Venceſlai Pragam aduentus.

vicis & plateis ab vniuerſo populo excitatus eſt plauſus, vt nunquam maior,
fauſtiſq; ominibus & acclamationibus plauſibilior excitari potuerit.Inter cæ
tera ab omnibus acclamatum eſt,Adueniſti tandem deſiderabilis,quem tam
diu expectabamus, Othogri o inclyta proles.Nihil videlicet tunc nomine O-
thogari clarius erat, nihil ad conciliandum omnium ordinum fauorem effi-
cacius,quanquam mox ipſe per ſe,indole & virtute ſua fauorabilis euaſit,pri-

Matri condonat culpam. ea intercedente & maritum recipit.

mamq; laudem ex pietate retulit, quam matri ad primũ eius conſpectum ex-
hibuit,gratiam delicti faciendo.Cæterùm,Zauiſſium aſpicere dedignatus eſt,
vetuitq; in aula ſua eum apparere,donec eadem mater,veniam illi quoq; im-
petraret , celeriterq; illum in tantum dignitatis locum proueheret, vt penes

p

vnum omnis poteſtas aulica eſſet. In qua ille, haud ſecus impotenter, atque Marchio olim egit, cuncta æquè ſibimet vindicans, ex arbitrioque & libidine ſua, quos voluit magiſtraribus præficiens, alios per contumeliam ab officijs ſubmonens, rapinasq; & prædam vndecumq; contractã, in ſinum ſuum vxoriſq; conuertens, cuius maximè patrocinio è manibus delatorum accuſatorumq; elabebatur: nec enim filius, matris honorem diuinitùs præſcriptum, vllo pacto exuere, ſuumq; erga illam obſequium extinguere voluit, vſq; dum opportunè illa naturæ debitum ſolueret, moriensq; plurimum de potentia Zauiſsij ſecum auferret, adeò vt ab eo geſta, præiudicataq; Rex non pauca reſciderit. Nec vltra prorogatum, quominus nuptiæ pridem cum filia Cæſaris pactæ celebrarentur. Pragam enim ſponſa cui nomen Iudith, adducta fuit, Pragæq; nuptiarum ſolemnia regio luxu & apparatu peracta. Aderant nuptijs duo filij Cæſaris, Rudolphus, & Albertus: duo item Marchiones Brandenburgenſes, Otho & Hermannus: dein Fridericus Miſniæ princeps, tum Henricus, Caſimirus, Boleo Sleſiæ duces: & multi præterea inſignes Præſules, Moguntinus, Meydeburgus, Conſtantinus, atq; ei vicinus Baſilienſis, deinde Miſnenſis, & Cracouienſis, tanta deniq; nobilitatis frequentia, vt ſatis conſtet, Venceſlaum, quottidiano epulo non minus centum millia hominum excepiſſe, fueruntq; non beatæ modò, verumetiam fœcundæ nuptię vt ex quarum prouentu, intra annum primum natus eſt parentibus Venceſlaus filiolus. Quæ quidem res ea Cæſarem affecit lætitia, vt propius accederet Boiemiam, & tam filiam quàm Generum ad ſe in ciuitatem Egram ſeuocaret, vt cum illis feſta, Chariſtia veteribus dicta, per munera & conuiuia familiariter agitaret. Data in dotem illa ipſa Egra Venceſlao, & inſuper arces complures in Miſnia & Luſatia, quarum Cæſar per mortem principis Miſnię liberis orbi, dominus factus erat. Hic poſtremò honor eidem habitus, vt ibidem regalia certis in locis à Cæſaribus in Reges Boiemiæ proficiſcentia, Cęſar ſolemniter in Venceſlaum transferret, iuberetq; in acta publicè referri, quòd Rex Boiemiæ Electoribus imperij, ſine vlla ambiguitate perpetuò adnumerari debeat, pocillatoris nomine, quod quidem ius in hunc diem Reges Boiemię incolume obtinent. Sed rurſus Zauiſsij indomitum animum, noua cupiditas, audaciaq; & amentia inceſſit, vt ſororem Ladiſlai Regis Hungarorum, ante plures annos ritè Deo captam, deuotamque procaretur, puella haud inuita: videbat enim pares ſibi cum illo futuras nuptias. Nam & Zauiſſius ei religioni dedicatus fuit, quæ pro inſigni crucem geſtat, eidemq; in Boiemia tanquam magiſter Straconicenſis præfuit, quare par iugum libenter ſubijt, ſacraq; nupſit ſacerrimo, ipſa religione id quoque temporis adeò frigente, vt calidas thermas poſſet refrigerare. Nuptiæ in Morauia factæ, & erat ibi tota factio Zauiſſiana prioris licentiæ auida, vt per potentiam Zauiſsij liberè, abſque metu Regis valeret inſultare cui liberet, metum autem illum ſublatum non iri, niſi Rege quacumque ratione ſolio euerſo. Porrò multas rationes iniri poſſe aduerſus Regem, iuuenili adhuc animo, & ad inſidias cauendas incauto, vtentem, dicebant, modo quiſquam exiſtat, qui aliquid audeat. Ita contra Regem occultè à factione illa coniuratur: ſed reipſa expertus eſt Rex, quòd qui ſe committit adiutorio altiſſimi, illius tutelam ſuſcipit Deus, ne incidat in laqueum venantium. Tali autem ſedulitate quottidie Rex protectioni Dei ſe commendabat, vt nullum planè diem tranſire paſſus fuerit, quo non diuina ſacrificia cum Dei ſacerdote celebrauerit, taliq; animi intentione, vt nullius interpellatione preces ſuas interruperit, ac tanta inſtantia, vt ſæpius cum domum orationis primus ingreſſus eſſet, vltimus pòſt ſacra omnia peracta egrederetur. Duos verò ante matrimonium continuos annos, cilitium, quod caſtigandi corporis gratia induerat, non exuit. At ieiunium qua cœpit abſtinentia etiam maritus perpetuò

Impotens Zauiſsij dominatus.

Mors Reginæ auctoritati Roſenſis multum derogat.

Nuptiæ Venceslai cum Iuditha Cæſaris filia.

Conuiuæ plurimi.

Sumtus inſanus.

Cæſar adeſt nepotis baptiſmo.

Priuilegia amplißima ab Imperatore Regibus Boiemiæ conceſſa.

Roſenſes conſpirant in Regem.

Pietas Venceſlai erga Deũ.

petuò ſeruauit. Per tempus denique ieiunij laqueus coniurationis contritus eſt,& Rex liberatus fuit, conlecto in carcerem Zauiſſio, ex quo alius non erat exitus,quàm vt reſtitueret arces Reginæ dotales,quas ferè omnes poſſidebat, firmisque præſidijs munitas habebat, obſtrictis iureiurando præfectis,ne cui de locis ſibi creditis,niſi domino ſuo præſenti concederent. Itaque neceſſe erat,vt per ſingulas arces circumduceretur,quas etſi inuitus,ſine mora tamen reddebat. Poſtremò ad arcem quam Boiemi Hlubokam appellant, veniens, æſtuare, callideque tergiuerſari, Czencone affine ſuo ſibi ſupparaſitante,cœpit: acceritus mox carnifex, caput vtrique à ceruice abſcindit. Paulò poſt Ladiſlaus Hungarorum Rex coniurationis conſcius, à Cumanis gente ſua miſerabiliter interemptus eſt. Henricus autem Vratiſlauienſis princeps,& ipſe inſidiarum particeps, veneno ſublatus, eiusque principatus, per tranſactionem ab Othogaro factam, ad Venceſlaum deuolutus eſt. Ad hunc enim modum Othogarus eum Henrico ſterili tranſegerat, vt ſi prior is decederet, ipſe ei in bonis ſuccederet. Sin aliter caderet,vt Othogarus Glacenſe præterea territorium Henrico, quoad ſuperſtes eſſet, fruendum adderet, deinde Venceſlaus, vt in ſolidum hæres omnium bonorum fieret. At Henricus malè in Venceſlaum animatus,vt Vratiſlauia eum fraudaret,ſe ſuaque ſub imperium Rudolphi Cęſaris ſubiecit,apud quem tamen plus cauſa Venceſlai,quàm fraus Henrici valuit.Imò principatus inſuper Oppolienſis Regi acceſſit,principe Oppoliæ ſua ſponte in verba Regis Boiemiæ iurante, cum antea Reges Poloniç reſpiceret. Tum verò Polonia non à Regibus, ſed principibus inter ſe diſcordibus, non tam regebatur, quàm diſtrahebatur. Nam Leſco niger cognominatus, Griffinæ vxori ſuæ moriens teſtamento Cracouiam, & Sandomiriam cũ amplis ditionibus legauit. Eaq; Griffina ius ſuum Venceſlao nepoti ſuo ex ſorore delegauit, quippe Kunegundis mater Venceſlai, & ipſa Griffina ſorores germanæ, ambæq; filiæ Regis Bulgariæ erant. Ne igitur ad alienas manus legata peruenirent, mature Griffina nepotem, ad cernendam bonorum in Polonia hæreditatem, inuitabat. Paruit votis amitæ Venceſlaus, magis honoris illius, quàm vtilitatis ſuæ gratia: ipſe enim quantum ab omni ambitione, tantum à cupiditate alieni remotus erat, ſed ne cognata queri poſſet, ſe auxilio amicorum deſtituam eſſe, Thobiam Pragenſem Antiſtitem ire in Poloniam cum armata iuuentute iuſſit, mandauitque vt ſe ibi tantiſper pro hærede gereret, dum ipſe eò veniret. Thobias Cracouiæ appropinquans, in qua Griffina inerat, obuios ciues cum clauibus habuit, in fidẽ Venceſlai poteſtatemq; vltrò ſe tradentes. [a] At Sandomiriam Premiſlaus maioris Poloniæ princeps, validiore pręſidio occupauit, quàm vt Thobias auderet illam aggredi. Arcem tamen iuxta Viſtulam flumen ſitam, Obleco dictam, & præterea Viciſlam oppidum vi expugnauit, atq; inde ad Regem ſcripſit, iuſtiore opus eſſe exercitu, vt Sandomiria de manibus hoſtium extorqueatur. Scribit igitur nouum militem Venceſlaus, agitq; cum [b] Othone Marchione, vt ſecum militiam ineat Regis ſtipendio, & ab eo impetrat. Ad arcem Oppoliam ambo in vna caſtra conuenêre, iunctisq; copijs Cracouiam inde petiuere, vt Thobiam quoq; ſibi adiungerent, à quo edocti, Premiſlaum addito ſibi belli ſocio Vladiſlao Leſconis fratre, Siradiam munire, rectà contra hoſtis ire contendunt. At alij mœnibus diffiſi, ſuo more in agris per turmas obequitant, nõ vt acie pugnent, ſed vt pabulatores intercipiant, vel ipſa pabula corrumpant, quorum copia non magna aderat. Inuadunt interim Boiemi oppidum, primoq; impetu illud pręrer arcem capiunt. Arcem porrò ad expugnandum difficilem palus circumfuſa reddiderat, quam tamen pertinax militum virtus peruiam tandem fecit. Non expectauit Sandomiria obſidionem, ſed obuias victoribus Boiemis manus dedit. Lætis hoc ſucceſſu cæteris ſimul cum Marchione, Rex luctuoſas à

Zauiſſius reſtitutis ditionibus reginæ, capite multatur cum Czencone affine.

Ladislaus Chunus Rex Hungariæ à Chunis interſectus. Anno 1290.

Henricus VI. Probus Vratiſlauienſis princeps.

Pactum inter Henricum & Othogarũ de ſucceßione.

Caſimirus Opoliæ princeps Regibus Boiemiæ ſe & liberos ſubdidit.

Interregnum in Polonia.

Leſco niger Poloniæ princeps Griffinæ coniugi legat Sandomiriẽſem et Cracouienſem ducatus. Illa ius ſuum ſororis marito Venceslao Regi Boiemiæ tradit, anno 1291.

alij Morauiæ, alij Moſcouiæ, alij Prußiæ.

Thobias Epiſcopus Venceſlai in Polonia vices gerit.

Vladislaus Leſconis Nigri frater Loktecus quaſi cubitalis à ſtaturæ exilitate dictus.

Siradiũ Bohemis expugnatum.

Regina de morte Cæſaris accipit literas, ab eadem queribundas de Alberto fratre ipſius,qui ſtatim ab obitu patris Rudolphi,in dotem ſororis,quam à patre in Auſtria habuit profectitiã inuolauerit.Præſidio igitur Siradiæ impoſito, cęterisq; locis viribus firmatis,rurſus Thobię,quemadmodum antea,curam ſeruandæ retinendęq; Polonię delegat,ipſe feſtinabundus domum properat:

Morte Cæſaris & filij Alberti: machinationibus reuocatur Venceslaus.

& callidè in cauſa vxoris per arbitrũ, ab ipſo Alberto datum circumuenitur. Prænſabat eodem tempore Albertus magno ſtudio imperium, ſed in ſuffragijs Electorum principum adhuc tacitis longè præualebat Venceſlaus,ad quẽ deinde apertè à maiore Electorum parte, vt olim ad patrem Othogarum,honor ille vltrò deferebatur. Cæterùm non eodem filius quo pater,faſtu & contemptu,ſed per ſummam animi moderationem, qua ſe intra fines curasq; regni ſui continebat, honorem ſibi delatum accipere grauabatur. Prætereaq;

Venceslaus delatum Imperiũ Adolpho Naſſouiæ Comiti tribuit.

Anno 1292.

Alberto & familiaritate & neceſſitudine deuincto, vt dolum eius vlciſceretur,Adolphum Naſæ Comitem, nec opibus nec dignitate illi parem, ac fama tantùm notum,Imperatorem nominauit,cæteris quoq; principibus eam nominationem comprobantibus. Nec immeritò itaq; Adolphus Venceſlaum affinitate ſibi mox conciliare ſtuduit, [c] petita & impetrata eius filia, quæ Ruperto filio ſuo in matrimonium collocaretur.

Mors Reginæ Iudithæ in partu.

Proxima partui Regina erat,oneréq; ventris præter ſolitum aggrauabatur, neq; cur id fieret,cauſa ante apparebat, quàm ex nixu ipſa de medio tolleretur ſuperſtite infante, cui matris nomen Iudith impoſitum. Sed nec illa diu in vita incolumis durauit, Venceſlao ad vtriuſq; mortem ingemiſcente.

Thobias ſollicitat auxilia in Poloniam.

At Thobias & nuncijs & literis inſtabat,vt Venceſlaus conſilia Polonorum de Rege creando anteueniret. Eam enim rem impediri poſſe docens feſtinatione aduentus ſui, antequam creſceret inualida conſultatio paucorum in Polonia Præſulum, qui Premiſlaum Regem coronandum cenſerent,inſtigatore Alexio iureconſulto, qui ex procuratore factus præuaricator,cauſam ipſius Regis parti aduerſæ prodat, & id nunc ſatagat,vt declarato ex authoritate Bonifacij Romani Pontificis Rege Premiſlao,Venceſlaum Cracouia & Sandomiria interuertat.

Premislaus Rex Poloniæ inauguratus, Anno 1295. 26. Iunij cum 215 annis rege caruiſſent.

Bonifacius Papa VIII. qui etiam Iubileũ inſtituit.

Rex,dum vel dictis parum habet fidem, vel Alexium Romani fori rabulam deſpicit, mox audit Premiſlaum à Gneſnenſi & Poſnanenſi Præſulibus Regem Poloniæ eſſe coronatum.Cæterùm neq; Cracouiam,neq; Sandomiriam perſuaderi potuiſſe,vt in verba noui Regis iurare vellent: atq; in hac fide vſq; ad necem Premiſlai perdurarũt. [d] Occiſus autem eſt Premiſlaus octauo poſtquam regnauit menſe,

24. die Aprilis interfectus Premislaus.

ab Othone & Ioanne Marchionibus Brandeburgenſibus,dum eis cum tumultuaria manu ad Pomeraniam occurrit, quam illi hoſtiliter deprędabantur. Illo tumulato,Vladiſlaus,cuius ſuprà mentio facta eſt,in locum demortui aſpirabat,

Vladislaus diſſolutè vixit.

ſed non peruenit propter feros intemperantesq; mores, quibus vitam ſuam nunc graſſando & ſpoliando, nunc per ſtupra & adulteria corpus volutando fœdè contaminabat.Subijt tandem animos Polonorum dictum Domini dicentis: Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur,quo metu ſubacti,in cõmune conſulere incipiunt. Et quia Venceſlaus nobiliorem regni portionem auulſerat,vt ea corpori ſuo redintegraretur,in eum potiſſimum votis ſuſpirãt

**Rixam Poloni vocant.*

omnes,vt regnet in Polonia, hac tamen conditione, ſi filiam Premiſlai Regis, vnicam regni hæredem,cui *Elizabeth nomẽ,vxorem duxerit. Quod vbi ſe facturum annuit,

Venceslaus Rex Poloniæ ſacratus & ſalutatus, Anno 1300.

Gneſnæ à Iacobo loci Archiepiſcopo Rex Poloniæ inauguratus,vnctusq; & coronatus eſt.Ac inde continuò Poſnaniam deflectens,lautiſſimas cum Regina puella nuptias lege matrimonij conſumauit. Reliqua deliberatio ſupererat de Vladiſlao ex Polonia depellendo: nihil enim inſanum hominem ſani perpetraturum, ſi quid in Polonia ſuum poſſideret,omnibus videbatur.Quare de cõmuni ſententia decretum, vt patrimonio omni exueretur, nempe Cuyauia & Lancitia oppidis, ac nonnullis arcibus, in quibus à

patre

patre hætes relictus fuit. Ductus ſimul ad vtrumque oppidum Boiemorum exercitus ſine vllo certamine oppida recepit, dedentibus ſe abſq; mora oppidanis, vna tantùm arx exuſta, quæ defenſionem parabat, cæteræ ſimiliter, atq; oppida, deditionem fecerunt, vago tunc Vladiſlao, ac pluribus locis, & ijs diuerſis latrocinante. Sed ad omnia ei loca Venceſlaus turmas equitum oppoſuit, nec deſtitit à perſequendo, quoad in Polonia erat is, quem perſequi eques poterat: in Hungariam fugientem conſectari prohibuit. Tranquillatis in Polonia rebus omnibus, de reditu in Boiemiam Rex cogitare cœpit, ſecumque diligenter conſiderare, quemadmodum pax in regno Poloniæ conſtituta, ſe abſente incolumis permaneret, an vnus videlicet regno præfectus hoc præſtare poſſet, vt in officio omnes Polonos contineret, an pluribus illa cura tutius crederetur: vtraque poſtremò via placuit, vt & vni, & pluribus regendam Poloniam committeret. Ad vnum plures, vt reſpicerent, & vnus ille, ne quidquã ardui ſine plurium conſilio ageret.

Bonis omnib. exutus Loktecus. Omodæus Palatinus cum hoſpitio excepit.

Totius igitur regni Poloniæ caput, quem ipſi Capitaneum vocant, vnus Henricus à Lyppa gerebat, vir procerum Boiemiæ, tum pacis tum belli conſilijs eximius. Huic dignitate proximus Vdalricus à Boskouicze, Cracouiam & Sandomirſam gubernabat. Dein Protaſius Viſſemburgius, Cuyauiam, & Pomeraniam Fridericus è Sleſia, Rege cum noua Regina in Boiemiam remigrante, & animum ad nouam monetam cudendam intendente, magis argenteam quàm hactenus in Boiemia excuſa fuit, maiorẽ tunc argenti copiam ſuppeditantibus montibus Cuthnenſibus. Ad quos è Florentia Aetruſca monetarij acciti, nummos argenteos primi in Boiemia, hac forma & imagine qua nunc ſunt, quos groſſos Boiemos vocamus, excuſerunt, ſed tantum iam præſentibus de argento detrahitur, vt dimidio viliores quàm prius habeamus.

Regnum Poloniæ per præfectos adminiſtrat Venceſlaus.

Domi argento feriũdo vacat.

Primus groſſos Boiemicos cuſit.

Ex eadem Italia Gotius quidam Vrbeuetanus in Boiemiam venit, legum peritiſſimus: hic miratus Boiemos iudicia nullis ſcriptis tractare legibus, ſed ex opinione quemque ſua dicere ſententias, ſæpe inconſultas inconſtantesque propter iuris & legum ignorantiam, Regem ſubmonuit, vt morem iudiciorum corruptum reformandum ſuſciperet, ſimulque operam ſuam illi pollicitus eſt ad deſcribendas leges, quibus ciuiles atque criminales actiones, iuſtè, ac ſine vlla varietate dijudicari poſſent. Hæc Rege ad proceres nobilitatis referente, maior numerus meliorem vicit, ne quid de vetere conſuetudine in iudicijs immutaretur.

Gotium Iureconſultũ prohibẽt reformare forum, & iudicia deſcribere Boiemi.

Id porrò in concinnius agreſtiusque ab illis factum, quòd odio literarum, quibus ingenui adoleſcentes ad virtutem & humanitatem finguntur, impedimento fuerint, quo minus Rex, quemadmodum deſtinauerat, gymnaſium literarium Pragæ excitaret, attamen vt piæ mentis in cauſam piam opus extaret, magnificum cœnobium, quod Zderas appellant, ædificauit. Fulgura & tonitrua adeò expaueſcebat, vt aſſiduè reliquias ſanctorum circumferret, etſi copia templi vicini aderat, in illud ſe penetrabat, admotusque altaribus, Deum auxiliatorem deprecabatur.

Gimnaſium odio literarum erigi prohibent.

Fulgura perhorreſcit Rex

At in Germania ortus aduerſus Cæſarem Adolphum contemptus, quem ſibi ex ſordibus auaritiæ contraxiſſe putabatur, quaſi improbam monetã cuderet, & clàm argentum de fanis auferret, quodque euidentiſſimum erat, Angliæ Regem Eduardum, contra Philippum Galliæ Regem dimicantem, centum millibus aureûm nummum interuerterat. Nam cum eam auri ſummam ſtipendij nomine ab Anglo accepiſſet, ad ſe illam tranſtulit, qua mox emit de quodam Comite bona illius. Acceſſit ad cumulum, quòd eodem tempore Bonifacium Romanum Pontificem, vlcus, quod dicunt, Noli me tangere, offenderit. Is igitur non diu expectato, Albertum Auſtriæ principem, ſuffragantibus nonnullis Germaniæ principibus, Imperatorem declarauit, qui Adolphum apud Vangionas prælio ſuperauit, & occidit. Idem Bonifacius Pontifex Vngaris etiam tunc Regem, Carolum Robertum dedit, ad quem magis re-

Adolphus Naſſouius Cæſar Romanus locat Anglis operam.

Auaritiæ inſimulatus.

Bonifatius Papa, Albertum Auſtriũ Imperatorem declarat, anno 1298. 10. Iulij.

gnum Hungariæ, quàm ad [e] Andræam cognomento Venetum pertinere di-
Anno 1299. cebat: quippe Carolns, Ladiſlai Regis Hungariæ ſororem, ſnam Auiam nun-
cupabar. Sed plerisque procerum, & præ cæreris Archiepiſcopo Colocenſi
vehementer hic ritus nouus ratum habendi, quicquid Romanus Pontifex,
eriam in ipſo Rege [f] declarando conſtitueret, diſplicebat. Et quoniam ſede
Strigonienſi id temporis vacante, ſumma penes eum authoritas indicendo-
rum comitiorum fuerat, omnibus ordinibus diem comitialem ad ferenda
ex more ſuffragia indicit, circiter decem conrinuos dies. Scinditur incertum
ſtudia in contraria vulgus. Vbi tandem audit hoc agi in comitijs, ne quis re-
gnet in Hungaria niſi ex Proſapia Regum propagatus, qui tamē eiuſmodi ſit,
qui onus tanrum ferre, & ipſum Regnum conſilio & viribus tueri poſſet, no-
minari ſibi talem virum cupiunt. nominat Colocenſis Venceſlaum Regem
Boiemiæ & Poloniæ. Erat enim Venceſlaus Annæ Belæ quarti filiæ, Venceſ-
lai de quo diximus amitæ nepos- quo nominè audito exclamat populus Hun
garicus: Eſto Rex quoque noſter Venceſlaus, vt eſt Boiemorum & Polono-
Venceslaus Hũgariæ Regnũ aſpernatus filium Regem illis cōcedit duodecennem. rum. Ac continuò deliguntur legati procerum culmina, qui gratulandi cau-
ſa eant in Boiemiam, ibique Venceſlaum ab omnibus ordinibus ſalutent Re-
gem Hungariæ. Legati quum beneficium per ſe ampliſſimum, magnifica in-
ſuper oratione extollerent, rati Venceſlaum alacrem cum gaudio illud acce-
pturum, audiunt eum vultu demiſſo, gratias accurarē & benignè agentem,
Anno 1302. quòd ſe dignū duxerint, quem Regem Hungariæ appellarent, ſed ſibi nullo
amplius regno opus eſſe, cum duobus iſtis quæ poſſideat plus ſatis oneretur.
Nec vlla perſuaſione de hac ſenrentia dimoueri potuit, tam mirabili mode-
ratione præter exteros Reges vſus eſt in affectibus ſuis. Ad extremum tamen
exorare ſe, quanquam & runc cunctanter paſſus eſt, vt filium ſibi cognomi-
Ladislaum Hũgari vocarunt. nem Venceſlaum daret Hungaris Regem. Cunctationis cauſa fuit quòd vni-
cum illum habuit, & tum primum è pueris excedentem, quem ipſemet pater
Decimumtertium agebat ætatis annum. in Morauiam ad arcem Hodoninam, limitibus Hungariæ cohetentem dedu-
xit. indeque deducendum Hungaris & Boiemis ad oppidum, quod Albam re-
galem vocant, exhibuit, vt ibi more ſolemni & vngeretur, & corona regia co
Pontifex vrget Caroli confirmationem. ronaretur. Quod poſtquam factum eſt, tanta indignatio animum Bonifacij
Romani Pontificis, qui à Carolo ſtabat, ſubijt, vt ſacrificijs in Hungaria inter-
diceret omnibus, qui Carolum deſtituiſſent, & ad Venceſlaum ſe applicuiſ-
Pontifex Albertum Cæſarem cōtra Venceslaum irritat. ſent. Eaque re cum parum proficeret, iram in ſeniorem Venceſlaum iunioris
patrem diſtringit, concitans aduerſus illum Cæſarem Albertum, qui tametſi
cum Venceslao in gratiam redierat, incredibili tamen inuidia flagrabat, vi-
dens tam claram eius fœlicitarē, qua tot & tam florentibus Regnis breui par-
Albertus gloriæ Venceslai inuidit. tis Cæſarem porentia anteibat. Occaſione tantum opus erat ad dirimendam
rurſus amicitiam, quam facilè Albertus reperit, qui nihil cupiebat niſi Venceſ
laum lędere. Petit igitur ab eo nullo iure, nulloq; Cęſarum exemplo decumas
Cæſar decimas è Boiemicis petit metallis. argenti, quod in Boiemia ex montibus, puteisq; argenteis, ac præcipuè Cuth-
nenſibus erueretur, inquiens, eodem iure, atq; eadem conditione obligatam
eſſe imperio Boiemiam, qua cęteræ principum in Germania prouinciæ, quæ à
Cęſare iuriſdictionem ſuam accipiunt, vt meritò Cęſar viciſſim ab illis decu-
mas metalli exigat. Ad hanc planè inexpectatam petitionē, antea quàm Ven-
ceslaus reſpōderet, inter ſuos ſubridens: Num (ait) vanum hoc prorſus in au-
lis iactatum dictetiū? Rex pauper idem calumniator. Vndenam tam euidens
calumnia? niſi ex pera Alberti vacua? poſthæc reſponderi iubet, ſe non obſta-
Non pro voto reſpondetur. re, quo minus Albertus vectigalibus Cæſaribus debitis, iure ſuo vtatur, frua-
turque, modò ab alienis ſibi temperet, quorum in poſſeſſione perpetua ſem-
per fuerint, non ſolùm Reges, ſed etiam ante illos Principes Boiemiæ, qui
ſic à Germanis Cæſaribus in amicitiam & fidem recepti ſunt, vt præter ho-
norem

notem quem maieſtati Cæſareæ deberent, cætera immunes & liberi eſſent. Hanc adeò libertatem maiores ſuos, ſeq́; in hodiernum diem vſurpaſſe, eandem velle inuiolatam poſteris quoq; ſnis tradere. Obdutat in propoſito animl Albertus, vt argentarijs Veneeslaũ euertat, fortnnamq́; ſibi aduerſus eum talem pollicetut, qualem aduerſus patrem eius Othogarum Rudolphus pater ſuus habuit.

Immunitates Regum Boiemiæ.

Scribitq́; continuò ipſe in Sueuia, & filius Ipſius Rudolphus in Auſtria exercitũ. filio præterea ex Hungaria à factione Romani Pontificis, quæ rebus Caroli fanebat, dati auxiliares Hungari, Bulgariq́; & Cumani, cum quibus ille ita peruagatus eſt Morauiam, vt cæde illam compleret immani. Quid enim immanius, quàm capita mulierum infantumq́; haſtis per ludibrium affixa cum iubilo geſtari?

Bellum Alberto Cæſari contra Venceslaũ.

Prior aliquanto Albertus è Lyncio breui per montes itinere in Boiemiam penetrauerat, poſitisq́; iuxta Buduitium caſtris, expectare filium ſtatuerat, dum & ille in Boiemiam veniret, vt coniunctis copijs Venceslaum aggrederentur. Interim Germani, qui prædandi in Boiemia graria ſuo ſumptu Cæſaris caſtra ſeqnebantur, cognito, non ita longè diſtare montes illos Cuthnenſes, retineri non potuerunt, quin illò prædatum celeri gradu præirent. Satis quidem virium, operæ, quæ in metallis fodiendis operabantur, ad prodromos illos manu arcendos habebant, ſed pleriſque eorum vt in turba hominum promiſcua & ſeruili, veneno magis in hoſtes graſſari quàm virtute placuit.

Antecurſores Germani Cuthnas inuadunt.

Corrupto igitur ſcoria & alijs purgamentis, atque ſpurcitijs metallicis, virus letale continentibus, Pacho fluuio, qui interfluebat, quicumque inde aquas hauriebant, ſiue homines ſiue equi, miſerè magna ſtrage ſine vllo gladio proſternebantur.

Venenũ aquis immerſum tam homines quàm equos peſſundat.

Conueniunt tandem vtrinque cum ſuis ducibus copiæ. Nam & Venceslaum Hermannus Brandenburgenſis Marchio, qui mille quinquies Cataphractos equites adducebat, & cæteræ ex Polonia equitum turmæ aliquantiſper remoratæ ſunt. Prior nihilominus Cæſare ſuos ipſe in aciem eduxit, illoq́; intra munitiones latitante, circiter meridiem exercitum in caſtra reduxit, miratusq́; quamobrem, qui ad bellum prouocaſſet, data pugnandi poteſtate prælio non decertaret, cauſa huiuſce rei nox inſequens prodidit, qua Albertus ſubductis inde copijs, ſaluas illas domum in alium vſum conuertendas reducere, quàm dubio marte de alienis montibus pugnare maluit. Nõ inſtabat caſtra deſerenti Venceslaus, nec Albertus poſthac quietum laceſſebat.

Re infecta neq; ſignis collatis retrocedit Cæſar.

Cæterùm maior cura Venceslaum de filio ſollicitum habuit, quomodo illum de Regno Hungariæ domeſticis factionibus & ſeditionibus pleno abduceret, in quo præter nomen Regis inane, vim regnandi nullam obtineret: partim ob teneram adhuc ætatem, multò magis ob quorundam procerũ præpoſteram ambitionẽ, quorum videlicet quilibet plus regnare quàm Rex cupiebat.

Hungari dominis non ſat morigeri.

Incuſſerat dein metum, vita filij diſſolutior, quàm inerti ocio, vinoq́;, & prodigis epulis ferè quotidie tranſigebat, ne hac aſſuetudine poſtea deſiſtere nollet: quum inter hæc nuncium à filio accipit nunciantẽ, quanto in diſcrimine ſit ipſius res, Carolo æmulo denuo regno imminente, niſi per tempeſtiuũ in Hungariam aduentũ parens ſubueniat.

Crapulæ aſſueuit filius Regius in Hungaria.

Non moratur filij votum pater, coactoq́; rurſus forti exercitu, magnis itineribus ad oppidum Peſthum, Danubio à Buda diremptũ superuenit, poſitisq́; caſtris eodem loci, vnde hoſtes metu aufugerãt, mittit Budam ad filium, ei iniungens, ne Danubium traijciat, néne in conſpectũ parentis appareat, niſi coronatus corona illa quam Hungari ſanctam vocarent. Nam ſi pro ſancta habetur, impiè agere omnes eos qui per impia arma illam violarent. Aſſentientibus qui aderant proceribus, iuſſa obit filius, allataq́; corona, illam capiti accommodat ſuo, & ita demum ad oſculum & complexum parentis venit. Venceslaus parumper coronam contemplatus, ſeponi illam iubet, quaſi diligentius paulò poſt conſideraturus, nec deinde illam Hun-

Anno 1301. Erepto è manibus Hungarorum filio cum exercitu contendit in Boiemiam Venceslaus.

garis reſtituit, prætendens futura pericula, ſi illa vel amitteretur, vel per vim ab æmulo interciperetur, quæ tantum momenti ſecum traheret, vt ibi regnũ Hungariæ eſſe putaretur, vbi corona ſancta depoſita iaceret. Ita non illam ſo-

Venceslaus filium in Boemiam reducit.

lùm, verùm & filium ſecum in Boiemiam aſportauit, Petermanno Budæ relicto, qui præfecturam, velut antea tum arcis, tum vrbis gereret. Sed breuis regni quies remoto Rege manſit, nam præfectus ad ſedandos grauiores tumultus inualidus, & præterea ciuibus per auaritiam, ſicut proceribus per contemptum inuiſus. Ergo in vnum conſulunt, vt nouum ſibi Regem Budam inducant,

Otthodux Bauariæ rex Hungariæ nominatur.

quem Carolo eiusq; factioni opponant, placuitq; Otho Bauariæ Princeps, tam dignitate, quàm opibus Regni Hungariæ capax. Nec is regnare abnuit, ſi Venceslaum pro derelicto regnum illud habiturum intellexerit. Ad explorandam igitur voluntatem eius, miſſi affines & cognati Othonis cum grandi pecunia, qua, ſi res proſperè caderet, coronam ſtatim à Venceslao re-

Venceslaus & coronã & ius Hungaricum à filio in Otthonem precario confert.

dimerent, illamq; ſecum in Bauariam afferrent. O Venceslaum inter munificentiſſimos, atque liberaliſſimos qui vnquam fuerunt Reges numerandum, qui tam nobile, tamq; opulentum regnum, nullo in precio fructuque ſuo, ſed in mero planè beneficio reponere voluit, largitus promptiſſimè Othoni gratuitam coronam cum omni iure, quod filius acquiſitum in regnum Hungariæ habuit. Hac denique corona Otho, à Benedicto Veſperinenſi, & Antonio Chanadienſi Epiſcopis, in loco ſolito coronatus eſt. Digreſſis Praga Othonianis legatis, Iudæi, ſacra die Paraſceues facinus in hominem Chriſtianum atrociſſimum deſignarunt, nempe in locum abditum pertractum in cruce nudum ſuſpenderunt, circumſtantesq;, alius in illum expuere, alius pugnis os verberare, alius virgis cædere, alij denique cuncta in illo repræſentare, quæ quondam Chriſtus à gente illa immaniſſima atque

Iudæorum facinoroſum ſcelus in Chriſtianum, pari carnificina eorum expiatum.

impijſſima eſt paſſus. Hanc Iudæorum carnificinam, cui ad crudelitatem odiumq; in Chriſtianos nihil adijci poteſt, populus Pragenſis non expectato etiam Rege, qui in puniendis delictis hoc verbo vti ſolitus eſt, quum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis, quanta crudelitate valuit, nouis item ſupplicijs excogitatis vltus eſt, monumentumq; nouo Martyri, ex Iudaicis ſpolijs

Cachecticus Venceslaus ruri degit.

poſuit. Icciteo autem in receſſibus arcium, ſæpius quàm in vrbe Praga Venceslaus tunc commorabatur, quia malo corporis habitu tentari, paulatimq; tabeſcere incipiebat, cui vitio vt occurreret, de conſilio medicorum loca frequenter mutabat, ocio in illis indulgens, & ab omnibus negocijs rebusq; abſtinens, quæ animum ſollicitare poſſunt: aderatq; ad omnia loca filius, ſed inuitiſſimus, vt qui dies noctesq; aliud non ſomniaret, quàm vrbis delicias, luſusq; & conuiuia. quo demum inſtante, vt in Poloniam ad regnandum mitte-

Sunt qui phthiſi contabefactum dicunt.

retur, Pragam Venceslaus deliberandi gratia reuertitur, ſed ex tuſſi & pituita quæ moleſta acceſſerat, finem vitæ appropinquare præſentiens, ad deliberandum ſe de regno Dei, quod intra nos eſt dum adhuc viuimus, dedit. Accerſitis

Morituri Regis ad filiũ parenesis.

igitur vti diuus Iacobus admonet, præsbyteris Eccleſiæ, vt orarent ſuper ſe, vngentes oleo in nomine Domini, & ita obſecratio fieret, vt ſaluum ipſum peccatis remiſſis redderet. Vocat dein filium quoq;, paucisq; cum coràm Ioanne

Voluptatibus iunior Venceſlaus deditus.

Pragenſi, & Theodorico Olomucenſi Præſulibus, in hunc modum appellat: Vnum ego tantùm, fili mi, ait, regnum à patre meo accepi, atq; illud ipſum lacerum, nunc duo tibi regna ſatis florentia relinquo, & ſi Deum timueris, bonorumq; conſilio parueris, in eo dein flore tibi & ſtatu haud dubiè permanſura, alioquin breui ruitura, ſi malorum, ſtultorumq; perſuaſionibus, qui niſi noxia ſuadere neſciunt, auſcultaueris, aut ſi tibi placẽs, tuæ tantùm prudentiæ innitaris, cum nemo mortalium horis omnibus ſapiat: porrò ſtulticiæ comes eſt infœlicitas & calamitas, à quibus, mi fili, vt eruaris, cole & ſectare diſciplinam prudentium, qui te docere queant iuſticiam, & iudicium, & æquitatem.

Nam

Nam ijs artibus, plus quàm vllis armis,non ſolùm parta regna ſeruantur, ſed noua inſuper acquiruntur. Commendo tibi,fili mi,vxorem meam,nouercam tuam, imò matrem potiùs, cui vltra dotem, viginti præterea millia aureûm nummum dari volo: fac in hoc quoq; vltimam voluntatem meam vt adimpleas: valeq́; illi dicto, & omnibus circumſtantibus, rurſus ad deprecandum Deum cum præsbyteris ſe conuertit, orans vſq; ad extremam vitæ horam. Ac mortuus,quemadmodum iuſſit,in aula Regia,quod cœnobium ipſe ædificauit, conditus eſt. Funus eius omnibus ordinibus atq; ætatibus ingenti luctu proſequentibus.

Coniugem filio cõmendat.

Vēceslaus Rex mortuus tabe Anno 1305.24 Iunij ætatis 13.

[a] *Premiſlaus Poſnaniæ, ſiue maioris Poloniæ princeps ex teſtamento Henrici Vratiſlauienſis principis qui Leſconi ſucceſſerat,hos duos principatus contra Griffinam obtinuerat.*

[b] *Ottho longus Marchio primus gubernator Regni Bohemiæ.*

[c] *Ex Vrſina familia opera Alexij Iuris Canonici Doctoris magnati nupſiſſe Iuditham auctor eſt Pius Pontifex.*

[d] *Meſcingus Pomeranorum Dux regionem teſtamento legarat Premyslao, quod vicinos Marchiones male habebat.*

[e] *Andreas Hieroſolymitanus Rex Hungariæ,Damiata reuerſus è filia Marchionis Eſtenſis ſuſcepit filium Stephanum,qui è Tomaßina Maurocena Veneta Andream hunc Venetum Regem Hungariæ genuit. Carolus Robertus natus Carolo Martello,hic Carolo Claudo cuius ſoror Ladislai Cuni Maria coniunx fuerat,*

[f] *Pontifici ius non datur in Reges Hungariæ conſtituendos.*

[g] *Hungari numinis loco habent ſacram Regum ſuorum coronam.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER

NOVEMDECIMVS.

ANnum Venceslaus ſedecimũ agebat cum patri in regno Boiemiæ ſuccederet, quæ ſanè ætas ad regendum adhuc quàm ad regnandum aptior,niſi quòd adoleſcentes,vbi ſe Reges eſſe ſentiunt,regere quàm regi malunt. Rector vitę eius à parente Dobeſſius à Bechina inter præcipuos additus fuit: qui vt vidit Regē inſignia mœroris ante tempus exuiſſe (nam Optimates etiamtum atrati incedebant) improbare cœpit tam intempeſtiuā veſtis mutationē,rurſusq; eũ ad luctuoſum habitũ inuitabat. Ad hæc nihil iuuenis ſeni reſpondit,ne palàm cenſurā illius contempſiſſe videretur,ſed protinus ab oculis eius, atq; à tota vrbe ſe procul remouens,ad arcē quandam ſecluſiorē cum nouis illis induuijs proficiſcitur: ibiq; lætos cũ æqualibus, & à ſeuerioribus arbitris liberos dies per cõuiuia & cõpotationes,quibus in Hungaria inſueuerat,cõſumebat. Non defuerant ſibi compotores,ſed captato temulentię tēpore,alius aliud quod placebat à Rege parum ſobrio impetrabat: quidnam etiā agros & pagos. Aucta mox lætitia ex aduentu hoſpitũ ab Hungaria,qui in eandem arcē ex inſperato ſuperuenerāt ſalutatũ Venceslaum,eiq; de regno Hungariæ gratulatũ, quòd ad eum per captiuitatē Othonis reuerſum eſſe volebant. ([a]Captus aũt Ottho erat à pręfecto Tranſyluano,& in arcem illius cõcluſus,vt inde ne exiret,niſi reſtituta corona Hungariæ, quā in poteſtate ſua haberet.) Sed ea lætitia Venceslao cũ poculis euanuit,Carolo interim regnũ Hungariæ occupante. Ibat rex venatum,& illo itinere arcem ſuam,ſed ab alio poſſeſſam,præteribat. Applicat ſe vnus & alter

Aetas Venceſlai gubernationi nondum matura.

Moderator Bechina.

Luctum veſtibus mutatis deponit prius quàm aulici rex.

Rex ebrioſus diſtribuit omnia petētibus.

ex comitibus,atq; vterq; cũ dolore in aures inſuſurrat,querens quod tam nobili arce Rex careat,& alius illam priuatus obtineat,pro qua nullã, aut vilíſsimam dederit pecuniam.Rex dicta eorum tunc diſſimulans,reuerſus domum,

Iuuenum conſilia.

ollas complures afferri,& in ordinem diſponi locariq; iubet, ac in conſpectu illorum amborum comitũ,vnamquamq; nomine illius ciens, qui arcem oppigneratam ſibi haberet,ſingulas bacillo confringebat,inſultans:Redde Regi, quod regium eſt, alioqui rergiuerſanti caput adhunc modum cõminuetur.

Repetit regias arces non ſolu ta pecunia.

Hæc quidẽ Rex clam eſſe cupiebat,ſed qnod duo ſciunt,ſciunt tres, mox quatuor,dein omnes ſciunt,& prout quemq; res afficit, in bonam aut malam accipiunt partem. Nihilominus Rex ludicrum hoc in ſerium vertit, occupatoribus duabus arcibus ademptis, alteri Gradecã cum oppido lauto ad Albim ſito,alteri quã Zuicouiam appellant:ſed inuicem Hermanno Marchioni Bran-

Miſniæ portionem vendit.

demburgenſi,toram in Miſnia regionem, quam nuper magno ære parens redemit,abalienauit.Conſultatum hinc de vxore iuueni danda,ex ea domo,quę regiæ maieſtati reſponderet.Ar ille forma captus filiæ ducis ſui Teſnienſis, ſi-

Violam Ducis Teſchinenſis filiam vxorem ducit.

ne longa deliberatione & pompa nuptias cum Viola,id puellæ vocabulũ erat, peragit. Sororẽ deinde ſuam Annam nomine, Henrico Principi Carinthiæ in matrimonium elocat, inſtantibus proceribus, ne puella nubilis plus æquo in cælibatn permaneret.Cæterùm nullus erat,qui hanc eius nimis ſegnem negligentiam, vel in primis non incuſaret, quòd adire Polonos crebrius monitus,

Annam ſororẽ deſpondet Henrico Carinthio.

& apud illos regnum legibus illorum inire neglexerit,cum id cõmodè, abſq; vlla difficultate & periculo facere poſſet,nullis tum motibus illic exiſtentibus, quos paulò poſt Vladislaus, quem ex Polonia pulſum, ſupra commemorauimus excitauit, dum à longo exilio in fidem Polonorum,tanquam populariũ

Ad Poloniæ regnum ineundũ vix impellitur.

ſuorum confugit,& Boiemos vt exrernos,ac Polonis velut alienis infenſos inſimulat,per quę tantus breui in illum fauor emicuit,vt oppida aliquot in quibns præſidia Boiemornm non erant, ſua ſponte portas illi aperirent, ac magnus præterea armatorum numerns quotidie accurreret. Henricus à Lyppa,

Vladislaus Lokrenis Redux in Poloniam.

qui Poloniæ præfuit, crebris in Boiemiam miſſis nuncijs ſubſidia depoſtulabat,vbi nulla apparuerunt,conceſſit ipſe ad regem coramq; expoſuit, quo in

Gubernatores Poloni Regem ſollicitant.

periculo ſita eſſet res Polonica,cui tamen obuiam adhuc iri facilè poſſe, cum Sandomiriam,Cuyauiam, & ipſam regiam ſedem Crocouiam obtineat, modò per tempus ſuccurratur. Omni autem ope & nixu eſſe ſuccurrendum,co-

Sugillat proceres Venceslaus Rex.

nandumq;, ne regnum paternum turpiſſimè amittatur. Tacitus iſta ex Henrico audiuit.at poſtquam cæteri quoq; proceres,& inter illos malæ fidei poſſeſſores,expeditionem in Poloniam ſtatim faciendam ſuaderent,liberè exclamauit:Reſtituite,inqnit, nobis equum, ſi cupitis vt in Poloniam equo vehamur.Nunc enim præter ſellam, atq; eam malè ſartam, maleq; tectam, quid aliud nobis reliquiſtis,ita vt ne aulam quidem ex dignitate alere, nedum mili-

Promittunt Boiemi auxilia in Poloniam.

tem ſcribere queamus.Antequã latius indignatio ſerperet, excipit Henricus, ſeq́; pro omnibus ſponſorem facit,daturũ quemq; pro virili ſua eſſe operam, ne miles regnl deficiat. Scripta confeſtim ex Boiemis duodecim,ex Morauis autem quatuor mllia hominum. Tum Rex accerſito Henrico ex Carinthia,

Vẽceslaus Rex Olomutij confoſſus incertũ an percuſſores ſubornati à ſuis, vel Alberto Cęſare vix decimum ſextum annum expleuit. 1307.

cui nuper ſororẽ deſponſauerat,eiq́; cura regni adminiſtrandi,dum ipſe abeſſet, commiſſa, pergit ire in Morauiam, vt in vnum contrahat omnes copias, diuertitq́; Olomutium in domum ſuburbanam,quę Decani vocabatur,ad captandam auram frigidiorem:erat enim dies æſtatis calidiſſima.Ibi exutis vſq; ad tunicam lineã veſtibus omnibus,dum extra cubiculum ſolus per conclaue ambulat, repentè neſcio quis in eum irruit, nudumq; & inermẽ adoleſcentẽ tribus lethalibus vulneribus confodit.Cum gladio cruento,Conradus quidã natione Duringus in ſcalis cõprehenſus eſt,ſed is ab aulicis ante diſcerptus eſt quàm vt vel agnoſcere parricidiũ,vel ædere authores,cõſciosq; cædis poſſet.

Sic

Sic petijt Venceslaus Rex, qui duobus tantummodo annis ab obitu patris regnauit, vltima ſoboles, quatenus ad virilem ſtirpem attinet, Principum Regumq; Boiemiæ, qui genus originemq; ſuam, ad Premislaum Boiemię primũ principem referunt. Id quod futurũ, tanqnam vates idem Premislaus ſub hac verborũ ambage denunciauerat, fore inquiens, vt tum genus Regũ Boiemiæ deficeret, cum nepos aui ſui cædem vlciſceretur, quod breui pòſt accidit, vt Ioannes, qui ex filia Othogari, à Rudolpho in prælio occiſi, nepos erat, viciſſim Albertum Rudolphi filiũ interficiens, auum vltus fuerit, vt ſuo mox loco dicetur. Cæterùm mors Venceslai, quia nimis immatura, quia liberis orba, quia magno cum ſcelere violenta, ijs etiam miſerabilis fuit, qui diffluentre eius adoleſcentia offendebantur. Non enim ſic naturæ illam, vt malę educationi, imputabant, rectius videlicet ſine liuore de iuuene iudicantes, cui quidem multa ſigna generoſæ indolis inerant, ad meliorem frugem haud dubiè euaſura, ſi robuſtior ætas acceſſiſſet, & pro molli illa & delicata priore educatione, ſæuerior diſciplina animum ſubijſſet, quanquam negari haud poteſt, quin ad rem plurimum referat, à teneris conſueſcere bonis moribus. Quare optimo iure laudandi Perſæ, qui à prima ſtatim ætate, quæ diſciplinarum capax eſt, Regum ſuorum vitam optimè inſtituunt, adhibitis quatuor viris optimis. Quorum primus eſt prudentiſſimus, qui Dei cultum docet, ac regia placita. Alter iuſtiſſimus, identidem commonefaciens, vt in omni vita Rex veritatem & æquitatem cuſtodiat. Tertius temperantiſſimus, vetans, ne voluptatibus ſeruiat, ſed liber viuat vti Regem decet, omnium indecentium cupiditatum ardore reſtincto. Quartus deniq; fortiſſimus, fortia facta, nemini cedentia, nulli metui aut labori, doloriq; ſuccumbentia, ſemper inuicta, (nam hoc proprium fortitudinis) cõmemorat. Digna ſanè imitatione, hæc Perſarum prorſus Regia educatio. Porrò Boiemi hęrede regni amiſſo, Pragam in domum Epiſcopi, ad ius comitiorũ coeunt, ſummaq; contentione de Rege eligendo certant, alijs peregrinum Regem penitus aſpernantibus, alijs inter Rudolphum Cæſaris Alberti filium, & Henricum ex Carinthia, qui præſens aderat, variantibus. Tam diuerſas voluntates vt magis adhuc irritaret Thobias Bechinus, regni Boiemię vt vocant, Camerarius. Quando inquit, non alium Regem, quàm Boiemum creare libet, Regiaq; progenies in Boiemia planè deficiat, reuertamur ad pagum Stadium, vnde Premyslaus ex ruſtico, primus in Boiemia factus eſt princeps, atq; indidem nos quoq; Regem nobis aſciſcamus. Hæc vt cõtumelioſius dicta, ſtatim refutata ſunt, iuſſusq; ſerio promere de Rege futuro ſententiã. Is cum prius Rudolphum nominaſſet, nominauit fratrem eius Fridericum. Quo audito Cruſſina Lychtembergus, Quouſq; tandẽ, inquit, nobis ingeres tuos Germanos (quippe à Germanis oriundus erat Thobias) Regum noſtrorũ parricidas? nec plura locutus, ſtringit gladium, & Thobiam trãsfodit. Poſtero die ambæ ſorores, Anna videlicet Henrici vxor, & Elizabeth nondum cuiquã deſponſa, comitia ingrediuntur, orantq; ſui haberi rationẽ, ne velut alienæ à regno prætereantur. Ita ad Henricum propter Annam regimen tunc defertur. Quod ille tamen diu retinere haud potuit, Cæſare acriter inſtante, ne filius ſuus, qui priores partes in ſuffragijs tulerat, poſteriores in regno acquirendo ferret. Itaq; duobus exercitibus celeriter comparatis, vno ab ſe altero à filio: ipſe Lunam oppidum à plaga occidentali, filius ab orientali Iglauiam occupat, & vterq; opinione celerius Pragæ appropinquat, Henrico aduentum eorum non expectante, nec ſolito itinere, ſed per Bauariam domum cum vxore reuertente. Pragam ingreſſo Rudolpho, vt multorum obſequia nobilium, Regem nouum ſalutantium præſto erant, ita non pauci primores data opera ab officio illo aberant, inter quos Ioannes Pragenſis Præſul, qui totus Henrici erat, oculorum valetudinem excuſabat, Vilhelmus autem

Extincta Regũ Boiemiæ ſtirps antiqua.

Explicatio ænigmatis quod de perpetua ſucceßiõe principum Boiemi vaticinatus erat Premyſlaus.

Deploratur immatura Venceslai mors.

Perſarũ in Regijs liberis educandis mos laudatißimus.

Pietas, Iuſtitia, Temperantia, Fortitudo.

Comitia cruenta de eligendo Rege.

Rudolphus Mitis, Fridericus pulcher.

Tobias à Cruſſina interfectus.

Henricus Carinthius regnũ adminiſtrat vxorio nomine.

Albertus Cæſar cum Rudolpho filio Boiemiæ regnum occupant.

Rudolphus interrex paucis primatum acceptus.

Rudolphus ducit Venceslai Senioris Regis viduam coniugem.

à Valdeco,& Bauarus Straconicenſis, atq; alij qui arces Regias tenebant,nullam abſentiæ cauſam afferebant,dolorem eius rei tunc Rudolpho premente, ne acerbitate aliqua regni initia inquinaret. Imò ad conciliandos Boiemorum animos muliebri quoq; gratia vſus eſt,ducta in vxorem Elizabeth,quam Venceslaus ſenior viduam reliquerat, apud omnes ordines, propter modeſtiam vitæ multum gratioſam. Accedebat præterea nonnulla commendatio ex oppidis,quæ dotis nomine in Boiemia,& munita,& ſatis fructuoſa poſſidebat. Nam ad rem attentum vſq; ad reprehenſionem fuiſſe Rudolphum narrant,datum vitio,quòd negociationem in montibus Cuthnenſibus, vbi tunc operarum maxima frequentia aderat,exerceret,vinum,ſal, ordeum, triticum, vnde non panes modò, ſed multo magis potus,quem vulgo Cereuiſiam vocant,coqueretur, illo ex Auſtria de horreis ſuis conuehendo, preciaq; rebus promercalibus ex arbitrio ſuo conſtituendo,atq; in eo genere mercaturę monopolium ſibi vindicando. Hanc verò calumniam,iſta ratione ille refellebat: Se non auiditate animi, ſed neceſſitate compulſum, huc deſcendiſſe, vt hoc, quo inſtituerat modo, ſummã ærarij inopiam ſubleuaret, vt ſit vnde viuat,& vnde debita per vtrumq; Venceslaũ contracta diluat. Quã adeò rationẽ longè ſibi tolerabiliorem videri,quàm ſi nouis & crebris tributis pauperes homines oneraret:dictaq; factis comprobat, ſtatuens,vt duo millia aureum in illis ipſis montibus,ebdomatim æri alieno diſſoluendo attribuerentur. Sed id minimè ferendum ratus, tam obſtinatò animo nonnullos detrectare imperium ſuum,vt in conuentũ omnium etiam procerũ vocati,nollent apparere. Quorum præfractior,cum Bauarus exiſteret,quia plura alijs bona regia obtinebat, inter quæ arcem primum eius regiam,quam Zuicouam appellant, oppugnari placuit,eaq; oppugnatio Henrico Roſenſi commendata fuit. Ipſe dein Rudolphus oppidum Horaſditium,in quo Bauarus inerat,obſidet, ac magna repentè vi obſeſſum adoritur, ſed cum multis vulneribus,& militum pernicie. Itaq; tutius viſum, machinis oppidum, & operibus aggredi. Quæ opera dum fiunt paranturq;,Rudolphus in ſtatiuis ex nimio eſu fructuum æſtiuorũ, fluore ventris corripitur. Aduolat mox Henricus Roſenſis,ingreſſusq; Regium tabernaculum, quiete Regi & curatione opus eſſe dicit, id verò commodius ei contingere non poſſe,niſi quàm primum Pragam redeat. Se interim operam daturum, vt tam arcis, quàm oppidi obſidio continuetur,donec vtrumq; captnm fuerit.[b] Sed nou potuit perſuaderi,vt ab obſidione diſcederet,maluitq; in tabernaculo ex diſſenteria mori, cum vnum duntaxat annum in Boiemia regnaret. Mortuo ſtatim annulus detractus, illiusq; ſigno literæ obſignatæ ſunt,quibus data à Rege fide,Bauarus ad colloquiũ inuitabatur. Qui nullam fraudem ſuſpectans, in tabernaculũ Regis venit, aulæis ita obtentum,vt præter lectuli in quo Rex iacebat, modicam portionem nihil aliud videri potuerit. Ibi Henricus interpretem ſe Regis tanquam adhuc viuentis aſſimulans,petit à Bauaro arcem Zuiconam,qua reddita,cætera pro voto Bauari conuentura pollicetur. Accipit conditionem Bauarus, & per eam artificio Henrici arce fraudatur,cæterùm oppidum integrum retinet. Corpus Rudolphi vxor in arce Pragenſi ſepeliuit,reluctante aliquandiu Præſule, propterea quòd Rudolphus caput diuæ Margarethæ à templo diui Viti ablatum, illo inuito in Auſtriam tranſtulerit. Ingenti rurſus certamine comitia inibantur,Ioanne Præſule ius Annæ,quę Henricò nupta fuit,legibus propugnante,cum diceret,fratribns non extantibus, primam ſororibus in ſucceſſione regni cauſam eſſe,non quidem vt ipſæ regnent, attamen marito regnum acquirere poſſunt, ſi cum habuerint,quem aut pater,aut regnum illis dederit. Sententiam Pręſulis com plures alij proceres ſecuti. At Pragenſes cum conſcijs,Friderico,qui filius item Cęſaris,fraterq; Rudolphi erat,enixè ſtudebant,quòd vicinior Boiemię,potentiaq;

Sordidis quæſtibus Rudolphus addictus ſuam tamen auariciam ſpecioſo prætextu celat.

Debita contracta diſſoluit.

Bauarum Straconicenſem oppugnat ceu cõtumacem Rudolphus.

Rudolphus in caſtris moritur. An. 10307. non vnum expleuit annum.

Extorquentur arces Bauari.

Ioannes xxiiij. Epiſcopus Pragenſis.

Comitia prætoria repetita.

Epiſcopus fauet Annæ marito.

tiaq́; validior exiſteret. In hac diſſenſione Cæſar, vt cognouit, rurſus filio ſuo
ad regnũ conſequendum opus eſſe bello, cogit repentè copias, introgreſſusq́;
Boiemiam, inter montes Cuthnenſes & oppidum Coloniam caſtra ponit, ſpe
rans vtroq; loco, ſe facilè potiri poſſe, ac imprimis montibus, quo in loco mu-
nicipium, nec mœnibus, nec muris cinctum erat. At enim incolæ vndiq; ex fi
nitimis nationibus mixti, qui Argentarias frequentauerant, ſe ſuaq́;, foſſa &
vallo, loricisq́; egregiè munierant, præſidiumq́; validiſſimum in cœnobio iu-
xta ſito, ab Henrico à Lyppa, & Ioanne Vartembergo impoſitũ habebant. Illi
verò ambo cum turmis equitum loca cuncta infeſta faciebant, ad quæ Germa
ni pabulatum ire ſolebant. Quibus rebus illi irritati, ſignum inuadendi Cuth
nenſes proponi exigunt, quo propoſito, magno illos conatu inuadunt: con-
trà illi, tum munitionibus, tum viribus ſtrenuè ſe defendunt, & ad extremum,
interfectis paulò minus tercentis militibus, retrò in caſtra cedere cogunt.
Haud multò diſparem fortunam in oppugnanda Colonia experti, audaciam
inde inſultandi remiſerunt, hyemsq́; iam appetebat, obſidioni tolerandæ val
de incommoda. Cæſari de hybernis cogitanti præter ſpem euenit, vt eum nu-
rus Elizabeth adiret, ſeq́; ipſam, tanquam viduam poſt mortem filij Cæſaris
relictam, & oppida dotalia in tutelam ſoceri traderet. Lætus ille admodum
tam ſibi tempeſtiuè oblata occaſione, maiorem copiarũ partem in Boiemia
relinquit, illamq́; in hyberna oppidatim deducit, vſurus opera eius ad vernũ
tempus futurum. Sed homo (dici ſolet) cogitat, cæterùm ipſe Deus plerumq;
aliter cogitata diſponit, vt tum Alberto accidit, qui in ipſo reditus ſui procin-
ctu, de medio in itinere ſublatus eſt, à quo minimè omnium expectabat.[c] Erat
ei ex fratre nepos Ioannes nomine, frater autem Alberti, Rudolphus vocaba-
tur, cui olim filia Othogari Agnes deſponſa fuit, cum inter eundem Othoga-
rum & Cæſarem Rudolphum pax & affinitas, de qua dictum eſt, conciliaretur.
Ita idem Ioannes ipſi quoq; Othogaro nepos ex filia fuit. Is adeò Ioannes pa-
tre ſuo Rudolpho mortuo, patruum ſuum Albertum cum aſſiduo affectare-
tur, deprecans, vt uel in quamcumq; patrimonij ſui ſortem admitteretur, ne
tam miſerè egeret, fruſtra ſemper, ac poſtremò cum ludo habitus, hoc facinus
patrare auſus eſt, vt ſuis manibus patruum, eundemq́; Cæſarem transfoderet,
quem tamen eius facti, adeò mox pœnituit, vt ſe non mundo ſolùm, verùm
etiam libertate abdicaret, viuens in heremo ad patris hæremitæ præſcriptum.
Cæſo Alberto, Henricus armatis ſuæ gentis ſtipatus (ad quatuor millia cum
comitabantur) Pragam cum vxore reuerſus, interceptum ſibi per Albertum
regnum denuo recuperauit, ac iam ſine æmulo regnare cœpit: quoniã Frideri
cus à morte patris, multò magis imperium, quàm regnum Boiemiæ ambie-
bat. Sed hybernabant adhuc in oppidis Reginæ nuper ab Alberto in Boiemia
relicti milites, aut potiùs latrones inſignes, diebus noctibusq́; per inuia & per-
uia graſſantes. Huic rei tam infami & noxię, quàm primum abolendę, nihil a-
liud Henricus præuertendũ exiſtimauit, ac ſuos ſtatim armatos comites extru
ſit, qui vnà cum globis Boiemorum latrones illos inſectarentur, comprehen-
ſosq́; condignis afficerent pœnis, quod illi quidẽ ſtrenuè executi ſunt. Eodem
tẽpore Henricus Lucemburgæ Comes, Friderico Auſtriæ principi in comitijs
antelatus, Imperator à Germanis principibus eligitur. Ita[d] Clemente Roma-
no Pontifice electionẽ ratam habente, vt primo quoq; tẽpore Cæſar delectus
in Italiam tranſcenderet, Gallo videlicet Pontifici, ſua Gallia, plus quàm Italia
tunc inquieta arridebat, voluitq́; illam per Cæſarẽ potiùs, quàm per ſe pacari.
Nec ipſe tamen ſegne ocium Lugduni tum habitans, tranſegit, intentus cum
toto Cardinalium cætu, delendis reliquijs ſpurciſſimę Hæreſis, cuius originẽ
ad Dulcinum, & Margateram, lenones Nouarienſes referunt. Ex eorum do-
ctrina coibant multa nocte in abditum promiſcuè viri mulieresq́; cum ſacri

Fridericus pulcher competitor, Cæſaris filius, cui ad regnũ adipiſcendum cum exercitu pater præſto eſt.

Aduerſo ſucceſſu pugnant Cæſariani.

Rudolphi vidua Alberto Cæſari ſeſe dedit.

Anno 1308. Calendis Maij.

Henricus interrex.

Milites præſidiarios Alberti regno eijcit.

Henricus comes Lucemburgenſis Imperator appellatus. An. 1308. Calen. Decembris: alijs xv. Nouemb.

ſiculis ſuis,diuinas quidem laudes ritu Chriſtiano cantantibus,ſed mox lucer nis extinctis, fœdis illas factis fœdantibus, dum ad hoc verbum à ſacrificulo promulgatum: Creſcite & multiplicamini,in omnem mares fœminæq; libidinem prolaberentur. Intra Alpes potiſſimum hæc tam horrenda, tamq; peſtilens,& pernicioſa ſecta inualuerat, flagitioſorumq; aures ita occluſerat, vt nullam ſani paſtoris vocem ſalutarem admitterent. Ergo medicamentum illis de ſententia Clementis, poſtquam anathemati eius illuderent & inſultarent,tale adhibitum,quale adhiberi ſolet eis, quorum ſalus deſperanda eſt, vt alij inedia,alij frigore,alij armis opprimerentur, authores ipſi membratim dilacerarentur, ac pleriq; igne, cum ipſis oſſibus comburerentur, quorũ etiam cineres diſperſi, ne quid vſquam reliquiarum ſupereſſet. Sed ne hac quidem induſtria cinerem illum immundum Clemens abolere potuit,quin duo dein tempore prunas In Boiemia redaccenderent in ſinu illorum, qui ſe Fraticellos cognominaunt. Porrò Henricus,velut adhuc de regno aliquandiu retinendo dubius, cautus agere,multos procerum vtriuſq; ordinis ſuſpectos habere, pecuniam ex argentarijs permagnam conficere, illamq; in Carinthiam ſuam tranſmittere, cum grandi detrimento regni,& iniuria eorum,quorum debita ex illis officinis à Rege diſſoluenda erant. Regem autem Henricum vocamus, non quia redimitus regia corona fuerit, quò ne quidem aſpirauit, ſed quia regnum Boiemiæ adminiſtrauit ex vſu ſuo,ciuili ordine in hoc ei ſupparaſitante, & in primis ciuibus Pragenſibus & Cuthnenſibus. Illas namq; ambas ciuitates prætet alias amicas habuit,Pragam,quòd ad ſpolia argenti muſſitaret, quoties proceres inter ſe de hoc commurmurarent: Cuthnam propter ſpoliorum ſocietatem,quã Ruthardus Cuthnenſis, Henrico cum ſua factione addictus exercuit, breui tempore ad maiores, quàm ad priuatas opes euectus. Ex qua fortuna & ſacietate ferox factus,auſus eſt in cœnobium Sedlicenſe, Cuthnis proximum, quò nobiliores complures aduerſæ partis conuenerant,impetum cum ſuis facere,aliquot eorum captiuos ſecum Cuthnas abſtrahere. Acceſſit nobilitati dolor ingens,cum Ruthardum violentię reum ab Henrico videret abſolutum. Hinc odium Henrici intendi, pax inter ordines turbari, totum deniq; regnum ſuſpicionibus & ſeditionibus, ad mutuas vſque rapinas deſcendentibus exagitari. Quorum motuum ſedandorum,conuentum Henricus omnibus ordinibus Pragam edicit, ibiq; nouam crudelitatis ſcænam aduerſus Proceres,rationibus ſuis contrarios inſtruit. Cænaculum grandè ſeorſim à Palatio, quo multitudo coibat ſibi exornat, adponitq; Tribunal, tanquam ex illo ius nonnullis priuatis dicturus, ſoloſq; in conſilium adhibet fraudis conſcios Iudices: deinde nomina procerum ſibi inniſa citat, nec cuiquam eorum dicendi poteſtatem facit, ſed cauſa indicta ad ſuum, ſuorumq; præiudicium, hunc de contumacia, illum de contumelia, alium de maieſtate læſa damnat,iubetq; ſingulos in proximum cubiculum diſcedere, in quo apparitores præſto erant vincula, picem laqueos ad terrororem oſtentantes: ſumptum tamen præſens quoq; ſuppliciũ de quibuſdam in loco ſecluſiore,ne mors eorũ ſubitò facinus vulgaret. At quos incolumes præſtitit,eos ſub cuſtodia Pragenſium in carcere atrinendos iniunxit. Nomina illorum clariora, ſed vſitatis patriæ vocabulis dicenda, hæc ſunt: Henricus à Lyppa, regni Camerarius: Petrus Cancellarius: Ioannes magiſtratu Straconicenſi præditus, tum alij proceres, Ianus Vartembergus, Reymundus Lychtenburgus,Vlricus Rycianus,quibus nõ ante clauſtra quibus occluſi erant laxantur, quàm ſe nuptijs plebeis (tanta Pragenſes ambitio occupauerat)redimerent. Ergo Henrici filia,Iudici Pragenſi pacta eſt. Viciſſim Lychtemburgus, Iacobi à turri,ciuis Pragenſis filiã ducere in matrimoniũ coactus eſt. Ac tum deinde poſt eiuſmodi affinitatem contractã, cæteri quoq; carcere emiſſi,

Reliquæ Adamitarum in Boiemia.

Henricus interrex non ſatis confirmatus in Regno prædas dubius agit.

Cuthna & Praga venationis et prædæ ſocij.

Cõuentus Pragam ab Henrico indictus.

Indicta cauſa multos proceres damnat Henricus.

Nuptijs plebeiorum vitam mercantur Barones.

emiſſi,vnam omnes dabant operam,ne ſe amplius Henrico principi crederēt, neue vllam exiſtimationis ſuæ partem ei committerent, quod quidem mutnum fiebat.

Omnia perfidiæ plena.

Nam neq; princeps illis,neq; poſthac Pragenſibus fidebat,ſed nouis præſidijs ex Carinthia comparatis, ſe aulamq́; ſuam contra inſidias bellè munierat,de hoc interim vehementer ſollicitus,quonam pacto occurreret, ne Elizabeth vxoris ſuæ ſoror, quam Boiemi velut adhuc innuptam, legitimam regni hæredem eierent, cuiquam externorum principum in matrimonium collocaretur:æmnlum videlicet regni ſe olim fortiorem metuebat.

Carinthios prætorianæ cohorti adlegit.

Sollicito in mentem tandem venit,vt illa marito coniungeret,qui regnum petere erubeſceret. Mox communicato cum vxore conſilio, Hinco à Quercu, iuuenis nobilitate & opibus clarus, ſponſus puellæ deligitur: reliqunm erat, vt animus & voluntas pnellæ ipſius exploraretur. In arce Pragenſi apud diuū Georgium, in contubernio virginum veſtalinm Elizabeth contubernalis erat,virgo ſanè inter virgines commodiſſimo in loco.

Henricus ſororem coniugis impari connubio iungere conatur. ſed tergiuerſatur Elizabeth, ea propter carceri traditur.

Hanc Henricus ducta ſecum vxore, adire non eſt grauatus, & dum alios familiares, pnellaresq; ſerit ſermones,matrimonij quoq; facit mentionem,nominatq́; maritum qnem ei dare vellet,nempe Hinconem. Tum virgo generoſa,memor generis regij,vtinam inquit prius cum honore vitam præſentem amittam, quàm vt impares nuptias ſubeam.Vrget Henricus obſtinatam preſſius,blanditijs,promiſſis, deinde terrore etiam carceris,niſi rigidum flectat animum. In carcerem alterius arcis quàm Vicegradenſem vocant ire, quàm ab inſtituto dimoueri maluit. In ea arce frater virginis,ſed nothus,præpoſitum agebat.Huius cura & opera virgo cuſtodes fruſtrata,inde Nymburgam auecta eſt.

Effugit carcerem.

Vicus tenuis antehac Nymburga erat, dein beneficio & liberalitate Venceslai Regis, ipſius Elizabeth parentis, mœnibus & turribus aucta, ius ciuitatis obtinuit. Quare etiam virgo maiore fiducia, Nymburgenſibus, perinde atq; ſuis ciuibus ſalutem commendabat ſuam.

Nymburgenſes fidiſſimi Elizabethæ.

Quo Henricus comperto, magnum ciuibus malum minatur, ni confeſtim ad ſe virginem reuehant. Metu ex hac denunciatione Nymburgenſibus perculſis,Henricus Lyppenſis, cum Iano Vartembergo tempeſtiuo interuentu ſubueniunt, aduerſus omnia illos tum præſentia, tum fntura incōmoda, quæcunq; eis à Tyranno accidere poſſent,ingenti propoſita ſpe cōfirmantes,ac mox præſidiū ciuitati relinquentes ſuis impenſis alendnm.

Confirmantur à proceribus Nymburgēſes.

Multa interim ſcelera Pragæ per libidinem & ſæuitiam eius cohortis, qnam nuper ex Carinthia princeps ſibi aſciuit,fiebant,licentiam militum,nō tribuno,non principe reprimente,donec concurſu plebis Pragenſis in illos facto, benè multi eorum ceciderunt, & reliquos à maleficijs occaſu ſuo abſterruerunt.

Inſolentia prætorianorum Henrici.

Tum deinde princeps,præſentibus deteriora metnens, non procraſtinat ad Marchionem Miſnenſem neceſſarium ſuum mittere, vt conductis ſtipe equitibus, Pragam cum illis maturè veniat. Armat continuò ille qningentos equites, additoq́; illis Henrico à Hanfenſteyno præfecto, eum præire in arcem Pragenſem iubet, ipſe protinus ſubſecuturus.

A Marchione Miſnenſe auxiliares copias petit Henricus.

Quem vbi arci appropinquare Ianus Vartembergins ab exploratoribns cognouit, obuiam ei occultus prodire feſtinauit,vt hoſpitem ante arcem ita exciperet, ne in illam peruenire poſſet. Affuitq́; votis fortuna, quæ præfectum ei in loco arci coniuncto, quem Hradczianam vocant, obtulit. In illoq́; ita cominus eſt pugnatum, vt alius alij auxilio eſſe neqniret, ſed pro ſe quiſque, id quod quiſque potuit, ædebat, ſpectare Henrico principe, nec tamen auſo laborantibus ſuis ſuccurrere, metu inſidiarum, & amittendæ arcis. Captus in prælio præfectus, & Nymburgam abductus eſt, ac præterea pauci viui intercepti.

Miſnenſes copiæ deletæ capto præfecto.

Hac victoria procerum, miro Henricus dolore incenſus fuit, auctaq́; doloris flamma,poſtquam cognouit, Marchionem cæde ſuornm perterritū,retro in Miſniam cum reliquis copijs reuertiſſe,nimirum vehementiſſimè indignaba

tur, non modò ſe oleum, quod dicitur, & operam perdidiſſe, ſed quòd pe-
nè ab omnibus ordinibus deſertus eſſe videretur. Nam paulatim Cuthnen-

Cuthnenſes deficiunt à Rege.

ſes quoq; ab illo deficiebant, & vnà cum alijs, permutationem præſentis ſta-
tus nimium turbulenti, qui iam tertium duraret annum, concordi gemitu po
ſcebant: deinde in conuentu Nymburgenſi, palàm etiam apertis vocibus, a-
lium magis idoneum Regem flagitabant. Ioanne deniq; præſule Pragenſi non

Cõuentu Nymburgenſi eligitur Rex Ioannes Hẽrici Cæſaris filius.

diſſentiente, quando intellexit vota omniũ & ſuffragia huc inclinari, vt Ioan-
nes Lucemburgenſis, Henrici Cæſaris filius, ad regnum Boiemiæ Rex poſtula-
retur, hac conditione, ſi Elizabetham regni hæredem in matrimonium acci-
peret. Oratores ad hanc rem cum Cæſare agendam delecti, Henricus Sedli-

Decernitur ſplendida legatio ad Cæſarẽ Francoforaiã.

cenſis, Conradus Braslauienſis, Ioannes Plaſſenſis Abbates, tum ex proceri-
bus Ianus Vartembergus, Vilhelmus à leporibus, Bohuslaus à mirica, qui-
bus adiuncti erant Pragenſes & Cuthnenſes legati. Ii Francfordiam venien-
tes, cum ad Cæſarem eſſent deducti, & Conradus Abbas totum primo re-

Summa petitio Boiemorũ.

gni ſtatum, dein poſtulata Boiemorum accuratè expoſuiſſet, poſtremò ſup-
plex oraſſet, vt Cæſar Boiemos, qui ſe, fortunasq; ſuas omnes poteſtati illius
permiſiſſent, defenſione ſua & cura dignos, vnà cum virgine regni hærede
duceret, ita vt liberari à dominatu Henrici importuno poſſent. Poſt hæc di-
cta legati ex conclaui ſecedere iuſſi, expectabant ad poſtulara reſponſum. In-
terfuerant tunc conſilio Cæſaris Moguntinus & Colonienſis Archiepiſco-
pi, cum nonnullis alijs Epiſcopis, & præterea Rudolphus Rheni Palatinus, &
Bertoldus Bauariæ princeps: multi enim proceres nobilitatis, vnà omnes ea-

Decretum electorum aliorumq; principum cõtra Henricum interregem.

demq; ſententia Henricum Carinthium damnantes, tanquam iuris Cæſa-
rei tranſgreſſorem, quòd abſque authoritate Cæſaris regnum Boiemiæ im-
perio obnoxium occupauerit, iamq; non vnum annum, ſed plus triennium
labi paſſus fuerit, ex quo poſſeſſionem regni à Cæſare, more aliorum Ger-
maniæ principum non popoſcerit. Ob quam noxam Cæſari vacare regnum
Boiemiæ eiq; futuro ſucceſſori, qui puellam regni hæredem duxerit vxorem.

Cæſar fratrem Vualramũ Boiemis loco filij offert.

Erat Cæſari frater, Valramum nominabant, hunc Cæſar puellæ ſponſum de-
ſtinabat, quæ deſtinatio legatis Boiemorum non adeo grata erat, quoniam
gratior fratre, ante oculos eorum filius Cæſaris obuerſabatur. Cæterùm ni-
hil minus Cæſar volebat, quàm unicum filium, cumq; adhuc adoleſcen-
tem, ignotis nuptijs innectere, multisq; inſuper periculis, quæ tum ab æmu-
lo Henrico, tum ab ipſo regno ſeditionibus diſcordi imminerent, temerè
obijcere. Accedebat ad has difficultates, quòd ſponſa duobus annis gran-

Aetas tam Ioannis quàm Elizabethæ.

dior ætate fuit quàm ſponſus, qui annum nondum ſedecim implebat. Aduer-
ſus hanc Cæſaris voluntatem, cæteris pugnare non auſis, Petrus Moganti-

Oratio Moguntini pro Boiemis filium fratri Cæſaris præferentibus.

nus Archiepiſcpus os ſuum aperiens: Quum liceat, inquit, Cæſar pro ſuo
quemque ſenſu, ac ratione in conſilijs loqui, nullam ego adhuc cauſam au-
dio, quamobrem conditionem à Boiemis oblatam reſpuere debeas, regnum
filio tuo offerunt, ſi rectè æſtimare vis dignitate, fama, re tantum, quantum
nullum eſt in Germania, adeò vt nuper Albertus Cæſar, totis imperij viribus
pro illo, cum hoc ipſo Henrico æmulo contenderit, vt illud filio ſuo Rudol-
pho aſſereret, ſummaq; dignum gloria duceret, quòd eundem filium in Boie-
mia regnantem videret: quo mortuo, alteram rurſus expeditionem pro Fride
rico altero filio inſtaurauit, eamq; quid interruperit, nouimus omnes qui cæ-
dem impiam Alberti luximus. Sed ne hoc quidem ignoramus, quantum in
hodiernum diem, idem Fridericus Alberti Cæſaris filius fatagat, dummodo
regnum illud inclytum conſequatur. Sed ne id fiat obſiſtunt Boiemi, qui
hanc regnandi gloriam filio tuo reſeruant, tanto magis abs te extollendo,
quanto tibi vnicus ille ſupereſt, in quem iure ipſo naturæ debeas omnes ho-
nores, dignitatesq; congerere. Quid autem æmulus in Boiemia poſſit, ſtra-
ges

ges eorum qui ex Miſnia venerunt ab Iano Varrembergo, qui hic adeſt, in conſpectu Henrici facta, ſatis declarat. Neutiquam verò licet has nuptias ignoras appellare, vbi tanta clarirudine naralium ſponſa reſplendeat, vt patrem Regem, ipſam matrem Cæſaris Rodolphi filiam, inter parentes ſuos numeret. Nam anni nunquam niſi in nuptijs repudioſis numerantur. Si virtute præter regnum, & forma pudoreq; ſponſa dotata eſt, ſempet iuuenis durabit, ſemperq; iuueni benè morato placebit. Quare magis hoc referre video, vt puella coram ſiſtatnr, quæ quod dicitur, vſque ab vnguiculis, à te Cæſar, filioq; tuo perſpici queat. Mutat Cæſar mentem voluntatemque ſuam, ac rranſit in ſententiam Moguntini, Spiramq; Boiemis locum conſtituit, ad quem puellam adducant. Nullum puella mundum muliebrem, nullumque viaticum habebat, quo inſtructa, ornataq; in tam longam viam ſe dare, atque ex dignitate ſua ante conſpectum Cæſaris apparere poſſet. Itum ſuper hac re in conſultationem à tota factione, quæſitaq; ab omnibus ratio, qua præſens inopia ſublenaretur, ventumq; ad conferenda ſymbola eſt: Præſul Pragenſis equum candidum, tolutim gradientem, & duos argenteos Cyathos benè inauratos dono puellæ miſit: Henricus à Lyppa rarum monile: Vartembergus torquem aureum: alij deinceps veſtes purpureas, alij holoſericeas, & omnes pro viatico pecunias de ſuo conferunt, aut mutnò à mercatoribus accipiunt. Mox Legati quàm poſſunt racitè & occultè iter eum Reginula atripiunr, Spiramq; nullo per viam obſtante perueniunt. Cæſar conſpecta puella, hylarem vultum præferens, illam mediam humaniſſimè complectitur, ac continnò ad Anguſtam deducit, Auguſtæ vxoris calculo nurum retentnrus, ant remiſſurus. Ambo dein parentes pariter Ioannem filium acceerſunt, eumque rogant, an ei ſponſa placeret, quo annuente, illam ei ſtatim, auſpice Ioanne Colonienſi Archiepiſcopo deſpondent. Nuptiæ ibidem Spiræ, ſimulq; ſolemnia principatus, quæ fieri per vexillorum traditionem ſolent, à Cæſare celebrata: inde Germaniæ Præſulibus, hinc principibus ac proceribus thronum illius circumſtantibus. Ex quibus comites itineris in Boiemiam filio additi, Perrus Moguntinus, Philippus Eychſtenſis Antiſtites, tum Rheni Palatinns, & Rudolphus Bauariæ Princeps, dein Ludouicus ab Oetingo, & Bertoldus à Hennebetgo Comites. Abbas præterea Fuldenſis, & Præfectus Norembergæ. Ar Henricus regni incubator, præter Fridericum Miſniæ Marchionem, & quos ex Carinthia contraxit milites, nullum aliud externum præſidium habuit, ſed adhibita diligentia ad perquirendum, Pragæ & Cuthnis, qui eſſent ſuatum partium, itemque aduerſariorum, iſtis expulſis, illos denuo iurare in ſua verba iuſſit, fidem erga ſe ſeruaturos, atque vtramque ciuitatem, quo melius potuit modo communiuit. Ioannis copiæ omnes Egram conuenere, in eoq; oppido ab vtriſque delibe-ratum, vtrum conducibilius videretur, Pragam ne gentis caput, an Cuthnas Henrici Gazam, primum oppugnare. cum viſum eſſet præſtare, vt ante omnia Henricus argenteo theſauto ſpoliaretur, pergunt infeſto agmine Cuthnas verſus ire. Cuthnenſes viribus fidenres propter operarum frequentiam, ante munitiones progreſſi, aciem oſtentant, ſed malè pugnant. ad primum namque concurſum, multitudo ad operandum, quàm ad præliandum aptior, ab exercito milite fracta eſt, & in fugam verſa. Inde appellati, vt ſalute & fortunis integris deditionem facerent, facturos ſe reſponderunt, cum primum à Ioanne Praga recepta fuetit. Conuerſa igitur agmina ad Pragam obſidendam, quam Henricus cum Friderico, diuiſis inter ſe præſidijs tuendam ſuſceperat, & modò ille, modò iſte eruptionem in caſtra Ioannis per occaſionem faciebar, interdiu, quoties aduerſarij in opere eſſent, noctu verò, quoties in ſtationibus malè vigilaſſent. Cæterùm in aciem, quanquam non

Perſuadet Cæſari Moguntinus.

Emendicato mundo muliebri & ſumptu itineri faciendo Elizabeth Spiram deducitur.

Ioannes ducit Elizabetham heredem Regni Boiemici.

Magno comitatu Boiemiam Ioannes petit.

Henricus in ſuam fidē adigit multos inuitos

Cuthna oppugnatur.

Cuthnēſes Pragenſium fortunam ſequuturos ſe pollicentur.

Praga obſidetur.

Eam defendit Marchio Miſniæ cum Henrico.

ſemel inuitati, deſcendere noluerunt. Obſidione diutius perſeuerante, partim fames ex inopia pabuli, partim frigus ex autumno præcipiti, Germanos præſerrim qui tenuiter veſtiti erant, vexare cœperunt, ita vt moleſtiſſimè ferre obſidionis moram, peterentq́; celerem vrbis oppugnationem, aut inde diſceſſum. Sed Ioannes à ducibus agminum edoctus, quanta militum ſtrage victoriam neceſſe eſſet conſtare, ab oppugnando abhorrebat, cum inter hanc moleſtiã

Fortuitò tumultus excitatus Ioanni vrbem occupandam tradit.

caſus apud obſeſſos talis ſe obtulit. Lixa quidam Friderici Marchionis, grandem fortè argenti maſſam in latrina reperit, qua re in vulgus ædita, certatim à Miſnenſibus ad ſcrutanda ſordida eiuſmodi loca per domos locupletum concurritur. Nihil fores clauſæ, nihil familia ad arcendum impetum oppoſita adiuuabant: cuncta vis latronum perrumpebat, & per omnes ædificiorum latebras vagata, veterẽ, vt ille dixit, cum tota ærugine follem inde auferebat. Hæc adeò tam acerba, tamq́; indigna direptio, cauſam ſpoliatis ciuibus præbuit, vt ciuitatem Ioanni proderent. Signum irrumpendi per portam, quæ in longam vrbis ducit plateam, hoc datum, vt ad tertium pulſum tyntinnabuli maioris,

Ioannes Praga potitur.

quando ad ædem diuæ Virginis, in Læta curia illud pulſaretur, Ioannes cum armatis præſto eſſet, inuenturus portam illam diluculò ſtatim patefactam: id quod ita factũ fuit, primusq́; per illam Henricus à Lyppa ingreſſus, agmina antecedebat, pacatum Ioannis introitum fide interpoſita ſua ciuibus pollicens, qui poſitis armis pacem amplexi fuerint. Multi ad hanc vocem extemplo arma proiecêre: nonnulli illa pro Ioanne contra Henricum continuerunt, ſi is

Deiecti præſidiarij ex Hoſpitali.

de arce ſancti Viti, in quam cum Marchione confugerat, noluiſſet cedere. Interimq́; ad expellendum præſidium Henrici, quod ad pontem Pragenſem, in domo quam Hoſpitalem vocant diſpoſuerat, auxiliũ Henrico Lyppenſi præſtiterunt. Sed cum perditi illi qui in præſidio erant deſperata ſalute domum hoſpitalem & ipſum templum ſe incenſuros, niſi dimitterentur incolumes, minitarentur, dimitti illos, quia nec bene, nec malè cuiquam facere poſſe videbantur, placuit.

Data Henrico diſcedendi poteſtas.

Amiſſa Praga Henricus de commeatu liberè abeundi, vnà cum Marchione ad Ioannem mittit, polliceturq́;, ſi datus ille ſibi fuerit, ſe arce decedere, omniaq́; inde præſidia ſecum abducere, ac in ſuam Carinthiam pacatè redire velle. Quo dato, Henricoq́; abeunte, Ioanne ſine vllo amplius æmulo toto Boiemiæ regno potitus eſt.

Rudolphus Imperator

Albertus Imperator — *Rudolphus dux Sueuiæ* — *Agnes Ottocari V. Regis Bohemiæ filia.*

Rodolphus Interrex Bohemiæ. — *Fridericus pulcher* — *Ioannes parricida Alberti, eo quod ceu prodigo paterni ducatus Sueuiæ poſſeßionem ademerat.*

[a] *Peragrabat totum Regnum vt ſe Regem conſpicuum oſtentaret. A Ladislao tranſyluaniæ Vayuoda captus, in regno abdicare coactus eſt, etiam corona reſtituta.*

[b] *Germani non abfuiſſe veneni indicia affirmant vel fraude in cubili eſſe obtruncatum aſſerunt.*

[c] *Cæſar interfectus à nepote Ioanne ex fratre Rudolpho inter Riſam Arulamq́; amnes non procul à Kunisfeldia Monaſterio. Quem Henricus Septimus Cæſar Piſas relegauit in Eremitanorum cœnobium tanquam ad perpetuos carceres habitu monaſtico aſſumpto.*

[d] *Clemens V. Burdegalenſis Gallus, Vaſco, ſedem Auinionem in Galliam tranſtulit.*

[e] *Adamitas Pontifex delet concilio Viennæ Allobrogum coacto Anno 1311.*

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VIGESIMVS.

Ioannes Lucemburgenſis VIII. Rex Boiemiæ.

NE quid eius,quod ad conſumandum regium in Boiemia
decus Ioanni deeſſet, Petrus Moguntinus, qui iuueni per
viam ceu tutor & rector à Cæſare attributus fuerat, ante
diſceſſum ex Boiemia ſuum, diem omnibus ordinibus edi
cit, ad quem Pragam ad coronandum, tum Regem, tum
Reginã conueniant. Dies purificationi diuæ Virginis con
ſecratus fuit, quo die ipſe Archiepiſcopus ſuffragantibus
ſibi Ioanne Pragenſi,& Petro Lomnicio Olomucenſi Prçſulibus,manibus ſuis
caput vtriuſq; regio diadematé redimiuit, habuitq́; orationẽ aut potiùs de-
precationem,loco & tempori accõmodatiſſimam , qua tam ſingulos, quàm
vniuerſos magnopere orabat,ne ſimultatibus inter ſe & factionibus diſtrahe
rentur,néue diuerſa à Rege ſuo ipſi ſeorſum ſibi cõſilia haberent,ſed cũ opor
teat aliquam inter Regem & illi ſubiectos, regni adminiſtrandi eſſe ſocietatẽ,
vt ad cõmunem regni utilitatem prouehendam, cõmuni ſtudio voluntateq́;
& conſilio cum Rege conſpirarent, nõ ignorantes quàm tutiſſima ſit mutua
defenſio,quæ tamen niſi mutuo de regno & inter ipſos conſenſu, non conſta
ret.Quare,ſi quid adhuc diſſenſionũ,offenſionumq́;,vel priuatim vel publicè
contractarum ſupereſſet,omnẽ illarum dolorem ex memoria vt deponerent,
& in priſtinam concordiam redirent,vehementer deprecari. Hoc verò nomi
ne regis,aduerſæ quoq; factionis ordinibus ſignificare,quòd Ipſe Rex illis om
nium iniuriarũ per tumultum ſibi præſentem illatarum,plenã gratiam faciat.
Ter magna voce exclamant, viuat Rex Ioannes.Idem dein Petrus Regem etiã
ſeorſum hortatus eſt,vt quemadmodum & paternæ magnitudini & dignitati
ſuæ in regali iam faſtigio collocatæ, conueniret,ita regnum, curarum licet &
moleſtiarũ plenũ,forti ac magno animo capeſſeret,idq́; in primis caueret,ne
vllum ſubditis ſignum oſtenderet,tanquam impar eſſe propter ætatem, ſuſce
pto oneri videretur, ſed ſi qua tempeſtas grauior ingruerit, ad parentẽ velut
ad ſacram ancoram confugeret.Poſt hæc diſceſſit,relicta parte equitum quos
Rex ſibi delegit,vt ſecum manerent quoad à latrocinijs quoq; regnum purga
tum ſibi,pacatumq́; redderet:nã tanta vis latronum ea tempeſtate Henrici cõ
temptu inoleuerat, vt numero equitũ peditumq́;, non itinera ſolùm ad exci-
piendos quoſcunq; viatores cõpleret,ſed loca prçterea tenebant validis præſi
dijs firmata, ex quibus aperta vi agros, etiam & vicos incurſabant.Cõtrà illos
haud puduit, iuuenẽ Regem ſuo auſpicio expeditionem ſumere vnam domi,
qua veſtigijs prædonum inſiſtens,omnia illorum latibula perluſtrauit, indeq́;
per milites extractos,igne,cæde,laqueo puniuit,dirutis ſimul vſq; ad ſolum la
tebris.Alterã in Morauiam crebrioribus adhuc maleficijs, magisq́; arduis im
peditam,quia ne hi quidem in illa ab iniurijs & deprædationibus abſtinebãt,
qui altas occupabant arces.Ex quibus arx Iani à Boskouice,quam Vngerſperg
cognominabant,expugnata, ac ſtatim demolita,dein ad ſimilem modum arx
Drahotuſa: Tum arx Deblina,ad quã nullus machinis, ſed tantùm cuniculis
patebat aditus , cum Friderico poſſeſſore intercepta , æqualem ruinam ſuſti-
nuit. Ipſi verò poſſeſſori quia ſerius deditionem fecerat, caput gladio adem-
ptũ.Tali pœna,tamq́; præſenti,cæteri in Boiemia & Morauia perterriti,male-
facere paſſim deſinebant.Qua ſanè re nõ hominum tantũ ſaluti & ſecuritati,
ſed agrorũ inſuper,vinearumq́; culturę proſpectũ.Vtraq; enim inculta vaſtaq́;

Coronantur Rex & Regina à Moguntino.

Exhortatio ad colendam concordiam.

Monet Regem officij Moguntinus.

Prima Regis expeditio aduerſus graſſatores publicos.

Arces in Morauia prædatoriæ ſolo æquatæ.

Interregni incommoda.

iacebant,dedignantibus colonis alijs arate,ſcrere, vineas colere,vnde caritas annonæ in regno frequens,& in popnlo fames,viniq; penuria oriebãtur, quæ mala omnia Rex ſuſtulit,latrocinijs interceptis. Per hęc diſciplinæ quoq; militari probè conſulens, dum eiuſmodi armorum exercitio, legitimum olim cum hoſtibus præludit bellum. Atque hæc adeò parenti Cæſari grata acciderunt, vt profecturus in Italiam coronæ imperialis ſumendæ gratia, vicarium imperij in Germanos filiũ ſubſtitueut. Hac namq; lege Henrici electio à Clemente Pontifice fuit confirmata,vt intra biennium Romam peteret de more coronandus. Cum igitur tempus illud iam in foribus adeſſet,tranſgreſſus Taurinos montes,multa apud Inſubres,& mox in tota Lombardia,rci bellicę pręclara facinora,adnerſus Guelpham factionem,quę nimio plus inualucrat, ædidit. Veniensq; Romã, à tribus Cardinalibus ex Gallia à Clemente miſſis, coronatus eſt, Ioanne interim pacatè imperium In Germania adminiſtrante, & Boiemia. At in Morauia Comes Trencinenſis Matthæus,quietas res eſſe nõ ſinebat, priuatis opibus Morauos diuexans. Magna ſiquidẽ auctoritate apud Hungaros, propter ſummum poſt Regem magiſtratum Matthæus erat,ſed tanta idem audacia & ſtulta arrogantia præditus, vt rege etiam ſuo Carolo ſpreto,auderet clientes ſuos ad populandum Morauiam dimittere,vicinitate maximè fretus,quæ hanc ei ad maleficia commoditatem prebebat,vt ſubitus quãdo vellet Morauis ſuperueniret,atq; illata iniuria ſubitus item Trencinium rediret. Huius ferociam vt compeſceret Ioannes Rex,tumultuaria raptim manu collecta, Brodam in Morauiam iter feſtinauit,eoq; in oppido copijs auctis, Trencinio appropinquabat,cum ei in via Matthæus turmis Hungarorum plurimis ſtipatus occurrit,clamoreq; ingenti ſublato,cornua Regis circumfundit premitq; adeò acriter, vt cornua titubare cœperint. Sed affuit mox Henricus à Lyppa cum præſidio ſuo, cõfirmata rurſus acie,timorem acceptum hoſti reddit, illumq; ad fugam cõuertit, fugientem inſecutus vſq; ad Vagum fluuium, quem tranſire Rex vetuit, ne omnium Hungarorũ animos ad bellum cõcitaret.Interfecti in hoc prelio ex Hungaris centum quinquaginta,pauloq; minus capti, ninitum centum & triginta,cum ex Boiemis vltra viginti numero nõ fuerint deſiderati Poſt malè rem geſtam Mutthęus tandem reſipiſcere cœpit,ſeq; ad compoſitionem controuerſiarum obtulit,quę cum tam ſubitò componi nequirent,induciæ in annũ factę. Regem adhuc in Morauia ſubſiſtentem,Boleſlaus Vratiſlauiæ Dux,qui Oppauiam præterea in Sleſia obtinebat,adijt,inuitans illum de eadem Oppauia ad pactionẽ,dena millia aureũ nummum Boleſlao adnumerata,vt de iure ſuo cederet.Inter lęta quoque acceptũ,quòd Regina filium Regi, quem nominari Venceſlaum voluit, (poſtea Carolus eſt vocatus) enixa fuerit.Senſim inde Rex in Boiemia ſuo arbitrio regnare,non omnia ad conſilium procerũ referre,cũ Germanis conſultare, illosq; pariter atq; Boiemos magiſtratibus præfecturisq; arcium, & alijs in regno honoribus ornare, inuitis Boiemis ac multum repugnantibus. Sed pręualebat Rex,cũ diceret, à patre ſibi ex Germania eſſe ſubmiſſos viros illos, quos in aula viderent omnes nobilitate inſignes,quorum dignitatis niſi haberet rationẽ,vereri ſe ne parentem offenderet, pręſertim cũ agat vicariũ Imperij,in quo munere obeundo, ſua referre,ne qnam à ſe temere naticnẽ alienet. Ac tunc oſtendit illis literas à Cęſare ad ſe miſſas, quibus mandatũ inerat,vt principũ Germaniæ conuentum Norembergam indiceret, in quo de auxilio Cęſari in Italiam aduerſus [b] Robertum Neapolitanũ Regem ferendo deliberaretur Robertus enim Cæſaris potentiã formidans, miſſis duobus equitum millibus ſubſidio Florentinis,totam contra illum Aetruriam cõmouerat,ſeq; ducẽ ibi Guelphę factionis conſtituerat. Qui Norembergam in vnũ conuenerant,vna omniũ ſententia fuit,vt delectus militũ per Germaniam haberetur, qualem

Iohannes vicarius patris in Imperio.

Cæſaris Henrici in Italiã profectio.

Turrianis pulſis Viceccomites Mediolano præfecti.

Henricus Romæ coronatus anno 1311. alijs 1312. Calend. Auguſti vel 3. Cal. Iulij.

Matthæus Comes Thrincimenſis Morauiam populatur.

Iohannes ſeſe illi opponit.

Boleſlaus Lignitij & Brega Princeps Henricus V. obeſi filius.

Oppauiã Rex mercatur.

Carolus Regi natus filius.

Rex Germanos Boiemis prefert.

Diluit ſuſpiciones.

Iohannes Rex bello Italico ſe accingit.

Huius Treuerenſis ope dicitur Hēricus ad faſtigium Cæſareū euectus.

Bonconuenti oppido Hetruriæ obijt 2. Augusti 1313. Piſis ſepultus.

Mediolanenſes cum vicinis Iohanni à Cæſaris morte ſe tradunt.

Duo Cęſares Fridericus Auſtrius & Ludouicus Bauarus. Anno 1314.

qualem Rex domi quoq; habuit, & vnà cum patruo ſuo Treuerenſi Archiepiſcopo, Cæſari ſuppetias laturus, per Taurinos ſaltus tranſibat. Quibus nondum ſuperatis, triſtiſſimus vtriq; nuncius obuius fit. Regi patrē, Archiepiſcopo fratrem veneno per Monachum ad altare in calice propinato, extinctum eſſe annuncians. huiusq; parricidij authores Florentinos accuſabat. Aderant proximè Bauariæ princeps, & Marchio Brandenburgus cum ſuis copijs, auditoq; caſu luctuoſo, domum vterq; reuertebatur. At Rex cum patruo iter Mediolanum vſq; proſequuti, à Mattheo Vicecomite, quē Henricus Cæſar Mediolano præfecerat, vti hoſpites exoptatiſſimi, opportuniſſimique liberaliſſimè excepti ſunt: nam præbitus omnibus etiam militibus commeatus gratuitus, quorum mox opera Mediolani opes bellè cōfirmatæ ſunt. Vacillabant namq; Crema, Brixia, Cremona, & quædā alia vicina oppida metu Guelphorum, altè criſtas poſt occaſum Cæſaris erigentium, ſed conſpecto Cęſaris filio, tanquam pater denuò reuixiſſet, ab omni timore ſe recreabant, & cum Mediolanenſibus pari mente conſentiebant. Confert dein Rex & patruus cum Mattheo, de vlciſcenda Cæſaris morte aduerſus Florentinos conſilia, camq; cauſam, cur in Italiam venerint, ſolam eſſe oſtendunt. A quo difficultate, & quaſi deſperatione, vt Florentini ab alio quàm à futuro Cęſare in poteſtatem redigerentur, cognita, per aliā viam reuerſi ſunt in patriam ſuam. In qua Cæſarem iam dictum à tribus ſuffragatoribus, Colonienſi, Palatino, Saxone, ipſum Fridericum Auſtriæ principem inuenerunt. Ergo ipſi etiam ambo cum Moguntino & Brandenburgo Marchione, ad Ludouicū Bauariæ principem Cæſaris nomen deferūt. Qua ex re, cruenta inter duos Cæſares prælia, & alterius tandem pernicioſius conſecutus eſt exitus. Porrò Boiemi Regem domi nacti, interceptam nuper de ſummouenda à regno nobilitate externa actionē, Henrico à Lyppa actore reſumunt, cum Rege agentes, vt ne peregrinam ex Germania nationem in Boiemiam inducere perſeuerer: mores enim hominum vt plantas ad regionis habitum reſpondere, & vbi eiuſdem generis plantatæ fuerint, ibi multò melius inter illas quàm inter generibus diuerſas conuenire, adeò vt quadam naturæ ſimile gaudere ſimili, contrà moribus diſſimiles ſic inter ſe diffidere, vt ne via quidē eadem ambulare velint. Non ea verò cauſa dici iſta à Boiemis, quaſi tam agreſti odio in Germanos laborarent, vt nullum illis in Boiemia reliquum manendi locum eſſe cupiant: imò quoties illis libet, liberè veniant, ſed vt hoſpites, atque item vt hoſpites abeant, non autem ſe cum vernaculis & domeſticis in magiſtratibus & præfecturis arcium, alijſque publicis in regno honoribus commiſceant, cum nullum in regno domicilium habeant, ſed ſicut æſtiuæ aues ſtatim autumno poſt collectam meſſem, ſic iſti poſt corraſas vndique ex Boiemia opes receſſum circumſpiciunt, quia commodo tantùm ſuo ſeruiunt. At quibus patria eſt Boiemia, illos neceſſario ex ingenita in patriam caritate ſic affectos eſſe oportere, vt non ſolùm illam non deſerant aut deſpolient, ſed vitam quoque pro illa ſuā, quando opus fuerit, libenter profundant. Ad quos igitur periculum propriè pertinet, nónne æquiſſimè etiam ad illos magiſtratus pertinebunt, qui aliquam vel dignitatem, vel vtilitatem afferunt? Quamobrem vna omnes voce rogare, vt ne vetuſtiſſimum morem in magiſtratibus & præfecturis mandandis, nouis legibus mutare in animum induceret. Moleſta Regis auribus hæc oratio fuit, vt quam ex inuidia & odio in Germanos profectam intelligebat, recordans tamen, quam ægrè ſtatum per ſeditiones & coniurationes turbulentum compoſuerit, ne quid noui rurſus per nouum tumultum nouaretur, nobiliſſimos quos ex Germanis in aula habuit, Vdalricum videlicet, Bertoldumq; & Dyttenonem Comites, inuitus inuitos à ſe dimiſit. Duæ ſummæ præfecturæ, altera in Boiemia ad Henricū Lyppam, altera in Morauia ad Ianū

Bohemi poſtulant extorres abigi omnes Germanos.

Auaricia præfectorum Germanorum.

Indigenis non aduenis magiſtratus conferendos.

Summæ dignitates duæ, tam in Boiemia quàm Morauia Boiemis traditur.

Vartembergum tranſlatæ. Initia vtriuſq; perpulchra, ac Regi ſatis probata, cũ functione vtrumq; ſua in officio ſibi delegato, ſine vlla auaritionis ſuſpicione videret defungi. Cæterùm dictum exploratiſſimè, magiſtratum indicare virũ, ſuo vtique tempore, cum videlicet robur iam acceperit, vt quod libeat, idem liceat, quemadmodum in vtriuſq; magiſtratu apparuit. Nam tanta breui in Boiemia vectigalium regiorum, præſertim in montibus Guthnenſibus ex venis metallicis facta eſt diminutio, vt vbi ante Germanus præfectus in ſingulas ebdomades argenti minimum quingentas libras Regi appendiſſet, ibi Henricus Bolemus nec tertiam illarũ partem fiſco inferebat. Suo item modo Vartembergus Morauos quæſtui habuit, pupillò paruo ære, magnis paternis hæ-

Peius Germanis rem adminiſtrant Bohemi.

reditatibus euertens, cauſas diuendens, raroq; aliter niſi munere corruptus iudicans. Quarum rerum indignatione commotus Rex, ſecedendum ſibi ad Lucemburgam, natale ſolum ſuum per ſpeciem inuiſendi, curandiq; patrimonij

Iohannes Lucemburgã migrat.

exiſtimauit. Illo abſente multò auidius audaciusque Henricus in bona regia inuolabat, prædamq; illorum in domum ſuam conuertebat, in caſſum Præſule Ioanne obmurmurante, quem Rex in conſilium Reginæ, pariter auaritiam Henrici execranti, addiderat. Quin imò ipſe Henricus, quo maiore fulciretur

Hẽricus à Lippa gubernat arces reginæ ſenioris viduæ.

authoritate, adeò viduam Reginam ſeniorem Venceſlai quondam vxorem ſibi cõcilianit, vt omnia illius oppida dotalia ſuo arbitrio adminiſtraret. Mox etiam Præſuli rabulam quempiam oppoſuit, qui illum ad curiam Pontificiam in ius præſentem vocaret, vt ita Regina conſultore quoq; careret. Sed Præſul

Epiſcopus Auinionẽ citatus.

Auinionem petens, vbi Pontifex ſedem ſibi collocauerat, ex itinere ad Regem deflexit, venturaq; ei pericula expoſuit, ſi paulò diutius reditũ ſuum in Boie-

Redit Rex in Boiemiam.

miam differret. Vix tandem ille à patria auulſus, non Pragam, ſed Cubitum, in quod oppidum Regina, metu Henrici diuerterat, ſe confert. Ibiq; à bene mul-

Henricus Lippanus captus.

tis proceribus aditur, hortantibus vt Pragam ſtatim conuentum edicat, ad quem Henricus tanquam ſummus magiſtratus, cum veniſſet, induſtria Vilhelmi à Leporibus captus eſt, & in vincula, duodecim cuſtodibus appoſitis, con-

Complices è fuga Regi minãtur.

iectus. Fit continuò inde affinium Henrici fuga, qui poſtquam Brodam, quarto à Praga lapide ſemotam, conuenerunt, literas minarum plenas ad Regem dederunt, niſi extemplo Henricus carcere emiſſus foret, nominatimque ſua quiſq; manu ſe ſubſcripſit, ex affinibus Berco, & Henricus vterq; à Quercu, & complures alij ex eodem ſtemmate, titulo duntaxat diuerſi: dein ex cognatis, Sediſlaus à Stellis, Vilhelmus Lantſteinus, Benedictus Vartembergus. At Rex minarum inſolens, delectum haberi iubet, ac interim Petrum Roſenſem, nu-

Violam Regis Venceslai iunioris viduam Petro Roſenſi tradit Rex.

ptijs Violæ viduæ iunioris, quam Venceſlao Regi Olomucij occiſo nupſiſſe diximus, addita honeſta dote ſibi obligat, rupto priore vinculo, quo Henrico captiuo innexus erat per ſponſalia cũ filia ipſius contracta. Roſenſi itaq; milite Rex inſuper auctus, improuiſam in agros alterius Reginæ, quæ Henrico fauebat, excurſionem facit, eosq; latè depopulatur, ac tria oppida dotalia, Lato-

Reginæ ſenioris viduæ oppida capta.

mirium, Policiam, Mutham ad deditionem ſibi faciendam perpulit. Hradecium, quo in oppido ipſa morabatur, oppugnare ſuperſedit, ſed in loco vicino quem Caſtellum appellant, præſidium imponit, cuius metu Regina in officio

Vartembergus factionis Lippanæ occumbit.

continetetur. Huic auxilio Ianus Vartembergus ex Morauia protinus ſuperuenit, audaciq; nimis impetu præſidium adortus, ab vno ex illorum numero telo emiſſo ictus, cecidit mortuus, non alio Henrici dolore, quàm ſi alteram manum amiſiſſet. Ibat porrò Rex cum ſuo agmine aduerſus Sediſlaum Srerembergenſem, benè animatum antequam dominum ſuum armatum vide-

Sediſlaus à Stellis Regi fit ſupplex.

ret, quo conſpecto, mutatum ſubitò in metum, ne omnia quæ in præſens poſſideret, paulò poſt vna cum ipſa fortè vita perderet, ſi contrà torrentem diutius niteretur, adeoq; inde fractum, vt conſilia audacia cum ipſis armis abiecerit, togatusq; cum omnibus affinibus & cognatis ſuis, quos penes ſe habebat,

bat, ante Regem apparuerit, illumq́; genu nixus, de ſua ſuorumq́; ſalute & fortunis ſupplex obſecrauit, & ſalua omnia imperrauit. Hinc ſtarim Rex in Morauiam iter conuertit ad ſedandos ibi motus, Iani morte ſuſcitatos, quibus facilè compoſitis, Pragam remeauit, diſtributo per hiberna milite. Vere nouo datur negocium vni ex præfectis militię, Venceſlao Horreſſouio cognomine, vt militem ex hybernis in caſtra reducat, illaq́; aduerſus Vilhelmum Lanrſtey num diſſimulato itinere moueat. Ille circumducto, quà viſum erat agmine, repentè in bona Vilhelmi Incurſar, agros effuſè vaſtat, colonos & pecora abigit, prædamq́; omnem inter milites diſtribuit. Vilhelmus ſubito imperu, ſuorumq́; incommodo conſternarus, à Petro Roſenſi cognato ſuo conſilium & opem implorat: vadit ille Pragam, & de reconciliando Regi Vilhelmo inflatiore illo more agit, quo agere ſolent, qui magnifici appellari gaudent, vt extorquere potiùs veniam, quàm impetrare videantur. Cui Rex ira reſpondiſſe fertur, Roſa, Roſa, inquit, multas tu eriam ſpinas retines, ſed caue tibi, ne dum alios pungere paras, ipſe ab illis pungare, nihil enim Indignũ vt tu autumas, Vilhelmus tuus ſuſtiner, qui Regi ſuo factus eſt rebellis. Eum tamen pœnis etiam maioribus dignum, hac lege ribi condonamus, ſi tu arces, quas regias occupas, nobis reſtiruis. Deliberare vt intra triduum liceat. mora imperrata, per internuncium reſpondet: Se quæ poſſideat, illa obrinere ac tueri, interimque nec Vilhelmnm ſubſidio deſtiturum velle deſerere. Miſitque ſine cunctatione auxiliares ei copias, ac ſe in Auſtriam, aliorum quoque nomine, ad Fridericum Auſtriæ principem contulit, quos omnes vnà ſecnm ei in clientelam Rege ſpreto tradidit. Ira Rex compulſus & ipſe patrocinia quibus tutior eſſet, apud ſuos in Germania quærebat. Veneruntque Pragam, Perrus Moguntinus, & Balduinus Treuerenſis Archiepiſcopi cum ſexcentis equis cataphractis, & aliquot numero prætererea cohortes Germanorum lancearias poſt ſe trahentes. Cunctis expectarione ſuſpenſis, quorſum Rex cum Ponrificibus copias verteret: Ibi Pontifices munere Pontificio facinus digniſſimum faciunt, dum verba Domini ſui repetunt: Pacem do vobis, pacem meam relinquo vobis, atque ex illis verbis tam ipſi Regi, quàm omnibus ordinibus ſignificant, ſe Pragam, non vt bellatores, ſed vt pacis arbirros introijſſe. ac mox partibus fide publica dara denunciant, vt liberè ad dicendam quiſque cauſam ſuam Pragam conueniant. Quod vbi factum eſt, pars Regi aduerſa palàm arbitris indicat, ſe nihil planè agere velle, anrequam Henricus vinculis exoluatur, quibus vinctus eſt cauſa indicta, & nec dum apertè conuictus. Contrà Rex pertinaciſſimè tendebat, ne maieſtatis reus, manifeſtò per factionem facinoris conſciam, de manibus ſibi eriperetur. Tali tandem arbirrio poſt multorum dierum contentionem, hic nam difficilis nodus expedirus eſt, vt Henricus à carcere liber fieret, cum arces ſex, & totidem viros nobiles arcium præfectos Regi daret obſides, cætera mutua facilirare compoſita. Reuertentibus vnde veneranr Ponrificibus, nullo pacto Rex potuit à Regina retineri, quin ipſe quoque vnà profectus ad Lucemburgam, quæ eum velut Cæcias nubes ad ſe trahebat, ſecederet. Eueniτque vt Regina diuinabat fore, vt recens conſtitnta, breui dilaberentur fultore abſente. Nec enim inrer ipſos ordines, nec cum Rege eis benè conueniebat, quòd animi tantum & voluptatis cauſa abeſſet. Ergo talia rurſus in regno fiebant, qualia fieri ſolent vbi dominus non adeſt domi. Inter hæc Ludouico Cæſari cum æmulo ſuo Friderico, complura ac varia prælia inrercedebant, dum victus nouam ſemper inſtaurat pugnam, quatum maxima fuit, quæ in Sueuia ad flumẽ Neccarum eſt commiſſa, In qua duodecim nobilirate inſignes Comites, & cẽtum ac quadtaginta equeſtris ordinis milites ſunt capti. Interfecti autẽ equi mille & quingenti, victoria ad Ludouicũ inclinante, cęte-

Vẽceslaus Horeſſouius exercitum ducit cõtra Lanſteinium.

Petrus Roſenſis protervus in petenda gratia.

Tota Lyppana factio Friderico Duci Auſtriæ ſe dedit.

Archiepiſcopi Germani arbitros agunt inter Regem & proceres Boiemos.

Tranſactum.

Redit Rex Lucemburgam.

Diſcordes Boiemi inter ſe.

Bellum inteſtinum de Imperio inter Auſtrium & Bauarum. Anno 1316.

Cõflictus æmulorum Cæſarũ ad Eslingam.

rùm æquis manibus prælium diremptum. Ergo denuò vires vtrinq; quantas

Iohannes Rex Ludouico ſa-uet.

nunquam antea redintegrant, hac mente, vt finem tandem bellis faciant alterius occaſu. Magnam Ludouicus futuræ etiam victoriæ ſpem in Ioanne reponebat, ſi eum in commilitium pertraxiſſet, qua de re cogitanti tempeſtiuè ſe offert mors [c] Valdemari Brandenburgenſis Marchionis, qui ſine liberis deceſſerat, vacuamque per hæc Cęſari ſucceſſionem bonorum reliquerat. Horum bonam partem Ludouicus ſe attributurum Ioanni promittit, ſi opera eius adiutus, Cæſaream dignitatem retinuerit. Ioannes ad belligerandum promptus, conditionem accipit, rediensq; ex Lucemburga in Boiemiam, delectum aduerſus Germanos decernit, habetque tanto omnium conſenſu, vt magnus Procerum numerus, tum ex Boiemia, tum ex Morauia ſuo ſumptu caſtra Regis ſequutus fuerit, vſq; ad locum pugnę iuxta oppidum Mildorſium deſtina-

Anno 1323. die Michaelis inter Mildorff & Othingen.

tum. Eò videlicet fortuna duos Cęſares de Imperio aliquoties inter ſe contendentes, ad extremum contraxerat, vt ludum in illis ſuum à meridie vſq; ad veſperum oſtenderet: tamdiu namque incerto Marte pugnantes, ſurſum deorſumq; vtrumq; iactauit, donec [d] Fridericum capiendum, occidendumq; Ludouico traderet. Cœpit in eodem pręlio Ioannes quoq; Rex, Friderici fratrem germanum Henricum nomine, ſecumque eum in Boiemiam abduxit cuſtodia attinendum, quem poſtea deprecatore Carolo Rege Hungarorm, æſtima-

Bohemos ob rē ſtrenuè geſtam Ludouicus Cæſar muneribus ornat.

tum triginta millibus aureûm, ac Znoyma ſibi reddita, quam dotis pignore principes Auſtriæ poſſidebant, in eandem Auſtriam incolumem remiſit. Porrò Ludouicus eius diei victoria tam inſigni lętus, poſtero die amplius ſexaginta nobiliū procetes, Boiemos Morauosq; ad ſe nominatim euocat, Baltheisq; & alijs militaribus donis virtutis ergô ſingulos exornat. Erga Regem verò pe-

Pactam Brandeburgenſem Marchiam Cæſar Iohanni denegat.

riculi iam ſecurus, magnifici promiſſi immemor, Budiſſinam duntaxat, quam Marchio dudū oppignoratam tenebat, ſine precio ei reſtituit. Cæterùm totā Brandenburgenſem ditionem ad filiū ſuum Ludouicum trāſtulit. Atqui Rex ſola Budiſſina non contentus, Gorlitium præterea & alia oppida in Luſatia,

Ludouicum filium Marchionatu Brandeburgēſi donat Cæſar.

Luſatiæ oppida eripit Iohānes.

quę ſuperior appellatur, nuper à regno abalienata, ſuo milite recuperauit, moleſtè quidem Cæſare ferente, ſed moleſtiam illam tamen deuorante, tāquam fraudis in Regem commiſſæ ſibi conſcio. In Boiemia rurſus ſimultates non viriles modò, uerùm etiam muliebres ex æmulatione ac mutuo liuore pullulare cœperunt, malignè Reginis inter ſe æmulantibus, dum vidua Regina loco cedere dedignatur: & vxor Regis non ſuſtinet, vt partes ſibi æquas æmula vindicet. Hæc mariti fiducia, & regni hæreditate nitebatur: illam Henricus à Lyppa vt pupillam oculi cuſtodiendam tuendamq; receperat. Occupat Henricus

Muliebres de primatu Reginarum contentiones.

Henricus Reginā accuſat Regi.

apud aures Regis patulas & credulas, inſidias in Reginam Elizabeth intendere, eam inſimulans nouarum rerum eſſe cupidam, ac iam pridem hoc agere, vt filium Carolum, quātumuis in tenera adhuc ſit ætate, nutriendum det ſuę factionis proceribus, vt domi Regem ſemper habeant, poſtquā ipſe Ioannes Lucembergam regno præferat. In ſeceſſu Cubitenſi Regina cum filijs Venceſlao, aliâs Carolo, & præterea nuper nato Premiſlao, qui paulò poſt infans

Rex offenſo in reginam animo.

obijt, fuerat, cum Rex non ita vti ſolebat, placido vultu, ſermoneq; coram ibi ſe reprǽſentaret, ſeorſum à Regina, & cœnaret, & ſeccubaret, multum illa mirante, & quod acerbiſſimum omnium erat, cauſam eiuſmodi immutationis explorare à nemine queunte, qui tunc cum Rege aderant. Diſcedens Rex, ma-

Iohannes magiſtratibus regni conſtitutis in Galliam cū filio cōtendit.

Venceslaus Caroli nomē adeptus in Gallia.

iorem natu filium Venceſlaum Pragam ſecum auexit, & conſtituto ibi Petro Roſenſi, regni Camerario, ac Henrico à Lyppa ſubcamerario, (inſueſcendum enim iam vocabulis eſt, præſertim magiſtratus denotantibus, qui in regno ſunt ambitioſi) inde porrò Lucemburgam, & deinde in Galliam ad Regem [e] Carolum ex ſorore nepotem, perrexit, cui filium Venceſlaum annum ſeptimum auſpicantem, alendum in aula regia commendauit, vt à pueris ſtatim

Gallicis

Gallicis moribus innutriretur. Carolus approbata indole, cognati pueri con firmare illum à præſule ritu ſolemni, ac nomen ſuum ferre iuſſit, ergaq; illum eodẽ modo affectus fuit, quo pater erga filium affici ſolet, nec alio deinceps nomine, quàm Caroli nominatus eſt. Regina è Cubito, Melnicum dotale oppidum prægnans conceſſit, ibidemq; tertium filiolum, nomine Ioannem enixa eſt. Ac, niſi in ſumma neceſſitate, curam aliquam regni non attigit, quanquam cottidie ferè accederẽt, qui de negligentia, auaritia, violentia magiſtratus, quos Rex inſtituit, accuſarent, cum magna Regis inuidia, quòd dum ipſi domi, opibus per lites & calumnias atteruntur, interea ille apud Lucemburgos intempeſtiuis conuiuijs & choræis operã daret. Sed longè omnium maximum odium ſibi ab omnibus ordinibus conflauit, inchoata cum Ludouico permutatione, qua regnum, pro Bauariæ principatu, quem Palatini Rheni poſſidere ſolent, commutare voluit, vt eò vicinior Lucemburgæ habitaret. At Boiemi in deteriorem partem interpretati ſunt, quaſi illos Rex vendere Germanis ac prodere cuperet. Ergo omnes in vnum conſpirant, vt pereant potius, quàm non perdant illos qui ad exitium patriæ eorũ immineant. Atq; hæc turba maior viſa, quàm vt pacari, vel ipſo Rege præſente potuerit: & niſi pacata eſſet, ſpes de retinendo ei regno decollabat. Præ hac cura Rex omiſſis ſuis omnibus delicijs, veſtigandum ſibi Cæſarem deſumpſit. Euenitq; ex ſententia, vt ille in Bauaria propè fines Boiemiæ inueniretur, tamq; facilem ſe ad preces Regis præberet, vt montes tranſcendere, & in oppidum proximum quod Luticium Boiemi vocant, ſe conferre non grauaretur. Illic in maxima Boiemorum frequentia, Regem illorum de tam graui ſuſpicione, qualem de illo haberent, teſtimonio ſuo expurgat, pactionemq; illis, quam eũ Rege inire cœperat, ſcriptam oſtendit, in qua diſertè aperteque appoſitum erat, ita illam ratam & firmam fore, ſi communi Boiemorum aſſenſu confirmata fuerit. Id poſtquam non eſt factum, nec vt fiat, Boiemi contendere videantur, ſe quoq; quod pactum erat irritum habere dicebat. Et ante omnium oculos paginam oſtenſam diſcerpit, atque hoc modo Boiemos cum Rege in priſtinam beneuolentiam reducit. Qui vt Pragam venit, de Reginis quoq; hanc ſuſcepit cogitationem, quemadmodum lites inter illas dirimeret, nullusq; modus aptior occurrebat, quàm vt illas longinquioribus locorum interuallis diſiungeret. Igitur Reginæ viduæ, cui Elizabeth item nomen erat, obtrudit, tam pecuniam præſentem, quàm bonorum præterea in Morauia, circum Brunnam nonnullorum poſſeſſionem, ſi illa viciſſim Hradecio & alijs in Boiemia oppidis ad dotem pertinentibus decederet. Non reſpuit conditionem vidua, iamdudum anxia & feſſa curis atq; calumnijs, quas inuidia illorum oppidorum magna ex parte ſuſtinuit, inſpicere tamẽ antea voluit, quosnam Rex ei agros & colonos in Morauia aſſignare deſtinaret. Qui poſtquam haud diſplicebãt, impetrauit præterea locum in ſuburbano Brunnenſi ad ædificandum templum & domicilium, intra quod virgines ſectæ Ciſtercienſis, vnà ſecum concluderentur. Hodieq; clauſtrum Reginæ, ac bene dotatum appellatur. Nõ eodem pacto Rex de ſe ſollicitus, quemadmodum in ſuſpecta adhuc vrbe fauorem ſibi ciuium, nobiliumq; retinere, vita nimirum moribusq; & grauitate, ſed ad leuitates amatorias, & ad mores externos traductus, intemperantius interdum cum periculo ſalutis viuebat. Quippe parum ſemel abfuit, quin nocte quadam amorem cum vno clientulo ſectatus, à cuſtode vigilum occideretur. Saluti fuit vox, qua agnitus incolumis manſit. Celebre autem ei fuerat, maiorem noctis partem in commeſſationibus exigere, alternoque iuuenum, puellarumque accubitu diſcumbere, alterna etiam poculorum inuitatione, ad alterius ſitim perpotare, & ante potum, alternatim quoque nouas verborum facetias adhibere. Inerat & peregrinus habitus in nutriendis comis, in

Tertium filiũ Ioannem peperit Regina.

Querelæ in Boiemia cõtra præfectorũ tyrannidem.

Turbæ in Boiemia è ſiniſtro rumore.

Hanc prouinciam Boiemiæ permutare Ioannes voluit ob patrij ſoli viciniam.

Cæſare interceſſore pacatæ turbæ.

Diſſenſiones inter Reginas tolluntur longiori interuallo à ſe inuicem ſeiunctis.

Venceslai ſenioris vidua Regina arces dotales bonis in Morauia permutat.

Clauſtrum Reginæ in ſuburbanis Brunnæ condit.

Gulæ & luxui deditus Ioannes.

Perſicus Luxus.

calciandis pedibus roſtratis calceis, in veſtiendo corpore palliolis, vix dimidias nates tegentibus. Crebra dein ludorum quos mutuo concurſu equites haſtati ludere ſolent, ſpectacula, in quæ magni ſumptus rapinis aliquoties cõparati inſumebantur: quoniam crebrò magnos hoſpites Rex ad illa ſpectanda inuitabat, ipſe quoque ſpectari cupiens, donec cum equo & haſta in terram prolapſus, luxatum longo tempore humerum geſtaret. Sed hoc interim laude dignũ, quod nocturnis peruigilationibus, ritu Dulcianorũ fraterculorũ, de quibus ſupra cõmemorauimus, Pragæ occultè fieri incipientibus, in ipſo ſtatim introitu obſtiterit, exuſtisq; quatuordecim viris mulieribusq;, hac dulcedine corruptelaque deprauatis, reliquis cum metum iniecerit, vt Bachanalia facere deſinerent, contenti poſthac religione incorrupta à patribus accepta. Cuiuſmodi religionis propugnandę cauſa, expeditionẽ in Pruſſiam promptiſſimè ſuſcepit, rogatus à Vernero Pruſſiæ Magiſtro, ne Prutenos, iam olim ab Othogaro clientelæ nomine Regibus Boiemiæ addictos, auxilio deſtitutos relinqueret contra Lithuanos gentem impiam, & Prutenis magis quàm alijs vicinis infeſtam, poſteaquam cum principe Polonię affinitatẽ inierit. Rex igitur Pruſſiam ingreſſus, oppidum & arcem Dobrinam præſidijs Polonorũ munitam, vi & machinis expugnat, ac totam circum regionem cum Vladiſlauienſi ditione in poteſtatem redigit, atque vtraque donat Magiſtrum Pruſſiæ. À quo deinde in Mazouiam deductus, & illam facilè ſubigit, Vanecone Mazouiæ Duce ſe dedente, quem ſtatim etiam cum Magiſtro Pruſſiæ fœdere coniungit, ducitq; ſecum in Lithuaniam, terram vaſtam, paluſtrem, nemoroſam, in qua populus terræ ſuæ ſimilis, nimirum ſilueſtris & crudus, ac ferus potiùs quàm ferox, quando cum feris latere in ſyluis meliùs quàm pugnare cominus acie nouit: ex inſidijs tantùm feroculus, vita & victu miſer: atrum namq; panem miſerè vorat, bibitque aquam in ſumma vini triticique penuria & pecuniæ inopia: nullum enim in Lithuania metallum, & iccirco cum nullum quoque precium operæ eſſet, quamobrem diutius ibi moraretur Rex, gente tam ignaua & infœlici (vt tum erat) deſpecta, exercitum in Pruſſiam ad lætiora paſcua reducebat, iuſsis per viam incendi pagis & vicis (quos etiam rariſsimos Lithuani habẽt) dolore videlicet accenſus, quòd alterum illum oculum ex graui & nebuloſo aere ibi amiſerit. In hoc præterea Vernero gratificatus, quod Pomeraniam Polonis ademptam, perinde ac ſi empta à ſe eſſet, diplomate ſuo Regio ei confirmauit, querenteque Vladiſlao Lokteco, principe Poloniæ de iniuria ſibi illata, ſic reſpondit: Se Poloniæ Regem eſſe, illum autem duntaxat principem, plus verò dignitatem Regiam quàm principalem in iure ſuo vindicando pollere. Perſtrictus hac voce Vladiſlaus ſapere cœpit, vt de reuocanda in Poloniam Regia corona protinus ageret, non apud Cęſarem, ſed in curia Romani Pontificis. Adeò enim Ludouico Bauaro imperante, res præpoſtero ordine ibant, vt Cæſar pſeudopontifices, Pontifex autem quos vellet, Reges crearet. Hoc tamen pacto intercedente, Pontifex Regium decus Polono reſtituit, vt viciſsim ille vectigal intermiſſum quotannis Pontifici penderet: Denarium ſancti Petri, in hunc diem Poloni appellant. Domum reuerſus, ad nuptias glutinandas, affinitatesque propagandas animum adiecit, orſus à Carolo Rege Gallię, cui ſororem ſuam nomine Mariam, quam Pragæ Regina educabat, connubio iunxit, cum idem Carolus paulò ante ſororem Philippi Comitis Valeſiæ, qui in regno Galliæ ipſi poſtea Regi Carolo ſucceſsit, filio Ioannis item Carolo deſpondiſſet. nomen puellæ Blanca erat. Dein Henrico Bauariæ principi, Margaretham filiam in matrimonium elocauit. Et cum Friderico Miſniæ Marchione alterius filiæ nuptias, Iudith vocabulo, quia nondum erat nubilis, paciſcitur. Filio autem Ioanni, ætate Carolo teneriori, filiam Carinthiæ principis, cum ſpe ſucceſsionis in Carinthiam procatus

Equeſtres Ludi.

Dulcianos fratres exurit.

Bellũ Ioannis cõtra Lithuanos in Pruſſia, Anno 1329.

Vernerus Orſela 15. Magiſter.

Dobrina & Vladiſlauia expugnata.

Venceslaus Dux Maſoniæ ſe Ioanni tanquam legitimo Poloniæ Regi ſubijcit.

Lithuaniæ deſcriptio.

Oculum in Lithuania Ioannes amiſit.

Pomeraniam Crucigeris Ioannes tradit.

Vladiſlaus Loktecus nomen & dignitatem Regiam à Pontifice impetrat pacto tributo Petrino.

Carolus ſimplex.

Philippus VI.

Matrimonia contracta inter filios & filias Ioannis.

Ioanni copulatur Carinthiæ hæres.

catus eſt. Nam pater ſenex & valetudinarius erat, nec niſi vnica filia patri hæres ſupererat. Iſtis negocijs peractis, Rex indicto per regnũ acerbiſſimo tributo, rurſus ad ſeceſſum ſuum Lucemburgenſem ſe transfert. Cęterùm non eadem illum qua aliâs quiete & amœnitate tranſigit, interpellantibus ocium eius Metenſe & Leodienſe præſulibus, iniuriam à Lucemburgis per incurſiones hoſtiles acceptam vltum euntibus. Audax in rebus trepidis Rex fuit, audacemque fortuna adiuuabat: qua fiſus, domeſticas tantùm vires aduerſarijs ſuis opponit, & in omnibus tumultuarijs prælijs ſuperior euadit. Nam neutra pars ad confligendum iuſta acie deſcendere in campum properabat. Inducijs demum conciliatis, pauſa dimicandi facta, intra quas Præſules quatuor contra Ioannem conſpirant, inſidijsque per viam Bauariç poſitis, illum improuidum adoriuntur, atque ita malè accipiunt, vt ſedecim tantummodo equitibus comitatus in Boiemiam redierit, non admodum gratus Boiemis hoſpes, quoniam rurſus illos graui tributo prægrauabat, vt iacturam rerum factam ſarciret. Cæterùm Regina, quæ eodem tempore ex Bauaria ab Henrico Genero, & filia ſua Pragam reuertebatur, nõ à ciuium modò, ſed à nobilitatis quoque ſplendidioris frequẽtia, officioſiſſimè eſt ante vrbis mœnia excepta, atq; eodem officio in palatium deducta, Rege indignante, quòd vxori maiorem quàm ſibi honorem Boiemi haberent. Denuò itaque nonandarum rerum ſuſpicio, quæ cõſenuiſſe videbatur, recrudeſcere cœptabat. Inter quæ ad Regem & Reginam à Friderico Miſniæ principe, honorificentiſſima legatio allegata fuit, quæ filiam illorum Iudith principis ſponſam in Miſniam adduceret, nihil obſtante, quòd nondum propter ætatem viro ſit habilis, at ſatis eandem habilem eſſe ad educandum more Miſnio, quod vt fieret, magnopere principem expetere. Impetrauit Regina, vt filiam ad oppidũ Miſniæ quod Dreſdnam vocãt, finibus Boiemię proximum, deduceret, manſitq; ibidem aliquamdiu, Friderico Reginam matrem apud ſe retinente. Qua abſente, delatores ſuſpicioſas Regis aures tunc ſibi vacuas adepti, per Reginam & Ioannem Vicegradi præpoſitum, Reginæ fratrem nothum, ac regni Cancellarium ſtare calumniantur, quo minus tributum Regi ad tempus tribuatur, atque iam planè dari à multis detrectetur. Rex ad credendum facillimus, nonnulla Reginæ bona dotalia, pro quanta poteſt pecuniæ ſumma creditoribus pignori opponit, illamque ſummam loco tributi ad fiſcum ſuum applicat: Ioannem verò in cuſtodia habitum, magiſtratu regni, & Præpoſitura Vicegradenſi ſpoliat, ac ne ex vinculis quidem cauſam eum dicere permittit, ad Carinthiam pergere feſtinans, vt poſſeſſionem eius Ioanni filio ſuo acquireret. Deceſſerat enim Henricus, cuius filia Ioanni cum ipſa Carinthia deſponſa erat. Ibi adhuc ſubſiſtentem legati Brixiani ex Gallia Ciſalpina adeunt, commemorantes deditionẽ quam Henrico Cæſari, Ioannis Regis patri nuper fecerint, in qua non ſolùm in fidem Cæſaris, ſed in clientelam quoque domus Lucemburgenſis ſe tradiderint. Cuius hæres cum ſit Rex, ad illum tanquam ad patronum ſe bona fiducia confugere, optimeque ſperare, ſe patrocinio illius deſtitutum non iri. Pręſertim aduerſus Bauarum, omnibus diris à Ioanne Pontifice deuotum: obtuleruntque literas ab eodem Pontifice ad Regem datas, in quibus ſcriptum erat, Ludouicum in diſſenſione principum à quibuſdam electum, nunquam fuiſſe legitimum Cæſarem, cum nunquam fuerit electio eius per ſedem Apoſtolicam confirmata, multò minus hodie pro tali habendum, quem illa ipſa ſedes, ambitus & inobedientiæ ita damnauerit, vt ab eius iuriſdictione Ioannem Regem, & cæteros item Reges atque principes, populosque Chriſtianos liberos fecerit. Ad extremum denique hoc adiecerunt, quod omnium libentiſſimè Rex bellicoſus audiuit, de ſtipendio militi in ſingulos menſes expendendo, Brixiæ & alijs municipijs ſocietate belli fœderatis curæ fore. Ergo

Epiſcopi Ioanni negociũ faceſſunt.

Male accipitur Rex in itinere Bohemiã repetens.

Regina à filia Bauarica reuerſa ſplendidius ipſo Rege excipitur.

Regina Iudith filiam nondum viro aptã Marchioni in Miſniam adducit.

Calumniæ regnant in aulis.

Defertur Regina & frater ſpurius.

Pignori deponuntur arces Reginæ.

Cancellarius capitur.

Brixiani Guelphæ factionis patrocinium Regis Ioannis expetunt.

Ioannes 22. Papa implacabili flagrat aduerſus Ludouicũ Cæſarem odio.

Ludouicus à Pontifice nunquam approbatus.

Suſcipit pacto ſtipendio protectionem Brixianorum.

promptiſſimè etiam legatis reſpondit: Nihil planè eſſe dubitandum, quin Brixiam armatus in tempore veniat, omniaque faciat, quæ bonũ patronum facere fidis clientibus oportet. Indeque continuò in Boiemiam ad delectum habendum remeat, in quem alacriter milites Boiemi nomina dabant, ſimulatque intellexerunt, non ex fiſco Regis vacuo, ſed ab Italis benè nummatis mercedem militiæ expectandam eſſe. Paucis ante diebus quàm Rex Pragam veniſſet, Præpoſitus Vicegradenſis manus cuſtodum euaſit, & in Miſniam ad Fridericum Marchionem ſupplex conceſſit, nõ aliud ſupplicans, quàm vt ope eius à Rege impetraret cauſæ cognitionem, de qua falſò inſimularetur. Fortè eodem tempore quo Fridericus commendaticias mitteret literas, Ioannes Præſul Pragenſis poſt longas in curia Senatus Romani Pontificis comperendinationes, Pragam ingenti totius ordinis ſacerdotalis plauſu redibat, quia victor euaſerat. Sed & ipſe Rex ſucceſſui eius atq; reditui gratulabatur, hancq; gratæ erga eum mentis ſignificationem dedit, quòd cum idem quod Fridericus peteret, vt Præpoſitus audiretur, & præterea innocentiam illius ex moribus virtuteque & prudentia approbaret, noluit amplius cauſam cognoſcere, ſed quemadmodum prius illum inauditum damnauerat, ita rurſus inauditũ abſoluit, illique ſuum magiſtratum, ſuamq; Præpoſituram reſtituit, & maiora ſe olim daturum pollicitus eſt, quod quidem & præſtitit. Poſteaquam Conradus Olomucenſis Epiſcopus primùm, deinde Hynco à Quercu, vterq; fama integra & celebri præſidens, naturæ tandem conceſſiſſent, id ſedulò poſt mortem illorum apud Romanum Pontificem, & in collegio ſacerdotum Olomucenſium, agens, ne quis, præter Ioannem alius Hynconi ſuccederet.

Cancellarius regni carcere profugus intercesſione Marchionis Miſniæ cauſæ poſtulat cognitionem.

Epiſcopi Pragenſis teſtimonio de innocentia abſoluitur Cancellarius.

Donatur Olomuzenſi Epiſcopatu.

[a] *Hic Matthaus Petri filius etiam contra Regem ſuum Carolum multa molitus arcibus regijs occupatis. Tam acriter dimicatum vt à Tatharica vaſtatione nihil Hungaris calamitoſius accidiſſe dicant, licet victoria cruenta Carolus ſit potitus.*

[b] *Robertus Caroli II. Regis Neapoli filius, Martelli frater, Dux Calabriæ poſtea Rex à morte fratris Gibellino nomini infeſtiſſimus, caput factionis Guelphæ totam Italiam armis & cruore repleuerat. Hos compeſcere voluit Henricus.*

[c] *Voldemarus vltimus ex Alberti Vrſi & comitum Aſcania familia, licet quibuſdam ſuæ gentis ſucceſſoribus prouinciam legarat, tamen quia non interceſſerat auctoritas Cæſarea tanquam feudum, Ludouicus filio cognomini conceſſit.*

[d] *Captus triennium in carcere detentus Fridericus, poſt liber obijt anno 1330. 13. Ianuarij Henricus quoque dictus Comis Alberti F. captus & liberatus.*

[e] *Carolus habuit coniugem Mariam filiam Henrici VII. Cæſaris ſororem Ioannis.*

[f] *Electorem Rudolphum Rheni Palatinum fratrem, quòd calculo ſuo ſe præterito Fridericum Ducem Auſtriæ Imperatorem nominarat, tota ditione expulit, & in Anglia exulem mori compulit.*

[g] *Poloni coronatum aſſerunt Vladislaum longe antè: nimirum anno 1320.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VIGESIMVS PRIMVS.

Regis Ioannis apparatus in Italiam.

Anno 1332.

Brixiani Bergomates obſidione cingunt.

Rex igitur decem millibus armatorum in Boiemia,& tribus millibus in Carinthia contractis,alpibusq́; ſine vllo ſuorũ diſcrimine ſuperatis,Brixianos metu ſuſpenſos,ita aduentu ſuo in Bergomates illorum hoſtes animauit, vt bellum illis vltrò inferre, vrbemque illorum ductu regio obſidere auderent, cũ antea ne mœnibus quidem egredi,ad arcendas Bergomatiũ populationes ſatis animi haberent: Tantum inualuerat factio Gibellina, quam Vicecomites Mediolanenſes cũ Bergomatibus in gratiam Cæſaris,contra Brixianos Guelphorum fautores excitauerant. Male Bergomum rebus ad tolerandam obſidionem neceſſarijs inſtructum erat,quia nihil minus quàm obſidium expectabat, præcipuè ab his, qui ante Regis Boiemiæ aduentum,longè inferiores factione apparebant. Af fuit tamen auxiliatrix factio,ſed vno tantùm prælio extra portas cum Rege infœliciter commiſſo adeò ſuccubuit, vt iterum ad ferendum obſeſſis auxilium non rediret. Bergomates à ſocijs deſerti,conſilium ſe dedendi capiunt, hac conditione,ſi Rex deditos ſuæ ditionis faciat,nõ autem vt illos Brixianis ſubijciat. Quibus ille reſpondit: Non in hoc ſe ad Italiam veniſſe,vt ſeruitutẽ ciuitatibus Italiæ à ſe in fidẽ ſuam receptis imponat, ſed vt illas à factionibus & ſeditionibus liberet, ſublatis inde Gibellinorum & Guelphorum barbaris atq; exitialib. vocabulis. Tum illi à Rege impetrato,vt præſidium Gibellinorũ incolume à mœnibus dimittere liceat,portas Regi aperiunt,ſeq́; illi cum bonis omnibus dedunt,atq; ille extemplò nouam ibi arcem condit,quam hactenus Bergomates Rocham appellant. Indè exercitus à Brixianis Cremam deductus (nam & illa infeſtam ſe Brixiæ exhibebat) iccirco agri oppidi illius infeſtiſſimè à Boiemis populati,multæq́; ciuium villæ magnificè extructæ,ſolo adequatæ. Qua deformitate & calamitate permoti Cremenſes, ſimiliter atq; Bergomates deditionem Regi faciunt. Quod vbi Beltrandus,Romani Pontificis copiarum Dux,qui eo tempore Bononiæ erat,cognouit,Regem tanto ſucceſſu factionẽ Gibellinam à Cæſare totis viribus ſtantem proſternere,illamq́; ſub ius ac poteſtatem ſuam ſubiungere, non differt, Regi nomine Pontificis ingentia præmia,& interim vrbium quas expugnaret poſſeſſionem polliceri. Easq; vrbes nominat,Mutinam,Rhegium,Parmam,ſimulq́; ſuam operam cũ Pontificis copijs ad illas expugnandas offert, dũmodo Rex per tempus oppugnatum illas veniat. Venit & ad Mutinam cum ſuis caſtris Beltrandi caſtra cõiunxit,ſuperatisq́; munitionibus, quas Mutinenſes obiecerant, vtraq; caſtra muros iuxta poſuit,ſcalasq́; apparatas habuit.Hoſtis tam propinquus, diuerſè animos obſeſſorum trahebat,pro diuerſitate videlicet factionum,quarum Gibellina hortabatur ne animo deficerent, cõtrà Guelpha ſuadebat,ne dubiã belli aleam ſubirent,cum certum haberẽt Regiæ clementiæ atq; liberalitatis documentum.Atq; hęc ſententia obtinuit,vt ſe cum vrbe ſua Regis fidei permitterent.Promotus hinc ad Rhegienſes exercitus,qui ſimulatq; ſigna Regis Boiemiæ conſpexerunt,eiectis Gibellinis,Regem intra mœnia receperunt.Petenti Parmam,turma equitum ad nouiſſimum agmen ſe oſtendit,carpere aliquid de illo ſatagens: ſed nec primum impetum Regiorum equitum ſuſtinere auſa fuit, in fugam ſtatim conuerſa. Pertinacius ad mœnia eruptio Parmenſium ingruebat,prælium cum Boiemis iniens,cæterùm maiore audacia,

Bergomates cum Mediolanenſibus Cæſaris partes ſequuti.

Bergomum ſe dedit.

Quo conſilio Italiam Ioannes adierit.

Arx Bergomi à Ioãne extructa.

Cremẽſes Bergomatum ſequuti veſtigia.

Beltramus Baucius.

Ioannes Pontificijs copijs ſe coniungit.

Mutina ſe dedit & Rhegiũ.

Parma quoq́;

quàm vi,ac tanta ſuorum clade,vt neceſſariam deditionem facere coacti fuerint.Gibellini omnes Parma expulſi. Inter hæc Regi nunciatur,Lucam Actruriæ vrbem,cupere imperio Regis parere,ſed quo minus voto ſatisfaciant,obſtare illis Florentinos,qui præſidio firmo vrbem in poteſtate ſua teneant. Rex cognita Lucenſium voluntate, copias vrbi admouet, machinasq; & tormenta,ac ſaxa muralia,ad incutiendum Florentinis terrorem oſtentat.Ita autē diuiſas inter ſe ſtationes obſeſſi habebant, vt Lucenſes partem vrbis quæ munitiſſima videbatur obtinerent,Florentini verò eam, quæ infirmior apparebat. quam dum acriter defendunt,cuncti in hoſtes ibi magno tumulru oppugnantes intenti, Lucēſes ex altera parte ſcalis poſitis, murum aſcendendi Boiemis poteſtatem faciunt, & à tergo vnà cum illis Florentinos aggrediuntur, cædemq; illorum inſignem ædunt,antequam Rex mœnia ingreſſus,arma projicientibus parcere iuberet. Acceſſit hinc ſua ſponte Papia ad imperium Regis.

Luca Florentinorū odio Boiemis ſe ſubijcit.

Papia Regem Bohemū agnoſcit.

Dum iſta in Italia à Rege,magno illius præconio geruntur, (Nam alij authorem libertatis, alij depulſorem ciuilium ſeditionum, omnes non Tyrannum, ſed verum patronum prædic[illegible]ant, Cæſar Bauarus, vltra ſolitum ſibi morem excandeſcens,Regem vt perdue[illegible]lem appetebat,queſtus apud Germanię principes,quòd ille ſibi imperium in Italia vſurparet,voluitq; vt hoſtis palàm declararetur.Cuius querelam Balduinus Treuerenſis Archiepiſcopus Regis patruus magna tunc inter principes authoritate,quòd Spirenſem prætereà Epiſcopum ageret,& vicem Moguntini Archiepiſcopi implebat, ſic interpellauit : Nihil in hoc peccaſſe patruelem ſuum, quòd Brixianis rogatus per memoriam Henrici Cæſaris patris ſui, qui illam ciuitatem compluribus beneficijs deuinctam habuit,tuendam ſuſceperit cōtra Bergomates & Cremenſes, quæ municipia,neq; Papam neq; Cæſarem dominum agnoſcerent, ſed ob id quoq; gratia potius quam inuidia dignū videri, quòd nonnullas in Lombardia ciuitates, quæ legitimis dominis deſtitutis Tyrannos ſibi aſciuerant,à Tyrannide in libertatem vindicauerit. Ergo Cæſar cum id obtinere quod cupiebat,non poſſet,alia via Regem adoritur,inimicos illi principes,regno illius vicinos comparans, [a] Fridericū Miſniæ, & [b] Othonem Auſtriæ. Apud illum tantum promouit, vt filiam ille Regi in Boiemiam remitteret, quam ſibi adhuc immaturam deſponderat. in locū eius filia Cæſaris ducta vxore.Sed & Othonem paulò poſt huc perduxit, vt Regi negocium de Carinthia faceret, quaſi Henricus illam non potuerit in Ioannem filiū Regis ſine aſſenſu Cæſaris per ſponſalia transferre.

Præconia Regis Ioannis.

Rebellem Ludouicus Cæſar Ioannem Regem declarat.

Treuirēſis defenſionē Ioannis ſuſcipit.

Cæſar Miſnenſem et Auſtriū victnos inſtigat aduerſus Ioannem.

Quæ vbi Regi in Italiam ſunt nunciata,ex læticia in triſticiam mutatus,mittit continuò in Galliam pro filio Carolo,vt ei exercitū tradat,vrbibusq; quas receperat, præficiat. Nec Carolus diu in itinere moratus, Papiam ad patrem venit, multa nobilitate Gallica comitatus. Iam enim Philippus,cuius †filia Carolo deſpōſa fuit,in Gallia regnabat.hinc plerique Galli nobiliores, tum ſtudio demerendi Regem ſuum, tum etiam officio in Carolum tanquam Regis generum, illum in Italiam proſequebātur.Cura iuuenis ante diſceſſum patris, Allobrogum Principi ceu cognato, & in militia exercito demādata.Sedecimum tum annū Carolus agebat. Reuerſus in Boiemiam Rex,diſſimulata indignatione,tranquillas ad Cæſarem dat literas, quibus exiſtimationem dignitatemq; ſuam Cæſari cōmendat, ſimulq; ei demonſtrat, quem in ſtatum Lombardiam reſtituerit, non ambitione ductus, vt maieſtatem Cæſaris apud Italos conturbaret,quemadmodum nonnulli perperſè loquuntur,ſed vt rationes eius ibidem confirmaret : cuius rei teſtem eſſe Vicecomitem Mediolanenſem, cui ipſe Cæſar præter alios in Italia fidem habere ſoleat.Reſponſoq; non expectato,quantum militum in ſumma fiſci inanitate cogere poteſt, aduerſus Fridericum Miſnenſem cauſa vlciſcendæ ignominiæ cogit, improuiſusq; ad oppidum Gorlitium in Luſatia ſitum, quo tunc Fridericus

Ioannes rebus Italicis filio Carolo creditis domum reuertitur.

† Supra ſoror dicta, folio 194. Philippus Valerius Rex Galliæ.

Excuſat ſe apud Cæſarem Rex.

Rex Ioannes vlciſcitur contumeliā à Miſnio ſibi illatā capto Gorlizio.

dericus potiebatur, adeſt, primoq́; illud aduentu capit, non auſa multitudine in condita & inermi diu repugnare: capit mox & arcem firmiter munitã corrupto præfecto arcis: deniq; vno tumultuario prælio cum Friderico fœliciter facto, quicquid per oppignorationem alienatũ in Luſatia ſuperiore fuit, id totum recuperauit, filiamq́; Iudith ſibi redditam, alteri genero multis paraſangis dignitate & opibus Fridericum illum ſuperantem depactus eſt, nempe Ioanni Regis Philippi filio, qui poſtea in regno Galliç patri ſucceſſit. Porrò Otho nem nihil tunc moratur, quo minus hoſtẽ Regis ex profeſſo ageret, niſi quòd auxilia ex Hungaria & Polonia, quę ſibi Cæſar comparauerat, nondum præſto erant. vbi dein Auſtriæ appropinquare illa audiuit, ad populandos fines tam Boiemiæ quàm Morauiæ ſuos immiſit. Duplicatus belli terror, tum Boiemos tum Morauos, non ſolùm milites ſcribere, ſed dare etiam tributum, quod nuper vt intolerandum ferre detrectabant, cogit, vt tanto iuſtior exercitus conflari poſſet. Quo vtrinq; conflato, & in vna caſtra contracto, occupat Rex locũ in Auſtria ad oppidum Laua poſitũ citra Danubiũ. At Otho vltra Danubiũ copias ſuas, per omnes cœnobij Neumburgenſis agros propter illarum multitudinem extenderat. Quippe ſoli Hungari cum Polonis quinquaginta millia hominum impleſſe dicebantur. Eoq́; maiori cunctis fuit miraculo, Othonem tam incredibili turba circumdatum, tranſire Danubium tantiſper diſtuliſſe, dum primùm Poloni, deinde Hungari retrò vnde venerant metu, an tædio abirent, Othone interim deſtituto. Rex neminem habens cum quo acie congrederetur, facit impetum in bona Othonis cis Danubium ſita, & amplius quadraginta loca vi capit. Quæ illorum munitiora erant, illis Benedictum à Vattemberg, & duos Henrici à Lippa pridem mortui filios, Henricum & Ioannem præfecit, cætera militi in prædam dedit. Hæc vt non minus Cæſari quàm Othoni grauia acciderunt, grauius tamen Cæſar accepit, quòd hoc ipſo tempore Boniſacius Piſanus Comes, rem gratam Ioanni Pontifici facturus,[c] Pſeudopapam, quem Cæſar ſuo arbitrio conſtituerat, ac locum habitandi ei Piſis aſſignauerat, captum Auinionem perduxerit, in carcere tædio vitæ necandum. Nam eam quoq; rem Ioanni Regi Cæſar acceptam ferebat, inquiens: Nunquam facinus tantum Piſanum Comitem auſurum fuiſſe, ſi non Ioannis exercitu, quem in Italia reliquerat, auxilio fretus foret. Bene autem ac fœliciter Carolus patris in Italia vicarius res gerebat, pace & bello: in vtroque tempore prouidus & ſtrenuus aduerſus inſidiatores & bellatores. Inſidiæ ei dum adhuc Papiæ ſe contineret, concinnatæ erant, vt clandeſtino veneno de vita tolleretur. Veneficus mutum ſe eſſe fingebat, & per hoc quaſi naturæ vitium, facilè ſe in aulam, dein per operas ſuas, quas quotidie promptiſſimas cocis præſtabat, in coquinam ſe inſinuauit. Paſchæ dies, & feſto & epulis celebris erat, cum ille cibis maturius venenum infunderet, quàm Carolus à ſolemni ſacro rediens ad prandium diſcumberet. Aulici famis impatientes ad ſumendum ientaculum à ſacris ſe abducunt, & omnes qui ſeorſum ientarunt, mortui à Carolo reperti ſunt, inter quos præcipui Ioannes à Quercu, quem pater aulæ Caroli magiſtrum attribuerat, & Ioannes ab alta Eccleſia, cibi, ſicut Symon etiam à Ceycla poculi adminiſter. Non potuit hac re Carolus non commoùeri, eo magis, quòd nullum talem in hoſpitio ſuo obuerſari oculis viderat, in quem tam nefarij & abominabilis criminis ſuſpitio caderet. Migrat inde protinus in aliam domum, aliudq́; prandium ſibi adornari iubet. Inter prandendum illò quoque veneficus illi ſeſe ingeſſerat. Carolus viſo adoleſcente in peregrinum modum detonſo, quis nam ſit interrogat. Mutum eſſe aulici reſpondent, & ſatis diu in aula officioſiſſimè diuerſatum. Capiatur, inquit, confeſtim, quiſquis ille

Ioanni II. Regi Galliarum filiam deſpondet.

Otho dux Auſtriæ ingentem exercitum ex Hungaris & Polonis cõflat.

Dilabitur milites Otthonis.

Prædæ expoſita Auſtria.

Nicolaus Antipapa.

Carolus ritè ſuo in Italia munere perfungitur.

Venenum Carolo à Viceco- mite inſtructũ irrito euentu.

Conſpiratio tirannorũ Lombardiæ aduerſus Carolum.

In ſumma difficultate Carolus conſtitutus.

Mutinenſes ſolicitantur ad deditionem.

Diuerſæ de pugna ineunda ſententiæ.

Carolus acceptus Italis.

Auxilia ſurrogat Treuerenſis.

eſt,ac quæſtioni & tormentis ſubijciatur, donec exploratum habeamus verè an fictè ſit elinguis. Tortus fari cœpit, authoremq́; tanti ſceleris Vicecomitem Mediolanenſem eſſe prodidit. [d] Vicecomes ab inſidijs falſus,ad vim aper tam animum vertit,Inſubriam & quiequid in Lombardia reliquum Cæſar habebat, vnà cum Marchione Ferrariæ, dein Tuſcos non minus quàm Florentinos ob amiſſam Lucam furentes,in arma concitans, eiſq́; locum ad arcem S. Fœlicis , non longè à Mutina diſtantem oſtendens , ad quem armati omnes conuenirent . Parmæ tunc Carolus cum ſuis copijs à patre ſibi relictis erat, ibiq́; maiora indies paterna ſubſidia expectabat , ſed partim locorum diſtantia , magis adhuc in maximis oneribus quibus Boiemi præmebantur , ſumma æris difficultas impedimento patri fuerunt,quo minus cum ſubſidio promiſſo maturare potuerit : inſtantibus hoſtibus, ac iam per internuncios id agentibus,vt Mutinenſes ad deditionem,aut ſeditionem perducerent. Conſultat per tempus cum ſuis de ſumma rerum Carolus. Erant qui cenſebant, omnino expectanda eſſe paterna auxilia , ne ſi quid grauius in prælio intempeſtiuo accidiſſet, grauem culpam ſuſtinerent omnes. Porrò alij dicebant,præſtare per virtutem in prælio belli fortunam qualemcumq; experiri , quàm Mutinam ope deſertam hoſtibus prodere . Atq; horum ſententiam Carolus approbauit: Videbat enim cottidie copias ſuas augeri voluntarijs Italorum agminibus,vltrò,velut ad referendum gratiam adfluentibus,quòd ita liberè Italos haberet,vt in omnibus ciuitatibus quibus præfuit,ſuo illos iure,ſuiſq́; legibus viuere ſineret . Ne igitur tam erga ſe gratos per ignauiam , imbelliamq́; deſtituiſſe videretur, præſertim auctus Germano equite, quẽ ſibi propatruus Treuerenſis Archiepiſcopus ſubmiſerat,tollere ſigna,& contra hoſtes illa ferre ſigniferos iubet. Subſequitur ipſe anteſignanos iuſta acie,ſed hoſtibus longè numero impari. Dato vtrinq; pugnæ ſigno, concurrũt equites pari vtrinq; impetu & audacia,ſatisq́; diu certamen inter ſe contractum exæquant, quod quidem ita acre inciderat,vt ſub Carolo alter iam equus confoſſus iaceret. In tertio tandem Germanis equitibus adnitentibus,turmas Italorum diſpulit & protriuit,capto Aeſtenſe Marchione. Quod vbi Tuſcæ phalanges conſpexêre laxatis ordinibus effuſa inde fuga effugerũt. Cæteri pedites denſatis Boiemorum ſcutis , thediſq́; & carris circumdati , amplius ſexies mille capti ſunt, & præterea mille equites. [e] Hæc tam celebris Caroli apud Lombardos victoria, die feſto diuæ Catharinæ celebrata fuit , cum iam pater eius in itinere eſſet quod poſt victotiam quoq; continuauit, vt & filio ſucceſſum gratularetur,& militibus pro exhibita ſtrenua opera dignam referret gratiam: deniq; vt præſens ex dignitate & conditione cuiuſq; preciũ captiuis ſtatueret, quos dimittendos cenſuiſſet. Quæ dum ille Parmam veniens agit , interim Otho in Auſtria,nullo ferè negocio ſua recuperat omnia. Tanta fuit ſocordia & negligentia præfectorũ,quos vt diximus,Rex bonis in Auſtria partis præfecerat,vt cuncti ſimul ab Othonianis interciperentur,nec aliter in libertatem rurſus aſſeri potuerunt,niſi arcibus nobilioribus Othoni reſtitutis, poſt menſem ſeptimũ quàm capti erant. Tandiu videlicet,Rex in pacandis cõſtituendiſq́; rebus Italicis,animũ Parmæ occupauerat , datiſq́; per alias quoq; ciuitates magiſtratibus,qui omnes in verba ſua iurabant,vnà tandem cũ filio Carolo Pragam redierat. Nec enim ſatis tutum videbatur,ſalutem adoleſcentis optimæ indolis, tot & tantis Italorũ factionibus mutuiſq́; inter ipſos ſeditionibus diutius ibi committere. Nullus autẽ ordo in Boiemia erat, quẽ non mirifico gaudio Caroli in patriam reditus afficeret,propter eximias eius animi corporiſq́; dotes, decora in corpore formæ dignitas,commoda proceritas,virilis firmitas membrorũ: Ingeniũ liberale,come, & totũ ad demerendos homines expoſitũ, ſine vllo interprete,ſiue Latinè,ſiuè Italicè,ſiue Gallicè,ſiue Germanicè, ſiue Boiemicè

Marchio Eſtenſis captus.

Victoria celebris.

Rex certior factus de victoria pergit.

Otto per Regis abſentiam amiſſa recuperat.

Redit Rex cũ Carolo filio in Boiemiam.

Multarũ linguarum Carolus peritus Boemis verò gratiſſimus.

mleè ſermocinandū eſſet. Iccirco etiā nullum cuiuſq; ei officiū defuit, & reuerentia penè maior, quàm parenti ſuperfuit: quibus ille irritatus, ex Boiemia eum in Morauiam cum vxore Blancha amandauit, & non prius Marchionis ibl perſonam gerere permiſit, quàm fidei ſacramentum præſtaret, quale præſtare conſueuit, qui vulgò nunc Vaſallus appellatur.

Marchio Morauiæ creatus Carolus.

Ac mox cura iſta liberatus, æreq; ex Iudæis & Chriſtianis ſuis artibus extorto, peregrè rurſus ad ſuos Lucemburgenſes, ad quos perpetuò ſua illum trahebat voluptas, profectus eſt. Inde porrò Auinionem in Gallias Ludouici Cæſaris gratia, poſt tot minas & iniurias illatas rogantis, vt inter ſe & Romanum Pontificem Rex pacificatorem ageret. Sed adeò induruerat Pontifex aduerſus Cæſarem, quem veteratorem nuncupabat, vt nulla prorſus ratione à rigore ſententiæ latæ flecti potuerit. Ergo vtrumq; Cæſar odio & bello vndecunq; commoto perſequebatur, quaſi Pontifex cum Rege in perniciem ſuam ex compoſito colluſiſſet.

Ioannes Cæſari Pontificē conciliare ſtudet ſed actum agit.

Dum Rex abeſt, Elizabeth Regina magno Boiemorū luctu extincta fuit, quippe haud ſecus illam Boiemi atq; matrem obſeruabant: quoniam omnibus ad ſe confugientibus matris affectionem exhibebat, ſeq; ad moderandam mariti vehementiā ſæpiſſimè interponebat.

Regina viuis excedit.

Tres filios & quatuor filias enixa eſt: E' filijs Premyslaus infans mortuus, Carolus & Ioannes ſuperſtites ſuperfuerunt.

Liberi Regij.

Viduus igitur Rex Pragam reuertitur, poſt exhauſtum omne viaticum peregrinationibus, conuiuijs, ludis, ſpectaculis, quæ ſine modo vbiq; locorum ædebat. Sed poſtquā domi quoq; ærariū vacuum repperit, ad improbam monetam cudendam animum adiecit. Monetarium apponens, qui ex veteribus bonis nummis, nouos malos recuderet, puſillo illis argento ſuperinducto, cætera planè æreos.

Monetā adulterinam cudit Rex.

Argentum porrò ad nummularij officinam, dum è templis paſſim auferret mutuari ſe dicebat, nec vnquā mutuū reddebat, velamentūq; huius ſacrilegij hoc illi erat, quòd diceret ſacro eiuſmodi argento aduerſus profanos Lithuanos ſe abuti.

Spoliat templorū theſauros.

Nam rurſus tunc Magiſter Pruſſiæ contra illos, atq; item contra Polonos opem Regis Imploratum venerat. Sed nullum operæ in Lithuaniæ precium factum, quoniā hyems rigidior inciderat, quàm vt poſſet ad ſuſtinendū equitem paluſtria iſthic loca gelu aſtringere, ne cū equo hauriretur eques: caſtellū tamen idoneo loco ædificari, præſidioq; illud muniri, ad coercēdas Lithuanorū incurſiones placuit.[f]

Bellum Lithuanicum ſecundum.

In Pomeraniā deinde exercitus ducebatur, vt ea loca, quæ à Vladislao Lokteco Poloniæ Rege ibi intercepta erāt, rurſus reciperet, denuoq; illa Magiſtro Pruſſiæ reſtitueret. Quo facto ad populandam Poloniam, Rex ſe cum Boiemis Prutenisq; conuertit, vlturus incommoda, quæ nuper in Sleſia euaſtatis circum Oppauiam agris à Polonis accepit. Viciſſim igitur agros circū Poſnaniam omni clade peruaſtat, ſine vlla ſuorum noxa, quia nemo illi occurrere auſus fuit, ne tum quidem, cum ipſam Cracouiam Regni caput obſideret, ea pertinacia, vt iuraret nō antea ſe ab illa receſſurum, quàm portam eius manu ſua contigeret, durauitq; in obſidione in tanta frumenti inopia, vt panis buccellatim inter milites helluones diſtribueretur, quoad tandem Rex Polonus inducias hac conditione impetrauit, vt intra certum diem quadragies mille aureūm nummum repræſentaret.

Polonus pacē mercatur à Boemo.

Inde in Sleſiam itum, diſſidio principum inquietam. Pars enim maior illorum Regem Poloniæ reſpiciebat, quoniam indidem ex Polonia omnes ferè Sleſiæ principes originem ducebant, & quemadmodum ipſi Poloni ita Sleſia quoque ab ipſis Polonia tunc cognominabatur.

Sileſiæ principes Polonorū principum ſoboles.

Diſſentiebant autem inter ſe, quòd nonnulli eorum ob imbecillitatem potentiæ Regis Poloniæ ab illo, velut à caduco pariete ad Regem Boiemiç, tanquam ad murum firmiorem inclinandum cenſerent: iamq; ex illis Opolienſis, Teſnenſis, Lignicenſis, Brigenſis, per voluntariam deditionem eidem Regi mancipio addicti erant. Noluit itaq; Rex de Sleſia exercitum deducere, niſi etiam reliquos principes ui,

Sileſij principes omnes Ioanni & Regibus Boiemiæ ſe dedunt. Anno 1317. feſto Palmarũ Vratislauiæ fidelitatis ſacramentum præſtiterunt.

aut metu in ſuam redigeret poteſtatem. Hi autem reliqui principes fuerant, qui in verba Regis Boiemiæ in vrbe Vratislauienſi iurarunt, Henricus Glogouiæ Dux, Ioannes Stinauiæ, Vladislaus Coslouiæ, Ioannes Oſuitenſis, Conradus Olesnicenſis, poſtremò Dux Zaganenſis, & Minſterbergenſis. Ex hac tot principum ſubita abalienatione, tantus metus tantaq; deſperatio Regi Poloniæ iniecta eſt, vt rebus ſuis diffidens, ad Carolum Regem Hungarorum confugerit petitum contra Boiemos auxilium, ſi quid illi ante tempus interturbaſſent. Interea Carolus filius Regis, benè ab omnibus hominum ordinibus in Boiemia audiebat, quòd abſente parente, talem ſe in adminiſtrando regno geſſerit, vt non ſolùm à nemine accuſari, ſed nunquam ſatis ab omnibus laudari potuerit, adeò numeros omnes rectè adminiſtrandi implebat, omnium commodis ſeruiens, ab omnibus acerbiſſimam illam exactionem ſubmouens, nullum ipſe æs alienum contrahens, factiones & diſcordias ordinum vbiq; ſedans, Regnum deniq; totum à lattocinijs purgans, atq; in primis cum Ioanne Epiſcopo Pragenſi prouidens, vt religio in eodem regno incorrupta ſeruaretur. Cuius quidem rei Epiſcopus exactiſſimum ſe præbuit cuſtodem, ſicut Epiſcopatus prterea ſui magnificentiſſimum amplificatorẽ. Nam duas illi arces, quarum alteri Hetſteyna, alteri Vulturna vocabulum, de bonis patrimonij ſui redemptas, attribuit. In arce verò Raudnicia, præter alia noua opera, templum diuæ Virginis cum collegio ſacerdotum, & iuxta Ptochotrophium excitauit, atq; ita vtrumq; prædijs & agris inſtruxit, vt tam ſacerdotibus, quàm egenis neceſſaria ad victum abundè ſuppeditarent. Porrò Carolus vſq; ad fines Boiemiæ patri obuiam prodijt, lætoq; tunc illius vultu exceptus eſt, quem tamen mox ille immutauit, ſimul atq; cognouit multò meliore fama eſſe filium quàm patrem apud Boiemos. Rurſus igitur à ſe, vt ſuſpectum de regno affectando remouendum, & quod vix in naturam patris cadit, filium periculis vitæ obijciendum putauit. Hæc cogitanti, ſuperuenerunt ex Pannonia oratores à ᵍ Carolo Rege miſſi, quorum Pontifex Agrienſis princeps fuerat, orantes, vt cauſa dirimendarum ſimultatum, quæ inter ipſum & Locteeum Poloniæ Regem intercederent, venire in Pannoniam non grauaretur, vtrique videlicet Regi ipſe Carolus affinis erat. Nam Ioannis prius ſororem in matrimonio habuit, qua intra annum ex partu mortua, filiam dein Lotteci ſuperduxit. Vnde pari vtrumque affinem beneuolentia complecti videbatur, eoque promptiùs Ioannes vnà cum filio Carolo, quò inuitabatur, profectus eſt, reperitq; ibidem Locteeum cum filio ſuo Caſymiro arbitrio Caroli ſe ſubmittentem. Atque ille auro & argento, arbitris ad perſuadendum appoſitiſſimis, ita rem tranſegit, ſtatuens, vt Locteeus ſummam pecuniæ Ioanni debitam in ſolidum ſtatim adnumeraret, atque de tota Sleſia eidem cum omnibus ducibus concederet. Ioannes viciſſim ne amplius titulum Regis Poloniæ vſurparet, néue vllo poſthac tributo Loctecum cum poſteritate ſua oneraret. Huiusq; libertatis redimendæ gratia Carolus de fiſco ſuo, quingentas auri puri libras appendit, quibus gutturnio cum pelue acceſſit pondo ducentarum librarum, & inſuper quinquaginta crateres bellè inaurati, gemmaq; precioſa ex qua bibitur. gemmatum item alueolum, in quo ſimulachrum pugnæ latrunculis ludimus, adiectæ liberaliſſimè fuêre. Sed neque filius Ioannis Carolus indonatus abijt. dona erant quæ ſecum abſtulit, equi nobiliores auratis frenis, faleris, ſellis inſtrati, ipſe aureo Balteo, cum aurea item pharetra præcinctus, ornamenta ſtrenui militis in Morauiam referebat: neque enim illum parens in Boiemiam adire paſſus eſt. Sed breui pòſt in expeditionem cum Bauaricam ablegauit, Ludouico Cæſare rurſus de Carinthia apud Bauaros ſuos turbas ciente, dum ex alia in aliam impietatem indecenter ruit. ʰ Supra memorauimus, legitimum

Carolus ſummam ob rectã adminiſtrationem apud Boiemos laudem adipiſcitur.

Epiſcopus Pragenſis auget Eccleſia ſuæ reditus.

Suſpectus patri de ambitu filius Carolus.

Pax inter Reges Boiemiæ et Poloniæ ſancita à Carolo Hungariæ Rege.

Precioſiſſimis muneribus donati Reges à Pannone.

mum matrimonium inter Ioannem filium Regis Boiemiæ, & filiam Henrici Carinthiæ principis contractum fuiſſe, ipſam Carinthiam dotis nomine matrimonio acceſſiſſe. Hanc vt interuerteret Cæſar, induxit maritam mulierem, vt virum de impotentia virium inſimularet, ab illoq; diuerteret, offerens ei poſt diuortium factum filij ſui Ludouici nuptias. Nihil impudentius muliere petulante, accuſat quoquomodo poteſt inſontem maritũ, illumq; mox deſerit, & dotem repetit Cæſaris viribus, quibus ille Ludouicum filium præfecit, quemadmodum Rex ſuis copijs Carolum. Qui nõ longè à Ratisbona hoſtem inueniens, loco munitiſſimo caſtra poſuit, quæ carris præterea, foſſiſq; & lorica præmuniit, vt eò faciliùs multitudini reſiſteret, ne inuitus alieno tempore pugnam iniret, quanquam ad dimicandum ita paratus, vt cum hoſtes in pabulatores tantùm facere impetum ſoliti eſſent, ipſe prior aciem pro caſtris inſtructam, illis vno, altero, tertio die oſtendit quietè ſemper ſtantibus, certaminis ne periculo cõmotis, quia cum loco etiam impedito ſibi pugnandum videbant, an quia conſilium Auſtriæ Principis illis placebat, conſulentis, vt cum integro adhuc exercitu ipſum caput potiùs, nempe Regem Ioannem de improuiſo peterent. Nec enim niſi capite contrito malorum finem fore. Traiecto igitur Danubio, ne Carolus abeuntes inſequi poſſet, partim aqua partim terra Lincium ſe conferunt, vt inde per montes ſe in Boiemiam inſinuent. Sed nunquam non Ioannes ad arma cum ſuis accinctus erat. Itaq; nondum montes tranſgreſſos, in turpem fugam hoſtes compulit: qui in plano rurſus coacti in Carinthiam tendebãt, in qua iam Carolus aderat, Ioanni fratri ſuo ſuppetias laturus. Hic demum ad manus ventum atroci & ambiguo prælio, ex quo tamen pax inter Cæſarem & Regem conſecuta eſt, hac lege, vt filius Cæſaris ſibi Carinthiam haberet, quando vxorem quoq; alienam habuit: & Ioannes Regis filius in ſolatium ademptæ ſibi coniugis, vt eam regionem quæ Tyrolis nuncupatur, obtineret. Idem mox Ioannes procreato ex concubina filiolo, calumniam vxoris de impotentia apertiſſimè confutauit. Cæterùm Carolus in Italiam ſolitis tunc ſeditionibus tumultuantem, ſe contulit, ſtipendioq; illic potiùs, vt Dux tamen meruit, quàm vt domi ſine armis priuatus viuens paterno conſpectui ingratus appareret, nouis præſertim nuptiis patre irretito, quas ſumptuoſiſſimas cum Beatrice filia principis Borboniæ in Gallia concelebrauit. Rurſusq; ad extorquendas pecunias deflexus, nouum in Boiemiam vectigal inuexit, nullo rerum promercalium genere omiſſo, cui non tributi aliquid imponeret: vocauitq; Germano vocabulo, nam Boiemum non inueniebat, Vngelt, quod vacuum pecunia faceret marſupium. Sed hoc eius factum Boiemi in hunc diem laudibus prouehunt, quòd Tabularia in regno inſtituerit, in quibus tabulæ, hoc eſt, actus publici, inſtrumentaq; & literæ emptionum, venditionumq; continentur, vt ſecura ſuorum bonorum cuilibet liberaq; & perpetua eſſet poſſeſſio, quippe ſummi magiſtratus tabulis cuſtodes adhibentur. Tactus aliquando tandem etiam religione, miratusq; vitam Carthuſienſium aſperam, per quam corpora caſtigarent, in poteſtatemq; redigerent ſuam, ne in ſenſum reprobum caderent, Carthuſianos nunquam antea in Boiemia viſos, Pragam condito illis templo, & benè dotato adduxit. Quo tempore Beatrix vxor filium ei peperit, cui ipſe nomen Venceſlai indidit, atque ei ſtatim Lucemburgam pro portione hæreditatis attribuit.[1] Qui deinde vxore de Brabantia ducta, factus eſt Brabantiæ princeps. At Carolo ſors vltra vota etiam fortunata ſe obtulit. Laborabat Cæſar Ludouicus pedum vlceribus, quæ cancer ſenſim rodebat, carnes ſurarum pauxillatim deuorans, nec vllis medicamentis cedens, quemadmodum nec ipſe de impietate ſua cedebat, licet à tertio iam Romano Pontifice ad pietatem recipiendam paternè inuitatus. Ergo

Auctor diuortij Cæſar inter coniuges.

Carolus bello Bauarico contra Cæſarem à patre præfectus.

Acies bene instructa à Carolo.

In Boiemia Cæſariani cæſi, in Carinthia bellum ſuſcitant.

Pax facta.

Ioannes cõtentus Comitatu Tyrolenſi.

Carolus militat in Italia.

Ioannes Beatricem Borboniã coniugẽ ducit.

Vngelt vectigal nouum.

Archiuum Regni inſtituit.

Carthuſienſes ſodales Pragã inuehit.

Venceſlaus Ioannis F.

Ludouicus Cæſar phagedæna laborat.

poſtremum rei obtigit. Ceciderunt autem cum eo ex Proceribus, Henricus Petri Roſenſis filius, & Ianus Lichrembergus, ac præterea ex equeſtri ordine ſtrenuiſſimus quiſq;, Egrę verò Carolus, Lotharingo & Flandro circum ſe occiſis, & ipſe iam ſaucius euaſit. Huic Rex Angliæ, corpus patris ad ſepeliendum vbicunq; placeret tradidit. Placuit Lucemburga, illoq; & illatus, & Regia pompa cõditus eſt, Boiemis diem diui Ruffi, quo die pugna fuit, vt triſti omine infamem execrantibus, qui alterum videlicet iam Regem bellicoſiſſimum illis abſtulerit, prius Othogarum, nunc Ioannem. Quanquam non defuerant, qui illa neſcio cui fatali legi attribuerent, quæ vt vitæ ſimili vtrumq; alligauerit, ita per mortem quoq; ſimilem illos coniunxerit. Pariter enim vterq; laudis ex bellica virtute appetens erat, pariq; audacia in periculis confidens, pariter item mortem pro gloria contemnens, nec niſi in vltimo bellorum actu vterq; à fortuna deſtitutus.

Ioãnes Lucẽburgi ſepultus

Cõparatio Regum Ottocari & Ioannis eodem nurus genere.

[a] *Fridericus deſignatus Cæſar contra Carolum.*

[b] *Otthe venuſtus Alberti Cæſaris filius dux Carinthiæ & Auſtriæ.*

[c] *Petrum Coruatium Reatinum Franciſcanum Pontificem Romæ crearat Ludouicus Cæſar, nomine Nicolai quarti tradito. Eum Corbanenſem alij nominant. Hic Ioanni Papæ 22. Auenionem deductus à Piſanis, triennio pòſt culpa deprecata honeſto obijt carcere. Hic Ludouicum Romæ coronauit Anno 1328. die Pentecoſtes.*

[d] *Vicecomitibus ſe coniunxerat & Robertus Rex cum Scaligeris, Carrarijs, Paſſerinis, & Eſtenſi Marchione cum Populo Florentino.*

[e] *Referunt hiſtorici infæliciter tunc præliatum, Boemos tota penè Italia reiectos ſolum Parmam Mutinam & Regium tenuiſſe.*

[f] *A ſtrage Crucigerorum auertiſſe quidem Bohemos & Sileſios in maiorem Poloniam irrumpentes Regem Vladiſlaum, ait ſcriptor Polonus: at quæ noſter narrat Cachinno omnia excipit.*

[g] *Carolum Regem Hungariæ arbitrum fuiſſe conſentiunt omnes, ſed Bonfinius & Crommerus Caſimirum aſſuiſſe dicunt, quia Loktecus obierat, anno 1333. Hæc geſta ſunt anno 1335. in arce Vuiſſegrado Hungariæ.*

[h] *Extincta ſtirpe ducum Carinthiæ, Ioannes Henricus filius Regis Ioannis, Margaretham heredem duxerat Henrici filiam, quæ pertæſa mariti de frigiditate eum accuſans, eo repudiato Ludouico Marchioni Cæſaris filio nubit, è quo Menhardum ſuſcepit: at vtroq; mortuo tertiùm nupſit Rudolpho Alberti II. filio, & ita ducatum cum Comitatu Tirolis Auſtriæ tradidit, Anno 1360. Conſtituit gymnaſium Viennæ à patre Alberto inchoatum, & à fratre Alberto abſolutum.*

[i] *Venceslaus duxit filiam Ioannis tertij ducis Brabantiæ, qui cum Ludouico Comite Flandriæ affine de Ducatu certans, vitam quoq; amiſit. Vilhelmus Ludouici Cæſaris filius factus Hollandiæ Comes, circa annum 1343. Huic ſine prole ex teſtamento ſucceſſit Albertus frater, cuius filiæ duæ Hollandiæ, Phriſiæ, Zelandiæ, Hannoniæ heredes nupſerũt Ioanni duci Burgundiæ, & Venceslao Ioannis filio duci Lucemburgi & Brabantiæ. Nati erant tam Vilhelmus quàm Albertus dux Straubingẽſis ex Margaretha Vilhelmi III. Comitis Hollandiæ filia, licet hanc Ioannam dicant Venceslao Regi Caroli filiæ nupſiſſe. Erratum in Venceslai nomine.*

[k] *Henricus à Virnberg Epiſcopus Moguntinus Carolo non ſuffragatus licet illi Pontifex Gerlacum Naſſouiæ Comitem ſubſtitueret.*

[l] *Excluſus fuit Aquiſgrano licet cum Electoribus adueniret Carolus.*

ſ

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER VICESIMVS SECVNDVS.

Carolus xxxj. ætatis anno regnum Boiemiæ iniјt.

Pius erga Deũ.

Ioannem fratrem Morauiæ Marchionem creat.

Aedes ſacras ædificat.

Epiſcopatũ in Archiepiſcopatum euehit, & gymnaſiũ condit An. 1370.

Erneſtus I. Archiepiſcopus Pragæ.

A ſuo coronatur Archiepiſcopo Rex.

Liberalis.

Redimit arces pignori depoſitas.

Bonus œconomus.

Theodorici monachi induſtria in adminiſtratione rei familiaris.

OMnnes facilè ante ſe in Boiemla Reges *Carolus præcesſit, non ſolùm dignitare, quam nouam in regnum cum Cæſareis inſignibus primus ipſe inuexit, ſed etiã gratia & fauore apud cunctas viciniores nationes, propter eximias ſuas ac verè Regias virtutes. Atq; vt à pietate incipiamus, qua à prima ſtatim pueritia ita imbutus eſt, vt perpetuò illam dein vitæ tempore cuſtodierit tanto ſtudio, vt primus Ceſarum nonnulla Euangelia, etiam ſcripto interpretatus ſit. Regnum verò ingreſſus, nõ aliunde regnandi auſpicium, quàm ab operibus pietatis cœpit. Ioannem enim frattem ſuum à Ludouico Marchione Brandemburgenſi, per ſummam vim & iniuriam ex Tiroli regione pulſum, Morauiæ confeſtim vt Marchionẽ præfecit: veteri Pragenſi templo, cui & decor & amplitudo deeſſe videbatur, noua fundamenta circumpoſuit, decimamq; argenti partem ex monribus Cuthnenſibus prouenientem, pro ædificio futuro aſſignauit. Interreaq; viginti quatuor miniſtros templo aſſiduos, quos ideo Manſionarios vocabat, conſtituit, illisq; largos ſumptus deſtinauit, vt die noctuq; Deo hymnos & laudes pſallerenr, cum paulò ante opibus adhuc priuatis, ſacellũ elegantiſſimum, in eadem arce Pragenſi, permiſſu patris, ſub titulo Omnium ſanctorum ædificauerit, lecto in id deſcriptoq; cœtu ſacerdotum honeſtiſſimo. Et ad cumulandam Eccleſiaſticam Pragæ dignitatem, Epiſcopum Pragenſem nomine Arneſtum, in contumeliam metropolitis Moguntini, qui Carolo aduerſas partes fouerat, Archiepiſcopum à Clemente Romano Pontifice creari, ac ſcholas inſuper publicas inſtar Parriſienſium erigi procurauit. Mox deinde ab Archiepiſcopo ſuo, vnà cum vxore Blanca coronari, corona quam ex auro & vnionibus fieri iuſſit præcioſiſſimam, in maxima hoſpitum clariſſimorum celebritate voluit, atq; omnes hoſpites magnifico epulatum apparatu, & inſigniores præterea muneribus proſequutus eſt. Sic enim ad liberalitatem propenſus erat, vt ſæpius etiam vltrò ad accipiendum prouocaret eos, quos munificentia ſua dignos putauit, cum interim ſubditos nullo tributo, niſi iure ſibi debito oneraret, illudq; receptum non in ſumptus ſuperuacaneos & inutiles, ſed ad redimendas arces à parente proceribus obligatas conuerteret, vt tum fecit, cum aurum coronarium in ipſa coronatione accepit, totum id ad creditores, qui arces poſſidebant, transferens, vt ex ſuis potiùs, quàm ex alienis fructibus & cenſibus viueret. Hinc in re familiari conſtituenda valde prouidus, ne quem arcibus, vectigalibus, auraríjs, argentaríjsq; agris denique ſuis procurandis præficeret, niſi eum qui diligenter, perſpectè, vtiliter fungi ſciret officio ſuo, ne quid per vllam ſocordiam aut imprudentiam eorum omitteret, quæ ad tuendam rem familiarẽ, eandemq; amplificandam deſeruirent. Horum ſolertiſſimus habitus eſt Theodoricus profeſſione Monachus, qui Monaſterium Ciſtercienſe, in quo œconomus fuit, plurimis debitis multo tempore impeditum atq; exinanitum, ſic ſua diſpenſatione expeditum, refertumq; reddiderit, vt nunquã antea vberius fuerit. Hunc Carolus ad ſe accerſitũ, adeò tenui arci præfecit, vt qui prius illi pręfuerũt, ex annuis illius prouẽtibus nec ſe ipſos, nec familiã alere potuerint, ſed neceſſe erat ex vicinis arcibus cõmeatũ ſuppeditare. At Theodoricus breui oſtendit, in ſterili quoq;

arce

arce, nihil æqnè copiæ, largitatiq́; frugum & pabulorum conferre, ac ipſum præfectum,ſi laborem,ſedulitatemq́; & curam propriam, nõ autem alienam fideliter adhibuerit. Ac vide hominis ſolertiam: dedita opera Carolus ad arcem illam cum ſatis freqnenti comitatu improuiſus venerat,premiſſo indagatore qui penum Theoderici exploraret,in qno ſumma inerat penuria. ei Rex adueniens iniungit,vt pro domeſtica copia ſubitũ appararet ientaculum,gallinas ille & anaticulas ex chorte obuias,pro menſa Regia obſonat. Cæterùm vt venires prærerea tam mnltos eadem celeritate impleat,hoc ſubitò excogitat,vt gregem Suum, proximè arcem ſe paſcentẽ inuadat, nihil à ſingulis ſuibus præter aures & caudas,tanquam membra coco ad celeriter coquendum habilia detrnncans, illaq́; variè condiri, ac largè hoſpitibus omnibus apponi iubens. Admirante Rege vnde tantum petitæ offæ,& inexpectatæ? oſtendit illi Theodericus truncas ſues, abſq; vllo totius gregis detrimento offas illas inſtruxiſſe. Atq; ille vultu læto ſubridẽs, Serue, inquit, bone, quia iu pauca fuiſti fidelis, ſnpra multa te conſtituam. Fecitq́; eum ſtatim ærarij quæſtorem, tanto rerum ſuarum quæſtu, vt ex eo redundaret, non ſolùm ad liberandas arces æri alieno obnoxias, ſed ad nouas etiã compatandas & condendas. eiusq́; erga ſe meriti ſuo tempore Carolus memor, Theodericum primo Mindenſem, deinde Magdeburgenſum creat Pontificẽ. Subit tandem memoria quoq; vlciſcendæ iniuriæ, quam Ioanni fratri ex Tyroli contra fœdera pulſo, Ludouicus Marchio Brandenburgenſis intulit. Sed hæc vltio regionẽ ipſam potiùs, & incolas, qni congredi audebant, (nam Marchio aberat) perſecuta eſt, ferro, igne, cæde, vt cæſis in illa nuper Boiemis ſanguine viciſſim Germanorum parentaretur. Cæterùm aduerſus ipſum Marchionem, qui rebellis eſſe, Germaniamq́; turbare contra Carolum nõ ceſſabat, alia ratio eſt inita. Nec enim iam dignum illum eſſe Carolus iudicauit, cum quo ipſe cõtenderet, ſed æmulum illi excitauit, qui ſe[b] Valdemarum Marchionem, cnius nomẽ apud Brandemburgenſes valde gratioſnm erat, diceret, rumoremq́; de morte ſua ſparſum, nõ ſolùm peregrinatione ſua longinqua, ſed ætare, formaq́; & ſtatura inſuper refelleret. Nam ijs omnibus haud diſſimilis in Valdemarũ fuit: deniq; à Brandemburgenſibus, non alius quàm legitimus Valdemarus creditus, tantoq́; vulgi fauore quà ibat exceptus, vt ei complura caſtella & municipia ſua ſponte aperirent. Acceſſit mox frequens nobilitas, poſtquã Albertus & Ioannes Comites Megapolienſes Praga domũ reuerſi ſunt, cum ampliore quàm exierant dignitate: ambos enim Carolus ad principalem honorem extulit, vnam hanc beneficij gratiam tacitè exigens, vt Valdemaro in aſſerenda, quam vocant Marchia adiutores ſe præberent, quod quidem Albertus ſedulò præſtabat, tamq́; granis Ludouico Marchioni ingruebat, vt extremũ ille à Rege Daniæ affine ſuo auxilium cogeretur implorare. Danus, traiecto claſſe mari, Vandaliam Alberti, inxta mare ſitam, latè peruaſtare incipit, ſed occurrit illi per tempus Albertus, magnaq́; cnm ſtrage alios Danorũ cædendo, alios mergendo, ad claſſem illum redire, & inde fugere compellit. Nec Valdemarus in Marchia feriatnr, vel in recipiendis, vel in præſidijs firmandis, quas recepit arcibus & oppidis occuparus, planè belliſſimè Marchionem eum, qui fingebatur, ſe ſimulans. Id verò Ludouico grauiſſimum ad tolerandum erat, quod ipſorum etiam principum, ille, vt ipſe dicebat nebulo, menres, oculosq́; adeò hebetaret, vt nec iudicium, nec veritas apud eos valeret. Cuius igitur diſcrimini ſe offerre, quàm tale ludibrium diutius ferre, deſtinauit: atq; omnes copias, quas ex Bauaria, Carinthia, Styria, & alijs mediterraneis locis, tum etiã ex maritimis ciuitatibus cogere potuit, ad oppidum Francfortũ contraxit. Quibus ne Valdemarus ſuccumberet, apertè tandem Carolus, nihil ſibi ad celeritatẽ opis ferendæ reliquũ fecit. Habuitq́; in caſtris ſuis Archiepiſcopũ Magdebur-

Lepida hiſtoria.

Theodoricus monachus ærario præficitur, poſtea ad Epiſcopalẽ dignitatem euectus.

Bellum contra Ludouicũ Marchionem Brandeburgicum.

Valdemarus ſuppoſititius Marchio.

Anno 1349. Comites Mekelburgenſes in principum ordinẽ aſciti.

Daniæ Rex Ludouicum Marchionem iuuat contra Mekelburgenſem.

Ludouicus extrema contra Valdemarum tentat.

Faſcinũ obduxit oculis Valdemarus.

Opem fert Carolus Valdemaro.

genſem, Rudolphum Saxoniæ, & Albertum Megapolenſem principes, ac Comitem Anholtum. Caſtra vtraq; vno minus milliati à ſe diſtabant, prompto ad congrediendum Ludouico, ſi Duces militiæ eius ad diſſuadendã pugnam obuiam non proceſſiſſent, quaſi miſeratione permoti, futuræ tot vtrinq; nobilium, in tanto vtriuſq; exercitus apparatu, cædis, eiuſq;, quod omnium indignisſimum eſt, ob vnius Latrunculi impudentem audaciam ſubeundæ, quem alia paulò pòſt ventura pœua illo digna maneret. Sed hæc duces, Carolo gratificantes, à quo erant corrupti, dicebant, qui iure ſuæ ipſius conſcientiæ metuebat, ne ipſe reus apud Deum eius ſanguinis efficeretur, quicumq; in prælio, ſi ad manus ventum eſſet, funderetur. Tanquam huiuſce prælij autor Ludouicus de tanta ſpe, quanram animo concepit, præter opinionem deiectus, ſententiam retinendi per ſe Marchionatus mutat, illumq; ad fratrẽ ſuum Romulum, ita nominatum, quia Romæ natus erat, transfert, ipſe in Bauariam reuerſus. At Carolus ſuperiorem, inferioremq; Germaniam peragrans, ab omnibus Imperialibus ciuitatibus, magno cum honore & lætitia propter ſingularem eius humanitatem, comitatemq;, & ſummam in rebus ſtatuendis, diſcernendiſq; integritatem, atq; æquitatem excipiebatur, debitumq; ſibi ab illis ſacramentũ, quemadmodũ paulò ante ab ipſis quoq; principibus accipiebat. Deflectens inde ad Palatinũ Rheni principem, viduitatis ibi oblitus, cum Auna eius filia mattimonium contrahit, atq; ibidem apud ſocerum nuptias concelebrat, promulgato ad cæteros principes omnes edicto, vt Herbipolim ad diem certum cõuenirent. In conuentu de expeditione in Italiam facienda, coronæ Cæſareæ induendæ gratia, actũ & concluſum eſt, vt poſt menſem ſextum primo vere illa iniretur. Hic rurſus inquietus Ludouicus, vt impediat Carolo tranſitum per ſuas prouincias in Italiam, ſubſeſſores viarum comparat, quaſi illi manu inſidioſa Carolo repugnare poſſent, quem ipſe robuſtiſſimo exercitu laceſſere ſuperſedit. Hanc igitur eius nimis pertinacem aduerſus potentiorem ſe rebellionem, Palatinus tandem authoritate ſua, tanquã ætate maior gentilis (ex eadem enim gente & familia Palatini cum principibus Bauariæ ſunt) hoc conſilio ſedauit. Conſueuerant Cæſares inſignia Cæſarum cum ſanctis quibuſdam reliquijs apud ſucceſſores deponere, quæ tunc omnia Ludouicus poſt obitũ patris in ſua poteſtate habuit. Gladius magni Caroli erat, Laucea Chriſti, dextra portio S. Ctucis, cum vno clauo & mappa, qua vltima menſa Domini ſtrata fuit, non magni videlicet cuncta precij apud talium rerum contemptores: at apud Chriſtianiſſimum Carolum in tanto precio poſita, quanto nulla res profana vel præcioſiſſima. Proin conſilium Palatini fuit, vt Ludouicus nactus reliquiarum tantum æſtimatorem, illas pro redimenda pace, quietaq; Marchionatus Brandeburgenſis poſſeſſione permutaret: quod vbi ille fecit, Carolus ſine vlla cunctatione illum veſtibus Marchionis, & ornamentis ſolemniter inueſtijt, comitemq; in Italiam cum ipſo Palatino ſocero ſuo habuit. Cum Mediolanum veniſſet, ferreamq; ibi ex more coronã induiſſet, præſtò ei fuerant omnes Lombardiæ principes, & ciuitatum magis inſignium ciues, ingenti alacritate in verba eius iurantes, vt quem pleriq; ab ipſa adoleſcentia nouerant, egregiè Lombardiam paterno adhuc auſpicio adminiſtrantem tam virum quàm adoleſcentem, Cæſarem quàm priuatũ, ſua iam quàm olim aliena authoritate meliùs adminiſtraturum ſperabant, manſitq; cõplures Mediolani dies à Vicecomitibus lautè cum ſuis habitus. Inde Piſas ſe contulit, adfluentibus vndiq; ex Aetruria legatis, qui ſe imperata facturos obedienter dicerent, extra Florentinos, qui neſcio quã immunitatem & libertatẽ prætendebant. Horum agros milites prætereuntes, intactos non relinquebãt, cum alijs in locis vſq; ad ipſam Vrbẽ, ab omni maleficio ſibi tẽperarent. Vrbẽ Carolo ingredienti, populus Romanus vniuerſus lætiſſimus occurrit, eo obſequio,

Detrectat pugnam Carolus ne reus agatur ſanguinis effuſi ob defenſionem perſonati Marchionis.

Ludouicus Marchio bellorum pertæſus fratri Ludouico Romano quod Romæ eſſet matre coronata in lucẽ editus reſignat Marchiam.

Germaniã peragrat poſtulato iuramento.

Carolus ducit Annã vel Agnetem Rudolphi iunioris Palatini filiam.

Profectio ad coronationẽ inſtituta.

Opera Palatini Ludouicus Marchio Cæſari reconciliatur.

Clinodia Imperij Carolo tradita.

Marchionatus inueſtitur Brandeburgenſis.

Mediolani coronam accipit ferream.

Anno 1354. 6. Ianuarij.

Carolus Romã venit.

qnio, quod præſtari nonniſi legitimis dominis ſolet. Nam ita iam Romę ſummus Pontifex propter diuturnam ſui abſentiam faſtiditus iácebat, vt eo contempto, plebs ſibi Romana deligeret, qui Regia poteſtate ciues regerent. Auſus deniq; publicus illorum ſcriba Tyrannum apud illos agere cum hoc titulo inſolentiſſimo: Nicolans ſeuerns & clemens, libertatis, pacis, iuſticiæq; Tribunus, ac ſacræ Romanæ reipublicæ liberator illuſtris. Quanquam hunc illuſtrem liberatorem Carolus deinde captum in Gallias ad Pontificem deduci iuſſetit. Tum verò à duobus Cardinalibus Romam ad coronandum miſſis, vnà cum vxore Anna coronatns, & Auguſtus appellatus eſt. Iuſtant Romani, vt Auguſtus vrbem Anguſtam, tanquam hæreditatem ſuam iure iuuadat, aut Romános in anriquum ſtatum reſtituat.

Proſtrata Romæ Pontificis auctoritas Vrſinis & Columnijs factiones alentibus.

Nicolaus Auguſtum ſe dicit & inſtauratorem Romani Imperij.

Deliberaturum ſe ille reſpondet, Vrbeq; per venandi ſimulationem egreſſus, in caſtra tetendit, ſeueriſſimum inde mandatum dans, vt finem tandem Romani mutandis iunouaudisq; dominis imponāt, memores ſacramenti apud Romanum Pontificem ſemel depoſiti: illud ſi violatum luerint, aut ſi Legato etiā Pontificis rebelles fuerint, perfidiam ſe illornm armis perſecuturum minitatur. Similes minæ Præfectis renunciatæ, quos Cæſar Bauarus per Aemiliam & Picenum regionibus Pontificis præfecit, ſi ciuitates Pontifici ſuas vltrò non reddidiſſent. Paruerunt cæteri præter Ordelaphos, qui de Ceſena & Foroliuio à milite deturbati ſunt.

Romanos in Pontificia confirmat fidelitate.

Conſtituris ad præſens in Italia rebus Carolus, vel armis vel iure, non ſine Bartolo Saxiferrato, iuris illa ætate peritiſſimo, quem iu anla ſua liberaliter habuir. Ac iam à ſe dimiſſis auxiliaribus copijs omuibus, diſceſſum inde cum Boiemis & Morauis parans, magnis precibus à Franciſco, cui Gambacurta cognomen, ex familia Piſanorum validiſſima, rogatur, vt Piſas ad diuerticulum ſibi notum, & nuper haud ingratum diuertat. Nihil mali ſuſpicaus, Piſas remeat, & in domo Prætoria publico hoſpitio accipitur, cum ſumma eorum qui cum Franciſeo conſpirauerant perfidia, qua mox ad opprimendum hoſpitem Cæſarem vſi ſunt.

Bartolus de Saxo ferrato iurecōſultus eximius.

Inuitatur Piſas à Franciſco Gambacurta.

primò ignem mulra nocte Prætorio ſubdiderunt, cuius magnitudine propè fuit, vt Cæſar cum Anna coniuge ambureretur, oportunè Regiæ cuſtodiæ aſſueti, ambos peuè ſeminudos ſubdnctos, in alium ſecuriorem locum deduxerunt. Nocturna fraude non ſuccedente, poſtera ſtatim luce palàm cum armatis iu forum deſeendunt, & ad popularem rumultum concitaudum exelamant, Cæſarem non vt hoſpitem, ſed vt manifeſtum incendiarum vrbem ſubijſſe, vt illam combuſtam Florentinis hoſtibus tradat, ſi ipſi tempus tradendi illum non aeceperint.

Inſidiæ vitæ Cæſaris ſtructæ.

Diſcluſis ponte fluminis hoſpicijs Boiemi & Morauì, qui cum Cæſare venerant, tenebantur, eaq; res longè maximam dimicationem attulit, dum Piſani tranſitum pontis Boiemis prohibere, & illi viciſſim illum vi ſuperare conantur, vt domino & Regi ſuo, obſidione in hoſpitio Ioannis Epiſcopi Olomuceuſis (quo Arneſtus quoque Archiepiſeopus confugerat) laboranti, ſuccurrant. Pro Piſanis multitudo erat, ſed incompoſita, & inordinata. At Boiemis quantum de uumero detrahebatur, tantum animi virtus, nobilitasque & vſus militiæ ſupplebat (maior euim illorum pars ex proceribus & equeſtri ordine conſtabat) equeſtri denique procella victoria parta eſt, Piſanorum multo ſanguine ex vtraque pontis parte cadentium antequam Franciſcus caperetnr, & eo capto, cæteri per tecta & templa diſſiparentur, uetante Cæſare diſſipatos inſequi; ſed confeſtim Franciſeo torqueri iuſſo, vt conſcios æderet, atq; authores tanti ſceleris proderet.

Armis oppetūt Piſani Cæſarē.

Pontem Boiemi occupant.

Piſani cæſi Franciſcus captus.

Authores Florcutiuos nominauit, ac ſatis multos conſcios. Sed de ſex tantùm Gambacurtis ſupplicиū ſumptum, reliquis vita condonata, non gratuitò, ſed pro auro præſenti, ex quo militibus donatinum diſtribnit, cum antea Czeneconem Lyppenſem, Henricum Gradecenſem, Benedictum Colouratum proceres Boiemos, mox item Mora-

Florentini inſidiarum archi-tecti.

Præmia proceribus data.

uos,Zdenconem & Benedictum Lomnicios,Smilonem Dubrauitium,Vilhel
mum Gemnicium balteo militari cinxiſſet,torquibusq́; aureis illos adornaſ-
ſet.Sacrarum reliquiarũ inter iſta non immemor,ſed cum audiſſet,corpus di-
Reliquias S. Viti à Ticinenſibus impetrat. ui Viti à Regibus quondam Lombardiæ ſepultũ Papiæ iacere, Oratores ſuos
ad Senatum Papienſem mittere haud procraſtinauit, qui vehementer illum,
etiam atq; etiam orarent, vt honoris ſui gratia, corpus illud ſibi donaret.Hoc
ſibi gratius nihil fieri poſſe, quàm vt integrum corpus eius diui aſſequatur,
quem Boiemi pro numine tutelari colant.Facilè Papienſes voto Cæſaris ſub-
Terræmotus circa Alpes. ſcripſerunt.Cui per Alpes tranſeunti,maior etiam quàm rumor erat,ædificio
rum ſtrages ex terræ motu facta,oculis occurrebat,ruinis,ruderibusq́; paſſim
obuiam iacentibus,quæ ſacra,profanaq́; loca miſerè cum ipſis etiam homini
bus proſtrata ſuggerebant. Aderant & ſuperſtites multi, caſum ſuum magno
cum gemitu deplorantes.Horũ alios conſolando,alios opem illis pollicendo,
Magnificentiæ ſtudet Carolus ex Italia reuerſus. alios ſubſidium ſtatim eis ferendo Carolus confirmabat. Veniensq́; Pragam,
nouum velut genus vitæ inſtituit, ſplendidius videlicet quàm antea, tum à
ſumptu,tum à cultu, & ab omni apparatu,non qui ambitionis, ſed maieſtatis
potiùs terminos prolataret,quę cum à magnitudine nomen deducat,magnũ
honorem,magnamq́; reuerentiam requirit, vt conſpicua,& monſtrabilis ha-
beatur, quod ſanè abſq; ornatu,cultuq́; tam rerum quàm homnũ magnifico
contingere haud poteſt.Ergo eius hoc præcipuum ornamentũ fuit,vt in aula
Aula ſplendida tam præſulibus quàm principib. referta. ſua ornatiſſimos principes haberet aſſiduos. Ex domeſticis Archiepiſcopum
cum Olomucenſi,& quem nuper creauerat Lytomyslienſi Pontificibus, qui-
bus mox Brandemburgenſem & Miſnenſem Præſulem adiecit, vt Archiepi-
Saxoniæ Dux domũ extruit Pragæ. ſcopum Pragenſem reſpicerent. Ipſe verò Saxoniæ Dux occupata iuxta pon-
tem Pragenſem, de conſenſu Caroli, area, domum ſibi à fundamentis excita-
uit,præter cætera, viuarijs vitreis, vſq; ad ſupremam contignationem ſubdu-
ctis,vt piſces in illis natantes,commodius à prætereuntibus conſpici poſſent,
Dux Burgundiæ identidem. adornatam. Fridericus item Burgundiæ princeps domum ſibi inſignem Pra-
gæ ædificauit,cui ſacellum diui Martini coniunxit, Nonnulli autem Ducum
ædificatas domos mercabantur,vt in ſuo potiùs, quàm in alieno Pragam ſæ-
piſſimè venientes,habitarent cum eo Cæſare,qui cum illis ſeria, iocosq́;, qui
venationes & conuiuia,non minore familiaritate quàm liberalitate & comi-
tate exercebat:omnes enim iucundè & honorificè appellabat,largitor bono-
rum in illos & honorum.Ad hæc quantum ipſe magnificus in excitandis ope
ribus magnis ſumptibus, vel ſola Praga abundè poteſt declarare, cuius ma-
Carolus nouã Pragam cõdit. gnitudine non contentus,alteram tantam Pragam de integro condidit, diui-
ſis areis,poſitisq́; domorum de ſuo inſulis, vt ad illas plateæ, viciq́; & forum
dirigerentur, vocauitq́; nouam ciuitatem, nouis illam templis, nouisq́; ſa-
Monachorũ cõtubernia adducit. cerdotijs, & omnibus rebus vitæ neceſſarijs inſtruens. Nam & quos vocant
Canonicos regulares, & Carmelitas, & Ambroſianos, & Auguſtinianos,per
ſingula contubernia diſtributos in illam inuexit. Legit item ſeorſim con-
Hieronymiani. tubernales, qui ſe Sclauos cognominabant, authorem religionis ſuæ diuum
Hieronymum cientes,quem hoc nomine Carolus peculiariter veneratus eſt,
D. Hienymum veneratus eſt Carolus. quòd in Illiria natus fuerit, vnde Boiemi originem trahunt. Mox ſub nomine
Caroli collegium præterea ſacerdotum conſtituit,& alterum ad diuum Apol
Collegium Carolinum. linarem,ex doctoribus ſacerdotibus,qui alios quoq; ſacras literas docere poſ-
ſent. Ab vtroq; non longè abeſt arx Vicegradenſis, quam ille denuò muro,
Vicegradũ reparatum. propugnaculis,crebris turribus cinxit. Quanquam vna illa turris quam pon-
ti Pragenſi ſuperpoſuit, facilè alias vincat omnes, decore,elegantia,artificio.
Turris ad pontem Pragenſem. In hoc verò maximè etiam ſalutarẽ ſubditis dixeris, quòd in tanto prædonũ,
latronumq́; metu vbiq; ſcatentium,hanc ſalutis omniũ inierit rationẽ,vt Re-
gnũ in duodecim regiones diuiſerit,ſingulisq́; idoneos viros pręfecerit,inter

alias

alias iuriſdictiones permiſſa illis poteſtate inquirendi, & puniendi quoſlibet latrones. Ipſe adeò illis infeſtus, vt ſæpius de via ad receptacula illorum deflecteret, nec niſi loco expugnato, ad ſolumq; diruto, ipſis verò raptoribus, tum nobilibus tum ignobilibus in ſublimè per arbores ſuſpenſis, inde abierit. Sanxit præterea graues in eos pœnas, qui à regula Catholicæ fidei, viaq́ne deuiarent, commorus reditu Dulcianorum hæreticornm, & flagratorum, qui flagris dorſa cædnnt, intus vitijs intercutaneis bulliunt. Neigitur vtrique ſanctum gregem ſua contagione polluerenr, partem eorum igne combnſſit, cæteros de ſenrentia Arneſti Archiepiſcopi perpetuò exilio relegauit. Eiuſdem Archiepiſcopi auſpicio, ad tertia matrimonij vota tranſijt, aſſumpta in vxorem Anna, Ducis Suidnicenſis filia, quæ ei Suidnicium in Luſacia, cum toto territorio pro dote attulit. Benè autem & prior Anna venerat dotata, com plures in Bauaria arces, oppidaq́;, & inrer illa Saliſpachum marito relinquens, cum vna filiola, quam poſtea Carolus principi Auſtriæ elocauit. Opportunitas pleriſque principibus adeſſe viſa eſt faciendæ expeditionis in Aſiam, ad recuperanda loca Sarracenorum manu Chriſtianis adempta, propterea qnòd hoſtium tunc vim maximam peſtis exhauſerat. Aliorum igitur inſtinctu Princeps Saxoniæ, qui Carolum familiarius coluit, in hunc modum eum blandè compellat. Ab hinc inquiens annis amplius cenrum nullus Cæſar extitit, cui tanta facultas recipiendæ Hieroſolimæ oblata fuerit, quanra tibi Cæſar adeſt. Singulis enim priorum aliquid defuiſſe, alia quidem alijs, cæterùm omnibus pecuniæ, quæ ſunt nerui belli. At te non ſolùm ſtipendiario ære abundare videmus, ſed validiſſimarum præterea gentium præſidijs inſtructiſſimum eſſe: quippe cognatione Galliæ Regem, affinitate Pannoniæ attingere, cum Polonis amicitia & fœdere coherere, Boiemis autem Germanisq́; & Italis cnm poteſtate & imperio præeſſe: ita vt nemo dubitare debeat, ſi ad hanc tantam facultatem ſe voluntas proficiſcendi in Aſiam adiunxerit tua, quin illam pro ſperi ſucceſſus proſequuturi ſinr. Ad hæc Carolus ait. Quoniam id accidit, quod mihi iam pridem maximè optatum fuit, vt vobiſcum de expeditione tranſmarina conferrem, quæ vtique ſuſceptu, quàm confectu multò facilior eſt, vt ſatis ex aliorum Cæſarum euentibus, qui ante me hanc fortunam tentarunt, liquet, quibus videlicet hoc euenit, vt poſt multa etiam ſecunda prælia facta, poſtque mulras receptas vrbes, quæ ſine magnis viribus & opibus contingere non potuerunt, ad extremum tamen alij eorum à militibus per ſeditiones tumultuantibus deſerti ſunt, alij vix cum decima exercitus patte domum reuertebantur: Fridericus verò Cæſar ibidem perierit. Omnes denique bona in oriente parta, citò amiſerint, hoſtibus ſtatim à diſceſſu Cæſarum illa recuperantibus, cum miſerando Chriſtianorum exitio, quos in præſidijs relictos, vis & furor hoſtilis immaniſſimè interficiebat. Sed nec hodie alium futurum exitum ſe videre, etiamſi Hieroſolima recepta fuerit, quàm vt illa manibus protinus elabatur, ſi de proximo non aderit, qui illam cum imperio tueatur. Nam qui modò imperat Græculus, ex eadem qua plerique maiores ſui perfidia, aduerſus Latinos conflarus eſt, vt eos mendacijs & fallacijs inſidioſiſſimè fallat, idemque hanc iam fraudem commiſit (Ioanni Palæologo nomen fuit) vt locum in Europa Turcis, ad inhabitandum primus tradiderit. Quis igitur prudens fuerit mihi ſuadeat, vt me, oueſque meas lupo credam? Sed fortaſſe ex re magis fuerit, vt prius deliberemus, quo modo lupum iſtum Aquila fuger & abigar, vt ſola imperium Græcum & Latinum obtineat. Nihil enim opus eſſe, vt duo, ſed vt Cæſar imperet vnus. Ita præſens iſta deliberatio in aliud tempus dilata fuit. Et Carolus cum ijs qui aderanr principibns, in Germaniam profectus eſt ad componendam cõfirmandamq́; pacem, quam principum ambitio, publicanorumque auaritia turbauerat. Eo vſq; namque

Flagellatorũ delet ſectam.

Catharina Rudolphi IIII. Ducis Auſtriæ vxor.

Rudolphus Dux Saxoniæ ad Bellum vltramarinum Carolũ exhortatur.

Olim quod vulpes ægroto certa, reſpõdit quia me veſtigia terrent omnia aduerſum ſpectantia nulla retrorſum.

Anno 1364.

Græci Cæſares prius domandi vt aquila integra reſtituatur.

Conuentus dicitur celebratus in vrbe Metenſi.

Lex Carolina ſiue Aurea Bulla inſtituta. Noriberge promulgata, Anno 1356. 10. Ianuarij.

ambitio illorum, etiam principum qui ſe Electores vocanr exarſerat, vt primum ſibi quiſque locum, præcipuamque authoritatem in eligendo, aſſidendoque vindicaret, nedum vt alins alium in honore deferendo præueniret, vnde ſimulrares inrer illos, & aliquoties cædes ex domeſtico illo diſſidio ſuſcitabantur. Approbante igitur ſenatu principnm frequentiſſimo, decretum Carolus promulgauit, qno gradus, poteſtasque principum & aliorum ordinum ira diſcreuit, vt nullus de iure ſuo, ranquam imminuro queri potuerit, ſed contrà potiùs, vt tenuiores cum porenrioribus ſe quodãmodo æquari gauiſi fuerint. Sic item vetera Cæſarum de eligendo Rege Romanorum placita renouauir, vt in hodiernum diem Carolina ſanctio, de mandandis ſuffragijs, ſola apud principes virear, vigearque. Sedara deinde ab eodem contenrio fuit, quę inter ciues mercatores, & publıcanos, in hoſtilem modum vſque ad arma creuerat, erepta ſanè publicanıs nimia in angendis, per Rhenum & Danubium

Auaricia exactorum telonij coercita.

vectigalibus cupıditare, ac mercaroribus reſtituta priſtina illorum nauli ſoluendı conſuetudine. Præter hæc eiues nobilirarem quoque de hac re aecuſabant, quòd per ſpeciem miliraris millitiæ, latrocinijs ſæpius operaretur, bellum pro egeſtate vel libidine quiſque ſua ciuibus indicendo, illosque in captiuiratem abducendo, aur fidem illorum hac lege aſtringendo, vt ſe certo loco cum ingenti pecunia ſiſterent, quaſi prædones & fures, iuſtum cuiquam bellum dennnciare & indicere poſſenr. Factum contra omnes tales, qui iuris cognitione neglecta, ad ſocietatem maleficij conſpiraſſent, tanquam contra graſſarores capirale edictum, in quo diſertè adſcriptum: Nemini fidem datam in bello, niſi iuſto & legitimo hoſti, conſeruandam eſſe. Hæc atque alia omnibus ordinıbus non ingrata, cum per Germaniam, quam totam illo anno Carolus obijt, ſolerrer conſtıtuiſſet, arque cunctos ad rranquillitatem &

Nobili caſuli centiæ frenum iniectum.

Reuerſus in Boemiam Venceslaum filum coronat.

Seſquiennis Venceslaus coronatur.

Puſtimiriũ monialium cœnobium ab Epiſcopo Olomuzenſi extructum.

Ioanne Vlaßinius Epiſcopus Olomuzij.

Educationi Venceslai animum adijcit.

concordiam Germanos redegiſſct, domum patriam cum laude & grariarepedauit: viſoque Vencetlao filiolo, quem ei anno priore vxor Anna peperit, cogirare in animo cœpit, vr illnm maturè Regni conſortem faceret. Huiuſq; conſilij Arneſtum Archiepiſcopum, cui ſummam rerum omnium fidem habebat, parricipem facit. Probat ille rem, ſed de rempore nonnihil addubitat, an in ipſa infantia, anrequam ſe Regem eſſe ſenriar, vti Rex coronari debeat? Annuenribus deinde cæteris primoribus, nihilque referre dicentıbus, vtrum ınfans, an adulrus filius ſir, qnem parer ſuperſtes in conſortium regni vocet, Arneſtus Venceſlaum non plus quàm ſeſquiannum agentem vngit & coronat, Ioanne Olomucenſi Præſule aſſiſtente, nec diu poſt ſuperſtite, quàm in Morauia cœnobıum, Puſtimirium vocant, virginibus fuſco flammeo velatis, ſuo ſumptu abſoluiſſet, in quo mortuus condi, humarique voluit. In huius locum Ioannes è familia Vlaſſinia, ſuffragio maximè Caroli ſuffectus eſt. Nã idem Carolus ſacello illum in arce Pragenſi, omnium ſanctorum dicto, nuper præpoſuerat, tanquam ſibi in primis probarum. Cæterùm aſſequutus quod exoptabat, vt Venceſlaum filium (nam Sigiſmundum necdum habebat) Regem videret, cum primũ per æratem licuit, teneram illıus pueritiam virturis præceptis formandam, præſtantiſſimis pręceptoribus tradidit. Ipſe quoque alıquanto magis acrem quàm prius curam ad ornandum, ſtabiliendumque Regni ſtatum adhıbuit, poſtquam cerrus erat, quòd regnum cui vellet relicturus eſſet. Non enim ſolùm de ædificijs in illo continuandis, ſed etiã de finibus prolatandis, legibusq; inſuper ac magiſtratibus, iudicijsq; legitimis inſtituendis, ſollicitus erar. Er inter prima, vt precioſiſſimus regni rheſaurus, nempe ipſa corona, & ſanctæ reliquiæ, in loco maximè firmo, munitoque ſeruarentur, cuſtodiæ illorum cauſa arcem de nomine ſuo Karolſteynam appellatam, tertio à Praga lapide intra montes ædificauit: addiditque illi duos cuſtodes, vnum ex proceribus, alterũ ex equeſtri ordine, grauiſſimo ſacramento

Auget Regnũ Boiemiæ.

Carolſteynum aſſeruandæ coronæ ædificat.

aſtrictos,

aſtrictos, ne receptam cuſtodiam negligenter haberent. In propagandis porrò finibus, hac vſus eſt ſedulitate iuxta ac æquitate, vt in nullius bona & fortunas ſui commodi cauſa, impetum per vim faceret, ſed ſi qua arx aut municipium, ſiue in Luſatia, ſiue in Miſnia, aut in Bauaria fuerant venalia, quæ cum regno Boiemiæ cohererent, illa ſtatim vt à venditore iuſto precio redimeret, operã nauauit. Nam & Brandenburgenſem poſtremò Marchiam ab [g] Othone Marchione grandi pecunia emit, propriamq; Regibus Boiemiæ authoritate Cæſarea dicauit, interdicta eius alienatione, atque omnium finium regni diminutione, iuriſiurandi religione & infamiæ metu. Hoc quoque cum pulchrè calleret, iuſticia regnante firmari opes regni, contineriq;, ad ius patriæ deſcribendum, legeſque neceſſarias condendas ſe tranſtulit, ne Iudices arbitria capitis ſui, quemadmodum vſu hactenus venerat, pro iure haberent: quippe arbitria ſæpiſſimè variantur, ius autem ſcriptum vna ſemper eademque voce loquitur, iuſtè diſtribuens cuique quod ſuum eſt. Adhibitis igitur ijs, quorum de iuſticia magna erat opinio, conſtitutiones non ſatis probatas retractauit, & alias ſubſtituit, quæ ſummam æquitatem continerent, redactis ad duo genera publicis iudicijs, equeſtris ac procerum ordinis, iudicibuſque de illo genere delectis, ac præcipuè magiſtratibus, qui domi foriſque præter ſplendorem, ius bonumque cum pietate & religione colerent. Affuitq; ſubinde iuri dicendo, ipſeque illud dixit, non minore æquitate quàm ſeueritate.

Scripto comprehendit iura Boiemica.

Pro tribunali ſedente, ſacerdos quiſpiam vtroq; oculo à viro quodam nobili patrono ſuo priuatus, propterea quòd illum erroris in religione arguiſſet, iniuriam querebatur ſuam. Non ibat inficias Zahora, id nobili huic cognomen erat, ſed per animi impetum, quem tunc in poteſtate non habuiſſet, facinus admiſſum excuſabat, offerebatq; pecuniam pro ſatisfactione, arbitrio iudicũ æſtimandam. Interpellauit dicentem Carolus, atq; hanc tulit ſententiam: Nõ poſſe in hoc caſu ſatisfactionem ſibi abſq; talione conſtare, quando cæco in integrum reſtitui oculi nequeant, ſed oportere Zahoram pariter atq; ſacerdotem perdere oculos ſuos, neq; enim aliter ius eſſet æquabile.

Pœnæ talionis ſententia lata & confirmata à Carolo.

Inter hæc principes Germani dolentes vicem patriæ, quam velut viduam factã eſſe videbant, cum Cæſarem non haberet in conſpectu, complexuq; ſuo Carolum adeunt, vt iam ſaltem inuiſat Germaniam, & illam præſentia conſoletur ſua, poſtquã Boiemis Regem dederit filium ſuum. Conſentaneum enim videri, vt Rex in Regno, Cæſar autem in Imperio reſideat. Paucis illos Carolus abſoluit, inquiens, Vt nunc ſilentio tranſeam, natale mihi ſolum eſſe Boiemiam: nam Pragæ natus ſum, quæ quantum mihi auri & argenti ſuppeditet, venite & videte. Et eductos in Gazophilacium, maſſas auri atq; argenti nondum ſignati illis oſtendit, & rogat, poteſtne mihi fiſcus in Germania imperialis tantam, quantam regius in Boiemia, copiam metalli exhibere? Quibus muſſantibus: Nõne igitur, inquit, & mihi & vobis magis expedit, me hîc paternis cum commodo etiam veſtro bonis perfrui, quàm ibi mutuam exercere deplumationem? Nec enim aliter fieri poſſe, quàm vt Aquila, quam ad vos aduolantem bellè noſtis deplumare, illa viciſſim, vt veſtras euellat alas, quæ ægrè interdum nonnullis renaſcuntur. Quin potiùs hoc in præſentia agimus, vt concordia vtrinque, & in Boiemia, & in Germania noſtras fulciamus opes, quo faciliùs malum vndecunque veniens arcere mutua ope valeamus.

Præſentiã Caroli requirunt Germani.

Opulẽtior Rex Boiemiæ ipſo Imperatore. Conſultius iudicat in Boiemia viuere.

Facitque mox illos certiores de tumultu Italico, quem Vicecomites Mediolanenſes contra ſe, & contra Vrbanum Romanum Pontificem concitaſſent, quorum elatos ſpiritus compeſcere in animo habere aiebat: ideoque præſentes ſtatim poſcere incipit, vt ad tempus ſibi præſto ſint. Illi enimuero ſe oſtendunt, quod Cæſar iuſſerit eſſe facturos: ſed eam profectionem aliquanto ſerius proſequutus eſt, propter nouas denuò cum quarta iam [h] vxore con-

Vicecomites Pontifici ſe opponunt.

Vrbanus V P. M. Lemouix Mon-

tractus nuptias. Vxori nomen Elizabeth, quæ Ludouici Regis Hungariæ conſobrina, & Caſymiri Poloniæ Regis neptis fuit: aderatque Rex vterq; nupt ,s, ex quibus Sigiſmundus filius ei prognatus eſt, poſtquã ex Italia rediјt: in qua Legatus Romani Põtificis, maiore ex parte Vicecomites iam domuerat. Ipſe præterea tamen ad officium ſuum redactos, ingenti pecunia eoſdem mulctauit, Piſanis Lucam, Florentinis Miniate oppidum ademir, ſibl illa vendicans, & ex hoc itinere.* Aganum diuertens, vbi præter reliquias diui Mauritij, corpus inſuper Sigiſmundi Burgundiæ Regis multis inclytum miraculis iacere cognouit. ibi inſtat oppidanos pro illo poſcere, tanquam populati ſuo, propter linguæ Vandalicæ commertium, nec deſtitit incępto, quàm illud impetrat, ſecumque Pragam cum maxima omnium veneratione apportat. Deceſſit tunc apud Morauos Ioannes Caroli frater Marchio Morauiæ, cum mirifica laude benè adminiſtrati officij, adeò vt poſt mortem quoque eius Moraui omnes grariſſima illud memoria celebrarenr, ſibique optarent talem fururum adminiſtratorem. Ar Carolus accerſitis Iodoco & Procopio, ambobus fratris ſui filijs, pleniſſimam illis pietatem, qualem videlicet pater, non tantum patruus ſolet, exhibuit, ex æqua parte Morauiam æquabiliter inter illos diuidens. Paulò poſt item obijt Arneſtus Archiepiſcopus, ſimiliter officio ſuo optimè functus, dum ſedulò docet, aut ſacerdotibus præſcribit, quemadmodum illos oporteat in domo Dei verſari cum timore & diſciplina: quibus neglectis, doctores ſimul atque diſcipulos cum ipſa religione penitus ruere. Leges quas ſuper hac reſcripſit, in hunc diem Inſtiruta Arneſti nominantur, Multaque inſuper alia eius pia opera memorantur. Nam Valetudinarium languentibus in oppidis ſuis, vnum Brodæ, alterum Pribrami, tertium Libaui conſtituit, ampliterque dorauit: & adhuc amplius quatuor cœnobia, inductis in illa conrubernalibus, qui ſe Canonicos regulares nuncupanr, alios eorum Sackam, alios Rokizanam, alios Iaromirium, alios Glatium, apud quos ſepulturam ſibi delegit. Ad eiuſdem ſedem Carolus Ioannem Epiſcopum Olomucenſem tranſtulit, quem deinde Vrbanus Pontifex in Senatum Purpuratorum allegir: deditque viciſſim Olomucenſibus Epiſcopum Ioannem item nomine, quem ciebat Cancellarium ſuum, actum idem præſulem agebat Lyrhomyſlienſem. Adoleſcebat ſenſim Veneeſlaus ad ætatem paulò fortiorem læto patente, ſummamq; dante operam, vt filium non ſolùm ad vitæ ſuæ rationes, ſed etiam ad Imperij ſucceſſionem traduceret. Itaq; tempeſtiuè illum grauioribus rebus, conſilijsq; & alijs regni curis admouebat; vt benè conſulta audire, laboresque ferre conſueſceret. At illo ex ſerijs negocijs, non aliud quàm tædium referente, ac mox ad leuia & nugatoria cum æqualibus delabente, maritali illum capiſtro illigandum ex re duxit. Eortè id temporis conglobata promiſcua armatorum multorum multitudo, vt [k] Vinciro Pruſſiæ Magiſtro, contra perfidos Lithuanos iam diu mutuis cladibus certanri, opem ferret, crucem induerat, ingentique agmine per Alſatiam tranſibat, vbi ſeditione orra, ac mox in exitium Alſariorum verſa, quam datura erat hoſtibus, eam hoſpitibus calamitatem attulit, vberrimos illorum agros latè deuaſtando. Sed nihil horum adeò Carolum terruit, quàm quòd Argentinam egregiè munitam vrbem obſidere auſi fuerint. Quanta itaque celeritate poteſt, ad liberandam illam pergere, vnà cum filio Venceſlao feſtinat. Quorum aduentu colluuies illa cognito, relinquit obſidionem, atque rurſus ad populandos agros ſe conuertit. Carolo propè mœnia in caſtris commorante, ad quæ ciues frequentes ventitabant. quorum vnus ferocior, militem quendam Cæſaris de via ſibi decedere dedignantem, in lutum prouoluit, tantus ſubitò ad hoc facinus in caſtris tumultus extirit, vt niſi Pontifex Argentinus opportunè tunc deprecator affuiſſet, pereundum ciuibus omnibus

qui

Sigiſmundus natus, Anno 1362.

Secundus Carolim Italiam ingreſſus pro Pontifice Vrbano.

** Nũc ſanctus Mauritius in Valeſijs non procul Seduno*

Sacras reliquias in Bohemiã vehit.

Mors Ioannis fratris Marchionis Morauiæ. eius Epitaphium ad Diui Thomæ Brunnæ.

Eius filijs à Carolo diuiditur, Morauia.

Mors Erneſti Archiepiſcopi.

Leges ſacerdotibus cõſtituit.

Beneficus in pauperes et religioſos.

Ioannes prius Olomuzenſis II. Archiepiſcopus Pragæ, pòſt Cardinalis.

Regimini conſuefacit filium Carolus.

Cruciata pro ordine Theutonico aduerſum Lithuanos.

Germaniã populatur.

Anno 1365. Incolæ Anglos vocabant ad 40000. fuiſſe memorant.

Carolus illis ſe opponit.

Ioannes à Lichtẽberg Epiſcopus Argẽtorati

cui in caſtris aderant, fuerat, reus tamen audaciæ ſupplicium pro omnibus ſuſtinere coactus eſt. Inde caſtra Colmariam verſus mota, quo in loco adeſſe hoſtem exploratores miſſi renunciarunt. Sed rurſus turba maleficij ſibi conſcia, vindicem Carolum non expectauit dum propius accederet, ſed inſtante metu, ſic diſſipata & diſiecta eſt, vt nunquam recolligi potuerit. Quo ſucceſſu Carolus delectatus immorandum ſibi paulò diutius, ſed dimiſſo exercitu, apud Germanos exiſtimauit, Rhenanas vrbes, & inferioris Germaniæ regiones ocioſè peragrans, quoad in Holandiam peruenit, hoſpitio à Comite eiuſdem prouinciæ per multam gratulationem & læticiam ſuſceptus. Ibi tandem negocium Venceſlao gratum peragendum reperit, peregitque vt filia Comitis, Ioannam nominabant, quæ Venceſlao cordi erat, matrimonio eidem coniungeretur. Hoc negocio confecto, differre vltra tempus prenſandi, ſuffragiaque pro Venceſlao colligendi non potuit, ſumpto initio ab his ſuffragatoribus, apud quos gratia & authoritate plurimum valebat: dein & ad alios, labori nō parcens excurrebat, vt omnium voluntates exploratas haberet: quibus ſatis perſpectis, nulla videlicet ratione alia ſe illas, niſi grandi pecunia adnumerata, expugnare poſſe, in ſingulos Electores Principes centum millia aureum nummum ſe daturum ſpopondit, atque ita impetrauit, vt Venceſlaus à Friderico Archiepiſcopo Colonienſi, Aquiſgrani loco ſolito in Regem Romanorum coronaretur. Cæterùm cum tantam ſummam diſſoluere ad diem non valeret, cum maximo Imperij detrimento, publica vectigalia Imperatoribus ad ſubſidia relicta, ipſis principibus non tam oppignorauit, quàm perpetuò abalienauit, propter nihili filium, vt res poſtea declarauit, niſi quòd ſuus cuiq; charus eſt. Quintum annum Sigiſmundus alter Caroli filius tūc agebat, cum illi parens Marchiam Brandenburgenſem attribueret, ne fraternas olim opes reſpicere, ſed ſuis potiùs abſq; moleſtia gaudere poſſet. Vxore quidem Elizabeth, quæ mater Sigiſmundi erat, factum haud improbante, interim tamen mediante, vt filius quoq; ſuus in faſtigio ſublimiore collocaretur. quod ſanè vno hoc modo fieri poſſe videbatur, ſi filia Ludouici Regis Hungariæ, cui Maria vocabulum, filio ſuo Sigiſmundo deſponderetur: nullo enim hærede virilis ſexus extante, ſucceſſionem Regni Hungariæ ad ſpōſam deuolutum iri. Magnis igitur precibus matrem Regni Ludouici cognatam ſuam, & ipſam Elizabeth vocatam, in oppidum Ternauiam propè Morauiam ſitum, ad colloquium familiare inuitat, valdeq; familiariter à cognata accipitur. deniq; familiariſſimo tractatu, per vtramq; ſpōſalia cupita tranſiguntur, ratam tranſactionem, tum Carolo, tum Ludouico habentibus. Miſſus non multò poſt in Hungariam Sigiſmundus, vt à teneris ſtatim ſermonem Hungaricum, vſumq; militiæ perdiſceret. Ac ne Ioannes natu minimus filius præteritus à parente videretur, Gorlitium illi atq; alias in ſuperiore Luſatia vrbes ad poſſidēdum, fruendumq; aſſignauit. Sanxit poſtremò legem, de viduis Reginis, offenſus nuptijs, quas decoris quondam & maieſtatis oblitæ, impares ſubibant, vt ſi poſthac vidua Regina alij cuiuis, aut Regi, aut Principi nupta fuerit, præter dotem, vt exilio inſuper mulctaretur. Cæterùm in ordinanda excolendaq; Praga, nullum ſibi finem facere potuit, adeò vt in illa quędam opera magnificentię magis cōmendandæ, quàm uſus gratia excitauerit. Nam quam vtilitatem affert murus ille ſterilis, qui in hunc diem iugum Petrini montis longiſſimo ſpacio premit? Quanquam dicant aliqui, venationibus, feriſq; animalibus includendis locū illum à Carolo deſtinatum fuiſſe. At hoc omnium vtiliſſimū opus toti regno futurū erat, ſi abſolutum fuiſſet, quòd in finibus Bauariæ, qua parte Vultauia fluuius qui Pragā interfluit, ortum habet, inchoauit, miſſis libratoribus, qui locum idoneum per libellam inuenerunt, in quo Danubius cū Vultauia cōmiſſus, omnes ex Italia & Germania aduectas merces Pragā tranſmittere poſſet.

Dilabitur exercitus.

Venceslaus ducit Ioannam filiā Alberti Bauariæ Ducis comitis Holandiæ.

Succeſſorē Vēceslaum declarari petit.

Pecunia impetrat.

Venceslaus coronatur Rex Romanorum.

Anno 1376, 12. Iunij, ætatis 15.

Carolus vectigalibus publicis diuenditis Electoribus ſatisfacit.

Sigiſmundo Marchia Brandeburgenſis aſſignata.

Sigiſmūdo mater Elizabetha procatur Mariam Ludouici Regis Hungariæ filiā hæredem.

Sigiſmundus in Hungaria educatur.

Ioannes filius Marchia Luſatia donatur.

Lex de viduis Reginis.

Inſana ædificia Pragæ extructa.

Memorandum cœptū de Danubij cum Vultauia vulgò Moldauia coniungenda.

Apparent etiamnum tanti conatus veſtigia, ſed irrito effectu,vicinis nouum opus prohibentibus, ne in iacturam illorum Danubius auerteretur. Aetate deiu ſimul cum valetudine aggrauante,vocat ad ſe Venceſlaum,paulò ſocordius madidiusq; viuentem,eumq; Ioanne Archiepiſcopo corā pluribus com pellat,quorum verborum hęc ſumma erat,Vt ſuſceptam perſonam ſanè magnam & difficilem magnanimiter gereret,in hoc verò magnum atq; imperio dignum elucere animum, ſi nullis facilè difficultatibus ſuccumbat, ſed vltro etiam occurrat negocijs.Ex quibus tamen quæ difficillima videri poterant,il la Dei benignitate, operaq; ſua eſſe ſublata, pacem in Italia,pacem in Germania, pacem circum vndiq; apud vicinos Reges & Principes vigere, affinitatibus aut fœdere conciliatos: domi verò tanta rerum omnium copia regnum inſtructum eſſe, quanta ab origine non fuerit inſtructius, vt iam vel leui cura atq; induſtria adhibita,omnia iſta in ſtatu ſuo æquabili contineri queant: cō trà peſſum itura per negligentiam & ignauiam, vtpote vitia ad perdenda imperia inuenta, quod vel notiſſimo Sardanapali exemplo ſatis liquet, cuius, & talium ſimilium via domino abominatio eſt, velut impiorū.Tu verò,inquit, fili mi,tanquam veræ pietatis alumnus,diligenter caue bis, ne incidas in ocioſas & improbas voluptates, néue te dederis ad aſſiduas cōmeſſationes & perpotationes.Luxurioſa enim res,vt Salomon ait,vinū eſt,& tumultuoſa ebrietas,ac nemini magis quàm principibus turpis & dedecoroſa,vt quæ facias im potes ſui Principes,& propinet omnibus deridendos, vſq; ad contemptum: cuius ea vis eſt,vt dominis in ſubditos authoritatem adimat:qua adempta,pe rit ſimul obediendi parendiq; obſequium, præſentem ſi crudelitas acceſſerit, quæ ferè vinolentiam conſequitur. Omni igitur ratione immoderatus vini vſus,non ſecus atq; altera imperij labes tibi erit vitandus. Nā de cætero quod vitam tuam,quam hactenus egeſti,meritò accuſem non habeo, cum audiam laudari ab omnibus humanitatem,comitatem, adeundiq; & audiendi facilitatem tuam, atq; alia faſtigio minimè contraria, pro quibus videlicet ego me ſponſorem pro te Electoribus dedi, te in rebus gerendis talem futurum Cæſa rem,qualem maximè optarent. Nā tu igitur magna me ſolicitudine liberane ris,ſi ab hac ſponſione fidem meā exolueris, mutata in paucis ſic vita tua, vt ne minimam quidem rem quiſquam poſsit vllam reprehendere. Promittentem dicto paterno audientem futurum à ſe dimiſit, atque intra breues dies vltimum vitæ cum ſumma gloria actæ,finem clauſit, Pragæ in templo diui Viti conditus.

Admonet filium Venceſlaum præſente Archiepiſcopo.

In principibus omnia vitia magis conſpicua teſte Poeta. Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe crimen habet,quādo maior is qui peccat habetur.

Carolus mortuus, Anno 1378. 27. Martij.

[a] *Carolus IX. Rex Boiemia, idem & Romanorū Imperator omnibus anteferendus.*
[b] *Valdemarus ſuppoſititius Marchio finxerat ſe religionis cauſa profectum rediiſſe. Ita plurimos fefellit indigenas mentitus nomen Valdemari. Magno non modo plebis verumetiam procerum applauſu exceptus. Adiutus à Carolo Ducibus Saxonia & Anhaltinis. Eum tamen Voldemarus Rex Dania omni priuatum ditione nouennio pòſt exilio multauit.*
[c] *Petrus Bertrandus Gallus & Aegidius de Albernotijs Legati Innocentij VI. Anno 1355. die Paſcha.*
[d] *Duodecim regionum ſingulis annuatim præſunt Capitanei, Baro vnus, alter ex ordine equeſtri,qui lites minores cognoſcunt inter ſubditos diuerſorum dominiorum 2. Si qui emergant latrones licet ijs conuocare vicinam ſibiq; ſubiectam nobilitatem ad graſſatores comprehendendos 3. Bello fortuito incumbente quilibet ad ſuum ſe recipit præfectum. Sola Hradecenſis Regio quia dos Regina Burgrauia habet ob eam amplitudinem.*
[e] *Boleslai Suidnicenſis filiam Annam ducit vxorem,alij dicunt fuiſſe filiam Henrici Iurcenſis fratris Buleonis.*

[f] *Ioannes hic Andronici filius in contumeliam Cantacuzeni ſoceri fœdus cum Amurathe Turca primus inijt, ſe & regnum promiſſo tributo, filio Theodoro dato obſide in Turcarum fidem tradidit. Hoc initium eſt ſeruitutis, qua ſubiecti fuêre poſtea Bizantini Imperatores Regibus Turcis.*

[g] *Otho ſucceſſerat Ludouico Bauaro fratri frater. In coniugem filiam Annam Carolus dederat, cum Sobole caruiſſet ademit illi Marchiam, Anno 1373.*

[h] *Carolus ducit Elizabetham filiã Boguslai Ducis Stettinenſis neptem Caſymiri. Nuptia ſplendidiſſima Cracouia celebrata præſentibus Rege Hungariæ Ludouico, Dania Sigiſmundo, Cypri Petro cum multis principibus, Anno 1363 in Bachanalibus.*

[i] *Iohannes quondam Marchio princeps Illuſtriſſimus*
Qui Caroli quarti Cæſaris maximi frater fuit Germanus,
Quorum genitor Ioannes cæcus princeps Sereniſſimus,
Bohemiæ & Poloniæ regnorum Rex fortiſſimus,
Auus autem eorum Henricus ſeptimus
Qui Imperator erat Chriſtianiſſimus
Huius ſancti templi fundator primus.
Iam pace fruens cum ſuperis: hic comperiatur ſepultus.
Iodocus quondam Romanorum Rex inuictus
Semper Morauiæ, Brandeburgiq́; Marchio princeps Catholicus
Primogenitus fundatoris primi huius templi,
Et conſobrinus Sigiſmundi quondam Imperatoris Maximi
Huius ſancti templi liberalis reſtaurator
Et multorum in eo beneficiorum largiſſimus inſtitutor.
Cuius anima cum Chriſto perpetua fungitur pace,
Quamuis ipſe hic ſepultus quieſcit corpore.

[k] *Vinrichus à Knippenrod XVIIII. Magiſter Pruſſiæ, ſub quo Keiſtuttus Dux Lithuaniæ captus.*

[l] *Bonfinius dicit, coniugem Caroli coniugem Ludouici petiiſſe. Hungara Elizabeth, Lokticii filia. At Caroli Elizabetha quoq; ex altera filia Lokticii prognata,*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VIGESIMVS TERTIVS.

VEnceſlaus Norberge natus, & aqua luſtrali tinctus eſt. accidit q́; vt eandem aquam, adhuc infans locio ſuo reſpergeret, ſicut alui fimo ipſam aram in qua nondum bimulus coronabatur, coinquinauit, vtrumque peritiores inter prodigia retulêre, portendi per hæc dicentes, futurã, quæ ſub hoc Rege euenit, ſacrorum fontium, altariumq́; contaminationẽ & violationem. [a] Hic igitur Veneeſlaus Carolo parente ſolemnibus exequijs funerato, poſtquam Regimen in Boiemos ſuſcepit, initiò ſtatim adeò diſſolutè illud auſpicatus eſt, vt nullam neq; legũ, neq; iudiciorum curam habuerit. Ex quo velut iuſtitio, & impunitate facinorum inde conſequente, latrocinia & rapinæ, mala nuper intercepta, rurſus per vias publicas cooriri cœpta, ingentem rerum iacturam, præſertim mercatoribus, Pragam tanquam ad celeberrimum emporium confluentibus, afferebant. Non enim pedites modò, ſed etiam equites itinera obſidebant, maleficijs nobilitate quoq; obnoxia. Aduerſus hãc tandem nobilitatem, velut è ſo-

Venceslaus X. Rex Boiemiæ & idẽ Romanorum Imperator. Anno 1361. 17. Martij vel 28. Septembris.

Ignauia Venceslai latronibus feneſtram prædandi aperit.

Feceptus latronum euerſi.

pore à ſuis exciratus, manum militarem colligit, capurque illi duræ ceruicis præponit, quod flecti non porerar, niſi larronibus expugnaris, & locis illorum euerſis. Tres runc arces è ſaxo ſtructæ ad fundamentũ ſunt dirutæ, quas Boiemi, Zleby, Zbieroh, Rohozecz, vocanr.[b] Nec Moraui hoc ipſo ferè tempore ſibi contra Hnngaros populatores defuerunt, magna vi, per abſentiam Regis ſui Ludouici Morauiæ fines rranſgreſſos: qua parte Broda & Hradiſſtie oppida iacent, ibiq́; rotam illam regionem igne & ſpolijs vaſtantes. Properè Iodocus & Procopius Marchiones, ad vindicandam iniuriam arma arripiunt, & cęteros alibi pari feſtinarione à proceribus armatos admouent, vt irinera omnia occupent, quibus hoſtis intercludi quear. Conueniunt alij Cremſirinm, vbi copiæ Ioannis Ponrificis eranr, alij ſe ad vicum Malenouicium occulti cõferunt, ipſi Marchiones Korycanam oppidulum inſident, ac mox pariter omnes hoſtium copias circumeunr. Illi deſperara fuga acerrimè Morauos incurrunr, ſed à condenſaris illorum aciebus ſine vlla ordinum perturbarione excipiunrur, orto vrrinq; cruento prælio, Hungarorum amplius quatuor millia occiduntur, ac paulò minus capiunrur. Captiuos omnes Iodocus nobilirati

Iodocus Marchio profligat Hungaros.

ſtrenuè dimicanti diſtribuir, cæſorum autem ſpolia milıri, cæterùm intercepras res quibus erant ablatæ, Morauis reſtiruir. Sanè plaga hęc odioſa fuit, ſed quoniam culpa Hungarorum contracta fuerat, Ludouicus illam diſſimulanter præterire ſiuit. Obijt tunc Ioannes Archiepiſcopus Pragenſis, authoritare apud Venceſlaum plurimum pollens. Vni enim huic rantum bene monenti libenrer auſculrabat, modumq́; aliquem cupidıratibus ſuis illo inrerueniente ſtaruebat, cæteris omnibus contemprui habitis: proin nimis immaturè illi de medio ſublarus eſt, cum antea de loco quem obtinebar, fortunis amplian do laurıſſimè meritus fuerit. Huic Sbinco à Leporibus è familia procerum ſucceſſit.

Rectore destitutus Venceſlaus.

Sbinco III. Archiepiſcopus Pragæ.

Expectabanr Germani principes dum Venceſlaus officio ſuo prouocatus, Germaniam inuiſerer, atq; in illa, vt par erat, imperialia munera obirer. Quo nimis diu ceſſante, edendoq́; ac bibendo ocium in Boiemia conrerente, qui miſſi ab alijs principibus Pragam venerunt, ſalutem ei & gratnlarionē de incolumitate afferunt, & ſalurem ab illo rebus ſuis experunt per aduenrũ illius in Germanıam. Inconſultis ille omnibus qui coram aderanr, de cerebro ſuo inconſideratiſſimè reſpondet. Se quæ peragenda ſibi in Germania fuerāt, pridem omnia negocia confeciſſe, Regno Romanorum legitimè ibi inito, nec in præſens videre ſupereſſe quicquam, quod è re ſua iſtic agat. Si quis princeps eſt, qui opera ſua indigeat, cur ille ad Regem ſuum poriùs non veniar, quàm Rex ad illum? Contempri ad hunc modum principes, quoad poteranr contemptum reddebanr, atq; ex ijs vnus cui Clemo cognomen, Princeps Bauariæ, vſq; ad æmulationem imperij aſpirare auſus eſt, res Venceslai, cum in Boiemia, rum in Iralia rurbare cœptans. Sed illum Venceſlaus propter egeſtatē adeò deſpexit, vt non alias illi opes ac vires quàm Cameræ, vt vocanr, ſuæ, in qua monaſteria irem cenſentur, obijceret, negocio daro Sulconi Choteſſonienſi præpoſiro, vt militem armaret, & cum illo ad fines Boiemiæ Bauariam verſus ire feſtinarer, vt inde hoſtem primum expelleret. Seprem millia peditum ſub ſignis habuir. Mox Sbinco Archiepiſcopus libera ſua voluntate rria equirum millia ei adiunxit, cnm quibus copijs Sulco fugientem Bauarum vltra monres perſecurus eſt, longeq́; maiora accepris detrimenra in Bauaria retulit, ac cum mulris ſpolijs domum ouans reuertebatur. Conuerſus in Italiam Bauarus, à Florentinis mercede conductus, cum Vicecomirem Mediolanenſem (Ioanni Galeatio nomē erar) ab officio in Venceſlaum ranquam Regem Romanorum auertere conaretur, ibi quoq; voto ſuo fruſtratus, incepto deſiſtere coactus eſt, nec mulrò pòſt mortem obijt. At Galeatius miſſo ad Venceſlaum oratore, Perro Philargi Mediolanenſi Archiepiſcopo, & cum illo centũ

Euocatur in Germaniam.

Stolidi hominis reſpōſum.

Princeps Bauariæ Boiemiam infeſtat.

Sulcho Bauariam viceuerſa populatur.

Bauarus operam Florentinis locat.

millia

Viceecomitem Ducem Mediolanenſem cũ hæredibus in imperij detrimentũ creat acceptamagna vi pecuniæ.

millia aureûm nummum, pro veteri titulo Vicecomitis nouum impetrauit, vt deinceps Mediolanenſis Dux appellaretur. Hoc quoq; tempore, nouum in Germania machinarum genus inuentum, quas Bombardas cognominant. Cura externa de animo poſita, quo ſecuriorẽ ſe eſſe viderat, eo deſidia & inertia maior, atq; libido intemperantior ipſum inuaſit, ſic vt ne à fœdis quidem luſtris, nedum à thoris alienis abſtineret, imò ſæpius in lupanari quàm in adulterio deprehenſus, adeò proſtitutis amoribus delectatum ferunt. Ab hac

Bombardæ inueniuntur.

turpitudine Ioanna vxor maritum dehortari conata, offenſionem tantam ſubijt, vt audiret minantem, ſe quoq; in lupanar ab illo transferendam eſſe, ſi hac dehortatione non ſuperſederet. Ac paulò poſt ira adhuc flagrante, acceſſit Ioannem ſacerdotem, audire Reginam ſolitum, quoties delicta fidelibus auribus committeret. Quæ quidem delicta Rex ab eo, dũ authoritate, minis, carcere, fruſtra explorat, victus iracundia, Ioannem de Ponte Pragenſi deijci, ac ſubmergi iubet. Quàm verò ſanctus & innocens ſacerdos ille fuerit, ipſe fluuius oſtendit, ira de repentè areſactus, vt corpus nudaret ſubmerſi, in ſtatuque illo triduum permanens, donec ſubmerſus ad ſanctum Vitum ſepeliretur, vbi in hunc diem, quicumque ſepulchro temerè inſultauerit, immunis ab infamia non euadit. Mortua deinde Regina quoq; ex mœſticia & dolore fuit, quem ex iniquiſſima Regis ſuſpicione, cum maximo animi cruciatu tolerauit.

Publicis ſcortis oblectatus Rex.

Reginæ monẽtem iurtus.

Mergit Reginæ confeſſorẽ ſecreta detegere recuſantem.

At Rex alia occultiora naufragia aduerſus ſuos aduerſarios excogitauit, exſtructo ſub arce Vicegradenſi in ripa Vultauiæ balneo (nam ſæpiſſimè balneis vtebatur) machinoſo, in quo tabulæ pauimenti certa ſui parte ita leuiter coagmentatæ fuerunt, vt vel vno pede proculcatæ facilè laxarentur. quos igitur ex ijs qui ad lauacra inuitati erant, perdere volebat, per hanc rimam ruinamque præcipites in flumen dabat. Adeò natura ferus & ſanguinarius, vt aſſiduum penes ſe Carnificem haberet, quem vulgari vocabulo compatrem familiariter appellabat, quia filium eius de fonte ſacro leuauit: & tam proximũ ſibi adhibuit, vt aliquoties vno eodemque equo ſecum vehi illum paſſus fuerit, deſilientemq; rapi ad pœnas, quos iuſſerat, ſpectauerit. Nulli interim ordini ſatis fidens, & nunc Boiemos Germanis, nũc rurſus Germanos Boiemis anteferens, Pragæ præſertim, in qua paucos in ſenatu Boiemos reliquit. Ac poſtremò nec arci Vicegradenſi ſalutem ſuam valde credere voluit, perturbatus tumultu à plebe contra Iudæos excitato, quem Rex cum omnibus ſuis nullo modo ſedare potuit. Seorſum igitur a Praga ſpacio vnius miliaris, nouam ſibi arcem vocabulo Cunratice bene firmam ædificauit, ad quam in quouis plebis vrbanæ motu, tanquam ad aſylum excurrere poſſet. ſed non minus ſibi cauent, qui timent, quàm is qui timeri vult, & ſæpe multi præualent aduerſus vnum, quemadmodum in Venceſlao tunc vſu venit, qui quantumuis ſibi cautus eſſe videbatur, tamen à ſuis captus eſt, qui in illum, tam ex plebe quàm nobilitate conſpirauerant, cæde recenti irritati, qua pridie duos ciues Pragenſes, & duos ex Procerum ordine, Giroſſium, & Hroskam, occidi gladio iuſſit. Captum igitur, quod nulli vnquam Regum ante contigit, in carcerem publicũ, in quem ſupplicio afficiendi paſſim conijciebantur, detruſerunt, & menſes ibi quatuor in fœtore & ſquallore miſeris modis habuerunt. Exoratus deinde multis Regis ſui precibus ſenatus Pragenſis, vt loco illo tantiſper ei egredi, dum illuuiem & ſordes balnei lauacro elueret, liceret: deducendũ eum in ſeruili habitu quatuor publicis cuſtodibus ad balneum iuxta Vultauiam in veteri Praga poſitum, commiſerunt, ita vt duo ex illis ſimul lauarent, & duo veſtes obſeruarent quas exuerat. Morem hunc Boiemi in Balneis retinent, vt viri, iuxta ac fœminæ in illis omnia miniſteria obeant, aquam ſuppeditent, capita lauent, corpora defricent. Harum vna adlubeſcente, vt ſermone ſaltem eius perfrui poſſet, diutius calore balnei torrebatur, ſecedensque refrigerandi cau

Balneum fraudulentum.

Crudelis Rex Comitem adiũgit ſibi carnificem.

Nihil Regi vſpiam tutum.

Cunratice arcẽ extruit præſidiariam.

Rex capitur inaudito exemplo.

Balneum impetrat.

Boemorũ Balneorum mos.

Fruſtratis cuſtodibus ope ambubaiæ lintre amnē traijcit et euadit decimaſeptima captiuitatis hebdomade. Gratia habita balneatrici.

ſa extra hypocauſtum, conſpicatur lemnunculum piſcatorium cum remo in ripa vacuum,& mulierem interrogat,an remigare tantum ſciret, quantum remigio ad traijciendum in alteram ripam opus eſſet? Qua annuente, abdit ſe in lembum, ac repentè ab oculis cuſtodum elabitur, venitq́ue per deuia nudus cum nuda ad nouam illam ſuam arcem, prçfecto arcis multum admirante domini ſui fortunā. Iubet ille veſtes promi, cœnamq́; parari, ac ſtatim centum aureos nummos ſibi afferri, quos Suſannæ (ſic enim mulier vocabatur) nauli nomine in manus tradit, illamq́; nō ad menſam ſolùm, verùm etiam ad lectum ſibi adiungit. Inde haud multò ſecus poſt carcerem efferatus, atq; efferari ſolent indomitæ feræ caueis incluſæ, non tractari, non demulceri, nō alloquio, niſi vnius Suſannæ molliri facilis, donec in arcem, quam Boiemi Ziebrak dicūt, longiùs à Praga diſtantem, eoq́; metu Pragenſium magis liberam, concederet. Ibi epulare conuiuium inſtauratum, & ſcena crudelitatis renouata, dum rurſus per compatrem ſuum carnificinam exercet in eos, quos ſuſpectos vel inuiſos habuit. Nec minore atrocitate Hanuſſius Ratibotienſis dux graſſatus eſt, quē ex Sleſia reuocatum, ideò arci Carloſteynæ præpoſuit, quia mirè appoſitus erat ad ſæuitiam Regis inſidioſam. Huius opera Stracomicenſis, Opocenſis, Martinicenſis ex procerum ordine, ad arcem per reconciliationem ſimulatā inuitati, crudeliter ibidem necati ſunt. Iam tum Sigiſmundus Venceſlai frater Regno Hungariç potitus erat, Carolo Neapolitano, quem nōnulli Hungari induxerant, inde expulſo, cum tanta præter operam impenſa, vt cum ſumere pecuniam fœnore à nullo poſſet, Marchionatū Brandenburgenſem Iodoco & Procopio patruelibus ſuis dare in pignus coactus fuerit. Is quidem Sigiſmundus cū priore captiuitate in fortunas fratris ſpe & mente oculos defixos haberet, placuit coniuratis, vt ex voluntate eius ſtatuerent de inijcienda iterum manu in Venceſlaum. Quo nō improbante facinus, & prçterea Iodoco Marchione Morauiæ eadem clam ſentiente, (nam Procopius abſens Brandenburgç erat) coniurati ſuo ibi tempore, dum Venceſlaus iuxta Beraunam, in prçdio regio cum paucis deliciatur, in eum inuadunt, captumq́; in arcē Pragenſem pertrahunt in turri, ſub diligentioribus quàm prius cuſtodibus aſſeruandum. Sed ne huic quidem cuſtodiæ fidei ſatis habitum propter loci celebritatem. Inde igitur Crumlouiam ad Henricū Roſenſem abductus fuit: atq; ille Viennam extra regnum tacitè tranſportandum curauit, vbi Albertus Auſtriæ princeps habitabat, quem deinceps Sigiſmundus elocata ei filia generum habuit. Ab iſto in latebras turris cuiuſdam ' Viennenſis, ita abſtruſus eſt, vt inueniri niſi à conſcijs non potuerit. Nam Ioannes frater Venceſlai, & Procopius patruelis, cum ad vindicandū Regem in libertatem, copias ille in Luſacia, hic in Marchia Brandeburgenſi cōparaſſent, atq; ambo Pragam veniſſent, captiuo ibi non reperto, inſiſtebant veſtigijs Crumlouiam tendentes. Sed eis Henricus Roſenſis cum valida armatorū manu occurrere nō longè à Buduicio parabat. Quod vbi compertum ſimulq́; certum habuerunt, Regem apud Boiemos in cuſtodia nō attineri, progreſſu omiſſo, retrò ceſſerunt. Ita Venceſlaus ab omnibus deſertus eſſe videbatur, ſuo verò iudicio etiam inter deſperatos numeratus. Erat ſenex quiſpiā piſcator, qui pietate ductus frequenter miſeros carcere incluſos cum ientaculo piſciculorum à ſe captorum reuiſebat. Hunc Venceſlaus propius feneſtram admotum grandibus promiſsis onerat, ſi opera eius carcerem fruſtratus fuerit. Reſpondet ille, ſe niſi excuſſum nō intromitti, ne vnà cum cibo inſtrumēta ſecum ferret, quorum præſidio captiui queant elabi. Mihi quidem zona duntaxat ſerica opus eſt hac longitudine, & hac craſſitudine, atq; vtrumq; piſcatori indicat, eam tn facilè vel excuſſus celare poteris, ſi illa ad nudum corpus præcinctus fueris. Recipit ad ſe negocium piſcator, & paulò poſt Zonam affert: tum Venceſlaus paratā illum nauiculam habere

Metu Pragēſium lōgius ab vrbe ſecedit.

Dux Ratiborius miniſter crudelitatis Regiæ.

Carolus paruus Andreæ Regis Neapolis filius à Forgacio interfectus. An. 1385.

Sigiſmundus Rex Hūgariæ patruelibus Marchiam pignori deponit.

Secundò capitur Vēceslaus fratre & patruelium altero conſentientibus Viennam è turri Pragenſi deductus.

Ioannes frater Venceslai & Procopius patruelis liberationē moliuntur.

Euadit è carcere Viennenſi ope piſcatoris inopis.

habere lubet, qui Danubium traijciat. Illoq; traiecto, multis, inquit, peccatis meis ego in hanc alteram, mi ſenex, ęrumnam incidi, ſed iterum per oblatā mihi diuinitùs nauicularij operam, ſalutē me recuperaſſe video. Dignus ergo & tu alter nauita, qui dignum à me operæ precium accipias, ſed in loco ſuo, ad quem vt me deducas opus facto eſt, ac ne diutius qui ſim hęreas, Rex ego Boiemiæ ſum, cæterùm per viam tuum me ſocium eſſe aſſimulabo, & tu ne me aliter nomines aut honeſtes, caueto. In via porrò hęc fuerat expiſcatus: Sigiſmūdum rebus Hungaricis impeditum, nondū in Boiemiam ad capeſcendum regnum veniſſe, Pragæ autem alteram arcem à nobilitate, alteram quæ Viegradenſis dicitur, à Pragenſibus teneri, eiq; Lanium quendam præpoſitum eſſe.

Piſcatori ſe aperit Venceſlaus.

In hanc Venceſlaus mendici propemodum habitu, cum piſcatore ſuo ſe inſinuat, occluſaq; manu ſua porta, ac perſona detecta, exclamat: Qui Regius eſt, ad auxilium Regi ſuo ferendum accurrat. Plures quàm viginti pręſto fuerunt, iniectaq; pręfecto cathena, vinctū illum Regi tradiderunt. Iubet ille annulum detrahi de digito, illoq; ſignari literas, quas ad magiſtratum Pragenſem nomine præfecti compoſuerat, vt aliqui eorum in arce conſiliandi gratia properè apparerent, quorū ille neminem reſtituit incolumem. Piſcatori verò hanc gratiam retulit, vt illum in ordinem equeſtrem adſcriberet, cum cenſu equeſtri, quo ſe vxoremq; ſuā & liberos Vienna Pragam translatos, honeſtè aleret.

Viegradū habitu mendici ingreditur.

Piſcator equeſtri ornatus dignitate.

Ad leuandam autem inuidiam, confirmandasq; in poſterū & tuendas opes ſuas, affinitatem cum principe Bauariæ, quem Palatinum vocant, inijt, ducta in vxorem filia eius, quam Sophiam nominabant. Nouus porrò ſocer, vbi generum ludicris ſpectaculis, & magicis præſtigijs delectari cognouit, plenum ludionū & præſtigiatorum plauſtrum ſecum Pragam aduexit. Ibi dum præſtantiſſimus artificum ludibria artis ad permulcendos oculos explicat, adeſt inter ſpectatores Zijto Venceſlai magus, ore vſq; ad aures dehiſcente, accedensq; propius, artificem illum Palatini cum omni apparatu ſubitò deuorat, ſolos duntaxat calceos, quia luto obliti videbantur expuens, ſeceſſumq; inde petens, vētrem inſolita eſca grauem, in ſolium aqua plenum exonerat, præſtigiatoremq; adhuc madidum ſpectatoribus reſtituit paſſim deridendū, adeò vt cæteri quoq; eius ſocij à ludo deſiſterent. Ipſe verò artem ſuā oſtentans, nunc ſua, nunc aliena facie, ſtaturaq;, modò item in purpura & ſerico, ac confeſtim in lana & panno ſordido Regi ſe offerebat, ambulantemq; in ſolido, ipſe in eodē ſolido tanquam in aqua adnauigabat, & aliquoties Regem equis rhedarijs vectum, idē gallis gallinaceis ad epithedium ſuum illigatis ſubſequebatur. Conuiuas pręterea Regis varie ludebat, interdum manus eorum, ne illas ad patinas porrigere valerent, in pedes boum, interdum in vngulas equorum transformans, & aliquoties fronti illorum cornua ceruorum latiſſima adijciens, quoties videlicet è feneſtris ad ſubitū ſpectaculum proſpicerent, ne rurſus caput & ora ad menſam referre poſſent, antequam ipſe vino dapibusq; illorum ſe ingurgitaſſet. Atq; vt oſtenderet, ſe pecuniam quoq; pro vſu ſuo facilè conflare poſſe, triginta ſues bene ſaginatas, ex manipulis graminum procreat, illasq; paſtū, proximè ſues piſtoris parci, ſed locupletis extrudit, proponitq; venales, quo piſtor vult precio: hoc tantùm emptorem admonens, ne gregem nouum ad flumē lotum propellat. Qua ille monitione neglecta, cernit in flumine manipulos fluitare, ſuibus ſubmerſis, ita vt neq; ſtraminibus, neq; ſuibus potiri potuerit. Nihilominus precium datum recuperare parat, diuq; venditore quæſito, atq; in taberna vinaria tandem reperto, in qua porrectis pedibus in ſcamno recubabat ſtomachabundus alterum pedem excitandi cauſa inuadit, eumq; à corpore protinus cum coxendice auellit, clarè Zijtone quiritante, & obtorto collo piſtorem ad Iudicem trahente. Quid faceret piſtor, in manifeſto deprehenſus, vt ſibi videbatur, facinore, niſi vt damnum damno adderet, atq; de hac in-

Sophiam Ioannis Stephani Fibulati filij principis Bauariæ filiā ducit vxorem.

Zijto Venceſlai Magus.

Sues piſtori uēdit.

Prouerbium.

ſuper iniuria cum Zijtone decideret. Vſurpant ad hoc vſq; tempus Boiemi, vt malam emptionem exprobraturi, vice prouerbij dicant. Lucrum facies, quantum Michael in ſuibus: piſtori namq; illi Michael nomen erat.

Exitus vitæ Zytonis funeſtus.

Cæterùm Zijto impoſtor ad extremum à Cacodęmone ſuperſtes, cũ corpore & anima de medio hominum ſublatus fuit: iniecitq; Venceſlao curam de religioſis deinceps ac magis ſerijs rebus cogitandi.

Ludi ſeculares Romani in Iubileum à Bonifacio VIII. Papa commutati 1400. Iubileus à Bonifacio IX. Papa, vt Pragæ celebraretur impetratum.

Annus fortè tunc Milleſimus quadringenteſimus à natali die Domini numerabatur, ludis quondam ſecularibus deſtinatus, quando vno ſeculo, hoc eſt centum annis ſemel Romani illos pro ſalute ſuorum ædebant. Romanis deinde Pontificibus meliore auſpicio, in Iubileum cõmutatus eſt, vt in eo omnium peccatorum eſſet remiſſio: Hoc deniq; nomine à Bonifacio Pontifice Romæ iniciatus fuit. Cuius vt Pragæ quoque Vencêſlaus eſſet particeps, à Bonifacio impetrauit, vt ad Romanum modum domi illum conſecratum haberet, celebrauitq; magna religione, ac mira hominum multitudine, quæ non Iubilei ſolùm, verùmetiam reliquiarum venerandarum gratia Pragam confluxerat. Hactenusq; recepta ſemel ab ſede Apoſtolica, à Boiemis Chriſtiana religio cum omnibus ceremonijs inuiolata, incuſſaque in Boiemia perdurauit.

Ioannes Huſſus contra indulgentias.

Senſim inde vacillare & labeſcere ſimul atque Ioannes Hus, quod vocabulum anſerem ſonat, ſtrepere inter olores, eorumque ſuauem cantum ſtrepitu ſuo, propter iuualeſcentem factionem ſuperare cœpit.

Debacchatur in Germanos & ſacerdotes.

Popularem enim cauſam inter populares ſuos agendam ſuſcepit aduerſus Germanos, & aduerſus ſacerdotes, quibus vtriſque Boiemi non valde propicij erant, & ipſe quanquam ſacerdos, capitalis nuper inimicus vtriſque factus, dum impatientiſſimè fert, in honore cuiuſdam ſacerdotij prælatum ſibi fuiſſe Germanicæ nationis candidatum, ſuffragio Germanorum, & fauore primorum ſacerdotum.

Lis de pluralitate votorum in Academia.

Sic videlicet Carolus ab inſtitutione Pragenſis Gymnaſij conſtituerat, vt in ferẽdis ſuffragijs Germani tres voces, Boiemi quartam haberent, quoniam pauciſſimi Boiemorum tunc operam literis nauabant: poſtremò tamen diplomate ſic concluſit, vt mos Parrhiſienſis Gymnaſij Pragæ item ſeruaretur. Exclamat Hus, morem hunc in Galliaretineri, vt externi, ſuffragio ſimplici, domeſtici autem triplici perfungantur. Ad Regem prouocant Germani, atq; vtraque interim pars iudicem muneribus corrumpere non ceſſat, adeò vt Rex ſibi dicere permiſerit, vnde mihi hic tam beatus anſer natus? qui tot ſubinde aurea argenteaque oua mihi excludit?

Index auro corruptus.

Lata denique ſententia ſecundum Anſerem cum tanta Germanorum indignatione, vt plus quàm viginti quatuor millia ſcholaſticorum intra octo dies Praga exceſſerint, deteſtantibus artificum collegijs Anſerem, cuius opera fieret, vt labor illorum recideret ad tenuè precium, cum non adeſſent emptores.

Scholaſtici Germani Pragam deſerunt. Anno 1408. Colonia Pragæ eſt Lypſia, vt illa Lutetiæ.

Hac re tam inſigni deſignata, vertit hinc roſtrum inquietum Hus, ad vellicandas Iubilei condonationes, quas Indulgentias vocant, taxandoſque ſacerdotes de auaritia, luxu, ambitione, ſine vllo diſcrimine ſontes inſonteſque, vt omnibus vbique inuidiam conflaret, ac præcipuè in aula regia, ad quam cum Sulco præpoſitus Choteſſouiæ, ſtipatus equitum peditumque caterua incedebat, Rege ad menſam diſcumbente, qui adſtabant, vt Regis animum incenderent, videſne inquiunt, Rex, quanto ſuperbius, quàm etiam tu, Monachus iſte progrediatur? Quin tu pompam illo indignam detrahis, & ad te, quem decet, illam reuocas.

Sulco propoſitus magno comitatu ſtipatus aulam frequentat.

Sulconem ingreſſum Rex interrogat, cuiuſnam hoc tam frequens eſſet ſatellitium? vt ſi ſuum reſponderet, mulctaretur. Non defuit ratio illi reſpondendi: Quemadmodum, inquit, tuus ego ſum ò Rex, ſic iſti omnes tui ſunt, id quod nuper in bello Bauarico ſatis declararunt, ſed & hodie mecum in hoc apparent, vt ornamento tibi ſint, & ſi opus fuerit contra quoſcumque auxilio.

Applaudet Monacho Rex.

Stabat in menſa Regis patera aurea vino plena, ad eam Rex manu porrecta, præbibo, inquit, tibi Sulco, hanc pateram,

vt

vt tu reliquum exhaurias, inſuperq́; eandem pateram tibi habeas, pignus erga te beneuolentiæ meæ. Quo viſo, auditoq́;, inuidia Huſſitæ rumpebantur. At magiſter eorum Hus quottidie inſolentior fieri, maximè vbi nactus eſt libellum Vicleffi hæretici, in Anglia damnati, cuius titulus eſt Alythia, per antiphraſim videlicet, quia verum minimè dicat, ſicut Lucum nos, & Parcas nominamus, quòd neque ille luceat, neque iſtæ parcant, ſed potiùs ad interitum omnium feſtinent, ita libellus ille ruinam & interitum omnium in Eccleſia rituum, atque ceremoniarum continet, à capite proſternendo orſus, dum ſummo Pontifici authoritatem ſuam adimit, illumque in ordinem aliorum ſacerdotum redigit. Imò inter ipſos quoque ſacerdotes omnem turbat ordinem, omnibusque bonis illos ſpoliat, eleemoſina tantùm contentos eſſe volens: monachos verò haud ſecus atque dæmonis figmenta vitandos: nihil enim eſſe vota, nihil pudicitiæ, continentiæque vincula, nihil diſciplinam tolerantiæ & innocentiæ, niſi mera hominum commenta. Confeſſiones autem auriculares, ſatisfactionesq́;, tum extremas languentium inunctiones, & pro defunctis poſtulationes, ad ſolum quæſtum ſacrificulorum pertinere, quemadmodum ad ambitionem ſacrarum veſtium ornatum. Et cætera quæ commemorare piget, inter quæ & illud, quòd liberam cuique verbi diuini annunciationem concedit, cum in Eccleſia alios quidem Deus poſuit Euangeliſtas, alios Prophetas, alios doctores, ne omnes omnia eſſent. Hunc igitur, vt diximus, libellum Hus aſſecutus, multa aliter, quàm catholica docet Eccleſia, in aures vulgi ad res nouas arrectas deronabat, ſuſquedeq́; faciens obnunciationes quæ per magiſtratus ſacerdotum fiebant, donec ipſe Sbinco Archiepiſcopus, vir magni animi Pragam deſcendit, vulgatoq́; regio edicto, omnes citari iuſſit, qui deſcriptum Vicleffi librum penes ſe haberent. Amplius ducenti fuerant allati, atque in tanta æſtimatione habiti, vt maior illorum numerus fibulis argenteis, inauratisque infibularentur, cæterùm ad vnum omnes igne conſumpti. Ipſi Hus concionibus interdictum. Atque ille Praga diſcendens, in pago Huſinecz vnde oriundus erat, veteri domino ſuo permittente, ſermones quos cœperat, in magno cætu hominum ſermocinabatur, glorians ſe eiuſmodi colaphum Romanæ Eccleſiæ impacturum, vt liuorem eius, ne poſt centum quidem annos aboleat. Interim Pragæ Hieronymus & ipſe liberalium artium Magiſter, atque ipſius Hus collega & conſectaneus, communem ſectam contra Germanos doctores, qui ibi remanſerant, crebris diſputationibus propugnare, multis bilem concire, alios argumentis & oratione tenere: nam & acutus, & diſertus habebatur, eandemq́; in ſcholis, quàm Hus in templis palmam ab auditoribus obtinebat. Fieri autem non potuit, quin multa in propatulum emanarent, quæ intra parietes diſſerebantur, quibus vulgò cognitis pro capitu quiſque ſuo, aut has, aut illas partes fouebant: tanta poſtremò contentione, vt partium ſtudio plebs vrbana diuiſa, mutuis inter ſe pugnis, plagisq́; interdum & ſaxis concurreret. Senatoribus vrbis à doctoribus Germanis, plebe autem à Hieronymo, vt corporis ſui membro (Pragæ enim natus erat) ſtante. Quæ omnia Venceslaus cum ſine cura haberet, Subinco Archiepiſcopus, vt malis impendentibus obuiam tempeſtiuè iret, in Hungariam ad Sigiſmundum Regem ſe recipiebat, vt ab eo conſilium & auxilium, periclitanti in patria religioni imploraret. Veniтq́; Poſonium ad fines Hungariæ, vbi finem vitæ quoque ſuæ fecit, veneno vt ferunt, potionatus: corpus eius Pragam referendum, & in conditorio familiæ condendum affines & cognati curarunt. Præclariſſimo Antiſtiti Venceslao fauente, ſordidiſſimus eſt ſuffectus, Magiſtrum Albicum cognominabant, arte Medicum ac

Alithia liber Viclephi Huſſum cõfirmat.

Summa doctrinæ Viclefianæ.

De pontifice, de ſacerdotibus & monachis.

Confeſſio auricularis.

Prædicatio verbi cuiuis conceſſa.

Sbinco volumina Vicleſi palam exurit.

Huſſus pulſus in pago concionatur.

Hieronymus collega Iohannis Hus.

Hieronymus facundus & doctus.

Sciditur ſtudia in contraria vulgus.

Sbinco à Sigiſmundo contra Huſſi turbas auxilia petiturus moritur.

Ad ſordes auaras Archiepiſcopus Albicus vnicum extreme auaritiæ barbarorũ Pio Pontifici dicitur.

prorſus digniorem, qui pharmacopolis, quàm Pontificibus adnumeraretur, vt qui ita ingenio auido, & ad rem attento fuit, vt minutiſſimarum quoq; rerum diligentiam, curamq; non omitteret, ipſe clauem à penu & à cella vinaria ſibi retinere, viniq; promam anum abſtemiam pręficere, & domi quaſi cauponam & macellum inſtituere, dum vina meratiora, eduliaq; ex piſcibus, auibus, feris lauriora ære commutat, ſeq; ad menſam aridam & ſordidam cum familia pauca & abiecta reuocat. Quis enim paulò honeſtior ei libenter famularetur, qui ab alendis equis, tanquam ſumptuoſis, propterea quòd noctu etiam vorarent, ita auerſus erat, vt palàm prædicaret, ſe multò patientius ſerræ

Nihili fit Epiſcopus.

Redit Pragam Huſſus.

ſtridorem ferre poſſe quàm audire equos per noctẽ dentibus hordeum confringentes. Ob quæ in tantum venit contemptum, vt non minus ſuis, quàm aduerſarꝗs eſſet deſpectui. Quin neq; illis amiſſa authoritate & æſtimatione prodeſſe, neq; iſtis ſine vllis viribus nocere poſſet. Audacter igitur Hus Pragã ad nidum reuolar, vt in illo alas maiores, quàm in nido natali extendat. & ade

Ioannes 23. Papa.

rat rurſus noua occaſio creſcendi, quam per nouas indulgentias Ioannes Romanus Pontifex ad Boiemiam miſſas offerebat, pollicens plenam delictorum condonationem ꝗs, à quibus latum auxilium aduerſus Ladiſlaum Regem Neapolitanum, Romanæ Eccleſiæ rebellem fuiſſet. Id verò Hus ambabus iam buccis, vt Satyricus dixit, ſclopo tumidis intendebat rumpere, totasq; iam planè indulgentias cum poteſtate Pontificia abrogare, factione plebeia fretus, quam ſic addictam ſibi habuit, vt tres vno die condirionis extremæ homines, in tribus templis, cum quiſque eorum in ſuo remplo recitari, pro con

Papa dicitur Antichriſtus quòd crucem cõtra Chriſtianos prædicet.

Comprehenſi vociſeratores.

cione decretum Pontificis audiſſet, clamore magno recitanti obſtrepere auſus fuerit, palàm vociferans, Romanum Pontificem eſſe Antichriſtum, qui crucem aduerſus Regem Chriſtianum decreuerit. Omnes hi tres comprehenſi, & in carcerem continuò detruſi ſunt iubente ſenatu, qui maiore ex parte è viris Germanis conſtabat, quibus Venceslaus, tanquam in religione conſtantioribus, plus quàm Boiemis fidebat. Adeſt repentè ipſe Hus, & cum eo turba, minimũ ſecum caudam trahens duum millium hominum, aditum in curiam poſtulantium. Renunciat ſenatus, non eſſe locum in curia tantæ

Plebs captiuos relaxari vult.

multitudinis capacem, ſed ſi quid agere apud ſenatum Hus velit, actionem ei nõ denegari, modò quo decet numero comitatus veniat. Poſtquam venit, nõ aliud poſtulauit, quàm vt ne quid grauius in iuuenes captos conſulerent. omnem enim illorum culpam in eleuandis indulgentꝗs in ſe transferre, qui illos talia loqui docuerit, nec abnuere pœnam pro illis ſubire, ſi pœna dignus eſt, qui vera dicit. Reſpondet ſenatus: Irent cum bona pace in viam quiſq; ſuã ſibiq; perſuadeant, nihil temerè ſenatum in captos actũrũ. Intaq; deliberatione, & ante oculos edicto propoſito, quod pridem ſub pœna capitis in audaces & præfractos promulgarunt, qui gloria præcellentes non verentur conuitꝗs

Capite dederunt pœnas.

Martyres habiti.

inceſſere, poſtridie manè carcere cum præſidio armato eductos gladio percuti iuſſerunt. Corporibus adhuc iacentibus, accurrit mulier quæpiam, & ſingulos inuoluit ſindone munda, eamq; continuò libitinarꝗ cum choro ſcholaſticorum inſecuti, extulerunt illos ad templum Bethlehem, vbi Hus concionatorem agebat, præcinentes: Iſti ſunt ſancti, qui pro teſtamento Dei ſua corpora tradiderunt. Ac illo quidem die Hus concione abſtinuit, ſed poſtea non ceſſauit mortem illorum deplorare, inuidia maiore quàm vt illam ſedare poſſent

Brutũ animal Rex.

ſenatores. Nam quę tunc Regis cura fuerit, inde licet æſtimare: Venerat Praga ad illum nuncius, nuncians arcẽ Vicegradenſem incendio ferè totam eſſe conſumptã: etiamne, inquit, cella vinaria exuſta eſt? vt incolumem audit: Ardeat,

Rex & Epiſcopus dignum patella operculũ.

inquit, vel denuo arx, totaq; pereat, dummodò ſaluã nobis cellam ſiſtat cum vino noſtro Rhenano. Tantundem ſpei ſacerdotibus iniuriã paſſim ab Huſſitis ſuſtinentibus, in Albico erat, homine perinde officꝗ ſui negligentiſſimo, ac

lucri

lucri tantùm auidiſſimo, cuius amittendi metu, ab omnibus arduis negocijs
valde abſtinebat,natura aliâs meticuloſiſsimus,quanquam adhuc metuenda
haud inſtabant,nondum à quoquã facta mentione de cõmunione ſub vtraq;
ſpecie,quæ deinde cõtrouerſia,ſurſum ac deorſum cuncta apud Boiemos mi-
ſcuit.Dum in hoc ſtatu res in Boiemia eſſent,Germani iam pridem ᵉ Roberto
Bauaro amiſſo, quem Venceslao ſuperſtiti ſurrogauerant,rurſus ad alium ei-
dem ſurrogandũ animos adijciunt. Moguntino comitia Electoribus indicen
te,ad quę cum Sigiſmundus Rex Hungarię,tanquam Marchio Brandeburgen
ſis,qui vnus Electorũ habetur, veniſſet,dignitatisq́; Regiæ gratia, primus ſen-
tentiam eſſet rogatus de Cæſare nominando,ſe ipſe nominauit, Me inquiens
ego noui,alios nõ itidem,an æquè mecum imperio orbis digni ſint.præſertim
in tanto rerum motu, quo Italia quoq; Schiſmate ibi duranre plurimũ labo-
rat. Mirati hanc tam liberam & apertam Sigiſmundi vocem cæteri Electores,
cõmuniq́; aſſenſu illam approbantes , Ipſum Sigiſmundum Venceslai fratrẽ,
Cæſarem conſalutant. Qui vt oſtenderet, non tam ſe honoris ambitioſum,
quàm laboris pro republica Chriſtiana ſubeundi cupidum eſſe,vt illam videli
cet in priſtinum ſtatum,erroribus & ſchiſmate ſublatis reduceret,laborioſiſſi
mam peregrinationẽ obijt,qua magnam partẽ Europæ peragrauit. Dum Ita-
los,Gallos,Hiſpanos , Britannos, & alias nationes ad concilium Conſtantiæ
in Germania celebrandum contrahit.ad quod accerſitus Hus,tametſi Romã
antea citatus ire noluerit,fide tamen publica à concilio accepta,ipſe primùm,
deinde Hieronymus eius conſectaneus Conſtantiã venit. Quibus abſentibus,
nihilominus diſcipuli eorum, diſciplinam quam receperant, arctè tenebant,
acurateq́; illam apud Pragenſes defendebant , quotidie noui aliquid de ſuo
adijcientes . Tandem Petrus quidam Miſnenſis, quaſi magnum quiddam, &
abſtruſum,ac non lippis notum & tonſoribus inueniſſet,geſtiens ad Iacobel-
lum popularem ſuum,qui Pragę ad ſanctum Michaelem Euangelium annun
ciabat, acceſſit, eiq́; verba Ioannis Euangeliſtæ ex Cap vj. deſcripta perlegit,
quæ ſic ſe habent:Niſi ederitis carnem filij hominis,& biberitis eius ſanguinẽ,
non habebitis vitam in vobis . Vidéſne , inquiens, quanto in errore verſetur
nunc Eccleſia,quæ alterã Euchariſtiæ partem,ſine qua vita non eſt, plebi adi-
mat, cum nugator ille potiùs tota errauerit via, qui verba illa Domini de Sa-
cramento altaris,quod in vltima demum cœna inſtitutum fuit,interpretatus
ſit,veritate aliter ſe habente.De ſe namq́; ipſo Dominus apud Ioannem loqui
tur,deq́; verbo ſuo,quod caro factũ eſt, datq́; vitã omnibus in ſe credentibus.
Sed in tanta errorũ caligine,quæ latè diffundebatur,facilè erat,vt ſtellæ errati
cæ iter ſuis oſtenderent deuium.Nam ſi rectam inſtitiſſent viam,nunquã illis
Hus à carcere reſcripſiſſet,Illos tandem reperiſſe poculum,quod ſibi mortem
accelerarct:iam enim de capite in cõcilio decernebat,& inter alia, quæ ei obij
ciebantur,quo celerius damnaretur,hic etiã articulus de calice eum pręgraua
bat,quaſi illo authore propinatus.Sed & ille Theologus Germanus vaticina-
ri viſus,qui Iacobello huius potius primò exprobrauit:Non tu,inquiens,cali-
cem ſalutis,ſed cyathum furoris,& poculũ ruinæ Boiemis ſuppeditaſti,vt illo
hauſto furiant,vomant,inſaniant, & mutuis ad extremũ prælijs inter ſe dimi-
cent,quod paulò poſt ita contigit.Vetante enim concilio Boiemis vſum cali-
cis,dein etiã execrante eos,qui aduerſus vetita ire auderent,tantùm abfuit vt
incœpto abſtinerẽt,vt pro irritamento potiùs concilij decreta habuerint, nõ
ſolùm ad inſtitutũ ſuum continuandum,ſed etiam ad illud undecunq; augen
dum.Itaq; cum initio tantùm qui matura eſſent ætate,calicẽ delibarent, poſt
hanc execrationẽ,ſine vllo diſcrimine, pueri puellæq́; rationis nondum capa
ces deducebantur:poſtremò infantes adhuc lactantes,ad deguſtandũ à nutri-
cibus portabantur in omnia templa Calixtinorum,ſic videlicet ſe nouæ ſectæ

Sigiſmundus Rex Vngariæ ſibimet calculum in electione dat.

Sigiſmundus Imperator ſalutatus.

Anno 1411.

Itinera pro cogendo concilio à Sigiſmundo ſuſcepta.

Conciliũ Conſtantienſe.

Lis à Petro Miſnenſe per Iacobellum de vtraq; Sacramẽti ſpecie mota.

Profeßio calicis Huſſo mortem accelerauit.

Omen de poculo ſacro.

Albicus Epiſcopatum Conrado Veſphalo ſubcamerario vendit.

Cõradus Vueſtphalus V. Archiepiſcopus Pragæ ex Epiſcopo Olomucenſe.

ſacrificuli cognominabant. Albicus præſul cernens ſacerdotes ſuos templis expelli,& Calixtinos ſubſtitui, verensq; niſi per tempus Pontificatum venderet,quem de Rege emerat,ne iacturam preerį eum amiſſione ipſius Pontificatus faceret, Conrado illum Beſtuallo, quem Rex ſubcamerarium vt vocant, conſtituerat, vendidit. Quippe ſolebat Rex à Boiemis poſtquam offenſus eſt, externos quoq; & humili genere prognatos, ad nonnulla officia ſublimare. Sed nec Pontificem ab initio ipſum Conradum improbares,adeò cõtra præuaricatores & defectores incaluerat,mox tamen eo vſq; intepuit, vt bona inſuper Pontificatus ferè omnia, eodem quo Albicus metu, ac vitio auaritiæ victus, profanis vili precio oppignorauerit. Contra hunc,qui,vt dixi initio, vehementer Calixtinorum conatibus obſiſtebat,illi ipſi Calixtini, Nicolaum ab

Ampliora petunt Calixtini templa.

Huſynecz actorem ſubornant, vt apud Regem ageret, quo illis liceret plura loca ſacra occupare, in quibus commodè pro multitudine populi calix diſtribui poſſet. Reſpondet Rex ei,quantumuis tenuiter filum torqueas, nequaquam mihi tamen adeò hebetes oculi ſunt, vt vel tenuiſſimè deducta fila haud cernam,non vnde tu,quemadmodum fortaſſe ſperas, telam texas, ſed

Minax reſponſum Nicolao datum.

laqueum collo induas,ſi nere,vti cœpiſti, perſeueraueris. Nicolaus,qui noſſet Regem non fruſtra minari,repentè ſe è conſpectu illius ſubducit,& ad ſuos reuertens, malum, quod non minus ſibi, quàm illis immineret, ſi obuiam illi communi conſilio itum non fuerit, expromit. Iuſſus ſententiam ſuam dicere,ſibi ſeceſſione opus eſſe videri,quæ locum multitudini,tum amplum, tum ſatis tutum ad peragenda ipſorum,& participanda myſteria præbeat, qualem

Ad montẽ Tabor vrbe excedunt Calixtini.

ſe offert mons Tabor, quintum à Praga lapidem diſtans, in quo nunc municipium eodem vocabulo ſitum eſt. Ferunt ex viris,mulieribusq; & pueris turba miſcellanea, ad quadraginta millia hominum illò confluxiſſe, menſasq; trecentas circum appoſitas fuiſſe, vino & calicibus inſtructas, factamq; ibidem mentionem Regis noui creandi, à ceremonijs ipſorum minimè diſſen-

Coranda impedit noui regis electionem.

tientis, ſed illam mox præuaricator, Coranda cognomine, eiuſmodi verbis diſcuſſit. Regem,inquit,habemus,& non habemus: uocabulo quidem Rex eſt, qui modò regnat, poteſtate autem tantidem valet, quanti pictum in pariete ſimulachrum. Idq; vtrumque rationibus noſtris maximè conducit, ſi modò confirmare ſectam noſtram, atq; corroborare cupimus. Primum enim ex titulo Regis Romanorum magnum robur nobis accedit aduerſus factionẽ Romanam, quæ nihil contra Boiemos attentare audet, quoad videt regem

Vafrum conſilium.

ſtare à religione ipſius. Nobis autem quantulum obeſſe poteſt Rex, qui viuens mortuus eſt? At ſi nobis ex priuatis Rex aliquis exiſtat, & interim aliquid vel domi, vel foris ingruat, talis, neq; rebus ſuis, neq; noſtris, propter virium imbecillitatem conſulere poterit. Non erat grata Nicolao iſta oratio, ſed quid vnus aduerſus omnes,qui verba Corandæ comprobabant? Et ante alios Rex, tametſi dicta in ſe contumelioſa inerant, Corandam tamen laudauit, quemadmodum ſcilicet Dominus ille in Euangelio diſpenſatorem iniquitatis,

Nobiles ſe Huſſitis ſocios faciunt.

quòd prudenter feciſſet. Nicolao verò etiam diligenter quæſito, potiri nequiuit ipſa nobilitate ſenſim iam conſilia ſua cum præuaricatoribus & plebe infecta commiſcente, ne alij alios auxilio deſtituerent. Atq; hac item ratione elápſus eſt alter nobilis latro, à Rege ad ſupplicium deſtinatus, propter ſummã eius perfidiam, credulitatemq; & ſacrilegium. Ingreſſus monaſterium quod Oppatouitiũ appellant, hoſpitioq; cum tribus comitibus à Petro Abbate be-

Monachi interempti, direptæ opes monaſterij Oppatouicenſis.

nignè exceptus, tres mox alios induxit, ac deinde viginti ſimul prædones, dato illis negocio, vt obuios quoſq; monachos trucidarent: adhibita inſuper ſeni Abbati crudeliſſima tormenta, vt theſauros Monaſterij proderet. at ille nullũ omnino verbũ per cruciatũ emiſit, qua re exaſperatus immanis hoſpes, in omnia loca occluſa inuadit, armaria refringit, ciſtas recludit, & quicquid in illis

aureæ

aureæ,argenteæq́; monetæ inerat,id totum diripit.Mox donario per qnam opulento impias manus admouet,ſignaq́; inde & calices,& cruces,atq; alia huiuſmodi vtenſilia ex auro & gemmis precioſa,plauſtris imponit,ſecumq́; auecta domũ aſportat ſuam. Trigeſies ſeſtercium æſtimata fuerunt bona illa ablata.ipſi quoq; Abbati vitam abſtulerunt.Aderat omnino Regi illa voluntas, vt tot ſcelera & facinora protinus vindicaret, ſed in ſeditionibus, & magnis factionibus, ne ipſi quidem Reges quæ uoluunt præſtare ſemper poſſunt. In tantum autem Huſſitarum factio Pragæ contra Senatum inualuerat,vt quod dici ſolet, vbi res præpoſterè geritur, plauſtrum ibi bouem traheret,adeò videlicet Imbecilla erat Senatus authoritas,& valentiſſima populi audacia: cuius audax Apoſtata ſignifer fuit,ſignum calicis per vicos & plateas præferens, turbamq́; antegrediens,& interim obſeruans calicis contemptores aut irriſores.

Rex imbellis.

Venerat id temporis Pragam Ziſco,malum patriæ fatale,ſed hactenus bene reconditum, ne malè facere poſſet. Natus in Boiemia loco quidem equeſtri,ſed re & cenſu tenui,quales non facilè emergunt,niſi omnes difficultates audacter ſuperauerint, iuxta illud dictum: Aude aliquid, ſi vis eſſe aliquid.

Proſtrata Regis & Senatus authoritas.

Is Ziſco quòd monoculus ſonat, cum in noua ciuitate apud hoſpitem diuertiſſet,anxium & ſollicitum cauſam præſentis curæ eius interrogat. Illo reſpondente,iuſſi,inquit,ſumus,arma quæ habemus,omnia in arcem ad Regem deferre: ſi iuſſa facimus,pręſidio domeſtico in ſeditione inteſtina nos nudamus, ſin imperium detrectamus, veremur ne armatos regios in nos concitemus.

Ziſconis genus & origo.

Nomen vnde.

Ad hæc Ziſco,bonum habe animum hoſpes,adeſt mihi conſilium ad liberandum vos cura iſta, ſi vnuſquiſq; veſtrum arma induerit ſua, ſeq́; Rege coram in armis repræſentauerit, non audebit ille poſtulare vt arma exuatis, ſed gratus præterea erit, vt armati inde quàm primum diſcedatis. Atq; ita res cecidit, eademque Ziſconem Pragenſibus mirificè commendauit, ad omnem occaſionem benè de illis merendi intentum.

Quibus artibus euexerit res ſuas Ziſco:

Conſilium Ziſconis benè ſucceſſit.

Incedebat Apoſtata,de quo ſtatim dictum eſt,cum pompa ſacrorum per forum iuxta domum pręroriam, in cuius veſtibulo accenſus prætoris ſedebat,calici non aſſurgens, neq; caput denudans: quod vbi animaduertit Ziſco, comprehendi accenſum iubet, fugam ille in domum cœptat, ſed in veſtibulo adhuc corripitur. Adeſt confeſtim Nicolaus Prætor,rogatq́;, quid ſibi velit hic Impetus? hæc vis? an ſe, an præſentem Senatum non habeant? ad quem ſine tumultu querimonias deferant? At illi prætorem per contumeliam Germanum appellant, calicisq́; oſorem, & vnà cum accenſo multis ibidem vulneribus confodiunt. Irrumpunt deinde in curiam, & cæteris quoq; Senatoribus manus iniiciunt, deorſum illos de feneſtris præcipitantes, gladijsq́; & pilis, atq; telis excipientes. Pulſo inde Regni etiam Camerario, qui cum trecentis equitibus ad comprimendum motum accurrerat.

Iudex vrbanus à Ziſcone confoſſus.

Curia direpta Senatoribus iugulatis.

Prandebat tunc Rex, cum ei tam atrocis rei nuncius de improuiſo ſuperuenit,ad quem ille conſternatus,à menſa ſurgebat. Ibi adſtans Præguſtaror, triduo, inquit, antè hoc ego futurum eſſe ſciebam. Arripit per capillos Prægustatorem Rex, illumq́; ante pedes ſuos proſternit, pugione occiſurus,tanquam tanti facinoris conſcium. Qui circumſteterant, ægrè pugionem extorſerunt, admonentes, ne cæde adminiſtri Rex maieſtatem ſuam coinquinaret. Qui ſtatim Apoplexia inter manus adhuc illorum tangitur,& non poſt multos dies moritur. Corpori ne Huſſitæ illuderent,Sophia Regina clam illud noctu,ſine vllo exequiarum honore in aula Regia,quemadmodum ſuperſtes exoprabat,ſepeliendum curauit. Nam reliquis Monaſterijs cultu & ſplendore aula Regia antcibat.

Rex Venceſlaus excandeſcens apoplexia obit Anno 1418. Aetatis 57.

[a] *Addunt Germani ædem parochialem ad S. Sebaldum cum aqua pro baptiſmate caleſieret conflagraſſe: Mater puerperio extincta.*

[b] *Excurſionis huius nulla apud Hungaros mentio niſi viuo adhuc Carolo. Id ex auctoritate Regis Ludouici bellum indicentis, quarum inimicitiarum etiam Poloni meminerunt ante ductam Elizabetham Cracouia, vbi pax confecta.*

[c] *Splendida Vienna domus quam Regiam & iam Pragenſem nominant, quod illic fuerit detentus Venceslaus. Nunc Salina eò loci, & præfectus Salis inhabitat.*

[d] *Ladiſlaus hic erat contra Sigiſmundum in regnum Hungariæ accitus, ſed Iadera Dalmatiæ reuerſus ſuum regnum pacauit. pro incredibili prudentia & magnanimitate formidoloſus eſſe cepit Pontifici Romano. viceſimo regni anno Romanos contra Bonifacium Pont. incitauit. Gregorius Papa, dum abeſſet Romam occupauit ideo, regni titulo priuatus, bellis Pontifices exercuit.*

[e] *Rupertus Rheni Palatinus Cæſar deſignatus Anno 1400. Florentinis mercede ſuam condixit operam contra Galeacium Mediolanenſem. conatu irrito obijt 1410.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER

VICESIMVS QVARTVS.

Sacrum Interregnum.

INterregnum ſequitur, quòd impia facta, à religione læſa impiè profecta, & plus quàm ciuilia bella continet, qualia videlicet Gigantea fuiſſe feruntur, in quibus non cum hominibus modò, verumetiam cum Dijs, eorumq; ſedibus pugnabatur. Vix enim in huuc diem monaſterium paulò nobilius integrum in Boiemia inuenias, cum tot & tanta, tamq; magnificè exſtructa & adornata habuerit, vt cũ quouis regno, de ſplendore & multitudine illorum certare potuerit. Sed ne teſtimonium noſtrum velut domeſticum, cuipiam leuius eſſe videatur, dabimus externum graue, & fide dignum, nempe Aeneæ Siluij, qui poſtea Romanus Pontifex fuit. Eius verba hæc ſunt: Nullum ego regnum ætate noſtra, tota Europa, tam frequentibus, tam auguſtis, tam ornatis templis dotatum fuiſſe, quàm Boiemicùm reor. Templa in cœlum erecta, longitudine atq; amplitudine mirabili, fornicibus tegebantur lapideis, altaria in ſublimi poſita, auro & argento, quo ſanctorũ reliquiæ tegebantur onuſta, ſacerdotũ veſtes margaritis tectæ, ornatus omnis diues, precioſiſſima ſupellex, feneſtræ altæ, atq; ampliſſimæ conſpicuo vitro & admirabili opere, lucem præbebant. Neq; hæc tantùm in oppidis atq; vrbibis, ſed in villis quoq; admirari licebat.

Pij Pontificis de Auguſtis Boemiæ tẽplis teſtimonium.

Huſſus & Hieronymus cremati. An. 1415. 6 Iulij.

Nunc igitur ruinam illorum, nihilo mirabilem minus, at magis profectò miſerandam, ſtilo celeri percurremus, nec enim in re calamitoſa diutius immorari iuuat. Ab obitu ſtatim Venceslai cum iam Hus & Hieronymus exuſti eſſent, conciliũ Conſtantienſe literas hortatorias ad Boiemos ſcripſerat, vt ſchiſmate impio tandem poſito ad vnam verã catholicã redirent Eccleſiã. Quibus acceptis non Boiemi ſoli, ſed cum illis Morauí quoq; Pragam conueniũt, ac de cõmuni conſilio totius factionis ad quam multi iam Procerum nomĩna dederant, concilio reſpondent cõtumelioſè quaſi iniuſto iudicio viros inſontes, dum monachis accuſatoribus & teſtibus gratificatur, cõdemnaſſet, in magnum Boiemorum contemptum, cuius tam propere obliuiſci nequeãt. Facta monachorũ inter Huſſitas mentione, ruit turba incondita & temulenta in monaſteria Prædicatorum & Cartuſienſium, quos vtroſq; velut præcipuos

Inuitantur Boiemi à concilio ad reſipiſcentiam reſpondẽt contumelioſè.

Direpta monaſteria & ſuccenſa.

ipſius Hus delatores ſuſpectos habnit, bona monaſterij rapit, monachos tundit, ædificia ſternit, poſtremò vtriſq; ignem ſubijcit. Ac mox vertit impetum in templa, ritum Romanum in omnibus ceremonijs retinentia, in quibns nudat altaria, confringit organa, delet imagines, pellit foras paſtores, & in locum illorum fures & latrones ſubſtituit. Tranſtulerat ſe regina Sophia de arce Vicegradenſi in arcem diui Venceſlai à tumultibus plebeijs aliquanto ſedatiorem, quia minoris Pragæ oppidani huic arci ſubiecti, haud dum conſilia ſna, cum veteri & nona Praga conſociauerant, ſed antequam mordicùs tenebant religionem. Vt igitur cum ipſa Regina illi quoq; magis in tuto ab hoſtili inſultu eſſent, ſuaſore Vdalrico Roſenſe, præſidia locis idoneis imponuntur, vt ad templum diui Thomæ, ad domum Archiepiſcopi, ad domnmq; Saxonum, cùm forte Pragenſes à Calixtinis inuitati, rurſus ad montem ſecederent, quo maxima hominum multitudo conuenerat, qui deinde omnes Thaboritę cognominati ſunt, ij quaſi Pragenſium vicem dolerent, quòd liberè domi calicem artrectare non auderent, obſeſſi à duabus arcibus regijs capiti illornm impendentibus, ad demoliendas illas, ſimulq; tollendum in Boiemla regium nomen, & pro illo ſtatum popularem conſtituendum, vt tandem verè liberi ſint, operam ſuam pollicentur. Talibus verbis perſuaſi, redeunt cum Thaboritis Pragam, ductoreq; Nicolao Huſentio arcem Vicegradum maiore vi adoriuntur, quàm vt præſidium regium ei poſſet reſiſtere, qua per deditionem recepta, ad minorem Pragam oppugnandam. Ziſcone præterea ſibi adiuncto connertuntnr. Domus Saxonum, quæ pontem tutabatur, aditumq; prohibebat, impetum illorum prima excepit, diuque illum ſuſtinuit ope Bombardarum, quod genus machinarum, vr nouum, ita terribile, ac omnium maximè exitiabile appatuit. Eius metu oppugnatione in noctem dilata, per quam tela certo ictu dirigi non poterant, Thaboritæ propins domum accedentes, pugnam cominus gladijs conſerunt, euaduntq;, ſed non abſque ſuorum ſanguine ſuperiores. Eadem fortuna ad templnm, & ad domum Archiepiſcopi fuit, cædibus omnia fœdans, donec vtrumq; præſidium diſſiparetur, & quæ cuiq; patebat ad arcem via confugeret. Regina caſu ſuorum territa, arcique diffiſa, inde ſe cum Vdalrico ad loca ſecuriora ſubducit. Inſtant Thaboritæ contendere, dieq; noctuq; pugnare, vt arce potiantur, ſed feliciore defenſorum contentione, ab illa retro in minorem Pragam repelluntnr, quam deinde vtrique maximis incommodis affligunt, dum pro poſſeſſione eius acerbiſſimè certant, Sigiſmundo occultè ſubſidia arci ſubmittente. Interuentu tandem procerum nonnullorum, tantæ cladi domeſticæ grauiter indolentium, factæ ſunt ad quatuor menſes inter præfectos arcis & Pragenſes indnciæ in hanc legem, vt ne præfecti communionem vtriuſque ſpeciei intertnrbent, atque è diuerſo Pragenſes ne ſacerdotes, veterem ritum obſeruantes, ſuis ſedibus, néue monachos & ſanctimoniales monaſterijs expellant, & in primis vt Vicegradum reſtituant. Quo facto Pragæ rixandi, mutuiſque cædibus ſæuiendi pauſa aliquantiſper fuit, ſed foris Thaboritæ nullam intercapedinem nocendi faciebant, nec vlia ipſi inuicem quiete perfrnebantur. Montanis pręcipuè, quorum maximns numerus in montibus Cuthnis metalla mercede fodiebant, illis venatorum more inſultantibus, dum omnibus vijs eos indagant, captant, captoſque in altos puteos conijciunt, breui tempore amplius mille ſexcentos. Antequam igitur inducię præteruolarent, dat Sigiſmundus Cæſar è Conſtantia ad omnes in Boiemia ordines literas, vt in Morauia Brnnnæ in conſpectu ſuo appareant: nondum enim maturum videbatnr, vt in Boiemiam ad capeſſendum regnum iret. Conueniunt tam multi, vt vix vllo alio tempore Brunna tot hoſpitib. completa fuerit. Aderat & Sophia regina. Pragenſes ſeorſnm ab alijs vrbem ingreſſi ſunt, vt parum tempeſtiuam ambitionem, domino ſuo

Templa Romana expilantur.

Regina ſe ſubducit.

Muniuntur minoris Pragæ loca.

Coniuratio Thaboritarum cum Pragenſibus.

Vicegrado occupato, Pragā minorem inuadunt.

Domus Saxonum occupatur, eius fortunam Praga minor ſequitur.

Reſiſtit arx Pragæ.

Quadrimeſtres induciæ quo pacto.

Cuthnenſes Thaboritæ mulctant.

Conuentum Brunnæ Cæſar edicit.

Pragenſes ſacra ſua Brunnæ præſentis ædibus peragũt. præſente,tubis,fiſtulis,tympanis præcedentibus oſtenderent:ſequebantur ſacerdotes præuaricatione inſignes, ad quorum aduentum ſacris in omnibus templis à legato Romani Pontificis interdicitur, nihilominus illi in diuerſorijs ſuis orgia concelebrant, calicem aliter quàm conuenit propinant,donec mitterentur qui dicerent,non icirco euocatos eſſe, vt ex domibus profanis noua templa conſtituant,ſacraque in illis ſua peragant,quæ niſi facere intermiſerint,audituros ſtatim tale aliquid,quale vetus ſonat hoc prouerbium:Foras Canes,non amplius Antiſtheria. Tertio die ad Sigiſmundum Pragenſes ad-*Pragenſium ad Cæſarem oratio.* miſſi,fauſta omnia vt domino ſuo precarentur,ſibiq; gratiam eius & fauorem multis verbis conciliare ſtudent,vocantq; ad regni poſſeſſionẽ accipiendam vt Pragam veniat.Dein queribundi mortem ipſius Hus deplorant, querentes indigniſſimo ſupplicio de medio cum ipſo Hieronymo ſublatum eſſe.Poſtremò communionem vtriuſq; ſpeciei ſuper cætera ſacramenta extollunt. Sigiſmundus,qui in ore habere ſolebat, Neſcit regnare, qui neſcit diſſimulare, *Reſpondet Cæſar.* læta facie renidens: Superſedete iſtis, inquit, chari Boiemi, nihil ad rem in præſens pertinentibus, quæ non hîc Brunnæ, ſed potius Conſtantiæ dicenda erant,vbi Concilium adfuit,quod vobis reſpondere ad querelas iſtas poterat: cæterùm quod ad regni ſucceſſionem attinet, ſatis ad tempus veniam,illamque iure meo capiam. Interim iubeo, vt columnas, vt cathenas, & alia platearum vincula atque impedimenta de vicis omnibus auferatis, vtque ab iniurijs monachis & monaſterijs inferendis abſtineatis. Quæ vbi ſe facturos receperunt,commutatis quibuſdam in Boiemia magiſtratibus, & pro Huſſitis rurſus in locum repoſitis,qui Romanam colebant religionem , flexit hinc *Sigiſmundus Vratislauiam profectus.* iter in Sleſiam,Vratiſlauienſes inuiſurus. Erat ibi ciuis quiſpiam Pragenſis rerum ſuarum ſatagens,quarum cauſa Vratiſlauiam venerat: is apud legatum Romani Pontificis,tanquam Huſſita, & concilij Conſtantienſis calumniator delatus pertrahitur ad cauſæ dictionem.Fatetur ille, diſcipulum ſe eſſe ipſius Hus,diſciplinamq; eius vehementer approbare,nec vllo mortis ſupplicio adduci poſſe,vt Huſſita eſſe deſinat, traditur carnificibus, & cum maiore Sigiſ-*Supplicium de Huſſita ſumptum.* mundi,quàm legati inuidia, equis per ciuitatem tractus ad rogum comburendus deducitur.Inde continuò deliberari cœptum,quomodo Sigiſmundus *Cruciata in Boiemos.* militiam,quam vulgo vocant Cruciatam,aduerſus tam pertinaces Boiemos excitaret,conflaretq;. Nona interim inſania Thaboritas inuaſit,præuaricato-*Metu extremi diei dementantur Thaboritæ* ribus ſtupidos illorum animos falſa doctrina infatuantibus, quaſi iam vltimus immineret dies, impijs ad interitum, pijs autem,quales ipſi ſe eſſe fingebant,ad ſalutem. Saluari aũt non poſſe,ne pios quidem,niſi in quinq; ciuitatibus,nominabantq; ciuitates,Peiſinam,Launam,Slanam,Glatouiam,Zatium. Primam Solem, alteram Lunam, tertiam Stellam,quartã Auroram,quintam Segor cognominabant: cæteras verò omnes cum vicis, pagis, arcibus, hiatu terræ peſſum ituras denunciabant. Ad quam denunciationem mirificus ex Boiemia, Morauiaque, virorum & mulierum cum liberis concurſus in illas ciuitates fuit, alijs vltrò bona ſua donantibus, alijs vili precio diſtrahentibus, certasq; res pro vaniſſima ſpe permutantibus, vt quæ pleroſq; eò perduxit,vt ad extremum propter famem & ſitim, rerumq; omnium inopiam viribus ac *Ziſco Coranda comite Peiſinam diripit.* vita deficerent. Ipſe Ziſco, antecurſore Coranda vaferrimo præuaricatore,Peiſinam ſe per familiarem ſermonem inſinuauit, mox eodem intromiſit Brenconem à Sſwihow,& Ianum Valcunum,Thaboritarum ductores. hi paucis exceptis, qui ſtudium ſectæ eorum præ ſe ferebant, cæteros ciues ſibi hoſtes deſtinant,pecunias illis imperant: renuentes dare hoſtiliter diripiunt. Inſtinctore deinde Coranda,contra initum cum Regina fœdus, monachos extru-*Ziſco monachomaſtix.* dunt, monaſteriaque ciuitatis omnibus rebus deſpoliant. Infeſtiſſimus namque Ziſco monachis erat, propterea quòd ſorori ſuæ flammeo velatæ,

neſcio

neſcio quis cucullatus,vitium obtuliſſe dicebatur. Sed prætextum hoc potius ad velandam auaritiam, propter quam ſe ad rapinas & ſpolia dederat, fuit. Nec enim adeò ſtultus erat, vt non intelligeret, ob vnius ſcelerati culpam, nequaquam inſontes quoq; eſſe plectendos. Cogitantibus ciuibus de pellendis vrbe ſacrilegis,Bohuſlaus Suambergenſis cum copijs à regina comparatis ſuperuenit. Ad hunc videlicet modum Sigiſmundo, cum Sophia Brunnæ conuenerat, vt quas ipſa haberet opes, per Venceſlaum maritum coaceruatas,illas pro tutela regni in militem erogaret, atq; interim ex vectigalibus publicis iacturam ſarciret. Obſeſſi Thaboritæ, quanquam adeſſent capita eorum ferociſſima, intra paucos tamen dies tranſigunt, vt liceat illis ſine maleficio abire. Dum abeunt in alias copias, prope Sudomirium incidunt, quas Mikeſſius monetæ in montibus Cuthnis præfectus, & Petrus à ſtellis magiſter tunc Straconicenſis duxêre, prælio parati: ſed nec aduerſarij certamen detrectauêre,occupato ad piſcinam loco, ne ab equite circumfunderentur,ſed aduerſa fronte,vt concurrerent, vtriſq; pugnæ intentis, & obſtinatiſſimè cum ambarum partium clade præliantibus, Brenco cum Mikeſſio congreſſus interficitur,& multi iuxta cadunt,pars fatigati cedunt. Ziſco animaduertens reſiſti non poſſe, admotis equo calcaribus dat ſe in fugam, inſequentes peruicitate equi fruſtratur. Elapſi & Thaboritarum nonnulli,plures tamen quàm ſexaginta capti ſunt, quos Mikeſſius ad montes Cuthnenſes(vbi calamitatis eorum hoſpitium fuerat)pertraxit. Et quoniam nullum adhuc certum ducem Thaboritæ habebant,quiſq; pro audacia ſua dux erat, & inter illos maximè apoſtatæ, & præuaricatores, qui cætus hominum ſermone ſeditioſo facilè congregabant, ijdem etiam ſæpiſſimè turbas quò libuit, ducebant. Huius farinæ erat,Vaneeco Thaboritarum ſacrificulus nugaciſſimus,audaciſſimuſq;, qui contracta in ſyluam per dies Saturnales multitudine, prima die quadrageſimæ, dum adhuc oppidani crapulam heſternam non edormiuiſſent,oppidum Seſemi muro cinctum, quod Auſtij vocant, aſſultu intercepit,oppidanis ſerò ſe dedentibus, & nõnullis ſe de muro proijcientibus, ne religionem mutarent. Vrgent victores ſucceſſum,accreſcente præſertim cotidie manu armata,& ipſam quoq; arcem Seſemi, Hradiſſtie dictam, inuadunt atq; expugnant,captiq; ſitu loci ad muniendũ appoſiti (nam muri adhuc veteris ibi oppidi extabant)nouum eodem loci oppidum condunt,tranſlatis iſthuc ex Auſtij,quod incendi placuit,habitatoribus, non ſine magno fidelium accolarum incommodo,vt paulò pòſt reipſa declaratum fuit. Ipſe autem Seſemus à feris illis & immanibus ruſticis interceptus,humiq; proſtratus,flagellis ruſticanis in modum manipuli flagellabatur, ad ſingulos ictus vociferantibus,Non vltra inſultabis Huſſitis,mox deinde manib. truncatus,ac demùm flammis exuſtus eſt. Venit tandem illis in mentem de Ducibus, cùm turbam vndique affluentem circumſpicerent, vt certos aliquot ſibi deligerent, quorum ductu bella gererent: nam vnum ducem omnes abnuebant,ne in ſuperbiam elatus,impotentiùs,quàm conueniret,fratres ſuos regeret,fratres videlicet ſe cognominabant, quaſi fraternum nomen locum in latrocinio haberet. Quatuor igitur duces, ipſi Capitaneos appellabant, ſibi crearunt, Ziſconem,Nicolaum Hus,Zbinconẽ à Bochouo, & Chualum à Rzepice. Totidem capita Pragenſes ſibi cõſtituerant,duo in veteri,& duo in noua ciuitate,vtrinque præterea quadraginta ciues adiecti, vt eorum conſilio res à capitibus adminiſtrarentur,data vltro citroq; fide per iuſiurandum,illos fideliter ſe in officijs geſturos,& Pragenſes obedienter illis parituros. Cæterùm vnus apoſtata magis,quàm omnes iſti,plebis animos quò voluit inuertebat,non quòd ſapientiæ illi aliquid ſupereſſet, ſed plus ſatis ei eloquentiæ & licentiæ, quibus vulgus delectatur,inerat,atq; inde miram ſibi faciebat audentiam,cùm in no

Pactum Cæſaris cum regina pro defenſione regni.

Recuperata Pelſina.

Huſſi profligatiq; Thaboritæ

Acephalon agmen Thaboritarum.

Vanceco dux Thaboritarũ Auſtum capit.

Crudeli modò Seſemus necatus.

Quatuor duces creati apud Thaboritas, totidem apud Pragenſes.

ua ciuitate ad ædem diuæ Virginis ſermocinaretur, Apocalypſin tunc interpretans, ex eaq; ad Sigiſmundum Cæſarem retorquens, quicquid ibi de ruſo Dracone narratur, indignatus ob edictū in Boiemiam ex Sleſia tranſmiſſum, quo Huſſitæ & Thaboritæ prægrauabantur. Vt igitur hi potiùs, qui inſtituta Romana ſectabantur, Pragæ opprimerentur, autor fit depellendi inde omnes calicis illotum oſores. Pulſi partim ad arcem Vicegradum, partim ad arcem Diui Venceſlai cui Czenco Vartembergus, regni ſummus præfectus præfuit, cum omnibus ſuis fortunis confugiunt. Furit monachus apoſtata, furibundamq; turbam ad oppugnandas arces incitat. Czenco arci ſuæ metuens, aut metum ſimulans, cùm vrgeretur ad calicis communionem, & ad ſocietatem cum Pragenſibus ineundam, conditionem amplexus, ſtatim expulit de arce omnes, qui ex Romana factione ad ſe perfugerant, rebus illorū interceptis. At Vicegradenſes non ſolùm terrore Pragenſium non terreri, ſed omnes quoq; illotum impetus audacter ſuſtinere, factaq; aliquoties in ſubeuntes, domosq; eorū eruptione, tam in corpore, quàm in bonis, peſſimè illos mulctare, donec ab obſidione penitus ſubmouerentur. Hic tum Czenconem ſubijt pœnitentia facti ſui aduerſus officium ſuum commiſſi, quòd præfectus exiſtens, regiam arcem occupauerit, qualem dolorem cùm ferre longius non poſſet, ad Sigiſmundum quendam intimum ſuum allegat, qui errori veniam precetur, & vbi exorauerit, polliceatur Czenconem, cui rex, & quando iuſſerit, ei arcem reſtituturum. Miſſi continuò Vilhelmus Lepus, & Arneſtus Flaſca, qui arcē regio nomine reciperent, qua recepta, Pragenſes Czenconem infidelitatis crimine inſimulant, vexillumq́; eius, quod in domo Prætoria honoris cauſa ſuſpenderant, inde ad locum inhoneſtum detrahunt & dilacerant. Hæc dum Pragæ fiunt, maiora ijs foris Thaboritæ deſignabant, præcipuè in Bechinenſi & Pelſinenſi regionibus, ferro & igne templa, caſtella, arces, monaſteria deuaſtantes, inter quę Nepomucenſe, Cladronenſe, Milewcenſe, Hradiſſtienſe combuſta ſunt, cum pleriſq; monachis, ac multi præterea mortales occiſi. Arx deinde firmiſſima Rabi vocabulo expugnata, in quam multas opes vicini congeſſerāt, ſperantes tuto ſe illas loco credere, quæ omnia à Thaboritis direpta, & fœdè diſtracta ſunt. Septem inſuper monachi, qui depoſitos ibi monaſteriorū theſauros cuſtodiebant, igne conſumpti fuerunt, ſubditæ poſtremò arci quoq; faces. Ad arcem **Woȝyce**, quam præſidium regium obtinebat, præter alia ſpolia multi etiam equi, multaq; arma intercepta ſunt, occiſis in oppido equitibus, incautius ibi in die Paraſceues agitantibus. Equos ſtatim Ziſco ſuis diſtribuit, & ab hoc tempore armato equite in acie vſus eſt, iuſſitque arcem illam dirui, ne rurſus receptaculum eſſet regiorum. Sigiſmundus Cæſar malum in Boiemia non minui, ſed indies augeri cernens, ipſemet adire Boiemos conſtituit, vulgatiſſimum illud dictum vſurpans, Præſentia hominis, præſentia leonis: ſi quis tamen præſentiam leone dignam adueniens exhibuerit, cuiuſmodi perſonam Sigiſmundus geſtare, vtinam tam feliciter, quàm animoſè ante alios nouerat. Coacto igitur exercitu, & auxilijs poſt ſe magnis in ſubſidium relictis, ſi illo exercitu rem ſuam conficere non poſſet, vt Pragæ rex coronaretur, peruenit ad montes Cuthnenſes, caſtriſq; ibi poſitis, euocat Pragenſes, coramque grauiter cum illis expoſtulat, quòd in vicis & plateis vtriuſque ciuitatis, columnas cum ipſis cathenis repoſuerint, quas niſi ſtatim amolirētur, machinasq; & arma ex noua ciuitate in arcē Vicegradum, ex veteri aūt in alteram arcem conueherent, pro rebellib. ſe illos habiturum. Rogant, vt liceat ciuibus alijs iſta renunciari. Quo illi audito, cathenas & alia obſtantia duplicant, noua munimenta extruunt, arma plura excudunt, foſſam ab arce Vicegradenſi cū mulierib. & pueris fodiunt, ne tot detrimenta, quot paulò ante per excurſiones ab aduerſarijs ſuſtineant. Mittuntq́ue præterea ad Thabo-

Monachus apoſtata tribunus plebis.

Pelluntur calicis hoſtes.

Arcis præfectus conniuet.

Reſiſtit Vicegradum.

Arcem Cæſarianis reſtituit Vartēbergus.

Ruinæ cœnobiorum & arcium.

Ziſco equitatum inſtituit.

Cæſar in Boiemiam.

Rebelles et contumaces Pragenſes.

Thaboritas auxilium petitum,vt ſi illo opus fuerit,per tempus ſuccurrant: ſimulque promittunt operam ſe daturos,vt in ijs quoque dogmatibus,de quibus modò diſſentiunt,inter illos conueniat,nihil dubitantes, quin tanto violentius contra vim Cęſaris ſtare,iamq; recepta dogmata defendere valebunt, quanto concordia vtrinq; & conſpiratio maior interceſſerit. Vniuerſi Thaboritæ,vno vt dicitur ore,auxilium Pragenſibus decreuerunt. Cùm adhuc Sigiſmundus in caſtris ſuis ſe contineret,factus à Cuthnenſibus certior,ingentem promiſcuorum hominum multitudinem ad montem non longè ab arce Lyphicia iacentem,conueniſſe,vt orgia ſua cũ ſacrificulis ſuis celebrarent,eúmque montem ab illis Oreb,& ipſos Orebitas cognominari,quorum bona pars ex eo numero eſſet, qui paulò ante carbones mineris conflandis ad officinas ſuppeditare ſoliti fuerunt: nunc ſub prætextu nouæ religionis rapto viuere, quàm labori operam dare malle,per quæ officinæ deſererẽtur, & perfidorum cætus inualeſceret. Extrudit continuò Sigiſmundus aliquot equeſtres Hungarorum turmas,quæ turbam fanaticam diſturbarent, & quos poſſent,comprehenderent,aut occiderent. Sed eques in montibus & ſyluis parùm nocere pediti potuit.Itaque cum paucis alijs ſacrificulo,qui pro more illorum ſolito, corpus Chriſti in ſtipite affixum turbis præferebat, ex arcu interfecto, cæteri notis ſibi diuerticulis elapſi ſunt.Atq; hinc Sigiſmundus auctis copijs,Pragam propius caſtra admouit. Alio item itinere Thaboritæ, ingenti audacia Pragenſibus opem ferre celerabant, nihil territi, quòd illis ad oppidum Beneſſum,Petrus à Stellis cum cohortibus & turmis multis occurreret, ſed inſtructi ad dimicandum vltrò aciem aduerſarijs oſtentabant, illosq; ad pugnam laceſſebant. quibus decertare non audentibus, monaſterium oppidi cum alijs ædificijs compluribus incendunt, rectáque Pragam, corpore Chriſti prælato,ire pergunt,effuſis obuiam cum lætitia Pragenſibus,ad ſimilem modum cum corpore Chriſti in ordinem compoſitis. Poſt datam acceptamque ſalutem,Thaboritarum primores per domos vino frumentoq; & alio commeatu refertiſſimas,ex quibus videlicet ante aduentum illorum ſubitò deturbati fuerunt omnes,qui religionem incorruptam profitebantur,in hoſpitia deducti ſunt,præbitæ cæteris quoque copiæ, qui extra portam, quam Poricenſem appellant,per tentoria ſparſi erant. Sed & mulieribus Thaboritarum caſtra perpetuò affectantibus,xenia frequenter ad monaſterium diui Ambroſij, ad quod expulſis monachis diuerterant, mittebantur. Vtrique deinde hoſpitalium beneficiorum immemores, moleſti Pragenſibus eſſe incipiebant, viri barbas ciuium violẽter abſcindentes,nexus capillorum cum ipſis capillis virginibus amputantes,matronis pepla de capitibus palàm detrahentes: illorum verò fœminæ impetum in monaſterium diuæ Catharinæ, in quo virgines Deo conſecratæ inerant,facientes, illudq; ſuis manibus demolientes, antequam præfecti eorum tantam licentiam coercerent. Sigiſmundus traiecto Vultauia flumine,ad locum, quem incolæ Bruſcam vocant, arci S. Venceſlai vicinum, caſtra metatus, Saxonum aduentum, qui in itinere erant,expectare ibi deſtinans. Ei exploratores renunciant,poſt diſceſſum ſuum in alteram fluminis partem,Thaboritas extra portam degentes, ſtudium, diligentiamqne in vigilijs obeundis adeò remiſiſſe, vt multi illorum cum præfectis ſuis in vrbe pernoctent, dat negocium Michalconi per vadum fluminis ei notum,incompoſitos diſtractoſque aſſiliendi. Noctu is incedens,quadrato agmine ante lucem ſemiſomnes inuadit,occurrentes interficit,carros euertit,plnreſque illorum ſecum abducit, metu inſidiarum non auſis inſequi Thaboritis. At die illuceſcente, detrimentum acceptum protinus compenſant,duobus monaſterijs inſignibus Strahouienſi & Breunouienſi exuſtis,& inde abductis Pragam vndecim monachis,vt haberent quos riderent, & impiè vexarent. Inter

Thaboritæ Pragenſib. auxilia promittunt.

Hungari Orebitas diſsipant.

Pragam Cæſar obſidet.

Ingreßi Pragã Thaboritæ.

Effrenis Thaboritarum vtriuſque ſexus licentia.

Michalco ſtragem Thaboritarum edit.

Penſatur ſucceſsione monaſteriorum.

hæc alij quoque Thaboritæ,qui Zatium ,Launam, Slanam diuerterant, metuentes ne extra illas ciuitates hiatu terræ abſorberentur,congregant ſe in vnum locum,quem eis præuaricatores per ſpeciem ſacrificij conſtituerant. Ad quem armati ſicut ſolebant,poſtquam conueniſſent,aduocata concione, concionator docet tempus poſtulare, vt fratribus pro lege Dei & communi ipſorum religione,Pragæ cum periculo decertantibus,ſubueniant,duces copiarum deligant,diem profectioni pronuncient. Quæ cum omnia ſtatim faciunt,& quinque ductores ſibi eligunt,quorum vnus præuaricator Petrus nomine erat. Huius ductu,tanquam religioſioris ſcilicet monaſterium Porta Apoſtolorum vocatum,in via expugnant,& cum egregia bibliotheca illud exurunt,cætera ſpolia inter ſe partientes. Vbi Pragam ventum eſt, placuit acceſſione tantarum virium ipſum Cæſarem adoriri: quo ille cognito, caſtra inde Boleſlauiam mouit,copias vndique maiores contrahens. Poſtridie Thaboritæ ad Pragenſes referunt,ſatis clareſcere,multos adhuc in vrbe reſtare,qui Sigiſmundo faueant,eique conſilia vrbana prodant, non rectè ad hæc vigilantibus quos haberent præfectis, nec ita vt oporteret per ſingulas domos explorantibus, aduerſarij ne an religioni illorum conſentientes illas inhabitent? Proin conuenire,vt noui præfecti,non ſolùm ex Pragenſibus,ſed ex Thaboritis quoque vrbi præficiantur,qui omnia de conſilio communi agant. Res inſolens videbatur, vt aduenæ & hoſpites tantum, quantum incolæ & ciues in vrbe pollerent,factum tamen eſt, vt cauſam obtinerent, qui viribus præualebant Nouis præfectis conſtitutis, quicquid veteris religionis Catholicæ Pragæ ſuperfuit,id exploſum & eiectum eſt,inductis præuaricatoribus,quos Thaboritæ approbabant.Sed vtriſque arces moleſtiſſimæ erant, quæ ſe regijs oppotuniſſimas præbebāt,& ad Pragenſes de ſuperiore loco inuadendos, & ad Thaboritas,ſi quid mouiſſent,compeſcendos. Aduerſus tales regiorum impetus interpellandos,Thaboritæ mulieribus iniungunt, vt è regione Vicegradi,foſſam à monaſterio Slouano vſq; ad ædem S. Catharinæ ducant. Ipſi cuſtodias armatas in Slouano, in Karlowo, & ad S Apollinarem diſponunt. Arcem verò alteram maiorem cum Pragenſibus trinis caſtris obſident, ne obſeſſis ſubſidio veniri, neúe commeatus ſupportari poſſet. Thaboritæ & Pragenſes in Pohorcelicio,Zacenſes & Launenſes in Strahouia collocati,& ex ijs mixti, tumulum Bruſcam occupare iuſſi. Summa rerum, quæ ad defenſionem pertinent, facultas incluſis aderat, præter annonam, qua durante, non ſolùm arcem, ſed ne Hradczanam quidem vicum arci adnexum, vlla vi expugnare poterant, fame dein ita premente, vt nudis herbis, aut equina carne, abſque panibus illam leuare cogerentur. Propè erat vt arcem hoſtibus dederent,niſi miſeris ſuccurrerent ij, qui in Vicegrado erant, farina clam ſuppeditata,donec Sigiſmundus cum ſuis copijs adueniens, leuíque inito prælio,abunde commeatum ſubminiſtraret, ſeque Slanam inde conferret, quam Vilhelmus à Leporibus occupato cum aliquot globis colle proximo, dum affingit pacata inter Cæſarem & Pragenſes eſſe omnia, recepit, nihilque præterea niſi metum vicinis Launenſibus inijcere cogitans,aſſecutus eſt aſſultu ſuo,vt Launæ quoque ciuitatis potiretur,plebe ei portas aperiente, inuitis decurionibus. Strenuam eodem tempore operam Bohuſlaus Schuambergius in regione Pelſinenſi nauauit aduerſus Chodones, ruſtici ita limitanei vocantur, occiſis ex eorum numero amplius trecentis. Et presbytero illorum cum equo & armis comprehenſo, quem Pelſinam deductum pyra extructa cremari iuſſit, perſonantibus ad ignem tympanis. At Vlrico Roſenſi, qui nuper ad calicem deſciuerat ac poſtea ad panem viuum redierat, aduerſum prælium, contra Thaboritas montem Hradiſſitie incolentes, cecidit, vt in quo pulſus fugatusque & impedimentis exutus fuit, à Nicolao Hus, qui cum quadrin-

Confluunt Pragā ceteri Thaboritarum ſocij.

Retrocedit Boleſlauiā Cæſar.

Noui Pragæ præfecti conſtituti.

Religio Romana exploſa.

Arcem ſuperiorē obſident.

Annona præſidiarijs ſuppeditata.

Cæſari reſtitutæ urbes.

Schuābergius Chodones ſternit.

Vlricus Roſenſis à Thaboritis cæſus.

gentis

gentis eqnitibus Pragæ elapſus,ſubſidio ad tempus Thaboritis ſuperuenit. Ab hac clade pellit ex bonis ſuis Roſenſis omnes,qui aliam quàm Romanam religionem profiterentur. Captum etiam ab aduerſarijs tunc fuit,ſed multorum oppidanorum, calicem appetentinm voluntate, oppidum Reginæ Hradecium, qnod Sigiſmundus in ſuam tutelam ſuſceperat. Hinc maior ex amiſsione illius dolor,& recuperandi deſyderinm. Nihil igitut cuntatus Sigiſmundus,delectis ex Boiemis & Morauis decem millibus hominnm,iubet illos oppidum aggredi. Id,cùm illi ſummo conatu facerent,oppidum tamen recipere non poterant,reuocati ad oppugnandam Pragam,caput Regni.

Hradeciũ in poteſtatẽ Thaboritarum venit.

Iam enim vndique ex omnibus Chriſtianis Regnis, in quibus à Romano Pontifice, crux contra perfidos Boiemos propoſita erat, copiæ conuenerant, quarum numerus ad centum & quinqnaginta millia armatorum impleſſe dicitur,qui campos omnes Bruſcæ ſubiectos,vſqne ad viuarium inclndendis ceruis deſtinatum, rentorijs ſuis compleuerunt.

Martinus V. P. M.

Ingens exercitus cõtra Thaboritas.

Ipſe verò Sigiſmundus arcem tandem Sancti Venceſlai, cum Alberto Auſtriæ Principe genero ſuo, cumq; Bauariæ & Saxoniæ principibus,ac Patriarcha Aquileiẽſi,ingreſſus eſt,choro cum ſacerdotnm(nam Archiepiſcopus aberat)cum gaudio excipiente. Poſt deliberationem inde mox cum principibns factam, partitur vltra citraque flumen Vultauiam per loca oppugnationi appoſita, copias, ac leuibus pugnis præludit prælium.

Deliberatio de bello gerẽdo.

Inter quæ ei ſuggeritur,ſi collem,ſub quo veteris Pragæ furca conſtituta eſt,firmo præſidio occnpauerit,poſſe,velut ex tertia arce pro hiberi,ne vllus Pragam commeatus inferri queat.Id verò conſilium protinus Ziſconi fuit proditum, atq; ille feſtinans cum expedito agmine iugum collis capit,propugnacula erigit,foſſam circumfodit,ſepibns illam ſepit,ac ſe præſidem ibi defenſoremq; conſtituit.Dato à Sigiſmundo ad inuadendã Pragam ſigno,ex tribus locis fit irruptio.Ex arce maiore in minorem Pragam,ad expngnandam domum Saxonnm,quam validiſsimo pręſidio munierant Pragenſes.Ex arce item Vicegradenſi in nouam ciuitatẽ,& in veterem ex campo hoſpitali.

Tribus locis Pragenſes adortus Cæſar.

Miſnenſes cnm Saxonibus collem Ziſconis adoriri iuſsi,magno illum & forti impetu in conſpectu Sigiſmundi adorti ſunt, per foſſas & ſepes, vſque ad propugnacula tranſilientes,vbi duas qnoq; mulieres,pilis armatas obuias habuerunt,quæ mori,quàm loco cedere maluerunt. Ibidem Ziſco ingens periculũ adijt,penè ab equitibus oppreſſus, ſi non ruſtici ipſius cum flagellis pręferratis illos ſubmouiſsẽt. Quo diſcrimine cognito ſacrificulus quidam arripit corpus Chriſti,inſigne Thaboritarũ belli,claſſicum cãpanula canit,ac mox turbam poſt ſe multã trahens,ad collem perducit. Illa viſa Germani diutius retineri in oppugnando,quanquã Sigiſmundus ſubſidia laborantibus ſemper ſubmitteret, nõ potuerunt,quin retrocederent cũ magno malo ſuo,alij ex colle metu pręcipitati,plures in fuga interfecti,inſultantibus Thaboritis perinde quaſi Antichriſti militibns. Ac ſe cõtinuò ad labores referentibus,vt ſi præliũ redintegrarentur,foſſas altiores,latioresq; & plures quàm prius munitiones haberent.

Memorabili ſtrage Ziſco Germanos fudit ad furcas Pragenſes.

At Germani malè accepti,nihil niſi diſceſsũ meditabantur:nullo enim in loco valde proſperè eis ſucceſſit. Nam in quo vel ſuperiores eſſe videbantur,id carius eis conſtitit,vel vnius viri nobilis cęde,quàm victoria aduerſus multos ruſticos valebat.

Deſpondent animos Germani.

Quibus rebus omnibus Sigiſmundus cõmotus & anxius,cùm velut in ſalebra hæreret,accipit eandem belli execrationem apud pleroſque ex aduerſa parte verſari,qui ſuam,ſuorumq; calamitatem miſerarentur, & cuperent ſagum toga mutare. Tentat,ſi aliter finiri bellum,nequeat,vt induciæ ſaltem ad longius tempus fiant. At illi inducias quoque alia conditione facere abiurant,quàm vt prius quatuor religionis capita rata habeat & confirmet.

Induciæ firmãtur approbatis quatuor capitibus.

Primum erat, vt verbum Dei per regnum Boiemiæ liberè abſque cuiuſquam interpellatione à ſacerdotibus annuncietur.

Secundum, vt item liberè ſacramentum Euchariſtiæ ſub vtraque ſpecie, panis videlicet ac vini, omnibus Chriſti fidelibus peccato mortali haud obnoxijs, miniſtretur.

Tertium, vt à Clero, bonorum externorum poſſeſſio, & in ijs iuriſdictio auferatur, & ordo illorũ, vt ad vitam Euangelicam & Apoſtolicam redigatur.

Quartum, vt omnia peccata mortalia, ac præcipuè publica, & alia legi Dei contraria vitia, in quouis ſtatu, ritè & cum ratione, per eos, ac quos pertinet, corrigantur & prohibeantur.

Refutatio quatuor articulorum Cæſari ad approbandum propoſitorum.

Author Cæſarem theologũ facit, ſed intempeſtiuè.

Perlectis Sigiſmundus capitibus. Latet, inquit, anguis in herba, plenus veneno inſanabili. An ignoramus, alios præterquàm ſacerdotes in regno extare concionatores, vt Sutores, Caupones, Stabularios, quare non libertas hic, ſed ſumma concionandi licentia quæritur. Deinde vtramque Euchariſtiæ ſpeciem requirunt, quaſi nos corpus ſine ſanguine accipiamus, cùm Dominus panem viuum, quem ſumimus, ſe nominet. Viuere autem corpus abſque ſanguine nequit, ſed manet cadauer, quod nec ſibi, nec alijs prodeſt. Ac videte aliam inſuper in verbis fraudem, qua infantibus illi lenocinantur, quibus calicem propinant, dicentes, non eſſe eos peccato mortali obnoxios, ideoque communione Euchariſtiæ dignos, cùm Apoſtolus diſertè ſcribat, probet autem ſeipſum homo, & infantes hoc facere nequeant. Nam in hoc, vt bona à clero tollantur, ſacrilegi ſuis rebus, non autem religioni conſulunt, metuentes, ac meritò, ne rapta & ablata ex camera noſtra, atque alijs templis cogantur reſtituere, itaque malunt etiam illa quæ Deo conſecrata ſunt, in vſum ſuum vertere, tam ſcilicet pij ſunt. Nam illud poſtremo de corrigendis peccatis nugaciſsimum. Qui enim fieri poteſt, vt authores delictorum, ijdem fiant errorum cenſores? cùm omnibus notum ſit, quanta inter vitioſos concordia exiſtat. Proinde, ne nos fallant animi perfidorum ſub vulpe larentes, ſi placet, differamus in præſentia reſponſum ad capita oblata, illiſque interim renunciemus, nos cum maturo conſilio deliberare, ac ſuo tempore ad omnia illis reſpondere velle: Nunc autem rebus omnibus coronationem noſtram anteuertere: Placet placet, exclamant Germani domuitionem parantes, feſtinanteſque vt interim tempus cæteris controuerſijs prolatandis promoueatur, ac ſtatim dies præſtituatur, diademati induendo. Ita vltrò induciæ oblatæ, & Sigiſmundus Rex in Boiemia Pragæ coronatus, & inunctus eſt, magnamque vim à coronatione protinus auri argentique de templis omnibus abſtulit, vt ſtipendium conductis militibus exolueret, ſe obligans ad reſtituendum ablatum, cùm primùm lætior fortuna arriſiſſet. Nihiloſecius Thaboritæ Regem inſectari, ac dicere, vtri tandem maiores hæretici, illi ne qui pictas & ligneas, an qui aureas & argenteas imagines è templis exigerent? & ad conflandam monetam igne adurerent? Rex paululum in arce Pragenſi moratus, dum præſidia cum commeatu vtrique arci adauget, inde ad montes Cuthnenſes, procerum & equeſtrium ordine comitantibus retendit, atque ibidem in conuentu celebri pacis fœdus publicum, ad quod ſe per ſui abſentiam componant, cum Boiemis ferit. Cætera ſuo loco dicenda reſeruabuntur, nunc Sigiſmundum totum à pueritia repreſentabimus, quomodo videlicet ad alia quoque Regna peruenerit.

Prorogata ratificatio.

Corona Sigiſmundus Pragæ redimitus. Anno 1420.

Scomma in Cæſarè ſacris militi ſtipendium numerantem.

Fœdus publicum.

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMVS QVINTVS.

Sigiſmundus XI. Rex Boiemiæ idem & Rom. imperator.

Vita Sigiſmundi vide lib. 22.

SIgiſmundo adhuc impuberi Carolus pater, Marchiam Brandemburgenſem, quam ab Othone, poſtremo illius Marchione emerat, dono dedit, mira indole animi, ingeniiq́ue eius captus. Eandem ſecutus Ludouicus Panno-niæ Rex generum ſibi, regniq́ue ſucceſſorem aſciuit, deſponſa ei filia nondum nubili, cui Mariæ nomen, ſed nec ſponſus etiam tum quartodecimum annum attigit, quem tamen ſocer penes ſe retinuit, vt ſermone & conſuetudine Hungarorum imbueretur, paulò poſt ad regnum Poloniæ, quod non cum magna voluptate rexit, eum tranſtulit, euocatis in Pannoniam ad vetus Solium (arci hoc, cum oppido vocabulum) Pontificibus & proceribus Polonis, ibiq́; compulſis vt in nomen Sigiſmundi tanquã Regis ſui iurarent. Eunte Sigiſmundo in Poloniam, non ſatis pacatam, mandat Ludouicus, vt rebelles in illa coerceat, & contumaces ad officium reducat, quod mandatum ille ſtrenuè exequitur, pleraſq; arces & oppida breui temporis ſpacio expugnans, ac mox copias ex Polonia in Maſouiam traducens, in qua ducem agebat Semonitus, ipſi etiam Ludouico ſemper contumaciſſimus: nunquam enim ad obſequiũ etiam acceritus venire voluit, & idem tamẽ adeò inaudax, vt Sigiſmundo occurrere nullo in loco auderet, ſed ſpectatorem ſe tantùm exhibuit dum vaſtarentur agri, gregesq́; equarum, boumq́; abigerentur, vici & caſtella diriperentur. Perſeuerabat etiamtum in populanda Maſouia Sigiſmundus, cùm repentè aduolat nuncius de morte Ludouici, qui Ternauiæ obierat, & ab obitu eius regnum Hungariæ in filiam eius Mariam reciderat, quæ Sigiſmundo, vt ſtatim diximus, deſponſa fuit. Non videbatur tanti eſſe regnũ Poloniæ, vt illius gratia perderet Hungariam. Itaq; non expectato, dum in Polonia rebus pacatis Rex coronaretur, feſtinat ad Hungaros, ſed nimis lentè. Iam enim Carolus Andreæ filius, à nonnullis Hungaris, ac præcipuè à Zagrabienſi Epiſcopo è regno Siciliæ euocatus, claſſe Segniam appulerat, & inde Zagrabiam profectus Budam tranſijt, quaſi futurus ſorori, non conſiliarius modò, ſed etiam auxilia-rius amicus, ſed reipſa alius apparuit. Nam in arcem Budenſem admiſſus, illam occupauit, & vtramque Reginam, matrem videlicet ac filiam, præ metu ex arce fugientes, à fuga retraxit, Albamq́ue regalem ſecum ire coegit, vt ſolennibus ſacris intereſſent, quibus ibi conſecrandus erat in Regem Hungariæ, quo peracto rurſus Budam cum nouo Rege ſunt reductæ. Senior regina, vt vidit ſe cum filia eſſe fraude deceptam, ad fraudem retaliandam conuertit animum, communicatoq́; conſilio cum Nicolao Palatino, & Blaſio Forgaſſio, per ſpeciem ſecreti colloquij, Carolum inſidijs circumueniunt, ac vita ſpoliant. Miſſo ſtatim qui acciret Sigiſmundum, vt ad capeſſendum regnum quantum poſſet, accelerarer, ſed non ſine validis viribus. Dum igitur ipſe in Marchia ſua militem ſcribit, & in Boiemia apud Venceſlaum fratrem, tum in Morauia quoque apud Iodocum & Procopium patrueles auxilia contrahit, Ianus Croatiæ Banus (præfecturæ id vocabulum honoratiſſimæ) in omnes vindicandæ cædis Caroli occaſiones intentus Reginas animi gratia Buda ad vicinum vicum, Diaco cognominatum, egreſſas, in via cum ſuis turmis aſſilit, & primò Forgaſſium haſta equo deturbat, ac enſe caput eidem adimit, dein Palatinum equo deſilientem lethaliter telo vulnerat, ſimiliterq́; ei caput iuxta Reginarum carpẽtum amputat. Poſtremò ipſum carpentum, cum

In Hungaria educatur. Ludouici filiam ducit.

Sita in montanis metallicis.

Obijt 13. Septemb. 1382.

Vitus Epiſcopus Zagrabiæ Carolus parnus ab aduerſa factione æmulus Regni Pannonici declaratur.

Nicolaus Gaza Palatinus Hungariæ Forgaßio vſus ſicario Carolũ interimit, anno 1385.

Regis manibus Palatini et Reginæ necē latum.

ipſis Reginis in terram prouoluit, roganremq́; Eliſabeth matrem per Ludouici Regis mariti ſui beneficia, quæ in Banum contulit, ex humili domo ad

Regina ſenior Elizabetha amni mergitur.

ſummam illum præfecturam ſubuehens, ne quid in exitium ſuum, filiæq́; ſuæ moliretur, extractam de carpento in proximo flumine demerſit, Mariam autem in Croatiam, arce claudendam, cuſtodiendamq́; auexit. Hæc audita, Sigiſmundum acerrimo dolore affecerunt, cuius aculeo extimulatus, toto animi impetu ad proſequendum in Hungariam iter ferebatur, Iodoco patruele eum comitante. Cùm fines Hungariæ attigiſſent, occurrit illis globus puerorum ritu gentili ſagatus, cum ſignifero adultiore. Interrogat Hungaricè Sigiſmundus: Quæ nam hęc militia? & cuius ſunt iſti milites? reſpōdit ſignifer.

Orzagh regnum ſignificat ac ſi totum regnum auxilia hoſtibus profligādis eſſet collaturum

Extincta vltimo Barone Chriſtophoro tota ea ſtirps Anno 1567.

En tibi præſens adeſt Orſak, qui tecum ô Rex militet contra hoſtes tuos. Accipio, Inquit, omen, & ita ſpero fore, vt à me ſtet Orſak, quod apud Hungaros ſonat, concilium vniuerſi populi, quemadmodum paulò mox accidit, Budam ingreſſo, vt ei omnes ibi ordines præſtò eſſent, rogarentque, vt illorum obſequio ad omnes ſuos conatus vteretur. Huic ſignifero, vbi ætas illi validior acceſſit, hanc retulit gratiam, vt illum in loco ignobili, & in egeſtate natum ad equeſtrē gradum, & mox ad tantas diuitias prouexerit, quibus cū proceribus Hungariæ certauit, Orſak illi cognomine indito, quo in hanc diē familia illa gloriatur. At Bánus aduētu Sigiſmundi territus, à Regina iuſiurandum exigit, de nō vlciſcenda à ſe illata iniuria, quo dato, dimittit Budam incolumē. Nactus ſponſam Sigiſmundus, non vltra diſtulit, quin è veſtigio & nuptias celebraret, & coronam Regiam, quam Hungari ſanctam vocant, aſſumeret: nam

Sigiſmundus Rex Hungariæ ſalutatus. Anno 1386.

vtrunq; prius dilatum fuit ſocrus ambitione, quæ ipſa filiæ nomine regnare, quaſi nondum connubio maturæ, quàm alium pati Regem, vel ipſum etiam generum ſuum maluit, Coronam Albæ, loco ſolito, de manu Archiepiſcopi Strigoniēſis accepit, nuptias Budæ apparauit, apparatu pro liberalitate ſua lautiſsimo. Præter epulum enim, donatiuum militi, & congiarium populo addidit, ac militem inde ſtatim, ad repetendam de parricida & proditore debitam pœnam in Croatiam duxit, obſeditq́; Banum in arce muniriſſima, adhibitis tormentis Bombardarum; quas antehac Bánus non erat expertus.

Banum Croatiæ reginæ ſocrus parricidam Sigiſmundus perſequitur.

Sed vbi vidit tantam muriruinā tam repentè ex ferreis globis factā, deſperata arcis defenſione, per noctem transfugit in ſtationē Tranſſyluani Palatini, eiusq́; ope Sauam flumen traiecit, ac ſe in vicinum Boſnæ regnum ſubduxit. Nec tamen obſidium Sigiſmundus prius omiſit, quàm arcem caperet ac diriperet, nec prius perfugam inſtitit perſequi, quàm Croatiam ad officium redire compulit. Quibus rebus confectis, ad Boſnam ditioni ſuæ ſubiectā, indagatores pręmittit, qui indagent vbinam Banus deliteſcat. Inuentus eſt in arce, quam Dobor appellant, in qua pariter obſeſſus, pariterque dum premeretur, fugam meditatus & conatus, ſed non pari euentu: quippe in regios incidit, & ab illis ad Regem pertrahebatur, dedignantem ſocrus ſuæ Reginæ in-

Supplicium Bani Croatiæ.

terfectorem aſpicere, ſed iubentem illum tradi carnifici ad ſupplicium mortis ſæuiſſimum, cuiuſmodi eſt in proditores conſtitutum.

Hinc à compluribus exhortabatur, vt Regnum Poloniæ repeteret, vnaq́; cum regno Hungariæ illud ſibi coniungeret, quando Polonos ſacramento ſibi obligatos pridem habeat.

Ius Polonicum Vilhelmo Auſtrio concedit Sigiſmundus.

At Sigiſmundus non auarus homo, cùm ſciret alteram Ludouici Regis filiam iuniorem, cui Heduigis nomen, quam Auia apud Polonos educauerat, pactam eſſe [b] Vilhelmo, Leopoldi Auſtriæ principis filio, cui domui bene fauebat Sigiſmundus, vt ex qua generum ſibi poſthac delegit, ius omne quod ſibi ad regnum Poloniæ fuit, id ad Vilhelmum traduxit, geſſitque ſe is aliquamdiu pro Rege, dum puella adoleſcebat. Verùm adultam Poloni, Iagello Lithuaniæ principi in matrimonium collocauerunt, addito in dotem regno, ſi exuta impietate, chriſtianiſmum per babtiſ-

mum

Heduigis ſpretis nuptijs Auſtrijs, Iagello ni Lithuano nubit.

Iagello baptiſatus Lithuaniam Poloniæ adijcit.

Expeditio Sigiſmundi in Valachiam.

Stephanus Vayuoda in gratiam repoſitus.

mum induere, Lithuaniamque ad Poloniam adiungere vellet. Iagellus quantumuis crudo adhuc videretur eſſe ingenio, ad ſplendorem tamen Regij faſtigij adeò incaluit, vt conditionem ſtatim reciperet, matrimonium iniret, Lithuaniam daret Poloniæ regibus, baptiſmo tingeretur. Vnde nomen ei Vladiſlao inditum. Porrò Sigiſmundus ſummo ſtudio annitebatur, ad reuocandos tam domeſticos, quàm externos ad obſequium, qui ſub muliebri regno iugum excuſſerant. Nam domi in oppido Budenſi, duos & triginta primores nobiles gladio percuti iuſſit. Mox in Moldauiam (portio Daciæ eſt) aduerſus Stephanum Veyuodam, ſic aulæ principalis dominum, Getico vocabulo appellant, arma corripuit. Altiſſimi montes ab Hungaria Moldauiam circumuallant, ijs confiſus Stephanus, omnes viarum aditus milite, ſagittis, aut ſaxis inſtructo præcluſit, ſi quicquam imperatori ad omnia fortiter audenda promptiſſimo, virtutique militum ei reſpondentium, clauſum eſſe poteſt. Superatis igitur montibus paruo admodum nonnullorum detrimento intercedente, cætera in expedito erant, Moldauis ad fugam, non ad prælium animatis: ipſo denique Stephano ad clementiam Regis confugiente, pollicenteque ſe facturum quicquid imperauerit. Imperat ei maius, quàm ante tributum, ſacramentumque ab illo fidelitatis accipit. Et victor Budam talis reuertitur, qui ſe ſcire diceret, parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.

Tranſalpinum bellum contra Alexandrum.

Turci Valachos iuuant.

Nicopolis minoris ad ripā Iſtri expugnatio.

Iohannes Kaniſa Polonorū ingreſſum prohibet.

Balazethes Amurathis filius.

Superbum oratoribus dant Turci reſponſum.

· Dacicum deinde bellum ſubſequutū eſt, mole grauius, quanto Dacia multitudine Valachorum Moldauiam prægrauat. Alexander illic Vayuoda erat, & ipſe fidei ac obedientiæ immemor, ſuſtulit contra Regem animos, pro domino illū agnoſcere nolens. Itaq; vaſtare fines Regni, & exultare in excurſionibus, quibus agros Regios perſultabat. Tam inſolentem iniuriam Sigiſmundus vindicandam ratus, ducit trans Alpes exercitū, cum machinis & tormentis, non pugnæ ſolùm, verumetiam obſidioni comparatis, atq; vtrunq; ei agendum obtigit, parato Veyuoda, & pugnare, & obſideri, nimirum freto Turcarum aliquot turmis, quas in ſubſidium ex Thracia euocauerat, quam tunc recēs Turcæ adepti ſunt duce Amurate. Prælio inito vicit Sigiſmundus, Hungariq; tum primum virtutis ſuæ famam contra Turcas illuſtrarunt. Obſidio illos ad oppidum[c] Nicod, diutius remorata eſt, ac niſi bombardæ affuiſſent, fruſtrata obſeſſores fuiſſet. Receptum oppidum præſidio validiſſimo teneri, & melius adhuc, quàm prius muniri placuit, ne illo Veynoda potius rurſus inſoleſceret. Lætitiam huius victoriæ mors Reginæ Mariæ turbauit, nec minus Vladiſlaus, nouus Poloniæ Rex, qui vxoris ſuæ nomine, velut ſuperſtitis, regni Hungariæ hæreditatem adire magnis viribus conabatur. Sed ab introitu in Hungariam Ioannes Archiepiſcopus Strigonienſis, cui tutela regni abſente Rege commiſſa erat, illum arcuit, donec Sigiſmundus cum copijs ſuis rediret, & Polonus ab incepto deſineret. Paulatim inde Turcæ Mœſiam ſuperiorem inferioremque, quas Bulgariam & Seruiam appellant, atque alia inſuper regni membra lacerare cœperunt, duce Bazahite qui Amurathi ſucceſſit, finium imperij ſui promouendorum cupidiſſimo, ad quem cùm legati à Sigiſmundo veniſſent, iniuriam querentes, quòd à nemine Hungarorum laceſſitus in aliena inuadit, Bulgaros infeſtans regno Hungariæ ſubiectos. Sed quod ius apud Barbaros? Iubet in parietibus ſuſpendi diuerſi generis arma, tela, ſagittas, acynaces, clypeos, ſariſſas, atque ad conſpectum illorum legatis admiſſis: Dum, inquit, iſta, quæ cernitis, nobis ſuperſunt, ſupereſt ius quoque non ad Bulgariam modo, ſed ad Croatiam, Dalmatiam, & ipſam Hungariam. Hæc igitur domum abeuntes, renunciate Regi veſtro. At illi horrendum præterea belli apparatum, & tantam multitudinem pugnantium, quantam nunquam aliàs oculis ſuis vidiſſent, renunciant. Commotus his Sigiſmundus, auget copias ex Gallia, Anglia, Lucemburga,

Bellum ad Nicopolim infeliciter geſtum. Anno 1395. 29. Septemb.

tum præmijs, tum precibus ad hæc multi voluntarij arma ſumpſerunt, inter quos fuit[d] Ioannes princeps Burgundiæ, qui tactus amore religionis, vnà cum ſuis Burgundis, omnia contra impios hoſtes, pro Chriſtianis experiri paratus venerat. Ad Nicopolim Sigiſmundo Bazahites occurrit. Ibi dum Galli glorioſum ducunt, prælium ante alios inire, non expectatis cæteris agminibus, aciem Turcarum ingenti impetu adoriuntur, coguntque parum retrocedere. At Turcæ ad arcus conuerſi, equos Gallornm telis transfodiunt, deſiliunt illi ab equis, vt pedites cum pedeſtribus copijs certamen experiantur. Equi Gallorum cum ſellis vacuis in caſtra recurrẽtes, errorem Vngaris obijciunt, Gallorũ quaſi equites omnes à Turcis eſſent occiſi. Voluit[e] Sigiſmundus celeri equo aduolans, hunc errorem ſuis demere, & ad pugnam illos ex fuga retrahere, ſed poſtquam nihil profecit, equo delabens mutat veſtem, ſeque in cymbam, qua commeatus Danubio aduectus erat, ſeruili habitu condit, & illa nauigatione captiuitatem euadit, in quam princeps Burgundiæ incidit, multo poſtea auro redemptus, cum paucis Gallis nobilioribus, qui ſuperſtites reperti ſunt. Rarò autem vnum ſolum malum ingruit, ſed mala pleraque malis ſuccedunt, qualiter tunc Sigiſmundo vſu venit, in quo cùm nulla malè geſtæ rei culpa reſideret, ſed in ipſis potius Hungaris, non prælium, ſed fugam perſequentibus, illi tamen nihil fortunæ, ſed totum caſum infœlicem Regi aſſignabant, tantaque in eum flagrabant inſania, propter cęſos nuper Budæ proceres, vt ardere omnia bello inteſtino, quàm illum regnare mallent. Indicto igitur ſibi conuentu in campo, quem Hatwan nominant, ritu fero & barbaro, ad concilium armati conueniunt, iactantes ſe de ſumma regni acturos, quo pacto illud à nouis hoſtibus tueantur, opusque eſſe ad hanc actionem præſentia quoque Regis. Cùm ille veniſſet, capita conſpirationis aſſidentem propius circumſtant, ex ijs alij pugnam ei aduerſam exprobrãt, alij cognatos & affines gladio carnificis interemptos ab eodem repetunt, quidam in barbam inuolant, piloſque ei vellunt, & ad extremum captiuum Regem ſuum capiunt, traduntque carcerandum in arce cui Soclos vocabulum,[f] duobus fratribus, ob necem paternam Regi infeſtiſſimis. Atque interim Ladiſlaum, Caroli, pridem in Hungaria cæſi, filium ad regnum inuitant, diu tergiuerſantem, quòd ei ſæpius interitus patris acerbiſſimus ob oculos verſaretur.

Armatis comitijs Sigiſmundus carceri dicatur.

Ladiſlaus Rex Neapolis inuitatur ad regnũ contra Sigiſmundum.

Sed nequeo mihi temperare, quo minus Bazahitis quoque caſum hîc ſtrictim percurram, qui tanto ſucceſſu apud Turcas regnabat, vt breui tempore omnem Thraciam, Theſſaliam, Macedoniam, Phocidemque & Bœotiam regno ſuo adijceret, ac iam ad imperium Conſtantinopolitanum, obſeſſa vrbe tenderet, cùm ei impotens & volubilis fortuna, hoſtem alium, quem minimè expectabat, imò quem maximè deſpiciebat, repentè obijcit. Tamerlanes ei nomen erat, paulò ante gregarius, & ignobilis miles, tunc ducem agens Thartarorum, gentis etiam apud Turcas contemptiſſimæ, ſed numerus profectò non erat contemnendus, quippe duodecies centum millia hominum in exercitu habuiſſe dicitur, ac multa iam ſecunda prælia contra multos feciſſe, non ætati, non ſexui parcens, terror enim gentium, & haberi, & vocari gaudebat, ſed nullam tamen pugnam eius, cum prælio Turcarum comparaueris, vt in quo, ad ducenta millia illorum cæſa eſſe feruntur. Captus Bazahites, in poteſtatem victoris viuus peruenit, ab eodemque aurea cathena cathenatus, & pro ſcabello habitus, quoties ſellam conſcenderet, nec ſecus atque canis ſub menſa de reliquijs cœnæ nutritus, ac ne quid ad contumeliam ſuperbiſſimo quondam deeſſet, cauea incluſum, quocunque iter faceret, circumduci iuſſit. Tandem Ladiſlaus, vbi cognouit, continuo tenore, nomen ſuum in Hungaria celebrari, inſigniaque ſua in vexillis oppidatim circumferri, ex Neapoli remis velisque ad Dalmatiam aduolat, in caque oppidum Iaderam obſidione

Baiacethes Turca à Tamerlane Schytha victus, cũ antea fulmen belli diceretur. Græcis λαιλαψ. Anno 1397. Ladiſlaus Iadera vẽdita repetit Neapolim. Inficias eunt annales Hungari.

ne eximit, ac mox rumore accepto, Sigiſmnndum fruſtratis vinculis elapſum eſſe vendita Iadera Venetis, Neapolim reuolat, nec falſus rumor de Sigiſmundo fuerat. Vt enim ſemel alloquendi viduam, quæ mater illorum fratrum, quorum meminimus erat, poteſtatem adeptus eſt, à ſe illam prius non dimiſit, quàm aureis dictis, ingentibusque promiſſis blandè extorqneret, vt mater cum filijs ad ſe liberandum, furtiuisqne itineribus in Morauiam deducendum conſpirarent.

Sigiſmundus ope viduæ effugit in Morauiam.

Ex Morauia datis continnò Budam ad præfectos literis, illos hortatur, eandem, quam hactenus, vt in poſterum etiam darent operam, ne Buda in alienas manus veniat, ſponderqne cnm illis, tum imprimis Ioanni Strigonienſi Archiepiſcopo, ſe breui adfore cum Iodoco & Procopio Morauiæ Marchionibus. Strigonienſis de aduentn Regis certior factus, multos ad officium reuocat, magnasque copias circum Ternauiam contrahit, quibus Rex comitatus, ſecurior Budam ingrederetur.

Redit Sigiſmundus in Vngariam.

Ingens dein apud coniuratos metus, ne pœnas defectionis luerent: contrà Sigiſmnndo tam ſe clementem omnibus exhibente, vt vltrò ad experiendam lenitatem ſuam, defectores inuitaret, qui paruerunt venia donati.

Parcit rebellibus.

Contumacium plurimi, bonis mulctati, in nullius tamen corpus ſæuitum, hamum videlicet iſtum cruentum Rex adhuc ſuſpenſum tenebat, vt illo vaſtum piſcem cuncta in regno vaſtantem facilius caperet. [g] Is erar Tranſyluanns præfectus, non paucioribus agminibus, quàm ipſe Rex ſtipatus, ideoque ſatis à vi aperta tutus. Ad hunc ineſcandum & intra parietes excluſo ſatellitio attrahendum, ars fuir adhibita, qua ſuccedente, caput illi amputatum eſt, & ad tumultum ſedandum, corpus in plateam proiectum, ne fruſtrà ſatellites pro mortuo contenderent. Nullus poſthac Hungarorum tam audax fuit, qui coniurare in Regem auderet. Mulctauit & Venetos loca quædam in Dalmatia contrectantes, clade & ære, quo deinde Marchiam Brandenbnrgenſem redemit, ac mox nuptias cum Batbara Hermanni Ciliæ Comitis filia, cultu, ornatu, ſumptu, munerumque magnificentia ſplendidiſſimas celebrauit: inde porrò ad altiorem gradum conſcendit Cæſar ab Electoribus Francfordiæ declaratus.

Sigiſmundus Venetis mulctatis ſecundò fit coniunx.

Sigiſmundus Cæſar Rom. electus, anno 1410.

In qua dignitate multa & præclara geſſit, Cæſare digniſſima, ſed hoc omnium præclariſſimum, quòd eccleſiam Catholicam amplius triginta annos ſchiſmate ſciſſam, diuiſamque, ita vt vno eodemque tempore tres Pſeudopontifices extarent, Ioannes, Gregorius, [h] Benedictus, per concilium ſua opera & induſtria contractum ad vnitatem tandem redegerit, vno legitimè electo, Othone Columnio, cui dein Martino nomen.

Martinus V.

Tantumque ei ſtudium in vindicanda, augendaque pietate fuit, vt concilio Conſtantienſi aſſiduus, totnm ferè triennium adfuetit. Præfuit mox & Baſilienſi, quo maior ei authoritas & libertas, liberè loquendi, agendique accederet. Venerat illò Boiemus quidam, palàm queri auſus quod à damnatione ipſius Hus, ſimul extincta eſſet libertas dicendi de religione, quæ de illa quiſque ſentiret. Huius querelam Sigiſmundus tali reſponſo confutare ſatis habnit: Hens tu, an parum adhuc tibi liber eſſe videris? qui iſta non palàm modò, verumetiam impnnè iactes in contumeliam concilij?

Acutum Sigiſmundi reſponſum.

Et cùm ipſe peritus eſſet multarum linguarnm, & inter illas ſermonis quoque Latini, quo tunc in concilio cauſæ omnes agebantur, vt nullos magis, quàm Germaniæ principes, illius rudes eſſe animaduertit (ferè enim ad ſingula verba Latina interprete indigebant) adhortari illos cœpir, vt ſalrem liberos ſuos, bonis literis præceptoribus erudiendos traderent, ne inter idiotas, & illiteratos, non ſatis nobilitati decora vocabula numerarentur.

Hortatur Germanos principes ad Latinæ linguæ ſtudiū.

Quantum verò honoris doctis habuerit, vel vno hoc exemplo clarè liquet: Habuit in aula ſua iureconſultum Georgium, cognomine Fiſcellinum, quem paulò ante ad ordinem equeſtrem prouexerat, eundemq; militem, vt vocant, auratum fecerat. Is cæteris, vt in conſilio fit, in par-

Georgius Fiſcellinus.

Hiſtoria Sigiſmundi morales.

tes deliberandi gratia, per ordinem quiſq; ſuum diſcedentibus, & ipſe diſceſſurus, anceps hærebat, ad doctorésne iuriſconſultos, an ad equeſtrem ordinem diſcederet, ad equites poſtremò velut honorificentiores ſe contulit. Quod intuens Sigiſmundus: Ne tu, inquit, Georgi nimis ridiculus es, qui militiam literis anteponis, cùm ſcias ex idiotis, me, vel ſexcentos vno die equites creare poſſe, at ex eodem genere, ne vnum quidem doctorem. Adnectam liberalitatis quoq; exemplum. Quadraginta millia aureûm nummum ex Pannonia in hanc ipſam Baſileam, die quadam allata ei fuerant, ac tum reddita, cùm

Liberalis in viros doctos.

iret cubitum. Excitatus non ſemel à ſomno, ſecumq; cogitans, cuinam potiſſimum vſui aurum illud deſtinaret, manè ad ſe viros aliquot ingenio & doctrina præſtantes vocat, quorum ſtudio & opera concilij res non feriabantur, iubensq; ſinum quemq; ſuum pandere, vim auri illius maiorem apud illos abſcondit. Idem author fuit legationis mittendæ ex hoc concilio in Boiemiam

Legatio Baſilienſis concilij ad Boiemos decreta.

ad pertentandos adhuc Boiemorum animos, ſi qua ratione adduci poſſent, vt ad ſanitatem reuerterentur. Legati cùm Egram ciuitatē in finibus Boiemiæ ſitam perueniſſent, ſimulq; accepiſſent, Pragam factionibus & diſſenſionibus ſolitis agitari, non ſolùm ex ſua ipſorum ſecuritate, ſed etiam ex concilij dignitate, rati fore, vt vocatis ad ſe Pragenſibus, ibidem Egræ, tanquam loco pacato tutoq; & quaſi medio, ideoq; vtriuſq; partis colloquio maximè appoſito, religionis negociū iuxta concilij præſcriptum tractarent. Venerunt Pragenſes, & vnà cum illis Procopius Thaboritarum inſignis apoſtata & ductor, audiueruntq; concilij poſtulata, quæ omnia ad concordiam continendam, & ſchiſ-

Diſputatio Egræ inſtituta nullo fructu.

mata, ac diſſenſiones cohercendas tendebant. Prouocant ſtatim aduerſarij ad diſputationem de ſcripturis, quaſi de illis inter ipſos conueniret, cùm palàm voce alia, Thaboritę, alia Calixtini loquerentur. Ille impudentiſſimè, iuxta ac imperitiſſimè meris ſcripturarum commentis, expoſitionumq; earum mendacijs veritati obſtrepebat. Calixtini etſi modeſtius agerent, tamen ea agnoſcere, per quę reuincebantur, noluerunt, ſacras literas ad defenſionem ſui inſtituti violenter trahētes, vtriq; deniq; in cæca & obſtinata pertinacia per-

Acta colloquij ſynodo offeruntur.

manentes. Hoc tamen legatorum humanitas & comitas obtinuit, vt dogmata vtriq; ſua concilio deſcripta mitterent, & interim pacis inter ſe fœdera ſeruarent. Finita Baſilienſi Synodo, quàm pontifex Eugenius Martino ſuccedēs,

Expeditio Sigiſmundi in Italiam, anno 1431.

ægrè ratam habuit, quoniam ipſe illi non interfuit, etiamſi accitus fuerit, Sigiſmundus Romam profectionem cum duodecim equitum, & octo peditum millibus parat, vt coronam Imperij à legitimo tandē pontifice accipiat.

Philippus Maria Vicecomes dux Mediolani.

Ingreſſus Italiam, Venetis, qui cum Philippo duce Mediolanenſium, cui ipſe fauebat, bellum gerebant, ſubito impetu forum Iulium adimit, & Teruiſum expugnat: nec vltrà moratus, iter deſtinatum pacato inde agmine continuat, Senas properans à Florentinis oppugnatas. At Florentini aduentu Cæſaris perculſi, tranſitum Arni, ne illum traijcere queat, impedire parant.

Veneti, Pontifex, Florentini contra Cæſarem et Mediolanenſes.

Eugenio quoque Pontifice qui Venetus erat, perſuaſo, vt ſubſidiarias illis copias cum Nicolao Tolentinate, copiarum duce, ſubmitteret. Hic attentior ad rapinas & ad excurſiones in agros Senenſium faciendas, traijciendi fluminis, Senasque perueniendi, facultatem Cæſari dedit. Reuocat ſubitò pontifex Nicolaum, ſolutaque militia, pacem diuulgat, & Cæſarem verbis benigniſſimis Romam inuitat, qui tamen Senis ad ſextum ferè menſem ſubſtitit, id po-

Sigiſmundus Romæ ab Eugenio imperator ſalutatus die Pētecoſtes.

tiſſimum agens, vt bellum componeret: quo non ſuccedente, rem per inducias tranſegit, venitq; Romam populo Romano expectatiſſimus Sed & Pontifex multum officioſus apparuit, vt qui Cæſarem è Vaticano, vbi coronam acceperat, vſque ad pontem Hadriani comitatus fuerit. Roma digreſſus, Ariminum, Ferrariamque & Mantuam deflexit, prætèrito Mediolano, quoniam Philippus eunti Romam cum auxilio, quemadmodum ſpoponderat, nullibi

per

per viam occurrit. Mantuæ autem Ioannem Franciſcum Gonzagam, qui Domini tantùm titulo vrbi dominabatur, ad Marchionalem dignitatem euexit. *Gonzagæ fiunt Marchiones Mantuæ.* Domumque reuerſus, nouas rurſus copias aduerſus Mahometem Bazahitis filium comparauit, qui Boſnam per ſuos crudeliſſimè infeſtabat. Ipſe *Anno 1415.* ſibi regiã Adrianopoli conſtituit, ad occurrendum opportunam, ſi quid grauius, vel à Conſtantinopolitano Cæſare, vel à rege Hungariæ ingrueret, quippe locum ferè medium inter vtrorumque fines obtinente. Boſnenſibus igitur Sigiſmundo opem laturo, Satrapæ à Mahomete cum agminibus Turcarum miſſi obuiam ſe offerunt, partim fugam ſimulantes, & mox promptius reſiſtentes, partim cominus ſtatim congredientes: atque in vtroque caſu inſtantibus Hungaris impares, id quòd vno & altero prælio patuit. Nam anguſtiæ loci, totis confligi viribus non patiebantur, & Sigiſmundus non ſolùm pugnæ ineundæ, ſed locis quoque compluribus rurſus in poteſtatem recipiendis, occupatus erat. Quæ mox omnia firmiſſimis præſidijs confirmauit commeatibus vndique aduectis, & ante diſceſſum ſuum Turcis inde exturbatis. Sed deerat præfectus ad quem Rege abſente, cæteri omnes reſpicerent, qui *Philippus Florentinus auſpicijs Sigiſmundi viginti Turcas cladibus affecit. Fuit è familia Strozziorum.* prouinciam ab incurſione Barbarorum tueri debebant, cùm ecce tibi Pippus adeſt, è Florentia aduolans, vetus copiarum Sigiſmundi dux contra Turcas, ac ipſis quoque Hungaris probatus ob induſtriam, qua plus quàm viribus excelluit, illiusque ſtudio plerunque victor abijt. Atque hæc ſanè felix induſtria, in præſenti quoque præfectura eum proſequuta eſt, vt ſæpius in Boſna vinceret, quàm ipſe hoſti cederet. Et cùm hoc ipſo tempore à Germanis præterea deſideraretur præſentia Cæſaris, vt eius authoritate & conſpectu, lites, controuerſiæque & bellorum terrores inter principes & vrbes, quæ ſe liberas appellarent, nec alij, quàm Cæſari eſſe ſubiectas dicerent, tollerentur. *Germaniam pacatam reddidit.* Ne has quidem fraudare deſiderio eorum voluit. Adueniens igitur omnes conuentus, quos per Germaniam indixit, celeriter obiuit, publicas principum controuerſias cognouit, illasq́; ſumma æquitate dijudicauit, vrbes præſertim maritimas, armis tumultuantes ſedauit, ipſum denique regem Danorum [k] Ericum, diu cum principibus Sleſwicenſibus contendentem, in pace *Anno 1424.* continuit, ſui interim non immemor, vt ſe, cauſamque ſuam illis contra Boiemos rebelles accuratiſſimè commendaret. Nec dum enim Rex Boiemiæ creatus erat, hæreticis ei contumelioſius inſultantibus, omnique virium conatu prohibẽtibus, ne aliter hæreditatem regni adire poſſet, niſi hæreſi prius illorum confirmata. Ad tantam Boiemorum inſolentiam reprimendam, Germani operam ſuam & impenſas perbenignè ſunt polliciti, ac reipſa abundè præſtiterunt, ſed quod dicitur, & oleum & operam perdiderunt, quemadmodum ſuprà commemorauimus. Nihil enim ex illorum præſtanti auxilio, Sigiſmundus aliud conſecutus eſt, quàm vt Pragæ rex coronaretur. *Sigiſmundus auxilijs Germanicis Boiemico diademate cingitur.* Cæterùm bella, prioribus etiam immaniora ſunt ei relicta, quippe non aliunde ad immanitatem procliuior, quàm ab hæreſi prolapſus, vt quæ non ſolùm cum hominibus, ſed cum ipſo quoque Deo, inſtar Gigantum, quibus nihil immanius pugnare ſolet. Minimè itaque mirum, ſi nec homines, nec Deum reueretur, ſed vt ſerpens bellua, quam etiam Hannibal Italiam *Pernicioſa ob religionẽ bella* vaſtaturus vidiſſe fertur, quicquid obuium eſt, ſacrum, profanumque impiè proterat. Quanquam ad Hannibalem ex bellica laude Ziſco aſpirare nequeat, veruntamen ad Viriathum qui Hiſpaniam, ad Athenionem qui Siciliam, ad Spartacum qui Campaniam, inſignibus latrocinijs euaſtabant, *Ziſco latronibus, non peritis imperatoribus exæquandus.* proximè accedit. Sed iam tempus eſt, vt ad interruptam, de bellis Thaboritatum contra Sigiſmundum narrationem, dum peculiari libello vitam eiuſdem Sigiſmundi deſcribimus, reuertamur, peculiariter etiam reliqua eius geſta ſubnectentes.

[a] *Iurarunt Poloni in verba Sigiſmundi 14 annos nati Zolij, anno 1382 ſub finem Iulij. Profectus in Poloniam Coſminum, Nabyſſice, Coſminecium expugnauit. Zemouitum Iohannis fratrem Maſouiæ ducem imperium detrectantem eſt aggreſſus. Sed mors Ludouici conatibus obſtitit.*

[b] *Vilhelmus Leopoldi filius, qui ad Sempachum ab Heluetijs eſt interfectus, anno 1387. 9. Iulij.*

[c] *Amba Nicopoles interiecto Iſtro Maior & minor Traiani & Hadriani victorijs celebres contra Dacos.*

[d] *Philippi Audacis filius nepos Caroli ſexti Regis Gallorum, auctor ſocietatis Aurei velleris.*

[e] *Rex caſtris exutus Conſtantinopolim fugit, hinc Rhodum, poſtea per Dalmatiam delatus domum. Et Froſſardus vetus Gallica ſcriptor hiſtoria, ſuis popularibus cladis acceptæ culpam tribuit.*

[f] *Nicolai & Iohanni filij Ladiſlai Gaza Palatini à Bano Croatiæ interfecti.*

[g] *Stephanus Vayuoda Tranſſyluanus Ladiſlai F. ob crimina læſæ Maieſtatis obtruncatus in Sclauonico conuentu.*

[h] *Pſeudopontifices.*

Petrus de Luna dicebatur Benedictus XIII.

Angelus Carratius Venetus Gregorius XII.

Balthaſſar Coſſa Iohannes XXIII.

[i] *Bellum Boſnenſe Hernoia Spalethij Ducis defectione ortum, auxiliante Mahomete Turca, qui poſtea Ikachum Boſnæ præfecit à Nicolao Macedonio monomachia obtruncatum.*

[k] *Pomeraniæ dux Ericus rex Daniæ factus contra ciuitates & Henricum Holſatiæ Ducem bellum geſſit Sigiſmundo arbitro vicit Rex, cùm Sleſuicenſem Ducatum Daniæ adijcere ceu feudum ſuum vellet. Hic poſtea Hieroſolymam religionis ergo profectus eſt.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMVS SEXTVS.

E Boiemia repetit Hungariam Sigiſmundus.

POſt aſſumptam Pragæ coronam Sigiſmundus, inde Cuthnas diſcedens, fœdus ibi cum ſuis de regno, Chriſtianaque religione tuenda percuſſit, mandauitque, vt conſilia belli communiter tractarent, dum ipſe in Hungariam ad reparandas vires concedit. Interibi Pragæ nulla impijs pax, aſſiduò inter ſe, etiamſi alia deeſſent, de ritibus ſcholaſticis aut eccleſiaſticis contendentibus. Nam Thaboritæ nihil horum ferre poterant, vt ſe quiſquam, qui populum doceret, artium magiſtrum, aut ciuilis, canoniciq́; iuris doctorem appellaret, quòd eiuſmodi vocabula, doctrinam à lege diuina prorſus alienam præ ſe ferrent. Dein vt quis ſanctorũ patrum ſcripta, tanquam authentica citaret, aut vllum aliud, quàm veteris & noui teſtamenti verbũ in ore haberet, nec alias veſtes Miſsam celebraturus, quàm ſuas, non verticẽ raſum, non manus chriſmate vnctas, nõ calices argenteos aureosq́;, ſed obuios quoſq; ſiue luteos, ſiue ligneos ad quem videlicet modũ Apoſtoli vſurparunt, qui eodẽ habitu Miſſam, quo cœnam cotidianam inibãt, eandemq; ſine vllis cerimonijs, quemadmodum & baptiſmum ſine ſale & oleo conficiebant, nullas imagines, nulla organa

Contentiones in ſcholis & eccleſia Pragenſi.

Thaboritarum dogmata.

muſica,nullas aquæ aſperſiones, nullas auricularcs confeſſiones, nullum cuchariſtiæ,aut mortuorum hominnm cultum nouerant. Ad hanc regulam Pragenſium quoque ſacerdotes eſſe dirigendos clamabant.Contrà illi ritum eccleſiæ veterem ſtrenuè dcfendebant,ac pro ſolo calice obtinendo ſolliciti erant,paſſimque illum ln parietibus,in vexillis,in templis pingebant,vt haud inſcite quidam adſcripſerit:

Pragenſium dogmata.

Tot pingit calices Boemorum terra per vrbes,
Vt credas Bacchi numina ſola coli.

Scomma in pictos Boiemorum calices.

Ergo dum ſe Thaboritæ à Pragenſi ſenatu contemni vident,diſceſſum inde minantur. Adeſt continuò apoſtata illc,qui ad diuam Virginem in arcna, concionibus ſuls populum tenebat, & magna caterua ſtipatus, intrat in domum prætoriam,occupanſq; honoratiſſimum ſubſellium,iam hoc inſolentiæ plenum fuit, iſtud verò facinus etiam audaciſſimum, quòd ſigilla ſibi, quòd claues reddi, perinde ac princeps ſenatus eſſet,inſſerit,nouumq; ſenatũ pro arbitrio Thaboritarum,tam ln vetere quàm in noua vrbe inſtituerit. Qui quidem ſenarus,vt ſibi ex ſuis,externiſq; amicos concilaret, Pragenſibus monaſterium Zderaſienſe, Thaboritis autem monaſterium diui Clementis diripiendum, demoliendumque permittit. Ad diui Clementis viginti ſex demolitores ruina muri oppreſſi ſunt. Qua clade nihil exterriti, Coranda ductore,ſub ſignis & vexillis ad aulam Regiam,omnium in Boiémia ſplendidiſſimum monaſterium, hoſtiliter expugnandum vadunt, facileque expugnant, quia nemo illic erat,qui propugnaret.Nam monachi,qui ſui cędem futuram ſenſerant,ſi aduẽrum hoſtium expectaſſent, loco illo,rerum omnium copioſiſſimo relicto, fuga ſaluti ſuæ conſuluerunt, putantes copia illa contentos hoſtes,in ipſum monaſterium elegantiſſimum non ſçuituros. At illi fortunis omnibus, aut interceptis,aut corruptis,poſtremò ignem ædificijs aliquot in locis ſubdidetunt,buſtumq; ex Baſilica fecerunt. Ac tum demum ex vino in cellis hauſto temulenti, veſtibuſq; ſacris per ludibrium induti, quaſi ſtrenuè re geſta,cantantes iubilanteſq; Pragam reuertebantur. Durante q; adhuc furore,arcem Vicegradum noctu aggrediuntur. Sobrij illam,& ad omnes impetus vigilanres obtinebant, ij vt veſaniam madidorum incenderent magis, metum ſimulant, nullum in ſtationibus, nullum pro muris excubitorem oſtendunt,ſed patiuntur illos vſq; ad portam arcis ſubire,quam vbi excindere parant,alij ſaxa ex muro prouoluunt,alij porta aperta impreſſionem faciunt, temulentoſq; velur pecora trucidant aut fugant. Cæſorum octoginta notabiliores, ab amicis intra vrbem funerati ſunt. Poſt hæc Thaboritæ vaſa colligunt, & agminatim Pragá abeunt, querentes de Pragenſibus ſacerdotibus, quòd impedimento eſſent,quo minus in vnam coirent ſuperſtitionem,egreſſique vrbem, Ziſconem ſummum agminis ducem conſtituunt, vnanimiter malè cum illo cogitantes, fœduſque paciſcentes aduerſus ſacerdotes & populum Dei, qui eccleſiam Catholicam vti matrem agnoſcebant,volentes illam ita diſperdere in regno Boiemiæ, vt ne nomen quidem Catholicorum amplius memoraretur, ſed Thaboritæ,vbique locorum vt caput ſuum cum Synagogis ſuis extollerent. Hoc igitur animo progredientes,caſtellum Riczianum, in quo multi inerant Catholici viri mulieteſque, obuium habuerunt,datoque ad expugnandum ſigno,breui illud capiunt,in ipſos captos pro libidine ſua deſæuientes. Intet illos vndecim ſacerdotes erant,cuncta ſe facturos promittentes,quæ Ziſco iuberet,calicem ſe propinatnros,ritum Thaboritarum ſuſcepturos,militiam cum illo obituros:at ille vinctos in vaporarium deduci, & omnes comburi mandat. Nactus deinde in arce Pribenicia Hermannum monachum, qui ſe epiſcopum ſuffragáneum cognominabat, quanquam Thaborirarum nonnullos conſectauerit, quia tamen metu ad-

Concionator Thaborita nouum Senatum inſtituit.

Splendidiſſima monaſteria flammis abſumpta.

Thaboritæ à Vicegradum vino ſepulti trucidantur.

Thaboritæ duce Ziſca cum exercitu diſcurrunt.

Riczianum expugnatur.

Suffraganeum Ziſcho aquis ſuffocat.

actus Id feciſſe videbatur, pertractum ad piſcinam ſubmerſit. In oppido autem Vodnana, quotquot ſacerdotes reperit, viuos in fornacem calcariam proiecit. Vertit hinc iter ad peruaſtanda Vlrici Roſenſis bona, quod ille, præter alios Thaboritis aduerſaretur. Huius rei pœnas coloni cædibus, eorumq; pagi & vici incendijs luerunt. Receptum prętereà ibi oppidum Prachatice violenter, in quo cxxxv oppidani in platea occurrentes, flagellis Thaboritarum ferratis contuſi, obtritiq; ſunt, gloriantium, aream Domini ſe purgare. Confugerant ad ſacrariū cum ſacerdotibus lxxxv viri inermes, manus in cœlum tendentes, voceq; flebili ſupplicātes, vt eis tempus viuendi, pœnitendiq; prorogaretur, ſimulq; pollicentes, eadem ſe dogmata cum Ziſcone profeſſuros. Reſpondit ille, tempus vltionis, non autem miſericordiæ inſtare, admotisq; malleolis & ſarmentis, incendium ſuſcitat, quo deflagrarunt ad vnum omnes Paulò ante verò concionatores Thaboritę, conciones prorſus ſanguinarias de vltione habebant, authore quodam Venceſlao caupone, qui plura cæteris, de lege noua, veteriq; memoriter narrare, & ad id, quod Thaboritis placebat, detorquere ſolebat. Is iam in hoc ipſorum præſenti ſeculo cōſumationem inſtare aſſeuerabat, in qua Chriſtus occultè ſicut fur venturus eſſet, ad Regnum ſuum, hîc in terris reparādum inſtaurandumq;, pro quo oramus cottidie, Adueniat regnum tuum, & in hoc aduentu, inquit, non erit tempus gratiæ, ſed vltionis & retributionis, & igne & gladio, aduerſus legis Chriſti aduerſarios, quos neceſſe eſt perire, ſeptem illis plagis nouiſſimis in Apocalypſi cōmemoratis. Thaboritas autem eſſe angelos ad illas exequēdas à Deo miſſos. Maledictus itaq; ille, qui manus ſuas in ſanguine peccatoris non lauerit, illáſq; cæde impiorum non ſanctificauerit, ſiue ille ſacerdos, ſiue vnus è plebe fuerit. Sic rurſus ad deſolādas euertendasq; villas, pagos, vicos, ciuitates, ſuos animabat, Scriptum eſſe inquiens, quod hoc ipſo vindictę tempore, qui in Iudęa ſunt, fugere debent ad montes, ad quos tandem? niſi ad eos, in quibus fideles Thaboritæ habitant, ſecuri à plagis quæ manent illos, qui vicos, caſtellaq; & vrbes, extra quinq; duntaxat, non deſeruerint, deſtruxerint, combuſſerint, quando in illas amplius nec Dominus, nec Deus, aut quiſquam alius ingredietur, idq; breui futurum eſſe dicebat, rurſus ſcriptura atteſtante, & adhuc puſillum, & non erit peccator, quæres locum eius & non inuenies, manſueti autem, quales ſe dici volebant, cùm omnibus feris eſſent ferociores, hæreditabunt terrā, & delectabuntur in multitudine pacis. Quid itaque mirum, ſi ſub tam impijs ac planè belluinis rectoribus, templorum, oppidorumque incendia, agrorum deuaſtationes, hominum cædes, cariſſimarum retum direptiones, & alias miſerrimas calamitates, miſera Boiemia ſuſtinuerit? His malis velut quidam ærumnarum cumulus acceſſit, quòd à Rege quoque ſuo vaſtabatur, poſtquam malè ſani, diæta curari nolebant, ad Chirurgiam illo deſcendenre. Oberrabat autem Rex tunc è Pannonia cum Hungaris rediens, cit cum Czaſlauiam, Coloniam, Nymburgam, Litomeritium, & alias ciuitates, fidem ei ſeruantes, ac interim vires maiores vndecunq; potuit colligebat aduerſus Pragenſes, qui Zateenſibus, Launenſibus, Slanenſibus ſibi adiunctis, arcem Vicegradum ab omni parte obſederant, vt obſeſſos à commeatu excluderent, ſed deerat illis, cuius authoritate imperioque rem gererent. Itaque celeriter ad Hinconem Cruſſinam, & Victorinum à Kunſtat, nuncios mittunt ſimulque Thaboritas rogant, vt ſubſidio veniant, quibus venire aſpernantibus, Cruſſina & Kunſtat cum Orebitis affuêre, omniumque conſenſu præfectura belli ad vtrumque delata eſt. Qua illi ſuſcepta, locum caſtris propius arcem in valle vinearum, vnde ad diuum Panctatium aſcenditur, delegerunt foſſaque illum & vallo circum munierunt. Nam & arx magnam munitionem continebat, non opere ſolùm, verumetiam virtute defenſorum, quibus

Ditioni Vlrici Roſenſis vaſtat.

Prachatice direptum.

Sacerdotes cremati.

Venceslaus caupo concionator, auditores ad vindictā extimulat.

Senſus ſcripturæ deprauatus

Sigiſmundus vltioni intētus

Vicegradum Pragenſes obſident ducibus Cruſſina & Kunſtadio.

Ianus

Ianus Bozkouitius ex Morauia præfuit. Itaque ex arce, in opere diſtentos eruptiones, crebraque, ſed minuta, intercedebant prælia, ex quibus modo hi, nonnunquam illi ſuperiores diſcedebant. Adhibitæ dein ad murum arcis concutiendum, vna & altera baliſtæ, quibus maiora ſaxa iaciuntur, ſed totidem ex arce bombardæ appoſitæ, vnà cum baliſtis diſturbatis, tortorem quoq; ceciderunt. Eodem tempore, ab altera arce telum ex maiore bombarda in veterem Pragam iactum, vno ictu quinq; homines interfecit, inter quos mulier prægnans erat, cuius fœtus ventre euolutus, tantiſper fuit ſuperſtes, dum tingeretur.

Ianus Bozcouitius Vicegradi præfectus.

Obſidione diu perſeuerante, ſcribunt obſeſſi ad Regem, qui tunc Beronæ erat, tertiò à Praga lapide, inopia commeatus ſe laborare, qui niſi intra menſem ſuppeditatus fuerit, actum de ſe iri. Reſcribit per eundem tabellarium rex, non commeatum modò, ſed obſidionis inſuper ſolutionem illis adfore, ſi ad tertiam hebdomadem fortunam præſentem fortiter tolerauerint. Ac mox in Morauiam ſuos extrudit, qui præſidi Morauiæ dicant, vt imperio regis nobilitatem & plebem armet, atque ſine vlla dilatione obſeſſis ſuccurrat. Ipſe Lythomiritium feſtinat, vt naues inde Beronam curribus aueheat, quibus vti poſſet ad commeatum in arcem transportandum.

Laborant inedia et penuria Vicegradenſes.

Auxilia cogit Sigiſmundus.

Sed adeò omnia loca per terram & aquam ſtationibus obſeſſa, aut cathenis impedita erant, vt omnis conatus fruſtra caderet. Præterierat iam ſeſquimenſis, ipſique obſeſſi conſumpto omni frumento, equina tantùm carne, non cuiuis ſalutari, vitam ſuſtentabant. Illa quoque deficiente, inducias cum Pragenſibus ineunt, hac lege, vt ſi ad feſtum diem omnium ſanctorum ad horam quindecimam rex ipſis auxilium non attulerit, ſe illis arcem bona fide tradituros.

Paciſcuntur Vicegradenſes cum Pragenſibus.

Quo rex cognito, ad arcem nouam, vno milliari à Vicegrado diſtantem, pridie eius diei, quæ præſtituta deditioni erat, cum ſuis copijs venit, ſed placuit in craſtinum differri profectionem, vt illis quoq; ſignificare per literas poſſet, qui in altera arce præſidia habebant, quid facto opus eſſet. Scriptum inerat, vt diſtinendæ manus hoſtium cauſa, bene manè impetum in domum Saxonum facerent, illamque expugnarent, aut incenderent. Nam ſe quoque tempeſtiuè venturum, Pragenſesque aggreſſurum eſſe. Has literas in itinere cum Pragenſes fortè intercepiſſent, conſiliumque regis cognouiſſent, nouam, veteremque & minorem Pragam cum manu delecta occupant, totamque noctem in armis excubant, aduentum regis expectantes.

Literæ Sigiſmundi interceptæ.

Conſilia prodita.

Qui tametſi ſerius, quàm oportuit, vix duabus horis apparuerit, obſeſſi tamen ab eruptione contr. Pragenſes ſibi temperabant, ne fidem illis datam violarent. Appropinquante rege, munitionibus extra portam magnis operibus excitatis, denſiſq; flagellantium ſtationibus inſtructis, Henricus à Crauar Morauiæ præfectus regem adit, a pugna illius diei, eum dehortaturus, quando nulla ex arce Vicegradenſi ſubſidia adeſſe videret, inquiens: Noui ego Rex, flagelliferos iſtos ruſticos, ac nimis metuo, ne multum vapulemus, ſi intempeſtiuam cum illis pugnam iniuerimus. Commotus hoc dicto rex: Et ego, inquit, noui, vos Morauos eſſe meticuloſos, non ideò tamen deterrebor, quo minus ruſticos illos cum fortibus viris hodie aggrediar. Tum Henricus, & præterea duodecim inſignes Morauiæ proceres, equis deſilientes. Hic dies, inquiunt, teſtis erit cuiuſque fortitudinis & metus, prout quiſque ſtrenuè pugnauerit, aut turpiter fugerit: vaduntque in primam aciem ad congrediendum cum hoſtibus, in qua vitam prius omnes amittunt fortiſſimè dimicantes quàm locô demigrant, cæteris vndique fugientibus extra quadringentos, qui vnà deſiderati ſunt, & inſepulti relicti, prohibentibus hæreticis ſepeliri orthodoxos. Mox arcem ingreſſi, prophanarunt in illa templa, vaſtauerunt altaria, polluerunt palatia, denique deſertam reliquerunt in pomorum cuſtodiã. Rege cum Hungaris ad nouam arcem confugiente, & inde ad mon-

Morauiæ præfectus timiditatis inſimulatus.

Cæſus Sigiſmundi exercitus.

Arx vaſtata.

tes Cuthnenſes ſe conferente,vbi ad diſſimulandum ex clade accepta dolorem,capiti ſertum viride impoſuit,lętaq; facie ,conuiuium cum honoratioribus inijt,dein equites miſit,qui ad prædas agendas,ex bonis Victorini Kunſtat,& fratris eius, qui ſocietatem belli cum Pragenſibus & Thaboritis confirmarunt,excurrerent. Ac ne ſimili inopia annonæ, quali prius ſui,in altera Pragenſi arce conflictarentur,copioſiſſimo illos commeatu inſtruxit. At Pragenſes cum Thaboritis,in mutandis,nouandisque rebus inquieti,de rege nouo deliberant,quem Sigiſmundo æmulum opponant ,maior factio in Polonum inclinabat,equeſtribus copijs potentem, & Sigiſmundo non valde amicum : contrà Nicolaus Hus cum quibuſdam Thaboritis pugnabat , ne extra Boiemiam rex quæreretur ,ignarus conſuetudinum regni, ac præcipuè ipſorum religionis,cuius conſeruandæ gratia alio rege opus ſit. Vicit frequentior numerus,miſſique legati ſunt ad regem Poloniæ,qui regnum præterea Boiemiæ ad illum deferrent. Quibus ille breuibus reſpondet : Se regno,quod in præſens habebat,contentum eſſe,vtinamque vni illi ſatisfacere queat. Cæterùm regno Boiemiæ,quod ſciat ab eccleſia propter hæreſin condemnatum eſſe,nihil ſe egere. Vadunt illi ad Viroldum Lithuaniç ducem,non ita religioſo ſtomacho prædirum , vt regnum propter crudam nonnullorum religionem concoquere non poſſet , oblatum illud ſibi promptè ſuſcepit, ac protinus cum ipſis legatis Sigiſmundum Korybuthum affinem ſuum ire in Boiemiam ad accipiendam regni poſſeſſionem iubet , additis ei delectis equitum turmis. Eum Pragenſes & Thaboritarum complures læti excipiunt , gaudentes de equeſtrium copiarum acceſſione. Cæterùm [a] Koryburhus, cùm nullos præterea ordines inſigniores adeſſe videret, qui comitijs indictis Vitoldum Regem Boiemiæ declararent, non diu Pragæ moratus eſt , ſed retrò,vnde venit,abijt. Rurſus altercantibus de ceremonijs Thaboritis , cùm viderent Pragenſium ſacrificulos ritu veteri ſacris veſtibus ornatos ſacra facere , corpus Chriſti manibus attollere , illudque cernuos venerari,qua in re impedienda, multò adhuc magis Thaboritæ mulieres quàm viri moleſtæ erant, tum procacius illudentes, tum impudentius inſultantes, vt ſacrificuli depoſito alieno , ad ſuum redirent veſtitum , & ita demum calicem propinarent. Id cùm impatientius ferrent Pragenſes, diſcedunt vrbe Thaboritæ, ad populandos aduerſariorum pagos & vicos, cum mulieribus, ſicut prædarum , ita latrocinij participibus. Nam quod ad ſpoliandum ſuum ſexum attinuerat , has ſibi plerunque partes ſine viris aſſumebant,ſcrutantes in nudo etiam corpore,locos muliebres,ne quid in illis auri aut argenti abſtruderetur. Sed abeuntibus etiam Thaboritis,Pragenſes non omiſerunt arcem Vicegrado vicinam , propter crebras excurſiones in eos, qui Pragam commeabant,aut inde migrabant, eum exercitu & machinis oppugnare. Fulſteinus arci,cum bene firmo præſidio præfuit,atque illam egregiè longo tempore tutatus eſt,expectans regium ſubſidium aduerſus tantam Pragenſium vim, cui ſe longè imparem cognoſcebat. Quo nimis diu tardante, oblatam ſibi à Pragenſibus conditionem recepit,vt ſi arcem illis per deditionem traderet,incolumis cum omnibus militibus,rebusq; inſuper ſuis ſaluis,ad ſua rediret. Præmittere ille currus ſeculis oneratos incipit, cum repente turba Pragenſium incondita, in illas velut in prædam ſuam inuolat,clauditur continuò arx,nulla prorſus dein excuſatione admiſſa,cùm Fulſteinus diceret,perfidis nihil eſſe credendum. Hoc dicto irritati,ſubeunt muros,ſcalas admouent,conſcenſum magno conatu parant, ſed tanta vi & clade repelluntur, vt amplius ducenti ex illis caderent,occiderenturque. Mox ad cuniculum fodiendum verſi, tanquam aditum illis in arcem ſubterraneo itinere ſecuriorem præbiturum : ſed ibi quoque Fulſteino ad omnia vigilante,clades eos excepit, octodecim foſſoribus oppreſſis,ac cuniculo

Diſſimulat cladem Sigiſmundus.

Vladiſlaus rex Poloniæ Sigiſmundo in Boiemico regno opponitur.

Anno 1421.

Oblatum regnũ repudiat.

Vitoldus dux Lithuaniæ miſſo Koributho ſuſcipit.

Lis de ritibus ſacris inter Pragenſes & Thaboritas.

Fulſteinus nouam arcem tradit Pragenſib.

ſiculo penitus obruto. Denuò igitnr de arce dedenda agunt,iurantes, fidem, quam dederunt,ſe inuiolatam ſeruaturos, ita videlicet, vt omnibus cum ipſo præfecto equitibus liceat,cum equis & armis, ac ſimiliter pedites armatos liberè,quò quiſque voluerit,diſcedere. Pragenſes arcem ingreſſi, ſolito tunc ſibi more in ſacra prophanaque impetum faciunt,& poſtremò ignem arci ſubijciunt. Interea temporis Ziſco, monaſteriorum vaſtator & euerſor, in Pelſinenſi regione verſabatur, ibique Chotieſſouiam, & Cladronam,Plaſſoniam, tria bene peculiata monaſteria,pulſis inde regijs pręſidijs expugnauit,& quartum in oppido Rokyezana euertit, omiſſaq; oppugnatione oppidi,quod Miſam vocant, arcem Bohuſij Swambergi,cui Craſtikow vocabulum, inuadit, ac vi recipit,cùm ſex continuas horas circa oppugnationem vnius turris conſumpſiſſet. Hinc Tachouiā profectus,ſuburbio oppidi potitur,illoq; mox ab oppidanis incenſo,magnam equorum planſtrorumq; iacturam facit. Et quoniam imploratus Rex, qui tnm in Boiemia erat, in auxilium ciuibns aduentabat,non eſt auſus aduentum eius expectare, ſed relicta obſidione, Pragam auxilia petitum miſit, quibus Regem de campo cedere, & ad mœnia velut illius latebras fugere cogeret. Rex rum Cladronam oppugnabat, auidus recuperandi illius monaſterij de manibus Thaboritarum, cùm certior fit, Ziſconem equeſtribus & pedeſtribus copijs inſtructū appropinquare, vt acie cum Rege congrediatur,ſatis intempeſtiuo Regi tempore, quare etiam nocte inſequenti Rex caſtra ſua incendit,& ad Morauiam verſus iter facere cœpit. Tum Ziſco ad capiendam Pelſinam ſe cum omnibus viribus contulit,potiri ſe magnitndine copiarum ciuitate,circum vndique obſeſſa,poſſe ſperans,auxitque ſpem captum ſuburbium cum molis frumentarijs. Sed præter ciues, magnus nobilitatis numerus aderat,qui Pelſinam,tanquam in tutiſſimum ſalutis receptum confugerant,ibiq; vitam ſuam tutari deſtinauerant. Quod quidem ſtrenuè exequuti ſunt,eò redactis hoſtib. poſt cæſum Pragenſinm præfectum, vt priores facerent induciarum mentionem,intra quas Pelſinenſes, aut quatuor illis capitibus à Pragenſibus & Thaboritis deſcriptis ſubſcriberent, de caliceq; biberent,aut nouum,& multò grauius bellum futurum expectarent. Planè ſe ad vtrumq;,& per tempus reſponſuros Pelſinenſes receperunt. Nec morati ad Regem de corpore ſuo Brunnam legant, qui rem geſtam illi explicent, & ſententiam ciuium de retinenda veteri religione exponant, implorentq; ab illo tranſactis inducijs, ſi Ziſco redierit,ſubſidium. Qui quidem Ziſco tunc grauiter videlicet ferens,arcem Rabij,quam nuper occupauerat,ſibi ab aduerſarijs eſſe interceptam, ad eam recuperandam cum ſuis Thaboritis deflexit, caſtriſque è regione arcis collocatis, & militibus ad illam oppugnandam ordinatis, ipſe ad arborem pyrum ſubſtitit, vt militum operam ſpecularetur, qui ex arce telorum multitudine repugnabant. Fortè euenit, vt vnus illorum ex bombarda tela torquens, pyrum illam adeò concuteret, vt fruſtillatim diſſiliret, ac fortuna ita volente, alterum Ziſconi oculum quem reliquum ſanum obtinebat,paruo fruſtulo eriperet. Videlicet cùm ipſa cæca eſſet, alumnum quoque cæcum habere voluit, nimirum cæcorum ducem. Per id ferè tempus aduerſam illi quoque Thaboritæ fortunam ſenſerunt,qni Chotiborium & Prelauezium oppida,firmis præſidijs & munitionibus tenebant, ac magnis incommodis Cuthnenſes ac Chrudimenſes vexabant, à magiſtro monetæ, cui Flaſca cognomen, expugnati, partimque in loco cæſi, partim captiui abducti. In Chotiborio amplius mille ceciderunt,præfectusq; eorum Hromada,cum tribus presbyteris ſacrarum veſtium illuſoribus, Chrudimam pertracti, in medio foro combuſti ſunt. Cuthnenſes verò,quos Prelautzij viuos comprehenderunt, nnmerus illorum fuit ducenti viginti quinque viri, hos omnes in puteis ſuffocauerunt. Ad eam

Ziſco monaſterijs inuertendis incumbit.

Rex fugit ab exercitu Ziſconis.

Pelſinam Ziſco oppugnat.

Pelſinenſes auxilia regia implorant.

Alter oculus Ziſconi excuſſus.

Malè actum cū Thaboritis.

Thaboritarum dogma in Morauiã peruaſit.

vſque dicm Morauia intacta ab hæreſi & factionibus Thaboritarum fuit, in ſeceſſu tandem inſulæ, quam ſibi Mora fluuius non longè ab arce Straſnicia fecit, noui emersêre Thaboritæ, errores veteres ab externis Piccardis mutuatos innouantes, nc quis ante ſacramentum altaris venerabundus procidat, cùm ibi corpus Chriſti minimè adſit, vtpote in cœlum cum carne & anima tranſlatum, ſed panis duntaxat & vinum remanet, quale ſumere quiſque de plebe ſuis manibus poteſt: nec enim presbyteri manus, quàm idiotæ dignior, & alias præterea voces blaſphemas illoto ore contra verum corpus Chriſti expuentes, vomenteſque. Hi magno breui numero aucti, ne ſteriliorem alijs Thaboritis religionem colere viderentur, certatim ad diripiendum atque euaſtandum nobile & opulentum in proximo monaſterium, quod Velegradum appellant, proſiliunt, cuius ſpolijs non contenti, Abbatem præterea, opinione hominum virum ſanctum, cum ſeptem alijs ſodalibus flammis exurunt, ablatiſque rebus, quas inuenerant, ad inſulam reuertuntur. Iohannes tunc Pontificem in Morauia agebat, Ferreus cognominatus: poſtquam enim præſidio religionis tutum ſe eſſe non videbat, ferro & armis ad retundendam impiorum vim, vti ſolitus erat. Is ſecum multis in Morauia & in Auſtria conſentientibus, inſulam illam aggreditur, quam non modò Thaboritæ, ſed vicina quoque nobilitas, ſectæ nouæ fauens, ita propugnabat, vt expugnari non potuerit: quo rex accepto, ſex millia equitum ex Hungaria in Morauiam ſubmittit, præcipitque, vt Petri Straſnicij, Haſconis Oſtrouienſis, Boczeconis iunioris à Kunſtar, qui præcipui fautores habebantur, bona quàm latiſſimè populentur. Hoc demum terrore perculſus impiorum cætus, deſerta inſula diſſipatur, maiore ex parte in Boiemiam dilapſus, vbi Piccardorum vocabulum retinuit, eorum, qui Curios ſimulant, & bacchanalia viuunt, ſi tamē vnquam eiuſmodi bacchanalia extiterunt, vt in illis viri mulieresq; nudi perpetuò incederent, ipſi Adamitas ſe cognominabant, ab Adamo, qui in ſtatu innocentiæ cum Eua ita ambulauerit, in eodem ſtatu ſe ſtare dicentes, quoniam legem Dei non tranſgrediantur, ſicut ille tranſgreſſus, vt opus ſit veſtibus, ſed illam defendant, vt iure optimo naturæ opus implere debeant, de liberis procreandis, de quacunque placeret muliere, ſine vllo delectu. Qui ex ijs continentiores, matrimonijque tenaciores videri volebant, nihilominus hanc licentiam vſurparunt, vt vxor quouis in loco ſacro aut profano, item clauſo aut aperto, marito poſtulanti debitum redderet, dinortiumque ferre cogeretur, ſi vir fœcundus, ipſa autem ſterilis aut ſenex eſſe comprobaretur. Quis non miretur, Ziſconem in maximis ſceleribus verſantem, omniaque alia enormia admiſſa tolerantem, hanc tamen plus quàm Cynicam obſcœnitatem ſuſtinere non potuiſſe, adeò vt cæcus iam factus cùm audiſſet, quinquaginta viros fœminaſque, & inter has duos presbyteros de cœtu illo comprehenſos eſſe, ad pagum Klokot dictum, in medium prodierit, comburique omnes iuſſerit: deinde inito cum Pragenſibus belli conſilio, placuit, ne quam bene gerendæ rei occaſionem, rege abſente omitterent, præſertim in ciuitatibus oppugnandis, & ad calicem redigendis, quæ præſidio regio tenerentur. Primo igitur vadunt ad expugnandam Chomutouiam, auxilijs Miſnenſium refertam, magnaque ſuorum cæde illius potiuntur, vnde in ſæuitiam efferati, ad tria millia ciuium, aduenarum, presbyterorum, Iudæorum in illa interfecerunt. Sæuitum præterea à mulieribus Thaboritis in matresfamiliâs & puellas, quas promiſſa ſalute extra ciuitatem eductas, ſpolijs & igne in tugurijs vinearum ſuccenſo, ita vt ne prægnantibus quidem parcerent, combuſſerunt. Inde Zatzium & Slanam itum, vt reliquias aduerſariorum calicis ex vtraque ciuitate expellerent. Quo confecto, Beronam adoriuntur, in quam complures Pragenſium exules cum xxxvij ſacerdotibus & monachis, ac tribus inſt.

Velegradum Morauus Thaboritæ ſpoliant & incendunt.

Iohannes mordine epiſcopus trigeſimus ſecundus Olmuzenſis.

Delentur Thaboritæ in Morauia.

Adamitæ.

Promiſcui concubitus Adamitarum.

Adamitas & Ziſco deteſtatur, multos eorum exurit.

Chomutouia expugnata.

Mulierũ Thaboritarum crudelitas.

per ar.

per artium liberaliũ magiſtris ſe incluſerant, dum præſidio & mænib. fidunt, ſed breui expugnati, omnes ab igne conſumpti ſunt, præfectu autem vrbis,

Brunnæ exuſta

de turri, in quam perfugerat, proiectus. Firmo item Germanorum præſidio à rege impoſito, Broda occupata erat, foſſiſque & mœnibus cincta, ſed aderant Pragenſibus machinæ & tormenta, Ziſconis verò militibus ea audacia, vt ſpretis vulneribus & cædibus, peruia ſibi facerent etiam, quæ erant inuia. Tranſcenſis itaque mœnibus, portiſque reſeratis, obuios quoſque in plateis aut in foro flagellatores flagellis concidunt, templum quò Germani confugerant inflammant, quorum plures quàm ducentos flamma illa exhauſit.

Broda cremata.

Hoc terrore conſternati Melnicenſes, Caurimenſes, Nymburgenſes, Colonienſes, Cziaſlauienſes, miſſis ad Pragenſes oratoribus, pacem orabant, ſeque ad quatuor illa capita Pragenſium ſeruanda, & ad calicem propinandum atq; bibendum obligarunt.

Reliquæ urbes ſeſe dedunt.

Cæterùm nihil lætius à Pragenſibus acceptum, quàm quòd Vueſtphalus ille Conradus, qui ſe pro archiepiſcopo gerebat, manus quoque ſuas illis dederit, ſeq; fidei illorum commendauerit.

Archiepiſcopus Vueſtphalus in partes tranſit Pragenſium.

Certiores mox facti, Iaromirium oppidum, Morauiam verſus ſitum, diligentiſſimè tum à Bohemis, tum à Morauis, ſub præfecto Morauo ex familia procerum Boskouitia, muniri eò exercitus ducunt, & mœnia ingenti ac pertinaci impetu inuadunt, quippe ab ortu ſolis vſque ad meridiem illum continuarunt, tanta ſuorum occidione, vt Pragenſium plus minus ſeptingenti, Thaboritarum autem noningenti deſiderati fuerint. Minus poſthac feroculi ad circumuallandum oppidum ſe dederunt, mox ad colloquium obſeſſos inuitarunt, Pragenſium loquente præfecto, futuram ſtatim obſidij ſolutionem, ſi quatuor capita agnoſcere voluerint. Nihil nobis, reſpondent, cum veſtris capitibus errore plenis, nos vnum eccleſiæ caput, ſicut vnum regem noſtrum agnoſcimus.

Iaromirium ſe defendit.

Cæterùm ſi liceat viris mulieribusq; cum ipſis pueris incolumibus exire, & tantum cuilibet recularum ſecum auferre, quantum dorſo geſtare queat, de ciuitate ſe Pragenſibus, non autem Thaboritis conceſſuros. Obſtringunt fidem ita ſe facturos, ſed perfidi non faciunt.

Poſt ſeſe dedit.

Nam ipſum præfectum Pragam captiuum deduci iubent, viros mulieresq; etiam ipſis veſtibus deſpoliant, ac plures virgines nudatas in flumine ſubmergunt. Dein alias in tranſitu ciuitates Morauis vicinas metu aut vi accipiunt, nempe Mutham, Policzkam, Curiam, Trutnouiam, in quibus omnibus monaſteria demoliuntur, monachos deprehenſos exurunt,

Fines Morauiæ populantur.

iterque porrò dirigunt ad recipiendos montes Cuthnenſes, eorumque oppidum opprimendum, ſed tempeſtiuè montani ab omni parte ſe deſtitutos videntes, illis occurrunt, rogantque Pragenſes, ne argentarias, regni totius Gazam, peſſundatum eant, vnde ſibi regnoque plus quàm inimicis noceant. Inſtant Thaboritæ ad exitium illorum, crimini dantes, nullibi locorum plures eorum fratres turpiſſima morte interijſſe, quàm in montium puteis. At illi orare Pragenſes perſeuerant, vt totius regni vtilitati, quàm priuato aliquorum odio magis cõſulant, ſpaciumq; ſibi deliberandi dent ad manendum, aut ſecurè emigrandum, prout vetus aut noua religio cuiq; ipſorum cordi fuerit. Iterũ fidei promiſſa interceſſerunt, iterumq; perfidè violata ſunt, retractis violenter qui inde abibant, & pleriſque auribus aut nare mutilatis.

Cuthnenſibus parcunt Pragenſes.

Tot rerum ſucceſſibus Pragenſes erecti, moleſtiſſimè ferebant, vnam ſolam Pragæ adhuc supereſſe arcem, quæ ſupra caput illis immineret, velut iugum minitans. Ad illud igitur excutiendum, arcis oppugnationem decernũt, mox illam obituri, ſi nõ anteuertiſſent, de inducijs tranſigere.

Arx Pragenſis ſuperior obſidetur.

Qui præpoſiti à Rege arci erant, ex vtroque ordine, procerum, equeſtriumq;, ij perſpicientes, arcem ſe contra tantam multitudinis vim tueri non poſſe, & periculum inſtare, ſi impetu capta eſſet, ne ad eum modum, ad quem Vicegradum fœdiſſimè cum ipſis templis demoliretur, eiuſmodi tranſactionem inierunt, vt à feſto Vrbani

Induciæ pactæ die,vſque ad tertiam hebdomadem vtrinque durarent induciæ,intra quas nemo arcem ex vrbe,niſi admiſſus ingrederetur,nec item ex arce in vrbem,& ſi interea temporis rex adueniat, vt nec ille recipiatur, niſi tribus millibus equitum fuerit ſtipatus. Die induciarum inſtante, nec in Boiemia rege apparente,dum externa quærit auxilia,quæ plerunque tardè inueniuntur,Pragenſes incredibili lætitia arce potiuntur, illique centum ex veteri, & rurſus centum ex noua Praga cuſtodes præponunt, inuiolatamque relinquunt, quod quidem vehementer diſplicuit Iohanni Apoſtatæ, qui vnus plus multiloquio apud plebem quàm tota Praga imperio potuit. Signo itaque ſolito per tintinnabulum dato,multitudinem quantam vult breui contrahit,illamque in arcem rapit, vt eam ſpoliet omnibus ornamentis, quibus exornata, præſertim ad ædem Diui Viti erat. Intromiſſa turba, portis perfractis,cum aris, cum ſimulachris,cum imaginibus precio & arte nobilibus atrox prælium init.Nihil enim intactum,nihil incorruptum reliquit. admoliri dein templo manus iubet,à Carolo Cæſare,vti diximus, elegantiſſimè ædificato.Sed hic rixa inter ipſos,qui iuſſa capeſſere debebant, orta, ſaluti templo fuit, vt in memoriam Caroli de regno optimè meriti,incolume permaneret.Apoſtata vbi videt cupiditati ſuæ non fieri ſatis, furorem in ſimulachrum aſelli,cui Chriſtus manu in cœlum ſublata inſidebat, effudit, fruſtatim illud comminuens, dum prius illi Miſnam verſus conuerſo, ſcurriliter inſultaſſet, inquiens: Tu, ſi es Chriſtus,benedic Miſnenſibus,& adſis illis ſubſidio. Sed non longè aberant Miſnenſes,qui pro eiuſmodi benedictis Pragenſibus maleſacta retertent. In eam ſpem Pragenſes venerant,ſe eadem facilitate fortunaque ciuitates à plaga occidentali,qua nuper ab orientali recepturos. Magnis igitur copijs coactis, & præterea Zatzenſibus,Slanenſibus, Launenſibus ſibi adiunctis, Belinam ciuitatem benè munitam, oppugnatum vadunt, quam ſine labore ſineque vulnere per proditionem accipiunt:cognitoque,Pontem ciuitatem vnà cum arce valentiſſimo Miſnenſium præſidio eſſe prouiſam (nam rex Sigiſmundus Pontem & Auſtiam ciuitates Marchioni Miſnenſi tuendas, interimque fruendas dederat)augent vires ,præſertim equeſtres,vt ſi ad pugnam veniretur,repugnare commodius poſſent. Ponti appropinquantes, maiorem arci terrorem quàm ciuitati iniecerunt, defenſoribus in arce adeò nutantibus,vt deditionem facere parati eſſent, ſi illam Pragenſes æqua conditione recipere voluiſſent. Mox viſis Marchionis antecurſoribus,& non paruo puluere,quem vicini Pontenſibus,Chualus,Decinius,Nicolaus Chudobius cum ſuis cohortibus excitabant ad ferendum obſeſſis auxilium properantes, alacritatem non defendendi ſolùm,ſed pugnandi quoque induerunt. Initaq; eſt vtrinque pugna,ſine vlla partium dilatione, niſi quòd Boiemi valde Miſnenſes contemnebant.Simul atque congreſſi ſunt,tantus ſubitò ad primum impetum pauor aciem Pragenſium inceſſit, vt poſt cædem paucorum non ſenſim cederent,ſed effuſo curſu fugerent omnes :in qua fuga haud ſecus atque pecora trucidabantur ſine vllo vindictæ ſolatio, poteratque deleri perſequendo totus Pragenſium exercitus,ſi Marchio inſidias non timuiſſet. In hoc deinde omnes ordines vna mente conſenſêre, vt data fide publica,vtriuſque factionis fautoribus,Morauis quoque accerſitis, Cziaſlauiam conuenirent, de ſumma rerum conſultaturi , fuitque conſultatio iſta in Regem contumelioſiſſima, quaſi tam magnanimus rex,quàm erat Sigiſmundus,vlla contumelia de ſtatu ſuo deterreri potuerit.Maior tamen Boiemorum pars cum Pragenſibus contra eum cenſuit,vt regnum ei abrogaretur, ac legati rurſus ad Vitoldum mitterentur,qui eum Regem ſalutarent, & vt in regnum maturè veniat, inuitarent,tametſi Morauii extra paucos indignum ſibi videri dicerent,vt fidem Sigiſmundo, tanquam hæredi datam, mutare, ac ſe nouo ſacramento Vitoldo, quem

Arx Pragenſibus tradita non intacta à furore populi manſit.

Caroli templũ incolume ſeruatum.

Miſnenſes illuſi.

Occidentalem Boiemiam inuadunt Pragenſes.

Magna ſtrage affecti Pragenſes ad pontem.

Cziaſlauiam conuentus tam Boiemorum quàm Morauorum de nouo rege.

Vitoldus Lithuanus ſolicitatur.

quem nunquam viderint, obligare deberent. Nam Ziſco nullum potius, quàm aliquem regem volebat, quòd diceret, nihil opus eſſe rege libero populo. Nihilo ſecius clam ſubmiſſi, qui in Lithuaniam ad Vitoldum irent, aliqui in via qua Oppauiam ambulatur, à Iohanne Oppauienſium duce intercepti, ad Sigiſmundum abducuntur, qui celeberrimum principum conuentum Norbergæ celebrabat, legato Romani Pontificis præſente, ac denuò vexillum crucis contra hæreticos Boiemos erigente.

Legati capti.

Crucis teſſera cõtra Boiemos

Quo facto irritati magis quàm perterriti Pragenſes, arcem in Boiemia nobiliſſimam, in qua regia corona aſſeruatur, Caroloſteynam vocant, à Carolo videlicet conditam, cum xxiiij millibus armatorum circumſident, quadrifariã copijs, ex eo numero per ſex millia hominũ diſtributis, & ad ſingulas ſtationes ſagittarijs atque machinis diſpoſitis. Sagittarij vt tela & miſſilia in propugnatores cõtinenter iacerent ex machinis, vt muri & munitiones quaterentur, atq; ignei globi ex eiſdem emiſſi, vt pauimenta & tecta incenderent. Sed intolerantiſſima omnium grauedolentia fuit, quam proiectis in arcem vaſis, cadaueribus & humanis excrementis plenis, tantam obſeſſis nauſeam concitarunt, vt præ grauitate odoris, alijs dentes nutarent, alijs planè deciderent. Et quia obſidio ad ſex menſes durauerat, inſtabat ad extremum fames, quam frumento conſumpto, pecore reliquo & equis interfectis ſuſtentabant, eum tamen animum in omnibus iſtis difficultatibus retinuerunt, vt mori potius, quàm vllam ignominiam accipere, (multi enim nobiles viri inerant) parati eſſent.

Caroloſteinũ obſidetur à Pragenſibus Duce Koributho.

Obſidionis incommoda.

Quacunq; igitur ratione prouideri malis potuit, fortiſſimè occurrebant, obſidionemq; patientiſſimè patiebantur. Deniq; oſtentatione prętereà iuani Pragenſes ludebant, quaſi enim cibo etiam lautiore abundarent, præfectus arcis hircum, qui vnicus ſuperfuerat, exutum pelle medium diuidit, cruoreq; pulchrè macerat, inſperſis deſuper pilis damæ, ex tomenio ſellæ detractis, ac protinus partem illã ad ciuem Pragenſem, qui præfecturam militarem gerebat, mittit, qui ſuo nomine diceret, ſe recens captam damulam libenter cum illo partiri. Is, cum alijs perſuaſus, habere obſeſſos tranſitum aliquem ſubterraneum, qui illis venandi quoque facultatem præbeat, hortantibus in primis ſellularijs opificibus, qui propter molliciem animi, neq; frigus diutius, neq; laborem ferre poterant, obſidionem in die Martini ſoluit.

Strategemá obſeſſorum.

Re infecta Prágenſes ſoluunt.

Primo vere Sleſitæ, quorum numerus circiciter viginti millia hominum erat, à Sigiſmundo rege ad arma contra Boiemos excitati, Glacenſi itinere in Boiemiam ingreſſi, agros & pagos circum Nachodam, Chrudimam, Hradeclum latiſſimè populantur: nam oppida munitiorá aggredi non audebant. Cæterùm hociam ſæuitiæ illorum, non autem militiæ ſpecimen, quòd obuios inermes, alios auribus truncarent, alios nare mutilarent, quoſdam altero oculo eluſcarent, nonnullos item manu alterá mancos facerent. Vocant Cruſſinam magná mercede Pragenſes, vt exercitum illorum contra tam importunos hoſtes ducat, illoſque pro merito caſtiget. Nec Thaboritæ cunctabantur, ſed neutri ſunt aſſequuti Sleſitas, metu reditum in Sleſiam feſtinantes. In illam quoque perſequi illos vtrique contendebant, prohibentemque Cruſſinam nihil propius fuit, quàm vt lapidarent, quaſi per proditionem illius ſtaret, quò minus totam Sleſiam in poteſtatem ſuam ſubijcerent, cùm ille pacatis aliquantiſper illorum animis literas profert, Praga ad ſe miſſas, quibus iubebatur, vt pulſis ex Boiemia Sleſitis, Pragam reuerti cum exercitu maturaret: non enim longè abeſſe Germanos, & alios externos principes ad exitium Boiemorum imminentes, nec aliud illos morari, niſi Cæſarem Sigiſmundum in habendo ſuarum gentium delectu adhuc occupatum. Sed eius quoque moræ vbi Principes pertæduiſſet, fiducia multitudinis, quam armatam trahebant, Egram perueniũt, Iohannes Moguntinus, Theodoricus Colonienſis Archiepiſcopi, Palatinus Rheni, Frideri-

Sileſij Regis iuſſu Boiemiã inuadunt.

Tyrannicè agunt.

Cruſſina dux in periculo.

Totá Germanià ad excindendos Boiemos ſe armat.

cus Saxo, omnes iſti Electores imperij: dein Ludouicus Bauariæ princeps, Pontifex Herbipolenſis cum Franconibus, Comes Flandriæ à Naſſau, & præterea alij plurimi dignitate nobilitateq; & opibus inſignes viri, Boiemiam ingreſſi, tantum ſui agreſtibus hominibus terrorem fecerunt, vt relictis agris, aut in montes & ſyluas, aut in ciuitates validiores confugerent: verùm illi nemini qui ſe Catholicum eſſe dixerat nocebant, cæterùm Calixtinos malè accipiebant.

Zateczium oppugnatum à Germanis.

Verſi deinde omnes ad oppugnandum Zateczium, quo ſe cum ciuibus ſex delecta armatorum millia & quadringenti equites concluſerant, trinis mœnia caſtris obſident. Apud Slanenſes in loco propinquo copiæ Pragenſium erant, ſed in conſpectum hoſtium ſine Ziſcone venire noluerunt, ne ſe temerè in ancipitem cum Germanis plurimum tunc robore præſtantibus dimicationem darent, eo celerius Ziſco eelerabat, vt ſe cum Pragenſibus coniungeret. Interim Germanis non valde ſuccedebant impetus, quos ferocius, tum per pedites tum per equites mœnibus propius adequitantes faciebant, adeò vt obſeſſi vna eruptione ſexaginta Germanos neci darent, & totidem captos in ciuitatem abducerent, cùm illi ne vnum quidem ex Boiemis cepiſſent, & paucos ſauciaſſent. Præcurrebant alij ſuper alios nuncij, Ziſconem cum terribilibus ſuis agminib. aduentare nunciantes, ad quos tum nuncios

Panico terrore perculſi Germani tergauertunt.

Germani noluerunt videri, quaſi metu illorum commouerentur: ſed poſtquam ſimul ferè omnia in caſtris eorum tentoria ardere cœpiſſent, quod quidem Zateczenſes diuinitùs, Germani aũt fraude Boiemorũ proditioneq; accidiſſe interpretabantur, omiſſa obſidione, nimis intempeſtiuè, ne dicam timidè, retroceſſerunt. Ex qua re Sigiſmundus ingentem accepit dolorem, ad nihilum videlicet recidiſſe tantum belli apparatum. Sed quæ fuit altitudo animi eius, vt nullis vnquam periculis ſuccumberet, gerere inceptum bellum, illudque continuare, vel cum ſuis tantùm copijs (ſexaginta millia erant) conſtituit. Adiutores ſibi aſciuit, Albertum Principem Auſtriæ, cui paulò ante filiam ſuam in matrimonium collocauerat, & [b] Fridericum Brandeburgenſem Marchionem, cui totam illam Marchiam dono dederat, atque ex comite ducem eundem creauit, propterea quòd in re militari præſtantiſſimus habebatur. Cùm ijs igitur, vniuerſum agmen ſuum montibus Cuth-

Cuthna à Rege oppugnata.

nenſibus admouit, à quo loco vno tantummodo milliari Ziſco cum Pragenſibus abfuerat. Cuthnenſes, Rege viſo, illi ſe permittunt relictis Pragenſibus, qui mox tamen cum Ziſcone montibus appropinquabant, caſtraque è regione caſtris regijs poſuerunt, equeſtri prælio eo die leui facto. Similiter & alijs diebus peditibus quoque interiectis pugnabant, quali in pugna ducenti Pragenſium à Cuthnenſibus è puteis emergentibus interfecti ſunt.

Præſtare igitur videbatur in aciem deſcendere, quàm ſic carpi per partes, diminuique. Magnæ vtrinque copiæ aderant, quæ non paruam vtriſque ſolicitudinem iniecerunt, acies aptè ordinandi. Sigiſmundo in equitum vi ac numero ſpes victoriæ poſita erat, illorumque frequentiam vt adaugeret,

Strategema militare.

bobus, quorum greges ſecum ex Hungaria adduxerat, poſt aciem collocatis, in ſpeciem equorum vſus eſt. Auxit & Ziſco carrorum plauſtrorúmque numerum, quibus ſuos circundedit, ne ab equite circumfunderentur, protererenturque. Verſæ inde adhortationes ad milites, poſt quas dato ſigno concurritur, vtrinque tam infeſtis animis, vt ad tres perpetuas horas anceps ſtaret prælium, cum inſigni vtriuſque partis clade. Cùm interim cæco Ziſconi indicatur, non eſſe omnes equites, quos Sigiſmundus in acie oſtentaret, ſed boues quoque plurimos ibi adeſſe. Iubet ille omnes ſuos ab vltimis etiam ſubſidijs cum ſagittis & flagellis euocari, plauſtriſque à lateribus prouolutis, in ipſos equites emitti. Is nouus terror additus, vertit retrò equites Hungaros, quibus turbatis, peditum mox acies vſq; ad caſtra impulſa fuit.

Rex

Rex abiecta ſpe fortunæ melioris, ſi vel aciem poſtero die inſtauraret, extinctis nocte ignibus inde diſcedit. Pergit Ziſco cum Thaboritis abeuntem ſequi Brodam vſque, quam Teutonicam cognominant, vbi complures Hungari ſunt ſubmerſi, dum omiſſo præ trepidatione pontis tranſitu, flumen aquis tunc redundans rraijcere feſtinant. Fœdè item in Cuthnenſes, ira defectionis ſtimulante, à Pragenſibus eſt ſæuitum. Porrò Ziſconi, cùm ſciret Brodæ vicinam eſſe Morauiam, iter proſequi in illam placuit, vt apud Morauos quoque nomen ſibi & opes faceret. Propinquanti Iglauiæ, plenis repentè portis effuſi oppidani in Thaboritas impetum faciunt, ſed leui inito certamine, ſtatim intra mœnia compelluntur, à quibus oppugnandis Ziſco ad interiorem Morauiam properans abſtinuit, & inde abiens, in via multos ſectæ iampridem Huſſitarum aſſectatores obuios habuit, qui eum cum lætitia excipiebant, eique ſe in tutelam tradebant. Cæterùm vrbes & oppida validiora ſibi aduerſa reperiebat. Itaque declinatis vrbibus, Euantium oppidum, dein Miglirium, vtrumque muris & foſſis cinctum vi recipit, non incruenta victoria, niſi quòd apud Thaboriras paulò maior hominum, quàm pecorum iactura. Rurſus poſt hæc à pagis & vicis benignè ac ſibi obnoxiè acceprus eſt, donec Cremſirium perueniret, quod pontifex Olomucenſis præſidio nobilitatis vicinæ, cuius ſibi fidem iure, vt vocant, feudi addictam habet, benè firmauerat, ita vt aculeus ferociæ Ziſconis, dum nullo aſſultu oppidum capere poteſt, hactenus retunderetur, vt diceret: Non tam lenem ſibi in Morauia, quàm in Boiemia ſpirare auram, inſcenſoque curru, temonem Boiemiam verſus conuerti iuſſit. In qua denuò cum Pragenſibus coniunctus, ſpolijs ferroque, & flammis ac cædibus cuncta miſcebar, inter eos, qui diuerſa ab vtriſque ſentirent.

Ziſco in Morauiam.

Vrbes in Morauia Ziſconi non fauent.

Cremſirium reſiſtit Ziſconi.

[a] Quę ſecum maximo cum animi dolore Sigiſmundus reputans, ſeque imparem hoſtibus, non vno experimento cognoſcens, ſubire tandem iuxta ſuum prouerbium, perticam, quam tranſilire non poterat, ſtatuit, vt leui damno honeſtatis detractæ, ingentem vtilitatem patriæ rependeret. Allegat igitur occultè ad Ziſconem, qui ei mentem ſuam declararent, ſibi in animo videlicet eſſe, poſteaquam mille cotidie imperij & regni Hungariæ curis diſtineatur, vt Ziſconem pro ſe vicarium atque adminiſtrum in regno Boiemiæ præficiat, ſi is ad obſequium regium, cæteros ordines cum ciuitatibus hactenus contumacibus adigat. Applauſit Cyclops tam lauto bolo, ſed hîc demum ſuppuduit fortunam tantum illi indulſiſſe, vt nimia indulgentia ad participarum regiæ poteſtatis aſpirare ſibi permiſerit, idque antequàm conficeretur, tactum prius Ziſconem vlcere peſtilenti, extinxit, ſed haud inteſtatum. Teſtamentum fuit rebus geſtis dignum, vt fratres, ſic enim Thaboritas compellabat, poſt mortem ſuam ſibi pellem detraherent, in vſum tympani, quo in acie vterentur, ad propellendos ſtrepitu illius hoſtes, præcipuè Germanos: quaſi eadem vis illius foret, quæ fuit oris Meduſæ, cuius aſpectu homines in lapides vertebantur: corpus verò ſuum, vt inſepultum relinquerent, volucribus & feris deuorandum. Sed quando nec poſt interitum Ziſconis bellorum motus in Boiemia ceſſarunt, quàm calamitoſi illi deinceps non Boiemiæ ſolùm, ſed etiam vicinis prouincijs fuerint, non eſt prætermittendum, vt vel inde liqueat, nullum periculoſius crudeliusque & pertinacius bellum geri, quàm quòd hæretici ſuſcitarint.

Teſtamentum Ziſconis, Pribislauiæ ad fines Boiemiæ & Morauiæ mortui.

Cadauer Czaslauiam deductum, ubi adhuc monumentum oſtenditur.

[a] *Koributhus redit. Imo ſat magno operepretio facto ſecunda vice ingreſſum ferunt, & vix non regem creatum ſcriptores Poloni.*

[b] *Friderico comiti à Zollern Burggrauio Norinbergenſi vendidit Marchiam Brandeburgenſem Sigiſmundus cum dignitate electorali quadringentis millibus aureorum. Hinc propago Marchionum Brandeburgenſium, qui modò rerum potiuntur.*

Eos Otho Columnius Papa Martinus V. gentilis in ſuam cooptatos familiam eſſe voluit.

[c] *Huc res Imperatoris redacta fuerat, vt Cæſar Auguſtus, quem non modò Italia, Gallia,& Germania,ſed tota Europa veneratur, homini ignobili, ſenicaeo, prophano, ſacrilego, hæreſiarchæ,& omnium ſcelerum auctori,ſi Boiemiæ titulo potiri velit, ſupplicare cogeretur. Monſtrum feritatis, quod humana manus conficere nequiuit, Dei digitus è medio ſuſtulit. Bonfinius ex Syluio.*

Gediminus dux Lithuaniæ.

Olgerdus, hic duodecim filios genuit, è quibus

Iagellus poſtea Vladiſlaus rex Poloniæ.

Korybuthus à Vitoldo in Boiemiam miſſus.

Keiſtutus habuit ſex filios, quorum vnus

Vitoldus Dux, rex Boiemiæ nominatus.

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMVS SEPTIMVS.

Poſteri Ziſconis Orphanos ſe nominarunt

Procopius maior, qui & Raſus, Procopius minor, Duces in locum Ziſconis creati.

Campis oblectantur Thaboritæ.

Rapto viuere aſſueti.

QVantum Ziſconem Thaboritæ dilexerint, teſtimonio ſit, quòd illo mortuo ſe Orphanos, velut amiſſo parente cognominarunt,nec vnum poſthac ducem ſibi præeſſe, tanquam neminem illi parem, voluerunt, ſed honorem illum inter plures diſtribuerunt,quorum inſigniores duo Procopij erant, alter maior & Tonſus dictus, quia quondam presbyter,in morem ſacerdotum attondebatur: alter minor,ex modica ſtatura nuncupatus, & ipſe præuaricator, amboque omnium bipedum nequiſſimi truculentiſſimique,prorſus quaſi nefas eſſet,truci Ziſconi, alios quàm immaniſſimos latrones ſuccedere. Nulla autem mœnia temerè Orphani iſti ſubibant, ſed perpetuò in agris aut montibus vitam ſub tentorijs feram agreſtemque degebant, vnà cum vxoribus & liberis, quos ſecum in plauſtris circumuehebant, rapto viuentes, ſi vltro commeatus aduectus à colonis non fuiſſet, tametſi raro quieti erant, præda & rapinis illos ſemper ſolicitantibus,quas ſub ſpecie tuendæ ſuæ religionis vndecunq; collibuit raptabant. Nec Pragenſibus, belli aliâs ſocijs, parcentes, quia in expeditionibus priores ſibi partes vendicabant, & nondum omnes ceremonias ab illis damnatas depoſuerant. Aggreſſi igitur Lythomyſlium, quod Pragenſes Epiſcopo Lythomyſlenſi ademerant, illud in ditionem ſuam recipiunt. Mox Slanam Pragenſibus fœderatam expugnant,plurimis oppidanis cæſis. Decurionibus verò atque ſacerdotibus etiam Calixtinis, & quicunque ex nobilitate inerant, ſimul vinctis, & in forum pertractis, vbi menſæ lanloniæ & officinæ ſtabant, igne illis ſubdito, ibi vinctos comburunt omnes. Pragæ inde inſidiati, nocte quadam tempeſtuoſa illam inuadunt,ſed ne tum quidem in tempore, à Pragenſibus videlicet bene vigilantibus turpiter à mœnibus repulſi. Hic dum alij in alios culpam ingerunt, in duas partes ſcinduntur, alteri nouum Orphanorum vocabulum retinent, alteri vetus

Lythomiſlium occupant & Slanam.

Calixtinos comburunt.

Tha-

Thaboritarum vſurpant,diuerſique vadunt ad laniandam,lacerandamq́; mi- *Diuiſi Thaboritæ ab Orphanis.*
ſeram Boiemiam. Sed rurſus paulò poſt inter ſe & cum Pragenſibus, qui in
oppugnatione oppidi Auſtiæ erant, de quo, vt diximus, Sigiſmundus Mar-
chioni Miſnenſi ad tempus conceſſerat,in vnum coeunt, tanta multitudine, *Auſtium vtrique inuadunt.*
vt præfectus oppido admirabundus exclamauerit: Quo mihi tot canes, ad
circumrodendum tam exiguum os? quippe puſillum oppidum erat.Et quan-
quam egregiè munitum, multo tamen maiore hominum præſidio indige-
bat,quale ſtatim Marchio ſubmiſit,inſigni Saxonum numero & robore:quos
Thaboritæ propius oppidum accedere non ſunt paſſi,ſed obuiam ad pagum
Preſlice procedentes,manus cum illis conſerunt.Fit magna contentione præ-
lium cruentum, duratq́ue aliquandiu pari contentione, donec ſimul coorti
vniuerſi Orphani, Thaboritæ, Pragenſes tantam Germanorum cædem fa-
ciunt,quantam hactenus nullo in prælio,plus quàm duodecim millia cæſa fe- *Germanorum 12 millia cæſa ad Auſtium.*
runtur. Captum mox oppidum, atque in illo omnes ad internecionem occi-
ſi,ipſumq́ue concrematum habitatore totum triennium caruit.Si tunc itum
in Miſniam fuiſſet,actum de illa erat, adeò terror,fuga,deſperatio, Miſnenſes
inuaſerat.Sed interpellarunt iter Pragenſes,dicendo,prius domeſticos,quàm
externos hoſtes eſſe ſubdomandos, ſupereſſe Pelſinenſes, qui pertinacia ſua *Domeſticos hoſtes prius ſubigendos cẽſent.*
indigniſſimè calicem detrectent,eorumq́ue vrbis authoritate, Myſam, Cla-
touiam, Domaſlitium in eadem pertinacia contineri,cum ſummo omnium
ipſorum dedecore,quibus vna ciuitas tam diu repugnaret. Pelſinenſes, qui
aſſiduè ſuſpectam à Thaboritis obſidionem habebant,pecus,frumentumq́ue *Pelſinenſes ad obſidionem ſe muniunt.*
vnde panis, vnde etiam potus fieret, atque alia tuendis mœnibus neceſſaria,
large prouiderant, quodq́ue horum maximum,pro religione mori parati e-
rant.Itaque alacri & conſtanti animo, quæ difficillima obſidionis habentur
tolerabant, nimirum tres hoſtium indomitorum exercitus, vim ingentem
tormentorum, crebras oppugnationes, aduerſus quas difficultates ſolatio
fuit,quòd crebris inuicem eruptionibus, malum hoſtibus pro malo redde-
bant,hoc præſertim læti prælio,quo victores Camelum illis,quem ſecum ve- *Camelum Thaboritis eripiunt.*
lut nouum in Boiemia ſpectaculum circumducebãt, vi ereptum in ciuitatem
pertraxerant, occiſis non minus trecentis in ea violentia Thaboritis. At illi
exaſperati, negant ſe prius,quàm capta ciuitate, receptoq́; Camelo inde abi-
turos,& cum aſſequi quod propoſuerant tempore idoneo nequiſſent, conſi-
lium capiunt,hyemando continuare obſidionem,atq; ſtatim hybernacula æ-
dificari cœpta:decretumq́; vt pars exercitus Clatouiam, quæ pronæ volun-
tatis eſſe dicebatur,ad accipiendas Pragenſium ceremonias mitteretur. Qui
miſſi erant,fœdere ciuitatem in amicitiam receperunt: mox & Domaſlicium.
Nam Myſa iiſdem legibus Pribiconi Clenouienſi ſe dediderat: tanto validius
vrgebant Pragenſes,ne ſoli Pelſinenſes plus ſapere quàm cæteræ in regno ci-
uitates vellent,ſed darent tandem manus calici, & bona pace rebus ſuis ſal-
uis fruerentur.Reſpondent illi, haud nos,inquiunt,à vobis,ſed vos à nobis re-
ceſſiſtis,proin multò æquius fuerit,vt vos eò redeatis,vnde deſcire non opor-
tuit.Vtriq; deinde in magnis annonæ verſabantur anguſtijs.Nam obſeſſi,dum
de pleno ſine modo promunt, nihil de hyberna obſidione cogitantes, ſeram
in fundo inſtituere parſimoniam. Ipſos item obſidentes, horrea in pagis vi-
cisq́; frumento exinanita,non multum adiuuabant. Quam illi inopiam non *Diſcedunt à Pelſinæ obſidione.*
tolerantes,decimo exacto menſe cum ea ignominia à mœnibus receſſerunt,
vt in hunc diem Pelſinenſes glorientur,ſe à Cæſare Sigiſmundo habere diplo-
ma laudis,& gratiæ plenum,in quo ſit ad contemptum hoſtium hoc epipho- *Encomium Pelſinenſibus à Sigiſmundo traditum.*
nema adiectum,vt hoc nomen,Pelſina,in faucibus hæreticorum perpetuò a-
mareſcat.Hinc ad externa bella intenti, ex quibus vberiorem fructum ſpera-
bant,Rhetium in Auſtria totum triduum, contempto omni periculo ac la-

Rhetium in Auſtria expugnant, comite Hardecio capto.

bore oppugnant,& ram arcem qnàm oppidum expugnant, capto in arce Comite ab Hardeco Huſſitis tnfeſtiſſimo: illum Pragenſibus viuum dant, vr de eo ſtatuant quod videretur. Qui Pragam miſſum in carcere habuerunt, quo-ad animam exſpiraret, cęteros quos ceperant, paſſim occidebant, incenſisq; ędificijs, agros Auſtralium latè vaſtabant, ingenriq; præda potiebanrur. Inter hæc, caſtra rumor peruadit, Bauaros Hercyniam ſyluam tranſgreſſos, rendere ad inuadendam Tachoniam, præſidio Thaborirarum cuſtodiram. Non potuit miles iſta audiens in Auſtria diutius retineri, ſed ad ferendum ſuis ſubſidium, magnis itineribus properabat. Bauari, appropinquanribus Thaboritis cùm nihil citra ſyluas tutum ſibi iudicarent, obſidione omiſſa, in illas rurſus ſe penetrant, ſed impeditiore quàm prius via, carris præcipuè deducendis, quorum longum ordinem trahebant: & quò feſtinantius in arcto, eò tardius

Auſtriam Huſſitæ inuadunt.

Bauari peſſimè mulctati.

proficiſcebanrur, alij alios modo alio impedientes. A rergo hærebanr Thaboritæ, aſſecuriq; in medio ſyluæ carros, illos extra paucos cum omnibus rebus retrahunt, & præterea ſeptingentos Bauaros capiunt, quos nudatos flagellis & clauis verberandos ſubijciunr. Et inde pergunt in Miſniam à plaga nuper accepta nondum percuratam. Itaque tantus ſubitò ttemor Miſnenſes apprehendit, vr caſtella & plerasq; arces poſt ſe vacuas relinquerent, fugaq; ſibi ſalurem quærerent. Ad oppidum dein Plaunum, muros armaris completos eſſe Thaboritæ vident: ponuntq; iuxta caſtra, ac ſtatim ſe ad oppugnationem expediunt, parsq; arcem, pars oppidum vno imperu aſſiliunt. nec oppugnare vtraq; deſiſtunt, quàm vtrumq; recipiunt, ſuo more poſt ſpolia & cædes, ædificia quoque inflammantes Ab hac expugnatione propoſito quò venerant vltra porrò ibant, torius illius terræ popularores: ac decimo demum die explorant, Marchionem Miſniæ non longè à Lipſia in oppido Grimme, aduenrum Boiemorum expectare, continuantque ad illum iter quadraro agmine, vt obuiam forſan venienti acie occurrant. Ar ille ante præmiſſo equiratu hoc potius expectabar, vt præfectus eqnitum turmis oſtenſis, à terrore ſubditos liberaret, & hoſtes infeſtos retrocedere cogeret. Secus res accidir, ipſe namque coactus eſt, amiſſis in prælio tumulruario plurimis equitibus, retrò fugere, manentibus in campo Thaboritis vnum & alterum diem, ſi forrè auctis ille viribus ad dimicandum redire vellet. Vbi nullus in conſpectum venir, rurſus ad populandos euaſtandosque cum oppidis agros, non in Miſnia ſolùm, verum etiam in Marchia, Luſatiaque & Sleſia reuertebantur. In quibus omnibus prouincijs ſeptuaginra ferè caſtella & oppida, in portis ſuis ac mœnibus, ſigna armaque Thaborirarum viderunr. Tanto metu inſignium quoque vrbium, vt Erffordia, Magdeburgum, Brunſuicum, Luneburgum, nouis aduerſus illos munitionibus & propugnaculis ſe communirent. Norberga verò & Bamberga, dato ſtipendio, pacem ab illis redemerinr. Quibus rebus inflari Thaboritæ, quoridie inſolenrius agere, nobilitarem contemnere, Pragenſes paruipendere, ſimultates inter nouam & veterem Pragam diſſeminare, vbique religionem deprimere, denique regimen totius regni vſurpare: qui digniores erant, vr porcos paſcerenr quàm homines regerent, vtpote omnes ferè apoſtatæ omnibus ſceleribus conraminati, aut præuaricatores malè conciliati: nam alios magis præcipuos rectores non habebant. Eaque indignitas non minus quàm ſolitudo terræ & vaſtitas ſaniores aliquando tandem ordines commouit, vr de ſomno ſurgerent, & ad abolendas eiuſmodi peſtes vigilarent. Aur, quod verius eſt, rempus vltionis iam aduenerat, vt redderer illis iniquitatem ipſorum, & in malitia eorū diſperderet illos Dominus Deus noſter: Redderet, inquam, vicem eis iuxta opera manuū ſuarum, cædem pro cæde, ignem pro igne, malum deniq; pro malo. Vltores aūt primarij è proceribus nobilitatis erant Menardus à noua domo, Ptaczko, & duo Alexiones,

Miſniam petiit Thaboritæ.

Marchio Miſniæ à Thaboritis cæſus.

Luſatiam & Sleſiam populantur.

Vrbes imperij pecunia pacē redimunt.

Succeſſu rerū proſpero inſoleſcunt Thaboritæ.

Coniuratio aduerſus Thaboritas procerū.

Stern-

Sternbergius,& Wreſſiouius,dein Pragenſes & Pelſinenſes. Ij Thaboritas,in-
ter Brodam & Caurimam planicie latiſſima aſſecuti,locum pro ſe ad pugnam
aptũ eſſe cenſebant,quoniam equitatu abundarent,ideoq; & à fronte,& à la-
teribus, & à tergo perſultabãt,vt hoſtes multitudine carrorũ circumdatos,ad
certamen apertum eliciant,ad quod non celerabant. Qui vltimos circuibant
currus,animaduertunt illos non ſatis inter ſe cathenis cohærere, nec multo
præſidio firmos eſſe: impetum illuc magnâ vi faciunt, interruptaque carro-
rum ſerie,cædem peditum nil minus in eum locum,quàm equitum aſſultum
expectantium, inſignem ædunt. Quod vbi Procopius minor conſpexit, in
medium certaminis diſcrimen, cum aliquot globis ſe transfert, ſed eum ſta-
tim nouum equitum robur excipit, ac tam vehementer premit,vt & ipſe pu-
gnans caderet,& qui ſuperfuerant,ſugam capeſſerent. Qui tamen rurſus mox
collecti, pugnam cum Procopio maiore, totius exercitus duce inſtaurarunt,
pugnaruntq; vnà eum alijs acerrimè,donec Czapco,equitum illorũ,ſed ma-
læ fidei præfectus,pugnantes deſereret,aciesq; pedeſtris labeſcere inciperet.
Ad internecionem cum ducibus deleti Thaboritæ.
Cæterùm Procopius vt decebat ſtrenuum ac deſperatum monachum,in de-
ſperatione ſalutis mortem vitę prætulit, occidiq; ſe paſſus eſt,ne viuus in ma
nus inimicorum cruciandus veniret. Mox reliqui deditionẽ obtulerunt,quo
rum non paruus numerus reſtabat, partim indomitorum illorum Orphano
rum,partim eorum qui ex pagis coacti,ad pugnam pertracti ſunt. Iubent i-
taq; victores pronunciari,nondum bellum eſſe profligatum equitibus ſuper-
ſtitibus,qui cùm Czapcone Coloniam profugiſſent: ad hanc expugnandam,
qui dare nomina vellent, ij in proxima horrea ſecederent, hac arte diſcretos
cum ipſis horreis milites cõcremant omnes, qui militiam appetebant,paga-
nos autem ruſticos in ſeruitutem redigunt. Atq; ita exercitus ille Dijs homi-
nibusq; inuiſus,atq; infeſtus,eiſdem Dijs hominibusq; plaudentibus deletus
eſt:apparuitq; Boiemos, niſi à Boiemis, vel ipſo Sigiſmundo teſte,non facilè
ſubdomari poſſe.
Boiemos ſoli Boiemi domare poſſunt.
Ab hoc poſt victoriam confeſtim datæ ad Boiemos literæ,
vt ſublatis de medio impijs hominibus, ad pietatem & pacem regni conci-
liandã ſe conuerterent. Satis belligeratum eſſe cum irrecuperabili totius pa-
trię damno,cùm tamen nulla digna cauſa,tam exitiali bello in eum diem prę-
tendi queat,ſi quid eſt,quod ipſe peccauerit,ſe correcturũ eſſe,idem ipſi quo-
que faciant,Regemq; tandem ſuum cum bona fide agnoſcant,recipiantque.
Edictum pacis promulgatum.
Quibus perlectis, conuentum ſibi Morauisq; Pragam indicunt, ad quem in
magna frequentia omnes ordines cõueniunt,ſatis inter ſe quoq; conuenien
tes,vt finis aliquando bellorum conſtitueretur, ſed de conditionibus diſſen-
tientes,quibúſnam recipi in regnũ Rex,& ad ſedem ſuam reponi deberet. Me-
tuebat ſibi videlicet aduerſa factio, ne à Rege opprimeretur, niſi per tempus
rebus ſuis prouideret.
Conuentus Pragæ.
Decretum poſtremò,vt Rege propius regnum acceden
te,de hoc coràm ab vniuerſis ordinibus ageretur. Interim Budam miſſi hono
ratiſſimi,qui fundamenta pacis iacta eſſe docerent, ſed opus eſſe præſente ar-
chitecto,qui pacem conſummaret Rex ſexaginta millia aureûm nummum le
gatis, & præterea equos & boues plurimos largitus eſt, iuſſitq; renunciari,ſe
breui Iglauiæ, ad limites Boiemiæ præſto futurum eſſe, illic, quorum intere-
rit,vt appareant.
In Boiemiam Sigiſmundus euocatus.
Venitque ille ad diem,ſecum præſulem Conſtantienſem,&
quoſdam alios oratores, authoritate concilij Baſilienſis comprobatos,addu-
cens. Ibi cum Boiemi nullã inire pacem,nec aliter Regem agnoſcere vellent,
niſi illis communionem vtriuſq; ſpeciei confirmaret, Oratores de ſententia
patrum promn lgant, hac lege illis quod exigunt concedi,vt ijs demũ illa vti
liceat,qui pacẽ & vnitatem eccleſiæ amplectentes,vſu illam longo vſurpãrũt,
qui rationis compotes fuerint,qui reliquos Catholicę eccleſię ritus cuſtodie-
rint, eamq; ſecum fidem attulerint,vt credãt,tam ſub ſpecie panis,quàm ſub
Iglauienſis conuentus.
Calicis vſus qua lege Boiemis conceſſus.

ſpecie vini, totum & integrum Chriſtum contineri. Petebant inſuper Pragenſes, ne exules Pragam reſtituerentur, ne ad monaſteria inſtauranda compellerentur, ne alius illis, quàm magiſter Rokiczanus, qui primas inter concionatores illorum obtinebat, Archiepiſcopus præficeretur. Nihil tum Sigiſmundo facilius ad ſubſcribendum omnium votis, vt omnes lucrifaceret, fuit. Secuta rerum mira in Sigiſmundo mutatio: quem enim paulò ante peius angue oderant, quem conuitijs atque calumnijs lacerauerant, pulſumq́; in vltimas terras videre concupiſcebant, hunc Pragam venientem, effuſa obuiam tota vrbe, cum frequentiſſima nobilitate, vt legitimum regni hęredem, vt Dominum ac Regem ſuum fauſtis omnibus ſalutabant, magnoque certatim ſtudio in verba eius denuò iurabant, ac læti interfuerant, cùm Barbaram vxorem eius, Præſul Conſtantienſis corona Regia coronaret, cùm idem omnes execrationes tolleret, quibus Pragenſes deuoti fuerant, cumq́; Rokiczanus obedientiam eccleſiæ Romanæ præſtaret, quaſi Archiepiſcopus futurus, qui parum abfuit, quin mox interturbaſſet omnia. Solenne ſacrum faciebat legatis coram, illoq́ue peracto, temperare ſibi haud valuit, quin vetere ſuo inſtituto, idiotæ cuidam ſacramentum ex calice offerret, fruſtrà Polomaro legato reclamante. Sedata res fuit per alios inquientes, propter vnum pactorum conuentorumq́ue violatorem, communem concordiam non eſſe rumpendam. Ex eo tamen tempore Rokiczanus de perfidia ſuſpectus haberi, negotiumq́ue eius de Archiepiſcopatu confirmando de die in diem prolatari, vt ad extremum fumi inſtar euaneſceret. Senſit hoc callidus ille, punicaque inuicem religione, datam Eccleſiæ Romanæ fidem ſeruabat, in pauciſſimis illi obſequens, cætera ſibi arrogans audacius & impudentius, quàm diſciplina habet eccleſiaſtica, petulans in primis aduerſus monachos, quos ſenſim Pragam Sigiſmundus reducebat, vt ſana doctrina ægros curarent, remq́; diuinam ſolito more facerent: hos ille, organa dæmonis, ad obtundendam veritatem, ab eodem dæmone immiſſa nominabat, pellendosq́ue protinus cenſebat. At eoſdem Sigiſmundus non modò ſibi tuendos, verùm etiam augendos, ſicut alios quoque Romanæ profeſſionis ſacerdotes, qui pauci numero ſuperfuerant, profanatis paſſim templis profugi, ſuſceperat, nec vllo pacto templa eiuſmodi ingredi voluit, niſi denuò fuiſſent à Philiberto, hoc nomine erat Præſul Conſtantienſis, inaugurata, altaria cum ornatu ſuo reſtituta, fontes baptiſmi conſtituti, imagines repoſitæ. Quæ Rokyczanus grauiſſimè ferens pro concione ſua vulgari, Videtiſne, inquit, viri Boëmi, quânam fide Rex nobiſcum tranſegerit, quóue fauore nos proſequatur? tanto nimirum, vt ne templo quidem communi nobiſcum quaſi cum profanis vti ſuſtineat, conuenta & pactiones in concilio Baſilienſi pactas nobis exhibuit, & pręterea fidem ſuam obſtrinxit, ne nos extra præſcripta à calice detorqueat, Verùm ille non ſolùm conuenta turbat, ſed etiam calicem extorquere nobis parat, dum ſtudet pellendis noſtratibus ſacerdotibus, & inducendis monachis religioni noſtræ hoſtibus capitaliſſimis. Cæterùm hoc illius ſtudium, cum magno ipſius malo fuerit, ſi viri eſtis, quemadmodum hactenus fuiſtis. Hæc ſtatim ad Regem perlata ſunt, nihil aliud reſpondentem, quàm vt Rokiczanus potiùs caueat, ne malum ſibi ante tempus accerſat. Ita clam ſe ille Praga ſubduxit, & Hradecium contulit, quo in oppido moratus eſt aliquot annis. Pulſi inſuper Praga alij quoque ſeditioſi ſacerdotes, qui Rokiczanum, vt Archiepiſcopum affectabantur, & Criſtannus interea presbyter Pragæ delectus eſt, qui res ſacras, dum legitimus creatur Archiepiſcopus, adminiſtraret. Adhibitum mox conſilium de amouenda ſentina hominum ex tumultibus domeſticis ſe alentium, promiſſo largo illis ſtipendio, qui in Hungariam ſtipendium contra Turcas facerent, quam tunc expeditionem Albertus, Sigiſmundi

Annuit Pragenſium petitionibus Sigiſmundus.

Pragæ excipitur Sigiſmundus. Regina coronatur.

Anno 1436. 24 Auguſti.

Rokiczano ſpes facta de Archiepiſcopatu.

Rokiczanus Laico præbet calicem.

Epiſcopatus promiſſum euanuit.

Monachos inſectatur Rokiczanus.

Repurgata templa Sigiſmundus ingreditur.

Inſectatur Sigiſmundũ Rokiczanus.

Fugit Praga Rokiczanus.

Criſtannus ſubſtitutus Archiepiſcopo.

giſmundi gener ſibi ſumpſerat,primoq; prçlij impetu in fugam verſus,ac ſtatim reſumpto animo rurſus collectus,magno vtriuſq; exercitus ſanguine victor euaſit,ibi plures Boiemi occiſi ſunt,quàm domum reuerſi,non ſine quadam Sigiſmundi inuidia,quam tum auxit,cùm aduerſç factioni ad querelam, quaſi vni parti plus,quàm alteri faueret,cùm vtriſq; parem conditionem pari ſacramento promiſerit, ita reſpondere ſibi permiſit. Si quis habens ſponſam,cum altera contrahat ſponſalia,per eandem,quam prius obligationem, vtri illarũ plus debebit?priori an poſteriori?nónne,vt omnia iura habẽt,priori? Prius igitur ego Romanæ ſponſæ,quàm Boiemæ,fidem obligaui meam,& tamen in vtraq; ita mihi à promiſſis conſto,vt neutra de me queri iure poſſit. Erat inter proceres Rohacius quidam cognomine,acerrimus ſectç nouæ propugnator:hic dicto iſto offenſus,atq; maximè fretus propugnaculo arcis,quã ſibi recẽs in loco(vt exiſtimabat)munitiſſimo excitauerat,appellauitq; montem Syon,quaſi à nullo commoueri poſſet,Sigiſmundum Cçſarem,ac dominum ſuum, modis omnibus laceſſere cœpit,conuitijs,rapinis,dum in greges boum,& dolia vini, quæ ex Hungaria in Boiemiam Cæſari aduehebantur,inſilit,dum terrore & minis exilium minatur. Huius quidem dementiam,ſatis diu Cæſar contempſit ac riſit, & quaſi erat aduerſus inſolentes & contumaces patientia,curare illius inſaniam per affines & cognatos ſtuduit:poſtquam ne hac quidem cura potuit curari,medicos ei appoſuit,milites armatos,dato illis mandato,ne ab arce oppugnanda,niſi illa expugnata,Rohacioque capto redirent. Arduo loco arx ſita erat,altiſq; foſſis,& muris ſublimibus munita,ac planè expugnatu difficilis, etiamſi pauci defenſores affuiſſent. Sed aderant cum Rohacio frequentes, & indies ei accreſcebant per portulam quandam, quæ ſecretum aditum ad flumẽ ſubter arcem fluens dabat. Qua re breui animaduerſa,miſſa eſt ad flumen ſtatio militũ,quæ iter illud intercluderet. Nec interim omiſſa arcis oppugnatio ab vlla parte, qua modò potuit oppugnari, vbiq; locorum forti manu reſiſtentibus, qui arcem defendebant, ac maiora damna,quàm accipiebant,oppugnatoribus dantibus. Quæ vbi Cæſar intellexit,complura ſuis ænea tormenta ſubmiſit, quibus munitiones arcis,muriq; deijcerentur. Illis bona ex parte proſtratis,aderant obſeſſi,qui ruinas & rimas quibus potuerunt rebus obſtruebant,trabibus,arborum truncis, cadis exſiccatis. Contrà obſeſſores tela feruefacta comparabant,quæ in opus ligneum immiſſa,ignem celeriter dederunt,illumq; in totam ferè arcem vento afflante diſtulerunt. Fit concurſus vndiq; ad reſtinguendam flammam,ipſeq; Rohacius,omiſſo,quod ſumebat,prandio,inter ſuos prçſens occurſabat,nec cum igne modò,ſed magis etiam cum armato milite,pro vallo pugnabat. In eaque pugna cùm cupidius inſtat,capitur,cæteri in fugã coniecti, ſed mox cum ipſa arce recepti,Pragam ad Cæſarem deducuntur. Qui vt contemptũ maieſtatis ſuç,contemptu nobilitatis,quam Rohacius iactabat,vlciſceretur,furcã trium tabulatorum erigi iubet,ac ſummo loco Rohacium ſuſpendi,vt coruos paſceret:medio ſacerdotem eius, qui de ſecta Thaboritarum fuit: infimo,reliquos latrones circiter ſeptuaginta,eoq; ſupplicio tantũ cæteris metum incuſſit,vt tam inſolenter deinceps latrocinari nemo auderet. Venerant tunc ad illum Pragam,nonnulli ex Germania principes, qua gratulatũ illi de rebus feliciter tandem in Boiemia geſtis,qua etiam rogatum,vt copiam ſui principibus Germaniæ faceret:multas enim controuerſias res extare dicebant,quæ componi niſi præſente Cæſare nequeant. Grandior natu Cæſar erat,ſed neq; ætatẽ,neq; valetudines quæ ſenectam comitantur, excuſationi ſibi eſſe voluit, quò minus ſuo munere in obeundis, tum regnorum, tum imperij negocijs ſtudioſiſſimè fungeretur. Itaque ad illorum votum, Ratiſbonæ, propinqua finibus Boiemiæ vrbe, conuentum omnibus ordinibus indicit. Auditque iſtic

Boiemi milites Turcico exercitui obiecti.

Romanæ prius quam Boiemæ fauet Sigiſmundus.

Arx montis Syonis à Rohacio extructa expugnatur à Sigiſmũdi milite.

Supplicium de Rohacio ſumptum.

Conuentum imperij Ratiſbonæ edicit.

benignè ſingulos ordines, quæ quiſque ad ſe refert, tranſigirque controu erſias iure æquiſſimo, & in poſterum prouidet, vt pax diuturna perduret, ſublatis inter principes odijs priuatis, in malum publicum erumpentibus, & ambitionibus pernicioſis, ex quibus, dum alter cedere alteri, ſeque intra pellem ſuam continere non ſuſtinet, ſed vnuſquiſque primus haberi vult, ſimultates & ſeditiones, atque ex ijs magni ſæpius motus in Germania oriebantur. Itinerum quoque ibidem cura habita, vt à graſſatoribus eſſent ſecura, diſpoſitis per ditionem cuiuſque principis deductoribus, qui viatores ad locum deſtinatum tutò deducerent. Laudauit poſtremò in eodem concilio, Romanorum veteres cenſores, quibus cura morum, ac diſciplinæ Romanæ tradita fuit, tantaque poteſtas addita, vt in Senatum legere, Senatu rurſus amouere, equitibus parum dignis equos adimere, plebeios ærarios facere, aut infamia notare, principem deniq; à vita ipſius deſcribere liceret, tanquam ſine moribus & legibus ne principibus quidem conſtare ſua officia poſſent, quibus titubantibus facilè Reſpublicas ruere. Se quidem promptum eſſe ad reddendam vitæ imperijque ſui rationem, cenſuramque ſubeundam, ſi quid in illo ſecus ac oportuit, geſſerit, modò illi viciſſim redderent iuriſdictionis nimis latæ, licenterque vſurpatæ, & bonorum ab imperio abalienatorum, quæ ſe neſcire dicebat, quali titulo illa poſſiderent. Sed valdè ſe ſcire, nihil Imperio eſſe ſpoliatius, nihil egèrius, adeò, vt qui ſibi ex Germanis principibus ſucceſſurus eſſet, qui præter patrimoniũ nihil aliud habuerit, apud eum non imperium, ſed potius ſeruitium ſit futurum. Non tam grata omnibus, quàm vera eſſe, quæ dicebantur, inde apparuit, quod omnes quidem ſermonem approbabant, ſed potentiores, qui aderant vehementer intercedebant, ne quid in iacturam abſentium, intempeſtiua deliberatione præiudicaretur, obtinuerúntque, vt in aliud tempus concilium, ad quod Cæſarem venturum non expectabant, præſens conſultatio transferretur. E Ratiſbona igitur Cæſar, Pragam rectà cum Philiberto Præſule, quo religionis in Boiëmia reſtaurandæ conſultore vtebatur, remeat, augetque magno cum ſtudiò rem diuinam, & ab exilio ſacerdotes reuocat, eos præcipuè, qui templo diui Venceſlai, in quo cathedra Archiepiſcopi continetur, erant conſecrati. In hos annua, ſex millia aureûm nummûm, de fiſco ſuo (nam bona eorum omnia tunc direpta fuerant) diſtribui iuſſit. Sed & aliorum in alijs templis degentium inopiam, pro conditione cuiuſque de ære ſuo ſubleuauit, frementibus præ inuidia præuaricatoribus, & id clam palamque agentibus, vt nouum Cæſari odium concitarent, ſi non valetudo illum præoccupaſſet, per quam factum fuit, vt nulli amplius negocio maiori animum accommodaret, ſed medicis tantùm & amicis operam dabat, de ſucceſſore Alberto, cum illis diſſerens. At Barbara Cæſaris coniunx ſuperſtite adhuc viro, Boiemiæ & Hungariæ regnis, quæ in dote ſua numerabat, non ſucceſſorem modò, ſed ſibi etiam maritum, eumq; iuuenem, petulanter ambiebat, nempe Vladiſlaum Poloniæ Regem, quem tanta regnorum dote perſuaſum iri ſperabat, vt cum anu matrimonium iniret. Accendebant ſpem Vlricus Ciliæ Comes, Barbaræ frater, ſorori aſſentiens, & complures Boiemiæ diuerſæ factionis Proceres, qui Polonum Germano præferebant. Quod vbi Sigiſmundus intellexit, ſenſitque tum Hungaros, tum Boiemos ſaniores, magno cum dolore accipere, id à matre agi, idque parari, vt filiæ ſuæ Alberto deſponſæ, ſpem regnorum, in quæ adoleuerat, eriperet, vocatis ad ſe Hungaris, conſilium eis ſuum de diſceſſu ex Boiemia aperit, metuere ſe inquiens, ne poſt obitum ſuum, quem imminere præſentiat, Boiemi eos in Boiemia nactos, tanquam ſibi ob religionem infeſtiſſimos, vita & rebus omnibus deſpolient. Tanti autem ſe facere Hungaros, quorum fidem erga ſe exploratam habeat, vt ſalutem illorum ſua ſalute poſteriorem non

Acta conuentus.

Viæ ſecuriores redditæ.

Cenſoria apud Romanos poteſtas laudata à Sigiſmundo.

Fiſcus imperij egens.

Reſtituit cultum ſacrum in Boiemia.

Barbara Ciliensis Regina ambit Vladiſlai Poloni nuptias.

Artes Barbaræ eluduntur.

non duceret, eiusq; rei cauſa,& ſe,& illos,ab impendenti periculo,quàm maturiſſimè velle ſubducere,iubetq; poſt tertium diem in procinctu eſſe. Sparſo interim rumore,medicos loci mutationem ęgroto ſuadere,ſi priſtinam ſanitatem recuperare cuperet: ad diem ſuis dictum, cùm iam arcem Pragenſem bono præſidio bene firmaſſet,à Philibertoq; Præſule obtinuiſſet,vt in eadem ad certum tempus remaneret, capillum canum, barbamq; promiſſam de induſtria comit, ſertoq; viridi caput, quod crebro hilaris facere ſolebat,adornat,& ita lecticam vndiq; apertam,vt ab omnibus aſpici,ipſeq; omnes ſpectare poſſet, conſcendit, & per mediam ſicut iuſſerat vrbem deportatur,præter Hungaros & nonnullos ex Boiemia proceres, coniuge inſuper ipſa,& Comite Cilię illum comitantibus vſq; Znoymam Morauiæ ciuitatem:in qua labore itineris,& morbo feſſus tandem ſubſtitit. Ibi Barbaræ coniugi cuſtodes additi: Vlricus autem Comes, ante ingreſſum elapſus,carcerem vitauit. Adfuit mox Albertus gener,cum quo multa ſecreto locutus ſocer,vocauit pòſt Morauos,Boiemos, Hungaros in conclaue ſuum, palàm Indicans,mortem in foribus adeſſe, tempusq; vrgere,vt in medium tempeſtiuè conſulant,quemadmodum regna inter ſe pacata retineant, ipſiq; bona pace in illis perfruantur, quod quidem nulla ratione alia fieri commodius queat,quàm ſi in vnum Regem conſpirent, qui & regnare eſſet idoneus, & pacem tueri,conſilio atque opibus poſſet,qualem Dei munere Albertum haberent,vtroq; regno,etiamſi gener non eſſet,digniſſimum. Nunc verò hac neceſſitudine accedente,planè nefas eſſe præterire eum, qui vtriuſque regni hæredem in matrimonio obtineat. Sic ſe ante quinquaginta annos regnum Hungariæ,ducta Maria hærede aſſecutum fuiſſe. Sic item Ioannem auum ſuum,in regno Boiemiæ ſucceſſiſſe iurę vxoris ſuæ,cui,vt nunc filiæ,Eliſabeth nomen fuerit. Sic etiam in præſens ſperare,quòd non ad alium,quàm oportet,honorem hæreditatis ſint tranſlaturi. Annuentibus vltimæ voluntati, qui circumſteterant,illamq; referre ad ſuos pollicentibus, æquiſſimo inde animo vita exceſſit. Princeps liberaliſſimus, humaniſſimus,prouidentiſſimus,qui tamen meliore in omnia ingenio atq; animo,quàm fortuna & felicitate vſus ſit. Corpus eius Varadinum quemadmodum ſuperſtes iniunxerat,elatum,proſequente inter alios, funus, Barbara vxore captiua,ne quid eo temporis ſpacio per eam nouaretur.

Laudat Hungaros.

Pragam deſerit Sigiſmundus.

Imperatrix cuſtodiæ tradita.

Albertum Ducem Auſtriæ ſuum generum hæredem conſtituit.

Moritur Sigiſmundus Znoymæ Varadini ſepultus 9 Decembris, anno 1437 ætatis 70. Regnorum Hungariæ 51. Romanorum 27, Boiemiæ 17.

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VICESIMVS OCTAVVS.

IVſtis omnibus defuncto Cęſari perſolutis,placuit Hungaris luctum maturè poni,& ab inferijs ad feſtum coronationis diem Albertum conuerti, priuſquam latius tumultus ſerperet, quem inter ſe Germani atq; Hungari Budam incolentes ex æmulatione conciuerant, dum alteri priores partes alteris ſibi in ciuitate vindicant. Sed vt plures numero Hungari erant, ita vi maiore inſtabant, primũ rapinis,mox cædibus in Germanos, qui ibi domicilia,aut domos conductas negociandi gratia habebant,quorum ſtragem ingentem menſe Decembri ediderunt. Ergo kalendis ſtatim Ianuarijs, ſolennia Regis, Reginæque ad locum ſolitum,quem Albam Regalem vocant,promulgata,& magna omnium ordinum frequentia celebrata. Compoſitis deinde Budæ rebus,& præfectis ac magiſtratibus per regnũ conſtitutis Albertus in Boiemiam accelerabat,vt

Lis inter Germanos et Hungaros Budæ.

Anno 1438. Albertus Rex Hũgariæ proclamatus,eodẽ anno Boiemiæ Rex & Imperator dictus.

Boiemi ad Caſimirum Vladislai filium, & Vladislai fratrē inclināt.

electionem ibi de ſe factam,præſens comprobaret,confirmaretque,contra omnes,qui ab illa non ſolùm diſſentiebant,ſed alium iam ſibi Regem, planè puerum,delegerant, Caſimirum videlicet regis Poloniæ fratrē,nondum tredecimum annum implentem,vt non tam Regem ſibi,quàm ęmulum Alberto quæſiſſe viderentur.Sed in Alberto tantus animi vigor erat,vt nulli inimicorum terrori ſuccumberet: itaq; in arcem Pragenſem,quam ſuam eſſe ſciebat,cum paucis turmis & cohortibus ſe contulit, magnoq; fauore factionis ſuæ procerum exceptus eſt. Nec Pragenſes alieni apparebant,quanquam diu peterent,vt quędam noua,& parum licita, priuſquā Rex coronaretur,illis diplomate roboraret,tamen non alia,quàm ea,in quę antehac ſocer Sigiſmundus conſenſerat,rata habuit.Horum igitur,& qui ex nobilitate aderant procerum aſſenſu,Regiū diadema vnà cum coniuge,nulla amplius interpoſita mora induit,incaſſum reclamantibus Henrico Ptaſcone,Alexio Sternbergio,Georgio Podiebradio, & alijs ſectam Thaboritarum tunc ſectantibus,qui à Caſimiro ſtabant, eiusq; nomine duo millia equitum Polonorum ſubſidio ſibi miſſa habebant.At interim fortuna propitia, imperialem prætereа coronam ipſi Alberto in conuentu Francfordienſi per ſuffragatores principes adornabat,ſuffragijs in eum inclinatis,vt ſicut in regnis,ita in Imperio Cæſari Sigiſmundo ſuccederet.

Albertus Auſtrius XII. rex Boiemiæ, idem Imperator Romanorū ſalutatus 4 Maij, anno 1438. alij 30 Iunij.

Hung arid. cus imperij Alberto non concedunt.

Huic fortunæ Hungari præpedimentum obijciebant,dicendo,quòd Albertus illis ſpoponderit, ſe ad imperium Romanorum non aſpiraturum, cùm intelligat ſatis ſuperq; negociorum ſibi ſuperfuturum, vt regna per vxorem hęreditaria ſalua integraq; retineat,quod fieri,niſi per aſſiduam ſui In illis præſentiam nequeat.Sed illud obſtaculum Fridericus Alberti patruelis, Styriæ tunc princeps, Hungariſq; vicinus facilè amouit, vt affini ad imperium aditus pateret. Atq; ille non cunctatus Principes adire, vt de veteri conſuetudine in Germania locis ſuis Imperium iniret, Aquiſgrani miro omnium Electorū gaudio & gratulatione,Imperij corona redimitus eſt. Promiſſa eidem auxilia,contra hoſtes domeſticos, ſimulq; miſſi ad Regem Poloniæ, qui regno ipſius denunclarent periculum, ſi ab alieno inuadendo non abſtinuerit. Contractis in Germania,quantum celeritas paſſa eſt,coplis,Pragam reuerſus,Ptaſconem Pragenſibus fiducia Polonorum,quorum numerus auctus erat,inſultantem,ab illa repulit,fugereq; vſq; ad oppidum Coloniam coegit,ita mœnibus incluſum, vt inde egredi,apertoq; marte decernere non auderet.

Poloni cum ſua factione in Boiemia profligati.

Georgius Podiebradius fudit Albertum.

Proximè eum locum Georgius à Cunſtat arcem Podiebradam habebat,valido equitum præſidio munitam.Is vbi obſeruauit,Alberti alam equeſtrem licentius vagari longiusq;,impetum in illam cum ſuis facit,circumuentamq; ferè totam concidit,atq; illic primùm notus magis,magiſq; inter ſuos clarus haberi cœptus. Cæterùm adfuit mox Alberto copia,vnde acceptum detrimentum reſarciret, Friderico Saxonum Duce cum frequentibus equitum turmis ſuperueniente. Nam Auſtriacos ſuos,adiunctis eis Hungaris,ad euaſtandam Morauiam,rebelleſq; in illa,& perfidos ſubdomandos præmiſerat.

Moraui domiti.

Poloni Thabor oppidum occupant.

Amplius quingenti in Morauia direpti & incenſi ſunt,multique perfidorum neci dati,& ad extremum omnes in Morauia contumaces ferre iugum, Albertumq; Regem ſuum ſalutare coacti fuerūt.Ipſo interea cœptam in Boiemia rem aduerſus Ptaſconem perſequente, qui cum ſua factione & quatuordecim Polonorum millibus,ad oppidum Thabor,loco & reliquijs Thaboritarum fiſus,ſe contulerat. Ab eo oppido non longius,quàm vt tela vitari potuerint,Albertus caſtra munit, in illa ſubitò equitatus Polonorum aſſilit, ſed eadem velocitate grauis armaturæ equite contra ſe, cum ſagittarijs ruente,reſilit,idq; quum ſæpius facit maiore cum oſtentatione,quàm periculo,inſolentiæ Albertus inſolens,hoſtibus inſtructā aciem oſtendit,vt ſe quàm primum omnium illorum moleſtia expediat,manetq; inſtructus vltra meridiem:

diem, pòſt rurſus in caſtra ſe recepit, mirabundus, non quòd Poloni, vagæ & fugaci militię dediti, ſed quòd Praſco cum Thaboritis acie pugnare ſoliti, pugnam detrectauerint.

Detrectant Poloni pugnã

Vbi comperit, noua illum, valentioraq́; ex Polonia auxilia expectare, quæ ventura cum Vladiſlao Rege Poloniæ Caſimiri fratre dicebantur, ænea tormenta, propius ſtationes Polonorum cum oppido coniunctas, admouet, magnaq́; clade Polonos, qui intra mœnia recipi nequibant, afficit.

Vladislaus fratri Caſimirò auxilia adducit.

Vrgebat præterea fames vtrunq; exercitum, magis autem Albertum, in cuius exercitu ad triginta millia hominum erant, ita vt relictis ieiunis caſtris, Pragam ſe referre cogeretur. Dilapſi ſtatim eadẽ ratione obſeſſi in ſuas quiſq; ſedes, inter quos maximè miſerabile Polonorum agmen viſebatur, fame, ſiti, machinis enectum laceruṁq;, & amiſſis plurimis equis, pedeſtre magis quàm equeſtre incedens, domumq́; cum mœſtitia, & rerum omnium inopia repetens.

Dilapſus inedia vterque exercitus.

Quod vbi Poloniæ Rex, qui iam in Sleſiam, vſque ad oppidum Oppauiam, cum nouo exercitu peruenerat, cognouit, Imparem videlicet ſe, poſt ſuorum caſum, potentiæ Alberti futurum, abiecta ſpe regni, in Boiemia pro Caſimiro fratre aſſequendi, Sleſiam qua redibat, hoſtili modo peruaſtat.

Silesia vaſtatã à Vladislao.

Porrò Albertus cùm partem copiarum, inter quas Fridericum quoq; Ducem Saxonum dimitteret, partem ſibi retineret, Gorlitzium in Luſatia, dein Vratiſlauiam in Sleſia tetendit, vbi ei Albertus Marchio Brandeburgenſis, vir bellicoſiſſimus præſto fuit, quem mox vindicem iniuriæ per Polonum illatæ, totiq́; Sleſiæ tuendæ præfectum conſtituit, lætusq; ei narrauit victoriam Friderici ducis contra inſidiatores Boiemos, reuertenti inſidiantes, cum non contemnendo agmine, cuius ductores è Proceribus erãt, Holitius iunior, Petrus Zwireticius, Abſalon Swogiſſius.

Albertus Marchio Brandenburgi Sleſiæ præficitur.

Ciues deinde Launenſes & Zatecenſes, cum quibus Fridericum fortiter, inter Pontem oppidum, & Biliniam pugnaſſe, adiutore Iacobo Bilinenſi, cuius curæ Albertus Rex mandauerat, vt Ducem vltra montes Miſnenſes, bene comitatus deduceret, in eaq́ue pugna ſexcentos inſidiatores occidiſſe, & quingentos viuos cepiſſe, ſecumq́; in Saxoniam abduxiſſe.

Inſidias Boiemorũ effugit Miſniæ Marchio.

Atque hæc ideo narrauiſſe Albertus videbatur, vt Marchionem aduerſus Polonos exacueret, ſine cote ſatis per ſe aſperum, ita vt Poloni aciem eius nunquam retundere valuerint, maliſque tandem fatigati, pacem vltrò petierint, cuius arbiter Alphonſus Burgenſis, ex Hiſpania Epiſcopus à Romano Pontifice miſſus fuerat, ſed infecta pace inducias tantùm parum longiores conciliauit: Alberto ex dignitate eſſe imperij non exiſtimante, vt tam inſolenter, quàm eſt factum à Polonis, imperij maieſtas, minæque ab illa denunciatæ contemnerentur.

Marchio Brandenburgenſis Polonis grauis.

Habuit itaq; in animo, bellum Polonicum alio tempore gerere, nam tunc ei ab Amurathe Turca grauius impendebat, Seruiam, Raſciamque, Georgij Deſpoti regiones, qui ſub tutela Regum Hungariæ viuebat, latè populante, oppidaq́; in illis diripiente, ac iam Synderouiam arcem quarto lapide à Tauturo, quam Albam Græcam vocant, diſſitam, arcem prorſus firmiſſimam obſidente.

Amurathes Turca Raſciã inuadit.

Deſpota auxilia Hungarica implorat.

Reliquerat in illa Georgius parens Stephanum filium, interea dum ipſe ad Hungaros proficiſcitur opem imploraturus, qua filium à metu, arcem à periculo liberare poſſet. Non deerant Hungari, nec ipſe Albertus Rex: nam vt in bellis audax, ita etiam promptus erat, ſed quantumuis ad ferendum auxilium properarent, prius tamen Turca arcem cepit, Stephanumq́; candente ignitoque ferro viſu priuauit.

Immanis ſæuitia Amurathis

Sic re infecta Budam reditum, ibique Barbara Regina Sigiſmundi vxore è cuſtodia emiſſa, intercedente de oppidis regni dotalibus tranſactione, vt nomine illorum, duodecim millia aureûm nummûm quotannis acciperet, inde in Boiemiam ad oppidum ſuum Hradecium ſe contulit, Alberto etiamtum Budæ commorante, donec ex immodico peponum eſu læuorem inteſtinorum, quem dyſenteriam vocant, ſibi contraheret. Suadebant Medici, vt in eodem loco conquie-

Tranſigit Cæſar cum Regina ſeniore:

Albertus Cæſar fluxu alui extinctus, anno 1439. 27. Octobris.

ſceret, quoniam omnis agitatio inteſtina exulceraret, at ille mutationem loci, genitaliſque ſoli auram, plus quàm curam omnium medicorum profore ſibi aiebat. Iter igitur ingreſſus, vt Viennam peteret, haud procul à Strigonio, in pago quem Longum cognominant, vltimum reddidit ſpiritum, cùm nondum toto biennio imperaſſet. Magnus planè futurus Imperator, ſi vita longior contigiſſet, qui tam breui temporis ſpacio, tam multa & præclara geſſerit. Exequiæ illi ab vxore Elizabeth prægnante, Regio apparatu, in Baſilica Albæ Regalis celebratæ, ibique corpus conditum. Boiemi morte Alberti cognita, alij læto illam animo, alij cum mœrore accipiunt, ſolliciti de ſucceſſore in tanta religionis diſcordia, ne ad illum videlicet, ad quem minimè oporteret,

Poſthumus Alberto filius Ladislaus naſcitur, à Dionyſio Strigonienſe Cardinale coronatur, 22. Februarij, anno 1440.

Fridericus Roman. Imperator, anno 1440 30. Martij.

Hungari Vladislaum Polonum, Boiemi Albertum Bauarum Regem poſcunt.

Vladislaus rex Poloniæ in Hungariam contendit.

regnum tranſiret, cùm inter has curas nuncius ex Hungaria aduolat, nuncians Reginam Elizabeth marem enixam eſſe, & perinde regni Boiemiæ hæredem, vt iam non ſit opus alium Regem quærere, cùm domi illum natum habeant, puero nomen mater Ladiſlao indidit, ac ſtatim intra quartum menſem, inungi, & coronari eum, ab Archiepiſcopo Strigonienſi, in loco ſolito procurauit. Sublata clàm corona Regia, ne in poteſtatem Hungarorum, nouis rebus ſtudentium, rediret, eamque vnà cum infante, ad Fridericum infantis patruum, quem hoc ipſo tempore Germaniæ Principes Regem Romanorum declarauerant, aſſeruandam, cuſtodiendamque miſit. At Hungari pariter atque Boiemi per factiones diſtracti, illi Vladiſlaum Poloniæ Regem, iſti Albertum Bauariæ principem, qui à pueris apud Venceſlaum Regem in aula educatus fuit, ad regnum ſuſcipiendum inuitabant, quòd dicerent, temporibus non conuenire, nec regnis vtile eſſe expectare, dum infans Rex adoleſceret, quando ſupra caput cottidie pericula imminerent, quæ Regem ætate virum requirant. Ac Vladiſlaus quidem rapto agmine, citus in Hungariam venit, ſtudioque partium Budam ſtatim receptus, id ante alia egit, vt celerrimè Rex Hungariæ coronaretur. Data igitur fide publica Ladiſlao Bano, ſub cuius tutela, arx Vicegradenſis cum ipſa corona Regia fuerat, vt ſecurè Budam veniat, à ſe prius non dimittit, quàm de arce concederet illis, quos reportandæ in Albam Regalem coronæ ſubmiſerant. Afferunt illi arcam ſignis Pontificum atque procerum obſignatam, cæterum corona vacuam. Qua re vehementiſſimè perculſi, turbatique omnes ordines, ambigunt quidnam facere debeant, perſuaſum habentes, Regem

Furto Regia corona ab Elizabetha ſublata. Vladislaus S. Stephani cingitur corona.

Hungariæ, niſi corona illa ſancta coronari non poſſe. Exclamat mox non nemo præſulum, viſa inter reliquias corona aurea, capiti diui Stephani Regis impoſita: En adeſt quam quæritis, Regis ſancti, corona ſancta, ad hoc quod gerimus nobis tempeſtiuè oblata. Cunctis læta voce ſucclamantibus, rectè, rectè, tollitur illa, & ad caput Vladiſlai transfertur, Rexque ſtatim idem conſalutatur. Albertus verò Bauariæ princeps, præter omnium opi-

Repudiat Bauarus regnum Boiemiæ oblatum.

nionem, regnum ſibi Boiemiæ delatum deprecatus eſt, moríque ſe malle reſpondit, quàm eo modo, quo Boiemi vellent, regnare. Volebant autem, vt communionem vtriuſq; ſpeciei non ſolùm approbaret, ſed omnibus etiam opibus & potentia ſua, aduerſus quoſcunq; aduerſarios protegeret. Item, vt Magiſtrum Rokiczanum, veritatis præuaricatorem, patrocinio ſuo tutum præſtaret. Dein vt bona remplis & ſacerdotibus erepta, ne repeteret. Ab illo per bona verba ablegati, nouam denuò Pragæ deliberationem ineunt, legatosq; rurſus decernunt, qui eant ad Fridericum Romanorum regem, peti-

Boiemi regnũ Friderico Cæſari deferunt.

rum, vt tutorio Ladiſlai nomine, regnum Boiemię tuendum, regendumq; ſuſciperet. Inter legatos Ptaſco erat, Ladiſlao ob memoriã Alberti parentis non amicus. Is nactus facultatẽ ſeorſum alloquendi Friderici, ei ſuadet, vt ipſe regẽ Boiemię ſemet conſtituat, tanquã princeps Auſtriæ ſenior, id quod ei antiquo fœdere inter Boiemos & domũ Auſtriacam, de ſucceſſione regni icto, liceret.

Ad

Ad quæ Fridericus: Alij,inquit,viderint,quid illis aduerſus ſanguinem ſuum liceat: ſe nihil in filium patruelis facere poſſe, quò ius neceſſitudinis, officiumque ſuum expleat, niſi vt illi paterna regna pro virili conſeruet ac reſtituat,ne dum vt aliquid adimat. Cæteris dein legatis reſpondet,Nec tutelam regni ſe recipere,ſed curam illam Boiemis delegare, qui vt regni commoda, incommodaq; notiora habeant,ita vtriſq; ſe melius conſulere poſſe, relaturi olim à domino ſuo bene aut ſecus adminiſtratę tutelæ,gratiam aut odium. Hinc duo Proceres deſignati,Meynardus & Ptaſco,caput vterq; ſuę factionis, qui Conſulari poteſtate regni negocia adminiſtrarent,gubernarentq;. Inter hæc mater Ladiſlai Eliſabeth,dum regnũ Hungariæ filio retinere ſtudet, multa hoſtilia à Vladiſlao occupatore perfert,& viciſſim illi infert non diſpari euentu,ac tam animo conſtanti,vt cùm in pręlio quodam acerrimo,factio aduerſa opera Ioannis Hunniadis, pulſo fugatoq; Ladiſlao Bano ſuperior euaſerit,non minus tamen Intentam,quàm prius continuauerit militiam: haud ſine Vlrico Ciliæ comite, auunculo ſuo, cuius conſilio arces deinde,& oppida nobiliora præſidijs Boiemorum firmauit. Inter præſides Boiemos, manu & bello præſtantiſſimus,Ioannes à Brandeſio,Giſcra cognomine,erat. Hic cùm toti territorio Biſtricienſi, in quo Aurariæ,Argentariæq; in hunc diem,largè aurum argentumq; ſuppeditant, præpoſitus fuiſſet, non ſolùm ea ſalua,quæ acceperat,præſtitit, ſed plura etiam numero municipia,quàm quot tenebat aduerſarijs vi eripuit,Polonos crebris pręlijs fudit,ipſum Hunniadem caſtris bis exuit,tanto deniq; terrori Hungaris fuerat, vt authore ipſo quoq; Vladiſlao, pacis conditiones cum Regina Elizabeth inire non abnuerit. Miſſus legatus de latere Iulianus Cardinalis,qui rem inter partes controuerſam componeret,dabatq; ille ſedulam operam,aliquoties è Buda,Iaurinum vbi Regina inerat,& inde rurſus Budam ad Vladiſlaum cõmeans, cùm repentè grauiſſimus inteſtinorum morbus Reginam corripit,ac tertio die eandem extinguit. Placuit in eodem,cum marito Alberto conditorio,illam condi. Solus per idem tempus, Ptaſcone collega per mortem ſublato, Meynardus in Boiemia ſummæ rerum præfuit,magna cum inuidia diuerſæ partis,quæ Meynardum cauſa religionis Romanæ,ſemper malè oderat, eoq; minus æquo animo ferebat, vnum illum omnes honore & authoritate anteire,Pragamq; in poteſtate habere,quæ ipſorum ſectæ caput eſſet,quo diminuto,capitis omniũ diminutionem conſequutum iri, ſi non primo quoq; tempore periculo occurſum fuerit. Inſtruunt mox Rokiczanum, & alios ſeditioſos Pragæ ſacerdotes,idoneis ad concitandam plebem aduerſus Meynardum conſilijs, quaſi ad hoc magiſtratum gerentem,non vt communi regni tranquillitati conſulat,ſed vt extollat ſuam factionem, & ipſorũ deprimat. Congregantur deinde pleriq; eorum cum Thaboritis ad Cuthnas, ibiq; Georgium Podiebradium, totius Gradicenſis regionis præfectum pronunciant,,ac tacitè inter ſe conſpirant ad recipiendam Pragam, tacitos in illa ſe proditores habere dicentes,nec falſò, inerant enim, & vti cum Georgio conuenerant, appropinquanti paulò ante lucem mœnibus, caſulam longiùs ab alijs ædificijs ſemotam accendunt, portamq; inde ſtatim reſerant, per quam Georgius intra vrbem veterē receptus eſt cum ſexcentis ferè equitibus, Symbolum ſuccinentibus,Cunſtat eia Cunſtat, vt ſui adeſſe ſuos ſcirent, nihil mali metuentes: apud cæteros rei ignaros trepidatio fuit,cum paucorũ cæde,qui armis ſumptis reſiſtere cœptabant, aliàs nemini nocitũ. In hoc tumultu Meynardus nullius culpæ reus capitur,& cum indigna captiuitate Podiebradium abducitur,vt Georgius Praga ſolus liberè potiretur,tanta potentia, vt Senatũ Pragæ ſua authoritate conſtitueret, quod munus antea regium fuerat. Dedit mox Meynardo quoq; ſucceſſorem Zdenconem Sterenbergiũ,vt ſummum in arce Pragenſi ageret præfectũ,ipſe

Saluum id Ladiſlao patrueli eſſe vult Cæſar.

Meynardus & Ptaſco conſules.

Bella inter Reginam et Vladiſlaũ Regem.

Iohannes à Brandeſio Giſcra Reginæ partes impigrè defendit.

Iulianus Cardinalis pro arbitro ſe gerit.

Reginæ Eliza beth mors.

Meynardus collega mortuo rerum in Boiemia potitur.

Odium in Meynardum excitatum.

Georgius Podiebradius Meynardo opponitur.

Georgius Praga potitur.

Meynardus captiuus abducitur, poſt moritur.

Georgius Pragæ magiſtratus inſtituit.

tamen Pragam in poteſtate ſua habere voluit. Mors denique Meynardi, quæ paulò pòſt ſubſequuta fuit, nō caruit veneni, vndecunq; dati, ſuſpicione. Hinc multum creſcere Georgius, multaq́; ſibi vendicare, imò cuncta ſimul in ſe trahere, nemine iam extante, qui voluntati eius palàm obſiſtere auderet, maximè poſteaquam legati ad Fridericum miſſi, vt Ladiſlaū in Boiemiam adducerent, tanquam nullibi locorum meliùs quàm in regno ſuo nutriendum, non

Ladislaus Boiemis poſtulatus à Friderico negatur.

impetrarunt quod petebant, Friderico ſe excuſante, ob nimis teneram pupilli ætatem, quam etiā accerſito in conſpectum puero, nondū ſeptimum annum agente, coram indicauit. Aderat tunc Giſcra, Viennam ex Hungaria ad Fridericum euocatus, viſoq́; Ladiſlao, eum vti Regem ſuum reuerenter ſalutat, ac more dein militari, vulnera & cicatrices oſtentat, quę ipſius gratia apud Hungaros rebelles ſe accepiſſe iactabat, tandē ſubridens: Ecquę ſpes, inquit, pręmij laborum meorum apud te, mi Rex, vnquā erit? Ecquid ſtipendij nomine militi tuo fideli aliquando retribues? Tacitus ille, diſpenſatorē Friderici prope

Lepida præclaræ indolis in Ladislao hiſtoria.

aſtantem adiens ſacculum, vnde ſtipem mendicis depromebat, de collo ei detrahit, inuentosq́; in illo ſex tantummodo nummos, eos Giſcrę dono dat, inquiens, non ſe plures in pręſentia habere. Hac voce atq; dono, quamuis exiguo, pariter Giſcra exultans, quia parem ſibi laudem vendicabat, & dediſſe quod habes, & dare plura voluiſſe ſi haberes, acceptos ęreos nummos auro incluſit, aureaq́; zona è collo ſuſpendit, vt conſpicua eſſet omnibus intuentibus, tam prona adhuc pueri Regis, erga bene meritos, referendæ gratiæ vo-

Giſcra fidus Ladislai ſatelles.

luntas, rediitq́; lætus in Hungariam, ad exequenda officia ſibi demandata. Hungaris interim bello Turcico occupatis, ac ſæpius in illo, ductore Hunniade victoribus, quàm victis. Dacus hic, nunc Valachos appellant, natione fuit haud claro genere ortus, ſed factis per arma clariſſimus, vt qui primum

Iohannes Hunniades.

Hungaros docuerit, quomodo Turcæ acie frangi ſuperariq́; debeant. Eiuſdem opera factum, vt bonam partem Myſię, quam Raſciam vocant, ab Amurathe interceptam recuperauerint. Sed cùm rurſus ille excurſionibus in

Sophia Turcis erepta.

Thraciam, circum Conſtantinopolim peractis, Myſiæ inſtaret, aderat iam &

Vrbs à templo Iuſtiniani Cæſaris nomen accepit.

Vladiſlaus, cū Polonis, & Hungaris hoſti occurſurus, peruenitq́; in Raſciam, vſq; ad oppidum Sophiam, præſidio Turcarum obſeſſum, quod quidem breui expugnauit, & incendit. Vltraque ſenſim progrediens, Hunniade agmen cogente, videt à tergo ſubitum Turcarum aduentum, recta impetum in nouiſſimum agmen facientem, accurrit ſtatim Hunniadi ſubſidio cum omni equitatu, iubens pedeſtres copias cum curribus mox ſubſequi. Certatur v-

Sciabadenus Baſſa ductor copiarum Turcicarum, alijs Carambus Aſiæ præfectus.

trinq; atrociſſime, Amurathe quanuis abſente, ſed pręſens erat Orientis pręfectus affinitate ei innexus, cui Turcæ non minus quàm imperatori ſuo parebant. Illo grauiter in agmine icto, atq; inde excedente, & ſtatim moriente, non certamen, ſed cædes & fuga hóſtium conſequebatur. Sex millia illorum in acie cæſa, & nouem ſigna ablata eſſe narrantur, tantumq́; metum Amura-

Segedini pax ſolenni ritu inter Vladislaum et Amurathē confecta.

thi incuſſiſſe, vt pacem vltrò peteret, vltroq́; ſe offerret ad reſtituendas Georgio Deſpoto omnes quas in Raſcia receperat arces, & præterea duos eius filios quos luminibus priuauit. Eaq́; conditione accepta, in decem annos induciæ, iureiurando vtrinq; interueniente, confirmatæ ſunt. Ac magno paulò pòſt Hungarorum malo interturbatæ, Romano Pontifice fœdus cum hoſte Chriſtiani nominis ſede inconſulta ictum, non approbante. Spem videlicet ille ex hac victoria multò futuram maiorem conceperat, ſi hoſti adhuc ex recenti caſu trepidanti, inſtaret. Igitur continuò Iulianum Cardinalem in Hungariam mittit, qui Vladiſlaum à iuramento abſoluat, Hungaroſq́; ad inſtaurandū bellum animet, pręſenti, quod ſecū adducebat, auxilio, ex militibus cruce ſignatis collecto. Pręfecerat idem præterea Pontifex alterum Cardinalem Franciſcum, affinem ſuum, claſſi, quam in mari habuit, ne Turca ex Aſia

in

in Europam copias traijcere poſſet, Vladiſlao ad arma reſumenda inclinante. Deſpotus intercedere parat, inquiens: Non conuenire Chriſtiano Regi conuenta turbare, fidem fallere, iuriſiurandi religionem violare, quorũ omnium vindex affore Deus. Sed nihil magis profecit, quàm Dracula Valachiæ dominus, diſſuadens, ne cum tantulo Polonorum Hungarorumq́; exercitu, aduerſus ingẽtes Amurathis copias progrederetur: compertum enim ſe habere aiebat, plus quàm centum millia Turcarum ex Aſia, per Boſphorum Thracium, fruſtrato Cardinale Franciſco eſſe tranſuecta, præter eum numerum, quem in Europa, nulla parte minorem obtineret.

Franciſcus Cardinalis Florentinus Latinæ claßis præfectus Amurathem contra Carmanos profectum aſſerebat.

At cùm Hunniades, numerum Turcarum, pręviribus Hungarorũ valde contemneret, atq; diceret, apud Turcas extra paucos, cæteram ineſſe turbam muliebrem, ab Hungaris autem ſtare virorum robur, iubet Rex agmina progredi, antecurſore Hunniade cum denſis equitum turmis, ingreſſusq́; Bulgariam, ibat Nicopolim oppugnatum ac mox ad famam hoſtium aduentantium, apud caſtellum lacumq́; Varna dictum, ſubſtitit, caſtraq́; ibi carris circumdatis metatus eſt.

Violatum fœdus cum Amurathe ictum fruſtra reclamantibus multis, Romano pontifice impellente.

Hunniades acie tripliciter inſtructa, dextrum cornu Varadienſi, Agrienſiq́; Epiſcopis, & Franconi Bano cum cæteris Hungaris dedit: ſiniſtrum Iuliano legato, cum omnibus externis auxilijs attribuit: in medio Regem cum Polonis collocauit. Ipſe in vtroq; cornu, cum equite quem habebat concurſabat, impetum hoſtium ſuſtinens retundensq́;, eo primũ ſucceſſu, vt in fugã obuios hoſtes verteret.

Exercitus Regius ad Varnã peruenit.

Qua re cõſternatus Amurathes, ac mox indignatus, quòd tam pauci aduerſatij, tantæ ſuorum multitudinis non ſolùm conſpectum ferre, verumetiam cum illa pugnare auderent, acerrimè ignauiam ſuorum increpat, minisq́; & conuitijs ad pugnam reuocat.

Ingentes Amurathis copiæ.

Quo dedecore accenſi, intolerandam vniuerſi, in totam Regis aciem impreſſionem faciunt, occiſisq́; viuos, ſaucijs integros, feſſis recentes viribus ſubminiſtrant, quod ab altera parte fieri propter paucitatem non potuit. Ita nimium ac diu vrgentibus hoſtibus, initium fugæ in dextro Hungarorum cornu cœptum, in ſiniſtro dein cõſecutum, quando ipſe quoq; Hunniades victoria deſperata cum decemmillibus equitum ex acie ſe ſubduxerat, vetus illud vſurpans, vir fugiens iterum pugnabit, præſertim viribus totis haud deſtitutus.

Hunniades fugit.

At in media acie, Regis magnanimi, ac nullo pacto cedere, ſuosq́; deſerere volentis, totæ à Turcis profligatæ ſunt copiæ cum ipſo Rege. Iulianus verò legatus in fuga non ſolùm ingloria, ſed etiam miſera morte perijt, à latrunculis deſpoliatus, interfectusq́;, ac nudus clea ſetis, volucribusq́; cœli relictus. Adeò autem cruenta vtrinq; hæc Varnenſis victoria fuit, vt ipſe etiam victor maiorẽ ex illa mœſtitiam, quàm lætitiam præ ſe tulerit, dicens: Nolle hoc euentu ſępius vincere.

Clades Varnenſis, anno 1444 pridie D. Martini, Regni anno quarto. Rex in acie occumbit & Iulianus Cardinalis ob commißum ingens violatæ fidei piaculum victimam ſibi deuoueri Deus voluit regiam.

Hungari Rege, quém in regnum intruſerant amiſſo, ad legitimum tandem poſt varia in comitijs ſtudia & certamina redeunt. Mittuntq́; ex corpore ſuo primora capita ad Fridericum Cęſarem, qui ab illo Ladiſlaum, vnà cum ipſa regni Hungarię corona repoſcãt. Fridericus collaudatis Hungaris, quòd aliquando reſipuiſſent, quodq́; Regem, quem pręteriri non oportuit, ad regnum reuocarent, de corona plane diſſimular, ſed hoc tantum, quod ad Ladiſlaum attinet, reſpondet: Puerum adhuc eſſe, nec alia in pręſens re egere, quàm fideli tutela, tutorẽ autem quemnam magis idoneum inueniri poſſe, quàm agnatum atq; gentilem pupilli, & præterea Cæſarem? Expectarent itaq; parumper, dum ille adoleſceret, atq; interim bona fide regni negocia curarent.

Poſcunt Hungari Ladiſlaũ Regẽ nondum quinquennẽ.

Deligunt confeſtim illi Ianum Hunniadem regni gubernatorem, nec ideo tamen deſinunt Regis præſentiam requirere, non iam precibus, ſed armorum terrore, quem Hunniades contractis duodecim millibus equitum, ſatis terribilem Friderico infeſta populatione incuſſit, vt ſaltem corona potiri poſſet, ſed non aliud aſſecutus eſt, niſi Cæſaris indignationem, quam breui pòſt, re feliciter in Seruia aduerſus Turcarũ præſidia geſta, in gra-

Hunniades Regni gubernator inſtitutus, anno 1445 feſto Pentecoſtes.

tiam vertit,ſibiq́; beneuolentiam Cæſaris reconciliauit. Vrgentibus deinde Fridericum,tum Hungaris tum Boiemis,tum etiam Auſtriacis,atq; omnibus vim minitantibus, niſi illis dominum ſuum reſtitueret,qui ſuis liberè dominaretur.

Fridericus in Italiam profectus, Ladislaū ſecum abducit

Hoc ad extremum conſilio fruſtratus eſt omne,quo decreuit ſecum puerum adducere in Italiam,quam coronæ Cæſareę ſumendæ cauſa petebat. Nec ſecus deſtinauit,ac fecit,atq; ita ſe à moleſtia omniū liberauit,qui ſibi extorquere Ladiſlaum laborabant. Erat inter comites Fiderici Albertus frater eius. Huic cura Ladiſlai cōmendata fuit toto illo itinere,quod Fridericus Italiam ingreſſurus,nouo more inermis & pacato agmine,non autem cum exercitu,vt alij Cæſares & terrore inibat,imò togatū quoq; agmen ita per viam diſtribuerat,vt alij antecederēt,alij ſubſequerentur,ne cui multitudo grauis aut formidabilis exiſteret. Quare etiā aduentus eius lętus omnibus & gratus fuit.

Veneti magnificè excipiunt Fridericum.

Veneti eum primū magna cum reuerentia ac lauticia exceperunt,prorſus hoſpitaliſſimè, officioſiſſimeq;: inde diſceſſuro Abacum ex vitro elegantiſſimè concinnatum,exornatumq́; donaturi erant,illumq́; inter alias ex auro,argentoq́; & gemmis diuitias,quas illuſtrioribus hoſpitibus ſolent oſtentare,ſepoſuerant, quò Fridericus ab ijs deductus, gemmas & alia precioſiora in manus ſumit,& quæ magis ex ijs placent,magis laudat.

Abacus vitreus ex induſtria præcipitatus.

Cumq́; illi Abacum ſuum vitreum,verbis magnificis extollere non deſinunt,annuit morioni ſuo,vt menſam reponendis vitris appoſitam commoueat,qua commota,prouoluuntur vitra,& confringuntur, arridente Cæſare, ac dicente:nunquam aurea vel argētea vaſa ad tam leuem caſum ita fuiſſent cōminuta. Quo dicto,pro vitreis, aurea à Venetis munera extorſit.

Leonora Eduardi Luſitaniæ Regis filia coniux Friderici.

Dehine Senas profectus eſt, quò Leonora ſponſa, Regis Potrugalliæ filia,ex ſorore Alphonſi Regis Neapolitanorū prognata,ei aducta ex Hiſpania fuit, nihil prætermittentibus Senenſibus, quæ ad inſtauranda,denuoq́; celebranda ſponſalia,cum omni rerum copia,ſplendoreq́; & magnificentia pertinere putabant.

Nicolaus Papa V. Fridericum coronat et coniugem cingit, anno 1451. 17. Martij.

Romam inde eum ſponſa ingreſſus,ad ſcalas ſancti Petri, Nicolaum Romanum Pontificem obuium habuit,à quo in templum introductus, ſolenni more copula matrimonij cum noua nupta copulatus fuit. Ac mox vterq; eorum Imperatoria corona donatus,nuptijs Neapolim dilatis, quas Alphonſus Rex tanto apparatu, tantaq́; pompa apparauit,quantam illa ætas apud nullum alium Regem viderat.

Nuptiæ Neapoli regio apparatu.

Inter cætera lautiſſima,venationem exhibuit,fixis paſſim in campis tentorijs,in quibus amplius triginta millia hominum diſcubuêre, fontibus è vario vini genere affatim ad menſam affluentibus. Reuertentem cum bona pace ab externis regionibus Cæſarem, domi bellum Auſtriacum excepit, Ladiſlai gratia,quem Cæſar à ſe dimittere,fideiq́; aliorum committere noluit.

Repetitur Ladislaus ab Auſtrijs.

Ad duodecim millia militum Auſtria armauerat, Vlrico Eyncingero belli incentore, ſicut idem primus etiam author fuit, vt abſente Friderico præſides Auſtriæ mutarentur,in quorum locum non alij, atq; illi, qui in verba Ladiſlai iurarent,ſubſtituerentur. Ipſius deniq; opera Vlricus Ciliæ Comes,qui Viennæ,vrbi in Auſtria primariæ præfuit,in partes Ladiſlai pertractus eſt,ſubſcripſitq́;,vt confeſtim ad Fridericum irent, qui denunciarent, vi ſe Ladiſlaum recepturos,niſi vltrò illis redderetur.

Nouam ciuitatem Auſtrij oppugnant.

Cæſare ſua conſuetudine ſuſpenſum,incertumque reſponſum dante, Nouam ciuitatem, quæ ſecundas poſt Viennam ſibi partes vendicat, oppugnare adoriuntur, vocatis in ſocietatem oppugnationis Boiemis. Ex quibus Henricus Roſenſis iunior cum ducentis tantùm equitibus, & octingentis peditibus ſocium ſe illis exhibuit,cæteris domi,ad ea quæ à Georgio Podiebradio fiebant intentis.

Georgius Podiebradius Boiemiæ gubernator.

Maximè poſteaquam ille,quod diu concupierat, per factionem ſuam, & Pragenſes,Thaboritaſque aſſecutus eſt, vt regni gubernator pronunciaretur. Acceſſerunt ad eundem pleraque alia oppida, & in primis ipſius Barbaræ Reginæ dotalia, quæ tunc recens Hra-

decij

deciј deceſſerat,mulier prorſus Sadducea Epicureaque. Cum Epicuro enim ſummum bonum in voluptate ponebat. Similiterque atque Sadducei de immortalitate animę nihil planè credebat, ſed tam ſuperos quàm inferos ridebat. Huic ad laſciuiam comprimendam cùm a viris matroniſq; honeſtioribus turtur auis proponeretur,quæ marito mortuo iterum nubere neſciret, abſterſo omni pudore,ſolita eſt reſpondere: Et quid mihi cũ aue monticola & ſolitaria? Cur non potius columbas & paſſeres domi ob oculos quotidie obverſantes mihi proponitis? quarum auium oſcula & amores nunquam ceſſant. Hæc tamen vt Pragæ in conditorio regum ſepeliretur, Georgius ſacerdotes Pragenſes coegit. Ac proximus vi maiore militũ addita,Buduicenſes,Slanenſes, Launenſes parere ſibi vti gubernatori dedignantes facere imperata compulit.Senſim inde & nobilitas aduerſa potentiæ Georgij ſuccumbere cœpit, in eum finem tamen, vt in hoc magiſtratu daret operam,ne diutius regnum Ladiſlao rege careat. Durabat interim Nouæ ciuitatis in Auſtria oppugnatio,foſſa,propugnaculis,ac robuſtiſſimo præſidio ſe tuentis. Sed de fame ſolicitus erat Fridericus,ne illa tandem expugnaret ciuitatem. Quo faciliorem etiam ſe exorabilioremque præbuit Carolo Badenſi Marchioni, & Sigiſmundo Salſpurgenſi Archiepiſcopo,qui in iſtam partis vtriuſque pacificationem ſe interpoſuerant. Pax ita tranſacta, vt Cæſar Ladiſlaum de ſua poteſtate dimiſſum tutelæ Vlrici Comitis tanquam auunculi tantiſper crederet, dum in concilio Viennæ breui futuro,melius de tutela illius cum Boiemis & Hungaris deliberaretur.interimq; Ladiſlaum extra Viennam commorari, vt priuatum adhuc oporteret. Nondum pacificatores Auſtriæ fines egreſſi ſunt, cùm Vlricus Comes præter pacta Ladiſlaum Viennam inducit, poſitaq; ſede principali,in illa eum,aſſentientibus omnibus Auſtriacis, collocat,vt tanquam princeps Auſtriæ fidei iuramentum a ſibi ſubiectis exigat, quorum primus ipſe Comes,depoſito tutoris nomine, iurauit rectorem omnium videlicet,quàm vnius Ladiſlai tutorem agere maluit. Qua re Georgius cognita, non procraſtinauit illam ad omnes ordines referre, quos Pragam edicto ſeuero frequentes coegit, aperienſque os ſuum: Adeſſe opportunitatem, diu fruſtra de adducendo in regnum Ladiſlao quæſitam, dicebat. Si igitur Ladiſlaus etiamnum puer placeat, aut ſi expediat, vnum in regnis duobus regnare,quorum vtrumq; regis ſui præſentiam ob calamitates acceptas deſideret,prudenter conſultandum eſſe,atq; per tempus ſtatuendum, quid maximè regno conducat. Quo dicto rogat ſententias à ſua factione auſpicans, quæ domi regem eſſe legendum cenſebat. Ex aduerſa parte dicebatur: nihil minus conuenire omnibus ordinibus, quàm non conſtare ſibi in petitionis honeſtæ perpetuitate:crebrò à Friderico petitum fuiſſe,vt nobis regem noſtrum reſtitueret. Niſi in præſens item faciamus, leuitatis crimen & inconſtantiæ non euademus. In hanc ſententiam diſceſſum. Rurſus inde Georgius: Solent,inquit,ij, qui ad pauca reſpiciunt,in multis ſæpius oberrare: id ne nobis contingat, maturè prouidendum eſſe, ne hoc ſolùm videlicet agamus, vt quamprimùm habeamus regem,ſed vt rebus quoque noſtris ſobriè conſulamus, ne de religione ſtatuque noſtro, & libertatibus, ac maximè de calice periclitemur. Proin ſibi ex re videri, vt per capita deſcribantur, atque Ladiſlao offerantur ea, quæ nobis ab eo ſeruari, & confirmari iuſtum eſſe duxerimus. Ne qua noua mox de capitibus illis contentio ſuſcitaretur, per quam aduentus regis impediri poſſet,conceſſum eſt, vt ſcriberent, quod iuſtum exiſtimarent,ne tamẽ Ladiſlao prius ſcripta redderent,quàm in Boiemiam veniret. Cuncta apud Ladiſlaum ex arbitrio Comitis gerebantur,inter quæ hoc quoq;,vt Ladiſlaus ad Hungaros, apud quos & natus, & iam rex coronatus erat,primũ diuerteret,auſpicia regni auſpicaturus,quem tamen lon-

Barbaræ Sigiſmundi uiduæ atheiſmus

Cogit obſequi urbes Boiemas Georgius.

Soluta Nouæ ciuitatis obſidio.

Auſtrijs redditur Ladiſlaus.

Georgius de reducendo Ladiſlao in Boiemiã deliberat, uel nouo eligendo

Decretum fit de aduocando Ladiſlao.

Conditiones Ladiſlao proponendæ.

Hungaros prius inuiſit Ladiſlaus.

gius progredi,quàm Poſonium non eſt paſſus: ſed ibi regijs negocijs in magiſtratibus mutandis,& cæteris propriè ad Regem pertinentibus confectis, curaq; regni Iano Hunniadi commendata,rurſus Viennam illum retraxit,ſignificans inde Georgio Podiebradio,ad quē diem Ladislaus finibus Boiemię appropinquare vellet, vt regnum quoque Boiemiæ ineat. Quo intellecto Ianus

Iani Smiritij literæ ad regem ſcriptæ per comitem Podiebradio traduntur.

Smiritius,procerum haud poſtremus, conſiliorumq́ue vtriuſque factionis conſcius,dat literas ad Ladiſlaum ſua manu in hanc ſententiam ſcriptas: [a] Placet vt in regnum quàm primùm venias,ſed non ſine copijs & armis,ſi modò regnare in Boiemia cupis,& viuere. Has literas Ladislaus puerili videlicet animo Comiti tradidit: illeq́ue perlectas, ad Georgium in Boiemiam remittit. Nec is moratus,illas in concilium procerum,in quo Smiritius quoque aderat,ſecum afferr,ſuppreſſoq́ue aurhoris nomine, ſenſum illarum cum magna indignatione recitat. Omnibus ſupplicium cum meritum, quiſquis literas ſcripſerit, cenſentibus, rogat ſeorſum Georgius Smiritij ſententiam, illo reſpondente ſimplicirer, tanquam facti huius ignaro: Quid aliud hac in re cenſeam, quàm quòd cæteri omnes. Obtrudit illi literas,iubetq́ue ſignum & manum agnoſcere, ac ſtatim eodem die ſupplicio capitali afficit: de alieno

Capitis ſupplicio Smiritius affectus.

cautiùs, quàm de ſuo capite curioſum. Vidit iſta Ramnuſia illa Nemeſis, quæ inſolentiam fortunæ arrogantiamq́ue punire ſolet,ipſumq́ue Comitem,qui literas prodidit,repentè de ſtatu illo ſuo florētiſſimo ita deiecit,vt ei adnitenti

Vlricus Ciliensis Comes aula & Vienna urbe pellitur.

Eyncigero, aula omnibusq́ue aulicis honoribus, & ipſa Vienna vrbe interdiceretur: & niſi ab Alberto Marchione Brandeburgenſi ad portam vſque vrbis deductus fuiſſet, lapidatus erar. In exilium ad paternum ſolùm proficiſcentem, quatuor tantùm equites comitati ſunt, cùm aliàs frequentiore ſatellitio quàm ipſe rex cingeretur. Tantò intentius Auſtriaci curabant, vt illo abſente maximo hominum equorumq́ue apparatu Ladislaum in Boiemiam deducerent.

[a] *Smiriſthei epiſtolæ exemplum ex Syluio Bonfinius:*

Venturum te quamprimùm in regnum tuum probo, ſi modò veneris imperaturus,non pariturus: inermem impotentemq́; te intrare non laudo niſi bicipitem te fortè mater pepererit,vt ex duobus vnum Viennæ apud amicos dimittas, alterum dubia Boiemorum fidei caput temerè credas: vale.

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMVS NONVS.

Ladislaus Alberti Cæſaris filius xiij. rex Boiemiæ.

LAdislao nobilitas Boiemorum cum Pragenſibus ad fines Boiemiæ obuiam progreſſa, iuramentum ei de more offert, quo præſtito,capita dein libertatum ab omnibus ordinibus miſſa exhibet,ſubmiſsè orando, vt illa de regia clemētia & liberalitate rata habere & approbare dignaretur. Benignè reſpondet adoleſcens,ſe,quæ pater auusq́ue ſuus Boiemis indulſerint, cuncta illis integra præſtare & con-

Ingreſſus Ladislaus in Boiemiam.

firmare velle.ita vr de ſe nemo iuſtè queri poſſit. Agunr gratias Boiemi,gratulabundiq́ue Regem comitantur ad ſedem regiam, omni commeatu inſtructiſſimam,vt tantò lautius hoſpites, qui ad ſolennem coronationis diem inuitati

uitati erant,acciperentur. In ipſo introitu vrbis Magiſter Rokyczanus cum ſuis officij gratia in conſpectum prodijt,Regemq́; ſalutauit, ſed eum Rex valde frigidè reſalutauit. At occurrente ex arce Pragenſi ſacerdotum cœtu cum ſanctis reliquijs, ipſos ſacerdotes hilari ore affatus eſt, reliquias verò veneratus & oſculatus, haud æquo animo ferente aduerſa factione. Quæ factio nihilominus tamen poſt acceptum ſtatim diadema, quod Ladislai capiti Dionyſius Strigonienſis Cardinalis impoſuit,Regem adijt, per Georgium, illum promiſſorum admonens, quorum non vltimum eſſet,de corroborando Rokyczani Archiepiſcopatu. Dat ille negocium Georgio vt protinus curet,vt legatio Romam ad conficiendam rem mittatur. Qui miſſi erant, retulerunt, Pontificem Romanum decreuiſſe legatum ſuum in Boiemiam legare, qui præſens inſpiciat, an pacta concilij Baſilienſis à ſacerdotibus ſeruentur: illo comperto, facturum officium ſuum, vt Boiemis Archiepiſcopum conſtituat, non qui hunc honorem ambiat,ſed qui dignus officio illo exiſtimabitur. Optimam ea tempeſtate famam in concionibus ad populum faciendis Iohannes Capiſtranus,natione Italus, profeſſione Franciſcanus Minoris ordinis obtinuit,ſumma homini dicendi facultas, incredibilis memoria, vitæ ſanctitas rara,mirumq́ue ſtudium in vitijs inſectandis,& corrigendis erroribus. Hunc allegare Boiemis,qui cuncta apud illos exploraret, quiq́ue concionibus ſuis deuios in viam reduceret, Pontifici Romano ſummè placuit. Antè ille tamen in Morauiam diuertit,manſitq́; Olomucij apud ſodales ſuos haud paruo tempore,docens populum tanta celebritate frequentem, vt illum vel capaciſſimum templum non caperet, ſed neceſſe habuerit in foro ſermocinari, duobus ſemper aſſiſtentibus interpretibus, altero Boiemo, altero Germano, qui ea,quæ Latinè diceret, vernacula lingua pronunciarent. Dicebat autem contra Rokyczanum, communionem vtriuſque ſpeciei, quod ad idiotas attinet, non eſſe ex veritate præcepti Euangelici: nec licere cuiquam ritum ab eccleſia cum bona ratione introductum auſu temerario mutare. Quæ audiens Venceſlaus à Boſcouicze,inter proceres Morauiæ magnæ authoritatis, vale Huſſitis dicto,rurſus veritatem Romanæ ſedis cum duobus ſubditorum millibus amplexus eſt. Huius poſtea filius nomine Prothaſius omnibus ad vnum ſuffragijs Pontifex Olomucenſis declaratus fuit. Rokyczanus irritatus, tam multa apud Morauos Capiſtranum poſſe,vt ipſos quoque proceres quò velit ſermonibus ſuis ducat & impellat, ad diſputationem eum prouocat,definitis certis quibuſdam locis,ſibi valde idoneis. Contrà Capiſtranus Olomucium illum aut Brunnam inuitabat,tanquam ad ciuitates vtrique accommodatiſſimas. Illo tergiuerſante, iter in Boiemiam tetendit,venitq́ue Crumlouiam,Procerum Roſenſium oppidum, & inde mox abit,vbi percepit literas à Georgio gubernatore ad Vlricum Roſenſem eſſe ſcriptas, ne oppido reciperetur. Cæterùm à regijs ciuitatibus, Pelſina, Ponte,Cadana,cupidiſſimè honorificentiſſimeq́ue fuit exceptus, & pro ſancto ab omnibus viris probis habitus,quoniam ſancta inculpataq́ue & diceret & faceret. Ergo cùm aliter illi Rokyczanus nocere haud poſſet, ad calumnias conuerſus,profeſſionem monachi ei quaſi probrum obiectabat,hypocritam ſeductoremq́ue populi,& pacis interturbatorem appellabat. Ipſe interim Pragæ fretus potentia gubernatoris,authoritatem ſibi Archiepiſcopi inter ſuos omni modo vſurpabat. Pro quo beneficio,vt gratiam illi referret, honoremq́ue inuicem illius apud Pragenſes amplificaret,diem eum,quo ille Praga per proditionem potitus eſt, alio tamen palàm feſtiuitatis titulo inducto, feſtum & celebrem indicit,mandatq́ue omnibus ſacerdotibus, vt poſtridie manè ad ineundam ſolennem proceſſionem præſtò ſint omnes. Geſtat ipſe(dum per plateas veteris,nouæq́; ciuitatis proceditur)diuinam euchariſtiam, veniensq́; ad portam, quà Geor-

Huſſitis nullus à rege honor habitus.

Coronam accipit Ladiſlaus anno 1452. die Simonis & Iudæ.

Vrgent Rokiczane preſulatum.

Iohannes Capiſtranus à Nicolao V. P. M. Boiemis conuertendis deſtinatus.

Summa doctrinæ Capiſtrani quā profeſſus eſt Olomucij.

Venceslaus à Boſconicz in uiam reductus à Capiſtrano.

Prothaſius Epiſcopus Olomucij 17.

Rokyczanus diſputationē Capiſtrano offert.

Probris Capiſtranum inſectatur Rokyczanus.

Dies occupatæ Pragæ fit ſolennis.

gius in vrbem clam intromiſſus eſt, hymnum victoriæ, Te Deum laudamus, canere incipit, deflectiique inde ad domum regiam, proſpectante Rege è feneſtra, ſed neque caput nudante, aut inclinante, aut vllum alium honorem ſolitum habente, adeò vt ſui quoque illnm tanti contemptus arguerent. Quibus ille: An ego, inquit, vobis tam venerandum omnibus Chriſtianis ſacramentum contemnere videor, quem cotidie illud per tem diuinam cernuum, proſtratumque adorare cernitis? Sed non erat hîc venerationi eiuſmodi locus, ne dum Chriſti corpus honoro, ſimul approbare ſacrilegum ſacerdotem putarer. Cæterùm altius hæc res parti alteri adhæſit, quàm vt euelli vel probabili excuſatione potuerit.

Rex nullum honorem defert ſacrificulis Huſſitarum.

Nec minorem paulò poſt inuidiam ſibi mouit, dato præſidi aulicorum mandato, vt ſacrificulum factionis Rokyczanæ, qui locum ſacrificandi in eo ſacello, in quo Rex ſacris adeſſe ſolebat, occupauerat, nec idem cedere legitimo ſacellano volebat, abſtractum ab aris de proxima rupe præcipitaret, quanquam ille ſaluti ſuæ fuga conſuluerit: durauit tamen inuidia apud Pragenſes, vt non multum dolerent de diſceſſu illius, quem in Sleſiam ad exigenda à Ducibus Sleſiæ debita regibus officia parabat.

Huſſitam ſacerdotē rex ab ara deturbari iubet.

Magiſtratibus Bohemorū conſtitutis, in Sileſiam pergit Ladislaus.

Conſtituto igitur Pragæ in vtraque ciuitate per ſemet, vt moris erat, ſenatu præſidibusque regno duobus præpoſitis, Sbincone Lepore, & Henrico Strazio, cum Georgio gubernatore Vrarislauiam profectus eſt, vbi præterea ſponſalia conſumauit, deſponſa Elizabeth ſorore ſua Caſymiro Regi Poloniæ quam vt ad diem, qualiter oportuit adornatam, in Poloniam mitteret.

Anno 1454. ſexta Decemb. Caſimiro regi Poloniæ pacta ſoror Ladislai.

De Sleſia In Auſtriam ſe transtulit, Comite Ciliæ ad omnem occaſionem vigilante, per quam reconciliari Ladislao poſſet. Cui fortuna ſemper mutabilis adeò non eſt aduerſata, vt neſcias, contumelioſius ne eum paulò ante Vienna eiecerit, an glorioſius reduxerit. Quatuor clientuli eiectum comitabantur, reducem mille equites, phaleris, armis, auro, argento conſpicui deducebant. Ipſe Rex cum proceribus venienti obuiam extra vrbem factus, honorem vt auunculo habuit, reſtitutumque in priſtinum dignitatis gradnm, gubernatorem Auſtriæ conſtituit.

Vlricus Ciliæ comes fortuna in melius mutata redux dignitati priſtinæ reſtituitur.

Vnde rurſus inter triumuiros, Hunniadem, Podiebradium, Comitem, inita ſocietas plus valuit, quàm iuuenis Regis imperium. In hoc fortunæ ludibrio Eyneingerus tempeſtiuiter cū amicis elapſus, quod vix ſperandum erat, id induſtria ſua aſſecutus eſt, vt apud Cæſarem, quem grauiſſimè offenderat, rurſus ſe in gratiam reponeret, ne ſibi, etiamſi vellet, aduerſarius nocere poſſet. Funeſtiſſimum hoc tempus atq; infauſtiſſimum Chriſtianis, expugnata à Mahometo Amurathis filio, Conſtatinopoli incidit, adeò vt in præſens quoque animus horreat, recordatione tam luctuoſi funeris, quo tot Chriſtianorum in tanta[a] vrbe millia cædibus Turcarum funerata aut inſepulta fuerunt. Dum enim omni ſæuitiæ genere in omnes, ſpurcus ille & immanis hoſtis deſæuit, nullum pietati, nullum miſericordiæ, nullum precibus inermium, ſeque vltro dedentium locnm relinquens, ſed paſſim vt quemque ſors obtulerat, ſine vllo militum populique diſcrimine ſternens, pueros puellasque rapiens, & inter raptus ætate illarum abutens, ſacras virgines inceſtans, honeſtas matronas ludibrio habens, ſeque & ſuos, quibus ciuitatem in prædam dedit, ad omne libidinis ſanguinisque facinus impellens. Hoc interim dolo in delenda quoque nobilitate vſus, vt palàm pronunciaret, Nobilibus fieri poteſtatem pecunia redimendi ſalutem, libertatemque ſuam. Quo illi lenocinio illecti, ex latibulis in apertum prodibant, captique, & ad Mahometum adducti, in conſpectu eius crudeliſſimè trucidabantur.[b] Allatum poſtremò & caput Conſtantini Imperatoris, intra portas oppreſſi ei fuit, quo ille viſo, haſta illud affigi, & ad terrorem Chriſtianorum per omnia caſtra circumferri iuſſit. Vertit deinde ab hominibus ad numina violanda rabiem, aliorum enim aras diruit, aliorum oſſa & reliquias canibus ſuibusque obiecit, alio-

rum

rum imagines luto & ſtercore fœdauit. Templa verò illorum adeò profanauit, vt lupanaria meretricum in illis & ſtabula equorum conſtitueret. Id porrò omnium acerbiſſimum atque impiiſſimum, quòd cùm ipſi Chriſto, à quo Chriſtiani cenſentur, aliter illudere Turcæ neſcirent, ſublato è templo Sophiæ illius ſimulachro in formam crucis transformato, omnibus illud modis, quibus quondam impia gens Iudæorum, illudendum ſuſceperunt, denuò Chriſtum, quantum in illis fuit, patibulo affigentes, addito furcæ elogio: Hic eſt Chriſtianorum Deus. Agnoſcimus libenter, ô impij, Chriſtum eſſe Deum & Dominum noſtrum, ſimulque confitemur, tam miſerandam tantæ vrbis ruinam ſecundum peccata maiorum noſtrorum contigiſſe, dum viam diſciplinamq; Domini non tenerent, nec vnitatem eccleſiæ Chriſti ſeruarent, ſed vana animi elatione & ambitione inflati, illam temerè ſcinderent, ſibimet mercenarium pro legitimo paſtorem conſtituentes, cum quo extra paſcua tota via errarent.

Immanis rabies Turcarũ tam in res ſacras quàm profanas.

Ab hoc ſucceſſu Mahometes in Hungariam expeditionem plus quàm biennium apparare cœpit, quo magis inſtructus ab omnibus rebus ad bellum pertinentibus eſſet, Hungaris crebrò ad Ladislaum Viennam concurſantibus, petitum vt Budam reuiſat, rebusque ſuis & regni conſulat, præſertim magnis impendentibus & periculoſis motibus, vt omnes intelligant, ſalutem fortunasq; & liberos ipſorum Regi ſuo eſſe chariſſimas. Liberaliter legatis per Comitem reſponſum: Affuturum breui regem, ipſumque communiter cum illis regni negocia veteri regum conſuetudine curaturum.

Apparatus Mahometis in Hungariam. Regem ſuum uocãt Hungari

Nam ſi quis alius plurimum, plus adhuc Ciliæ Comes cupiebat, vt Hunniade de gubernatione deiecto, regimen ad Regem perueniret, quem ipſe Comes regebat. Facilè autem Comiti erat, dare verba iuueni Regi, ſed difficile annoſa vulpis, qualis Hunniades erat, laqueo capi ſolet. In hanc autem ſuſpicionem apud Regem Comes Hunniadẽ adduxerat, vt ſuſpectus haberetur tanquam regni æmulus. Quippe ſine Regis imperio in arces & oppida regia inuaſerat, vectigalia regni vſurpauerat, homines, arma, equos in poteſtate ſua habuit, ac ſolo nomine excepto, Regem potentia gerebat. Ne igitur Ladiſlaus velut pictus adumbratusque rex Hungariam introiret, ſuadebat ei Comes, vt prius Hunniadem ſub colore aliquo Viennam euocaret, euocatumq; caperet, atq; in carcerem conijceret. Rara in aulis taciturnitas inter tot linguaces, qui linguam ſuam feliciorib. libenter venditant.

Simultates inter Comitem & Huniadem.

Patulæ ſuſurronibus regiæ aures.

Ab ijs Hunniades de inſidijs certior factus, cùm accepiſſet literas euocatorias, reſcripſit, ſe intra regnũ obedienter Regi appariturum, vltra fines progredi non eſſe obnoxium. Ergo rurſus vt ad fines appareat vocatur. Venit duobus millibus equitum delectorum ſtipatus, obtulitque in campo colloquium.

Gubernator à rege euocatus regni limites excedere non uult.

At Comes eum in caſtellum, quod præſidio munierat, pertrahere conabatur, nobilitatem & cum Rege cognationem obtendens: contrà Hunniades magiſtratum ſuum ei opponens, cui Comes quoque in Hungaria cedere loco cogeretur. Ita per rixam & mutuum metum re infecta vtrinque diſceſſum. Mox Hunniades de conſilio amicorum arces nonnullas Regi ſua ſponte reſtituit, atq; cum illo de ſecuritate pepigit, antequam Budam introijt.

Eluduntur inſidiæ Cilienſis.

Budæ de nulla re prius crebriusq; quàm de bello Turcico conſultatum fuit, accurrentibus alijs poſt alios nuncijs, terribilia de copijs Mahometis eiusq; minis nunciantib. quo modo videlicet regno Hungariæ par exitium atq; imperio Coſtantinopolitano interminaretur, paratamque ſe iam victoriam habere iactaret.

Rex Ladiſlaus Budam uenit Anno 1456. 23. Februarij.

Factum ſenatusconſultum, vt oratores ad Romanum Pontificem (Calixtus Pontifex erat) mitterentur, oratum, vt curã adhortandi Chriſtianos Principes ad ferenda contra Turcas auxilia ſua authoritate ſuſciperet, quando Hungarorũ precibus clauſas illi aures haberent, ſpe tantùm & vanis promiſſis Hungaros lactantes. Nihil in Calixto defuit: nam ipſe continuò ſedecim triremes, quibus maritima hoſtium

Calixtus III. pontifex in bellum Turcicum Chriſtianos principes accendit.

vexarentur,aduerſus Turcas tranſmiſit,& Caruaiam S. Angeli Cardinalem in Hungariam ire iuſſit, qui vnà cum Capiſtrano ad commouendam miſerationem ad vnguem facto, quantum numerum poſſent militum cruce ſignatorum conflarent.

Alba Græca uel Nandor alba à Mahomete oppugnata defenſoribus Huniade et Capiſtrano 13. Iunij anno 1456.

Eorum pars vix tertia armis militaribus inſtructa fuit,cætera turba, vt mos in Hungaria habet, falces, & ſudes portabat. Vis autem tota in exercitu regis erat,quem ſibi raptim ex regnis ſuis contraxerat, cui Huniadem præfecit,ſed nihil cum Turcis ſimile, qui omnes circum Bellegradum, à veteribus Taurunum appellatum, campos & agros innumerabilibus copijs compleuerant. Non eo tamen territi, quia pauci erant,ferre obſidionem fortiſſimo animo Huniades & Capiſtranus, qui ſuis cruciferis ſignum crucis præferebat,decreuerunt. Nam Rex conſilio eiuſdem Huniadis Budæ ſubſtiterat. Idem paulò pòſt ſuaſu Comitis per ſpeciem venationis Buda elapſus, Viennam ad locum tutiorem ſe contulit. Mahomethes, quia primo impetu quemadmodum ſperauerat Bellegradum non cepit,ſed præter caſtra nauium quoque ſtationem, quam in Danubio habuit, vt ab obſeſſis peti turbariq; vidit,dentibus infrendens gemitu,tantulum oppidulum ſibi ad cætera quæ eon ceperat peragenda impedimento fore, admoueri mœnibus ænea tormenta, quorum neque plura neq; maiora vnquam aliàs habuiſſe dicitur,iuſſit, muroſq; & turres ſterni, dituiq;. Deinde per ſtrata ruinis,tota ſuorum mole aggredi obſeſſos impellit. Ingens mali vis Chriſtianos vrgebat,multitudine Turcarum nimis premente: ſed mirum dictu, quòd pauci nulli malo cedebant, præſertim cum oppugnatio per diem noctemq; continuata fuerit, ſed illam Chriſtiani tam ſtrenuo atque conſtanti animo cum Huniade & Capiſtrano ducibus ſuis,egregiè munera duœum pro functione vterq; ſua fungentibus, ſuſtinuerunt, vt ad extremum hoſtes maxima ſtrage proſtratos à mœnibus repellerent. Inter autem duces reddendus eſt militi quoq; Boiemo debitus gloriæ titulus,qui cùm vidiſſet Turcam cum ſigno vexilloque Turcico murum iam conſcendiſſe,eoq; metu pleroſque militum perculſos,fugam in arcem paraſſe,complexus lucta Turcam, rogat Capiſtranum inferius ſtantem.

Boiemi militis uirtus.

Si,inquit,ſponte mea cum cane iſto me de muro præcipitauero, illi commoriturus, quid de anima mea cenſes futurum? Illo reſpondente, Saluam ſine dubio fore: eiecit ſe protinus & Turcam, morteq; hoſtis & ſua vitam focijs incolumem reliquit, ita vt perſequi quoque Turcas fugientes, rebuſque illos ſuis ſpoliare auderent,quæ ab igne manſerunt integrę. Tanta namq; poſt rem malè geſtam Mahometis animum deſperatio inuaſit, vt caſtris,quæ facilè tueri poterat,ignem ſubijcere indeq; fugere maluerit: illum inter alios inſequente ſignifero cum ſigno crucis,quod ſignum ille nuper contumelioſiſſimè tractauerat, vt maiore viciſſim contumelia ipſe confunderetur. Memor enim Dominus erat opprobriorum eorum, quæ ab inſipiente fiunt tota die. Sed nec amplius idem cladis ignominiæque ſuæ obliuiſci potuit, quin ad mentionem illius barbam manu demulcens, & caput quaſſans, pugnam diemque fuerit deteſtatus, qua cum Chriſtianis certamen ad Bellegradum inierat, & plus quàm centum ænea tormenta raræ magnitudinis illis reliquerat. Certè, quæ ex ijs Budam aduecta in arce vſque ad Ludouici Regis obitum iacebant, facilè certare de magnitudine cum alijs huius ætatis,ac vincere illa poterant.

Mahometes repulſus à Belgradi obſidione.

Iohannes Huniades obijt 10 Septembris. Capiſtranus 26. Octobris: ille in Alba Tranſſyluanica, hic Vylaci ſepultus.

Modico poſt hanc victoriam interiecto tempore, glorioſi victores, quemadmodum in vita ſe dilexerunt,ita in morte non ſunt ſeparati. Prior Huniades, procurante funus eius Capiſtrano obijt: mox ipſe Capiſtranus in choro ſuorum ſodalium,inter hymnos Deo decantatos,ſenilem emiſit ſpiritum. Porrò Huniades duos ſuperſtites filios reliquit, Ladiſlaum atque Matthiam, Ladiſlaumque Bellegradò cum firmiſſimo militum præſidio præfecit. Is Regem Ladiſlaum cognoſcendi loci pugnæque cum Turcis initæ auidum illò venien-

hientem cnm purpuratis & alijs inſignioribns aulicis intromiſit, cæteram turbam(ad quatuor millia hominum erant) tentoria extra mœnia tendere iuſſit, Comite indignante, quòd ſuum militem intra oppidum contineret, regium autem foras exrruderet, vnde vetus inter eos ſimultas paternaq́; offenſio recruduit, ita vt vterque ad primam occaſionem ad omne facinus videretur eſſe paratiſſimus. Fortè Comes dum cubiculum egreditur, obuiam fit Ladislao Huuiadi iræ impatienti, ſed nec ipſe illius contineus: ſubitò igitur poſt rixam ad gladios, Comes duos Ladislao digitos amputat, Ladislaus Comitem loricatum fruſtrà ferit, donec illum accurrentes Hungari crudeliter interficiunt. Nullus magis acerbus caſus Regi contingere potuit, tam alta in iuuene tamen animi moderatio fuit, vr ſummum illum dolorem intra ſe penitus cõtineret, mœſtitiamq́; nec invultu oſtenderet, nec proderet gemitu, deniq; non dubitauit(quoniã ita Hungaris videretur) Comitem, qui loricatus inter togatos incedere auſus fuerit, iure cæſum profiteri. Cæterùm omnem exequiarum honorem auunculo habuit, iuſſitque fuuus Ciliam efferri, vt in maiorum ſuorum conditorio conderetut. Nec vltrà Bellegradi motatus, Budam reuertebatur, comitantibus eum Ladislao & Matthia fratribus vſque ad arcem Hunniadam, in qua marer eorum vidua mœrore anxia deliteſcebat. Mira rurſus animl indoles in tam tenera Regis ætate emicuit, poſtquam arcem ingreſſus, omnia ibi luctu plena, ipſamque viduam lacrymabundam, ac veſte lugubri Indutam vidit, quanquam ipſe ſaris mœſtus, reuocare tamen illam à mœrote ad lætitiam incipit. Eam, inquiens, mortem eſſe dolendam & deflendam, quæ vitam penitùs auferat, non verò illam, quæ nos ad meliorem vitam trausferat. Maritus, inquit, tuus vtique etiamuum viuit, & cum Chriſto procul dubio regnat, qui pro Chriſto tot ſe periculis obiecit, maxima interim ſolatia tibi relinquẽs, Ladislaum iſtum & Matthiam filios, quibus quoties volueris refici poteris: auteuertãt igitur luctib. gaudia quibus maritus fruitur, vt ſimul cum illo gaudere videamur, ac protinus funebris Iſte habitus deponatur: mandatque aurum, purpuram, ſericum afferri, & per totum Gynecæum diſtribui. Mutata veſte læti omnes ad epulas & conuiuia dilabuntur. Quibus rebus vehementer exhilarati, ſuique velut iam valde ſecuri Hunniades, Budam ambo regem ptoſequuntur. Ibi Regem, qui à conſilio ex ipſis Hungaris quoque præcipui erant, circumſiſtunt, audaciamque Ladislai commemorant, indignamque Comitis atque crudelem mortem deplorant, & ſi inulta diutius manſerit, quónam euaſurá ſit oſtendunt, aute oculos faſtum Ladislal ambitumq́;, inceſſum, & clientium apparatum proponentes, quo potentiam Regis iam complecteretur, nomen tantùm remitteret, quod auidiſſimè concupiſceret. Ad quæ Rex: Viderent, ne quid ipſe regnumque detrimenti caperer, ſibi eam facultatem non adeſſe, vt æmulum maiore factione ſubnixum in poteſtatem ſuam redigat, quando nullos ad manum armatos habeat. Bonum animum habe Rex, inquit Palatinus regni, Ladislaus Garai cognominatus, cuncta adſunt, poſtquam Giſcra adeſt, qui ex altera Danubij ripa in oppido Peſtho diuerſabatur, præpoſitus ei numero externorum, qui Regem in itinere comitabantut. Hic admonitus vt occultus cum fortiſſimis in arcem penetraret, in veſtibulo arcis Ladislaum Hunniadem comprehendit, & cum eodem Epiſcopum Varadienſem, Sebaſtiauum Roſgonium, Ladislaum Canlſium, & quoſdam alios ex eadem factioue proceres. De Hunniade capitale ſumptum ſupplicium, Carnifice ſucclamante: Sic perire illos, qui ſuis dominis ſunt rebelles. Cæteri in carceres coniecti, quibus ruptis breui pòſt inde euasêre omues. At Matthias adoleſcens Ladislai frater, adhibitis cuſtodibus, Viennam cum Rege adductus eſt, ibique ſub cuſtodia habitus. Duodeuigeſimnm ætatis annum Rex attingere inchoabat, mattimonio ſaris habilem, de

Ladislaus Albam Græcam inuiſit.

Simultates paternæ in liberis conſpicuæ.

Læſa ſit furor ſæpius patientia.

Comes Ciliæ obtruncatus.

Abſoluuntur Regis ſententia ſicarij.

Viduam Hunniadianam conſolátur rex.

Patrocinium ſuſcipit rex liberorum.

Fratres Hunniades regem Budam deducunt.

Conſilium de Ladislao interficiendo.

Ladislai Garæ filiam ducturus erat Ladiſlaus.

Giſcra Ladiſlaum capit & complices.

Capite plexus Ladislaus Hunniades ætatis anno 26.

Matthias Viennam in carcerẽ detruſus duodecim annos natus.

quo maturè conciliando ſæpius aliàs inter ſe Hungari, Boiemi, Auſtriaci diſ-ſerebant: tum verò in concilium Viennam coacti, ſententiam ſuam regi palàm aperuerunt, placere omnibus dicentes, vt Rex ducat vxorem, hoc ſolùm ſcilicet ac maximè neceſſarium reſtare ad conſummandam regnorũ felicitatem, vt videant ex Rege ſuo liberos procreatos, qui ius ſuccedendi legitimum in regno habeant. Quo audito Rex, haud ſanè alienus à re vxoria, iubet illos hanc quoque ſententiam promere, quæ nam ei ſponſa, & ex qua domo eſſet eligenda, vt eò melius ſecum de matrimonio deliberare poſſet. Vna rurſus voce omnes nobilitatem, formam, opes, Magdalenæ Regis Galliarum filiæ prædicare, nec aliam digniorem connubio nobiliſſimi Regis oſtentare, nihil dubitante Rege, quin illam cæteris præferret, ſed maximè ambigebatur de loco nuptijs legendo. Hungari Budam, Boiemi Pragam, Auſtriaci Viennam appoſitiſſimam ad eam celebritatem peragendam eſſe contendebant, qua in re non ſatis conuenientibus, in aliud tempus dilata fuit conſultatio. Interim grauiſſima inter Fridericum Cæſarem & Ladislaum Regem diſſenſio amiciſſimè enim ingenti Auſtriæ commodo & vtilitate compoſita fuerat. Quæ Georgius Gubernator audiens, cum octingentis expeditis equitibus in Auſtriã ire properat, habere ſe arcana, inquiens, nemini niſi Regi credenda. Iuſſus traijcere Danubium, atque vrbem ingredi, vt coràm quę vellet, Regi in aurem diceret, Viennam ſibi ſuſpectam eſſe reſpondit. Feruntq; inde ei ortam ſuſpicionem fuiſſe, quòd clanculum inaudiuerit, chirographa poſt interitum Ladislai Hunniadis non pauca eorum eſſe reperta, qui cœpta conſiliaque aduerſus Regem eiuſdem Ladislai approbabant, inter quæ Georgij quoque chirographum extare aiebant. Veritus itaque ne inauditus, indictaque cauſa, aut inimicorum ſuorum factione, quorum pleríque tunc in aula Regis erant, periculum aliquod adiret, ex tuto alloqui Regem deſtinauerat. Id verò maximè indignum cunctis videri, exigere à rege, vt contra maieſtatem ſuam extra mœnia ad ſubditum ſuum prodeat, nugas fortaſſe illius auditurus. Rex nihilominus authoritate gubernatoris, quam ſibi in Boiemia apud factionem potentiorem conciliauerat, motus, ſepoſito dignitatis reſpectu, ſeruire tempori in animum induxit, ſibique tentorium non procul à Gubernatore conſtitui iuſſit. Ad tria ferè millia equitum Regem proſequebantur, ſed inermia, colloquiumque in diem quartum protractum eſt, pernoctante rege ſemper in vrbe. Ac cæteris quidem diebus, ſermoni vtrinque habito, duo ex conſilio regis teſtes affuerant. Quarto, excluſis omnibus arbitris, quid inter ſe collocuti fuerint, id ſcilicet ipſi nouerant. Verùm quia vultu vterque turbido & indignationis manifeſto ex tentorio diſceſſerant, ex ea re ſtatim innotuit, Gubernatorem cum Rege egiſſe de nuptijs in Boiemia celebrandis, & poſtquam non impetrauit, indignabundum minabundumque abijſſe. Pœnitentia mox rex ductus, quòd illum malè animatum, qui ipſas quoq; nuptias impedire poſſet, à ſe dimiſiſſet, reuocari illum mandat, & ſi pertinax in propoſito abeundi fuerit, polliceri aduentum ſuum Pragam, ibidemque nuptias celebraturum. Introeunti cum inſigni pompa equeſtrium pedeſtriumq; copiarum Pragam, Nicolaus quidam ex eorũ numero, qui pronunciandi ſcientiam ex decretis aſtrorum profitentur, malè fauſtum ingreſſum planeq; ſtellæ crinitæ regibus horrendæ, quæ eodem anno apparuit, congruentem pronunciauit, quale vaticinium apud paucos curam, apud reliquos riſum, velut vanitate plenum excitauit. Omniſque ſolicitudo omnium, ac maximè regis intenta fuit in apparatum nuptiarum, vt quàm ſplendidiſſimè atque ornatiſſimè illæ quamprimùm adornarentur. Ac ſine mora decretum vt legati ad Carolum Galliæ regem pro adducenda in Boiemiam ſponſa omni rerum copia inſtructi proficiſcantur. In ea legatione primas partes tenuerunt Vdalri-

Deliberatio de regio cõiugio.

Magdalena, alijs Margarethe, Caroli VII regis Galliæ filia ſponſa regi eligitur.

Georgius gubernator non niſi data fide publica regẽ extra Viennã cõpellare vult.

Colloquium regis cum gubernatore.

Offenſum gubernatorẽ Ladislaus placat.

Ladislaus in Boiemiam.

Aſtrologi præſagium.

Legatio in Galliam pro ſponſa.

Vdalricus Patauinus Epiſcopus, & alter quidam ex Hungaria Epiſcopus, tertius Zdenco Sterenbergius, magnificentia clarus. Iis additi ſeptingenti equites, vno colore veſtiti, matronæ ac virgines gemmis vnionibúsque exornatæ. Quadrigæ auratæ, atque octoginta equi candidi, & præterea alia dona, & dante & accipiente digna, ſponſæ miſſa ſunt. Iniunxerat item Rex Helcelio, quem à ſecretis intimum habuit, vt Zdenconi quadraginta millia auri pro viatico adnumeraret. At ille à Gubernatore, cui haud bene cũ Zdencone conueniebat, perſuaſus, viginti tantùm millia repræſentauit, quam ſummam Zdenco ne attingere quidem voluit, ſed ſtomachabundus regem adiens, aut integrum viaticum aut nullum repetebat. Ita profectò, inquit Rex, iuſſeram, vt tibi in ſolidum ſumma redderetur, ſed pereat Helcelius, ſi quid de illa defraudauit, tibi ne quid deſit curabimus. Interim Helcelius iratum metuens regem, in alienas incidit manus, regeque inſcio tortus, occultiora quædam regis conſilia Georgio prodere coactus fuit. Delecti mox & alij legati, qui hoſpites ad nuptias inuitarent, Cæſarē in primis cũ coniuge Leonora, dein regem Poloniæ, qui vnam, & Vilhelmum principem Saxoniæ, qui alteram Ladislai regis ſororem in matrimonio habuit, poſtea Bauariæ Rhenique principes & Marchiones Brandeburgenſes vocati. Trabesque & aſſeres Pragam conuecti, vt ex illis theatrum & orcheſtra extrueretur, in quibus ludos ſpectarent, & cum tripudijs ſubſultarent. Allatæ etiam tunc ex Gallia literæ, ſignificantes, quàm ampliſſimo honore, quantaque liberalitate opulentiſſimus Rex legatos Bolemos tractaret. Ad hæc tantam ibi adeſſe principum illuſtrium frequentiam, quantam antea nunquam vidiſſent, horumque maiorem partem in Boiemiam venturam. Hic demum animo fluctuari Gubernator ac ſerò perpendere, infinitas in hoſpites non ſine graui onere regni futuras impenſas. At Rokyezanus aliud magis periculum vereri, ne ſcilicet tot Chriſtiani principes, ad abolendas Boiemorum ſectas tanto ſtudio Pragam venire feſtinarent. Inter hæc ſubito languore tentari Rex, ipſeque de recuperanda ſalute modicam ſpem habere, vt ex verbis eius patuit. Nam cùm Hinco à Vetouia, vnus de conſiliarijs, regi ad feneſtram ſtanti, nondum abſterſis lacrymis interueniſſet, ac mœroris cauſam requiſiuiſſet, non ſine gemitu reſpondiſſe dicitur, mortem ſibi certam inſtare, ne quam tamen cæteris ſuſpicionem infirmitatis daret, more ſolito cœnauiſſe, & cum purpuratis ſatis hilares ſermones in multam noctem miſcuiſſe. Eunti deinde in cubiculum, rapulas, cuiuſmodi cibi auidiſſimus erat, oblatas fuiſſe, à quarum eſu totam noctem cruciatu doloribusque vigilem exegiſſe, nihil amplius medicis proficientibus, donec poſt ſex & triginta horas, quàm ægrotare cœpit, ſanctam innocentemque animam Deo optimo traderet. Cruditate ne an veneno extinctus fuerit, illo ſtatim tempore inter medicos variatum fuit, quibuſdam illam accuſantibus, cæteris manifeſta veneni ſigna ſe deprehendiſſe fatentibus: ſed quis incerta audeat pro certis affirmare? Illud palàm fuit, etiam ab ijs qui ſuſpecti habebantur, mœrore triſti completam fuiſſe domum in qua funus iacuit, quippe in vrbe, non autem in arce obijt, in qua deinde regia pompa elatus, iuxta Carolum Cæſarem proauum ſuum, tanto ploratu eiulatuque conditus eſt, vt totum templum Diui Venceslai lamentis & planctibus perſonaret. Maxima pars immaturam inexpectatamq; adoleſcentis adhuc regis mortem deplorabant. Multos regni quoque ipſius miſeratio ſubijt, quod deſertum certo hærede ad nouas rurſus calamitates expoſitum cernebant. Aduenæ verò omnes communem reipublicæ Chriſtianæ fortunam quaſi vnà cum Ladislao intercidiſſet, ante alia dolebant, vt qui cognitum haberent, tot & tantos principes non tam ad ornandas ſua præſentia nuptias, quàm ad conſultandum de expeditione contra Turcas ſuſcipienda venturos fuiſſe. Hæc igi-

Munera ſplendida.

Helcelius ſecretarius dimidium uiatici numerat iuſſu gubernatoris.

Conuiuæ inuitantur ad nuptias.

Boiemi in Gallia benignè excepti.

Malè ſibi metuit Rokiczanus ob aduentum tot principum.

Ladislaus rex moritur Pragæ anno 1458. 23. Nouembris ætatis 18.

Luctus ingens ob regis mortem.

tur omnia crudele mortis fatum diſturbaſſe, tantamque ſpem & certiſſima regni Galliæ præſidia ad nihilum adduxiſſe, victi dolore tantũ non impiè querebantur. Porrò Gubernator funerato rege ab exequijs, eodem confeſtim die omnes ordines in domum Regiam ſeuocat, & ad illos refert, magiſtratũ ſuum

Prorogari petit Georgius poteſtatem gubernandi.

per obitũ regis, qui In diem Clementis inciderat, nõ eſſe extinctum, quoniam ita ſibi à rege mandatum fuerit, vt in adminiſtrando regno vſque ad Penrecoſten perduraret. Subticentibus alijs, Pragenſes ſine vlla dubitatione gubernationi eius ſe commiſerunt, deinde amici & fautores, cæterorum ſilentium pro approbatione acceptum. Et quis armatis circumſepto apertè contradiceret? Idem Gubernator ea hora qua Rex emiſit ſpiritum, detracto ei annulo

Matthias à Georgio Pragam uocatur.

literas Viennam ad Matthiam Hunniadem ſcripſit, vt eum ſub ſpe libertatis aſſequendæ Pragam eliceret. Quippe hac conditione alligatus erat, ne liber fieret, niſi Rex ipſe manu ſua ei oblata, liberum pronunciaret. Proin facilè eiuſmodi illecebra iuuenis illectus, Pragam cum deductoribus venir, ad nouam cuſtodiam illum deducentibus, ex qua (niſi magno precio ſe redimeret) ex-

Reuocati oratores in Galliã profecti.

eundi poteſtas non aderat. Miſſi præterea in Galliam ad legatos nuncij, qui illos domum, ſiue negotium confectum, ſiue adhuc infectum fuerit, reuocarent, ſponſa in Gallia relicta. Hoc nuncio prorſus inexpectato vehementer tota regia conturbata fuit. Quippe cuncta, quorum gratia legati venerant, melius etiam quàm ſperauerant, cum rege Galliæ tranſegerunt. Omnes denique iam in procinctu erant, tanquam poſtridie abituri, qui ſponſam in Boiemiam deducere debebant, ingens is & illuſtris comitatus fuerat. In hac omnium rerum confuſione Zdenco Sterenbergius ſumpta audacia Regem Galliæ adit, ſecum afferre dicens, quibus præſens iſta eius animi ægritudo ſanari queat, promere iuſſus remedia: Da, inquit, alterum ex filijs regem nobis

Galliæ rex ambit regnũ Boiemiæ, perſuaſus à Sterẽbergio.

Boiemiæ atque Hungariæ, poſtquam regnum vtrumque hærede carcat: longè maiora per hæc quàm perdidiſti aſſequi poteris. Demulctus iſtis, & planè perſuaſus rex, legatos ſuper hac re in Boiemiam mittere non procraſtinauit.

[a] *Conſtantinopolis à Mahomete 2. Turcarum Imperatore expugnata anno 1453. 29. Maij, ab vrbe à Conſtantino condita anno 1122. & menſe tertio.*

[b] *Flauius Conſtantinus XV. Palæologus Manuelis iunioris filius, in quo deſiit imperium Orientis.*

[c] *Nicolaus V mortuus dicitur reliquiſſe in bellum Turcicum 1200000 aureorum.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRICESIMVS.

Potentes multi candidati circa regnum Boiemiæ. Cæſar, Albertus et Sigiſmundus Auſtrij, Caſimirus rex Poloniæ, Vilhelmus dux Saxoniæ.

NVnquam maiore, quàm rum ambitu comitia regis creandi in Boiemia caluerunt, adeò multi magnique competitores erant, qui illa calefaciebant. Cæſar in petitione ſua, ius, quod nunc feudatarium vocant, à Ladislao neglectum & contemptum prætendebat. Mox Alberto aut Sigiſmundo Auſtriæ ducibus, ex antiquo fœdere inter Boiemiæ & Auſtriæ principes icto, regnum illud alteri eorum aſſerere tentabat. Caſymitus Poloniæ Rex, cui ſoror Ladislai nupta erat, & Vilhelmus

mus Saxoniæ dux, qui alteram ſororem natu maiorem in matrimonio habuit, regnum ad ſe iure ſucceſſionis pertinere dicebant. At Rex Gallus non iure aut ambitioſa petitione, ſed auro & opibus, quibus etiam parta regna debellantur, audacter prenſabat, ſpondens omnia regni debita ſuo ære ſe persoluturum, omniaque à regno alienata ſuo Marte recuperaturum, & ad annum vſque ſeptimum nullum planè tributum à quoquam exacturum. Si admiſſi & in comitijs audiri oratores Galli fuiſſent, opinio erat, ablaturos illos ſuffragiorum calculum fuiſſe. Sed non defuit Gubernatori prouidentia, ad cauendum, ne prius vlli oratores in Senatum vocarentur, quàm Rex futurus deligeretur. Locus eligendo Regi in domo prætoria veteris vrbis conſtitutus, cohortibusque armatis circumdatus, in eum antequam conuenirent, per ſpeciem religionis templum Rokyczanæ ingreſſi, concionantem audiuêre. Ne quem externum regem ac minimè omnium Germanum declararent, experti toties quàm animati ſint Germani in Boiemos, tantum videlicet, vt ſi poſſent, hodie potius quàm eras perderent omnes, nulla noſtra, inquit, culpa, niſi quia veritatem agnouimus, quam illi hæreſin vocant, & nos per contumeliam hæreticos, vt ita nos traducant per ora hominum, & tantam nobis conflent apud cœtus piorum inuidiam, vt quaſi impij & piaculum meriti à ſedibus concilijsque eorum abigamur. Sed ſi nos Boiemos eſſe meminimus, nulla tanti ignominia erit, vt propter illam à maioribus acceptam multoque ſanguine partam religionem prodamus. Et quis tandem melior eius cuſtos fuerit, quàm ille, qui in ipſa religione natus educatusque, & qui ad eandem defendendam promptus paratusque ſit, nempe ipſe Gubernator, conſilijs & armis iuxtà conſpicuus, & vobis iam pridem omnibus domi militiæque ſatis notus. Aut hunc regem nominandum eſſe, aut ſi nemo inter Boiemos tanto faſtigio dignus cenſeatur, Hebræo more duodecim Iudices aſſumendos, qui populum Boiemum æquo iure gubernarent. Hinc in prætorium itum & tam foris quàm intus prius acclamatum, quàm decretum: Viuat Rex Georgius. Eodem ferè tempore apud Hungaros inter magnam etiam armorum vim Matthias Huniadis filius opera & contentione Michaelis Zylagij auunculi ſui bene armati Rex Hungariæ declaratus fuit. Hunc Georgius, facti illius inſcium, menſæ ſuæ adhibet, ad quam præter vxorem & filiam Catharinam, formà elegantem, nemo aderat, crebroque ad hilaritatem & epulas conuiuam inuitans, Tandē ſi quid ego, inquit, te adiuuero, & ab hac captiuitate liberauero, ita vt ad regnum Hungariæ conſcendas, ecquid erit præmij? Magnas, inquit, res magna præmia ſequi decet. Interpellat Georgius: Nullius ego pecuniæ, inquit, ſed amicitiæ potius & concordiæ per affinitatem tecum ineundæ cupidus ſum. Proin ſi cordi eſt filia iſta mea, hanc tibi deſponſam mea matriſque voluntate habeas. Datæ inuicem dextræ, ſponſaliaque protinus iure legitimo confecta. Inde cura Georgium de futura ſui coronatione ſatis anxia ſubijt, propterea quòd Archiepiſcopo ſedes Pragenſis vacabat, & Prothaſius, qui ad Olomucenſem cathedram electus erat, nondum confirmatus Epiſcopus à Romano Pontifice fuerat. Solenne autem Boiemia habet, idque Cæſarum diplomatibus comprobatum, vt Rex Boiemiæ ab Archiepiſcopo Pragenſi, aut Epiſcopo Olomucenſi, ſi Pragenſis non adeſſet, inungi coronarique debeat. Auctaque cura fuit, quòd nullus è Germanis Epiſcopis falcem in alienum agrum, ac præſertim vt dicebant, zizania Huſſitarum infectum, mittere voluit. Poſtquam deinde patuit, Georgium præ ſe ferre nolle, niſi per oſtium, more videlicet aliorum regum Chriſtianorum, in aulam regiam ingredi, præſtito prius iureiurando à Romano Pontifice Calixto ſibi oblato, miſſi ex Hungaria ſunt à Mathia genero duo Epiſcopi, Iaurinus & Vaczouienſis in Boiemiam, qui munere illo coronandi fungerentur. Affuit & Prothaſius Olomu-

Magnifice pollicentur Galli oratores.

Legatis dicendi potestas negata.

Rokiczanæ concio electioni præmiſſa.

Conſilium Rokiczanæ.

Georgius à Kunſtat Podiebradius xiij. rex Boiemiæ.

17. annorum fuit tum Matthias cùm rex Hungariæ diceretur.

Matthiam ab Hungaris electum regem Georgius filiâ coniuge traditâ liberum dimittit.

Georgius de ſua coronatione ſolicitus.

Epiſcoporum nullus coronare audet Georgium.

ciſ electus, vt teſtimonium de iuramento perhiberet. Iuramentum Latinè

Calixtus Papa coronationi conſentit.

primùm recitatum palàm fuit, dein vernacula lingua Georgio per regni Can
cellarium, vt vocant, perlectum, quo audito, ſchedam ille in manus ſumit, nec
dubitat, in omnia illa verba, quæ ibi concepta & ſcripta fuerant, ore ſuo iura-

Formula iuramenti à Georgio præſtiti.

re. Obedientiam videlicet ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ in vnitate fidei,
quam eadem Romana Catholicaque & Apoſtolica Eccleſia profitetur, præ-

Georgius coronatus 7. Maij anno 1459.

dicat, ac retinet, cuſtodire, & illam tueri & propugnare pro virili enixè velle,
ac populum ſibi ſubiectum ab omnibus erroribus, ſectis, hæreſibus, atque ab
aliſs articulis Romanæ atque fidei Catholicæ contrariſs reuocare, & ad ritum

Conciliat ſibi hoc iuramento ſubditorum animos.

cultumque veterem reducere, ac reſtituere. Hæc ab ore eius audita, & mox
per regnum inuulgata, magnam ei gratiam apud optimum quemque conci-
liauerunt, ſperantem illorum quemlibet, bene iactis principiis bonum exi-
tum conſecuturum: quam opinionem confirmare videbatur, humanius
quàm prius tractans, & faciliùs ad magiſtratus admittens eos, qui Romanæ
eſſent religionis. Eandem opinionem ſecuta apud Morauos pleraque no-
bilitas antea non ſatis illi propter religionem æqua, venienti in Morauiam,
vt mos habet ad accipiendam illius poſſeſſionem, officioſè occurrit, Regém-

Morauia Georgium dominum agnoſcit, excepta Iglauia oppido.

que ſalutauit, ac ſe imperio eius commiſit. Ciuitates præterea Morauiæ pri-
mores, Olomucium, Brunna, Znoyma, Noua ciuitas, Graditium, Huſſitis ſem
per inimiciſſimæ, portas ei aperuerunt, extra Iglauiam ciuitatem, quæ claude-
re auſa fuit, nolens fidem ſuam à fide Catholica alieno, vt dicebat, credere.
Excanduit vehementer Georgius, & cum his copiſs quas ſecum habuit obſi-

Iglauia à Georgio obſeſſa.

deri Iglauiam ciuitatem ſtatim iuſſit, quas cùm Iglauienſes præſidio Auſtra-
lium muniri contemnerent, validiora ex Boiemia auxilia ſuis ſubmiſit, dura-

Intercedit Cæſar.

uitque obſidio ad quartum vſque menſem, Friderico Cæſare deinceps ſe in-
terponente, vt illam tranſactione diſſolueret, qua Georgius bene contentus

Hinco à Vuetouia regi rebellis.

fuit. Maiore inde impetu in eadem Morauia Hinconem à Wetouia, qui nullis
minis nulloque terrore adduci potuit, vt obedientiam Chriſtianis regibus
ſolitam Georgio vellet exhibere, aggreſſus eſt, atque totos decem menſes va-
no conatu propter ſitum arcis & ſtrenuam illorum operam, qui in arce (Co-
renſteynam appellabant) cum Hincone ſe tuebantur, poſtremò deditione
magis quàm vi expugnata & mox demolita fuit, Hincone per tempus ela-
pſo.[a] Sed maximè rebelles & contumaces aduerſus Georgium animos Sleſia
atque Luſatia extulerat, Principibus Sleſiæ cum ipſa Vratislauia vrbe inſigni,
cumque Suidnitio: dein & in Luſatia aliis quibuſdam ciuitatibus, ſumma
cum pietate fideque & conſtantia Romanæ Eccleſiæ adhærentibus, viciſ-
ſimque conſtantiſſimè Romanis Pontificibus illis patrocinantibus apud o-
mnes Chriſtianos principes. Ii cùm preſſius tum à Georgio tum à regno Boie-
miæ ad officium regis debitum exhibendum vrgerentur, ita ſibi reſpondere

Reſponſum Georgio regi à Sileſiis datū.

permiſerunt: Si Georgius ſe regnumque ſuum in ſtatu regio aſſeruare, ſub-
ditoſque ſibi dicto audientes habere cupiat, eò intendat animum, vt ipſe obe-
dientiam, quam paulò antè Pio Romano Pontifici, qui Calixto ſucceſſit, per
legatos obtulit, adimpleat, omnia ei abſque vlla dubitatione pro voto ſucceſ-
ſura apud omnes qui ad regnum pertinent. Vnde namque tot mala, quæ
fiunt & quotidie inſtant, niſi ex inobedientia & contemptu religionis Roma-
næ conflantur? à qua illis, ſalua ipſorum conſcientia, ſaluoque honore, nul-
lo pacto diſcedere liceat, ne de albo principum ciuitatumque Chriſtiana-
rum velut impiſ deleantur. Vrgebat porrò ille eò acrius, quo ſe contuma-

Pontifex regē Poloniæ inſtigat contra Georgium.

cius Sleſitæ gerebant, ac iam pleroſque metu armorum imperata facere coe-
gerat. Sed nec Romanus Pontifex curam ſolicitandi vicinos, ac præcipuè Ca-
ſymirum Regē Poloniæ remiſit, ne Sleſitas pro religione Chriſtiana certantes
auxilio deſtitutos relinqueret. Qua in re Pontifici Rex ſtudiū ſuum tunc pro-
bauit

bauit, dum ſine armis cōſilio litem ad tempus componit. Quo vix tranſacto, armat Georgius copias, ducitque illas ad obſidendam Vratiſlauiam, ſed non adeò, vt rebatur, expugnatu facilem. Itaque non diu ibi moratus, ſuburbanis ædificijs ferro & flamma, dein agris populatione cum inſigni Vratiſlauienſium detrimento vaſtatis, Pragam rediſt, aliam inſuper viam contra aduerſarios ſibi muniens, coniunctione videlicet Germaniç principum per mutuam beneuolentiam, amicitiamque & affinitatem.

Vratiſlauia fruſtra obſeſſa Georgius Rex populatur ſuburbia.

Aderatque mirifica occaſio, frequentibus tunc principibus, Egram ad fines Boiemiæ conuenientibus, atque illis præſertim, qui arces & oppida à regno Boiemiæ iure, quod vocant feudatario poſſidebant, inter quos tres Electores imperij erant, Ludouicus Bauariæ, Fridericus Saxoniæ princeps, & Marchio Brandeburgenſis, qui Pragam non ſatis per religionem pacatam venire grauabantur, rogabantque Georgium, vt Egram ciuitatem ſuam ingredi ne dedignaretur, quorum ille precibus libenter acquieuit, habuitque hoſpites Egræ lautiſſimè.

Principes imperij ratione oppidorū accipiunt feudū à Georgio tan quam legitimo Rege Boiemiæ.

Rerum quas ibi gerebant ſumma in hoc conſiſtebat, vt Rex, ſi dignitatem ſuam incolumem retinere cuperet, à Romana eccleſia ne diſcederet, à qua ipſi omnes cum toto imperio penderent, ſed quemadmodum ſemel iurauit, ita deinceps obedientiam Romano Pontifici, reuerentiamque cum vniuerſis ſuis ſubditis perpetuò vt exhiberet, cætera illi expedita fore, ad eaque expedienda conſilia ſtudiaque ſua, & opes ſe polliceri. Grato animo à Georgio accepta, pollicente viciſſim ſe ita facturum vt ſuaderenr.

Hortantur Georgium principes ad reſipiſcentiam.

Ibi dein affinitas cum Alberto Principe Miſniæ, Ducis Saxoniæ Friderici filio, per filiam Georgij nondum nubilem, contracta: nonum enim duntaxat annum agebat, ſed ne à teneris ſtatim hæreſi aliqua imbueretur, tranſlata ante tempus in Miſniam fuit.

Georgij filia Alberto Saxoniæ Ducis filio pacta.

Georgius memor eorum quæ ſibi à Principibus Electoribus dicta erant, oratores ad Romanum Pontificem Pium delegit, obedientiam ei renouaturos, & ſimul petituros, vt pacta concilij Baſilienſis ab eo confirmarentur. Legatione functos collaudat ore ſuo Pontifex, quòd rex eorum portam Domini videatur inquirere, per quam iuſti intrarent, & ſine qua iter ad cœlum non pateret.

Legati ad Pontificem à Georgio miſſi.

Cæterùm quod ad pacta, & ad communionem vtriuſque ſpeciei idiotis communicandam attineret, de hac concilium Baſilienſe verbis diſertis definiſſe, illam non eſſe de neceſſitate ſalutis, nec alijs conceſſam, niſi ijs, qui in vſu eius & vſurpatione ætate iam matura fuiſſent, quique à cæteris ritibus & ceremonijs ab eccleſia Catholica inſtitutis non diſcrepaſſent, contra præſcriptum concilij non videri æquum quicquam aliud concedi, ſed conandum Bohemis eſſe, ne plus pars eorū ſapere velit, quàm totus ferè orbis Chriſtianus.

Decreti concilij Baſilienſis de cœna Domini explicatio.

Ac ne quid ad declarandam pactorum illorum ſententiam deſideretur, miſſurum ſe in Boiemiam oratores ſuos, qui mandata ſua perferant, & ita vt ſe res habet, totum negotium exponant, dentque operam, vt cum bona potius gratia, cauſa Vratiſlauienſium, quàm cum mala componatur. Miſſi cum pleno mandato Hieronymus Archiepiſcopus Cretenſis, & Franciſcus Toletanus ſacrarum literarum profeſſor. Eos Georgius, ne loqui quidem paſſus eſt de pactis concilij, quæ Boiemi Compactata vocant, poſtquam à ſuis oratoribus comperit, illa à Pontifice non eſſe comprobata. Vnde omnis exiſtimationis dignitatiſque ſuæ incolumitatem ſperabat.

Legati Pontificij in Boiemiā miſſi nō auditi.

Nam ſi Pontifex illa rata habuiſſet, Regis quoque ſectam ratificaſſe videbatur: aliter igitur ſpem cecidiſſe cum magno videlicet animi dolore accepit: facilè tamen permiſit, vt ſe illi Vratiſlauiam conferrent, atque in eam pacificationem darent, quæ ſalua Regis maieſtate tolerari poſſit, quam induſtria ſua & authoritate, ita ex ſententia vtriuſque partis confecerunt, vt induciæ præterea triennij Vratiſlauienſibus conceſſæ eſſent, priuſquam in verba Georgij iurarent. Redierat eodem tempore ex curia Romana Venceſlaus eccleſiæ Pragenſis De-

Tentatur conciliatio cū Vratiſlauienſib.

Triennij induciæ inter Regē et Vratiſlauienſes cōſtitutæ

Venceſlao Pragenſi Decano Archiepiſcopatus adminiſtratio à Pontifice tradita.

canus, cum literis pontificijs, quibus ſua ſponte Pius curam adminiſtrandi Archiepiſcopatus Pragenſis ad eum deferebat. Hinc rurſus indignatio in Pontificem adeò ſucceñſa, vt clamore & conuitio tota Praga iactaretur: inflamatore Rokiczano, cuius item mox opera concurſus ad Regem factus, fidem illius implorantium, ne pateretur communem ſibi cum ipſis religionem proculcari ab Antichriſto, ſic ſcilicet pontificem Romanum cognominabat Rokiczanus. Aderat Zdenco Sterenbergius cum nonnullis ex nobilitate catholica Proceribus nouo adminiſtro, illiusque cauſam ſumma dicendi facultate, ſummoque ſtudio, & tanta contentione agebat, vt auſus fuerit Regi, intercedere actioni illamque impedire paranti, iuſiurandum obijcere, quò ſe ad defendendam religionem Romanam, illique addictos obligauerit. Rex offenſionem malè ſimulans: Fateor, inquit, ita eſſe, vt dicis, ſed fateare & tu promiſſa mea tibi bene cognita, quæ alteri parti promiſerim, illa me quoq; ſcias integra & inuiolata ſeruare velle. Atque ita Rokiczanus præualuit aduerſus Venceſlaum, vt ille Pragæ adminiſtraret omnia, iſte ferè nihil. Nam cùm ad hunc ipſum Venceſlaum queſtum veniſſent ſodales Franciſcani. templo, cui Rokiczanus præfuit, vicini, querentes contumeliam ſibi iniuriamque ab eo in omnibus ſuis concionibus inferri: admonuit Rokiczanum Venceſlaus, vt à contumelijs abſtineret. At ille exagitatus querela, multò deinceps quàm prius, magis inſolentiusque ad vexandos miſeros fraterculos, cum ſua adminiſtratione incubuit, vetans, ne præter præſcriptum ſuũ ſermocinarentur, ne ęgrotos cum ſacramento Euchariſtiæ ſub vna ſpecie viſitarent. ne mortuos à calice abhorrentes ſepelirent. Itaque multi ſine viatico decedebant, & ad ſepeliendum extra portas ciuitatis efferebantur. Diſpoſuit idem in omnibus domibus, qui perſcrutarentur, ſi quem inuenirent inquilinum à ſecta illorum diſſentientem, vt eum vrbe exturbarent. Nec iniuriam paſſis vllum propius quàm Romæ perfugium: quippe ſolius Romani Pontificis cenſuram Georgius aliquantiſper reuerebatur. Sed hunc quoque metum exuit, poſtquam Fantinus de Valle, orator Pontificis Pragam, ad conuentum à Georgio omnibus prouincijs ad regnum reſpicientibus indictum veniſſet, vt certum apertumque ab eodem Georgio reſponſum referret, an ſibi conſtare in eo quod per legatos promiſerit, velit, filialem videlicet obedientiam, & reditum ad vnitatem eccleſiæ Catholicæ. In frequentiſſimo omnium ordinum conuentu aſſidente ſibi coniuge, & liberis circumſtantibus, Georgius ipſe ore ſuo infit dicere: Quo modo legatos de concilio illorum ad Romanum Pontificem miſerit, qui honorificè ab illo dictis bonis rem prorſus iuſtam peterent, vt nobis Boiemis, compactata à concilio Baſilienſi conceſſa confirmaret. Quid ille renunciari iuſſerit, animos, dum ipſimet legati ordine omnia exponunt, aduertite: legatis auditis, iam diu ira æſtuans Georgius, Quid ſatis, inquit, dici poteſt de impudentia iſtius Pontificis? quem non pudet, acta concilij, pactaque irrita velle facere, quæ Eugenius Papa non temerè, ſed de ſententia omnium patrum, qui in concilio aderant, ritè nobis comprobauit? Nec leuitate ſua contentus obijcit nobis iuramentum, quo iurauimus hæreticam prauitatem velle abijcere, & omnes hæreſes de regno noſtro tollere. Nunquam nobis hæretici, qui verè digni hoc nomine ſunt. cordi fuêre, nec hodie ſunt. Sed tantum abeſt vt eos qui compactata, & communionem vtriuſque ſpeciei obſeruant, prò hæreticis habeamus, vt libentiſſimè nos inter illos tanquam Chriſtianos, illæſo vt credimus noſtro iuramento, vnà cum coniuge & liberis numeremus. Si igitur Papa, vt cœpit, Compactata oppugnare perrexerit, ſcire ex vobis cupimus, num propugnare nobiſcum illa volueritis? Exclamat factio Regia, volumus. Ab altera parte Iodocus è familia Roſenſium Epiſcopus Vratiſlauienſis aliorum quoque nomine, reſpondit. Quod ad regni

Regi iuramentum obijcitur.

Venceſlaus à Rokiczano compeſcitur.

Rokiczanus omnia Pragæ pro arbitrio gerit.

Conuentus Pragæ, quo mentem ſuam Georgius aperit contra Fantinum de Valle legatũ Pontificium, anno 1462 menſe Iulio.

Compactata à concilio Baſilienſi Boiemis conceſſa.

Inuehitur rex in Pontificem.

Huſſitæ non ſunt hæretici.

Iodoci Roſenbergij Epiſcopi Vratiſlauienſis oratio in conſeſſu habita.

gloriam, & communem vtilitatem attineret, omnium ipſorum in tuendo & regno & Rege promptam adeſſe voluntatem, ſed quod alienam religionem tueri debeant, nec ſe teneri, nec ſibi videri tutelam eiuſmodi ſalutarem. Et quid, ait Rex, de Compactatis? Excipit Iodocus: Qui illis egent, ij ſibi illa defendant, nos illorum nihil indigemus, præſertim cùm Pontifex illa penitus abrogat. Vtinamq́; ait, & tu Rex ſine illis, candidam ſimplicemq́; obedientiam eccleſiæ Romanæ præſtares. Nullo reſponſo ille reddito, ſurgit, & poſtero die ad horam redire iubet omnes. Conuenientibus, mittit pro Fantino oratore Pontificis, quem ſæuero vultu excipit: rogat ille indignabundum, vt ſibi ea libertate ſecuritateque mandata Pontificis perorare liceat, qua Boiemis oratoribus licuit apud Romanum pontificem, alioqui ſilere, quàm loqui malle. Andiemus, inquit Rex, te, vti oratorem Pontificis, & procuratorem noſtrum: cupiens explorare Fantinus, cuiuſmodi eſſet procurator Regius, interpellat ille, cras ſe indicaturũ ei. Ergo ore intrepido Fantinus, à ſalute & benedictione Apoſtolica incipit, bonis dictis tam Morauos quàm Boiemos compellans, qui obedientiam debitumq́; honorem Eccleſiæ catholicæ retinerẽt. Alios deinde, ad hoc ipſum ſtudium, ad eundemque conſenſum adhortans hoc argumento, quòd dicat Dominus, Omne regnum in ſe diuiſum ſtare diu nõ poſſe. Enumerat poſtea beneficia à Pontificibus in Boiemos profecta, quorum maximum eſſet ipſa religio, quę authoritate Romani Põtificis per Cyrillum & Methudium Epiſcopos, primùm fuit introducta. Mox ab Eccleſia Romana confirmata, & ad ſummum vſq; honoris faſtigium ita perducta, vt ipſis quoque regibus in Boiemiam aditus pateret, qui vtique legitimè non coronantur, niſi de ſententia Romani Pontificis. Nihil autem in præſens illum aliud à Boiemis exigere, quàm vt facta verbis reſpondeant, quæ Boiemorum legati in curia Romana loquuti ſunt, ſimplici atque aperto animo, Regis regniq́ne obedientiam Pio Pontifici offerentes. Excuſat ad extremum Pontificem, cur non approbauerit Campactata, impedimenti cauſas allegando, idq́; plurimis verbis, ſed iſta erant, quæ Boiemos maximè offendebant, cùm diceret, conceſſa ex pacto concilij, nunqnam illos aſſeruaſſe, ſed inconceſſa, ac planè hæretica mordicus adhuc retinere, in hoc videlicet, quòd plerique affirmẽt plus ineſſe gratię in ſacramẽto duplici, quàm ſimplici, dein quòd ſub ſpecie panis tantũ corpus, & ſub ſpecie vini duntaxat ſanguis contineatur, quódque poſt verba conſecrationis panis remaneat, & vinum, non autem corpus & ſanguis Chriſti. Quæ omnia in Conſtantienſi & Baſilienſi concilijs, euidentiſſimis rationibus dicebat eſſe cõfutata. Vnum hoc ex mandatis dicendum adhuc ſupereſſe ait, Romanum pontificem, Rokiczano interdicere omnibus ſacris, & alijs quibuſlibet functionibus ſacerdotalibus tantiſper, dum reſipiſcat, & ad vnitatem Eccleſiæ, à qua ſacerdotium habet, redeat. Ad quæ omnia benignum ſcilicet à Rege ſe reſponſum petere. Iuſſus cras ad eundem locum reuerti: id verò ne faceret, fautorũ prudens quiſq; diſſuadebat. Sed tantus Fantino animi vigor, tamq́; imperterritus aderat, vt vitam potius, quàm mandatam ſibi à Pontifice legationem deſerere præoptaret. Venienti in conſpectum regis, crimini datum, quòd & præuaricator, & acerrimus diſſuaſor, vnà cum Procopio regni Cancellario Romę fuerit, ne Compactata ratificarẽtur. Cancellarius in domo ſua ſub cuſtodibus habitus. Fantinus in prætorium abductus, & de nocte in carcerem raptus. Eodem die Epiſcopo Vratiſlauienſi, & Zdencone Sterenbergio Praga ſe ſubducentibus, ne periculoſis dignitati ſuæ implicarentur conſilijs. Subſtitit autem ibidem Prothaſius Olomucenſis Epiſcopus cognatione Regi iunctus, cuius fiducia, adiuncto ſibi Ioanne Roſenſi, enixè laborabat, vt Fantinum carcere eximeret, ſed laterem vt dicitur, lauit. Amplius tres menſes in carcere Pragenſi fuit, atque ægrè inde,

Fantini oratio publico conuentu ad Boiemos habita.

Pontifices & religionis & regij ſplendoris in Boiemia auctores.

Cauſæ quo minus approbet Pontifex compactata.

Sacris Rokiczano à legato interdictum.

Fantinus liberatus Ratiſbonæ moritur.

Ludouico Bauariæ principe deprecatore abſtractus. Mox Ratiſbonæ mortuus, ex veneno, vt dicebat, tabifico. Quo minus autem Pius Pontifex, vti cœperat, cenſuris & execrationibus propter violatum ius gentium fulminare in Georgium perſeueraret, obſtitit precibus Fridericus Cæſar, beneficio recenti Georgio deuinctus. ª Obſidebatur Cæſar Viennæ in arce cum Leonora

Fridericus Cæſar à Viennenſibus in arce obſidetur, ciuibus auxiliante Alberto fratre Friderici. Sed ope Georgij liberatus Cæſar.

coniuge, & Maximiliano filio à ciuibus & fratre ſuo Alberto: cui Georgius ſubſidia ad ſe tuendum ſubmiſerat: poſtquam verò eum præualere vidit, milites ſuos reuocauit. Ipſeq; in Auſtriam cum octo millibus armatorum profectus eſt, arte tamen magis, quàm viribus negocium confecit. Sequeſtri enim perſonam inter partes ſuſcipiens, Cæſarem ad colloquium euocauit, atque ita eum cum vxore & filio de manibus obſidentium eripuit. & in tuto collocauit. Huius operæ precium quadraginta millia auri à Cæſare abſtulit, & pro auctario, Victorino, Henrico, Hinconi filijs Georgij; honos prætereà principalis habitus, delata ad eos principum dignitate.

Georgij filij principes creati, anno 1463.

Statua Regis Georgij.

Rokiczanus Proſtanne ſacerdotes creat

Pragæ item Georgio ſtatua lapidea cum enſe & calice inaurato, honoris gratia, à Rokiczano & Ptagenſibus, in æditiſſimo templi foro imminentis, loco poſita. Sed & Rokiczano iuriſdictio amplificata, vt poſſet in Morauia quoque ſacerdotes ſuæ ſectæ conſtituere, id quod Proſtanni primùm fecit, ac deinceps in alijs locis. Cùm igitur ad morem, vt dici ſolet, Mandrabuli, res in Boiemia procederet, indies ſcilicet in peius religione Chriſtiana labante, non amplius Pontifex Romanus expectandum ratus, dum meliora, vt Cæſar ſperabat, ſuccederent, Vratiſlauienſes & Namyſlauienſes, quibus Georgius infeſtiſſimus erat, palàm in ſuam tutelam & protectionem recipit, atque ab omni illos vinculo fidei Georgio datæ abſoluit, prohibetque edicto, neu quis illis dicto aut facto

Pontifex abſoluit Vratiſlauienſes à fidei ſacramẽto Regi debito.

Pontificem aſpernatur Rex.

noceat, néue contra illos arma cum hæreticis ferat. Qui aliter fecerit, Pontificem & Senatum Cardinalium decernere, eum contra rempublicam Chriſtianam facturum, pœnaſque olim debitas luiturum. Deridens iſta Georgius: Nos, inquit, perfidos interim Vratiſlauienſes pro merito illorum puniemus: pòſt viderit Pontifex quando velit, vel à quo debitas ſibi pœnas exigere: & pleraque alia contemptim de Pontifice loqui, cùm fideret viribus ſuis, & principum vicinorum fœderibus: ignarus quòd Pontifex, Matthiam Hungariæ

Matthias rex Hungariæ à Põtifice Georgio opponitur

regem ab ipſo auerterat, diſturbatis omnibus ſponſionibus & veteribus obligationibus, quæ per affinitatem, vel aliter interceſſerant, inquiens, non obligari Chriſtianum Regem, vt fidem ei ſeruet, qui Deo & eccleſiæ fidem non ſeruaret. Matthias igitur ſuſcepto Vratiſlauienſium patrocinio, illos aduerſus Georgium ſtrenuè tutatus eſt. Motitur inter hæc Pius Pontifex Anconæ,

Paulus II. pontifex M. vehementior in Georgium, eum proſcribit, anno 1466.

vbi claſſe comparata, obire ipſe per ſe bellum Turcicum deſtinauerat: in locum eius Paulus Venetus ſuffectus. Longè acrior, acerbiorque in Georgium apparuit interdictis, cenſuris, execrationibus in eum deſæuiens, poſtremò anathemate eundem feriens abrogata ei Regia dignitate, Regiſque Boiemiæ titulo ad Matthiam Regem Hungariæ, conniuente ipſo quoque Cæſare, ttanſlato. Magna hinc malorum, vt dicitur, Panegyris conſecuta, cum perpetuo velut tenore malum malo ſuccederet, alijs poſt alios à Georgio ad Matthiam deficientibus. Conuenerant in vnum locum primores viri ex proceribus, qui Catholici cognominantur, Ioannes Roſenſis, Zdenco Sternberl-

Proceres Boiemi Regem ad obedientiã Romanæ ſedis reducere conantur.

gus, Ioannes & Vlricus fratres germani à Leporibus, Henricus à Plauen, Bohuſlaus Suambergius, Henricus à Noua domo, Vilhelmus ab Ilburga, Dipoldus Wiſſenburgus, Buryianus Guttſteynus, & Dobrohoſtius, atque plerique alij nobilitate, & opibus inſignes. Ii poſt longam conſultationem, literas ad Georgium dederunt, adhortantes eum, vt omiſſis malis conſultoribus, rationes tandem ſuas ad pietatem, quam Romana eccleſia colit, animo ſinceto adiungeret, quàm primumque in gratiam cum Romano Pontifice rediret.

tet, ſi otio dignitatiq́ue ſuæ, ſi ipſorum fortunis & ſaluti optimè conſultum velit. Poſtquam nec adhortando, nec rogando, abſtrahi eum à perſuaſionibus Rokiczani poſſe vidiſſent, cum Pelſinenſibus, & Buduicenſibus, qui religionem Romanam gratiæ regis prætulerant, ſe coniunxerunt.

Fœdus percutiunt contra Regem.

Zdenconem cæteris omnibus peius oderat Georgius, quoniam lingua & manu audax, & dicere verum cuiuis promptus erat. Huius aliquot ſimul arces ſine vlla belli denunciatione oppugnandas ſuſcipit, Sterenbergiam, ad quam Victorinus Georgij filius caſtra habuit, Konopiſtiam, Raudnitiam, Leſtnam, Coſteliciam, inuitatus occaſione, quia Zdenco aberat Viennæ apud Cæſarem negocium ſuum procurãs.

Rex Sternbergij arces inuadit.

Sed confeſtim ad hunc nuncium ad fines Boiemiæ Iglauiam reuolauit, quæ ciuitas, ſicut aliæ in Morauia ciuitates, Olomucium, Brunna, Znoyma à Georgio decidentes, ad fidem & imperium regis Matthiæ ſe applicuit.

Morauia ad Matthiam deficit.

Ibi Zdenco nactus milites Matthiæ, & mox amicorum ſuorum auxilia, effusè bona regis circum Chotieboriã, Czaſlauiam, & montes Cuthnenſes populatur, vt damnorum acceptorum vicem illi redderet.

Sternbergius regios agros populatur.

Nec cæteri ex eius factione proceres, in Pelſinenſi, Bechinenſi, Prachenſi regionibus, à vaſtandis regijs agris, ſpoliandiſq; & pellendis colonis ceſſabant. Ex qua calamitate, magna breui annonæ caritas ſubſecuta eſt. Durauit nihiloſecius arcium obſidio ex quibus Raudnitia vi expugnata, oppidumq; incenſum: Coſtelicia verò arx etiam demolita. Interim nihil minus expectanti, quàm quòd in Sleſia, à Vratiſlauienſibus, Niſenſibus, Budiſinenſibus, oppugnari debuerit oppidum Minſterbergium, vnde titulum Principis filij regis deducebant, vt Minſterburgenſes Duces appellarentur, delectu ex ijs, qui ad manus erant militibus raptim habito, Henricum filium cum illis aduerſus oppugnatores mittit.

Sileſij Minſterbergum oppugnant, anno 1467. 15. Maij.

Sed illi aduentum Boiemorum non expectantes, adeò diſcedere inde feſtinabant, vt aliquot machinas in caſtris relinquerẽt. Vertit hinc agmen Henricus ad oppidum Frankenſteynum, illudq́; captum incendit, at oppidum Epiſcopi Vratiſlauienſis Paſcouo, totum diripuit, eaq́; rapina ſtipendiũ militi diſſoluit abireq́; quò vellet, permiſit.

Frankenſteinum Henricus Regis filius exurit.

Ipſe Oppauiam deflexit, quam nõ diu antè pater à vidua per quandam tranſactionem adeptus fuerat. Sed cùm Matthias immi nere tanta cupiditate in Morauiam videretur, vt ad expugnãdam Graditiam ciuitatem, quæ ſola ex ciuitatibus Regijs fidem Georgio mutare noluit, ipſe cum Hungaris ſuis venire non grauaretur, robuſtiſſimum Georgius ciuibus veteranorum militum ſubſidium per tempus ſubmiſit, addiditq; Victorino filio quinq; millia armatorum, cum quibus in locis opportunis excubaret, ne quid improuiſum accidere poſſit ijs, qui partes regis ſequerentur.

Matthias Graditiam oppugnat.

Gradicia Mora cingitur.

Matthias ab altera oppidi parte caſtra ſua in pratis collocauerat, ab altera, occupatis ſuburbanis ædificijs mandat, proximè mœnia aggerem excitari, caſtellaq́, erigi, quoniam circumuallari propter Moram fluuium oppidum non potuit, ſitu omnino ab omnibus inſultibus egregiè munitum. Conſilium igitur erat, fame illud in poteſtatem redigere. Sed ea veteranorum virtus atque præſtantia animi fuit, vt auderent acie intra oppidum inſtructa, in caſtra Regia erumpere, præliumq́; tam ſtrenuum inire, vt Matthiam, quod ei nunquam antea cõtigerat, in fugam verterent, nullibi in via ſubſiſtentem, priuſquam Brodam oppidum penetraret.

Matthias Brodam vſq; pulſus.

Miro gaudio Georgius ad hunc ſucceſſum exultauit. At Matthias modica interpoſita mora, rurſus exercitum, ſed iam contra Georgium cogit, eumq́ue in Auſtriam, vbi arx vocabulo Stosko, Morauiæ & Boiemiæ vicina eminet, adducit. In eandem Auſtriam ad oppidum Lauam Georgius copias ſuas contrahit, quas Miſnenſis Princeps auxilio mille equitum ei adauxit, Cæſare tunc Lincij per ſummum ocium, ſummamq́ue diſſimulationem commorante, nec ſe inter partes dicto aut facto interponente.

Inter Stazium & Lauam exercitus Regũ in caſtris locatus, anno 1468.

Sed dum pauore mutuo propius accedere, præliumq́ue inter

ſe committere differunt,ſeditio in caſtris Georgij exoritur,Boiemis ex vetere odio Miſnenſibus acrius inſultantibus, quàm vt tantam petulantiam ferre poſſent. Vt ergo patuit, quantum mox diſcrimen adeundum foret, priuſquam ferro cum ijs; quibus ſubſidio venerant, decernerent, maior eorum pars,impetratâ à Rege veniâ diſcedere maluit. Sequuti mox Regem alij,qui & ipſe pertæſus tumultuoſa ſuorum caſtra, in Boiemiam redibat, Victorino

Inſolentes Boiemi in Miſnenſes.

filio cum ſatis valida manu relicto,qua Morauiam tutaretur. Quem vt Matthias ad Trebicenſe cœnobium in oppido Trebitio ſtatiua ſibi delegiſſe accepit,eò copias conuertit,Victorinumque obſidione premit. Metu vrgente occupat ille cœnobium, paulum à mœnibus ſeiunctum,& ad defendendum facilius,rogatque inſuper à parente auxilium,quo celeriter comparato,adeſt ipſe pater cum frequentibus agminibus, aliquotque leuia prælia cum Hungaris æquo ſucceſſu committit,Matthia non tantùm ſuis fidente,vt eis aciem ſummamque belli credere vellet. Incenſo itaque oppido, ſoluit obſidionem,& per Morauiam in Hungariam regreditur, quoniam hyems appropinquabat. Incidit inter hæc Victorinus, dum è Trebitio Crumlouiam vadit ad Henricum à Lippa,qui ſororem ipſius in matrimonio habuit,in manus Hungarorum,captuſque ab illis,Budam perductus eſt,& omnibus miſeris modis ab Hungaris habitus. ᶜ In eam ſiquidem turrim illum proiecerant, quæ in hunc diem tecto caret,vt die,noctuque niuibus aut pluuijs complueretur,ac cæteris aeris tempeſtatibus vexaretur,quaſi parum eſſet famem & ſitim eum ſiccißimā tolerare.

Caſtra ſoluta nullo facto operæprecio.

Trebitio conclusum Victorinum Matthias oppugnat.

Victorinus Regis filius capitur,anno 1469.29.Iulij

Repetita ipſo ſtatim vere à Matthia expeditio in Boiemiā fuerat,ſed nec illa ex vtraq; parte memorabilis,niſi quòd Georgius,cùm Matthiam intra montes,quos ferreos cognominant,ita cōcluſum ſtratis per vias à carbonarijs arboribus haberet,vt euadere inde ſine magno periculo nō poſſet,circumſcribi ſe ab eo,vaniſq; de pace pollicitationibus circumueniri paſſus fuerit,vt eum aggredi in locis anguſtis vincereq; ſuperſederet. Sanè Georgius, tot & tam continuis bellis defeſſus, atque omni pecunia; qua bella ſuſtentantur exhauſtus, adeò animum ad pacem Inclinabat,vt illius conciliandæ,imprimis apud Romanum Pontificem, omnes vias quærcret,vltrò ſe offerens ad dicendam cauſam,fideique ſuæ reddendam rationem(id quod aliàs ſæpius faciebat)vbi ei Pontifex locum idoneum,& ſecurum præſcripſerit.

Matthias aſtu elabitur.

Conciliationi ſtudet Rex.

Qua de re Prothaſius Epiſcopus Olomucenſis,qui Regis intima familiaritate propter cognationem vtebatur,bellè ei reſpondit. Quid agis,inquit Rex? vtrum de fide docere,an doceri cupis? Primum valde præpoſterum,vt doctoris partes inter doctiſſimos ille ſuſcipiat, qui ſit literarum omnium ignarus. Alterum etiam abſurdum,Regem Chriſtiano more vnctum,ætate ingraneſcente primum imbui velle Chriſtianæ religionis elementis. Tertium reſtat, vt dicas tui expurgandi cauſa te cupere vt publicè audiaris. Quid hîc opus verbis? ſatis ſuperque ab omni infamia purgatus eris, ſi reipſa obedientiam promiſſam Romano Pontifici, Romanæque eccleſiæ præſtiteris,quam nullus hactenus Regum ſuperauit,nec vnquam ſuperabit. Quantò liberius,tantò gratius conſilium erat, ſed effectu vt careret, veterator ille maximus obſtitit Rokiczanus.

Conſilium Prothaſij Epiſcopi Olomucenſis Regi datum de Pontificis promerenda beneuolentia.

Obſtat Rokiczanus.

Porrò Matthia Rege in propoſito nocendi,regniq; Boiemiæ potiundi perſiſtente, dolorem vltra non ferens Georgius,ſed magis ſuis (vti dicebat)ne velut pecora trucidarentur & ſpoliarentur, quàm ſaluti ſuæ conſulens,prouocat Matthiam ad ſingulare certamen,hanc ei conditionem proponens, vt inter duos exercitus ad ſpectandum contractos, paribus armis,pariter induti,cancelliſq; anguſtioribus ſepti,propterea quòd ipſe abdomine grauis, procurſare longius nequeat, ipſorum ſolùm capite decernerent,& vter vicerit,in alterum vt victoria ex arbitrio ſuo vteretur. Aut ſi malit acie confligere, deligatur locus idoneus, ad quem exercitus conueniat,

Prouocat Georgius Matthiam ad duellum vel ad iuſtam aciem.

qua-

quatridui ſpacio vtrinque conceſſo, vt liberum ſit, vtrique ſine alterius impedimento locum adire, & inde abire. Cæterùm inprimis neceſſe eſſe, ne ex acie alteruter Rex ante prælium initum diffugiat. Ad quæ Matthias, ſe prouocationi libenter annuere, illamque obire pro Christiana religione ex animo velle, legatis reſpondit, ſed ita vt Chriſtianum Regem decet, in loco non anguſto, ſed ad pugnam appoſito, deinde armatus militaribus armis, vt cum armato militari more congrediatur. Hæc ſi conditio placet, ſe locum vtrique commodum breui nominaturum. Nam quòd nimis arroganter aciem Georgius iactat, vidit ille, ait, aliquoties Matthiam & exercitum ipſius, à conſpectu eius haud fugientem, quemadmodum ille nondum hoſte viſo ex Auſtria turpiſſimè fugerit. Atque hæc irritamenta potius, quàm piamenta erant. Ceterùm Georgium maximè terruit, cùm in conuentu Pragam à ſe indicto, miram nobilitatis infrequentiam vidiſſet. Splendidiſſimus enim quiſque validiſſimuſque alienus à Georgio fuit, aut Matthiam apertè fouebat, & quæ tunc nobilitas conuenerat, pleraque non tam fauore in Regem, quàm ſpe præmiorum & prædarum in officio continebatur. Denique haud aliud illi magis fidum, quàm ciuitates, eandem cum illo ſectam affectantes, fuerat. Sed vt in illis vis inerat, ita dignitas abfuit, cuius iacturam tum primùm ſentire cœpit, poſtquam ad animum reuocauit, quid domi amiſerit, quos foris principes à ſe abalienauerit, quas prouincias à regno auulſerit, nempe Lucemburgiam, Sleſiam, Luſatiã, & maiore ex parte Morauiam, ac ſolum ſibi Boiemiam (quid aliud? quàm caput mẽbris abſciſſis deforme) reliquerit. Solantem eum qui tum fortè aderat, Rokiczanum, vt bono firmoque animo eſſet, ac virum fortem agere perſeueraret, infeſto tandem ſermone à ſe abigit, ſerò damnãs, inſolens atque impotens illius magiſterium. Rurſus tamen illi obſequens, Monaſterium S. Crucis in vetere Praga, ad ripam Vultauiæ ſitum, theſauris magni precij expoliauit. Quo lucro inuitatus, cupiditatis oculos ad aliorum quoque Monaſteriorum bona adiecit, partim vt illa ſuis donaret, partim vt ipſe frueretur. Præter autem curas alias, valde eum anxium habuit regni ſucceſſor, quiſnam ille futurus poſt mortem ſuam eſſet, vnúſne è filijs, quod omnium maximè deſiderabat, an externus aliquis nihil ad ſe pertinens. Hunc ſcrupulum vt ſibi de animo eximeret, tum fortè etiam corpore imbecillior, vocat ad ſe primores ex omnibus ordinibus, & illis coràm: Sentio, inquit, finem vitæ, quem mihi natura conſtituit, appropinquare. Nollem autem, quantum in me ſitum eſt libenter committere, vt poſt obitum meum, ipſum regnum in aliquod diſcrimen adduceretur, propter dubium regni ſucceſſorem. Proin ſcire aueo, quidnam in hac cauſa agere, quémue Regem vobis legare deſtinaueritis? Reſpondentibus nullã, ipſo Rege ſuperſtite, ſucceſſoris faciendam eſſe mentionem, inſtabat auidus, donec ab illis extorqueret, non admodum ſibi gratam ſententiam, qua ſe dicerent ſentire, apud Polonos Regem eſſe quærendum, cum quibus & lingua conuenirent, & moribus non multum diſſentirent. Adeſſe præterea vires Polonis, quibus regnum Boiemiæ tutari poſſent. Georgius ea ſpe, quam velut certam de ſucceſſione ſuorum conceperat, deiectus, in rem ſuam aliena conuertere, arces, oppidaque regni, & aliorum bona filijs ſuis attribuere, omne argentum ex montibus Cuthnenſibus, quos loculum ſuum cognominabat, in arcem Podiebradam conuehere, id denique agere, vt dites atque opulentos filios relinqueret. Prius tamen Rokiczanum, omnium malorum architectum mors oppreſſit, quàm Georgius ſuum diem obiret. De ſepultura contentio ſuborta, quibuſdam vetantibus, ne ad ædem diui Viti, Romanæ religioni deuotam ſepeliretur: ſed vicit factio valentior, vt in illa ipſa æde, iuxta Regum conditoria conderetur.

Cõditiones duelli vel prælij.

Reſponſum Matthiæ.

Vrit Georgium Matthias.

Cõuentus Pragæ ſolito minus frequens.

Serò ſapere incipit Georgius.

Repellit Rokiczanum.

Monaſteriã conſultore Rokiczano diripit.

Sollicitus ſub vitæ finem de ſucceſſore Georgius.

Non gratum accipit reſponſum.

Locupletandis liberis vacat Rex.

Mors Rokiczani quam et Regis ſequitur mors quintodecimo die hydrope defuncti, anno 1470, alij 1471. die 22. Martij.

[a] *Principes & ordines Sileſiæ,Lignitij 22 Martij contra Georgium fœdus fecerunt, quod Vratiſlauiæ 19 Aprilis renouatum eſt.*

[b] *Lis erat inter fratrueles Albertum & Sigiſmundum de portione Ladiſlai in Auſtria, quam Fridericus occupauerat. Hinc origo belli quod morte Alberti diremptum.*

[c] *Turrim mancam ſeu mutilam adhuc dicunt perduellium carcerem. Atqui non indignè tractatum Bonſinius aſſerit.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRIGESIMVS PRIMVS.

Cuthnæ inuſitato exemplo Regalia comitia habita.

Factio Matthiæ,ſed vicit Polonica.

Vladislaus XV. rex Boiemiæ Caſimiri regis Poloniæ F. Rex renunciatus 25 Maij 1471. ab Epiſcopis Nicolao Camenecenſe, Vincentio Ennenſe, Paulo Laodicenſe coronatus.vix 15 ætatis anno.

Matthias repulſam paſſus vaſtat Boiemiam.

Animoſus Vladislaus.

Fridericus Cæſar Vladislaũ Regem Boiemiæ cõfirmat.

Hoc anno 1477 factum narrat Polonus ſcriptor.

Cæſar Vladiſlao ſanguinis propinquitate iunctus.

Matthias à Cæſare extorquet inueſtituram Boiemiæ.

SOlenne erat, vt comitia Regis creandi Pragæ celebrarentur, ſed in tam varijs omnium tunc ordinum voluntatibus, ac Pragam valde ſuſpectam habentibus, placuit comitia ad montes Cuthnenſes transferri, data omnibus fide publica, vt quiſq; ad illa liberè veniret ac rediret,ſummaq; cum libertate ſuffragia peregeret. Ioannes Roſenſis, Zdenco Sterenbergius, Henricus à noua domo,contentiſſima ſuffragatione Matthiam iuuabant. Sed maior numerus Vladiſlaum,Caſimiri Poloniæ Regis filium, etiamtùm adoleſcentem, nullarumq; partium factionibus per ætatem infectum, Regem poſcebant,numeroque præualuerunt. Septem millia equitum,& duo peditum Polonorum iuuenem comitati ſunt, lateri eius ex eadem Polonia Epiſcopis adhærentibus, qui eum ſimulatque Pragam veniſſet,ſtatim inungerent,& coronarent. Matthias,vt ſe præteritum cognouit,armis rurſus in Boiemos debacchatur, vi regno potiri, quando aliter non poterat, cupiens. Sed violentiæ eius parem vim Boiemi cum Rege ſuo oppoſuerunt:qui Rex adeò animoſus initio ſtatim apparuit,vt cùm adeſſe Matthias cum multis agminibus diceretur, & ille tria duntaxat armatorum millia circum ſe haberet,ſuadentibus cæteris tempeſtiuam ac ſecuram fugam,reſpondens ille:Nondum, inquit, video,quem fugiam, nec me terret multitudo, cùm ſæpius aſpiciam vnum accipitrem multas fugare columbas. Itaq; ſenſim progreſſus, cum locum caſtris delegit,quem Matthias oppugnare non fuit auſus, ſed deflectens ad loca eorum, quos ſibi aduerſari maximè accepit,illa hoſtiliter deprædatus eſt. Abiensq; minitabatur breui ſe in Boiemiam rediturum,vt melius caſtiget rebelles. At Vladiſlaus ne interim omitteret reddere Cæſari, quæ Cæſaris ſunt,ſed ab omni parte, vt firmum ſtabileque regnum haberet,Viennam ad Fridericum Cæſarem profectus eſt, vt de manu eius,vexilla regni,prouinciarumq; ad regnum pertinentium,tanquam Elector Imperij ſumeret. Quæ res ſumma cum dignitate,pariq; celeritate confecta fuit, ita vt facilè omnibus appareret, habitam fuiſſe rationem cognationis,quæ Cæſari cum Vladiſlao intercedebat, cuius mater è domo Auſtriaca, Ladiſlai Regis ſoror fuerat. Vladiſlaus domum reuertens,Cuthnas diuertit, ibiq; nouam excudi monetam iuſſit,omnibus probatam,à pondere & valore. Cæterùm quàm grauiſſimè factum Cæſaris Matthias Rex tulerit, vaſtatione & incendijs in Auſtriam & Stiriam perpetratis apertè declarauit, à maleficijs non prius militem reprimens, quàm extorqueret à Cæſare,vt ei quoq; regalia de regno Boiemiæ,& certam quandam pecuniam ſe daturum promitteret, ſed neutrum poſtea præſtitit. [a]Interim. præcipua Vladiſlao in Vratiſlauienſes ira, quòd ſe iam legitimè regnante, ſacramentum

tum fidei Matthiæ renouauerant in ſui contumeliam. Sic enim Caſimirus quoq; Vladiſlai parens interpretabatur, authorq́; fuit, vt filius ad illam vlciſcendam, vnà cum patre incumberet. vtriq; enim communis hoſtis Matthias erat. In exercitu Poloniæ Regis, Poloni, Lithuani, Tartari erant, quorum omnium numerus ad ſexaginta millia hominum explebat, ſtatiuaq́; propè Olauiam tenuit, expectans Vladiſlai aduentum, qui circiter viginti millia Boiemorum, maiore ex parte peditum adducebat. Fortè, aut data opera, pabulatores Poloni propius Vratiſlauiam, in qua Matthias ipſe aderat, pabulatum acceſſerant, qualem inſolentiam Rex non tolerans, iubet populatoribus occurri. At Poloni ne tentato quidem certamine in caſtra refugiunt, nimis auidè Hungaris eos inſequentibus, ſeq; Tartharis & Lithuanis, quos Caſimirus cum aulicis quibuſdam, & vexillo maiore ſubſidio miſerat, immiſcentibus: qui ſicut numero, ita vi ſuperiores, in fugam perſecutores Hungaros vertunt, inſtantq́; fugientium tergis, & cædunt, ac paucos ex ijs nobiliores [b] capiunt, ad mille omnino deſiderati feruntur. Atq; hactenus fortuna ſecunda Polonis adfuit. Superueniente mox Vladiſlao, vtraq; caſtra ab Olauia ſunt Vratiſlauiam verſus promota, non tamen mœnibus coniuncta, quoniam Matthias rex tormentis & machinis longè ſuperabat. Rarus igitur dies interceſſit, quo non eruptio ex vrbe in Polonos fieret, quorum caſtra non foſſa, non vallo, nec diligentibus vigilijs munita erant, licenterq́; ab ſignis & ordinibus per agros prædæ gratia vagabantur, ideoq; nullo negotio paſſim intercipiebantur, tanta frequentia, vt captiuis Polonorum Vratiſlauienſes tota ergaſtula, omneſq́; turres complerent. Ex quo ita aucta eſt Matthiæ audacia, vt auderet interea dum Polonus Vratiſlauiam oppugnat, ad maiorem Poloniam infeſtandam ex Glogouienſi & Opolienſi regionibus ſubmittere militem, qui vſque ad ciuitatem Poſnanienſem ſpolijs & incendijs fœdauit omnia. In vtroque tandem exercitu, Boiemorum & Polonorum, commeatus inopia, fames, dyſenteria, poſtremò lues inceſſit, vt Rex vterq; non quas volebat, ſed quas Matthias offerebat conditiones accipere cogeretur. [c] Inducijs duorum annorum impetratis, Vladiſlaus Pragam reuerſus, impias in caput ſuum à veneficis inſidias reperit, comprehenſis duobus, altero Pragenſi, altero Cuthnenſi ciuibus, Regi Matthiæ addictis, qui venenum ex Venetijs Pragam attuliſſe conuincebantur: de altero in arce Carloſteyna ſupplicium ſumptum, alter Pragæ in arce mortuus, ſuppreſſo in eum indicio, à quo ſubornati ad hoc facinus erant. In tanto autem odio, inuidiaque & infamia tunc temporis Senatus vtriuſque Pragæ apud populum fuit, accuſantem, quòd nulla in iudicijs religio, nullæ leges, nulla iuſtitia ſeruaretur, ſed cupiditas ſola, & auaritia in illis regnaret, modò vndecunque appareat corruptor, & iudicum emptor, cùm interea nemo ſenatorum vel nocentiſſimus, reus peragetur, & plerique eorum modò egentes, repentè dites facti, cum tanta, inquam, inuidia ante oculos obuerſarentur, vt idem populus primùm nouæ Pragæ, hanc ſibi licentiam in Senatores ſuos permiſerunt, vt bonam illorum partem de magiſtratu proturbarent, partim etiam ære mulctarent, atque omnes ſolum protinus vertere coegerunt. Mox imitata vetus Praga, eundem per omnia cum Senatu ſuo ludum luſit, niſi quòd prætereà duos ex ijs capitali pœnæ deſtinauit, ſi non Rex interuentu ſuorum, illos à damnationis periculo ſubtraxiſſet, caſtigato vtriuſque vrbis populo, quòd iudicia ſibi temerè ſumeret, non ad multitudinem, ſed ad Regem pertinentia. Sed apud indomitam turbam perfidi apoſtatæ ſeditioſa vox, plus quàm Regis authoritas valebat, quoniam nimia Regi probitas, nimiaque patientia inerat: qua apoſtatæ abuſi, cùm nihil planè haberent quod ei vitio dare poſſent, in concionibus gentis vocabulum, quaſi probrum ei obiectabant, Polonum per

Bellū Vladiſlai regis Boiemiæ et Caſimiri regis Poloniæ aduerſus Matthiam in Sileſia geſtū, anno 1471.

Matthias à Polonis fugatus.

Vladiſlaus patri ſe coniunxit 24. Octob.

Poloni carceres Vratiſlauienſes replēt.

Siradienſem regionem cum maiori Polonia vaſtat Matthias.

Vitæ Ladiſlai inſidiatum.

Cōiuratio plebis aduerſus Senatores Pragenſes, 21. Nouembris anno 1473.

Rex compeſcit tumultuantes.

Conuicijs proſcinditur Rex.

contumeliam vocitantes, ablegandumq́ue rurſus ad Polonos vociferantes, vt cum illis Romanam colat religionem, quando Boiemum calicem bibere abnuit.

Bacchanalia Vladislaus cū matronis Pragenſibus celebrat.

Proximè inſtabant dies carniſpriuij adipales, non tam dapibus, quàm tripudijs & vſurpatis ſaltibus celebres, ad hos dies Vladiſlaus in domū ſuam Regiam ciues Pragenſes cum ipſorum coniugibus freqnentes inuitat, & totum ijſdem triduum epulas in conſpectu ſuo præbet, ad hilaritatem prouocat, ſimulq́ue choreas & tripudia obit. Nihil minus opinans, quàm vt publica eiuſmodi gaudia, in priuatam ſui contumeliam à præuaricatoribus trahi deberent: at illi odio in Regem inflammati, maxima voce, Videte, inquiunt,

Reprehenditur ab Huſſitis concionatoribus quod illis impunè abijt.

fructus religionis, quam Rex veſter adorat, petulantiæ videlicet, luxutiæq́ue & libidinum plenos: ac retinete diutius talem regem, vt ſuper vos pluat ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum. Atq; hæc tam impottuna, tamq́; inſolens cenſura, magis Pragenſibus quàm Regi acerba fuit: quippe illi expellendos ſtatim vrbe huiuſmodi nebulones, qui de virtute locuti, turpius ipſi multò viuerent, cenſuerant: contrà Rex, ne id in præſens fieret interceſſit, ac ſatis monere illos habuit, vt deinceps ori ſuo adponerent cuſtodiam.

Haſiſteynij Epigramma in Pragenſes.

Non inſacetè tunc [d] Bohuſlaus Haſiſteynus, genere & doctrina præcellens, luſit Pragenſes, poſtquam in arce ſua illos audiuit lupanar publicum incendiſſe. Hoc non eſt, inquit, tollere vitia Veneris, ſed totam vrbem malo Veneris ardore implere, ex vno igne, ſcintillis per ſingulas domos concitatis.

Conuentus Pragæ.

Poſt hæc Vladiſlaus conuentum ordinibus, & inter illos filijs quoque Georgij Pragam indixit, ad quem cùm illi non veniſſent, tranſtulit illum in aliud tempus, quo Victorinus & Hinco affuêre, debita à regno exigentes, quæ ſibi patris nomine deberi iactabant, prolatis tabulis è ſyngraphis, quibus ſe pecuniam mutuam dediſſe oſtendebant.

Satisfit liberis Georgij de mutuo quod exæquauit aureorum CCCM.

Et quanquam ſatis conſtaret, omnes filios Georgij ex ærario Regio victitaſſe, pacis tamen & concordiæ cauſa placuit, vt diſſoluendis debitis tributum certum conſtitueretur.

Cōiuratio aduerſus Regem ob diſsidium religionis.

In eodem conuentu ab ijs quos ad perturbandum regnum, inopia atque mali mores ſtimulabant, ſecretum componendæ nouæ aduerſus Regem coniurationis, in domo, quam Collegij vocant, quæſitum, allatis in medium pactis & conuentis concilij Baſilienſis, de communione vtriuſque ſpeciei, quaſi illa per Regem infirmarentur, quia totum ſe à calice ſeditioſo auertetat, Romanam ſectatus religionem. Inter ſe igitur ſub prætextu pactorum tuendorum, noua in Regem conſilia conſociant, ad vrgendum illum, vt eodem cum illis bibat poculo, aut inde in Poloniam rurſus abeat. Atque hæc intra Pragam vbi præuaricatorum, ſeditioſorumq́ue ſacerdotum maximus numerus inerat, imprimis agunt, vehementer concionatores inſtigantes, petinde quaſi malè ſani ſtimulis egerent, vt Regi tantam apud plebem Pragenſem conflarent inuidiam, quantam ille non facilè reſtinguere poſſet. Eoque inſani illi impudentiæ proceſſerant, vt ore illoto, Regem appellarent Suem

Maledictis inceſſunt regem.

Polonum, haris ineundis, quàm aris, in quibus calix propinatur adeundis, aptiorem. Qualem impudentiam, cùm neq; ſenatus Pragenſis, neq; ipſe Rex

Declinat vulgi furorem Rex.

comprimere valuerint, multitudine indomita præualente, quæ probroſis concionibus applaudebat, ceſſit tempeſtati Rex ad tempus, ſeque ex vrbe in ſeceſſum arcis Gradecæ contulit, atque inde ad Cuthnenſes profectus eſt, de Charybdi, quod dici ſolet, in Scyllam. Nam apud Cuthnenſes quoq; velut canes, fœdo latratu aduerſus maieſtatem ſuam latrantes audiuit, ac præcipuè

Sutor Polonus Cutbnæ in Regem debacchatur.

Sutorem quendam, natione Polonum, quem mox arripi, & in domum in quam diuerterat (altā curiam vocant) pertrahi carcerādum iuſſit. Conuolant ſubitò operæ quæ in officinis metallicis operabātur & viri amplius quingenti domum Regiam circūſident, vociferantes ſe ferro in illam & igne graſſaturos niſi protinus illis Sutor incolumis reſtituatur. Quo reſtituto, ſine cuiuſquam

iniuria

iniuria ad ſuum quiſque opus reuertitur. Rex item poſtero ſtatim die Pragam redibat, certior factus, audaciores quoſdam de plebe, à Senatu Pragenſi exilio punitos eſſe: cenſuram autem in ſacerdotes contumelioſos ſibi reſeruari, quando neq; Archiepiſcopus, neq; vllus Epiſcopus in Boiemia cenſor ſacerdotum extaret. Itaq; adnuentibus nonnullis ciuibus, Rex cenſuram Archiepiſcopi induit, notans ſacerdotes ob petulantiam linguæ, notari dignos, eosq; à ſacris ædibus remouens, vnum ab æde diui Galli, alterum ab Egidij, tertium ab æde Nicolai minoris Pragæ, omnesq; vinculis in arce Carloſteyna includens, præbitis ad menſuram pane & aqua, ne ſaturi ferocirent. Attenuatos deinde ex fame,[e] Ioannes Varadienſis Epiſcopus, natione Morauus, à rege Matthia ad Vladiſlaum miſſus, precibus ſuis in integrum reſtituit. Nihil enim Vladiſlao ad deponendam offenſionem mollius, nihil eodem ad exhibēdam clementiam & miſericordiam promptius. Miſerat autem ad Vladiſlaum Matthias, ſatis ſuperque bellis Turcicis implicitus, Ioannem Epiſcopum, vt eum ad colloquium de pace tranſigendum inuitaret, eiq; rei certum locum, certumq; tempus conſtitueret. Placuit vtrinq; menſe Iunij in Morauia ad vrbem Olomuciū coiri. Non decedebat Matthias de more ſuo ambitioſo, ſed ita tardè iter faciebat, vt xv. dies Vladiſlaus, in Nouo, quod vocant, oppido expectare coactus fuerit, antequam Olomucium ille ingrederetur. Inde quoq; cum noua ambitione obuiam prodibat, nudo videlicet capite, ac viridi tantùm ſerto coronato, ne ipſe caput ſuum hoſpiti detegeret, ſed eum potius honorem ab illo ſibi haberi ambiret. Qua in re bellè falſus eſt, ſiquidem Boiemi & ipſi ſatis ambitioſi, cognita Matthiæ arte, Regi ſuo inſuſurrant, vt tegmen capitis ſui, zona ſic planè innodet, vt nodos ipſe explicare nequeat. Quo facto euenit, vt præter omnem opinionem voluntatemq; ſuam, Hungarus nudus capite, ſalutaret tectum capite Boiemum, deduceretq; vt hoſpitem in hoſpitium, proſpectante è feneſtra Beatrice Regina, amoremq; tacitum, ex conſpectu noui hoſpitis forma conſpicui hauriente. Porrò Matthias non videri ſolùm, ſed haberi etiam lautus & magnificus vbiq; ſtuduit, ac præſertim in excipiendis illuſtrioribus hoſpitibus, ſingularem ptę ſe tulit liberalitatem, nulli ſumptui parcens, ſiue in conquirendis epularū conuiuiorumq; apparatibus, ſiue in ædendis quotidie ſpectaculis, ſiue in donis mittendis, non ipſi Vladiſlao modò, verùm etiam comitatui eius pro cuiuſque dignitate: denique omnes ad infimum vſque largis alimentis ſuſtentans.

Plebs caſtigata.

Sacerdotes linguaces loco moti.

Benignitas Vladiſlai.

Conuentus Regum Matthiæ & Vladiſlai vrbe Olomucio, anno 1479

Moram ingenti apparatui Hungari tribuunt.

Sic ars deluditur arte.

Beatrix Ferdinādi regis Neapolitani filia notha coniunx Matthiæ.

Conditiones ſiue articuli pacis Olomucenſis.

Vt dein ad ſeria ventum eſt, ſic pax inter Reges conuenit, vt Vladiſlaus vniuerſam ſibi retineret Boiemiam, & in Sleſia Suidnicenſem, atque Iauorienſem Principatus: Matthias verò Morauiam, Sleſiam cum reliqua parte Luſatiæ, hac conditione poſſideret, vt ſi prior ipſe mortem abſque liberis obiret, poſſeſſa omnia, vt ſine vlla controuerſia, ſine vllaque pecunia ad Vladiſlaum regnumq; Boiemiæ reciderent. [f] Hærede autem relicto, vt is tantiſper dictas prouincias regeret, dum ei ducenta millia aureûm nummûm à rege Boiemię in limitibus Hungariæ adnumerarentur.

Quod ſi contingeret, vt Boiemi eundem ſibi Regem, quem Hungari delegerint (eligi autem ipſe maximè cupiebat) rurſus ſine illius precij interuentu, vt auulſa à corpore regni membra, Boiemiæ coniungerentur. Rebus ad hunc modum tranſactis, Matthias Budam, Vladiſlaus verò Pragam redibat. Cæterùm cognito per viam, quid plebs Pragenſis in Senatum ſuum, quid in patres religioni conſecratos deſignauerit, Melnicum deflexit, quo in oppido, primū lachrymas Regis viderunt qui illum comitati ſunt, tantus videlicet dolor animum illius inceſſit ex tam immani Pragenſium audacia, qua curiā vtramque nouæ ac veteris Pragæ multorum Senatorum ſanguine fœdauerunt, Monaſteriaq; inſtaurata, pulſis monachis, rebuſq; omnibus ſpoliatis profa-

Noua plebis Pragenſis contra Senatum & religioſos ſeditio magna Regis indignatione.

narunt, non ob noxam aliquam, ſed quia monachi religionē acceptam mordicus retinebant, & nonnulli Senatorum patrocinio illos ſuo, Rege ita iubente protegebant. Qua de re anxio, ambiguoq; Rege, quánam via, ad expetendas ab audacibus pœnas procederet, veniunt ad illum placādum Henricus, & Hinco filij Georgij, muneribus ciuium corrupti, Sed cùm tam atrox facinus illorum eſſet, tamq; euidens læſæ maieſtatis crimen contineret, vt nulla prorſus excuſatione potuerit excuſari, qui placatū venerant Regem deuotiſſimum religioni, ad exemplum miſericordiæ Dei prouocant, dicentis: Nolo mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat, idq; tandem obtinent propoſita quadam ſatisfactione, vt ſcelus illorū diſſimulatione potius, quàm vltione ſenſim obliteraretur. Reuertente Pragam Rege, Pragenſes multorum regimine factionibus inter ſe diſſidentium, ac nihil in cōmune conſulentium prægrauati, legitimū Senatum requirebant, ſed eum niſi Rex, alius legere non poterat, ne vel factione ciuium, vel mala electione, homines ſeditioſi, aut adminiſtrandis rebus parum apti, publicis negotijs præponerentur. Eunt igitur ad regem quidam eorū, priuato magis quàm communi conſilio, togantq; vt magiſtratibus orbæ reipublicæ Pragenſi nouos ſufficiendo ſenatores ſuccurreret. Indignabundus adhuc ille: Et vbinam, inquit, ſunt ij, quos paulò antè vobis dedimus? Reſpondent: Malum ſibi quæſiuerunt, malum inuenerunt. Aequúmne fuit, inquit, vt vos accuſatores pariter & iudices ageretis? illorum quos pro libidine veſtra inſimulaſtis, vitaq; crudeliſſimè ſpoliaſtis. Atq; auerſus ab illis in cubiculū ſecretius ſeceſſit. Rurſus itaq; Hincone Podiebradium ſibi aduocant, eoq; aduocato impetrant, vt in vtraq; Praga integer à Rege Senatus reſtitueretur. Interim vnus & alter veterum Senatorum, qui nuper cædem fuga effugerant, clàm Pragam regreſſi, in apertum, niſi perſonati, nō prodibant. Eorum alter Caudula cognomine, quamuis perſonatus ambularet, cùm nihilominus tamen à quibuſdam agnoſceretur, dedit ſe in pedes, rectáque domum regis, tanquam Aſylum petijt. Ac primò Rex minis armiſq; ſupplicem, contra perſequutores tueri, poſtquam furens multitudo creſcere, nec iam probra ſola in regem, ſed ſaxa etiam & tela iacere, ſcalaſq; afferre cœpit, ſuadente Geſcone Boſcouicio, egregio bellatore, vt contentione impari Rex omiſſa, daret ſe ad mitigandam verbis benignis turbam. Eamq; prouinciam ipſe nomine Regis ſuſcipit, Pragenſibus tum familiariter notus, tum eidem cum illis religioni obſtrictus, quod illi vinculum magni æſtimabant. Nulla tamen re alia furore percitos Geſco mitigare potuit, niſi vt per communem fidem illis promitteret, Caudulam ſe in ipſorum poteſtatem redacturum, cùm primùm ex latebris extractus, in illiſq; repertus fuerit. Dilabentibus inde turbis non defuit vltimæ fecis homuncio, qui viſo Rege, dum ex feneſtra abeuntes proſpectat, clamare auſus fuerit, occidatur Polonicus iſte porcus, calicis oſor, intentoq; arcu, propius feneſtram accedens, in illam, declinante iam Rege, telum dirigit. In tanto diſcrimine conſtitutus Rex, conſilium mutandarum ædium capit, ac vix ſe continet, quin ſtatim hora illa domo infauſta emigret. Veſperam expectans ob tenebras ad tacitè elabendum tutiorem, qua adueniente cum paucis clientulis ad ripam fluminis pedibus vadit, conſcenſiſque nauiculis, flumen traijcit, ac ſe protinus in arcem diui Venceſlai transfert, tangens & adiurans aram eius, ſe nunquam amplius ab arce ad aulam Pragenſem delapſurum. Conuerſuſq; ad ædificandam & muniendam arcem vallo ac foſſis, atq; propugnaculis illam circumdedit, & ante omnia palatio eandem prorſus Regio adornauit, vt quantò ornatior appareret, tantò libentius illam Reges Boiemiæ inhabitarent. Nunquam tot inſidijs vita cuiuſuis Boiemię Regis, quot Vladiſlai appetita fuit, tam veneno, quàm ferro, ſemper tamē fruſtrante inſidiatores euētu, vel quia occaſio veneni dandi nō aderat,

Demulcetur Rex à filijs Regis Georgij.

Petunt à Rege nouum ſenatū Pragenſes.

Expoſtulatio Regis cū Pragenſibus.

Senatus exoratore Hincone Podiebradio Pragæ inſtitutus.

Caudula ſenator ne Regis quidem præſidio tutus.

Effrenis vulgi Pragenſis licentia.

Rex in periculo vitæ eſt.

Fugit ex vrbe in arcem ſuperiorem, quam ſibi domiciliū poſterisq; conſtituit.

âderat, vel quia conſpiratio ante tempus detecta fuit, vt validiſſima tunc illa in vrbe Pragenſi conflata, quam Hrabanius ciuis Pragenſis proditionis conſcius patefecit. Venit item tempeſtiniſsimè in lucem, & altera illa occultiſſima nobilitatis coniuratio per Alexandrum, & quendam alternm ex ordine equeſtri virum, in tormentis prodita, qua Rex ferro ab ipſis occîdi debuit. Qui dum ad ſupplicium de proditoribus haberi ſolitum ducerentur, conſpicerentque regem in ambulacro ambulantem, Vide, inquiunt, ò Rex, quàm cautè agas, qui diſcipulos proditionis punis, magiſtros autem honoras. Erántque ambo Hinconis Bodiebradij clientes. Sed nec Matthias rex ea tempeſtate ſine malo rumore ab hominibus ſuſpicioſis tranſmiſſus eſt, cum inſimulantibus, quaſi pecunia ſua conlurationes in Boiemia aleret, vt vel per illas regno Boiemiæ potiretur, crebro dicere ſolitus, hoc ſibi ad deterrendos quoslibet in orbe hoſtes deeſſe, quòd Boiemos Hungaris adiunctos ſub regno ſuo non haberet, [g] adeò in re militari exercita, & aſſidnis bellis inuicta vtraque tunc gens fuit, Boiema videlicet atque Hungara. Cæterùm Vladislaus natura & conſuetudine leniſſimus vſq; eo remotus ab omni mala aduerſus Matthiam ſuſpicione poſt talem etiam rumorem fuit, vt ſe iterum fidei ipſius committeret, veniretque Iglaniam, quam tunc Matthias poſſidebat, ſine vlla publica ſibi fide data, ibique ex animi vt libuit ſententia reliqnas controuerſias, de quibus Olomucij decidi non potuit, compoſuit, præſertim de bonis gladio vtrinque interceptis, vt illa ijs ab vtroque rege gratuito reſtituerentur quorum antea fuerunt, ne cum damno ſuo officium & fidem erga reges ſuos coluiſſe viderentur. Plurimi enim nobilium dum fideliter regi ſuo adhærent, omnibus bonis à diuerſa factione exuti fuerant, inter quæ cœnobiorum quoque habita ratio eſt, vt ab vtroque rege illa cœnobitis, quibus erepta erant, redderentur. Senſit tamen paulatim Vladislaus magnum incommodum, magnamque regnandi pro maieſtate regia difficultatem ex Morauia, Sleſia, Luſatia abalienata, quippe tanta per illam alienationem de vectigalibus cenſibusque & ex tributis deductio facta fuit, vt ne numerum quidem equitatus ſolitum rex ſuo ſumptu alere poſſet. Quin etiam ijs, quos reliquos circum ſe habebat, ſtipendium imminuere in animum indnxit, ne extrà ordinem tributo aliquo ordines oneraret. Solatio in malis fuit, quòd tranquillitatem in Boiemia ab hoſte externo obtinnit, Matthia in Cæſarem Fridericum hoſtilia conuertente, qui iure qnodam ſuo Hungariæ regnum ſibi vindicabat, quod Matthias Ioanni filio extra matrimonium nato relinquere deſtinauerat. Prælium inter Cæſareos Regioſque in Auſtria prope oppidum Cornombergam atrox & cruentum factum, in quo victor Matthias, deducendum ſibi exercitum de Auſtria prius non exiſtimáuit, quàm Viennam Auſtriæ caput reciperet. Quà recepta, non diu ſuperuixit, Ibidem ex apoplexia mortuus, tardè Moranis quibuſdam proceribus nuncio[h] mortis credentibus: quoniam memoria tenebanr, aliquoties famam mortis eius antea ſparſam fuiſſe, ac ſemper illum magno alicuius malo reſurrexiſſe. Poſtquam certo apparuit ſepultum, vnus è proceribus illis, à centum, inquit, annis malus theſaurus melins tempeſtiuiusque in terram conditus non eſt: malè enim ille mulctatus à Matthia fuerat: regium funus Regina Beatrice exequias procurante, Albam celeri pompa transferri placuit. Inde Beatrix Budam reuerſa, authoritate, qua apud Hungaros poſt mariti quoque obitum pollebat, obtinuit, vt interregno durante ipſa potiſſimum regnaret, liberalitateque mox & ſermonis etiam Latini elegantia, tum itẽ arte mulcendi aures hominum hactenus ſe inſinuauit, vt ſibi à compluribus concederetur poteſtas deligendi maritum, quem ad regnandum ſciret maximè appoſitnm. Atque illa nòn occultè Vladislaum Boiemiæ regem, cuius ſpecie in conuentu Olomucenſi capta fuit,

Vita Vladislai multis inſidijs expoſita.

Perduellibus uita adempta.

Matthias & Podiebradij ſubornant ſicarios.

Conuentus regum Boiemiæ & Hungariæ habitus Iglaniæ.

Definitiones conuentus.

Aerario Vladislai multum deceßit ob prouincias Matthiæ conceßas.

Bellum Matthiæ contra Cæſarem Frider.

Vienna capta anno 1485. Calendis Iunij.

Beatrici datur poteſtas eligendi regis & mariti.

Alij Hungarorum Albertum Vladiſlai fratrẽ, Beatrix ipſum Vladiſlanm poſcit.

maritum ſibi deſtinauit. Sed aderat alia factio, quæ Albertum Polonum regis Vladislai fratrem in regno præferebat, quoniam ferocior & armis promptior eſſe videbatur. Huic ita in ſecretiore conſultatione, quam nonnulli in arce Budenſi habebant, acclamatum eſt, vt nullius alterius nomen audire voluerint. Exarſit ita Beatrix, ſeuocatoque Iohanne Varadienſi Epiſcopo, qui ſua ſponte cauſam Vladislai enixa fouebat, ire eum continuò extra arcem ad circum, quem Sancti Georgij vocant (in quem tunc omnes Hungarorum ordines coiuerant) iubet, pollicerique reginæ nomine militibus donatiuum, & po-

Auro Beatrix milites corrumpit.

pulo congiarium, ſi Vladislaus Hungariæ Rex ab illis pronunciatus fuerit. Ingenti omnes voce exclamant: Viuat Vladislaus Rex Hungariæ. Vterq; dein

Vladislaus electus 15. Iunij, coronatus 14. Septembris.

frater, tum Vladislaus, tum Albertus, ius ſuum armis perſequitur, illum non Boiemi iam ſoli, ſed & Morauı & Sleſitæ iuuabant, vt rurſus cum regno Boiemiæ copularentur, iſtum parens Caſimirus rex Poloniæ copijs inſtruebat, gratuiſsimè ferens, quòd maior natu filius vno diademate contentus eſſe nollet:

Certant fratres de regno Hungariæ.

Qui tamen quàm libenter ad arma deſcenderit, hinc liquet, quòd plures conditiones rei fraternæ componendę vltro obtulerit, & cùm neq; patrem neque

Pietas Vladislai in fratrem Iohannem Albertum regni æmulum.

fratrem mouere poſſet, ipſe in caſtris, quæ aduerſus fratrem parabantur, adeſſe noluit. Magna præterea cura præfectis militiæ, quorũ vnus Petrus Sterenbergius, alter ex equeſtri ordine Venceslaus cognomine Lúpulus erat, iniunxit, vt ſi ventum ad manus eſſet, recordarentur, ab altera parte Albertum fratrem ſtare, quem fratri violare fas non eſſet. Sed parum abfuit, quin violaretur ob nimiam animi audaciam, qua poſt confoſſum ſub ſe vnum equum, altero rurſus in aciem inuectus eſt, ægreque inde elapſus inter fugam ſuorum, quos retinere non potuit, inſequentes Boiemos fruſtratus. Occurſum mox ab eodem Vladislao Iohanni notho Matthiæ filio ad occupandam Budam feſtinanti, quaſi illegitimi filij legitimam in regnis habere deberent ſucceſſionem. Opes addebant animum, quas Matthias ei cum toto patrimonio ſuo reliquerat, magna vi auri & argenti adiecta, vt facilè militem ſcribere, exercitumque conflare potuerit. Suſceptis illius partibus, inter alios Valachos

Dux Iohannes Matthiæ ſpurius ab Vladiſlao profligatus

quoque, ex qua gente Matthias ortus erat: atque ij acerrimum prælium diu ſuſtinuerunt, tandem cum duce victi, aut cæduntur, aut dilabuntur caſtris deſertis, ſupellectili precioſa opulentis, quæ à milite, cui præda conceſſa erat, vt cupidius pugnaret, variè diſtracta fuit, adeoque vili precio diuendita, vt vnus orbis argenteus vno aureo nummo permutaretur, lanx, peluis, trulla, phiala, etiam inaurata, cariſſimè decem aureis nummis redimebatur. Interim Fride-

Vladislaus Viennam Cæſari reſtituit.

ricus Cæſar non ſatis poſt ſtragem nuper acceptam milite inſtructus, legationibus & literis ius ſuum, quod ad regnum Hungariæ habuit, repetebat, & quia Viennæ inprimis recuperandæ auidus erat, de illa ei Vladislaus concedebat. Sed ea re minimè contentus Maximilianus, quem parens conſortem imperij fecerat, armat militem, auxiliaque vndique à principibus & amicis contrahit, atque validiſſimo agmine ad inuadendam Albam, quam Hungari Regalem

Maximilianus Albam Regiã diripit intacto templo ſacro, eo die poſtquã coronatus eſſet Vladislaus.

cognominant, ire infeſtus pergit, datque ciuitatem militi in prædam, ſi illam expugnaſſet, excepto tamen templo, in quo reges Hungariæ & coronantur & ſepeliuntur. Illud ne quis attingeret, edicto prohibuit. Expugnata & crudeliter direpta Alba fuit, iamque miles edicti immemor, templo etiã in Hungaria ditiſſimo admouere manus cœperat, cum ecce tibi Maximilianus equo cataphracto inſidens aduolat, aliquot cohortes ſecum trahens, cum quibus magna vi turbam à templo remouet. Hoc item ſuper omnia pietatis continentiæque eius opera prædicandum, quòd templum ingreſſus, donis & monumentis, gemmeis, aureis, argenteis refertiſſimum, quibus reges Hungariæ locupletiſſimi eum locum, in quo auſpicia regni, auſpice Deo, auſpicabantur, exornatum illuſtratumque eſſe voluerunt, nihil ex tantis copijs extulerit,

cùm

cum iure victoriæ omnia auferre poſſet, niſi vnicam crucem auream, illamq́; perparuam, quæ maiorum ſuorum principum Auſtriæ fuiſſe dicebatur, cui rei teſtimonium inſigne gentilitium præbebat. Budam exercitum ab Alba deducenti Vladislaus copias ſuas longè maiores in via obiecit, quibus cùm cedere de campo Maximilianus ſine certamine nollet, aduerſam in prælio fortunam expertus eſt, victoriamq́ue de regno Vladislao conceſſit. [k] Qui ſtatim rurſus Alba recepta, regium in illa diadema ritu ſolenni ſuſcepit. Viſusq́; eſt, non ſolùm de viuis competitoribus, ſed de mortuo etiam æmulo triumphaſſe. Deficiente namque regni vexillo, quod regi inter coronandum offerri ſolebat, detractum eſt Matthiæ vexillum ſupra ſepulchrum eius ſuſpenſum, illudq́; in manus Vladislai velut triumphantis traditum. Egreſſus templo vix prandium abſoluerat, cùm baiuli in ordinem compoſiti, ſcyphos, phialas, pateras, & alia vaſa præclaro opere grandiq́ue pondere inſignia, & nonnulla ex ijs aureis nummis plena manibus geſtarent, vt illa pro munere dominorum ſuorum nomine regi offerrent, quibus poſtquam menſæ & ſcamna eſſent ornata, innuit Rex vni & alteri è proceribus Boiemis vt propius accederent, inquiens, Multò culina vnctior in Hungaria quàm in Boiemia apparet: captusq́; nidore eius Pragam rarius frequentabat, accuſante illum aſſiduò Beatrice, vt ingratum, vt accepti beneficij immemorem, quòd nihil eorum, quæ ante regnum adeptum ſpoponderat, præſtiterit. Sua erga illum merita in confeſſo eſſe, ſed & promiſſa eius de contrahendo matrimonio teſtes multos habere. Si magni æſtimet regnum, non minus æſtimare illum debere fidem & ſacramentum, quo ſibi ad matrimonium ineundum obligatus eſt, vt interim ſecreta intra tacitam duorum conſcientiam lateant, quorum Deus ſolus teſtis eſſet. Quæ ſæpius fruſtra iterata deplorataq́; coegerunt Beatricem, vt Vladiſlaum Romam in ius vocaret, ibiq́ue conſuetudine Romana cauſa de anno in annum diu ampliata, & ad extremum multo auro redempta dicitur, vt Vladislao aliam quamcunque vellet, ducere vxorem liceret. Duxit autem apud Vaſcones, filiam Herois de Gandala, cui nomen Annæ fuerat. Quies aliquantiſper à Turcis poſt obitum Matthiæ durauerat, donec Baſaythes motu terræ commotus, qui tam acer Conſtantinopoli extitit, vt octingentas domos ruina proſterneret, ac homines plus minus ter mille vel obrueret, vel fulmine excitato adureret, rurſus arma in Hungaros reſumeret, eam calamitatem, quam acceperit, Mahomethi prophetæ ſui furori attribuens, ob id furenti, quòd nimis diu vacationi militiæ aduerſus Chriſtianos vacauerit. Ab hoc ſubmiſſi Turcæ, agros in Boſna ad Hungariam pertinentes vrunt vaſtantq́ue, & omnia fuga & terrore complent. Eunt dein ad expugnandam arcem Sabatiam, quam nuper Matthias recuperauerat. Qui in præſidio arcis erant, Budam confugiunt, orantes ne ſe in rebus tam trepidis Hungari deſerant, ſibi nequaquam tantum virium eſſe, vt reſiſtere tantæ vi hoſtium queant. Conſultant illi rege coràm, fuitq́; omnium conſilium, vt maturè obſeſſis ſuccurratur, ne arx multo labore & ſanguine recepta, per ignauiam turpiter amitteretur. Delecti confeſtim præfecti militiæ, periti hoſtium bellorumq́; cum Turcis, quos equitatus peditatusq́; robuſtiſſimus ſequebatur, prælium meditans, quod futurum cum hoſtibus præſagiebat, non falſo præſagio. Adeò autem fortuna in certamine Hungaris adfuit, vt primum vix illorum impetum Turcæ ſuſtinuerint, ac mox inde præcipites fugæ ſe mandarunt, non arcis modò oppugnationem deſerentes, ſed è tota Boſna retrò fugientes. Sabatia arx firmiore quàm prius firmata præſidio, atque in primis commeatu largo inſtructa fuit, ad tolerandam diutius obſidionem, ſi opus foret. Inter hæc in Boiemia, vt fieri ſolet, rege multo tempore abſente, factionibus, ſeditionibus, latrocinijs, corruptis ad ſpem rapinarum paganis militibus omnes vias

Crucem auſert Maximilianus

Maximilianus cæſus.

Vexillum è ſepulchro Matthiæ auulſum Vladislao traditur.

Munera regi ab Hungaris tradita.

Hungaria opulentior Boiemia.

Beatrix ingratitudinis regē inſimulat.

Repudiata Beatrice rex Annā Gandalā ducit.

Baiazethes II Turcarum imperator religione tactus bellum mouet Hungariæ.

Turci ad Sabaziam cæſi duce Paulo Kiniſio anno 1492.

In Boiemia ob regis abſentiã tã ſacra quàm profana miſcentur

Auguſtini epiſcopi extrema uox.

inſidentibus,res vehementer turbabantur, Pragam quoque ſolitis motibus inquieti concionatores ſuis concionibus commouebant,donec eò conatum ſuum perducerent, vt haberent Epiſcopum de ſecta ſua. Is erat præuaricator, Auguſtinus nomine, ex eo numero Epiſcoporum, qui titulares vocantur, quia titulum ſine ditione præferunt,ſenex,auarus,& delirus,vt qui in hac voce animam exhalauerit:Si non poſſum ſalutem aſſequi vt malus Chriſtianus, ſaltem ſeruari queam vt bonus Marranus,quaſi bonus Marranus vſquam locorum inueniatur.Collegia præterea artificum in eadem Praga per factiones diuiſa,cædibus inter ſe mutuis dimicabant, non tam imperito, quam inualido ad cohibendã audaciam,Ioanne Genczone, quẽ Rex ſummum arcis Prag. præfectum reliquerat. Sed & in argentarijs Cuthnenſibus res peſſimè adminiſtrabantur,tantum cupiditate progreſſis,qui montib. & operis præerant,vt furta illorum ne operæ quidem ipſæ amplius tolerare quiuerint, nimirum offenſæ,ſibi quoque operæ precium ab illis diminui detrahique. Signo igitur ſublato,ad montem oppido vicinum armati ſecedunt, armis iniuriam vindicare parati. At furtorum conſcij ad proximas ciuitates confugiunt, Czaſlauiam atque Coloniam,docentque quanto in diſcrimine ſit theſaurus regni, qui ex montibus Cuthnenſibus coaceruatur, quem ſeditioſi quidam ex plebe promiſcua prodere, & ad nihilum redigere pergerent, niſi ſubueniatur,& quàmprimùm audacia illorum comprimatur. Ab vtraque ciuitate ad arma conclamatur, vt Cuthnenſibus extemplo ſuppetias ferant, atque vtrinque prompto ſtudio ad montem, quem pars aduerſa occupauerat, occurritur. Obſeſſi ſuperante aduerſariorum multitudine, cui quantumuis innocentes eſſent, facile ſuccumberent,ad iudicium prouocant, ſeque in illo furta, quæ fiunt,& à quibus, demonſtraturos recipiunt,interim Colonienſibus, & Czaſlauienſibus decem ex ſuo numero honoratiores dant obſides, hac conditione, vt incolumes in futuro iudicio ſiſtantur. Verùm malè ſibi conſcij Cuthnenſes,iudicio anteuertere cupientes, Budam ire præfeſtinant,obſidesque apud regem falsò rei capitalis accuſant, ita miſeri illi cauſa indicta damnati, pœnas indebitas luerunt, extra vnum, qui carnifice proſtrato maleque mulctato ſuperſtes euaſit.Hæc igitur atque alia pleraque regni incommoda præſentiam regis deſiderabant,quibus ille tandem euictus conſtituit Boiemiam inuiſere.

Metalla Cuthnenſium im probitate præfectorũ minus abundant.

Vulgus conſurgit aduerſus quæſtores rapaces.

Obſides Cuthnenſes regis mandato innocentes uita plectuntur.

[a] *Præterit auctor bellum contra Polonos à Matthia geſtum ob euocationem Caſimiri II in Hungariam à coniuratis,vbi licet Boiemorum nulla ſit mentio,tamen exacerbati ſunt animi ad bellum hoc maiori ardore perſequendum.*

[b] *Captum dicunt Vilhelmum à Pernſtein,& Petrum Hauguizium Sileſium.*

[c] *Auro corruptos aſſerunt fuiſſe Poloni conſiliarios.*

[d] *Extant huius volumina tam ſoluta oratione quàm metris, ingenium & eruditionem hominis teſtantia.*

[e] *Hic eſt Epiſcopus etiam Olomucenſis adminiſtrator, Proſtanna ignobilibus parentibus ortus,qui principium familiæ Baronum à Kunouicz in Morauia dedit, cuius virtutes toti orbi notiſſimas Bonfinius paſſim tum Dec. 4. lib. 10. ſub finem copioſè deſcribit. Hunc cum Iano Pannonio Epiſcopo Quinqueeccleſienſe confundit Sileſiacorum annalium ſcriptor.*

[f] *Imò ſucceſſoribus Matthiæ CCCC M. aureorum fuère pendenda, quicunque eſſent futuri reges Hungariæ iuxta pacta Vratislauienſia, quæ hic fuère confirmata.*

[g] *Imò ad Vratislauiam conſpecto agmine Polonorum & Boiemorum fremebundus dixit,ſe totius orbis imperio potiturum,ſi tanti exercitus imperator eſſet.*

[h] *Matthias rex Hungariæ humanis rebus ceſſit Viennæ anno 1490. 5 Aprilis: ætatis anno 47. regni 37.*

[i] *Inter-*

[l] *Interregni tempore Dux Iohannes ab Hungaris caſus eſt, cum aſpiraret ad regnum.*

[k] *12. Septembris capta Alba à Maximiliano. Recepta verò 19. Iulij anni ſequentis, id eſt, anni 1491. Ergo ante captam Albam coronatus fuit Vladislaus.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRIGESIMVS SECVNDVS.

Rex Pragam reuerſus magno applauſu excipitur.

VT magnificus ita fauorabilis Vladislai regis Pragam reditus fuit, magnificentia in celebri comitatu emicuit, ex viris dignitate conſpicuis coacto. Tres enim præſules cum aſſectabantur, Agrienſis, Varadinus, Vacienſis, tum procerum inſignium & primorum nobilium ingens numerus, cultu omnes ornatuque & clientulorum & equorum ſplendidiſſimè inſtructi. Fauorem Pragenſes obſequio declararunt, ex omnibus tribus ciuitatibus obuiam cum ſignis & vexillis effuſi, gratiam Regis venantes, eumque ad arcem vſque cum pompa illa proſequentes. Rex in arce nullum prius, quàm templi Diui Venceslai tectum ſubijt, gratias Deo agens, tanquam ſalutis ſuæ proſperitatisque authori. Mox ad referendam gratiam deflexus, multam veſtem ſacram precioſamque, multa tapetia varijs coloribus picta, vim præterea magnam auri & argenti templo dedicauit, accitis aurificibus, qui diuorum reliquias, ac præcipuè ſanctorum patronorum capita thecis vilioribus inuoluta, cælato argento includerent, deſuperque inaurarent. Et vt cultus quoque diuinus in templo adaugeretur, Chorales inſtituit, qui in conuentu coronaque canentium, hymnos Deo tum die tum nocte pſallerent, atque vtroque tempore, dum per otium licuit, libenter illis interfuit, vt religionem ſanctis vocibus paſceret, ſpem erigeret, fiduciam in Deo figeret, ſimulque oraret pro rerum quiete, quam tantum dilexit, vt quoties vel cubitum iret, vel è lecto ſurgeret, nulla eius vox alia audiretur, niſi, Da pacem Domine in diebus noſtris. Hinc de arce Pragam deſcendit, & tam in noua quàm in vetere ciuitate Senatum valde imminutum ſuppleuit, atque vtrobique de regendis ciuibus conſtituit, vt in ſuæ quiſque ciuitatis ius ciues redigerentur. Sumpſit etiam ſupplicium de Cuthnenſibus, qui, quòd in alijs inſontibus reprehendebant damnabantque, in eo ipſi manifeſtò deprehenſi ſunt. Ad coercendos autem graſſatores, edictum promulgatum fuit, vt cuiuis liceret in cuiuſuis fundo latroni manifeſtario liberè manus inijcere, illumque ad ſupplicium pertrahere. Mox in conuentu ordinum actum de tabulis publicis in arcem transferendis: hactenus enim Pragæ in domo regia aſſeruabantur, cùm iam iudices quoque in arcem fuiſſent tranſlati. Sed & in iudicibus atq; ipſis iudicijs pleraq; tunc in melius mutata, indies magis ac magis ad ius quàm ad vim inclinantibus omnium animis poſt tam inquieta & violenta tempora, & poſtquã Rex addictiſſimus tranquillitati eſſet. Cuius turbandæ cùm præcipuam materiam diſſenſio de religione ſuppeditaret, quòd alij Romanam, alij Pragenſem acriter tuerentur, ſic in eodem conuentu inter vtroſque controuerſiam Rex compoſuit, vt quæ loca veteri vſurpatione cuique eorum ex hac vel illa factione hactenus obtigerunt, ea vt

Ornat Rex templa & reliquias ſanctorum.

Pacis ſtudioſus Rex.

Supplementa ſenatui data.

Lex contra prædones.

Forum iudiciarium reſtitutum.

Lis de religione compoſita.

quiſque pro ſuis teneret,aliena ne appeteret,aut occuparet, néue alteri alteros contumelijs conuitijsque inceſſerent, ſed darent vtrique operam,ne pax communis quouis modo læderetur. Conatus eſt præterea gymnaſium Pragenſe in antiquam dignationem reſtituere, conductis ex Italia claris doctrina & eloquentia profeſſoribus, nullo non propoſitum regium mirifice laudante,extra ſenem quendam,cui Coranda vocabulum cum paucis magiſtellis gymnaſium occupantibus,qui metuentes ne bolus eis è faucibus eriperetur,clamare apud ſuos occipiunt: Actum eſt de religione veſtra Pragenſes, ni vigilaueritis: conatumq; per hæc regis irritũ faciunt. Is in Hungariam reuertens,aliquantulum in Morauia ſubſtitit.Olomuciumque ingreſſus,cognitioni nouæ ac vix auditæ præſedit.Ciuis Vratiſlauienſis, honeſto domi loco natus,copijsque rei familiaris locuples, & exiſtimatione inter primos habitus, negocij cuiuſdam ſui gratia in Poloniam profectus, diuertit in oppido quodam in domum meritoriam. Ibi Caupo quingentos hoſpiti aureos clam ſubducit, accuſatusque furti,crimen metu tormentorum fatetur, reddere ablatum paratus,nec aliud quicquam hoſpes petebat. Cæterùm iudex & decuriones oppidi inſtare,vt legibus illorum ſatisfiat,quæ ſanciunt,vt accuſator furti ſuis manibus furem in furca ſuſpendat, aut ſi ad manus carnificẽ ſuum non habeat,ipſe à fure ſuſpendatur, ſi fur id exequi voluerit, quod ille promptiſſimè ſe facturum recepit. His verbis exanimatus metu hoſpes, ignominiam infamiamq; ſupplex deprecatur,donatq; gratuitò iudicibus totã illam ſummam ſibi ereptam,modò abire incolumi illi liceat.Negant illi fas eſſe legũ cuſtodib.contra leges quicquam agere. Quid multa? quando nihil æqui impetrat,facere quàm pati quod neceſſitas iubebat maluit, continuoque Cracouiam ad Regem Poloniæ perrexit, qui legis huius barbaræ non ſolùm teſtem ſe exhibuit,ſed literis prætereaſuis regijs ab omni infamia illũ purgauit, quas Vladiſlaus quoque rex ſuo diplomate confirmauit, addita mulcta,ſi quis factum illud illi opprobrare auderet. At nemo rurſus quiſquam extabat,qui facinus illud ſeriò excuſaret,ſed metu mulctę omnes muſſabant.Hanc demum Vratiſlauienſes rationem,hominis in priſtinam dignationem reſtituendi,inueniunt:creant eum præfectum, quem ipſi Capitaneum vocant, qui nobilitati ad iuriſdictionem Vratiſlauienſem pertinenti tanquam iudex præeſſe ſolet,quem honorem ſi ille aſſecutus fuiſſet, cætera omnia ſalua eſſe videbantur. Sed nobilitati valde turpe erubeſcendumque viſum,ſubire iudicium hominis,aut ei in ſubſellijs aſſidere, in cuius vita tam manifeſta hęreret infamiæ macula: contrà ciues literas regias opponebant, quibus omnis prorſus nota detergebatur. In hac igitur difficultate Rex medium quiddam cenſuit,vt tum præfecturam vrbis ille gereret, poſteaquam à ciuibus rurſus in ſenatum allectus fuerit:remouerant enim illum è ſenatu.Sed nec poſt hanc Regis ſententiam eum in locum reſtituerunt,ita nec ſenator, nec præfectus, ſed vt priuatus tandem mortuus. Per idem tempus Stanislaus Thurſo Roma Olomucium veniens, regem ſuum qua decuit reuerentia ſalutauit, pontificatumq; Olomucenſem inijt,aliquandiu pontifice vacuum, eoq; gratior aduẽtus eius omnibus fuit,auxitq; ipſe gratiam in tantum ornatus cunctis dotibus pontifice dignis,in quantum ornari capit humana vita paſtoris caſti, ſobrij,pij,atque ea ſimplicitate ſimplicis,quam cũ prudentia Dominus miſcuit,inquiens: Eſtote ſimplices ſicut columbæ, & prudentes ſicut ſerpentes. Meritò itaque non ſolùm apud domeſticos fidei, ſed etiam apud eos,qui extra domum Dei in ſpeluncis verſantur ob vitę innocentiam gratioſus fuit.Rex Budam reuerſus,non multò pòſt factus eſt pater ex Regina vxore,quæ filiam ei nomine Annam primo tum partu edidit, non omnibus hac re lætis, qui videlicet regni ſpem, ſi abſque liberis deceſſiſſet Rex,iam dudum deuorauerant, quanquam ne tum

Academiam Pragenſē amplificaturus impeditur à Coranda.

Diſceptationi cauſæ inauditæ præſidet Rex urbe Olomucenſi.

Barbara lex.

Sententia à rege lata.

Stanislai Thurſonis Epiſcopi Olomucenſis laudes.

Anna filia regi nata prima Elizabeth dicta anno 1500 23. Iulij.

ne tum quidem ſpem illam fouere deſiſtebant, verbis ſe conſolantes, quòd filia, non autem filius, qui legitimus regni hæres haberetur, nata eſſet. Altero deinde partu appropinquante, & nonnullis ex illa factione ſuſpectam reginam habentibus ne puerum ſupponeret, ſi puellam enixa fuiſſet, iuſſit illa partui ex ijs ſuſpicioſiſſimum vnà cum obſtetricibus intereſſe, vt oculatus eſſe teſtis poſſet, mas an fœmella naſceretur, natusq; eſt Ludouicus, matre ex illo nixu fato functa, quoniam non ita vt debuit procurari ab obſtetricibus potuit, arbitto præſente, cui fas non erat puerperijs ſe admiſcere.

Ludouicus filius Regi natus matre mortua anno 1505.

Quàm verò grauem iacturam Rex immaturo reginæ interitu fecerit, mox ſenſit, redactus ad priorem fortunam, in qua ab alijs, prout illis aut expediret aut liberet, non ipſe alios, vt principem decuit, regebat. Id autem, Regina incolumi, nemini conceſſum eſt, vt plus quàm Rex vlla in parte polleret, ſed ſi quando partes regiæ ſuſcipiendæ erant, præſertim in tuendis vectigalibus cenſibusque, & arcibus regijs conſeruandis, in quas proceres inuadebant, viliſſimo obtruſo precio, ipſa munere regis aduerſus tales fungebatur, breuique inſignem theſaurum coaceruauit, ac prima reginarum abacum regis ex ſolido auro planè regium inſtruxit, aggreſſa dein menſas argenteas adornare, ne quid aliud in cœnaculo regio niſi aurum & argentum purum putumque reſplenderet.

In re domeſtica amplianda & reditibus percipiendis peritiſs.ma fuit regina.

Sed in iſta poſt obitum reginæ, ſicut in alia regis bona, impetus, non quidem feſtinus, ſed lentus factus eſt ab harpijs aulicis, qui tempora rapiendi obſeruare, nimiaque regis bonitate ad ſuum quæſtum abuti probè nouerant. Huius adeò reginæ deceſſum cùm diutius lugeret, mœroriſque inſignia veſtes pullas deponere, aut barbam incanam abradere non ſuſtineret, circumſtat eum magna conſolantium frequentia ex Hungaris, Boiemis, Morauis, Budam aggregata, ex quibus pro ſe quiſque conſolatorem agit, alius alio modo, atque in hoc omnes conueniunt, Nihil regem amiſiſſe, ſaluo Ludouico filio, in illo omnia ineſſe, illumque regi pro omnibus eſſe, vt non ſolùm lugere deceat, ſed etiam gaudere oporteat.

Rex mœſtus ob coniugis obitum.

Quibus auditis Rex, ſolita ſibi in rebus ad ſtomachum non facientibus taciturnitate omnes tranſmittit. Redeunt poſtridie Hungari, quorum nomine Archiepiſcopus Strigonienſis: Ad lætum, inquit, exoptabilemque nuncium lætus decet regem habitus, quem ſi induis, exoptata feres, vt Ludouicum regem Hungariæ tibiq; conſortem vel in hac puerili ætate confeſtim videas. Tam grato, inquit, nuncio libenter in habitu quoque mutando ſubſcribimus, proditq; mox purpuratus lautusque & attonſus ad prandium, cùm ſubitò Hungari mutant voluntatem de Ludouico coronando patre adhuc ſuperſtite, quoniam huius rei exemplum inquirendo ſe nondum inueniſſe aiebant.

Hungari ſolentur regem promiſſa Ludouici filij coronatione.

Sed rurſus à Boiemis & Morauis facturos ſe quæ Hungari negarent, prolixè pollicentibus, in priorem mentem impulſi, vt Ludouicus antea Hungariæ rex quàm Boiemiæ haberetur, coronandum eum in Alba regali ſuſceperunt. Biennio dehinc pòſt, in Boiemia Pragæ coronatus eſt, intra quod temporis ſpacium multa apud Boiemos ſeditioſiſſima turbulentiſſimaque contigerunt, diuiſis per factiones & coniurationes inter ſe ordinibus, alijsque auctoritatem iudicum defendentibus, alijs iuri & ſententijs latis non obtemperantibus, alijs latrocinari quàm iudicari malentibus, vnde plena inſidiarum, plenaque armorum Boiemia erat.

Biennis Ludouicus rex Hungariæ coronatur.

In Boiemia ſusq; deq; omnia fiunt.

Ab omnibus enim ferè arma ſumpta fuerant, contra proceres iudicio rebelles, quos Schlicones cognominant. Illorumq; oppidum munitiſsimum, vocabulo Cubitum, diu oppugnatum, non tamen expugnatum fuit. Capti mox per inſidias Heinrici Guttſteinl duo fratres è familia Schuambergenſium ornatiſsima, abductiq; in Bauariam, libertatem aliter niſi grandi ſumma adnumerata recuperare haud potuerunt, nec interim Georgius Kopytlansky, graſſatorum grege ſtipatus, quem aduerſus Pragenſes contraxerat, igne, cædibus, rapinis, inter-

Cubitum oppidum Schliconum oppugnatur.

dum membrorum mutilationibus inſultare Pragenſibus acerrimè deſtitit; atque ita illos premere, vt pedem è mœnibus vix efferre auderent. Eiſdem moleſti & ſacerdotes erant, more ſuo inter ſe rixantes, ciuiumque concordiam diſtrahentes, dum alij Calixtinorum, alij Piccardorum factionem magna contentione præferunt, fouentque. Continuæ ad regem literæ, frequentes item legationes miſſæ, orantes, vt aduentum ſuum in Boiemiam celeraret, vix aliàs vnquam magis neceſſarium: aut ſi adhuc negocijs regni Hungariæ impediretur, quò minus ipſe ſtatim venire poſſit, legatos cum plena poteſtate ad componendos præſentes motus præmitteret, qui ſimul viam quoque commodam domino ſuo præpararent, quam ſine animi moleſtia libenter paulò pòſt obiret. Delecti ad hoc duo Epiſcopi, partibus minimè ſuſpecti, quia à ſtudio illarum contentioneque alieni, Stanislaus Olomucenſis, & [a] Iohannes Varadienſis, qui quanquam veſtem religioſam induit, curas tamen aulicas non planè exuerat, quibus ab ineunte ætate innutritus, ac ſub rege Matthia peritiſſimo magiſtro edoctus, exercitusque, quoties opus erat, multum arte in illis pollebat. Frequentiſſimus omnium ordinum conuentus Pragæ tunc adfuit, cùm legati mandata Regis expoſituri ſuggeſtum conſcenderent, quibus breuiter initiò expoſitis, iubet ante omnia Varadienſis literas cum ſignis exhiberi eas, quibus nomen quiſque ſuum fidemque in ſocietatem noui fœderis obligauit. Tacentibus primùm vniuerſis, mox non paucis tergiuerſantibus, & nonnullis extare illas negantibus, inſtat Varadienſis, vrgetque, & ſe authoritate regia vſurum minatur, niſi dicto mandatoque regio audientes fuerint: quo audito, vadunt, tollunt, afferunt literas, quibus ille acceptis, explicat pellem longam latamque: ſed neque quid in illa ſcriptum eſt legit, neque ſigna circumquaque pendentia conſiderat, ſed cultro ſumpto per medium illam diſcindit, ſignaque amputat, ac mox ea diſpergit, vnde recolligi illa non potuerint. Cùm hæc fierent, aderat non nemo in illo conuentu qui diceret: Quin detrahimus huic monacho bardocucullum, & imponimus ei trabeam palmatam, quãdo tam inſignem de nobis egit triumphum. At Varadienſis ab hoc facto hilari vultu ordines affatur, ſpem illis dans optimam, omnia ex vſu regni ipſorum vtilitate ſucceſſura: poſtquam res huc adducta ſit, vt liberè omnibus in medium conſulere liceat. atque ita ſanè euenit, vt communi intercedente conſilio, adhibitaque ab vtroque legato medicina, quæ vitioſas partes ſanaret, totum inde regni corpus bellè conualuit. Ab ijſdem legatis, mandato Regis peculiari, hoc quoque de Piccardis actum fuit, vt ne in cœtus publicè aut priuatim coirent, ſynagogas ſuas omnes occluderent, à concionibus ſcriptiſque de ſua ſecta plane abſtinerent, & intra certum tempus, vt ad alterutram partem Romanam aut Calixtinam diſcederent. Conuenit inter omnes ordines, vt mandatum iſtud ad publicas tabulas, cum mulcta tranſgreſſoribus impoſita referretur, eiuſque exequendi poteſtatem arcis præfectus cum iudicibus haberet. Hinc Regi opportunitas adeſſe viſa eſt eundi in Boiemiam, quam protinus etiam arripuit, Ludouicum regem paulò amplius triennium agentem, & Annam filiam aliquanto natu maiorem ſecum adducens. Cumque omnia inſtructa apparataque inueniſſet, quæ ad feſta coronationis gaudia apparanda erant, iamq; Marchio Brandeburgenſis cum liberis & vxore ſua, quæ Vladislai regis ſoror germana fuerat, cumque alijs principibus & hoſpitibus Pragam veniſſet, nulla mora interpoſita ad regnum Boiemiæ Ludouicum, augure Stanislao pontifice Olomucenſi, inaugurandum curauit. Non tenuit Anna puella lacrymas, viſo Ludouico corona aurea redimito, interrogataq; à parẽte, cur fleret? quia corona, inquit, regia careo, cũ æquè ac Ludouicus regis ſim filia. Vladislaus ſubridens, poſt ſolennia peracta coronam ſibi afferri iubet, illamq; capiti puellæ

In Pragenſes ſæuitum a Kopitlansko.

Regis imploratur præſentia.

Memorabile Varadienſis facinus.

Præter ſpem pacata omnia.

Lex de Piccardis, ut Romanis uel Calixtinis ſe coniungant.

Ludouicus xvi rex Boiemiæ coronatur Pragæ.

Iocus de Anna regis filia coronam fratri inuidente.

puellæ imponit, atq; ita læti inde omnes ad conuiuium ineundum procedebant. Digreſſis hoſpitibus, atrox facinus à Boiemis in Hungaros, in ea vrbis

Leui principio ingens rixa inter Boiemos et Hungaros orta.

parte, quam Minorem vocant, perpetratum, rixam nebulone quodam ſuſcitante, ob ereptum ſibi proſtibulum: diu procacitatis, & petulantiæ certamen ſtetit, concurrentibus ad clamorem vtrinq; Boiemis & Hungaris; atque vtriſq; ſtricto ferro ſe turbæ ſuorum miſcentibus. Validior Boiemorum manus trucidatis circiter xiiij Hungaris, cæteros in fugam auertit, ſed nullum tutum fugæ aderat perfugium, in ipſis diuerſorijs ſauciabantur, & fœdè ſpoliabantur ſine vllo diſcrimine domini ſeruiq;. aucta mox rapiendi licentia fuit, aucto prædonum numero, ex veteri nouaque Praga affluentium, adeò vt Stephanus Batori inter primos apud Hungaros dignitate conſpicuus ægrè è manibus illorum elapſus fuerit, Medæam imitatus, vt enim illa ſparſis per viam liberorum ſuorum membris, ita Stephanus aureis nummis paſſim proiectis ſe inſequentes remoratus eſt, donec in arcem penetraret. Sedata poſt hac turba, à magiſtratibus, & ſaniore parte plebis omnium trium ciuitatum, authores tumultus comprehenſi, varijs pœnis ſubdebantur.

In authores ſat ſeuerè animaduerſum.

Leniſsima erat pœna capitis, frequentiſsima autem pellium detractio, excoriatioq; quã paſsi ſunt ferè omnes, qui ueſtium Hungaricalium precioſis exuuijs ſua corpora induerant.

Principes feudum ab Vladiſlao accipiũt.

Vocati deinde ſunt Principes Germaniæ ad præſtandam debitam Regibus Boiemiæ obedientiam, Palatinus Rheni, & Dux Saxoniæ. Nam Marchio Brandeburgus ante diſceſsum Praga ſuum, illo munere ſoleniter cum ſacramento functus eſt. Compari ceremonia iſti quoque ſimilia ſacra regibus in throno conſidentibus iurati peregerunt. Ac ne, poſt reditum

Armat ſupremã magiſtratus auctoritate rex: illis etiam rediuuum curã commiſſa.

in Hungariam ſuum regni ſtatus malè ſtaret, curam in primis iuriſdicendi, iuſticiæq; omnibus ex æquo adminiſtrandæ habuit, monitis iudicibus, vt ad legitima iudiciorum tempora Pragam coirent, actuique rerum & cognitionibus ſine vlla cuiuſuis interpellatione vacarent, eiſdem armis quoque ipſum ius & ſententias exequendi conceſſit aduerſus eos, qui per audaciam aut potentiam res iudicatas illudere audebant. Ad eoſdem tranſtulit ærcium cenſuumq; Regiorum procurationem, cũ accepiſset eum, quem Regijs negocijs præfecerat, magis ſuum marſupium, quàm Principis fiſcum procurare. Ad plurium itaq; conſcientiam confugit, deditq; illis poteſtatem, tam præficiendi, quàm ſubmouendi ab officijs quos idoneos eſse non iudicarent, atq; inter præcipua illis iniunxit, vt crebrò cum eis rationes putarent, ne dilati pro

Mandata de fiſco.

nummis repræſentarent ratiocinarium, nummos denique ne in alio loco quàm in arce Pragenſi deponerent, nullius niſi Regis mandato diſpenſandos: quòs quidem ille breui pòſt diſcedens ita diſpenſauit, vt ne teruntius

Prodigus Vladislaus.

quidem maneret reliquus, ſed tot præterea & tantis debitis regnum inuolueretur, quantis nunquam aliàs, multis videlicet æruſcatoribus pro vno ſuccedentibus, qui in æs varijs artibus inuaderent. Extat verò prouerbium, Mul-

Gutta cauat lapidem non ui ſed ſæpe cadendo.

tis ictibus deijcitur quercus: cuius naturæ cùm Vladislaus videretur eſſe affinis, durus interdum in aſſentiendo ac inflexibilis, & quem vnico ictu non proſterneres, quid mirum, ſi crebris multorum ictibus tandem procumberet, vt tædium & moleſtiam vel cum iactura aliqua redimeret. Vrgentibus reditum Hungaris, Indulgendum iam illis quoque tempus adeſſe ratus, itinere per

Reuertitur rex in Hungariam.

Morauiam ſolito progrediebatur, diuertitque Cremſirium ad Stanislaum præſulem, & vſque in tertium diem ibidem ſubſtitit non ſine cura, quæ animum illius angebat ob peſtem in Hungaria pululantem, cui liberos committere nolebat.

Rex Cremſirium ex itinere diuertit.

Aderam præſens ego, cum Regem ita affectum Stanislaus in cubiculo iſtis verbis alloqueretur: Video maieſtatem veſtram eſſe ſolicitam periculo liberorum, quod illis ex aura in Hungaria ob morbum ſuſpecta imminere videatur: Nihil maieſtati veſtræ opus eſt hac cura, maneant ambo

Ob peſtem in Hungaria liberis rex metuit.

cum ſuis in Morauia,aut hîc Cremſirij,aut in vicina arce Viſcouienſi,cui hortus ſatis amœnus adiunctus eſt, libentiſsimè ego illis de altero loco concedam,vt quoad maieſtati veſtræ placuerit, in illo commorentur. Ducens ex alto Rex ſpiritum,gratias,inquit,agimus.Ac multis præterea huius officij tam prompta exhibitio grata fuit.Sed diſturbauit totam rem Ioannes Comes Se-

Ioannes comes Trenzinienſis urget liberorũ adductionem.

puſienſis è Trencinio Cremſirium ducentis equitibus comitatus ſuperueniens,regiq; coràm minas proponens, quibus Hungari minarentur, ſe illum Budam non intromiſſuros,ſi abſque liberis in Hungariam redeat. Cum liberis itaque reuerſus eſt. Tranquillæ tunc res in Hungaria à Turcis fuerant,rege continenter pro pace orante, & vt multorum opinio habebat, precibus ſuis,Baſayihen à Chriſtianis aduerſus Perſas auertente. A quibus Turcæ iam

Selymus Baiazeths patrẽ non ſolum imperio, uerum etiam ueneno ab Hebræo medico propinato è uiuis ſuſtulit.

tertia inſigni clade proſtrati, caſum ſuum apud filium Selimum miſerabantur,inculantes patrem, quòd omiſſis in Thracia, Miſia, Pannonia felicibus prælijs, infauſtiſſimum apud Perſas concitauerit bellum, multiſq; eum exhortationibus cõtra eundem patrem accendentes, ad extremum effecerunt, vt filius illi imperium extorqueret,ac deductis ex Perſia reliquijs, fines regni Hungariæ infeſtare cœperit.Erat tunc Romæ Thomas Archiepiſcopus Strigonienſis,eoque facilius præſens impetrauit, vt crucis tuendæ contra Tur-

Strigonienſis Archiepiſcopus à Leone Papa x. cruciatam impetrat

eas,crucis militiam in Hungaria promulgandam Romanus Pontifex concederet, facta promulgatione, vexilloque crucis ſubleuato, cùm præter ſpem magnus hominum ad arma confluerent numerus, multoque adhuc maior fama eius apud Turcas increbreſceret, adſunt protinus Turcæ à Selymo Bu-

Fœdus ictum cum Tur. is

dam miſſi,vltrò fœdus poſtulantes. Id verò valde ex voto regis pacis cupidiſſimi cecidit,oblatumque ſibi fœdus,nulli niſi Deo optimo acceptum retulit, quale ad vitam vſque ſuam cum hoſte percuſſit. At multitudo plebis colle-

Bellum ruſticanum in Hungaria.

Anno 1514

ctitia impium nacta caput, bona depoſita, malam crucem (nempe latronis à ſiniſtra pendentis) induit, ſignoque libertatis aſſerendæ propoſito, bellum ſeruile in dominos ſuos commouet, in quo non minore vi ac rabie quam Turcæ ſolent omni ſæuitiæ genere debacchata eſt, tam in agros quàm in homines, qui dominationem poteſtatemque reuerebantur, defendendamque ſuſcipiebant aduerſus Georgium Cæclum, ſic ducem ſuum nominabant, dignum ſcilicet, vt in prouerbio habetur, patella operculum. Is igitur regnandi libidine præceps, in omnem nobilitatem, quæ maleſanæ eius audaciæ obſiſtebat,infeſtus ferebatur, agreſti prorſus implacabilique odio illam

Immanis crudelitas Georgij Cæcli ducis ruſticorum

perſequens:nullum enim dignitati, nullum religioni, nullum miſericordiæ precibusque locum relinquebat, ſed quoſcunque nobilitate inſignes comprehendit, eos capite ſtatim adempto, mulctauit, vnum etiam ex Epiſcopis in palo ſuffixit. Vnde mox adeo terribilis factus, vt ipſi quoque regi, quis vnquam crederet? metuendus videretur. Qua indignitate Boiemi Moraui, Sleſitæ commoti, agmina peditum equitumque celeriter comparant, cum illisque ad opem principi ſuo ferendam maturè Budam perueniunt. Horum tandem aduentu latronum audacia fracta, etiam duci pauorem intulit, vt cogeretur vltra Tibiſcum fluuium tutiora caſtris loca quærere. In hac

Strages magna ruſticorũ edita à Ioanne Vuayuoda Tranſyluanenſe.

trepidatione Ioannes Trencinenſis, qui præfecturam Ciſalpinam obtinebat, cum delecto equitum robore improuiſus ſuperuenit modicaque cæde turbam agreſtem ad fugam impulit, Georgio duce eorum intercepto, cui coronam ex ferro iuſſit fieri, ignitamq; capiti illius imponi, ac tum demum ceruicem noui regis amputari, cùm ipſe tamen regni cupidine inter primos incenſus eſſet, quam ſpem indies acrius fouebat, ſenectam Vladiſlai conſiderans & pueritiam Ludouici non magnifaciens, ſed vni Annæ, quæ ſoror Ludouici erat, oculum adijciens, ſi eam ſibi pacto matrimonij vincire poſſet.

Poſſe au-

Poſſe autem id ſe efficere eo facilius ſperabat, quòd ſoror ſua cum[b] Sigiſmundo rege Poloniæ Vladiſlai fratre nupta erat. Indicata ſunt iſta regi, ſimulque datum conſilium, vt cum intimis ex vtroque regno contractis de ſumma rerum tempeſtiuè deliberaret: qui Budam conuenientes poſt multas & varias conſultationes hanc poſtremò ſententiam Hungari Boiemique approbauerunt, quæ cenſuit, vt cum Maximiliano Cæſare, cui nepotes & neptes eſſent, affinitas rege liberiſque regijs digna conciliaretur, ita cæteros omnes tanquam impares ſtudium regni ambiendi poſituros. Huic ſententiæ & Rex præbuit aures, ſi frater eius Sigiſmundus eidem ſubſcriberet: non enim valde regi Poloniæ cum Cæſare tunc conueniebat. Miſſi igitur in Poloniam legati, regem docent quid Vladiſlaus de liberis ſuis conſtituerit, & an conſtitutio eiuſmodi placeat, aut diſpliceat rogāt, vt Rex planè reſpondere dignaretur. Ille vt erat aperto candidoq; pectore: Nihil, inquit, mihi obſtare debet offenſarum quantumuis grauis acerbitas, quò minus rectè ſanctęq; meis conſulam: itaque planè vobis reſpondeo, quòd conſilijs fraternis vehementer aſſentior.

Ambit Iohannes regnum et nuptias Annæ.
Deliberatio procerum de affine regia adoptando.
Affinitas cum Cæſare contrahenda uidetur conſenſu Sigiſmundi.
Candor Sigiſmundi.

Non latuit hæc animi prorſus regia moderatio Maximilianum ad omnia circumſpectum & vigilantem, de qua modeſtia ne regi concederet, ſpontè illi eam reconciliationem obtulit, qua ille bene contentus fuit. Ambos dein fratres reges Viennam benigniſſimis atq; humaniſſimis verbis inuitauit ad perpetuam inter ipſos amicitiam, beneuolentiamq; & pacem confirmandam. Ad hunc verò conuentum interturbandum non deerant, qui rumorem ſpargerent, Turcas fines Hungariæ incurſare. Ibi Ianus Trencinenſis rapere arma & ſe milites ſequi ad pellendos finibus hoſtes iubet, ſed cùm nulli hoſtes fœdere adhuc durante, in agris inuenirentur, fingit metu ceſſiſſe, hortaturq; vt arcem hoſtium in vicino ſitam, quam Zernouice vocant, recipiant, gloriam ambiens, & apud Hungaros fauorem, ſi res è ſententia ſucceſſiſſet. Sed contrà euenit, vt non ſolum cùm ignominia, ſed cum multa etiam ſuorum ſtrage inde repelleretur, ita Vladiſlaus citra vllum impedimentum cœptum iter Poſonium vſque cum liberis continuauit, fratrem inibi manens, vt vnà cum illo Viennam ingrederetur.

Inuitantur reges Poloniæ et Boiemiæ Viennam.
Ioann. Vuayuoda ceu Dauus turbare conatur nuptias.

Quo iam præſente nouum rurſus commentum excogitant pacis diſturbatores, exploratum ſe habere dicentes, inſidias à Cæſare eſſe regibus præparatas, vt Viennam venientes caperentur, quibus verbis Vladiſlaus deterritus, exequi profectionem non properabat, verùm Sigiſmundus ſine vlla cunctatione ſe profecturum reſpondit, adijciens malle vita excedere, quàm fidei Cæſaris ſe nō committere. Traxit igitur hac cōſtantia ſecum fratrem, & ipſum Cæſarem incredibili fauore ſibi deuinxit.

Suſpectum Cæſarem regibus facere ſtudent maleuoli.

Satis adhuc longo itineris ab vrbe interuallo, Cæſar obuiam Regibus progreſſus cum cohortibus & turmis per partes diſpartitis, vt ſeorſum equites, ſeorſum ſtarent pedites, omnes pulchris armis reſplendentes. Ipſe togata purpuratorum caterua ſtipatus, ad ſalutandos reges hoſpites adequitabat, primumq; Vladiſlaum ob pedum dolorem in lectica deſidentem vt patrem ſalutauit, mox Sigiſmundum vt fratrem, dein Ludouicum vt filium, & Annam vt filiam, eumq; charitatis ordinem, quem titulis præ ſe tulit, & tum & poſtea ſemper coluit.

Ad Prukum Maximilianus excepit reges anno 1515. die 16. Iulij.

Cœptum dehinc agi, de conciliandis vtrinque matrimonijs, hanc conditionem Cæſare offerente, vt alteri ex nepotibus ſuis aut Carolo aut Ferdinando filia Vladiſlai Anna deſponſaretur, & viciſſim Ludouicus vt ſtipularetur, ſe neptē Cæſaris Mariam in matrimonium ductum iri, Nec dum enim ſponſis ætas habilis coniugio erat, quanquàm Anna proximè ad maturitatem accedere videbatur. De hac liberum Cæſari vterque frater facit, vt eam vel ſibi copulet, vel vtri nepotum deſtinauerit in matrimonium tradat. Ad hæc Cæſar, Vtinam, inquit, adhuc memoriā Friderici Cæſaris parentis teneo, dicere ſoliti: Si quis honeſta ratione ſenem vita priuare velit, obtrudat ei puellam iuuenem: Id e-

Viennæ coniugia ſtipulata.
Liberum Cæſari uel ducere Annam, uel nepotibus è rege Philippo natis concedere.

Apophthegma Maximiliani Cęſaris.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

Anna Germanicum ſermonem diſcit Viennæ.

nim ſenibus præſens eſſe venenũ. Quo dicto ego monitus,valde ſeniliter deſiperem,ſi ſciens volensq; periculũ mortis adirem:dein vehementer in puellam peccarem,ſi breui moriturus viduam relinquerem, non ſtatim poſt Cæſarem maritum alium inuenturam. Proin conſilium placet, quod puellis dedit ille qui cecinit, Si qua voles aptè nubere, nube pari: optimè enim iuueni cum iuuene conuenit. Annam tamen Viennæ retinet, vt ſimul cũ nepte Maria in eodem Gynœceo educaretur, ſermonemq; Germanum perdiſceret,donec ambo adoleſcerent,ſponſus & ſponſa.Atq; ita rebus omnib.ex voto confectis,reges magna cum lætitia in regna ſua remigrant.Vladislaus cum Ludouico rectà in Hungariam,Sigiſmundus per Morauiã & Sleſiam in Poloniam Tam verò in tranſitu quàm in reditu in Morauia à Stanislao pręſule hoſpitio exceptus eſt cum frequentiſſimo procerum & ornatiſſimo comitatu:primũ Cremſirij,dein Viſcouiæ,atq; in vtroq; loco quàm hoſpitaliter,nullius tantũ valeat teſtimonium,quantum ipſius regis ingenuè tunc fatentis,à Vienna vſq; Cracouiam à nemine quoquam ſe lautius liberaliusq; tractatum fuiſſe,quàm ab Epiſcopo Olomucenſi. Vladislaus Budam rediens, molitiones procerum quorundam ſiniſtras,dilatas potius quàm ſublatas reperit,quas ipſe tamen omnes mira patientia aut diſſimulauit,aut contempſit.In tanto namq; ſilentio quo conſilia ſua obtegebat,difficile erat diuinare, quid ſecum cogitaret, aut quali animo hoc vel illud ageret,ſic videlicet taciturnitatẽ amplexus,vt à plerisq; mutum idolum cognominaretur, quod aliud proloqui neſciret vel nollet,niſi bene aut **dobre**. Hunc enim morem habuit, vt Hungaris,quorum linguæ ignatus erat,vocabulo Latino,Bene,Boiemis aũt vernaculo ipſorũ verbo **dobre**,quod idem cũ priore ſonat,reſponderet,cùm vtriq; illi compendio ſuo ſtudentes ſibi quidẽ bene,cæterùm regi malè conſulerent. Nihil itaq; mirum, ſi per hæc duo verba regnum vtrunq; miſerè afflictũ fuerit,amiſſis regijs oppidis,arcibus,vectigalibus, & quibuſcunq; alijs reditibus, adeò vt in Morauia rex nullum planè reliquum cenſum haberet, tenuiſſimum verò in Boiemia. Nam illud omnem fidem exceſſerit,quòd In Hungaria tam dite,& omni commeatu regio abundante ad eam non ſemel penuriam peruenerit, vt nihil in penu eſculenti,nihil in cella vini reperiret,cogeretutq;aliunde ſibi prandium emendicare. Videram Budæ,quando miniſtri aulici cũ aliquot lagenis vacuis ad domum Georgij Epiſcopi Quinqueeccleſienſis currerent, vinum pro regis prandio impetratum,interrogat Epiſcopus,an vinũ in arce non haberent? Ne vllum quidem,obſonium,reſpondent. Indignitate rei ille concitus,ad regem properat,acceſitoq; mox quæſtore,cum illo rege coràm grauiſſimis verbis expoſtulat,quòd præ quæſtu ſuo officium turpiſſimè deſerat,regnumque ad indignam tum infamiam,tum inuidiam adducat, quaſi non haberet vnde regem ſuum aleret, cùm ipſius quæſtoris tam plena ſint promptuaria,vt ex hoc in illud cotidie eructent,iuſſitq; protinus cõplura vini vaſa de domo ſua in arcẽ tranſuehi,vt vini interim adeſſet copia,dum alia obſonantur.Redacta & in Boiemia res ad eſuriem,nunquàm ſaturis,qui ſe annona regis ex montibus cenſibusq; aurea & argentea ſaturabant,tantamq; authoritatem ſibi aſſumebant, vt pro libidine ſua honores, magiſtratus,officia,inſcio plerunq; & ignaro rege,quibuſcunq; placuit,diſtribuerent, vt eò procliuius ærarium cum multis manibus exhaurirent.Negari non poteſt,quin Rex ſenecta & valetudine,qua ex podagra ſæpius,nonnunquam etiam ex apoplexia tentabatur, lentus,tardusque & rerum ſuarum incurioſus haberetur,non autem ſponte voluntateque,ſed ſumma importunitate eorum, qui iniuſtè petere non deſinebant, quòd iuſtè eis negabatur. Factus eſt ſine modo profuſus,vt vel per hæc modum ſe moleſtantibus imponeret. Sera dein pœnitentia ductus,in vltimo tandem vitæ actu omnes eiuſmodi iniquas largitiones extortas in oppidis & arci.

Sigiſmundus rex Poloniæ ab Epiſcopo Olomucẽſi humaniter exceptus.

Vno eodemq; uerbo tam Boiemis quàm Hungaris reſpondet rex.

Eget Vladislaus.

Epiſcopus Quinqueeccleſienſis quæſtorem ob rem malè adminiſtratam accuſat.

In Boiemia eadem rerũ ſeries

Negligentia regis excuſatur.

& arcibus Regijs hæreditates,tum in monaſterijs, noui generis tutelas,quas ſibi lupi in oues impettabant, voce ſcriptoque reuocauit, ſed poſt mortem parum valido. Cætera in illo iure optimo laudaueris,pietatem ſummam,clementiam ſingularem, amorem in ſibi ſubiectos,ciuilitatemq; inſignem,mirificam ab alieno abſtinentiam, & pacis ſtudium incomparabile. Mortuus eſt Budæ,& Albæ conditus, cùm regnaſſet in Boiemia XL V, & apud Hungaros XXIIII annis.

Sera in fundo Regis parſimonia.

Anno 1516. die 13 Martij, ætatis 61.

a *Huius ſuperius facta mentio Varadienſis qui Pantheo Olomucij extructo Diui Franciſci regulam Bernardinorum acceperat eandem profeſſus religionem pluribus in Sileſia cœnobijs extructis Vratiſlauia cœnobio ſe dicauit.*

b *Sigiſmundus poſtea rex Poloniæ ducit ſororem Iohannis Sepuſij.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRIGESIMVS TERTIVS.

PAternum regnorum decus Ludouicus excepit, impar adhuc per ætatem tanto oneri ſuſtinendo, quod per ſe ſatis graue,inſuper factionibus Hungaricis prægrauabatur:non nulli enim gubernacula regni ſtatim ad Ludouicum deferenda cenſebant, alij gubernatorem requirebant, cuius authoritate & conſilio tantiſper regnum adminiſtraretur, dum Ludouicus paulò ad ætatem maturiorem adoleſceret, atque in hanc partem Iani Trencinenſis familiarium vehemens ſtudium apparebat. Sed miſſi per tempus à Cæſare,& à Rege Sigiſmundo in Hungariam legati, dignitate ac nobilitate conſpicui, facilè in hanc ſententiam Hungaros adduxerunt, vt regimen penes Ludouicum eſſe ſinerent,vſque ad publicum Hungarorum concilium, in eo quod omnium conſenſu fuerit definitum, id meritò vt præpolleat. Diſcedentibus legatis,vocat concilium Ludouicus, cui Boiemos prætereà,Moranoſq; & Sleſitas, conſultandi gratia intereſſe iubet, congregatur in loco ſolito ad oppidum Peſthum,maxima Hungarici populi multitudo,non ſine armis, vt mos eſt illi genti. Aderat quoque Ioannes Trencinenſis cum ſexcentis equitibus. Cæteri Proceres & Pontifices cum Rege in arce Budenſi erant, ibique periculi rationem habentes, Regi perſuadent, ne ſe turbæ tumultuoſæ credat, ſed euocet potius Budam omnes, quibus in publicis conſilijs verſati liceret. Nolunt illi conſuetum conſilij locum mutare, ſed conſcenſis mox nauibus, numerus maior quàm trium millium, Danubium traijcit, totumque hoc ſpacium quod ante arcem patet, ſtrictis gladijs complent, Proceribus minitantes, ni vltrò Peſthum veniant, ſe illos vi eò pertracturos. Talique furore inflammati, in portam arcis faciunt impetum, cui cuſtos præpoſitus erat Paulus Tomori miles ſtrenuus cum validiſſimo præſidio. Is reſerata audacter porta,oppoſitiſque bombardis, complures de ponte in foſſam proturbat, cæteros metu tormentorum longius ſummouet, donec à Rege miſſi, qui furorem illum compeſcerent, nomine Regio ſpondentes,ſi poſtridie manè in eundem locum inermes redeant, ipſum quoque Regem cum ſuis abſque armis ad illos progreſſurum, idq; factum fuit,conſtitutumque Regi tribunal,in quod cum conſiliarijs conſcenderet. Proximus Regi Thomas Archiepiſcopus

Vndecim annorum rex Ludouicus regendi imperitus.

Gubernator quæritur.

Ianus Trencinius Vayuoda ambit gubernandi munus.

Res in conuentum ordinum reiecta.

Conuentus Hungarorum ad Peſthum.

Rex ſe Hungaris non committit.

Paulus Tomoræus ab arce Budenſi Hungaros repellit.

Conſultatio de gubernatore.

Rex et Archiepiſcopus recuſant gubernatorem.

Strigonienſis aſſedit: cum Rex vti puer rogat, quid hoc nominis eſſet, aut quę illius authoritas, quem gubernatorem vocant? tanta, inquit ille, vt in ipſum Regem & regnum habeat imperium, qualis ergo, ait Rex, ego futurus? picto, inquit, ſimilis, qui nullam exercet iuriſdictionem. At ego, ait, ferre talem non poſſum: dabitur, inquit, opera, vt ne nos etiam illum feramus. Vacabat tunc morte Perenij ſummus apud Hungaros magiſtratus, quē regni Palatinum appellant, qui vt cæteris omnibus magiſtratibus honore antecellit, ita imperio tamen Regis ſicut alij ſubiectus eſt.

Stephanus Bathoreus regni Palatinus creatus.

Huic cùm & Rex intendere, & omnes Proceres eundē cupere viderentur exploſo gubernatore, Stephanus Batori, Palatinus regni declaratus fuit, atq; ita maieſtas Regia apud Ludouicum incolumis manſit. Qui ſi nactus fuiſſet educatorē, qualem oportuit Regem habere, qui non ſolùm corporis vitæque curam ſuſcepiſſet, ſed multò magis optimam viuendi rationem menti eius indidiſſet, tam bona indoles, quæ in puero emicuit, ſopita nunquam fuiſſet.

Egregia in Ludouico indoles mala educatione extincta.

Georgius Marchio pædagogus Ludouici.

Nunc altor, morumque formator ei patris voluntate Georgius Marchio Brandeburgenſis obtigit, bonus ille quidem princeps, ſed cui conuiuia, theatraque & arena, in qua haſtis concurritur, ludique & choreæ magis cordi erant, quàm ſeria ſtudia, quæ mox deliciæ Ludouicum ſic proſecutæ ſunt, vt conſultationes de regno grauiores vitaret cane peius & angue.

Ludouicus regnū Boiemicum petit.

Aduenerant in Boiemiam quoque à Ludouico miſſi legati, qui liberam regni Boiemiæ adminiſtrationem ei, tanquam Regi coronato concedi peterent, ſimulque cohortarentur omnes ordines, vt poſitis inteſtinis ſeditionibus, mutuam inter ſe pacem & concordiam fouerent, latrocinijs obuiam irent, iudicia celebrarent, quanquam ætas adhuc non ſatis regni capax eſſe videretur, ne tamen Hungaris cedentibus, ipſi contrà contenderēt Ludouico regimen liberum hac lege promittunt, vt cùm primùm in Boiemiam veniret, iura libertateſque ordinum omnium ſuo ore per ſacra-

Annuunt Boiemi.

mentum Regibus Boiemiæ ſolenne confirmaret: prætereà operam ſe daturos pollicentur, ne quid interim inteſtini motus oriatur, & ſi quid exortum ſit, vt intercipiatur. Nolebant videlicet expectare Boiemi, dum externi illos peregrinis legibus in concordiam fortaſſe non valde omnibus gratam reducerent, ſed ad præſtitutam diui Venceſlai diem, Pragam coeuntes, incredibili facilitate difficilimas controuerſias amicè inter ſe ac domeſticè compoſuerunt: cæterùm de Regijs debitis, ſine authoritate Regis tranſigi non potuit.

Ante aduentū Regis Boiemi rebus in tranquillo conſtituendis vacant.

Denuò itaq; legati in Boiemiā remiſſi, qui hanc cauſam Regis mandato tranſigendam ſuſciperent, in qua tamen aliud proficere nequiuerunt, niſi vt dilata in certum tempus ſortis ſolutione, fœnus interim à debitore ſine vlla intercapedine creditori repræſentaretur. Seorſum hinc ciues rebus ſuis conſulere, atque in primis ipſi Pragenſes id agere cœperunt, vt ex duabus ciuitatibus vnam facerent, ſerius licet ſecum reputantes, quod adunata quàm diuiſa vir-

Duæ ciuitates Pragenſes in vnā coaleſcūt.

tus & fortior & tutior eſſet. Vnum igitur ius, vnumque magiſtratum in vtraque ciuitate conſtituunt, foſſas complanant, portas reſerant, pœnamque exilij perpetui contra eum ſanciunt, quiſquis conſtituta turbare auſus fuerit.

Aliæ deinde ciuitates, diu multumque à latronibus & graſſatoribus vexatæ, cùm vagos per vias perſequi difficilè eſſe viderent, coniunctis in vnum viribus, latibula illorum & receptacula aggrediuntur, partimque illorum comburunt, partim demoliuntur, nec loca ignobilia erant, ſed quæ à nobilitate

Graſſatorum receptus & arces ſolo æquantur.

poſſidebantur, vocabulis vernaculis, Tochouice, Macice, Calenice, Neſtanice, Ianouice nuncupata. Querelæ nobilium minæque, poſtquam vis ad vlciſcendum deerat, paulatim cum cæteris regni erroribus euanuêre, ac ciues interim maiore quàm prius cum ſecuritate degebant. Ea tempeſtate [a] Selimo Turcæ, qui interfecto Soldano Syriæ potitus erat, Solimannus filius ſucceſſit, bella à Parthis auſpicans, vt illorum etiam imperium ſibi adiungeret, ſed ni-

mis

mis aduerſo & cruento prçlio ab illis acceptus eſt,ſiquidem amiſſis plus centum millibus ſuorum,cum octoginta ſolùm equitibus Conſtantinopolim redijt,tanto ex hac clade Turcarum odio ſibi conflato,vt deijciendum proti-

Solimannus cum Parthis aduerſo prælio concurrit.

nus imperio tanquam infauſtum,maleq́; ominatum cenſerent. At ille ad preces & promiſſa verſus,quòd totam Miſiam,Bulgariam,Boſnam,cum ipſo Bellegrado reducturus breui in poteſtatem Turcarum eſſet,gratiam tandem recuperauit.

Expeditione in Hungariam damna ſarcire vult.

Audita hæc Turcæ promiſſa Budæ erant, ſed pauci illis animum intenderunt, reliqui cum lætitia ſtragem hoſtium præſentem accepêre, nihil de futuro ſollicitі,quaſi cum vno prælio tota vis Turcæ interijſſet. Per incuriam igitur, perq́ue epulas & conuiuia, vitam amœnam Hungari tranſigebant,Regemq́; iuuenem,qua quiſque arte nouerat circumueniebant.

Luditur in caſtris,ocia miles agit.

Quis vnquam carius emptam vulturem auem audiuit, quàm fuit à Ludouico redempta?

Vultur à rege Ludouico magno emptus.

Seceſſerat Agriam, quam morte Epiſcopi vacuam, ipſe per præfectum ſuum aliquandiu tenuit,eratq́; prçfectus Regi familiariſſimè cognitus. Is vulturē cicurem,& ad aucupium edoctā habuit, ipſum prætereà aucupem vario præſtigiarum genere, quo Rex maximè delectabatur,inſignem petit vtrumque ſibi dari Rex. Ad hæc Præfectus,hac,inquit,conditione dono,vt liber ſim à ratione villicationis reddenda. Annuit Rex,nutumq́; literis & annulo ſuo roborat, vt à quadraginta millibus aureûm nummûm, quæ penes Præfectum reliqua erant, liber eſſet. Vide quàm longè viliori argento Auguſtus coruum præſtinauerit,qui tamen humana voce Cæſarem eum ſalutauerat,qua meruit,vt precio aliquo dignus exiſtimaretur. Ab eiuſmodi igitur leuioribus ſtudijs, vt Ludouicus abſtraheretur,de vxore ei maturius adducēda deliberatum.

Regis nuptiæ accelerantur Budæ.

Nihil autem horū neſciebat Turca exploratoribus illum de omnibus quæ in Hungaria fierent certiorem facientibus,ideoq́; prouidentiſſimè copias paulatim colligit,vt illas ad manus ſemper habeat, interimq́; ab omnibus excurſionibus abſtinet, expectans nuptiarum tempus,vt improuiſos & feſtis diebus occupatos Hungaros adoriatur, Bellegrado potiſſimum imminens,

Eodem ferè tempore Lanzij Ferdinandi nuptiæ celebratæ.

quòd id quoq; compertum haberet,arci præpoſitum eſſe non virum aliquem maturum, militiæq́; gnarum, ſed prorſus adoleſcentem Turcam Valentinū cognominabant, quem Hungari,quaſi hæreditaria eſſet prçfectura,in patris locum ſubſtituerant, obliti Bellegradū Regni Hungariæ clauem eſſe,quæ portam in regnum patefaceret hoſti,quiſquis illius clauis potiretur.

Valētinus Tœrök præfectus arcis Belgradenſis.

Proin ante alias omnes arces,firmiore prçſidio diligentioreq́ue,& maturiore cuſtodia indigebat.

Belgradum obex Turcis in Hungariam irrumpentibus.

Sed tantum abfuit vt à quoquam cura aliqua adhibita fuerit,vt ipſe etiam prçfectus per cauſam petendi ſtipendij Budam pergeret,relicta arce ſine capite, manſitq́; Budæ vſq; ad nuptias, Quæſtore tam diu illum fruſtrante,& ad extremum nihil adnumerante. Conſtat pleriſque(nec enim adhuc omnes mortui ſunt)centum tantummodo aureis pro ſtipendio adnumeratis Bellegradum retineri potuiſſe, ne in poteſtatem Turcæ veniret: ſed cùm Præfectus abſque nummis regredi ad ſuos non audet, & illi ſine duce inter ſe diuerſi ac diſcordes agunt,& mox circumfuſo pauore,quem eis Turca modico exercitu incuſſit, ita torpent,vt ad defenſionem nec animus nec vires ſupereſſent,priuſquam illis ſuccurri potuit, deditionem fecerunt.

Stipendiorum inopia Belgradi cauſatur deditio.

Ad hunc modum Bellegradum aliorum quoq;regnorum prçter Hungariam munitiſſimum propugnaculum, ad confluentem Saui, Danubijq́; inclytorum fluminum ſitum, turpiſſimè eſt amiſſum. Turca in præſens hac victoria contentus, relicto Bellegradi validiſſimo præſidio, Adrianopolim retro iter conuertit,vt è propinquo ſuis adeſſet,ſi ad recuperandam arcem Hungari exarſiſſent.

Belgradum à Turcis occupatū, anno 1521. 21. Auguſti.

At illi metu exoluti, quem de progreſſu Turcæ in vlteriorem interioremq́ue Hungariam conceperant, ſatis habebant fortunam amiſſæ arcis miſerari, & inter ſe potius hoſtilia, quàm aduerſus Turcas exercere,

Hungaris recuperandi Belgradi deficit animus.

Diſſolutè viuunt Hungari neq; Rex ſui iuris.

Stimulum addu Regi vxor.

adeò à virtute & militia maiorum degenerare cœptabant, iuxta Romanorum dictum, defunctis patribus, ſucceſſit praua, aut verius ignaua iuuentus. Nam in Rege nihil erat, quòd cum de militia accuſaſſes, qui per ætatem nullis conſilijs bellicis interfuerat, nullaq; adhuc arma, niſi ludicra tractauerat, vt veris præluderet: ad quæ ſi vel tum vocatus fuiſſet, illa ſeriò contra hoſtes ſumere non detrectaſſet. Nam ſuo ipſi arbitrio agere nihil ferè licebat, tantum imperium ſibi in principem ſuum ſubditi arripuerunt. Poſt nuptias tamen frenum mordere, ſuoq; interdum arbitrio currere audebat, calcar ei vxore Regina ſubdente, hortanteque vt Regem aliquando non ſemper miniſtrum ageret.

Martini Lutheri dogma cœpit.

Ea tempeſtate Lutherus apoſtata malò bonorum morum publico exortus eſt, Monachus audax; vafer, ſubdolus, varius, vt qui pugnantibus & contrarijs, tum ſtudijs, tum conſilijs ſemper vteretur: in hoc ſolùm intentus, vt ad ſuam apoſtaſiam traduceret quàmplurimos, idq; fieri vix aliter poſſe cùm videret, niſi religione euerſa, quæ præuaricatores, periuroſq; & transfugas abominaretur, nouam inſtituit religionem, quæ & vota & periuria, continentiamq; & caſtimoniam, tum preces & ieiunia, aliaq; pia opera confidentiſſimè contemneret. Cumq; à bono ad malum facilis ſit lapſus, breui temporis ſpacio totum illum terræ angulum, in quo morabatur, fidefragis, periuris, adulteris, inceſtuoſis, ſacrilegis compleuit.

Mentitum.

Edictū in Hungaria contra Lutheranos propoſitum.

Rex cum Regina Pragam concedit.

Iurat rex Boiemis.

Talium colloquia praua, ne bonos mores apud Hungaros corrumperent, ſubmonitus Rex, edictò vetuit, ne quis externus in Hungaria quidquam in religione nouaret. Nec diu poſt à Boiemis multis precibus rogatus, vt profectionem in regnum Boiemiæ aliquoties dilatam, cum ipſa regina, nondum regio diademate in Boiemia coronata ſuſciperet; Pragam tandem vterq; venit, amboque lætis excepti ominibus. Nihil autem Rex apud Boiemos pro auctoritate Regia prius agere potuit, quàm conceptis verbis inter ſacra iurans, libertates illorum confirmaſſet. Præibat iuramentum, Zdenco Leo, arcis Pragenſis Præfectus, viciſſimq; cum omnibus ordinibus obſequium Regi debitū ſtipulata manu exhibuit.

Diſceptatio inter proceres & nobiles de regni inſignijs circumferendis.

Regina Maria Prage coronata.

Sequi poſtridie coronatio Reginæ debuit: huic moram in octauam vſque diem. Procerum & Equitum de inſignibus Regijs geſtandis, nempe corona, ſceptro, malo, enſe, diſſenſio obtulit, vtriſque ad ſe decus illud trahentibus, tanta Procerum pertinacia, vt ne vel vnum enſem geſtandum equitibus permittere voluerint, cùm nullus contentionis finis appareret. Rex de conſilio ſuorum coronam capiti ſuo imponit, dextraque ſceptrum, ac leua manu aureum malum geſtat, enſem verò Marchioni præferendum tradit. Mox Staniſlaus Olomucenſis Præſul celebritatem coronationis ritè peragit.

Eludit eorum conatus rex.

His rebus confectis Rex, ad ordinandum regni ſtatum, cum conſiliarijs ac tribus potiſſimum, in conſilium ingreditur, cum Andrea Siculo, Barone cognomine; Cæſaris legato, & cum Alberto Marchione Brandeburgenſi, à Rege Poloniæ Pragam miſſo, cumque Ladiſlao Epiſcopo Vacienſi, ſine quo raro quicquam ardui deliberabat.

E conſilio prudentiſſimorum virorum omnes Boiemiæ magiſtratus rex mutat.

Is conſuetudinis Boiemorum magis cæteris gnarus; docet in manu Regis, qui tunc primum regnum auſpicaretur, omnia ſita eſſe iudicia, tabulasque publicas, & quoſuis ſummos magiſtratus, ideoque occaſionem egregiam adeſſe, quos oportet ex dignitate & vtilitate regni, tam iudices quàm magiſtratus deligendi, creandique, cùm antea per gratiam aut factiones priuato cuiuſque compendio crearentur. Nullam autem eſſe rem, quæ vehementius ſtatum regni incolumem contineat, quàm rectus iuſtuſque magiſtratus. Delibetatum inde fuit, num omnes an aliquos mutare expediret? placuit omnes mutandos, ne cum pudore & verecundia pauci reijcerentur. Ac quò cum minore inuidia ſumma arcis Pragenſis præfectura ad alium transferretur, nullus ad illam Procerum; ſed Carolus dux Minſterbergenſis, natione Boiemus, delectus eſt, nouo Capitanei nomine. Cæteri

voca-

vocabula antiqua vſurpataq; retinuerunt, vt ipſe etiā Cancellarius, ad quem magiſtratum Adamus à noua domo allectus fuit. Aſcripti in album iudicum ex vtroque ordine viri fama integra, conſcientia bona, authoritate magna. Sed & minora per arces Regias officia idoneis hominibus diſtribuebantur, nouuſque magiſter monetæ argentarijs Cuthnenſibus præpoſitus, qui pecuniam Regi ſuppeditaret. Sed apud Regem ſic interim in ipſa aula cuncta erant diſſoluta, vt nullus ordo, nullus diſpenſandi modus ineſſet, ſed profuſio intemperantiſſima, nullo prorſus modeſto diſpenſatore exiſtente, ſed omnibus ad ſe omnia rapientibus, dieſque & noctes in aula cum grege ſuorum comeſſantibus, aut perpotantibus, quando nulli cella, nulli coquina clauſa eſſet. Inuentum & ab aulicis nouum tunc rapiendi genus. Vt enim quemque à prima nobilitate, ornatum torque vel cathena, vel aurea veſte conſpexerant, Regem continuò adibant, impudenter petentes, vt Rex alios decore illorum ſpoliaret, & aulicos ſuos adornaret. Nemo ſanè erat, quem iuuenis Rex de re ſatis precioſa appellaret, quin ſtatim ei donaret, rurſus è veſtigio ille donum ad aulicum transferebat. Vocat deinde ad ſe Henricum Tunkel exuuijs murium Ponticorum, quales pelles apud nos in magno precio habentur, indutum, darique ſibi veſtem illam petit. Has ego, inquit, ille pelles, honoris mei cauſa, vt in conſpectu maieſtatis tuæ ex dignitate mea apparerem, haud paruo ære permutaui, & ex illis ita concinnari mihi veſtem iuſſi, vt corpori meo apta eſſet, illudque accedente iam ſenecta calefaceret. Iſti autem qui illam venantur iuuenes ſunt, poſſúntque adhuc ſanguinis & pellis ſuæ calore eſſe contenti, at ſi pellibus indiguerint, bene pulchrè & honeſtè pro ætate illorum vulpinis contegentur. Quo reſponſo audaciam cæteris negandi indidit, & pudorem aulicis petendi aliena incuſſit. Rex præpoſito, vt diximus Boiemiæ, Carolo duce, rurſus in Hungariam temonem vertit, tranſienſque per Morauiam Olomucij ſubſtitit, dum Iglauienſes ad ſe accerſitos ſæuiſſimis verbis caſtigat, quòd leuitate ingenij, nouarumque rerum ſtudio veterem religionem deponere inciperent, à Sperato quodam planè deſperato faſcinati, vt non crederent veritati, ſed attenderent pſeudoprophetarum mendacio, à quo niſi reſipiſcerent, pœnam perfidiæ debitam, Regem à ciuitate exactutum eſſe: captuſque interim Speratus & in vincula coniectus. Inde Rex cum Regina Cremſirium flexit, ſuaq; ibi manu literas ad ducem Opolienſem ſcripſit, vt fidem orationi haberet, quam Staniſlaus Epiſcopus ad eum miſſus oraturus eſſet, de Teſtamento videlicet agebatur, ne Dux orbus & ſenex, ac bene locuples, alium quàm Regem bonorum ſuorum hæredem relinqueret. Audita per idem tempus Rhodi, clariſſimæ inſulæ oppugnatio, quam Solimannus Turca ingentibus viribus oppugnabat, adeò obſurdeſcentibus cæteris Chriſtianis ad preces & clamores militum Rhodiorum, vt ne per ſex quidem menſes, per quos difficilimam atq; grauiſſimam obſidionem ſtrenuiſſimè ſuſtinuerunt, exaudire voces clamantium, auxiliumq; implorantium vllus Chriſtianorum voluerit, donec ope humana diuinaque deſtituti milites Rhodij concedere de inſula Turcis coacti ſunt, quanto Chriſtianorum malo, ſatis in hunc diem ſentimus. Non defuerant qui ſtatim tunc dicerent: Prænunciat hic Rhodiorum fumus incendium Hungarorum, niſi maturè cauerint. At Hungari velut ſenſibus omnibus capti, animoque torpentes, ocio præſenti perfrui, quàm metu futurorum torqueri maluerunt, ſi tamen ocium appellari debet, in quo omnis dies, omnis hora, negocium turbidum, ex inſidijs rapinisque, & latrocinijs mutuis concitatum afferebat. Credat aliquis Budam, in qua Rex præſidebat, & magnus ſemper Pontificum, & Procerum numerus aderat, furta, cædes, ſpolia, quæ intra illam fierent, ſpectare coactā fuiſſe. Non ſpectauit modò, ſed inuita etiam fortunam

Carolus dux Munſterbergenſis capitaneus Boiemiæ.

ἀταξία in Regis aula.

Nouum aulicorum aucupij genus.

Petacitas aulicorū perſtringitur à Tunkelio.

Iglauienſes à rege reprehenſi ob mutatam religionem.

Speratus concionator captus.

Ludouicus petit ſe ſcribi hæredem à duce Opolienſe.

Rhodus inſula in poteſtatem Solimanni venit, anno 1522. menſe Iunio obſeſſa, 25 verò Decembris ſe dedit.

Veterno oppreſſi Hūgari.

Budæ omnium ſcelerum et flagitiorum ſentina.

Spreta Regia authoritas.

ἰδίας κακῶν,

Emerici Iudæo Chriſtiani domus direpta. ſuam perinde ac ſi capta eſſet, tolerauit: nam In tumultu Regi nihil authoritatis affuit, & qui munia Regia obibant, ipſi magis à ſuis quoque ſibi timebant, quàm timebantur. Inter alias domos Emerici cuiuſdam, nuper Iudæi, tum Chriſtiani, ſaltem nomine, domus direpta fuit, quàm diuitiarum plena, vel vnus eius angulus indicium facere poteſt, in quo ſexaginta millia aureûm nummûm reperta ſunt. Meliore fortuna vſi cæteri Iudæi, qui Chriſtianiſmum non ſimulabant. comparato enim ſibi firmo validoque præſidio vim *Adamus à Noua domo bonis in vrbe exutus.* vi audacter repellebant. Sed nihil indignius, quàm quòd Adamum à Noua domo, regni Boiemiæ Cancellarium, cùm domuitionem pararet, ac per vrbem ſine cuiuſquam iniuria curru veheretur, ad portam aggreſſi, omnibus rebus deſpoliauerunt, verùm maximam omnium inuidiam Hungari à Germanis hinc ſibi contraxerunt, quòd omne æs Cyprium, labore & ſumptu *Fuggarorum æs Cyprium direptum.* Fuggarorum conflatum, ex omnibus regni locis, ad quæ depoſitum ab illis fuit, per improbam cupiditatem violenter abſtulerunt, & inter ſe pro libidine ſua partiti ſunt. Damnum non vana ad augendum oratione, ſed re & veritate à fidelibus ratiocinatoribus, amplius quater centum millibus aureorum æſtimatum fuerat, miſſique à Cæſare & fratre eius Ferdinando oratores, qui hanc tam inſignẽ iniuriam cum Ludouico Rege expoſtularent, ad quem tamen nihil eius prædæ peruenerat. Imò ipſe potius præda omnibus erat ad paternam redactus penuriam, vt neque in arca, neque in penu aliquid ei ſupereſſet, ideoque ſæpius alienam meſſem coactus eſt metere. [b] In hoc tria peculiaria ſunt adnotata, cuncta nimis præcocia, quòd citò adoleuerit, ante tempus barbam emiſerit, & vix annum decimum octauum ingreſſus, canos oſtenderit. Quale ingeniorum præcox genus, vt quidam dixit, non temerè peruenire ſolet ad frugem. Idem porrò cùm nemini planè noceret, ac ne verbo quidem moleſtus cuiquam eſſet, habuit tamen vitæ ſuæ inſidiatores, qui *Venenum paratum in necẽ Ludouici.* illam veneno ex Venetijs in Boiemiam allato appetere dicebantur. Diues & præpotens reus erat, qui de veneficio accuſabatur, & quanquam innocentiæ ſatis fideret, ne tamen recenti inuidiæ proptet opes impar eſſet, formidabat, præſertim cùm in Hungaria cognitio, & apud iudices de auaritia ſuſpectos celebraretur, nec ſecus atque cogitaret euenit, vt iudicium hoc, non ob *Reus abſolutus.* cauſæ difficultatem, ſed emungendi reum gratia aliquoties protogaretur, vſque dum plena cruoris hyrudo cutem dimitteret, reumque abſolueret. *Solymannus parat expeditionem in Hungariam.* Quum igitur hæc, atque alia multa indigniora, acerbioraque apud Hungaros exiſterent, & ipſi inter ſe magnis odijs & ſimultatibus conflictarentur, rumor turbidus de aduentu Turcarum ſenſim ſerpere, indieſque augeſcere incipit, à ſenioribus Hungaris, & multa expertis grauiſſimè acceptus, quòd nec *Terror ſenioribus incuſſus.* duces vllos, nec multos centuriones, militeſque bellorum peritos viderent. Regémne igitur iuuenem, qui nondum hoſtilem gladium conſpexerit, tantam belli molem à regno propulſaturum eſſe, inuicem alter alterum interrogabat. At reliqua turba curam ſeniorum irridere, vires & opes ſuas tam ſuperbe iactare vt inuenirentur, qui palam gloriari auderent, ſolis annulis quos *Arrogantia Hungarorum.* haberent, geſtarentque potentiam Turcæ ſe obruturos. Acceſſit ad hanc linguæ vanitatem tantus animi ſtupor, vt ſana externorum conſilia admittere nulla vellent, ſed ipſi inter ſe de alijs quibuſlibet friuolis, quàm de regni arduis rebus conſultarent, nullo ferè conſultandi die prætermiſſo: & quoeum que Turcæ incidiſſet mentio, ille dies aliquot miſſus de prandio Regis detrahebat, ſublatiſque lancibus maioribus, modici patellis cibum ſumere abſ- *Plebi fucum faciunt.* que vllis conuiuis cogebatur, vt vel per hæc fucus populo fieret, tanta ſcilicet ſollicitudine tractari negocia regni, vt ne prandere quidem præ cura liberat, cùm nullus tamen interim eiuſmodi cura conatus appareret, non commeatus prouiſus, non ſtipendium promptum, non miles delectus, non tormenta,

menta,non nitrum,non ſulphurei pulneres comparati,quodque capnt rei erat, ipſe dux belli adhuc in monaſterio priuatus inter idiotas latitabat,aliam iam ibi quàm nuper in arce Budenſi militiam meditàns. Supra enim Pauli Tomori meminimus, qui in arce illa tuenda, ſtrenui militis functus eſt officio. Hunc igitur pleriſque placuit ducem creari:illis denique fautoribus exnitur Paulus cucullo,& infula Archiepiſcopi Coloceenſis coronatur, vt cum dignitate authoritas quoq; ei accederet. Erant qui in contnmeliam Iani Trencinij, Paulum eſſe antelatum exiſtimarent, quoniam Ianus nimis impotenter ſe gereret, vt qui præ ſe vno cæteros valde contemneret:non enim alium parem opibus atque viribus habuit, & fortiſſimæ Hungariæ regioni, quam Tranſyluaniam vocant, quæ minimum quadraginta millia equitum armare ſolet,pręſedit:cum quibus ſi prælio Turcico interfuiſſet,nunquam tanta clades accepta eſſet. Porrò Tomori veriſſima excuſatione vſus,cur ducis partes aſſumere detrectaret,qnoniam parere tantùm,& manu ſtrenuè facere,vt miles didiciſſet,ſed nullas vnquam legitimi ducis artes,à quibus ſalus exercitus pendet,attigiſſet: cum excuſando ſe nihil promoueret, conſilium dat, vt externa propere auxilia qnærantur:parum enim domeſticas vires aduerſus tam præpotentem hoſtem profuturas. Hactenus illi conſilio parent,vt Boiemorum,Morauorum,Sleſitarum auxilia requirant, ſed moderata,adeò immodica in viribus proprijs fiducia adfuit. Dixit me coram primæ in Hungaria authoritatis dignitatiſque Pontifex hęc ferè verba Staniſlao Præſuli tum meo: Nihil opus eſt vt multos nobis ſubſidio mittatis milites,cæterũ famam hanc ſpargite, tanquam plurimos extrudatis, cuiuſmodi famam bellè ſubornabitis,ſi complura vexilla militibus admiſcueritis. Ad vexilla enim militum noſtratium Turcæ numerum ineunt. A prudente viro parum prudens oratio, ſed illam metus ei dictaſſe videbatur,metuenti,ne ſi externorum auxilio Rex victoria potitus eſſet, aliorum quàm Hungarorũ arbitrio deinceps regnaret, néue à nonnullis regni malè adminiſtrati, rationem victor repoſceret.Cæterùm dictu mirum quanta cum fiducia.quantoq; Turcarum contemptu auxiliares quoq; milites in Hungariam feſtinabant, tanto protſus; vt in omnibus ſympoſia mutua inirent, & inter potandũ alius alios ad pocula inuitans, hic pro cęde quinq; Turcarum, ille alter pro decem alteri prębiberet,cum nulli tamen temulentorũ vnquam in mentem venerit,qua ratione hoſtes ſuperari poſſent, ſed quemadmodum victoria vti vellent,id ſolùm oſtentabant. Non vno autem agmine auxilia ibant, ſed ſparſa per vias diuerſas,alia celerius,alia tardius veniebant. Turca iam Bellegradi cnm incredilibus copijs pręſente,vocatis raptim ad concilium Hungaris,conſulitur,expectandumne ſit,dum gentes ſubſidio aduentantes conuenirent,an contatione ſublata,occurrendum in via hoſti cõſultius fuerit?ne ab illo velut ignaui mœnibus Budæ incluſi deprehenderentur. Conclamant obuiam hoſtibus eundum eſſe,locumq; prælio futuro idoneum occupandum,hortanturq; Regem ad celerem profectionem.Rex modico apud Reginã præſidio Budæ relicto,dat ſe in viam non lęto omine,quòd ante portam ſtatim equus ſub eo Phriſius, in genua procubuerat,inſeſſorẽ, ſi non ſuccurſum fuiſſet,deuoluturus,Regem Pontifices,Proceres,equites,per ſe quiſq; cum numero ſuo ſequebatur. Sic enim mos exigit, vt Rege in caſtris degente, omnis in campo nobilitas,capite ſuo militet.Qua neceſſitate Georgius quoque Iani Trencinij frater natu minor, adductus Regem comitabatur vſq; ad vicum Mohatium, iuxta quem locus pugnæ deſtinatus fuit. Ibi Fatis iam vrgentibus regnum Hungariæ,pœnamq; veterum & nouorum erratorum repoſcentibus,tanta mentibns Hungarorum caligo infuſa eſt. vt nihil dilucidè expedire,quod oportuit,poſſent.De duce autem inter illos, deq; opperiendis auxilijs rurſus certamen ortũ fuit,ducem pręPau-

Paulus habitũ & religionem diui Franciſci aſſumpſerat, qui Archiepiſcopus factus ſummæ rerum præficitur.

Potentia Iani Vayuodæ.

Excuſat Tomoreus.

Auxilia quæruntur.

Stolidum Epiſcopi conſilium.

Secuſq; cogitata forte interpretatum.

Vana auxiliorum iactantia.

Turca Belgradi apparet.

Turbulenta conſultatio.

Leuum omen Regi Buda egreſſo obuenit.

Georgius Trecinius Paulo collega additus. lo, ipſum Georgium multis præferentibus. Sed Georgius hunc honorem toto capite abnuebat, inquiens, adeò ſe bellorum eſſe inexpertum, vt nunquam gladium aduerſus hoſtē ſtrinxerit. Nihilo ſecius collega Paulo adiunctus eſt, cum quo moribus & voluntate diſſentiebat. Sed nec illi auditi ſunt, qui dilationem maximè eſſe neceſſariam dicerent, vt peditum atq; equitum grauioris armaturæ copiæ augerentur. *Ambroſij Sarkanij conſiliū repudiatum.* Reiectum deniq; conſilium Ambroſij Sarcani, de prohibendo traiectu Draui fluminis, quod haud dubiè conſultiſſimum erat, ſi id exequi illum ſiuiſſent. Poſcebat non amplius quàm ſex millia equitum, illoq; numero ſe impediturum, ne hoſtis Drauum tranſmittere poſſet receperat, reddiditq; conſilij ſui hanc rationem, quòd proximè Drauum loca reſtagnarent vliginoſa, quæ nullum tranſitum propter voraginem admitterent, niſi vna illa via, quæ ramis arborum velut pontibus ſtrata eſſet, ſed eam nimis arctam videri, facileq; tueri poſſe. Cuncti ſimul ore fremebant, clamantes, à ſeculo non eſſe auditum, vt conſpectum Turcarum Hungari declinauerint. Ita hoſtis nemine obſtante ſecurus flumen traiecit, caſtraq; caſtris contulit, paratus vel ſtatim cum Hungaris confligere. *Præcipites ad vicinam mortem ruunt Hungari.* At illos ne vltimi quidem diſcriminis tempus à malè conſultis deterrere potuit. Adhuc multa auxilia in via erant, ſed de proximo à caſtris adhuc tormenta, pulueres ænei globi ad Danubium in nauibus cuſtodiebantur, & iam duces aciem inſtruebant promiſcuam confuſamque, omnia videlicet in vnum permiſcentes, equites, pedites, lixas, calones. *Rex in prima acie collocatus.* Cumque Turca in tertio demum militum agmine à ſuis conſtitueretur, iſti in prima acie, ad quintum equitum ordinem, Regem cum Pontificibus ſtare iuſſerunt. *Franciſcus Perenus falsè Proteruiam Pauli ridet.* Hic ſe, Varadienſis Epiſcopus Perenij filius, non tenuit, quin clara voce diceret, Ferunt, inquit, maiores noſtros, decem millia martyrum, quorum diem in Eccleſia celebramus, neci quondam dediſſe, multò plures vt ego perſpicio hic Monachus hodie martyres ex Hungaris conſecrabit. Inter funeſtas ipſius poſtremo Regis vox numerata, qua prægustatori roganti, vbinam cœnare vellet, in caſtris, an in vico? *Ominoſa Regis vox.* reſpondit: Deus nouit vbi hodie cœnabimus. Ac paulò pòſt fremitus, vlulatusq; Turcarum appropinquantium exaudiebatur, quem mox tormentorum tonitrus conſecutus eſt, cum tanto fumo, ex ſulphureis pulueribus excitato, vt mutuus vtrinq; conſpectus exercitibus eriperetur. Sed admodum parua ex bombardis Hungarorum ſtrages facta eſt, telis exercitum præteruolantibus. Plures cæco fumi beneficio vſi, ante hoſtem viſum pedibus fugaciſſimis, qui lingua tamen paulò antè pugnaciſſimi videri volebant, fugam arripuerunt. *Fuga Hungarorum.* Vnde fumo repentè diſcuſſo, tam ingens metus ex hac fuga alios inuaſit, vt & illi nondum tentato certamine paſsim diſſiparentur, extra pedeſtrem externorū aciem, cui vt ad fugam nullus patebat locus, ita ad pugnam non magna vis aderat, propterea quòd ruptos turbatoſq; ab equite ſuo inepte ſibi admixto ordines habebat, gradum tamen ſtabili hoſtium impetum excepit, ſuſtinuitq; vſque dum ab hoſtibus cæſa eſſet. *Tomoræus interfectus, caput Cæſari Turcæ oblatū.* Non procul ab illa Paulus Tomori cum equitibus, quos circum ſe habuit, interfectus, caputq; eius à ceruice deſectum, ad Turcam eſt perlatum, miraculo tam repentinæ victoriæ obſtupefactum, magiſq; adhuc mirantem, quòd pauciſſimi in acie: cætera autem omnis nobilitas aut in fuga trucidata, aut ſua ſponte ſubmerſa fuerit, quorum capita Georgius Trencinenſis, & Ladiſlaus Archiepiſcopus Strigonienſis erant, ambo à Danubio hauſti. *Proceres Danubio abſorpti.* De Ludouico autem Rege diligenter Turca iniunxerat, vt incolumis caperetur, dignum vita & ipſo regno exiſtimans propter animi magnitudinē, quem adoleſcente adhuc iuuenta gerebat, auſus cum paucis apparere contra infinitam multitudinem. Sed iam is quoq; deceſſerat in proxima alluuie Danubij cum equo, in aquis collapſo, priuſquā caſum ductor conſpiceret, ferreq; opem poſſet, ſubmerſus. Interim fugæ

inſe

inſequendique fugientes non ante noctem finis. Quis hîc occiſorum numerum,in tam confuſa omnium, nocturnaque etiam diſperſione facile inierit? Sed orta mox luce videre licebat,plenas cædibus vias,caſtra vbique cruenta, ferro corpora lacerata,& omnia ferè capitibus trunca, atque in vnum cumulum ingentem capita coaceruata,mox igne concremata. In captiuos deniq; ſæua & immania exempla edita,quæ pro rei indignitate,luctuoſiſſimum ſpectatoribus præbuerunt ſpectaculum.In hoc tam acerbo funeſtoq; & calamitoſo Hungarorum caſu, vnicum id ſolatium affuit, quòd Turca cum exercitu in regno hybernare,atque reliquos ſibi ſubdere auſus non fuit. Inter quæ Regina Ludouici Regis vxor, magna cura ad veſtigandum ſcrutandumque corpus mariti adhibita, illud tandem in ſtagno illo, vbi fluctus Danubij ſtagnare ſolent,reperiri, ſepeliriq; in Alba Regali in conditorio Regum Hungariæ iuſſit, annum ætatis nec dum vigeſimum attingentem, adeò immatura morte è medio ſublatus eſt, ſi tamen is moritur, qui per gloriam, quam ſibi ob pietatem apud poſteros peperit æternùm viuit. Non defuerunt,qui diem diui Ruffi pugnæ Regum Boiemiæ, vt anteà diximus, triſti omine infamem, neceis Ludouici reum citarent. Poſt occaſum Ludouici,Ferdinandus Auſtriæ tunc princeps, infanſque Hiſpaniarum, cui Anna ſoror ipſius Ludouici deſponſa fuit,vtriuſque regni gubernacula excepit. Dextra prorſus manu,& adeò tenaci, vt ad extorquenda illa ipſa gubernacula, neque inſidiæ,neque arma ſumptà quidquam hactenus valuerint,ſed nec poſtea valebunt,quoniam regnis gubernator contigit prudentiſſimus, de quali Salomon diuinitùs: Et intelligens (inquit)gubernacula poſſidebit.Fruſtrà videlicet(vt idem ait)iacitur rete, ante oculos pennatorum,qui intelligentiæ pennis ſubnixi,facilè retia tranſuolant,& ab omnibus ſibi laqueis cauent. Nemo autem quiſquam Regum Ferdinando cautior, quia nemo ad cauendum ſolertior, vigilantiórque: nemo vigore ingenij, atque animi præſtantior: nemo aduerſus omnes humanos caſus fortior,infractiorque. Cæterùm quando lubricus locus ſit,& ab hiſtoricis vitatus, ſuperſtites adhuc Reges laudibus celebrare, propter adulandi ſuſpicionem melius eſt, me in præſens ſilere, quàm de tanto Rege, qui magnitudine ſua omnibus Regibus caliginem ſit inducturus parum dicere. Itaque alijs poſt nos, longè me diſertioribus,quæ de Rege Ferdinando memoranda erunt,relinquimus.

Ludouicus rex aquis mergitur clade Mohaziana, anno 1526, die 29 Auguſti.

Regina cadauer Regis diſquiri iubet.

Ruffi dies nefastus trium regum Boiemiæ cruenta morte.

Ferdinandus Archidux Auſtriæ XVII. rex Boiemiæ, Hungariæ, idē Imperator Romanorum. Pragæ coronatus 24 Februarij, anno 1527.

[a] *Selymo Turcarum Imperatori Aegypti Victori regni Mamaluchorum euerſori mortuo, anno 1520 menſe Septembri ætatis 46 Regni 8. ſuccedit Solimannus filius ex filia Tartari Præcopitæ natus.*

[b] *Aliter referunt alij: Natus epidermide, ſeu extrema cuticula caruit, quæ linio mentis fuit de nouo producenda. Ante ſtatum tempus partus in lucem editus. Præter ætatem barbam adeptus. Statim canos emiſit.*

[c] *Hungari Rege in aciem prodeunte per capita omnes militant.*

CATALOGVS EPISCOPORVM OLOMVCENSIVM.

AD REVERENDISSIMVM PATREM AC DOMINVM STANISLAVM OLOmucenſis eccleſiæ Pontificem, Auguſtinus decretorum Doctor eiuſdemque ac Brunenſis eccleſiarum Præpoſitus, & Secretarius Regius S. P. D.

CORRIPVIT me nuper, Reuerendiſſime præſul, neſcio an curioſior vel religioſior potius (vt ita dicam) ſcabies eccleſiæ noſtræ Pontifices, in eum quem reuerendiſſimæ dominationi tuæ nuncupatim dedico ac mitto, catalogum referendi, quidue per eorum tempora memorabile geſtum ſit, non ingratum veluti auctarium addendi. Dolebam enim eos per quos orthodoxæ Chriſtianæ religionis apud nos exordium cœpit, & tanquam per manus tradita, ad hac vſque tempora defluxit, aut iniuria obſoleſcere, nulliſque annalibus, ſeu literarijs monumentis commendatos, cæca nocte ac obliuione inuolui debere, quò nihil infelicius in rebus humanis accidere reor. Quale enim hominis ac beluæ diſcrimen, ſi terra & corpora ſimul & nomina obruuntur? Quod ne his qui eccleſiæ tuæ olim præfuêre accidat, pro virili mea prouidi, breueq́; id licet, ac compendiarium opuſculum in tui gratiam congeſſi. Nolim tamen reuerendiſſima D. tua mihi ſuccenſeat, de ea me pauca in præſens ſcripſiſſe, quæ maiore longè præconio quam quiſquam eorum quos retuli, penſanda foret. Nouit enim ea eccleſia præſcripto, neminem niſi mortuum, in diuorum Apotheoſim referendum fore. Neſcio ergo an tanta gloria huius dulcedo reuerendiſſimam D. tuam capiat, vt pro ea emori velit: arbitror ſanè viuentis à me potius præconia expectare, quàm mortua, quantunuis diuturniora perenniorá que elogia expetere: quin etiam vetus eſt Græcorum adagium, Herculem nemo laudat quem nemo vituperat. Ita ergo, optime ac ſanctiſſime Præſul, eorum quorum & ordinem & ſedem tenes, exempla oculis tuis ſubijce, vt ad bonorum veluti ideam quandam, te (quod hactenus egiſti) componas, & formes, prauorum autem ſacrilega opera vt peſtem quandam declines. Vale ex Buda vij. Nonas Decembris.

STANISLAVS DEI GRATIA EPISCOPVS OLOMVCENSIS, *Reuerendo ac excellentiſſimo Iuriſpontificij Doctori, domino Auguſtino Olomucenſis & Brunnenſis eccleſiarum Præpoſito, ac Regio ſupremo Secretario, S. P. D.*

ACcepi cum multa voluptate, & perlegi diligenter, chariſſime doctor Auguſtine, priſcorum Pontificum Olomucenſium & maiorum meorum actę vitæ inſtituta ſanctiſſima, & quęnam quiſque eorum pro ſua liberalitate, & munificentia in ſuam ſponſam memoratu digna cõtulerit, quantúmue non ſolùm obſeruan-

obſeruandæ, verùm etiam amplificandæ religionis Chriſtianæ: cui que ſtudium inſederit, eleganter & accuratiſsimè tua cura & induſtria conſcripta: quæ mihi indigno præſuli ex tenebris in lucem te duce educta, dicare ex humanitate tua voluiſti: habeo tibi chariſsime Auguſtine pro tanto munere non immeritò ampliſsimas gratias, & præſertim propterea quòd nominis & famę meæ bonæ ſtudioſiſsimus publicis & priuatis continuè occupatus negocijs, eorũ nihil omittis quę virtuti, honori atq; nomini tuo optimè ſeruiunt. Quantum itaq; tibi debebunt patres illi celeberrimi, quos admiranda ſanctitate præpollẽtes commemoras, & quos ſquallore obſitos, precioſos & conſpicuos facere voluiſti, ipſemet tibi hæc mẽte reuoluito. Multa proculdubiò precatione & ſuis ſanctiſsimis võtis, ob tuam huiuſmodi pręclaram eis relictam memoriam, te plurimum hîc & in futuro ſeculo iuuabunt. Facis igitur (vt compendio dicam) chariſsime Auguſtine, quæ te decent: vtpote qui præclara eruditione, doctrina, & ſcribendi gratia multum potes & vales. Quod autem me tua eleganti præcurſoria epiſtola hortaris & inuitas, vt maiorum meorum (qui rectam vitæ ſecuti ſunt viam) documenta & veſtigia imiter & ſequar, agis iterum probi & integerrimi fratris, & amici officiũ, atq; vtinam tui ſimilimos complures fratres haberemus, ſtaret ſponſa mea (quæ cœleſti prouidentia adhuc benigniſsimè fouetur) longè illuſtrior, precioſior, ornatiórque. Vt igitur tuis ſalutaribus conſilijs obſecundem, enitar, dilecte Auguſtine, & elaborabo maximè, vt ad eorum pontificum conſuetudinem & morem me pręſtem, qui ampliorem & magis gratam ſui memoriam reliquerunt. Tuoq; recto conſilio confirmatus, libenter ea præſtabo, quæ in mea poteſtate fuerint, nõ ignarus eum qui gloriam virtutis & bonarum rerum geſtarum memoriam reliquerit, meliorem hęreditatem, & præſtantius patrimonium relinquere non poſſe. Vale feliciter, & præſulem tuum diligito, qui mori potius cum virtute, quàm viuere cum dedecore iam pridem animo conſtituit. Datum Olomucij xi. Ianuarij.

EIVSDEM AVGVSTINI
Decaſtichon.

Clauditur hoc paruo ſeries numeroſa libello
Pontificum, per quos gratia larga venit
Chriſticolis, qui ſancta fides & myſticus ordo
Hoc numero (vt cernis) ſacra regenda dedit.
Nec te vel Bauarus moueat vel Mrazo prophanus,
In ſpinas flores degenerare ſolent.
Illorum potius mireris candida facta
Quos decorat priſcæ religionis honos.
Nam vita meritis redolet, fulgétque, beátque,
Vileſcit vicijs pontificalis apex.

OLOMVCENSIVM EPISCOPORVM SERIES.

PRimus Archiepiſcopus Morauiæ Cyrillus natione Græcus prius Conſtãtinus philoſophus dictus, à Nicolao primo Pontifice maximo, anno Chriſti octogeſimo ſepitmo ſupra octingenteſimum ſedem Velegradenſem ſuſcepit, poſtquam Triballos primùm, inde Swatoplukum Morauorũ regem cum vniuerſa gente (quæ Viſtula, Danubio ac Vago fluuio terminabatur) in fide Chriſti initiarat. Fuere hi Marcomanni veterum quondam hiſtorijs celebratiſſimi. hic quum eccleſiæ quinque fermè annis præſediſſet, Archiepiſcopatui ceſſit, Adrianiq́; pontificis nutu Methodium fratrem eccleſiæ Velegradenſi præfecit. Qui cùm à iuniore Swatopluko multis iniurijs ac contumelijs cum clero ſuo afficeretur, eccleſiæ huic ſactis interdixit, Romamq́ue conceſſit, reuocatuſq́ue non multo pòſt, quum nihilo remiſſius rex in clerum ſæuiret, omnibuſq́ue ſceleribus & vitijs homo ſanguinarius flagraret, beatus Methodius gregis ſui perditionem ferre non valens Romam iterum redijt, atque illic anno Chriſti Noningenteſimo ſeptimo, ex hac luce migrauit, in eccleſia diui Clementis (cuius corpus Cyrillus ex Cherſona ponti Romam attulerat) ſepultus, poſt cuius obitum ſedes Epiſcopalis quinquennium ferè vacauit.

IOannes ex Morauiæ epiſcopis primus beato Methodio in pontificatu ſucceſſit, Epiſcopalemq́ue ſedem in oppido Poleſſowicz, in eccleſia ſanctorum Petri & Pauli apoſtolorum, annis ſexdecim ferè rexit, religioſeq́ue adminiſtrauit. huius tempore Venceſlaus quum ducatum Boiemiæ moderaretur, ab impio Boleſlao fratre (qui virtutibus ipſius vitæq́ue ſanctimoniæ regnandi cupiditate æmulabatur) occiſus, glorioſam martyrij lauream ſuſcepit, inter diuos non multo pòſt relatus. Otho verò Cæſar qui tum Germanis præerat, tam immane patricidium ferre non valens, Boleſlaum vſque adeò perſequutus eſt, vt bello contra eum moto, hunc caſtris exuerit. Eoq́ue miſerabiliter extincto, Boiemiam etiam ditioni ſuæ ſubiecerit. Tradunt nonnulli ſedem Epiſcopalem non in Poloſſowicz, ſed in Kunowicz fuiſſe.

SIlueſter Morauorum Epiſcopus ſecundus, Ioanne vita defuncto, epiſcopales infulas, anno Chriſti quadrageſimo ſecundo ſupra noningenteſimum ſuſcepit, Epiſcopatuiq́ue decem & nouem annos præſedit: poſt cuius mortem Epiſcopatus Ratiſponenſi eccleſiæ (quæ tum Baioariorum erat metropolis) vſque ad annos triginta quinque fuit vnitus: Inde verò per Benedictum ſeptimum tempore beati Adalberti Pragenſis Archiepiſcopi, opera Boleſlai pij eccleſiæ Pragenſi annexus, quæ vnio nonaginta duobus annis durauit, vſque ad Seuerum Epiſcopum Pragenſem, ac Vratiſlaum regem Boiemiæ primum, cuius opera, annuente Alexandro Pontifice maximo, Epiſcopatus redijt ad Morauos. Sub hoc Silueſtro, Hungari gens Scythica Pannoniam infeſtant, exactiſq́ue inde Gepidis & Auaribus occupant, ad Belgicam vſque Galliam omnia ferro ac flammis vaſtantes. Hoc etiam tempore Ricinenſis Epiſcopatus Sleſiæ, Vratiſlauiam tranſlatus eſt. Electuſq́ue eſt hic Hieronymus Romanus primus Epiſcopus Vratiſlauienſis.

Ioan-

IOannes Morauorum Epiſcopus tertius, ſancti Stanislai Cracouienſis Epiſcopi coętaneus, cõſentiente Seuero, ex Canonico Pragenſi à Segefrido Maguntino epiſcopo ordinatus, anno ſexageſimo tertio ſupra milleſimum pontificatus curam ſuſcepit. Hic pro arce podium Iaromiro ſeu Gebhardo Pragenſi Epiſcopo Vratiſlai regis fratri germano (qui non eam ſolùm, ſed & epiſcopatum violenter occupare conabatur) ſe viriliter oppoſuit, epiſcopatuique ſuo cum omnibus prædijs rurſum reintegrauit. Moritur anno Chriſti milleſimo octogeſimo ſexto, ſeptimo Calendas Decembris: poſt cuius mortem epiſcopatus quinque fermè annis vacauit, occupante eum iterum Gebardo Epiſcopo Pragẽſi: qua etiam tempeſtate ſanctiſsimus Carthuſienſium ordo in Gallijs excitatur, & Ciſtercienſium alter apud Burgundos auſpice Bernardo de Clara valle.

ANdreas Morauorum Epiſcopus quartus, ex Pragenſi Canonico Ioanni ſufficitur, anno Chriſti milleſimo nonageſimo primo, & à Richardo Maguntinenſi Epiſcopo conſecratur. Huius pontificatu Vratiſlaus primus rex Boiemiæ epiſcopalem ſedem ex Poleſſowicz tranſtulit in Olomucz, atque illic eccleſiam cathedralem ſub titulo ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli in ſuburbanis erexit: cui quum Andreas quinque annis præfuiſſet, moritur, atque in eccleſia ſua ſancti Petri ſepelitur. Sub huius exitu Hieroſolymæ ingenti Saracenorum Turcarumq́ue ſtrage per Gottifredum Gallorum regem capiuntur, Chriſtianiq́ue denuò iuris efficiuntur.

PEtrus Epiſcopus Olomucenſis ſecundus, quintus in Morauorum epiſcoporum ordine, Canonicus regularis Strahouienſis cœnobij, in pontificatu Andreæ ſucceſſit. Huius electionem Bretiſlaus Dux Boiemiæ Vratiſlai regis filius vſque adeò approbauit, vt deinceps ſtatuerit neminem niſi eiuſdem cœnobij Canonicum in Epiſcopum Olomucenſem eligi debere: quod etiam decretum literis ſuis ac diplomatibus perpetuò duraturum firmauit: idque in Epiſcopi & Pragenſis capituli contemptum, qui ſibi electionem Olomucenſis eccleſiæ violenter vſurpare nitebantur: quæ quidem electio Canonicorum regularium de Strahow continua ſerie centum & quinque annos durauit. Moritur Petrus anno Chriſti milleſimo centeſimo quarto, Nonis Iulij, ſepultus in Strahow.

IOannes epiſcopus, dictus Ventroſus, in ordine Epiſcoporum ſextus, Canonicus in Strahow, concordi voto eccleſiæ Olomucenſi præficitur, non tam religione vitæq́ue ſanctimonia clarus, quàm de eccleſia bene meritus. Hic enim Cremſirium cum foro & omni iure ab Othone Marchione Morauiæ pro trecentis marcis argenti emit, eccleſiæq́ue bonis adiecit: inſuper Lubacum in Boiemia à Sobieſlao duce epiſcopatui incorporandum obtinuit. Moritur anno Chriſti vigeſimo ſexto ſupra milleſimum ac centeſimum, nono Cal. Martij, in Strahow ſepultus.

HENRIcus cognomine Zdik, illuſtris Vladiſlai Ducis Bohemiæ frater, ac Strahouienſis cœnobij profeſſus, Iohanni ſuccedit: miræ ſanctitatis ac innocentiæ pontifex, miſerorumq́ue ſingulare profugium. Huius pontificatu, anno ſcilicet triceſimo ſupra milleſimum ac centeſimum, Venceslaus Othonis Marchionis Morauiæ filius, cultum diuinum

amplificare ſtudens, & epiſcopium (quod paruis continebatur anguſtijs) glorioſis ſtructuris euehere, templum ſub honore & titulo diui martyris & penatis Venceslai in arce ſua Olomucenſi erexit, ſedemq́ue illuc epiſcopalem ex ecclesia Sancti Petri permiſsione ſummi Pontificis Innocentij ſecundi transferri curauit, duodecim ibi Canonicis inſtitutis. Hic etiam corpus ſancti Chriſtini pro eccleſia ſua recens conſtructa obtinuit, ibidemq́ue religioſè recondidit. Addidit eidem & eccleſiam Diui Mauritij intra ciuitatem Olomucenſem, quæ antehac ad monaſterium Gradicenſe pertinebat. Moritur tandem glorioſus hic pontifex anno Chriſti M. C. L. VII. Calendas Iulij, in monaſterio Strahouienſi ſepultus.

IOannes ex numero Epiſcoporum octauus, Henrico viam vniuerſæ carnis ingreſſo, pontificatum Olomucenſem ſuſcepit, Canonicus regularis de Lythomiſsl. Hic dum epiſcopatui ſeptem annis præſediſſet, moritur: & in eccleſia ſua Olomucenſi ante introitum chori ſub albo marmoreo lapide ſepelitur. Ea tempora inſignes cùm philóſophos tum medicos tulêre, Auicennam Hiſpalenſem, & Auerroem Cordubenſem, cognomento Commentatorem: cœpit & hac tempeſtate Lugduni peſtifera Valdenſium inſania, quæ alibi iam pridem extincta, virulenta tabe Boiemos tandem ac Morauos corripuit, longeq́ue ac latè infecit.

IOannes nonus, ſextus verò Olomucenſis Epiſcopus, cognomento Caluus, cathedræ Olomucenſis concordi omnium voto præficitur, Strahouienſis & ipſe cœnobij profeſſus: vir magnæ prudentiæ, eximiæ largitatis, ac ſingularis in omnes humanitatis & beneuolentiæ. Qui quum ſedi ſuæ miro omnium fauore bene & laudabiliter quindecim annis præfuiſſet, anno Chriſti M. C. LXXII. moritur, & in monaſterio Gradicenſi prope Olomucz honorificè ſepelitur.

DIetlebus in ordine Epiſcoporum decimus, ex Strahouienſi monaſterio pontificatum inijt, beneq́ue hunc & religioſè adminiſtrauit. Moritur anno Chriſti octogeſimo primo ſupra milleſimum & centeſimum, & in monaſterio Strahow tumulatur: poſt cuius deceſſum ſedes anno vno vacauit.

PEregrinus vndecimus, Epiſcopus Olomucenſis octauus, Dietlebo ſucceſſit, ordinis & ipſe Canonicorum ex Strahow, vir integer & pius. Hic nondum expleto pontificatus ſui quadriennio moritur, & fratribus ſuis epiſcopis in Strahow attumulatur: quo mortuo ſedes biennio integro viduata eſt præſule & paſtore.

CAyn, in catalogo Epiſcoporum duodecimus, ex Strahonia procurante Conrado Marchione Morauiæ pontificias infulas, opponentibus ſe iterum Epiſcopo & Canonicis Pragenſibus, ſuſcepit: Pontifex qualem Paulus eſſe voluit, hoſpitalis ac modeſtus, profuſæq́ue in omnes largitatis, in clerumq́ue ſuum potiſſimum. Hic quotieſcunque Olomucium venit, non Canonicos ſolùm, ſed totum eccleſiæ ſuæ clerum ex menſa & quadra ſua pauit, facilem & benignum ſe omnibus exhibuit, religioni mirificè vacauit, de quo id vulgo ferebatur, quòd vox eius ſonora vt tuba Dei, & quaſi vox angelorum. Moritur pius & religioſus pontifex anno Chriſti M. C. XCIIII. pridie Idus Ianuarias.

ENGEL-

Engelbertus, natione Brabantinus, Canonicus & ipſe regularis de Strahow, in ordine epiſcoporum tertius decimus, Olomucenſem ſedem, vbi pridem Archidiaconus & Canonicus fuerat, obtinuit, magniconſilij vir, & ob hoc à principibus & optimatibus in maximo precio & exiſtimatione habitus. Canonicos ſuos miro amore & beneuolentia complexus, & ab eis viciſſim paterna veneratione cultus, nulli noxius, quin potius erga ſubditos ſuos mirificè benignus: ſciens boni paſtoris eſſe, tondere oues non deglubere. Moritur plenus dierum xvi. Calend. Ianuarij: anno Chriſti centeſimo nonageſimo nono ſupra milleſimum. Hic totum eccleſiæ tectum plumbo veſtiuit.

Bauarus Boemus, nobili genere natus, ex Strahouienſi cœnobio, Engelberto in pontificatu ſufficitur: vir gulæ & ventri totus immerſus, ſeditionibusque & turbis plus quàm quieti intentus: helluo & prodigus, miſerabili ob hoc exitu vitam finiuit. Nam quum in monaſterio Milewsk ſacris operaretur, intraque canonem primam ſupra calicem benedictionem extenderet, apoplexia correptus concidit, omnique membrorum deſtitutus officio, infelicem animam Calendis Octobris exhalauit anno Chriſti duceteſimo primo ſupra milleſimum, in Strahouia ſepultus: poſt quem ſeries electionis epiſcoporum ex Strahow ceſſauit. Fuit ea tempeſtate memorabilis ille vir Balduinus, Decanus Olomucenſis, natione Romanus, perpetuo præconio ob ipſius in eccleſiam bene merita celebrandus, qui ordinem cantus & pſalmodiæ, quæ hodie in eccleſia Olom. obſeruatur, primus diſtinxit, libris antiphonarijs ad id proprijs ſumptibus coemptis: omnibus inſuper ſe humanum & facilem præſtitit, & Italici licet ſanguinis, hoſpitalem ſe ac liberaliſſimum & externis & domeſticis præter modum exhibuit. Moritur anno Chriſti ducenteſimo tertio ſupra milleſimum, ſexto Calend. Decembris.

Robertus, natione Anglicus, quintus decimus in Epiſcoporum ordine, Olomucenſem cathedram (quum prior in Nepomuck fuerat) obtinuit, homo excellenti literatura præditus, magna prudentia ac morum grauitate inſignis. Hic Sarcophagum Diui Chriſtini auro & argento veſtitum, gemmis preciosis vndique diſtinctum, pulcherrimo opere cœlatum magnis ſumptibus & impenſis eccleſiæ ſuæ contulit, crucemque precioſiſſimam duodecim marcarum auri à Vladislao Marchione filio Przemisl, ſeu Ottagari tertij regis Bohemiæ pro eccleſia ſimiliter dari obtinuit. Multis beneficijs & ſacerdotijs peculium Diui Venceslai augendo: namque præpoſituram de bonis ſuis in eccleſia Olomucenſi primus inſtituit, villam Miedwiezy eccleſiæ perpetuò poſſidendam tradidit, compluribusque priuilegijs & diplomatibus principum indulgentia adauxit. Moritur dijs & hominibus gratus præſul decimo ſexto Calendas Nouembris, anno Chriſti ducenteſimo triceſimo ſecundo ſupra milleſimum in Velegrado ſepultus. Quo anno Diuus Antoninus Vlyxiponenſis in Apotheoſim cælitum Patauij refertur. Sub hoc duo illa clariſſima religionis Chriſtianæ lumina Franciſcus Aſſiſiates, & Dominicus Calaguritanus ordinis mendicantium architecti, paupertatiſque veri ſectatores illuxêre, miroque ſanctitatis & doctrinæ fulgore, totum orbem illuſtrauêre. Claruit & Diua Elizabeta Andreæ Pannoniarum regis illuſtris filia hac eadem tempeſtate.

Frideri-

FRidericus ſextus decimus, Roberto vita functo, eccleſiæ Olomucenſi præficitur. Nihil de hoc memorabile legitur. Moritur anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo primo ſupra milleſimum: poſt cuius mortem Vilhelmus quidam per Capitulum erat electus, aduerſus quem Venceslaus Rex Boiemorum Conradum de Fridebergk violenter intruſit: verùm Decanus & Capitulum, ſpontaneum pro eccleſiaſtica libertate ſubeuntes exilium per ſeptennium ferè contrà Conradum in Romana curia cauſam egerunt, iura ipſorum & electionem defendentes, quouſque anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo ſupra milleſimum in Brunonem de Schœnbergk vnanimi voto fuit conſenſum, Vilhelmo in poteſtatem ac manus ſummi pontificis Adriani quarti iuri & electioni ſuæ cedente. Ea tempeſtate Scythæ & Sarmathæ profunda paludis Meothidos egreſſi, Poloniam & Hungariam latè peruagati, in Germaniam vſque penetrauêre, omniaque cædibus igne ac ferro populati, miſerabilem ſtragem vndique edidêre.

BRVno Comes de Schœnbergk, natione Saxo, præſul nunquam ſatis laudatus, cedente Vilhelmo, pontificias infulas, ac Olomucenſis eccleſiæ moderamen ſuſcepit: homo præſtanti ac liberali forma, ſingulari conſilio ac heroicis quibuſque virtutibus egregiè dotatus, dijsque & hominibus iuxtà acceptus. Hic eccleſiam ſuam tenuem & inopem adeò auxit & locupletauit, vt eam de nouo viſus ſit & inſtituiſſe & erexiſſe. Cremſirium enim in primis muro cinxit, & ex pago in ciuitatem turribus & propugnaculis munitam euexit, collegium in ea Diui Mauritij, inſtitutis illic Decano, Præpoſito, & Canonicis, ex fundamentis erexit, ac liberaliſſimè dotauit. Comitatum Hukenwaldt, cum arce & oppido Oſtrauia, nec non comitatum Schœnbergk, cum arce & oppido Kelcz, cumque multis prædijs & villis eccleſiæ ſuæ adiecit, oppidumque inſuper Hulyn ac Prawczize & Niemczize cum antiqua villa à rege Ottocharo obtinuit. Prætcrea Scolaſtriam & quatuor præbendas in Vitonicz & Friczonicz de nouo creauit. Inſuper pro ornamento & tutela eccleſiæ complures inſignes Vaſallos inſtituit, variaque his bona & prædia in feudum conceſſit, adeò vt Olomucenſis Epiſcopus antehac pauco cleri ſui comitatu contentus, iam militaribus etiam viris honeſtiſsimè ſtipatus procedat, eccleſiaſticaque ac militari æquè præfulgeat dignitate. Moritur glorioſiſſimus hic pontifex anno Chriſti ducenteſimo octuageſimo primo ſupra milleſimum, duodecimo Calend. Martij, in collegio Cremſiren. quod ipſe extruxerat, ſepultus. Floruêre ea tempeſtate Albertus cognomento Magnus, ac Thomas Aquinas, viri & vitæ innocentia clari, ac præſtanti ingenio & eruditione illuſtres.

THeodoricus octauus decimus, Morauiæ Epiſcopus, mortuo Brunone in pontificatu ſucceſſit, non minus grauitate quàm religione ac vitæ innocentia clarus. Hic miſſam glorioſiſſimæ Deiparæ virginis ante auroram ſingulis diebus in eccleſia Olomucenſi ſolenniter decantari inſtituit, præbendam in Powla per illuſtriſſimum principem Otthocarum ac Venceslaum ipſius filium de nouo fundari obtinuit, & alias inſuper quatuor in Slatina de redditibus proprijs adiecit. Mortuus anno milleſimo trecenteſimo ſecundo, ſexto Idus Octobris: Olomucij in ingreſſu chori ſepultus. Fuit hoc tempore in precio Scotus, argutiſſimus ille Sophiſta, cui poſteri Subtili cognomen indidêre.

Iohan-

IOhannes dictus Haly, ex cathalogo pontificum nonus decimus, Olomucenſem cathedram poſt Theodoricum obtinuit, vir magnæ prudentiæ optiméque meritus de eccleſia ſua: namque parochialem eccleſiam in Slapanicz ſcolaſtriæ Olomucenſi contulit ac vniuit, ſtatuitque vt deinceps Archidiaconatus, ſcolaſtria & cuſtodia non niſi præbendatis eccleſiæ Olomucenſis Canonicis conferantur. Mortuus eſt Nonis Octobribus, anno Chriſti cccxj. ſupra milleſimum, in eccleſia Olomucenſi ante altare Sanctæ Ludmillæ ſepultus.

PEtrus cognomento Bradawicze, ex famigerabili procerum de Lomnicz familia ortus, pontificales infulas poſt Iohannem ſuſcepit, vigeſimus in Epiſcoporum ordine. Hic cùm eccleſiæ triennium laudabiliter præſediſſet, moritur Pragæ, in eccleſia metropolitana ſancti Viti ſepultus.

COnradus ex cathalogo pontificum vigeſimus primus, comitijs publicis eccleſiæ Olomucenſi præficitur: magnanimus eccleſiæ tutor & defenſor. Hic villam Chrzenowicze prope oppidum Cogetin emit, eccleſiæque & Capitulo perpetuò poſſidendam tradidit: conſtitutiones ſaluberrimas clero ſuæ diœceſis ſanciuit, plurimisque eccleſiam ornamentis auxit. Mortuus Idibus Auguſti anno Chriſti cccxxvj. ſupra milleſimum, ante altare ſanctæ Cordulæ in eccleſia ſua humatus.

HEnricus Berka, ex vetuſta & inſigni familia procerum de Duba, Conrado in pontificatu ſuffectus, Olomucenſem cathedram in ordine Epiſcoporum vigeſimus ſecundus, ſanctè & religioſè adminiſtrauit, villam Chrzenowice ex manibus Ioannis de Lucemburgk Bohemiæ & Poloniæ regis vendicauit, eccleſiæq́; reddidit: eccleſiam parrochialem in Wiſchow Decanatui vniuit. Moritur Pragæ quarto Calendas Ianuarij anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo tertio ſupra milleſimum, ibidem in eccleſia ſancti Viti ſepultus.

IOhannes cognomento Wolko, filius Venceslai regis Bohemiæ, vigeſimus tertius in pontificum cathalogo, Henrico ſucceſſit, moxque religionis zelo ſuccenſus, monaſterium ſanctimonialium in Puſtimir à fundamento non paruis ſumptibus erexit, copioſisque redditibus dotauit, vaſisque inſuper ac ſupellectili argentea magnificè ornauit. Ibidem illuſtris ac religioſus pontifex inſigni pompa & apparatu ſepultus.

IOhannes cognomento Oczko, ex clara procerum de Wlaſſim familia: in Epiſcoporũ ordine vigeſimus quartus. Wolkone vita functo ex Præpoſito omnium ſanctorum in arce Pragenſi fauore inuictiſsimi principis Caroli Romanorum & Bohemiæ regis, Epiſcopatum Olomucenſem ſortitur: non multò pòſt ad metropolitanam eccleſiam Pragenſem translatus, cardineóque culmini aſcriptus, ac rubri galeri honore ſub titulo Baſilicæ duodecim apoſtolorum à ſummo pontifice inſignitus, magna auctoritate eccleſiam ſibi commiſſam adminiſtrauit: poſtque multa laudabiliter geſta ex hac luce feliciter migrauit: ſepultus in eccleſia Pragenſi. Ferunt huic genitricem Dei Mariam in arce Raudnik viſibiliter apparuiſſe.

IOannes de nouo foro, epiſcopus Lythomyslenſis, ac Caroli Auguſti cancellarius, ad eccleſiam Olomucenſem poſtulatus, ipſius curam non inuitus ſuſcepit. Hic monaſterium Heremitarum ſancti Auguſtini in Lythomiſsl à fundamentis erexit ac liberaliter dotauit: eccleſiam Olomucenſem per familiares Iodoci Marchionis ignis conſumptam iniuria reſtituit. Moritur anno Chriſti ccclxxx. ſupra milleſimum, in Lythomiſsl humatus, in monaſterio quod ipſe fundauit.

PEtrus cognomento Gelyto, vigeſimus ſextus in epiſcoporum ordine, eccleſiæ Olomucenſi præſedit, ex Chorenſi primum ſede in Magdeburgenſem eccleſiam translatus: deinde Venceslai Romanorum & Bohemiæ Regis ductu: Olomucenſi cathedræ præfectus: homo magni animi, deque eccleſia ſua & religione optimè meritus: monaſterium Canonicorum regularium in Lantzkrona magnis ſumptibus proprijſque impendijs extruit: ornamentis eccleſiaſticis egregiè decorauit. Inſuper altare ſancti Bricciј in eccleſia Olomucenſi erexit. Hic etiam munitionem Drzewcziz cum villa Popowicz pro ſe & ſuis ſucceſſoribus fauore regis Venceslai emit. Moritur pius pontifex Idibus Febr. Anno Chriſti ccclxxxvij. ſupra milleſimum: in monaſterio Lantzkronenſi humatus.

IOannes Iodoci & Procopij Marchionum Morauiæ frater germanus, ex eccleſia Lythomislenſi violenter ac renitente capitulo cathedræ Olomucenſi præficitur, Iodoco & Procopio bona eccleſiaſtica præter fas occupantibus, miſerabiliterque diſtrahentibus. Quo audito, Vrbanus ſextus Pontifex maximus Ioannem confirmare renuit, ſed paci & tranquillitati eccleſiaſticæ conſulere cupiens, ad patriarchatus apicem eccleſiamque Aquilegienſem promouit, Nicolaum verò de Pruſſia ex eccleſia Conſtantienſi Epiſcopatui Olomucenſi, in cathalogo pontificum vigeſimum octauum, præfecit, diſſipatorem eccleſiaſticorum bonorum, magiſque principum commodis quàm eccleſiæ ſuæ vſibus fauentem. Nam arcem Modriz & Melicz cum oppido Vuiſchau Iodoco Marchioni pignoris nomine tradidit, diſſipatiſque bonis eccleſiæ in Bohemia Pragam ac munitionem Drzeuicz incoluit, vbi & mortuus eſt, & in eccleſiam ſuam Olomucenſem translatus.

IOannes dictus Mraz, nunquam ſine honoris præfatione nominandus, Iuris Pontificij Doctor, ex præpoſito Zderaſienſi ordinis Cruciferorum ſacri ſepulchri, ad eccleſiam Olomucenſem primùm electus, inde verò ad Olomucenſem poſtulatus, non epiſcopum geſſit, ſed ſacrilegum, furem atque prædonem: non contentus enim eccleſiaſticis bonis, oppida & arces per libidinem diſtrahere, à ſacris etiam vaſis ſupellectileque eccleſiaſtica non abſtinuit. Sed dum ſe ob religionem ſanctorum oſſa & reliquias veneraturum fingit, in ædes ſacras matricis eccleſiæ ſe intromitti prope noctis crepuſculum petijt, ſatellitumque ſtipatus caterua, res eccleſiæ (ductu Smilonis de Wyczow Canonici & Vicarij ſui in ſpiritualibus) abſtulit, ac capſas quæ pro tuta & fideli cuſtodia ad ſacras ædes repoſitæ erant, effregit; magna inde vi auri & argenti ſubducta. Hic etiam poſtquam arcem Hukenwald contra inhibitionem ſummi Pontificis Sigiſmundo Cæſari tradidiſſet, maioremque partem bonorum eccleſiæ vel alienaſſet vel oppignoraſſet, arcem Myrow duntaxat, pro vſu ſuo & molendinum in Cremſir retinuit: vnde & prouerbium inoleuerat, ex Epiſcopo Olomucenſi molitorem Cremſirenſem effectum. Moritur anathemate damnatus, ac corio bubulo inuolutus, in domo ſua Epiſcopali ſepeli-

ſepelitur, obtenta tamen poſt mortem abſolutione, exhumatus ante eum locum, vbi ſacrilegium commiſerat, in eccleſia reconditur.

LAdislaus, aliàs Laczko, nobilis de Crawar In epiſcoporum ordine vigeſimus nonus, ſacrilego Mrazoni concordibus ſuffragijs ſufficitur, retinente Iodoco Marchione Morauiæ, & Smilonem illum ſacrilegum de Wyczow aduerſarium eidem ſubornantem: Cui & octo milia numûm aureorum tradidiſſe fertur, ad cauſam contra eum in Romana curia inſtituendam. Verùm Smilone Romę turpiter & probroſè vita functo, Ladislaus epiſcopatu pacificè potitur, redemptisq́; nõnullis bonis, quę Mrazo oppignorarat, ac eccleſiæ redditæ, Suitauiaque ex manibus Sigiſmundi recuperata, toxico (vti fertur) anno Chriſti M cccc viij necatur: in eccleſia collegiata ſancti Mauricij Cremſirii ſepultus. His temporibus Emanuel Chriſoloras Bizanzius literas Latinas & Græcas, à quingentis fermè annis fœda barbarie occupatas, in Italiam velnti poſtliminio reduxit, miraque felicitate auxit, vt Varronis Marcique Tullij ſecula rediiſſe videantur.

COnradus natione Weſtphalus, humili genere natus, regni Bohemiæ Subcamerarius, Laczkoni ſuccedit, homo vanus & prodigus, artibusq́; necromanticis ac ſortilegijs contra profeſsionem ſuam (vti aiunt) infamis: Hic bona eccleſiæ iterum diripuit, in duplaque quàm prædeceſſores ipſius pecuniarum ſumma partim Venceslao regi, partimq́; alijs Marchionatus proceribus oppignorauit, fauore tandem Venceslai ad metropolitanam Pragenſem ſedem translatus: cuius bona, æquè atque in Morauia fecerat, diſtraxit, in Huſitarum inſaniam (quæ tum pullulare cœpit) non multò pòſt prolapſus; poſtquam duo errorum architecti, Iohannes Hus & Hieronymus, patrum Concilij Conſtantienſis decreto igni traditi fuiſſent.

WEnceslaus cognomento Kralik, Patriarcha Antiochenns, poſt Conradum eccleſiæ Olomucenſis curam in commendam (ſicut vulgo aiunt) ſuſcepit: homo ventoſus, gloriæque, ſuprà quàm religioſo homini conuenit, cupidus, quique dum ſacris operaretur, ſpectari præ alijs voluerit, populumq́; in admirationem ſui pertrahere, altiore in eccleſia ſuggeſtu (quod ad id parare iuſſerat) conſcenſo. Hic etiam ſub obtentu adeundi ſacri Conſtantienſis Concilij magnam argenti vim à Capitulo mendaciter extorſerat, quam Pragam vſque procedens, abliguriuit, neque vlterius (prout pollicitus erat) proceſſit, redire tandem volens in Suitauia oppidò Epiſcopali, pridie Idus Septembris defecit anno Chriſti quadringenteſimo viceſimo ſexto ſupra milleſimum, in eccleſia Olomucenſi ſepultus.

IOhannes de Praga in epiſcoporũ ordine trigeſimus ſecundus, ex Lythomiſſlenſi ſede ad Olomucenſem poſtulatus, variam fortunam expertus eſt, aduerſante ſibi Venceslao Romanorum & Bohemiæ rege, ad cuius importunitatem quidam Alſo Canonicus Viſſegradenſis fauore hæreticorum & Conradi Archiepiſcopi Pragenſis prò Olomucenſi Epiſcopo per factioſos quoſdam Canonicos fuit electus. Verùm quum ea de re coram ſacro Concilio Conſtantienſi controuerſum eſſet, Iohannis electio approbarur, adeò vt in Cardinalium etiam cœtum ſub titulo Sancti Ciriaci fuerit aggregatus. Qui randem nutu Martini quinti Pontificis max. anno Chriſti quadringenteſimo vigeſimoſexto ſupra milleſimum vniuerſo clero & populo ſibi occur-

rente & applaudente,in ſedem ſuam reponitur,infulaſque & Cardinea & pontificali decoratus, poſtquam laudabiliter eccleſiæ præfediſſet, Strigonij moritur,Vaciæ ſepultus, anno Chriſti triceſimo ſupra milleſimum ac quadringenteſimum. Hic non pontificem modò geſsit, ſed fortiſsimum & militem & Imperatorem,hæreticorum copijs ipſius auſpicijs ſæpe fuſis. Cùm is cataphracto etiam equo inſidens, inſtructis eorum aciebus idemtidem occurrere haud dubitarit,ob id vulgo Ferreus nuncupatus.

CONradus qui & Kunzo, ex familia procerum de Zwola, Iohanni ſucceſſit,pontificij iuris profeſſus, ac ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor. Hic eccleſiæ ſuæ cura neglecta Sigiſmundum Cæſarem paſſim per Pannoniam & Germaniam comitabatur,duorum tantùm aut trium famulicio ob auaritiam contentus: quamuis præter epiſcopatum multis ſacerdotijs abundaſſet. Mortuus Vlmæ in Sueuia,quum tribus annis eccleſiæ præfediſſet.

PAulus nobili genere de Miliczin natus,ex Præpoſito Pragenſi ob memorabilem hominis probitatem eccleſiæ Olomucenſis pontificatum ſuſcepit, triceſimus quartus in Epiſcoporum ordine. Multa hic eccleſiæ bona ab iniuſtis poſſeſſoribus vel vindicauit, vel redemit,eccleſiæque denuò reddidit: grauiſſimis ob hoc hæreticorum perſecutionibus attritus, quorum inſidias pro comitijs in Mezerzioz,& Proſtanno bis egrè effugit:armatis cum hoſtibus concitatiſsimè inſequentibus, quamuis corpore obeſo eſſet, & ob ætatem inualido & imbecilli, ſingulare in pauperes pietatis exemplum:quorum greges quocunque ibat ipſum conſequebantur, pro foribus hoſpicij ipſius continuè excubantes. Moritur tandem pius Pontifex ſexto Nonas Maij anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo,Brunnæ in collegio Sancti Petri ſepultus.

IOhannes dictus Haz de Brunna, Paulo vita functo,pontificatum obtinnit: quem ipſi prius quàm vita excederet deſtinaſſe fertur, cùm Præpoſitus Olomucenſis fuiſſet: vir magni conſilij,iuriſque pontificij egregiè peritus. Hic Ladiſlaum Alberti filium regio diademate impoſito in Bohemorum regem inunxit. Mortuus non multò pòſt in Muglycz oppido Epiſcopali, ac in eccleſia ſua Olomucenſi ſepultus. Huius tempore anno ſcilicet ſalutis quinquageſimo ſecundo ſupra milleſimum ac quadringenteſimum, Bizantium ſeu Conſtantinopolis ab Amurate Turcarum imperatore magna Chriſtianorum principum ignominia capitur, inſigni ſummæ Sophiæ templo prophanis vſibus polluto, captis poſtridie etiam Galathis , quam hodie Peram appellant.

BOhuſsius triceſimus ſextus in pontificum cathalogo, Conradi de Zwola gentilis, Epiſcopales infulas Iohanne nuper extincto ſuſcepit, iuris & ipſe pontificij profeſſus,regiq; Ladiſlao(cuius conſiliarius erat)ob rerum agendarum peritiã apprimè acceptus. Hic 8000.aureûm nummûm à clero acceptis, Cremſirium oppidũ redemit, eccleſiæq; rurſum reſtituit:nõ multò pòſt temporibus ita expoſcentib. iterũ id oppignorare coactus. Pauco is tẽpore eccleſiæ præfuit,hæreticorũ odio veneno(vti fertur) Viennæ necatus. Ita enim medici interanea ipſius ſcrutantes aſſeuetaſſe produntur. Sepultus Olomucij eo loci

loci, vbi Mrazo ille ſacrilegus humatus erat, quem viuens vt inauſpicatum ſemper cauebar.

PRothaſius de Czrnahora, ex illuſtri Bozkowiceorum gente, quum in Ticinenſi gymnaſio ageret, ad pontificatum aſcitus, eccleſiæ Olomucenſi præficitur: & ab Iodoco epiſcopo Vratislauienſe ex Roſenſibus regulis Georgio Podiebratio Bohemiæ rege præſente inſigni pompa ac magna procerum frequentia in eccleſia ſua coronatur: homo excellenti ac procero corpore, facie liberali, miraque prudentia, ac ſingulari eloquentia præditus, ſacrorum curam diligentiſsimam geſsit, nihilq; epiſcopalium cerimoniarum vnquam obmiſit. Hic arcem 𝔚iſthaw regijs ſtructuris euexit, eccleſiamque illic à fundamentis magnis ſumptibus exrruxit. Moritur peſte nono Calendas Septembris, anno Chriſti octogeſimo ſecundo ſupra quadringenteſimum ac milleſimum: in eccleſia ſua Olomucenſi ſepultus. Per eius tempora floruêre viri omni ætate memorandi, Laurentius Valla, Theodorus Gaza, Guarinus Veronenſis, Leonardus Arerinus, Pogius, Franciſcus Philelphus, latinæ linguæ egregij vindices & aſſertores.

MOrtuo Prorhaſio, eccleſia Olomucenſis longo tempore antiſtite ſuo caruit: quindecimque ferè annis apud adminiſtratores ad hoc per capitulum deſignatos, adminiſtratio & ſpiritualium & temporalium fuit. Interea Matthia Coruino Pannoniæ & Bohemiæ rege prouidente, vt Iohannes Epiſcopus Varadienſis eius curam ſuſciperet, Pontificemque geſſerit. ex obſcuro hic oppido Morauiæ Proſtanno proceſſit, ingenio tamen & induſtria ſua ad id culminis euectus, vt neminem per ea tempora inter ſui ordinis homines parem habuerit, breui adminiſtrationis ſuæ tempore glorioſis ſtructuris arcem Viſchaw & Mirow ornauit, cœnobium omnium ſanctorum Canonicorum regularium in ſuburbanis Olomucenſibus ex fundamentis erexit, oppidum Muglicz ex epiſcopalibus ſumptibus redemit, eccleſiæque reſtituit: verùm eo familiæ diui Franciſci non multo pòſt aſcripto, quum epiſcopatus ad ſedem Apoſtolicam deuolutus fuiſſet, Innocentius octauus pontifex maximus Cardinali Allerienſi hunc contulit, eoque extincto, Alexander ſextus ad eum rurſus epiſcoparum Cardinalem Montis regalis ſuffecit. Quouſque impenſa ac fideliſsima opera Stanislai Thurzonij (qui eccleſiæ nunc ſanctè, integrè ac religioſè præſidet) libertati priſtinæ reſtitutus eſt, capitularique rurſum electioni permiſſus. Ea tempeſtate clariſsimi illi philoſophiæ triumuiri effulsêre, Iohannes Picus Mirandulanus, Hermolaus Barbarus Patricius Venetus, & Platonicæ philoſophiæ aſſertor Marſilius Ficinus Florentinus.

FINIS.

E 2

Ite leues procul hinc moneo, procul ite prophani,
Neu fœdent veſtri limina ſancta pedes.
Quadraginta ſenes habitant hæc clauſtra domúmque:
Omnibus ijs cingit infula ſacra caput.
Nulli fas caſtum ſcelerato inſiſtere limen:
Nam chorus hic ſacer eſt: ſit procul ergo ſcelus.

DOCTISSIMO AVGVSTINO MORAVO, SVpremo Regis Hung. Secretario, Ioachimus Vadianus.

Pontificum, quòd ſancta refers memorandáque ſeclis
Nomina, & ex ſacris nobile ducis opus.
Auguſtine tibi tantùm proba pectora debent,
Elyſio quantum hæc turba ſacrata ſenum.
Te ſiquidem ductore cedit vtriuſque fidéſque
Et redit exculta relligionis amor.
Nam dum clara legit præſul monumenta ſuperſtes
Nimirum virtus gratior inde ſibi eſt.
Hæc facis vt vigeat cultis mandata libellis:
Cætera cuncta dies longior interimit.

AD IVRECONSVLTISS. D. AVG. REGIVM AVricularium, Petri Aperpacchi Hendec.

Auguſtine ſacri decus ſenatus
Rex quem Pannonius fouet probatq́
Potens, belliger, integer, beatus,
Quod tu pontifices ſacris vetuſtos
Duris viuere vinculis relictis
Crede, magna manet pium laborem
Nullis gloria diluenda ſeclis.
Quantum clarus equis, celerq́ curſu
Caſtor: morigero pióq́ fratri
Debet perpetuæ fauore fratris
Vitæ redditus, ac redemptus horco.
Quantum Threitio reducta Vati
Felix Euridice, Stygios palude
Quondam debuit. Herculiq́ quantum
Thæſeus, Cæcropiæ ſalus iuuentæ
Tantum turba tibi ſacrata debet
Vitæ reddita nunc perenniori.
At pro munere Neſtoris ſenectam
Factus te duce corpori ſuperſtes
Ab ſummo chorus hic Deo rogabit
Virtutis celebri ſuæ patrono.

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS IN HAC HISTORIA Bohemica contentorum.

ABA rex Hungariæ 58.17
Abbas à Fulda malè acceptus à rege, & cur 147.10
Abbatis Strabonienſis oratio ad regem 141.8
Abacus uitreus ex induſtria præcipitatus 270 30
Acies bene inſtructa à Carolo 205.13
Accuſatio in regem Venceslaum 146 50
Abdua traijcitur à Bohemis 110 45.& 111.8
Adagium Bohemicum in monachos 46.58.222.1
Adalbertus Magdeburgenſium archiepiſcopus 44 39
ſecundus epiſcopus Pragenſis 44.45
in Bohemiam cum monachis 46.32
relicta Bohemia in Poloniam it 47.24
ad Pruſſos 47.26
pecoribus concionatur & audiunt, ſi credere fas eſt 47.50
Brunnouienſem abbatiam fundat 46.44
Romam it 45 40
in Eſtaſim exequijs adeſt 45 48.
iterum in Bohemiam extruditur 46 20
pro diuo habitus 47.42
Adalberti fratres necati 45.45
Adalberti uita in epiſcopatu 45.2
querela 45.20
præſagium 45.37
cadauer auro emptum Gneznæ ſepultum 47 40
Adalberto Strigonij templum ædificatum 47.44
Adamus à Nouadomo bonis exutus 312.8
Adamitæ 250.28
Adamitarum reliquiæ in Bohemia 182.10
Adhcleida Vratislao nuptui datur 67.40
Adhortatio ad colendam concordiam 187.16
Adolphus Cæſar contemnitur in Germania 175.40. Anglis operam locat 75 42
æs Cyprium direptum 312.12
ærario Bohemico cur multum deceſſerit 295.28
æqualitatem inter populos quid concilict 6.1
æruſcatores 78.19
Agnes Bohema ſpreto Cæſare monialis fit 144.20
affinitas inter Rudolphum & Ottocarum 164 26
Aganum, nunc S. Mauritius 214.7
Alba Græca à Mahomete oppugnata 276 4
Albanſi qui dicantur 117 26
Albertus regis Bohemiæ frater Salizburgenſis archiepiſcopus 119.12
Albertus Bauarus regnum Bohemiæ renuit 266.58
Albertus Marchio Luſatiæ Cæſari rebellis 132.33
Albertus rex Hungariæ, Bohemiæ, & imperator uno anno 263.40
à Pontifice imperator declaratus 173 48
Adolphum occidit in prælio ibid.50
Venceslao inuidet 174.55
decimas à Bohemis de metallis petit ibid.
contra Venceslaum regem Bohemiæ 175 8
Cuthnam inuadit ibid.18
in Bohemia pro Friderico pulchro filio 181 14
Albertus Auſtrius xij rex Bohemiæ 264.10
Albertus Cæſar ſine gladio ſuis amiſſis retrocedit 175 30
Albertus cum Barbara regina tranſigit 265 50
fluxu alui ex melonum eſu extinguitur 266.2
Alberti præſidiarij Bohemia eijciuntur 281.38
Albis fluuius unde oriatur 2 9
Salmone fœcundus 2.17
Albicus medicus archiepiſcopus auaritiæ idæa 225.56
nihili fit 224 16
archiepiſcopatũ uendit 226 1
Alexius miles ueteranus 75.56
occumbit 76.9
Alexander III. aduerſus Cæſarem occultè 112.26
Alexandria in Liguria in Cæſaris ignominiam à Papa condita 118 45
Aliubi liber Vuicleffi Iohannem Hus confirmat 223.4
Ambroſii Sarkanij conſilium repudiatum 314.8
Amurathes Turca Ruſſiam inuadit 265.55
eius immanis ſæuitia ibid.
Amurathis ingentes copiæ ad Varnam 269.20
Andreas XIX. Epiſcopus Pragenſis 140 42
regem oſtendit 141 29
libertatis eccleſiaſticæ aſſertor ibid.
Andreas Dubrauius Epiſcopus Olomucenſis 77.3
Andreas rex Hungariæ ſororem Vratislao dat 62.48 67.41
Andreæ regis pia cõſolatio 67.54
Anaſtaſius Abbas poſtea epiſcopus Strigonij 46 48
Anna Gandala Hungariæ regina 267 26
Anna Vladislao nata 300.46
Germanicum ſermonem diſcit 306.8
coronam fratri inuidet 302 48
annona præſidiarijs ſuppeditata 274 55
Anshelmus Rauennas epiſcopus Med olanenſib aſper. 31.13
Antipapæ à Cæſare creati 118.36
Apophtegma Venceslai regis Bohemia 148 6
aquarum inundatio 90.5
arx Deuina 13 42
arx montis Sionis expugnatur 261 11
arx Ziebrach 220.30

Arx Tetin 81.37
arx Briga 80 4
arx noua Pragenſibus traditur 248 38
arx Viſegradenſis 2.2
arx Pragenſis ſuperior obſidetur 251.40
traditur 251.6
inducias facit 229.35
arx Bergomi á Io. rege Bohemiæ extructa 197.26
arcis Sedecæ deditio 160.4
arcis Vicegradenſis ruina omi noſa 97 3
arcem Cæſarianis reſtituit Vartembergus 232.20
arces reginæ oppignorantur 195 32
arces prædonum in Morauia ſolo æquatæ 187 42
Arces Morauiæ ædificatæ uerſus Auſtriam 146.6
Archiepiſcopus in partes Pragenſium tranſit 251 16
archiepiſcopi Germaniæ arbitri inter reges et proceres 191.27
archidiaconus pugnis multatur 234 30
argentaria Bohemiæ fertiles 2.33
Arnolphus epiſcopus regem Bohemiæ apud Cæſarem Philip. accuſat 237.28
Arnulphus ultimus imperator Galliæ 28 50
eius mors ex pediculis 29.3
artes aulicæ 95 22
aſylum muliebre 22.40
aſtrologi præſagium 278 50
auaritia teloniorum coercita 212 26
Auguſtini epiſcopi extrema vox 268.6
aulicorum petacitas perſtringitur 322.12
aucupij nouum genus 322.6
aurum Bohemicum 2.39
auri maſſa ſomnium regi Venceslao turbat 148.2
Aurea bulla Caroli 322 8
aures regiæ ſuſurronibus patulæ 275.22
authoritas pontificis Romæ proſtrata 209.2
Auſtria inuaditur 257 4
Auſtria inferior olim Marchia orientalis dicta 73 15
Auſtriã Huſſitæ inuadunt 258.5
Auſtrius Henrico fauet 73 16
Auſtrij Friderico adſunt cum copijs 228.8
Auſtrij latrones Morauiam populantur 145.17
á Morauis caſtigantur 153.6
territi fugiunt 144 50
dominum quærunt 255.20
Nouam ciuitatem oppugnant 270 44
auxiliorũ uana iactantia 313.26

B

Balazetes Amurathis filius 239.36
á Tamerlane captus 240.36
Baiazethes ij. bellum molitur Hungariæ 291.30
Baiazethis uictoria 240 33
fortuna ibidem
balneum fraudulentum 219.18
balneorum Bohemorum mos 219.46
Bamberga á Lothario oppugnata 99.10
Banum reginæ parricidam Sigiſ. perſequitur 238.30
Bani ſupplicium 238.38
Barbara lex 310.15
Barbara Cilienſis regina Bohemiæ & Hungariæ uetula ambit nuptias Vladislai Poloni 262 36
eius artes eluduntur ibid.
cuſtodiæ tradita 263.10
Barbaræ Sigiſm. uiduæ atheiſmus 271.4
Barones á quercu unde in Bohemia 51.44
Barones uitam mercantur nuptijs plebeiorum 282.46
Bartolus de Saxoferrato quo tempore uixit 209.20
Baſilia Rutheni filia Vratislao data 102.22
Batho Thatarorum dux in Hungaros 149.42
Batho & Peta Thatarorum duces 149.34
Bathi Thatarorum ducis ſtratagema 152.42
Bauariæ principes Bohemiam infeſtant 218.36
Bauarus operam Florentinis locat 218.47
Bauaro aſtu arces extorquentur ibid.40
Bauari á Thaboritis peſsimè mulctati 258.10
Bauarorum ſtrages 58.26
Beatrix Barbaroſſæ uxor ex Burgundia 209.18
Beatrix Neapolitana Hungariæ regina amore hoſpitis capitur 293.26
auro milites corrumpit 296.8
ingratitudinis regem inſimulat 267.20
repudiatur 267.24
Beatricis ruſticæ dotes 54.13
Beatrici reginæ Hungariæ facta poteſtas eligendi regis & mariti 295 44
Bela rex Hungariæ cur non gratus Hungaris 152.8
cunctator 159.10
cum Hungaris á Bohemis fugit 159.48
in Dalmatiam 153.6
Dalmatiam repetit 254.32
Bela prouerbium 8 6
Belinæ præfectus Vratislaum inuitat ad templi dedicationem 70 2
Beltrandus Baucius copiarum dux 197.80
Bellegradum ueteribus Taururum 276.8
obex Turcis in Hungaria 309 30.
á Turcis occupatur ſtipendiorum inopia 309.40
Bellegradi oppugnatio á Chriſtianis fortiter defenſum 276.20
bellum ciuile 105.30
bellum inteſtinum inter Auſtriũ & Bauarum 191.52
inter Pontificem & Cæſarem ſimile ciuili 218 30
inter Henricum iij. & iiij patrem & filium 72.38
exitiale 73.20
inter Rudolphum Cæſarem et Ottocarum 163.50
incrudeſcit 265.10
inter Bohemos & Auſtrios 199.10
contra Marchionem Brandeburgenſem 207.22
Bellum Hungaricum in Morauiam 42.7
Bellum Othocaro in Hungaria 3 8 50

Bellum in Hungaria ruſticanum 304.26
bellum Ioannis regis contra Lithuanos 194.10
bellum ſecundum Lithuanis 201.25
Prutenicum 157.44
inter Auſtriacum & Morauum 121.26
Morauicum ob fodinas argentarias 42.20
inter Regem Morauiæ & principem Boiemiæ 25.2
bellum Bretislai in Poloniam 59.30. quomodo militem cogat ibidem
Tranſalpinum contra Alexandrum 239.20
Matthiæ contra Fridericum Cæſarem ibid. 32
geſtum aduerſus Matthiam a patre & filio regibus 291.2
ad Nicopolim infeliciter à Sigiſmundo geſtum 240.2
bella pro religione pernicioſa 243.40 inter reginam & Vladislaum 267.10
Bernardus Saxa 61.30
Bergomum ſe dedit 190.17
Bergomenſes Bohemo ſe dedunt 197.18
cum Mediolanenſibus Cæſ. ſequuntur 197.18
Betouia arx ſolo æquata 20.6
Boiemia ſale caret 16.15
latronibus plena 217.45
perturbata 268.2
cur miſeranda 91.16
Boiemiæ vocabulum vnde 3.9
ſitus 1.21. regiones ibid. 27. vrbes 1.33
Boiemiæ gentis primordia 3.2
Reip. conſtitutio ij. 21
incolæ olim inculti 45.5
adminiſtratores 169.18
Boiemiæ regum ſtirps extincta 179.5. proceres regem ad Pontificem reducere conantur 286.44. fœdus percutiunt contra regem ibidem
rex opulentior ipſo imperatore 213.34
regem coronandi authoritas 115.32
principibus fatales Verſouicenſes 82.22. Capitaneus 311.2. rex filium cum copijs Cæſari in Italiã mittit 117.ij.
Boiemus ferox, audax, vorax 2.47
Boiemus quot poßideat prouincias 74.42
Boiemi militis virtus Belligradi enituit 270.25
Boiemi leonem referunt 2.47
Boiemi proceres regi ius ſuum oſtendunt ibid.
Boiemi forum reformare non volunt 113.24
petius quàm Germani remp. adminiſtrant 190.10
res tranquillas reddunt ante regis aduentum 303.32
externos abigere è regno Germanos volunt 189.25
de ſuo rege ſuſpicioſi 188.41
à Brandenburgico decepti ſua opinione 167.27
in Gallia benignè excepti 279.18
prædæ dulcedine militiæ nomina dant 121.10
Vlmæ malè mulctati 121.15
milites Turcico exercitui obiecti 261.2
Portam Mediolani occupant 113.37
à Cæſare laudati 392.24
maieſtatis rei aguntur 126.40.
in Morauos 19.30
ad Caſimirum Polonum inclinant 246.2
Federico regnum Cæſari deferunt 266.45
Albertum Bauarum regem ambiunt 266.18
Epiſcopum non Latinu, ſed Boiemicis verbis volunt ſibi ſacra miniſtrare 81.8
excommunicati 45.42
Boiemorum primus rex 82.35
regum priuilegia 140.24
Boiemorum & Polonorum Dij 5.48
Boiemorum & Germanorum affinitas 260.13.
Boiemorum natura & mores 2.45.
proceritas 2.45
Bohemorũ ad Mnatam admonitio 17.18. ſalutatio 7.35
Bohemorum adagium 76.1
defectio ad idololatriã 76.1
querela in præfectos Germanos 269.6. odium in regem & Epiſcopum 47.3
cum Saxonibus & Miſnis prælium 19.17. Bohemorũ et Morauorum præliũ 25.17
Boiemos antiquitus in libertate vixiße 5.5.6
Boiemos, ſolos Baiemos domare poße 259.20
Boiemis vernacula lingua ſacra adminiſtrari conceßum & cur 31.15
Boiemici ſoli dotes 2.2
Boiemica iura ſcripto comprehenſa 213.15
à bobus ad equos 10.37
Boleslaus primus omnium fines ſuos egreditur feliciter 49.13
Boleslaus Sæuus 38.26. prodigijs territus ſæuitiam remittit 40.30. paulatim fit Chriſtianus 41.46
Boleslaus tertius xix princeps Boiemiæ 49.50. cæcus, auarus & iners 50.24. Cracouiam amittit ibid. 21
regimen filio cedit 51.2
Boleslaus Borziuorij filius puer baptizatur 31.6. xvij princeps Boiemorum 40.4.
Boleslaus pius xviij princeps Boiemiæ 43.47. Cracouiam occupat 49.2
Boleslaus puer moritur 32.27
Boleslaus Venceslai frater, Caino comparatur 85.40
Boleslaus Polonus in Boleslaum Boiemum cognatum ſuum inſurgit opera Verſouicenſium 48.40. Sileſiam occupat ibid. in Boiemorum exercitũ 52.8 in Boiemiã 82.7. aulæ magiſter ibid. iterum in Boiemiam 54.43. pudicus princeps Poloniæ 149.36. Vratislauiæ dux 188.32
Boleslai iuxta ſæuitia 40.50, in fratris cadauer inuidia 41.20. ſoror Mlada fit Monialis Romæ 44.6. Maria vocata ibid. 20. eius mors 49.50. Bolesl. Poloni modeſtia 49.44. legati ad Borziuorium 85.2. cauillus ſiue ſcomma quanti conſtiterit Polonum 102.1
Boleslao ſæuo infans natus 39.8

Boleslao Polono cur regnũ abrogatum 73.45
Boleslauia à Boleslao ſeuo 41 3
Bonifacius viij. Iubileum inſtituit 173.26
Bonifacij pontificis indignatio in Hungaros 174.30
Boceco à Kunſtat inſidias prodit Friderico Auſtriæ 144 44
Bombardæ inuentæ in Germania 219 2
Boruiorius xij. dux Boiemiæ 26. 22. primus Chriſtianus 25 23. vt Chriſtianus factus ibid. 25
Boriuorius factus Chriſtianus exoſus Boiemis 29. 43
Spitigneo filio Chriſtianos commendant 31.50
templa ædificat 30 46
Boiemis ad tempus cedit religionis gratia 29.50
reducitur 30 35
principatu ſe abdicat 31.32
tertiò reuocatus ad faſces imperij filium Vratislaum dat 32.10
Bormirius Verſouicenſis in Poloniam turbas excitaturus 63.37
Boriuorius cur Verſouicenſes in integrum reſtituat 84.43
Boriuorus poſt primum conatum voluntarium ſubit exilium 84.44
Boriuorius ducit Leopoldi Auſtrij filiam 81.30
hæres Boiemiæ inſtitutus 82.1
Vdalrico reſiſtit 84 14
auarus 85.10
fugit 86 15
III à rege princeps 83.36
Suatoplucum ad Cæſarem defert 86.26
per legatos principatus repetit 90.45
Pragam à ſuis intromiſſus 91.9
exilium voluntarium in Bauariam capit 97.20. deinde in Hungariam ibidem
Boriuorij adagium 84.16
vox improuida 97 12
Boriuorij reſtitutio per vim Otthonis repellitur 86
auxiliares copiæ à Vladislao fugantur 91.45
Boriuorio ſubſidia veniunt 91.38
cuſtodes dantur 92.22
Borichius ſacellanus deſertur 100.18
Boſcius cum filio domi ſuæ iugulatur 88.38
diripitur ibidem
Boum tributum, à Carolo magno Boemis impoſitum 24.30
Brandenburgenſis Epiſcopi ſacrilegium in Boiemia 168
ſacerdotibus grauis ibid. 25
Brandenburgico præſuli abrogatur magiſtratus 169.12
Brandenburgenſium cum Epiſcopis Saxoniæ diſcordia 146 14
Brennouienſes Erimitæ 48.6
Bretislaus Vdalrici filius 54.43. in Polonos 56.15
Bretislaus primus Marchio Mo rauiæ vxorem Iuditham ex cœnobio rapit 56.42
de raptu veniam petit & impetrat 57 48
cum Morauis in Hungariam 58 10. xxij princeps Boiemia 58.46
Craccouiam capit 59. 40
theſauros Gneſnenſes in Bohemiam portat 60.20
contumax & proteruus 61.1
Cæſarem retrocedere cogit 6. 24
in expeditione Hungarica moritur 64 48
in Hungaros equites Germanos conducit 64.12
Bretislaus Vratislai F. ex Adheleida 68.22
proteruus & contumelioſius in patrem regem 78.15
patri irato non fidit 78 8
ad Ladislaum in Pannoniam ſe recipit 78.20
Conrado ſuccedit, popularis factus 79.1
in Polonos ducit exercitum 79.34. in Sileſiam 80.2
Bretislaus Mutinæ Verſoucenſi vitam donat 80.18. & Boſciũ ſimiliter dimittit 80.22
Iudæos expilat 80.27
Conradi filios exoſos habet 80.32
inueſtitur principatu 81.48
occiditur 82.26
Bretislai encomium 64.50
filij 65.48
præclarum militare ſpecimen 76.14
victoria 76.17
Breteslai regij filij prima rudimenta militia poſita 75.34
Bretislai vidua Hungaro nubit 66.36
Bretislai egregia indoles 75.50
Brunna exuſta 25.12
Brixia recepta à Cæſare 110.34
Brixiani Gulphæ factionis 195. 40.
à Vladislao Boiemiæ rege inuaduntur 110.24. deduntur ibid.
Bergomates obſident 197.10
Broda cremata 251.8
Bruno Epiſcopus Olomuzenſis munificus & magnificus 160. 24. Creſmirium extruit ibid.
eius ædificia ibid.
Buduoy conſilium 85 30
Burgundiæ princeps captus 240. 12
Byſa fluuius 164 20

C

CAdana oppidum 19.21
Cæſar contra Bretislaum 61.10
auro corruptus Vdalrico fauet 83.51 Sobieslai filium ex baptiſmo ſuſcipit 99. 29. Luſatiam donat ibid.
Vladislao Polono adeſt 108. 50. ſed fruſtra 109.1
in Boiemiam 104 10. Vladislaum reſtituit ibid. 15
Cæſar Barbaroſſa Abduam tranſit iij. ibid. 16
præmia militibus dat 115.18
Regem Boiemiæ honorat 115. 12. ad libertatem regis Boiemiæ adigitur 47.10
Cæſar Rodulphus Milotam Morauiæ capitaneum corrumpit 165.12
offenſus Brandeburgi peruerſo animo 147.32
Baptiſmo nepotis adeſt 170. 22.

Cæſar

Cæſar repellitur à Cuthnenſibus 281.6.

Cæſar Marchiã Ioan. Boiemiæ regi promiſſam denegat 192 37. Miſnenſem & Auſtrium Boiemos inimicos facit 198.50 diuortij inter coniuges autor 203.2

Cæſar Sigiſmundus in Boiemiã 232.34. obſidionem Pragenſem ſoluit re infecta 234.12. tribus locis Pragenſes adoritur 235.21 intempeſtiuus theologus 256.16 Cæſar ope regis Boiemiæ obſidione liberatus 286.10

Cæſares duo 189.16

Cæſarum duorum conflictus ad Eslingam 191.48

Cæſariani in Boiemia cæſi, in Carinthia bella ſuſcitant 205 20

calicis vſus qua lege Boiemis conceſſus 259 48

calicis profeßio Hußo mortem accelerat 225.54

calicis hoſtes pellantur 232.6

Calixtini 215.51 . ad montem Thabor 226.20 ampliora templa petunt 216.10.

Calixtus III pontifex Chriſtianos in Turcas accendit 257.48. coronationi Georgij à Kunſtat conſentit 282.1

calumnia à Miroslao in Epiſcopum efficta 100.38

calumniæ in aulis principum & in Fridericum 120.4

calumnias in aulis regnare 195.26.

Campanarum hoſtis rex 154 28

cancellarius capitur 195 32 carcere profugit 296.7 abſoluitur innocens 296.14. Epiſcopus Olomucenſis ibidem 196.10

candidati pro regno Boiemia 280.40

Capiſtrani ſummæ doctrinæ 275.20. mors 276.45

Carambus Aſiæ præfectus 268.38.

Carolus magnus Bohemos infeſtat 20.17

Carolus Robertus Hungariæ rex à Papa declaratus 175.30 contra Venceslaum regem Hungariæ 175.40 regno Hungariæ potitur 177.48 arbiter inter Polonum & Boiemum 292.52

Carolus regi Ioannes naſcitur 188.38

Carolus regis, Boiemiæ filius in Galliam puer ducitur 192.50

Carolus patris in Italia vicarius ſtrenuè ſe gerit 199.50 veneno à Vicecomite inficitur 199.36. aulici eius ieiunati moriuntur ibid. perſpicax 199.50 acceptus Italis 200.18 Marchio Morauiæ creatur 201.3 patri Ioan. ſuſpectus de ambus 202.24 in Italia in ſumma difficultate poſitus 200.12 apud Boemos benè audit 202.10.

Carolus contra Cæſarem proficiſcitur 203.8

Carolus IIII rex Romanorum deſignatus 204.9

Carolus regnum Boiemiæ init 206. 6. pius erga Deum ibidem Ioannem fratrem Morauiæ Marchionem creat ibid. ædes ſacras ædificat ibidem Epiſcopatum in Archiepiſcopatum euehit ibidem Gymnaſium condit ibidem à ſuo Archiepiſcopo coronatur ibidem

Carolus liberalis 206.32, redimit arces ibid. bonus œconomus ibid.

Carolus Germaniam peragrat, & iuramenta capit 208.12 vxorem Annam filiam Palatini Rheni ducit 208.20. conuentum indicit & cur ibidem.

Carolus Mediolani ferream accepit coronã 208.40. ornamenta Marchionatus Ludouico tradit ibid. Piſas ſe confert ibid. Romam venit ibid.50. Valdemaro opem fert 207.50. pugnam detrectat, ne reus agatur effuſi ſanguinis. 208.6. cum vxore Romæ coronatur 209.10. armis à Piſanis impetitur 209.15. nouam Pragam condit 210. 14. monachorum contubernia adducit. ibid. magnificentiæ ſtudet 210.12 reliquias S. Viti in Boiemiã à Ticinio portat 210.4 auget regnũ Boiemiæ 2ij.42. Carolſteinam arcẽ cur ædificet 212. 50 beneficus in pauperes 214.24 publica vectigalia imperij Electoribus vendit 215.22

Carolus Paruus regni Pannonici æmulus 237.30 à Forgatio interfectus 220.25

Cæſar ſuſpectus regibus fit à maleuolis 305.30

Caroli magni prima mẽtio 17.24

Carol. IIII in Italia pugnat 200.27. eius victoria ibid. de ſuſcipiẽdo bello vltra mare ſententia 2ij.25. præſentiam requirunt Germani 213.30 ſtudium in filium Venceslaũ 214.30. in Italiam ſecundus ingreſſus 214.6. ſtudium in ornanda Praga 215.45. adhortatio ad filium Venceslaum 216 10. mors & ſepultura 216. 30. templum incolume ſeruatur 252 52

Caroloſteynum obſidetur 233.8

Caſimirus Meſchonis Poloni filius monachus attonſus in Gallia 59.25. & ſacer, profanus princeps fit Pontificis Romani indulto 61.44. Bretislao Boiemo tributarius 62.30 xxxi Verſouicenſes furca ſuſpendit Craccouiæ 53.48

cœnobia olim, Id quod Gymnaſia 44.38. regum horrea 241.28

cœnobiorum & arcium ruina 252.23.

cœnobitæ quibus vacarent rebus olim 44.16

cenſura in ſacerdotes Boiemos 233.20

Cirina ſylua 60.26

Cladora cœnobium conſtruitur 96.42

clades Varnenſis 269.28

Clinodia imperij Carolo tradita 208 31
Catharina Rudolphi IIII ducis Auſtriæ 25j. 12
Carthuſiani Pragam illati 205. 40.
Caudula Senator ne regis quidem præſidio tutus 294. 25
Cogeta Viſſchorius Belinæ præficitur 70. 8
ſtat à partibus Iaromyry 70. 45.
Cochanus Verſouicenſis 50. 24. 51. 16. proditor 58
verſipellis 52. 32
fugit in Poloniã 50. 24. 51 46
regum proditor ibid.
Bretislao cædem minatur 58 50. Hiaromyrium interficit 59. 2
necis reus agitur ibid.
de eo ſupplicium capitur 59. 10
Cochani proditoris opera Praga recuperatur 52. 40. 53 14
in Hiaromirium peſſimum conſilium 53. 32
Codanus ſinus 8 48
Chodones qui 215. 44.
Chomutouia expugnata 230 40
Chariſtia apud veteres 102. 17
Chriſtianorum & Iudæorum conſpiratio in Ethnicos Pragæ 47 8
Chriſtannus ſubſtitutus Archiepiſcopo 160. 50
Chriſtini corpus in Bohemiam translatum 101. 14
Chriſtinæ faſtus 109. 10
Chrodus miles ſtrenuus 23. 8
Cilienſis inſidiæ eluduntur 275. 36.
Collegium Carolinum 210. 42
Colloquium Bretislai cum Colomanno rege Hungariæ 80. 41
inter Boiemum & Hungarum 94. 37
regis cum gubernatore Bohemiæ 278 30
Colomannus regis frater 125. 22
Colomanni regis Hungariæ mors 80. 73
Colonia in Boiemia vbi ſita 8 34
Cometes 98. 5. 144. 3
Comes Libicenſis apud Hungaros 44. 50
Comes Palatinus apud Polonos 40. 32
Comites Hardeggi occiduntur 159. 26
Comitia campeſtria & armata 30. 22
Bambergæ ab Otthone indicta 139. 22
cruenta de eligendo rege 179. 26. prætoria 180. 44
ab Henrico interrege Pragæ indicta 182. 30
regalia Cuthnæ habita 290. 12.
Compactata à concilio Baſilienſi Boiemis conceſſa 284. 33
cur pontifex non probet 283. 28
concionator Thaboritarum nouum ſenatum inſtituit 245 10.
concilium Claramõtenſe 118. 40
conditiones Ladislao proponendæ 271 44
confeſſio auricularis 283. 14
conflictus Piſis 209. 18
coniugia Viennæ ſtipulata 305. 46.
coniuratio muliebris in viros 12. 14.
aduerſus regem 292. 30
Vladislao diſſimulanda 105. 16. detecta 134 10.
procerum contra Thaboritas 253. 47
coniurati ſupplicio affecti 100. 24. regnum Premislao filio deferunt 154. 2
de coniuratis ſupplicium ſumptum 154. 14.
connubia in Boiemis 194. 44
Conradus Sueuus Cæſar deſignatus 103. 9
Conradus & Ottho fratri ſe dedunt 67. 8
Conradus princeps I. à Rege ſalutatur 78. 33. Conradus princeps moritur 78. 42
Conradus prælio victor 105. 38
Pragam obſidet ibid. 44
Conradus Leopoldi F. Vladislao aduerſatur 105. 20
templa ſuccendit 106. 6
damna à Vladislao patitur 106. 17
Conradus Marchio Morauiæ Epiſcopi proditor 107. 12
excommunicatur 107. 40
Conradus à Vladislao obſidetur ibid 46
arte elabitur 108. 46
nomen dat ſacræ militiæ 198. 16. cum Friderico coniungitur 123 2
Morauia domatur 124. 14
principatum ambit 126. 2
Conradus Veſtphalus V. Archiepiſcopus Pragæ 226 4.
Conradus IIII interrex 126. 14. 131. 5
Conradus Vicegradum occupat 126 15
Conradus & Ottho peſte extincti 131. 24.
Conradus Cæſari militat bello Siculo 131. 15
in concordiam cum Henrico rediit 129. 46.
ad Fridericum tabellarij habitu ementito venit, culpam deprecatur 129. 35
Conradus Duringus percuſſor regis, diſcerptus 178. 76
Conradi filij in Auſtriam fugiunt 80. 39. ex arce Morauiam populantur 80 47
Conrado Leopoldi filio ſtruuntur inſidiæ 99. 31
Conradi odium aduerſus Fridericum 127. 30.
conſpiratio in regem Boiemiæ 253. 40
conſpiratio tyrannorum Italiæ in Carolum 200 6
conſenſus inter fratres 96. 38.
Conſtantinus Pogonatus quando regnauit 27 3
Conſtantia Monialis Panhormi Henrico Cæſari nubit 131. 9
Conſtantia filia regis caſtellæ in Hungaria nupta 133. 2
ſupra ſexus prudens 146. 2
conſtitutio in declarandis regibus Hungariæ 174 8
Conſtantinopolis expugnata 32.
conſules Pragenſes 267. 21
conſultores exautorantur 165. 5
controuerſia de decimis inter agricolas & Epiſcopos definita 55. 16
contentiones in ſchola Pragenſi 244. 40
Coranda Calixtinos impedit ad

nouū

noui regis electionem 126.16
vafrum conſilium eius. ibid.
corona Ceſarea intercipitur 143.50
corona Hungarica clàm ſubtrahitur 166.12
conuentus Cziaslauiæ de rege eligendo 252.44
Pragæ 259.30
Iglauiæ 259.45
conuentus imperij Ratisbonæ 161.50. eius acta 262.2
Pragæ de religione 284.25 292.20
conuentus regum Matthiæ & Vladislai 293.12
iterum Iglauiæ 295.18
eius definitiones ibid.
Pragæ infrequens 289.15
Hungarorum ad Peſtum 307.30.
Coſmus xi Epiſcopus Pragenſis 76.50
moritur 81.35
Craccouiæ vnde nomen & origo 7.57
Craccouiam recuperare Polonus ſtudet 49.24
in pugna confoßus 23.24
Craſnitius Gurimenſis ferox 22.40. Morauo ſe ſubijcit ibid.15
Craſſota miles ſtrenuus 49.7.35.
Creuomysly etymon 20 19
Creſſus Suoslao opponitur 24.7
Creuomislius ix Bohemiæ princeps 20.29
Cremſirium Ziſconi reſiſtit 255.14. Olomucenſium Epiſcoporum ſedes 90.40
Creuolcata arx 94.5
Cremes oppidum 143.17
Cremenſes Bohemo ſe dedunt 197.30
Croatia, Illyria olim 4.28
Crocus Boiemicus 2.30
Croccus Solonis vel Lycurgi munere apud Polonos perfunctus 7.40
Croccus Czechio ſuccedit 6.20
Diuinus ibid.24
Boemorum prætor 30.
ſuperſtitioſus ibid,40
Crocci filiæ ſeu Sybillæ 7.59
Crucem auream aufert Maximilianus 267.2
Cruciata pro ordine Theutonico 214.38
in Bohemos publicata 230.38
Crucigeris Ioann. rex Boiemiæ Pomeraniam tradit 194.15
crudelitas in infantes 88.44
crudelitatem in coniugem ſuam vlciſcitur 70.12
Crußina Thobiam occidit in comitijs 179.36
Crußina dux in periculo 253.42
Cubitum oppidum oppugnatur 301.47
Curia direpta 207.40
Cuthna à rege oppugnata 30
Cuthnæ oppugnantur 185.40
Cuthnenſes deficiũt à rege 184.2
veneno aquas inficiũt 175.20
Cyrillus & Methudius principem Boiemiæ primũ baptizant 26.40
quo' populos ad Chriſti ſacra adduxerint 31.20
Cyrillus Clementis cadauer ex Græcia in Morauiam, inde Romam portauit 30.50
Cyrilli mors 33.30
Cydlina flumen 93 28
Czechius Croata nobilis 4 29
Czechius vt in Boiemam venerit 45.8
Czechius ſacra facit 5.18
à fratre ſecedit 5.24
Czechij & Lechy migratio 4.31.
Czechij gratiarum actio Dijs 5.16. diligentia 26

D

DAniæ rex Brandenburgenſem iuuat contra Mechelburgenſes 207 39
Daniel à Lyppa Epiſcopus Pragenſis 14.109.19 xviij.135.40. Italia moritur 118.50
decretum Electorũ imperij contra Henricum interregem Baiomiæ 148.20
decretum de aduocando Ladislao 271.37
decreti concilij Baſilienſis de cœna Domini explicatio 285.26
delatores aulici 95.30
deliberatio de Regio coniugio 278.5
delubra extruit Vẽceslaus 37.42
deſertores ſuſpendio puniuntur 321.15
deſertorum pœna 124 30
Deſiderius occiditur à Bretislao 77.28.
Deſiderij Colacis dictum Bretislaum mordet 77.8
Denarium S. Petri in Polonia 194.42
Dethmarus primus Epiſcopus Pragenſis 44.24
dignitates duæ ſummæ, tam in Boemia quàm in Morauia 190.
diſcordiæ origo quid 6.19
diſceptatio Pragenſium de inſignibus 320 34
diſceptationi cauſæ inauditæ præfuit rex 300.10
diſputatio de religione ſine fructu 242.26
eius acta ad ſynodum deferuntur ibidem
dißenſiones inter regem & reginam tolluntur 193.30
Dobrina expugnata 194.16
dolus Poloni in Boiemum 50.34. oculis priuat perfidè Boiemum. ibidem 47
doloſum Brandenburgi colloquium 167.18
Dombraua Boleslai filia, regi Poloniæ nubit 42 50
domeſtici hoſtes ſubigendi prius 257.
Dominicani in Boiemiam introducti 140.36
Dracula Valachiæ Dominus 269 4
Drahomira Lucenſis aliena à Chriſto Vratislao vxor datur 32.22. ſæua in Chriſtianos ibid.
Doloſa ibid.32
Drahomira filium Venceslaum regem tollere curat 39.8
Drahomiræ inuidia 35.46
Drahomiræ in Chriſtianos perſecutio 33.38 perfidia & feritas 48.
duelli conditiones 189.2
Dulcini et Margarithæ hæreſis 181.47.
Dulciani fratres exuſti 194.9
Duringi perfidia et auaritia 22.18.23.27, ſuſpenditur ibid.34
Duringi Alnus 32.56.

E

EDictum regis contra Germanos, et etiam matrem 66.16
non ledendis ſacris bonis 241.39. in Hungaria contra Lutheranos 310.20
educationis fructus 58.22
Electorum in Germania inſtitutio 50.4
Eliſabeth Nimburgam è cuſtodia fugit 185.20
Boiemiæ hæres, emendicato mundo muliebri Spiram ad Cæſarem ducitur 185.10
Ioannes Lucemburgius datur ei maritus ibid.25
Elizabeth reginæ mors 267.26
epigramma in Pragenſes 292.14
Epiſcopus ad Cæſarem pro Vladislao 92.12
à Conrado ſpoliatur 107.18
Epiſcopus regi ſuſpectus 154.22
Epiſcopi Varadienſis memorabile facinus 201.14
Epiſcopo quouſque liceat ſæuire in errantes 74.20
de Epiſcopo in Boiemiam inducendo deliberatio 43.3
Epiſcopi Pragenſis & Olomuzenſis moriuntur 109.18
Epiſcopi Ioann. Lucemburgi negocium faceſſunt 195.3
Epiſcopòrum nullus audet coronare Georgium 281.44
Eremitæ trucidantur 48.31
Eremitarum miracula 48.14
Erneſtus primus Archiepiſcopus Pragenſis 206.30
moritur 214.20
Eugenius papa IIII 107.14
ægrè rata habuit Baſilienſis concilij acta 242.32
exactiones à Friderico impoſitæ 125.10
exercitus ingens contra Huſsitas 235.24.
exercitus inedia dilapſus 265.10
exercitus regis vbi locatus 287.44.
expeditio à Chriſtianis in Orientem illuſtris 108.30

F

FAbella de Horimyrio 20.35
Factiones Pragæ pugnant 14.6. in electione regis 290.13.
Fantinus à Valle pontificis legatus 284.28. carceri truditur 285.50
liberatus Ratisbonæ moritur 286.1
Fantini legati oratio ad Boiemòs 285.8
Ferdinandus Archidux Auſtriæ xvij rex Boiemiæ. Pragæ coronatur ibid.36
Ferdinandi nuptiæ Lintij 309.34.
Filippus Florẽtinus vigeſies contra Turcas in Hungaria victor 243.16
Fiſcus imperij egens 262.22
flagellatorum ſecta abolita 163.14. deletur 213.7
Florentini inſidiarum architecti 209.45 iter Sigiſmundi impediunt 242.40
fluuij Bohemiæ 2.16
fœdus cum Hungaris 99.10
publicum 236.42
cum Amurathe violatum, authore Pontifice maximo 269.20. cum Turcis ictum 304.14. pontificis opera reſciſſum ibidem
fœminas cum viris bella inire apud Sarmatas 15
Forgatius Carolum Paruum occidit 237.40
Forgatio Sicario caput amputatur 237.50
Forum iudiciarium reſtitutum 299.44
Franciſcus Cardinalis Florentinus Latinæ claßis præfectus 269.2
Franciſcus Perenus falsè Proteruiam Tomorræi ridet 314.25
Franciſcanorum familia in Bohemiam introducta 140.36
fratres de regno certant 296.13
recõciliantur 55.5
Frankſteina èxuritur 287.22
Fridericus Barbaroſſa imperialis dignitatis defenſor àcerrimus 109.40
Cæſar deſignatus 109.32
Fridericus Vladislai Bohemi F. caſtellum Mediolani expugnat 113.7
ex Italia domum rẽuertitur 118.24. F. Cæſar Mediolanum triumphans ingreditur 115.2
regni ſucceſſor declaratur murmurantibus Baronibus 119.35
Fridericus xv Epiſcopus Pragenſis 119.10. Fridericus Pragæ potitur 16. popularis ibidem
Fridericus regno ad tempus cedit in Hungariam 120.28
Fridericus interrex 120.30
regnum repetit 121.35.
Fridericus à Cæſare confirmatur in regem 120.12.
Ratisbonam ad comitia vocatus 122.34
Friderici vxor prudens & popularis 122.26. Frider. biduò Sobieslaum anteuertit 123.36
ad comitia euocatus à Conrado regno priuatur 126.10
per Cæſarem reſtitutus 126.46. Pragam defendit 127.40. nouum fidei ſacramentũ à nobilibus exigit 128.4 Boiemiã vaſtat 128.15
Fridericus Barbaroſſa dux ſacræ expeditionis 130.10
Fridericus Bohemiæ princeps moritur 130.50
Fridericus II Cæſar deſignatus 140.4. comitia Argentinæ vocat 143.37. Henricum filium Cæſarem deſignat ibidem
Fridericus Auſtrius iniurias vlturus in Boiemiam 144.25
Vetouiam oppugnat 144.34
duellum offert, pòſt renuit 145.5.
Fridericus Auſtrius Cæſari conciliatur, redemit à Boiemo Viennam 147.42
Fridericus Cæſar cur ex Italia in Germaniam 146.25
Fridericum Auſtriæ inuadere iubet Bohemum 147.24
Fridericus Auſtrius meritò ab Hungaris interfectus 154.47
Fridericus pulcher competitor regni Boiemiæ 181.8
Fridericus Cæſar à Viennenſib. obſidetur 286.6
à Cæſare Ludouico occiditur 192.2
Fridericus regnum Boiemiæ Ladislao

dislao patrueli ſaluum vult 267.2
in Italiam Ladislaum ſecum ducit 270 4
Vladislaum regem Boiemiæ confirmat 290.34
Friderici Auſtrij barbara inhumanitas 54 38
ſollicitudo iuſtitiæ adminiſtrandæ 116.40
manſuetudo 129.28
Barbaroſſæ in Aſia progreſſus 130.25
Friderici II fœdus cum rege Galliæ 140 9
Friderici Auſtriæ ſumma barbaries 153.2
Friderici coniunx Leonora 270.22.
Friderico Cæſari noua miſſa auxilia 127.1
Friderico ſuccenſet nobilitas ob gmaiſtratus Germanicos 125.47
fuga Hungarorum & ſtrages 314.32
furorē vulgi declinat rex 292.40

G

GAlliæ Rex ambit regnum Boiemiæ 280.25
Galli inſtitutionem Electorum iniquè ferunt 50 10
Galli magnifica pollicētur 281.2
Gambacurta capitur 209.42
Gambacurtæ proditio in Carolum IIII 209 28
Gaudentius Gneznæ præſul 47.25.
Genua Cæſari contumax 122.5
Georgius Trencinius 314.1
Georgius Fiſcellinus iureconſultus 242.50
Georgius Podiebradius Albertū fugat 264.32
regem extra vrbem ad colloquium educit 278.16
Maynardo opponitur 207.40
Praga potitur 267.42
magiſtratus conſtituit 268.3.
Boiemiæ gubernator 270.48
de reducendo Ladislao deliberat 271.30
prorogat ſuum magiſtratum 280.5
rex Boiemiæ creatur xiiij
Georg. de ſua coronatione ſollicitus 281.80
rex coronatur 282.6
Monaſteria diripit 281.24
iurat Pontifici ibid.
Matthiam prouocat ad duellum 258.42
de ſucceſſore ſollicitus 289.36
in conuentu mentem ſuam aperit 284.26
Georgij filia duci Saxoniæ pacta 283.20
Georgij filij principes 286.18
Georgij regis ſtatua 286.20
Georgij Cecli ducis ruſticorum immanitas 504.36
Georgij demortui regis liberis ſatisfit 292 24
Germani cum Vdalrico profligati 84 30
Germania tota in Boiemos armata 253.48
Germani deſpondent animum 235.40.
Germani terga vertunt panico terrore 254 20
Germani ad Auſtrū cæſi 257.10
in factiones diuiſi 103.9
Germanorum & Bohemorum vetus mos 8.10
Germanorum præfectorum auaritia 189.32
Germanos principes hortatur Sigiſmundus ad Latinæ linguæ ſtudium ib. 45. liberalis in viros doctos 242 8
Gerardus Epiſcopus Pragenſis in fratrem proteruus 75.12
moritur 76.47
Gerardo lis mota de Epiſcopatu Olomucenſi inſtigante rege 76.40
Gertrudis mors & ſepultura 109.16
Geſco Verſouicenſis ex factione Boriuory captus, dimittitur incolumis 92.30
ignominia notatus ibid.
Gibellini Parma expulſi 198.2
Gibellinorum & Gulphorum origo prima 143.10
Giſcra regias partes defendit in Hungaria 367.18
fidus Ladislao ſatelles 268.22
Ladislaum Hunniadem capit & complices ibid.
Glacium exuſtum 94.5
Glogonia oppugnata 89.48
Gonzagæ fiunt Marchiones à Sigiſmundo 243.2
Gneczna capta 60.ij
Gorlitiū à Boiemo capto 198 50
Gotius Vrbeuetanus legum peritiſſimus 173.30
Gradycum monaſterium exurunt Thatari 151.23
Graditia Mora fluuio cingitur 287.30
Graſſatorum receptus ſolo æquantur 308.46
Griffina Polona Boiemo ſororis marito ducatus duos legat 171.28
Gualuaginus Angleriæ comes vir ſagax 122.24
è carcere euadit 120.48
Mediolanum reuertitur 120.50. eius diligentia & labore Mediolanum reſtauratum 122.2
Mediolani reſtitutus 116.48
gubernator Hungariæ quæritur 307.208. 50.
gubernatorem offenſum Ladislaus placat 278 32
Guelphorum & Gibellinorum origo 143.10
Guido Elateranus ſiue Blandrata deditionem Mediol. ſuadet 113.46. eius prudens oratio ibid.
Gurimum obſidetur 23.8
Gurimenſis æmulus imperij 15.47. plectitur 16.25
Gurimenſes Boleslao ſe dedunt 42.32
gymnaſium literarum prohibent erigi Pragenſes 173.34

H

HAna fluuius Morauiæ 29.18
hæreſis Piccarda origo 127.2
Henricus Cæſar donis corruptus 52.4
contra Bretislaum 60.46
Henricus pater à filio captus in carcere moritur 73.40
Henricus iunior Vratislaum Boiemum ad ſe pellicere conatur 73.35
Vratislaum regem Boiemiæ declarat 75.4

Henricus Epiſcopus Olomucenſis 100.36
Romam pergit 107.10
Conradum Vladislao reconciliat ibid.
Henricus à Conrado proſcriptus 103.32.
Henricus Auſtrius fugit 121.30
moritur fracto crure 121.33
Henricus primus dux Auſtriæ 121.36. in margine
Henricus xiij. Epiſcopus Pragenſis 125.35
Henricus Friderici F. Cæſar deſignatus 130.16.131.3
principatu ſe abdicat 134.16
Henricus Epiſcopus gubernator Boiemiæ 151.18. interrex 152
Henricus Premislaum & Adalbertum Marchionem ſuperat 132.45
Henrico inſidiæ ſtructæ 133 6
incitatur ad vindictam ibid.
Henricus Lignicenſis ſe Thataris opponit 130.2
infeliciter pugnat ibid.
Henricus V I Vratislauienſis princeps 271.16
Henricus à Lyppa Poloniæ præeſt 178.19
interrex Boiemiæ 178 49
Henricus Comes Lucemburgenſis imperator 181.48
Henricus Carinthiæ interrex Boiemiæ 181.34. regnum expilat 182.14
Henricus proceres indicta cauſa damnat 182 36
Henricus Coniugis ſuæ ſororem impari nubere vult, quod illa negat 183.10
Henricus interrex multos in fidem adigit 185.36
Henricus Lucemburgius Romæ coronatur 188.10
Henrici Cæſaris Lucemburgenſis prima in Italiã profectio 188.6. Turrianis deiectis Vicecomites præfecit Mediolano ibid. 20
Henricus à Lyppa Trencinium fugat 188 20
Henricus Cæſar Bonconuenti moritur veneni ſuſpicione 189.10
Henricus à Lyppa reginæ ſenioris bona curat 190.16
capitur ibid.
Henricus Auſtrius captus in prælio liberatur 182.18
Henricus Roſenſis à Thaboritis cæſus 234.50
Henrico datur diſcedendi poteſtas 186.30
Heluetij quas tenuerint regiones 3.14
Helichardus Pragæ V. Epiſcopus 54.43
Hermannus X. Epiſcopus Pragẽſis 81.40. turbis cedit 86.48
Hermannus epiſcopus Vladislao fauet 92 3. moritur 97.16 aulicus magis quàm religioſus ibid.
Hiaromirius XX Boiemiæ princeps patri ſimilis 51.2. ſimplex & iners ibid. 10. venator ibid. Vicegrado in arce obſidetur 52.19
Hiaromiri vulnera diuinitùs ſanata 52.36. inuectiua in Verſouicios 58.44
Hiaromirio oculi à fratre eruuntur 58 12
Hieroſolyma à Saladino capta 130.6.
Hieronymus Stridonenſis 24
teſtamentum in Sclauonicam linguam vertit 4.15
Hieronymus Io. Hus collega 225.32. facundus & doctus ibid.
Hinco à Vetouia regi rebellis 282.22
Hiſtria & Carinthia Ottbocaro venditur 157.41
Hormidurus rex Morauiæ 23.15
hoſpitale prope Pragam conſtructum 124.20
hoſtes declarandi ab imperatoribus mos iij.48
Hoſtiuitius xi. princeps Bohemorum 21.27
Honoras Hiaromirij venatorum dux 51.14
Honoræ fidelitas 51.32. premiũ fidelitatis ibid. 41. Baro factus ibid.
Hradecium à Thaboritis captum 235.6
Hungari cum Morauis à Boleslao ſternuntur 42.44. in Auſtriam 42.14. cur in Morauos 56.8. à Boiemis funduntur 95.1. regem Belam non amãt 101.28 prouincias Imp. Conſtantinopol. poſſidebant 117.42. à Thataris atrociſſima perpeſſi 152.10
cæſi 152.48. cæduntur 155.40
flumine abſorbentur 159.42
Dominis ſuis nõ ſat morigeri 235.32 decus imperij Alberto non concedunt 264.18
Vladislaum Polonum regem poſcunt 266.18
Hungaria opulentior Boiemia 267 16 ad Idololatriã procliuis 79 14. diſſolutè viuũt 310.2
veterno oppreſſi 3ij.40
præcipites ad mortem 314 10
Orebitas diſſipant 233.12
Hungarorum bellum aduerſus Saxones 32 50
ſtrages 188 24.218.19
arrogantia 311.40
Hungaros prius intulit Ladislaus 272.48
Huniades regni gubernator inſtitutus 269.45
vocatus à rege, regni limites prudenter tranſire non vult 275 30
Huniadis fuga 269.25
Hunni Auguſtam obſidẽt 40.34
Hunnorum aſtutia in repetenda Pannonia 27.28
Huſſitæ non ſunt heretici 284.40
Huſſitarum ciuitates 230.35
capitanei 231.42
ſacerdotem rex ab ara deturbat 274.10
Huſſitis nullus à rege honor habitus 273.2.274.4
Hyruinus hiſtrionem fabulæ gerit veterator 85.35
Hyrri 8 48

I

IAgellus Lithuanus 259 8
baptizatur ibid. Lithuaniam Poloniæ coniungit ibid.
Ianus Smiritius capitis ſupplicio affectus 272.25
Iani Vaynodæ potentia 313.10
Iaromyrius fratrum minimus ad mitti vult ad hæreditatem 69
habitu ſeculari in Poloniam ſe transfert 69.34
Vratislaũ fratrẽ laceſſit 69.39
Iaromyrius, qui & Gherardus, 72.5

Iaro

Iaromyrus Epiſcopatum ambit 70.38
Epiſcopus Pragenſis ibid.20
Epiſcopatum Olomucenſem ambit in vito principe 72.12
contumax 72.24
ab Epiſcopatu ſuſpenditur ibid. per Mathildim reſtituitur 72.56
Iaromyrius Cæſari comes in Italiam 101.16
Iaromyrio ſpem fratres inijciunt Epiſcopatus Pragen. 69.17
Iaromyrium Epiſcopum confirmat Henricus Cæſar 71.50
Iglauia à Georgio obſeſſa 282.20
Iglauienſes à rege cur reprehenſi iij.25
Induciæ à viris ab Vlaſta petitæ 12.38. triennales inter Bohemum & Poloniũ 102.ij firmatæ admiſsis quatuor capitibus 233.50
triennales inter regem & Vratislauienſes 283.50
innocentes vita plectuntur 268.26.
inquiſitio Magorum & ſagarũ in Boiemia 74.8
contra idolatras 79.19
inſignia regni Boiemiæ mutata 215.24
inſidiæ deteguntur 99 40
inſolentes Boiemi in Miſnenſes 288.1
Inſubres cæteri contra Mediolanenſes iij.25
interregnum in Germaniam annorum xviij 162.23
interregni incommoda 187.50
interregnum ſacrum in Boiemia 228.20
Ioan. Papa aduerſus Ludouicum 195.43
Ioannes Vlaſsimus Epiſcopus Olomutij 215.34
Ioann. Scholaſticus Epiſcopus Pragenſis 142.45
Ioann. xij. Pragenſis Epiſcopus 102.56
Ioan. xxij. Epiſcopus Pragenſis 162.53
Ioan. xxiij. Epiſcopus Pragenſis 280.44
eccleſiæ ſuæ auget reditus 202.16
Ioan. Caroli frater Marchio Morauiæ moritur 214.10
Ioan. à Liechtenberg. Epiſcopus Argentinenſis 214.50
Ioan. Hus litem vicit 222.50
Ioan. Huſſus contra indulgentias 222.16. Praga pulſus 223.80
in pago concionatur ibid.
Pragam redit 224.10
Ioan. Hus & Hieronymus combuſti 228.38
Ioan. xiiij. Papa 224.15
Ioann. Olomucenſis Epiſcopus xxiiij. 250.20
Ioann. Auſtrius Albertum patruum Cæſ. confodit 181.22
Ioan. Hunniades Turcos vincere docuit Hungaros 268.24
Ioan. Capiſtranus cucullatis Boiemis conuertendis deſtinatus 273.10
Ioan. Lucemburgius Cæſaris filius rex Boiemiæ deſignatur 184.35
Boiemiæ Electus 184.6
ducit vxorem Elizabetham Boiemam 185.25
deſignatus rex in Boiemiam tendit ibid.30
per tumultum Pragam occupat 186.15
Vicarius patris in Imperio 188.4. bello Italico ſe accingit 189.1
inuitus Germanos dimittit 189.50. Lucemburgum migrat 190.14
redit in Boiemiam ibid.20
Lucemburgum ſecundò redit 191.40 Ludouico Cæſari fauet 192.1
ad bellum promptius 192.8
Luſatiam occupat 192.35
offenſo in reginam animo 192.43. gulæ & luxui deditus 193.48
Lituaniam amiſit 194.28
audax in rebus arduis 193.6
in itinere adortus ibid.6
Boiemis non valde gratus ib.
protectionem Britannorum ſuſcipit 196.2
quo conſilio Italiam adierit 197.20. filium Carolum reb. Italicis præficit 198.55.
ſe purgat apud Cæſarem 198.28.
excuſat ſe apud Cæſ. 198.35
vlciſcitur iniuriam à Miſnenſibus ſibi illatam 198.47
Ioanni regi Galliarum filiam deſpondet 199.5
iterum in Italiam 200.54
cum Carolo filio redit in Boiemiam 200.44
Cæſ. pontifici reconciliare ſtudet fruſtra 201 8
theſauros eccleſiarum capit 201.22
Io. regis prima expeditio 187.58
Ioann. archiuum regni inſtituit 205.39
Ioan. Marchionis Morauiæ filij 214.14
Ioan. regis exercitus in Italiam 197.6
liberi 200.15
filius in ſolatium ademptæ vxoris Tirolenſis comitatus datur 203.26
Io. regis cæci profectio in Galliam ad bellum 204.56
Temerarius ibid.40. eius audacia 204.50. mors 205.1
Lucemburgi ſepelitur ibid.5
Ioann. Hunniadis obitus 276.42
Io. Hunniadis filij 276.50
Io. Regi à Lucemburga tres filios peperit regina 193.5
Iodocus Marchio Morauiæ profligat Hungaros 218.15
Iodoci Roſenſis oratio 284.44
Iſo vi. Epiſcopus Pragen. 58.6
Italia patrocinium Ottocari expetit 160.10
Itali cur contenti de inſtitutione Electorum 30.8
iter à Roma in Boiemiam per Hungariam 46.22
Iudæi medici principibus & populo pernicioſi 204.18
Iudæus medicus regem Ioan. altero oculo priuat 204.14
Iudæorũ Pragæ facinus in Chriſtianum 176.20
Iudæis cur Pragæ ſynagoga conceſſa 47.17
Iudex vrbanus à Ziſcone confoſſus 227.32
Iudith filia regis in Miſniam ad maritum adducitur 193.20
iugum muliebre vt excuſsum. 15.12
Iula apud Hungaros præfectus
Iudithæ raptum Cæſar vlciſcĩ

ſtatuit 57.15
Iulianus Cardinalis Cæſarinus violatæ pacis morte ſua pœnas dat 269.54
Iurgium inter principes Pragenſes de regno 53.10
Iurgium priuatum inter Imper. & regem Boiemiæ 146.37
Iurgium de impotentia inter maritos 161.6
Iuramentũ regi obijcitur 284.9
Iuramenta vt eludantur 57.48
Ius Polonicum 238.40
Iuthha Cæſarem placat 37.25
Iuuenum conſilia 178.4

K

K Vnigundis Venceslao Premislai filio datur 258.28

L

L Adislaus Neapolis Rex ad regnum Hungariæ inuitatur contra Sigiſmundum 240.50 Ladeream Venetis vendit 240.40
Ladislaus Alberti filius poſthumus 266.10
rex coronatur ibid.
poſtulatus à Boiemis negatur 268.16
ab Auſtrijs repetitur 270 36
prius Hungaros inuiſit 271.48. Viennã ſe confert 276.10
Auſtrijs reſtitutus 271.22
viduam Hunniadis conſolatur 277
Alberti Cæſaris filius rex Boiemiæ xiij. 272.40
Budam venit 278.42
coronam Boiemiæ accipit 273.6. magiſtratus conſtituit in Boiemia 274.14
in Sileſiã tendit ibid.
Ladislaĩ ingreſſus in Boiemiam 272.50
Ladislai liberalis indoles 268 12
Ladislai ſoror regi Poloniæ pacta 274.20
Ladislaus Hunniades capite plectitur 277.40
Ladislao regi coniunx data 278.9. ante nuptias moritur 279.32
latronum receptus euerſi 218.2
Laudenſes legati contra Mediolanenſes iij.25
Lechus Czechij frater 4.21
legatus Pontificis cenſuram agit in Boiemos ſacerdotes 107.3
legatio Pontificis ad regem Boiemiæ 141.48
legatio Baſilienſis concilij ad Boiemos 242.15
legatio ſplendida ad Cæſarem 184 10
legatio in Galliam 279.1
legati ad Vitboldum ad Sigiſmundum adducuntur 253 40
legati ad Caſimirum Verſouicenſes latrones poſtulatum 63 44.
legati ad Pontificem à Georgio Rege 283.24
legatis dicendi poteſtas negata 281.7.
legati Pontificis in Boiemiam miſsi 283 40
Lemures & Larue fugantur à D. Procopio 63.15
Leonora Luſitana Friderici coniunx 270.22
Leopoldus Auſtriæ fugit 73.12
Auſtriam Hungaris adimit 73.14
Morauiam inuadit 72.48
clàm fuga elabitur 81.20
Leopoldus vij. dux Auſtriæ 145 16
Leopoldi querela 143.28
Leſco ſententia optimatum princeps dicitur Poloniæ 130.18
Leſconis Nigri Poloni teſtamentum 111.23
lex contra Bretiſlaum 61.7
lex Carolina ſiue Aurea bulla 212 6
de viduis 215.40
contra prædones 299.42
de Piccardis, Calixtinis & Romanis 302.35
Licentiæ frenum à Carolo iniectum 222.20
lis inter fratres per arbitros compoſita 23.4
lis compoſita inter Epiſcopum & Marchionem Morauiæ 204 1
lis de pluralitate votorum 222.28.
lis inter reges Hungariæ compoſita 217.48
de vtraque ſpecie ſacramenti à quo primum mota 225.26
de religione cõpoſita 299.50
Budæ inter Germanos & Hungaros 203.40
Lithuaniæ deſcriptio 294.26
Lorecus Verſouicenſis 82.12
principem occidit ibid.24
Lorecus caſu ſuo gladio confoſſus 82.28
Lotharius cur Henricum oderit 76.35.
Boiemis infenſus 98.32
pro Othone cladem inſignem capit 98.36
inter Bohemum & Polonum arbiter 102.5
Lotharij mors 102.47
& ſepulchrum 103.4
Lotharingi præfectus capite plectitur 101.2
Luca in Etruria à Carolo in libertatem aſſerta 214.6
Lucenſes Etruſci regis Io. Boiemi imperio ſe ſubdunt 208.1
Lucretia Bretiſlai coniunx 79.9
luctus ingens 279.4
Luderus ſiue Lotharius Saxo rex Romanorum 75 29
ludi ſeculares in Iubileum verſi à Bonifacio viij. 222.10
ludi equeſtres 194.4
Ludmilla prima Chriſtiana in Boiemia 26.48
Ludmillæ pietas 32.4
Ludmillæ viduæ ſanctitas 36 5
necatur à Drahomira ibid.6
corporis translatio 38.1
Ludouicus viij rex Gallorum 127.20. Piccardos delet ibid.
filium Marchia Brandenburgenſ. donat 192 32
Ludouicus Cæſ. nunquam à Pontifice approbatus 29.50
Cæſar Ioan. regem rebellem declarat 198.18
Ludouicus vltimus Comes Flandriæ 204.45
Ludouicus xi annorum regendi imperium 307.23
Ludouicus ſe Hungaris non committit 307.35
Ludouicus Marchio fratri Morauiam reſignat 208.10
Ludouic. Marchio Cæſari Carolo vt reconcilietur 208.38

Ludouicus rex Hungariæ natus 301.7.
Bienniis coronatur 302,35. 302.44.
Phaſidena laborat 303.48
regnum Boiemiæ petit 308.2
magiſtratus omnes in Boiemia mutat 301.38
Ludouicus rex in prima acie collocatus 314.20
Ludouici regis nuptiæ accelerantur 300.35
Ludouici egregia indoles 308.14
Ludouici regis ominoſa vox 304.16
Ludouic. rex aqua merſus 315.2
Ludouicus rex cum regina Pragam concedunt 320.24
iurat Boiemis ibid.
Ludouicus petit ſe hæredem ſcribi 317.36
Ludouicus veneno appetitur 312.24
Ludouico Cæſ. abrogato à Pontifice imperium 204.1
Luſatia ſuperior 26 32
Luſacij olim Sirbij 16.30
Luſatij ad Saxones inclinant 67.30
luxus Perſicus 192.50
Lybuſſa Cracci filia imperio præficitur Boiemorum 8.6
Lybuſſæ ingenuitas 8.24
iudicium 8.17. *excuſatio* 8.38. *apologus* 9.6
aſtus & ars 10.40. *nuptiæ ib.*
vaticinium & aſtus 9.32
de Praga augurium 17.14
Lybuſſæ & Premiſlai filius 17.22
ſepultura 17.27
mors 17.3
Lybus arx 8.33.17.24
Lycus Auguſtanus fluuius cruore fœdatus 40.39
Lypſia Pragæ Colonia 212.40
Lypnicia arx obſeſſa 29.35
flammis exuſta ib.42
Lythomirium oppidum cur muniatur 53.40
Lyppana factio Friderico Duci Auſtriæ ſe dedit 291.20

M

MAgicum oſtentum à Thararis in pugna editum 150.34.

Mahometis in Hungariam apparatus 275.10
magiſtratus indigenis non aduenis conferendos 189.40
Mahometes repulſus Bellegrado 276.30
mandata de Fiſco 301.34
Manuelis Conſtantinopolitani Cæſ. ſcelus & fraus 108.32
Margareta Galliæ regis filia Ladiſlao nupta 278.20
Mutina proditor in conſpectum principis fato trahente venit 87.50.
Marchio Eſtenſis captus 200.30
Marchio Miſniæ a Thataris cæſus 258.26
inſidias effugit 265.23
Polonis grauis ibid.
Marchio Brandeburgius Ludouici regis pedagogus 308.20
Boiemiæ feudatarius 146.12
Marcomannorum gloria 3.42
Maria Sobieslai filia Leopoldo Auſtriæ deſponſa 102.20
Marobodius 3.40
Martinus v. Pontifex Maximus 235.8.
Martyres Pragæ facti 224.38
Martini Lutheri dogma 310.10
Maximilianus caditur 267.5
Maximilianus Albam regiam deripit 296.50
vexillū Matthiæ reſtituit ib.
Maximiliani I. Cæſaris apophtegma 305.2
Maynardus Epiſcopus Pragenſis xi. 307.32
ludibundus moritur 267.48
Mileſius Sucoslai filius Cæſ. 24.24
Maynardus ſe purgat 100.42
captiuus moritur 102.30
Matthæus Comes Trencinienſis Morauiam populatur 286.14
Matthæus Vicecomes liberatus 189.8
Miſnenſes illuſt 252.20
Matthias Hunniades captiuus Viennam ducitur 277.45
à Georgio Pragam vocatur 280.10
rex Hungariæ dictus 281.50
ſubornatus a Pontifice contra ſocerum regem Boiemiæ 286.30
Graditiam oppugnat 287 26
Brodam vſque pulſus 287.40
aſtu elabitur 288 23
Georgium vrit verbis 289.7
in Cæſarem cur iratus 290.47
Auſtriam vaſtat ibid.
extorquet à Cæſare inueſtituram Boiemiæ ibid.
repulſam paſſus Boiemiam vaſtat 290.24
Poloniam vaſtat 291.26
à Polonis fugatus 292.12
Matthias Podiebradij ſicarios ſubornant 295.10
Matthiæ regi Hungariæ filiam dat Georgius rex Boiemiæ 218.36.
Matthiæ regis ad prouocationem reſponſum 289 3
eius coniunx 293 25
mors 295.46
Matthiæ regis ſpurius à Vladislao profligatus 296.33
Mecthildis Angliæ regis filia Cæſari nupta 247.18
Mediolanum obſidetur 122.12
à Friderico Cæſare funditus euerſa 218.15
Mediolanenſis obſidio 112.20
Mediolanenſes legati ad Cæſarem Barbaroſſam 115.25
Mediolanenſes hoſtes imperij declarantur 115.46
Cæſari rebelles 116 50
Mediolanēſium crudelitas 112.4
eruptiones 112.44
Mediolanenſ. rege vtuntur mediatore apud Cæſ. 114.10
Cæſari deduntur 114.50. *fidē iurant* 115.10. *rebelles* 116.50
Meſcho princeps Poloniæ ad Eremitas 46.29
muribus arroſus 144.4
Meſchonis Poloni ignauia carpitur 59.15
metalla Boiemica 2.35.42
metalla Cutnenſium minus abundant 268.10
metallorum inuentor Premiſlaus 15.22
Methudius Morauiæ primus antiſtes 26.40
Methudius Morauorum præſul 28 10.
in Boiemiam ducitur à Boriuorio 30.36
Methudius & Cyrillus, quos populos ad Chriſtum adduxerunt 31.26

Methudij mors 35.30
Morituri Bretiſlai oratio 64 20
filios ad concordiam horta-tur ibid 26
hæreditatem diuidit 40
mos à Premiſlao in coronandis regibus Boemiæ 15.30
Milota proditor fugæ princi-pium facit 165 34
Milotæ proditionis præmium 166.30.
militum Chriſtianroum impie-tas 108 43
Milada 12.32
Miſa condita 102 40
Miſnenſes auxilio Henrico ve-niunt. Delentur 185.46
Myroſlao condonatur ſi pandat authores 100 5
Myſtibogius neglectus 25.30
fratri bellum mouet 23.34
in Morauos 24.42
Miſtibogij letum horrendum 25.40
Miſnenſium naualis excurſio pri-ma 18 44
ſtratagema 76.5
Mnatha XI. princeps Boiemiæ 16.35. *venator ib.* 40
Mnathæ mors 17.28
Moguntinus monet regem officij ſui 187 22
Moguntini electoris oratio pro Boiemis 184.16
Monachus Tribunus plebis 232.8
Monachi quidam intercempti, di-reptum monaſterium 226. 50
monaſterium ſiue Lucenſe cœ-nobium 66 40
moneſteria direpta 228.50
monaſteria ſplendidiſſima com-buſta 245.20
moneta adulterina in Boiemia 201.20.
Monomachia Radiſlao à Ven-ceslao oblata 56.37
mons Sembor 28 10
mons regius in Pruſsia ab Otto-caro conditus 158.25
mortes Cerconeſſi 2.12
Mora fluuius 283 29
Morauia in duos fratres diui-ſa 69.9
vini ferax 29 25
Georgium dominum agno-ſcit 262.15
ad Matthiam deficit 287.10
Morauiæ nomen vnde 28.37
regiones ibid.
regni origo & fines 26.50 27
deſcriptio 29.4
fluuij & vrbes 29 8
regnum à Cæſare in prædam vicinis datum 28.23
fines populantur 251.32
Reges 27.20. *vrbes Ziſco-ni non fauent* 255.10.
Morauiæ rex vt Pannonia ab Hunnis ſpolietur 27.26
Morauiæ præfectus timiditatis inſimulatus 247.18
Morauiæ ſumen 29.21
Moraui à Boiemis profligati 20. 2.
Morauorum & Boiemorum mores ſimiles 29.40
Morauos Vogenus reprimit 19.10.
mulierum imperium traduci-tur 8.20
mulierum Thaboritarum cru-delitas 250,44
Mumia in Morauia à Sternber-gio inuenta 29 30
munera in Galliam 279 4
Mutus veneficus capitur 19.15
Mutina Verſouicenſis principi inſidus 87.29
cum filijs iugulatur & in fa-miliam ſæuitur 88.22
Mutina & Regiam Bohemo ſe dedunt 197 42

N

Neclan X. princeps Boiemo-rum 21 1
eius etymon ibid.
Neclæ pietas 22 12
ignauia 21.35
Neoburgum danubij fruſtra ob-ſideri 147 32
Nezamiſlius V. Boiemorū prin-ceps 15.35
Nezamiſlius quid ſignificet 15.55
Nicolaus XXI. epiſcopus Pragen-ſis 153.14
Nicolaus Otthocari filius Dux Opauienſis 161.16
Nicolaus antipapa 199.24
Nicolaus quidam Romæ Augu-ſtum ſe dicit 209.5. *capitur & in Galliam ad Pontificem mittitur* ibid.
Nicolaus Gaza Palatinus 237.36
Nicolaus V. Fridericum coronat 242.40.
Nicolaus Tolentinas 242.40
Nicolaus Hus 248 9
Nicopolis expugnatio 239.36
Nimburga 183.20
Nimburgenſes confirmati defen-dunt ſe ab Henrico 185.30
nobilitas Calixtinis adhæret 226 40.
Noſiſlaus regis Morauiæ præfe-ctus 25.4
Nouæ ciuitatis obſidio ſoluta 271.14.
Numi Rom. Impp. vbi inuenian-tur in Morauia 29.28.
nuptiæ Venceslai quibus princi-pibus ornatæ 170 15
nuptiæ Neapoli regio apparatu 270.50
ad nuptias regias inuitati 270.12

O

Obſeſſorum ſtratagema 255 16
obſidionis incommoda 253.12
eius ſolutio ibid.30.
Odera 71 40
Oderæ fluuij fons 29.15
vnde dictus ibid.
odium in Maynardum conſulem Pragenſem 267.34
odia inter Cæſ. Otthonem & re-gem Boiemiæ ſublata 159.20
Odolenus Bohemus miles impi-ger 210.42
Oheb arx 25.52
Oliueti mons ab Henrico præ-ſule ædificatur 108.10
Olſena fluuius 94.38
Olomucēſis et Pragenſis Epiſco-patus iterū coniunguntur 75.9
omen læuum 150.8.313 40
omen de poculo ſacro 225.40
Operis propoſitio 1
oppidum & cœnobium ex ſpo-lijs Hungarorū conſtructum 160 20.
Oratores in Galliam profecti re-uocantur 280.16
Orzak quid ſignificet 258 10
familia in Hungaria vnde di-cta 258.16
Ottho magnus quando impera-re cœpit 37.2. *Hunnos ad Au-guſtam conficit* 40.59.

Ottho

Ottho Cæſar contra Boleſla um
41 5.
Boiemis iratus 98.20
in acie cadit 98.50
Ottho cum Gallis infeliciter pugnat 140.16
regem Boiemiæ in ſuas partes trahere tentat 157.56
Ottho IIII coronatur rex Romanorum 157.18
Ottho cum Epiſcopo Colonia excluditur 158 58
Ottho in Saxoniam à Philippo ſugit 238.43
á coronatione Pontifici ingrato 159.45
Ottho dux Saxoniæ contra Philippum Sueuum 136.54
Ottho dux Bauariæ, rex Hungariæ nominatus 176.10
Ottho & Conradus fratri ſe dedunt. 67.5
Ottho Bauarus rex Hungariæ vngitur 176.18
Ottho Auſtrius ingens exercitum conſtat 199.16
per abſentiam regis ſua recuperat 200.36
Ottho Marchio Brandenburgicus tutor Venceslai 164.22
Ottho ſuffectus Suatopluco à Cæſare irritum habent Boiemi
90.24
Ottho Morauiæ Marchio auxilio eſt Vladislao 91.50
Vladislao contumax 94.20
capitur ibid. 26.
carceribus traditur ibid. 30
bonis & libertati reſtituitur
96.30
Ottho & Vratislaus Vradislao conciliantur 106.20
Otthonis Morauí vires ſuſpectæ
92.7.
Otthonis Saxonis reſponſum
156.45.
Otthonis miles dilabitur 196.20
Otthoni abrogatur imperium
140.2
Otthocarus primus inimicos cõtemnit 138.16
Otthocarus dux Auſtriæ 155.25
Otthocarus Cæſ. Philippi regionem vaſtat 137.50
Otthocarus v rex Boiemiæ 151.
armatus regnum init ibid.
aſper in paternos conſiliarios
157.20. iudicia emendat. ibid.25. equeſtria exercitia inſtituit ibid.
ad bellum Prutenicum 157.50
ex pellice Auſtriaca ſobolem capit 161.10
claſſe Poſoniũ obſidet 141.32
capit ibid. ad imperium vocatus renuit 162.22. & 165.4. magnificus 145.10
debitum obſequium Rudolpho Cæſ. præſtat 164.25
regalia ab Rudolpho Cæſ. accipere dedignatur 163.58
ignominiam ſubijt 164.46
vexilla non omnia à Cæſ. Rudolpho recipit 164.36
interficitur pugnans 165.44
Otthocari nominis origo 137.45
auxiliares copiæ 159.15
præda ex Hungaris 160.15
filiæ ſpuriæ quibus nuptæ
161.15
animus inuictus 165.57
Otthocaro bellum ab Hungaris ob Auſtriam 155.30

P

PApia regem Boiemum agnoſcit 194.12
Papa Boleslao poteſtatem facit Epiſcopo nominandi 44.14
Papa dicitur Antichriſtus 224.22
Parmam Cæſar obſidet 145.47
Paulus II pontifex vehemens contra Georgium 296.55
Paulus Tomoræus 307.42.315.2
pax coit inter Otthonem & Boleslaum 41.12
pax perpetua inter Boiemos & Polonos 64.1
pax, fœdera & connubia inter Boiemum & Græcum Cæſarem 118.4
pax inter Vladislaum & Amurathem 268.46
pax inter reges Hungariæ & Boiemiæ 293.28
pacis conditiones Mediolanen. à Cæſare datæ 114.55
pacis cupidus Otthocarus 159 4
pacis rationes ineuntur inter Rudolph. et Otthocarum 164.10
pacis edictũ promulgatũ 259.20
pacis conditiones 291.30
pacem Cæſar cum Sobieslao facit 99.7
pauperes de Lugduno 127.14
Pelſina recuperata 251.10
Pelſinam Ziſco oppugnat 249.20
Pelſinenſes ad obſidionem ſe muniunt 257.20
Chamelum Thaboritis eripiunt ibid.
Pelſinenſium encomium à Sigiſ. Cæſare 257.48
Perduellibus vita adempta 295.6
Perſarum regum optima inſtitutio 179 14
peſtis Polonos ſternit 54.54
Peta Thatarorum dux interficitur 151.44
Petrus Valdenſis 127 1
Petrus à Via lata legatus Pontificis in Boiemiam 155.40
Petrus Roſenſis proteruus in petenda gratia 191.12
Philippus Barbaroſſæ F. imper. deſignatus 136.30
primò contra Otthonem congreditur 157.20
Premislao regi iraſcitur 137.31. Otthonem Coloniæ obſidet 138.34
Egram ad Otthocarum placaturus illum venit 138.20
ab falſo amico occiditur 159 1.
Philippus vi. rex Galliæ auxilia poſtulat 204.20
Piccardi vt in Bohemiam venerint 127.25
piſcator à Venceslao equeſtri dignitate ornatus 221.20
Pius pontifex de templis Boiemiæ teſtimonium 218.30
Plauum Thaboritæ expugnant
258.18.
plebs captiuos relaxari vult
224.30
plebs caſtigata 293.2
plebi Hungariæ fucus fit 312.48
Podiuinus Venceslao intimus 38.47. laqueo plectitur 40.14
Poloniæ regnum ſub Boiemis
171.10
Polonus Morauiam populatur 54.50. arbitrum ſe ſimulat 95 30. præda facta in Poloniam reuertitur 95 37. Bohemo infenſiſſimus 102.9
pacem à Boiemo petit 102.18

data pax ibid. Bohemo illudit ſcommate 101. 44
pacem mercatur à Boemo 201.40
Poloni in Moravos 79 48
in longa obſidione pigri 49. 40. vili precio Hungaris à Boiemis venduntur 56 22
cur denarium S. Petri pontifici Rom. ſoluant 61. 50
Poloni regis filij diſcordes 84. 48. fuga prædam relinquunt 94.2
cum functione ſua in Boemia profligati 264.30
Thabor oppidum occupant 264.40. pugnam detrectant 265. 2. carceres Vratislavienſes replent 291.20
Polonis vnde ieiunium & tributum Pontifici 61 46
Polus dux Praga euadit 53.18
pondera & menſuras emendat Ottocarus 163.24
pons Pragæ mirandi operis 116.12.
Pontifex à Cæſare Roma pellitur 118.35
inſtigat Polonum contra Georgium regẽ Boiemiæ 282 48
abſoluit Vratislauienſes à iuramento præſtito 286.14
Pontifices Romani contra Bretislaum 60.40
religionis authores in Boiemia 285.22
Pontificum Rom. ſchiſma 43.12
popularis licentia damnoſa 30.2
portentum in conflictu 160.2
portentum 219.14
poſteritas Premislai quandiu duratura 10.42
prædicatio verbi cuiuis conceſſa 238.28.
prædonum pœna 114.30
prælium inter Chriſtianos & Ethnicos 45.25
prælium equeſtre inter Hungaros & Boiemos 65 2
prælium cruentum ciuile ad Pragam 223.50
prælium cruentum ad Ludomirium 129 8
prælij ſtrepitus quàm longè auditus 329.15
prælium inter Hungaros & Boiemos 259.35
prælium ad Lauam commiſſum inter Rudolphum Cæſarem & Otthocarum 165.25
prælium ad Nicopolim ex errore infelix 240 10
præfectorum duorum integritas & conſtantia 155 10
Præmonſtratenſium author 106 30
Præpoſitus Vicegradenſis pari ferè dignitate cum Epiſcopo 75.18.
præſagia de incrementis & duratione regni Boiemici 10.17
Præſules Olomucenſes ex cœnobio Strabouienſe decem continuata ſerie 130 3
prætor Pragenſis crudeliſsimus 33 49. interficitur 34.40
prætor Pragenſis ignominia notatus 92. 34
prætorianorum Henrici inſolentia 183.14
Praga regni Boiemi caput 1. 40.
Praga noua conditur 210.34
Praga à Polono capta 52 16
Praga obſidetur ab Henrico Cæſare 62..8.186.1.252.20
Praga minor munitur 229.8
Pragæ ortus, etymon & augurium 13.7
arces duæ 2.1
præcipua ædificia 2.7
noua ædificia Caroli tempore ædificata 210.10
Pragæ excipitur Sigiſmundus 260.12.
Pragæ occupatæ dies fit ſolennis 273.48.
Pragenſis Epiſcopus fuit & Olomucẽſis per annos xc. 68.35
Pragenſis vulgi licentia effrenis 294.35
Pragenſes in fide Friderici manent 126.18
obſeſsi ſe dedunt ibid.
Cæſarem contemnunt 126.30
rebelles & contumaces indicantur 232.48
in Boiemiam occidentalem 252.22
ſtrage affecti 252 40
nouũ petunt ſenatum 294.10
ciuitates duæ in vnam coaleſcunt 308.40
Pragenſium ad Cæſarem oratio 230.10
Pragenſium dogmata 245.2
Pragenſibus ſuccurrunt cæteri Thaboritæ 234 6
Pragenſibus Sigiſmundus annuit 260.4
Premislaus Lybuſſæ maritus & princeps Boiemorum 9 57
colonus princeps fit 9.40
arator indicio Lybuſſæ deprehenditur 9.56
ab equo Lybuſſæ inuentus princeps ſalutatur 10.12
quid ruſticanum & cur retinuerit 10.28
quid monumenti poſteris reliquerit 10 30
metallorum indagator 15.28
Premislaus id quod Prometheus 15.14
Premislaus victor ex prælio 129 10
Friderici frater Olomucio donatur 129.30
à Cæſare citatus cauſæ diffidit 131.48
Premislaus cur in electione prætermiſſus 135.4
Premislaus Latomis Ratisbonæ inſeruit 135.16
Philippo adhæret 136.50
Saxoniam vaſtat 137.8
Premislaus rex Boiemiæ à Friderico II magnificè donatus 140.22
Premislaus Otthocarus primus 145. 14. moritur & ſepelitur ibid.
Premislaus Vẽceslai Luſci filius 145.48. Marchio Morauiæ ibid. cur parũ pius reputatus 146 48. patri ſe opponit 148 16. exercitum in patrem ducit ibid.
Premislaus filius profligatus 148. 32. patri ſupplex ibid.
carceri dicatur ibid.
libertati & principatui reſtituitur 153.12. rex Poloniæ inauguratus à Papa 172. 24. occiſus 172.32
Premislai boues in auras euaneſcunt 10.18
Premislai mandatum de mantica & carbatinis ſuis 15.24
Premislai miſera ſors 135.14. ad Vladislaũ fratrẽ literæ 135.44

Pre-

Premiſlai regis filiæ quibus matrimonio iunctæ 144 4
Premiſlai prouidens reſponſio ad coniuratos 154 8
Premiſlai ænigmatis explicatio 179 8
ars & aſtus 14.40
à Premiſlao ordine ſibi ſucceſſerũt reges Bohemiæ 137 14
Primates contra principem 71.2
Prim eps Stiradio monitis recta, malè auguratur 13 27
Princeps in ius uocat Satrapam 16 8
Principis auxiliares, Auſtrij 144 30
Principi quid maximè fauſtum & felix accidat 67.18
Principes Deo authore creandi 9 18
Principes Bohemiæ Verſouicenſibus exoſi 24.34
Principes qui Mediolanum obſident 111 15
Principes qui ſe cum Friderico Cæſare in expeditionem ſacram adiunxerunt 130.20
extincti 180.24
Principes imperij accipiunt feudum à Georgio tanquam à legitimo rege 283.8
Priuilegia regibus Bohemiæ conceſſa 170.26
Procopius uitæ innocentia claret 63 8
Procopius maior ſiue Raſus 256 25
Procopius minor 256.30
Procopij Belinæ Comitis ſupplicium 61.42
Procopij Capitanei loco Ziſchonis 256.30
Lytomiſlium occupant ib.40
Calixtinos etiam comburunt ib.44
Proceres Hungari Danubio abſorpti 314.46
Procerib. Bohemiæ cur præmia data 209.50
Prodigium 36.46
incredibile 63 2.841.50
Prodigia Premiſlai 10.14
Prodigiorum explanatio 10.38

Q

Querelæ in Bohemia contra præfectorum tyrannidem 191 10

R

Rabus fluuius 58.12.162.7
Radeca 22.32
Raduſlaus Gurimenſis aduerſus S. Venceslaum 36.25
Ratiborus Verſouicenſis ſubſidia ex Polonia Premulao in Moraviam adducit 128 30
Ratiborus re bene geſta recipitur in gratiam à Friderico 29 20
arce donatur ib.23
Ratiborio acceptum refertur uictoria 129.17
refutatio quatuor articulorum 236.10
Ratiſponenſis præſulis ius in Morauia & Bohemia 38 12
Regradenſe cœnobium ex manubys Hungarorum ædificatum 56.33
Rhetium oppidum 121.19
à Bretiſlao expugnatur 81 10
religio Romana Pragæ exploſa 234.22
res nota, incognita melior 10.29
Rex Morauiæ eremita factus 23 27
Rex à filio offenſus 77.30
Rex de Cæſare queritur 120.20
in Luſatiam concedit ibidem
Rex Bohemiæ excommunicatus 141.2
Rex ad nuptias inuitatus 147. 20.
Rex Bohemiæ imperij elector 170 27
Rex pauper idem calumniator in Albertum Cæſarem dictum 174.45
Rex Venceslaus brutum animal 224.44.
Rex Sigiſmundus fugit ab exercitu Ziſconis 294.18
Rex & Epiſcopus nihili 224 48
Rex Sulconi monacho applaudet 222.51
Rex minaciter Calixtinis reſpondet 226.15
Rex Venceslaus ex ira in apoplexiam, inde moritur 227.45
Rex pontificẽ contemnit 286.28
Rex Sterembergij arces inuadit 237.9
Rex ab Huſitis reprehenſus 292 10
Rex in periculo uitæ 294.38
fugit ex urbe Praga ib.
Rex mœſtus ex obitu uxoris 301 20
Rex in Bohemiam tumultuantem uocatur 302 6
Rex gubernatorem recuſat 308 2
Regis Ioh. Bohemi preconia 198 8
Regis expoſtulatio cum Pragenſibus 294.20
Regis negligentia excuſatur 306 42
reges qui ſacræ expeditioni ſe adiungunt 193.21
reges tres in expeditione Hieroſolymitana 108 28
reges à Pannoniæ rege mirificè donatos 204.40
reges Poloniæ & Hungariæ Viennam mittantur 303 15
regum Galliæ & Angliæ æmulatio 130.32
regum Bohemiæ immunitates 175.2
regum Othocari & Io. comparatio 205.8
regum ambitio uana 203 14
regina Hungariæ affinitatem Bohemiæ ambit 217.8
regina Ottocari uxor anus ſterilis 161 8
regina Ottocaro rege inſultat 165.1
regina Bohemiæ fugam meditatur ex tyrannide Brandeburgici 168 30
fugit Oppauiam ib.42
regina ex adulterio grauida, adultero nubit 169.25
Regina ſenior arces dotales commutat 193 18
Clauſtrum Brunnæ condit 193.42
regina & frater regi deferuntur falsò 295.30
regina Elizabeth moritur 201.12
regina ſe ſubducit 229.6
regina Hungariæ amni mergitur 258.4
regina Maria Praga coronata 310.36
regina Gandala rei familiaris prouida 301.22
moritur 302.25

Regni decus omiſſum in Morauia 27.48
Regalia per uexilla tradi 81.50
Reygradenſe cœnobium abſoluitur 63.6
Rixa inter Germanos & Bohemos 101.20
inter Bohemos & Hungaros 505.4
rixæ authores caſtigantur ſeueriſsimè 505.14
Rokytnice fluuius 78.12
Rhodus inſula in poteſtate Solymanni 311.54
Robouitius Verſouicenſis tutor principis 17.32
eius arrogantia & auaritia ibid.53
fugit 18.10
in Lucenſes graſſatur ib.15
laqueo uitam finit ib.32
Robertus quidam ſacra uendit in Bohemia 78 55
Robertus rex Neapol. Guelphæ factionis 188.50
Robertus Anglus epiſcopus Olomutij 142.16
quæ eccleſiæ donauerit ib.
Rokita miles Bohemus Græcum Cæſarem regi conciliare ſtudet 117.56
Rochezanus monachos inſectatur 260.28
Praga fugit 260.44
Capiſtrano diſputationem offert 275.34
probris inſectatur Capiſtranum 275.40
omnia Pragæ pro arbitrio gerit 284.20
ſacris interdictus 285.50
Rochezani prudentia & timor 279 25
concio ante electionem 281.16
conſilium 281.20
mors 289.40
Rochezano ſpes facta de archiepiſcopatu 260,20
ſed euanuit ibid.
Riczianum expugnatur 245.45
Rom. Pontifex ſacra uernacula lingua adminiſtrari prohibet 71.17
cur Bretislao reconcilietur 62.24
frangendæ fidei author 268 43
Romani pontificis in declarandis regibus præſumptio 174.4
bonis diſplicebat ibid.
Romano pontifici iurant 209.12
Romanis plus quàm Bohemis fauet Sigiſmundus 261.8
Roſenſes conſpirant in regem 170.57
Rudolphus Comes ab Habsburg Ottocari magiſter equitum 161.48
Imperator renũciatus 165.28
tenuis per affinitates creſcit 165.34
Auſtrium ſibi ſubijcit 164.4
uictor monaſteria expilat 166.7
regnum Bohemiæ occupat 179.48
uiduam ſenioris Venceslai coniugem ducit 180 2
ſordibus quæſtibus addictus ibid.10
debita contracta diſſoluit ibid.16
Bauarum Stracouicenſem oppugnat ibidem
in caſtris moritur ib.34
Rudolphus dux Saxoniæ ad bellum ultramarinum hortatur 211.20
Rudolphi & Otthocari congreſſus 164.16
Rudolphi tentorium callidè constructum 164. 48
Ruffi dies infauſti regibus Bohemiæ 315.12
Ruſticorum ſtrages 304.42

S

SAcella à Boriuorio in Bohemia ædificata 31.1
Sacellanus cum haſta Venceslai 98 45
Sacerdotes linguaces loco moti 295.8
Sacerdotes cremati 256.10
Sacerdotes Bohemi caſtigati refragantur 154.4
Sacerdotum libido 106.46
caſtigatur ibid.
Sacerdotum tumultus 134.14
Sacrilegium in præſulem commiſſum 28.15
Sæuitia muliebris in infantes 14 18
Sagarũ ænigmata fallacia 21.50
Sagarum preſtigia 21.8
Saium flumen 152.24
Salinæ repertæ & amiſſæ 16.18
S. Stanislai Poloni ſanctitas unde patuit 73.50
S. Venceslai translatio 41.26
Sarca Amazõ fraudulenta 13.35
Sarmatia Slauinarum gentium partus 3.38
Sarmatia quibus finibus finiatur 5 59
Sarmatarum mos 8.60
Saxones Conrado ſupplices 103 26
cum Henrico ſtant 103.14
proſcriptus ibid.34
Luſatiam populantur 136.40
Saxonum & Miſnorum ſtrages 19.22
Saxonum domus occupata Pragæ 229.28
Sbinco archiepiſc. auxilia petiturus contra Huſsitas moritur 218.25. 225.45
Scandauia inſula 8.50
Sciabadenus Baſſa 268.35
Scholæ primæ in Bohemia conſtitutæ 31.5
ſcholaſtici Germani Pragam deſerunt 122.56
Sclauini quo cibo delectentur 7.27
Sclauinorum uetus ſuperſtitio 6.53
noua ſuperſtitio 7.1
Scomma in pictos Bohemorum calices 245.7
Scripturæ ſenſus deprauatus 246 30
Scyrri 8.48
Sedislaus Sterembergus regi fit ſupplex 190.50
ſeditio aduerſus Lybuſsam 9.2
ſeditio noua Pragenſium 293.46
Selymus patrem ueneno tollit 304 12
ſenatus authoritas imbecilla 227 8
ſenatus corruptus Pragæ 291.55
nouus inſtitutus 294.24
ſenatores iugulati 227.48
ſenex diues præcipitatus 17 45
ſententia à rege lata 30.38
ſententiæ de ſuſcipiendo uel renuendo imperio dictæ à Bohemis 162.34

Seſe-

Sefemus crudeli modo necatus ab Huſſitis 231.32
Seuo mons 3.46
Seuerus vij. epiſcopus Pragenſis 60.18
epiſcopatum Olomucenſem reſignat 60.31
ſomnij interpres 48.2
Seueri epiſcopi opera pax initur cum Cæſare 62.14
Seueri præſulis oratio ad Spitigneum principem reprehenſiua 67.8
mors 70.32
Sicariorum pœna 56.19
Sigiſmundus Caroli filius naſcitur 214.2
Sigiſmundus Marchio Brandenburgenſis quinquennis 215.25
uxorem ducit Hungaram ib.
in Hungaria educatur 215.40
rex Hungariæ ſeipſum Cæſarem eligit 223.8
Imperator ſalutatus 225.12
concilium cogit Conſtantiæ ib. 24
comitia Brunnæ edicit 229.48
Vratiſlauiam tendit 230.25
xi. rex Bohemiæ 237.5
in Valachiam 239.10
carceri ab Hungaris traditur 240.20
Pragæ coronam accipit 256.33
nuptias celebrat 238.20
rex Hungariæ ſalutatur 238.22
ope uiduæ fugit 241.2
redit in Hungariam 241.10
parcit rebellibus ibidem
Venetos multat ib. 24
Cæſar eligitur ibidem
Romæ ab Eugenio imperator ſalutatus 241.45
coronatus in Bohemia Hungariam petit 244.32
ultioni intentus 246.10
Ziſconem allicere uult promiſſis 235.25
in Bohemiam reuocatus 239.40
Pragæ cum uxore coronatur 260.12
cenſoriam poteſtatem laudat 262.10
reſtituit cultum ſacrum in Bohemia 262.25
Hungaros laudat 262.50
Romam tendit armatus 242.53
Olomutij humaniter exceptus 306.25
Albertum hæredem conſtituit 262.50
moriturus Pragam deſerit 263.5
in Morauia moritur ibid. 20
regnorum ſuorum tempus ibid.
Sigiſmundi Cæſaris reſponſio ad Pragenſes 230.25
& Venceslai uiduæ pactum contra Thaboritas 231.6
uita 237.10
acutum reſponſum 241.40
hiſtoriæ morales 242.2
literæ intercepte 247.20
exercitus eius cæſus 247.44
adagium 231.20
Sigiſmundi regis Poloniæ candor 303.10
Siloenſe cœnobium 100.25
Simultas inter duas reginas Bohemiæ 192.58
Simultates inter Cæſarem & Vratiſlaum 73.30
inter Comitem Ciliæ & Huniadem 275.27
Simultates paternæ in liberos 277.6
Siradium à Bohemis expugnatum 171.50
Slaua quid 4.20
Slauinorum etymon 4.15
Sileſia uaſtata à Polono 265.14
Sileſia deſcriptio 71.
latitudo 71.38
etymon 77.57
principes Polonorum principum ſoboles 201.43
Io. et regibus Bohemiæ ſe dedunt 202.1
Sileſij bellicoſi 71.43
Bohemiam inuadunt regis iuſſu 253.38
tyrannicè agunt ibid.
Sileſij Minſterbergium oppugnant 287.41
Sileſitarum reſponſio ad Georg. regem 288.38
Sucoslaus captus 24.27
fœdè interimitur ibid.
Sobieslaus religioſus 100.30
Vratiſlaum patruelem carceri addicit 90.44
Conrado fauet 103.10
frater minimus Vladiſlao bellum mouet 93.20
uulneratur 93.58
ab exilio reducitur 94.12
Luſatiæ præficitur ibid.
in ludo equeſtri uictor 95.20
in Luſatia capitur 96.5
carcere euadit ibid. 10
iterum in Poloniam exul 96.25
Othone præterito hæres inſtituitur 98.8
vi. à rege princeps 98.16
Othonem opprimit 98.24
uictoriam celebrat 99.2
inſidias prouidentia fugit 99.38
cum uxore dona eccleſiæ offert 101.15
300. equitibus Cæſari Romam eunti ſe iungit 102.16
Belæ regi Hungariæ adeſt 102.36
Sileſiam armis repetit 102.48
uaſtat ibid.
præteritis filijs paruulis Vladiſlaum hæredem nepotem relinquit 103.45
ad Vladiſlaum poſtrema uerba 104.4
Olomucium diripit 115.48
arci includitur ibidem
carcere dimiſſus à rege 119.50
gratias regi agit 120.2
interrex III. 120.37
à cæde regnum auſpicatur 120.43
Conrado Morauo fauet 121.28
Pragenſibus non fidit 122.12
in Luſatiam ſe confert ib.
Pragam tentat 122.40
Friderico inſidias fruſtra tendit ibid.
Fridericum ter profligat 123.5
cataphractum Germanum captum terra obruit equo inſidentem ib.22

Friderici manu uulneratus 124.8

Sobieslai querela 200.3
- ædificia 102.38
- mors 204.12

Sobieslai Poloni facinus Cæſari ingratum 121.42

Sobieslao inuidia cõflata ex proſtrato fratre in arenam 95.27

Solymannus cum Parthis aduerſo prælio concurrit 309.2
- expeditionem in Hungariam parat 312.30

Solibus homo depravata mente 94.39
- ab Hungaris captus 95.4
- pœna exigitur 95.8

Solibi ſupplicium 95.8

Somnium ominoſum Premislai ij 50

Somnium regis Daniæ 39.50

Sophia urbs Turcis erepta 268 28

Spitigneus naſcitur 85.5

Spitigneus xiij. princeps Bohemiæ 31.34
- modeſtus ib.39
- proteruus in parentes 32.2

Sobieslaus xxiij. princeps Bohemiæ 66.10
- Germanis infenſißimus ib.13
- origo huius odij ib.23
- cur 500. nobiles ſpoliet 66.64
- in Vratislaum fratrem 66.50

Spitigneus ex lupo ouis ſubitò 68.18

Spitigneus in uiduam clemens 68 40

Spitignei opera bona 31.40
- mors 32.8
- elogium 69.2

Stanislai Thurſonis elogium 300 40

Statius Mediolanenſis ciuis ſtrenuus 112.32
- Germanos ſternit ibid.

Statij Mediolanenſis in caſtra Cæſaris eruptio 123.27
- occumbit ibid.

Stephanus vi. papa in Formoſum rabidus 43 15

Stephanus Belæ filius errore in hoſtes incidit 159.20

Stephanus Hungarus fugit 159 37

Stephanus rex Hungariæ Ottocaro bellum indicit 161.22

Stephanus Vayuoda 239.14

Stephanus Bathori Palatinus regni 308.10

Sterembergius Morauis auxilio 151.5
- primus in Morauia capitaneus 152.6

Stiradius principis ignauiam exprobrat 13.15
- Vlaſtæ dolis circumuentus 13 33

Stiradij ſupplicium 14.ij

ſtolidum epiſcopi conſilium 313 20

Stoymirus princeps exul eligitur 30.10
- Stilfridum appellarunt Germani ibid.
- propriam linguam oblitus ib. 15
- exauthoratur ibid.18

Strahouia monaſterium 106.29

Straha arx cur extructa 18.40
- à Miſnis capta 19.2

Strachyquas Boleslai filius 39 46
- monachus Ratiſponæ 43.47
- epiſcopatum ambit 46.8
- inaugurandus inuaditur à maligno 49.ij

Strachyquati epiſcopatus offertur & reſpuit 45.28

Stratagema puellarum in adoleſcentes amatores 13.6

ſtratagema militare 254.40

Suataua 12.2
- idem & Beatrix latinè 94.7

Suatouiti effigies 7.12
- colendi ritus ib.

Suatobogius regis Morauiæ filius 24.40

Suatobogius ultimus rex Morauiæ 28.50

Suatoplucus rex Morauiæ 24 37
- Chriſtianus ad Cæſarem ibid. 39.41
- eremita 28.30

Suatoplucus principatum affectat 85.19
- Pragam fruſtra tentat 85 23
- re infecta retrocedit ib.26
- citatus apud Cæſarem 86.33

Suatoplucus IIII à rege Bohemiæ principatu potitur 86.30
- reſtituitur pacta Cæſaris pecunis 86.52. rapinas inſtituit ib.
- Cæſari militat in Hungariam 87.18
- prædatur Hungariam ib.
- in exilium 119.28

Suatopluci coniuratio in Boriuorium agitur 86.13
- filium Cæſar ex baptiſmo ſuſcipit 87.10
- inuectiua in Verſouicerſes 88.1

Suatopluco oculus excutitur 89 12

ſucceßionis pactum inter Henricum & Ottocarum 171.13

Sucoslaus Bilinæ præfectus principi infenſus 24.5

ſues Zytonis 221.30

Sueuos quæ loca habitauerint 3.26

Sulcho Bauariam populatur 218 42

Sulconis prudens reſponſum 222 46

ſupplicium de Robacio ſumptum 261.40

ſupplementa ſenatui data 299 38

ſuperſtitionis commutatio in Bohemis 7.31

ſutor Polonus Cuthnæ in regem debacchatur 292 46

Sulzpachy Comites monaſteriũ fundant 96 4

Syba Verſouicenſis ſcommate taxatur 55.30
- telum uenenatum in principem torquet 55.48

Sylua cur Sarca cognominata 14.15

Syderius ſuppoſititius princeps 21 40
- à ſuis propter rem benè geſtam interficitur 22.14

Syrbi 3.43.58

Syrbo in Luſatios tranſiiſſe 4.20

T

TEmplum auguſtum Pragæ exædificat Spitigneus 68.50

Templa Chriſtianorum in ſucceſſu Pragæ à reginæ 84.46
- expilata 229 2
- repurgata Sigiſmundus ingreditur 260.15

Tetrarchiarum Tartarorum nomina & fines 149.20

Thaboritæ cum Pragen. Vicegradum occupant 229.22

Cu-

Cuthnenſes mulctant 219 42
proflıgati 231.12
acephalon agmen 231.20
cum Pragenſibus Sigiſmundo reſiſtunt 233.5
Pragam ingrediuntur 233.25
ſternuntur 233.44
ad Vicegradum ebrij trucidantur 245.30
cæſi 249 48
Thaboritæ Moraui Velegradum ſpoliant 250.10
in Morauia delentur 250 24
in campis oblectantur 256.37
Thaboritæ ab Orphanis diuiſi 257.1
obſidionem ſoluunt 257 44
Rhetium in Auſtria expugnant 258.1
Miſniam petunt 258 14
Luſatiam & Sleſiam populantur 258.30
ſucceſſu inſoleſcunt 258 40
ad internecionem cum ducib. deleti 259.10
Thaboritarum cum Pragenſibus coniuratio 229 12
effrenis licentia 233.28
præfecti Pragæ 234 20
dogmata 244.45 250.1
Thaboritas & Pragenſes non bene de ceremonijs conuenire 248.25
Thacari qui & Thatari 148.41
Thatari in Polonia primùm 139 33
quibus ducibus in Ruſſiam uenerint & quando 149 30
Thatari crudiuori 149.7
in Morauia 150.45
Olomuzium obſident 151.12
arte ſagittandi pollent 151.20
inopinati cæduntur 151 40
Thatarorum regio 139.33
quibus primùm noti 139.40
mores & figura 148.44
ortus 149.12
quatuor tetrarchiæ 149 18
pugnandi mos 150.12
reliquiæ in Hungariam ſeſe recipiunt 152 2
Thatarorum in Hungaria pugna 152.34
Thataros opprimit prudens dux 152.28
Talionis pœnæ ſententia illuſtris 213.10
Theobaldus regis Bohemiæ frater in Italia moritur 118.50
Premislao reconciliatur 138 30
Othocari æmulus 138.10
princeps Bohemiæ per inuidiam declaratur 138.10
Theobaldo uxor datur 139 20
Theodatus IIII. epiſcopus Pragenſis 47 48
Theodoricus monachus ærario præficitur à Carolo 207.14
Theodorici monachi induſtria 206.50
de eo lepida hiſtoria 207.6
Tetcha Crocci filia ut Circes 7.6
Thobias xxiij epiſcopus Pragenſis 167.42
amatus in Poloniam 111.32
Siradiam & Sandomirium capit ibid 48
regem monet de maturando aduentu in Poloniam 172.25
Thobias à Cruſſina interfectus 179 36
Thus & Myrrha in Morauia ubi inueniatur 29 26
Terræmotus in Tridentina ualle 96 48
Premislao regi religionem incuſſit 244 8
circa Alpes 210.10
Terror Hungaris incuſſus 312 34
Tiſta Verſoulcenſis Suatoplucū ſagitta confodit 90 14
Tomorræus interfectus 314.38
caput Turcæ oblatum ibid.
Trebicium cœnobium 98.29
Triarij Bohemorum 19.23
Trutnouum flumen 93.42
Tumultus Pragæ compeſcit rex 291.44
inter Iudæos & Chriſtianos Pragæ 153.36
Turbo inſignis 102 45
Turba in Bohemia ex ſiniſtro rumore 193.14
Cæſare interceſſore pacatæ ſunt ib.24
Turbulenta & trepida conſultatio 313.38
Turca Bellegradi apparet 313 30
Turcæ ad Sabatiam cæſi 97.41
Turci Valachos adiuuant 239 25
Turcarum ad legatos ſuperbum reſponſum 239.43
Turris pontis Pragenſis à Carolo ædificata 210 50

V

VACeco Morauis præeſt 94.48
benemeritus & principi charus per inſidias Sobieslai obtruncatur 95.47
Vaceco Thaboritarum dux 131 26
Vagus fluuius 78 24
Moraniam ab Hungaria diſterminat 25.39
Vaiuoda regnum Hungar. ambit 305.2
Valdckus uir fortis 54.44
Valdemarus ſuppoſititius Marchio 207 30
eius cauſa Comites Mechelburgenſes principum ordini aſſcripti 207.32
faſcinum oculis obduxit ib. 44
Valentinus xvi. epiſcopus Pragenſis 122.30
Valeria legio 4.34
Valpurgi Conradi uxoris ad regem oratio 77.40
Valramus à fratre Cæſare rex Bohemis obtruditur 184 28
Vandali 4.6
Vartembergus factionis Lyppanæ occumbit 55.27
Vaſallon 101.5
Vdalricus cur iniurias Polonorum non ulciſcatur 55.27
principatum ui aggreditur 84.8
Vdalricus auxilia Cæſari fert 128 10
Vdalricus à ſuis deſeritur 84.13
capitur 80.50
Vdalricus ſolutus carcere 83 40
eiuſdem ambitio ib.45
Vdalricus xxi. Bohemiæ princeps 54.12
Vdalricus ruſticam coniugem ducit 54 14
Beatrix dicta ibid.
Vdalricus fratri regnum cedit 120. 30
Vdalricus dux Carinthiæ Auſtriam inuadit 154 50

interrex II. 120.36
Vdalrici principis mors 58.38
exequiæ ibidem
Vdalricum milites relinquunt 121.20
facinoris in Hieromirium fratrem commiſſi pœnitet 55.6
uectigal Pragæ ſacello applicatum 96.42
Velegradum cœnobium à quo ædificatum 142.4
Velleda Germana 8.12
Veleslaus nobilis Pragenſis uirginem Hebræam ſtuprat & occidit 153.22
inſtinctu Iudæi patris interficitur ibid.
Velitationes cũ Hungaris & Bohemis 162.2
Verona Vladislao regi Bohemiæ ſe dedit 110.18
Venceslaus Vratislai filius 32.31
S. Venceslaus impijſſimam matrem habuit 36.21
ad comitia imperialia uocatus 37.8
prodigium in comitijs ib.13
primus rex ſalutatur 37.32
tributo abſoluitur ibid.
inſignibus Cæſar. inſignitur 37.34
regiam dignitatem repudiat 37.36
mitis & deuotus 82.30.40
uirgo 39.18
ad natalicia inuitatur fraude ib.19
à fratre trucidatur orans noctu in eccleſia 39.40
Venceslaus Latiæ Comes comprehenſus 92.20
Venceslaus Marchio Othonis filius prudens 101.1
arcem ſuam ſacris uſibus deſtinat 101.3
Venceslaus interrex 131.30
captus, in carcere moritur 132.1
Venceslaus rex coronatur 139.20
coronatus Morauo eſt auxilio 143.25
Venceslaus Ottocarus Bohemiæ IIII rex 145.42
Venceslaus monoculus 147.16
Venceslaus luſcus III I rex Bohemiæ 145.41
Venceslaus rex ad prodigalitatem liberalis 147.50
Venceslaus V I. Bohemiæ & Poloniæ rex 167.10
à Marchione in Marchiam abducitur 168.50
regno patrio reſtituitur 169.31.
eius Pragam aduentus ib.40
matri condonat culpam ibid.
Venceslaus Othocarus delatum imperium ad Adolphum Naſſouienſem cur detulit 172.10
nouam cudit monetam 173.12
fulgura & tonitrua horret 173.37
Bohemiæ, Poloniæ, & Hungariæ acclamatus 174.18
Hungaricum renuit ib.
Venceslaus Venceslai filius Hungaris rex datus 174.28
non pro uoto Cæſ. Alberto reſpondet 174.50
crapulæ aſſueſcit in Hungaria 175.37
à patre Hungaris eripitur 175.50
regnum & coronam Hungariæ Othoni defert 176.24
Venceslaus cachecticus 176.28
moribundus præcepta filio dat 176.42
moritur & ſepelitur 177.8
Venceslaus iunior rex Bohemiæ inſtitutus 177.30. ebrioſus ib.40
arcem ædificat ibidem
arces oppignoratas ſine pecunia repetit 178.10
Miſniæ portionem uendit ibid.12
ſugillat proceres 178.33
cum exercitu in Poloniam tendit 178.40
Vneceslaus dux Maſouiæ 194.24
Olomutij interficitur ib.45
Venceslaus Ioh. regis filius 203.44
Venceslaus qui poſtea Carolus dictus 192.50
Venceslaus ſeſquiennis coronatur rex Bohemiæ 212.30
uxorem ducit 215.5
ſucceſſor imperij declaratur pecunia grandi 215.10
coronatur rex Romanorum 215.ib.
X. rex Bohemiæ 217.38
Rom. Imp. ibid.
rectore deſtitutus 218.22
Vicecomites Mediolanenſes duces creat 219.1
publicis ſcortis oblectatus 219.5
reginæ monenti iniurius ib.
ſacrificum à confeſſione reginæ ſecreta reticentem mergit 219.10
crudelis comitem carnificem habuit 219.22
arcem ædificat ib.
capitur à ſuis inaudito exemplo 219.40
elabitur 220.1
ſecundò capitur 220.16
Viennam captiuus ducitur 220.30
Balneatrici concumbit 220.8
ab omnibus deſertus 220.40
quo aſtu euaſerit è carcere 220.42
piſcatori ſe aperit ibid.
Vicegradum habitu mendici ingreditur & regno reſtituitur ibid. & 221.2
Sophiam Palatini coniugem ducit 221.22
Venceslaus caupo 246.12
Venceslaus Boſchouitz à Capiſtrano ad Papiſmum reuocatus 273.25
à Rochezano compeſcitur 284.16
S. Venceslai pietas 35.44.36.10
pia tunc tẽporis petitio 37.18 179.45. moderatio 174.20
præſagiũ 39.24 uxor 178.25
mortis conſcij diuinitus puniti 40.24
liberalitas 146.5
apophtegma ibidem
ſtolidum reſponſum 218.30
mors 255.48
cur tecta aliquandiu 256.2
mors immatura deploratur 279.10
Venceslai ignauia 217.40
Venceslao filius Venceslaus naſcitur 170.18
moderator datus 177.34
Venceslao regi nihil tutũ 219.25
Venceslao decano epiſcopatus adminiſtratio tradita 284.2

Vene-

Venenum 3.47
Venenum paratum in necem Ludouici 212.14
Veneti magnificè excipiunt Fridericum 270.12
Venetu forũ Iulium adimit Sigiſ. 242.34 Teruiſum expugnat ib.
Vernerus Orſcla Pruſſiæ magiſter 194.13
Verſouicenſes principatus emuli 16.42
diſcordias ſerunt 80 ij
in Poloniam 80.25
Boriuorio infeſti 84.33
falſò delati 86.3
ad Vladislaum Boriuorij fratrem confugiunt 86.10
xiij. Verſouicenſium ſupplicium 71.46
Verſouicenſium clades 88.30
nomen unde 89.1
inſignia mutata 129.12
Verſouicius proditor ſe ipſum iugulat 17.18
Veſperinum Morauorum regum ſedes 27.25
Veſtales ex cœnobio fugiunt 106.7
Viadrum Ptolomeo, Odera eſt 290.15
Vicecomites Mediolanenſes Pontifici ſe opponunt 213.48
Vicegradum reparatum 210.48
Pragenſes obſident 246.40
captum & uaſtatum 247.70
Vicegradenſes penuria laborant 247.10
paciſcuntur cum Pragen. ib.
Vicleffi uolumina comburuntur 223.25
Vicleff. doctrinæ ſumma 223.8
Victorinum Matthias oppugnat 288.13
Vienna regi Venceslao ſe dedit 247.37 capta 295.36
amiſſa iterum à Bohemo redempta 147.42
Viola regis Venceslai uidua Petro Roſenſi traditur 190.34
uiri à mulieribus ceduntur 12.37
uitia & uirtutes in principibus magis conſpicua 216.20
Vitus Bohemorum tutelaris 7.6
Spitigneo in ſomnis apparet 67.47
Vitboldus dux Lithuaniæ uocatur ad regnum Bohem. 246.16
Vitboldus Lithuanus ſolicitatur 253.1
Vladislaus Suatopluco principatum concedit 86.16
V. à rege princeps 90.40
Praga excluſus 51.28
à Cæſare confirmatus 92.26
Vladislaus Bretislai filius ex Italia cum laude reuerſus 97.10
Boriuorium participem regni facit 96.34
Cæſaris ſororem Gertrudim ducit 103.46
nepos Sobieslao ſuccedit 103.40
Bohemiæ princeps comitijs in frequentib. 105.10
ad Cæſaris opem confugit 105.40.
diruta reſarcit 106.22
Syon monaſterium condit ibid
Imperatoris uicarius in Germania 109.24
rex coronatur ibid.30
Barbaroſſa ſocius in bellum contra Mediolanen. 109.35
bacchanalia cum matronis celebrat 292.2
rex demulcetur 294.6
rex inſidijs expoſitus 295.2
à Beatrice rex poſcitur 296.2
rex Bohemiæ, Hungariæ etiã eligitur 296.10
Viennam Cæſari reſtituit 296.34
rex Pragam reuerſus plauſu excipitur 299.12
ornat templa & reliquias ſanctorum 299.22
pacis ſtudioſus ib.34
reuertitur in Hungariam 303.43
eget 306.30
moritur 307.6
Vlatislaus Lucenſis princeps 20.18
Vladislaus ad principatum aſpirat 21.7
acie confoſſus 22.6
Vladislai & Friderici filij egregium facinus 13.16
Vladislai ad fratrem Boriuorium æquum reſponſum 91.2
ſuſpicio 105.9
diligentia contra coniuratos 205.22
ſecunda uxor Landgrauij filia 109.31
uirtus 212.18
mater Auſtriaca 290.42
uitæ inſidiatum 291.30
benignitas 293.13
in fratrem pietas 296.20
Vladislai ſtultum edictum 21.18
crudelitas 21.ij. & 28
Vladislauia expugnata 194.16
Vlaſta amazon muliebrem dominatum inuexit ij.32
Vlaſta in aciem contra uiros prodit 12.32
prælians occumbit 13.9
Vlaſta ad ſocias oratio ij.35
potio medicata in uiros ij.47
conuiuium 12.12
Vlaſtislauiæ origo 21.10
Vneslaus viij. princeps Bohemiæ 20.9
Vngelt uectigal nouum in Bohemia 203.36
Vogenus vij. princeps Bohemorum 17.30
ad adminiſtrationem ſublimatus 17.47
Vogeni filij 20.8
Vogislao regni adminiſtratio data 119.18
quem Suatoplucus pugione lædit 119.25
Volhonn fluuius 149.26
Voldimirus Rruſſiæ princeps in Morauia infeſtus 48.50
uociferatores comprehenſi 224.26
capitis dant pœnas ib 38
uox è cœlo, Omnis ſpiritus laudet dominum Bohemorum in cauſa allata 81.14
Votichius in cœnobio eruditus 44.33
Vratislaus Lucenſis princeps 20.13
Vratislaus xv. princeps Bohemiæ 32.ij
Vratislaus pius Chriſtianus 32.40
Vratislaus Marchio Morauiæ fugit in Hungar. 66.50
fratri Spitigneo reconciliatur 67.48
Vratislaus xxiiij. princeps Bohemiæ 69.9
Vratislaus exercitum cogit in Polonum ad Glacium 70.22

non libenter Iaromyrio epiſcopatum concedit 70.40
tertiam ducit uxorem Polonam 71.20
contra Leopoldum 73.1
in partes Henrici tranſit ſenioris 73.16
Rex Bohemiæ primus coronatur 75.5
fratrem tumidum epiſcopum ridet æmulo dato 73.16
rex Cæſarem placare uult 76 22
rex contra nepotes & fratrem 77 5
præteritis filijs omnibus fratrem ſucceſſorem regni declarat 78 50
moritur & ſepelitur 78.31
Vratislai in Hungaros expeditio 33 2
Vratislai uxor capitur 67 2
Vratislai cõiunx relaxata 67 26
abortiuum facit ib.28
moritur ibid.
Vratislai ex amiſſa uxore & fœtu ingens dolor 67.30
Vratislai filij 78.30
Vratislao moritur ſecunda coniunx 69 43
ab Vratislao uſque ad Vladislaum omnes fuerunt interreges 78 in margine
Vratislauia fruſtra obſeſſa 283.1
Vratislauienſis epiſcopatus antea Ricinenſis fuit 62.37
Vratislauienſes timent 80.10
Vrbs Praga ubi ædificanda ij.4
Vrbes imperij à Thaboritis pacem redimunt 216.37
Vrbanus V. pontifex monachus 213.52
Vuolffgangus epiſcopus Ratiſponenſis 38 14
Vlricus Auguſtan. antiſtes 40.36
Vulgus aduerſus quæſtores 268 20
Vlricus Ciliæ Comes aula pellitur 272.20
dignitati reſtituitur 274 25
obtruncatur 277.10
Vultur à rege Ludouico magno emptus 309.10

X

Xenodochium Pragenſe conſtructum 124.26
Xenodochia à Carolo ædificata 214.22

Z

Zatecum oppugnatum 254.7
Zauiſſius reginæ maritus iuſſus 169.50
capite mulctatur 171 2
Zauiſſij impotens dominatus 170.2
Zdenco Sterenbergius legatus 279.2
Ziſco ſummus imperator conſtitutus 245 32
Ziſco quibus artibus res ſuas euexerit 227 24
cum Coranda Pelzinam diripit 230.42
monachomaſtix 230.50
equitatum inſtituit 237.30
memorabili ſtrage Germanos fudit 235.34
ſuffraganeum aquis mergit 243.50
ditiones Henrici Roſenſis uaſtat ibid.
monaſterijs uaſtandis incumbit 239.7
Adamitas deteſtatur 250.32
cæcus Sigiſmundum regem & Cæſarem in fugam uertit 254 50
in Morauia 255.5
Ziſconis genus, origo, & nomen unde 227.15
conſilium bonum 227.27
teſtamentum 255.30
moritur ibid.
poſteri Orphani ſe nominant 256.22
Ziſconi alter oculus excuſſus 249.7
Znoyma capitur 108.2
Zyto Venceslai magus ſues piſtori uendit 221.30
Zytonis magi facinora 221.25
uitæ exitus funeſtus 222.5

FINIS.

AENEAE SYLVII

SENENSIS S. ROM. ECCLE-
SIÆ CARDINALIS. TITV-
LI S. SABINAE

De

BOHEMORVM, ET EX HIS
IMPERATORVM ALIQVOT
origine ac geſtis,

Ad illuſtriſsimum principem & Dominum ALFON-
SVM regem Aragonum

HISTORIA.

BASILEÆ
PER PETRVM PERNAM
Anno *M D LXXV.*

AENEÆ SYLVII SESENENSIS, S. ROM. ECCLES. CARDINALIS, *TITVLI S. SABINAE DE BOHEMORVM*

& ex his Impp. Rom. aliquot origine ac geſtis, ad illuſtriſsimum principem & dominum Alfonſum regem Aragonum

HISTORIA.

INTERITVRA eſſe quæcunque naſcuntur, atque homines in primis, quos ea de cauſa mortales appellant, omnes norunt, plurimi damnant. Nam cur hominem natura finxit, cui negata immortalitate, ſpatium quàm breuiſſimum vitæ indulſit, cornicibus & ceruis, quorum nihil intererat, longiſſimum largita eſt æuum? Sed cui de naturæ operibus iudicare permiſſum, quã nihil eſſe aliud, quàm Deum vel Dei decretum dixerim? Ego illud mihi perſuadeo, niſi mors introiſſet in orbem terrarum; ex duobus alterum fuiſſe neceſſarium, aut terræ ſcilicet quam incoleremus amplitudinem ſine fine patuiſſe, aut humanam generationem interdictam. Quis mundi ambitus homines capiat in horas abſque mortis periculo naſcentes? Tot præterea calamitates hominem circumſiſtunt, vt mori ſatius ſit, quàm vitam producere miſeram. Optabant fortaſſe vtcunq; viuere, queis vitæ alterius adempta ſpes, quamuis & huiuſmodi homines mortem ſibi aliquando conſciuerint. At homini Chriſtiano, qui Deum fabricaſſe mundum conſtanter credit, nec dubitat illum gubernare quæ condidit, iniquitatem quoque omnem ab eo alienam putat. Sacri veteres nouiq; ſermones fidem faciunt, qui animas ex corporibus excedentes in alia loca meare tradunt, in queis præmia pro benefactis, ſupplicia pro malefactis expendant: quamuis in hac mortali vita & viros bonos aduerſis rebus oppreſſos, & iniquos homines ſæpe numero blandis fortunæ afflatibus in ſublime raptos cernimus: licet in omni gente, quæ ſub cœlo eſt, hoc videre: Bohemia tamen teſtimonio ſatis: fuerit, in qua noſtra ætate peſſimi homines reiecta Rom. eccleſiæ obedientia, conculcata parentum religione, ſacerdotibus Chriſti occiſis, phanis ſanctorum direptis, ſine fide, ſine bonis moribus, in latrocinijs, in adulterijs, in omni ſpurcitia viuentes, aduerſus potentiſſimos reges, innumerabiles populos, peritiſſimos duces, ſtructiſſimos exercitus inuicti perſtiterunt: ex quibus plerique ad hoc æui peruenêre delitijs affluentes, plerique quum diu ex arbitrio vixiſſent, non morbo, non gladio ex hac luce, ſed naturæ neceſſitate ſenio confecti obierunt: vt ſi nihil aliud quàm præſentis vitę curſum animo voluas, beatos iudices, qui tot victorijs potiti, apud ſuos ciues chariſſimi, inter opes quàmplurimas inoffenſi morbis, quantum homini licet, æuum produxêre. Contrà verò infelices dicas ac ſuperis odioſos fuiſſe, qui pro lege patrum cuſtodienda, pro veritate, pro iuſtitia, pro honeſtate, aut in exilio pauperes obiêre, aut in medio vitæ curſu rapi, ante ora ſuorum miſerabili cruciatu necati ſunt. Sed veriſſima eſt Chriſtianæ religionis aſſertio, quæ poſt vitam huius ſeculi patere alteram aſſerit, his qui religioſè vixerunt iucundam ac beatam, reliquis moleſtã & infelicem. Cui ſententiæ & Iudæi & Saraceni, & Gentiles, & ipſi quoq; philoſophi conſentiunt, quos veri conſcios, & humanæ vitæ magiſtros putant. Nemo homo eſt, cui non inſit aliquid boni: id Deus in terra, & in

hac tranſitoria vita remunerat. Neq; enim mole malorum obſtante cœleſtem
conferre lucem poteſt. Vitia apud inferos plectuntur: viris bonis, queis terra
clauſa eſt, cœlum patet. Peregrina in terris virtus, in cœlo ciuis. Ziſcha igitur,
Giaccho & Praſco, quos felices Bohemi credidêre, tot præliorum victores,
Temere tanto imperio præditos, Coranda quoque & Iacobellus, quibus velut apoſto-
lis Chriſti, aut angelis è cœlo miſſis, populorum aures patuêre, cum Procopijs
pugna cæſis, cum Ioanne ac Hieronymo Conſtantiæ in magna ſynodo igni
damnatis, apud inferos pœnas dant temeratæ religionis, in æternumque da-
bunt: eosq; proculdubio Rockiczana ſequetur, & ei qui auſcultant, diuinæ le-
gis temeratores, niſi ante finem vitæ ſuæ reſipuerint. Viri conſtantes, qui vel
exilium, vel carcerem, vel cædem pro teſtamento Chriſti fortiter pertulêre,
cum rege ſuo in cœlo regnant, ex aliena victoria triumphantes, quorum mul-
ta milia Bohemia tulit. Nam ſicut Huſſitarum inſania Bohemicum nomen
labefactauit, ita & fortium virorum conſtantia illuſtrauit. Nec prouincia eſt,
quæ tempore noſtro plures Chriſti martyres quàm Bohemica produxerit. In-
ter quos equitem fuiſſe non eſt ambiguum, nobilibus parentibus ortum, ca-
ptum ab Huſſitis, admotum ignibus, pedes primùm, deinde tibias, mox ge-
nua coxaſq;, poſtremo reliquas corporis partes exuri paſſum potius, quàm il-
lorum inſaniæ conſentiret. Admiranda ſunt quæ tempeſtate noſtra inter
Bohemos emerſêre, ſiue pacem, ſiue bellum recenſeas. Mihi verò dum vale-
tudinis cauſa in balneis Viterbienſibus ago, procul ab negocijs Curiæ haud
indigna cura viſa eſt, res Bohemicas ſcribere, atque hominibus noſtris ex bar-
baris, quæ partim vidimus, partim verò auditu accepimus, digna memoratu
nota efficere. Sunt enim multa, quæ in communi noſſe perutile eſt. Et dum
cogito, cuius potiſſimum nomini dedicem, tu primus occurris, qui ſeculum
noſtrum non doctrina ſolùm ac bonis moribus, ſed ſplendore quoque rerum
geſtarum exornas, & quaſi clariſſimum quoddam ſydus illuſtras. Tibi ergo
Bohemicam hiſtoriam dedico: nam tuo nomini inſcripta, facilè cum rerum
tuarum notitia, quas doctiſſimi celebrarunt, ad poſteros transferetur: nam
ego ab origine gentis in hanc vſque ætatem, ſi Deus dabit, producam: in qua
etſi vetera digna ſunt memoria, illuſtriora tamen noua exiſtimo, quæ tum
certa, tum admirabilia ſunt. Nec mea ſententia regnum vllum eſt, in quo æuo
noſtro tot mutationes, tot bella, tot ſtrages, tot miracula emerſerint, quot Bo
hemia nobis oſtendit. Hæc ego tuæ maieſtati libens pandam. Vale: & quod
ab homine deditiſsimo tibi mittitur, quodcunq; eſt legito, boniq; conſule.

DE SITV REGIONIS BOHEMIAE, DE FLVMINIbus, eiuſdem & ciuitatibus, ac de Bohemorum moribus. Caput I.

BOhemia in ſolo barbarico trans Danubium ſita, Germaniæ por-
tio eſt, Aquilonis flatibus tota fermè expoſita. Cuius ad Orien-
tem vergens latus Moraui obtinent & Sleſitarum natio. ſepten-
trionem ijdem Sleſitæ ac Saxones, qui & Miſnenſes & Thuringi
alias indicum. appellantur. Ad occidentem * Aduocatorum terra eſt, Baioariorumq; regio.
Meridionalem plagam tum Baioarij, tum Auſtrales habent, qui ripas Danu-
Bauari nunc. bij vtraſq; accolunt, nec alia Bohemiæ quàm Teutonum terra coniungitur.
Regionis longitudo latitudoq; penè parem formam rotundam fecunt: cu-
ius diametrum trium dierū itinere expedito pateat. Sylua vniuerſam claudit,
quam veteres Hercyniam vocauêre, cuius & Græci ſcriptores & Latini memi-
Albis fluuius. nerunt. Flumina quæ terrā irrigant vniuerſa in Albim exonerātur. Hic in mon
tibus oriens, qui Bohemiā Morauiamq; diſterminant, mediam fermè prouin-
ciam perlabitur, primò in occidentē, deinde ſeptentrionē verſus, vbi prouin-

ciam

ciam relinquit, per anguſtias montium & abrupta conuallium præceps Saxoniam petit, quam duas in partes diuidens in Oceanum fertur, vbiq; à Rheno flumine æquo terrarum ſpatio diſtans. Quod pleriqne Germaniæ terminum Sarmatiæq; quondam dixêre: ſed noſtra ætate Oderam fluuium, qui Sleſiam interſecat, & ipſum Viſcellam Prutenorum amnem Germania prætergreſſa Albim in alueo continet. Amnes alij quos Bohemi memorant, Orlioze, quod Aquilam ſignat: Egra, qui ex nomine oppidi quod alluit vocitatur, in terra Aduocatorum exoriens, apud Littomeritiam Albi miſcetur. Sed cunctos Multauia excedit, qui metropolim regni Pragam influit: hic Saczanain & Luſmicium & Miſam & Albim ſecum trahit. Oppida toto regno memorabilia, Praga, regi pontificique honeſta ſedes, neque minor neque ignobilior Etruſca Florentia, tres in partes diuiſa, queis nomina indidêre, paruam Pragam, veterem, ac nouam. Parua ſiniſtrum latus Multauiæ fluminis occupat, colliq; coniungitur, in quo ſita eſt regia, ac ſancti Viti potificiale auguſtumque templum. Vetus Praga in plano iacet, vniuerſa magnificis operibus adornata: inter quæ prætorium & forum & lætam curiam & collegium Imp. Caroli mirificis efferunt laudibus. Iungitur autem minori Pragæ lapideo ponte 24. arcuum. Nouam ciuitatem à veteri foſſa diſiungit profunda, vtrinque munita muro, & in quam facilè fluminis aqua deriuari poteſt. Hæc quoq; ciuitas ampla eſt, & ad colles vſq; protenditur, quorum alterum S. Caroli, alterum S. Catharinæ appellant, tertium * Viſſegradum, in arcis modum exædificatum, vbi & collegium eſt, cuius præpoſitum & cancellarium regni & principē vocant. Poſt Pragam Litemeſce, altera in Bohemia pontificalis ciuitas, vicina Morauis. Cuthna quoq; haud parui nominis habetur, vbi argenti inexhauſtæ venæ ſuffodiuntur: quamuis noſtra ætate ſæpius capta exhauſtaque fuerit, & in ipſas argenti fodinas pluuiales aquæ deriuatæ. Nec Buduicium contemnere oportet, æque ſplendidum & munitum, habet etiam nomen Slagenuerdium. *Eaduum, Luna, & vtraque Broda, altera Bohemica, altera Teutonica: Budinge colonia Litomericium, & quod reginis dotale dicunt, Grezium, Pons inſuper, Noua domus, Neuburgia, Poggiebracium, & diutina obſidione memorabilis Pelzma, Zaziorumq; ciuitas, & ſi Bohemiæ dederis Iglaria, quà iter eſt in Morauiam. Poſtremò arx hæreticorum aſylumq; Thabor, memoria noſtra ex ruinis alterius Hauſchæ, difficili loco conditum oppidum, & à Sigiſmundo Cæſare ciuitatis honore donatum. Gelida prorſus regio, piſce atque armentis abundans, cum volucre feriſq;, frumenti ferax. Sicera pro vino vtitur: Illi Cereuiſiam vocant, quaſi ex Cerere factum. Ager toto regno optimus. Circa Zazium colles, apud Litomericium conſiti vineis. Vinum quod naſcitur, acerbum: ditiores ex Auſtria atque Hungaria importato vtuntur. Sermo genti & Dalmatis vnus. Mos vetus in hanc vſque diem ſeruatur. In templis ſermone Teutonico plebes docent, in cœmiterijs Bohemico, vbi ſecularium presbyterorum collegia ſunt, aut monachorum prædia poſſidentium. Solis mendicantibus libertas fuit, qua vellent lingua populum inſtruere. Quæ res palàm indicat, regionem ipſam olim Teutonicam fuiſſe, ſenſimq; ſubintraſſe Boiemos: quod Strabonis teſtimonio confirmare licet, cuius verba hæc ſeptimo Comment. inuenies: Senones Sueuorum natio, vt ſuperius dixi, partim intra partim extra ſyluam habitant, Getarum contermina genti. Sueuorum quidem gens ampliſſima: è Rheno ſiquidem vſq; ad Albim peruenit fluuium: eorum etiam portio trans Albim loca depaſcitur, quemadmodum Emondori & Lancoſargi. Hæc Strabo. Plebs toto regno bibula, & ventri dedita, ſuperſtitionumq; ſequax, & auida nouitatum. Quoties Cretenſe vinum caupones venale proponunt, inuenies quamplures, qui iuramento adacti, nunquā cellam vinariam egredientur, niſi exhauſto dolio. Idem efficiūt in electis Italiæ vinis

Oderá. *Multauia.* *Praga.* *aliâs Viſegradum.* *aliâs Cadanum* *Thabor.* *Sicera.* *Strabonis locus.* *Boiemorum mores.*

dum alimoniam ex pecoribus trahentes, domeſticum in carris tollentes inſtrumentum, quocunque fors tulit & opinio, cum ſuis armentis conuertébantur. Non aſſentimur Bohemorum hiſtoriæ, quæ Zechium illum omnémque familiam ſuam (nam frater cognatiq; fugæ comites erant) glandibus ac ſylueſtribus pomis tantùm vitam duxiſſe affirmat, oblitterato iam tum glandium vſu: nec poſt diluuium ex his fuiſſe hominibus victum crediderim. Illud mihi perſuaſibilius fuerit, Zechium pancos inueniſſe cultores, quos lacte ac venatu viuentes arare terram, triticum ſerere, fruges metere, veſciq; pane docuerit: atque ita ſibi rudes homines, ac penè feros, ad vſum mitioris vitæ redactos ſubiecerit. Nec rurſus apud me pondus habet, omnia tum fuiſſe communia, atq; tam viros quàm fœminas inceſſiſſe nudos. Neq; enim illa regionis tempeties eſt, vt hominem aſſeruare nudum queat ex Dalmatia venientem, vbi non defuit veſtis vſus: niſi fortaſſis in argumentum quis aduexerit Adamitas, qui noſtra tempeſtate apud Bohemos emerſere, communione rerum omnium, nuditateq; gaudentes, quos breui deletos conſtat. Zechio frater fuit nomine Leches, paupertatis & exilij comes. Hic vbi Germanum agris ditatum, bobuſq; potentem animaduertit, ad Orientem profectus in magna camporum planicie ſedem collocauit, Poloniamque nomen ex loco dedit: nam planicies Sclauonica lingua Pole nominatur: cuius hæredes in numeroſam multitudinem breui coaluerunt, ac Ruſſiam, Pomeraniam, Caſubiámque ſui generis hominibus impleuerunt. Zechij quoq; familiam: Bohemos, id eſt, *Diriuos appellant, mirum in modum germinantes, non ſolùm prouinciam à ſe dictam, ſed Morauiam Luſatiamq; pulſis veteribus incolis occuparunt. Dum vixit Zechius nihil temerè, nihil tumultuosè actum, eius imperio ſine controuerſia obtemperatum. At eo vita functo, quum ſibi quiſq; principatum vendicaret, diu ſeditionibus agitata prouincia eſt, ſine principe, ſine certa lege, iudicio tantùm multitudinis gubernata. Poſtremò quum potentiores imbecilles opprimerent, & ſerum atq; incertum eſſet populare remedium, ex re viſum eſt rectorem aſſumere, qui omnibus præſidens imbecilles ac potentiores pari iure gubernaret.

Adamitæ.

Alids dimnos

De Croco, ſecundo Bohemorum duce.
Caput IIII.

ERat per idem tempus apud Bohemos vir nomine Crocus, iuſtitiæ opinione inſignis, ac propterea magnæ apud vulgus authoritatis: hunc ſibi principem deligunt, ſummamq; ei rerum committunt. Cuius tanta moderatio fuit, vt non aliter quàm pater à prouincialibus coleretur: neq; enim ad ſuam voluptatem, ſed pro ſubditorum vtilitate ac quiete prouinciam rexit, ferocemq; populum non tam imperio, quàm beneuolentia quietum continuit. Hic arcem apud Stemnam condidit, quam de ſuo nomine Cracouiam nominauit. Moriens autem tres filias reliquit, Brelam, quæ caſtellum Brelum ædificauit, herbarum ac medicinæ peritam: Therbam, ſiue Therbizam augurem & ſortilegam. Tertiam Libuſſam, quæ vt natu minor fuit, ita diuinarum humanarumq; rerum ſcientia maior.

De Libuſſa filia Croci, quæ pluribus annis rexit Bohemiam.
Caput V.

LIbuſſa autem velut vna ex Sybillis habita, poſt obitum patris fauente populo pluribus annis prouinciam gubernauit: & priuſquam Praga ædificaretur arcem Viſſegradenſem communiuit: fuitque ſuum imperium patri-

bus plebiq́ne iuxta gratum. Poſtremò non crudelitate aliqua, non tyrannide aut ſecordia vſa, ſed rectum iudicium faciens, popularem fauorem amiſit. Contendebant coram ea duo ex optimatibus de poſſeſsione agrorum. Sententia ex bono & æquo dicta, potentior humiliori damnatur. Ille tanquam iniuria eſſet potentiorem in iudicio ſuccumbere, populares appellans, indecorum eſſe indignumq́ue ait, tantum populum, tot proceres, tantum imperium vnius fœminæ ſubeſſe arbitrio. Ad cuius vocem excitata multitudo, muliebre regimen accuſare, vicinarum gentium mores in medium adducere, virum qui ſibi dominetur expetere. Libuſſa indicto ſilentio, deſiderium ſe populi animaduertiſſe dicit, neq; ſe illos eo fruſtraturam: imperium ſubditis, non ſibi poſt patris obitum tenuiſſe. lubet ad diem poſterum redeant. Obtemperatum eſt, itum atque reuentum.

De Primiſlao tertio Bohemorum duce.
Caput VI.

LIbuſſa in concione vbi adeſſe multitudinem vidit, Ego vobis, inquit, Bohemi, in hanc vſque diem placidè molliterq́:, vt mulieribus mos eſt imperaui, nulli quod ſuum eſſet eripui, nullum læſi, matrem experti eſtis, non dominam. At vobis meum regimen ingratum, more humani ingenij mecum agitis: nihil diu placet homini: pium iuſtumq; principem deſiderant populi magis quàm ferunt. Eſtotè ergo iudicatu meo liberi: virum qui vobis præſit, quiq; ſuo arbitratu capita veſtra indicet, ſicut optaſtis, dabo. Ite, equũ meum albicantem ſternite, atque in campos latè patentes adducite, liberum effrenemq́, ibi dimittite, ſequentes eum quocunque ierit. Curret equus aliquandiu: deniq; ante virum ſubſiſtet in menſa ferrea comedentem. Ille mihi coniunx erit, vobis princeps. Gratus ſermo concioni fuit. Emiſſus equus decem millia paſſuum percurrit. Poſtremò ad flumen Bieli ante aratorem conſtitit, nomine Primiſlaum. Sequuti proceres populareſq;, poſtquam ſtantem equum & aratori blandientem adulantemq; viderunt, accedentes propius, Salue, inquiunt, bone vir, quem nobis ſuperi dederunt principẽ. Solue boues, atq; aſcenſo equo nobiſcũ venito: Libuſſa te virum, Bohemia ducem poſcit. Agrum colere, gregem paſcere, nauim regere, texere, ſuere, ædificare, multi ſe ignorare fatentur: magiſtratum in vrbibus agere, regem gerere, gentibus ac nationibus imperare, quod eſt difficilimum, nemo ſibi à natura negatum dicit: etſi plerique ſiue laboris odio, ſiue ocij amore, oblatis regnis abſtinuere. Primiſlaus quamuis agreſtis, nuncios benignè excipit, facturumq́; poſtulata reſpondit: tanta eſt mortalibus regnandi cupido: nemo ſe regno indignum putat. Solutos boues, vt fabuloſa eſt omnis antiquitas, eleuatos in aera ferunt, & in altiſſimam præſciſſe rupis ſpeluncam delituiſſe, nunquam poſtea viſos. Stimulum verò quo boues vrgebantur, terræ defixum mox frondiuiſſe, ac tres corili ramos emiſiſſe: ex quibus duo ſtatim exaruerunt, tertium in arborem eiuſdẽ generis proceram excreuiſſe. Non recipio ad me veri iſtius periculum: apud authores iſta quæ tantur. Vidi tamen inter priuilegia regni literas Caroli quarti Romanorum imperatoris, diui Sigiſmundi patris: in quibus hæc tanquam vera continentur. Villæq; illius incolæ, in qua hæc geſta creduntur, libertate donantur: nec plus tributi pendere iubentur, quàm nucum illius arboris exiguam menſuram. Sed nec mihi Carolus fidem facit: nam reges plerunque creduli ſunt, nec quicquam non verum putant, quod generis ſui claritatem aſtruit. Primiſlaus igitur audita legatione, inuerſo vomere, pane caſeoq; appoſito, viam quaſi grandem facturus, cibum ſumpſit. Ea res Bohemorum animos confortauit, menſam ferream, de qua Libuſſa vati-

Tres tantum liberi vſq; hodie 1513.

Menſa ferrea.

vaticinata fuerat,in vomere cognoſcentes.Stupentes edentem circumſtant, ſaturum equo imponunt, iubenrq; feſtinare.Inter eundum,quid ſibi vult ſtimulus frondens? interrogant:& cur duo rami mox aruerunt? Ille qui diuinandi peritiam calleret,treis ſibi liberos naſcituros ait, ex quibus duo funere immaturo deficiant, tertium nobiles fructus editurum. Quòd ſi ager totus exarauiſſet ante vocationem,genus eius maſculinum perpetuò regnaturum fuiſſe: quum ante tempus accerſitus ſit,eam ſpem ademptam.Interrogatus, quórnam calceos, querno robore factos ſecum afferret? ſeruandos in arce Viſſegradenſi reſpondit,oſtendendoſque poſteris, vt ſciant omnes primum qui principatum inter Bohemos accepiſſet,ex agro fuiſſe vocatum:neque inſoleſcendum eſſe,qui ex humili fortuna ſolium aſcenderit.Seruati calcei diu apud Bohemos,religioſè habiti,ac per ſacerdotes templi Viſſegradenſis ante reges delati,dum pompa coronationis educitur. Quum Viſſegradum appuliſſet Primiſlaus,ingenti fauore plebis atque honore exceptus eſt, Libuſſámque ſibi matrimonio iunxit. Nec diu moratus,Pragenſe oppidum aggere atque muro cinxit: de cuius nomine dum diſceptaretur,iuſſit Libuſſa ex artificibus, qui primò occurreret, rogari quid ageret: ac ex primo verbo eius vocari oppidum. Interrogatus faber lignarius quiſpiam: limen ſe agere dixit, quod Bohemicè praha dicitur:indeque nomen vrbi datum, ſed corrupto vocabulo poſteri Pragam dixêre. Exinde leges conditæ,quibus Bohemi longo tempore vſi,prouincia pace & ocio fruens,opibus aucta eſt. Et Libuſſa caſtellum Libus ędificauit,non longè ab Albi flumine,quod morienti ſepulchrum fuit. Qua mortua,imperium ad Primiſlaum ſolum rediit,quod viuente coniuge eius maximo conſilio adminiſtrauit: fœminarum (quæ illa viuente plurimum poterant)authoritas extincta.

Calcei è querno robore.

Praga vnde dicta.

Libus.

De puella Valaſca, quæ principatum Bohemiæ more Amazonum ſeptennio potenter obtinuit. *Caput VII.*

SED fuit inter virgines,quæ Libuſſæ miniſtrare ſolebant, Valaſca puella ingentis ſpiritus, & Amazonicæ mentis, quæ clanculum accerſitis comitibus:hetam,inquit,ô ſorores perdidimus,quæ nos à virorū contumelia vindicauit,nec paſſa eſt ſeruire viris: contrà, viri eiuſdem imperium ſubiêre,nos reginarum honore fungebamur. Nunc iugum aſperum & miſerrimum ferre oportet: niſi libertatem nobiſipſis vendicemus, viliſſima mancipia ſumus. Quòd ſi vobis id animi eſt quod mihi, facilè priſtinam authoritatem obtinebimus.Ego ſecretorum Libuſſæ conſcia Therbicæ quoque ſortes noui,herbarum vires non minus quàm Brela calleo.quod tres habuêre ſorores, hoc mihi ſoli datum eſt. Aſſiſtite audenti,vobis imperium in viros polliceor. Probant ſingulæ Valaſcæ conſilium : coniurant, poculum recipiunt,quo virile genus odiſſent. Interea loci Primiſlaus virginem ſibi per quietem ſanguineum miniſtrare potum videt. Territus ſomnio,ac malum quod erat futurum ſuſpicatus,primores terræ admonet,ne tantum licentiæ fœmineo ſexui præbeatur Mos enim virginibus erat equos aſcendere,fatigare curſu,flectere in gyrum, haſta contendere, geſtare pharetram & arcum ſagittare,iaculari, venari, nihil officij virilis omittere. Quòd Primiſlao tum periculoſum,tum bonis aduerſum moribus videbatur.At proceres ridere principem, fœmineum ſexum nil auſurum magni credere. Mirari tantò maius atque amare puellas,quantò agiliores ac doctiores dicerentur. Valaſca monere interdiu noctuq; conſpirationis ſocias,ſpem bonam facere,audaciā augere,poculis atq; carminibus mētes earum à virorum amore auertere, dietim plures

Muliebris audacia.

allicere prouinciam vniuerſam veneno inficere. Vbi iam virginum ac nuptarum ſatis conueniſſe arbitratur, mandat omnibus ſuos viros, parentes, germanos, filios mares, omnes ſomno vinoq; ſepultos noctu occidant, armis equiſq; arreptis in campum prodeant, non longè à Praga monſtratum. Maturatur ſcelus, virorum quantum imperatum erat interficitur: veniunt in campum armatæ fœminæ, proſtratoq; virorum exercitu, qui parricidas inſequebatur, ducem in arce Viſſegradenſi obſident. Quam quum expugnare nequirent, caſtellum ſibi haud procul inde in prærupto vndique colle naturaque

Dieuizum munitiſſimo ædificant, quod Dieuizum appellant, quaſi virginum caſtrum. Dieuizæ namque eorum lingua virgines nuncupantur. Res viſa patribus plebiq; perniciofiſſima, tum propter admiſſum ſcelus, tum quòd illarum exemplo reliquas adduci fœminas verebantur, & hoſtem cuique domi eſſe formidabile fuit. Horrantur itaque principem, puellas bello coerceat, ſe cum copijs affuturos promittunt. Primiſlaus ſe à dijs admonitum ait, perituros omnes qui puellas armis laceſſant, tempus aliud expectandum. Illi ſpreto conſilio, coacto ſine principe exercitu, caſtra ad Dieuizum ponunt, puellaſq; cingere obſidione pergunt. Valaſca nil territa in maiori diſcrimine maiorem adhi-

Fortiter bet animnm, comites ne mente labantur plena fiducia hortatur, aduenisse tempus affirmat, quo toti Bohemiæ leges imponant: videre ſe omnes prouinciæ optimates in ſuam poteſtatem veniſſe: vires tantùm acuant, victoriam in manibus eſſe. Neque nouum viros mulieribus obſediſſe, Amazones ſibi Aſiam vectigalem feciſſe, pugnaſſe ad Troiam, Theſei atque Herculis arma contempſiſſe. Si conſilium atq; animus mulieribus adſit, vires haudquaquam deeſſe: nullius Bohemi conſilium ſuo præferre. Vbi perſuaſam multitudinem animaduertit, palantes hoſtes, & nil tale verentes aggreditur. Fit trepidatio in totis caſtris. Mox fœda oritur fuga, inſtant virgines, viroſq; paſſim trucidant. Neque aliter pugnatum eſt, quàm ſi muliebres viri animos, viriles fœminæ induiſſent. Pauci ex ea pugna euaſerunt, quos velocitas equorum, non ſua virtus à morte redemit. Singularis audaciæ in hoc prælio ſeptem puellas fuiſſe memorant, Maladam, Nodeam, Suataciam, Voraſtam, Radgam, Zaſtanam, Triſtanam. Reginam ſua manu ſeptem viros intereniſſe. Spolia ingentia capta: præmia pro meritis reddita: ſeptem quæ virtute præſtiterant, torquibus aureis atque armillis donatas: Valaſcam veluti deam habitam: neque poſt id prælium Bohemis aduerſus puellas audaciam fuiſſe. Illę populari agros, abducere prædas, rapere, occidere, villas incendere, potentiam indies augere, fingere interdum ſe virorum amore teneri, amatorias epiſtolas nobilibus adoleſcentibus mittere, deteſtari faſtum atq; inſolentiam Valaſcæ, ſimulare fugam, rogare in ſyluam potenti manu venirent, ac ſe raperent. Iuuenes qui puellarum facinora magis admirarentur quàm odiſſent, victi blanditijs, captiq; nonnullarum ſpecie (erant enim pleræque pulcherrimæ) imperata faceſſunt. Sed ingreſſi ſyluas, inſidijs circumuenti, trucidantur. Alij noua fraude in arcem vocantur, Valaſcam velutl per traditionem comprehenſuri. Qui mox intromiſſi, ad vnum necantur. Vbi iam nulla fides virginibus eſt, commentum inauditum excogitant.

De puella Sarca, quo modo doloſè nobilem Stiradum deceperit, mortique tradiderit.
Caput VIII.

SArca erat inter puellas admodum honeſta facie, ſed animo impuro, & ad omne ſcelus parato. Hanc in altiſſimo nemore ſtrictis pedibus ac manibus arbori alligant, tubamque venatoriam, ac vaſculum medone plenum iuxtà

iuxtà ponunt: ipſæ in inſidijs haud procul deliteſcunt. Solebat hac iter ſępe facere Stiradus nobilis eques inter Bohemos opibus & authoritate potens, & qui puellarum tyrannidem præ cæteris abhorreret, atque perſequeretur. Is ergo quum ſyluam pro ſuo more venaturus intraſſet, puellamque vinctam conſpicatus eſſet, miſerabundus quid ſibi ea res vellet percontatur. Cui Sarca: Noſti, inquit, quot ſcelera his in regionibus Valaſca perpetrarit, dum ſibi potentiam regnumque vendicat. Ego quoque pariter in furorem acta, inſaniam eiuſdem aliquandiu ſequuta ſum. Peccaui fateor, pœnituit me tamen tot ineptiarum, cogitauiq; quónam modo ſceleſtam relinquere vitam poſſem: ſtatui ab iniqua diſcedere domina: ſed dum comitem fugę quæro, prodita captaq; huc perducor: hic de me ſumere ſtatuerat ſupplicium ſanguinaria carnifex. Interea dum ligor, dumq; mihi vltima verba dicuntur, vt auditus eſt tnorum canum latratus atq; hinnitus equorum, illæ meæ lamiæ ſalutem pedibus quæſiêre. At ego te vir clariſſime, quem vnum perfida turba metuit, per nobilitatem tuam oro miſerere infelicis fœminæ. Solue me obſecro atque abducito: aut ſi hoc non placet, iugula me potius quàm hîc viuam deſeras: namque vbi abieris, mox aderit iniqua virginum cohors, meq; diris lacerabunt modis: iuuat tua manu perire. Stiradus lacrymis motus muliebribus, puellęq; forma captus, equo deſiliens vincula ſoluit, rogatq; medonis vaſculum, ſimulq; tuba appoſita quid ſibi velint? Tum Sarca, Medonem, inquit, optimum carnifices attulerunt, quo inter cruciandum vterer: hunc iam læta ſecuraq; bibam: & hauſto ſumpto, quod reliquum fuit Stirado propinauit, qui pariter bibit. Erat autem potus ſuauiſſimus, quem Bohemi ex albo melle conficiunt: ſed quàm mulieri ſaluber, herbis & carminibus adhibitis, tam viro peſtilens: qui mentem Stiradi prorſus alienauit. Exinde tuba hæc, inquit, mea fuit dum venarer, quam mihi mortuæ ad collum ſuſpendere ſtatuerant peſſimæ, quaſi venatricis ſignum: inflabo vt intelligant me viuentem, fuiſque manibus ereptam eſſe. Moxq; tuba cecinit. Valaſca vbi ſonitum audiuit, ex compoſito cum armatis puellis adeſt, Stiradum incautum capit, comites eius obtruncat. Ferunt dum hæc agerentur, auditum tota ſylua ingentem veluti ridentium ſtrepitum: vbi dum eſſet hominum ſolitudo, creditum dęmones de puellarum facinore ac fallacia cachinnatos: illas verò inſtructo exercitu Stiradum cathenis vinctum, in conſpectum arcis Viſſegradenſis deduxiſſe, ibiq; proſpectante Bohemorum principe, nobilem virum totę ſupplicio, quod eſt inter Germanos atrociſſimum ac miſerrimum, peremiſſe. Poſt hæc iam planè regionis dominas viros ſibi aſciuiſſe, ex quorum complexu nouis fœtibus Rempublicam ſuſtentarent, ſancitumq; lege, vt natæ fœminæ diligenter aſſeruarentur, maſculis dextri oculi eruerentur, amputarenturq; pollices, ne viri facti aut arcus tendere, aut armis vti valerent. Idq; aliquandiu factitatum. Septem annis ea peſtis Bohemiam afflixit, tributariaq; magna ex parte prouincia virginibus fuit. Qui detrectauêre imperium, intra mœnia clauſi, nuſquam exire audentes, magnis incommodis affecti ſunt. Denique quum neceſſaria deeſſent, eoq; perducta res videretur, vt coactos fame deditionem facere oporteret, tumultuariè principem adeunt, dirum puellarum bellum deplorant, ignaniam ducis accuſant, malle ſe fœminis obedire, quàm perire inedia dicunt, aut populum tueatur, aut meliori cedat: probris & contumelijs minas adijciunt. Primiſlaus tot anguſtijs circumuentus, quum non tam armis, quàm ſortibus valeret, plebem paucos adhuc dies expectare hortatur. id ſi faciant, puellarum excidium imminere. Paret multitudo. Ipſe medio tempore ſcribit Valaſcæ, iniuſſu ſuo optimates prouinciæ arma in eam ſumpſiſſe: placere ſibi eos ſubijſſe pœnas: ſe illam filiæ loco amare: neque inuidere principatum, quæ coniugis ſuæ Libuſſæ diſcipula extitiſſet imperium

Medo (margin note beside "qui pariter bibit")

Stratagema (margin note beside "tam armis, quàm sortibus")

virtuti ſuæ deberi, quæ Bohemiam virili audacia bello attriuiſſet: ſenium ſuum regno ineptum, neque filio impuberi gubernationem credendam, monere vt arcem Viſſegradenſem ex manibus ſuis accipiat, ſic Bohemiam totam in poteſtatem eius venturam: filio quam velit partem faciat: ſibi priuato, quod reſtat ætatis, viuere libeat, atque in agrum reuerti, quem reliquiſſet inuitus. Poteſtatem quam ſibi fœmina tradidiſſet, iure optimo ſe fœminæ reſtituere. Capitur Valaſca ſuis artibus, miſſaque puellarum cohorte, tradi ſibi arcem poſtulat. Intromiſſæ virgines apud principem opiparè epulantur. Interea proſilientes ex inſidijs iuuenes armati, puellas omnes trucidant: nec morati, caſtellum Dieuizum cum exercitu petunt. Valaſca re cognita, furore amens, cum paucis obuiam egreditur, conſertoque prælio priuſquam comites adſint, dum ſtrenuè pugnat, inter confertiſſimas hoſtium turmas occiditur. Subſequutæ virgines, vbi dominam cecidiſſe cognoſcunt, non tam ſpe victoriæ, quàm vltionis ardore certamen inſtaurant. Pugnatum eſt aliquandiu, nunc huc, nunc illuc victoria inclinante: ad extremum infeliciter præliantes fœminæ, cæſis quampluribus, fugæ ſe commiſerunt. Subſequuti hoſtes, vno agmine victores cum victis caſtellum irrupere, potitique arce, quicquid fœminei ſexus inuentum eſt, ferro extinxere, atque hoc pacto magnanimi iuuenes dominatu fœmineo Bohemiam liberarunt. Valaſca inter fœminas clariſſimas numeranda, plus auſa quàm ſexui ſuo congrueret, inſepulto cadauere iacens, feris ac volucribus eſca fuit.

De Nimiſlao quarto, ac Mnata quinto, Vorcióque ſexto, nec non Vinſlao ſeptimo Bohemorum ducibus.
Caput IX.

PRimiſlao ex Libuſſa tres filij nati, duo immaturo rapti funere, tertius morienti ſeni hæres dictus, Nimiſlaus nomine, quod nihil excogitans interpretatur. Fuit enim ſtupidi ingenij, & prorſus iners: inter ſcorta & concubinas ocio marcens. Molliciem eius fortuna confouit, quæ pacem illi perpetuam dedit, nullo vicinorum arma mouente, nec ſeditionibus ſtudente populo, quem diutina virginum bella prorſus extenuauerant. Hunc Mnata filius ſubſequutus eſt: Mnatam Vorcius, cui duo fuerunt filij, Vinſlaus & Vratiſlaus. Inter quos moriens partitus eſt terram. Vinſlao Praga & ducatus Bohemiæ ceſſit, Vratiſlao Lucenſis principatus, qui poſtca Zatenſis dictus eſt.

De Grezomiſlao, qui & Neclam dictus eſt, octauo Bohemorum duce. Et graui bello quod geſſit cum patruo ſuo Vratiſlao.
Caput X.

EX Vinſlao natus eſt Grezomiſlaus, qui & Neclam dictus eſt, vnicum timoris & pauoris exemplum. Cuius ignauiam animo voluens patruus, optimum inſtrumentum ad ſubigendam ſibi Bohemiam ratus, arma mouens plura aduerſus eum bella feliciter geſſit: Quibus magnificatus & auctus, vrbem condidit inter duos montes Mednam & Pubecham, quam de de ſuo nomine Vratiſlauiam nuncupauit. Neque contentus prioribus victorijs, nouum nepoti bellum indicit, capitalem pœnam ſubditis ſuis interminans, qui gladij longitudinem æquarent in prælio deeſſent. Iubet quoque purpuratos ſuos falcones atque accipitres ſecum afferant, quos humana carne paſcere velit, non ad pugnam, ſed ad cædem iturus. Poſtremò ſe nulli ætat

par

parſurum dicit, ipſoſque lactentes pueros ab vbere matrum rapi atque confodi mandat, mammaſque mulierum pullis equorum ſugendas tradi. Inſolens ſanè ac ſuperbiſſimus, & fortaſſe crudelior quàm ſi viciſſet. Parte alia Neclam vir muliere corruptior, trepidare atque pauere, nihil conſilij, nihil ſpei habere, vltimam vitæ ſuæ diem aduenisse putare, non gladium intueri, non milites affari poſſe, alieno tamen ductus conſilio, ſe pugnæ interfuturum dicit. Et accerſito clàm Sclereio nobili equite, figura corporis ſibi perquam ſimili: animi verò fortitudine & corporis robore diſſimilimo. Fuit enim manu promptiſſimus, & audaci animo, atq; in primis rei bellicæ peritiſſimus. Hunc ſuis armis iudutum ac inſignibus principalibus honeſtatum, quàm pauciſſimis rem ſcientibus, obire ducis munia iubet. Multa interim vatum præſagia, fœminarum quoque ſpiritu, vt aiunt, pythonico imbutarum vaticinia exquiruntur. Ex quibus vna placandos deos humana hoſtia reſpondit, ſic enim victoriam repromitti. Cui Neclam, plus religioni quàm armis fidens, cæſo quem ſortes deſignauere iuuene, morem geſſit. In alia parte mulierem fuiſſe tradunt, quæ priuigno bellum petituro, Vratiſlaum in pugna caſurum, maiorumque populi partem cum eo interituram prædixerit: poſſe tamen euadere iuuenem, ſi ſibi crederet. Adoleſcenti ſe credere, atque imperata facturum reſpondenti, iuſſiſſe vt pergeret, quando remanere domi capitale eſſet, primumque qui obuius fieret occidere, atq; vtraſq; aures cadenti amputare, & in pera recondere. Exin gladio inter priores equi pedes ſignum crucis in terram facere, qua deoſculata, equum aſcendentem fugam maturare. Pugna in campo cui Thuſco nomen eſt committitur, concurrunt acies, magnis vtrinq; viribus ac clamoribus certatur. Stat belli fortuna diu anceps, multi hinc atque inde vulnerantur, proſternuntur, occiduntur. Ad vltimum Bohemi qui non pro gloria, aut ampliando imperio, ſed pro vita, pro focis, pro aris, pro vxoribus ac liberis in aciem veniſſent, deſperatione in virtutem verſa, audacibus animis, inuicto robore præliantes, victoria potiuntur, non ſine Sclercij magna laude & ſumma gloria: cuius in hoc bello, tum ars, tum virtus plurimum valuit. Occiditur tamen inter præliandum: & vt iuſſerat, in eo campo ſepultus eſt, vbi prælium geſtum, ſuaq; morte vitam ducis, & patriæ liberationem redemit. Ex hoſtibus cæſo principe, quàm pauciſſimi euaſerunt. Aiunt adoleſcentem, qui nouercæ iuſſioni paruerat, domum redeuntem vxorem ſuam quam vnicè amauit, interemptam reperiſſe, ambabus carentem auribus, pectuſq; confoſſam, & quas hoſti amputauerat aures, coniugis ſuæ fuiſſe, ſtupentem triſtemque cognouiſſe. Tantum præſtigia poſſunt, aut veneficarum carmina mulierum.

Victoria ex deſperatione

Præſtigium

De infidelitate Duringi, qui Vratiſlai filium ſibi commiſſum interfecit, pœnámque condignam dedit.
Caput XI.

Bohemi parta victoria, occiſo Vratiſlao, terram eius ferro atque igne deuaſtant: inuentumq; Vratiſlai filium impuberem, principi tradunt. Qui miſertus ætatis, patruelem educandum Duringo, ad Egram fluuium imperium poſſidenti, Vratiſlao gratiſſimo quondam comiti tradidit. Qui cæca cupidine captus tanquam initurus principis gratiam, puero ſupra Egram, qui tum glacie conſtrictus erat, perfracto gelu piſces quærenti, gladio caput abſtulit, ſecumque Pragam deferens, vbi ad Neclam introductus eſt, proferens cruentum caput, Solium, inquit, tuum hodie firmaui: aut perire hoc, aut te oportuit. Securus in vtramuis aurem poſt hac dormies, æmulo regni ſublato. Motus haud aliter quàm par erat princeps tam diro ſpectaculo: perfi-

diam,ait,nulla beneficia vincunt. Vt aleres puerum,non vt occideres,credidi. Te neque meum imperium,neque amici memoria,neque innocentis pupilli miſeratio retraxit ab ſcelere? At mihi quietem parare voluiſti. Tui ergo meriti hæc ſumito præmia. Ex tribus morribus, quam malueris, optionem habeto: aut gladio teipſum confodito,aut laqueo perſtringito guttur, aut ex Viſſegradenſi rupe præceps ruito. Duringus accepta ſententia,in alni arbore,quæ propinqua fuit ſeſe ſuſpendit: alnus poſtea quamdiu remanſit,arbor Duringa dicta eſt.

De Noſtirico nono, & Borſiuoio decimo Bohemorum ducibus. Qui & vltimus Paganorum ducum fuit,& tandem cum vxore ſua fidem Chriſti ſuſcipiens,baptizatus eſt.
Caput XII.

Aliàs Hoſtiuicum

NEclam verò moriens, * Noſtiricum maiorem natu filium hæredem inſtituit. Dipoldo prouinciam Surimenſem teſtamento dimiſit. Noſtirico Borſiuoius filius ſucceſſit, vltimus Paganorum ducum: qui tamen & ipſe imperante Arnulfo Cæſare à beato Methodio Morauorum archiepiſcopo, cum Ludmilla coniuge ad Baptiſmi gratiam perductus eſt DCCCCXCV. anno poſt Chriſti ſaluatoris noſtri ortum. Ludmilla ſancta mulier habita,etiam miraculis claruiſſe fertur.

De ſitu Morauiæ, & Suatocopio, penultimo Rege eiuſdem. Qui & primus Chriſtianus inter Reges Morauiæ fuit.
Caput XIII.

SVatocopius eo tempore Morauis imperabat Chriſtianæ religionis cultor,& dignus cuius memoriam ad poſteros reſcetamus. Morauia trans Danubium iacet,cui ad Orientem Hungari Poloniq; regnum poſſident, Morauа diſiuncti amne, qui nomen regioni dedit: occidentem ſolem Bohemi excipiunt,Auſtriales,Meridianum: Septentrionale latus Sleſiæ occupant. Ager vini,frumentiq; ferax, gens rapinis aſſueta: nulli tutum iter niſi armato,potentioriq; præbet. Hic multos annos regnatum.Hungari, Bohemi,Ruſſani, Polonique,Morauorum principi paruerunt,princeps ipſe Romano imperio. Caput regni ciuitas Volegradenſis.*Suatocopius regum penultimus,quum aliquandiu feliciter regnaſſet, tandem Arnulpho Imperatori tributum pendere recuſans, commiſſo prælio, quum ſuos cadere animaduertiſſet, elàm ſeſe pugnæ ſubtraxit: atque vt erat murata veſte incognitus,ſalutem ſolus fuga quæſiuit. Qunmque ad montem veniſſet,cui Sambri nomen eſt,abiectis armis,equo dimiſſo pedibus iter fecit, & tanquam viator inops, vaſtiſſimam ingreſſus eremum, tam diu pomis arborum atq; herbarum radicibus vitam ſuſtentauit,donec treis eremi cultores obuios habuit: quibus ſeſe adiungens, vſq; ad extremum vitæ perſeuerauerit incognitus,patienter ac ſedato animo incommoda quæq; ferens. Vbi verò obitus affuit,accerſitis eremitis: nondũ, inquit,quis fuerim,nouiſtis? Rex ego Morauorum,prælio victus ad vos confugi,& regiam vitam & priuatã expertus morior. Nulla regni fortuna eſt tranquillitati eremi præferenda. Hic ſecurus ſomnus,dulces herbarũ radices atq; vndas efficit: ibi curę atq; pericula nullũ cibum,nullum potum non amarum reddunt. Quod vitæ mihi fata dederunt,apud vos felix peregi: in regno quicquid eius tranſactum eſt,mors verius quàm vita fuit. Sepelite me hîc poſtquã anima corpus reliquerit, Morauiamq; deinde petentes, filio meo, ſi adhuc viuit, hæc nunciate. Atque his dictis vita exceſſit. Arnulfus interea victoria potitus,

Aliàs Suatocupus

Scito

potitus, regnum Morauiæ Suatocopij filio, quem de ſacro fonte leuauerat, poſſidendum reliquit. Is ab eremitis edoctus de fortuna patris, quem cecidiſſe in prælio exiſtimauerat, corpus eius ex eremo defoſſum, Volegradum retulit, atque in ſepulchris maiorum condidit. Fuit autem Suatocopij filius, quanquam Chriſtianorum ſacris imbutus, minus tamen quàm decuit, ſacerdotes Dei veneratus. Qui venationem aliquando facturus, archiepiſcopo Methodio imperauit, ne ante ſuum reditum diuina perageret. Expectauit Methodius ad meridiem vſque, tandem negligi rem diuinam veritus, Deo ſacrificium cœpit offerre. Interea reuerſus princeps, vbi ſe neglectum animaduertit, ſacram ingreſſus ædem, multitudinem canum intromiſit, tubaſq; clangere iubens, ad altare vſque progreſſus, conuicia multa ingerens, vix manus à violatione ſacerdotis abſtinuit. Ob quam rem paucis poſt diebus Methodius in Bohemiam fugiens, regem extra eccleſiã fecit, regnúq; ſacris interdixit. Quo facto, non ſolùm archiepiſcopalis ſedes in Morauia defecit, ſed in ſeipſo quoq; regnum extinctum eſt. Mortuo namq; paulò pôſt excommunicato rege, imperij Morauorũ partem Theutones ac Bohemi, partẽ Poloni atque Hungari diripuerunt. Methodius in Bohemia aliquandiu moram traxit, deinde Romam ſe contulit, ibi fratrem ſuum Cyrillum comperit, qui baptizato quondam Suatocopio, Morauis Chriſtiana ſacra crediderat, multaſque alias Sclauorum gentes ad fidem Chriſti conuerterat. Ferunt Cyrillum quum Romæ ageret, Romano pontifici ſupplicaſſe, vt Sclauorum lingua, eius gentis hominibus quam baptizauerat, rem diuinam faciens vti poſſet. De qua re dum in ſacro ſenatu diſceptaretur, eſſentque non pauci contradictores, auditam vocem tanquam de cœlo in hæc verba miſſam, Omnis ſpiritus laudet dominum, & omnis lingua confiteatur ei. Indeque datum Cyrillo indultum.

De Spitigneo vndecimo, ac Vradiſlao duodecimo Bohemorum ducibus.
Caput XIIII.

Borſiuoius autem, coniunxque Ludmilla, Chriſtianam veritatem amplexi, fidem catholicam inter Bohemos magnopere ampliarunt. Ludmilla filia fuit comitis Slambogij caſtelli Bizeniæ, quod poſtea Melinca dictum eſt. Ex qua tulit Borſiuoius duos filios, Spitigneum & Vradiſlaum. Primus patri ſuccedit: ſed moriens ſine filijs, fratri principatum reliquit. Coniunx Vradiſlai * Drabonucia, mulier audax, & ad ſcelus prona, duos pariter filios viro peperit, Venceſlaum & Boleſlaum: priorem Ludmillæ tradidit educandum, alterum ipſa enutriuit. Alumni ex nutricibus mutuati mores, Venceſlaus pietatem colere, manſuetudinem præſeferre, Chriſtiana ſacra venerari, elargiri multa pauperibus, nulli noxius eſſe: Boleſlaus idolorum ſectari culturam, honores ambitioſè quærere, adulterari, rapere, occidere, in ſcelera cuncta prolabi. *Aliàs Drabomicia.*

De ſancto Venceſlao martyre, tertiodecimo, & fratre ſuo Boleſlao quartodecimo Bohemorum ducibus.
Caput XV.

Pater ſuprema ordinans, Ludmillæ, cuius integritatem prudentiamque optimè noſſet, quouſque liberi adoleuiſſent, gubernationem prouinciæ dimiſerat. Id ægrè Drahomiciæ fuit, quæ Tymam & Simonem nephario homines ſubmittens, ſocrum in caſtello Thetim ſtrangulari iuſſit: ipſa deinde imperium accepit. In omnes crudelis, in Chriſtianos ſæuiſſima & intolera-

bilis, ac propterea Venceſlao etiam filio infeſta, cui præferre fratrem non dubitauit. De Venceſlao hæc referuntur. Potus cibiq́ue parciſſimum fuiſſe tradunt, corporis maieſtate decorum, virginitatem ad vltimum vitæ ſeruaſſe: diuina in templis officia, diurna nocturnaq́ue nunquam neglexiſſe, & noctis quidem tempore nudis pedibus ſuper glaciem ac niuem iter agentem, vim frigoris minimè ſenſiſſe. Podium verò eius comitem, quum caligatus obriguiſſet, iuſſum veſtigia Venceſlai pedibus premere, concaluiſſe. Poſtera die cruenta ſancti viri veſtigia inuenta: iniſſe eum populo perurgente, adhuc viuente matre, principatum. Duci verò Curinenſi, nulla iniuria laceſſito, cum exercitu in Bohemiam ingreſſo, atque agros vaſtare conanti, armatum cum copijs occurriſſe, vocatoque in colloquium, ſingulare certamen obtuliſſe. Accepta ab aduerſario conditione, vbi manus conſeri debuit, angelos viſos, qui Venceſlaum protegentes arma miniſtrarent: territum ea nouitate Curinenſem, ex equo prolapſum veniam petiuiſſe. Bohemum libenter humiliato pepercisse, monuiſſeq́; ne deinceps aliena peteret. Similem angelorum comitatum vidiſſe aiunt Imperatorem, quum Venceſlaus adoleſcens in eius curia obuerſaretur, eamq́; ob cauſam brachium ſancti Viri dono ei dediſſe, in cuius honore cathedralis ædes in Praga conſtructa eſt. Ferunt tunc Bohemiam ſub epiſcopo Ratiſponenſi fuiſſe, ac propterea quum Venceſlaus Volgangum præſidem, qui poſtea inter ſanctos relatus eſt, ad conſecrationem eius baſilicæ ſummis precibus inuitaſſet, reſpondiſſe pontificem, coram Deo iam templum ſuum dedicatum eſſe, quod futuram metropoliticam cerneret, miſſurum ſe tamen, qui ſua vice Venceſlao ſatisfaceret. Creuerat iam Venceſlai nomen, miraq́; populi charitate atque admiratione celebrabatur. Sed quantò cæteris acceptior erat, tantò acrius in ſe odium fratris matriſque concitabat, ac propterea licet dimittere ſeculum, & in monachum tonderi deſtinaſſet, non potuerunt infelices animæ ſancti viri propoſitum expectare, ſed impatientes moræ, piam principis intentionem ſcelere præueniunt. Fit conuiuium apud Boleſlaum matre iubente: vocatur Venceſlaus. Qui & ſi mortem inſtare prædixerat, facta tamen cum ſacerdote de peccatis ſuis ex more Chriſtiano confeſſione, fraternam domum ingreditur, ibiq́ue ſtatim Boleſlai manu percuſſus interijt. Dicat aliquis homicidam ſuipſius Venceſlaum fuiſſe, negetq́ue cœlo dignum, qui certæ ſe morti obtulerit. Nos Gothorum inſtante procella, plurimas Romæ fuiſſe puellas legimus, quæ pudicitiæ ſuæ vim inferri timentes, & ne in manus hoſtiles inciderent, in Tyberim ſeſe præcipitauerunt: quæ poſtea miraculis coruſcantes, ſanctorum honores meruere. Venceſlai ſanctitati qua die cæſus eſt Chriſtum Deum teſtimonium præſtitiſſe, memoriæ prodiderunt, qui regi Daciæ per viſum apparens, ſuo martyri ædem conſtrui mandauit. Ipſum autem Venceſlaum multis miraculis claruiſſe, atque inter ſanctos martyres ab Eccleſia receptum tradunt, Drahomiciam paucis poſt diebus fatis ſuis trahentibus, vltionemq́ue parricidij exigentibus, hiatu terræ apud arcem Pragenſem abſorptam, Boleſlaum multis ſceleribus nobilitatum, morbo abſumptum duos filios reliquiſſe, Boleſlaum paternum nomen referentem, & Stratiquatem.

Venceſlaus

Venceſlai mors.

De Boleſlao quintodecimo Bohemorum duce.
Caput XVI.

Boleſlaus imperio potitus, patrui magis quàm patris æmulator extitit. Religionem enim Chriſti extollens, viginti eccleſias erexit. Huic ſoror fuit Milada eximia ſpecie virgo, ſacris imbuta literis, & multa pollens eruditione. Quæ quum Romam orationis cauſa petiuiſſet, à Ioanne pontifice

Milada

maximo

maximo benignè excepta, ipſius authoritate monaſterium ſancti Georgij in arce Pragenſi conſtruxit, ibiq; ſacerdos conſecrata eſt. Eadem quoque ſancti Viti ædem à Venceſlao fundatam, in pontificalem eleuari obtinuit. Ditimarus natione Saxo, & opinione ſanctitatis inſignis, primus ibi epiſcopus conſecratus, cui Adelbertus ſucceſſit, nobili genere apud Bohemos natus. Stratiquas, Boleſlai frater, relicto ſeculo apud Ratiſponam Baioariæ ciuitatem, in cœnobio ſancti Emerammi, monaſticam vitam elegerat. Quem Pragam forte aduenientem, aggreſſus Adelbertus, pontificalem ei cathedram offert: qui quum eſſet regis frater, ex rege natus, facilè populum ſub religione continere poſſet: nam ſibi non eſſe facultatem eius regendæ plebis, quæ rapinis & adulterijs aſſueta, ius faſque omne contemneret. Stratiquas mundanas dignitates quaſi malas peſtes effugiendas eſſe reſpondit, monaſterium ſibi & præſentem vitam ſuauem præſtare, & futuram promittere meliorem, in eo ſe viuere morique velle. Scribunt authores, Adelbertum his auditis, prophetico ſpiritu plenum Stratiquati dixiſſe, Poteras modo Pontificiali honore cum ſalute defungi: at quod nunc recuſas, in perniciem tuam vehementer expetes. Abijſſe deinde Romam, ac cum fratre ſuo beatæ vitæ Gaudentio in monaſterio ſancti Alexij tamdiu deliruiſſe, donec iuſſu pontificis maximi, ſuas oues repetere iuſſus eſt. Quibus quum eſſet prorſus ingratus, in Hungariam profectum, regem Stephanum baptizaſſe, quem inter ſanctos relatum aiunt. Exinde Poloniam ingreſſum, Gaudentium fratrem, in eccleſia Gneſnenſi prędicaturum Euangelium, pontificem ordinaſſe. Poſtremò Prutenos adijſſe, apud quos dum Chriſti legem prædicat, gladio cæſum, martyrio vitam finiſſe. Interea Stratiquatem mutato propoſito, Pragenſem eccleſiam popoſciſſe, neque repulſum, fraterno regioque fauore adiutum. Sed dum apud Maguntinum archiepiſcopum agit, ſacris de more imbuendus, inter duos epiſcopos iacentem pronum, diabolico ſpiritu arreptum, tamdiu vexatum, donec animam exhalauit, Adeodato natione Teuthonico, eccleſiam commiſſam.

Ditimarus

Stratiquas

De Boleſlao ſextodecimo Bohemorum duce. *Caput XVII.*

Boleſlaus duobus & triginta annis imperio potitus, ex vita deceſſit, relicto ſucceſſore filio ſui nominis Boleſlao tertio: Huic Meſcho Polonorum princeps Cracouiam per fraudem eripit. Bello deinde orto, vaſtatis agris, induciæ demum dictæ, ſtatutumque vti ambo duces apud Crocouiam conuenirent. Boleſlaus accepta fide eò pergit, atque in conuiuio captus, luminibus priuatur, comites eiuſdem crudeliter necati, exceptis Vriſbuicenſibus inſidiarum conſcijs, ſceleriſque participibus. Qui domum reuerſi, tanquam magno ex periculo euaſiſſent, publicam fidem atque iuſiurandum & iura hoſpitij à Polono violata queruntur. Vbi fides habita, Ianurem Boleſlai fratrem dolo necare conantur. Cocherem inter Vriſbuicenſes conſilio, opibus & authoritate maior, adoleſcentem ſub ſpecie venationis in ſyluam tractum, ad ſtipitem arboris alligatum, ſagittis cōfodi iuſſiſſe fama eſt: diuum Ioannē Baptiſtam ab eo precibus exoratū, hirſuto regmine ſagittas excepiſſe, vxoremq; eiuſdem per viſum commonuiſſe, periclitanti viro opem ferret. Interea famulum principis Oueram nomine, ex periculo prolapſum, proditionem populo expoſuiſſe: illum tanta nouitate commotum, correptis mox armis in ſyluam procurriſſe, captiſque proditoribus atque occiſis, ducem ſaluum reduxiſſe. In eo loco vbi hæc acta ſunt, monaſterium ordinis ſancti Benedicti, quod Veliſcam appellatur conſtructum, & aram maiorem ibi ſitam,

vbi arbor religatum Ianurem tenuit. Meſcho autem coacto exercitu,longè lateq́ue Bohemorum populatus agros, Pragam denique obſidione cinxit,eamq́ue biennio fame laborantem obtinuit, excepta arce Viſſegradenſi, quæ in fide Ianuris permanſit.

De Vdalrico,ſeptimodecimo Bohemorum duce.
Caput XVIII.

FVerat & alter Boleſlao frater, Vdalricus nomine, quem pater Henricò Imperatori nutriendum dederat. Is audita Meſchonis proditione,clàm ab imperatore dimiſſus,caſtellum Dieuizum natura & arte munitum ingreditur. Exin collecto raptim milite, colles occupat,qui Pragæ ſupereminent, tubaſq́ue clangere iubet. Mox alta voce præconem Pragenſibus nunciare, victos prælio Polonos fugam cepiſſe,victorem principem cum exercitu adeſſe. Qua voce accepta Polonorum præſidium quod vrbem tenebat, metu perculſum exceſſit. Pragenſes aucti animo inſequuti,complures in fuga captos necauere. Meſcho cum paucis in Poloniam ſe recepit. Vdalricus Pragam ingreſſus, germano ſuo, ſiue proditoribus ſuggerentibus, ſiue quòd ætatis beneficio illum ſibi præferri videbatur, effodi oculos iuſſit. Multa huius facinora referuntur, partim reprehenſione,partim laude digna. Inter cætera & illud narratur, redeuntem ex venatione, puellam vidiſſe in villa quadam, iuxta puteum veſtimenta lauantem, nomine Bozenam, quod Beatricem interpretatur, eleganti forma, & moribus ſupra quàm par eſſet agreſti venuſtis: captum ſpecie & alloquio modeſto,quamuis amici aduerſarentur, coniugem accepiſſe:Bizetiſlaum ex ea natum. Is quum adoleuiſſet,Iutham Imperatoris Otthonis Rufi filiam,quæ apud Ratiſponam in monaſterio nutriebatur, quamuis nunquam vidiſſet, ſola fama commotus,vi rapuit,ſoluſq́ue cum illa ad patrem perrexit,comitibus velocitatem eius inſequi nequeuntibus, ab imperatore ex fuga retractis atque occiſis. Non improbauit pater factum, ſed admiratus audaciam, tantum ſe filium genuiſſe gauiſus, matrimonium cum rapta in Morauia celebrari mandauit:tantò præſtantiorem filium æſtimans,quantò nobilius eſt,Imperatoris quam villici filiam amauiſſe. Imperator ea contumelia motus, iureiurando affirmat exercitum in Bohemiam ducturum, terram malis affecturum, ſibiq́ue ſedem in medio regni collocaturum. Statimq́ue cum exercitu Bohemiam inſtar torrentis cuncta ſecum rapientis, ingreditur. Contrà Vdalricus filiuſq́ue caſtra mouent. Iam duo exercitus ad iactum teli conuenerant, tum Iutha, cuius ex iniuria bellum ortum, crinibus ſparſis, ſciſſa vnguibus facie, victo periculorum magnitudine muliebri pauore, auſa telis ſeſe inferre volantibus,inter primas acies proſiliens,patris alloquium priuſquam furor ardeat amplior, expoſcit. *Iuthe elegans oratio.* Quo impetrato, Fateor, inquit, pater, iuſtum te bellum mouiſſe, cuius filia rapta eſt,illumq́ue pœna dignum, qui te contempſit, niſi compuliſſet amor, cuius cæca conſilia ſæpe veniam meruere. Sed age obſecto,pone ante oculos quem armis inſequaris, gener tuus, mihi maritus, cui tantoperè iraſceris, & fortaſſe nepos tuus, eius filius, in ventre meo conceptus eſt. Parce oro filię, parce nepoti:patrem illi,mihi virum dimitte. Non eſt degener maritus,nec ſolui conſummatum matrimonium Romana eccleſia ſinit: nec tibi victoriæ poteſtas eſt:vtrique vires,vtrique belli artes ſuppetunt:Mars dubius caſum reſpicit. Ne obſecro pater, mei cauſa tantam militiam morti obijcito:parce,cui ego prior læſa, peperci. Illachrymatus pater, audita filia: factumq́ue ſe quod illa vellet,niſi obſtaret iuramentum. Tum Iutha, Et maritus,inquit, meus iureiurando adſtrictus eſt Theutoniam armis laceſſere:ſed *Grauiter.* vana

vana religio,quæ ſceleri locum facit. Vim criminibus ſacramenta non addunt.Et promiſſorem maleficij diuina maieſtas odit,factorem exterminat. Inueni tamen,ſi libet,viam,qua te ſimul promiſſo virumq; ſoluam.Veniet cum patre gener ad pedes tuos,veniam commiſſi petet:te regem,te dominum pro fitebitur:neque impedimento erit,quo minus ſedem in medio Bohemiæ col loces,ibique ius dicas. Poſtremò curiam tuam in Theutonia petens, villas aliquas quas iuſſeris inter equitandum maritus diripiet.Placuit Imperatori conſilium filiæ,atque in eius verba fœdus ictum, exercitus conſalutati,& in Boleſlauia,quæ vmbilicum tenere Bohemiæ creditur, ſedes Imperatoris lapidea erecta.perpetuum rei monumentum principibus terræ Inſigne datum Imperialis aquilæ Exin Biſetiſlaus Morauiam ex paterno indulto rexit, Polonoſque, qui magnam eius partem occupauerant, bello deleuit, eorúmque multa milia, ligatis poſt tergum manibus, in Hungariam venundandos miſit.

De Biſetiſlao decimo octauo Bohemorum Duce.
Caput XIX.

DVm hæc aguntur,anno poſt Chriſti ortum triceſimo ac milleſimo, Boleslaus apud Cracouiam excæcatus interijt. Vdalricus quoq; frater eius vita functus eſt.Qua re cognita Ianur & ipſe cæcus,Pragam veniens,ducatum gentis ſuopte ingenio nepoti dimiſit.Biſetiſlaus ea re cognita,animo auctus, quamuis nulla iniuria laceſſitus, exercitum in Hungariam duxit, magnámque inde prædam retulit. Quinque ei ex Iutha fuerunt filij, Spitigneus, Vratiſlaus,Conradus,Iaronurus & Otho:quorum fiducia plenus,etiam Polonos viribus,auum pulſare bello non timuit,Cracouiamque armis captam funditus euertit,Gneſenium quoq; metropoliticam vrbem diripuit, multorumque martyrum ſacratiſſima inde corpora aſportauit, & crucem auream ccc. penſantem libras. Quod quum Imperator Henricus eius nominis ſecundus accepiſſet,indignatus iniuſſu ſuo Poloniam vaſtatam eſſe Biſetiſlaum aut reſarcire Polonis damna,aut bellum expectare iuſſit. Ille nihil ſe Imperatori niſi tributum debere reſpondit à maioribus inſtitutum. Pendebat autem Dux Bohemiæ Romano imperio quotannis centum & viginti boues,& argenti puri centum quinquaginta marcas:Id ſe neq; neglexiſſe hactenus, neque neglecturum.Si quid amplius iuſſerit Imperator,à bono & æquo recedere,ſe libertati gentis nihil detracturum.Imperator his auditis,ex Ratiſpona in Bohemiam copias traducit: Othardo Saxonum Duce ex altera parte cum exercitu properare iuſſo. Ingreſſus ſyluam,qua Bohemiam cingi diximus, præciſis arboribus iter interceptum reperiens, milites viam ſecuribus aperire iubet. Magnus hic labor equiti:erant enim vaſtæ magnitudinis arbores, multaque robora incidenda, priuſquam iter pateret. Ob quàm rem, quum iam opere peracto ad interiora perueniſſent, nec hoſtis in conſpectu vſquàm daretur, feſſi ac ſitibundi proiectis armis flumina petunt. Biſetiſlaus ex inſidijs prodiens,palantes atque inermes aggreſſus,ſtragem haud paruam effecit. Imperator repentino commotus malo multis ſuorum deſideratis,fuga ſalutem petit. Othardus verò iam fines Bohemiæ ingreſſus,Septentrionalem prouinciæ partem longè lateque populatus:his cognitis,cum præda domum reuertitur.Procopius comes Biclienſium,cum parte copiarum aduerſus eum miſſus,fortuna parum proſpera vſus,tanquam pecunia corruptus,effoſſis oculis, manibus, pedibusq; obtruncatis,in flumine Biclinæ demerſus eſt: nec tamen eo pacto quies Bohemiæ data. Nam ſequenti anno Henricus Imperator, & Othardus, maioribus collectis copijs redeuntes, tranſmiſſa ſylua ferro ac

Gneſna.

flamma cuncta vaſtarunt. Biſetislaum armis diffidentem intra Pragæ mœnia clauſum obſederunt. Seuerus tunc epiſcopatum vrbis gerebat, iureiurandò Imperatori obnoxius, ex cuius indultò pontificali ſede præerat. Is noctu cum pluribus ad Henricum confugit, obtinendæque vrbis viam oſtendit. Quare fractus animo Biſetislaus, errati veniam petijt: dictæ ſunt pacis leges quas voluit Imperator, & trium annorum tributum penſum: Sleſia ſub annuo tributo, auri triginta, argenti cl. marcarum Bohemiæ principi tradita: ſecundo & quinquageſimò annò poſt milleſimum à Chriſti ſaluatoris aduentu. Pace cum Imperatore compoſita, Hungariam ſibi ſubigere Biſetislaus aggreditur: cuius populus ſuis vtens legibus, Romanorum imperium contemnebat. Sed ingreſſus hoſtilem prouinciam, mox ardenti febre correptus, vltimum inſtare diem intelligens, vocatis Bohemiæ primoribus, Spitigneum primogenitum ſucceſſorem ſuum deſignat, reliquos filios Morauia inter eos diuiſa, parêre fratri iubet. Atq; his demandatis, vita decedit quarto Cal. Maij. Corpus eius Pragam translatum apud parentes ſepultum.

De Spitigneo decimo nono Bohemorum Duce.
Caput XX.

Spitigneus vt regnum primùm potitus, omnes Teutonici generis Bohemia excedere iubet, nec matri poteſtatem manendi facit. Exinde Morauiam infeſtis petens armis, fratres bello aggreditur. Vratislaus auditò germani aduentu, relicta in Olomucio coniuge, ad regem Andream in Hungariam confugit. Conradus & Otho fratri ſe dedunt. Vxor Vratislai captá, aliquandiu in vinculis habita. Poſtremò ſuadente Seuero Epiſcopo dimiſſá, dum virum in Hungaria petit, vicina partui in itinere decedit. Mœſtus ea re coniunx, ab Andrea rege conſolationem accepit, qui filiam ſuam Adilheidam nuptam ei tradit. Quod quum Spitigneus accepiſſet, veritus ne vires Hungaricas in ſe frater armaret, miſſa legatione, ſine cauſa illum ex Morauia abijſſe dicit, nihil hoſtile timendum fuiſſe. Nam cur frater fratrem oderit, ſecundo poſt ſe loco genitum? Seruaſſe ſe abeunti bona, non abſtuliſſe: redire eum ad ſuos debere, cuncta ei ſalua eſſe. Nec fruſtratus eſt fratrem; redeunti quæ armis abſtulerat, cuncta reſtituit. Iutha verò à filio deiecta, quum ſecundo nupſiſſet, breui mortua eſt: cuius corpus in Bohemiam translatum, in ſepulchris principum condidêre.

De Vratislao viceſimo Bohemorum Duce.
Caput XXI.

Spitigneo vita defuncto, Vratislaus ſucceſſit. Qui Morauia rurſus inter fratres diuiſa, Iaronurum, quem pater eccleſiæ dedicatum exortem regni fecerat, in diaconum vel inuitum ordinari iuſſit. Is relicto Chriſti habitu, ad Poloniæ duces confugiens, militarem diſciplinam ſectatus eſt. Fuerunt Vratislao ex Adilheide tres liberi, Biſetislaus, & duæ fœminæ, Ludimilla, & Iuditha. Verùm Adilheide mortua, vxorem alterá ex Polonia duxit, nomine Suaranam, ex qua Boleslaum, Borziuislaum, Vladislaum, Sobeslaumque ſuſcepit. Inter hæc Seuerus Epiſcopus, qui Bohemiam Morauiamque ſacerdotiò tenuerat, Iohanne in Morauorum eccleſia ſibi ſubſtituto, iam grauis ſenio ex vita decedit. Ob quam rem Conradus & Otho Vratislaum precibus onerant: Iaronuro fratri vt eccleſiam Bohemiæ ab Imperatore impetret. Annuit Vratislaus, neque Imperator aduerſarus eſt. Iaronurus ex Polonia reuocatus, felicta militia, epiſcopus ordinatur, ac mutato nomine * Gebardus appellatur

tur. Qui mox ſpiritu ſuperbiæ inflatus Morauiam non minus ſibi quàm ſuo anteceſſori debitam dicit, illum exterum, ſe ciuem: illum infimo loco natum, ſe regia ſtirpe ortum. Ingreſſus Morauiam, Iohannem epiſcopum, qui cedere nollet, contumelijs & verberibus afficit. Vratislaus, qui Ioannem amaret, ea re commotus, Romanum pontificem contumacia Gebardi vti corripiat, ſcriptis hortatur. Miſſus eſt in Bohemiam Rudolphus Cardinalis, qui cauſa cognita delictum puniat. Is vocatum Gebardum, quum minimè pareret, ſacerdotio abdicauit. Sed rogatus à clero, dignitatem ei reſtituit, iubens & ipſum & Iohannem intra annum coram ſummo ſacerdote ſe exhibere. Paruerunt ambo. Sacerdos maximus ambobus auditis, Gebardum amouere ſacerdotio ſtatuit: feciſſetque, niſi preces interueniſſent Mathildis virginis, filiæ Bonifacij ducis Lucani, quæ tum Romæ fuit, ex Bohemorum ſanguine nata. Hæc eſt illa Mathildis, fama inclyta, & apud hiſtoricos latè memorabilis, quæ a Radicoſano Senenſis agri oppido vſque Ceperanum interiacentem terram donauit eccleſiæ: poſteri patrimonium S. Petri appellarunt. Huius ergo interuentu Romanus præſul vtrumque ſacerdotem ſua diocœſi contentum eſſe, ac remiſſis iniurijs in patriam reuerti iuſſit. *Mathildis.*

Vratislaus dux, Maguntiæ in regem creatur per Henricum Imp. quartum, regnoq; Bohemiæ Poloniam, Sleſiam, Luſatiam, Morauiamq; adiecit.
Caput XXII.

INter hæc Leopoldus Auſtriæ Marchio Morauiam latrocinijs magis quàm iuſto bello infeſtam reddit, nec Conradi aut Othonis, qui tunc prouinciæ præſidebant, preces audit. Illi fraterna ſolatia expetunt. Vratislaus collecto raptim exercitu, Auſtriam ingreſſus, inſtar horridæ tempeſtatis obuia quæq; proſternit: occurrentem Leopoldum prælio victum in fugam conuertit, ipſe onuſtus ſpolijs domum reuertitur. Poſt hæc anno ſexto & octuageſimo ſupra mille ab ortu ſaluatoris Chriſti, apud Maguntiam in concilio principum ab Imp. Henrico, eius nominis quarto, Vratislaus rex declaratur, Morauorum regno, quod ſupra extinctum diximus, in Bohemiam translato: Polonia, Sleſia, Luſacia, Morauia, Bohemorum imperio adiectæ. Gilbertus, Treuirorum Archiepiſcopus cum eo Pragam miſſus, qui coram prouincialibus regem inungat, regalibusq; adornet inſignibus. Id eodem anno factum acclamante populo, Vratislao regi ſalus, honor atque victoria. Suatana quoque regina cum eo coronata. Mortuus eſt per idem tempus Iohannes Morauorum epiſcopus, cuius eccleſia inſtante Gebardo Pragenſi vnita eſt. Quæ res illi maioris inſolentiæ fomentum fuit, adeò, vt præſente rege intereſſe diuinis minimè dignaretur. Ob quam cauſam Vratislaus, indulgente Alexandro Papa tertio, natione Senenſis, collegium Canonicorum regularium in arce Pragenſi erexit: in quo dum res agitur diuina, non præpoſitus tantùm, ſed decanus & ſacerdos, diaconusq; & ſubdiaconus rem diuinam facientes, epiſcopalibus ornamentis vtuntur. Et præpoſitus quidē cancellarius regni appellatus, principis honore defungitur. In fundatione autem eius eccleſiæ regem ſuis humeris duodecim cophinos lapidum geſtaſſe ferunt. Religioſum principem, dignumque qui primus inter Bohemos regio diademate vteretur. Gebardum verò indies magis atque magis inſoleſcentem, ac propterea à Morauorum plebe repulſum, dum per Hungariam ad Romanum pontificem queſtum iniurias proficiſcitur, apud Strigonium morbo correptum interijſſe, Coſmúmque illi ſuffectum. Fuerunt Vratislao & cum Saxonibus, & cum germano, qui Morauiam obtinebat, inimicitiæ. Illos per filium vicit: germanum ipſe ex Morauia armis expulit, vrbemq; Olomucenſem poſſidendam filio tradidit. *Primus Bohemorum rex.*

De Conrado viceſimoprimo, Bizetiſlao viceſimoſecundo, ac Boleſlao viceſimotertio, nec non Borziuiſlao viceſimoquarto Bohemorum Ducibus.

Caput XXIII.

Vita functus Vratiſlaus, non filium, ſicut optauerat, ſed Conradum fratrem habuit ſucceſſorem. qui ſeptimo menſe potitus imperio, morbo correptus, nepotibus ex fratre locum fecit. Quinque eos fuiſſe diximus, qui ſibi inuicem pro natiuitatis ordine ſucceſsêre. Duos ex his Vrbuicenſes, perpetui regum hoſtes, fraudibus intereeptos necauêre.

De Vlatiſlao viceſimo quinto Bohemorum duce, & rege ſecundo.

Caput XXIIII.

Penultimus Vladiſlaus nomine, ex Biſetiſlao fratre nepotem ſui nominis, cum ccc. galeatis equitibus auxilio Henrici* ſexti Romanorum Imperatoris Romam miſit, qui plurimas inde reliquias ſanctorum reportauit. Inueni in hiſtoria Bohemorum, poſt Vratiſlaum primum regem pluribus annis interregnum fuiſſe. Nam Conradum fratrem eius, ac deinde Vratiſlai filios non regis nomine, ſed ducis tantùm vſos, tanquam regni decus homini, non prouinciæ datum fuiſſet. Vladiſlaum verò quarto loco Vratiſlao natum, à Friderico primo, ſibi & poſteris regiam dignitatem obtinuiſſe, & quum in expugnatione Mediolanenſi egregiam operam nauaſſet, Imperatori mirificè gratum, leonem rubeum bifurcatæ caudæ in clypeo albi coloris inſigne regium accepiſſe: candelabrum quoque Salomonis ex Mediolano aſportatum in eccleſia ſancti Viti Pragenſis recondidiſſe. Pontem ſuper Multauiam, quo vetus Praga minori inngeretur, magni operis ædificaſſe, quem Ratiſponenſi præferunt, in quatuor & viginti arcus, vt anteà diximus, protenſum.

* *aliàs quinti.*

De Sobieſlao vigeſimoſexto, & Friderico vigeſimo ſeptimo, nec non Conrado vigeſimooctauo, ac Bizetiſlao vigeſimonono, atque Venceslao triceſimo Bohemorum ducibus.

Caput XXV.

Poſt eum Sobieslaum quinque annis ducatu functum, à prouincialibus exactum, in exilio interijſſe. Exin Fridericum Vladiſlai filium ſucceſſiſſe, poſt Conradum, qui apud Apulos in Italiam ſequutus Imperatorem deceſſit. Conradum Biſetiſlaus ſequitur, qui & Henricus dictus eſt. Et quum eſſet Pragenſis epiſcopus, ſedecim annis pontificatum ſimul & principatum Bohemiæ tenuit. Poſt eum ducatum obtinuit Venceslaus frater eius. Hos quoque regis nomine abſtinuiſſe conſtat, ſiue quia magis vi quàm iure imperauerunt, ſiue quòd Imperatoris Romani indultum ſumendæ coronæ more maiorum obtinere non valuerunt.

De Primiſlao triceſimo Bohemorum duce & rege tertio.

Caput XXVI.

Venceslaum tribus menſibus ducali authoritate functum, Primiſlaus Vladiſlai ſecundi regis filius, armis deiecit, & à Philippo Rom. Imp. Friderici ſecundi fratre, quem Romana eccleſia non accepit, tertio loco inter Bohemos reges coronatus eſt.

De Ven-

De Venceslao Bohemorum rege quarto, & de Othocaro Bohemorum rege quinto,
Caput XXVII.

PRimiſlao duo fuerunt filij, Venceslaus & Othocarus: Venceslao regnum Bohemiæ ceſſit: Othocaro marchionatus Morauiæ. Fuit autem Venceslaus vnoculus, & ſine liberis decedens, regnum Othocaro reliquit: qui & alio nomine Primiſlaus appellatus eſt, Inter Bohemiæ reges v. belli appetens, & magnorum operum effector, cui nec animus in rebus arduis, nec conſilium defuit. Imperium quod à fratre ſuſceperat, ex mari Balthico, quod falsò plerique Oceanum putauêre, (eſt enim mediterraneus ſinus) vſque ad Danubium protenſum, ad internum noſtrumque mare, quod Adriaticum dicimus, extendit. Nam quum obijſſet Fridericus dux Auſtriæ ſine liberis, ſoror eius Margarita hæreditatem accepit. Nupſerat hæc olim Henrico Imperatoris Friderici ſecundi filio, eoque ſine ſobole vita functo, in patriam redierat. Eadem iam anus Othocarum ſibi virum aſciuit, qui non tam coniugis ætatem, quàm dotem animo voluens, ſterile matrimonium contraxit, & principatum nobilem conſequutus, more humano, quanto plura poſſedit, tanto maiora concupiuit. Vlricus eo tempore Carinthiorum principatum tenebat: qui quum virili ſobole careret, accepta ex Othocaro pecunia, Carinthiam illi, Carniolam, Marchiam Sclauonicam, & portum Naonis tradidit. Veronenſes, exinde Feltrenſes, Taruiſini, & multi ex Foroiulij vltrò ſeſe ei ſubmiſerunt. Bellum Hungaris indixit, commiſſoque prælio, victor ingentem prædam reportauit, Stiriamque prouinciam illis ademit. In Pruſſia, quam veteres * Vlmrigiam vocauêre, ſuperatis Tartaris, vrbem condidit, quam Kunisbergium, id eſt, Montem regium vocant. Sed quantum aucta eius potentia eſt, tantum etiam inſolentia creuit. Qui viuente legitima vxore, & quæ ſibi tantum imperium adiecerat, alteram ſuperduxit Cunigundam regis * Maſchoriæ filiam. Vocatus per principes electores ad imperium, contempſit: palàm inter ſuos iactitans, pluris Bohemiæ regem, quàm Rom. imperatorem eſſe. Rodolphus itaque Habſburgi comes, qui magiſter curiæ Othocari fuiſſet, non minus belli quàm domi clarus, Chriſtianæ Reipublicæ præfectus eſt. Is miſſis ad Othocarum legatis, Auſtriam & Carinthiam, cæteraſque vicinas Italiæ prouincias tanquam iuris imperij repetit, quando nec Auſtria muliebre feudum eſſet, nec Carinthiam iniuſſu Cæſaris Vlricus venundare potuiſſet. Renuit Othocarus & Imperatori, qui aliquando ſibi ſeruiuiſſet, impacato reſpondit animo Sed interuenientibus amicis, ea lege reconciliati ſunt, vt Auſtria Imperatori cederet: exin datis acceptiſque filiabus, affinitas vtrinque iungeretur: prouinciæ de quibus lis eſſet, dotales fierent. Adeptus Auſtriam Rodolphus, Othocarum in verba ſua more maiorum expoſcit. Id ſuperbo regi grauius viſum, tanquam ex domino ſeruus fieret. Exoriuntur nouæ lites, exin bellum indicitur. Cumq; iam duo exercitus ad milia paſſus alter alteri proximus conueniſſent, veritus Othocarus Rodolphi potentiam, iniuſtamq; belli cauſam animo voluens, legatos mittit, qui ſe iuraturum dicant, ſi modò intra tentorium imperiale honoris ſui cauſa fieri Rodolphus velit. Accipit conditionem Imperator potius, quàm belli fortunam experiatur. Suggeſtum in tentorio ſublime paratur, ibique aureum ſolium eminentiori loco erigitur. Rodolphus diademate & imperialibus inſignibus conſpicuus, conſidentibus electoribus imperij, cæteris baronibus circumſtantibus, aduenientem regem ſedens expectat. Ille cum paucis regni ſui optimatibus ingreſſus, conſcenſo ſuggeſto, ad pedes Imperatoris genua flectit: proinde ex veteri conſuetudine, admotis ſacroſanctis iureiurando ſe adegit. Interea tentorium erat arte compoſitum, à ſummo vſ-

* alias Vlmerigiam.

* Maſouiæ

Rodolphus in Imp. electus.

que deorſum in quatuor proſciſſum partes, decidit, regemq́ue, vt erat in alto loco ad Imperatoris genua ſupplex, videndum exercitibus præbuit. Stabant circum armatæ acies, rei exitum expectantes: ſed quàm læti Theutones glorioſum Imperatorem ſuum intuebantur, tàm mœſti triſtesque Bohemi regis ſui vecordiam atque ignauiam excipiebant, qui ſeruire Imperatori magis, quàm prælio experiri voluiſſet. Stupefactus ea re Othocarus, quamuis dolo magis quàm caſu cecidiſſe tentorium non ignoraret, ſubticendum tamen in præſentia cenſuit: petitaque ab Imperatore venia, plenus irarum domum rediit. Quem, tametſi ſua ſponte ſatis fureret, magis tamen ac magis vxor incendit: quæ cognito rerum ſucceſſu, aduenientem regem hiſce verbis allo-

Vxoris ad Othocari oratio. quuta fertur. Hæccine nobis ſpolia, hæc belli adorea domum refers? Dediti omnes hodie tua opera, veluti mancipia, veluti pecudes ſumus, Regina prouinciarum Bohemia tributaria facta. Quúm te olim ſuperaſſe Tartaros, exuiſſe caſtris Hungaros, Stiriam armis adeptum eſſe, Italiam cum exercitu penetraſſe audieram: fœlicem me quæ tali nupſiſſem viro: patrem, qui me regi magnanimo tradidiſſet, ſapientem exiſtimabam, neque reginam eſſe vllam orbe toto, cui me cedere oporteret. Nunc falſa omnia experior: nam quæ mulier me infelicior? quis te virorum omnium ignauior? Auſtriam prouinciarum nobiliſſimam, tot vrbibus, tot proceribus inſignem, nulla neceſſitate coactus, è manibus tradidiſti: Stiriam, Carinthiam, & quas poſſidebas in Italia ciuitates, turpi metu reliquiſti, cum comite Habſburgenſi infimi generis affinitatem contraxiſti. Poſtremò ei qui ſatelles quondam tuus fuerat, iureiurando exhibito te ſubmiſiſti, & ſeruus ſerui factus, tu ſimul ac maiorum tuorum gloriam offuſcaſti. En virum, qui magnitudine animi tenuiſſe imperium videri vult. Laudarem, ſi te illi non ſubieciſſes. Age, ſi tibi animus virilis deeſt, neque gladios exertos intueri potes, ſine me regem eſſe, experiar profectò, Bohemis an Theutonibus regnum debeatur? Sunt Poloni, ſunt Saxones ac Francones, qui noſtra ſigna ſequuntur: ſunt Sleſitæ, Morauique, & verebimur belli tentare fortunam? Vtinam aut tibi meus animus fuerit, aut mihi obedientia quam te habere animaduerto, ſentiret profectò Rodolphus, neque vires aduerſus dominos valere, neque dolos. Othocarus, qui vxoris charitate teneretur, eamque veram loquutam animaduerteret, ſimulque animi magnitudine irrogatam contumeliam ferre non poſſet, accerſitis regni primoribus, collectisque nouis copijs, Rodolpho, qui dolo ſecum egiſſet, bellum indicit: neque ille certamen detrectat. Conueniunt ambo cum exercitibus in campis Auſtriæ, trans Danubium commiſſum eſt atrox prælium, diuque Marte dubio depugnatum, quum Bohemi multitudine ac robore, Sueui, quibus Rodolphus maximè fidebat, ordine ac arte ſuperiores eſſent. Cecidêre quamplurimi ex vtraque parte, maior tamen ſtrages Bohemorum edita. Ad extremum relictus à ſuis Othocarus, dum fortiter pugnat, in-

Othocari interitus. ter confertiſsimas hoſtium acies occiditur. Ferunt Stirienſes duos domi nobiles, quorum frater ab Othocaro per iniuriam extinctus fuiſſet, cum toto prælio quæſitum, quùm certis indicijs cognouiſſent, in vltionem fraternæ cædis obtruncauiſſe. Corpus eius, permittente Rodolpho, in Bohemiam translatum regio honore ſepultum. Prælium ipſa die B. Ruffi peractum, anno ab incarnatione verbi VIII. & LXX. poſt ducentos & mille. A populatione Bohemiæ Imperatorem abſtinuiſſe, quæ genero deberetur.

De ſancto Venceslao Bohemorum rege ſexto. Caput XXVIII.

VEnceslaum Othocari filium ſeptem annos natum, ab Othone Marchione Brandeburgenſi in Franconia abductum, regnumq́; tutorio nomine ab eo

ab eo quinque annis gubernatnm,reuerſum puerum ſub imperio matris fuiſſe.Illam Zauiſium quendam ex baronibus potentem amaſſe,cuius nuptias adeptam,multas regni opes ad eum contuliſſe.Sed ipſa breui morbo extincta, Zauiſium captum,necã; traditum: regnum deinde ex Venceslai arbitrio ordinatum.Quo regnante, eo ipſo anno quo Ptolemaida à Saracenis occupata, in hanc vſque diem tenetur.Pragam fermè vniuerſam igne familiari exuſtam, liberalitate regis,ciuiumq; diligentia atque impenſa ita inſtauratam,vt felix incendium fuiſſe videretur.Rodolpho Albertus filius ſucceſſerat Imperator. Huic non minores inimicitiæ cum Venceslao quàm inter parentes eorum fuêre.Has Iutha Venceslai coniunx atque Alberti ſoror, mulier viro cautior, magno labore diremit.Chariſsimus apud Venceslaum Alexius quidam,pontificio iure conſultus habitus eſt.Qui multa de Rom.nobilitate cum eo locutus, vſq; adeò animum regis illexit,vt Iutham filiam admodum paruulam, in clara Vrſinorum familia gentili cuidam matrimonio ſpoponderit. Hinc ſecuta inter Vrſinos & Bohemiæ reges amicitia, quæ apud Matthæum eiuſdem familiæ Cardinalem plurimi fuit. Is enim rogatus à Venceslao, Gotium Vrbeuetanum, vtroque iure cons.in Bohemiam miſit,quo regnum ſub leges reduceret.Sed impediuêre principes,quib. incerta eſſe omnia,lucrum. Huius Venceslai ſoror: nomine Agnes, Rodolpho nupſit Imperatoris Rodolphi filio qui Pragæ moriens ibi ſepultus iacet. Ex ea natus eſt Ioan. qui Albertum Cæſarem patruum ſuum circa flumen Rhenum nõ longè ab oppido Schaffhauſen,dum ſimul amicè iter agerent,ſua manu interfecit. Deinde pœnitentia ductus,Clementem quintum Pontificem maximum,qui ſibi purgationẽ indulgeret,apud Auenionem adijt. Pontifex Imperatoris occiſorem ab Imperatore iudicandum ait.Venit igitur Piſas Ioannes,vbi tum Cæſar Henricus vij eius nominis Imperator conſidebat, à quo iuſſus religionem ingredi Eremitarum S.Auguſtini,in eaque perpetuò pœnitere,non recuſauit. Mortuus eſt tandem in eadem vrbe, & in æde ſui ordinis ſepultus. Tumulum eius nos eo anno vidimus,quo iuſſi ab Imperatore Friderico tertio ſponſam eius Leonoram ex Portugallia venientem,ſororis tuæ filiam, cum alijs collegis ducturi Senas excepimus. Mater eius Iohannis cordata mulier fuit, & ingenio feroci. Quæ cùm accepiſſet germanum ſuum contentum regno Bohemiæ, delatum imperium recuſaſſe.At ego,inquit, ſi rerum potiar, glebaque vna mihi modò deſit,aut quod reliquum eſt ſubijciam, aut imperio excidam. Ferunt in coronatione Venceslai non minus nouem ducenta equitum millia apud Pragam ex regia curia cibos accepiſſe;peditum verò infinitam multitudinem paſtam. Subieciſſe & Polonos ſibi Venceslaum,à quibus inuitatus,in ciuitate Gneſno diadema ſuſceperit.Filium quoque ſui nominis xiij. annos natum,petentibus Hungaris regem dediſſe.Sed quum Bonifacius Pontifex maximus Carolum adoleſcentem, Caroli regis Siciliæ filium eò miſiſſet, & Hungarorum animi nutrarent,filium ſuum Albæ coronatum, & ſacram ſimul coronam ad ſe recepiſſe, nec diu poſteà tertio & triceſimo ætatis ſuæ anno ex tabe obijſſe. Mortem eius Bohemos magno mœrore proſequutos. Fuerat enim manſuetus & clementiſſimus princeps, & admirandus opinione ſanctitatis, quæ poſtea vel miraculis confirmata traditur: Iohanni Brixinenſi epiſcopo, ſi vera eſt fama,per quietem apparens, quum eum flentem triſtemque reperiſſet, interrogauit,quæ nam eſſet cauſa mœſtitiæ? Dicenti ſe mortem eius æquo animo ferre non poſſe,incredulitatem exprobrauit, qui ſacris eloquijs fidem non adhiberet, in quibus hæc verba potuiſſet aliquando legiſſe. Quum te conſumptum putaueris, orieris vt lucifer,& habebis fiduciam propoſita tibi ſpe,& defoſſus ſecurus dormies. Requieſces, nec erit qui te exterreat, & deprecabuntur faciem tuam plurimi; ſubiungensque paruam eſſe eius

Albertus imp. occiſus.

Ferociter.

Venceslai Laus.

ſidem atque inanem, ſi mortem ſanctorum miſeram putaret: repentè diſparuit. Epiſcopus excitatus, verba quidem ſibi dicta memoriter tenuit, ſed vbi nam ſcripta eſſent in ſacro codice penitus ignorauit. Euoluto autem concordantiarum libro xj. apud Iob. capitulo, quod quærebat inuenit. Ad tumulum autem eius inſignis latro quum acceſſiſſet, exprobrans mortuo vitam, lapideæ ſtatuæ ſuper ſepulchrum iacenti colaphum incuſſit: nec mora, cæcitate percuſſus impietatis ſuæ pœnam dedit. Statua poſtmodum in ſacrario erecta eſt, & alia ænea loco eius repoſita, Iohannis Brabantini egregij ſtatuarij nobile opus.

De Venceslao Bohemorum rege ſeptimo.

Caput XXIX.

Venceslao filius eius ſucceſſit, quamuis eodem nomine, moribus tamen longè diſpar. Qui quum ebrietati & turpiſſimæ parti corporis dies noctesq; indulgeret, & aliorum bona diriperet, aliorum vxoribus illuderet, apud Olomucium Morauiæ ciuitatẽ, dum ſolus in domo decani pontificalis ædis perambulat, tribus vulneribus confoſſus, duodeuiginti natus annos interijt. Ignoratus eſt necis author, quamuis Conradus eques Thuringus, cruentum geſtans pugionem, exire regiam viſus fuerit. Nam is prius obtruncatus eſt populari tumultu, quàm crimen confiteretur.

De Rodolpho Bohemorum rege octauo.

Caput XXX.

Venerat fortè eo tempore Pragam dux Carinthiæ Henricus, cui altera ex ſororibus regis, nomine Anna, natu maior, iampridem nupſerat. Hunc Bohemi regem ſibi deligunt. Id ægrè fert Albertus Imperator, qui repentè coactis copijs, Bohemiam ingreſſus, Henricum regno deturbat, Rodolphumque filium ſuum regem conſtituit, Elizabeth ſenioris Venceslai relicta in matrimonium ei tradita, quò regnum eius ſolidius eſſet. Qui quum magna Bohemorum ſpe regnare cæpiſſet, ſubitaneo morbo correptus, primo regni ſui anno abſque liberis deceſſit.

De Henrico Bohemorum rege nono.

Caput XXXI.

Poſt obitum Rodolphi diſſentientes inter ſe Bohemi, alij Fridericum Rodolphi fratrem, alij Henricum, quem deiecerant, petierunt. Vicit Henrici factio, trucidatis alterius partis authoribus. Et quamuis Albertus Imperator cum magnis copijs Bohemiam ingreſſus, regionem longè lateque afflixerit, Henricum tamen regno deijcere non potuit, prius à nepote, vt antè diximus, occiſus, quàm meditata in Bohemos exequeretur. Succeſſit Alberto Henricus vij. de quo paulò ante mentionem fecimus, comes Luzelburgenſis, conſilio & animo iuxtà potens. Hic Elizabeth alteram Venceslai ſororem, decem & octo annos natam, clam iuſſam ad ſe venire, apud Spiram Galliæ ciuitatem Ioanni filio ſuo quatuor annis minori matrimonio coniunxit. Eodem quoque tempore tribus comparatis exercitibus, vnum ipſe in Italiam duxit aduerſus Brixienſes, quos armis victos, imperata facere compulit, Lombardósque omnes in poteſtatem accepit. Alterum aduerſus comites Vuirtenbergenſes direxit ſacro imperio rebelles, quibus ex octoginta caſtellis & munitiſſimis oppidis quæ obtinebant, duo & lxx. armis expugnata ademit. Tertium ex

Franconibus ac Baioariis comparatum, duce Petro Archiepiſcopo Maguntino, cum filio in Bohemiam miſit. Hic eſt ille Henricus, qui Romæ coronatus renitente Roberto rege Neapolitano Florentiam obſidione arctiſſima cinxit, Piſas, Senasq; in poteſtate habuit, & apud *Bohemicumconuentum in agro Senenſi hoſtili fraude veneno extinctus fertur: cuius corpus in vetuſto ac nobili Piſarum templo ſublimi loco poſt aram maiorem amici condiderunt. Pugnatum eſt in Bohemia pluribus locis, quum alij Bohemorum Ioannem regnare cuperent, alij Henrico ſtuderent, qui iam cum tribus Imperatorum filijs de regni poſſeſſione contendiſſet. Obſeſſa eſt denique Praga regni caput, diuq; oppugnata, quum Henricus & Marchio Miſnenſis haud pigrè mœnia tuerentur. Ad extremum tamen oppidanorum proditione Iohanni tradita, hoſtis in arcem ſeſe recepit: nec multis poſt diebus Henricus in Carinthiam profugit. Ex eo tempore vſque ad Imp. Sigiſmundum Bohemia in poteſtate Lutzenburgenſium fermè centum viginti ſex annis fuit. *Boncouentū.

De Iohanne Bohemorum rege decimo.
Caput XXXII.

IOannes potenti manu regnum gubernauit, & patre in Italia agente apud Germanos vicario nomine adminiſtrauit imperium. Patre verò defuncto, quum plurimæ Italiæ ciuitates ei ſeſe dediſſent, penetrauit Alpes cum exercitu, easq; non paucis annis tutatus eſt: tum Fridericus Auſtriæ, & Ludouicus Baioariæ principes, de Romanorum imperio inter ſe contendunt. Fuerunt ei & cum coniuge graues diſſenſiones, Baronibus regni reginam à rege ſubtrahentibus, tanquam Bohemorum inimico, qui Theutones in primis haberet acceptos. Ventum eſt ad arma, affectum magnis calamitatibus regnum. Vix tandem compoſitę lites. Poſt hæc Egra à Ioanne recepta eſt: Vratislauienſium ciuitas, quam Dux Sleſiæ occupauerat Henricus, Legnicium quoq; & quàmplures aliæ Sleſiæ ciuitates Ioanni ſubijciuntur. Geritur & aduerſus Auſtrales bellum, in quo victor Iohannes ſuos milites præda non modica ditat. Quum regnum Poloniæ quietè obtinere non poſſet, Caſimiro, acceptis xx. millibus marcarum argenti, ius ſuum cedit. Cracouiam tamen obſidione cingit: ſed deficientibus commeatibus abire compellitur. Cæcus effectus à rege Francorum aduerſus Anglicos in auxilium acceríitus, cum lectiſſima equitū manu conſanguineo ſolatium tulit, præiioq; memorabili & cruentiſſimo ſe immiſcuit, in quo cum multis millibus cæſus interijt: quum regnaſſet xxxv. annis. Bellum in celebritate S. Ruffi geſtum. Hinc ea dies apud Bohemos atra atque innominabilis habita, quæ duos reges hoſtili gladio abſtuliſſet.

De Carolo Bohemorum rege vndecimo, qui & poſtea Romanorum Imperator factus, Carolus quartus dictus eſt.
Caput XXXIII.

VNum & triginta annos agebat Carolus tum filius eius, ex Elizabetha coniuge natus. Is viuente patre aduerſus Tartaros fœliciter dimicauit: ciuitates Lombardiæ à patre acceptas armis tutatus eſt. Pugnauit adoleſcens cum Veronenſibus, eosq; prælio fudit: in ea pugna bis equo deiectus, non dubitauit tertium conſcendere, facinoraq; fortiſſimi militis edere. Ferunt eum iuueniliter laſciuientem, quum Parmæ ageret, alienos thoros non paucos polluiſſe, neq; increparū à patre abſtinuiſſe. Fuiſſe per idem tempus Delphino Franciæ cum principe Sabaudiæ bellum, cui cùm rogatus Ioannes auxilium ferre ſtatuiſſet, nocte, quæ decretum iter præceſſit, viſum eſſe in ſomnis Carolo, iuuenem forma conſpicuum, militari manu raptum, eminentiq; loco, vnde vi-

deri ab omnibus poſſet veſtimentis exutum, moxque virilia ei exſecta: quæſiuiſſe Carolum ex proximo adoleſcente qui ſpecie ſupra humanam venerabilis aſtabat, eaque ſic geri mandauerat, quiſnam hic iuuenis eſſet tam crudeliter acceptus, & cur eo ſupplicio afficeretur? interroganti reſponſum datum, Delphinum eſſe regis Franciæ primogenitum, qui talibus modis acciperetur: ſic plectendos eſſe, qui aliena matrimonia violarent. Experrectum Carolum ſummo mane patri ſomnium recitaſſe, rogaſſeque, ne fruſtra exercitum fatigaret, Delphinum enim non egere auxilio, quem interemptum eſſe non dubitaret. Contempſiſſe patrem verba filij, ſomnijsque nihil ineſſe ponderis reſpondiſſe, duorumq; dierum itinere cum exercitu profectum, certum accepiſſe nuncium, Delphinum in obſidione cuiuſdam caſtelli, ſagitta in incertum miſſa, confoſſo inguine expiraſſe, copias eius diſſipatas eſſe. Carolum in villa Terentij Parmenſis agri, quo in loco viſum viderat, in honore beatæ Mariæ virginis collegiatam eccleſiam erexiſſe, magnificeq; dotaſſe, quæ adhuc extat. Patronus eius eſt præcentor eccleſiæ Pragenſis, quemadmodum eiuſdem Caroli literæ atteſtantur, quas nos vidimus legimusque. Nomen huic Carolo in Baptiſmo Venceſlaus fuit, quod in confirmatione à Carolo Francorum rege mutatum eſt, apud quem pueritiæ rudimenta peregit. Fuit autem hic Carolus vir magnorum operum, qui regnum Bohemiæ tum religionis cultu, tum legum ac bonorum motum diſciplina illuſtrauit. Nam ſchola liberalium artium ab eo in Praga erecta eſt, noua ciuitas mœnibus cincta, palatium regium magnificentiſſimè exædificatum, monaſteria multa fundata, arces conſtructæ admirabiles, pax toti regno reddita. Adeptus imperium, rurſus Italiam ingreſſus, Longobardos in poteſtatem accepit: Gibellinos, qui iam pridem Florentia exulauerant, eiectis Guelphis, in ſuum locum reſtituit: reliquis Hetruriæ partibus pro ſuo arbitrio leges dedit. Coronatus Romæ magnifico apparatu. Nouatores rerum, qui aduerſus eccleſiam ſentiebant, Romano Pontifici iudicandos tradidit. Iohanni fratri ſuo Moraniam poſſidendam conceſſit. Viſſegradum nouis muris ac propugnaculis communiuit: corpus S. Viti Pragam detulit. Pontem Multauiæ, qui exundationibus corruerat, in Praga reſtaurauit: eccleſiam Pragenſem ad metropoliticum decus erexit, cùm antea Maguntino pontifici ſubiecta eſſet. Clarus profectò Imperator, niſi Bohemici regni gloriam magis quàm Romani imperij quæſiuiſſet. Illud quoque nomini ſuo non paruam inuſſit maculam, quòd Venceſlaum ex filijs ſuis natu maiorem in imperio ſibi ſucceſſorem adhuc viuens ordinare conatus eſt, idque pecunia. Nam cùm principes electores, haud facilè ad eam rem trahi poſſent, quod virtute obtinere non potuit, precio comparauit, promiſſis cuiq; electori centum millibus aureis. Quos cùm repræſentare non poſſet, publica illis Rom. Reipub. vectigalia obligauit, perpetuum imperij malum. Hinc Romana poteſtas ad nihilum redacta, nec poſthac attollere caput imperium potuit, cùm principes electores omnia ſibi retinerent: Imperatoremq; iureiurando adegerunt, ne pignora reuocaret. Sigiſmundus alter Caroli filius à rege Hungariæ Ludouico in ſpem regni adoptatus eſt, ibique tandem coronam adeptus, pugnauit feliciter contra Turcas: xxxij Turcarum regulos ſecuri percuſſit. Tumultu populari captus, ac viduæ, cuius virum occiderat, in cuſtodiam traditus, beneficio linguæ libertatem adeptus, regnum armis recuperauit. In quo fortunam vtramque expertus, inter viros claros enituit.

De Venceslao Bohemorum rege xij. qui & rex Rom. extitit. *Caput* XXVIII.

VEnceſlaus ætatis ſuæ anno ſecundo, permittente patre, regni Bohemici ſceptrum aſſecutus: exin quindecimum agens annum, cum coniuge ſua

Iohanna

Iohanna apud Belgas ciuitate Aquenſi, Romani regni coronam accepit. Quarto deinde anno peſtis ſæuiſſima Bohemiam populata eſt. In Praga verò quatuor menſibus in vna tantùm ſancti Stephani parochia tria millia funerum & quinquaginta fuère. Sexto deinde anno regina deceſſit: & altera ſuperducta eſt ex domo Baioaria, nomine Sophia, longè viro ſuo præſtantior. Inter hæc Pragenſes populari tumultu excitati, atque in furorem acti, Iudæorum domus inuadunt, bona eorum diripiunt, domus incendunt, atque inter duas horas, non ſexui, non ætati parcentes, infelicem gentem gladio cædunt. Periiſſe aliquot milia feruntur, ſeruati complurimi infantes miſericordia bonorum ciuium, baptiſmi gratiam acceperunt. Calamitoſum genus hominum Iudæi inter Chriſtianos agentes, qui vbi paululum abundare creduntur, mox tanquam Ieſu Chriſti Dei noſtri maieſtatem contempſerint, aut religioni illuſerint, non fortunas tantùm, ſed vitam quoque amittunt. Impune apud Pragenſes flagitium fuit, tum quia populi haud facilè corriguntur ſcelera, tum quia Venceslaus deſidia corruptus, præſenti rerum ſtatu contentus, neque præterita corrigere, neque futura curauit præcauere. Fuit enim Venceſlaus longè patri abſimilis, voluptatum ſequax, ac laboris refugiens, vini profuſus quàm regni curioſior. Ob quam rem captus à baronibus, xvij. hebdomadas in cuſtodia habitus eſt. Iohannes dux Luſatiæ, & Procopius Marchio Morauiæ magno Reipublicæ malo eum libertati reddiderunt. Captus & ſecundò per Sigiſmundum Hungariæ regem fratrem ſuum, & Alberto Auſtriæ duci in cuſtodiam datus. Cuſtodia eius egregiis in ædibus apud Viennam habita, quibus exinde cognomen Praga datum, quòd eas rex Pragenſium incoluiſſet. Sed quum parum diligenter cuſtodiretur, fugam arripuit, regnoque rurſus potitus eſt: neque tamen vitam mutauit, ſed priori conſuetudine vino ciböque marcens, lucemque dormiendo nocti coniungens, ab electoribus imperii, comprobante Romano Pontifice, imperio deiectus, domi torpens illaudatum egit æuum.

Iudæorum clades.

Venceslai ignauia.

De perfida ſecta Huſſitarum, & damnatis articulis profeſſionis illius. Caput XXXV.

SVb hoc rege, noſtra demum memoria, ætatis verò ſuæ anno circiter quinquageſimo, perfida Huſſitarum inſania ortum habuit: cuius & originem, & progreſſum hoc loco proſequi animus eſt, quando ea peſtis omnem penè Germaniam conturbauit, neque adhuc extincta, regni Bohemici magnam partem occupat. Rexerant ſcholam Pragenſem vſque in ea tempora Theutones: id moleſtiſſimum Bohemis fuit, hominibus natura ferocibus atque indomitis. Ex quibus vir quidam genere nobilis, ex domo quam Putridi piſcis vocant, apud Oxoniam Angliæ ciuitatem literis ſtudens, quum Ioan. Vuicleui libros offendiſſet, quibus De realibus vniuerſalibus titulus inſcribitur, magnopere illis oblectatus, exemplaria ſecum attulit. Inter quæ de ciuili, deq; iure diuinò, de eccleſia, de diuerſis quæſtionib. contra clerum, pleraq; volumina, veluti precioſum theſaurum patriæ ſuæ intulit. Imbutus iam ipſe Vicleuitarum veneno, & ad nocendum paratus, tum quòd erat familiæ ſuæ cognomen, Putridum piſcem, id eſt, fœtidum virus in ciues ſuos euomuit. Commodauit autem ſcripta quę attulerat his potiſſimè, qui Theutonicorum odio tenebantur: inter quos Ioannes eminuit, obſcuro loco natus, ex villa Hus, quod anſerem ſignificat, cognomentum mutatus. Hic cùm eſſet ingenio peracri, & lingua diſerta, multumq; dialecticis oblectaretur, & peregrinas opiniones amaret, auidè admodum Vuicleuitarũ doctrinam arripuit, eaq; Theutonicos vexare magiſtros cœpit, ſperans eo modo confuſos Theutones ſcholam reli-

ros. Quod cùm ſuccederet, à Venceslao impetratum, vt Pragenſe gymnaſium ritu Pariſienſis gubernaretur. Ea res magiſtratum ſcholæ Theutonibus abſtulit. Quam ob cauſam commoti magiſtri ac diſcipuli Theutonici generis, iureiurando adacti, vno die ſupra duo millia Pragam reliquêre. nec diu pòſt circiter tria millia ſequuti, ap[ud] Lipſiam Miſnæ ciuitatem, trium dierum itinere à Praga diſtantem, vniuerſale ſtudium erexêre. Bohemis ſcholæ ſuæ gubernatio liberè paruit, quorum princeps eſt habitus Ioannes Hus, lingua potens, & mundioris vitæ opinione clarus. Qui vbi ſatis fidei comparatum ſibi exiſtimauit, venenum, quod iam pridem occultè conceperat, palam euomuit. Fundauerat opulentus quidam ciuis in vrbe Pragenſi ſub nomine Sanctorum Matthiæ & Matthæi haud ignobile templum, quod Bethlehem appellauit, reditibus additis, ex quibus duo prædicatores alerentur, qui feſtis profeſtiſque diebus verbum Dei Bohemico ſermone plebibus inſinuarent. Horum alter Iohannes aſſumptus eſt. Qui quum ſe libenter audiri animaduerteret, multa de libris Iohannis Vuicleui in medium attulit, aſſerens in eis omnem veritatem contineri, adijciensque crebro inter prædicandum, ſe poſtquam ex hac luce migraret, in ea loca proficiſci cupere, ad quæ Vuicleui anima perueniſſet, quem virum fuiſſe bonum, ſanctum, cœloq; dignum non dubitaret.

Cuatè

Sequebantur Ioannem clerici ferè omnes, ære alieno grauati, ſceleribus ac ſeditionibus inſignes, qui rerum nouitate euadere pœnas arbitrabantur. His & nonnulli doctrina celebres iuncti erant, qui cùm in eccleſia conſequi dignitatem non potuiſſent, iniquo animo ferebant, ſacerdotia maiorum cenſuum his committi, qui quamuis nobilitate præirent, ſcientia tamen viderentur inferiores. Excæcauit eos Inuidia, vt qui viderant nõ viderent, & qui intellexerant, nõ intelligerent. Proruperunt in blaſphemias, & cùm aliquibus ignauis fortaſſe ac vitioſis maledicere poſſent, in omnes latrare ſacerdotes cœpêre: & ab eccleſia catholica recedentes, impiam Valdenſium ſectam atq; inſaniam amplexi ſunt.

Hußitarum dogmata.

Huius peſtiferæ ac iampridem damnatæ factionis dogmata ſunt: Rom. præſulem reliquis epiſcopis parem eſſe. Inter ſacerdotes nullum diſcrimen, Presbyterum non dignitatem, ſed vitæ meritũ efficere potiorem. Animas è corporibus excedentes, aut in æternas eueſtigio pœnas mergi, aut perpetua conſequi gaudia. Purgatorium ignem nullum inueniri. Vanum eſſe orare pro mortuis, & auaritiæ ſacerdotalis inuentum. Dei & ſanctorum imagines delendas. Aquarum palmarumq; benedictiones irridendas. Mendicantium religiones malos dæmones inueniſſe. Sacerdotes pauperes eſſe debere, ſola contentos eleemoſyna. Liberam cuiq; prædicationẽ verbi Dei patere. Nullum capitale peccatum, quantumuis maioris mali vitandi gratia tolerandũ. Qui mortalis culpæ reus ſit, eum neq; ſeculari, neq; eccleſiaſtica dignitate potiri, neq; parendum ei. Confirmationem, quã chriſmate pontifices inducunt, & extremam vnctionem inter eccleſiæ ſacramenta minimè contineri. Auricularem confeſſionem nugacem eſſe: ſufficere ſua quemq; Deo in cubili ſuo conqueri peccata. Baptiſma fluuialis vndæ, nulla interiecta ſacri olei mixtura recipiendum. Cœmiteriorũ inanem vſum, quæſtus cauſa repertum: quacunq; tegantur tellure humana corpora, nil diſtare. Templũ Dei latè patentis ipſum mundum eſſe: coarctare maieſtatem eius, qui eccleſias, monaſteria, oratoriaq; conſtruunt, tanquam propitior in eis diuina bonitas inueniatur. Sacerdotales veſtes, altariũ ornamenta, pallas, corporalia, calices, patenas, vaſaq; huiuſmodi nil habere momenti. Sacerdotẽ quocunq; loco, quocunq; tempore ſacrum Chriſti corpus conficere poſſe, petentibusq; miniſtrare: ſufficere, ſi verba ſacramentalia tantùm dicat. Suffragia ſanctorum in cœlis cum Chriſto regnantium fruſtra impetrari, quæ iuuare non poſſunt. In canonicis horis cantandis dicendiſq; fruſtra tempus teri. Nulla die ab opere ceſſandum,

nisi

niſi quæ dominica nunc appellatur. Celebritates ſanctorum prorſus reijciendas. Ieiunijs quoque ab eccleſia inſtitutis, nihil ineſſe meriti. Subinco, cognomine Lepus, claris parentibus apud Bohemos ortus, per idem tempus Pragenſem eccleſiam pontificio retinebat, conſilio & animo illuſtris. Qui orienti calamitati obuiam ire cupiens, priuſquam amplius debacharetur, libros Ioannis Vuiclei ad ſe ferri, omneſq; doctorum virorum conſilio adhibito publice concremari iuſſit. Supra C C volumina fuiſſe traduntur, pulcherrime conſcripta, bullis aureis tegumentiſq; precioſis ornata. Ioanni prædicatio interdicta, & adiectæ minæ, ſi quando priores in populum errores vulgare auderet. Ipſe Praga excedens, apud villam vnde ſibi origo fuit ac cognomen, permittente loci domino, qui eius inſaniæ fauebat, vocare plebes, ac docere non deſtitit: multa in Romanum præſulem, multa in reliquos eccleſiæ pontifices maledicta congerens. Vtq; populi animos ſibi magis ac magis conciliaret, decimas haud aliter quàm eleemoſynas ſacerdotibus debitas, liberum eſſe prædia poſſidentibus, ſi velint eas dare: ſi nolint, nullo iure cogi poſſe. Nondum error de ſacramento altaris irrepſerat, ſed attulit nouam peſtem Petrus Dreſdenſis (id oppidum Miſnæ ſuper Albim ſitum) qui cum alijs Theutonibus paulò ante Bohemiam reliquerat. Cognitus inter ſuos, quia Valdenſi lepra infectus eſſet, patria pulſus velut hæreticorum aſylum Pragam repetijt, puerorumq; docendorum curam accipit. Apud eccleſiam ſancti Michaelis per id temporis populum prædicando inſtruebat Iacobellus Miſnenſis, literarum doctrina & morum præſtantia iuxtà clarus. Petrus hunc aggreſſus, mirari ſe ait doctum & ſanctum virum, qui diuina eloquia plebibus exponeret, errorem illum non animaduertiſſe communionis euchariſtiæ, qui iam pridem eccleſiam peſſundaſſet, in qua ſub vna tantùm ſpecie dominicum corpus populo miniſtraretur, quum apud Ioannem euangeliſtam & apoſtolum Chriſto dilectiſsimum, ſub duplici ſpecie, panis viniq; ſumi iubeatur, dicente apud eum ſaluatore: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Commotus his Iacobellus, quum perquiſitis vetuſtis ſanctorum doctorum codicibus, Dionyſij præſertim & Cypriani, communionem calicis laudatam inueniſſet, prohibitus apud ſacellum archangeli Michaelis prædicare, in templo maiore ſancti Martini cathedram ſortitus, publicè cõmouere populum cœpit, ne deinceps communionem calicis, ſine qua ſaluari nemo poſſet, quoquo pacto negligerent. Huic omnes hæretici conſenſerunt, haud modica geſtientes lætitia, quòd articulum inueniſſent in euangelica lege fundatum, per quem Romanæ ſedis vel ignorantia, vel nequitia coargui poſſet. Odioſo quanuis hæc animo rex intelligeret, deſidia tamen corruptus, & inertia torpens, impunè debacchari ſinebat hæreticos. Subinco archiepiſcopus vbi nullum aduerſus tantum emergens malum in Venceſlao præſidium inuenit, ad Sigiſmundum Hungariæ regem confugit, obſecrans atque obteſtans, vt negligentiam fratris emendet, neque labefactari orthodoxę fidei ſacramenta permittat. Dat fidem Sigiſmundus, petiturum ſe breui Bohemiam, eccleſiæ catholicæ conſulturum. Sed quum dies die ducitur, Subinco apud *Poſtinium in Hungariam moritur, & Albicus ei ſufficitur, natione Bohemus, arte medicus, & Sigiſmundo propterea charus, vnicum extremæ auaritiæ barathrum. Qui claues cellæ vinariæ nulli alteri quàm ſibijpſi credidit, & animalia viuentia dono accepta mox vendidit. Et quia ſumptuoſos eſſe coquos didicerat, abiectam anum popinæ ſuæ præfecit. Interrogatus aliquando, ſonorum omnium quem moleſtius audiret: Maxillarum, inquit, oſſa frangentium. Idoneus profectò pontifex, qui ſurgenti fomentum hæreſi daret. Infeſtabat ea tempeſtate Romanam eccleſiam Ladiſlaus rex Neapolitanus aduerſus quem

Subinco

Petrus Dreſdenſis

Subinco

Aliàs Poſonium

Albici ſordes

Ioannes papa tertius & viceſimus bellum decernens, plenariam peccatorum remiſſionem indulſit his, qui ad tuendam eccleſiam arma induerent. Recitabatur in eccleſia Pragenſi decretum pontificis. Quod quum quidam ſordidæ artis homines audiſſent, Ioannem papam antichriſtum eſſe magna voce clamauerunt, qui crucem contra Chriſtianos decerneret. Eos e veſtigio ſenatus in carcerem rapi iuſſit: populus verò ſuſceptis armis dimitti omnes petijt. Sed placatus oratione ſenatus, tanquam vita captiuorum in tuto eſſet, ſuam quiſque domum rediere. de illis clam ſupplicium ſumptum. At quum ſanguis extra prætorij ianuam defluens iudicium necis feciſſet, iterum accurrens populus interemptorum corpora rapuit, & aureo circumuoluta panno per omnes vrbis eccleſias detulit, clamantibus eiuſdem ſectæ ſacerdotibus: Iſti ſunt ſancti, qui pro teſtamento Dei ſua corpora tradiderunt. Exin cadauera in ſacrario apud Bethleem repoſita, quaſi martyrum reliquiæ aromatibus condita.

De Ioanne Hus & Hieronymo hereſiarchis, in Conſtantienſi concilio igni traditis. *Caput XXXVI.*

DVm hæc aguntur, generale conſilium apud Conſtantiam Sueuorum vrbem cogitur. In quo de rebus Bohemicis ſermo habitus, patrum mentes ingenti cura confecit, voluentium animo, quònam modo ſanari prouincia poſſet. Placuitq; tandem, Sigiſmundo imperatore ſuadente, Ioannem & Hieronymum ad ſynodum euocari, qui tum cæteris eiuſdem regni doctiores, tum populi ductores, ac hæreſum principes habebantur. Venerunt ambo, non tam verecundè aliena diſcere, quàm ſua impudenter ingerere parati: docendi quippe quàm diſcendi cupidiores, & popularis amantes auræ. Auditi ſunt in conſeſſu patrum. Ioannes ætate & authoritate maior habitus, doctrina ac facundia ſuperior Hieronymus. Lecti ex omni natione patres, diuini atq; humani iuris doctores: ſæpe cum his colloquium habuêre: dogmata eorum à lege diuina aliena eſſe monſtrarunt, neq; bonis conducere moribus. Rogauerunt ne plus ſapere quàm eccleſia vellent, ſed ſaperent ad ſobrietatem: peregrinas opiniones relinquerent: ingenia ſua, quæ quidem eſſent nobiliſſima, Vuicleuitarum inſania ne fœdarent: eloquentiam qua præditi eſſent, in corroborandis eccleſiæ inſtitutis, non euertendis: in edocendis populis, non dedocendis exercerent: poſſe eos & in conſpectu Dei, & in eccleſia militante ſublimem conſequi locum, ſi reiectis nouitatibus patrum veſtigia ſequerentur, inuentioneſq; ſuas vniuerſali concilio ſubmitterent. Stetere in propoſito pertinaces Bohemorum animi, neq; victi rationibus vinci voluere. Se veraces, ſe ſancti euangelij æmulatores, ſe Chriſti diſcipulos eſſe: Romanam eccleſiam, cæteraſq; per orbem diſperſas, longè à traditionibus apoſtolorum abijſſe, quæ opes ac delitias ſectarentur, dominatum in populo, & primos in conuiuijs accubitus exquirerent, canes, equos alerent, eccleſiarum bona, quæ Chriſti pauperibus deberentur, per laſciuiam luxumq; conſumerent: aut neſcire prorſus diuina mandata, aut ſcientes contemnere. Primores magnæ ſynodi, vbi pertinaciam & immutabiles animos perditorum hominum animaduerterunt, membra eccleſiæ putrida, quæ ſanari non poterant, ne reliquum corpus inficerent, reſecanda cenſuerunt. Lata eſt in conſeſſu patrum aduerſus contumaces ſententia: Cremandos eſſe qui doctrinam eccleſiæ reſpuerent. Prior igitur Ioannes combuſtus eſt, Hieronymus diu poſtea in vinculis habitus, quum reſipiſcere nollet, pari ſupplicio affectus. Pertulerunt ambo conſtanti animo necem, & quaſi ad epulas inuitati

ad

ad incendium properarunt,nullam amittentes vocem quę miſeri animi poſſet facere indicium. Vbi ardere cœperunt,hymnum cecinêre,quem vix flamma & fragor ignis intercipere potuit. Nemo philoſophorum tam forti animo mortem pertuliſſe traditur, quàm Iſti incendium. Pogius Florentinus, ætatis noſtræ nobilis ſcriptor,de morte Hieronymi ad Nicolaum Nicolai conciuem ſuum elegantem ſcripſit epiſtolam: quamuis paulùlum ſua conſuetudine in mores cleri inuectus videatur. Cineres exuſtorũ ne raperentur à Bohemis in lacum proiecti. Diſcipuli eorum ex eo ſolo terram abſtulêre in quo ignis fuit,eamq; veluti ſacram ſecum attulêre in patriam. Ioannes ac Hieronymus apud Bohemos martyrum honores meruêre, nec minores quàm Petrus & Paulus apud Romanos habiti. Nunciatis enim in Bohemia quæ Conſtantiæ geſta fuerunt de Ioanne ac Hieronymo, diſcipuli eorum ſequaceſq; omnes in vnum conuenientes,memoriam in primis defunctorũ conſecrant, celebrandamq; quotannis decernũt. Exin per amicos nonnullas ſibi eccleſias à rege tradi poſcentes extorquent, in queis ſuæ prędicari plebi,ſacramentaq; miniſtrare liberè poſſint. Neq; hoc modo contenti,apud*Sclauoniam nobile monaſterium fratrũ Prædicatorum extra mœnia oppidi ſitum,à fundamẽtis deijciunt:eaq; prima eccleſiarum ruina in Huſſitarum nouitate facta,decurritur in eccleſias monaſteriaq; paſſim: nobiliſſima ſuperis dicata templa ferro atq; igne vaſtantur. Nullum ego regnum ætate noſtra in tota Europa tam frequentibus, tam auguſtis,tam ornatis templis dicatum fuiſſe quàm Bohemicum reor. Templa in cœlum erecta,longitudine atq; amplitudine mirabili,fornicibus tegebantur lapideis, altaria in ſublimi poſita,auro & argento quo ſanctorum reliquiæ tegebantur onuſta, ſacerdorum veſtes margaritis textæ,ornatus omnis diues, precioſiſſima ſupellex:feneſtrę altæ atq; ampliſſimæ conſpicuo vitro & admirabili opere lucem præbebant. Neq; hæc tantùm in oppidis atq; vrbibus, ſed in villis quoq; admirari licebat. Fuit inter cætera monaſterium aulæ regiæ apud ripam Multauiæ, qua Moſa fluuius illi iungitur, ſitum,in quo regum corpora condebantur, ſingularis excellentiæ:nam præter ædem, magni & memorabilis operis amplum dormitorium, cæteraſq; monachorum officinas magnificè conſtructas:quadrata porticus fuit,quæ non paruum concluſit hortum,ambitum vocauêre. In huius lateribus vetus nouumq; teſtamentum ab initio Geneſis vſque ad Apocalypſim Ioannis literis maiuſculis in tabulis ſcriptum continebatur, notis quo altius iret paulatim creſcentibus,ita vt à ſummo vſq; deorſum facilis lectio præberetur. Sed hoc decus poſt Venceſlai mortem Huſſitarum rabies deleuit. Qui poſtquam eccleſias quamplurimas deiecerunt,monaſteria incenderunt, caſtellum petentes cui Bechingne nomen eſt, octauo ferè miliario ab oppido quod nunc Thabor appellant,triginta circiter milia hominum conuenêre,atq; ibi trecentas menſas in patentibus campis erexêre,ex quibus populo ſacramentum calicis miniſtrarunt. Terruit ea congregatio Venceſlaum,verentem ne tumultu facto in ſe arma conuerterent,regnumq́ue ſibi adimerent. nec ſua res periculo caruit. Venceſlaus ei ſaluti fuit cognomento Coranda ſingulari facundia preſbyter,& in plebibus auditus. Quidum populum de republica admoneret,inter cætera quæ loquutus eſt, Quanquam,inquit, viri fratres, ebrioſum atque inertem ſortiti regem ſumus, ſi tamen cæteros expẽdere principes pergimus,nemo eſt quem noſtro regi anteferamus,quem rectè omnium regum ſpecimen dixerim, quietum, benignum, noſtri amantem:nam quis eo regnante nos laceſſere audet? licet nobis ex voto viuere noſtro. Si non eſt eadem ſibi quæ nobis de religione ſententia, ritum noſtrum neq; ipſe perturbat,neq; alios perturbare ſinit. Quibus de rebus par eſſe arbitror preces pro eo ad Deum fundamus, vtq; ſinguli ei vitam rogemus,cuius

Aliâs Glaconiam

Corandæ oratio.

deſidia, noſtra ſalus, noſtra quies eſt. Quòd quum ab exploratoribus rex cognouiſſet, quieto animo fuit, & factus ex tepido frigidus, Corandam inter amicos habuit. Peridem fermè tempus ſurrexit & alius Pſeudoſacerdos apud *Ioan. Præmonſtratenſis* Pragam, Ioannes quidam ex ordine Præmonſtratenſium impius monachus, & ad omne ſcelus audax: qui quum prædicaret apud ſanctum Stephanum in Piſcina, neq; bene ſapere videretur, inde amotus monaſterium Carmelitarum inuaſit. Hoc ſuasêre hæretici, vt ſuam potentiam oſtentarent. Singulis fermè diebus ſacram euchariſtiam per ſuas eccleſias circumuectabant: quas quum paucas eſſe dicerent, ductore Nicolao viro nobili eius loci domino, vnde Ioannes Hus originem trahere diximus, in regiam tumultuariè prorumpentes, Venceſlaum orauêre, ſibi vt ampliores eccleſias elargiretur, qui iam populi maiorem partem obtinerent. Audiuit rex benignè Nicolaum pro multitudine loquentem, viq; in poſterum diem redirent, iuſſit. Deinde miſſo populo, ad Nicolaum qui remanſerat conuerſus: Tu, inquit, qua me regno eijceres orditus es telàm: at ego laqueum inde efficiam, quo te poſtea ſtrangulem. Ille è regis conſpectu abiens, populares magis ac magis incendit. Rex in arcem Viſſegradenſem vrbi vicinam, paruoq; tantùm fluuio diſiunctam, ſeſe recepit, & paulò poſt in caſtellum nouum quod ipſe conſtruxerat, quinto diſtans lapide, cum paucis abijt, miſſis ad fratrem oratoribus, qui eius auxilium implorarent. Conſulibus autem nouæ ciuitatis Pragenſis, ne vlterius ab hæreticis dominicum corpus in pompa deferri ſinerent, imperauit.

De morte Venceſlai regis. Cap. XXXVII.

AT hæretici pridie Cal. Iulij apud eccleſiam Carmelitarum conuenientes, ad ędem ſancti Stephani euchariſtiam per plurimas plateas atque eccleſias armati circumtulere, ibiq; domum ſacerdotis ſuis ineptijs non conſentientis diripuere: & ſublato clamore ingenti, furentes prætorium petiere; Conſules XI metu perculſi fuga ſaluati ſunt: ſeptem qui remanſerant, & cum his iudex vrbis, atq; alij nonnulli ciues raptim intercepti, ex altiſſimis feneſtris in forum præcipitati, lanceis ac verubus irati populi excepti, dirum ſpectaculum dilaniati præbuêre, ſtante in foro Ioanne monacho, & ſacrum Chriſti corpus ſanguinario populo oſtentante. Camerarius regni, qui cum trecentis equitibus ad ſedandum tumultum accurrerat, vbi furentem plebem animaduertit, de ſua vita ſolicitus, fuga ſibi conſuluit. Ea quum regi nunciarentur, cunctiq; circumſtantes attoniti facinus deteſtarentur: At ego, inquit pincerna, futura hæc præſcieram. Quem rex indignatus correptum repentè ante pedes ſuos proſtrauit, & arrepto pugione conatus eſt interficere. Sed impeditus à circumſtantibus, ægrè illi vitam dimiſit: nec mora, paralyſi correptus ægrotare cœpit, atq; infra xviij. dies ſignatis nominibus hęreticorum, quos neci deſtinauerat, fratrem aſſiduè vocitans, & amicorum au- *Venceſlai mors.* xilia anxius expectans, antè vita exceſſit quàm vocati principes adeſſent, quũ regnaſſet annis LV, vixiſſet duobus amplius. Conſueuerunt corpora regum apud Bohemos priuſquam ſepelirentur, octo diebus aromatibus condita per ſacraria vrbis circumferri, plangiq;, & ſequentibus amicis ac Baronibus conclamari. Hoc in Venceſlao neglectum, non audente regina nouam ingredi ciuitatem. Delatum eſt cadauer ad eccleſiam S. Viti in arce, & inde ad aulam regiam, de qua paulò antè meminimus, ibiq; conditum in ſepulchro quod ipſe ſibi delegerat. Sed poſtea quum monaſterium ipſum ab hæreticis diriperetur, & ſepulchra regum effringerentur, cadaueraq; abijcerentur, piſciculos quiſpiam cognomine Muſca Venceſlao vendere ſolitus, regis quem amauerat corpus clàm collegit, & in loculo apud ſe domi condidit. Interiecto dein-

de

de tempore, rebus in meliorem formam redactis, quum Venceſlai corpus inquireretur, acceptis xx aureis illud reddidit, tumq; circumgeſtatio ex more facta, & iuſtum regi funus exhibitum.

De Ioanne Ziſca, hæreticorum Huſſitarum capitaneo, in armis ſtrenuiſſimo ac victorioſiſſimo.
Caput XXXVIII.

Recens obierat Venceſlaus, quum Ioannes Ziſca nobilis genere, ex loco cui Troſnouia nomen, cenſu tenui, in curia regis à puero enutritus, & bellis exercitatus, vno carens oculo, quem ſtrenuè pugnans iam pridem amiſerat, infectus Huſſitarum veneno, & rapinarum auidus, collecta perditorum hominum multitudine, in eccleſias quæ reſtabant, impetum fecit, ſimulachra ſanctorum & imagines magni Dei perfregit: monaſterium Carthuſienſium Pragæ vicinum inuaſit, & direptum incendit: monachos eius ordinis tanquam populo inutiles, qui veluti ſues in clauſtro ſaginarentur, migrare aliò iuſſit. Venêre per idem tempus ex montibus Pragam CCCC circiter viri cum mulieribus lepra Huſſitarum infecti, atque in foro ſedentes, cibum ex magiſtratibus petiêre. Conſulatus metu plebis, quæ aduenarum miſerabatur, cibaria eis publicitùs miniſtrauit. Ziſcha hos ſibi adiunxit, & arcem Viſſegradenſem, quæ negligenter cuſtodiebatur, inuadere cupiens, ad locum quem Cruces appellant, profectus eſt. Ibi ſupra quadraginta millia virorum ex hæreticis conuenere. Quiſuam multitudinem conſpicati, animum ad omne facinus audacem ſumpsere. Multa ibi aduerſus Sigiſmundum Cæſarem, quem regni hæredem ſuis conatibus infenſum norant, excogitata atque decreta. Exin Ziſcha, duce Coranda, de quo ſuprà meminimus, Pelzinam, vbi complures eſſe ſuæ factionis amicos non ignorabat, raptim contendit, eamque vrbem in poteſtatem receptam valido præſidio muniit: qui ap ud Cruces remanſerant, arcem Viſſegradenſem inuaſêre. Sophia interim anxia quo ſe pacto tueretur, crebris nuncijs ac literis Sigiſmundum vocare, vicinorum auxilia petere, atq; in omnes partes mentem dirigere. Sigiſmundum malo vſum conſilio, in Turcas, qui ſe iam pridem caſtris exuerant, arma prius mouere, quàm Bohemiam petere libido inceſſit. Quod ſi mox exercitum Pragam duxiſſet, antequam vires hæreticorum concaluiſſent, nunquam ea incendia quæ poſtea vidimus, Germaniam exuſſiſſent. At dum ille Turcas laceſſere parat, Bohemiam amiſit, & Hungariam non defendit. Ea propter quum ſerum eſſet eius auxilium, regina cum Cenchone Vuartenbergenſi regnum gubernans, ex theſauro regio côpias comparauit: arcem Pragenſem & minorem ciuitatem quæ arci adiacet, præſidio firmauit: ponti Multauiæ, ne tranſitus illàc eſſet hæreticis, ligneas turres ac ianuas adiecit. At illi paſſim per regnum côuentus agitare, ſollicitare populos, hos minis terrere, illos blandicijs allicere, implere nouam ciuitatem ſuis hominibus, dies noctéſque conſultare quibus modis ſummam ſibi rerum acquirerent. Cum quibus Petrus Sterembergius apud inſulam Benedicti confligens, æquo Marte prælium diremit. In Praga aucta hæreticorum colluuie, pro ponte pugnatum, multiſque vtrinque cadentibus, pons denique in poteſtatem Huſſitarum factus, & pars decliuior Pragæ minoris: fideles in altiorem ſeſe partem receperunt, atque inde cônuerſi acribus animis inſtaurauêre certamen. Pugnatum eſt die noctuq; continuis quinque diebus ſæuiſſimis ac crudelibus auſibus: multi vtrinque cæſi, magnificæ domus exuſtæ, prætorium infimo loco ſitum, incenſum atque deletum.

De Sigiſmundo Bohemorum rege xiij, & Roman. Imperatore.
Caput XXXIX.

QVum hic eſſet rerum ſtatus, legati Sigiſmundi ſuperuenêre, qui regni gubernationem accipientes, cum ciuitate Pragenſi ea lege inducias fecêre, vt arce Viſſegradenſi reddita, liceret ciuibus ad Sigiſmundum oratores mittere, deq; re ſua cum eo tranſigere. Ziſca Pelzinam, Pieſtam, & alia quæ occupauerat loca reſtitueret. Conditionibus acceptis atq; completis, externi heretici vrbem reliquêre: conſulatus ex priſco more gubernationem inijt, quietior reddita ciuitas: non tamen catholici qui exceſſerant, redire auſi. Expectabant enim Sigiſmundi aduentum, cuius præſentia ſeſe tutos fore arbitrabantur. Sed interruperunt ſpem omnem literæ ab eo miſſæ, in quibus ſcriptum erat, ipſum breui venturum, regnumq; eo modo gubernaturum, quo pater Carolus prouinciam gubernaſſet. Quibus ex verbis intellexerunt hæretici ſectam ſuam excluſum iri, quæ regnante Carolo nondum ortum habuiſſet: proinde magis ac magis indignati. Sigiſmundus autem ad feſtum natiuitatis dominicæ Brunnam, quod eſt Morauiæ oppidum petijt: ibiq; Pragenſibus veniam petentibus ea lege pepercit, vt catenas & repagula tota ex vrbe deponerent, ſuoſq; magiſtratus acciperent. Paruit attonita ciuitas, quũ primores regni eleuatis in cœlum manibus aduentum noui Regis gratulabundi expoſcerent, eiuſq; rectores ſine controuerſia reliquæ vrbes admitterent. Nec dubium videbatur quin tota Bohemia Huſſitarum labes exceſſiſſet, ſi ex Brunna Sigiſmundus rectà ſe Pragam contuliſſet. Sed diuertit ille, vt fortaſſe in fatis erat, Vratiſlauiamq; Sleſiæ caput acceſſit. Quò in loco populus vrbanus non diu anteà conſulatum à Vencaſlao fratre ſuo conſtitutum per ſeditionem obtruncauerat, cuius ſceleris authores ſecuri percuſſit. Quod vbi Pragæ renunciatum eſt, diffiſi de venia ciues, exemplum Vratiſlauienſium veriti, manifeſtò deſciuerunt, & allecto præmijs Cenchone, qui arci Pragenſi præerat, in totum regnum literas dedere, ne quiſpiam Sigiſmundo aditum præberet, qui Dalmaticæ linguæ hoſtis eſſet, nec alia cura teneretur, quàm regni perdendi, qui * antiquam Prutenorum ciuitatem ordini ſure pignotis obligaſſet, Brandenburgenſem autem à corona Bohemica alienaſſet, Ioannem ac Hieronymum in Conſtantienſi concilio cremari non ſolùm permiſiſſet, verumetiam procuraſſet: dogmata fidei quæ ipſi ſequerentur, totis conatibus impugnaret.

Aliâs Marchiam nouam Prutenorum, &c.

De ciuitate Thabor & extructione eius fratribusq; Thaboritis.
Caput XL.

ZIſcha dum hæc aguntur, relictâ ex fœdere Pelzina, bis à fidelibus inuaſus, bis verſutijs vſus, ex penè victo victor euaſit. Erant aſpera loca, in quibus pugnare oportuit, hoſtes in equis, milites ſui omnes pedites: nec certamen committi niſi pedeſtre potuit. Vt ergo deſiliêre ab equis aduerſarij, mulieres quæ de more ſuum exercitum ſequebantur, proijcere pepla in terram iuſſit: quibus implicati per calcaria equites, prius extincti ſunt, quàm pedes expedire valerent. Ipſe deinde Auſcam petijt, oppidum ad Luſinitium amnem in ripa ſitum, ex quo Procopius & Vlricus fratres, veræ fidei cultores, eiuſq; loci domini, non paruam populi partem eiecerant cum hæreticis ſentientem. Id Ziſca prima quadrageſimæ nocte aggreſſus armis expugnauit, diripuit, incendit. Sed & Litium caſtellum, ab eo loco mille paſſuum diſtans, quò ſe Vlricus receperat, vi cepit: Vlricum familiamq; ſuam gladio occidit, vni tantùm vita retenta, qui reliquos obtruncaret. Quumq; ciuitatem quam inco-

Stratagema.

ſine oleret, muro cinctam non haberet, locum natura munitum ad eundem amnem elegit, vix octo ſtadijs ab Auſcha ſeparatum. Hunc mœnibus cinxit, & vt quiſque tentoria fixerat, ita ædificare ſibi domos imperauit, ciuitati Thabor indidit nomen: nam & comites eius, fratres Thaboritæ appellabantur, tanquam cum tribus apoſtolis ſaluatoris Chriſti transfigurationem in monte vidiſſent, indeque ſuas opiniones mutuati eſſent, quas fidei Veritates appellant. Ciuitas quamuis altis defenſa rupibus, muro tamen & antemurali cincta eſt. Luſinitius amnis maiorem vrbis partem alluit: quod reliquum, torrens non modicens ambit. Qui quum rectà in Luſinitium tenderet, ſaxeo colle impeditus quàm longa eſt ciuitas flectere ad dexteram iter coactus, in fine vrbis maiori fluuio miſcetur. Spatium quo per terram acceditur (nam peninſulam duo amnes efficiunt) vix pedes xxx protenditur. Hic foſſa profunda manu facta, & triplex murus ea craſſitudine, quæ nullis effringi machinis queat. Turres in mœnibus crebræ, & propugnacula, quæ ipſi Thaboritæ, expugnandarum vrbium magiſtri, excogitauerunt, locis opportunis conſtructa. Hic refugium omnium hæreticorum, arcemq; Ziſcha primus erexit: qui eum ſequuti ſunt: pro ſuo quiſque ingenio munimenta vrbis auxerunt. Nos qualem vidimus ciuitatem deſcripſimus. In amne Luſinicio auri grana reperiuntur, ciceris æquantia magnitudinem, quæ nullo egent purgamento. Nondum equites apud Thaboritas militauerant, quum eſſent omnes fermè infimæ plebis homines, & qui non tam nouam fidem ſequuti, quàm iudicia & carceres fugiſſe videbantur. Nicolaus magiſter monetæ, quem Sigiſmundus ad res curandas in Bohemiam miſerat, primus omnium equorum copiam Thaboritis fecit, qui cum mille equitibus in vico, cui Vogize nomen eſt, nouis Ziſchę motibus occurſurus conſederat. In hunc nocte ipſa Paraſceues Ziſcha ex improuiſo prorumpens, omnes illi equos ademit, arma ſurripuit, vicum incendit, milites ſuos equos aſcendere, ſaltare, currere, flectere in girum docuit: neque poſthac abſque alis equitum copiis duxit. Nicolaus in arce ſaluatus eſt. Thabor

De Adamitis hæreticis. *Capvt* XLI.

INter hæc & alia apud Bohemos nefanda & inaudita prius emerſit hæreſis. Piccardus quidam ex Gallia Belgica, transmiſſo Rheno per Germaniam in Bohemiam penetrauit, qui præſtigijs quibuſdam fidem ſibi concilians, breui tempore non paruam mulierum virorumque plebem ad ſe traxit, quos nudos incedere iubens, Adamitas vocauit: & occupata inſula quadam, amne Luſinicio cincta, filium Dei ſe dixit, & Adam vocari. Connubia eis promiſcua fuere: nefas tamen iniuſſu Adam mulierem cognoſcere. Sed vt quiſque libidine incenſus in aliquam exarſit, eam manu prehendit, & adiens principem: in hanc, inquit, ſpiritus meus concaluit. Cui princeps: Ite, reſpondit, creſcite & multiplicamini, & replete terram. Aiebat quoque cæteros homines ſeruos eſſe, ſe verò, & qui ex eis naſcerentur, liberos. Ex ijs quadraginta viri inſulam exiere: & intrantes vicinas villas, euaginatis gladijs ſupra ducentos agreſtes interfecere, quos diaboli filios aſſerebant. Ziſca ijs auditis, quamuis ſceleratus, ſcelus tamen exhorruit: habet enim hoc natura hominum, vt aliena magis quàm ſua quiſque vitia perhorreſcat: neque ſumma mala diu inulta manent, vltoremque mali ſæpe malum cernere licet. Duxit igitur in eos exercitum, expugnataque inſula, Adamitas omnes gladio deleuit, duobus tantùm reſeruatis, ex quibus gentis ſuperſtitionem cognoſceret. Audiui ego ex Vlrico Roſenſi præſtanti regulo, quum agerem in Bohemia, fuiſſe apud ſe viros & mulieres eius ſectæ captiuos, & mulieres Piccardus

quidem palàm dixiſſe, non eſſe liberos qui veſtibus, & præſertim femoralibus vterentur, eaſque in carcere apud ſe peperiſſe: quas quum anno elapſo ſimul cum viris igni tradidiſſet, ridentes cantanteſque flammarum incendia pertuliſſe.

Quomodo Sigiſmundus Bohemiam ingreſſus coronam regni acceperit, minúſque feliciter pugnauerit.
Caput XLII.

Sigiſmundus interea conuocatis Sleſiæ ducibus, ingreſſus Bohemiam, Grecium, exinde Cuthnam infeſto exercitu petit. Cenchonem vt arcem Pragenſem ſibi reddat magnis ſponſionibus allicit: equitum quatuor millia qui vrbem laceſſant ibidem collocat. Cencho bina proditione inſignis domum reuertitur. Pragenſes Ziſcham aceerſunt, qui cum Thaboritis nihil moratus, vrbem accepit in poteſtatem. Duo tantùm ex Baronibus, Hilco Cruſſina Lituburgenſis, & Hilco Valdeſteinenſis, ac pauci nobiles, Pragenſium ſigna ſequebantur: reliqua multitudo ex plebe collecta. His primum ſtudium fuit arcem oppugnare, locus ipſe natura munitus, non aliter quàm fame vinci poſſe apparebat. Clauſi aditus, ne quid commeatus importaretur. Sigiſmundus ferro iter aperuit, obſeſſiſq; neceſſaria præbuit: nec diu poſtea ciuitatē ipſam, accerſitis ex imperio auxilijs, obſidere decreuit. Fuerunt in caſtris eius Saxoniæ duces, Marchionesq; Brandenburgenſes, & gener eius Albertus Auſtriæ princeps. Oppugnata eſt ciuitas ſex hebdomadibus. Ipſe verò Sigiſmundus in æde metropolitica, quæ in arce ſita eſt, regni coronam accepit. Conradus natione Vueſtualus archiepiſcopus, qui poſtea in hæreſim prolapſus eſt, ſacris ſolennibus ritè peractis, diadema ei impoſuit. Albicus enim iampridem dignitate ceſſerat, quum familiam edentem bibentemque ferre non poſſet, & minori contentus officio, auaritiæ ſeruiebat. Oppugnabatur ſummis viribus hęretica ciuitas. Medio tempore reguli Roſenſes, & Chrageri Thaboritæ caſtra tenentes, à Nicolao Hus, quem Ziſcha cum parte copiarum eò miſerat, prælio victi caſtris exuuntur. Grecium quoque reginæ ab hæreticis expugnatum. Imminet vrbi Pragenſi ſublimis mons, quem Videchonis appellant, hunc ne hoſtes occuparent, Ziſcha præſidio munierat. Cum quo is Marchio Miſnenſis congreſſus, magnam militum ſuorum partem amiſit. Miſnenſes enim quum iam montis cacumen occupaſſent, in partem coacti, quæ prærupta erat, acrius oppreſſi, vbi retinere impetum non valuere, alij cæſi ſunt, alij ex monte deturbati per abrupta dilapſi perierunt. Sigiſmundus obſidione dimiſſa Cuthnam ſe recepit. Per idem tempus vulgauerant hæretici, ipſa die Pentecoſtes ignem de cœlo caſurum, qui vrbes Bohemicas omnes exureret: ob quam rem magna ex parte ciuitatum mœnia relicta, populariter in agris erratum. Sed quum dicta die imbres tota fermè Bohemia vehementes fuiſſent, religio in riſum conuerſa, multum opinionis hæreticis detraxit: vicit tamen obſtinatio eorum, quos rapinarum cupido magis quàm fidei ſcelus pellexerat. Ziſcha apud Pragenſes degens, ex conſilio ſuorum ſacerdotum omnes baſilicas delere adorſus eſt, quæ ſanctorum nominibus dedicatæ fuerant: neque enim fas dicebant, alteri quàm ſoli Deo templa ſacrari. Hinc plurima monaſteria & nobiles eccleſiæ vno impetu in ciuitate diſiectæ. Id Pragenſibus ægrè fuit, quibus ſeruandum ædificiorum decus videbatur. Orta diſſenſione, iurgioq; ſenſim obrepente, Ziſcha cum ſuis abijt, & ad Thaboritas reuerſus multa fidelium loca expugnauit. Inter quæ Pragatini præpoſiti Viſſegradenſis oppidum diripuit, in quo viros ac mulieres cum pueris & infantibus cunctoſque loci ſacerdotes in eccleſia concluſos immiſſo igne combuſſit.

De

De Orebitis hæreticis. *Caput* XLIII.

FVit & alia in Bohemia hæreticornm factio, fratrum Orebitarum appellata, quæ territorium Greſenſe vicinaſq; gentes Romanæ eccleſię cultum obſeruantes magnis affecit cladibus, peſtifera atq; immanis, neq; Thaboritarum crudelitate vlla ex parte inferior. Aduerſus quam Martinus V. Pont. Max. nominatim crucem decreuit, neque ramen in plures annos extirpari potuit. Huius ſectæ homines qnotiens ſacerdotes noſtros intercepere, aut igne cremanerunt, aut nudos rigenti hyeme ſnper glaciem colligatos dimiſere: quos parui momenti exiſtimarunt, deſectis virilibns abire permiſerunt. A' Pragenſibus inter hæc ſummis viribus arx Viſſegradenſis oppugnatur. In qua quum cætera abeſſent, equinæ carnes aliqnandiu pro cibo fuere. Ad extremum, niſi ad certnm diem Sigiſmundus auxilium ferret, deditio promiſſa: verùm ea lex adinncta, vt veniente Sigiſmundo Viſſegradenſes prorſus quieſcerent. Affuit inter diem dictum imperator, ignaruſq; conditionis locum ingreſſus arctum ſub arce, in quo facilè ab obſeſſis defendi poterat: quum illi datam fidem obſeruaſſent, inuaſus repentè à Pragenſibus, ingentem perpeſſus ſtragem, rebus infectis retrò abijt. Ceciderunt ex Morauis xiiij proceres, ex Hungaris cæteriſque gentibus quamplurimi, arx Pragenſibus dedita.

De multis prælijs & victorijs Ioannis Ziſchæ. *Caput* XLIIII.

ZIſcha dnm hæc fiunt, Booſlaum regulum, cui Cygneo cognomen fuit, qui multis antea cladibns hæreticos affecerat, in oppido ſuo munitiſſimo vi cepit, & in hæreſim ſnam pellexit. Qui ad Rhetium paucis poſt annis in Auſtria dum hæreticorum copias ducit, vulneratus interijt. Erant in territorio Pelzinenſi complura cœnobia, opibus & ſtructuris inſignia, ex quibus Ziſcha quinque combuſſit. In monaſterio verò Claronenſi, qnod munitius fuit, præſidinm poſuit. Huc Sigiſmundus exercitum admonit. Ziſcha autem in eum copias ducente, turpi fnga receſſit, nec diu poſtea, Bohemiam quoque reliquit. Ziſcha ad Pelzinam duxit. Sed quum ciuitatem egregiè defenſam expugnare deſperaret, inde folnens Comitauiam petijt, non parui nominis oppidum. Quo vi capto, populares cum ſacerdotibus in ædibus ligneis recluſos fruſtrà veniam petentes exuſſit. Quum verò ante oppidum, cui Rabi nomen eſt, cõuocatis fratribns Thaboritis & Orebitis caſtra teneret, obſeſſoſq; ſumma vi oppugnaret, oculum qno vno lumen cœli videbat, ſagitta confoſſus amiſit. Inde Pragam ad medicos vectus, quamuis ex vulnere curatns vitam retinuit: lucem tamen handquaquam recuperauit. Nec propterea caſtrenſem laborem, aut rei militaris cnram omiſit. Cæco populo cæcus placuit ductor: res apud poſteros plus admirationis habitura quàm fidei. Pragenſes autem Veronam, vbi magnum inerat Sigiſmundi præſidium, armis ceperunt: & paucis vita reſeruatis, puberes vtriuſque ſexus interemernnt. Expugnarunt & Brodam Teutonicam, interfecto præſidio: mox Cuthnam, pluresque alias ciuitates dedentibus oppidanis in poteſtatem acceperunt. Quum verò ad oppidum cui Pons nomen eſt, & à Miſnenſibus poſſideretnr, copias dncerent, occnrrentibus Saxonibus non audentes congredi redierunt. Poſt hæc Sigiſmundns principibus electoribus diem ſtatuit, vt in celebritate diui Bartholomęi ad Occidentalem plagam Bohemiam cum copijs ingrederentur, ipſe ad Orientale latns cum Hnngarorum exercitu aggreſſurus. Venêre Moguntinns archiepiſcopus, Comes Palatinus Rheni, Saxoniæ duces, Marchio Brandenburgenſis, & plurimi ex Alemania pon-

rifices,cæteri ſuos miſere.Caſtrametati ad oppidum Sozium munitiſſimum locum expugnare non potuere. Vaſtatus eſt vndiq; per circuitum ager.continuata obſidio ad feſtum vſq; ſancti Galli: tumq; ſoluta quum Sigiſmundus ad promiſſum diem non adeſſet.Ille autem collecto ex Hungaris,Auſtralibus ac Moranis exercitu,circa ſolennia dominicæ natiuitatis Bohemiam intrauit,& aliquot oppida vi cepit,Cuthnenſes per deditionem accepit. Sed irruente in ſe Ziſcha quamuis cæco, pauidus trepiduſq; multis ex ſuis interfectis nobilibus, & amiſſis impedimentis effugit. Prius tamen Cuthnam exuſſit, quam Thaborenſes propter argenti fodinas crumenam Antichriſti vocabant. Ziſcha itinere vnius diei imperatorem ſequutus,magna fugientiũ præda ditatus eſt:& oppidum Brodam,quod Teutonicorum vocatur,vi captum incendit,quod poſtea xiiij fermè annis ſine habitatore permanſit.Imperator amnem Iglariam ponte tranſmiſit.Piſo Florentinus,qui equites in eam expeditionem xv millia ex Hungaria duxerat,per glaciem iter habuit,quæ multitudinis pondere diſſoluta multos mortales in profundum rapuit. Hac victoria elatus Ziſcha magis ac magis in eccleſias deſæuit:nec iam amplius vllam pati aut ſtatuam ſanctorum,aut picturam poterat,nec tolerandum eſſe putabat,qui priſco more ſacerdotalibus indutus veſtibus,rem diuinam conficeret. Ob quam rem maiores quàm prius inter eum & regni proceres ini-

Ioannes Premonſtratenſis. micitiæ obortæ. Conſules verò Pragenſes inſolentiam Ioannis apoſtatæ Premonſtratenſis iniquo ferentes animo,cum in prætorium vocauêre,& nouem ſimul ſcelerum principes tanquam de republica cum his aliquid acturi, intromiſſos ſtatim gladio percuſſere:& quaſi nihil actum eſſet pacatam ciuitatem arbitrati, domos quiſq; ſuas petieruut. Sed miniſtri parum cauti, dum atrium aqua proluunt,cruorem interemptorum per aquęductum in forum tranſmiſere. Eo viſo non latuit populum res geſta. Tumultus e veſtigio factus,expugnato armis prætorio, vndecim primarij ciues,qui rei authores putabantur,occiſi: collegium Caroli direptum, & nobilis bibliotheca diſiecta. Mulieres,quæ Ioannem monachum veluti diuinum habebant,caput eius intercipientes,pluribus diebus vlulantes,per vrbis eccleſias circumtulerunt,beatum vociferantes,ſanctum & Deo plenum virum,qui pro veritate & patrum traditionibus occubuiſſet.Contrà verò ſacrilegos,nephariòs,Deo atque hominibus odibiles,qui ſacro & optimo ſacerdoti manus inieciſſent: poſtremò inter ſacras reliquias aromatibus conditum ſeruari Ioannis caput

Purgellinum. obtinuere. Per idem tempus caſtellum Purgellinum,in quo paruum Sigiſmundi erat præſidium,& quò multi Pragenſes rectæ fidei cultores cum liberis & vxoribus confugerant,per incuriam arſit:qui ſuperfuerunt incendio, Pelzinam ſe contulêre. His actis nonnulli Bohemorum reguli,& conſulatus Pragenſis legatos ad Vitoldum Lituaniæ ducem miſêre, eumq; ſibi regem aſciuerunt, aduerſante Ziſcha, einſque factione, qui liberis hominibus regem habendum eſſe negabat, & eum potiſſimè qui gentium ritu viueret. Vitoldus Sigiſmundum Coributum cum duobus millibus equitum in Bohemiam miſit, qui apud Pragenſes magnis exceptus honoribus, ciuitatem breui ad meliorem formam redegit: nobilibus & qui quietè viuere vellent, blandus atque amicus: in inſidioſos atque facinoroſos aſperrimus vindex. In huius aduentu munitiſſimum caſtellum in monte ſitum oppugnare placuit, quod lapidem Caroli vocant. Hic Sigiſmundus quartus centurias militum præſidio liquerat. Caſtra tribus locis poſita ſunt:obſidio ſex ducta menſibus, neque die neque noctu omiſſa oppugnatio: quinque baliſtæ maiores ingentia ſaxa per omnes horas intra mœnia iactauerunt: vaſa circiter duo mil-

Fœtor dentibus inimicus. lia cadaueribus, & humano excremento plena in hoſtes emiſſa, tantùm miſeris obſeſſis fœtorem attulere, vt omnibus infectis dentes aut deci-

derent

derent aut nutarent:tolerauerunt tamen forti animo,& in hyemem vſq; protraxerunt certamen, accepto clàm ex Praga medicamento, quo dentes contineri poſſent. Fons erat extra mœnia in medio prærupiæ rupis, vnde aquam oppidani neceſſariam hauriebant: & turris deſuper vetuſta, qua tuerentur aquantes. Hanc Pragenſes diruere machinis conabantur. Fama eſt, In poteſtatem obſeſſorum primarium quendam inter Pragenſes ciuem, caſu factum, eumque in turris culmine deligatum, dato per irriſionem in manum flabello, quo lapides baliſta miſſos quaſi muſcas abigeret: parſuros quippe conciui ſuo Pragenſes arbitrabantur. Illos nulla miſericordia flexos, ſaxa ingentia quamplurima proieciſſe: Hominem verò, quum diem integram intactus perſeueraſſet, hoſtium magis miſericordia, quàm ciuium ſuorum humanitate ſeruatum. Interea Fridericum ſeniorem, Brandenburgenſem principem, magnis copijs Bohemiam ingreſſum, longè lateque prædas agentem, Pragenſes ab obſidione diſcedere compuliſſe: Vitoldum verò rogatu Vladiſlai, Poloniæ Regis, qui cum Sigiſmundo Cæſare in finibus Hungariæ conuenerat, patruelem ſuum Coributum ex Bohemia reuocaſſe. Putauit ea re Sigiſmundus hæreticos externis auxilijs deſtitutos, mox imperata facturos, ſed longè deceptus eſt. Nam illi magis ac magis inſoleſcentes, ſubactis intra regni fines catholicæ fidei cultoribus, exercitum extra Bohemiam duxêre, vicinas latè gentes populati. Ferunt Ziſcham in Auſtriam profectum, quum agreſtes armenta quæque nauibus in inſulam Danubij tranſportaſſent, vitulos, ſueſq; nonnullos per negligentiam in villis dimiſſos, ad ripam fluminis tamdiu deuerberaſſe, donec pecus inſulam depaſcens, mugitum, grunnitumque audiens, deſiderio ſimilis animantis fluuium tranſnatauit, eoque modo magnam prædam abactam. Per idem tempus Sigiſmundus Imperator Alberto duci Auſtriæ genero ſuo Morauiam, ne defenſore careret, dono dedit: quamuis iam plerique illius prouinciæ proceres ad Huſſitarum inſaniam defeciſſent. Eo quoque tempore Ericius rex Daciæ, & infans Petrus regis Portugalliæ germanus, Iacobi Cardinalis ſancti Euſtachij excellentis & clariſsimi viri pater, Imperatorem accedentes, ambo rei militaris peritiſſimi, exercitum eius & copijs & auxilijs auxêre. Ob quam rem caſtra ad Lutembergam Morauiæ oppidum, Huſſitarum peſte infectum, ſtatim poſita: obſidio tribus menſibus eo loco ducta. Eques apud Pragenſes cognomento Aqua, ſatis opulentus fuit, & inter ſuos ciues authoritate præditus. Is ſororis filium nomine Procopium quum ſobole careret in ſuum adoptauit, eumq; grandiuſculum, ad Galliam, Hiſpaniam, Italiam, demum Hieruſalem ſecum adduxit, reuerſus in preſbyterum ordinari curauit. Qui, ſurgente in patria Huſſitarum nouitate, Ziſchæ adhæſit, & quum eſſet robuſtus, & manu promptus, nulliuſque fugax laboris, magno loco apud eum habitus, primos ductauit ordines, malus malo aptiſſimus. Hic eſt ille Procopius, qui poſtea ob res fortiter geſtas Magni cognomen obtinuit. Huic prouincia Morauiæ commiſſa eſt, & Lutemburgenſium defenſio. Qui non parua militum manu accepta, inuitis obſidentibus, commeatum in obſeſſum oppidum importauit, irritamque Sigiſmundo fecit obſidionem. Dederat Imperator Marchionibus Miſnenſibus Pontem & Auſcam ſuper Albim fluuium, vt eas ciuitates præſidio tuerentur. Obſederunt Auſcam Ziſcha ſimul cum Pragenſibus: Fredericus Marchio Miſnenſis pater eorum, qui modo prouinciam regunt, & frater eius Lantgrauius Thuringiæ, collecto ex Saxonia, Thuringia, Miſnia, & vtraque Luſacia milite, obſeſſis auxilium ferre ſtatuerunt. Commiſſum eſt ante vrbem prælium: incerta diu victoria pependit, quum fortiſſimi vtrinque caderent, & nunc illi, nunc iſti victi victoreſque viderentur. Ad extremum cæca cæcum ſequuta penes hæreticos fuit. Burggrauij

Stratagema | *Procopius*

Alias Chiburgenses. Miſnenſes & * Chirpogenſes, & comites Glichenſes, multique nobiles in eo prælio ceciderunt. Ex quibus plerique proiectis armis, flexis genibus fruſtrà vitam ſupplices petierunt. Nouem millia ea pugna ex fidelibus cæſa. Auſca capta, & funditùs deleta. Elatus ea victoria Ziſcha, inſolentius indies agere, eccleſias paſſim delere, ſi quæ reſtabant: ſacerdotes qui more maiorum ſacra peragerent, crudeliter perſequi: nobilibus infenſus eſſe, ciuitatibus grauia imperare tributa: Pragenſium qui detrectarant eius imperium vicos & villas incendere. Ob quas res Pragenſes Batonum auxilio freti, aduerſus eum copias eduxere. Ille cùm ſe armis imparem animaduerteret, ad Albim vſq; profugit, eratq; penè comprehenſus, niſi pater Georgij eius qui nunc regno potitur, per Poggiebracium oppidum tranſitum ſibi præbuiſſet. Nec ſic ſua res facta eſt. Patuerunt & hoſtibus alio loco pontes, per quos Albim tranſmiſerunt: ſed Pragenſes fugientes vltimum agmen inſectati, complures Thaboritas necauêre. Peruentum eſt denique ad montes, vbi Ziſcha vallem ingreſſus, quum loci anguſtias eas eſſe noſſet, in quibus explicare hoſtes ſuas acies minimè poſſent, ſtare ſigniferum iuſſit. Exin commilitones pro tempore hortatus, pugnæ copiam fecit. Certamen atrox commiſſum, victor Ziſcha tria millia Pragenſium cecidit, reliquos in fugam vertit. Nec moratus, Cuthnam à Pragenſibus inſtauratam iterum vi cepit, atque incendit, & qui Pragenſes inerant, eodem igne conſumpſit. Mox ſucceſſu rerum tumens, infeſtis ſignis Pragam petijt, & ad ſagittæ iactum caſtrametatus obſidere vrbem cœpit. Erant & in ciuitate & in exercitu plurimi, qui hoc diſſidium deteſtabantur, & alij Ziſcham, alij Pragenſes accuſabant. In caſtris quoque tumultuarum eſt, dicente milite, indignum eſſe eam vrbem armis premi, quæ caput regni eſſet, neque de religione ſecum diſſentiret, caſuram breui Bohemorum potentiam, ſi ſe hoſtes diuiſos norint. Materiam belli ſatis magnam à Romano Imperatori præberi, ſtultum eſſe conſilium in ſe arma vertiſſe. Accepit Ziſcha quæ vulgò dicebantur, & aduocata in concionem multitudine, vas vinarium quod forte aderat conſcendens: Nolite, inquit, amari ſuper me fieri fratres, & hominem accuſare, qui vobis ſalutem peperit. Recentes victoriæ ſunt, quas me duce conſequuti eſtis, nunquam ego vos in aliquem locum duxi, vndè victores non redieritis. Vos clari, vos diuites facti: ego veſtri cauſa lumen amiſi, & iam in tenebris ago, nil mihi ex tot bellis feliciter actis, niſi nomen inane ſupereſt. Vobis pugnaui, vobis vici: nec laborum pœnitet, nec mihi cæcitas dura, niſi quòd rei veſtræ priore ex more conſulere nequeo. Nec ego Pragenſes mei cauſa perſequor, ipſi veſtrum ſanguinem, non meum ſitiunt. Parum eis fuerit me iam ſenem & vtroque caſſum lumine perdidiſſe: veſtras illi manus timent, & feroces in periculis animos. Aut vos certè, aut illos perire oportet, qui dum mihi parant inſidias, veſtras animas expetunt. Domeſtica vobis arma timenda magis quàm externa, ciuiles auferre ſeditiones oportet. Pragam prius expugnabimus, ſeditioſoſq; ciues exterminare licebit, quàm Sigiſmundo diuiſionis noſtræ nuncius afferri poſſit. Cum paucis eiuſdem animi tutius imperatorem expectabimus, quàm ſi nobiſcum dubij Pragenſes in caſtris militent. Verùm ne me amplius accuſetis, liberam vobis conſulendi facio poteſtatem. Si libet Pragenſibus pacem dare, non abnuo, inſidiæ modò abſint. Si bellum decernitis, præſto aſſum. In vtramuis partem declinaueritis, Ziſcha veſtri conſilij adiutor erit. His dictis mutati militum animi, bellum decreuere, multitudo arma capere, feſtinare, muros adire, prouocare hoſtem, pro portis vrbis pugnam ciere, egredientes ciues in vrbem repellere, Ziſca ad oppugnationem vrbis cuncta parare.

Ziſchæ oratio ad populum.

De Iohanne Rochezana presbytero hæretico.
Caput XLV.

Oppidum eſt Pragenſis eccleſiæ, non longè à Pelzina, cui Rochezana eſt nomen. Ex hoc loco puer obſcuris parentibus, cenſuq; tenuiſſimo natus, Iohannes nomine, Pragam venit, mendicatuque victum quærens, grammaticam & dialecticam didicit. Quum adoleuiſſet, nobilis cuiuſdam pueri pædagogus factus eſt: & cùm valeret ingenio, linguaque promptus eſſet, in collegio pauperum receptus, auditor Iacobelli fuit. Poſtremò presbyter ordinarus, prædicare verbum Dei Pragenſibus cœpit, ex oppido vnde ortum habuit, Rochezanæ cognomen ducens. Etiam nomine & authoritate valebat, quum Ziſcha Pragam obſideret. Exijt ergo conſentientibus ciuibus, & in caſtra profectus, ciuitati Ziſcham conciliauit.

De morte Iohannis Ziſchæ.
Caput XLVI.

Sigiſmundus autem vbi Ziſchæ cuncta ex ſententia cedere animaduertit, & iam illum eſſe vnum, ex quo res Bohemiæ penderent, clam ſibi eum conciliare tentauit, gubernationem ſibi totius regni, militiæ quoque ducatum, & ingens auri pondus quotannis promittens, ſi ſe regem nominaret, & in verba ſua ciuitates iurare cogeret. In magnam profectò regiæ maieſtatis ignominiam, & imperialis gloriæ dedecus, atque infamiam Reipublicæ Chriſtianæ ſempiternam. Sigiſmundum pluribus regnis præfectum, ex Imperatoribus natum, & ipſum Imperatorem, cuius nomen Italia, Gallia, Germania, & omnis Europa venerata eſt, quem barbaræ nationes timuerunt, ſupplicem vidit noſtra ætas homini ex parentibus haud admodum nobilibus nato, ſeni, cæco, hæretico, ſacrilego, & in omne ſcelus audaci, pecuniam & ſummos honores offerre, vt ſuarum eſſe partium dignaretur. Sed auertit diuina pietas eam peſtem, & tantum malum è medio Chriſtianorum eripuit. Nam Ziſcha conditionibus annuens, dum conuenta completurus Sigiſmundum petit, inter eundum apud Caſtellum Priſcouiam diuinitus, vt par eſt credere, peſte tactus, expirauit: monſtrum deteſtabile, crudele, horrendum, importunum: quod poſtquam manus humana conficere non valuit, digitus Dei extinxit. Ferunt illum quum ægrotaret interrogatum, quonam loco mortuus ſepeliri vellet: iuſſiſſe cadaueri ſuo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoq; duce bella geri: arrepturos fugam hoſtes, quàm primùm eius tympani ſonitum audiuerint. Thaborenſes, qui reliquas picturas abominantur, Ziſchæ tantummodò & angeli cuiuſpiam calicem manu tenentis effigiem ſupra portam vrbis pinxêre, eique ſacra quotannis agunt.

De Orphanis hæreticis, qui ſe poſt mortem Ziſchæ ſeparauerunt à Thaboritis.
Caput XLVI.

Ziſcha mortuo ingens mœror inuaſit exercitum, trepidare, lamentari milites, accuſare fortunam, quæ ducem inuictum, morti vincendum dederit. Nec mora, duæ factiones exortæ. Altera Procopium magnum, quem Raſum quoque vocauêre, cuiuſque ſupra meminimus, ſibi ducem præfecit. Altera nullum inueniri poſſe dictitans, qui iure Ziſchæ ſuccederet, ſelectis paucis, qui communi conſilio bellum adminiſtrarent, ſeſe Orphanos appellauê-

re inter quos potior habitus eſt Procopius, cognomento Minor. Atque ita Thaboritæ in duos exercitus diuiſi, alij vetus nomen retinuêre, alij Orphanorum, vt diximus, ob mortem ducis, inditum nomen. Qui etſi aliquando inter ſe diſſentirent, vbi tamen extrinſecus vis ingruit, iunctis viribus in vnis caſtris ſeſe defenderunt. Muro circundatas vrbes niſi neceſſariorum emendorum gratia perraro ingredi, cum liberis & vxoribus in caſtris vitam agere: carros quamplurimos habere, his pro vallo vti. Procedentes ad pugnam, duo ex his cornua facere, in medio peditatum claudere, alæ equitum extra munitiones prope adeſſe. Vbi congredi tempus viſum, aurigæ qui cornua ducerent, ad Imperatoris ſignum, comprehenſa ſenſim qua voluerunt hoſtium parte, ordines quadrigarum contrahere: intercepti hoſtes quibus ſui ſubuenire non poſſent, partim gladio à peditatu, partim miſſilibus ab his qui erant in carris, viris ac mulieribus necari. Equitatus extra munimenta depugnare, quem ſi fortè hoſtis oppreſsiſſet fugientem, mox aperti currus excipere, indeque velut ex ciuitate mœnibus cincta defendi, eoque modo victorias quamplurimas conſequi: cùm eam pugnandi peritiam vicinæ gentes ignorarent, & ager ille Septentrionalis latè patens, ad explicandos bigarum quadrigarumúe ordines peridoneus haberetur. Egrediebantur duo exercitus, alter Sleſiam, alter Morauiam populabatur, vicinasque regiones aſſiduis excurſionibus infeſtabant. Theutones per circuitum habitantes, alios Philiſteos, alios Idumæos, Moabitasq; vocabant, Bohemiam terram promiſſionis eſſe dicebant. Cumq; in proximam prouinciam exiſſent, prius cum præda depopulatis agris reuertebantur, quàm hoſtis cognouiſſet aduentum. Erat & tertius exercitus, quem fratrum Orebitarum appellari diximus. Huic ductor fuit Bredricus presbiter Straſmicenſis, natione Morauus, qui bellis aſſiduis Sleſiam affectauit. Hic etiam hodie viuit, & vrbem Coloniam appellatam poſſidet. Qui ſpretā religione Chriſtiana, calcatoque pontificio iure, vxorem publicè duxit, & illa mortua, alteram ex Polonia ſuperduxit, ex qua filios ſuæ nequitiæ ſectatores ſuſtulit. Quum obſiderent Suetlam oppidum in Auſtria, Thaboritæ ſimul & Orphani duabus noctibus & vna die abſque intemiſſione mœnia oppugnauêre. Superueniente autem Alberto eius terræ principe cum exercitu, vt auxilium oppidanis afferret, pugnatum eſt quatuor fermè horis, nutante hinc atque illinc victoria. Ceciderunt ex vtraque parte primi bellatores. Poſtremò ita diſceſſum eſt, vt currus Thaboritæ ſuos amitterent: Albertus caſtris exutus abiret, quod negligentia Roberti Vallenſis factum credidêre, qui tum ductor exercitus fuit. Redijt tamen paulo pòſt Procopius Raſus, & oppidum Retium in Auſtria celebri obſidione cinxit. Pragenſes eius ſigna ſecuti, & Boheſlaus Cygneus, cuius ſuprà meminimus, qui eo loco ſagitta confoſſus interijt. Retium vi captum, direptum atque exuſtum, in quo multi mortales periêre, Burggrauius Magdeburgenſis, loci dominus, captus, & Pragam ductus, in carcere diem obijt. His geſtis, vocati ab Imperatore Bohemorum principes, ad eum vſque Poſonium profecti ſunt. Id oppidum Hungariæ, in finibus Auſtriæ atque in ripa Danubij ſitum. Neque ingreſſi mœnia, in tentorijs è regione vrbis manſere. Egreſſus ad eòs Sigiſmundus, multa de iure ſuo locutus, paternum atque auitum regnum repetere, ſi qua eſſent, quæ prouincialium mentes ab ſeſe alienarent, ea ablaturum, Bohemis, ex quibus natus eſſet, pacificum, benignumq́ue regem futurum. illi ſe armis ab eo ſine cauſa impetitos dicere, ciues ſuos in Conſtantia contra publicam fidem exuſtos inauditos, Bohemiæ primores tanquam hæreticos à Romana eccleſia damnatos, regnum ſacris contumelioſè interdictum: non eſſe tam exiguam Bohemorum potentiam, quæ ſuo nequeat honori conſulere. Reſponſum à Sigiſmundo benignè datum ad obiecta, oblatumq́ue generale concilium, in quo ſuam innocen-

nocentiam Bohemi oſtendere poſſent, ſi ſe vniuerſalis eccleſiæ iudicio ſubmittere vellēt. Bohemos, qui armis vincere conſueſſet, verbis vinci non tulit, infectiſque rebus domum abijt.

De expeditione in Bohemiam contra hæreticos & rebelles, per Martinum Papam quintum inſtituta: & de infelici pugna contra eoſdem.

Caput XLVIII.

AT Martinus pontifex maximus, vbi armatam hæreſim creſcere indies animaduertit, priuſquam peſtis amplius inualeſceret, Cardinalem Vintonienſem natione Anglicum, regia ſtirpe natum, in Germaniam proficiſci iuſſit, qui contra Bohemicam labem vicinas gentes in arma conciret: cui & Imperator adiumento fuit. Inſtituti ſunt tres exercitus. Saxoniæ duces, & quas vocant ſtagnales ciuitates in primo militauere: ſecundum ex Franconibus conſtitutum Marchio Brandenburgenſis duxit: tertio præfuit Otho Treuirenſis Archiepiſcopus, quem Rhenenſes ſequuti ſunt. Baioarij quoque & ciuitates Sueuorum imperiales. Ingreſſi Bohemiam tribus locis: poſtquam ſyluam penetrauere, iuncti ſimul, ante Miſnam caſtrametati ſunt. Hanc vrbem *Prichicho Elenotenſis, inter hæreticos quantum doctior ac facundior, tantum crudelitate ac perfidia nequior, præcedenti nocte ex fidelium manibus ſe eripuerat. Erat igitur conſilium exercitus, hanc vrbē prius recuperare, quàm vltra procederent. Sed quum hæretici collecto raptim milite, in eos properare nunciarentur, non viſum hoſtem fugerunt: Thacouiamque petentes, inſtrumenta bellica cum præda ibi dimiſerunt. Nondum Cardinalis in exercitu fuerat: ſed ad Thacouiam fugientibus occurrens, admiratus eſt tot ducum, tot fortium virorum pauidam fœdamq; fugam, magnis precibus vt redirent in hoſtem omni ex parte debiliorem hortatur. Quod eùm fruſtra niteretur, & ipſe turpis fugæ comes effectus. Vix ſyluam ingreſſi erant, cùm ſuperuenientes Bohemi poſtremum agmen laceſſere cœperunt. Facta eſt profuſior ac pauidior fuga, nec prius Theutones fugere, quàm Bohemi perſequi deſtiterunt. Hoſtes impedimentis direptis, Thacouiā expugnantes, machiniſq; bellicis potiti ſunt. Exin Miſnam populati, quum per Franconiam redirent, ne Bambergenſem agrum Norinbergenſemq; vaſtarent, pecunia placati, diuitem exercitum reduxere. Sigiſmundus his cognitis, Norinbergam profectus, noua principum auxilia comparat. Martinus quoq; Pontifex maximus Iulianum Cardinalem S. Angeli, literis ac moribus excellentem, cum ea legatione in Theutoniam mittit, vt Bohemis bellum inferat, & aduenienti tempore in Baſilienſi concilio, quod propediem futurum erat, nomine apoſtolico præſideat. Is Germaniam ingreſſus, mox Norinbergam ad Sigiſmundum ſe confert: quo in loco frequentes Germanorum reguli conuenerant. Decreta eſt noua in Bohemos expeditio ad octauum Calendarum Iulij. Dux belli Fridericus Marchio Brandenburgenſis declaratus, qui Cardinalem ſequeretur. Ingreſſus eſt Bohemiam per viam quæ ducit ad Thopam. Inſtitutus Albertus Auſtriæ princeps, ſuas copias per Morauiam ducere iuſſus eſt. In ea expeditione Albertus & Chriſtophorus Baioariæ, & Fridericus Saxoniæ duces fuere. Iohannes & Albertus Brandenburgenſes principes cum patre, quem penes belli ſumma erat: Herbipolenſis, Bambergenſis, Eiſtetenſis epiſcopi, ſocietas Sueuorum, quam Sancti Georgij vocant, & imperialium ciuitatum magiſtratus, Maguntinus, Treuerenſis, & Colonienſis antiſtites auxilia miſerūt, & cum his prouinciarum ſuarum primores. Supra quadraginta milia equitum fuiſſe traduntur. Peditum minor erat numerus, Nam Germani

* alias Prieracho Clenotenſis.

patentibus freti campis, equeſtres plerunque pugnas agitant. Promiſerat & Renatus Lotharingiæ princeps in eam expeditionem ſeſe venturum. Sed domeſtico bello implicatus, dum comitem Videmontenſem oppugnare nititur: neque promiſſo ſatis fieri poteſt: neque comes Palatinus Rheni, qui Videmontenſi opem tulit, aduerſus Bohemos ire permittitur. Cardinalis dum eos opperitur, ad Calendas vſque Auguſti profectionem ſuſpendit. Albertus interea ex Auſtria ducens, cùm ad dictum diem adeſſe Cardinalem minimè intelligeret, impar Bohemicæ potentiæ retroceſſit. Ingreſſus deinde Cardinalis, numeroſum exercitum ducens, multas hæreticorum villas incendit, oppidáque diripuit, in quibus non auaritia tantùm, ſed crudelitas etiam militum graſſata eſt, qui mares cum fœminis obuios, ſenes, puerosque paſſim necauere. In extremis tamen regni partibus ea calamitas deſæuit, cùm duces copiarum interiora petere formidarent. Bohemi, qui iampridem hoſtem affuturum acceperant, expeditas in armis legiones coegerant, & vbi fidelium domicilia reperiebant, ea ferro atque igne vaſtabant. Inter quæ Stiltiuergium oppidum ab Orphanis expugnatum ac direptum, puberes ad vnum necati. Interea ſiue proditio in exercitu fidelium fuit, quod plurimi putauere, ſiue inanis ſua ſponte mentes hominum pauor inuaſit, totis caſtris trepidatum eſt, & priusquam hoſtis vllus in conſpectu daretur, fœdiſſima cœpta fuga. Mirari Iulianus vnde hic timor, quæ ratio tantùm exercitum fugere ſuaderet, ambire duces, hortari arma expedirent, aciem inſtituerent, forti animo hoſtem expectarent. Non de regni gloria, aut agrorum poſſeſſione certari: de vita, de religione, de Chriſti honore, de animarum ſalute bellum geri. Turpe Germanis eſſe, quorum nobilitatem virtutemque totus orbis celebraret, ex prælio fugere: mori ſatius, quàm hoſti nondum viſo cedere. Neque ſecuros intra mœnia habitare poſſe, qui campos hoſti relinquerent, arma viros non muros tegere. Niſi gladijs modò libertatem ſuam tueantur, aut caſuros breui hoſtili ferro, aut ſeruitutem morte miſeriorem laturos. Sed fruſtra apud eos cohortatio fuit, quorum pudorem metus euicerat. Ablata ſunt raptim ſigna, & tanquam nullus eſſet in exercitu ductor, tumultuosè quiſque non expectato imperio, non ſalutato comite, multi etiam proiectis armis, non aliter quàm ſi hoſtis à tergo inſtaret, rapido curſu fugam maturauêre. Quibus & Cardinalis inuitus ſeſe comitem dedit. Hoſtis paulò poſt ex metu alieno factus audax affuit, impedimentisque omnibus, quibus per ſyluam non erat facilis exitus, & ingenti præda potitus eſt. Albertus tamen quum accepiſſet intraſſe Bohemiam Cardinalem, & ipſe iterum raptim ex Auſtria coactis copijs, in hæreticos duxit. Præzorouiamque munitum oppidum oppugnare adorſus eſt. Sed fuga Cardinalis cognita, ab incepto deſtitit, & per Morauiam, quæ nondum ei patebat, infeſta ſigna circumferens, ſupra quingentas villas ferrò atq; igne deleuit. Oppida multa vi cepit atque diripuit: mortalium maximam cædem fecit, adeoque gentem illam afflixit, vt iugum eius accipiens, parêre ſibi ea lege promiſerit, vt circa religionem id ſequi teneretur, quod Baſilienſe concilium decerneret.

Iuliani ad fortitudinem oratio.

De inchoatione Baſilienſis Concilij, & de vocatione Bohemorum ad ipſum Concilium, vt fidei ſuæ rationem redderent.
Caput XLIX.

Exactus ex Bohemia legatus, Baſileam ſe contulit, ibique concilium celebrauit Sigiſmundus, qui per tempus expeditionis Norinbergæ ſe contulerat. Ad coronam imperij Romæ ſuſcipiendam iter ingreſſus, primoribus regni Bohemiæ literas dedit, in queis ſcriptum erat, ſe natione Bohemum nulli

nulli genti magis quàm ſuæ affectum,Romam non aliam ob cauſam petere, quàm coronæ ſuſcipiendæ gratia.Id decus Bohemorum genti accidere,cuius honeſtandæ ſibi maxima ſemper cura fuerit.Cœptum eſſe iam ſua opera Baſileæ concilium,hortari eos,qui ſe audiri de religione cuperent, eò proficiſci, nec plus ſapere vellent quàm mater eccleſia catholica: auditurum benignè conuentum rationes eorum, tantùm operam darent,vt cum ſynodo de religione conueniant,ſibique redeunti pacatum regnum referuent:neque enim ſe arbitrari Bohemos eius imperium fugere,cuius frater,pater,auus apud eos regnauerint:nec ſe alia lege regnaturum quàm cæteri Chriſtiani reges. Scripſit & ipſa Baſilienſis ſynodus Bohemis,vt legatos mitterent,qui fidei ſuæ rationem oſtenderent, ſecuritatem itineris & dicendi quæ vellent libertatem promittens. Fuerunt inter Bohemos duæ ſententiæ: Orphani & Thaboritæ & plebs fermè omnis,eundum eſſe negabant, Ioannis & Hieronymi exemplum in medium afferentes,qui Conſtantiam ad ſynodum profecti ſub fide Sigiſmundi,publicè combuſti fuiſſent. Nobilitas verò Mainardum ſequuta principem Nouæ domus,virum cordatum & ingenio dextro, petendum eſſe concilium prorſus aiebat, nec tolerandos videri, qui nouas peregrinasúe de fide ſententias,nouumque ritum religionis inueniſſent,niſi dictorum factorumque rationem vniuerſali eccleſiæ redderent,& quæ vulgo inculcauerant, coram doctis defenderent. Vicit hæc ſententia. Legatio CCC equitum Baſileam miſſa,cuius principes fuêre Gulielmus Coſca,non tam equeſtri dignitate,quàm eccleſiarum direptione inſignis: Procopius cognomento Raſus, idemque magnus multis victorijs, magniſque ſceleribus nobilitatus: Iohannes Rochezana, pſeudo Pragenſium apoſtolus: Nicolaus Galecus Thaboritarum ſacerdos, & Petrus Anglicus patria profugus, ac ſolis elenchis in diſputatione confidens. Effuſus extra mœnia vrbanus populus, ex ſynodo quoque complures, aduentum fortiſſimæ & iam fama celebratiſſimæ gentis pro portis expectauêre. Alij frequentes in plateas quà tranſitus eſſet conuenere:matronæ,pueri,puellæ feneſtras atque tecta compleuere:alij hunc, alij illum digito deſignare: peregrinos habitus,non viſa prius veſtimenta mirari: horribiles hominum facies, truces notare oculos: non eſſe alienum dicere,ab ea hominum ſpecie facta,quæ fama prodiderat: in vnum tamen cuncti Procopium defigere lumina: illum eſſe qui toties fidelium fudiſſet exercitus, qui tot oppida ſubuertiſſet, tot hominum milia neci dediſſet,quem ſui pariter atque hoſtes metuerent: inuictum ducem, audacem,intrepidum, neque labore neque timore ſuperandum.

Sigiſmundi literæ ad Bohemos.

Bohemorum legatio.

Procopius.

Oratio Iuliani Cardinalis ad Bohemorum legatos, reſponſiuaq́ eorundem.
Caput L.

EXceptos Bohemorum legatos hoſpitaliter, poſtridie in concione accerſitos Iulianus Cardinalis benignè alloquutus, & longa & luculenta oratione,quæ adhuc extat,ad ea quæ pacis & vnionis eſſent cohortatus eſt:eccleſiam Chriſti ſaluatoris ſponſam omnium fidelium matrem eſſe dictitans,claues ligandi atque ſoluendi habere,candidam ſine ruga, ſine macula, in his quæ neceſſaria ad æternam vitam eſſe creduntur, errare non poſſe: qui eam contempſerit, alienum,prophanum,& quaſi ethnicum publicanumque cenſendum:eam nuſquam melius quàm in generali concilio repræſentari. Statuta conciliorum eccleſiæ placita exiſtimari: concilijs non minus quàm euangelijs credi oportere,quorum authoritate & ipſa ſacrarum literarum eloquia recepta ſunt: Bohemos, qui ſe filios eccleſiæ dicerent, vocem matris audire

debere, quæ filiorum obliuiſci non poteſt: eos iampridem ſeorſim à matre vixiſſe: neque id nouum eſſe. Complures aliquando fuiſſe, qui matrem reliquere, rediſſe tamen qui ſalutem optauere: regnante diluuio, omnes perijſſe qui extra arcam remanſere: dominicum agnum in vnis ædibus comedendum: extrà eccleſiam non inueniri ſalutem: hanc eſſe concluſum horrum, ſignatumque fontem, cuius aquam ſi quis biberit, non ſitiet in æternum. Ex re ſua feciſſe Bohemos, qui eius aquæ flucnta apud concilium requiſiuerint, matremque tandem audire ſtatuerint. Faceſſere iam odia debere, ponenda eſſe arma, omnemque belli materiam procul abijciendam: auditurus benignè partes quæcunque Bohemi pro ſua cauſa dicere velint: tantùm parati animo ſint, ne bene conſulta ſanctæ ſynodi conſilia reſpuant: quibus non Bohemos tantùm, ſed omnes Chriſti fideles conquieſcere oportet, ſi modò æternæ vitæ participes eſſe velint. Audita eſt Cardinalis oratio ſummo patrum conſenſu. Bohemi pauca reſpondere, quibus par facundia non eſſet: Se neque concilia neque eccleſiam contempſiſſe: aduerſus inauditos ſententiam Conſtantiæ latam: nihil de religione Chriſtiana detrahere: incorruptam apud ſe patrum authoritatem manere: quodcunque Bohemi afferant, ſacris literis atque euangelio confirmari: veniſſe vt innocentiam ſuam vniuerſali eccleſiæ patefacerent, petereque publicam audientiam, in qua laici quoque adſint. Neque id negatum. Interrogati quænam illa eſſent, in quibus à Romana eccleſia diſſentirent, quatuor articulos propoſuere. De communione diuinæ Euchariſtiæ, quam ſub ſpecie panis & vini ſumendam his qui ſalui eſſe velint neceſſariò affirmabant. De ciuili dominio, quod clericis interdictum diuina lege dicebant. De prædicatione verbi Dei, quam liberam permiſſamque paſſim omnibus arbitrabantur. De publicis delictis, quæ nulla ratione toleranda putabant, etiam maioris mali vitandi gratia. Nam quamuis plurima ſint, quæ Huſſitarum perfidia aduerſus catholicæ fidei veritatem aſtruere ac prædicare non dubitat, coram concilio tamen doctorumque patrum cœtu, hæc tueri tantummodo poſſe arbitrati ſunt, eaque regni nomine dicta. Verùm quum legatus alia quoque de Bohemis accepiſſe ſe affirmaret, quæ Chriſtianas aures offenderent: inter quæ illud eſſet, quòd religiones Mendicantium inuentum eſſe diabolicum prædicarent: aſſurgens Procopius, Neque hoc falſum eſt, inquit: nam ſi neque Moyſes, neque ante eum patriarchæ, neque poſt eum prophetæ, neque in noua lege Chriſtus dominus, neque apoſtoli mendicantes inſtituêre, quis non intelligit diaboli tenebrarumque opus eſſe? Excepta eſt ingenti auditorum cachinno Procopij vox: Legatus verò vt erat manſuetiſſimus pater, argumentationem indocti hominis placidè diſſoluit: neque enim patriarcharum prophetarumque placita, & quæ Chriſtus inſtituit, quæ ſanxerunt apoſtoli duntaxat à Deo eſſe docuit, verùm eccleſiæ quoque decreta, quæ ſancto dirigente ſpiritu ducitur, opera Dei eſſe monſtrauit: quamuis & aliunde Mendicantium vita ex euangelio ſumpta videri poſſit. Selegerunt Bohemi quatuor magiſtros, qui ſuos articulos ex diuina lege ſumptos oſtenderent. Qui eos confutarent, ex cœtu patrum totidem aſſumpti viri præſtantes, & ad dicendum parati. Diſputatum eſt quinquaginta diebus: multa in vtramque partem adducta. Poſtremò quum victa Huſſitarum perfidia vinci nollet, ad tractatus ventum: tentatumque ſi fortaſſe amice trahi poſſent.

Bohemorum reſponſio.

Miſſi & oratores ex concilio in Bohemiam viri doctiſſimi, & qui gentis verſutiam noſſent. Multa cum Bohemis agitata, nunc pacis ſpes facta, nunc belli metus.

De victoria Bohemorum fidelium, & debellatione morteq́ Procopij,ac aliorum hæreticorum.
Caput . L I.

DVm hæc aguntur, Thaboritæ & Orphani Mainardo cæteriſq́ue nobilibus infenſi eſſe cœperunt,eorumq́; ſuſpectas actiones habere, tanquam concilio auſcultarent. Neq; vana opinio. Conuenere namq; ſæpe inter ſe Barones,errorem ſuum recognoſcere, miſeros ſe dicere: qui quum regis imperium abdicauerint,Procopij iugum ferant:illum dominum eſſe,illum pro ſua libidine prouinciam regere,vectigalia exigere,tributa imponere, delectum habere militum,exercitum quò velit ducere, rapere, ſpoliare, occidere, nullum pati qui ſuis conſilijs aduerſetur,nobiles iuxtà atq; ignobiles ei mancipia eſſe, nullum hominum genus infelicius eſſe Bohemis, quos ſemper in caſtris verſari oportet: æſtates atq; hyemes ſub diuo agere, in duro iacere ſolo, arma in omnes horas verſare,nunc ciuilibus bellis, nunc externis agitari, aut bellum geri,aut belli metum impendere. Excutiendum tandem crudelis tyranni iugum,neq; ferendum,vt qui cæteras gentes armis vicerint, Procopio ſeruiant. Placet accerſire publicè conuentum procerum & ciuitatum,in quo regni ſtatus reformetur. In eo Mainardus ei regno bene eſſe dicit, in quo neque per ocium marceant homines,neq; per bellum atterantur. Bohemos hactenus expertes fuiſſe quietis,attritum aſſiduis calamitatibus regnum:periturum breui niſi occurratur:incultos iacere agros:homines atq; armenta ſenſim deficere:id accidere quòd omnia in poteſtate vnius ſita eſſent,qui ſine conſilio procerum ciuitatumq́; pro ſuo arbitrio rem gereret. Illi ſalubre bellum eſſe:nam ſi paci locus ſit,imperium eius ſtatim caſurum. Deligendum vnum eſſe ex nobilitate ducem,cuius poteſtas annua ſit, nonnulloſq́ue ei adiungendos, quorum conſilio domi belliq́ue rempublicam adminiſtret. Ne verò vſurpare ſibi Barones imperium viderentur,ex media nobilitate aſſumendum ducem conſuluit.Itum eſt fauente conuentu in ſententiam Mainardi, Alſcio Riſembur-gensis antiquæ nobilitatis homo, ſed tenui cenſu,dux gentis declaratus,quem Capitaneum vocauêre.Cæterùm maieſtatis inſignia penes eum fuere,authoritas apud Mainardum extitit. Procopius his cognitis,Orphanos & Thaboritas in expeditionem ducens,ad vrbem Pelzinam,quam fideles incolebant,caſtra ponit,atq; vndecim continuis menſibus pertinaci obſidione,crebriſq́; oppugnationibus vrget. Oppidani extrema omnia paſſi, ac iam fame pereuntes, ad ſynodum Baſilienſem miſêre oratum,ne fidelem vrbem in manus hæreticorum peruenire finerent. Patres,quibus non eſſet publicum ærarium,ex priuato argento ſymbolum dedere,auri octo milia numûm Mainardo mittentes,qui collecto exercitu ſubueniret obſeſſis. Per idem tempus, ea pars Pragæ, quę Noua ciuitas appellatur,ab Orphanis impoſito præſidio tenebatur:cuius præfectus erat presbyter Lupus Rochezanæ infenſiſſimus: aduerſum quem prædicando plebem incitabat.Ille in veteri ciuitate,apud ædem ſanctæ Mariæ ante lætam curiam habitabat,Lupumq́; ſuis & ipſe ſermonibus probroſiſq; maledictis lacerabat. Ob quam rem creſcentibus odijs,clauſerunt Orphani aditus veteris ciuitatis in nouam: turreſque ligneas plurium tabulatorum extexêre,quibus oppidanos in aduerſa ciuitate miſſilibus infeſtarent. Ea occaſione vſus Alſcio conuocata nobilitate,nihil eſſe imperium ſuum dicit,quòd Thaboritæ Orphaniq́ue contemnant, regnum maturè periturum,niſi magiſtratibus parcatur. Rogat proceres in medium conſulant. Placet omnibus cum ea manu militum, quam Mainardus compararauerat, Pragam peti. Nec morari,veterem ciuitatem ingrediuntur, ligneas turres amoueri, parereque omnes Alſcioni iubent. Negant Orphani ducem eſſe, quem neq; ipſi,neque

Pulchrè

Alſcio.

Thaboritæ ſuſcepiſſent. Fit tumultus, committitur in vrbe prælium. Lupus vbi ſuos cedere animaduertit, pluresq; cadere, ſalutem pedibus petijt. Diſiectæ turres ciuitatis omnes, in poteſtatem Alſcionis factæ. Pelzinenſes re cognita, Procopio è muris illudere, hortari ſuis ciuibus opem ferat, alienos ne laceſſat. Stultum eſſe eum qui ſua tueri nequeat, infeſtare aliena: niſi ſuopte ingenio ab obſidione diſcedat, venturos breui proceres, qui nolentem cogant. Ficta ca Procopius credere, atq; oppidanis ad ferendam fortius obſidionem blandimenta oblata. At vbi certum nuncium de geſtis Pragenſibus accepit, ſoluta mox obſidione, plenus irarum, cũ omnibus copijs verſus Pragam iter dirigit. Properanti communes amici occurrunt, de pace inter eum & nobiles agunt: diuiſum inter eos regnum ſtare non poſſe, conſulendum communi quieti, neque concordiam ſine viribus, neq; vires ſine concordia ſufficere: ciuitatibus eius populi inexpugnabile munimentũ eſſe, qui concordib. animis arma tractaret: lites ex arbitrio ducis componi poſſe, delectis ex vtraq; parte pari numero viris, quorum conſilio leges pacis dicerentur. Procopius demum ita ſe pacem habiturum reſpondet, ſi noua Praga ſibi reſtitnatur: ſi munitiones deiectæ reficiantur: ſi Pelzina eo in ſtatu reponatur, in quo fuerat ante diſſolutã obſidionem: nam commeatus iam eò importati fuerant. Nobiles vbi tes factu difficilimas peti vident, Procopiumq; vincula, verbera, cædes minari, cùm alia via pax inueniri non poſſet, armis decertare conſtituunt. Relicta itaq; ciuitate, cuius nutare animos non ignorabant, obuiam hoſti pergunt. Ventum eſt ad locum inter Brodam Bohemicam & Burim, quatuor milibus & quingentis paſſibus à Praga diſtantem, in agris latè patentibus. Ibi currus contra currus incurrunt, & ſublato clamore, alteri alteros cõtumelioſè compellant. Decreuerat Procopius haudquaquam pugnæ copiam facere, niſi ex occaſione prærogatiua daretur. Erat ei animus recta via Pragam petere, vbi non dubitabat nouam ciuitatem ſibi portas aperturam. At equitatus nobilium munitiones eius prætergreſſus, dum fortè vltimam partem apertam videt, raptim ingreditur, cædemq; magnam facit. Hoſtes improuiſo malo præuenti, quid agant neſciunt. Trepidatur totis caſtris: inſolita res terrorem auget. Neq; enim intra munitiones curruum intraſſe prius equites aliquando viderant. Cædun tur paſſim pedites, fit fuga aperta ex altera parte mole quadrigarum. Inſtant nobiles, ſternuntur vbiq; fugientes. Procopius vbi ſuos retinere non poteſt, nec audire hortamenta periculum metusq; ſinit, inter confertiſſimos hoſtes dilapſus, cum cohorte quam ſibi ex fortiſſimis magis quàm amiciſſimis delegerat, aliquandiu hoſtis impetum ſuſtinet: multisq; cæſis, victoriam penè hoſtibus eripuit. Sed circumuentus multitudine equitum, non tam victus quàm vincendo feſſus, telo in incertum miſſo tranſfoditur. Pari modo & alter Procopius, quem minorem appellari diximus, in eodem globo fortiter pugnans occumbit. Atq; is finis duobus illis perniciosiſſimis ac deterrimis monſtris fuit. Sic Thaboritarũ & Orphanorum ſcelerati exercitus, inuicti prius, victi ac deleti ſunt. Procopiũ Raſum quis occiderit ignoratũ eſt, quamuis Coſcha de quo ſuprà meminimus, id facinus honeſtum dignumq; præmio ſuum dixerit, qui tum partes nobilium ſequebatur. Primus eius victoriç author habitus eſt Malnardus, poſt eum Ptarſconis magna virtus viſa. Coapcho verò, qui Thaboritarum equitatum ductabat, rei militaris apprimè peritus, & qui multis aliquando damnis Prutenos affecerat, & à rege Poloniæ vocatus, vſque Gedanum & mare Baltheum, victorem exercitum duxerat, ex hoc prælio dilapſus, cum magna parte equitatus in Coloniam ſeſe recepit. Confecto bello cum multa milia captiuorum eſſent, Malnardus concilio procerum accerſito, perdere peſſimam plebem ſtatuit, quæ nutrita in armis, omnem ætatem in caſtris egerat, nec ſub legibus victura crederetur, rapinis & cædibus atq; adulterijs aſſueta.

Procopiorum interitus.

Qua

Qua ſtante,pacatum regnum ſtare non poſſet. Sed veritus ne ſimul innocentes interficeret,qui ex agris coacti ad pugnam venerant, voce præconis edici iubet,nondum bellum peractum eſſe,fugiſſe Coapchonem, Coloniam expugnari oportere,vicinasque per circuitum gentes quæ regnum popularentur, armis domandas. Ad eam rem neceſſarios, qui ſub Procopijs militaſſent,viros fortes,& in bello exercitatos: decretum eis ex publico ſtipendium,donec regnum pacaretur.Proinde omnes qui ſtipendia facere vellent,in horrea ſeſe proxima reciperent,cauerent,ne rudes inexpertosq; belli ſecum admitterent: illos ſua rura ſuosq; lares repetere poſſe. Introierunt horrea, quæ apud Bohemos in villis ex maceria culmo tecta, frequentia ſunt, pleraq; Thaboritarum & Orphanorum milia, homines nigri, ad ſolem & ventum indurati, aſpectu terri atque horribiles,& qui circa fumum in caſtris vixiſſent, aquilinis oculis, impexo crine,promiſſa barba,corporibus proceris, membris hiſpidis, cute adeò dura,vt ferrum quaſi lorica repulſura videretur. Clauſa ſunt confeſtim oſtia,& ignis immiſſus horreis,quo fex illa & colluuies hominum,ignominioſum agmen,poſt multa quæ patrauerat ſcelera,exuſta,contemptæ demum religionis pœnas dedit.

Quomodò Sigiſmundus Romæ coronatus, poſt multas diſſenſiones & bella cum pace & gaudio à Bohemis ſuſcipitur.

Caput LII.

Sigiſmundus interim ab Eugenio Pont. max. Romæ coronatus, Baſileam petierat,diſſidioque patrum quod tunc erat cum Eugenio ad tempus ſedato,Vlmam ſe contulerat. Ea eſt Sueuiæ ciuitas, ad vlteriorem Danubij ripam ſita. Licius amnis, qui Sueuos à Baioarijs diſterminat, eregione vrbis in maiori flumine exoneratur. Hic audita Thaboritarum Orphanorumq; clade,legatos in Bohemiam mittit,regni proceres commendat,qui viros nocentes deleuerint. hortatur regni quietem procurēt,ſeq; regem ſuſcipiant, quem fratri ſucceſſorem ius gentium dederit. Illi magno numero apud Ratiſponam eum conueniunt,regemque ſalutant. Venerunt & ſeorſum Coapcho & Iohannes Rochezana,de ſuis rebus acturi. Legati quoque Baſilienſes,qui Pragæ fuerant; & cum Bohemis certo modo conuenerant, eò ſe contulere. Sigiſmundus auditis quæ de religione in communione placuerant, conuenta probauit,eaque ſeruari mandauit. Exin poſcentibus Hungaris, nauibus per Danubium vectus,Budam petijt,vbi reformato rerum ſtatu, vocatis ad ſe Bohemorum principibus,in Alba regali ſexaginta milia numûm inter eos diſtribuit,pecorumque maximum numerum. Dicta die qua vellet Bohemiam ingredi,non moratus Iglauiam venit: vbi concilio cum Bohemis habito,conuenta legatorum ſynodalium iterum comprobauit firmauitque. Ea huiuſcemodi fuere. Bohemis ac Morauis eccleſiaſticam vnitatem; pacemque complectentibus, ſeq; in cæteris, omnibus præterquam in vſu communionis vtriuſque ſpeciei vniuerſalis eccleſiæ fidei ac ritui confirmantibus, authoritate domini noſtri Ieſu Chriſti & eccleſiæ ſponſæ ſuæ, ſub duplici ſpecie panis ſcilicer ac vini,his qui conſueuiſſent,diuinæ euchariſtiæ communicare licebit. An verò ex præcepto Dei id fieri debeat,generale concilium in Baſilea congregatum diffiniet,& quod vtilitati fidelium ſalutiq; congruat, lege in perpetuum valitura conſtituet. Quo facto ſi perſeuerauerint Bohemi in eiuſmodi communionis deſiderio,idque miſſa legatione petierint, ſacer conuentus Bohemiæ ac Morauiæ ſacerdotibus communicandi ſub vtraque ſpecie perſonas ſibi ſubiectas,& in annis diſcretionis conſtitutas, & quæ id reuerenter poſtula-

uerint,libertatem impartietur: ea conditione adiecta, vt inter communicandum plebem publicè inſtruant,non ſub ſpecie panis carnem Chriſti tantùm, nec ſub ſpecie vini ſolùm ſanguinem, ſed ſub qualibet ſpecie totum & integrum contineri Chriſtum. Breuis concordiæ notula, verùm tot ſententiæ, quot verba,quibus peregrinæ de fide ſententiæ,diuerſiq; de religione ritus eliminari iubentur:& quod eccleſia vniuerſalis credit,quod ſeruat,genti Bohemorum credendum ſeruandumq; præcipitur: circa communionem tantùm permiſſa nouitas. Cæterùm inter Bohemos & Imperatorem aliæ pactiones interuenere,quibus eccleſiarum prædia occupatoribus iure pignorum relicta ſunt,donec certa pecunia redimerentur. Religioſis vtriuſque ſexus, quibus adempta monaſteria eſſent:exulibus quoque ſpes reditus interdicta, Rochezanæ Pragenſis eccleſiæ præſulatus promiſſus, de diſponendo eccleſiarum Bohemicarum regimine, ſummo pontifici facultas oblata. His ſic conſtitutis,Rochezana cum alijs quatuor presbyteris, nomine totius cleri ſibi adhærentis,ſedente Sigiſmundo pro tribunali in foro ciuitatis erecto, aſſiſtente Alberto genero, magnaq; procerum & oratorum circumſtante corona,obedientiam Romanæ eccleſiæ ſeſe præſtare profeſſus eſt.Sequenti verò die haud abſimili ſolennitate abſoluti ſunt ab anathemate,cæterisque cenſuris hæretici,& in eccleſiam per concilij legatos introducti. Vbi quum diuina celebrarentur,Rochezana perfidiæ ſuæ non immemor,altare accedens,diuina re peracta,vni quem iuſſerat ex laicis adeſſe,ſecramentum ex calice dedit. Et quamuis Ioannes Polomor,alter ex concilio legatus in aliena eccleſia id ſibi non licere aſſereret,eumque prohiberet,in propoſito perſtitit. Ob quam rem penè in irritum conuenta ceciderunt.Compoſita tamen lis eſt,ex eo conuentionis capite,quo ſancitum erat,ne paucis pacta violantibus,communis concordia rumperetur.His compoſitis,Sigiſmundus vj.Cal.Septem. anno vj & xxx.ſupra millеſimum & quadringenteſimum ab ortu ſaluatoris domini,Pragam venit: vbi,qui paulo antè Bohemorum hoſtis euaſerat, ex adulterio natus,antichriſti filius,ſacrilegus,publicis hominum votis perdendus cenſebatur, extremis honoribus exceptus eſt. Barones ac ciuitates in eius verba iurauerunt,& magiſtratus ſuos quos ipſe cõſtituit acceperunt,certantes inter ſe,quis alter alteri ſuo regi obſequentior videretur,vt eſt humanum ingenium vtranq; in partem immodicum,ſiue perſequi,ſiue obſequi malit. Philibertus epiſcopus Conſtantienſis,natione gallicus,& collegæ ſui ex Baſilea miſſi,eccleſiaſticos introducere ritus,ſacerdotes inſtituere,ex miſſarum ſolennib. vulgaria verba,cantilenasq; detrahere, ſanctorum imagines reducere,aquam benedictam in ædibus ſacris reponere,baptiſmatis fontes ſacrare,altaria ornare, ſpurcitias omnes abolere.Paruere complurimi,quib. mens ſanior fuit. Rochezanæ complices reſiſtere,obloqui,blaſphemare,plebem modis omnib. auertere.Ipſe quoq; incentor malorum ex parochia S. Mariæ ante lætam curiam, quã propria temeritate inuaſerat, amoueri minimè potuit: neq; laniare ſermonib. ſuis inter prædicandum Romanam curiam prætermiſit, legatisq; ſæpe necem per inſidias machinatus eſt. Sigiſmundus aũt cùm eccleſias pollutas intrare nollet, templum S. Iacobi, quod fratrum minorum fuerat, & in quo machinæ bellicæ tum ſeruabantur,reſtitui ſibi popoſcit. Annuit ciuitas,& aliquot monachi introducti ſunt, qui verbum Dei prædicarent. Id olim ne Ziſcha ſubuerteret, armati carnifices defendêre, ſepulchris maiorum conſulentes. Redierunt & alij mendicantes,tum Celeſtini,Sclaui,Serui ſanctæ Mariæ,Theutones,Hieroſolymitani,& nonnullorum monaſteriorum abbates. Sacerdos quoque ſancti Georgij in arce Pragenſi, quæ principis honore defungitur,& paſtorali baculo vtitur,ſacris præfecta virginibus,ab exilio remeauit. Hæc ex veteri more quotannis in celebritate ſancti Viti nouellum regi panem offerre tenetur.

Reſti-

Reſtituti ſunt & cathedralis eccleſiæ canonici, ac vicarij & manſionarij, ornamenta altaribus reddita, diuinum officium inſtauratum: Legati Baſileam miſſi, qui declarationem ſuper articulo communionis expeterent: quumque nulli eſſent eccleſiæ redditus, ex quibus ali templorum miniſtri poſſent, iuſſit Imperator ex fiſco regio per ſingula canonicorum capita hebdomadatim aureum nummum diſtribui, minoribus clericis dimidium dari: Eâ res annuè aureorum ſex millia apud eccleſiam cathedralem abſumpſit. In alia quoq; templa donaria collata. Noua iam facies vrbis, nouus populus, verus rediſſe religionis cultus apparebat. Quibus ex rebus liquet, Imperatorem, quæ fœdera cum hæreticis percuſſit, neceſſitate magis admiſiſſe quàm voluntate: voluiſſe illum paternam hæreditatem quoquo modo intrare, ſenſimque regni poſſeſſione accepta, more maiorum ſub veram Chriſti religionem prouinciam reducere. Iam reges ei populique Chriſtiani de regno recuperato congratulabantur, eiuſq; nomen in omni eccleſia magnum erat. Eugenius quoq; Pontifex maximus auream roſam indicem ſuæ lætitiæ ad eum miſit. Thaboritæ qui ſuperioribus cladibus ſuperfuerant in oppido conſeruati, ea lege in gratiam recepti, vt quinquennio toto ſuis motibus viuerent, religionis cultum mutare non cogerentur, iura ciuitatis haberent, ſignum ferrent, in ſigillis rubra cera vterentur, tributi nomine ſingulis annis ſexagenas decem penderent. Sed cùm nefandas eorum conſuetudines Sigiſmundus accepiſſet, quibus illi circa rem diuinam vterentur, quinquennium haudquaquam expectaturum ſe dicere, correpturum propediem ſceleratæ ciuitatis inſaniam, Rochezanam hortari, Romanæ eccleſiæ ſe ſubijceret, ſic poſſe pontificatum ei committi: ſuperbienti, & aliena de fide ſapienti aſcenſum deſperandum eſſe, quin vel conſecratus epiſcopus eijci deberet. Ille mente ſuperba, & opinione ſua inflatus, dietim peior, dietim venenoſior effici, monachorum reditum ægerrimè ferre, quorum ſermones non minus quàm ſuos acceptum iri verebatur. Ob quam rem occurrente inter prædicandum ſermone de monachis, Veniunt, inquit, noui dietim ad nos dæmones, quos monachos vocant: his ſtudium eſt eijcere nos de veritate: at ſi viri fuerimus, prius ſanguinem effuderimus. Id Sigiſmundus vbi accepit, Imò nos, inquit, Rochezanæ ſanguinem non inulti ante aras libabimus. Non latuit Rochezanam Sigiſmundi ſermo, qui ex amicis commonitus clàm aufugit. Eius eccleſia Rapuſconi bono & docto viro commiſſa, quem nos poſtea exulem, perturbatis iterum rebus, in noua domo vidimus. Priuſquam Bohemiam intraſſet Sigiſmundus, Iohannes Rohacius, nobili loco natus, ingenio malo, mente peſſima, non longè à montibus Cuthnis, intra ſyluas in edito colle caſtellum exædificauit, vocauitque montem Sion, aſſerens ex eo loco veritatem aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertate donet. Euntibus ad Iglauiam cæteris nobilibus Imperatorem ſuſcepturis, ipſe domi manens, vicinis infeſtus prædas agitat, inſtigantibus nonnullis baronibus, quibus pax noxia, bellum ſalubre videbatur. Sigiſmundum quoque laceſſit, armenta boum & * ouium, quæ illi aduehebantur ex Hungaria rapit. Itinera quoq; inſecura infeſtaq; reddit, neque à purpuratis regibus abſtinet. Sigiſmundus Henricum Ptarſconem qui hominē corripiat cum exercitu mittit: obſidio quatuor ducta menſibus, caſtellum ſumma vi occupatum. Sed in cacumine montis ſitū, vallo, foſſa, muriſq; opportune munitum, difficile ſuperatu erat. Eriguntur turres, quæ munitiones muroſq; ſuperent, tela intra iaciuntur, multi vtrinq; cadunt, obſidentium plures, in quos tela haud fruſtra cadebant. Acceſſum ad muros altior foſſa prohibebat, quæ licet aqua caruit, laborioſum tamen periculoſumq; militi erat, ſagittis vndiq; cadentibus in eam deſcendere, atq; inde rurſum vallum quo muri præcingebantur aſcendere. Cuniculis igitur aditus in foſſam paratur, relicto terræ ali-

Rohacius.

*aliàs vina.

quanto,ne fraus intelligi poſſet inſtar oſtij ante foſſam. Expectatur ventus qui ex caſtris in caſtellũ ſpiret. Is vbi vehemens datus eſt, armati adirum ingrediuntur, tormenta ænea quàmplurima ſimul incenduntur, ventus fumum in caſtellum rapit, milites aperto cuniculorum repagulo in foſſam proſiliunt, & admotis ſcalis vallum aſcendere nitunrur. Prandebat tum fortè Rohacius: pauci qui pro muris excubabant, clamorem attollunt. Fit rumultus, concurrirur vndiq; ad defendendum vallum. Rohacius quoq; relicto cibo, ſumptis armis auxilio ſuis ex arce aduolat: pugnatur eodem tempore pluribus locis acerrimè. Vbi Rohacius adeſt, hoſtis ex alia parte vallum ſuperat, ſtragemq́; latè faciens caſtellum ingreditur. Rohacius dum redire in arcem feſtinat, præcluſo itinere capitur, arx quoq; vi rumpitur, latronibus qui eò confugerant interceptis, ſacerdoriq́; Huſſitarum veſaniæ participi, qui ſacramenta miniſtrabat hæreticis, indita vincula: ducti omnes Pragam ſuſpendio vitam finiêre. Furcarum, quibus damnati pœnas dedere, triplex differentia fuit: è ſublimiori Rohacius pependit, imam tenuere latrones circiter nonaginta: media ſacerdotem arripuit nomine Medium: atque ita Medius in medio furcatum damnatam animam deuotamq́; Satanæ reddidit.

Rohacij interitus.

De morte Sigiſmundi Imp. & quem reliquerit in teſtamento heredem.
Caput LIII.

Barbara.

AEgrotare interea Sigiſmundus cœpit, exaugente morbum ſenectutis incommodo. Barbara imperatrix de retinendo imperio ſolicita, Henricum, Ptatſconem, Sterenbergium, Georgium Poggiebracium, & alios pleroſq; barones, quorum authoritas apud Bohemos potior, clanculum ad ſe vocat, Sigiſmundum breui moriturum aſſerit, futuras in regno turbas, niſi rei ſuæ quàm celerrimè conſulant: quietis vnicam viam eſſe, ſi ſe viduam rex Poloniæ ducat vxorem. Id ei ſuaſu facile. Nam quis matrimonium renuat, quod doralia duo regna ſequantur, eaque maxima & opulentiſſima? Suo nomine & in Hungaria & in Bohemia oppida munitiſſima cuſtodiri, comites Ciliç alterum fratrem, alterum nepotem auxilia prębituros, multoſq́; in Hungaria proceres ſuas partes complexuros. Placet Bohemis imperatricis conſilium, datiſq́; dextris fœdus ineunt. Mulier iam anus, nouum coniugium mente complexa, filiam, quę in ſpem regni creuerat, & Alberto duci Auſtriæ nupſerat, ex animo dimouet, nec aliud, quàm noui concubitus gaudia meditatur. Inexhauſtam fœminæ libidinem, quæ tumulo quo propior eſt, eo genitalis thori, nuptialiſq́; facis cupidior & curioſior redditur. Non latuerunt Imperatorem furentis fœminæ excogitatus. Qui poſtquam referentibus medicis moriendum ſibi eſſe cognouit, ex Bohemia cuius ſibi dubia fides erat, in Morauiam ſe vehi iuſſit, viſurus filiam priuſquam vita excederet. Illa cum viro ad eum in ciuitatem venit, quam Snoima vocant. Ibi mox Barbara virum ſequuta, cuſtodiæ traditur. Vlricus Ciliæ comes præmonitus, fugam arripuit. Imperator vocatis in cubiculum Hungariæ ac Bohemiæ primoribus, aduentaſſe reſolutionem ſui corporis, nec iam amplius ſe viuere poſſe affirmat, iturum ſe patrum viam.
Cæterùm priuſquam oculos claudat, de ſalubri ſtatu regnorum ſuorum velle cum eis agere. Albertum Auſtriæ ducem, generũ ſuum eſſe, & virtute præſtantem, & generis nobilitate ſublimem, cum ſe non minus amate quàm filium, ſucceſſorem itaq; ſuum nominare, rogare ſupremam voluntatem ſuam exequantur, beatum id regnũ futurum, cui Albertus imperauerit. Exin legatos nominat, qui ſe mortuo Bohemiam petentes, in cõuentu procerum teſtamentũ ſuum patefaciant. Inter quos Gaſpar * Slik princeps fuit, matre Italica ex comitibus Collisalti agri Taruiſini, patre Theutonico natus, ex familia Lazana prouin-

In anilem libidinem.

aliàs Silicbius

prouinciç Franconiæ, ingenio dextro, facundia ſuaui, doctrinç cultor, ad omnia genitus quæcunque ageret. Quem vſqueadeò fortuna & virtus extulit, vt quod erat prius inauditum, trium Cæſarum ſucceſſiuè regnantium cancellariæ præfuerit, vnus ex ducibus Sleſiæ filiam ſibi in matrimonium tradi non recuſauerit. Sigiſmundus illi Egram & Cubitum, & alia in Franconibus oppida dono dedit: Albertus in Hungaria Caleſium, & Albam eccleſiam: Fredericus in Auſtria Grecium. Verſatile profectò ingenium, & naturæ bonitas ſingularis, quæ inter tot Imperatores, moribus prorſus diſpares, pari gratia viuere potuit. Nos huius amicitia in curia Frederici Cæſaris vſi, ſi quid profecimus, quod ſcimus quàm tenue eſt, adiumento eius ſequuti ſumus: epiſcopatum certè Tergeſtinum, vnde reliquæ dignitates prouenêre, ipſe nobis primus committi curauit. Mortuus eſt Viennæ ex apoplexia, & apud Carmelitas cum coniuge ſepultus. Sigiſmundus ſupremis ſuis ordinatis, inter amicorum manus defecit.

De ſepultura Sigiſmundi Imperatoris.
Caput LIIII.

ALbertum barones qui aderant ex Hungaria & Bohemia, concordibus animis regem ſalutauêre. Ipſe miſſis in Bohemiam ſuis à Sigiſmundo delegatis, verſus Poſonium iter flexit. Miſerabile ſpectaculum, & humanarum rerum ſingulare documentum, Imperatrix captiua, & Imperatoris cadauer vnà vehitur. Occurrunt lugubres Hungari, nec tenere lachrymas in tanta rerum nouitate poſſunt. Hic defuncti Regis corpus fletum elicit: inde reginæ vincula commiſerationem excitant. Solatur tamen miſeros noui Regis electio, cuius virtutis multa extabant documenta. Duo inter ſe pugnantes curæ occurrebant, altera ſepeliendi regis, plena mœroris: altera coronandi, lęta iocundaq́ʒ. Iuſta prius defuncto regi perſoluta, corpus eius in Varadino, vt in vltima voluntate placuerat, ſepultum. Albertus in Alba regali, cum coniuge ſua Elizabeth, kalen. Ianuarij ſummo conſenſu & applauſu populi coronatus eſt.

De Alberto Bohemorum Rege quartodecimo, & etiam Romanorum rege.
Caput LV.

LEgati in Bohemiam profecti, vulgato Sigiſmundi teſtamento, Albertum vicinum, potentem, nobilem, virtute præſtantem, Bohemis amicum, regem aſſumi petunt. Ioannis, Caroli, Venceſlai, & ipſius Sigiſmundi erga regnum merita commemorant. Natam ex eorum ſanguine Elizabeth, non eſſe paterna hæreditate priuandam. Inter Bohemiæ reges & Auſtriæ principes fœdus extare, procerum conſenſu & imperiali authoritate firmatum: vt deficientibus in altera domo maſculis hæredibus, altera regnum accipiat. Defeciſſe maſculos in Bohemia regiæ ſtirpis, ſucceſſorem ex Auſtria vocandum. Neque alium regno idoneum viderunt, quàm Albertum, qui & vxoris, & ſuo iure, & ſoceri iudicio præferendus ſit. Futurum eum regem, quem Bohemi ex cœlo miſſum putent. Hungari quem cupidè regem acceperint, Bohemis haud aſpernandum. Flectitur his Bohemorum conuentus. Albertus pridie nonas Maias rex deſignatur. Verùm proceres qui cum Barbara conſpirauerant, non alio pacto in Albertum conſentiunt, quàm ſi poſtulatis ſuis mos geratur. Alſcho Sternenbergius eorum nomine Albertum adijt: ſed fruſtra eius preces fuêre. Albertus ea fermè Bohemis, quæ ſocer, affirmauit. Interea Barbara, dimiſſis quæ poſſidebat in Hungaria inexpugnabilib. caſtellis, libera

tati reddita eſt,duodecim millia aurea nummûm,locis patentibus,quoad viueret ei ſingulis annis conſtituta. Ptarſco de voluntate Alberti ab Alſcione certior factus, accerſitis ex factione ſua primoribus,quorum pars potior hæretica fuit,Huſſitarum ſequax erroris,Caſimirum regis Poloniæ germanum, tredecim annos natum, regem appellat, miſſisq; oratoribus auxilia petit, quibus nobile regnum ei conſeruari poſſit. Inter hæc & electores imperij apud Francfordiam conuenientes, rem Romanam Alberto commendant. At illi acceptare imperium iniuſſu baronum Hungariæ haudquaquam licebat.Id enim eis promiſerat,quum ſe regem accepêre. Vocati primores regni, negabant ex vſu eſſe Hungariæ regi, Theutonicis cæterisq; gentibus imperare:dûm Sigiſmundus Romanæ rei conſulturus, Italiam, Germaniam, cæterasque prouincias peragraret, Hungariam Turcarum direptioni patuiſſe. Multa in vtramque partem dicta,poſtremò victi precibus Frederici ducis Auſtriæ tunc adoleſcentis, aſſenſum dedere: imperium ſumma Germanorum congratulatione ab Alberto ſuſceptum. Nec mora,legati ad regem Poloniæ, nomine gentis Bohemicæ miſſi, Ioannes Rabenſteinus, & Henricus Placius, oratum ne fratrem turbare Bohemiæ regnum patiatur,meminerit inter Bohemos ac Polonos veteris amicitiæ: Albertum ex Sigiſmundi teſtamento,& prouincialium decreto,regem eſſe, non potuiſſe paucos qui Caſimirum vocauêre,ius regni in alterum transferre. Si pergat alienum regnum fratri parare,caueat ne de ſuo certare cogatur. Polonus ad ea,Bohemos ſibi amicos eſſe fatetur, cupere beneuolentiam perpetuò ſtare: at fratri quem primarij barones regem vocauerint, ius auferre non poſſe:Polonis ac Bohemis vnam eſſe linguam, & vnam vtriq; genti originem: cum Theutonicis nihil Bohemis eſſe commune: nihil prouincialibus incommodius, quàm ſui regis vocem non intelligere,atq; in omni colloquio interpretis egere. Regnum ſibi ſuum ſatis tutum fidumq; eſſe,neq; ſe externam vim vllam timere. Proinde orare,vt fratrem potius ipſi recipiant, quàm ipſi ab eo recipiantur: donatóſque precioſis pellibus,vt eſt mos gentis,oratores dimiſit. Legatis autem alterius partis,miſſurum ſe propediem auxilia pollicitus. Albertus medio tempore Igiauiam petit,quo in loco ab Vlrico Roſenſi,Mainardo,plurimisq; Bohemiæ proceribus percupidè expectabatur. Ptarſeo verò per nuncios eum rogat,ne prius regnum ingrediatur,quàm ſibi factioniq; ſuæ faciat ſatis. Neque enim paſſurum ſe regem eſſe, quem ipſe non elegiſſet. Albertus quod maior pars regni ſtatuiſſet, id ratum eſſe debere reſpondit: hortari ne regni quietem interturbet. Inuenturum benignum regem,ſi paci conſulat: ſin pergat res innouare, plus belli reperturum quàm velit. Exin motis caſtris Cuthnam occupat, quam Ptarſco ſine præſidio reliquerat. Petenti Pragam frequens populus occurrit,atq; vt hoſtium victori congratulantur. Et quamuis iterum Ptarſconis factio conuentum peteret, prius quàm rex coronaretur, reiectis precibus,tertio kalendas Iulij ſolenni pompa coronam accepit. Ptarſco verò Coloniam,& alias ſuæ factionis ciuitates impigrè muniuit. Quumq; duo millia equitum ex Polonis ad eum veniſſent,populari eorum agros cœpit, qui regem introduxerant: & tanquam diu Bohemia quieuiſſet, nouo exultans bello, adeò gloriabundus in campos exijt, vt captiuos nobiles quos fortè interceperat,ea conditione iuratos dimitteret,vt ſe non prius repreſentarent,quàm caſtra muris Pragenſibus admouerentur. Albertus & ſi auxilia ex Auſtria Hungariaq; aſciuerat,illis tamen non expectatis,hoſti copiam pugnandi fecit. Quam Poloni detrectantes, per montes Cuthnæ,& Sobeſlauiam, ad Thaboritas ſe contulere, amicam ſibi ciuitatem, caſtrisq; ante vrbem poſitis, Albertum expectauêre. Ipſe cum copijs egreſſus,per Beneſcauiam ad eos feſtinans, legatos præmiſit, qui Polonis dicerent, Inter Caſimirum

Albertus Imperator factus

tum,cuius cauſam agerent, ſeq; belli præmium Bohemiam eſſe, cauerent ne incendia agitarent. Experirentur prælio,cuius prouincia eſſet:cultam potius quàm deſertam mallent: ſeſe moram minimè facturum, quin pugna litem regni definiat. Poloni ad hæc huiuſcemodi reſponſum dedere. Aequo ſe ferre animo Alberti arrogantiam pugnam petentis: nam ſuperos ſuperbis infenſos eſſe. Venturum,non defuturum prælium, Polonos faciem hoſti,non terga oſtentare ſolitos. Lætus eo nuncio Albertus,quadrato agmine in conſpectum hoſtis aduolat. Quo intra caſtra ſe continente,& ipſa caſtra ſua è regione Thabor ad iactum lapidis tormentalis metatus eſt. Pugnatum ſingulis diebus in campo, qui medius inter bina caſtra iacebat:nunquam totis viribus in fortunam belli ventum, Polono non tam facilè egregia manu facinora edente, quàm verba magnifica ore iactante. Erant in caſtris Alberti, Chriſtophorus Baioariæ princeps,qui poſtea regno Daciæ potitus eſt,Fredericus Saxoniæ dux,& Albertus Marchio Brandenburgenſis, cuius nomen ab eo tempore cultum, magnumq; fuit. Triginta millia militum Alberto parebant:Polonis quatuordecim millia,quorum caſtris iuncta ciuitas,magno adiumento erat. Tormenta quoq; ænea in vtriſq; caſtris plurima,maiora apud Albertum fuere.Ex quibus vni quod erat maximum,ignem admoueri iuſſit, cuius lapis emiſſus miræ magnitudinis,quum præter opinionem in caſtra hoſtium cecidiſſet,multos mortales interemit. Vidiſſes paſſim corpora ſine capite iacentia,capita quoq; , pedes,membraq; ſine corpore in cruore fluitare, iumenta humi procumbere mortua.Neq; enim primo ictu duntaxat,ſed multiplici ſaltu pluribus in locis decidens ſaxum ſtragem fecit.Quare conſternati Poloni,relictis caſtris intra vrbem ſe recepêre. Georgius Poggiebracius per idem tempus quum Thaboritas peteret: nam & ipſe Ptarſconi iunctus erat, in alam quandam Alberti equitum fortè incidens, commiſſo prælio hoſtem proſtrauit,atque hinc primum homini nomen datum. Albertus verò quum expugnari Thaboritæ aliter quàm fame nequirent,ſoluta obſidione Pragam rediit:Poloni exhauſti argento, amiſſis equis, pedibus in patriam abiêre. Fredericus Saxonum princeps,dimiſſo rege domum rediens,in hoſtium inſidias incidit.Sed nihil improuiſa re motus,ordinata raptim acie,ea conſtantia eaq; fortitudine pugnam iniit, vt penè victus captusq; vicerit,cæſiſq; quampluribus,captos abduxerit. Rex Poloniæ nondum cognitis, quæ in Bohemia ſuis acciderant, cum duobus magnis exercitibus Sleſiam ingreſſus, in Bohemiam properabat. Sed intellecta ſuorum fortuna, popularis hoſtium agris domum rediit: Albertus autem relicto qui regnum gubernaret Vlrico comite Ciliæ per Sleſiam Gorlicium venit. Vratiſlauienſibus verò (ea eſt ciuitas nobilis ac præpotens,& Sleſitarum caput)Albertum marchionem Brandenburgenſem petentibus belli ducem dedit, qui Poloniam ſæpe infeſto exercitu petens,longè lateq; prędas egit Non multis poſt diebus actum de concordia. Rudericus Burgenſis epiſcopus, natione Hiſpanus, doctrina ac virtute præſtans,arbiter litis ex Baſilienſi concilio miſſus, Albertum conuenit. Diſceptatum eſt inter legatos partium: non conuenientibus,induciæ belli dictę, conuentus in aliam diem apud Vratiſlauiam ſtatutus. Eò veniens Albertus, ex gradu fortè prolapſus, grauiter læſus, pluribus diebus ægrotus decubuit. Exin claudus effectus,infecta pace,per Morauiam in Auſtriam rediit. Interea comes Vlricus, qui Bohemiæ præerat, inter barones de vendicando ſibi regno agere cœpit. Albertus cognito eius ſtudio,properatim ſtipendia ſubtraxit,gubernationem dimiſit.Ille materia adempta,qua Bohemorũ animos ſibi conciliabat,ex prouincia diſceſſit:nec vltra remiſſus eſt,regni cura Mainardo & Vlrico Roſenſi commiſſa. Per idem tempus Deſpotus Seruiæ,quam Raſciam vocant,cum ſacerdotibus & nobilibus in Hungariam profugerat, Tur-

carum impetum veritus, vno tamen relicto filio, qui caſtellum Sinderouiam in ripa Danubij ſitum, & à Turcis obſeſſum tueretur. Albertus ab Hungaris inuitatus, obſeſſis opem laturus, Budam petijt. Interea Georgius Palotius, Strigonienſium pontifex, diem obijt, qui coronam regni, diuitemq; regum ſupellectilem in arce ſeruauerat. Qua re cognita, Albertus eò ſe confert. arx reginæ deditur. Quæ dum theſaurum regni coram baronibus ad eam rem ſelectis recognoſcit, coronam beati Stephani regis, quam ſacroſanctam putant, clam ſurripuit, anuique cuſtodiendam tradit, cætera obſignatis occludit arcis.

De morte Alberti inclyti Regis.
Caput LVI.

Albertus Budam reuerſus, non expectatis auxilijs, aduerſus Turcas exercitum ducit: caſtra inter Titiam amnem ac Danubium collocat. Interea Turcarum Imperatore victo caſtello, exexcatoq; Deſpoti filio, cuius ſororem in matrimonium duxerat, domum abijt: crudelis, qui neque coniugij affectum ſenſit. Verùm Turcis matrimonij neceſſitudo leuis, apud quos ſinguli pro opibus plures vxores habent: regibus eo amplius nubere licet. Ita animus multitudine diſtractus, nullam pro ſocia, pariter omnes viliter habet. Albertus vbi expugnatam Sinderouiam, Turcas abijſſe cognouit, dimiſſo exercitu, Budam redijt. Sed inſolito feruentis Auguſti calore vexatus, dum peponibus nimium oblectatur, in ventris ſolutionem incidit, ſentienſq; periculum, moriturus in patria, Viennam repetere ſtatuit. Iter ingreſſus, quum iam Strigonium præterijſſet, in villa quæ Longa dicitur, condito teſtamento vi. kal. Nouembris deceſſit, princeps liberalitate ac fortitudine clarus, & qui cæteris rebus longè religionis ſtudium antepoſuit.

Quomodo Bohemi poſt mortem Alberti eligunt in regem Albertum Bauariæ ducem, ſed electioni conſentire noluit.
Caput LVII.

Bohemi qui Alberti regis cauſa inter ſe diſſidebant, cognita morte, apud Pragam conuenientes, vnum totius regni corpus efficiunt, atque ad eligendum nouum regem ad viij. kalendas Maias diem ſtatuunt. Rochezana qui dudum apud Græcum exulauerat, domum reuertitur, ſuoque more inſaniens, Romanam eccleſiam, cardinaleſq;, patriarchas, cæteroſq; per orbem epiſcopos blaſphemans, apud ſolos Bohemos incorruptæ veritatis inueniri ſacramenta dicit: precioſiſſimum Chriſti ſanguinem paruulis ac dementibus præbet. Sacerdotes ſuæ temeritati aduerſantes, domo pellit: popularibus communionem ſub ſpecie vini recuſantibus, eccleſiaſticam ſepulturam interdicit. Redeunt damnata tempora, ſuumq; placitum, ſuumq; quiſq; ingenium recepit. Regina Elizabeth iam filium ex Alberto pepererat viij. kalend. Martij, Ladiſlaum nomine, atq; Hungarorum ei coronam impoſuerat. Mittuntur ad eam legati, qui dicant, ad eligendum regem diem ſtatutam: ſi quid iuris in regno Bohemię ad ſe ſpectare confidat, oratores mittat, qui rem ſuam agant. Regina natum ex Alberto filium in cunabulis oſtendit, rogat ne paterna hæreditate pupillum exuant. Tempus mittendi legatos arctum eſſe, neque enim amplius quàm dies quindecim ſupererant. Si prorogetur terminus, miſſuram qui pueri iura ediſſerant. Erat inter legatos Procopius Rabenſteinus nobilis eques, doctrina ac morum lenitate præſtabilis, cuius nos amicitia pluribus annis oblectauit. Is quum Alberto ſeruiſſet, habiturum ſe

curæ

curæ ait,quæ regina mandaret.Reuerſus in Bohemiam,eos primùm adijt,qui partes Alberti fouerant. Exponit reginæ deſiderium, ſuadet conuentum. Res digna exauditione videtur. Verùm Ptarſeo,& qui Alberti recuſarant imperium,quum iam Pragæ conueniſſent,regno conſulendum quantocyus eſſe dixère. Reginam ſpernere,inſtare,properare,vocare abſentes:Illi diē ex die conſulto proferre,moræ cauſas nectere. Interea legati ab regina veniunt,fit frequens conuentus. Intromiſſi oratores proceres rogant,Sigiſmundi & Alberti ſuorum regum meminerint,nepotem filiumq́; ne reſpuant:contra ius gentium paternam hæreditatem puero ne adimant: fœdera cum Auſtralibus percuſſa ne violent:pupilli atque orphani miſereantur. Sunt non pauci qui læto fauore legatorum poſtulata ſuſcipiunt.At qui Albertum oderant,filium regem negare,cuius patri tanquam regi non paruiſſent. Infantem regno inutilem eſſe,regem à regendo dictum: qui regendus ſit, regem vocari non poſſe. Antequam Ladiſlaus adoleſcat,longum tempus effluxurum,poſſe interim regem aſſumi, qui per ſe regat. Satis eſſe Ladiſlao,ſi poſt quatuor & viginti annos ad regnum vocetur: medio tempore locum alteri faciat. Reges regno dari, non regna regibus. Fredericum Auſtriæ ducem, iam Romanorum regem electum, Bohemis indulſiſſe, vti quem vellent regem ſibi aſciſcerent. Vicit hæc ſententia. Albertus itaque Baioariæ dux,maiore procerum voto rex declaratur, qui apud Venceſlaum quondam nutritus, Bohemicæ linguæ non ignarus erat. Mittuntur ad eum primores regni,inter quos Vlricus Roſenſis,homo ſemper ſe tempori accommodans,princeps fuit: qui licet Alberti partes olim defenderit, huius tamen ſententiæ ſuaſor extiterat. Quibus ea res indigna videretur,hi Procopium ad Fridericum Cęſarem clàm ire iubent,rogantes nobile regnum ne pupillo negligat,cuius tutelam ſuſceperit. Iam enim Elizabeth Hungarorum inconſtantiam verita,qui ad Poloniæ regem defecerant,Ladiſlaum ad eum miſerat educandum. Fredericus audito Procopio, miſſis ad Albertum Baioariorum nuncijs, hortatur ne regnum ſibi alienum vſurpare præſumat: quod quum difficile, tum ignominioſum fuerit Bohemis, quibus defuncti regis hæres eſſet,non licuiſſe alium eligere, neque ſe poteſtatem eam dediſſe, quemadmodum in Bohemorum conuentu nonnulli ementiti fuerant.Procopium verò in Bohemiam remittit,qui ius Ladiſlai haudquaquam ſe neglecturum aſſerat. Albertus ea virtute atq; animi moderatione viſus eſt, quæ poſtquam reges eſſe cœpere, rariſſima ſemper fuit. Nam venientibus ad ſe Bohemorum legatis,amplum & nobile regnum offerentibus gratias egit,qui ſe vnum ex omnibus elegiſſent, cui parère vellent, dignumq́; tanto imperio indicaſſent. Multa ſe idcirco debere Bohemis, neque id vnquam beneficij obliuioni daturum. At quum regis Alberti ſoboles extet, indecorū eſſe eum alterius iniuria regnum quærere, paternam hæreditatem nulli auferendam: qui pupillos ſuo iure diſpolient, dijs atq; hominibus inuiſos pœnas aliquando patrati ſceleris dare:cognouiſſe ſe non vano rumore fœdus antiquum inter Bohemos & Auſtrales extare,deficiente maſcula ſobole principem ne foris aſſumant: fidem ſeruare pulchrum,ne cui temerè noceatur cauendum. Sceleſtam execrabilemq́ue vocem illorum, qui regnandi cauſa ius violandum aſtruunt. Atque ita maiorem ſe ſpreto regno monſtrauit, & ſi verum fateri licet, clariſſimum egit regem. Nam regnum apud eos eſt qui ſpernunt,non qui cupiunt. *Alberti modeſtia.*

De Ladiſlao infante Bohemorum Rege.
Caput LVIII.

BOhemi ab Alberto repulſi, iterum conuenientes, legatos ad Cæſarem mittunt,petentes tutorio nomine vti regnum accipiat.Is in Belgicum ſe

iturum dicit, coronæ ſuſcipiendæ gratia, quum redierit, de reipſa tranſacturum. Reuerſum potentiſſimi ex Bohemia proceres adeunt, inter quos Ptarſcó quum eſſet Alberti filio infenſus, ſeorſum Fredericum alloquitur, regem vt ſeipſum faciat hortatur, facilè id futurum, ſi tutelam pupilli reijciat. Nam quum cæteri deſint. Bohemos ſuopte ingenio regnum ſibi oblaturos, cui ex fœdere tanquam ſeniori Auſtriæ principi debeatur. Negauit Fredericus orphani, cuius tutelam gereret, hæreditatem ſe quoquo pacto inuaſurum. Nec tamen Bohemiam tutorio nomine adminiſtrare voluit, quam ſine profuſione magna pecuniarũ retinere non poterat. Nam Bohemi niſi ex regibus quotidiana munera accipiant, ab officio recedunt. Neq; regnum eſt cuius fiſcus abundat: regiæ poſſeſſiones in priuatas manus peruenêre; argentifodinæ vnde opes regiæ in immenſum creuêre, maiore ex parte perierunt. Diſtracti cenſus, vectigalia prorſus extincta: niſi populares in ſumptus regios pecuniam

Bernã

conferant, quam vocant Bernam, aut tapere vnde viuat regem oportet, aut precariò regentem mendicare. Suaſit igitur imperator ipſi per ſe prouinciam regerent, donec pupillus adoleſceret, donatosq; oratores à ſe dimiſit. Domum reuerſis gubernatores eligere placuit, inter quos Ptarſco & Mainardus priores habiti. Stetit aliquandiu concordia diſcors. Nam licet Mainardo Ptarſconiq; factionum capitibus parum conueniret: & alter conuenta cum concilio habita ſeruanda eſſe diceret catholicarum tutor partium, alter ſperneret Rochezanæ amicus: ab armis tamen abſtinuêre, mediumq; quoddam temperamentum inuentum eſt, quo partium cuique ſuo voto liceret viuere. Verùm Ptarſcone vi morbi repentè extincto, Mainardi poteſtas aucta eſt, cui quum Pragenſes, tum potiores regni ciuitates paruêre. Id ægrè fuit aduerſæ parti, quæ Ptarſcone defuncto ad Georgium Poggiebracium ſe contulerat, eumq; ſibi ducem elegerat, iam tum rei militaris peritia, rebusq; ſtrenuè geſtis inſignem. Orare igitur ne iacere ſuas partes ſinat, Mainardum indies creſcere, Pragam in poteſtate habere regni Metropolim, ſacerdotes qui Romanum ritum introducant magnificare, qui veritates patrum ſequerentur perſequi. Occurrendum temeritati hominis, qui peregrinos mores patriæ anteponat, Pragam ei auferendam, neq; id eſſe difficile: ciuibus non placere Mainardi regimen, Rochezanam multos habere amicos, qui excitato tumultu arma capeſſant: audendum eſſe fortibus viris, fortunam ipſam aperire victoriam. Georgius ipſe qui ſuapte natura magna cuperet, collaudatis ſuaſoribus nonnullos in vrbem ire iubet, qui pertentatis ciuium animis quæcunq; inuenerint ad ſe referant. Poſtquam multi aures adhibent, coniuratione facta, inuadendæ vrbis dies conſtituitur. Coniurati incendium in parte vrbis ad-

Praga per proditionem capta.

modum remota excitant, concurritur ad reſtinguendum ignem. Interea Georgius ex aduerſa parte cum copijs muros inuadit: nec mora, proditores in id inſtanti portas aperiunt: extollitur clamor vt in capta vrbe ſolet. Hinc tremor ſuprema timentium, inde exultatio victorum exaudiri. Trucidantur paſ-

Mainardi mors.

ſim reſiſtentes. Mainardus in eo tumultu captus in arcem coniectus, ibique tandem obijt, ſiue tædio diutini carceris, ſiue vt pleriq; putauerunt, exhauſto veneno. Ex illo tempore Praga ſine controuerſia in poteſtate Georgij fuit, neque poſthac aduerſari palàm voluntati eius ex baronibus quiſquam præſumſit, quibus poteſtas ſuſpecta viſa: durum imperium, in concionibus laudare hominem, probare regimen; blandiri, vnum eum eſſe dicere, qui tandem regni calamitatibus modum imponat: Id nulla via rectius fieri poſſe, quàm ſi rex in regnum veniat, precari, numen obteſtari, id patriæ non deneget. legatos ad Cæſarem mittat, inſtet, vrgeat, facturum tutorem denique quòd in pupilli rem ſit: ſi pergat aduerſari; nihil Bohemis imputandum alium regem quærentibus. Sententia quamuis ingrata Georgio, accepta in auribus po-

puli

puli refelli non potuit. Miſſi ad Cęſarem oratores nihil impetranête: pupillaris ætas excuſationem prębuit, quaquam ſæpius idem tentaretur. Venêre plurimi ex Bohemis ad Fredericum viſendi Regis gratia. Inter quos Georgius cognomine Giſcra, armorũ gloria clarus, qui partes eius vnus fermè defẽderat in Hungaria, quum Rex Poloniæ regnum inuaſiſſet, * prædones ſæpe acie fuderat: Ioannem Huniadem bis caſtris exuerat: rebellantes Hungaros magnis cladibus affecerat. Is vbi ad conſpectum Regis intromiſſus eſt apud Nouam ciuitatem, quo in loco tunc aderamus, aſtantibus pluribus illachrymans, Ladiſlai manum exoſculatus, in hunc modum verba fecit: Video te tandem teneoq; mi Rex, ſi ſcires quę pericula propter te adiui, quibus me laboribus implicui, quot aduerſo corpore vulnera accepi. En cicatrices teſtimonio ſunt; patri ego tuo tibiq; vitam deuoui. Nulla vis eſt, nulla fortuna, quæ alienare animum à te meum poſſit, officia mea ſola tibi auferet mors. Sed tu hæc per ætatem non intelligis. Et ſubridens: Quod ergo, inquit, mihi præmium fidei ac laboris erit? & quod das mihi tuo ſtipendium? Sextum tunc annum agebat Ladiſlaus: qui poſtquam Giſcra finem dicendi fecit, oculos huc atq; illuc circumuoluens, loculos Ioannis magiſtri cameræ ſuſpiciens ex phylacterio pendentes, qua ille numos more Theutonico pauperibus erogandos aſſeruabat: hanc tacitus arripuit, æraq; ſex tantùm, neq; enim plura inuenit, illinc deprompta Giſcræ dono dedit. Admirati omnes pueri factum, & prouidum & liberalem futurum iudicauêre. Giſcra innexos poſtmodum auro numos è collo ſuſpendit, regię gratitudinis monumentum. Hungari qui mortuo Alberto Regem Vladiſlaũ ex Polonia vocauerant, diu imperium Ladiſlai obtrectauêre, bellumq; aduerſus Turcas infeliciter geſsêre, in quo Vladiſlaus fortiter pugnans obtruncatus eſt. In conuentu deinde ciuitarum procerumq; Ladiſlaus Rex appellatus: miſſa legatio ad Fredericum Cęſarem in qua regni primores fuêre, decretum electionis expoſuit, Ladiſlaũ in Hungariam mitti coronandũ poſtulauit. Reſponſum eſt, rectè Hungaros egiſſe, qui Regem tandem ſuum recognouerint, electione tamen haudquaquam opus fuiſſe in eo, quem natura Regem dediſſet, neq; coronandum eſſe, qui ſemel coronatus ſit. Puerum adhuc egere tutore. nullius tutelam ſalubriorem eſſe, quàm Frederici Imperatoris & proximi conſanguinei: Expectarent ętatem regno idoneam, interea per ſe regnum adminiſtrarent. Diu inter Hungaros & Imperatorem ob negatum Regem inimicitiæ fuêre, & armis quoq; tentata res eſt. Ioannes Huniades infeſtis copijs Auſtriam ingreſſus, quamuis ferro atque igne agros vaſtauerit, Regem tamen coronamq;, & quæ repetebat in Hungaria caſtella, obtinere non potuit. Pugnauit iterum contra Turcas, à quibus magno prælio victus, humilior factus Cæſaris beneuolentiam & petijt & impetrauit. Ob quam rem quamuis ſæpe & ab Hungaris & à Bohemis Ladiſlaus peteretur: res tamen ad duodecimum eius annum protracta eſt. At quum Fredericus imperialis coronæ ſuſcipiendæ gratia Italiam petere ſtatuiſſet, rurſus Bohemi, Hungari, & Auſtrales, legationibus ſeorſum miſſis, Imperatorem fatigauere, Ladiſlaum repoſcentes: poſtulata omnibus negata ſunt. Ad Bohemos, qui ea de re conuentum Pragæ habituri erant, ac ferocius agere videbantur, Regem alium electuri, niſi mos eis gereretur, legatos mittere placuit, quibus & nos additi ſumus, Prouinciales, quibus apud Pragam dies ſtatuta fuerat, graſſante illic peſte, in Beneſchauia conuenêre, quos in frequenti conuentu, præſidente Georgio Poggiebracio, in hunc modum alloquuti ſumus, Petiuiſtis ex Cæſare viri Bohemi, Ladiſlaum Regis quondam veſtri filium ad vos mitti: idem Hungari, idem Auſtrales importunis precibus exigunt. Si vobis mos geritur, illos offendere neceſſe eſt: ſi preces aliorum audiantur, contemnere veſtras oportet: ſi neceſſarium ſit alterum ex duobus, veſtram ami-

Giſcra.
* *Aduerſus Polonos.*
Legat. imperatoris oratio.

citiam præferet Imperator. Vetus enim maiorum ſuorum cum Bohemica gente fœdus, & acceptorum vltrò citroque beneficiorum memoria recens. Sin virtus claritasq́; penſitanda eſt, quis Bohemico nomini non inuideat, cuius victorias tempeſtate noſtra plures numerare licet, quàm reliquæ gentes omnibus ſeculis comparare potuerint? Verùm Cæſari hoc tempore in hanc electionem deſcendere haudquaquam neceſſarium videtur, quando ea pueri ætas eſt, quæ neq; vobis neq; Hungaris vſui eſſe poteſt. Eſto, veniat in Bohemiam Ladiſlaus, quod inde regno emolumentum cedet? Illéne ius litigantibus dicet? ſtatum Reipublicæ reformabit? aduerſus hoſtes copias ducet? belli, pacisue munia obibit? Nihil horum præſtare poteſt, cui rectè tutela opus eſt. Illud in primis eius aduentus faciet, Regis pompa ducenda eſt, ornanda regia, adhibendi miniſtri, curia more progenitorum apparanda. Ad hæc grandi pecunia opus. Vobis nullum ærarium eſſe audio, nullos cenſus, nulla vectigalia publica. Ad veſtras igitur opes recurrendum, vos præſtare ſumptus, vos Regem alere, vos inexplebilem curiam & inſatiabiles miniſtros explere oportebit. Video prætcrea inter vos non paucos eſſe proceres, conſilio, authoritate, atque opibus benè pares. Cura Regis vni committenda erit, non omnibus: ille dominus, ille Rex veſter iudicabitur, qui Regis corpus in poteſtate habebit. Et quis veſtrûm eſt, qui non eum honorem ſibi quàm alteri malit? Semina inter vos diſcordiarum petitis, niſi prius in vnum conueneritis, qui Regis curæ præſit. Vos his incommodis Fredericus liberat, qui ſuo ſumptu pupillum regni gubernans, diſſenſionum vobis fomitem aufert. Nec vos latet, quandoquidem tenera Regis ætas eſt, corpus eius in poteſtate Cæſaris tectius eſſe quàm in alterius cuiuſpiam. Ille enim conſanguineus eſt, ex eadem familia natus, & Imperator. Et quis pupillo Regi conuenientior tutor detur, quàm princeps principum? Si ſit inter vos & Hungaros contentio coram extraneo iudice, de cuſtodia corporis Regis, par cauſa veſtra atq; illorum iudicabitur. Vtriq; Regem petitis, vtriq; fidelitatis documenta præſtatis. Verùm in hoc illi ſuperiores erunt, quia natum apud ſe Regem coronatumq́; dicent. Apud Cęſarem veſtra cauſa longè iuſtior eſt, quàm Hungarorum: ſeipſum tamē in cura paruulis vobis pręfert. Curate regnum, pupillum ſibi dimittite, quem poſtquam pubes fuerit, vobis in primis credet. Quòd verò oratores veſtri dixêre, alium Regem accerſendum à vobis eſſe, id magis terroris incutiendi cauſa dictum Imperator exiſtimat, quàm quòd animo veſtro ea ſententia ſedeat. Neque enim veſtra fides incorrupta prius, hoc repromittit, neq; progenitorum Ladiſlai in vos collata beneficia hoc exigunt, nec innocens eius ætas quicquam demeruit. Cæterùm voluit animo prius vt ſapientes decet, quémnam Ladiſlao præferre poſſitis? cuius ſanguinem, ſi matris originem memoria tenetis, quatuor Romanorū Imperatores produxêre. Si paternam proſapiam exquiritis, quinquies imperatoria dignitas in Auſtrali domo reſedit. Obſcuritatem quęrat neceſſe eſt, cui tanta claritas non ſatis facit. Addite potentiam, amicitias, clientelas. Auſtriam vobis vicinā poſſidet, Morauia, Sleſia illi parent, Hungari, & ſi res nouas moliti videantur, ab officio tamen non recedent. Imperator à quo regnum veſtrum dependet, ſanguini ſuo non deerit, nec ius familiæ ſuę negliget. Boioarię Saxoniæq́; duces, Marchiones quoq; Brandenburgenſes, & omnes fermè Germanię principes, Ladiſlaū propinqua neceſſitudine attingunt. Non poteſt hic pupillus offendi, niſi & tota Germania lædatur. Hæc ſuperfluè vobis commemorari non ambigo, verùm ita iuſſit Imperator. Ille in Italiam pupillum ſecum adducet: reductum, puberemq́; factum, ſi perſtiteritis in fide, ad vos primùm mittet. Vos interea pro grauitate integritateq́; veſtrą, quòd in rem Bohemici regni, pupilliq́; ſit, conſulere admonet. Veriſimilis oratio viſa, neq; ſine fauore

excepta

excepta eſt: acceptioremq́; Procopius noſter collega reddidit, qui patrio ſermone latinæ linguæ ignaris verba noſtra interpretatus eſt. Iuſſi ſumus ex con uentu paulùlum abire, mox reuocatis reſponſum datum. Redditæ Imperatori gratiæ, qui eam legationem miſiſſet, atq; in dimittendo rege, Bohemos præferret cæteris. Accipere ſe bene conſulta conſilia, miſſurus ex nobilitate ſua primarios iuuenes, qui Cæſarem Italiam petentem ſequantur, eiq́; miniſtrent. Expectaturos quietè reditum, quem felicem fauſtumq́; ſuperûm benignitate futurum exoptent.

De morte Barbaræ imperatricis vxoris Sigiſmundi.
Caput L I X.

APud Grecium Barbara imperatrix ea tempeſtate decedit, inexhauſtæ libidinis mulier, quæ inter concubinos illaudatum æuum publicè agitans, ſæpius viros petijt quàm peteretur, neq; Chriſtianæ neq; alteri cuipiam religioni aſtricta, quippe quæ ſuperos inferoſq; vllos eſſe negabat. Ferunt eam ancillas ſuas ſæpe orantes ieiunanteſúe increpaſſe, quæ corpus ſuum fruſtra macerarent, fictumq́; cœli numen placari verbis crederent. Viuendum ſuauiter dum vita ſuppetit, fruendumq́; voluptatibus. Id tantùm homini datum, cuius anima cum corpore ſimul extinguitur: ſomniare, qui alteram vitã ſibi promittunt. Congrua moribus ſententia Nam qui relicto animi cultu, voluptati corporis ſe dedere, grauati vitiorum ſarcina, non quibus explicent, vitamq́; corrigant, ſed quæ cœptum iter approbant, ea dogmata facilè imbuunt. Neq; inquinatis mentibus ſolamen vllum valentius, quàm ſi totum extingui morte hominem opinentur. Vna ſalus deſperanti cœlum, inferos non timere. Corpus Barbaræ quamuis infidelis fœminę, Bohemi Pragam tulêre, peractoq́; funere, in ſepulchris regum condidêre. Nec defuêre ſacerdotes, qui prophanum cadauer eccleſiaſtico ritu ſepelirent. Non ſunt regibus ſcriptæ leges, nec in Bohemia quicquam non permiſſum. Fredericus poſtquam quieturos Bohemos intellexit, quorum motus in primis verebatur, reclamantibus Hungaris & Auſtralibus, aſſumpto ſecum Ladiſlao rege, Italiam ingreſſus, Auſtralem coronam à Nicolao quinto Pont. Max. Romę accepit. Exin viſitato apud Neapolim Rege Alphonſo, cuius tum opes florentiſſimæ fuerunt, cuiusq́; neptem in matrimonium duxerat, Leonoram Regis Portugalliæ * filiam, moribus ac forma præſtantem, domum redijt. In eo itinere Ladiſlaus ſæpe fugam molitus eſt, conſilio pædagogi fretus, cum quo poſtea captus, vſque in hunc diem cuſtoditur in vinculis.

Barbaræ impietas.

Aliâs ſororem

Quomodo Auſtrales Ladiſlaum regem ab Imperatore petentes, non exauditi bellum mouent. Nouamq́; ciuitatem obſident.
Caput L X.

AVſtrales interea, ſuaſore Vlrico Fizingero, ſumptis armis præſides prouinciæ à Friderico inſtitutos vi pellunt, gubernatores ex ſeipſis duodecim eligunt, ſummam rerum Eizingero committunt. Incentorem quoq; nouitatum, alterum Vlricum Ciliæ Comitem in ſocietatem accipiunt, auxilia ex vicinis gentibus acceſſunt, reuerſum Imperatorem miſſis legatis, aut Regem Ladiſlaum tradere, aut bellum expectare iubent. Poſtulatis non tam rejectis quàm ſuſpenſis, impatientes magis moræ quàm belli, infeſtis ſignis Nouam ciuitatem petunt. Cõmittitur primo aduentu atrox pro portis prælium: nullus ſagittis modus, cadunt ſine numero tela. Bombardæ ſtragem hoſtium horrendam edunt. Miſerabile viſu, diſiecta paſſim membra equorũ atq; ho-

minum cernere,cruorem latè fluentem aſpicere. Quà denſiſſima fuit,vnus perfregit aciem lapis emiſſus, idem alius atq; alius fecit,proſtratis quicunq; occurrêre,inermibus atq; armatis:nec tamen intermiſſa pugna. Conglobati hoſtes,magis ac magis inſtitere. Vbi re gladio geri cœpit,ac vir virum manu prehendit,equus equum impulit,pugnatum eſt aliquandiu æquo marte. Poſtremò Cæſarianorum acies non tam virtute quàm multitudine ſuperata, terga dedit,atq; in vrbem trepidè ſe recepit, vnius militis Andreæ Poumkircher,poſtea à Cæſare ad Baronatum ſuffecti audacia ciuitatem tutata eſt. Qui ne victores cum victis vno agmine irrumperent, tamdiu pro porta ſolus imperum tenuit,donec conuerſi fugientes, globo facto ex loco difficili hoſte repulſo ianuam clauſere. Firmata eſt deinde obſidio, & oppugnata machinis mœnia. Ex Bohemis ſolus Henricus Roſenſis cum ducentis equitibus,peditibus fermè octingentis in caſtris fuit. Hungari nondum venêre. Neq; enim per inducias bellum inferre Cæſari licebat. Auſtrales circiter duodecim millia milites expeditos in armis habuêre.Georgius Poggiebracius Cæſari cuius erat amicus,opem laturus, * ſedecim millia militum congregauerat: ſed audita concordia, in agrum regulorum Roſenſium exercitum duxit,villasq; latè populatus eſt.Imperator enim interuentu Caroli marchionis Badenſis,Sigiſmundique.Saltzburgenſis archiepiſcopi,Ladiſlaum è manu ſua dedit,Auſtralibus multa promittentibus, quæ poſtea barbara fide negauerunt. Inter cætera conuentum erat ad tertium * idus Nouembris conuentum Viennæ habere,in quo vocati vtriuſq; partis conſanguinei, Bohemi quoq; atq; Hungari, de tutela Regis nondum puberis iudicarent: Ladiſlaum interea in poteſtate Comitis Ciliæ extra Viennam degere, nihil prius adminiſtrate quàm conſilij decretum fieret. Verùm puer poſtridie in vrbem ductus,ſummis nouiſque honoribus exceptus, e conſtigiò magiſtratus in ciuitate creauit: præfecturas tota prouincia inſtituit: ſacerdotia donauit:regio more curiam erexit. Hungari ad eum venêre, inter quos Ioannes Huniades fuit, qui tum Comitatum Hiſtricenſem regia beneficentia conſequutus, haud aliter quàm principes conſueuêre, nouæ dignitatis inſignia ſuſcepit. Accerſiunt & Regem ſuum Bohemi cum Georgio Poggiebracio,quibus non minora Ladiſlaus pollicitus, quàm pater atq; auus promiſerant. Poſtquam dies affuit cum Imperatore conſtituta , Ludouicus Baioariæ, & Gulielmus Saxoniæ duces,Albertus quoq; Marchio Brandenburgenſis, Carolus Badenſis, & multi ex Germania prælati ac principes aduenêre. Frequens conuentus habitus. In quo præſidente Ladiſlao, oratores Imperatoris, inter quos & ipſi fuimus, ita auditi ſunt,vt victi apud victorem. Fruſtra æquitas,fruſtra honeſtas in medium deducta. Cuncta ex arbitrio Comitis gerebantur. Ipſe pro Rege verbum facere ac reſpondere,qui neq; leges neq; pacta victorem obligare poſſe aiebat. Fredericum & iure ſimul & bello excidiſſe, armatis ac fortibus iura cauere. Poſtremò infectis rebus conuentus diſſolutus. Nicolaus cardinalis ſancti Petri,doctrina & vitæ integritate conſpicuus, ad componendam pacem apoſtolico imperio miſſus, ab Auſtralibus reiectus eſt. Ladiſlaus quamuis Rex appellaretur, alieno tamen arbitrio ductus, in regnis ſuis triumuiratum deduxit. Ioannes Huniades Hungariam rexit, Poggiebracius Bohemiam,Vlricus Auſtriam.Penes hunc maior authoritas, qui Regem in poteſtate habens, illis quoq; imperare poſſe videbatur. Promiſerat Vlricus & Hungaris & Bohemis Regem ad eos propediem venturum. Hungaris primùm ſatisfacere ſtatuit,diem illis apud Pozonium conſtituit,eoq; Regem ducit. Conueniunt frequentes Hungari, res ibi pro voluntate Huniadis ordinantur. Potentiori omnia parent.Vlterius regnũ ingredi neq; Regi neq; Comiti viſum.Fit reditus in Viennam.Bohemis dies ſtatuitur,qua Regem coronandũ Pragę ſuſcipiant. Erat

Paumkircher.

Aliàs xi.

Aliàs Kal.

Ladiſlai inauguratio.

Triumuiratus.

Erat inter Bohemos Ioannes Smiricheus, homo nobilis, & facundiæ gratia inter primos conſtitutus. Is poſtquam regem Bohemiam ingreſſurum cognouit, literas huiuſcemodi ad eum dedit, Ioannes Smiricheus Ladiſlao regi ſalutem. Venturum te quamprimùm in regnum tuum probo, ſi modò Imperaturus veneris, non pariturus. Inermem impotentemq́; intrare non laudo, niſi bicipitem mater peperit, vt ex duobus capitibus vnum Viennæ apud amicos dimittas, alterum Bohemorum dubiæ credas fidei. Vale. Epiſtola comiti reddita eſt, qui cognito tenore Georgio eam remiſit. Ille accerſito procerum concilio, inter quos Ioannes non in poſtremis erat, literarum ſenſum ſuppreſſo ſcribentis nomine recitat, quid mereatur ſcriptor percunctatur. Dignum morte primi iudicant: nec Ioannes ſuo loco ſententiam dicere iuſſus, aduerſari audet: proditorem & ipſe patriæ, afficiendumq́; ſummo ſupplicio cenſet, qui ea ſcripſit. Profertur mox epiſtola eius manu conſcripta & impreſſum annuli ſignum recognoſcitur. Damnatus ore ſuo, comprehenditur: duarum horarum tempus datur, in quo, ſi velit, & animæ ſuæ ſaluti, & domeſticis rebus conſulat. Nec diutius vitæ dimiſſus, gladio percutitur. Sic vir magis eloquens quàm cautus, dum alienam ſeruare vitam ſtudet, perdidit ſuam.

Smiricheï fortuna.

De eiectione Comitis Ciliæ, & priuatione adminiſtrationis ſuæ. *Caput LXI.*

COmes interea, vt quàm ſplendidè regem in Bohemiam duceret, haud ignauè operam dabat: ad eam rem non parum auri neceſſarium erat. Publicum ærarium exhauſtum: qui eam ſummam crederent, neq; negociatores, neq; proceres inueniri. Mos eſt Auſtralibus, quoties repentina principi neceſſitas ingruit, ex ſubditis pro modo facultatum pecuniam exigere, quam vocant Steuram. Id tamen iniuſſu prouincialium haud permiſſum. Huc ergo recurritur. Conuocantur apud nouum Triticiburgum pro veteri conſuetudine quatuor ordines, ſacerdotes, barones, nobiles, ciuitates. Ibi Comes præſente Rege conuocationis cauſam edicit. Iter In Bohemiam Regi neceſſarium oſtendit, qua pecunia ſit opus exponit, principi ſuo vt ſubueniant hortatur, neq; inopem mendicantiq́; ſimilem ad coronam ſuſcipiendam ire permittant. Conuentus deliberandi copiam petit: Ibi Eizingerus, qui iam pridem à Comite ſpretus, extra Regis gratiam eiectus, occaſionem qua ſe vindicaret expectabat, idoneum nactus tempus, vocatis ſeorſum primoribus; quos ſibi fidos, Comiti infenſos credit, ita locutus fertur: Quid agimus viri Auſtrales, ſemperne Cilienſis mancipia erimus? Imperatoris iugum excuſſimus, vt Comiti ſeruiremus? Moderatius certè illius regnum fuit, tolerabilior dominatio: Ille in Auſtria natus, noſtrorum principum ſanguis erat: & ſi verum fateri libet, noſtri domini dominus. Quia tamen ex re ſua magis quàm principis noſtri prouinciam rexerit, arma ſumpſimus, præfectos eius eiecimus, regem noſtrum vindicauimus Hic alienigena noſtra demum ætate principatus honore donatus, nos omnes pro ſeruis habet. Cui noſtrum de Republica conſilium creditur? Iniuſſu noſtro rex in Hungariam ductus eſt, ſuperis gratia qui remiſerunt incolumem. Nunc neſcientibus nobis promiſſus Bohemis, Hungatica Bohemicaq́; negocia ſolus Comes pro libidine ſua ducit. Neque contentus duorum regnorum gubernatores vectigales ſibi feciſſe, Auſtriam ſolus exhaurit Nam quota portio eſt, quam regius ſumptus accipit? Quicquid reliqui eſt, Comiti cedit Maior ei quàm Regi familia ſeruit. Taceo concubinam inſtar reginæ cultam, cuius virum conciuem noſtrũ ô Vienenſes interfecit. Plena prædonibus & meretricibus domus eius: inter hos regias opes effundit. Magiſtratus, præfecturas, ſacerdotia vendit: vbi non ſufficiunt

Steura. *Eizingeri oratio.* *Tyrannidis imago.*

publica furta,ad priuatas facultates manus admouet. Quicquid olim pecca uêre opulenti,hodie plectitur: nulla vetuſtas impunitatem criminis habet. Neq; tuta innocentia eſt,inconuicta puniuntur ſcelera. Et offendiſſe maieſtatem conuincitur,quiſquis diues habetur. Nemo ſuæ ſubſtantiæ certus dominus. Equi,ſerui,liberi,côiuges veſtræ,pro libidine Comitis auferuntur.omnia ei licent,neq; pauciora vult quàm poteſt. Nunc ſumptus regij petuntur,quibus in Bohemiam pergat. Fateor non iniqua poſtulatio eſt,ſi fraus abſit. Cautiorem me Comitis artes ac verſutię reddunt. Sibi hęc pecunia nô regi quæritur:nouum aliquod bellum,nouum argêtum pariet. Noſtris alitur malis,ſua quies,pax eius,noſtrum bellum eſt. Inſecurum facit noſtra ſecuritas. Pudet me patientiæ noſtræ,qui ſi viri eſſemus,facilè opprobrium hoc è noſtris oculis eijceremus. Sed fuit hactenus prohibita conuentio: nunc ſimul congregatis Reipublicæ licet conſulere. Reſumite alacres ſpiritus,amicos quiſq; veſtros communitos reddite, ad imperium præſto cum armis adſint. Accingimini mecum,aut vobis libertatem,aut mihi mortem parabo. Illud in primis mihi ex vſu videtur, multitudo ne regi poſtulata deneget, paucos ex primoribus eligat, qui regem adeuntes, ſemotis arbitris prouinciæ neceſſitates exponant. Non dubium quin vobis mihiq; id muneris demandetur. Ego,ſi regis alloquendi facultas detur, excluſurum me Comitem nequaquam ambigo. Placet Eizingeri conſilium,dant inuicem dextras,iureiurando ſe aſtringunt, alterum alteri non defuturum, donec Comes eijciatur. In connentu prouincialium,quæ volunt ex ſententia ordinant. Nec morati,regem adeuntes,daturos argentum prouinciales offerunt: eſſe tamen quæ ſoli ſibi mandata perferant, Rempublicam Auſtriæ concernentia. Iuſſis exire cæteris,ſoli apud regem manent. Ibi Eizingerus regem Auſtrali ſanguine natum dicit, nullos ſibi fideliores Auſtralibus eſſe. Imperium eius illis naturale, cæteris violentum. Conſilium ab his recipi oportere qui amant. Moleſtè ferre Auſtrales,principis ſui negocia non bene adminiſtrari, expilari prouinciam, vexari ſubditos, vicinorum odia prouocari. Comitem ditare ſuos, regem ad inopiam redigere: Ladiſlaum regem vocari, Comitem regnare. bellum ab eo cum Imperatore nutriri. Gubernatorem autem Hungariæ annua quatuor & viginti millia nummûm regi pendere, comiti duodecim millia. Id ipſum reliquos prouinciarum præſides facere,omnes Comiti vectigales eſſe. Nihil dubium quin ea mens hominis ad regnum quoq; aſpiret:amouendum eum priuſquam meditata perficiat. In atrocibus delictis etiam cogitationes plectendas eſſe. Poſſe haud difficile Comitem eijci,verùm taciturnitate opus. Aperto conſilio poſtquam regi cuncta placent, intromiſſo Comite deliberatio conuentus exponitur: promiſſa pecunia dicitur. Viennam tamen dum exigitur eſſe petendam, ordinandam ciuitatem, ne quid in abſentia regis turbarum exoriatur. Ficta pro veris pleriq; referunt. Commendat deliberata Comes. Eizingerus Viennam præcurrit, ſenatum de mente regis edocet, cuius reditus ciuitati iucundiſſimus fuit. Nihil prima die actum. Poſtera ſummô mane Eizingerus regiam adit, collocatis in proximo diui Auguſtini templo mille armatis, qui præſto ad ſignum erumpant, alios tectis armis intrare palatium iubet. Conueniunt frequentes conſiliarij,regem in cubiculo ſalutant, proceres exiturum in aulam expectant. Ex familia Comitis nemo intromittitur. Vltimus omnium adeſt ipſe Comes,qui apud concubinam dormierat:nec tam citò veniſſet,niſi vocatus ab amicis, & nouas res in palatio parari accepiſſet. Pulſanti fores non patuere,donec furens calcibus inſultauit. Vbi ad regem ventum eſt,ſilentium aliquandiu ſeruatum. Deinde Eizingerum innuente rege,ità loquutû accepimus. Ab hac hora Comes regiam tibi curiam interdictâ ſcito, abi quô libet gentiû. Neq; poſthac gubernatoris nomen

Eizingeri accuſatio.

neque

neque conſillarij, neque regij familiaris vſurpes. Hęc me tibi dicere Rex iuſſit. Ad ea Comes, nihil murato vultu, forti & conſtanti animo, indignum ſe cui talia dicerentur reſpondit. Aemulorum ſuorum ea eſſe, non regis: ſolere principes qui de ſe benemeriti eſſent, his meliora referre: ſe patri Alberto, ſe matri Elizabeth, ſe ipſi Ladislao ſumma fide ſeruiuiſſe, pro eo prius fudiſſe ſanguinem quàm naſceretur. Bella eius cauſa difficilima confeciſſe: fuiſſe in carcetibus, patrimonium profudiſſe, Imperatoris odium incidiſſe, vt regnum ei conſeruaret: ſcire ſe benignum regem habere, & accepti beneficij memorem. Quæ dicta eſſent verba, moribus ſuis non conuenire. Einzigerum ea excogitaſſe, qui iam ptidem ſibi fuiſſet infenſus, quoniam pro ſua libidine expilare regis bona non potuiſſet. Orare ne plus inimicorum odia quàm ſua merita valerent: ne bonitatem regiam aduerſariorum malignitas vinceret. Fit ſilentium loquuto Comite: non ſatis certo ſenatu, an rex in ſententia perſiſteret, & mutatum eius animum ratione Comitis verebantur, inclinaturi quò ille ſe verteret, ex cuius nutu pendere victoriam norant. Eizingerus de ſtatu ſuo ſolicitus, nihil cunctandum ratus, priuſquam rex Comiti reſponderet, ita inquit, Ego mandante rege verba feci, nihil de meo loquutus ſum: ipſe adeſt, ipſe me iudicet. Dabo merito pœnas, ſi meam tibi Comes, non regis voluntatem expoſui Effare tandem rex optime, nec nos vltra ſuſpenſos teneto. Tum rex placidè, vt conſueuit, Ex mea, inquit, intentione ac voluntate loquutus eſt Eizingerus: atque his dictis ſubricuit. Vidiſſes erectas Auſtralium mentes, & iam Comiti tanquam victo eiectoque inſultantes. Ille ad proceres exiens, quos in aula congregatos diximus, eiectionis ſuæ contumeliam expoſuit, conſilium atque auxilium expetens. Quibus in voluntate regis omnia ſita reſpondentibus, ad ſororem regiam ſe contulit: ab ea præter lacrymas & muliebrem eiulatum nihil extorquet. Et iam vndique per palatium ire armatos animaduertit. Cedendum itaque potenti inuidiæ cenſuit, neque parum putauit, ex inimica ciuitate ſaluum corpus educere. Clientes eius audita rei nouitate, ſibi quiſque fuga conſuluerant. Tacitus igitur & confuſo ſimilis cum quatuor tantùm comitibus ex aula diſcedens, in patriam ſuam conceſſit. Albertus Marchio Brandenburgenſis, ne populares ſaxa in eum iacerent, ad portam vſque tutum iter fugienti præbuit. Verùm queis prohibitæ manus fuêre, linguæ libertate vſi probroſa in abeuntem maledicta omnis generis congeſſere. Inconſtantis ſortunæ ſingulare documentum. Nam qui paulò antè tutor regis & ſecundum in Auſtria caput erat, in quem omnium oculi reſpiciebant, qui belli paciſq; munia ſolus agebat, vnico regis verbo poteſtate priuatus, inops conſilij, & animo confuſus abijt.

De coronatione regis Ladislai.
Caput L X I I.

REx paulò pòſt magnificentiſſimis apparatibus Bohemiam petijt, atque in Praga ſummos conſequutus honores, regni coronam accepit, Bohemi in eius ſumptus ſuorum quiſque cenſuum tertiam partem contulere. Ex ea pecunia coronationis ſolennia peracta ſunt, ſupportata curiæ onera, & nonnulla coronæ caſtra redempta, quæ vel Georgio Poggiebracio, vel amicis eius commiſere. Manſit ibi non paruo tempore Ladislaus, nec vnquam hæreticorum eccleſias quamuis ſæpe rogatus intrauit, neque ſacris eorum interfuit. Presbyter quidam ex factione Rochezanæ, in ſacello arcis rem diuinam facturus, ſacerdotali veſte ornatus ad altare conſcenderat. Rex eo in loco ſacra quibus intereſſet, celebrare iuſſerat. At vbi hæreticum id muneris occupaſſe, nec velle alteri locum facere didicit, miſſo magiſtrato militum, prophanum ſa-

cerdotem niſi abiret,rapi extra ſacellum, & de proxima rupe præcipitari iuſſit.Illi charior vita quàm contumacia fuit.Rochezanam in celebritate corporis Chriſti ſacram euchariſtiam per vrbem deferentem ex feneſtra conſpicatus,nullum reuerentiæ ſignum præbuit. Percunctantibus amicis, vt quid ſacramentum inhoneſtaſſet? Non me latet,inquit, diuiniſſimum Chriſti corpus dignius eſſe,quàm per me ſatis honorari poſſit, nec mea reuerentia gloriam eius auget,neq; dehoneſtatio decus imminuit. Verùm mihi cauendum fuit, ne dum Chriſtum honoro,ſacrilegum presbyterum Rochezanam popularibus approbaſſe videar,quorum plerunq; mores ex principe pendent. Nec illi me Deum contempſiſſe putabunt,cuius ſacratiſſimum corpus in catholici presbyteri manu ſummis me ſemper honoribus proſecutum vidêre. Grauis hæreticæ factioni iam mora regis in Bohemia eſſe cœperat, cuius ſacramenta ab eo & à cæteris principibus dietim confluentibus contemnebantur. Etiam qui decepti errabant,aliorum contemplati mores,ſuas ineptias cognoſcentes, relicta Huſſitarum perfidia, ad eccleſiam reuertebantur. Ob quam rem cupientem in Auſtriam reuerti regem, nullus hæreticorum eſt aduerſatus. Prius tamen quàm rediret, Vratislauiam nobilem vrbem reuiſit,Sleſitarum caput. Ibi quum diuinis intereſſet in æde pontificali, frequentesq; principes conueniſſent, Poggiebracius quoque proximus Regi aſtaret,fama eſt,

Chilianus hiſtrio eaque peruulgata, Chilianum quendam paraſitum,ex his qui ſtultitiam ſimulantes alios ſtultos faciant,Poggiebracium his verbis compellaſſe. Quo vultu ſacra noſtra inſpicias,planè aduerto:animum non intueor.Fare obſecro, uónne ſatis nitida tibi noſtra videtur religio? Vidés ne quàm multi & magni principes,& ipſe rex noſter vnum ritum ſequantur? Cur non his potius quàm Rochezanæ conſentis? An plus ſapere paucos Bohemos quàm reliquam Chriſti

Poggiebraci grauis oratio eccleſiam cenſes? Quin relicta incondita plebe, nobilitati te iungis nobilem? Ad quem Poggiebracius: Si tua hæc ſunt verba,inquit,non es quem ſimulas,tibi tanquam prudenti reſpondeo. Sin aliena, ſatisfacere me illis oportet: audi ergo. Eccleſiaſticas ceremonias ſua quiſque pro fide gerit. Sacrificia ea facimus, quæ credimus Deo grata: neque noſtri arbitrij eſt credere quod velimus. Victa magnis rationibus mens humana, volens nolénſque capitur: vtque natura inſtituta eſt,altera facilè trahitur,altera elabitur. Mihi perſuaſa eſt meorum ſacerdotum religio.Si tuam ſequar,homines fortaſſe fallam,animæ meæ contrarius: Deum qui corda inſpicit,nequeo fallere. Neque me tui ſimilem eſſe decet. Aliud hiſtrioni, aliud verò nobili conuenit. Hæc vel tibi

Comitis Ciliæ purgatio habeto ſi ſapis, vel his referto, qui te ſubmiſere. Comes Ciliæ dum hæc geruntur, fractus animo & omni ſpe reliqua deſtitutus, ab eo petere ſalutem coactus eſt, cuius ſaluti fuerat inſidiatus. Ad Fridericum igitur confugiens, malo ſe viſum conſilio dicit, qui dominum ſuum reliquerit atque impugnauerit,recepiſſe ſe patrati ſceleris pœnam,regia curia deiectum,& in alienis hoſpitijs auxilia mendicare coactum,Pœnitere quamuis ferò prioris vitæ,dignus tamen cuius Cæſar miſereatur, qui non tam nocuiſſe quàm prodeſſe poſſit. Reſtiturum Auſtriam,ſi ſuo conſilio fides ſit:nam ſecum primores prouinciæ ſentire. Petit errati veniam, & in poſterum magna pollicetur, ſi priſtinam in gratiam recipiatur. Cæſar,cui verba dare difficillimum eſſet,multa ſe Comitis defectione paſſum damna commemorat,eaque reſarciri expoſtulat. Neque Auſtriam ſibi promitti ſufficere, quæ non eſſet in Comitis poteſtate: ſi ſua quæ poſſideret Comes traderet, poſſe reconciliationem ſequi: ſin minus, non placere pœnitentiam, quæ non ſentiret pœnam. Diu res agitata eſt. Poſtremò cùm Fridericus facta cuperet, Comes verba tantùm offerret, infecto negocio diſceſſum eſt. Erat per idem tempus inter Franciſcum Sforriam Mediolani ducem, & Rempublicam Venetorum, graue atque atrox bellum.

Al-

Alphonſus Siciliæ rex Venetos adiuuabat: atque ob eam cauſam Florentinos Franciſci amicos armis premebat, eumque Senenſes ſequebantur. Nec dubium erat, quin Franciſci conditio multò inferior videretur. Quod quum ipſe aduerteret, externa ex Gallis auxilia acceſiuit, conducto grandi ſtipendio, Alphonſi æmulo, Renato Lothoringiæ duce, qui paulò ante ex regno Siciliæ fuerat expulſus. Huius aduentu magna fortunæ inclinatio facta eſt: & Venetorum exercitus loco pulſi, debiliores viſi ſunt. Senſit hæc Ciliæ Comes, atque hunc ſuæ miſeriæ finem ſperare cœpit. Miſſiſque ad Venetos legatis, venturum ſe eum ingentibus Bohemorum copijs auxilio pollicitus eſt, & finem bello impoſiturum, ſi ſtipendia darentur. Neque id erat difficile: nam Bohemi nouarum rerũ cupidi, & in armis educati, nullo imperio domi teneri queunt, ſi quis militantibus mercedem offerat. Adhibuerunt aures Veneti. Sed cùm longinqua militia multum auri expoſceret, oblatam potius cum hoſte pacem accipere, quàm dubium emere bellum voluerunt. Fruſtratus ijs Comes, poſtquam foris nullum exilij ſui præſidium reperit, per amicos reconciliari Ladislao quærit. Neque amplius aduerſata fortuna eſt. Inuiſus Baronibus Eizingerus, quorum auaritiæ atque rapinæ obſiſtebat, conſeruare gratiam Regis nequibat: quum illi modò per ſeipſos, modò per filios, qui regi diu noctúque aſtabant, Eizingerum criminarentur, & indignè pulſum Comitem dicerent, Regi propinquum, & qui ſibi regnum reſtituiſſet. Libuit igitur ab exilio reuocare Comitem.

De reductione Vlrici Comitis Ciliæ & reſtitutione amminiſtrationis ſibi facta.
Caput LXIII.

Comes Ciliæ ijs geſtis per amicos clàm Regi reconciliatur, reuerſurusque Viennam magno & ſplendido apparatu, mille ducens equites expeditos armis, adit: Aduenienti Rex obuiam extra vrbem factus eſt. Proceres, nobiles, populares omnes ſecuti, ſalutare, amplecti, laudare Comitem: certare inuicem, contumelioſius eiecerint, an magnificentius reuocauerint. Mira rerum mutatio. Qui paulò antè mœſtus in exilium ierat, in triumphantis modum reuertitur. Eizingerus, qui culmen potentiæ conſecutus eum deiecerat, quod in alium ſtatuit, in ſeipſum pati cogitur. Intrante namq; vrbem Comite, ipſe cum amicis egreditur: ſpontaneum exilium eligens. Lubricus apud reges primus eſt locus, nec ſolida poteſtas vnius, voluntate ſubnixa. Ferunt Comitem, Eizingeri cognito receſſu, laudaſſe hominem, qui fortunæ ludibrio ſe ſubtraxerit: paratam ei turpiſſimam fuiſſe mortem, ſi iudicium expectaſſet. Vſurum optimo conſilio, ſi curiales procellas perpetuò declinauerit. Nec etiam ſibi ipſi curiæ mores placere: fluxa incertaq; omnia eſſe, omnibus horis inſtare pericula, acceptam ſuperiori anno ignominiam menti ſuæ ſemper hærere, ſemper ante oculos eſſe turpem eiectionem, contumelioſum exilium, probroſa verba: mirari quòd non peiora pertulerit. Deo gratias agere, qui priſtinum ſibi ſtatum reddiderit: ſatisfactum honori ſuo eſſe, nec plura cupere. Manſurum tamdiu apud regem, donec eiectionis infamiam glorioſi reditus rumor extinguat: potentiam deinde & regis amicitiam & populares aures malle ſe dimittere quàm perdere. Nõ tam fortiter ea fecit, quàm dixit ſapienter. Potentiam qui conſecutus fuerit, nemo tam facilè deponit, quàm damnat. Retinent amici, implicat gloriæ cupido, obſtat inimicorum metus: ſemper eſt quod craſtinare compellat. Facilius Gordij famoſum in Aſia nodum quis ſoluerit, quàm potentiæ regniq; blandicijs ſeſe explicarit.

Comitis reſtitutio.

Eizingeri exilium.

De dolo Comitis Ciliæ, Ioannem Hunniadem ab adminiſtratione regni Hungariâ cupientis amouere.
Caput LXIIII.

HVngari poſtquam regem in Auſtriam rediſſe accipiunt, legatos ad eum è veſtigio mittunt, vtque in Hungariam veniat, ſuum regnum viſitatum petunt. Ioannes Huniades per idem tempus Hungariam ferè vniuerſam in poteſtate habuit: regiæ arces in manu eius fuêre: equeſtres pedeſtresque copiæ vni ei paruêre. Id nonnullis regni baronibus inuidioſum ac moleſtum erat, atque in primis Comiti Ciliæ, qui locum eius optabat, nec poſt electionem ab eo promiſſum acceperat aurum. Criminari ergo Ioannem, regi odioſum efficere, illum regem eſſe, non Ladislaum, vectigalia ad eum cuncta deferri, munitiſſima regni oppida, arces, equos, arma in poteſtate eius eſſe. Nihil dubium quin regni coronam quærat, ſi nequeat per Chriſtianos, conaturum per Turcas, quibus bis magnos Hungarorum exercitus prodiderit. Palàm Turcis infeſtum videri, clanculum eſſe amicum. Bis fidem ab eo violatam, reginam Elizabeth, introducto rege Poloniæ, contra ius faſque repulſam: Polonum quem accerſierat, in bello deſertum. Si pergat in Hungariam Ladislaus, eius manu aut vi, aut veneno periturum. Id ſolùm quæri, dum regis in Hungariam tranſitus petitur: qui prouincias ex arbitrio ſuo regunt, eos ſine fraude doliſue ſuperioris præſentiam non expetere, inſidias proculdubio in caput regis paratas eſſe Præueniendum facinus, & in authorem vertendũ ſcelus: promittendum in Hungariam iter, prius tamen Ioannem ſub ſpecie pacandi regni ad curiam euocandum, venientem capiendum atque necandum: ſic Ladislaum paterno regno perfrui poſſe. Tutiſſimum illud conſilium ac ſalubre viſum: compoſitis inſidiis, Ioannes ad Regem vocatur. Ille ab amicis de fraude certior factus (difficulter enim res magnæ ſilentur) pariturum ſe regi in Hungaria reſpondit, iturumque quocunque iuſſerit: extra regni fines non eſſe obnoxium. Mittuntur igitur ad eum primores curiæ cum Comite Ciliæ, qui ſecum in finibus Hungariæ conueniant ad oppidum *Coziæ, conenturq; Viennam abducere: ſi nequeant, intra oppidum arte tractum interficiant. Ioannes ad iactum teli cum duobus milibus equitum conſtitit, colloquium in campis offerens. Comes Ciliæ ſe regis vicem gerere ait: gubernatori eos adire qui regis mandata perferant, haud indecorum eſſe, neque ſe ita ignobilem, vt cedere Ioanni debeat, colloquium intra oppidum & quietius & honeſtius haberi poſſe. Ioannes legationem ad ſe miſſam dicere, legatos ei cedere ad quem mittantur, de nobilitate non eſſe in præſentia certandum. Cæterùm in Hungaria Comites Ciliæ regni gubernatorem ſequi ſolitos: poſtremò munita ſe oppida minimè ingreſſurum, niſi præſidium intus habeat, æquè vt Comes. Ita rebus infectis diſceſſum. Noua deinde fraus excogitata. Vicerunt Iohannem communes amici: aduentus eius in Viennam promiſſus, ſi modò Rex principesque nominati ſuis literis ſecuritatem facerent. Oblata ſunt omnia quæ optauit. Ille ad octo milia paſſuum Viennæ appropinquauit. Ad quem Lambergius nobilis eques iuſſu comitis egreſſus, properare eum feſtinè iuſſit: iam enim Rex magno comitatu obuiam exiſſet, & cum eo Comes, qui literas publicæ fidei afferret. Motus eo nuncio Iohannes, triginta fermè ſtadia verſus vrbem profectus eſt, inſpiciensque latè campos, quum neminem exire obuiam cerneret, in propinqua villa conſedit. Tantiſper moratum, Comes cum quadraginta tantùm equitibus adiit, & ne Regem occurrentem moraretur, equum repente aſcendere, feſtinareque iuſſit. Cui Ioannes: Latè, inquit, campi patent, neque ego vel regem, vel alium quempiam video venientem. Tum Comes æſtum cauſatus, Regem intra vineas & arbores expectare in vmbra dixit

*aliàs Gorzæ

dixit. Interrogatus de literis, apud regem eas eſſe reſpondit. Intellexit fraudem ineſſe Ioannes, ſeque verbis ineaſſum duci. Conuerſus ad Lambergium, Recte, inquit, mentitus es mihi. Cui Lambergius, Quæ iuſſit Comes, ea dixi: ſi quis error ineſt, eum atgue. Ipſe ſuam cauſam agat, qui mandauit: mihi parere neceſſarium fuit. Rurſus Iohannes Comitem intuens: Siccine ludificare homines pergis? Fraude me appetis: ego te vi poſſem perdere. Incideras in foueam quam fodiſti, ſi vellem. Quis prohibere poteſt, quin ego de te vltionem accipiam, dignaque tuis factis præmia reddam? Reuerentia regis te ſaluum facit, illi tuã vitam dono, non tibi: caue poſthac meos ante oculos veneris. Atq; ita rurſum conueniendi ſpes adempta. Multa poſthæc inter Hungaros & regem agitata ſunt: & cum ipſo Ioanne pactiones habitæ, arces nonnullæ regi redditæ, rex ipſe Budam profectus. *Magnanimiter.*

De crucesignatis & pugna eorundem contra Turcas, victoriaq; apud Albam in Hungaria.
Caput LXV.

INterea mortuo Romæ Nicolao quinto Pont. Max. qui Eugenio quarto ſucceſſerat, Calixtus tertius Petri cathedram eſt adeptus. Qui cognita Mahumetis Turcarum Imperatoris voluntate, Hungariam ſibi armis ſubiicere cupientis (iam enim Conſtantinopolim Græciæ culmen expugnauerat) Ioannem cardinalem ſancti Angeli, virum induſtrium ac magnanimum, cum legatione in Germaniam miſit, Septentrionis vires in Turcas concitaturum. Coactus eſt exercitus, non tam armatus, quàm fidelis. Vulgus incompoſitum, populares, inopes arma ſumpſêre, quos æternæ vitæ præmia commouerunt: opulenti homines, præſenti rerum ſtatu contenti, domi manſêre. Odioſus plerunque potentibus ſermo diuinus: quibus deſunt facultates, leuis in cœlum volatus. Mahumetes autem Conſtantinopolitana victoria ſuperbus, congregatis ingentib. copiis in Thracia, per Triballos in Hungariam properans, centum quinquaginta milia pugnatorum ducere ferebatur. Et inflatus opinione ſui, tantoque tumens exercitu, nil dubitare, quin deuicta Hungaria, Illyricos penetrare ſinus, atque intima rura, Regna Liburnorum & fontem ſuperare Timaui, rerumque caput Italiam atque Romam vno impetu ſubigere poſſet. Verùm parua vrbs, & alioquin ignobilis, tantos eius conatus retinuit, Taurinum appellauere maiores, noſtra ætas egiam vocat Albam, ad cõfluentes Danubij Sauique ſitam. Hanc primam oppugnare ſtatuit, propter opportunitatem tranſeundi fluminis. Ioannes Capiſtranus ordinis Minorum profeſſor, vitæ ſanctimonia clarus, ea tempeſtate Hungaros in arma publicis ſermonibus excitabat. Qui vbi appropinquare Turcas accepit, nihil moratus, in Albam ſe contulit, haud paruam crucesignatorum manum adducens. Ioannes quoque Huniades contractis raptim copiis, eò profectus eſt. Cardinalis Budæ remanſit, auxilia vndique ciens. Rex vbi aduenisse Turcas cognouit, nec vires Hungaris eſſe, quæ tantam vim ferre poſſent, mobiles gentis animos veritus, neque ſatis tutam Budę moram arbitratus, ſub ſpecie venationis vrbem egreſſus, in Auſtriam properè ſe recepit. Turca interim apud Albam caſtrametatus, ſummis viribus eam vrbis partem oppugnare adoritur, qua planus patuit aditus, diſpoſitisque tormentis æneis raræ atque inſolitæ magnitudinis priores muros aperuit. Vacuum haud paruum ſpacium intus erat vſque ad murum alterum. Hic crucesignati ſtationes habuerunt. Parum tecta armis acies, gladiis, haſtisq; tantum hiſpida, verùm ferocitate animi, & cœleſti auxilio tuta. Ingreſſi per muri ruinas Turcæ, atrox cum his prælium commiſêre. Capiſtranus ex turri clamitãs, Chriſtianos hortari, vexillum crucis oſtendere, *Taurini obſidio.* *Capiſtrani uirtus.* *Prælium atrox.*

opem de cœlo promittere, maledicere hoſtibus, Dei præſentiam implorare. Hunniades modò huc, modò illuc cum globo militum currere, inſtaurare ordines, pro feſſis validos, pro ſaucijs integros ſufficere, imperatoris ac militis officium exequi. Pugnatum eſt ſumma vtrinque vi, modò noſtri, modò Turci pedem referre. Hinc vincentium clamor, inde morientium exaudiri gemitus. Audaciores, primique bellatores confoſſi gladijs cadere, ſuper cadauera paſſim ſtrata belligerari: pulſi extra mœnia hoſtes inſtante ſuo Imperatore, vrgente atque acriter caſtigante: Turcæ iterum irrumpere, iterum pugnare, Chriſtianos in vltimum diſcrimen adducere. Poſtremò Chriſtiana virtute repulſi, denuò periculi magis quàm pudoris anxij, oppidum fœda fuga relinquere. Rurſus ſequentibus cruceſignatis, extra muros pugnam inſtaurare. Mox eo propoſito fugere, vt quàm remotiſſimè ab oppido Chriſtianos protraherent. Interim aciem à latere immittere, quæ reditum in vrbem egreſſis intercipiat: furentes noſtri ac victoria exultantes, in quod præcipitarentur diſcrimen non aduertere, paululum proceſſuris & à fronte & à tergo periculum imminere. Vidit ex muris Capiſtranus transuerſam hoſtium aciem, inſidiaſque cognoſcens, reuocare ſuos cœpit. Quum parùm exaudiretur, tympanis ac tubis confundentibus vocem, præceps in pugnam dilabitur: atque inter duas acies, inter tela volantia percurrens, clamoribus ac ſignis cruceſignatos redire coegit: apud quos nulla erat Hunniadis vel fides vel authoritas: quorum magna pars Theutonica fuit, Hungarico infenſiſſima generi. Fraudari magna ſpe Turcæ in caſtra redierunt, cùm quatuor & viginti horis interdiu noctuque nunc muros quatientes, nunc manu pugnantes prælium protraxiſſent. Multi ex vtraque parte cecidêre, plurimi ex Turcis, & hi quidem præſtantiores. De cæſis hoſtibus varia ſententia eſt. Quidam ſupra quadraginta milia perijſſe tradiderunt: nonnulli viginti milia, alij ad ſummum quatuor milia cæſa eſſe affirmant: quod nobis infra verum fuiſſe videtur. Neque enim in tanto exercitu videri clades ea occidio potuiſſet. Maior profectò iactura tantum imperatorē fugere compulit, qui ſequenti nocte incenſis caſtris ac machinis, cum toto exercitu trepidus abijt. Nec tam audax ſuperbusq; venerat, quàm timidus dimiſſusq; fugam arripuit. Traditum eſt ſub papilla confoſſum ſalutem deſperaſſe, vulnus eius obſidioni finem dediſſe, inter fugiendum plures quàm in acie perijſſe. Victoribus ea tantùm præda relicta eſt, quæ non potuit ignis abſumere, tormenta ſcilicet ænea, & arietes ferro graues, machinarumq; ingens vis. Hunniades & Capiſtranus huic bello interfuêre, vterque rem geſtam ſcripſit, neque alter alterius mentionem fecit, alter uter ſolidam ſibi rei geſtæ laudem vſurpauit. Ingens dulcedo gloriæ, facilius contemnenda dicitur, quàm contemnitur. Spreuerat Capiſtranus ſeculi pompas, fugerat delitias, calcauerat auaritiam, libidinem ſubegerat, contemnere gloriam non potuit. Qui ſummo Pontifici bellum atque exitum belli deſcribens, nulla Hunniadis, nulla Cardinalis facta mentione, totum ſuum eſſe dixit, quod geſtum erat, quamuis Deum in primis victoriæ confeſſus fuerit authorem. Nemo eſt tam ſanctus, qui dulcedine gloriæ non capiatur. Facilius regna viri excellentes quàm gloriam *contemnunt. Verùm paulò pòſt & Huniades & Capiſtranus alter morbo alter ſenio obiêre. Felices animæ, quibus tam claro peracto prælio, tanto populorum fauore quæſito, ægra relinquere corpora datum eſt.

Capiſtrani ambitio.

* *aliàs paruntur.*

De interfectione Comitis Ciliæ per Ladislaum Hunniadis filium patrata. *Caput LXVI.*

Ladislaus audita Hunniadis morte, ſuadente Ciliæ Comite, in Hungariam redijt, duobus, vt ſibi videbatur, æmulis liberatus, altero qui fraude, altero qui

qui vi ſuum regnum appeteret. Comiti non minus Hunniadis obitus, quàm Turcarum conflictus cordi fuit, qui ſublato aduerſario Hungariam iam ſibi parêre non dubitabat. Cæca humanæ mentis iudicia, ſæpe læta pro triſtibus; pro lætis triſtitia ducunt: futuri nulla homini certitudo. Nemo nouit quid ſerus veſper vehat, nemo tam ſuperis amicus eſt, vt craſtinam ſibi lucem promittere poſſit. Multi dum ſe credidere deiectos, in ſublime rapti ſunt: multos exilia claros fecere, & optata conſequutis ſæpenumero exitio turpitudiniq́ fuerunt. Comiti multò ſalubrius fuerat Hunniadem vixiſſe, qui Hungariam ſuæ neci deſtinatam clauſiſſet. Nunc metu vacuus, regem in Albam ducit, hoſtium ſpolia recogniturum, & campos viſurum vbi prælia geſta, vbi barbara caſtra fuêre. Eam vrbem Ladislaus Hunniadis filius valido præſidio retinebat. Qui venienti regi purpuratus togatusq́; portas aperuit, armatorum circiter quatuor milia ab ingreſſu prohibuit. Hic dum mora trahitur, rem diuinam ſpectante rege, conſilium de more in abdito conclaui proceres ineunt. Vocatus eò Comes, an iret aliquandiu hæſitauit. Exin diploide vix penetranda ferro indutus, proficiſcitur. Venientem Ladislaus proditorem compellat, qui patri ſæpe necem parauerit, inſenſumque ſibi regem reddiderit, nunc diem veniſſe, quo ſcelerum pœnas luat. Sunt qui Comitem prius arguiſſe Ladislaum dicant, tanquam regi rebellem, qui eius armatos intrare oppidum vetuiſſet. Illud conſtat, Comitem arrepto ex manu armigeri gladio, Ladislai caput petentem, nonnullos interiectæ manus digitos amputaſſe: exorto clamore, Hungaros irrupiſſe, defendentemque ſe magno animo Comitem, multis confoſſum vulneribus obtruncaſſe: nec moratos, ea nouitate regem perculſum adeuntes, occiſum regni hoſtem dixere, digna meritis præmia reddita. Regi nihil timendum eſſe, cuncta eius imperio parêre: nunc regnum eius incipere, prius apud Comitem fuiſſe. Rex quanquam vehementer commotus erat tam atroci facinore, ſuprà tamen quàm eius ferebat ætas, dolorem atque iram compreſſit: nec dubitauit vi cæſum Comitem profiteri. Amicis verò circumſtantibus, ferendumque quodcunque id eſſet dicentibus: atqui ſic neceſſitas, inquit, exigit. Ferendum eſt, quicquid vitari non poteſt. Ademptam Comiti vitam reddere non poſſumus. Ille ſuo fato functus eſt, nos nunc noſtra manent, quæ Deus optimus maximus meliora faxit. Iuſſitq́; defuncti cadauer plauſtro impoſitum Ciliam deferri, atq; in ſepulchris maiorum condi.

Humana fragilitas

De laude Iohannis Hunniadis per regem Ladislaum pronunciata.
Caput LXVII.

IPſe autem Rex, Alba relicta, comitante Ladislao, Budam repetere ſtatuit: inter equitandum ad oppidum Hunniadum peruenit. Ibi coniunx Hunniadis obuiam facta eſt, ob mortem mariti lugubri veſte induta, puellæque quæ circa eam erant, deiectis in terram vultibus, pullis amictibus mœrorem præ ſe ferebant. Rex matronam complexus, indigna ſunt, inquit, hæc veſtimenta, quæ ob mortem viri tui deferas. Ioannes Hunniades de morte tranſiuit ad vitam. Ille Hungariam Chriſto, mihi regnum ſeruauit: Chriſtiani nominis hoſtes fudit, fugauit, perterruit, pacem Hungaris peperit, ſalutem cunctis fidelibus aperuit. Fortia eius facta etiam hoſtes admirati ſunt, & vitam & mortem poſteritas conſecrabit. In prælio ſtrenuus, domi mitis: in bello vicit hoſtes, in ægritudine ſeipſum ſuperauit. Conſilio ac manu ſuas acies ſuſtentauit, perfregit hoſtiles. Vbi adeſſe extremum vitæ tempus agnouit, & vrgere vim morbi, non eſt paſſus dominicum corpus ad ſe deferri: neque enim dignum exiſtimauit ſeruum à domino viſitari, ſurrexit è lectulo, quamuis labentibus membris: & quum deficiente virtute, ſuis pedibus ire non poſſet, in ædem ſe vehi ſacram

Luctus ſolatium

iuſſit. Ibique de more Chriſtiano, ſi qua extabant humanarum veſtigia ſordium, confeſſione deterſit, & ſacroſanctam accipiens euchariſtiam, inter ſacerdotum manus terrena faſtidientem animam exhalauit. Et quò illum migraſſe credimus, niſi ad eum pro quo tot bella depugnauit? Ad Imperatorem ſuum perrexit fortis miles, cum Chriſto regnat, qui pro Chriſto tot periculis ſe obiecit. Iampridem debitum ſibi cœlum tenet, non eſt cur diuinitate fruentem lugere oporteat. Congaudere gaudenti æquius cenſeo. Faceſſant intempeſtiuæ lacrymæ, ſuperuacaneique luctus: abſit omnis mœror, atque in primis lugubres habitus, pullasque veſtes exuite. Atque his dictis, purpureas tunicas auro diſtinctas afferri iuſſit, easque viduæ ac filijs dono dedit. Puellas quoque pro ſua dignitate donatas, mutare habitum imperauit, totúmque diem lætitiæ dari. Conuiuia deinde ſplendidè apparata, inter epulas & vina ſaltatum cantatumq; quaſi celebres nuptiæ per luxum & iocum actæ.

De captiuitate filiorum Iohannis Hunniadis, & decollatione Ladislai filij eiuſdem ſenioris.

Caput LXVIII.

HIs blandimentis allecti Hunniadis filij, nihil iamdudum ex cæde Comitis in caput ſuum verti poſſe confidebant. Itaque poſito metu, regem vſque ad Budam ſequuti ſunt, aulamque in primis æſtimati cultiq; frequentabant. Verùm amici Comitis regias aures dietim pulſare, illuſtrem principem auunculum regium ſine cauſa necatum conqueri, maieſtatem grauiſſimè læſam dicere. Inultum atrox ſcelus relinquendum non eſſe, corrigendum audacem iuuenem, ac temerariam audaciam niſi maturè coerceatur, in furorem verti. Nullum inueniri clementem virum, qui iuuentutem crudelitate inſigniuerit. Arma in manus nefarij adoleſcentis periculoſa eſſe, auſurum proculdubio etiam in regem, qui regi proximum obtruncauerit. Iam illi regnandi ſpem factam: patrem eius idem concupiuiſſe, animum ſeni, non voluntatem defuiſſe: grauiorem ætatem diſcrimina quæq; metiri: iuuenem quodcunque libuit factu facillimum credere, per æqua & iniqua ad regnum tendere. Occurrendum priuſquam malum amplius ſerpat. In Ladislao & facta & meditata inueniri facinora vltimo ſupplicio digna. Rex ſiue ijs motus, ſiue ſuapte natura incenſus, deſignata hora, qua filij Hunniadis ambo in regiam conceſſiſſent, armata iuuenũ manu portas claudi iubet, adoleſcentesq; captos in carcerem rapi: cum quibus & Ioannes epiſcopus Varadinenſis, raræ virtutis ac facundiæ, & plerique alij comprehenſi ſunt, tanquam cædis Comitis & inſidiarum quæ Regi pararentur conſcij. Ladislaus quatuor & viginti natus annos, egregio corpore adoleſcens, flauis de more crinibus ſuper humeros paſſis, reuinctis poſt tergum manibus, talari atque aurea veſte indutus, & eadem fortaſſe, quam ſibi paulo ante Rex donauerat, in publicum producitur. Erecta ceruice oculis huc & illuc ſpectantibus, impauidus atque intrepidus ad ſupplicium pergit. Vbi ad locum ventum eſt, quo ceruix amputanda erat, iuſſus genua flectere, pauca prius pro ſui excuſatione locutus, carnifici paruit. Præco, cui damnatorum crimina publicare mos eſt, impetrato ſilentio, nihil aliud dixit, niſi eo modo corrigi, qui domino ſuo infideles eſſent. Carnifex religata Ladislai coma, ne collum impediret, iuſſus percutere reum, nutans labanſque, vix tandem quatuor ictibus candidam ceruicem abſcidit: atque ita nobilis adoleſcens occiſo Comiti parentauit. Frater eius in vinculis retentus eſt. Epiſcopus Varadinenſis, multum inſtante Cardinale ſancti Angeli, qui tum legatum Apoſtolicum agebat, Dionyſio epiſcopo Strigonenſi,

eidem quoque cardinali & pari legatione fungenti, ſecundum canones iudicandus traditur. De cæteris captiuis ſuſpenſum iudicium, qui tamen paulò pòſt effractis carceribus euaſêre. Rex Budæ non diu moratus in Auſtriam ſe recepit, Mathiam Huniadis filium coæuum captiuum ducens. Quum per Strigonium iter faceret, vocatum ad ſe Ioannem Varadinenſem præſulem, bono animo eſſe iuſſit, his verbis vſus: Quum eſſem Budæ, feci quod voluere barones, neque enim mei iuris eram. Quod te cepi, illorum fuit: quod te ſupplicio culpaque libero, meum eſt. Spectata mihi tua virtus, nihil de te ſiniſtrum credere ſinit. Abi, & quem geſſiſti hactenus epiſcopatum, gerè.

De coniuge Regi tradenda.
Caput LXIX.

IN Auſtria de coniuge regi tradenda diu agitatum, multę virgines offerebantur, tantum coniugium expetentes. Verùm nobiliſſimo regi quæ coire merito poſſet, nulla dignior viſa eſt * Magdalena, Caroli regis Franciæ filia, tum propter ætatem conuenientem, egregiam formam, pudicos mores, tum propter ſanguinis excellentiam, raramque nobilitatem, & maiorum eius latè vulgatam gloriam. Placet legatos mittere, qui ſponſam petant. de loco nuptils eligendo contentio exoritur: Hungari Budam, Auſtrales Viennam, Bohemi Pragam tantæ celebritati deputandam aiunt. Diu res trahitur nutante rege. Ob eam cauſam Georgius Poggiebracius cum octingentis expeditis equitibus in Auſtriam vſque ad Danubium proficiſcitur, magna ſe habere dictitās, quæ regi pandat. Tranare iuſſus, atq; vrbem ingredi, Viennam ſibi ſuſpectam ait. Rogatus per nuncios quæ velit pandere, negat ſe alteri quàm regi arcana dicturum: non eſſe abs re trans fluuium regem pergere. Eundúmne fuerit, aliquantiſper hæſitatum. Senatui non placebat tantum licentiæ dare ſubditis, inſolentes eo modo fieri, & maieſtatem vileſcere. Ladislaum gubernatoris mouebat aütoritas, & aliquod ſubeſſe arduùm exiſtimabat. Neq; latebat eum honeſtatem vtilitati cedere, ac tempori ſeruiendum eſſe. Perrexit igitur inermis ad armatum, tria milia equitum ſequuta, rogatus magis quàm lorieatus exercitus. Tentoria in vlteriore Danubij ripa protenſa, dimiſſo ſpacio inter bina caſtra, & tabernaculum in medio collocatum, in quo rex cum gubernatore conueniret. Quatüor diebus colloquium productum eſt: rex per noctem in vrbem redüt. Primus congreſſus publicus fuit, in quo ſalutatio de more facta, & honos regi habitus. In altero atq; item altero, duo tantum ſermoni teſtes adhibiti. In quarto ſemotis arbitris, ſolus cum rege Georgius tabernaculum introiuit: verba inter eos habita nōn ſunt prodita. Ex iis tamen quæ poſtea ſequuta ſunt, manifeſtum, de tranſitu regis in Bohemiam fuiſſe tractatū. Vbi ſermone ſæpius habito, nō coiere voluntates, indignabundus Poggiebracius, minabundusq; retro in Morauiam iter flexit. Regi haud ſalubre conſiliū viſum eſt, dimiſiſſe hominem male pacatum, quem penes regni poteſtas eſſet, qui nocere pariter ac minari poſſet. Miſit ergo primos ex curia proceres, qui placatum retraherent: ſin minus, facturum poſtulata regem promitterent. Inuentus in itinere, nec de reditu verbum fieri paſſus eſt, nec de ſententia ſua quicquam detraxit. Promiſſus itaque in Bohemiam regis tranſitus, & nuptiarum ſolennitas Pragæ deſtinata. Nec dicto fides defuit. Ordinatis Auſtriæ rebus, etiam ante diem dictam ingenti rex apparatu Bohemiam petiit. Intranti Pragam, Rochezana cū ſacrilego presbyterorum comitatu pompam ducens, obuiam venit: & habita oratione, pro fauſto fœliciq́ue reditu congratulatus eſt. Vix admonente Poggiebracio, rex gratias egit: hæreticum ac peſtiferum toruis oculis clerum inſpiciens. Vbi verò maioris eccleſiæ ſacerdotes ſacra

* alias margarita.

ferentes occurrerunt: Hos, inquit, Dei miniſtros agnoſco: atque ab equo proſiliens, conſalutatis omnibus, ſacram crucem oſculatus eſt. Erant enim Romanæ fidei ſectatores, qui pro teſtamento Dei exilium longo tempore paſſi, Sigiſmundi tandem vocatione ſua loca recuperauerant. Hæc Ladiſlai pietas multorum offendit animos, qui Rochezanæ ſtudebant ineptijs. Suppreſſum tamen ac diſſimulatum odium. Inde duæ legationes miſſæ, altera ad Imperatorem Fridericum de pace actura, in qua princeps fuit Eizingerus: altera ad Carolum Franciæ Regem, eius filiam petitura. In hac primas partes geſſit Vlricus Patauienſium præſul, moribus ac doctrina præditus, quem tradunt octoginta equos albicantes duxiſſe. In ea legatione ſeptingenti equites profecti ſunt, quadrigæ auratæ, matronæ ac virgines ſplendido apparatu, quæ ſponſam ducerent: veſtes præterea donaque tanto matrimonio digna miſſa. Tertia quoque legatio ad Calixtum Pont. max. decreta erat, quæ controuerſias de religione dirimeret, regnumq; Bohemorum Rom. eccleſiæ coniungeret. Super his quarta cura Regis vrgebat animum, comparandi contra Turcas validi exercitus, quo tandem noſtra ætate ſcelerata Mahumetis ſuperſtitio pelli ab Europa poſſet. Iam de concordiæ formula cum Friderico conuenerat. inſtruebantur regiæ nuptiæ maximo ſumptu, ſplendidiſſimo apparatu. Imperator & Auguſta vocati, ambæ Regis ſorores cum viris eam celebritatem acceſſuræ ferebantur. Saxoniæ, Bauariæ, Sleſiæ, Franconiæ, Rheni principes: multi quoque ex Gallia reguli venturos ſe promiſerant: non ſolùm nuptias ornaturos ſua præſentia, verùm etiam de tuenda Republica Chriſtiana contra Turcas acturos. Sed hos tantos cogitatus, has ſpes pulcherrimas, tantum rerum ordinem immatura mors ac repentina Regis interrupit. Incertæ vanæque cogitationes hominum: futurum quicquid cæca caligine Deus occuluit, ipſe ſibi gubernacula retinet vniuerſi. Nihil ſine ſuo nutu mortales agitant: ſapienter ab eo iuſteq; cuncta reguntur: ſæpe in conſpectu eius æquiſſima ſunt, quæ nobis videntur iniqua. Nihil perperam, nihil temerè diuina maieſtas agit: nos cæci verſamur in tenebris. minimum eſt quod cernimus. Ad regimen animæ noſtræ liberum nacti ſumus arbitrium: ad ſaluandas animas lux reddita Chriſtianis. De regimine ciuitatum, de mutatione regnorum, de orbis imperio, minimum eſt, quod homines poſſunt: magna magnus diſponit Deus.

Prouidentia diuina uis.

De infirmitate & morte Ladiſlai Regis. *Caput* L X X.

LAdiſlaus igitur x. Cal. Decembr. hora circiter xij. noctis ægrotare cœpit. Sunt qui vlcere peſtifero percuſſum inguine dicunt, pleriq; nullum peſtilentiæ ſignum apparuiſſe. Verùm ita mihi res conſcripta eſt ab his, qui diligenter cùm medicos, tum cubicularios audiuêre. Sed erat in iudicio Rex, quod de nobilitate inter Poggiebracium & Cernhaoram Morauum magnis contentionibus agebatur, ita vt alter alterum ad duellum prouocarit. Neque de more ſuo indutus prodierat, linea tantùm indumēta ſuſceperat, & deſuper Perſicum habitum quem vocant Schubam. Neque toto auditorio ridere viſus, triſtem vultum notauere omnes. Id ſignum præſagientis ægritudinis iudicatum. Dimiſſo tribunali, cœnauit inter purpuratos, compoſito ac graui ſermone vſus. Poſt multam noctem in cubiculum ductus, rapulas, quæ apud Bohemos dulciſſimæ ſunt, auidè comedit, ſiccramque bibit: ſermones haudquaquam triſtes inter cubicularios miſcuit. Priuſquam lecto decumberet, orationem de more ad ſuperos habuit: qua finita, grauatum ſe dixit, & ſtomachum vehementer dolere. Cui vnus ex cubicularijs natione Bohemus, Aſcende, inquit, ſtratum, dolorem ſomnus excludet. Paruit rex, quietique ſe tradidit,

Schuba.

Cum

Cumque ad horam dormiuiſſet, vocato iterum cubiculario,vim doloris,qui ſenſim creſceret,intolerabilem eſſe ait. Ille de ſe iudicium faciens,nihil ſomno melius affirmare,ſic dolorem ceſſurum dicere. Iam noctis hora XIII.fermè effluxerat,regi nulla quies dabatur.Ne tamen cubiculariis moleſtus eſſet,dolorem indiem tacitus pertulit. Tum medici accerſiti, quod ſuarum partium erat,deſperata ſalute fecerunt. Georgius & ipſe vocatus,percunctari ex Rege cur doleret,quid morbi eſſet,ſpem bonam præbere,ne ſibi ipſi deeſſet hortari, peteret quæcunque vellet: omnia in arbitrio ſuo poſita,mandaret parêre cupientibus. Ad quem Rex: Tua mihi Georgi iampridem cognita fides, ſpectataque virtus eſt, per te Bohemus vſque in hanc diem me Regem appellauit. *Ladislai pia oratio.* Speraui me potiturum regno,quod ipſe paraueras:nunc contrà ſuperi iubent. Mihi moriendum eſt, regnum in tua manu erit. Duo ex te pero: alterum, vti prouinciales iuſtè regas, pupillis, viduis, imbecillisque rectum iudicium patrociniumque ne ſubtrahas: alterum,vt qui me ſequuti ſunt ex Auſtria,cæteriſque prouinciis,in patriam ſuam inuiolatos remittas. Hoc mihi ſupremum beneficium ne deneges. Præmaturas Regis cogitationes Georgius eſſe reſpondet.Futurum breui ſoſpitem,ex ſuo arbitrio regnaturum, deſineret ea proloqui, quæ & ſibi incommoda & aliis forent moleſta. Tum Rex apprehenſa manu: Aie,inquit,promitte,quod cupio: nam me mori certum eſt. Si feceris quæ iubeo, Deum propitium tibi reddam. Neque enim ita vixi,vt cœlum mihi negari putem:pro cœleſtibus terrena relinquo:tu caue poſtulatis aduerſere. Non potuit tenere lacrymas Poggiebracius, deditque fidem facturum quod Rex imperaſſet. Finito ſermone,intromiſſis ſacerdotibus, de curatione animæ actum: Chriſtiano more ſacramenta exhibita. Rex ornamenta ſua Pragenſi eccleſiæ legauit, iuſſitque crines in auri modum fulgentes, ne qua ſupereſſet vanitas,amputari. Id miniſtri cauſas motæ nectentes neglexere. Vbi anima ægra amplius demorari non potuit, ſacram candelam petiit, eamque manu prehendit,& intuens ſaluatoris imaginem crucifixi, orationem dominicam dicere orſus,ad finem vſque perduxit: pronunciatiſque vltimis verbis: *Ladislai mors.* Sed libera nos à malo:nihil amplius loquutus, non extrema pati, ſed quietem atripere viſus, mortalis vitæ lumen reliquit. O imbecillem humanæ naturæ conditionem, ô inanem mortalium gloriam, ô cæcæ hominum mentes, quid iactamur? quid extollimur? Quid eſt quod dignitates, opes, potentiam tantopere flagitamus? Perpetuò his frui cui datum? Ladiſlaus nobiliſſimus adoleſcens duo de viginti natus annos, in ipſo ætatis flore, in ipſo gloriæ culmine,tot regnis, tot gentibus imperans, tot deliciis atque opibus affluens, inter tot auxiliantium manus,intra ſex & triginta horas poſtquam ægrotare cœpit,extinctus eſt.

De opinione & cauſa infirmitatis & mortis regia.
Caput LXXI.

Mortem eius alii morbo, alii veneno imputauere. Medici Theutones, quorum potiſſima corporis cura fuit, in Auſtriam reuerſi,palàm dixêre, quamprimùm ægrotare Rex cœpiſſet, ſe vocatos, manifeſta mortis ac veneni ſigna comprehendiſſe,neque auſos in aliena terra manifeſtare quæ viderant, timuiſſe potentiam eorum,quorum ſcelere Rex periiſſet,Regi clàm aperuiſſe omnia:reſpondiſſe illum,non ignorare toxicum datum: ſilentium imperaſſe, ne regiæ morti ſuam adiicerent. Senatus Vienenſis vbi vulgari eam famam animaduertit, medicorum ſermonem prohibuit, ne Bohemorum aduerſus ſe ferociam prouocarent. Qui violentam mortem dicunt, Poggiebracium & Rochezanam criminantur. Poggiebracium iam tum Regi fuiſſe infenſum,

thezana præſidet,ſolenni pompa deductus Deo gratias egit,ibique nouello Regi publica ſalutatio exhibita. Mira rerum mutatio, & nouus ſyderum influxus. Duo potentiſſima regna eodem tempore Rege orbata ex nobiliſſimo ſanguine ad mediocris generis homines peruenêre. Sic Deo placuit: ludere fortunam dixiſſet antiquitas. Nos diuinæ prouidentiæ cuncta tribuimus. Vtriuſque Regis electionem nonnulli calumniantur, vim adhibitam dicunt, neque iure valere quod metus extorſerit. Nobis perſuaſum eſt,armis acquiri regna,non legibus.

ÆNEÆ SYLVII, QVI ET PIVS II. PONTIFEX MAXIMVS FVIT,

BREVE ELOGIVM.

PIVS Secundus, Aeneas anteà vocatus, cognomento Picolhomineus, natione Italus, Senis oriundus, patre Syluio, matre Victoria Corſiniani naſcitur,cum pater eius à plebe Senenſi cum reliqua nobilitate è republica deiectus ad fundum gentilitium Corſinianum vallis Vrciæ oppidum,ſe contuliſſet. Nato puero Aeneas Syluius nomen pater indidit. Puerpera autem per quietem viſa eſt ſibi Infantem mitratum parere, quæ (vt pronæ ſunt ſemper in peius hominum mentes) verita eſt ne ſomnium illud puero & familiæ ignomiam portenderet: neque anteà huiuſcemodi ſuſpitione leuari potuit, quàm poſtea intellexerit, filium Tergeſtinum Epiſcopum deſignatum: quo nuncio omni prorſus metu liberata, immortali Deo gratias egit; quòd defunctum meliore fato, quàm ipſa coniectauerat,filium ſibi videre contigiſſet. Prius tamen cum per ætatem licuit Corſiniani ſingulari memoria & ſumma docilitate grammaticam didicit; parce adeò ac duriter vitam ducens,vt omnia ruris officia ob inopiam adire ſit coactus. Annum verò decimum octauum agens,Senas proficiſcitur, vbi à neceſſarijs & cognatis adiutus, Poetas primò, mox Oratores adiuit. quibus facultatibus tantum ingenio & diligentia valuit, vt breui præclara poemata Latina & Etruſca lingua ediderit, ludens credo in amorem quo ætas illa maximè conflictatur. Inde verò ad ius ciuile ſe contulit, quod profecto non ita multò poſt deſerere coactus eſt. Orto namque inter Senenſes & Florentinos bello, caritatem annonæ veritus, & nobilitatem plebi Senenſi ſuſpectam cernens, voluntarium ſibi velut exilium adſciuit: ſequutus ampliſſimum virum Dominicum Capranicum, qui tum Senis iter faciens ad Baſilienſe concilium proficiſcebatur, queſtum iniurias ab Eugenio Pontifice ſibi illâtas, propter denegatum galerum Cardinalatus inſigne, quo etiam abſentem Martinus ob eius virtutem & integritatem merito donauerat. Huius igitur contubernio vſus poſt longos itineris labores, ſuperatis alpibus cœlo vicinis per Inferni pontem & Lucernæ lacum, Heluetiorum campos, Baſileam tandem peruenit. Quo in conuentu & ſi multa negocia Aeneæ Dominici ſecretario obuenerint, ſemper tamen eſt aliquid ocij ſuffuratus, quod literis traderet. Dominicum deinceps paupertate & inopia circumuentum, quippe cui beneficiorum & paternæ hæreditatis prouentum omnem Eugenius denegabat, relinquere non

tor verò redlens, vbi Germaniam attigiſſet, Aeneam ſtatim ex mandato Pontificis, in Bohemiam & Germaniam oratorem cum ſumma poteſtate mittit, & ad omnes Auſtriæ ciuitates. Orta namque erat inter eas & Imperatorem, controuerſia pro Ladiſlao rege, quem illi ad ſe mitti poſtulabant. Sublata autem tanta cõtrouerſia, ac pace inter vtroſq; compoſita, Aeneas haud ita multò poſt ad conuentum Ratiſponenſem mittitur, vbi Imperatoris vices gerens, præſente Philippo Burgundiæ Duce, & Ludouico Baioariæ, de immanitate Turcarum & calamitate reip. Chriſtianæ tanta contentione dixit, vt omnibus gemitus & lacrymas excuſſerit; præcipuè aut Philippum Burgundum ad eam expeditionem animare viſus eſt adeò, vt bellum ſtatim omnium conſenſu decerneretur, quod poſtea omiſſum eſt eorum ambitione & ſtultitia, qui cuncta ſibi deberi putabant. Miſſus iterum à Cæſare ad conuentum Francfordiam eadem de cauſa: vbi viſus eſt, omnes quidem cõmouere, verùm hoc natura compertum eſt, eorum animos citò reſidere, quorum affectus perfacilè mouentur. Tertius item in Noua ciuitate conuentus habetur, in quo Aeneas mirificè manibus & pedibus annixus eſt, rem ex ſententia perficere, priuatim & publicè vnumquenq; ad id bellum cohortando, quo ſalus Europæ principum, & populorum libertas & dignitas Chriſtiani nominis continebatur. Nec aberat à ſpe perficiendæ rei: cùm ſubitò nunciatum eſt, Nicolaum Pontificem, è vita migraſſe, cuius in morte diſturbata ſunt omnia. Caliſto verò ſubrogato in demortui locum, Imperator Aeneam Oratorem mittit: inde verò iter in patriam facturus Roma abiens à Caliſto retentus eſt, à quo etiam non multò pòſt patrum omnium conſenſu in numerum Cardinalium refertur. Apud Caliſtũ verò tantæ authoritatis & gratiæ fuit, vt hominem impulerit, Oratores ad Senenſes, qui tum ciuili diſcordia laborabant, vt populum tumultuantem ad pacem & concordiã adhortarentur, mitteret. At verò dum in Balneis Viterbianis valetudinis cauſa eſſet, hiſtoriamq; Bohemicã inchoaſſet, mortuo Caliſto Romam ſtatim rediit: cuius expectatio tanta fuit, vt magna pars populi Romani officij cauſa obuiam progreſſa, hominem (quaſi diuinarent) vt Pontificem ſalutant. Ad hunc enim conſenſu omnium Pontificatus deferebatur. Ingreſſus itaq; conclaue patrum omniũ ſuffragijs Pontifex Maximus renunciatur. Acceptaq; deinde pontificia corona, qua tertio nonas Septembris pontificali apparatu Baſilicam Petri ingreſſus eſt: & cum Deo immortali gratias egiſſet, ſe totum, confirmata prius eccleſiæ ditione, ad curam reipub. Chriſtianæ conuertit. Sed rebus his omnibus omiſſis, quæ plurimę & memoratu digniſſimæ ſunt, pauca de eius ſtudiis literarijs, magis ad rem noſtram facientibus delibabimus: non enim in tanto faſtigio conſtitutus, literarum ſtudia intermiſit. Ab adoleſcentia enim & nondum ſacris initiatus, vt diximus, poemata edidit, laſciuiæ magis & feſtiuitati accommodara, quàm pteſſa & grauia: ſurgit tamen nonnunquam, & dum iocatur mordacitate non caret. Extant eius epigrammata referta ſalibus. Ad tria millia variorũ verſuum ſcripſiſſe dicitur: quorum pars magna Baſileę petijt. Orationi ſolutæ reliqua vita ſe totum dedit; magnitudine rerum inuitatus. Delectatus eſt etiam mixto ſcribendi genere, & ad philoſophandum aptiore. Libros in dialogo edidit. De poteſtate concilij Baſilienſis. De ortu Nili. De ſtudio venandi. De fato. De præſcientia Dei. De hæreſi Bohemorum. Reliquit Dialogum imperfectum contra Turcos inchoatum, pro defenſione fidei Catholicæ. Epiſtolas digeſſit in tempora: & quas profanus, quas ſacris initiatus, quas antiſtes, quas Pontifex Maximus ſcripſerit, voluminib. ſeparat. His Reges, nationes, ciuitates, principes, atq; omne genus hominum ad religionis arma incendit. Extat eius Epiſtola ad Turcũ, qua hominem adhortatur, vt poſthabita Mahometana perfidia, veram Chriſti Ieſu religionem ſequatur. Libellum edidit De miſeria au-

Graue pontificis onus,ſed beatum ei qui bene fert.
Indoctum Epiſcopum aſino comparandum.
Corpora malos medicos,animas imperitos ſacerdotes occidere.
Vagum Monachum Diaboli mancipium eſſe.
[redacted]rtutes clerum [redacted] pau[redacted]m facere.
[redacted]
Fideli [redacted]o nullum theſaurum anteferendum.
[redacted]
Hoſtem in ſe nutrire,qui nimis filio ignoſcit.
[redacted] placere [redacted],aſt in morte.
[redacted]
Vini vſum [redacted] & morbos [redacted] mortalibus.
Vinum quod mentem [redacted]od obruat ſumendum.
Libidinem ætatem omnem [redacted]
Quietam vitam non aurum ipſum,non gemmas præbere.
Dulce bonis,durum iniquis mori.
Generoſam mortem turpi vitæ, omnium philoſophorum ſententia anteferendam.

Hæc ſunt ferè, quæ uiſa ſunt, ex infinitis ferè dictis & factis à Pio II. Pont. max. in medium afferre: qui plura cupit,is Platinam de eius uita perlegat à quo iſta omnia decerpſimus.

F I N I S.

In Praga alla Corte di Cesare il dì 26 ottobre 1595 hebbi
la nova di Maria mia figliuola come era nata l'ultimo
di Agosto 1595 nelle undeci hore nella rocca di
Sassuolo ritrovandosi la mia moglie in compagnia dell'
Ill.ma S.ra Leonora sia Bentivoglia.